

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д Гаврилишина**

**Центр політологічних студій ЗУНУ
Кафедра політології та філософії**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН В
УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ (СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ
ТА ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ)**

**Тернопіль
ЗУНУ
2022**

УДК 130.2

Рецензенти:

Довгань Анатолій Олексійович –д. ф. н.,професор, завідувач кафедри українознавства і філософії ТНТУ імені І. Пулюя.

Бармак Микола Валентинович –д. іст. н.,професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наукТНПУ імені В. Гнатюка.

Відповідальна за випуск:

Чолач (Гончарук) Т. В. –д. філос. н.,професор, завідувач кафедри політології та філософії.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина
(протокол № 10 від 13червня 2022року)*

Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспекти): щорічник наукових праць студентів та викладачів кафедри політології та філософії Західноукраїнського національного університету / відп. ред. Т. В. Чолач(Гончарук)Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 867с.

Щорічник наукових праць укладено за матеріалами філософських та політологічних читань, які проведені в руслі кафедральної теми: «Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспект)»:-

ПЛАТФОРМА 1.

МАТЕРІАЛИ ONLINE КОНФЕРЕНЦІЇ «ПОЛІТИКО-ІДЕОЛОГІЧНА БОРОТЬБА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ».

Гончарук-Чолач Тетяна,

д. філос. н.

завідувачка кафедри філософії та політології ЗУНУ

Шурма Соломія,

студентка групи ОПД-11

Факультет фінансів та обліку ЗУНУ

ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Актуальність дослідження. Ще з найдавніших часів людське суспільство прагне доцільного розподілу функцій для керування та підкорення. Це одна з найголовніших умов ефективного існування людей, тому влада постає як властивість соціальних статусів, ролей, що дають змогу контролювати ресурси влади, зокрема встановлення контролю над матеріальними цінностями суспільства, що, власне, й становить економічні ресурси влади.

Мета дослідження. На основі інформації про ресурси влади з'ясувати, що саме становить економічну основу, визначити роль влади в економічній сфері, проаналізувати найголовніші чинники, що впливають на економічну основу влади, з'ясувати, що саме становить економічні ресурси влади.

Виклад основного матеріалу. Навколо влади обертається все політичне життя. Вона повсюдна і пронизує всі структури суспільства та виступає його основою. У політологічній теорії не склалося єдиного визначення влади. Найбільш часто наводяться:

- силове, яке трактує владу як панування і примушення до підкорення;
- вольове, що розуміє владу як здатність проводити свою волю навіть наперекір опору;
- телеологічне, відповідно до якого влада – це досягнення певної мети;
- влада як вплив (зміст впливу полягає в здатності впливати на поведінку інших).

Основними елементами влади є суб'єкт, об'єкт і ресурси. Будь-яка влада відображає певну взаємодію та має як мінімум дві сторони. Одна – це пануюча в політології, її прийнято позначати поняттям «суб'єкт». Суб'єкт є безпосереднім носієм влади. Інша сторона – об'єкт, на який власне спрямовані дії суб'єкта. Суб'єкт визначає свою владу у наказах, розпорядженнях, командах, де окреслюється поведінка об'єкта влади, передбачаються санкції, які тягне за собою невиконання розпоряджень. Від наказу та його вимог залежить ставлення до нього іншого важливого елемента влади – об'єкта. Залежно від засобів здійснення влади розрізняють різні її види – економічна, соціальна, політична, сімейна, державна тощо. Серед найбільш головних основ влади, де зосереджується її сутнісний зміст є економічна влада – об'єктивно обумовлені матеріальними потребами життя суспільства відносини, в яких власник засобів виробництва підкоряє своїм інтересам інтереси інших учасників виробництва, причому робить це, керуючись саме правом власника, що, звичайно, знаходить і своє правове підкріплення, правову основу. Такий порядок належить до матеріального і духовного виробництва.

В звичайні, відносно спокійні періоди розвитку суспільства, економічна влада домінує над іншими видами влади, тому що економічний контроль, як підкреслює австрійський

соціолог Фрід-ріх Хаєк, це не просто контроль однієї з сфер людського життя, ніяк не зв'язаний з іншими, а контроль над засобами досягнення всебічної мети. Економічна влада ґрунтується на функціонуванні власності чи діяльності конкретної особи, майнових відносинах, тому можна стверджувати, що це влада, яка стосується засобів певного виробництва. Для функціонування певної сфери необхідні ресурси, тому в економічній сфері й існують деякі економічні ресурси, що слугують для здійснення влади. Варто зазначити, що термін “ресурси влади” використовують як у широкому, так і у вузькому розумінні. У широкому розумінні ресурси влади є всім, що суб'єкт (індивід, група) може використати для впливу на інших. У вузькому розумінні – це ті засоби, за допомогою яких суб'єкт влади здійснює вплив на об'єкт влади та за яких може домогтися реалізації своїх розпоряджень. Ресурси влади можуть застосовуватися для примусу, заохочення або переконання. Відповідно до цих способів досягнення політичних цілей можна виокремити й такі антропологічні **ресурси влади**, як **страх**, **інтерес**, **переконання**. Ресурсами можуть бути: будь-які цінності (гроші, предмети вжитку тощо); засоби, здатні вплинути на внутрішній світ, мотивацію людини (засоби масової інформації); знаряддя та інструменти, за допомогою яких можна позбавити людину цінностей, у тому числі власного життя (зброя, карні органи в цілому).

Таким чином, ресурси влади можна поділити на: економічні, соціальні, культурно-інформаційні, силові, демографічні і політико-правові, організаційні, заохочувальні.

До економічних ресурсів належать усі матеріальні цінності, необхідні для виробництва та споживання, гроші, земля, продукти харчування тощо.

Соціальні ресурси частково збігаються з економічними, тому що підвищення соціального статусу індивіда пов'язане з прибутком і багатством. Але соціальний ресурс містить і такі показники, як посада, престиж, освіта, медичне обслуговування, мешкання. Зазвичай різні ресурси влади використовуються її суб'єктами комплексно. Специфічним ресурсом влади є сама людина – демографічні ресурси. Людина – творець матеріальних благ (економічні ресурси), одержувач і поширювач знань та інформації (культурно-інформаційні ресурси). Людина – не тільки ресурс влади, але і її суб'єкт та об'єкт.

Висновки. Отже, економічна влада – невід'ємна складова існування людини, оскільки передбачає розподіл матеріальних благ. Реалізація економічної влади повинна відбуватися відповідно до моральних принципів, норм та правил, що існують в суспільстві та спрямовані на розвиток нації. Й таким чином, економічну владу можна вважати за ідеальну форму «вольової» взаємодії економічних привілеїв, яка за змістом може реалізуватись у здатність та можливість керувати економічними процесами.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

*Гончарук-Чолач Т. В.,
завідувачка кафедри філософії та політології ЗУНУ
Ткачук Тетяна,
студентка групи ФФ-11
Факультет фінансів та обліку ЗУНУ*

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. Постать людини як беззаперечного учасника економічної діяльності, в тому числі і ринкової економіки є важливим регулятором попиту і пропозиції на певний товар чи послугу. Для прогресивного розвитку як окремого дрібного виробництва, так і об'єднаних масштабних організацій в цілому, ринкові відносини відіграють вирішальну роль.

Мета дослідження: дослідження впливу індивіда на торгівельні процеси та вирішення проблеми стабілізації їх механізмів.

Об'єкт дослідження: взаємозалежність між людськими потребами та формою їх задоволення.

Предмет дослідження: місце людини в економічних відносинах.

Вклад основного матеріалу. Філософія ринкових відносин тісно пов'язана з терміном «економіка», яка вивчає потреби індивіда та спосіб їх задоволення. В економічній науці людина розглядається з обох сторін як суб'єкт, який творить економічний розвиток, тобто виробник і як об'єкт, без якого не можливий економічний процес, тобто споживач. Ці поняття є основою економічної теорії будови ринкових відносин. З еволюцією економічних процесів, механізацією виробництва, людина покращила своє становище у фізичному аспекті, але у той же час вона перетворилась на додаток машин, який повинен виконувати набридливу, одноманітну роботу. Такий історичний процес розвитку людини зводиться до залежності людини не стільки від матеріальних факторів виробництва, себто капіталу і робочої сили, скільки від творчих елементів задля збільшення продуктивності праці. Філософи відзначають, що ринкові відносини, які є основою економіки базуються на тому, що існування - це не тільки «буття для себе», але це і «буття для когось». Фундаментом для існування сучасного суспільства є виробництво благ і послуг для споживання різними індивідами. Виробництво створюється за допомогою різноманітних факторів, основним з яких є робоча сила. На основі цього можна стверджувати що модель людини є найважливішою постаттю в ринкових економічних взаємозв'язках, без якої неможливі економічні відносини в цілому.

На поведінку людини в ринковій системі беззаперечно впливає такий чинник як ціна блага, зміна якого призводить до змін у економічному устрою загалом. Цей фактор відбивається на людській свідомості, тобто його зменшення сприяє покращенню товарообігу, завдяки мотивації людини до покупки цього блага. Модель людини в сучасній економічній науці не можна точно визначити. У ній тільки можна виділити певні аспекти людської діяльності, на яких і будується світова економіка. Зокрема, основою економічних процесів є необмеженість людських потреб і бажань при обмеженості ресурсів, для задоволення цих потреб. Економічна людина також здатна оцінювати різні варіанти пропозиції для вибору найкращого. Мотивами такої людини є власні інтереси, які не залежать від уподобань інших індивідів. Ці економічні думки є базисом вчення Адама Сміта, загалом описаних у його праці «Дослідження про природу і причини багатства народів». Крім філософської і мікроекономічної дисциплін на образ економічної особистості впливає і психологія. Зокрема, особливе місце посідає модель Маслоу, яка побудована на впорядкованій ієрархії потреб за ступенем важливості їх для певної особи. Специфічною складовою цієї системи є неможливість задоволення вищого рівня потреб без споживання попереднього. Інший приклад впливу психології на модель економічної людини є теорія обмеженої раціональності, основоположником якої є Г. Саймон. Підґрунтям цієї теорії вважається неможливість прорахування всіх варіантів без повної інформації. Тому, Саймон впевнений, що людина не зможе порівняти різноманітні альтернативи для вибору найкращої. Слід приділити увагу і еволюції, яку зазнала філософія змісту ринку. У процесі історичного і

суспільного розвитку змінювався сам ринок, його місце в економіці. Ринок-це лише елемент ринкової економіки, яка є набагато ширшим і складнішим явищем. Ця економіка є соціальною системою розподілу праці на засоби виробництва для спрямування діяльності індивіда до обслуговування подібних до себе. Значенням ринку вбачається у встановленні контакту покупців і виробників задля отримання рівноваги економіки та створення механізмів координації економічної діяльності.

Висновки. Для визначення філософсько-світоглядних засад ринкової економіки важлива характеристика суб'єкта і об'єкта. Завдяки вступу обох сторін в ринкові відносини у суспільстві формується досить складна ринкова структура. Взаємодіючи об'єкти і суб'єкти формують основну складову функціонування ринку-забезпечування можливості реалізації торговельних відносин. Роль ринку полягає у задоволенні споживчих потреб покупців та збалансованості обсягу попиту та пропозиції.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

*Гончарук-Чолач Тетяна,
д. філос. н.
завідувачка кафедри філософії та політології ЗУНУ
Моткалюк Олександра,
студентка групи ОАБ-11
Факультет фінансів та обліку ЗУНУ*

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ

Актуальність проблеми. На сьогодні ми не можемо уявити свого життя без інтернету. Соціальні медіа настільки швидко розвинулися, що стали невід'ємною складовою частиною життя більшості молоді. Неможливо уявити сучасну людину без власного акаунта в мережах. Щодня інтернет дає не тільки можливість для розвитку здібностей та вдосконалення знань, але й містить у собі реальні загрози для суспільства –він займає все більш вирішальну роль у процесі становлення особистості та здійснює безпосередній вплив на її психіку. Молоді люди активно користуються інтернетом, тому найбільшого впливу зазнають саме вони.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз впливу соціальних мереж на свідомість молоді.

Основні завдання дослідження: виявити позитивні й негативні сторони перебування юнацтва у мережі Інтернет, висвітлити вплив соціальних мереж на особистість.

Об'єкт дослідження: соціалізація особистості в сучасному інформаційному суспільстві.

Предмет дослідження: особливості впливу соцмереж як рушійної сили соціального розвитку на свідомість молоді

Виклад основного матеріалу. У сучасному суспільстві все більшого розвитку набуває Інтернет. Незважаючи на те, що Україна за рівнем розвитку інформаційних технологій відстає від деяких країн світу, Інтернет і комп'ютери все більше входять у наше повсякденне життя. Але, крім того, для більшості Інтернет є також розважальним засобом, джерелом інформації, засобом спілкування. Ще один важливий фактор, через який підлітки «липнуть» до екранів монітора цілодобово, –соціальні мережі. Під соціальною мережею розуміємо інтерактивний багатокористувацький веб-сайт, зміст якого наповнюється самими учасниками мережі. Термін «соціальна мережа» було введено в обіг у 1954 році англійським соціологом Барнсом у збірці робіт «Людські стосунки» для позначення спільноти людей, об'єднаних однаковими інтересами, уподобаннями, або тих, хто має інші причини для безпосереднього спілкування між собою. У 1995 році Ренді Конрадом була створена перша соціальна мережа (у сучасному розумінні) –Classmates. com. Вивченням цього питання займалися як зарубіжні (А. Войскунський, А. Голдберг, Д. Грінфілд, К. Янг), так і українські вчені (О. Белінська, Ю. Данько, Є. Акімова, Ю. Бабаєва, А. Жичкина, О. Філатова та ін.) У своїх працях вони досліджували мотивацію користувачів Інтернету і соціальних мереж: їх вплив на розвиток та соціалізацію особистості, на особистість користувачів, симптоми, причини Інтернет – залежності, розробляли профілактичні заходи щодо її попередження. Різноманітні питання стосовно формування і розвитку мережевого суспільства розглянуті в працях таких вчених: М. Кастельс, Д. Белл, А. Турен, А. Тоффлер, Дж. Гэлбрейт, Р. Ингельгарт. Слід також зазначити, що в сучасній літературі обмаль праць, присвячених висвітленню питання позитивних і негативних аспектів використання соціальних мереж сучасною молоддю. Таким чином, незважаючи на достатньо велику кількість публікацій із цієї проблематики, вона зберігає свою актуальність.

У процесі використання соціальних мереж для спілкування у віртуальному просторі, що становить собою комунікаційний компонент, відбувається вплив на наші комунікативні процеси. У процесі спілкування у соціальних мережах створюється особливий простір (віртуальна реальність) з характерним для нього видом спілкування, де виникають нові правила та закони. Задоволення потреби у спілкуванні, моральній підтримці –найважливіші потреби особистості підліткового віку. Якщо ми не можемо задовільнити їх в реальному житті, то задовольняємо в інтернет-мережі, яка дає можливість «втекти» від проблем,

труднощів, що виникли на певному етапі соціалізації. Пізнавальний компонент діяльності людини у мережі Інтернет дає можливість пошуку та засвоєння підлітками інформації, яка розміщена на вебсайтах, метою якого є розширення, поглиблення, уточнення власного уявлення про світ, реальну та віртуальну дійсність. На відміну від інших засобів інформації, соціальні мережі поєднують у собі друковану, фото- та відеоінформацію. Використовуючи інтернет-мережу для навчання, ми можемо сприймати одну й ту ж інформацію такими каналами сприйняття: зоровим, слуховим, оскільки є можливість прочитати, побачити та почути, що суттєво покращує процес засвоєння інформації. Перебуваючи у віртуальному світі та вивчаючи ту інформацію, яка розміщена у соціальних мережах, кожен із нас формує свою систему цінностей, яка визначає виняткове ставлення до певних дій, вчинків, явищ як віртуального, так і реального життя; визначає нашу поведінку та майбутню соціальну діяльність, що становить собою ціннісний компонент. Використовуючи соціальні мережі, ми засвоюємо певні моделі поведінки, які прийнятні для віртуального світу, та з часом переносимо їх у реальне життя. У соціальних мережах ми черпаємо стереотипи та моделі поведінки, норми діяльності, формуємо свою соціальну ідентичність, власну самооцінку, що не завжди є адекватною. Це являє собою поведінковий компонент діяльності в соціальних мережах. Основними рисами інтернет – спілкування в соціальних мережах є анонімність, відсутність невербальної інформації, установка на бажані риси партнера, добровільність, прагнення до нетипової, ненормативної поведінки (у 8 соціальних мережах дуже важко контролювати дії підлітків, тому дуже часто спостерігається агресія, ненормативна лексика). За допомогою соціальної мережі підліток задовольняє приховані потреби, які не прослідковуються в його реальному житті, а проявляються лише у мріях і фантазіях. Цей соціальний ресурс забезпечує їх втілення через можливість анонімних соціальних взаємодій, за допомогою яких можна створювати нові образи власного «Я». Крім того, не варто забувати і про необмежений доступ до особистої інформації користувачів.

Найпопулярнішими соціальними мережами є такі:

Facebook (www.facebook.com) – найчисленніша за кількістю користувачів міжнародна соціальна мережа (1, 5 млрд.), де можна знайти своїх друзів, колег, знайомих, сторінку потрібної організації, необхідну інформацію різної тематики. Twitter (www.twitter.com) – популярна соціальна мережа, що нагадує мініблоги. Ця соціальна мережа набула популярності серед людей, які регулярно обмінюються інформацією, зокрема, журналістів. Кількість користувачів – близько 300 млн. Instagram (www.instagram.com) – соціальна мережа, яка набула великої популярності в останні роки, її мета – допомогти іншим соціальним мережам розповсюдити фотознімки та відеозаписи користувачів. Кількість користувачів – близько 400 млн.

Соціалізація відбувається упродовж усього життя людини, при цьому традиційні форми соціалізації включають два види – первинну і вторинну. Первинна соціалізація відбувається з дитинства у межах родинних зв'язків, вторинна – у межах соціальних інститутів і соціальних контактів поза межами безпосереднього життєвого середовища людини. Соціальні мережі стають потужним агентом вторинної соціалізації людини: соціалізації не тільки в мережевому суспільстві, але й у реальному середовищі, в якому живе людина. Наповнення соціальних мереж – це певною мірою індикатор розвитку суспільства. Соціальні мережі виступають як засіб інформаційних війн, маніпуляцій людьми, соціалізації, виховання дітей, підлітків і молоді. Під впливом мережевого суспільства змінюється стиль життя людей, зокрема звичні канали отримання інформації, характер міжособистісних взаємин, структура дозвілля, відбувається інтенсивне вироблення нових моделей взаємодії з середовищем. І, безумовно, все це впливає на безперервний процес соціалізації молодої людини. Як відомо, будь-яка діяльність спрямована на задоволення потреб. Дослідження «Фонду розвитку Інтернет» дозволило визначити певне коло потреб, які підлітки задовольняють за допомогою соціальних мереж та Інтернету, а саме:

– потреба у самостійності (у процесі соціалізації ця потреба припускає, в першу чергу, прагнення до незалежності від батьків);

– потреба у самореалізації та визнанні (зазвичай підліткам вкрай необхідно відчувати себе особливими та необхідними);

– потреба у пізнанні та визнанні (молоді люди хочуть відчувати себе важливою частинкою певної групи і суспільства загалом);

–задоволення соціальної потреби у спілкуванні, у приналежності до групи за інтересами, в любові, адже підлітковий період –це час, коли людина прагне знайти схожих собі за інтересами, вподобаннями;

–потреба у володінні (підліток має на меті бути обізнаним з усіма подіями, що відбуваються навколо нього);

–пізнавальна потреба (володіння новими знаннями сприяє досягненню визнання з боку однолітків і самореалізації);

–у результаті використання соціальних мереж виникає відчуття повного контролю і володіння ситуацією, що задовольняє потребу в безпеці –одну з базових у системі потреб людини

Варто зауважити, що соціальні мережі сприяють розвитку електронного навчання й освіти в цілому, пропонуючи нові технічні та методичні засоби. Велика кількість різноманітного відео- й аудіоконтенту створює умови для кращого засвоєння навчального матеріалу. Сучасним вчителям і викладачам потрібно лише спрямувати в правильне конструктивне русло навчальну діяльність учнів у соціальних мережах та Інтернеті загалом. Зворотний бік спілкування у соціальних мережах – це відхід від справжнього життя, неможливість налагодити контакти з реальними людьми. І ця проблема дійсно дуже небезпечна: підліток зосереджується на власних переживаннях, перестає спілкуватися з рідними та близькими, так як не знаходить належного розуміння з їхньої сторони. Підлітки втрачають навички прояву інтересу до інших людей у реальному житті. Вплив надмірного використання соціальних мереж як засобу комунікації на реальні взаємовідносини користувача може бути досить відчутним: замкнутість, втрата соціальних контактів і друзів, роздратування під час живого спілкування, втрата навичок вербального та невербального спілкування, невиконання власних обов'язків тощо. Зловживання соціальними мережами може призвести не лише до десоціалізації, але і до деструктивних змін у психіці та поведінці особистості. Проте позитивною рисою соціальних мереж є можливість створення груп за інтересами. Кожен зможе знайти те, що йому до душі. З метою формування безпечної діяльності молоді в Інтернет-мережі необхідно впроваджувати заходи, які спрямовані на проінформованість молоді щодо ризиків віртуального світу, формування критичного мислення та взаємодії фахівців, які займаються формуванням безпечної діяльності молоді в Інтернет-мережі.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, хочемо виокремити позитивні та негативні сторони використання соціальних мереж. Позитивними факторами взаємодії сучасних підлітків у соціальних мережах є відсутність перешкод для спілкування, отримання корисної, нової інформації, проведення дозвілля, ознайомлення з відео й аудіо новинками, допомога в навчанні, всебічний розвиток. Серед негативних аспектів користування соціальними мережами можна назвати такі: залежність від соціальних мереж та Інтернету в цілому, негативний вплив на психофункціональний стан користувачів, незахищеність особистої інформації, не завжди достовірна інформація, відкритий доступ до негативної інформації (он-лайн насилля, порнографія й ін.), фінансові витрати на соціальні мережі. Водночас корисним чи шкідливим буде використання соціальних мереж та Інтернету загалом для користувача, безпосередньо залежить від сформованих у нього навичок інформаційної культури і грамотності. Саме тому сьогодні варто зосередити особливу увагу на навчанні дітей, підлітків і молоді основам безпечної поведінки в соціальних мережах та Інтернеті.

Список використаних джерел:

1. Богдан М. С. Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж / М. С. Богдан, О. В. Горецька. Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування. 2014. С. 25-29.

2. Белінська О. Н. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати / О. Н. Белінська, А. М. Жичкина. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати. Режим доступу: www.psychology.ru/internet

3. Веретенко Т. Г. Детермінанти формування безпечної діяльності молоді в Інтернет-мережі. Детермінанти формування безпечної діяльності молоді в Інтернет-мережі. –Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua>.

4. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

5. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

6. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

7. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

8. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

*Козловець Микола,
доктор філос. наук, професор Житомирського
державного університету імені Івана Франка*

ІСТОРІЯ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ОБ'ЄКТИ СВІТОГЛЯДНО- ІДЕОЛОГІЧНОЇ БОРОТЬБИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Проголошення незалежності, розбудова демократичної держави, визволення української нації від колоніального гніту неможливі без відродження історичної пам'яті, національної самосвідомості, традицій, самобутності. Історія репрезентує безліч прикладів того, як у процесі становлення нових держав-націй формувалася суспільний запит на конструювання національного історичного нарративу, який поступово віддзеркалювався у суспільній свідомості. Історію важливо переосмислювати, оскільки вона – не набір метафізичних фактів, а жива матерія, енергія для мислення й творення майбутнього. І те минуле, яке вже відбулося, завжди впливатиме на нас тим чи іншим чином.

Незважаючи на те, що протягом майже чотирьохсот років український народ не мав своєї державності, будучи підпорядкованим таким державам, як Річ Посполита та Російська імперія, Австро-Угорщина, пізніше СРСР, він зумів зберегти свою історичну пам'ять. Щоправда, внаслідок сталінського тоталітаризму, етноциду, який неодноразово переходив у геноцид, «совєтизації» природний зв'язок поколінь неодноразово обривався, руйнувався досвід і спосіб ретрансляції пам'яті поколінь. Відтак офіційна історія України та історична пам'ять українців вкрай спотворені попередньою історичною наукою й комуністичною, а сьогодні російською пропагандою. Тому проблема відтворення або/і «перевідновлення» історії, деколонізації й переформатування історичної пам'яті виявилася надзвичайно гострою, спровокувавши справжні битви за «історію», за надання нових смислів подіям минулого. Конструювання «своєї» історії, виведення її з-під впливу російсько-радянського історіографічного дискурсу лише останнім часом розглядається українською державою як національне завдання.

З огляду на те, що історична пам'ять українців спотворена століттями бездержавності й культурної асиміляції, її сучасний стан можна охарактеризувати як кризовий. Виявом цієї кризи є співіснування у колективній свідомості, як мінімум, двох проєкцій українського минулого: власне української та проімперської, котра у свою чергу містить малоросійський, східнослов'янський і радянський компоненти. Більше того, означені проєкції історичної пам'яті не є компліментарними, в окремих випадках вони є відверто антагоністичними. У масовій свідомості українців, на думку Я. Грицака, сформувалося «поле битви» між версіями української історії, які не вповні відповідають завданням нового етапу розвитку української нації. Здебільшого йдеться про протистояння «радянської» (або «російсько-радянської») та «української національної» версій, які мають виразне «регіональне пристосування» [1, с. 34]. Живучість радянсько-російської рецепції історичних фактів і подій, стереотипів в оцінці минулого, розколотість історичної пам'яті громадян України відтворюють й дані соціологічних досліджень.

Для сучасного українського світоглядного дискурсу характерна й тенденція до обмеження історичної думки лише критикою минулого. Мають місце спроби звести історію суспільства до помилок і прорахунків, до суб'єктивних і волюнтаристських дій, свавілля ворогів і недругів. А це неминуче веде до відступу від історичної об'єктивності. Як слушно зазначає П. Саух, «критичний підхід до історії не означає простої зміни акцентів, позитиву на негатив і навпаки, як нерідко у нас робиться. Критичне ставлення до історії – це прагнення зрозуміти її. Не виправдати, а збагнути в її власній суті, не фетишизуючи і не заперечуючи можливі її уроки. Історія – не мертвий музейний експонат, а жива подієва структура, і пульсує вона нашим сьогоденням, нашим ставленням до неї» [2, с. 12–13].

Новітнє прочитання української історії має створити міцну основу для реконструкції історичної пам'яті громадян. Щоправда, й досі в оцінці багатьох принципово важливих для усвідомлення українського народу історичних подій домінує підхід, несумісний з процесами націє- та державотворення. Зокрема, це стосується такого суспільно-вагомого явища, як

національно-визвольні змагання українського народу. За тоталітарного режиму суспільній свідомості спрямовано нав'язувалися уявлення, відповідно до яких «український націоналізм асоціювався з надуманою агресивністю української нації, її прагненням розбудувати українську державу за суто етнічною ознакою, утвердити «Україну для українців». Це груба фальсифікація, що жодною мірою не відповідала дійсності. Насправді український національно-визвольний рух завжди дотримувався конструктивної функції націоналізму, виходячи з того, що утвердження та розвиток української нації можливі передусім за умови об'єднання зусиль усіх етносів, котрі проживають на теренах України, для побудови міцної держави, яка могла б обстоювати їхні інтереси» [3, с. 76–77]. Зазначимо, що навіть сьогодні з боку представників російської влади на адресу європейських країн, які надають допомогу Україні, лунають звинувачення, що нібито вони розпалюють український націоналізм.

Існує й таке явище як політизація історії, яке, на жаль, неминуче. Але є водночас і феномен історизації політики. Зрозуміло, добре, коли політика базується на ґрунтовному знанні історії. Однак хотілося б позбавитися і впливу політики на історію, хоча це й нереально. Скоріше треба говорити про мінімізацію впливу політичних партій, ідеології на зміст історичної науки. Про мінімізацію такого впливу можна буде говорити тоді, коли в Україні буде формалізований механізм фіксації соціального замовлення на зміст історичної освіти. Попередня надмірна політизація та ідеологізація досліджень історії України витворили її образ як «воючої» країни, де основне завдання народу полягало у здобутті державної незалежності, що не відображало всієї багатоманітності суспільних процесів. Тож якщо на порядку денному стоїть питання про усунення з історіографії телеологічних побудов, варто більше уваги звернути на розгляд історії України як конкуренцію певних національно-політичних проєктів [4, с. 107; 5, с. 103–109].

Контрпродуктивними з погляду національних інтересів є консервація у суспільній свідомості імперської візії історії України. Найпоширенішими аспектами такої політики є проімперські інтерпретовані військові дії, насамперед ті, які мають характер масового героїзму й спільної боротьби російського, українського й інших народів проти зовнішніх ворогів. Особливо це стосується Другої світової війни як найбільш заідеологізованого та екзистенційного феномена. Цілковита героїзація й сакралізація Великої Вітчизняної війни, котра фіксується як центральний елемент моделі історичного минулого («опорна точка нашої великої історії», «героїчна» і «легендарна», «день, який нас звеличує», «вершина слави», «знання і пам'ять про яку зумовлюють безсмертя і велич Росії» тощо), унеможливило репрезентацію гетеротопності минулого чи спробу його раціонального переосмислення. У російських і проросійських ЗМІ акцентується увага на перемозі у війні насамперед російського народу, натомість українці висвітлюються як «зрадники», «бандерівці», «оунівці», «фашисти».

Інші імперські стереотипи мають більш локальний вимір (наприклад, образ Севастополя як міста «російської слави» чи Ізмаїла як осередку «непереможної російської зброї», культури Суворова, Румянцева, Кутузова як визволителів Причорномор'я тощо). Сьогодні імперська версія української історії має серйозну підтримку в Росії, де все виразніше простежується повернення масової суспільної свідомості до домінування «імперських, державних цінностей», намагання зберегти «єдиний культурно-історичний простір Росії й України».

Політика сучасної Росії базується на імперських амбіціях, викоріненні всього українського в межах і поза її межами, в намаганнях раз і назавжди вирішити «українське питання», оскільки лише знищення української ментальної ідентичності може стати передумовою створення та запорукою існування такої імперії. Не випадково, Київська Русь показується як територія сучасної Росії. Хоча там йдеться про території, як то Київ, які ніколи не були в складі Росії, хіба що коли були окуповані Російською імперією чи в складі СРСР.

Російська імперська традиція, яка декларується як надетнічна, апелює до позитивно забарвленого історичного досвіду у спільному минулому в межах Російської імперії й СРСР. Вона виходить із гіпертрофованого сприйняття месіанської ролі російського етносу як єдиної об'єднавчої сили для захисту слов'янства, православ'я тощо. Більше того, російські аналітики розглядають «культурно-історичну єдність» Росії, Білорусі та України як одну з важливих передумов здійснення першого унікального прецеденту «збирання держави, що розпалася». І досі частиною науковців і політиків поширюється ідея «штучності» українського етносу та відсутності у нього власного історичного досвіду. Так, перед повномасштабним вторгненням

в Україну у лютому 2022 р. президент Росії В. Путін у своїй промові безпідставно заявив, що Україна ніколи не мала справжньої державності, і що вона є частиною російської «власної історії, культури, духовного простору».

Якщо українці сьогодні рішуче розривають з радянським історичним минулим, нівелюючи тим самим символічний зв'язок з дискредитованою спадщиною, то російська влада намагається інкорпорувати старі радянські міфи та комемораційні практики у нову модель репрезентації національних цінностей. Росія останніми роками з потрошеною енергією взялася за подальше плекання імперської по суті історичної пам'яті росіян. Показовим у цьому зв'язку є поява в Російській Федерації нових, «виправлених», «політично правильних» підручників і посібників з історії Росії в контексті офіційної імперської доктрини й ідеології, в яких простежується реабілітація найбільш гнітючих сторінок російського минулого й одіозних осіб. Одночасно у цих підручниках присутня героїзація усіх «радянських завоювань» разом з відбілюванням методів, якими вони досягалися, що, до речі, створює сприятливий ґрунт для поширення радикального націоналізму й великодержавного шовінізму. Зазначимо, що без ідеї «єдиної історії», котра виходить з Києво-Руської держави, для реалізації російської імперськості залишається зовсім мало простору – зостається лише можливість бути меншістю, без особливих переваг.

За всіх умов необхідно усвідомити, що громадяни України і Росії мають різну історичну пам'ять, різні підходи до оцінки подій та явищ вітчизняної історії. З огляду на це, вкрай необхідною є науково обґрунтована та етично відповідальна реконструкція історії драм, конфліктів, втрат у стосунках українського і російського народів. Необхідне розуміння того, що кожен народ має не лише своїх героїв, а й визначає їх сам, незалежно від настроїв сусідів. Зігравши цілком позитивну або переважно позитивну роль у вітчизняній історії, діяч у сфері політики, збройних сил, ідеології, економіки, релігії може постати у прямо протилежній ролі в історії інших країн. Особливо це стосується подій, пов'язаних з національно-визвольним рухом. Останній феномен належить до фундаментальних, базових конструкцій російської історії в її ставленні до України й українців. Тому селекція дат, пам'ятників, «пам'ятних» персоналій має бути обґрунтованою і виваженою. Україні, на щастя, не потрібно створювати «з нуля» пантеон героїв – вони у нас є. Проблема тільки у тому, щоб пояснити суспільству, чому і за що ми шануємо цих героїв. Саме у такий спосіб історична пам'ять здатна перемогти історичну амнезію.

Кожна нація має такі історичні постаті, які не тільки символізують важливі події минулого, а й уособлюють національне «Я», задають своєрідні дороговкази на шляху в майбутнє. Гадаємо, що задля здобуття справжньої ідентичності й консолідації українська нація має пройти через чергову ідеологічно-міфологічну обробку, міфологізацію національних героїв, сакралізацію історичних подій, адже в інший спосіб масова свідомість не здатна до трансформацій.

На сучасному етапі гострою в Україні є проблема соціального оптимізму. Специфіка української історичної пам'яті, та й взагалі українського соціуму, полягає в тому, що в ньому домінує соціальний песимізм. Він простежується в діапазоні, починаючи від історії військових поразок далекого минулого до негараздів в економіці й політиці сучасності. На жаль, ми мало використовуємо могутній позитивний потенціал, який є у нашій національній історії. Маємо довести українцям нормальність нашої історії. Ми такий же великий народ, як американський, французький, німецький чи англійський.

Україні після отримання незалежності доводиться докладати значних зусиль, щоб відкрити себе світовому співтовариству як самобутнього чинника загального культурно-історичного процесу з давніми історичними й культурними традиціями. На жаль, у новітньому науковому дискурсі маємо ще мало робіт, де суспільні події в Україні розглядаються на широкому тлі світового історичного розвитку. Йдеться про усвідомлення і реалізацію українством своєї європейськості, європейської ідентичності, розуміння того, що Україна була, є і буде належною до європейської культурної спільноти, європейського типу цивілізації. Війна путінської неоімперії Кремля проти України стала потужним каталізатором не лише вибухового інтересу до реальної України, а й потреби наукового погляду на зазначену реальність та перегляду усталених на Заході стереотипних уявлень про нашу країну,

її історію й культуру. Йдучи в майбутнє, слід чітко зрозуміти своє місце і роль на історичній сцені, мати цілісну картину минулого свого народу в контексті світового історичного процесу.

Історична пам'ять народу формується на основі глибокого розуміння загальнолюдського змісту своєї національної історії та культури і знаходить своє практичне втілення через механізми освіти та виховання, засоби масової інформації, систему пропаганди тощо. Принципово нова ситуація у суспільстві потребує адекватних змін і в змісті гуманітарної політики держави. Російсько-українська війна – це переоцінка цінностей, світогляду, культурних норм, це дотичність до історії через ясне бачення майбутнього і страждання (в сенсі переживання) існування в сучасному.

Список використаної літератури

1. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Стара історія на новий лад. Київ: 2014. 176 с.
2. Саух П. Ю. Князь Василь-Костянтин Острозький. Рівне, Великі обереги, 2002. 244 с.
3. Зерній Ю. О. Історична пам'ять як об'єкт державної політики. Стратегічні пріоритети. 2007. № 1 (2). С. 71-76.
4. Гальчинський А. С. Помаранчева революція і нова влада. Київ: Либідь, 2005. 368 с.
5. Агора. Подолання розбіжностей – розвиток особливостей. Випуск 4. Київ: Стилос, 2006. 200 с.

*Сабадуха Володимир,
доктор філос. наук, професор Івано-Франківського
національного технічного університету нафти і газу*

МЕТАФІЗИЧНА ТЕОРІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ХАОСУ

У сучасному світі зростає рівень психологічного й соціально-політичного хаосу, що врешті-решт поставило людство на межу третьої світової війни. Більшість людей перебуває під впливом власного і колективного несвідомого, що є вкрай небезпечно. Важливу роль у подоланні хаосу в усі часи відігравало християнство й зокрема ідея Страшного суду. Сучасна філософія не здатна запропонувати ідею, яка б, з одного боку, допомогла людині віднайти смисл життя, а з іншого, – сформуувала засади суспільного буття і тим само зменшила рівень хаосу. Філософія не відміняє необхідності Абсолюту та чітких критеріїв: «Хто є хто?» і «Що є що?». У людини є потреба у метафізичних істинах. Ідея Страшного суду впливала перш за все на підсвідоме, змушувала людину дотримуватися християнських цінностей. Заперечення ідеї Бога: Бог помер (Ф. Ніцше) призвело до ситуації, якщо Бога не має, то все дозволено (Ф. Достоевський). Це призвело до смерті людини (Е. Фромм), точніше її духовної деградації й знеособленої нормальності. Мета розвідки: довести, що сучасне життя потребує філософської теорії, яка б заклала основи подолання глобального хаосу.

Проблема подолання хаосу завжди стояла перед народами, державами й культурами, але вирішувалася відповідно до чинних онтологічних умов буття. Причини хаосу були різноманітні, але їх стрижнем було людське несвідоме та діяльність посередньої людини, яка орієнтувалася на власну вигоду й ігнорувала суспільні проблеми. У процесі подолання хаосу філософія спиралася на розум, релігія намагалася це робити за допомогою віри, а держава – на силу й право. На сьогодні хаотичні тенденції сягли апогею. Росія не лише свідомо творить хаос, алей намагається мати з цього історичну, економічну, політичну, й геополітичну вигоду. Попередні способи подолання хаосу стають неефективними. Філософи не запропонували будь-якої теорії подолання хаосу. Він навіть не став предметом аналізу, утім проблема хаосу була предметом аналізу Р. Генона ще у 20-х роках ХХ ст. [1, с. 131 –149]. Подолання хаосу потребує переосмислення попереднього історичного, філософського й духовного досвіду.

Християнство внесло суттєвий внесок у подолання внутрішнього й зовнішнього хаосу. Християнство усвідомлювало роль і значення знань про людську сутність, а тому сформуувало християнські цінності, ідею Страшного суду та концепцію онтологічних ступенів буття, яка була скерована на подолання хаосу, носієм якого є несвідоме. Це працювало до епохи Просвітництва. За своїм значенням і ефективністю ідея Страшного суду залишається неперевершеним механізмом приборкання несвідомого.

Філософський зміст Страшного суду – примусити людину дотримуватися християнських цінностей і тим само зменшити рівень внутрішнього й зовнішнього хаосу. У Страшному суді християнство вперше попередило людину, що вона може не відбутися, не досягне ступеня духовної зрілості. Отже, сучасність потребує еквіваленту Страшного суду.

Релігійне й філософське призначення Страшного суду – спонукати людину думати про життя з позиції Істини. Людину треба поставити перед власною Істиною, яка за своєю сутністю має дорівнювати Страшному суду. В умовах гуманізму людина сп'яніла від своєї науково-технічної могутності й стала відчувати себе людинобогом. Сучасне суспільство потребує нових форм приборкання несвідомого й хаосу, які мають охоплювати як індивідуальне, так і колективне свідоме й несвідоме. Сьогодні очевидно, що установки на гуманізм і прогрес не зробили людину більш свідомою. Навіть більше: чим далі, тим більше людина страждає. З цього приводу М. Мамардашвілі зауважує, що людина готова вічно страждати, аби не страждати. Філософ запропонував людині заглянути в корінь своїх страждань і зрозуміти раз і на завжди Істини свого буття [2, с. 57].

Хто винний у наявності глобального хаосу? Якщо філософія не відмовляється від метафізики, то відповідальність за хаос мають взяти на себе філософи. Їх гріх полягає у тому, що вони не підтримали концепцію онтологічних ступенів буття, яка була сформульована

середньовічною філософією і не стали її втіленням. Було втрачено філософський інструментарій, на основі якого можна було б орієнтувати людину на духовне вдосконалення. Вони створили антиособистісну концепцію, яка отримала назву гуманізм: «Кожна людина – особистість».

Автором, розроблена метафізична теорія особистості. Виходячи з того, що людина одночасно живе у двох світах – реальному й ідеальному – цілісна теорія особистості має охоплювати обидві сторони її життя. Це можливо, якщо аналізувати людину в екзистенційно-есенційно-динамічній системі координат. Синтезуємо напрацьовані знання щодо людської сутності в метафізичній теорії особистості з урахуванням трьох вимірів буття.

Перший. У контексті існування (existentia) мусить діяти принцип: «кожна людина – особистість», усі люди єдиносущні, бо рівні у своїй гідності. Принцип «кожна людина – особистість» означає, що людина є особистістю у відношенні до інших, а не щодо онтологічної людської сутності. Щодо власної сутності, вона залишається або залежною, або посередньою людиною. Здається, що такий підхід надає можливість кожному бути повноцінним суб'єктом буття, але це поверхневі уявлення. Таке розуміння особистості не відповідає потребам ані окремої людини, ані суспільства.

Другий. У контексті сутності (essentia) має діяти метафізичний закон: «Особистість – принцип буття». В ієрархічній системі координат людину слід цінувати за її здібності, здатність бути суб'єктом моральних відносин та цілісної діяльності. Кожна людина має потенціал до вдосконалення, але він може бути нерозвинений. Людина як істота, яка наділена розумом, у своїй самореалізації проходить кілька ступенів розвитку: залежна людина, посередня людина й особистість. Кожен ступінь – це необхідна форма буття, стадія реалізації власної сутності, яка досягається завдяки самосвідомості, а, головне, завдяки спонуканням до діяльності. За допомогою тієї ж самосвідомості людина спроможна подолати наявний спосіб життя й перейти на вищий. Особистість робить себе суб'єктом, протиставляючи належне природному існуванню. Належне як ідеальне буття стає для особистості дійсністю. Особистість відкриває Істину в собі, а не в об'єкті, що вперше зробило християнство, замінивши питання «що є істина»? питанням «хто є Істина»? Перехід до істинного буття здійснюється як у внутрішньому, так і в зовнішньому житті. Закон «особистість – принцип буття» доводить, що людина є особистістю не за її природою, а за духовними зусиллями, отже, особистість – це перемога духу над природою.

Третій вимір – динамічний, що ґрунтується на принципі доповнюваності. Демократична та ієрархічна концепції особистості мають не заперечувати, а доповнювати одна одну, однак пріоритет має належати ієрархічному принципу. На якому б ступені духовного розвитку не перебувала людина, вона сама себе сприймає як особистість. Суспільству не залишається нічого іншого як визнати ці уявлення за об'єктивну реальність і сприймати людину як особистість. Проте з позиції принципу духовної ієрархії людина залишатиметься залежною чи посередньою. Принцип доповнюваності вимагає відмовитися від того, щоб людину однозначно вважати залежною чи посередньою, бо у кожного є особистісне начало, але воно, як правило, перебуває у нерозвинутому стані. Тому людину слід називати «залежна особистість» чи «посередня особистість». Зазначені поняття дозволяють не порушувати ані гуманістичний принцип, ані принцип духовної ієрархії. Залежна та посередня людина постають як незавершені особистості, які потребують для свого розвитку як внутрішньої активності, так і зовнішніх умов. Отож залежна й посередня людина є особистістю в можливості.

Сутність кожного типу людини доволі усталена, проявляється в способі її життя, тому вийти за його межі надзвичайно важко, але можливо. Людина здатна досягти рівня зрілої особистості, проте може не втриматися на ньому й деградувати до ступеня посередньої людини чи навіть до залежної. Метафізична теорія особистості надає людині свободу вибору: залишатися на тому рівні, який є (і людина має на це повне право), чи власними зусиллями створити із себе особистість. На рівні людських відносин мусить діяти демократичний принцип: до кожної людини слід ставитися як до особистості, утім на рівні сутності має діяти принцип ієрархії: людину слід сприймати з позиції інтелектуально-психологічної та духовної досконалості. Отож для цілісного й об'єктивного розуміння людської сутності їх треба поєднати.

У ідеї особистості як первоначала, метафізика знаходить своє логічне завершення. Особистість –це така остання реальність, яку людина свідомо чи несвідомо прагне досягнути в процесі подолання свого природного існування й пошуку істини, а тому в суспільстві вона є першою реальністю, оскільки є первоначалом буття. Особистість –це максимально мислима людська сутність, яка від епохи доєпохи змінює свої соціально-психологічні ознаки, але за суттю залишається незмінною [3, с. 297 –328].

Метафізична теорія особистості є, з одного боку, психологічним ударом по людській самовпевненості, адже вона не навчилася розуміти власну сутність, а з іншого, –надає підстави для висновку, що людство живе в умовах знеособленої нормальності. Призначення метафізичної теорії особистості полягає в тому щоб: по-перше, примусити людину подивитися у дзеркало власної свідомості, подолати механізми психологічного самообману й стати на шлях вдосконалення; по-друге, сформулювати філософсько-психологічне підґрунтя для подолання внутрішнього й зовнішнього хаосу.

М. Мамардашвілі, осмислюючи шляхи вдосконалення людини, зауважив, що проблема полягає в тому, як створити сучасну абсолютну ідею [2, с. 119]. Для свого часу християнство створило Абсолютну ідею у вигляді християнських цінностей і Страшного суду. Епоха Модерну й постмодерну відкинула ці надбання, але нічого не запропонувала. У якості сучасної абсолютної ідеї пропонуємо метафізичну теорію особистості, яка є тим механізмом, який сприятиме відокремленню добра від зла; особистостей, здатних діяти в інтересах суспільства від посередніх, які лише маніпулюють свідомістю людей. Сьогодні ця «сепарація» відбувається стихійно і не на користь особистостей. В умовах відсутності чітких засад суспільного буття посередня людина видає себе за особистість, а в дійсності сформувала знеособлене суспільство.

Чому людство дійшло до глобального хаосу, але не усвідомлює цього? У суспільстві відсутня критична маса особистостей, здатних мислити з позиції планетарного суб'єкта. Про цей факт ще у 60-х роках ХХ ст. писав А. Печчеї: у людській спільноті відсутні спеціалісти здатні розв'язувати проблеми на глобальному рівні.

Метафізична теорія особистості сприятиме, по-перше, відродженню ідеї пріоритету духовного над матеріальним; по-друге, утвердженню пріоритету особистості в усіх сферах суспільства, що гарантуватиме умови його стабільного розвитку; по-третє, формуванню аристократичної демократії й особистісної нормальності; по-четверте, пошуку теоретико-методологічних основ для тестування кандидатів у народні депутати, державних службовців на рівень інтелектуального розвитку та моралі, здатність їх спонукатися інтересами суспільства, бо суспільство має право знати, кому воно довіряє владу, по-п'яте, створенню прозорої соціально-психологічної й політичної атмосфери у суспільстві.

Збройні сили України, волонтери, пересічні громадяни демонструють сьогодні приклад особистісного буття, тоді як Росія є носієм знеособленого животіння. Для перемоги особистісного над знеособленим як на рівні державного життя, так і на міжнародному потрібні чіткі критерії «Хто є хто?» і «Що є що?», які й надає запропонована теорія.

Список використаної літератури:

1. Генон Р. Криза сучасного світу / пер. з фр. І. Калюга; під наук. ред. Ю. Завгороднього. Київ: Видавець Анна Клоун, 2020. 212 с.
2. Мамардашвили М. Беседи о мышлении. СПб. : Азбука. 2019. 480 с.
3. Сабадуха В. О. Метафізика суспільного та особистісного буття: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 647 с.

*Рудакевич Олег,
доктор політ. наук, професор
Західноукраїнського національного університету
Резнік Анатолій,
магістр філософії, аспірант ЗУНУ*

СПРОБА «ДЕНАЦИФІКАЦІЇ» УКРАЇНИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ РОСІЇ

Особливе занепокоєння у зв'язку з розвалом Радянського Союзу та виникненням суверенних держав у російських шовіністів викликало проголошення та розбудова України з її демократичною проєвропейською орієнтацією. 24 лютого 2022 р. маски було знято і путінський режим розпочав відверту й цинічну воєнну агресію проти України під лозунгом «денацифікації та демілітаризації» з метою повернення українців у лоно «русского мира». В такій ситуації теоретичний та практичний інтерес викликає питання про співвідношення та конфліктний потенціал ідеї денацифікації сучасної цивілізованої держави, з одного боку, та національної ідеї демократичної країни – з іншого, перспективи їх реалізації за нинішніх міжнародних безпекових умов. З'ясуванню цього питання присвячена дана стаття.

«Денацифікація», як система заходів зі звільнення сфер суспільного життя переможеної Німеччини від впливу та наслідків націонал-соціалізму після другої світової війни, здійснювалася країнами антигітлерівської коаліції після 1945 року і захопила значну частину наступного десятиліття. Важливо підкреслити, що вона проводилася разом із демілітаризацією та демократизацією німецького суспільства в присутності на території окупованої держави військ країн-переможців. У результаті цього німецьке суспільство було позбавлене тоталітарної ідеології та практики. У ньому відновлено демократичні засади державного та суспільного життя. В подальші роки ФРН стала однією з найбільш впливових держав Європи та лідером євроінтеграційних процесів. Денацифікація мала суворий, але гуманний характер та не завадила Німеччині стати повноцінною національною державою, яка успішно втілює національні інтереси.

Зовсім інший суспільно-історичний контекст, латентні та відверті цілі має спроба так званої «денацифікації» миролюбивої та демократичної української держави з боку путінського режиму. Під фальшивим лозунгом «денацифікації та демілітаризації» була прихована мета підкорити сусідню державу задля відновлення імперської Росії. При цьому було знехтуване міжнародне право, писані та написані закони війни, принципи міжнародної безпеки. Керівництво Росії, перетворивши свою державу в квазіімперське тоталітарне утворення, не змогло збагнути суті і потуги потенціалу національної ідеї сучасної демократичної держави, солідарних зв'язків світового співтовариства, засад сучасного міжнародного права. Грубою мілітарною силою воно вирішило задовільнити імперські амбіції, проявивши себе як середньовічний варвар чи новітня форма фашизму з російським обличчям – т. зв. рашизм. У результаті, ідея денацифікації зазнає краху перед лицем української національної ідеї, більше того, вона активізує боротьбу за національні ідеали українців, дозволяє істотно прискорити націєтворчий процес, а також бумерангом вдарила по іміджу та безпеці російського суспільства.

Трактування нами категорії «національна ідея» знайшло відображення у ряді статей та політологічному енциклопедичному словнику «Новітня політична лексика» (2015 р.). Загалом – це ідея формування та утвердження народу як нації – вищої цивілізаційної форми етносоціального розвитку людства. В широкому значенні дане поняття включає три взаємопов'язані компоненти: ідею нації, ідею національної держави та стратегію національного розвитку – національну стратегію. Сучасний зміст ідеї української нації полягає у відродженні української етнічної нації та розбудові на її основі модерної етнополітичної нації, яка ідейно, культурно та політично об'єднає український народ. Ідея української національної держави – це ідея формування держави на базі цінностей української етнічної нації та національних меншин, які виражатимуть їх потреби й інтереси, забезпечать суверенітет, безпеку і територіальну цілісність країни. Українська національна стратегема має три взаємозв'язані складові: ідею повернення України в лоно європейської цивілізації із

збереженням основ власної культури; ідею утвердження цінностей і соціальних стандартів Європейського Союзу, що забезпечить заможне та щасливе життя українського народу; ідею історичної місії України – постати « новою Грецією » (Й. Гердер), яка продемонструє Європі та світові зразки сучасної високогуманної моралі та культури і стане східним форпостом Західної цивілізації [2, с. 177 –178].

Щодо змісту сучасної ідеї української нації, різні політичні сили тривалий час вели дискусію про те, якою має бути національна модель української спільноти: етнічна, політична чи гібридна – етнополітична. Російсько-українська війна активно сприяє, з одного боку, відродженню та закономірному домінуванню української етнічної культури (мови, історичної пам'яті, народного мистецтва, традицій та ідеалів), а з іншого – консолідації суспільства на полікультурній та багатомовній основі в умовах смертельної воєнної загрози. Цьому допомагає також тимчасове переміщення сотень тисяч і мільйонів людей зі Східної та Південної України в її центральну та західну частини, а також у Європу. Безпрецедентною є консолідація усіх верств та регіонів країни, політичних сил у парламенті та суспільстві; до нуля прямує авторитет та підтримка проросійських сил і їх лідерів. Нового розвитку набуло волонтерство, а також формування нових інститутів громадянського суспільства. Нація перетворилася на високоідейну патріотичну монолітну спільноту в якій глибоко усвідомлюється смертельна небезпека з боку путінського режиму. Світ захоплений відвагою та самовідданістю української армії, єдністю влади і народу, високою моральністю громадян. Він все більше переконується у тому, що не нав'язаний силою міфічний авторитарний націоналізм є основою нової України, як стверджують рашисти, а почуття щирої любові українців до Батьківщини, свободолюбивість та відповідальність перед суспільством, гуманізм і цінності народної культури. Це не «штучна нація», як стверджують рашисти, а природньоісторична спільнота, в якій навіть російськомовна частина населення відкидає ідеологію «русского мира».

Ворожа пропагандистська машина поширює у світі та поміж росіян неправдиву інформацію про українську державу, мовляв це «штучна», «недієздатна», «неспроможна» політія, «державна, що не склалася», «кавзідержавна», «failed state», створена Ленінінм, завдяки якому до складу УРСР увійшли російськомовні регіони. Ця риторика активізувалася в 2013 р., коли Україна стояла на порозі підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом, та у 2021 р., коли на повний голос зазвучала ідея входження України в НАТО. Події засвідчили, що не стільки «неспроможність» української держави є причиною хвилювань рашистів, як існування суверенної демократичної України, без якої неможливе відродження імперії. Це і стало причиною політичного рішення розпочати т. зв. «спеціальну військову операцію» проти України з метою її «денацифікації» за зразком підкорення Білорусі [1]. Населення, на думку російських «експертів», мало щиро підтримати «визволителів». Однак виявилось, що Україна, як держава, має міцну соціальну та ідейну основу і може себе захистити навіть від добре озброєного ворога. Отже, практика підтвердила політичну суб'єктність української держави, її спроможність відстоювати суверенітет. У процесі відчайдушної боротьби українців проти рашистів за активної підтримки США, Великобританії та інших країн НАТО ця суб'єктність істотно зростає. Весь світ переконався, що державна ідеологія України не має ознак авторитарного націоналізму чи нацизму, а є національно-демократичною ідеологією, яка сформувалася в процесі загальнонародного політичного руху за суверенне існування країни. Поширене у народі гасло «Слава Україні!» – «Героям слава!» стало яскравим свідченням національного патріотизму усіх громадян держави, незалежно від етнічної приналежності. Ще одним аргументом на користь української державності є дієздатність Верховної Ради України, українського уряду, військового командування та глави держави, довіра до них провідних демократичних країн світу, велика повага та авторитет на міжнародній арені. Отже, спроба реалізації ідеї «денацифікації та демілітаризації» України має наслідком подальше практичне втілення ідеї української національної держави, а, разом з тим, обумовило катастрофічне падіння міжнародного авторитету та державної спроможності Російської Федерації, її збройних сил.

Яка перспектива розвитку України з точки зору рашистів? Ідеолог неоевразійства О. Дугін наполегливо твердить, що «єдина Україна – це геополітичний нонсенс. Або вона повинна визначитися в євразійському напрямі, куди більшість її цивілізаційних територій тяжіють, або вона повинна бути розколота. Єдиної України, орієнтованої, інтегрованої на західну європейську

цивілізацію, просто не може бути. » [3]. Більш радикальної точки зору дотримується В. Путін, стверджуючи, що росіяни та українці один народ, а тому повинні жити в спільній державі.

Ідеологія та практика т. зв. «денацифікації», що супроводжується тотальним нищенням російськомовних регіонів України, яскраво висвітлює «перспективу» нового «братання» народів. Переважаюча більшість українського населення відкидає ідеологію «русского мира» з її фальшивими лозунгами єднання. Росії потрібна нова територія з її природними багатствами та благодатним кліматом, а не люди. Там, у тюрмі народів, Україна уже була. Блага сучасної цивілізації розташовані з іншого боку –у Центральній та Західній Європі.

Визначаючи стратегію суспільного розвитку, українська нація повинна усвідомити єдність її внутрішньо національного та зовнішньополітичного векторів. Стати частиною об'єднаної Європи вона зможе, істотно розвинувши економіку та інші сфери суспільного життя, а також забезпечивши демократичність суспільних відносин. А це означає наповнення реальним змістом задекларованих у Конституції України основних ознак своєї державності: постати не лише суверенною та незалежною державою, але й демократичною, правовою і соціальною. Протидія російській агресії та солідарна підтримка України цивілізованим світом створює у перспективі сприятливі умови для розвитку всіх сфер суспільного життя. В цьому щиро зацікавлений західний світ. Уже сьогодні на наших очах прискорено реалізується ідея Й. Гердера про набрання Україною в майбутньому ознак «Нової Греції». Імідж України має широке визнання і популярність. Народи всіх континентів захоплюються волелюбністю, демократизмом, щирістю, самовідданістю українців, їх здатністю практично втілювати цінності європейської цивілізації та збагачувати їх. Світ сповнений надією, що українці переможуть темні сили східного сусіда, який погрожує людству ядерною війною. Україна має великий шанс невдовзі стати повноправним членом об'єднаної Європи.

Протистояння ідеї «денацифікації» України та української національної ідеї в 2022 році показує, що демократичний світ, організований за національним принципом, спроможний перемогти імперську автократію. Росія, як остання імперська держава, доживає свої роки.

Список використаної літератури:

1. Кузьо Т. Справжня мета «денацифікації» України –перетворення її на другу Білорусь. URL : lb.ua/society/2022/03/06/508311_spravzhna-meta_denatsifikatsii.html.
2. Рудакевич О. М. Три складові національної ідеї та їх актуальний зміст для України. Соціально-політичні процеси. Київ : Вид-во «Політія», 2018. Вип. 2 (9). С. 154 –181.
3. Chto budet, esly Ukrayna raspadetsja? Выступленье А. Дугина на радио «Эхо Москвы» 04.12. 2004. Інформационно-аналитический портал «Evraziya». URL : <http://www.tvrazia.org/modeles.php?name=Neus&file=article&sid=2089>.

*Рудакевич Олег,
доктор політ. наук, професор
Західноукраїнського національного університету
Рудакевич Марія,
доктор наук з державного управління, професор
Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя*

ВИПРОБОВУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНУ СУТНІСТЬ

У сучасній політологічній та державознавчій літературі недостатньо усвідомлюється зміст та співвідношення категорій «держава» і «державність». Одним із аспектів цієї проблеми є недооцінка етнонаціональної основи держави як політичного інституту, її національної суті та змісту. В умовах нинішнього протистояння України та російської федерації, коли остання прийняла рішення силовими методами «денацифікувати» Україну, виникає питання: що так турбує Росію: недостатня вираженість національного змісту української політики, чи неадекватність, а може «ворожість» етнонаціональних цінностей і пріоритетів, покладених в основу українського державотворення? Відповідь на це питання прямо прозвучала у зверненні В. Путіна до росіян 21 лютого 2022 р. В ній Україна розглядається як «анти-росія», яку «буде реорганізовано, відновлено й повернуто до її природного стану в межах російського світу» [цит. за [4]]. Тобто, основна причина конфлікту полягає в українському світогляді та українській ідеології, в яких Росія вбачає антиідеї щодо російського світу. Національну українську державу, за задумом рашистів, слід трансформувати в «Малоросію», тобто в квазіросійську спільноту, якою вона була в складі імперської росії.

Проблема сучасної української держави полягає не лише в існуванні на її кордонах імперської росії, і не лише в тому, що в середовищі вітчизняних політичних сил наявні проросійські партії і громадські організації, а й у тому, що в науковців та політиків відсутнє чітке розуміння національних інтересів, які повинні лежати в основі українського державного будівництва. Не випадково в лексиконі українських урядовців дуже рідко звучить визначення України як «національної держави». Таке поняття не могло використовуватися в Радянському Союзі, в якому панувала комуністична ідеологія; і ця традиція продовжується сьогодні.

Державність – це устрій духовного і матеріального життя народу на засадах його автономності. Державність нації може існувати в різних формах і розвиватися в різних напрямках. Основою державності є усвідомлення народом, його провідною верствою права на незалежність, що є першим кроком на шляху до державності.

Ідейні засади української державності, як політико-правового поняття та об'єктивної реальності, всебічно обґрунтовані В. Винниченком – політичним і державним діячем Української Народної Республіки у праці «Українська державність» (Відень 1920 р.) [1] та творчо розвинені ним в інших публікаціях. Політичний аспект державності В. Винниченко розглядає в єдності з соціально-економічними та культурними чинниками. Оскільки «людство, – зазначав він, – розбите на окремі національні колективи, які переважно зветься державами, то очевидно, що найкращим засобом збереження життя і розвитку кожної нації є державність, себто комплекс тих інститутів економіки, політики, культури, які діють на території, населеній національним колективом, які зв'язують його у компактну цілісність і забезпечують розвиток у сучасному і майбутньому» [2, с. 8]. Тобто поняття «державність» є ширшим за змістом від поняття «держава». Можна погодитися з О. Святоцьким, який наголошує, що «державність є своєрідним фундаментом, корінням держави, а остання, у свою чергу, є однією із складових – своєрідним вінцем державності» [6]. Фундаментом сучасної держави є національна спільнота, як група людей, об'єднаних своєрідними ментальними настановами та культурними цінностями, відносинами солідарності та співпраці, національною ідеєю, як ядром ідеології державотворення. Словом, державність як феномен обов'язково вимагає життєздатної, вивіреної часом етнонаціональної основи, а держава, як

політичний інститут, час від часу проходить випробування на її національну сутність. Теоретико-методологічне обґрунтування цієї тези є метою даного дослідження.

Насамперед зазначимо, що у вітчизняному суспільствознавстві відсутня консенсусна теорія нації, яку поділяють вітчизняні науковці та практики. Серед народного загалу домінує етнічне трактування нації. Політичні партії, спираючись на власні ідеологічні засади, наполягають на реалізації різних моделей української нації – політичної, етнічної або гібридної (етнополітичної). Офіційна державна етнополітика дотримується пріоритету політичної моделі модерної нації. Масла у вогонь полеміки про українську націю додала провокаційна стаття глави російської федерації «Про історичну єдність росіян та українців» (липень 2021 р.), що завершується давно відомою імперською ідеологією: «ми – один народ».

Пострадянська українська нація ще не стала об'єктом всебічного й глибокого наукового дослідження. В літературі простежуються спроби заперечення актуальності досліджень української етнічної нації, мовляв, міжнародні правові акти уникають етнізації сутності національного феномена [3 с. 155 –159]. У вітчизняній націології спостерігається також некритичне сприйняття ортодоксальних ліберальних учень про політичну націю, в яких етнічність виноситься за рамки змісту поняття «нація». Глибоко не усвідомлюється також факт існування й діалектичної взаємодії української етнічної нації, яка відроджується і розвивається, а також формування основ поліетнічної політичної нації в українській державі, їх діалектичної взаємодії.

За таких обставин, на нашу думку, доцільним є використання теоретико-методологічних засад етнополітичної концепції нації, яка звертає увагу на спільну істотну рису етнічного та політичного різновидів націй: органічне поєднання в них етнокультурної та політичної самоорганізації соціуму [5, с. 79 –119]. Йдеться про обґрунтування та реалізацію етнополітики, спрямованої на активізацію націєтворчого процесу в Україні на етнічній та політичній основах, а також конвергенцію української етнічної і політичної націй в процесі подальшої консолідації українського суспільства й утворення змішаного – етнополітичного – різновиду нації.

Питання національного будівництва тісно пов'язані з метою набуття Україною статусу повноцінної національної держави. На жаль, у вітчизняному науковому дискурсі темі національного характеру української держави приділяється мало уваги. Це обумовлено – з одного боку, як уже зазначалося, інерційним впливом комуно-радянської ідеології, яка визначала національну державу як «буржуазну» та «націоналістичну»; з іншого, – помилковим стереотипним твердженням про те, що в умовах постмодерну держави перестають бути національними. У науковому середовищі спостерігається нерозуміння того факту, що політичні нації також розбудовують національні держави – тобто держави політичної нації (державність США, Канади, Бразилії, Аргентини, Іспанії тощо).

Сучасна українська державність діалектично поєднує ознаки державності етнічної та політичної націй, що також необхідно враховувати в законодавчих актах та практичній політиці органів публічного управління. Сказане засвідчує, що революційні виступи українського народу у 2004, 2013 –14 рр. мали суттєві ознаки національно-визвольної боротьби, тобто народ вимагає не нехтувати ознаками та інтересами етнічних українців. І сьогодні актуальними залишаються лозунги «За українську Україну!», «Подолати внутрішню окупацію України!», а впродовж останніх років – «Зупинити наростання зовнішнього управління державою». Політична опозиція уважно стежить за тим, щоб влада не переступала «червоні лінії», не приймала рішень, що не відповідають національним інтересам. Показовим є також те, що національний характер української держави все ще не закріплений у тексті Конституції України, хоч це має місце в Декларації про державний суверенітет України (1990 р.).

Путін та ідеологи російського неоімперіалізму, не розуміючи сутності сучасної демократичної національної держави, вирішили денацифікувати Україну. Їх головна проблема в тому, що вони вперто насприймають українців як особливу етнонаціональну реальність; її заглиблення в давні історичні епохи та сучасну етнонаціональну своєрідність в колі народів світу. Українська нація та українська державність не штучне утворення, не «failed state». Це дійсно анти-росія в сенсі особливості своєї етносоціальної природи та способу життєдіяльності. До того ж це органічна і невід'ємна частина західноєвропейської цивілізації,

а не євразійського простору. Не випадково Україну, її народ не може подолати значно більша за розміром і вкрай милітаризована квазіімперська держава –рашистська росія. Українська національна ідеологія має цивілізований демократичний характер, тоді як росія перебуває в полоні людиноненависницької фашистської ідеології. Саме цю країну потрібно денацифікувати, як це зробили після другої світової війни країни антигітлерівської коаліції по відношенню до переможеної Німеччини.

Сьогодні, коли у протистоянні з росією чітко проявилися сильні та слабкі місця в розбудові України як національної держави, політикам і науковцям необхідно цілеспрямовано формувати науково вивірену історичну свідомість народу, зміцнювати українську національну самосвідомість, плекати національний патріотизм, національну гідність та гордість, критично переосмислити наукові засади вітчизняної етнополітології та державної етнополітики.

Список використаної літератури:

1. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. Київ : Видавниче товариство «Криниця», 1991. 128 с.
2. Винниченко В. Українська державність. Відень, 1920. 32 с. URL : diasporiana. org. ua/ideologiya/vynnychenko-v-ukrayinska-derzhavmist.
3. Котигоренко В. Націєтворчий процес суспільних криз в Україні. Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. Вип. 3-4. С. 153 –174.
4. Кузьо Т. Справжня мета «денацифікації» України –перетворення її на другу Білорусь. URL : lb. ua/society/2022/03/06/508311_spravzhna-meta_denatsifikatsii. htmb.
5. Рудакевич О. Національний принцип: етнополітична концепція нації : моногр. Тернопіль : Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 292 с.
6. Святоцький О. Українська державність: поняття, основні ознаки, символи, атрибути, витоки та етапи становлення. Голос України. 2019, 23 лютого. URL: <http://www.golos.com.ua/article/314085/>

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕОКУПАЦІЇ

Вторгнення російської Федерації на територію України стало новою стадією війни, яка триває вже дев'ятий рік, закоріненої у неготовності Кремля і значної частини росіян під впливом пропаганди сприйняти незалежність нашої держави і навіть саме існування українського народу. У цих умовах особливого значення набуває правовий фронт протистояння агресору, бо юристи і політологи покликані творити нові смисли, вираженою науковою мовою обґрунтовувати наше право на існування, цілісність і суверенітет – на противагу дискурсу агресора, ладного виправдати своє порушення принципів міжнародного права і загальнолюдських норм моралі. Своїми висновками і рекомендаціями українські юристи і політологи створюють фундамент для захисту і відновлення прав та інтересів людини і держави. Право не діє так швидко і ефектно, як військова сила, політичний та економічний тиск, але в тривалій перспективі воно є не лише більш ефективним, а й єдиним надійним засобом відновлення справедливості [1, с. 8]. Деокупація виступає як процес в царині політико-правового фронту з питань протидії російській агресії, відновлення територіальної цілісності України, захисту прав громадян України в умовах війни й окупації та притягнення до юридичної відповідальності держави агресора, а також осіб і організацій, винних у скоєнні воєнних злочинів, колабораційної та іншої антидержавної діяльності [1, с. 1-224].

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що проблема “безпеки” на початку XXI ст. набула універсального змісту. Окрім традиційної військової та військово-політичної сфери, вона поширилася на області соціальних, економічних, правових, культурних, екологічних та інформаційних відносин. До того ж, існує тенденція до появи різноманітних видів безпеки: енергетичної, продовольчої, демографічної, епідеміологічної, політичної тощо, що зумовлено виникненням відповідних загроз як національного, так і глобального рівнів.

Національна безпека виступає як важлива функція кожної держави, що покликана гарантувати здатність країни зберігати цілісність, суверенітет, політичні, економічні соціальні та інші основи суспільного життя і виступати як самостійний суб'єкт міжнародних відносин. Термін «національна безпека» був використаний вперше у 1904 р. в посланні президента Т. Рузвельта Конгресу США, в якому він доводив правомірність підпорядкування зони Панамського каналу інтересам національної безпеки США.

Національна безпека, проблеми її забезпечення стали центральною темою сучасної діяльності як держави, такі дослідників. Політико-правові засади становлення національної безпеки України розроблені автором у ряді праць [4, с. 116–122; 5, с. 201–206; 6, с. 103–113; 7, с. 697–707; 8, с. 699–713; 9, с. 734–747; 10, с. 178–188; 11, с. 221–229; 12, с. 67–83].

Правову основу національної безпеки становлять Конституція України, закони України, інші нормативно-правові акти, а також визнані Україною міжнародні договори і угоди.

Втілення в життя засад національної безпеки полягає у реалізації національних інтересів, що виступають як втілення природного права народу на самостійне існування та включеність його у світову цивілізацію.

До актуальних проблем національної безпеки слід віднести проблему цінності безпеки, адже система національної безпеки включає широкий спектр державних і недержавних інститутів, що діють в інтересах досягнення необхідного рівня захищеності від загроз і небезпек у різних сферах життєдіяльності. Головними структурними компонентами цієї системи є національні цінності, інтереси та цілі; загрози національним інтересам; політика забезпечення національної безпеки. Ми зупинимося на системі цінностей, яка утворює правову, філософську та етичну основу для забезпечення подальшого існування Української держави, адже їх втрата може привести до зникнення нації як носія суверенітету. Виділяють, як правило, інтегруючі та консолідуючі функції національних цінностей, спрямовані на

забезпечення єдності, цілісності та впорядкованості певної спільноти. Національні цінності виступають як визначальні норми, принципи, стереотипи, що сформувалися протягом історичного розвитку українського народу і складають ядро української національної культури, забезпечуючи її стабільність та стійкість, здатність протидіяти несприятливим зовнішнім та внутрішнім впливам [21, с. 707 –708]. Для українців базовими національними цінностями є: соборність, соціальна справедливість, патріотизм, терпимість, духовність, гостинність, повага до родини, синівський обов'язок, «кордоцентризм» та ряд інших, що складають основу української ментальності [15, с. 369 –370; 18, с. 115 –117].

Проблема формування та закріплення системи національних цінностей є надзвичайно важливою для українського суспільства, бо війна України проти вторгнення Росії –це цивілізаційне протистояння, в якому українці намагаються відстояти європейські цінності – демократію, свободу, право вибору на противагу азійсько-російським цінностям та установкам –патерналізму, етатизму, колективізму, деспотизму тощо [7, с. 697 –707; 13, с. 188 –190; 19, с. 31 –41; 17, с. 486 –497].

Цінності розглядаються наміяк механізми змістовного утримання та вкорінення людини у світі, що виконують такі важливі функції: 1) пов'язують між собою часові виміри життя людини, формують уявлення про майбутнє як світ нових можливостей; 2) виділяють у просторі життя людини значущі елементи не лише реального, але і належного; 3) задають граничні рамки соціокультурної активності людини через системи пріоритетів, оцінок, сенсів; 4) будують складні та багаторівневі системи ціннісних орієнтацій або відношень; 5) вносять метафізичний вимір у життя людини, дають можливість оцінити, побачити себе з точки зору вічності [20; 2, с. 223 –226; 16, с. 14]. З гносеологічного погляду, всю багатоманітність цінностей поділяють на два типи –предметні та суб'єктні. До першого відносять предмети людської діяльності, суспільні відносини та включені до їхнього кола природні явища як об'єкти ціннісного відношення. Суб'єктні цінності –установки й оцінки, імперативи та заборони, цілі та проекти, виражені у формі нормативних уявлень; іншими словами, це способи і критерії, що слугують основою самої процедури оцінювання відповідних об'єктів. «Предметні» та «суб'єктні» цінності виступають, так би мовити, двома протилежностями, що доповнюють одна одну [14, с. 503 –509]. Найвищою цінністю-метою, самоцінністю є людина як особистість, колектив, суспільство, людство [3, с. 72 –79]. Її визнання виявляється у піклуванні людини та гуманістично налаштованого суспільства про всебічний розвиток індивіда як універсальної самоцінної істоти, виявлення і розвиток його сутнісних сил, про поступ людства, одним із фундаментальних критеріїв якого все більшою мірою стають загальнолюдські цінності.

Отже, національна безпека України в умовах деокупації набирає нових барв і відтінків, особливо в умовах порушення цілісності системи міжнародної безпеки та норм міжнародного права.

Список використаної літератури:

1. Деокупація. Юридичний фронт [Електронне видання]: матеріали Міжнародного експертного круглого столу (Київ, 18 березня 2022 р.); упоряд. і наук. ред. О. В. Кресін. Київ : Держ. торг. - екон. ун-т, 2022. 224 с.
2. Нація, національна культура та проблема толерантності. Толерантність як соціально-культурний феномен: світоглядно-методологічний аспект: монографія; за заг. ред. док. філос. наук, проф. В. П. Мельника. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. С. 222 –239.
3. Дністрянський С. Загальна наука права і політики. Том. I. Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2019. 428 с.
4. Медвідь Ф. М. Інформаційна безпека України: генеза і становлення. Наукові праці МАУП / Редкол. : В. Б. Захожай (гол. ред.) та ін. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. Вип. 2(25). С. 116 –122.
5. Медвідь Ф. М. Енергетична безпека України: становлення національної стратегії. Наукові праці МАУП /Редкол. : В. Б. Захожай (голов. ред.) та ін. К. : МАУП, 2010. Вип. 1(24). С. 201 –206.
6. Медвідь Ф. М., Біленчук П. Д. Формування стратегії, тактики і мистецтва забезпечення національної безпеки України: національні інтереси, пріоритети, тенденції. Електронне

- суспільство. Електронне право. Кібербезпека: стратегія розвитку інноваційної ери. Моногр. За заг. ред. П. Д. Біленчука і Т. Ю. Тарасевич. Київ: УкрДГРІ, 2020. С. 103–113.
7. Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф., Твердохліб А. І., Шенгеловський В. В. Гуманітарна безпека України в умовах викликів XXI ст. : філософсько-правовий вимір. The 9th International scientific and practical conference “Dynamics of the development of world science” (May 13–15, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. С. 697–707.
8. Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф., Давидюк П. М., Шеленговський В. В. Децентралізація публічної влади в умовах становлення національної безпеки України. The 9th International scientific and practical conference “Perspectives of world science and education” (May 20–22, 2020) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. С. 699–713.
9. Медвідь Ф. М., Урбанський М. В., Кутузов В. А., Марченко Р. О. Екологічна безпека в умовах введення в дію Стратегії національної безпеки України. The 4th International scientific and practical conference “Fundamental and applied research in the modern world” (November 18–20, 2020) BoScience Publisher, Boston, USA. 2020. С. 734–747.
10. Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф. Гуманітарна безпека України. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навч. пос. : у 2-х ч. : Ч. I. / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін. : за заг. ред. А. М. Кислого і М. П. Стрельбицького. К. : МАУП, 2021. С. 178–188.
11. Медвідь Ф. М., Твердохліб А. І. Екологічна безпека України. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навч. пос. : у 2-х ч. : Ч. I. / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін. : за заг. ред. А. М. Кислого і М. П. Стрельбицького. К. : МАУП, 2021. С. 221–229.
12. Медвідь Ф. М. Проблеми децентралізації публічної влади в контексті національної безпеки України. Децентралізація публічної влади в Україні у контексті зарубіжного досвіду та євроінтеграційних процесів : моногр. / За наук. ред. проф. О. В. Батанова, доц. Р. Б. Бедрія; передмова академіка НАН України Ю. С. Шемшученка. Львів: СПОЛОМ, 2021. С. 67–83.
13. Медвідь Ф. М., Урбанський М. В., Давидюк П. М. Національні цінності як фундаментальні основи національної безпеки держави. Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. К. : МАУП, 2008. Вип. 10: Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. “Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів” м. Київ, МАУП, 19 березня 2020 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. –2020. С. 188–190.
14. Медвідь Ф. М., Медвідь А. М., Курчина Т. О. Гуманітарна безпека української держави в умовах культурної експансії Російської Федерації. Науковий щорічник «Історія релігій в Україні» / За заг. ред. М. Капраля, О. Киричук, І. Орлевич / Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди; КЗ ЛОР «Львівський музей історії релігії». Львів: «Логос», 2017. С. 503–509.
15. Ментальність // Філософський енциклопедичний словник. К. : Абрис, 2002. С. 369–370.
16. Мельниченко Я. Б. Право як цінність: філософсько-правовий аналіз. Автореф. дис. ... докт. філос. в галузі права. К. : МАУП, 2018. 24 с.
17. Ручка А. Цінності і ціннісні зміни в новітній історії України. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 30 років незалежності. Випуск 8 (22). 2021. С. 486–497.
18. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник. К. : НАДУ, 2012. 544 с.
19. Степико М. Т. Проблеми ідентифікації громадян України в умовах іноземної агресії. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2015. Вип. 18. С. 31–41.
20. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії : національна доповідь / ред. кол. : С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський та ін. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. К. : НАН України, 2016. 284 с.
21. Цінність. Філософський енциклопедичний словник. К. : Абрис, 2002. С. 707–708.

*Томахів Володимир,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри філософії та політології ЗУНУ
Леле Іван,
студент гр. КБ-11*

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФІЛОСОФСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ СТАНІСЛАВА ОРІХОВСЬКОГО

Актуальність теми **дослідження**. Одна із вічних і завжди актуальних проблем філософії є проблема розвитку суспільства як корабля, що пливе по морю розвитку і держави як капітана, що керує штурвалом цього корабля. Вивчення історичних постатей філософії минулого надає нам рушійну силу та ідеї для розвитку нашого, сучасного суспільства. Станіслав Оріховський, який був новатором свого часу, актуальність його філософської думки про роль держави в суспільстві є безперечно важливою, адже до поки існує суспільство, його розвиток не може бути неактуальним. Як писав С. Оріховський: «Чи добре буде плавати корабель, де капітан сам хоче гребти, кинути стерно й вести спостереження за небом, зірками та вітром?», ці слова як ні що інше описують важливість ролі держави в розвитку суспільства.

Мета дослідження –дослідити філософську думку С. Оріховського; визначити вплив його філософії на суспільство XVI ст. та проаналізувати його світогляд.

Об'єкт дослідження –Станіслав Оріховський.

Предмет дослідження –форми взаємозв'язку держави та розвитку суспільства в контексті філософський думок Станіслава Оріховського, його погляди на католицизм і на русинів.

Завдання дослідження: проаналізувати філософську думку Станіслава Оріховського як філософа XVI ст.;

Станіслав Оріховський –письменник, історик та мислитель. Народився в сім'ї католицького українського дворянина Станіслава Оріховського та дворянки Ядвіги Баранецької –доньки православного священнослужителем. Станіслав здобув глибоку гуманістичну освіту: в 1526 навчався в Краківському університеті, потім тривало мандрував із-за освіти до Німеччини та Італії. В 1543 вернувся в Польщу, поселився в сімейному маєтку та став католицьким священнослужителем. Оріховський говорив про себе, що він «політичний поляк», повноправний громадянином дворянської Польської держави та дворянського суспільства. Його уособлювало руське етнокультурне ідентифікування, він звав себе Русиним, Роксоланом, поважно ставився до православної церковної традиції. Літературна діяльність Оріховського дістала визнання в тогочасній Європі. Великої популярності набули його твори, в яких висвітлювалася тема згуртування християнських країн задля відсічі турецькій агресії. Дві промови Оріховського «Про турецьку загрозу» не раз перевидавалися в Римі, Базелі, Франкфурті. «Промова на похоронах польського короля Сигізмунда Ягеллона» була записана в антологію «Промови славетних мужів», яка появилася в світ 1559 у Венеції. В 1547 –1548 роках Оріховський займав посаду генерального вікарієм Перемишльської дієцезії та офіціала. Проти догмату целібату, в 1551 одружився, це було причиною різкого конфлікту з верховенством Римокатолицької церкви. У деяких своїх творах: «Промова в справі закону про 60 Енциклопедичний словник-довідник целібату», «Супліка до найвищого понтифіка Юлія III про схвалення взятого шлюбу» і багато інших критикував целібату, виставляв на сумнів доцільність підпорядкування духовній владі світської. У роботах, які були опубліковані у 1560-х рр., –«Діалог, або розмова щодо езекуції Польської Корони», «Квінкункс, тобто взірць устрою Польської держави», «Політія Польського королівства» та ін. –погоджувався з деякими вимогами членів політичної боротьби в Польщі за реформи в інтересах середніх аристократів; захищав ствердження про потрібність унії Королівства Польського і Великого князівства Литовського. У цьому періоді Оріховський частіше й більше схилявся до анти-реформації як тематика своїх ідей. З погляду аристократичної ідеології Оріховський відкрив концепцію ідеального політичного устрою, що ґрунтувалося на ідеях аристократичної правової держави, соціальної вишості аристократії та постулаті духовного верховенства щодо

світської влади. Деякі історичні роботи Оріховський були лише надруковані після його спочивання, у т. ч. 1611 – «Аннали» («Хроніки польські: від смерті Сигізмунда I [3, с. 59-60]).

Аналізування робіт Оріховського показує, що в них помітно відпечатався характерний ренесансний тип історизму, який виходить за межі середньовічного тлумачення історії. Бувся ренесансний циклізм, тобто, періодичне повернення історичних форм, але не субстанції історії, які створювались вольовими впливами людей [1, с. 4].

Щодо королівської влади, то гуманіст витворив оригінальну концепцію «короля-сторожа», за якою володар був лише координатором суспільних зусиль, охоронцем прав громадян держави, а не самим джерелом права, як вважалося за римською імператорською традицією та популярними творами Н. Макіавеллі. А від громадян держави Оріховський вимагав постійного прояву політичної активності, державного підходу, прагнення освіти та самовдосконалення, а також реальних діянь задля блага Вітчизни. Він мав сумнів щодо поняття «крові» як підстави шляхетства-громадянства, зважаючи претензії власних «заслуг» куди більш справедливими. [2, с. 193]. Кульмінацією політичної думки Оріховського стали його пропозиції щодо політичної системи Польща. Він не був послідовним у своїх судженнях; за ці роки він неодноразово суперечив самому собі. Особливо цікавою є еволюція його поглядів на волю. У деяких своїх текстах, включаючи «Мова до польського дворянства проти законів та постанов Королівства Польського», він показав собі затятим прихильником майже необмеженої свободи дворянства. Він виступав проти реформ закону, стверджуючи, що вони можуть нашкодити свободі Польщі і що вони були чимось нав'язаним, тому що сила Республіки Польща полягає у її громадянах, яким не потрібні суворі правила. Пишучи це, Оріховський став трибуном дворян, які часто показували свої бурхливі овації пру парламентах та сеймах. Однак у текстах, написаних пізніше, Оріховський дедалі більше дистанціювався від прославлення «польської свободи». Дворянство уявлялося йому групою політично недієздатних людей, іноді навіть небезпечних у поглядах[4].

Висновок. Станіслав Оріховський був активним політичним мислителем та великим істориком, і є один із класиків нової української інтелектуальної традиції. Його багатогранна творчість сприяла впровадженню до наукового процесу в Україні високих запитів європейського Високого Відродження. Так само як і в інших філософів гуманізму, світогляд Роксолана був здетермінований такими засадничими принципами як антропоцентризм, із-за якого повертався античний погляд на людину «як міру всіх речей», прагматизм, що говорив знаходити шляхи вдосконалення «земного» світу, та ідеалізм, котрий дістався вченим Нового часу у спадок від релігійного світосприйняття і направляв їх на відкриття, на шлях людського самовдосконалення та вихід за рамки прагматичного реалізму.

Список використаних джерел:

1. Сас П. М. Українсько-польський мислитель доби Відродження Станіслав Оріховський: на шляху до історизму нового часу // Український історичний журнал. К. : «Наукова думка», 1991. Вип. 1, (№ 359)
2. Вирський Д. Станіслав Оріховський-Роксолан як історик та політичний мислитель. К. –Кременчук: Вид-во КДПУ, 2001. 217 с.
3. Оріховський // Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 6. Біографічна частина: Н –Я / Відп. ред. М. М. Варварцев. –К. : Ін-т історії України НАН України, 2016. –с. 59-60
4. STANISŁAW ORZECZOWSKI: HERETIC, NOBLE TRIBUNE, PRIEST. polishhistory.pl/stanislaw-orzechowski-heretic-noble-tribune-priest/

КОНСОЛІДАЦІЯ ОПОЗИЦІЙНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ: РОЗГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО ТА БІЛОРУСЬКОГО СЦЕНАРІЇВ

Опозиційні політичні сили можуть виступати як самостійні одиниці, так і об'єднуватись задля певної мети, займатись медіацією політичної ситуації чи її загостренням, очолювати існуючі політичні наративи чи створювати власні, що безпосередньо впливає на громадську думку та протестні настрої населення. З цієї точки зору усвідомлення впливу консолідації опозиції на дані процеси є необхідною умовою для подальших досліджень протестних дій в Україні та Білорусі. Актуальність теми зросла в умовах російської війни проти України у якій бере участь республіка Білорусь. *Мета* дослідження –розкрити зміст та порівняти форми, методи та ефективність консолідації опозиційних політичних сил в Україні та Білорусі.

З часу розпаду Радянського Союзу в Україні та Білорусі відбулись не одні президентські та парламентські вибори, а отже приводів для консолідації опозиційних сил було вдосталь. Окремо зауважимо, що в міжвиборчий період теж відбувалися політичні події, наприклад, мітинги, акції тощо, в яких опозиція відігравала значну роль.

Створення політичних альянсів на протипагу діям влади –один з найбільш ефективних важелів політичного впливу на неї. Однак слід розрізняти консолідацію опозиції навколо власних політичних інтересів та навколо суспільних інтересів, коли опозиція виступає як «рупор народу», адже успішність досягнення поставлених перед коаліцією цілей в другому випадку на порядок вища.

Ми розглянули ряд вагомих політичних «кейсів» в Україні та Білорусі і класифікували їх на предмет мети, опису та аналізу успішності консолідації опозиції згідно їхньої мети.

В Україні традицію консолідації зусиль опозиції перед виборами започаткувала «Канівська четвірка» –політична коаліція тодішнього голови Верховної Ради України Олександра Ткаченка, екс-спікера парламенту Олександра Мороза, колишнього прем'єр-міністра України Євгена Марчука та мера Черкас Володимира Олійника на президентських перегонах 1999 року на протипагу чинному президенту.–Однак через політичні амбіції членів групи команда розпалася, а Л. Кучма здобув переконливу перемогу. Оскільки така консолідація враховувала лише політичні інтереси окремих осіб, то особливого інтересу для пересічного громадянина вона не становила, а отже й не знайшла підтримки електорату.

Загалом така практика консолідації є поширеною, але її успішність залежить від врахування суспільних інтересів. Це ілюструють довготривалі наслідки «касетного скандалу», де пасіонарна меншість з гаслом «Хочемо правди!» в 2000-2001 рр. організувала кампанію протестів «Україна без Кучми», що об'єднала 24 політичні партії та громадські організації, та була спрямована переважно на відставку Президента Л. Кучми. Цікаво, що участь у ній брали як націоналістичні, так і деякі ліві партії, що хоч й мали розбіжності в ідеологіях, але відстоювали суспільні інтереси. Хоч кампанія завершилась арештом демонстрантів і акції не досягли цілі, але відбулась консолідація опозиції, що згодом істотно вплинуло на ефективність протестів під час Помаранчевої революції, що привело до перемоги В. Ющенко на президентських виборах.

Через десять років опозиція знову підняла народні маси на протестний рух через відмову режиму Януковича підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом. На протестні заходи виходили громадяни різних груп населення: від об'єднань студентів та футбольних фанатів конкуруючих клубів –до найманих працівників та представників бізнесу. В даному випадку представники парламентської ліберальної опозиції, об'єднавшись на запит суспільства, лише намагались координувати протести, а основні рішення щодо проведення акцій приймалися протестуючими в режимі їхнього прямого волевиявлення [2, с. 21]. Революція досягла успіху. У 2014 році з уламків Партії регіонів склалась «нова опозиція», що мала проросійську орієнтацію:

Досвід України засвідчив, що в державі, в якій існує мінімум демократичних свобод, протестні рухи є звичним явищем політичного життя, мають вони масовий і часто переможний характер.

В Білорусі ситуація дещо інша. Одним із послаблюючих консолідацію чинників було те, що до 1994 рр. Білорусь була єдиною країною СНД, в якій опозиційні національні політичні сили не були представлені у виконавчій владі та де-факто не мали доступу до реального управління державою [1]. Втім, суспільні інтереси знову таки відіграли основоположну роль для консолідації опозиції. Під час протестів в рамках «Мінської весни» 1996-1997 рр. участь у них брали не тільки опозиційні партії, а й провладні комуністи. Незважаючи на те, що протестувальники скандували «Незалежнась!» та «Далоў Лукаша!», ідею «Союзної держави» Білорусі з Росією не було відкинуто, а Лукашенко залишився у президентському кріслі. Однак угоду про союзну державу Росії та Білорусі було скореговано в напрямку збереження зовнішніх ознак суверенітету Білорусі. Як і у випадку з акціями «Україна без Кучми», Лукашенко отримав успішний прецедент силового придушення консолідованої опозиції, що відіграватиме значну роль в майбутньому держави. Цікавим досвідом білоруської опозиції стала «Хартія 97» – ініціатива, яка спрямована на об'єднання політичних сил проти Лукашенка, підписана понад сотнею білоруських політиків, громадських та культурних діячів, журналістів, а згодом й тисячами громадян. Вона залишається чинною і сьогодні. Така спроба свідчить про пошук альтернативних форм політичного волевиявлення опозиції у відповідь на неспроможність фізичного спротиву. Втім, особливих результатів дана ініціатива, окрім озвучення декларативних намірів, не дала.

Силовий розгін протестувальників та їх кримінальне переслідування стали основними інструментами Лукашенка у відповідь на спроби громадянського суспільства задовольнити власний запит на справедливість. Про це свідчать, в тому числі, провали революцій після президентських виборів у Білорусі у 2006 та у 2010 роках, результати яких громадянське суспільство не визнавало. Слід зауважити, що дієвої консолідації опозиції перед виборами не було: в 2006 році було зареєстровано 4 кандидати, але спроби налагодити коаліції були не успішними; в 2010 році кандидатів було 10, що сприяло розпорошуванню голосів громадян. Консолідаційне єднання опозиції відбувалася уже після виборів в рамках безуспішних протестів.

Дещо іншою була ситуація у 2020 році на чергових президентських виборах у Білорусі, де через недопущення до участі, арешти популярних опозиційних кандидатів та ряду інших причин, протести почалися до виборів. Відбулась вимушена консолідація опозиції навколо С. Тихановської, кандидатуру якої підтримали інші кандидати і яка мала найбільшу підтримку громадян. Координаційна рада зі зміни влади в Білорусі, створена Тихановською, стала інструментом об'єднання його противників задля організації чесних перевиборів. Втім, незважаючи на масові протести та міжнародну підтримку, бажаних результатів отримано не було. Як «проміжний» результат слід розглядати визнання міжнародною спільнотою та білоруськими громадянськими активістами Тихановської як легітимного президента («у вигнанні»), а ситуацію загалом – «замороженою».

Безперечно, окрім внутрішньодержавних чинників, що сприяють консолідації опозиції (вибори, кризи тощо) є і зовнішньодержавні (міжнародні). В даному контексті варто розглянути реакцію опозиційних сил щодо російсько-української війни, розв'язаної Росією 24 лютого 2022 року. Українська опозиція визнає легітимність уряду та президента України, втім, сама опозиція є ідеологічно розділеною на проукраїнську та проросійську. Рішенням Верховної Ради України 3 травня 2022 р. проросійські партії в Україні були заборонені, що має наслідком припинення діяльності пропутінської фракції партії «Опозиційна платформа «За життя» в українському парламенті.

Лукашенківська Білорусь залишається послідовною в підтримці РФ та займає проросійську позицію щодо російсько-української війни. Білоруська опозиція на чолі з Тихановською різко засуджує дії РФ та її підтримку режимом Лукашенка. Це включає заклики до міжнародної спільноти щодо припинення бойових дій та підтримки України, а також антивоєнні ініціативи білорусів: «рейкова війна», «союз матерів» тощо. Тихановська оголосила антивоєнну мобілізацію та створення Антивоєнного Руху [5].

Отже, опозиційні альянси в українських реаліях мають тенденцію до об'єднання заради забезпечення власних інтересів шляхом кулуарних домовленостей та протистояння політичним опонентам, наділеним владою. Втім, в кризових ситуаціях, коли запит суспільства надто потужний, опозиції не залишається іншого вибору, як підтримати його, а запити можуть бути мінливі, зважаючи на політичну поляризацію України. Для білоруських альянсів

протистояння спільному ворогу є головною метою консолідації, оскільки основним запитом суспільства є зміна влади Лукашенка.

Список використаної літератури:

1. Беларусь як унікум. Адказ Прэйдгерману. URL : <https://www.svaboda.org/a/30555697.html>.
2. Євромайдан / Революція Гідності: причини, характер, основні етапи / А. М. Киридон. *Історична пам'ять*. 2015. Вип. 33. С. 17-32. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ip_2015_33_4.
3. Опозиція в Україні (Аналітична доповідь Центру Разумкова). *Національна безпека і оборона*. 2002. № 7. С. 18.
4. Петухова О. В. Консолідація: сутність і види. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 3. С. 130-135. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_3_30.
5. Светлана Тихановская объявляет антивоенную мобилизацию: Манифест Антивоенного движения. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ue1-zKF4xCs>.

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРИЧИНИ СИСТЕМНИХ ВАД УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Аналізуючи українську демократію як систему, необхідно враховувати ряд аспектів, що визначають її теперішній стан. Характерні ознаки політичних систем держав визначаються історичними процесами, що вплинули на специфіку формування та розвитку політичної культури конкретної країни. В свою чергу, політична культура визначає самотутній характер політичної ментальності, яка є сумою культурно-історичних процесів, що визначає світогляд, спосіб життя і взаємодії на індивідуальному, груповому та колективному рівнях [1].

В українській політичній ментальності чітко виражені такі ознаки: інтроверсивність, кордоцентричність, перевага емоцій над раціональністю, архаїчний індивідуалізм, меншовартісність [2, с. 456]. Така комбінація ознак сформована цілком природньо, оскільки протягом бездержавного періоду існування українська нація зазнавала неодноразових утисків. Це викликало прагнення до збереження свого внутрішнього устрою, традицій та культури, що й спричинило вкорінення у політичній ментальності інтроверсивності, як захисної реакції на зовнішнє втручання; архаїчного індивідуалізму, як байдужість до суспільних процесів чужої, за своєю культурою та ментальністю, держави, та меншовартісність, як наслідок розчарування в своїй спроможності до потужного протистояння панівному ладу. Оскільки можливості для участі в політичних системах домінуючих держав протягом різних історичних етапів були або вкрай обмеженими, або відсутніми взагалі, через що, для розвитку самотутніх рис політичної ментальності, залишився невеликий простір. Таким чином окреслились згадані кордоцентричність та перевага емоційно-чуттєвої сфери над раціональною, що синергували з рисами ментальності, спрямованими на самозбереження, та які виразились у багатій культурній спадщині.

Вказані риси української політичної ментальності були ефективними в бездержавний період існування української нації, проте, зі здобуттям державності, вони втратили свою ефективність. Оскільки процес зміни політичної культури та політичної ментальності відбувається протягом тривалого часу, це спричинило відсутність консолідації в суспільстві за доби функціонування УНР з подальшим поверненням під політичне домінування РСФРР, та недостатній рівень зацікавленості та участі в політичному житті країни після здобуття незалежності в 1991 році. Це можна прослідкувати в динаміці оцінки рівня розвитку демократії виданням *The Economist*, яке з 2006 року щорічно проводить оцінювання рівня демократії держав світу.

До числа оцінюваних характеристик входять оцінка якості електоральних процесів та політичного плюралізму, функціонування уряду, політичної участі, політичної культури та громадянських свобод. Протягом цього періоду Україна залишалась в числі гібридних демократій. Наприклад, з 2015 по 2021 рік Україна в світовому рейтингу піднялась з 88 на 86 місце із середнім балом 5. 70 з 10. За цей час майже незмінними залишались оцінки в розділах функціонування уряду (3. 93 бала в 2015 році та 2. 36 бала в 2021 році), політичної участі (6. 67 бала в 2015 та 2021 роках), і політичної культури (5 балів в 2015 та в 2021 роках відповідно) [3, с. 6]; [4, с. 14]. Такі результати пов'язані з переліченими рисами української політичної ментальності. Якщо раніше інтроверсивність, індивідуалізм, та меншовартісність були спричинені зовнішнім втручанням в життєвий устрій, то тепер місце зовнішньої загрози зайняли внутрішні політичні еліти. Цьому слугують їх замкнений характер, відчуженість від суспільства та переслідування власних інтересів, що майже завжди йде у розріз із інтересами громадянського суспільства. Таким чином суспільство протиставляє себе вже не зовнішній загрозі, а внутрішньому ворогу в лиці політичних еліт. Через відсутність достатнього мотиваційного ресурсу, викликаного розчаруванням в наслідках Помаранчевої революції, неповній зміні політичної еліти після Революції гідності та несприятливих соціально-економічних умовах, українське суспільство продовжує відтворювати ті реакції захисту, що мали місце в попередні історичні етапи. Це й стало одним з факторів, що породжують системні вади української демократії.

Окрім політичної ментальності, причиною дефіциту демократії є й несприятливі соціально-економічні чинники. Характер розпаду Радянського Союзу, який згідно ряду

дослідників, був більше узгодженим між партійною номенклатурою радянських республік, аніж виразником політичної волі опозиційних сил, призвів до успадкування радянських державних інститутів. Також партійну номенклатуру колишніх радянських республік було обрано майже повним складом на парламентських виборах. Таким чином, процес демократизації державних інститутів був вповільнений через характер політичної еліти.

Неналежна процедура приватизації великих державних підприємств та розрив економічних зв'язків з республіками колишнього СРСР спричинив кризові явища в економіках нових республік. В зв'язку з цим серед населення проблема розбудови демократії була не на першому місці. Разом з загальною слабкістю громадянського суспільства, це призвело до формування та вкорінення політичних еліт, пов'язаних з фінансово-промисловими групами, через що законодавчі органи влади в законодавстві впроваджували рішення, покликані першочергово захищати інтереси своїх спонсорів, за чий ресурси вони приходили до влади. Такий механізм формування політичних еліт та їх подальших дій призводив до загальної слабкості державних інститутів, що не були спроможними виконувати суспільні запити. В свою чергу, це спричинило ріст рівня корупції серед держслужбовців. За таких умов, розбудова ефективної демократичної системи вповільнювалась ще більше, поглиблюючи соціально-економічні проблеми.

Свою роль зіграло й успадкування радянського законодавства, що було соціалістичним за своїм характером. За умов низького соціально-економічного рівня населення таке законодавство не могло забезпечувати потреби населення належним рівнем послуг, ще більше вкорінювало культуру хабарництва серед держслужбовців і, що найгірше, такі «правила гри» багато в чому були прийняті самим суспільством, що визначало подальше формування нових політичних еліт. Інститути громадянського суспільства на перших етапах незалежності ще не мали достатніх фінансових та людських ресурсів, щоб бути спроможними вплинути на зміну стану речей. Проте цей ресурс був накопичений до 2003 року, що в подальшому обумовило розгортання Помаранчевої революції.

Одним з головних її наслідків стала остаточна поляризація як електоральних мас, так і політичних еліт. З цього моменту в політичному житті прослідковувалась виразна двовекторність, яка також притаманна й іншим пост-радянським республікам (наприклад, Молдові). Постійне «гойдання» між орієнтацією на ЄС та РФ аж ніяк не сприяло подоланню гібридності. Особливо за умов значного впливу РФ, яке опосередковано втручалось в політичне життя та прямо втручалось в економічні процеси України, маючи на меті сформувати внутрішній стан політичної системи за власним взірцем.

Отже, передумови та причини системних вад української демократії складаються з цілого ряду тісно взаємопов'язаних факторів, що охоплюють багато вимірів суспільного життя. На шляху до їх подолання виникне чимало труднощів, адже це потребує комплексної роботи на всіх рівнях силами пасіонарної меншості, чий людський та фінансовий ресурс є обмеженим. Спроби остаточного владнання соціально-економічних проблем не увінчуватимуться успіхом, якщо політичні еліти та суспільство залишатимуться невмотивованими до змін. Це в свою чергу й надалі вповільнюватиме розвиток політичної культури та ментальності, які й визначають характер еліт та суспільства. Таким чином, вихід з гібридності потребує подальших пошуків впровадження комплексних змін на усіх рівнях суспільно-політичного життя країни.

Список використаної літератури:

1. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. 4-те видання, виправлене і доповнене / укладач В. М. Піча, наук. редакція Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ –2000, 2015.
2. Рудакевич О. М. Національна політична культура: теорія, методологія, український досвід. Тернопіль : Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2010. 456 с
3. Economist Intelligence Unit (2016). Democracy Index 2015. Democracy in an age of anxiety. London: EIU.
4. Economist Intelligence Unit (2022). Democracy Index 2021. The China challenge. London: EIU.

*Рудакевич Олег,
доктор політ. наук, професор кафедри
політології та філософії ЗУНУ
Чорноус Юрій,
студент групи ПОЛ-21*

СУТІСНІ РИСИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Сучасна суверенна українська держава –результат національного відродження, що активно відбувався наприкінці ХХ –початку ХХІ ст. Нині, коли Російська Федерація намагається насильницьким шляхом здійснити т. зв. «денацифікацію» українського суспільства, нової актуальності набирає тема змісту та етапів новітнього національного відродження українців. Завдання вітчизняної науки полягає у тому, щоб розкрити зміст, закономірний і демократичний характер цього процесу. Вивченню національного відродження України та аналізу відповідних етнополітичних процесів присвятили свої праці такі науковці як Г. Касьянов [5], О. Білявська та О. Картунов [4], О. Рудакевич[6] та ін.

Мета дослідження –розкрити сутнісні риси, етапи та природний характер нинішнього процесу українського національного відродження, що дозволить дати критичну оцінку ідеологемам рашистської ідеології про штучний та націоналістичний характер політичного режиму в Україні.

Термін «національне відродження» набув широкого поширення у європейському лексиконі ХІХ ст. В останні десятиліття це поняття стало особливо актуальним для країн, які прагнули скинути з себе радянське ярмо та вибороти незалежність. Одною з таких держав була та залишається Україна. Національне відродження є комплексом явищ та процесів, які засвідчують масове національне самоусвідомлення та розвиток усіх галузей національно-культурного та політичного життя. Прийнято вважати, що процес національного відродження включає в себе три основні етапи:

1. усвідомлення народом себе як етносу, свого стану і завдань боротьби за національну державу;
2. перетворення етнокультурної спільноти в організовану політичну силу;
3. її подальший вихід на арену політичної боротьби за здобуття суверенітету.

Українці, які часто перебували під гнітом інших держав, протягом своєї історії неодноразово проходили ці етапи. Востаннє це відбулось наприкінці ХХ –початку ХХІ ст. До 90-х рр. минулого століття українські землі знаходилися у складі СРСР, володіючи формальними ознаками державності, але де-факто будучи залежними від Москви. На початку 1980-х Радянська Україна була стабільною республікою з порівняно високим рівнем життя. Тому рівень активності населення був відносно низьким. Народ перебував у стані «культурної неприготовності нації» [3]. Проте у другій половині 1980-х рр. в українців починається підйом національної свідомості, що створює передумови для процесу національного відродження.

Як стверджує О. Картунов, український національний ренесанс відбувся під впливом сукупності різних факторів. Зміни в СРСР, спрямовані на демократизацію та гласність і, паралельно, спроби влади замовчати соціально-економічні проблеми та аварію на Чорнобильській АЕС, пробудили в українського народу критичне мислення та змусили народ засумніватись в ефективності правлячого режиму. В Україні почали створюватися неформальні об'єднання громадян. До цього спонукали різні причини: літератори прагнули захисту своїх авторських прав; на молодь впливали ідеї пацифізму; Чорнобильська катастрофа призвела до пробудження екологічної свідомості громадян та формувань різноманітних громадських об'єднань «зелених»; громадяни, які усвідомлювали кризу радянської системи та порушення нею прав людини, шукали своїх однодумців, щоб разом мати змогу поширювати правду і пропонувати свої ідеї щодо зміни суспільного та державного устрою. Не залишилась у стороні й українська творча інтелігенція. У своїх публічних виступах, а також на сторінках видань вона звертала увагу на статус української мови, необхідність відродження національних традицій, національної символіки тощо.

Усе це разом зумовило старт процесу політизації української етнічності. Його важливим чинником є посилення десидентського руху, який почав формуватися ще у 70-х роках минулого століття. Наприкінці 80-х рр. в умовах демократизації суспільного життя в СРСР національно свідомі українці були звільнені із тюрем і заслання, що створило критичну масу революційно налаштованих людей, готових до політичної боротьби.

Серед усіх новостворених неформальних об'єднань слід виділити неформальні політичні клуби, які створили підґрунтя для другого етапу національного відродження – організації українських політичних партій.

Так, за сприяння В. Чорновола поновлюється видання часопису «Український вісник». Було створено Українську Гельсінську спілку на чолі з Левком Лук'яненком, метою якої була боротьба за дотримання прав людини в радянській Україні. Значно зросла кількість мітингів та демонстрацій. Багато з них проходили під синьо-жовтими прапорами. Падіння рівня життя народу у зв'язку з економічною кризою в СРСР дало поштовх зростанню масового характеру протестів і подальшій їх трансформації у масштабні страйки. Особливо потужними були виступи шахтарів, що посприяло консолідації Донбасу з рештою УРСР і зменшенню рівня русифікованості населення сходу України. На цих протестах все частіше починають звучати гасла з політичними вимогами, які в тому числі стосувалися відставки діючого уряду.

Велику роль в згуртуванні національно свідомих громадян зіграла створена в 1989 р. всеукраїнська організація – Народний рух України. Її метою стало соціально-економічне та політичне реформування суспільства, національне відродження України, сприяння демократичним процесам, зокрема свободі слова.

Проте згодом від НРУ відкололась Українська гельсінська спілка, обравши собі назву Української республіканської партії. Вона стала першою зареєстрованою українською партією. Протягом 1990 р. було створено Партію «Зелених», Селянсько-демократичну партію, Соціал-демократичну, Народну, Народно-демократичну партії тощо. Отже, ще до проголошення незалежності України сформувалась багатопартійна система як і повинно бути у демократичному суспільстві.

Завершальним третім етапом українського національного ренесансу стали Декларація про державний суверенітет, прийнята 16 липня 1990 року та проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. Варто зазначити, що на момент 1991 року на території УРСР мешкала велика кількість представників різних етносів, які також долучилися до національно-визвольної боротьби українців. Як вірно зазначає В. Андріяш, –«Історичний досвід співіснування представників різних етносів на території України дає підстави говорити про переважаючий безконфліктний тип розвитку міжетнічної взаємодії» [1].

Декларація про державний суверенітет зі свого першого розділу «Самовизначення української нації» ідентифікує Україну як національну державу: «Українська РСР як суверенна національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення» [2]. Як стверджує професор О. Рудакевич: «Політична система нації, її головний інститут – національна держава – сприяє національній мові як необхідному засобу комунікації членів спільноти, надаючи їй статусу державної; держава, її освітня система, ЗМІ, військо, трудові колективи, органи державного управління та місцевого самоврядування здійснюють важливу роботу з формування національної свідомості та історичної пам'яті народу, утвердження ідей, цінностей, принципів і норм державного та суспільного ладу, захист національних інтересів та національної гідності» [6].

Як було зазначено вище 24 серпня 1991 року відбулося проголошення незалежності України, а 1 грудня цього ж року пройшов загальнонаціональний референдум, на який було винесено одне питання: «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?». Результати цього референдуму засвідчили, що народ України прагне жити у незалежній суверенній державі (90. 32% голосів буди «За»).

Протягом ХХІ ст. відбулися події, які остаточно закріпили успіх новітнього національного відродження української нації: Помаранчева революція 2004 р. та Революція Гідності 2013-2014 рр. Під час цих подій українська нація довела, що вона повноцінна і здатна об'єднатися, щоб відстояти свої інтереси.

Висновки: Здобуття українцями державної незалежності – не випадкове явище, а закономірний результат етнонаціонального відродження, який мав загальнонародний і

революційний характер. Тому заяви російської пропаганди про штучність новітньої української держави не мають ні історичного підтвердження, ні наукового характеру.

Список використаної літератури:

1. Андріяш В. І. Особливості національного розвитку України на державному та глобальному рівнях. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. №1. С. 1-4.
2. Декларація про державний суверенітет України. Верховна Рада УРСР. Документ 55-ХІІ, поточна редакція –Прийнята від 16. 07. 1990 р.
3. Забужко О. Філософія і проблема культурної притомності нації. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Зб. наук. праць. Вип. 2. Львів, 1995. С. 18 – 32.
4. Картунов О. В. Вступ до етнополітології: Науково-навчальний посібник. Ін-т економіки, управління та господарського права, 1999. 300 с.
5. Касьянов Г. “Націоналізація” історії: нормативна історіографія, канон та їхні суперники (Україна 1990-х). *Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми*. Львів, 2004. С. 57 –73.
6. Рудакевич О. М. Національний принцип: етнополітична концепція нації: Монографія. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ “Економічна думка”, 2009. 292 с.

Гурик Мирослава,
к. істор. наук
доцент кафедри філософії та політології
Добровольська Зоряна,
студентка групи Т-11
факультету міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІВ

Постановка проблеми. Проблема менталітету, спрямована у майбутнє, актуалізується як інтегративна складова механізму єднання людства, який реалізується в практиці розв'язання сучасних проблем суспільства, державотворення, національного відродження.

Понятійний ряд: «ментальність», «менталітет», «дух народу», «психологія поколінь» все частіше розуміються як антитеза глобалізації. Однак слова, як правило, не передають конкретного змісту, носять абстрактно-метафоричний характер і виступають елементом публіцистичної риторики.

Мета. Полягає в тому, щоб виявити специфіку національного філософського менталітету як онтологічної засади духовного буття людини, етносу, нації, визначити його природу і структуру.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

встановити, що національний менталітет постає цілісним духовним відображенням буття нації у контексті трансдисциплінарної моделі найрізноманітніших типів людської життєдіяльності;

виявити ті традиції, котрі зумовлюють актуалізацію проблеми національного менталітету, що визначає поступ українства на наступні десятиріччя;

Виклад матеріалу. Сьогоднішні дні – час спалаху національної самосвідомості, суспільного інтересу до своєї історії, духовного життя, час, коли народ прагне осмислити минуле, розібратись в теперішньому і знайти орієнтири на майбутнє[2].

Однією з категорій, які допоможуть вирішити загострені сьогоденням проблеми, є категорія ментальності. Знання про неї необхідні для того, щоб будувати державу відповідно до вдачі народу, бо тільки в такій державі він зможе реалізувати свої можливості.

Важливо наголосити на тому, що, вивчаючи українську ментальність, не досить обмежитися визначенням тих національних рис, які роблять честь українцеві, та пошуком зовнішнього ворога, який понівечив, пригнобив свідомість. Необхідно пам'ятати, що маємо дати відповідь на питання “Хто ми?”, а не “Чим ми гірші за інших?”, тому ворога треба шукати не лише ззовні, а й зсередини [2].

Українець глибоко зв'язаний з краєм, у якому народився і виріс, “зрочений”, “злитий” з природою (ця риса зветься антеїзмом). Недостатня єдність і згуртованість українців пояснюється перш за все їх індивідуалізмом (що різко контрастує з російським колективізмом) і перегукується з менталітетом народів Західної Європи. Українці глибоко релігійні, причому ця релігійність добре осмислена. Всі риси українці можуть виявляти як з позитивного, так і з негативного боку[1].

Характерні риси української ментальності визначаються також у працях, які досліджують слов'янський, і, зокрема, російський національний характер. Так, І. Г. Гердер значно вище, ніж його сучасники, оцінює історичну роль слов'ян, відзначаючи, що вони завжди освоювали землі, залишені іншими, мали веселу вдачу, були милосердні, гостинні, любили свободу, але ніколи не прагнули пригнати інших, хоча самі протягом століть були об'єктом агресії і постійно повставали проти гніту.

Одним із основоположників української ментальності був Дмитро Чижевський. Найбільшого ж значення автор “Нарисів історії української філософії” надає побудові самої системи, бо від неї залежать максимально цінні й оригінальні ідеї, які розвиваються в лоні національної філософії. У цьому контексті Д. Чижевський зазначає, що “не було в історії розвитку філософії, щоб “великий філософ”, чи українець, чи представник якоїсь іншої слов'янської нації, утворив синтезу світового значення”, яка була б вихідним пунктом подальшого розвитку філософії у світовому масштабі[3].

Як уже було зазначено, одним із шляхів (і найнадійнішим), який веде до характеристики національного менталітету, є дослідження народної творчості. Міфологічні впливи на психологічні риси українського народу є досить значними. Ще одним із видів народної творчості, з якого можна вивести характерні риси української ментальності, є пісня. Ґрунтовне дослідження у цьому напрямку провів М. Шлемкевич у роботі “Душа і пісня”, де дійшов висновку, що пісенність – вияв реального, а не уявного, як в інших народів, світобачення українців, що найбільша духовна революція України, її християнізація відбулася під впливом співу, що коли можна говорити проопій для народу, то для українського народу, не була ним і не є реліґійність, але пісенність[3].

Ще одна риса вдачі українця визначається Ю. Бойком так: “Індивідуалізм також яскраво виявляється в українській натурі. Українець високо цінить свою індивідуальність”. Подальші твердження автора окреслимо коротко.

На протязі всієї історії України бачимо великий потяг українця до освіти. Через освіту українець прагне піднести свою особистість над іншими, стати внутрішньо повновартісним, збагатити свій духовний світ”.

Крім праць, які характеризують українську ментальність загалом, у філософії дослідження чинників, які впливають на формування національної душі. Це, зокрема, робота професора доктора О. Кульчицького “Світовідчуття українця”, у якій він називає такі головні чинники, що формували психіку української людини:

- 1) расові;
- 2) географічні (геопсихічні);
- 3) історичні;
- 4) соціопсихічні (суспільні);
- 5) культуроморфічні;
- 6) глибинно-психічні (несвідомі) [4].

Висновки. Отже підсумовуючи дослідження з проблеми української ментальності, звертаємо увагу на те, що поняттю “воля” у них приділялося зовсім мало уваги. Для українського менталітету концепт “серце” є визначальним, символічно виражаючи стан душі, реалізуючи своєрідний принцип “концентрованої концептуалізації” культури.

Тим не менше, результатом існуючих праць став портрет українця як гуманітарно орієнтованої особистості, людини інтровертивної вдачі, заглибленої у внутрішній світ, котра живе і керується у вчинках почуттями, а не волею, боїться змінити щось у встановленому світопорядку і світобудові, хоча тягнеться до освіти, є меланхоліком з невірноваженим настроєм, індивідуалістом з комплексом меншовартості.

Список використаної літератури:

1. Історія європейської ментальності / За ред. Петера Дінцельбахера / Львів: Літопис, 2004. 720 с.
2. Бабина Т. Г. Історичні виміри менталітету: своєрідність українського світу / Т. Г. Бабина // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія, 2012. Т. 20, вип. 22(2). С. 8 –12.
3. Бичко (Неліпович) А. К. Українська ментальність. Джерела становлення : монографія / А. К. Бичко (Неліпович). Київ : Освіта України, 2014. 195 с. : іл. Бібліогр. : с. 192 –195.
4. Ковальков О. Л. Час у структурі традиційної ментальності (на матеріалах української етнології) : монографія / О. Л. Ковальков; Кіровоґр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Одеса : Аваґард, 2011. 167 с. Бібліогр. : с. 148 –167.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf

Myroslava Huryk,
PhD in History
Associate Professor of Philosophy and Political Science
Kulbikova Yelyzaveta,
student of the group- IER 11 of WUNU

PHILOSOPHICAL DIMENSION OF ECONOMIC LIFE

Actuality of theme. Modern philosophy of economics requires more attention to issues in this area. Attempts to understand why economic crises occur, to find out the meaning of the processes taking place in the economy –a socially important area. Thanks to the philosophical approach, the economy can be viewed from a completely different angle, its more open, meaningful and real essence. Analyze its theoretical and practical roles in human development. Economic problems using a set of philosophical knowledge (ontological, epistemological, ethical, etc.) and other scientific approaches (psychological, political science, sociology, etc.) in the modern insufficient research has been done in the scientific literature. [3 p. 46]

Goal. Analyze and explore the essence of the philosophy of economics. Learn what role philosophy plays and its impact on the economic life of mankind. Learn what 'economic man' means in economics. Consider the views of some philosophers on economics. The tasks of the philosophy of economics are: to know the origin of economic functions and processes; wants to give meaning to human activity through philosophical understandings.

At first glance, the combination of philosophy and economics will seem illogical and meaningless. Economics is a social formation, and philosophy is the consciousness of society. But there is still something that unites them between these areas: both focus on very general, abstract, unifying structures that are independent of and precede specific empirical research projects. Understanding economics meant understanding the status of general equilibrium theory. This understanding would come from defining the fundamental obligations of the theory and elucidating their cognitive status. [8 p. 6]

The philosophy of economics is a set of individual queries, interrelated relationships between issues and the dominant influence of basic economic models and methods.

Thanks to man, economics appeared, and then the philosophy of economics. Because it is man who develops, forms and creates the economy: rats, earns, shows economic initiative, has economic freedom, spends, provides, meets needs, accumulates, etc. [1 p. 315] Some categories, such as 'money', 'labor', 'production', 'economic freedom', etc., sometimes go beyond economics and tend closer to the philosophical aspect. Because of human facts in the economic dimension has a great value, in the end the whole economy is created for man.

Homo economicus, or 'economic man' –it is an abstract definition that economists use in their field to describe a rational person. Some economic theories of neoclassicism portray man as follows: ideal individuals who decide with complete rationality, ideal access to information needs and gradual, life goals. The first mention of homo economicus belongs to the philosopher and political economist John Stuart Mill. He used this term in his essay entitled 'On the Definition of Political Economy by the Method of Research Properly for It', written in 1836. In Miller's essay, there was a discussion that political economy excludes all other human desires except the political man's thirst for wealth.

Everyone knows that money plays an important role in people's lives. The problems of this category of economy go far beyond the economic dimension. Therefore, in the philosophy of economics formed a separate branch –the philosophy of money, which explores the influence of money and monetary relations on the worldview and value world of man and society. [9]

Economic reasoning has implications for justice and human welfare; more importantly, economic reasoning often makes inexplicit but significant ethical assumptions that philosophers of economics have found it worthwhile to scrutinize [1. e. r].

Philosopher Dewey castigated the classical mode of thinking that is cut off from the real world, considering that a “philosophy which does not take into account the economic enterprise and its human consequences is an escapist intellectual gymnastic” (Dewey, 1949, 359). Interest in economic issues is intrinsic to his philosophy, which he wanted to be engaged in the world of common experience where economic issues play such an important role. [5]

Economists such as Amartya Sen and philosophers such as Daniel Housman have demonstrated that there is a very constructive crossing of the frontier that is possible between philosophy and economics; and that philosophical expertise can result in significant substantive progress with regard to important theoretical or empirical problems within the discipline of economics. [1 e. r.]

Economists have a long history of defending their separateness from other branches of science. This gave rise to a main preoccupation for past philosophy of economics, encapsulated in our citation of Housman's (1992) ‘*The Inexact and Separate Science of Economics*’ as an exemplary consolidation of the previous generation's perspective. [8. p. 16]

Conclusion. Finally, the philosophy of economics deals with specific social assumptions made by economists. Philosophy of economics is a source of favorable but severe criticism of economics in the broadest sense. [1 e. r.] Any economic system requires a set of rules, an ideology that justifies them, and a conscience in the individual that forces him to strive to comply with them. [7 p. 32] In recent decades, one notable tool in trying to bridge the gap has been the concept of "moral economy". [1 p. 317] The boundaries between economics and philosophy, related to methodology, rationality, ethics, and normative social and political philosophy, are buzzing actively. These activities are diverse and address very different issues. [4]

References:

1. Dedyaeva I., Severin-Mrachkovskaya L., PHILOSOPHY OF ECONOMY. Philosophy of economics as a branch of social knowledge; Kyiv: KNEU p. 314-317.
2. Glushko. T. Philosophy of economy as the basis of formation of strategies of social governance. К. : Center for Spiritual Culture, 2005 / № 47
3. Gudkov S., Philosophy of Economics: Praxeological significance for Ukraine. ISSN 1727-9313. KNTEU BULLETIN. 2018. № 1.
4. Housman, Daniel M., "Philosophy of Economics", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), forthcoming URL = <https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/economics/>.
5. Laure Bazzoli et Véronique Dutraive, « Economic Issues in John Dewey’s Social Philosophy: An Evolutionary and Ethical Account », *Economia*, 9-4 | 2019, 689-721.
6. Philosophy of Economics: A Textbook for Higher Educational Institutions / Otv. ed. Sinyakov S. –К. "Alterpress", 2002. 384 p.
7. Robinson J. Economic Philosophy. / Adline Transaction, 2006 / 150p.
8. Ross D., Kincaid H. Introduction: The New Philosophy of Economics Philosophy, *Philosophy of Science/* 2009. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780195189254.003.0001
9. Samsin AI Fundamentals of the philosophy of economics. MUNITI –DANA, 2003. P. 262.
10. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

Electronic resources:

1. Philosophy of Economics /Routledge Encyclopedia of the Philosophy of Science URL: <http://www-personal.umd.umich.edu/>

*Джугла Надія,
викладач кафедри філософії та політології ЗУНУ
Довбенко Вікторія,
студентка групи ФМ-11
Факультет фінансів та обліку ЗУНУ*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність проблеми дослідження. Національна ідея обіймає не лише якусь окрему точку зору (економічну, соціальну, культурологічну, політичну тощо), а весь комплекс людського існування і віддзеркалює сутність національного як суспільного явища. Національна ідея – складне та різностороннє поняття, особливо це стосується української національної ідеї. Міцні економічні, культурні, наукові, військові, політичні відносини між Україною та Росією зумовлені тим, що тривалий час ці два народи перебували в складі однієї держави. Той факт, що народ, який століттями мріяв і виборював свою державність, здобув її мирним шляхом, досить довго формально виконував функцію загально-національної ідеї, трансформуючись у послідовність завдань, які логічно з нього випливали: необхідність мирно розпрощатися з СРСР, утвердитися на міжнародному рівні, створити інститути державної влади та політичної системи і, нарешті, почати розбудовувати громадянське суспільство. На сьогоднішній день питання національної ідеї є надзвичайно важливим, адже національна ідея не лише визначає стратегію розвитку держави, а й повинна об'єднувати націю, слугувати мірилом соціально-економічного та політичного розвитку.

Дослідженням проблеми формування української національної ідеї займалися такі мислителі як, М. Костомаров, М. Драгоманов, В. Антонович, Т. Шевченко, П. Куліш, Є. Коновалець, І. Дзюба, О. Забужко, В. Єрмоленко, І. Ільїн, І. Старовойт, С. Хантінгтон, М. Мінаков, М. Попович, А. Фурман, В. Кебуладзе, В. Брюховецький тощо, зокрема, серед тих, хто досліджував формування національної ідеї у контексті українсько-російських відносин, потрібно виділити працю М. Костомарова «Дві руські народності», в якій завдяки порівняльному аналізу двох ментальностей було доведено про окреме існування українського народу та нації.

Метою дослідження є: філософський аналіз національної ідеї як світоглядної орієнтації українського народу, її ролі в процесі розбудови української самостійної держави як умови інтегрованості України у світові цивілізаційні процеси.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань:**

- розкрити роль української національної ідеї як засобу консолідації українського народу;
- дослідити особливості впливу та функціонування національної ідеї в контексті українсько-російських відносин;
- з'ясувати місце національної ідеї у забезпеченні національної безпеки України.

Об'єкт дослідження – особливості формування національної ідеї в контексті російської агресії.

Предмет дослідження – національна ідея в контексті українсько-російських відносин.

Національна свідомість – це цілісна система духовних феноменів нації, які, сформувавшись у процесі її історичного розвитку, відображають основні засади буття нації. Поняття національної свідомості має великий філософський зміст та займає чільне місце в переліку всіх важливих чинників становлення та ефективного розвитку державотворчого процесу як важливого засобу консолідації та інтеграції нації. Найважливішим аспектом особистості у контексті національної свідомості є чітка

позиція самої людини, яка вважає себе національно ідентифікованою та розуміє і знає своє національне призначення у житті тогосоціуму, до якого вона себе позиціонує. Без перебільшення можна сказати, що природа, формування і функція національної свідомості мають значні історичні значення. На формування національної самосвідомості справляють вплив багато чинників і, насамперед, природно-біологічного і соціо-культурного характеру. Дослідники переважно виділяють серед них такі як: геопростір, історичне минуле, культуранації; національна мова як засіб формування та виразу національної самосвідомості; національні традиції, звичаї з їх надзвичайною стійкістю. Існує точка зору, що певною мірою на формування національної самосвідомості впливає чисельність спільноти, її соціальна структура, демографічні процеси, державний статус, а також етнічний склад населення, процеси спілкування та ін.

У контексті широкого поняття національної свідомості вагому нішу для нас, українців, займає більш вузьке поняття – української національної свідомості. Формування української національної свідомості починає свої витоки ще з давнього минулого українського народу, де в часи перших прототипів національної спільноти на теренах України зародилася модель «справжнього українця» (національно свідомого). У різні історичні епохи під впливом усіляких політичних, духовних, економічних, соціальних чинників модель української національної свідомості постійно відточувалася та змінювала свої обриси. Кожна історична доба залишила свій слід в етно-національному коді українця та українського народу.

Війна за незалежність, як і передуюча їй Революція Гідності, стала для українців насамперед черговим випробуванням духу та національної свідомості. Одним із унікальних явищ цієї війни стало те, що на оборону незалежності виступили не лише українці, але й росіяни та багато представників інших націй, які усвідомили, що це і їх війна. І це ознака нового рівня розвитку української націоналістичної ідеології, коли більшість громадян країни приходять до розуміння необхідності захисту національних інтересів, поваги до цінностей і традицій титульної нації. Збройна агресія – лише один із інструментів війни РФ проти України, останній аргумент, коли всі інші засоби підкорити українців вичерпали себе. Однією з найголовніших цілей гібридної війни Росії проти України є зміна ідентичності українських громадян, яку Російська Федерація намагається реалізувати впродовж останніх десятиріч. Інструментами досягнення цієї мети стали ідеї «русского мира», слов'янської єдності та євразійства, спільної історії та долі, широка пропагандистська кампанія формування у росіян, у вихідців із СРСР будь-яких національностей ставлення до української державності як до штучного утворення. Агресія ведеться одразу в кількох вимірах: воєнному, політичному, економічному, соціальному, гуманітарному, інформаційному. Елементами гібридної війни давно є пропаганда, що базується на брехні, маніпуляціях та підміні понять, заперечення самого факту війни та участі РФ у ній; звинувачення України у власних злочинах, спотворення української історії; торговельно-економічний тиск та енергетична блокада; терор і залякування громадян України; кібератаки та спроби дестабілізувати критичну інфраструктуру. Слід також наголосити, що на психологічному рівні головною метою інформаційної агресії є зниження свідомості людини до стану загрози і відчуття страху. Такі агресивні інформаційні технології не один рік відпрацьовувалися на внутрішньому медіа-просторі російськими провладними структурами проти власного населення. За принципом синергії їх дія, звичайно, суттєво підсилюється в ситуації загрози життю людини. Крім того, не можна заперечувати наявності в суспільстві спланованої «гри на пониження», коли десятки офіційних і не дуже політологів на багатьох телеканалах, радіостанціях, на газетних шпальтах постійно і невтомно повторюють: Україна не може, Україна не має ресурсів, Україна не здатна. А тому видається актуальним завданням формування високих ідеалів патріотизму громадян, духовності, морально – християнських чеснот, готовності захищати свою державу, її суверенітет, незалежність, демократичні та національні цінності нашого народу. Варто зазначити, що формування національної свідомості тісно пов'язане з характером та національним менталітетом українців. За дослідженнями відомого вченого П. Щербаня, вічне

правдошукання, гостинність і щедрість, ласкавість і доброзичливість, пісенність і музичність, працьовитість і талановитість, ніжність і глибокий ліризм, волелюбство і душевне багатство – лише деякі типові якості відомого в цивілізованому світі українського національного характеру. Разом з тим українцям властива така психологічна риса, як інтровертність – спрямованість людини на свій внутрішній світ. З такою установкою пов'язують миролюбність, несхильність до агресії та насильства, високе поцінування своєї внутрішньої свободи. Як зазначають дослідники, домінуючою рисою українського національного характеру є емоційність як підвищена чутливість, вразливість, схильність ображатися. Перевага емоційності, мрійливості над волею часто не давали змоги досягтвивзначених цілей, реалізувати задумане, довести до кінця розпочате. Науковці зазначають, що неадекватність вольової регуляції проєктується в таких характерологічних рисах, як упертість, прагнення діяти по-своєму, всуперечраціональнійлогіці.

На превеликий жаль, у житті сучасного українця, а особливо молодого, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в основному все духовне, зокрема національна свідомість, відкладаються на задній план, а першочерговими постаютьматеріальні блага та цінності. Це зумовленосучасним станом речей у державнійполітиці, економіці, культурі. Народ загнали в глухийкут. Якщо українська націяпісля подій Революції Гідності переживала період великого національного піднесення та повірила в «нову Україну», давши владу новим людям, тосььогодні вона простозневірилась та розчарувалась. Недовіранародудо влади –це політична криза та занепад демократії.

Висновки. Отже, вище викладе надає підстави для наступних узагальнень:

- процес формування у молодінаціонально-патріотичної (патріотизм є фундаментальною ціннісно-світоглядною і духовною категорією) самосвідомості є надзвичайно складним, багатоаспектним і довготривалим, а система вихованняповинна спрямовувати своє вістря наусвідомлення кожним громадянином України відповідальності за долю своєї Вітчизни, готовності не тільки словами, але й ділом захищати суверенітет і територіальну цілісність у зв'язку з російською агресією на Півдні і СходіУкраїни;
- необхідні ефективні стратегії, які б спрямовувалисяна усвідомлення маніпуляцій інформаційної складової гібридної війни та опиралися б на духовно –християнські, загально-людськіцінності;
- необхідною умовою нашого національного відродження є відмова від почуття меншовартості і національної неповноцінності, яке прищеплювалось нашими ворогами віками і призвело до втрати історичної пам'яті, національної гідності і гордості, що сьогодні загрожує не тільки нашій культурі, але й взагалі нашому майбутньому. У зв'язку з цим дійовим засобом відродження нації є формування в людини почуття національної гідності, що допоможе позбутисяпочуття національної меншовартості, усвідомлення особистістю своєї належності до певного етносу. Адже завідсутності національної самоідентифікації не може бути й мови про розвиток у людини національної свідомості, а отже, й національноїгідності.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Загальноукраїнська ідентичність –головний об'єкт гібридної війни Росії проти України. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/identychnist-26c0e>

6. До 5-річчя від початку збройної агресії Російської Федерації проти України. URL:<https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/viyskovym/do-5-richchya-vid-pochatku-zbroynoyi-agresiyi-rosiyskoyi-federaciyi-proty-krayin>

7. Калиновський Ю. Ю. Національна ідея як ціннісна детермінанта державотворчого процесу в Україні. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2016. № 1 (28). Філософія. С. 98-105.

ПЛАТФОРМА 2.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

*Грицуняк Тетяна,
студентка групи ОПД-11
Факультет фінансів та обліку ЗУНУ*

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: Докорінна перебудова всієї системи соціально-економічних відносин, що відбувається в “постсоціалістичних” країнах, актуалізує проблему запровадження ефективних в соціальному та моральному відношенні форм господарювання. Як свідчить сучасний соціоекономічний досвід (США, Японія, Німеччина, Ізраїль, Канада), така ефективність забезпечується тим, що власне економічні важелі виробництва істотно доповнюються чинниками етичного, соціального психологічного характеру. Втім, в українській соціально-філософській та суспільствознавчій науці ця тенденція прослідковується недостатньо. Наявний гострий дефіцит досліджень морального компонента бізнес-діяльності, її соціального значення. Недооцінка морального чинника соціоекономічної господарської діяльності – один із стратегічних прорахунків індустріалістського шляху суспільного розвитку. Усвідомлення цих недоліків стимулювало розвиток соціально-філософської теорії, центр якої утворює “людський вимір” суспільних процесів, етична оцінка характеру господарювання всіх його діючих осіб.

Об’єктом дослідження: є прикладна етика – система соціально і етична значимих принципів і нормативів діяльності в їх суспільній конкретності.

Предметом дослідження: виступає етика бізнесу як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємництва, діяльності її суб’єктів.

Історично особлива увага етичній поведінці в бізнесі почала приділятися ще в 60-ті роки у зв'язку із соціальними потрясіннями (поширенням корупції серед як урядової бюрократії, так і відповідальних осіб різних корпорацій), загостренням проблем екології (забрудненням навколишнього середовища, ядерними і токсичними відходами). Однак донедавна був досить широко поширений скептицизм щодо самої можливості існування етики в бізнесі. Багато людей розглядають саме поняття “етика бізнесу” як протиріччя в термінах, вважаючи, що фірми неморальні за своєю природою внаслідок того, що вони націлені перш за все на отримання прибутку і тому ігнорують будь-які наслідки своєї діяльності. Ця думка простежується в роботах класиків. Так, Мілтон Фрідман, посилаючись на Адама Сміта, додержувався позиції, згідно з якою існує одна і тільки одна соціальна відповідальність бізнесу – підвищувати свій прибуток настільки, наскільки дозволяють правила гри. А Шарль Бодлер взагалі вважав комерцію сатанинською справою, найпідлішою, найнижчою формою егоїзму.

Проте думка про первісно закладену аморальність етики бізнесу є, за відомим дослідником в цій області Р. Т. Де Джорджіам, міфом. На користь своєї точки зору він наводить такі аргументи. По-перше, якщо бізнес вважають аморальним і ніхто не вимагає від нього поведінки, заснованої на моральних принципах, то не було б ніякого переполоху в засобах масової інформації, бурхливої реакції громадськості на розкриття підкупу, факта про виробництво небезпечних для споживача виробів.

"Бізнес – це мистецтво заводити друзів", – говорив американський фінансист Герберт Кэссон, вивчив більш 300 видів підприємницької роботи і розумів на бізнесі. Чи можна навчитися цього мистецтва? Можна, якщо зрозуміти, що фундаментом ділових зв'язків є особисті довірчі відносини. Саме вони – найкраща форма забезпечення договірних відносин

також найліквідніша застава. Підприємництво, бізнес –самостійна, здійснювана на ризик діяльність, спрямовану систематичне отримання прибутку від користування майном, продажу товарів, виконання надання послуг особами, зареєстрованими у цьому у встановленому законом порядку. Ефективність підприємницької діяльності може оцінюватися як розмірами одержаного прибутку, а й зміною вартості бізнесу (ринкову вартість підприємства). Бізнес –це чітку систему заробляння грошей. Тому, кажучи про етику бізнесу, спробуємо зупинитися на трьох ключових чинниках, які, з погляду, визначають основні її особливості і може допомогти ув'язати між собою численні розрізнені факти і що спостереження щодо цієї теми.

Ділова етика перетворилася на нову область дослідження, Не тільки предмета філософії, правничий та бізнесу. Моральні питання розглядаються як філософські питання, а й як є важливим, практичні, ділові питання керівників. Етика має розглядатися як розділ філософії, моралі, керівництва та зацікавлених значення керованих поведінки. Можна сміливо сказати, що секрет японського процвітання –сама пунктуальність і обов'язковість. Пунктуальність і обов'язковість вважаються у англійців якостями національної вдачі. Для успіху ділових зустрічей дуже важливі як знання справи, а й виховання, відчуття власної гідності, розуміння ситуації та вміла реакція її у. Це виявляється в етики –поведінці за ході всього процесу, від зустрічі партнерів до прощання із нею. Хоч би як йшли дискусії, важливо завжди зберігати витримку, терпіння, не робити зауважень, не ходити кімнатою. Прагнучи змінити собі на користь хід переговорів, годі було вдаватися до найрізноманітніших вивертів. Це вважається шантажем і безтактністю. Кожен має право вибирати собі компаньйона, а робити це треба гідно, не ображаючи інших. Після закінчення переговорів керівники переговорів мають становити запис розмови, де зафіксовано назви фірми, місце, дата та палестинці час початку переговорів, учасники переговорів із обох сторін (прізвища та посади), тема переговорів, виступи учасників, результат переговорів.

Поруч із офіційними особливу роль грають неформальні контакти. Похід по розважальним закладам разом із партнерами у переговорах після завершення робочих дискусій –невід'ємний елемент співробітництва. Приглашає розважитися й має всі витрати той, хто господар чи виступає ініціатором переговорів. Відсутність подібного запрошення означає, що господарі натякають на відсутність інтересу продовження контактів. У неофіційної обстановці, в ресторанах і барах тривають самі дискусії, як і за одним столом переговорів, лише трохи більше відверто і розкуто. При наступних зустрічах обмін подарунками стає обов'язковим. Потрібно добре представляти, кому буде піднесено конкретний подарунок, причому виключно за рангам. Якщо ви хоч вручите президенту фірми той самий подарунок, як та віце-президентові, це завжди буде ж розцінено як образу. Але головне, звісно, –організація ділового спілкування. Під час проведення зустрічі та розмови важливо враховувати їм стратегію і тактику, а й обертати увагу до «дрібниці» етикету, що потенційно можуть вирости в чинники, серйозно що впливають результат зустрічей[4].

Ділова етика є своєрідною посередником, що дозволяє швидше знайти оптимальне рішення, згладжуючи у своїй гострі кути, із гідністю виходити з скрутних ситуацій. Мистецтву ділових контактів навчаються в усьому світі. Багато російські підприємці будь-коли навчалися процесу ведення переговорів, немає серйозного досвіду в них[5]. Важливо не прогаяти ще одна важлива обставина: сувеніри для партнерів. Необхідно заготовити подарунки у разі прийому від керівництва фірми. По етикету за першої зустрічі подарунки дарують господарі. Потрібно обов'язково піднести щось прибулому ділового партнера з те, що його розглядають як почесного імені клієнта й розраховують на тривалі контакти. Важливо вміти як дарувати, а й подарунок. Усі подарунки, незалежно від своїх матеріальної цінності, слід сприймати з увагою. Добре вручати сувеніри перед завершенням переговорів, наприкінці зустрічі.

Висновок:Доведено, що етика бізнесуявляє собою теоретичну підсистему суспільної моральності, яка безпосередньо взаємодієз господарською діяльністю в ринкових умовах. Констатується, що з підприємництвом і бізнесом пов'язані не тільки економічна демократія і свобода вибору типу і форми господарювання, але й “ментальний настрій”, що істотно впливає на етос господарську поведінку “економічної” людини

Список використаних джерел:

1. Ботавина Р. Н Етика ділових відносин. 2003
2. Венедиктова В. І. Ділова репутація. 2006
3. Уткін Э. А. Етика бізнесу. 2001
4. Стратегія бізнесу: аналітичний оновлений довідник. Під редакцією Г. Б. Клейнера. 2018
5. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
6. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
7. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
8. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
9. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
10. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації / За ред. Гончарук (ЧолачТ. В.). Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РЕЛІГІЇ ТА ГРОШЕЙ

Актуальність проблеми. Актуальність даної теми полягає у тому, яке місце в житті людини посідають «гроші» та «релігія». У сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту.

Мета дослідження: Сформуванню власну думку щодо цінності грошей та релігії у житті суспільства. Пояснити з точки зору філософії основні принципи формування думки про дві категорії – «гроші» та «релігія». Навчитися глибоко мислити про суспільні процеси, в яких особливе місце займають релігія та гроші. Сформуванню думку щодо цінності грошей та релігії у житті.

Об'єктом дослідження є гроші та релігія.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичних проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії навласний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Виклад основного матеріалу. Гроші – особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг. Гроші виконують функції мірила вартості та засобу обігу. Крім того, вони є засобами нагромадження та платежу. З утворенням світового ринку, деякі національні гроші виконують функції світових. Виділяють дві основні концепції походження грошей товарного обігу:

Раціоналістична – гроші виникли як наслідок певної раціональної угоди між людьми через необхідність виділення спеціального інструменту для обслуговування сфери

Еволюційна – гроші виділяють із загальної товарної маси, оскільки вони найпридатніші для виконання функціональної ролі грошового товару. Той чи інший товар стає грошми лише в межах певної особливої суспільної форми, товарного виробництва й обігу.

Гроші виконують ряд важливих функцій:

Міра вартості – це функція, в якій гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їй форму ціни. Для забезпечення виконання грошима функції міри вартості держава у законодавчому порядку впроваджує масштаб цін та встановлює певну грошову одиницю для розрахунків національної валюти.

Засіб обігу – це функція, в якій гроші є посередником в обміні товарів і забезпечують їх обіг.

Засіб нагромадження – це функція, що пов'язана із здатністю грошей бути засобом збереження вартості, представником абстрактної форми багатства. Сутність цієї функції полягає в тому, що гроші виходять зі сфери обігу і перетворюються на скарб.

Засіб платежу – це функція, в якій гроші обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин, що виникають у процесі розширеного відтворення.

Світові гроші – це функція, в якій гроші обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті і забезпечують реалізацію взаємовідносин між країнами.

Тепер перейдемо до духовного, соціального сектору людського життя. Людина живе в індивідуальному світі ілюзій, керуючись суспільними та особистими установками і правилами. Ще на початку ХХ століття одним із засновників макроекономіки Джоном М. Кейнсом був запропонований неологізм «**грошова ілюзія**», що описує схильність людей сприймати номінальну вартість грошей, а не їхню реальну купівельну спроможність. Психологи стверджують, що в сучасному суспільстві існує тенденція не стільки посилення

важливості грошей, скільки зростання важливості володіння будь-чим і схильності демонструвати рівень свого багатства.

У духовному житті людства неможливо знайти феномен, який протягом тисячоліть, а точніше, впродовж усього земного існування відігравав би вагомішу роль, ніж релігія. Видатний український мислитель В. Вернадський зазначав, що немає жодного народу, стосовно якого була б неспростовно доведена відсутність релігійних вірувань.

Релігію разом з філософією майже рівноцінно увінчують у споруду людського знання. Вони є тотожними. Адже філософія також є свого роду богослужінням. Духовний центр кожної з великих релігій містить кілька спільних духовних практик, універсальних за своєю природою і покликаних допомогти людині відкрити власну душу або внутрішнє «Я», її взаємозв'язок із божественним. **Серед цих практик виокремлюють сім вічних:**

- зміна мотивації: звільнення від пристрастей, жадань і пошук бажань власної душі;
- розвиток емоційної мудрості: цілення власного серця і навчання любові;
- моральне життя: відчуття приємності від продукування добра;
- концентрація й заспокоєння власного розуму;
- пробудження духовного бажання: навчання чіткого бачення божественного у всьому;
- виховання духовного розуму: розвиток мудрості та розуміння життя;
- вияв духу в дії: пізнання великодушності й радості служіння.

Демонструючи певну картину світу, релігія концентрує сенси, на її основі переживання світу переростає у світоусвідомлення, в якому предметам і явищам надається певний сенс. Світ стає полем діяння демонів, душ, богів, надприродних сил. Неоднорідні елементи дійсності сплітаються у систематизований космос. Формується всезагальна мета, в основу якої покладено основоположну морально-релігійну ідею спасіння, нагороду за біди, негаразди, нещастя, які терпить людина в житті. Дещо специфічно тлумачить релігію марксизм. Згідно з раціоналістичною парадигмою марксистської філософії релігія має виняткову соціальну природу. Пояснити її, як будь-яке інше соціальне явище, виходячи з природної сутності людини, неможливо, оскільки, як вважають його прихильники, соціальне ніколи не зводиться до біологічного й не може бути пояснене біологічними законами, властивими організму людини. Тому марксизм шукає джерела релігії не в глибинах внутрішньої природи окремого індивіда, а в суспільних формаціях, економічного життя та відповідних відносинах реального життя.

Висновок. Розуміючи важливість даної проблеми – гроші та релігія, з упевненістю можна побачити верховенство релігії. Адже гроші – це найбільше випробування послане нам Богом. Тому суспільство має переусвідомити важливість грошей у житті. Ми не маємо допускати, щоб проблема грошей заповонила наше життя. Гроші та духовність майже не мають нічого спільного. Справжнє багатство далеко не в матеріальних благах.

Список використаних джерел:

1. Гегель Г. Философия религии. В 2 т. М., 1976. 401с.
2. Дейвис Б. Вступ до філософії релігії. К., 1996. 315с.
3. Кимелев Ю. А. Современная западная философия религии. М., 1989. 375с.
4. Кимелев Ю. А. Современная философско-религиозная антропология. М., 1989.
5. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
7. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
8. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
9. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

ФЕМІНІЗМ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Історія становлення фемінізму та набуття прав жінок пройшла довгий шлях, що складався з проблем, непорозумінь та легковажного ставлення до жінок, які боролися з ролями та гендерними стереотипами.

Сьогодні більшість людей ще не до кінця розуміють ідею фемінізму та його основні аспекти, особливо в країнах громадянського простору, де фемінізм засуджується, а сам термін «фемінізм» схожий на образ. Неможливо визначити конкретну групу людей, які виступають проти фемінізму. Це можуть бути чоловіки та жінки, люди різного віку та статусу. Основною причиною негативного ставлення до ідей фемінізму є непорозуміння її мети та засобів для її досягнення, що затмарює доцільність феміністичних рухів та їх значення для суспільства, особливо в Україні.

Дійсно в українському суспільстві жінка наділена правами, яких не мають жінки в патріархальних країнах, але ми не можемо визнати Україну вільною від патріархату: гендерні ролі та стереотипи вкорінилися в повсякденне життя, і сьогодні це називають «менталітетом». Жінки можуть відчувати тиск зі сторони суспільства, помічати невідповідність між їхніми правами та реальними можливостями, але навряд чи це обговорюється і чи хтось намагається вплинути на «спосіб мислення».

Ефективним способом зрозуміти проблему та передати ідею фемінізму є соціально-політичний рух, оскільки одним із засобів підкреслення присутності та актуальності проблеми, важливої для суспільно-політичного руху, є також реакція суспільства. Сьогодні в Україні існують феміністичні рухи, але вони або ігноруються, або не розглядаються як серйозні рухи, що підтримуть феміністичну ідеологію.

Велика кількість зарубіжних і вітчизняних учених вивчали феміністичний рух у суспільстві. Значний внесок у дослідження питання фемінізму, гендерної рівності зробили Тамара Марценюк, Оксана Кісь, Надія Гнаевич, Тамара Коломієць, Оксана Забужко, Людмила Смоляр та інші. Також це питання у своїх працях піднімали подружжя Гаррієт Тейлор та Джон Стюарт Міль, Олександра Колонтай, Сімона де Бовуар, Бетта Фрідан, Шуламїт Фаєрстоун та інші.

Метою дослідження є аналіз дискримінації жінок, їх боротьби за законні права, а також з'ясування динаміки та розвитку фемінізму як ідеології соціального руху.

Завдання дослідження: проаналізувати ідеологію, форми, етапи фемінізму, з'ясувати перспективи розвитку гендерної рівності в Україні.

Об'єктом дослідження є фемінізм, його прояви та тенденції.

Предметом дослідження є роль та поширення феміністичного руху у формуванні гендерної рівності в Україні.

Фемінізм (від лат. femina «жінка») – низка політичних, суспільних рухів, ідеологій та теоретичних парадигм, які поділяють спільну мету: боротьба за права жінок. Це включає боротьбу з насильством проти жінок, мізогінією, сексизмом, гендерними стереотипами, створення можливостей для жінок у сфері освіти та праці. Кінцевою метою фемінізму є усунення сексизму та подолання гендерної нерівності. Феміністкою чи феміністом є людина, яка бстоює рівні з чоловічими права людини для жінок, бере активну участь у ширенні феміністичних принципів. Людину, що підтримує ідеї фемінізму, а не є частиною суспільного руху, називають профеміністкою чи профеміністом. Цей термін частіше використовується щодо чоловіків, які підтримують фемінізм.

Феміністичні кампанії – головна рушійна сила масштабних соціальних змін, особливо в західній цивілізації. За останні 200 років вони вибороли для жінок до того недосяжні впродовж всієї історії людства виборчі права, права укладати контракти і володіти майном,

здобувати освіту та оплачувано працювати, доступ до ефективної контрацепції і абортів, криміналізацію сексуального і домашнього насильства, гендерне квотування, дієву боротьбу з проституцією, гендерний паритет у ряді мов. Виділяють три хвилі фемінізму.

Перша хвиля – це суфражистський рух, який набрав обертів наприкінці 19-го століття й тривав до середини 20 століття. Головною метою суфражисток було досягнення права голосувати (а жінки довгий час його не мали), а також забезпечення права на власність для одружених.

Друга хвиля – 60-ті-80-ті роки 20 століття – це боротьба за юридичну та соціальну рівність обох статей. Право на освіту, на роботу, на відхід від традиційної ролі домогосподарки – те, за що виступали представниці другої хвилі.

Третя хвиля – від дев'яностих і до сьогодні – те, що якраз і називають сучасним фемінізмом, – боротьба не тільки за остаточне зрівняння прав чоловіків та жінок, а й за знищення гендерних стереотипів, припинення практик, що калічать (наприклад, жіноче обрізання), вільний доступ усіх дівчат та жінок до гігієнічних засобів (у багатьох регіонах досі не знають, що таке прокладки й тампони), знищення патріархального ладу та відхід від «традиційної родини», де жінка є безправною (у деяких країнах досі є традицією договірні шлюби, коли батьки підбирають доньці нареченого, вона не має права працювати і може залишитися на вулиці без речей у будь-який момент).

Одна з визначальних феміністичних хвиль на Заході відбувалась у 1970-і роки. Головними його гаслами були пропаганда свободи вибору репродуктивної поведінки, тобто доступ до контрацептивів та планування сім'ї, сексуальна революція, перегляд традиційних стосунків між жінками та чоловіками в усіх сферах життя, доступ чорношкірих жінок до тих самих благ, якими користувались білі жінки, та багато інших. Західні жінки активно утворювали жіночі організації та групи підтримки. Популярним методом роботи з жінками був метод так званого "підйому свідомості" ("consciousness-raising"). Жінки збиралися на базі свого району малими дискусійними групами, щоб відверто говорити про всі свої проблеми, які вони не могли порушити більше ніде. Найголовнішим було те, що жодна з цих груп та організацій не мала партійної належності, а створювалася виключно як організація жінок. Крім того, окреслювалося ціле коло "суто жіночих проблем", які мали право вирішувати самі ж жінки.

Це не були ті постулати "успішного рішення жіночого питання в СРСР", до яких ми звикли. Сім'я та держава усувалась від патерналістського втручання в особисте життя жінки, і вона могла сама визначати міру і ступінь своєї жіночності та виконання своєї "традиційної ролі" в широкому сенсі цього слова. Жінки проводили публічні акції, а деякі з них на таких акціях навіть спалювали білизну, щоб підкреслити, що не хочуть залежати від прийнятих вимог до форми жіночої фігури. Деякі з цих організацій були пов'язані з пацифістським рухом, але, здебільшого, це були все-таки чисто жіночі організації. В наших тодішніх мас-медіа це подавалось як частка антимілітаристського руху проти війни у В'єтнамі, і справжнє значення жіночих акцій протесту приховувалося. Представниці третьої хвилі також зосереджують увагу й на інших проблемах: сексизмі та об'єктивації жіночого тіла, наявності «скляної стелі» навіть у розвинених країнах, різних стандартів краси для чоловіків і жінок. Не забувають і про загальнолюдські проблеми, з якими теж борються: расизм, сексизм, ті ж токсичні гендерні стереотипи та нав'язування певних гендерних ролей, гомофобія, соціальна нерівність тощо. Ідеї фемінізму в Радянському Союзі не поширювались. Одним з пояснень було те, що наші жінки вже здобули всі або майже всі права, і їм більше немає чого виборювати у державі. Усі невирішені питання були покликані розв'язувати жіночі ради на виробництві, а також спілки радянських жінок.

Перша спроба впровадження феміністичних ідей була зроблена Тетяною Мамоною та її лєнінградської групою. Це була публікація альманаху "Марія", в якому вони намагалися привернути увагу до особливої сили й ролі, що покликана відіграти жінка в сучасному суспільстві. Редактори альманаху були вислані за межі СРСР. Тепер важко сказати, чи можна було вважати їхню діяльність чисто феміністичною, але, очевидно, з погляду спецслужб будь-який елемент протиставлення жінки суспільству вже вважався фемінізмом. Протягом досить тривалого часу Тетяна Мамонова була яскравою фігурою в американському жіночому русі. Вже пізніше представниці незалежного жіночого руху Росії, України та інших країн

пострадянського регіону почали виїжджати й публікуватися на Заході, знайомлячи дослідників та активісток зі своїм власним досвідом організації жіночих рухів. Ставлення до феміністського руху в Україні суперечливе. З одного боку, багато хто бере участь у феміністичних онлайн-кампаніях та публічних акціях (наприклад, за квоти для жінок у політиці), феміністичних організацій стає дедалі більше, а в Харкові навіть з'явився Гендерний музей.

З другого боку, не всі розуміють значення й сенс фемінізму. У повсякденному житті таких проявів мало, популярні висловлювання нібито всіх вимог цього руху вже досягнули, або що недоречно порушувати цю тему під час війни. Є й антифеміністські ініціативи, які демонструють свою позицію публічно й голосно – їхні учасники зривають акції, виставки й дискусії на тему фемінізму. У 2017 році організація «Всесвітній економічний форум», оцінюючи нерівність між чоловіками й жінками у сфері економіки, політики, освіти та здоров'я, поставила Україну тільки на 61-е місце зі 144 у рейтингу гендерного розриву. Перші місця посідають Ісландія, Норвегія й Фінляндія.

Висновок. Розвиток феміністичних рухів у суспільстві протягом ХІХ- початок ХХІ ст. характеризується наявністю етапів. Станом на сьогодні проблема фемінізму в Україні залишається актуальною.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження визначається потребою дати наукову оцінку тероризму як соціально-політичного явища, іодночасно чинника трансформації міжнародних відносин на сучасному етапі.

Завдання дослідження: розглянути історичні особливості виникнення тероризму; проаналізувати соціально-політичну базу тероризму як соціального явища; визначити види тероризму і відмінності їх ідеологічного обґрунтування;

Об'єктом дослідження є: тероризм як соціально-політичне явище.

Предметом дослідження є: формування, еволюція і глобалізація тероризму на сучасному етапі, атака ж політико-правового регулювання антитерористичної діяльності.

Тероризм – глобальна проблема сучасного світу. Тероризм (від лат. terror – «жах») – у широкому сенсі використання або загроза застосування насильства для досягнення політичної, релігійної, або ідеологічної мети шляхом знищення або залякування мирного населення. Згідно з Законом України «Про боротьбу з тероризмом» (2003) під тероризмом розуміється суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення ін. посягань на життя чи здоров'я невинних людей або погрози вчинення злочин, дій метою досягнення злочин, цілей. Різновиди тероризму: вибух; захоплення заручників; стрільба вбивств людей; підпали; отруєння; епідемії; техногенні катастрофи; кібертероризм. Розвиток тероризму – наслідок активного розширення населення, його ідеологічного розмежування і оформлення політичних рухів.

Тероризм – це тактика дій, яку в принципі неможливо знищити. З розвитком науки і технологій вона також розвивається і удосконалюється. З огляду на це, актуальність цієї загрози залишатиметься постійною, змінюватиметься лише її рівень. Найважливішою умовою успішної боротьби з тероризмом в Україні вважається строгий контроль за всіма державами міжнародного права.

Центральна роль у координації міжнародної протидії тероризму повинна залишатися за ООН і Радою Безпеки. Тероризм як світове явище постав наприкінці 19 століття. Поступово тероризм став головною проблемою міжнародної політики. Коли 1900 року зустрічалися керівники найбільш індустріально розвинених держав, то більшість з них ставили першим на порядку денного питання тероризму. Сьогодні тероризм – це велике диверсанти-одиночки, викрадачі літаків і шахіди-камікадзе. Сучасний тероризм – це потужні розгалужені і добре організовані структури. Нині у світі налічується близько 500 нелегальних терористичних організацій. Відомий дослідник тероризму Б. Дженкінс (США) вважає, що погроза застосування насильства, індивідуальні акти насильства чи кампанія насильства, які породжують відчуття страху, можуть бути визначені як тероризм. Насильство із застосуванням зброї, необмежене географічними межами і одним нормами, без чіткої лінії фронту, потайність у підготовці операцій, їх несистематичний характер – все це дає підстави Б. Дженкінсу висунути тезу, згідно якої тероризм – це новий вид війни. Зрозуміло, що ототожнювати війну і тероризм неможливо, але вони тісно пов'язані і на кожному етапі переходять одне в друге, свідченням чого є, наприклад, події в Чечні. Англійський дослідник П. Уілкінс пише, що терор кардинально відрізняється від інших видів насильства не просто жорстокістю, а вищим ступенем аморальності, нерозбірливостю в засобах і керуваністю. Суверенна Україна поділяє глибоку стурбованість європейського та світового співтовариства з приводу розповсюдження міжнародної злочинності і тероризму і має твердий намір стати цивілізованою правовою державою, використовувати міжнародний

досвід правоохоронців у боротьбі з кримінальними злочинцями. Це пов'язано з непередбаченістю наслідків та багато-чисельністю жертв діяльності тероризму, порівняно високою ефективністю в досягненні поставленої мети.

Міжнародний тероризм – специфічна форма тероризму, що зародилася в кінці 1960-х років та отримала досить вагогий розвиток до кінця ХХ – початку ХХІ століття. Основними цілями міжнародного тероризму є дезорганізація державного управління, завдання економічної та політичної шкоди, порушення підвалин суспільного апарату, які мають, на думку терористів, мотивувати владу до зміни політики.

Загальноприйняте визначення міжнародного тероризму поки що не визначено.

У більшості випадків термін використовується як засіб політичної боротьби, оскільки жодна країна, присутня самовизначає, відноситься до якої групи категорії «терористів» або «бійців за свободу», а саме акти терористів виконуються локально.

Основними ознаками міжнародного тероризму є глобалізація, професіоналізація та опора на екстремістську ідеологію.

Також відзначається використання терористів-самогубців, загрози використанням неконвенційної (ядерної, хімічної та бактеріологічної) зброї та раціонального підходу. Один із сучасних дослідників тероризму Браян Дженкінс вважає міжнародний тероризм новим типом конфлікту.

Резолюція № 1373 Ради Безпеки ООН від 28 вересня 2001 року відзначає «доволі тісний зв'язок між міжнародним тероризмом і транснаціональною організованою злочинністю, незаконними наркотиками, відмиванням грошей, незаконним продажем зброї та незаконними перевезеннями ядерних, хімічних, біологічних та інших потенційно небезпечних матеріалів». Спеціалісти відзначають також зріст технічної оснащеності терористів та їхню негласну підтримку з боку певних держав.

Для досягнення своїх цілей терористичні організації широко використовують Інтернет, радіо й телебачення.

Міжнародний тероризм є особливо небезпечним через те, що загрожує міжнародному правопорядкові та міждержавним відносинам.

Терористичний акт можна кваліфікувати як злочин міжнародного характеру у випадках, коли:

- терорист і особи, що потерпають від терористичного акту, є громадянами однієї держави або ж різних держав, але злочин здійснений за межами цих держав;
- терористичний акт спрямований проти осіб, що користуються міжнародним захистом;
- підготування до терористичного акту проводиться на території однієї держави, а здійснюється на території іншої;
- здійснивши терористичний акт в одній державі, терорист переховується в іншій, і постає питання про його видачу.

Одним з найбільш жорстоких і відомих актів міжнародного тероризму є акт 11 вересня 2001 року, коли у будівлю Всесвітнього торгівельного центру у Нью-Йорку (США) та у будівлю Пентагону влетіли 3 літаки, якими керували терористи-смертники "Аль-Каїди" під керівництвом Усама Бен Ладена. Ще один літак розбився у штаті Пенсильванія. Жертви: 2977 осіб, з яких 246 пасажирів і членів екіпажу літаків, 2606 осіб загинули у Нью-Йорку, 125 у будівлі Пентагона.

Останнім часом були теракти у Франції та інших країнах на фоні релігійної ворожнечі.

Заходи проти тероризму в міжнародних масштабах. 1934 року після вбивства в [Марселі короля Югославії Олександра Карагеоргійовича](#) і французького міністра закордонних справ [Луї-Жана Барту](#), а особливо міністра внутрішніх справ Польщі [Броніслава Перацького](#) [Польща](#) виступила до [Ліги Націй](#) з вимогою застосувати міжнародні санкції проти тероризму. Йшлося насамперед про ненадання [політичного притулку емігрантам](#).

Однією з перших укладена [29 квітня 1958 року](#) багатостороння [Женевська конвенція](#) про відкрите море, яка містила низку статей про боротьбу з тероризмом у відкритому морі — [піратством](#). [Гаазька конвенція від 16 грудня 1970 року](#) про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден і [Монреальська конвенція](#) від 23 вересня 1971 року про боротьбу з незаконними діями, спрямованими проти [цивільної авіації](#), регламентують

співробітництво держав у боротьбі проти терористичних актів, що загрожують одному з найвразливіших засобів пересування.

14 грудня 1973 року була прийнята Конвенція про запобігання і покарання злочинів проти осіб, що користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів. 26 січня 1977 року в Страсбурзі після детального обговорення питання в органах Ради Європи, була підписана конвенція про боротьбу з тероризмом.

При Організації Об'єднаних Націй з 1973 року діє спеціальний комітет з тероризму, який працює, в основному, у трьох напрямках:

- вироблення та узгодження правових норм; підготовка міжнародних договорів і конвенцій;
- виявлення та вивчення причин, що породжують тероризм;
- розробка заходів боротьби з тероризмом.

У 1999 р. була прийнята Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму. Згідно зі ст. 8 Конвенції кожна держава застосовує для цілей можливої конфіскації відповідно до принципів внутрішнього права заходи для того, щоб визначити, виявити, заблокувати або арештувати будь-які кошти, що використовуються або виділені з метою вчинення злочинів, які входять у сферу дії Конвенції, а також кошти, отримані в результаті таких злочинів. Кожна відповідна держава-учасниця може розглянути питання про укладення угод про розподіл з іншими державами на регулярній основі або у кожному конкретному випадку коштів, отриманих у результаті конфіскації, а також розглядає можливість створення механізмів, за допомогою яких кошти, отримані в результаті конфіскацій, використовувалися б для виплати компенсацій постраждалим від злочинів або членам їх сімей. У рамках Конвенції були розроблені практичні заходи зі створення ефективної системи контролю за фінансовими потоками як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівнях. Про пріоритетність такого напряму міжнародного співробітництва у боротьбі з тероризмом свідчить Резолюція 1373, прийнята Радою Безпеки ООН 28 вересня 2001 р. на 4385-му засіданні, яка серед основних заходів протидії тероризму визначила спільні дії з ліквідації його фінансових потоків. У ній зазначається, що всі держави мають:

- а) попереджати [запобігати] та зупиняти фінансування терористичних актів;
- б) ввести кримінальну відповідальність за умисне передання або збирання коштів будь-якими методами, прямо або опосередковано, їх громадянами або на їх території для використання (або з наміром використання) на вчинення терористичних актів;
- в) негайно заблокувати кошти та інші фінансові активи або економічні ресурси осіб, які вчиняють або намагаються вчинити терористичні акти, або беруть участь у вчиненні терористичних актів, або сприяють їх вчиненню; організацій, які прямо чи опосередковано перебувають у власності або під контролем таких осіб, а також осіб і організацій, що діють від імені чи за наказом таких осіб і організацій, включаючи кошти, отримані або набуті за допомогою власності, що прямо чи опосередковано перебувають у власності або під контролем таких осіб і пов'язаних з ними осіб та організацій;
- г) заборонити своїм громадянам або будь-яким особам та організаціям на своїй території надання будь-яких коштів, фінансових активів, економічних ресурсів або фінансових та інших відповідних послуг, прямо чи опосередковано, для використання в інтересах осіб, які вчиняють або намагаються вчинити терористичні акти, або беруть участь у вчиненні терористичних актів, або сприяють їх вчиненню; організацій, що прямо або опосередковано перебувають у власності або під контролем таких осіб, а також осіб і організацій, що діють від імені або за наказом таких осіб.

Висновок: Міжнародний тероризм однією
знайбільш небезпечних погроз для сучасної цивілізації.

Шлях використання цього явища визначаються міжнародним співтовариством, хоча воно не розробиться дуже багато. Масштаби поширення тероризму прийняли такий характер, що жодна країна світу немає повних гарантій від здійснення на її території терористичних актів.

У зв'язку з цим, поряд з самими ефективними внутрішніми заходами, які спрямовані на запобігання терористичній діяльності, необхідно розглядати цю проблему як глобальну та відповідно

будувати стратегію боротьби з нею. Безсамогетісного міжнародного співробітництва,
спрямованого на комплексну солідарну протидію всіх
об'єктів міжнародного життя новим погрозам і викликам,
майбутнє людства навряд чи зможе відповідати нашим очікуванням.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

РОЗВИТОК ОСВІТИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Актуальність дослідження. Освіта –це унікальний механізм передачі знань, умінь та навичок, які передаються від покоління до покоління. Вона є одним з основним прав людини згідно з 26 статтею Декларації прав людини[1], Конституції України та галузевих законах. Четвертою цілю сталого розвитку ООН до 2030 року передбачається «забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх». До речі, її виконує і Україна. Стаття 53 Конституції України[2] та Закон України «Про освіту»[4] забезпечують доступ до освіти незалежно від місця проживання дитини, мови спілкування, стану здоров'я, соціального походження інших факторів.

Виклад основного матеріалу. Колись учні та студенти могли тільки мріяти про те, як вони б хотіли вчитися не встаючи з затишного ліжка та не виходячи з дому. Вони й подумати не могли, що COVID-19 у 2020 році здійснить їхні мрії. Пандемія призвела до великих змін в освіті. З початку жорсткого карантину в більшості країн всього світу були зачинені усі заклади освіти. За даними ЮНЕСКО, на квітень 2020 року всі школи було закрито у 191 країні світу. Після підтвердження в Україні перших випадків хворих на ковід згідно з Постановою Кабінету Міністрів (КМУ) № 211[5] від 11 березня 2020 року по всій території України впровадили карантин, і здобувачам освіти заборонили відвідувати заклади освіти.

Спочатку карантин був запроваджений лише на 3 тижні, але згодом його продовжували і продовжували. Затягнулося все це аж до кінця навчального року. Тут здійснилася ще одна мрія школярів, проте не для всіх. Для випускників відмінили ДПА, замість нього зарахували середні бали з відповідних предметів, а одинадятикласники могли за бажанням зарахувати бали ЗНО як бали ДПА з відповідних предметів або також отримати в атестат середній бал на основі річних оцінок.

З системою дистанційного навчання в Україні справи були не дуже. Багато шкіл не мали можливості та обладнання для проведення онлайн уроків. З початком навчання онлайн, виникли такі проблем:

- некомпетентність викладачів старшого віку у техніці
- відсутність належної техніки або у викладачів або у студентів/учнів
- поганий інтернет зв'язок
- ненормований робочий день учителів
- брак попереднього досвіду дистанційного навчання
- проблеми із засвоєнням нового матеріалу (особливо учні початкової школи)
- відсутність очного спілкування викладача і студента (дисципліна учнів, немає контролю за слухачем)

- невміння самостійного опрацювання матеріалу

Проте, час ішов і пандемія посприяла на розвиток освітньої програми:

- дистанційне навчання мотивувало вчителів удосконалювати свої цифрові навички
- керівники закладів освіти отримали цінний досвід адаптації освітнього процесу до нової реальності й створення безпечних умов для вчителів та учнів
- українська освіта отримала шанс подолати наявний цифровий розрив

Зокрема, у період карантину було реалізовано низку таких заходів:

- у квітні 2020 року запрацювала Всеукраїнська школа онлайн у форматі телевізійних уроків для учнів початкової та середньої школи
- у серпні 2020 року було запущено онлайн-курс дистанційного та змішаного навчання для вчителів та керівників шкіл

- значні інвестиції передбачено в державному бюджеті на 2021 рік для проведення широкосмугового Інтернету в сільській місцевості та придбання комп'ютерного обладнання для вчителів

- після повторного відкриття шкіл у вересні 2020 року всім вчителям було рекомендовано провести коригувальні заняття

Перехід на дистанційну освіту під час пандемії може мати довгостроковий вплив на освітні результати, особливо серед вразливих груп населення. Облік відвідування навчання під час карантину не відбувався, а через розмаїття форм і методів дистанційного навчання, способів його організації у різних закладах освіти зібрати точну інформацію про те, яка частка здобувачів освіти випала з освітнього процесу, неможливо. Також поки складно сказати, як карантин вплинув на навчальні результати. Наразі єдиним щорічним освітнім вимірюванням є ЗНО. Однак порівнювати результати ЗНО 2019 та 2020 років некоректно, оскільки щороку шкала оцінювання формується по-новому, а через скасування ДПА 2020 року суттєво змінився склад учасників зовнішнього незалежного тестування. Навіть якщо взяти до уваги лише результати ЗНО випускників шкіл, через скасування ДПА цього року суттєво зросла кількість тих, хто зареєструвалися на ЗНО, але не з'явилися на тест. Цього року на ЗНО з української мови, що є обов'язковим предметом для всіх вступників, не з'явилися 10, 7% зареєстрованих учасників з-поміж випускників шкіл. Минулого року цей показник становив 0, 5%.

Висновки. COVID-19 вагомо змінив структуру здобуття знань у навчальних закладах. З одної сторони, він призвів і до поганого, такого як відсутність живого спілкування в класах або аудиторіях, не продуктивність занять, відсутність занять через технічні або бюджетні проблеми. З іншої сторони, перехід на онлайн навчання привів і до хорошого, наприклад удосконалення або поява дистанційної систем навчання, прогрес у цифровій діяльності та багато іншого

Список використаних джерел:

1. Universal Declaration of Human Rights [Електронний ресурс] –Режим доступу https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf
2. Конституція України [Електронний ресурс] –Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/>
4. Закони України [Електронний ресурс] –Режим доступу [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text)
5. Постанови КМУ №211 від 11 березня 2020 року [Електронний ресурс] –Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>
6. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
8. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
9. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ВПЛИВ СОЦМЕРЕЖ НА СТУДЕНТІВ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ

Актуальність дослідження. Найважливішою соціально-інформаційною комунікацією цивілізації сьогодення, а особливо в період пандемії, є глобальна мережа Інтернет. У зв'язку з тим, що в Україні та у світі вже рік триває період пандемії, соціальні мережі стали ще більш важливими у житті людини. Комп'ютерні та телекомунікаційні технології проникають в освіту, науку, економіку, політику, культуру тощо. Інтернет відображає функціонування різних галузей суспільства та забезпечує інформаційний сервіс спілкування, дозвілля та інших видів професійної діяльності особистості. Мережа Інтернет необхідна всім-незалежно від професії, соціального статусу, вікових та тендерних відмінностей. А ще більш важливою ця мережа стала в період пандемії. Інтернет як засіб розвитку особистості істотно сприяє її самореалізації і розширює соціальні можливості. Користувачі мережі не тільки споживають інформацію, але й постійно наповнюють її різними інформаційними ресурсами. В умовах пандемії Інтернет зіграв велику роль у нашому житті.

Проблему впливу соцмереж на студентську молодь досліджували такі науковці як: О. Белінська, Ю. Данько, Є. Акімова, Ю. Бабаєва, А. Жичкина, О. Філатова, С. Бікбаєва, А. Біккулов, В. Іванов, А. Рунов та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз впливу мережі Інтернет на діяльність студентської молоді в період пандемії.

Завдання дослідження: з'ясування характеру та ступені впливу Інтернету на навчальний процес в період пандемії, визначення ступеню залежності інтернет-користувачів від соціальних мереж в період пандемії, дослідити вплив соціальних мереж на життя студентів в період пандемії.

Об'єкт дослідження: роль соціальних мереж в сучасному суспільстві в контексті світової пандемії.

Предмет дослідження: особливості впливу соціальних мереж на навчальний процес і соціокультурний розвиток студентської молоді в період пандемії.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з тим, що не тільки в Україні, але і у цілому світі вже більше ніж рік триває період пандемії Covid-19, соціальні мережі стали більш актуальними та важливішими у житті людей. Раптова зупинка звичного життя та обмеження живого спілкування вивела важливість соціальних медіа на перший план. Пандемія, яка є у наш час, змінила багато аспектів життя. Інтернет став невід'ємною частиною існування людини, так як люди прагнуть знати, що відбувається в світі. То ж соціальні мережі стали чи не єдиним місцем для людей, де вони можуть якомога швидше отримати необхідну інформацію. Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив погіршення якості та доступності освіти, а також загострення низки освітніх нерівностей. На початку пандемії 90% шкіл по всьому світу були зачинені. Весною 2020 року всі навчальні заклади в Україні перейшли на дистанційне навчання. Через кілька місяців в Україні було запроваджено «адаптивний карантин», який передбачав поділ України на зони епідеміологічної безпеки: «зелену», «жовту», «помаранчеву» та «червону». Відповідно до цього заклади загальної середньої освіти постійно переходили з дистанційного на змішане навчання та навпаки, натомість заклади вищої освіти переважно залишалися на дистанційному навчанні. [1]

Варто зазначити, що соцмережі сьогодні стали необхідні усім, вони є засобом комунікації, розвитку та самореалізації людей. Пандемія дала нам зрозуміти, що соціальні мережі справді відіграють важливу роль. Так, ми усі б хотіли живого спілкування в аудиторіях, але потрібно зрозуміти, що це тимчасово, та не тільки ми потрапили у таку ситуацію. Соціальні мережі сьогодні стали досить потужним інструментом, яким

користуються всі, незалежно від статі та віку. Якість освіти безпосередньо пов'язана із доступом до неї, організацією дистанційного навчання та здатністю учнів здобувати й засвоювати знання. На жаль, мусимо констатувати, що для здобувачів освіти, особливо здобувачів загальної середньої освіти нерівність доступу до освіти в Україні та світі під час пандемії лише загострилася. Це залежить від багатьох факторів: регіону проживання здобувачів освіти, матеріально-технічного забезпечення сімей та педагогічних працівників для проведення дистанційного навчання, мотивації здобувачів освіти, організації й забезпечення процесу дистанційного навчання педагогами, керівниками шкіл та місцевих органів і, звичайно, підтримки з боку держави тощо. Особливо постраждали діти з сімей, що мають низький соціальний статус та з сімей, які знаходяться у складних життєвих обставинах, діти з сільської місцевості, діти з особливими освітніми потребами. [2]

Пандемія COVID-19 призвела до того, що навчальні заклади в усьому світі змушені терміново вивчати та почати використовувати доступні технологічні інструменти для створення контенту для дистанційного навчання учнів у всіх галузях. Вчителі всього світу отримують нові можливості, навчаються робити щось інакше та з більшою гнучкістю, результатом чого є наявність потенційних переваг у доступі до освіти для студентів. [3] Пандемія коронавірусу виявилась складним випробовуванням для української системи освіти. Водночас карантин став своєрідним стимулом, який відкрив вікно нових можливостей, виступаючи каталізатором давно назрілих модернізаційних змін у вітчизняній освіті. Йдеться про розвиток цифрової та дистанційної, зокрема, онлайн-освіти. Хоча Міністерство охорони здоров'я розробило нові правила роботи в умовах пандемії коронавірусу –правила дезінфекції, прибирання приміщень, умов перебування учнів у школі, ймовірним є сценарій, з огляду на нинішню динаміку захворюваності та очікувану «другу хвилю», за яким новий навчальний рік у вересні розпочнеться у дистанційній формі. Школи та вчителі, викладачі ЗВО не були готові до запровадження дистанційної освіти. Це стосується не тільки наявності технічних засобів, але й уміння викладати онлайн. Державна педагогічна освіта за радянськими лекалами не навчає викладати за допомогою інноваційних платформ. Власне найшвидше до нових умов змогли пристосуватися педагоги міжнародних шкіл, оскільки за кордоном їх навчають викладати онлайн, і вчителі приватних шкіл, які орієнтуються на бізнес-підходи. Сільські школи виявились неготовими до дистанційної освіти. Існує нестача технічних засобів (комп'ютерна техніка), умов (наявність фіксованого Інтернету) та мотивації вчителів переходити на подібний освітній формат. Водночас, належність до бюджетної сфери мінімізує ризик втратити роботу вчителя через неналежне виконання обов'язків та елементарний брак кадрів. [4] Психологи відзначають, що деяким учням бракує мотивації для навчання в умовах карантину, адже українська система освіти не формує у школярів вміння вчитися самостійно. За даними Офісу освітнього омбудсмена, на карантині діти часто відчують напругу через боязнь припуститися помилки та тиску з боку вчителя, відзначають надмірне навантаження, нестачу спілкування із вчителями та ровесниками. А дехто взагалі не сприймає дистанційне навчання, розцінюючи карантин як додаткові канікули.

Висновки. Цей досвід ізоляції та віддаленого навчання окремо від своїх ровесників, учителів та класів буде обережним нагадуванням про важливість нашої людської потреби в безпосередньому спілкуванні в реальному житті.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Денков Д., А. Каракуц, Ю. Щедрін: Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України, липень 2020, с. 49-50

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми. Однією з найважливіших складових успішної роботи підприємства є роль особистості, її участі в діяльності підприємства. Людина виконує безліч визначальних функцій в системі економічних відносин проте, в ринковій економіці найважливіша фігура – індивід як споживача. Саме люди визначають продукти і послуги, які будуть затребувані і на які буде попит. Купуючи товари або послуги, а значить, вступаючи в економічні відносини, людина задовольняє свої духовні та матеріальні потреби. Економістам необхідно вміти аналізувати ментальність людини і виділяти найважливіші бажання для того, щоб задовільнити їх. Таким чином, філософія в маркетингових дослідженнях має важливу роль. Вона показує, що ринком керують бажання людини, його потреби, причому, як тільки досягається одне, здається на даний момент найбільш значущим, бажання, тут ж з'являється нове, не менш актуальне і необхідне в реалізації, і цей ланцюжок стає нескінченною, виконуваною на протязі всього життя, і маркетинг є відмінним інструментом не тільки в пошуку потреб, а й в їх створенні, тобто у формуванні необхідних продавцеві ментальних особливостей масового покупця. А значить, маркетинг- це зброя, яка захоплює всі сфери життя і управляє нашими бажаннями. Розглянемо деякі теорії оцінки ролі людини в ринкових відносинах і визначимо, яка з них панує в даний час.

Мета статті полягає в дослідженні ролі людини в умовах ринкових відносин.

Об'єкт дослідження є сфера людських потреб та інтересів і похідних від них відносин, що виникають у самої людини щодо ринкових відносин.

Виклад основного матеріалу. Економічні відносини, в які протягом життя вступає людина, різноманітні. Місце людини в економічних відносинах в першу чергу характеризують:

- 1) його положення у відносинах власності;
- 2) його роль в процесі праці (виробництва);
- 3) його участь в бізнесі і підприємстві;
- 4) його положення у відносинах розподілу і споживання виробленого в суспільстві продукту.

Вступаючи у відносини власності, людина реалізує права володіння (можливість мати у себе те чи інше майно), розпорядження (можливість змінювати призначення і приналежність майна), користування (можливість використовувати корисні властивості майна). Обсяг цих прав залежить від форми власності: загальної, приватної або змішаної. Слід підкреслити, що вплив форми власності на економічну поведінку людини не є однозначним. Наприклад, приватна власність, з одного боку, роз'єднує людей і відчужує їх від праці, але, з іншого – є необхідною умовою їх господарської самостійності і незалежності. Загальна (або громадська) власність, певною мірою сприяючи подоланню різкого майнового і соціальної нерівності, на думку економістів, не створює достатніх стимулів до праці і не може забезпечити стійке економічне зростання. Право власності визнається одним з природних і невідчужуваних прав людини. Найважливіша ринкова роль людини – його участь в процесі праці. Об'єктивними характеристиками трудової діяльності людини є продуктивність, ефективність і місце в системі суспільного розподілу праці. Її оцінка визначається ступенем відповідності найважливішим вимогам, до неї пред'являються: вимогами професіоналізму, кваліфікації, трудової, технологічної та договірної дисципліни, а також старанності і ініціативності. Підприємницька діяльність в сучасних умовах стає однією з важливих форм участі людини в економічних відносинах. Підприємництвом вважається здійснювана з власної ініціативи, на свій ризик і відповідальність, самостійна, спрямована на отримання прибутку діяльність людей.

Вона пред'являє до людини особливі вимоги: винахідливість, глибокі знання, ініціативність, силу волі, готовність до ризику, твердість, уміння самостійно приймати відповідальні рішення, вірність слову. Невідповідність цим вимогам перетворює діяльність, зовні схожу на підприємницьку, в її протилежність – обман і шахрайство. Нарешті, людина є учасником ставлення ний розподілу і споживання. Відомі різні форми розподілу виробленого в суспільстві продукту: заробітна плата, банківський відсоток, земельна рента та дивіденд по купленим акціям. Нерівність доходів залежить від положення людини у відносинах власності, рівня його освіти, кваліфікації, професійної підготовки та інших факторів. Неминучий в умовах ринкової економіки розрив в рівнях доходів окремих людей і груп населення в сучасних умовах покликане компенсувати держава (соціальні програми, посібники). Вступаючи в відносини споживання, людина на отримані доходи набуває необхідні йому товари та послуги, задовольняє наявні матеріальні і духовні потреби. Свобода діяльності підприємця як одна із головних рушійних сил ринкової економіки означає його право купувати економічні ресурси, виготовляти з них товари і продавати їх на ринках за власним вибором. Якщо умови діяльності у певній галузі підприємця не задовольняють, не повинно бути жодних обмежень для переходу в будь-яку іншу. Свободу вибору означає право власників матеріальних ресурсів і грошового капіталу використовувати їх на свій розсуд. Оскільки свобода вибору означає право людини обирати вид діяльності. Ще один прояв свободи вибору – суверенітет споживача. Він означає право у межах власного грошового доходу задовольняти свої потреби товарами і послугами. Існує, звичайно, і зворотний зв'язок – вплив підприємницької діяльності на споживчий вибір. Адже розвиток виробництва, розширення його можливостей, особливо на основі інформаційних технологій, створення гнучких виробничих систем дають змогу перейти від масового до індивідуального виробництва, задовольняти існуючі потреби все повніше. Але і потреби не залишаються незмінними, розвиваються, посилюючи певні імпульси підприємцям, котрих конкуренція змушує уважно стежити за ситуацією на ринку.

Ситуація може змінюватися несподівано і не завжди на краще. Тому існує певний ризик втратити вкладені капітали, зазнати збитків. Як ми вже знаємо, ринкова економіка є одним із відомих людству типів економічної організації. Суттєвою рисою ринкової економіки є те, що продукти у ній виготовляються для продажу (обміну) і набувають форми товару. Ринкова економіка ґрунтується на приватній власності на економічні ресурси, свободі підприємництва і свободі вибору економічних суб'єктів, конкуренції, визначальній ролі особистого інтересу, що мотивує поведінку людей. До основоположних засад ринкової економіки відноситься і використання ціпового механізму узгодження, регулювання поведінки окремих учасників виробництва, а також обмеження координуючої ролі держави. У ринковій економіці виробника або споживач може вільно вибирати економічних партнерів, між якими існує конкуренція за право придбати або купити даний вид товару. Купівля-продаж відбувається за ціпами, що встановлюються під впливом конкуренції і характеризують існуюче в даний момент співвідношення попиту на товар і його пропозиції. Попит – це кількість товарів, яку споживачі хочуть і спроможні купити (тобто платоспроможна потреба). Пропозиція – це кількість товарів, яку виробники хочуть і можуть виготовити за даного рівня витрат і цін. Факт встановлення ринкової ціни стосовно конкретного товару означає, що на даному ринку досягнута точка рівноваги між попитом і пропозицією. Коливання попиту і пропозиції призводить до зміни цін, то заохочує або, навпаки, обмежує виробництво потрібних споживачам продуктів. Тобто основним елементом ринкового регулювання економічних процесів є механізм цін. Зрозуміло, що сучасна ринкова економіка – це не джунглі, де виживає сильніший. Людство виробило цілу низку закріплених у чітких юридичних формальних нормах, що гарантують захист економічних прав і свобод людини. Серед них основоположним є право на власність та право на працю. Ці права включені до Загальної декларації прав людини, конституцій більшості держав світу. Українська держава визнає право власності та рівноправність її різних форм, забезпечує захист власності й умови для її розвитку. Заробітна плата виступає як грошова винагорода найманого робітника за певний час або обсяг виконаної ним роботи та існує у двох основних формах – почасовій та відрядній. Почасова заробітна плата встановлюється за роботу, виконану протягом певного часу, а «відрядна» – за кількість виготовленої продукції. Оскільки купівельна спроможність отриманої

грошової суми може змінюватись, розрізняють номінальну і реальну заробітну плату. Номінальна заробітна плата – це сума грошей, яку отримує робітник за продаж своєї робочої сили. Реальна заробітна плата визначається кількістю благ, які робітник фактично може придбати за отримані ним гроші і залежить від величини номінальної заробітної плати, рівня цін та податків.

Висновок розвиток ринкових відносин для людини є не легким, як фізично, так і психологічно. Адже важко забезпечити сприятливі умови для нормальної дії ринкових механізмів, у яких бере участь не одна людина, а більшість людей.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с
5. Становлення ринкової економіки в Україні (проблеми і перспективи) / В. С. Марцин; Львів. комерц. акад. -Л. : Коопосвіта, 1999. Бібліогр. : 236 с.
6. Ринкова економіка. Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] –К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003.
7. Єрохін С. А. Структурна трансформація національної економіки. теоретико-методологічний аспект Наукова монографія Київ Видавництво «Світ Знань» 2002. 528 с.
8. Мірошник А. М. Економічна природа корпорації: сутність та особливості формування ринкових відносин в Україні». Випуск 1. Київ. 2005. 250 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТ.

Гроші – тема, яка була є і буде актуальною завжди, не залежно від стадії розвитку людини. Хтось не надає їм майже ніякого значення, і вони для такої людини є просто джерелом існування. Інші ж, навпаки, перебувають у постійній гонитві за матеріальним благом.

Постановка проблеми: звернення уваги на значення грошей у людському суспільстві, визначення яку роль вони відіграють у нашому житті відіграють, проблема грошей та їхня влада над людьми.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини у ХХІ столітті

Предмет дослідження: сфера грошових відносин, позитивний та негативний вплив грошей та багатства на людину.

Дана тема досліджувалась такими вченими: К. Маркс, Г. Зіммель, С. Московічі, В. Зелізер, З. Скринник, А. Фернам, Ф. Хаск й багато інших.

Виклад матеріалу. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямованої діяльності, ставлення до праці. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальноцінність. В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу, на інші дружину, чи відкупитись за злочин. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. Гроші, сила яких міститься у відсутності різноманітності, наполегливосприймається людьми по-різному і використовуються дуже різними шляхами, підтверджуючи парадоксальну точку зору про їх універсальність. У постановці проблем дослідники виходять з того, що гроші перестали бути лише економічною категорією, але на даному етапі розвитку, вони є цивілізаційним чинником. Аналізуючи головні аспекти життєдіяльності людини виявляється безпосередній вплив грошей: власності, праці, моралі, що виводить на проблему духовності- експансія грошей свідчить про виснаженість духовних енергій сучасного соціуму. [5 стр. 47] Нерідко гроші виконують роль еквівалента їхнього власника, його здібностей і цінностей, а грошовий капітал сприймається як джерело свободи людини, умова реалізації її творчих сил. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принад соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості звужується до меж жорстокої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то чи не означає це, що вони є джерелом гармонії і щастя, винятковим благом? Ствердна відповідь на це питання можлива тільки за умови ставлення до убогості як до норми людського існування, а за можливості людини щодо самореалізації, свободи вибору і гідного життя – як до особливого привілею [8 стр. 247] Особливого значення гроші набувають у корумпованому суспільстві, в якому відсутнє природне право людини на свободу, творчість і гідне існування. У такому суспільстві функції і значення грошей деформовані і гіпертрофовані, а цінність людини визначається як її купівельна здатність (людина може стільки, скільки вона здатна купити). Таке суспільство постає перед людиною як товар, адже у ньому все може бути купленим (закон, мораль, громадська думка, справедливість і навіть життя). Зрозуміло, що людина не спроможна продати закон, честь, батьківщину, мораль, але спроможна продати себе. Вона може торгувати тільки собою, своїм почуттями, вірою, сумлінням за умови, що

все це набуло для неї ознак товару, втратило своє первинне, істинне значення. Тобто людина може продати не лише свою працю, свої послуги, а й свою духовність, втілити її в товар. На рівні духу людина не продає, але продається, тобто стає товаром. [1 стр. 125] Саме через такі неправильні дії людей заради заробітку грошей можна вважати, що, частково, гроші мають негативний вплив на людину.

Про корупцію говорив ще Григорій Сковорода: «Краще голий та правдивий, ніж багатий та беззаконний.» Взагалі і творчість і спосіб життя українського філософа були спрямовані на розвиток духовного, не матеріального. Не раз він у своїх творах закликає нас обрати шлях вічного і покинути світське, тлінне. «Золотом можеш купити село, річ трудну, як і потрібну, а щастя як необхідна необхідність задарма всюди і завжди дарується. Григорій Сковорода був глибоко віруючою людиною якій тяжко приписати любов до грошей чи взагалі будь-чого матеріального, оскільки під кінець 70-х років XVIII століття він вирішує продовжувати своє життя мандруючи. Ця мандрівка тривала протягом 30 років й насичена різними легендами. Саме тоді була сказана велика фраза на запрошення Катерини II: «Мені дудка й вівця дорожчі царського вінця». Іронічним є те, що 15 вересня 2006 року Національний банк України випустив банкноту номіналом 500 гривень, на аверсі якої зображено саме Григорія Сковороду й у дизайні банкноти використані два малюнки філософа. [6 стр. 564] Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Середньостатистична людина витрачає 8 годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того, щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші – це: наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід. Тому коли ми витрачаємо гроші – витрачаємо частину себе на добре чи погане. В Божих очах не існує жодної частини нас, жодної сфери нашого життя, яка була би неважливою, яка не мала би значення чи відносно якої він не дбав би про нас. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Шістнадцять з тридцяти восьми біблійних притч розповідають про те, як розпоряджатись грошима і майном. Цей факт здивує, але Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. За підрахунками Говарда Дейтрона Біблія містить приблизно 2350 рядків, в яких йдеться про гроші та майно. Господь так багато уваги приділяв питанню фінансів, тому що хотів, щоб ми знали. Його погляди на цю непросту сферу нашого життя, розуміли Його волю. Він висвітлював грошові питання тому, що гроші – це справді важливо. Коли ми починаємо пізнавати Божу волю, то бачимо, що вона «добра», «блага». Бог ніколи не бажає чогось поганого для своїх дітей. Згодом ми відкриваємо, що вона «угодна» чи «прийнятна». Чим більше пізнаємо її, тим більше хочемо її виконувати, за нею йти. Нарешті, коли рухаємось вперед в прийнятті і пошуках Божої волі, то бачимо, що вона дійсно «досконала». Божа Воля покриває всі сторони нашого життя – а це включає і наші гроші.

Висновки. Значення грошей, на даний момент, переоцінити, мабуть, неможливо. Вони здійснюють надзвичайно великий як і позитивний так і негативний вплив на суспільство в цілому. Неможливо зробити остаточний висновок, визначити чим вони є, добром чи злом, проте можна припустити, що гроші в руках різних людей відіграють різну роль.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Актуальність дослідження. Трансформація, тобто перетворення, політичних режимів може відбуватися як у напрямі переходу від тоталітаризму та авторитаризму до демократії, так і у зворотному напрямі. Навіть країни з розвиненими демократичними механізмами здійснення державної влади, високим рівнем політичної культури населення, давніми демократичними традиціями не застраховані від проявів авторитаризму. Авторитаризм іманентно притаманний будь-якій політичній владі, яка постійно виявляє тенденцію до розширення своїх повноважень і встановлення тотального контролю над суспільством. Найчіткіше ця тенденція проявляється у діях виконавчої влади, в розпорядженні якої перебувають матеріальні, фінансові, силові та інформаційні засоби владного впливу на суспільство. Президентська і змішана (президентсько-парламентарна) форми правління взагалі тяжіють до авторитаризму обраного на загальних виборах глави держави, в руках якого зосереджуються значні повноваження, особливо у сфері виконавчої влади. Навіть у республіках з парламентарною формою правління, але позапарламентською системою обрання президента (Австрія, Ірландія, Фінляндія) його роль є досить вагомою і потенційно може зростати аж до перетворення в особисту диктатуру, прикладом чого можуть слугувати деякі президенти Фінляндії.

Демократія не дається раз і назавжди. Громадянське суспільство має постійно бути насторожі, захищатися від зазіхань держави на його інтереси і боротися за контроль над нею.

Виклад основного матеріалу. Провідною тенденцією світового політичного розвитку у другій половині ХХ ст., особливо в останні десятиліття, є перехід від тоталітаризму та авторитаризму до демократії. Про це наочно свідчать крах фашистських режимів в Іспанії, та Португалії, військових диктатур в Аргентині, Бразилії, Греції, Південній Кореї, перехід у минулому соціалістичних країн Центральної і Східної Європи від комуністичного тоталітаризму до демократії, намагання більшості молодих незалежних держав, що утворилися на теренах колишнього СРСР, розбудувати демократичну державність. Вивчення цих процесів дало можливість політологам зробити певні узагальнюючі висновки щодо демократичної трансформації політичних режимів. Так, польський соціолог і політолог Є. Вятр, узагальнюючи досвід руху авторитарних режимів до демократії на прикладах Туреччини, Греції, Іспанії, Португалії, Аргентини, Бразилії, Чилі, Південної Кореї, Філіппін, східноєвропейських країн, дійшов висновку, що перехід до демократії є найбільш імовірним в умовах мирних змін і відбувається у трьох формах: реформа згори; швидкий розпад; реформа, узгоджена між владою та опозицією.

Реформа згори відбувається тоді, коли автократичні правителі з власної волі, а не в результаті тиску з боку опозиції, вирішують змінити політичну систему. Так, у Бразилії група генералів, що захопила владу у 1964 р., з часом пішла на створення цивільного демократичного правління. Подібне відбулося і в Чилі після здійснення генералом А. Піночетом у 1973 р. воєнного перевороту.

Проте такі реформи рідко закінчуються успіхом. Вони проводяться надто довго, нерішуче й непослідовно, оскільки реформатори намагаються демократизувати систему, залишаючись при владі. До того ж, нерідко вони опиняються немовби між двох вогнів. З одного боку на них впливає частина правлячої консервативно налаштованої верхівки, яка контролює значну частину старої державної машини, зокрема найбільш консервативно орієнтовані силові структури. З другого боку на них тиснуть знизу розбуджені перетвореннями і радикально налаштовані маси. У результаті перед реформаторами постає альтернатива: або згортання реформ, або залишення політичної арени.

Проте такий шлях демократичних перетворень має й безумовні переваги порівняно з іншими, тому що є поступовим і найменш радикальним, отже, і найменш болісним для

суспільства. Відомі випадки як успішного здійснення подібних перетворень, наприклад, у Бразилії, Туреччині, Чилі, так і безуспішного (хрущовська «відлига»).

Швидкий розпад влади, або абдикація (лат. abdicatio, від abdicō — зрікаюся, — зречення престолу, відмова від влади, посади або сану), означає крах авторитарного режиму в історично короткий проміжок часу. Здебільшого це відбувається під впливом зовнішніх чинників, якими можуть бути події в сусідніх країнах, участь і поразка у військовому конфлікті тощо. Прикладами такого розпаду авторитарних режимів може бути крах встановленого 1974 р. в Греції правління «чорних полковників», який відбувся в результаті конфлікту цієї країни з Туреччиною на Кіпрі, або крах воєнної хунти в Аргентині в результаті поразки останньої у війні з Великобританією за Мальвінські (Фолклендські) острови 1982 р. Перебудова в СРСР сприяла краху комуністичних режимів у країнах Центральної і Східної Європи.

Третя форма демократичної трансформації авторитарного режиму — це **поступова реформа, узгоджена між владою та опозицією**. Вона ґрунтується на компромісі в інтересах країни, народу між правлячими та опозиційними політичними силами. Такий компроміс означає, що влада та опозиція можуть дійти згоди, незважаючи на тиск соціальних сил, які стоять за ними. Вони намагаються уникати взаємних звинувачень і спекуляцій щодо минулого та у зв'язку з неминучим погіршенням соціально-економічного становища в країні, відмовляються від радикальних позицій і методів боротьби. Така форма дає можливість в історично короткий проміжок часу і з мінімальними суспільними втратами досягти значних успіхів на шляху демократичних перетворень. Зразковим прикладом узгодженого здійснення демократичних перетворень вважається Іспанія. Проведені в ній спільними зусиллями уряду й короля Хуана Карлоса після смерті у 1975 р. диктатора Франко реформи дали можливість менш ніж за 10 років піднятися до стану сучасної демократичної держави. Прикладом компромісної моделі демократичної трансформації суспільства може бути й Польща.

Перехід від тоталітаризму до демократії має свої особливості. Якщо перехід від авторитаризму до демократії — це головним чином зміна політичного режиму, то демократична трансформація тоталітаризму вимагає перетворень у всіх сферах суспільного життя, зміни соціально-економічного ладу. Перехід до демократії істотно полегшується за сприятливого стану економіки й утруднюється в умовах її кризи. Найсприятливішою для переходу до демократичного політичного режиму є децентралізована економіка з обмеженим державним контролем. Відповідно, найменш сприятливі умови складаються за жорсткої системи державного управління економікою.

Серед науковців і політиків досить поширеною є висловлена російськими політологами А. Міграняном та І. Клямкіним думка про те, що глибокі суспільні перетворення на шляху від тоталітаризму до демократії можна здійснити лише за умов авторитарного режиму, тобто перейти від тоталітаризму до демократії можна тільки через авторитаризм, який дає можливість, зокрема, цілеспрямовано проводити реформи, мобілізувати необхідні для цього ресурси, підтримувати суспільний порядок тощо.

З цією думкою можна погодитися хіба що в тому, що перехід від тоталітаризму до демократії не відбувається відразу. Він потребує тривалого часу, протягом якого неодмінно зберігатимуться елементи авторитаризму з поступовим розширенням обсягу методів і засобів демократичного правління. Такі елементи виявляються, зокрема, у діях виконавчої влади і глави держави. Однак елементи авторитаризму в контексті демократичних перетворень та авторитаризм як політичне панування однієї людини чи групи осіб — це різні речі. Таке панування мало чим відрізняється від тоталітарного. Тому зазначена точка зору не може бути виправданням авторитарного правління, де б воно не здійснювалося.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Вятр Е. Трансформація тоталитарних и авторитарних режимів в сучасній демократії. Лекції з політології: В 2 т. Таллінн, 1991. Т. 1. С. 73-83.
6. Фадєєв Д. А. Досвід політики перехідного періоду (Іспанія після Франко). Політ, дослідження. 1991. № 5

ПСИХОФІЗИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЛЮДСЬКОГО ОРГАНІЗМУ

Актуальність проблеми: не зважаючи на розвиток людства у всіх сферах і новітні технології, психофізичні можливості людського організму досі залишаються достименно не вивченими.

Мета дослідження: зрозуміти психофізичні можливості людського організму.

Виклад основного матеріалу. Біологічні властивості індивіда –вікові, спадкові, соматичні, статеві, фізіологічні, біохімічні, антропологічні –значною мірою впливають на розвиток та психічні прояви особистості. Психофізіологічні властивості особистості вивчає психофізіологія. Ця наука досліджує закономірності функціонування нервових механізмів психічної діяльності у двох аспектах. У першому вивчаються нервові механізми, що реалізують окремі психічні функції та процеси –відчуття, сприймання, увагу, мислення, мовлення, емоції, довільні дії тощо. У другому предметом психофізіології є вища нервова діяльність мозку, що забезпечує цілісну психічну діяльність та поведінку особистості. В межах диференціальної психофізіології розглядається залежність індивідуально-психологічних особливостей діяльності та поведінки особистості від типологічних розбіжностей у роботі мозку. Одним з основних понять психофізіології вважається темперамент, наукове вивчення якого ведеться вже протягом двох тисячоліть. Ця категорія ґрунтовно досліджується в працях І. П. Павлова, Б. М. Теплова, В. Д. Небиліліна, В. М. Русалова, Б. Й. Цуканова та ін. Розглянемо поняття темпераменту, з якого у психології традиційно починається аналіз індивідуально-психологічних властивостей особистості.

Темперамент (лат. *temperamentum* –відповідне співвідношення рис) характеризує індивіда з боку динамічних особливостей його психічної діяльності, тобто за показниками темпу, швидкості, ритму, інтенсивності, енергійності, емоційності. Психофізіологічний аналіз структури темпераменту дає змогу, за В. Д. Небиліциним, виділити три головних його компоненти, які виявляються в загальній активності індивіда" Його моториці та емоційності. Загальна активність індивіда полягає в тенденції особистості до самовираження, оволодіння та перетворення зовнішньої дійсності Ступінь активності індивіда може бути різний –від млявості, інертності та пасивного споглядання на одному полюсі до найвищих рівнів прояву енергії, стрімкості дій –на іншому. Динаміка психічних станів актуалізується за допомогою моторики. Серед динамічних якостей рухового компонента слід виділяти такі ознаки м'язового руху, як швидкість, сила, різкість, ритм, амплітуда. Сукупність особливостей м'язової та мовленнєвої моторики легше піддається спостереженню і тому частіше, ніж інші показники, використовується для оцінки темпераменту. Емоційність як компонент темпераменту являє собою комплекс властивостей, що характеризує особливості виникнення, перебігу і згасання різних почуттів, афектів та настроїв. Основними характеристиками емоційності є вразливість, імпульсивність та емоційна лабільність (нестабільність). Зазначені три компоненти темпераменту в актах людської поведінки утворюють єдність спонукання, дії та переживання. Це дає можливість відносно чітко відмежувати темперамент від інших психічних утворень особистості –її спрямованості, характеру, досвіду, інтелекту.

Найдавніша теорія темпераменту була розроблена Гіппократом (460-377 до н. е.), який пов'язував типи темпераменту з гуморальним фактором –співвідношенням між чотирма рідинками, які циркулюють у людському організмі, –це кров, жовч, чорна жовч та слиз (лімфа, флегма). На основі теорії Гіппократа поступово сформувалося вчення про темперамент, згідно з яким існує чотири типи темпераменту –залежно від домінування в організмі людини тієї чи іншої рідини. Так, при сангвінічному темпераменті в організмі переважає кров, при холеричному –жовч, при меланхолійному –чорна жовч, а при флегматичному –флегма. І. Кант (1724-1804) був прибічником гуморальної теорії темпераменту. Він вважав органічною основою типів темпераменту якісні особливості крові. До речі, І. Кант уперше створив

психологічну характеристику типів темпераменту, дав класифікацію психологічних властивостей темпераменту і характеру людини. Я. Лесгафт (1837-1909) розробив оригінальну теорію, згідно з якою в основі проявів темпераменту лежать властивості системи кровообігу, зокрема товщина стінок кровоносних судин, діаметр їхнього просвіту, побудова і форма серця тощо. Малому просвіту і товстим стінкам судин відповідає холеричний темперамент, малому просвіту і тонким стінкам – сангвінічний, великому просвіту і товстим стінкам – меланхолійний і, нарешті, великому просвіту та тонким стінкам – флегматичний темперамент. На думку П. Ф. Лесгафта, діаметр судин і товщина стінок визначають швидкість і силу кровотоку, а від цього залежить швидкість обміну речовин при харчуванні і в підсумку – індивідуальна характеристика темпераменту як міри збудження організму та тривалості його реакцій.

Великий вплив має теорія темпераменту Е. Кречмера (1888-1964), який спробував визначити типи темпераменту через типи морфологічної конституції тіла людини. Він виділив два основних типи конституції – астенічний та пікнічний. Астенічному типу конституції тіла властиві довга і вузька грудна клітка, довгі кінцівки, видовжене обличчя, слабкі м'язи. Цьому типу конституції відповідає шизоїдний (шизотемічний) темперамент, якому притаманні індивідуальні особливості – від надмірної афективності та подразливості до безчуттєвої холодності й тупої байдужості, а також замкненість, вихід у внутрішній світ, невідповідність реакцій зовнішнім стимулам, контрасти між конвульсійною рвучкістю та скутістю дій. Для пікнічного типу конституції тіла характерні широка грудина, кремезна фігура, кругла голова, вигнутий живіт. Цьому типу відповідає циклоїдний (циклотемічний) темперамент з індивідуальними особливостями, розташованими впродовж "дієтичної" шкали – від постійно підвищеного, веселого настрою у маніакальних суб'єктів до постійно зниженого, сумного, похмурого стану у депресивних індивідів. Циклоїдному типу властиві відповідність реакцій стимулам, відкритість, уміння з'єднатися з навколишнім середовищем, природність, м'якість та плавність рухів.

Відомий американський психолог В. Шелдон (нар. 1898) також запропонував морфологічну теорію темпераменту, за якою виділяються три основних типи соматичної конституції ("соматотипи"): ендо-, мезо- і екоморфний. Для еноморфного типу характерні м'якість та округлість зовнішнього вигляду, слабкий розвиток кісткової та м'язової систем – йому відповідає вісцеротонічний темперамент із схильністю до комфорту, з чуттєвим потягом, розслабленістю та повільною реакцією. Мезоморфному типу властиві жорстка і різка поведінка з переважанням кістково-м'язової системи, атлетичність і сила. З цим типом пов'язаний соматотонічний темперамент, якому притаманні любов до пригод, схильність до ризику, жадання м'язових дій, активність, сміливість, агресивність. Екоморфний тип конституції характеризується витонченістю і тендітністю тіла, відсутністю виразної мускулатури. Цьому соматотипу відповідає це ребротонічний темперамент, якому властиві слабо виявлена товарицькість, схильність до усамітнення, підвищена реактивність. Поглядам Е. Кречмера і В. Шелдона притаманна ідея про зумовленість психологічних рис темпераменту соматичними факторами.

Наукова основа побудови теорії темпераменту була розроблена І. П. Павловим (1849-1936) у його вченні про типологічні властивості нервової системи тварин і людей. Видатний фізіолог виділив три основні властивості нервової системи – силу, врівноваженість і рухливість збуджувального та гальмівного нервових процесів. За його даними, з можливих комбінацій цих властивостей доцільно розглядати лише чотири основні, які характеризують чотири типи вищої нервової діяльності. Ці комбінації збігаються з античною класифікацією темпераменту. Так, сильний, врівноважений, рухливий тип нервової системи розглядався І. П. Павловим як відповідний темпераменту сангвініка; сильний, врівноважений, інертний – темпераменту флегматика; сильний, не врівноважений темпераменту холерика; слабкий – темпераменту меланхоліка. У працях психологів Б. М. Теплова (1896-1965), В. Д. Небиліліна (1930-1972) та інших було показано, що структура властивостей нервової системи є складнішою, а число основних комбінацій цих властивостей значно більше, ніж це вважалося раніше. Однак для практичного психологічного вивчення особистості достатньо розподілу на чотири основних типи темпераменту.

Так, для холеричного темпераменту характерні високий рівень нервово-психічної активності та енергії дій, різкі рухи, а також сила, імпульсивність і яскрава виразність емоційних переживань. Якщо немає адекватного виховання, в рисах поведінки холерика можуть закріпитись такі риси, як нестриманість, гарячковість, нездатність до самоконтролю в емоціогенних умовах. Сангвінічному темпераменту притаманні висока нервово-психічна активність, різноманітність та багатство міміки і рухів, емоційність, вразливість і лабільність. Водночас переживання сангвініка неглибокі, а його рухливість при негативних виховних впливах призводить до втрати необхідної зосередженості, до поспіху, а іноді й поверховості. Меланхолійний темперамент пов'язується з низьким рівнем нервово-психічної активності, стриманістю та приглушеністю моторики й мовлення, значною емоційною реактивністю, глибиною і стійкістю почуттів при слабкому зовнішньому їх виявленні. Тому за недостатнього виховного впливу в меланхолика можуть розвинути підвищена емоційна вразливість, замкненість і відчуженість, схильність до тяжких внутрішніх переживань, які не відповідають об'єктивній дійсності. Флегматичний темперамент характеризується такими ознаками поведінки, як низький рівень активності та невміння переключатись, повільність і спокій у діях, міміці та мовленні, рівність, сталість, глибина почуттів і настроїв. При неадекватному вихованні у флегматика можуть розвинути такі негативні риси, як млявість, збідненість та слабкість емоцій, схильність лише до звичних дій.

Зазначені психологічні характеристики діяльності й поведінки властиві людям з так званим "чистим" типом темпераменту. Вони можуть бути замасковані рисами характеру, які відповідають вимогам соціального оточення та діяльності й не завжди збігаються з "детермінованими" типом темпераменту динамічними рисами поведінки. З іншого боку, притаманні людям якості можуть не збігатися з "чистими" типами, а розподіляти у певному континуумі проміжних типологічних позицій. Так, український психолог Б. Й. Цуканов, використовуючи метод відтворення часових сигналів малої тривалості (кілька секунд) у слуховому, моторному та зоровому аналізаторах, встановив, що представникам "чистих" типів темпераменту властиві "психологічні" помилки у відтворенні часових сигналів. При цьому холерик "поспішає" і відтворює часовий сигнал швидше, а флегматик "запізнюється" і тому відтворює сигнал пізніше. Якщо зобразити це у вигляді коефіцієнта (і – "тау-тил"), то для "чистого" холерика він дорівнюватиме 0, 7, для сангвініка –0, 8, для врівноваженого (цей тип був виведений Б. Й. Цукановим додатково) –0, 9, для меланхолика –1, 0, а для флегматика –1, 1. Однак експериментально виявлені індивідуальні типи темпераменту у значному контингенті піддослідних (кілька тисяч) розподілилися по всій шкалі –між 0, 7 та 1, 1. В. М. Русалов у структурі темпераменту виділяє два плани –соціальний і предметний, які стосуються соціальної поведінки та предметної діяльності людини. Компоненти темпераменту, що відповідають за психофізіологічне забезпечення активності індивіда, можуть бути поділені на такі групи: соціальна і предметна ергічність (витривалість сенсорних систем людини у соціальних стосунках і предметних діях); соціальна і предметна пластичність (здатність до гнучкого програмування поведінки та зміни планів дій); соціальний і предметний темп (ретельність у виконанні актів поведінки, дій); соціальна і предметна емоційність (характер переживань у соціальній поведінці та предметній діяльності). Синтез індивідуально-психологічного та соціально-психологічного підходів є важливим для цілісного розуміння природи особистості, створення адекватного психологічного уявлення про неї. Природа індивідуальних особливостей людини двояка. Такі індивідуальні особливості як інтереси, схильності характеризуються непостійністю. Тому і враховувати їх потрібно з метою стимулювання їх розвитку. Є й інший тип індивідуальних особливостей. Вони досить стійкі. Змінити їх практично не можливо, проте їх вплив відчутний у діяльності, в поведінці, у взаєминах з оточуючими. До таких особливостей відносяться риси, пов'язані з індивідуальними проявами основних властивостей нервової системи. Незмінність індивідуальної поведінки в певних ситуаціях –перша ознака того, що в основі її лежать природні властивості нервової системи. Серед природних індивідуально-психологічних властивостей найбільш вивчені в даний час такі, як сила –слабкість (тобто ступінь витривалості, працездатності нервової системи, її стійкість до різного роду перешкод) і рухливість –інертність (тобто швидкість зміни і швидкість протікання процесів збудження і гальмування).

При наявності сильної (або слабкої) нервової системи, рухомої (або інертною) можуть в ході розвитку, при різних умовах життя, виховання, навчання виникнути різні психологічні риси особистості. Сильну нервову систему характеризує висока працездатність. Для слабкої нервової системи характерна низька працездатність нервових клітин, вони швидше виснажуються. Ці властивості нервової системи мають відповідні прояви в діяльності, поведінці людини. Тож при виборі майбутньої професії ними не можна нехтувати. Людина зі «слабкою» нервовою системою –найчастіше спокійна, тиха, обережна. Вона не може довго брати участь у гучних, рухливих справах, що пов'язано зневеликим запасом сил, підвищеною втомлюваністю. Така людина часто схильна до акуратності, відрізняється підвищеною вразливістю. Незвичне середовище, увага незнайомих людей, психологічний тиск –все це може стати для такої людини надсильним подразником. В таких випадках вона губиться, не знаходить потрібних слів, не відповідає на запитання тощо. Внаслідок своєї підвищеної чутливості такі люди відрізняються особливою вразливістю, болісно реагують на критику, невдоволення оточуючих. Нерідко таким людям не вистачає впевненості в собі, їм властиві боязнь невдачі і страх негарно виглядати, внаслідок чого для них значно ускладнюється просування до успіху. Зовсім іншою бачиться оточуючим людина з «сильною» нервовою системою –найчастіше бадьора, упевнена в собі, не відчуває труднощів у навчанні, і вражає легкістю, з якою освоює значний за обсягом матеріал. Вона сповнена енергії, постійно готова до діяльності. Вона майже не буває втомленою, млявою, розслабленою. Включаючись у роботу, вона не відчуває труднощів; їй під силу додаткові навантаження, перехід до незнайомої нової діяльності. Людину з сильною нервовою системою вирізняє висока ефективність використання часу, здатність виконати за той же відрізок часу більше, ніж інші, завдяки своїй витривалості, відсутності зупинок і збоїв в роботі.

Висновки. Таким чином, сила нервової системи забезпечує емоційну, психологічну стійкість людини до впливу надсильних подразників і тим самим підвищує надійність в екстремальних ситуаціях. Зазвичай в складній ситуації особам із «сильною» нервовою системою легше зберегти самовладання, вони здатні прийняти правильне рішення в умовах дефіциту часу, не розгубитися. В ряді професій це необхідно для забезпечення безпечної роботи.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Сучасна молодь перебуває під гострим впливом нових інформаційних технологій, популярності соціальних мереж. У процесі використання мережі Інтернет для спілкування у віртуальному просторі, що становить собою комунікаційний компонент, відбувається вплив на людські комунікативні процеси. У процесі спілкування у всесвітній мережі створюється особливий простір (віртуальна реальність) з характерним для нього видом спілкування, де виникають нові правила та закони. Задоволення потреби спілкування, моральній підтримці – найважливіші потреби студентської молоді. Окрім того, використовуючи не обмежені можливості Інтернету можна безбудь-яких проблем, маючи лише комп'ютер з доступом до мережі дізнатися інформацію для розвитку здібностей, покращення знань та розширення кола інтересів всього за декілька хвилин, та приклавши зовсім малозусиль, що ще декілька десяти років тому було дечим із сфери фантастики.

Виклад матеріалу. Використовуючи мережу Інтернет для роботи чи навчання суспільство отримує можливість поглинути одну ту ж інформацію різними каналами сприйняття, а саме: зором та слухом, оскільки є можливість прочитати, побачити та почути, що в свою чергу, суттєво покращує процес прийняття інформації. Саме такими можливостями мережі Інтернет користується сучасна студентська молодь в процесі свого навчання, адже Інтернет дає можливість безперешкодно спілкування з друзями, колегами, викладачами, надає можливість готувати реферати та відповіді не витрачаючи години в бібліотеці, та навіть проходити різноманітні курси та тестування в режимі online, що, з першого погляду, несе в собі тільки позитивний вплив.

По-перше слід зазначити, що всесвітня мережа Інтернет якій надаю широкі перспективи та можливості для сучасної молоді, так і несе значний вплив на формування їх особистості. Особливо це проявляється у задоволенні потреби спілкування, моральній підтримці, та пошуку однопумців, що є чинені найважливішими потребами юного віку. Адже не маючи можливості задовільнити їх у реальному житті молодь все частіше звертається до мережі Інтернет, яка дає можливість «втекти» від проблем, труднощів, котрі рідко трапляються у житті людей юного віку у певні етапи. По друге, слід усвідомити, що Інтернет надає можливість будь-якому користувачу без зайвих клопотів отримати дані анкетного характеру, та навіть реальні фото, що загалом надає реалістичного уявлення про співрозмовника, тобто спілкування відбувається в анонімній формі.

Саме ця анонімність у спілкуванні сприяє самопрезентації, надаючи можливість не лише сформулювати про себе оманливе враження завласним вибором, алей бути тим, ким юна особа собі тільки побажає, що нерідко призводить до виникнення незвичної поведінки та навіть до агресивності. З одного боку, соціальні мережі є безцінним винаходом. Але ставши прогресом для людства, вони стають регресом для кожної окремої людини. Проживаючи в одному місті ми місяцями можемо не бачити близьких.

Сьогодні в Україні однією з найпопулярніших вважають мережу ВКонтакті. Цікаво, що тут є особи, в яких понад 1000 друзів. Але чи знаєте ви бодай одну людину, в якій в реальному житті така ж кількість друзів? Не без допомоги соціальних мереж поняття «дружби» втрачається, спотворюється. А в результаті на питання «Що для вас є дружба у віртуальному

світі?» респонденти відповідають «Дружу з усіма охочими». Але якщо в реалі дружба – це відданість, щирість, довіра, то чи все може бути в он-лайн. Отримуючи все нові та нові методи он-лайнного спілкування, люди поступово втрачають навички живого спілкування та активної взаємодії. Ми більше не шукаємо живих людей – ми перебуваємо в постійному пошуку їх електронних двійників. А оскільки ми сидимо за комп'ютером, то більшість з нас втрачає міжособистісні навички і стають неспроможними адекватно спілкуватися з іншими людьми поза ним. З іншого боку, негативний вплив соціальних мереж також викликає різні відхилення у людей. Вчені вже не раз стверджували про психічні захворювання, причиною яких є підвищений інтерес до соціальних мереж. Основний принцип більшості з них – це піраміда за принципом Маслоу, згідно з якою основний ступінь потреб займає самовираження. Саме з цією метою використовуються відео архіви, аудіо записи та фото. Любителі соціальних мереж схильні до відхилень і у психічному стані. До такого висновку прийшли фахівці американської вищої Школи медицини Case Western Reserve School. Згідно з даними дослідження активні користувачі мереж в 2 рази частіше вживають алкоголь, на 40% більше палять тютюн та на 55% більше б'ються. Також мало хто замислюється, що інформація про себе несе загрозу користувачеві. Адаже почастишали випадки, коли при грабуванні квартир чи авто зловмисники використовували інформацію, отриману з соціальних мереж. Також детальна інформація стає здобиччю спецслужб (в США за допомогою соціальних мереж з боржників вибивають борги та кредити). Соціальні мережі негативно впливають і на роботу імунної системи організму, роботу артерій і процеси мислення. У результаті – підвищення ризику появи раку, серцево-судинних захворювань. На думку великобританського біолога Аріка Сігмана ця загроза пов'язана з тим, що фізіологічні процеси в організмі людини відбуваються по різному залежно від того, знаходиться людина наодинці, в чиемусь товаристві чи у віртуальній реальності. Є й інші мінуси – порушення зору, викривлення хребта тощо. Близько 28% дівчат, які користувалися соціальними мережами дуже часто, повідомляли про психологічні розлади. Для порівняння, у тих, хто заходив на сторінки соціалок раз на тиждень або рідше, подібні скарги відзначалися тільки у 20%. Також у підлітків із першої групи гіршими були показники задоволеності життям, рівень щастя, вищою була тривожність. Автори дослідження вважають, що такі результати пояснюються кібербулінгом, нестачею сну і фізичної активності в любителів посидіти в соцмережах. Тикання пальцем із монітора – кібербулінг. Водночас, автори стверджують, «що соціальні мережі самі по собі не завдають шкоди, але часте їх використання може погано відбитися на діяльності, яка чинить позитивний вплив на психічне здоров'я». Наприклад – достатньо часу спати та займатися спортом. Стосовно хлопчиків, кібербулінг, дефіцит сну та фізичної активності мали набагато менші прояви. «Водночас збільшується вразливість молодих людей щодо шкідливого контенту, особливо – негативного досвіду кібербулінгу», – повідомив провідний автор Рассел Вінер. Окрім цього варто зазначити, що попри усі переваги використання Інтернету також несе у собі реальні загрози для молоді, такі як для дітей та дорослих. Оскільки окрім інформації, яку суспільство використовує для свого навчання та загального розвитку, воно стикається з інформацією, яка може зачепити цю не повністю сформовану підліткову психіку. Окрім цього щоденно Інтернетом поширюються різноманітні спільноти, які несуть загрозу психологічному здоров'ю соціально нестабільної молоді, також нерідкими є випадки використання приватних фото, відео та приватної інформації, які молоді поширює у соціальних мережах. Перебуваючи у віртуальному світі та сприймаючи розміщену там інформацію кожен із членів суспільства сам формулює свою особисту систему цінностей, яка визначає унікальне відношення до певних дій, вчинків, явищ як віртуального, так і реального життя; визначає індивідуальну поведінку та майбутню соціальну діяльність, що в результаті являє собою ціннісний компонент. Молодь своєю певною моделлю поведінки, які прийнятні для віртуального світу, та з часом переміщує їх у реальне життя. Саме це і впливає на процес соціалізації молоді у сучасному світі.

Висновки. Вплив соціальних мереж на особистісний розвиток унаслідок дії інтернет-простору не може бути однозначно кваліфікований як позитивне чи негативне явище. Соціальні мережі є не тільки потужним агентом вторинної соціалізації, але й виграють конкуренцію у соціальних інститутах, які реалізують первинну соціалізацію, тому що цьому

сприяє динаміка сучасного життя. При цьому ми повинні пам'ятати, що соціальні мережі є одним із вагомих факторів соціалізації, але не єдиним, оскільки постійне перебування в мережі Інтернет негативно позначається на процесі соціалізації через скорочення безпосередніх соціальних взаємодій з людьми, зміни у спілкуванні з друзями й близькими, розвиток депресивного стану. Найчастіше причиною Інтернет-залежності є негармонійні сімейні стосунки, відсутність підтримки і порозуміння з боку близьких людей. Саме тому найчастіше Інтернет-залежними є підлітки, які переживають «перехідний» вік, коли особливо гостро постає проблема взаємовідносин батьків і дітей. Разом із тим варто звернути увагу на те, що більшість користувачів інтернет-ресурсів навіть не здогадуються, наскільки широкому колу осіб надана ними інформація може стати відомою, не усвідомлюють реальну й потенційну небезпеку можливого протиправного використання накопиченої протягом тривалого часу персональної інформації. Отже, соціальні мережі мають як позитивні, так і негативні аспекти їхнього використання. Саме тому велике значення займає профілактика Інтернетзалежності, яка пов'язана з виявленням та виправленням негативних інформаційних, педагогічних, психологічних факторів, що зумовлюють відхилення в психічному і соціальному розвитку дітей та молоді.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ЗНАННЯ –ЦЕ СИЛА

Актуальність дослідження. Стосовно англійського філософа Ф. Бекона – основоположника емпіризму й індуктивного методу –існує небезпідставна гіпотеза, ніби він і Шекспір –одна й та сама особа. Деякі дослідження текстів і деякий збіг "шифrogram" у сонетах Шекспіра і творах Бекона дають підставу для гіпотези про те, що видатний актор "Глобуса" зіграв у своєму житті дві значні ролі: поета і філософа. Але навіть якщо такі припущення і мають підстави, це не спростовує того факту, що між світоглядами Шекспіра і Бекона пролягла прірва, про що йтиметься далі. Тепер же вернімося до особливостей беконівського філософування.

Виклад матеріалу. Отже, хоча знання і є запорукою могутності людини, а експеримент і практична ефективність знань –доказом їхньої істинності, Бекон, проте, засуджує людей, які цікавляться знанням лише для того, щоб мати негайний практичний зиск. Цим людям корисно пам'ятати міф про Атланту: аркадська мисливиця Атланта була переможена в змаганні з бігу лише після того, як її партнер Гіппомен відвернув її увагу золотими яблуками з садів Гесперид. Бекон так інтерпретував цей міф: якби вчені не відволікалися на дрібниці під приводом одержання практичної користі із знань, що вже є, а прямували основним шляхом подальшого розвитку знань, то наука просувалася б уперед швидше за природу. Від цих міркувань Бекон переходить до знаменитого розрізнення між "плодоносними" і "світоносними" досвідами. Перші приносять безпосередню користь, другі відкривають широкі обрії, пояснюючи закони природи. "Природа перемагається тільки шляхом покори їй", тобто необхідно поважати її закони, тому філософія покликана бути теоретичним обґрунтуванням практики світоносних досвідів. Як же здійснити цю мету –знаходження наукою всемогутності? Перш за все слід усунути перешкоди, що лежать на шляху до пізнання. Такими перешкодами є "ідоли" пізнання –"глибинні причини самообману людського розуму" (термін "idola" походить від грецького "ейдолон" –тінь "померлого", тобто його оманливе бачення). У своїй головній праці "Новий Органон" Бекон наводить чотири таких "ідоли".

1. Ідоли роду. Вони притаманні всьому людському роду, тому що в усіх людей недосконалі органи чуттів. Справа ускладнюється ще й тим, що мислення інертне, піддається владі звички і прагне "швидше" все пояснити.

2. Ідоли печери. Це поширені суб'єктивні перекручування і деформації процесу пізнання із-за особистих пристрастей, симпатій і антипатій людей. Назва "ідоли печери" походить від платонівського міфу про печеру, де свідомість людини було уподібнено тій стіні печери, на якій виникають тьмяні відблиски подій, що відбуваються поза печерою. Бекон вважає, що розум людини більш схожий не на відшліфоване дзеркало, а на нерівну стіну печери або "магічний ліхтар, що створює міражі".

3. Ідоли ринку (або площі) полягають в прихильності забобонам, що з'являються від словесної плутанини.

4. Ідоли театру виникають з помилкових філософських вчень. Бекон вбачає у багатьох філософських системах минулого нібито театральні комедії про вигадані світи, що не відповідають істинному стану справ, і своє завдання вбачає у зриванні театральних масок (тут, дійсно, відчувається перегукування з Шекспіром). Очищення розуму від помилок –це тільки перший крок. Наступним повинен стати вибір продуктивного методу відкриттів. Такий метод має бути "мистецтвом винаходу", адже досі відкриття робилися випадково, не методично. Їх було б зроблено набагато більше, якби дослідники були озброєні: *по-перше*, знаряддями, що сприяли б удосконаленню здатності нашого сприйняття; *по-друге*, знаряддями, що удосконалюють саму людську думку. Потрібно обрати один з трьох можливих шляхів пізнання: "павука", "мурашки" чи "бджоли".

1) "Шлях павука" –це спроба вивести всі істини тільки з власної свідомості, подібно павуку, що вимотує із себе павутиння.

2) "Шлях мурашки" –це вузький емпіризм, що безладно тягне в "мурашник" усі факти, що трапляються на його шляху, але не здатний ні на які узагальнення.

3) І тільки третій шлях –"бджоли" –поєднує в собі гідності перших двох: він полягає в розумовій переробці матеріалів, які нагромаджуються з досвідом, подібно до бджоли, що збирає з квітів солодкі соки і переробляє їх на мед.

Щодо сучасних йому людей, то Бекон не має ілюзій, але людина може і повинна стати видатною. Вона здатна перемагти все, навіть страх смерті –стати беконівським кумиром – Прометеєм. Як би не вважали філософи різних епох щодо цього питання однією з найважливіших потреб людини є потреба в знаннях. Ніхто не народжується мудрим, навіть якщо успадковано гени найталановитіших батьків, адже без навчання не розвивається жоден талант. Освіта допомагає стати справжньою людиною, навчає гуманно ставитися до інших, дає можливість орієнтуватися в навколишньому світі та в самій собі. Саме вона залучає до досягнень культури. Тому кожна свідомо людина має розвивати в собі потребу в знаннях і в пізнанні, щоб збагатити своє майбутнє. Великого значення освіти надавав Ярослав Мудрий, за що його шанували Відомі люди з усього світу. Роксолана завдяки своїй наполегливості й освіченості допомагала рідній землі. Герой роману Івана Франка "Перехресні стежки" Євген Рафалович, мудра й освічена людина, зміг багато в чому допомогти простолюду. Славнозвісні українські літератори теж вважали, що тільки шляхом освіти можна творити майбутню долю України. Чимало є прислів'їв та приказок на цю тему: світоч всесвіту –сонце, світоч людини – знання; розумним ніхто не родився, а навчився; навчання –світло, невігластво –тьма. Тому кожна молода людина після закінчення вузу мріє знайти хорошу роботу, де можна застосувати свої знання на практиці. Бо вони обов'язково повинні бути до чого –небудь прикладені, в іншому випадку не принесуть користі, а згодом і забудуться.

Однією з ознак освіченої людини є начитаність. З таким цікаво спілкуватися. Хтось із великих сказав, що ми складаємося з книг, які читаємо. І це правильно. Адже книги формують світогляд, смак, погляди на ті чи інші речі. Історія людства знає, яких висот можна досягти завдяки знанням. Це відомі всьому світові визначні художники, поети, винахідники, учені, чий талант викликати захоплення у майбутніх поколінь.

Висновки. Отже, тільки використовуючи надбання минулого, засвоюючи, поповнюючи знання й удосконалюючи їх, людина досягла прогресу. А щоб він не зупинився, кожнепокоління має підготувати собі зміну, здатну відповідати вимогам часу. Тож справді "Неосвіченість –ніч розуму, ніч безмісячна і беззоряна", як вважав римський філософ Цицерон.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІЇ

Актуальність теми **дослідження**. Актуальність теми дослідження визначається тим, що роль рідної (української) мови як важливого чинника консолідації нації суттєво зростає в нових умовах розбудови української державності, вона стає опорою, що дасть змогу, на наш погляд, згуртувати українське суспільство для вирішення нагальних проблем сьогодення. Проблема мовного впливу на формування нації і держави належить до найактуальніших і є предметом дискусій як на загальнотеоретичному, так і на суто історичному рівні.

Мета дослідження: проілюструвати та довести те, що мова – це генетичний код нації, який поєднує минуле, програмує майбутнє і забезпечує буття нації у вічності

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є мова та питання мови й нації як важливих чинників безпеки держави, а також культура рідної мови.

Виклад основного матеріалу. Свою доповідь ми б хотіли почати з запитання, яке повинно сколихнути кожного з нас: «Що таке мова? Чим являється рідна мова для нас в ці дні?» На нашу думку, відповіддю на це запитання найдоречніше буде привести цитату українського письменника, літературного критика, громадського діяча – Олесе Гончара, і валсне ж цитата звучить так: «*Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання століть, мова – це ще й музика, мелодика, фарби буття, сучасна художня, інтелектуальна і мисленнева діяльність народу*». А й справді, для кожної людини її мова – найкраща, найзворушливіша. Це – загальновідома істина для всіх, кому з дитинства заклали правильні засади та виховували в патріотично-налаштованому дусі. Але з плином часу, в щоденних колопотах, земному, наповненому суєтою житті – ми часто забуваємо про неймовірно важливу роль мови, і тоді зовсім не помічаємо такі, на перший погляд, дріб'язкові, але значущі в формуванні особливо нового покоління нації – моменти. Наприклад, не помічаємо як бариста в кав'ярні спілкується з нами зовсім чужою, ще й до того – мовою агресора – російською мовою, не помічаємо ми й рекламної вивіски, розміщеної в центрі столиці нашої держави чи в маленькому містечку Тернопільщини, написаної тією ж до страшного чужою мовою.

І тут виникає питання, а чи достатньо уважні ми до своєї мови? Адже мова – неоціненний скарб народу, найголовніший літопис його життя. Щоб оволодіти цим скарбом, людина мусить постійно докладати зусиль, усвідомлюючи, що існує складна наука рідної мови.

Однією з найважливіших ознак української ідентичності є саме мова. Поки живе на устах нашого народу українська мова – живе й сам народ, живе наша славетна нація. Нація, сповнена високих прагнень та цінностей. Цих цінностей багато. Це і демократія, і повага до інших, і ненависть до будь-якого пригнічення людиною людини. А ще – це рідна серцю солов'їна, повага до якої і знання якої – той самий маркер, що відокремлює нас від ворожих сусідів, які сторіччями намагалися запламувати українську ідентичність та спустошити наш отчий край. Недарма так палко, з жагою у серці нашу мову захищали на всіх сторінках історії, повсякчас, адже українська мова беззаперечно варта того, щоб її захищати. І її треба захищати. Без неї не буде нас. Не буде України. Бо не може бути українського народу без української мови, так само як не може бути незалежної держави на ім'я Україна з народом, який називався б інакше, як український, і розмовляв би іншою мовою – неукраїнською. Бо такий народ і така держава повинні тоді називатися інакше. І тому можливість існування одного народу за наявності двох мов – абсолютно нісенітниця. Адже наша рідна мова, яку так мужньо боронили наші попередники якраз таки і служить нашим ідентифікаційним фактором, нашим генетичним кодом нації, нашою мовою оспівані славетні перемоги українського

козачства та хоробрі жертви героїв Крут, та усі не менш важливі події формування нашої країни.

Ми, українці, маємо багатющу кількатисячолітню народнописенну спадщину, на мовній основі якої постала сучасна українська література, починаючи від Івана Котляревського й геніального Тараса Шевченка, – і це так само оберіг нашої національної ідентичності, доки він існує в пам'яті українців.

Мовна культура – це поняття, яке повинне домінувати в свідомості кожного, поважаючого себе і свою націю громадянина. З того, як говорить та чи інша людина, можна уявити собі її загальний розвиток, освіту й культурний рівень, а з того, чи вільно людина володіє РІДНОЮ мовою можна визначити її любов до вітчизни та рівень громадянської свідомості. На мою думку, мова для культури – те саме, що центральна нервова система для людини. Людина може володіти кількома мовами, залежно від її здібностей, нахилів і прагнень, але найкраще, найдосконаліше має володіти, звичайно, рідною мовою. Є різні категорії розвитку мов: розвинені, мови, які розвинені менше, є мови, що своїм чарівним звучанням здобули світову славу, та наймиліша й найдорожча для людини – її рідна мова. Нелегко вберегти музику рідного слова в постійному іншомовному наокозжі, але це треба робити, бо кожен є повноважним представником рідної мови. Збереження мовної культури забезпечить збереження народних звичаїв, традицій, вірувань, що служать фундаментом у формуванні нації.

З культурою мови пов'язують уміння правильно говорити й писати, майстерно добирати, вживати мовновиражальні засоби відповідно до конкретної ситуації, мети і обставин спілкування. Є люди, що їх можна слухати, є люди, яких не можна слухати, і люди, яких не можна не слухати. Не забуваймо, що успіх стосунків між людьми часто залежить від мовлення, яке є активним, динамічним виявом вільної творчої діяльності людини. Оселя буття духу – це мова, в оселі мови живе людина. Поводитися з мовою як-небудь – значить і мислити як-небудь: неточно, приблизно, неправильно. Мова – знаряддя мислення: у ній відбивається інтелігентність людини, її повага до інших, її охайність у широкому розумінні цього слова.

Висновки. Підсумовуючи усе раніше сказане, хочеться донести до усіх те, що мова – запорука існування народу. Захищаючи рідну мову, ми захищаємо свій народ, його гідність, його право на існування, право на майбутнє. Не ухиляймося від цієї боротьби – це наш історичний обов'язок. Цілий народ має дбати про свою рідну мову, передавати цю величну спадщину своїм нащадкам і з гордістю нести в світ українську солов'їну мелодію.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Нове століття повноправно вступило у свої права, тому природно оцінити те, що пережило людство протягом минулого ХХ століття, з одного боку швидка зміна техніки і технології завдяки систематичному застосуванню наукових знань, в результаті чого ми отримали блага, про які наші предки могли тільки мріяти: широко освоєно енергію електрики, створено нові речовини та матеріали, корінним чином перетворені засоби виробництва і предмети праці, триває освоєння Космосу і Світового океану. З появою автомобіля, авіації, радіо, телебачення, комп'ютера виникли небачені в минулому можливості спілкування людей, народів і країн. Але з другого боку, одночасно виникла і реальна загроза самознищення людства, оскільки перетворююча сила суспільного виробництва стала порівняльною з природними процесами ХХ століття. В своєму розвитку людство дійшло до того рівня, що здатне технічно знищити всю планету, покласти край існуванню не лише цивілізації, але і всьому живому на Землі. Отже, ХХ століття увійде в історію як "століття попередження", пов'язане з виникненням глобальних проблем, від вирішення яких залежить майбутнє нашої планети.

Виклад матеріалу. Глобальні проблеми людства-комплекс проблем і ситуацій, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу, характеризуються динамізмом і вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової громадськості (екологічні проблеми, перегони озброєнь, хвороби і т. д. Глобальні проблеми охоплюють всю земну кулю, причому не лише ту її частину, де проживають люди, але й іншу її поверхню, надра, атмосферу і навіть космічний простір, що потрапляють в сферу діяльності людини. Важливо при цьому відзначити, що будь-яка проблема лише тоді може вважатися глобальною, коли вона є актуальною відносно будь-якого регіону, тобто проявляється в них. Невирішеність глобальних проблем становить загрозу для існування людства: може призвести до загибелі цивілізації як такої.

Глобальні проблеми не можуть бути вирішені зусиллями окремих держав, а потребують цілеспрямованої узгодженої дії, об'єднання зусиль усіх народів, всього світового співтовариства. Принциповою особливістю глобальних проблем є їх комплексність, тобто складна взаємозалежність, взаємообумовленість і тісний зв'язок між собою. Характерною рисою глобальних проблем є їхній динамізм, тобто можливість збільшення кількості проблем, які відносяться до глобальних, чи навпаки зменшення по мірі їх вирішення. Отже, глобальні проблеми є всезагальними – як за їх об'єктом – земна куля, так і за суб'єктом їх вивчення і розв'язання – світова спільнота, держави світу.

Для розв'язання глобальних проблем людство має в розпорядженні достатні науково-технічні і матеріальні досягнення, напрацьовані відповідні форми. Серед останніх слід назвати міжнародну комісію з навколишнього середовища і розвитку, яка розробляє програми покращення якості природного середовища та загального екологічного стану. Ця комісія і ряд інших міжнародних організацій визначають критерії екологічної безпеки, розробляють короткострокові та довгострокові програми захисту навколишнього середовища. Важлива роль в охороні навколишнього середовища належить регіональному співробітництву. Так, у документах ЄС неодноразово підкреслювалася необхідність розвитку регіональної стратегії у цій сфері і раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є найбільш кризовим в екологічному плані.

У розв'язанні демографічної проблеми значну роль відіграла п'ята Всесвітня конференція ООН з народонаселення, що відбулася в Каїрі у 1994 р. На ній була прийнята Програма дій щодо визначення політики народонаселення в усьому світі на період до 2015 р. Вона містить положення, що стосуються чисельності населення, його приросту та структури,

міжнародної міграції, освіти, а також визначають шляхи співробітництва у розв'язанні демографічної проблеми. Складність розв'язання глобальних проблем сучасності не означає, що світова спільнота не усвідомлює згубної небезпеки їх ігнорування, потреби комплексного міждержавного підходу до їх вирішення.

Висновки. Отже глобальні проблеми людства неможливо вирішити зусиллям окремих країн. Тому необхідний єдиний міжнародний механізм їх розв'язання і регулювання, мобілізація ресурсів всіх крiїн світу, визначення міжнародних правових та економічних норм цього регулювання.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Останнім часом соціальні мережі стали дуже популярними як в Україні, так і у всьому світі. З кожним днем все більше користувачів Інтернету реєструються та починають активну діяльність у нових соціальних мережах, які міцно увійшли в список найбільш відвідуваних сайтів українських користувачів. З появою Інтернету думка люди розділилася на два види. Одні вважають, що Інтернет є корисним для життя людей, а інші навпаки. Отже, в кожного є вибір брати з соціальних мереж негатив чи позитив. Соціальні мережі об'єднують безліч людей, які спілкуються між собою, використовуючи їх. Останнім часом ми не можемо уявити наше життя без Інтернету та соціальних мереж. З кожним днем вони все більше входять у наше повсякденне життя і відіграють важливу роль у нашому житті.

Мета дослідження полягає у визначенні впливу соціальних мереж на свідомість людей, розглянути, яку користь чи шкоду несуть нам соціальні мережі.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

1. Визначення понять “соціальні мережі” та “свідомість”.
2. Позитивний та негативний вплив соціальних мереж на свідомість людини.
3. Соціальні мережі на міжнародній арені.

Виклад основного матеріалу. Визначення основних понять “соціальні мережі” та “свідомість”. Соціальні мережі представляють собою віртуальну соціальну структуру в Інтернеті. Ця структура утворена як окремими особами так і всякого роду організаціями, і відображає самі різноманітні зв'язки між ними, починаючи від випадкових знайомств і закінчуючи родинними зв'язками. Свідомість – вищий рівень психічного відображення людиною дійсності, її подання у вигляді узагальнених образів і понять. Соціальні мережі, впливаючи на свідомість людини, водночас впливають і на її психіку, тому що свідомість і психологічний стан людини – речі, які тісно взаємопов'язані. Соціальні мережі з'явилися в Інтернеті у 90-их роках минулого століття. Сьогодні соціальними мережами користується біля трьохмільйонів людей на планеті Земля. Найбільшу платформу, чи частину соціальних структур займає Facebook. Крім нього там мають місце Instagram, Twitter та інші. Вплив соціальних мереж на свідомість людини може бути двояким: як яскраво виражений позитивний, так і яскраво виражений негативний. Соціальні мережі це місце де ми нерідко висловлюємо своє обурення з приводу будь-чого, від неякісних послуг, до складних політичних проблем. Виплеснувши свої негативні емоції у бездонну “чорну діру кібер простору, ми, отримавши на короткий період часу душевне задоволення, не задумуємося над наслідками накопиченого у соціальних мережах негативу, адже цей негатив споживають інші користувачі, і ми не знаємо як це відіб'ється на їхній свідомості, чи їхній психіці. Позитивні сторони соціальних мереж. Перш за все це величезна економія часу. Якщо раніше, до Інтернету, ми, для залагодження, якої-небудь справи, витрачали дні, тижні, і навіть місяці, то сьогодні завдяки соціальним мережам, ми можемо залагодити свої справи за лічені секунди. Небувале скорочення часу потягнуло за собою таке ж саме скорочення відстані. За допомогою аудіо та відео зв'язкуми можемо миттєво побувати на будь-якому континенті нашої планети.

Соціальні мережі надають чудову можливість проявити себе в тій чи іншій галузі людської діяльності, розвинути свої таланти, знайти своє місце в житті. Особливо добре соціальні мережі себе зарекомендували в умовах пандемії COVID-19, це дистанційне навчання, дистанційна робота. Слід пам'ятати, що ми живемо у парадоксальному світі, де без ложки дьогтю не обійдешся. Соціальні мережі, цей чудовий винахід людства, поряд із великим позитивом містить в собі і великий негатив. У соціальних мережах приймає участь величезна кількість людей. Це люди з різним рівнем свідомості, культури, виховання.

Інтернет доступний всім, тут повна свобода самовираження. То ж не дивно, що у соціальних мережах приймають участь люди морально зіпсуті, нездоровим світоглядом і зламанною психікою. Діапазон їхньої негативної діяльності досить широкий, починаючи від запуску неправдивої інформації, і закінчуючи суцільно кримінальними злочинами. До негативу соціальних мереж входять: хакерство, шахрайство, сектанство (деякі секти штовхають підлітків на самогубство), дитяча порнографія, ксенофобія (всякого роду людиноненависницькі погляди), та багато інших форм негативу.

Соціальні мережі у їх глобальному вимірі покликані зближувати культури різних народів і континентів. Що, безперечно, і відбувається. Проте існує інша реальність, – замість зближення часто має місце протистояння. Те, що є благом для європейця, для мусульманина може бути смертю подібним. Наприклад, карикатура на пророка Мухамеда в одному із французьких журналів, спричинила серію терористичних актів у Франції з боку ісламських радикалів. Сьогодні соціальні мережі на міжнародній арені знаходяться у непростій ситуації. Перед багатьма країнами стоїть проблема: як знищити негативний вплив соціальних мереж на свідомість людини. В Китаї, наприклад, влада заборонила діяльність деяких соціальних структур в Інтернеті, так як ця діяльність суперечить цінностям китайської культури. В українському парламенті готується законопроект про інформаційну безпеку країни. В ньому є окремий пункт про медіо-освіту громадян. Люди повинні навчитися розрізняти правдиву інформацію від неправдивої. Для цього необхідно позбутися традиційного мислення і оволодіти критичним мисленням. Критичне мислення, це вищий рівень свідомості щодо осмислення процесів, подій, явищ реальної дійсності. На відміну від традиційного мислення, яке подану інформацію сприймає прямолінійно, спрощено, або відкидаючи її, або сприймаючи як незаперечну істину, критичне мислення піддає цю інформацію системному аналізу, знаходячи в ній як “плюси”, так і “мінуси”.

Висновки. Отже, соціальні мережі – це добре, вони допомагають розширити свої можливості та стерти кордони, підвищують самооцінку та стирають комплекси, але, пам’ятаймо, всього завжди має бути в міру. Як бачите, нездорове захоплення соціальними мережами може негативно вплинути на ваш психологічний і психічний стан. Тому зберіть волю в кулак, вийдіть з Інтернет-світу і нарешті насолодіться реальним спілкуванням, справжніми поглядами, ніжними дотиками і приємною компанією.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Вплив соціальних мереж на людину. Режим доступу: [https:// sites. google. com/ site/socialnimereziart/vpliv-socialnih-merez-na-ludinu](https://sites.google.com/site/socialnimereziart/vpliv-socialnih-merez-na-ludinu)
6. Вплив соціальних мереж на формування особистості підлітків. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/vpliv-socialnih-merezh-na-formuvannya-osobistosti-pidlitkiv-165291.html>
7. Як соцмережі впливають на наш настрій, сон, психічне здоров'я і стосунки. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-42693578>

ЗНАННЯ –ЦЕ СИЛА

Знання – це знайомство, обізнаність чи розуміння когось або чогось. Знання людині потрібні для розширення її поглядів на світ. Саме знання допомагають людині розвиватися як особистості. А й справді, знання –це можливість. Але людина, яка не прагне до пізнання, ніколи не побачить всю красу та велич світу. Ми вживаємоїжу для підтримання гарного самопочуття та одержання енергії. Знання ж –це живлення для нашого мозку та думок. А також потрібно завжди мати на увазі, що «знання –це ще не розум...». Можна багато чого знати, але не використовувати це правильно, і саме тоді всі знання дорівнюють нулю. Знання можна віднести до одного з найбільших скарбів людини, скарб, ціну якого визначає сама людина. Щоб оволодіти ним, потрібно постійно вчитися, не боятися відкривати сторінки нової книги. І пам'ятати, що «чого б ти не навчався, ти навчаєшся для себе». Тільки ти обираєш для себе шлях, по якому йти.

Знання допомагають людині дістати своє джерело, а не насолоджуватись чужим. В наш час знання відіграють серйозну роль в житті кожного. Знання це те до чого прагне кожен але не всім вдається отримати їх. Ми всі народжуємося і одразу починаємо досягати якісь знання спочатку в садочку потім в школі, університеті і так на протязі всього життя. Хтось навіть не хоче їх отримувати, а потім все життя жалкує, тому що з освіченою, начитаною людиною завжди приємно поговорити. Такі люди викликають інтерес та повагу оточуючих. До їх думки прислуховуються, вони мають вагу в суспільстві. Безумовно, кожен з нас хотів би стати такою людиною. Абсолютна більшість великих людей були добре освічені і мали величезний багаж знань. За рідкісним винятком тих, хто від природи мав непересічний розум. Але і їм у житті все одно необхідно було увібрати певні знання. Ілон Маск- це інженер, підприємець, винахідник, інвестор, мільярдер. Ілон не хотів носити готівку, тому винайшов “PayPal”. Маск полюбляв космос, та все зв'язане з ним, тому він створив компанію яка виготовлює космічний транспорт, тим здешевлює вивід вантажів та людей на орбіту. Крім цього компанія розвиває мережу супутників Starlink, з допомогою яких надає послуги швидкого широкополосого доступу до Всесвітньої мережі. Ілон Маск- це людина з великим багажем знань, засновник нашого майбутнього. Не дарма настільки добре в ужиток людини увійшла фраза про те, що знання є силою. Дійсно, з цим навряд чи хтось зв'язьметься сперечатися – сила розуму набагато більше, ніж сила, наприклад, фізична. Якщо подивитися на найвпливовіших людей нашого освіту, далеко не завжди вони сильні фізично. У них може бути зайва вага, проблеми зі здоров'ям, але, тим не менш, можливостей у них набагато більше, ніж у тих, які мають силу тіла, але мають слабкий розум. Чому ж так складається? Які основні характеристики розумової сили і чому люди, які мають хороше знання, частіше за інших домагаються в цьому світі успіхів? Відповісти на це питання зовсім не складно, якщо розуміти деякі речі. По-перше, у світі все влаштовано так само, як і на дуже великому ринку. Між людьми відбувається постійний обмін вчинками, навичками і, нарешті, знаннями. Якщо комусь щось потрібно, а сам він цього зробити не може, цілком раціонально звернення до іншої людини для отримання відповідних благ. Як правило, людині не вистачає якихось знань. Через їх нестачу вона звертається до більш розумного товариша або просто до тієї людини, яка має знання і відповідно може допомогти. Це нормально і природно.

Таким чином, до людини, яка має знання, постійно хтось звертається і в обмін на його знання та інформацію готові передавати свої матеріальні блага. Знаючи людина отримує все більше матеріальних благ і, відповідно, отримує силу. Але знання корисні не тільки тому, що вони дають людині матеріальні блага, за які можна зробити практично все що завгодно. Іноді знання можуть стати в нагоді людині і в особистих справах і питаннях. Приміром, людина, у якої все йде не дуже добре в особистому житті, як правило, позбавлена знання про те, як

необхідно спілкуватися з людьми і як домогтися від них того, що йому потрібно. А ось людина зі знанням цього зазвичай вміє маніпулювати усіма, завдяки своїм знанням він завжди може змусити робити людей щось, що йому вигідно.

Висновки. Людина, щонаєзнання, набагато сильніше того, хто має фізичну силу. Знання дозволяє управляти не тільки собою, а й іншими. Завдяки знанню людина підпорядковує собі інших людей, створює навколо себе згуртований колектив, який може домогтися великих успіхів. Кожен, хто хоче стати по-справжньому успішною людиною по життю, повинен робити свою інвестицію в знання – чим більше їх у нього буде, тим вище шанси на остаточний успіх по життю.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність теми **дослідження**. Етика –це наука, що вивчає мораль. Філософська дисципліна, яка вивчає мораль, суспільні норми поведінки, звичаї. Етика бізнесу –складова етики ділових відносин, яка досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації.

Мета дослідження: дати знання про моральні вимоги до стосунків ділових людей, про сучасні технологічні вимоги до основних форм ділового спілкування –бесід і переговорів, службових нарад тощо; про моральні принципи, норми і правила ділового етикету.

Завдання дослідження: дослідження теоретичних проблем моралі бізнесу; розроблення проблем моральних аспектів бізнесу; виявлення вимог, які висувуються щодо моральності бізнесмена; вивчення особливостей моральної свідомості бізнесмена; розроблення питань морального виховання та самовиховання бізнесмена.

Об'єктом дослідження: є сфера діяльності управлінців і підприємців, що забезпечує зв'язки підприємства з діловим середовищем, партнерами з бізнесу.

Предмет дослідження: Ділова етика заснована на низці письмових і негласних правил щодо принципів, які керують діями та прийняттям рішень компанії.

Виклад матеріалу. Етика походить з галузі філософії, яка бачить людські цінності у зв'язку з їх поведінкою: добре чи погано, правильно і неправильно. У світі бізнесу ця ідеологія забезпечує кращих співробітників і більше інвестицій. Розгляд етики в бізнесі сягає корінням у витоки економічної логіки сучасного капіталізму. Сучасні концепції економічної поведінки народжуються з кальвіністської протестантської етики, як добре описує Макс Вебер у своїй класичній праці «Протестантська етика і дух капіталізму». Поряд з широким проникненням етики зусиль і вдосконалення в кальвіністські суспільства, ці ідеї зібрані в працях перших теоретиків політичної економії і особливо в підходах її головного виразника Адама Сміта, спочатку в його книзі "Теорія моральних настроїв", а потім, у його великій класиці, «Багатство народів». Етика є моральним принципом, який повністю перетинає будь-яку людську діяльність. Можна майже сказати, що без етики не можна було б жити, хоча реальність, на жаль, говорить нам навпаки. Бізнес, який розуміється як відмова від дозвілля, складається з будь-якого типу економічних операцій між клієнтом або працівником з будь-яким постачальником, і, за словами Хосе Віра, професора відділу кадрів Школи бізнесу та менеджменту, «коли існує це гроші від засобів, багато хто застосовує принцип «все йде», ставлення, яке суперечить будь-яким моральним принципам».

Ми живемо в часи невизначеності, і зараз, як ніколи, етика дуже потрібна професіоналам, керівникам і підприємцям. Багато великих компаній світу більше не обговорюють важливість етики в своїх організаціях; скоріше, вони шукають спосіб його застосування. Зрозуміло, що етика є дисципліною управління та ключовим навиком для наступного покоління лідерів. Ми визначаємо ділову етику як набір цінностей, норм і принципів, відображених у культурі компанії, метою яких є досягнення більшої гармонії з суспільством та забезпечення кращої адаптації працівників у робочому середовищі, поважаючи їх права в їх подвійній ролі як підприємці та люди. Звичайно, бізнес-етика зазвичай не є необхідною, інклюзивною та обов'язковою вимогою. З іншого боку, значна частина нових поколінь увійде в практику «доброї практики», але тільки з точки зору навколишнього середовища, також з людського відсіку у вигляді самостійного бізнесу. Існування цими новими поколіннями на основі впровадження мінімальних стандартів корпоративної відповідальності, репутації, відповідальності, престижу. Ці чинники змушують компанії дуже серйозно ставитися до застосування етичних принципів у своїх діях, якими б вони не були», –пояснює науковець Хосе Віра.

У цьому сенсі він додає, що «з сумом констатувати, що на додаток до законів, написаних законодавчими силами націй та природного морального поведінки для того, щоб

співробітники знали, що можна робити, а що не можна робити в комерційному бренді». Останніми роками з'являється навіть фігура «Офіцер з питань дотримання законів», як гарант дотримання кодексу поведінки. Переваги етики в бізнесі перш за все полягають у власній стабільності і виживанні компанії. Компанія, яка не дотримується етичних принципів у своїй діяльності та поведінці, з часом зникає. Насправді, Авраам Лінкольн уже сказав це: «Ви можете обдурити всіх на деякий час. Декого можна весь час обманювати. Але не можна весь час обдурювати всіх». Сучасній молоді дуже важко знайти роботу, але вони все частіше вимагають репутації компанії, в якій хотіли б працювати; хоча не завжди є можливість вибрати. Згідно зі ступенем онлайн-магістра з людських ресурсів, «зростаюча увага компаній до соціального попиту та динаміки ринку є фундаментальною частиною їхньої бізнес-стратегії, двигуном покращення іміджу бренду, престижу та позиціонування на ринку».

Ділова етика є основним моментом, який із сфери управління талантами компаній можна сприяти передачі цінностей усередині компанії. Ще один аспект, який можна просувати, за словами Даніеля Прієто, –це «етичний кодекс, який є баченням тих відділів для тих, хто хоче керувати людьми». Існують різні дії для правильного впровадження ділової етики. Деякі люди вважають наступне:

- встановити критерії «належного управління» для розвитку та входження у власність Ради директорів у великих корпораціях.

- реалізація фігури «Офіцер із дотримання правових норм».

- написання хорошого Кодексу поведінки добре доноситься до всіх співробітників і компаній протягом року.

Ці три дії, безсумнівно, сприяють реалізації цих етичних принципів у контексті бізнесу та будь-якого іншого аспекту ділового життя. У багатьох випадках компанії складають документ, який називається етичним кодексом, котрий для ділової етики є тим, чим соціальний баланс є для корпоративної соціальної відповідальності. Цей документ складається з низки принципів, якими керуються етичні дії суб'єкта. Для того щоб кодекс етики не перетворився на просто декларацію намірів, дуже зручно стежити за його застосуванням через етичний комітет. Цей комітет відповідатиме за поширення його змісту серед усіх членів організації, гарантування відповідності та проведення періодичних зустрічей для координації діяльності та перегляду та оновлення його змісту.

Висновки. Отже, для того щоб запровадити ділову етику, необхідно встановити, які цінності та принципи будуть керувати діями співробітників, а також прийняттям рішень всередині компанії. Через ділову етику спільні цінності застосовуються як особливі в організації. Правильний вибір цінностей, а також їх внутрішня реалізація через комунікаційні та інтеграційні стратегії не тільки дозволить створити більш тісні стосунки з співробітниками, але й буде привабливим для ділових партнерів.

Список використаних джерел:

1. Берсуцький А. Я., Жуков С. М. Етика і культура бізнесу та психологія ділових відносин: навчальний посібник для студентів економічних і управлінських спеціальностей. Донецьк: ДонУЕП, 2014. с. 81-138.

2. Етика бізнесу. Режим доступу: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/386/374>

3. Етика в бізнесі. Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30862/1/572.PDF>

4. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

5. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

6. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

7. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

8. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

THE PLACE AND ROLE OF MAN IN SOCIETY IN MODERN PHILOSOPHY

Formulation of the problem. An urgent task of modern philosophical research is to analyze the main tendencies of cohabitation of people in a group, family, society. Each person lives among people, he is connected with them by thousands of different connections. The most important achievements of modern philosophy are the civilized approach to the analysis of social phenomena and the ideological principle, the content of which is the understanding of the world in connection with the inclusion of man in it as a consciously active factor.

Goal. Study of the role of man in society in modern philosophy, his connections and problems.

To achieve this goal, we set the following **tasks**:

–To find out why in the development of philosophy the problem of man in the world around him has always been the leading one, and now it plays a decisive role in understanding the modern world.

–What determines the idea of man as a conscious participant in world evolution?

Presentation of the material. Almost all of philosophy is addressed to the problem of man as an individual involved in the process of education and upbringing, its formation in activity and communication. In sociological, psychological and pedagogical views.

The most characteristic feature of a person is consciousness. Consciousness not only in terms of comprehending the life situation and cognition of the surrounding reality –such a level of consciousness is inherent even in the animal world –but in terms of the ability to reflect on external circumstances, on their connections with them and with other people, to go deeper into oneself in order to achieve agreement with yourself, in order to realize the meaning of your own being in the world.

A person is formed and develops as a person under the influence of joint activities with other people. In this sense, he turns out to be both a subject and an object of social change. That is why the problem of personality cannot be solved without considering the relationship between personality and society.

The role of a person in society was investigated by T. Parsons, who identified 4 groups of human roles:

–Large-scale roles

As an example, the researcher cites the roles of the child and the parents. The parent is responsible for him, and the child obeys the parents. In addition, they also have their own roles in relation to each other and in relation to the state.

–Formalized roles

There are human roles that have clear social boundaries. For example, a teacher teaches, a doctor heals, an official performs administrative work, and so on.

–Motivational role

The main thing here is the motivation of the individual, the desire to achieve something. Or her absence.

–Role by method of obtaining

We can achieve something in society by focusing on our capabilities and strengths. Or you can reach your goal at the expense of parents, friends, work colleagues, and so on.

In the development of philosophy, the problem of man in the surrounding world has always been the leading one, and now it plays a decisive role in understanding the modern world. The modern world is moving away from capitalism and socialism, but it is necessary to preserve everything positive, create people at the previous stages of the development of society, enrich it with an analysis of the realities of life.

Man as thinking matter is increasingly aware of himself as an actively acting social and natural environment around him, of all being on the scale of the universe.

This idea of a person as a conscious partner of world activity makes him responsible for the result of his activities, makes increased demands on the level of the subjective factor as a whole, brings to the fore the professional, moral and spiritual qualities of the individual.

Its self-knowledge and self-awareness, determination of mechanisms for regulation and self-regulation of the spiritual sphere, mastering the knowledge of the functioning of the intellect, establishing control over the results of their activities are acquiring increasing importance.

The entire history of world social thought reflects the main thing in the processes taking place in society: the vital activity of a person entering into relationships with other people in order to meet emerging needs. But not only the vital activity of a person characterizes the qualitative definiteness of society, but also society forms a person as a thinking being, possessing speech and capable of purposeful creative activity, forms a personality.

A special place in the social structure of society is occupied by a person as the main, initial element of this structure, without which there can be no social actions, connections and interactions, no social relations, communities and groups, or social institutions and organizations.

Free action of a person always presupposes his responsibility to society for his action. Freedom is one of the main philosophical categories that characterize the essence of man and his existence, consisting in the ability of a person to think and act in accordance with his ideas and desires, and not as a result of internal or external coercion. Not a single philosophical problem, probably, has such a great social and political resonance in society as the problem of freedom. This problem is especially acute in the modern era, when an ever-increasing mass of people is drawn into the struggle for its practical achievement.

Sometimes the roles of a person in society are divided into:

- public (a person as part of society: leader, worker, comrade)
- civilians (a person as a resident of his country: soldier, voter)
- family (a person as a responsible person for his family: husband, wife)

Conclusions. Entering life, each person is included in a complex system of connections with other people and processes of reality; The very first feature of such a system of ties is their social nature. And this means that a person enters into a certain type of implementation of his actions and deeds, a type essentially determined by the objective characteristics of reality revealed in the process of human transforming activity. The latter are manifested not only in the world of natural processes external to man, but also in the man himself. Therefore, social processes provide for certain norms, restrictions and ordering of human actions. As a result, a number of elements, structures and institutions appear in society, designed to ensure the normal functioning of social processes.

References:

1. Talcott Parsons. *The Social Structure of the Family*. 1959
2. Herman, RDK. "Guam: Inarajan –Native Place: Village." *Pacific Worlds*, 2003.
3. Jackson J. Spielvogel and William J. Duiker. *World History to 1500* (Stamford, CT: Wadsworth, 2001)
4. Giddens, A. *Sociology*. 6th Edition. 2009
5. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. *Сучасна соціальна філософія*. К., 1996.
6. *Соціологія: короткий енциклопедичний словник*. К., 1998.
7. Bosak, J., Sczesny, S., & Eagly, A. H. The impact of social roles on trait judgments: A critical re-examination. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2012

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА, ЯК ОСОБЛИВА ГАЛУЗЬ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. Без філософії права неможлива побудова України, як демократичної, правової, соціальної держави, не можливе вдосконалення законів, прав, обов'язків. Трансформація правової системи вимагає всебічного дослідження сутності права, на основі філософського мислення.

Мета. Дослідити особливості, специфіку та закономірності права через призму філософії.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання** :

- Визначити сутність філософії права, як побудови ідеалу правової держави, правового порядку;
- Виявити суть вчень про сенс права, в результаті яких універсальних причин, і заради яких універсальних цілей, людина встановлює право.

Виклад матеріалу. Філософія права –це самостійна галузь досліджень на стику філософського й юридичного знання, що передбачає вивчення сутності й смислу права його цінності і значення у житті людини та суспільства. Оскільки право є сферою спільних інтересів юриспруденції та філософії, одним і важливих методологічних аспектів розвитку національного правознавства є застосування філософських узагальнень закономірностей суспільного розвитку до всієї системи юридичних знань і відокремлення у цій системі особливої світоглядної частини знань про право, його сутність та призначення –філософію права. Філософія права має давню і багату історію. Якщо в епохи Античності і Середньовіччя проблематика філософсько-правового напрямку розроблялася в якості фрагмента або аспекти якоїсь більш загальної теми, то вже у XVIII столітті вона оформилася в окрему наукову дисципліну, у витоків якого стояв німецький юрист Г. Гуго і філософ Г. В. Ф. Гегель. Філософія займається дослідженням смислу права, його сутності, цінності і значення у житті людини і суспільства. Отже право є об'єктом вивчення цієї наукової галузі. Ця думка одностайно підтримується всіма дослідниками філософії права. Але специфіку окремої науки відображає не об'єкт, а її предмет. Як часто це і буває в науці, щодо визначення предмета філософії права серед фахівців одностайності немає.

Різні вчені під час визначення предмета філософії права акцентують увагу на вивченні сенсу й призначення права; на вивченні права як засобу саморегуляції суспільства, як міри влади; на культурних підвалинах права, його сутності і співвідношенні із законом. Дехто обмежує предмет філософії права лише вивченням її історії або системи методів пізнання права тощо. Методологічна місія філософії права полягає у тому, щоб виявляти шляхи і способи пізнання права в усьому його об'ємі, внутрішні зв'язки й тенденції закономірного розвитку усіх правових явищ і процесів у їхній єдності, цілісності і системності. 1. Світоглядна функція філософії права полягає у виробленні загального погляду на світ права, тобто на існування і розвиток права як одного зі способів людського буття. 2. Пізнавальна (гносеологічна) функції філософія права дозволяє суб'єктам пізнання направляти свої інтелектуальні зусилля у бік найзагальніших проблем буття правової реальності, її сутнісних протиріч. 3. Аксиологічна функція філософії права забезпечує формування системи оціночних суджень щодо сутності необхідності, правомірного і неправомірного, законного і не законного, які віддзеркалюють уявлення про цінності права (справедливість, рівність, свобода). У такому контексті філософія права виступає і як світогляд, і як методологія, і як технологія.

Висновки. Отже, в даному випадку філософія стає в певній мірі інструментом для вивчення сутності права, дослідження усіх тонкощів правової системи, та на цій основі її постійний розвиток та корекція.

Список використаної літератури:

1. Бандура О. О. Правознавство в системі наукового знання: аксіологічно-гносеологічний підхід : монографія. Київ : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 272 с.
2. Баумейстер А. О. Філософія права : навч. посіб. / А. О. Баумейстер. Вінниця : Власюк О., 2007. 224 с.
3. Бачинін В. А. Філософія права : підручник / В. А. Бачинін, М. І. Панов. Київ : Ін Юре, 2006. 472 с.
4. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка; НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Юрид. думка, 2007. 992 с.
5. Вовк В. М. Бівалентність римської правової дійсності : монографія / В. М. Вовк. Полтава : Полтав. літератор, 2011. 352 с.
6. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права, або природне право і державознавство. Київ : Юніверс, 2000. 336 с.
7. Гудима Д. А. Права людини: антрополого-методологічні засади дослідження / редкол. : П. М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І : Дослідження та реферати. Вип. 20. Львів : Край, 2009. 292 с.
8. Козловський А. А. Право як пізнання: вступ до гносеології права / А. А. Козловський. Чернівці : Рута, 1999. 295 с.
9. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
10. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
11. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
12. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

DEVELOPMENT OF SPIRITUAL LIFE AS AN INTEGRAL PART OF THE PROCESS OF BUILDING THE UKRAINIAN STATE.

Relevance of the research topic. The problem of forming the spiritual life of man is quite relevant today. Man is an active force in political change and depending on what spiritual values a person has, the future will largely depend. The formation of spirituality is inextricably linked with self-development. The task is relevant and needs urgent attention.

The purpose of the article: to analyze the current state of spiritual culture of Ukrainian society; the main value priorities of a person that change under the influence of internal changes in Ukraine, and external factors; to give an analysis of the main problems of the spiritual culture of society.

Object of research: the process of spiritual development of youth.

Subject of research: the development of spiritual life society, which affects the development of the Ukrainian state.

Spiritual culture is formed in society together with the accumulation of experience of generations, which is transmitted, preserved, but at the same time improved by the new achievements of mankind.

The spiritual life of society covers the multifaceted processes, phenomena related to the spiritual sphere of human life, the set of their views, feelings, ideas, as well as the processes of production of social and individual ideas and their assimilation.

Spiritual life is not only an ideal phenomenon, but also its subjects, who have certain needs, interests, ideals and have social institutions engaged in the production, distribution and storage of spiritual values.

It can be filled with rich content, which creates a favorable spiritual atmosphere for people's lives. In other cases, the spiritual life of society may be poor and indistinct, and sometimes it is dominated by true spirituality.

The development of Ukrainian statehood is impossible without the development of Ukrainian spirituality. The lack of a clear program of spiritual revival of Ukrainian society hampered the implementation of any reforms in all spheres of public life.

Spiritual literature is a special kind of energy information that we are not yet able to measure and comprehend. Entering into information and energy interaction with a person, spiritual books help to know oneself more deeply and to understand the world around oneself, to "awaken", "reveal" in a human being its hidden spiritual possibilities. The spiritual knowledge contained in the book, as if penetrating the human soul, transforming, spiritualizing it, deepening our understanding of the spiritual part of earthly reality, helping to go beyond one's own personality.

Each new generation comes to life with its own priorities, each young person seeks to establish itself as an autonomous subject of social and individual life, and therefore chooses their own priorities, which often differ from the leading in this society. Inherits the spiritual wealth of previous generations, their traditions, beliefs, customs, language, culture, and on the other hand is the process of realizing the possession of this spiritual wealth and the formation of social, ethnic self-identification. This is influenced by the social environment of the young person, culture, education, upbringing and self-education.

Today, the development and worldview of young people has undergone great changes. Compared to previous years, young people have become more relaxed and independent, beginning to orient themselves in modern society. And this makes a big step towards the development of the Ukrainian state, because today's youth will be able to defend their rights.

There are several factors that affect the development of Ukrainian culture:

- o Deepening national self-knowledge and self-awareness.

Creating conditions for the existence, development of philosophical, religious, literary, visual, musical trends.

Awareness of their own national culture.

Comprehensive use of reserves of national cultural tradition, opportunities for national mentality, focus on creating original cultural values that have not only national but also universal, global significance, because the latter is a criterion of cultural maturity.

But, unfortunately, modern youth is in extreme conditions: changes in the socio-economic composition are accompanied by global crises like crises of value consciousness, the crisis of spirituality, the economic crisis. Young people have to decide for themselves what is more valuable either enriching themselves spiritually or gaining high qualifications, which provides an opportunity to adapt to new conditions, denial of old moral norms or flexibility, adaptation to the new reality, complete freedom of interpersonal, intersex or family as a guarantee of successful existence.

Conclusion. So, now the Ukrainian local civilization is in a transition period, in this regard, we must teach the younger generation to survive in a rather harsh environment, and at the same time, to cultivate a unique spirit, culture, morality and adapt to new times in the process of transformation. Reassess views on life and values, in particular spiritual ones.

Spiritual values of man are among the most effective factors.

References:

1. Education of the spirituality of student youth in the context of noosphere education / Tyurina T. G. / Kyiv 2018 / 374pages
2. History of Ukrainian Culture / Lozovoy V. O.,Anuchina L. V.,Stasevskaya O. A.,Umanets O. V. / Kharkiv 2013. / 367pages
3. History of Ukrainian Culture / D. A. Lubid / 1994 / 465 pages
4. Peculiarities of development of social information bases of modern Ukrainian society / V. M. Gorovyi / Kyiv 2005. / 383 pages
5. Spiritual life of society / Lavrunenko V. N. / Kyiv 2018 / 371 pages

*Bodnar Yulia,
Student of IER-11,
Institute of ESIER
named after B. D. Gavrilishina of WUNU*

PHILOSOPHY OF MONEY: PROBLEMS AND PARADIGMS

Formulation of the problem. The economic sphere is an important factor in the production and functioning of society, currency is a special reality, closely connected with each day of human existence, it forms a specific idea of man about the world and himself. Money can cause problems for a person when he is away, especially when there is enough or too much money. At first glance, it seems that people control money, but in reality they control people.

Money determines his policy and imposes a special worldview and philosophy. As objects of knowledge, they belong to the field of economic knowledge. Modern monetary philosophy aims at a comprehensive analysis of currency as a society of phenomena, determine their impact on the world of things, people and the inner world of individuals.

It is especially important to rationally understand the irrational changes in the currency, because now money gets its life, inspires practical action, controls the will of the people. All this makes this question extremely important both in theory and in practice. The individual uses money as a means of socialization.

Aim. The purpose of this study is to investigate the problems of money and show their impact on people.

Presentation of the material. Scientist S. Moskovichi argues that the impact of money on people is not an exhaustive economic sector. Money also affects the formation of morality, the level of human values, worldview of psychology, people and society. They have long acquired the status of a universal category "[6, p. 48]. Only with such means of thinking we can understand their essence, they can cover the completeness of all forms of basic characteristics of the currency. This became possible on the basis of philosophical methods, which are the philosophy of money [4, p. 145]. Georg Simmel is a representative of the philosophy of later years and the author of the most famous book "Philosophy of Money", which is a book on economic sociology.

According to Simmel, man lives in the reality of values and existence. Money changes not only the "world of things" and not only the "world of people", they play a role in change inner world of man, his interests, ideals, aspirations and moral criteria. Money change the very system of human values, put themselves at the center of socio-historical value systems "[2, p. 42-43].

G. Simmel believes that money plays an important role in changing the inner world of man, aspirations, ideals. Money has the ability to form a special style of thinking, to promote trade, to form economic ties. That is, money has a great influence on the development of personality.

Money has the ability to "reduce all other material and intellectual goals to themselves, and all scales of value –to the scale of financial value "[3, p. 411]. Money capital satisfies human needs, gives opportunities, freedom. Not having enough money, a person risks being limited in their needs and actions, because the freedom of the individual narrows to the limits of cruel necessity, and poverty gives a feeling of helplessness and poverty.

V. Ilyin believes that the currency of the abstraction of exchange becomes an independent value. Replace real values, and this is the universal goal they seek most than any other real goal. Money has the ability to "reduce all other material and intellectual goals, and all measures of value – a measure of financial value. "

Can we assume that money is a source of happiness? To answer this question we need to treat poverty as the norm of human existence, and with human capabilities for self-realization, freedom of choice and a dignified life –as before special privilege. [5, p. 143].

Money is definitely a value. It is what helps us move forward to something better. Their function is certain action on servicing the movement of value in the process of social reproduction.

M. Shkrebets believes that money is valuable only when it exists in the form of precious metals, their true value is possible (gold, silver), the so-called mature currency.

Switching to other forms of currency (coins, banknotes) In the world of things it is difficult to find something more symbolic than money, and with the advent of money, the so-called "electronic money", improving various accounting methods, money loses all features and becomes familiar. [7, p. 134].

From the point of view of the values of a free society, the accumulation of money is a very useful step, as it usually involves the production of energy, willpower and extraordinariness.

Money capital is seen as a source of human freedom and a condition for the realization of his creativity. Money is especially important in a corrupt society that lacks the natural human rights to freedom, creativity and dignity. In such a society, the function and value of money are deformed and increase, and the value of man is defined as his purchasing power.

Money capital can go to various efforts against the person. To turn into a subject of purchase that should not be it in a healthy society. This means, according to S. Abramova, that they contribute to the public being both order and elements of chaos [1, p. 138]

Money brings order. The process of distribution of social values determines the number of restrictions that may arise in human behavior. Introduce the principle of equivalence of transferred and misappropriated goods under market conditions.

Conclusions. Money is a product of society and a value of society.

They create or destroy a person as a person, influence the formation of his personal value system and inner world.

People must realize their true position and role in life and social existence, learn to manage them on the basis of a combination of modern economic and philosophical opportunities. Of particular importance was the rational attitude to money, effective problem solving, morally contradictory attitude to money.

References:

Abramova S. B. Sociological approach to the study of money: foundations and prospects/ *Izvestiya Uralskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2009. №4 (70). P. 133-141

Ilyin V. V. The magic of money: history, philosophy, life: a monograph / VV Ilyin. K. :UBD NBU, 2011. 590 p.

Leonov V. V Motivational factors of financial behavior of the population of Ukraine: empirical analysis / VV Leonov // *Ukrainian society*. 2007. №3. P. 63 –76.

Philosophy of money in the era of financial civilization: a monograph / col. authors; for order. T. S. Smovzhenko, ZE Skrinnik. K. : УБС НБУ, 2010. 463 с.

Radaev VV Economic sociology: textbook. allowance. / V. V Radaev. M. : Изд. house GUHSE, 2005. 603 p

Shkrebets MS The influence of monetary culture on the level of consolidation of Ukrainian society/ MS Shkrebets // *Bulletin of VN Kharkiv National University*. Karazina. 2010. № 889. P. 133 –137.

Shumka M., Zhuk A. The essence and significance of money in the works of MI Tugan-Baranovsky / *All-Ukrainian scientific journal "Mandrivets"*, special issue, 2008. P. 73-75.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ.

Постановка проблеми. У дослідженнях про людину як творіння та творця культури, брали участь не лише іноземні вчені, а й українські. Яскравим прикладом були Володимир Мельник та Володимир Вернадський. Із давніх-давен питання про природу творчих можливостей людини хвилювало мислителів. Те, що людина у своїй діяльності не просто відтворює, а й продуктивно втілює, повторює, наслідує природу, а й продуктивно втілює власні задуми, реалізує певний план дій, доцільно розбудовує навколишній світ відповідно до своїх потреб. Усе це свідчить про творчий характер людської діяльності. Але звідки береться сама можливість людини творити щось нове?

Метою нашого дослідження є аналіз людини як творця світу культурних цінностей.

Завдання. Проаналізувати окремі механізми творення культури, а також особливості буття людини в культурі.

Виклад матеріалу. Раніше вже зазначалося, що людина є творцем світу культурних цінностей, у цій якості вона реалізує свої творчі здібності, свій творчий потенціал. Чим же зумовлюється цей потенціал? З релігійної точки зору вважалося, що пріоритетом творчості володів тільки Бог. Видатний німецький філософ 19 століття – Гегель якось зазначив, що людина володіє “хитрістю розуму”, яка і відрізняє її від тварин. На його думку, ця хитрість полягає у тому, що людина ніколи не вступає в безпосередній конфлікт з природою. Вона намагається примусити одні сили природи діяти проти інших, і внаслідок такої взаємодії отримує певну користь для себе. Отже, основою творчості виступає саме використання знарядь праці – тобто витворення з природних речей того, що не виникає з природою саме по собі. Звичайно, творення відбувається цілком за законами природи, але задля реалізації людського задуму, втілення його у дійсність. Людина в акті діяльності не змінює сам матеріал предмета, вона лише немовби позбавляє цей матеріал природньої форми й наділяє його своєю, необхідною для задоволення тих чи інших потреб. Людська діяльність є творенням тої форми, яка втілюється у певному матеріалі. Початковим етапом творчої дії є творення у свідомості нової форми, потрібної людині. Тому загадка людської творчості криється насамперед у сфері її свідомості. Біологічно людині дається лише організм, який має певні задатки, можливості тощо. Існуючими у суспільстві нормами, звичаями, прийомами і способами діяльності, людина освоює і змінює свою культуру. Людина не лише перетворює зовнішню діяльність, а й формує сама себе. Це формування “само породження” людини власною працею є суттєвою стороною “нервом” процесу, який слід назвати історією – на відміну від природньої стихійної еволюції. Відтак, до культури відносяться й ті властивості людини, які є історичним продуктом, тобто ті, що виділяють її з природи, мають над біологічний характер. Відповідно, в людині природне начало поєднане з культурно-історичним, останнє визначає специфіку людського буття. На думку Бердяєва творчість – це напружена нелінійна процесуальність, що породжує особистісні смисли. Особистісне для Бердяєва – означає інтимне, отже, у граничному розумінні – рівне, а в історії – драматичне. Тому Бог і людина рівні в особистісних відносинах спільної творчості. Бердяєв вважав, що творчість – це свобода, яку надає нам Бог, щоб ми могли творити, втілюючи усі його плани в реальне життя. Саме для цього він наділяє людей певними талантами та здібностями у житті. Він мислив себе пророком творчого перетворення світу і християнства. Стверджував, що якщо Бог – Творець, а людина створена за образом Бога, то вона теж повинна бути творцем, інакше вона як людина не відбудеться. Творчість неможлива без свободи, до неї завжди входить свобода, вона вносить новизну. Виникає питання: “У чому полягає трагедія творчості?” Бердяєв бачить її в тому, що результат творчості, будь то новий соціальний рух, нова течія в мистецтві, наукова теорія, починає жити своїм життям, незалежно від творця. Людина не владна над результатами своєї творчості, і в цьому полягає його трагедія. Противагою цього твердження є переконання Руссо, що

людина народжується як чиста дошка, на якій обставини пишуть свої “письмена”, визначаючи міру творчих можливостей. Ця ідея полягає в тому, що яке суспільство, така й людина, її таланти та здібності. Вона не народжується з готовими здібностями до творчої діяльності. Вони розвиваються внаслідок входження ще дитини у світ людей, за рахунок освоєння цілісно-смыслового космосу культури. Задатки до творення можуть реалізуватися, а можуть і заглухнути. Культура-це результат усього людського життя. Вона не може існувати без людини. Не всяка діяльність зароджує культуру, а тільки та її частина, яка носить сакральний характер і пов’язана з пошуком змістів, що вичитується в бутті. Щоб збагнути таємницю культури, необхідно вийти за її межі і відшукати критерії, які знаходяться поза нею. Діяльність людини різноманітна, можна вказати на такі дії людини, які спряжені з напруженим творчим актом, проривом у новий духовний простір, розкриттям змісту оточуючого. Це і є культура. Але є й такі артефакти, які не містять у собі сакрального змісту, не народжують горіння людського духу. На думку Флоренського не створення знарядь праці виступає в якості існування культури. І справа не тому, що природа знарядь інша. Створення корисних для людини речей набуває сакрального, тобто культурного змісту, тільки тоді, коли знаряддя розглядається, як проєкція поза творчих недр людської істоти, і все його власне емпіричне буття-тіло, його духовне життя. Діяльність людини багатопланова. В одному випадку вона породжує культуру, а в другому дещо інше: форми соціальності, цивілізації.

Висновки. Звичайно це питання є не таким однозначним, як хотілося б. Тому що суспільство розділилось на два табори, які між собою неможуть порозумітися. Але все таки, за рахунок різних досліджень, можна зробити висновки, що творчий дар –це в першу чергу заслуга згори. Господь вирішив людині зробити такий подарунок і нагородив її цим умінням писати музику, складати вірші, танцювати, прекрасним голосом та іншим. Але якщо не розвивати цей дар, чи не вдосконалювати, вперто не трудитися, що і доводять успішні балерини, художники та інші, то особливої майстерності можна і не досягнути, маючи при цьому спочатку прекрасні дані.

Література:

1. Гончарук –Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук –Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо –поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018.
2. Фурман А. В. Ідея і зміст професійного методологування:[монографія]/ А. В. Фурман. Тернопіль:ТНЕУ, 2016.
3. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л., –Тернопіль: підручники і посібники, 2016
4. Шумка М. Л. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності / Михайлина Леонівна Шумка // Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал. Випуск 9. Одеса. 2016.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

*Herelevych Alina,
student of group MVSU-11
institute of NNIMV
named after B. D. Gavrilishina of WUNU*

PHILOSOPHICAL IDEAS OF JOHN LOCKE

Formulation of the problem. The problem of conformity of ideas to their objects. According to Locke, some ideas correspond to the qualities of things that caused them, like them, adequately reproduce their objective nature.

Aim. The purpose of this study was to analyze his views, the validity of knowledge, their consequences and impact on society.

Presentation of the material. John Locke was one of the most important proponents of liberal ideology as well as modern state functionality. Read on to learn some of Locke's most groundbreaking philosophical ideas.

John Locke's Social Contract Theory

Locke argues that *without* a governmental body of some form, these states would devolve into violence rooted in fear and lack of confidence in their protection. The *Social Contract*, therefore, becomes a mutual agreement that the people of a state surrender *some* (not all) of their rights to government, in exchange for the protection and peaceful social existence that the law provides. But it stops there. As a skeptic of endowing a government with too much authority, Locke believed in the notions of individual governance and liberties: this is the "classical liberal" sense of Lockean thought, as it directly counters monarchic authority. For Locke, the government must be a "neutral judge" of law with no right to interfere in the lives of the individual. The most radical idea to come from Locke's pen was the idea of governmental legitimacy. Locke believed that a government should be beholden to the people rather than vice-versa. He became the first person in history to suggest that if a people disapprove of their government, they should possess the power to change it as they see fit. This idea came to be known as *the right to revolution*.

Locke on Property

John Locke was first to suggest that human beings, as human beings, have a set of inalienable rights. These rights, paraphrased in the American Constitution, are "life, liberty, and property." Fundamentally, Locke observed that the human right to property is rooted in that one's property begins with oneself. A person has the right to govern themselves; their essence is their property, and nothing and nobody can take that away. This is the introspective right of an individual; their ownership over their soul. Externally, an individual's right to property is concerned with the world around them. The Earth provides humankind with bounty, shared throughout the world. This bounty is a gift to humankind, according to Locke, from God: we all have *access in common* to God's bounty. If this bounty is commonly accessible, it is therefore ripe for the taking by any individual who sees fit. For Locke, mixing one's labour with God's bounty provided to us results in that bounty becoming one's property. Imagine for a moment walking through the woods and finding an apple tree. By climbing the tree and plucking an apple, you are mixing your efforts and labour with the bounty of God, therefore justifying that the apple you've picked is now your property. Additionally, John Locke postulated that simply building a fence around a field was an effective means of claiming property.

The Tabula Rasa

John Locke was, like Aristotle, an empiricist. A central idea of Lockean thought was his notion of the *Tabula Rasa*: the “Blank Slate.” John Locke believed that all human beings are born with a barren, empty, malleable mind; every facet of one’s character is something observed, perceived, and learned via the senses. Biologically, the *Tabula Rasa* favours *nurture* in the “nature versus nurture” debate. Philosophically, it allows for the concept of *free will*. Later thinkers would interpret the idea into their own works –Freud, for example, fervently believed in the *Tabula Rasa* and would further the point by citing the importance of observed behaviour from our parental dynamics. This idea of Locke’s corresponds with his ideas of natural rights. Though we are not born with any innate ideas, learned behaviour can be applied to our natural rights in order to obtain optimal outcomes for oneself.

Locke on Religion. The religious views offered by John Locke came from the context he lived in. Though he believed that one’s essence (or soul) is one’s own property, over which the self is the only governor, his idea of the body was different. To Locke, our bodies are the property of God. It is therefore a natural right and a natural law not to kill –murder was to be considered as directly harming the property of God. According to this view, a human being has the right to govern themselves in whichever way they see fit, and through doing so simultaneously sustaining the right to life, these two rights being two natural laws for John Locke. This is a notion of Lockean classical liberalism that resonates to this day, mainly thanks to the extensive study of John Locke by the American Founding Fathers.

Locke on Toleration. John Locke wrote extensively on the subject of toleration. It is likely that this was a lesson taught to him –or an idea that dawned on him –during his experience observing the English Civil War in his youth. John Locke defined toleration as a fundamental and axiomatic disagreement with something, be it another faith, race, sexual orientation, or favourite soccer team, while still allowing it to exist. Seeing as Locke offered that the soul is the property of the individual, and nobody has the right to govern it except that same individual, everybody has the right to choose their own path.

The Legacy of John Locke. In many ways, Locke’s classical liberalism parallels liberalism as we know it today. In many other ways, still, it is dramatically different. The Lockean ideal consists of a small government with limited scope and limited power, acting as a mere support beam for the people. Though many tenets have not changed, modern liberalism predominantly advocates for a large government and scope, and it was the First and Second World Wars that created this ideological shift.

John Locke did not live to see the fruits of his philosophical labour. His new political philosophy of liberalism would evidently split into many different avenues as it was re-interpreted by subsequent generations. Regardless of how liberalism is applied, the ideas offered by John Locke proved pivotal in the development of modern Western Civilization.

References:

1. Locke, John (1947). *Two Treatises of Government*. New York: Hafner Publishing Company. pp. 17 –18, 35, 38.
2. John Locke, *The Educational Writings of John Locke*, ed. James Axtell (Cambridge University Press, 1968), 421.
3. Huryk M. Civic culture under decentralization: municipal level. *Політичне життя*. № 4, 2019. С. 61-66

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГРОШЕЙ

Постановка проблеми. Оцінка усіх сфер не лише економічної діяльності, а й самого буття людини в сучасній цивілізації здійснюється через використання грошей. Спроможність виконувати властиві грошам функції є основною ознакою грошей. Будь-який матеріальний носій загально визнаних функцій можна визначити як гроші.

Гроші посідають значне місце у нашому житті, через це тема дослідження філософії грошей є дуже актуальною в наш час. Вислів Оноре де Бальзак : «Гроші потрібні навіть для того, щоби без них обходитись», вкотре доказує, що без грошей в сучасній цивілізації практично неможливо уявити наше життя. Адже вони є невід'ємною і істотною частиною фінансової системи кожної держави, суспільства.

Мета. Виявити зміст, походження та значення грошей в сучасній економіці.

Згідно до поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- розглянути історію виникнення та походження грошей;
- дізнатися, в чому полягають функції грошей;
- дослідити місце та роль грошей у сучасній економіці.

Протягом багатьох століть суть грошей, в різних контекстах, поставала предметом дослідження в працях Арістотеля, Платона, А. Сміта, К. Маркса, Ф. Даллмар, П. Козловський, А. Хеллер, К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю та багато інших.

Гроші одне з найдавніших явищ у житті суспільства. Вони існують так давно, як і людська цивілізація. Протягом століть гроші постійно змінювались і сьогоднішній їх стан не є завершальною і остаточною стадією їх розвитку.

Роль грошей з давніх часів привертала увагу вчених. Економісти уже майже п'ять століть сперечаються щодо походження сутності грошей. Свого часу прем'єр-міністр Англії Вільям Гладстон, який володів тонким почуттям іронії, зауважив: «Навіть розмови про кохання не зробили стільки людей дурнями, скільки розмірковування просутності грошей».

Гроші виникли в IV – III тисячолітті до н. е. В економічній теорії є дві основні концепції походження грошей: раціоналістична та еволюційна.

Відомий філософ Арістотель висловив свою думку щодо теорії грошей. Він вважав, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми або запровадженні законодавчими актами держави для полегшення обміну товарів і підвищення ефективності його функціонування.

Гроші це особливий товар, який є загальним еквівалентом при обміні товарів, формою їх вартості або цінності. Водночас за допомогою грошей встановлюється економічні відносини між різними суб'єктами господарської діяльності, вирішується суперечність між приватною та суспільною працею у сфері обміну.

Поява грошей була наслідком тривалого історичного економічного процесу. Це історична категорія, яка розвивається на кожному етапі товарного виробництва і наповнюється новим змістом, що ускладнюється зі зміною умов виробництва. Повніше сутність грошей розкривається у функціях, які вони виконують.

Гроші це багатофункціональна економічна форма, за допомогою якої здійснюється міра вартості, засіб обігу, обмін, платежі, накопичення вартості. Англійський економіст Джон Хікс казав: «Гроші – це те, що використовується як гроші».

Дві найважливіші функції грошей – це міра вартості та засіб обігу, інші похідні від них. З цих двох функцій сучасні західні економісти виводять сутність грошей. Завдяки цьому визначається ціна товару, а це дає кількісне порівняння різних заспоживчою вартістю товарів. Засіб обігу грошей забезпечує рух товарів через рух грошей. Цю функцію можуть виконувати лише реальні гроші, тобто наявні золоті монети, злитки тощо або їх паперові замітники.

Ще однією функцією є засіб платежу це означає, що перехід товарів від продавця до покупця не супроводжується одномоментною передачею грошей за цей товар покупцям продавцю. Товари продаються в кредит, тобто з оплатою в майбутньому. Продавець у таких

відносінах стає кредитором, покупецьборжником, а гроші починають виконувати функцію засобу платежу.

У суспільстві існують економічні причини, що спонукають фірми та окремих людей заощаджувати гроші. Ця функція називається функція грошей як засобу нагромадження і заощадження, створення багатства.

Гроші це все те, що може бути використане як засіб платежу, оплата боргу, що не втрачає своєї цінності при поділі може накопичуватись. Інакше кажучи, гроші загальною одиницею вартості товарів чи послуг.

Гроші стали інструментом правосуддя, за допомогою якого ми відшкодовуємо збитки, завдані іншим. Гроші дають людині можливості, але натомість забирають всю її світлість, перетворюють її на черству особу, що думає тільки про одне: як примножити статки. Вона перестає помічати довколишній світ, рідних та людей, які потребують її допомоги.

Гроші є єдиний товар, який не можна використати інакше, як витрачаючи їх. Вони не годують людей, не одягають, не дають притулку і приносять задоволення доти, доки їх не витратять або не інвестують. Настав час, коли суспільство постає перед людиною як товар.

Висновки. Отже, після всього вище сказаного доцільно буде сказати, що в економічній теорії гроші є однією з найбільш цікавих тем. Проте не кожна людина задумується про те, яке важливе значення мають гроші.

Зараз гроші посідають одну з найголовніших місць в нашому житті, тому кожна людина повинна визначити для себе істинні цінності пріоритети, і наздогнати те, що вона встигла пропустити в гонитві за грошима. Гроші мають бути для людини, а не людина для грошей. В сучасному суспільстві неможливо прожити без грошей, але попри це не потрібно зосереджуватися тільки на них, адже в світі існує багато цінніших речей аніж просто кольорові папірці.

Список використаної літератури:

1. Гончарук Т. Філософія грошей; гуманітарний вимір в економіці/Університетська думка. 2007. грудень (№12-13). С. 10.
2. Ільїн. В. Еволюція грошей: від засобу обміну до загальної міри цінностей/ Вісник Національного банку України. 2011. №4. С. 60-64.
3. Макконел К. Р., Брю С. Л. Економікс. Принципи. Проблеми. Політика.; «Республіка», 1992. С. 87
4. 4. Рябініна. Л. Проблеми розвитку теорії сучасних грошей / Вісник НБУ. 2008. №1. с. 26-31
5. Серіков А., Криворучко. Г. Сутність грошей; нетрадиційний погляд / Актуальні проблеми економіки. 2008. №9. С. 184-189.
6. Скринник З. У грошей своя філософія / Вісник Національного банку України. 2005. № 10. С. 44-47.
7. Хейне П. Економічний спосіб мислення. М., 1992. 89 с 637
8. 8. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
9. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
10. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
11. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
12. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Гроші та християнин: Євангельський контекст / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 –29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2012. 617 с. С. 372-382.

13. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації/Мандрівець. 2008. № 4. С. 67-71.

*Goretska Daryna,
student of group MENM-11
institute of ESIER
named after B. D. Gavrilishina of WUNU*

THE PROBLEM OF SOCIAL- PRACTICAL ESSENCE OF CONSCIOUSNESS

Formulation of the problem. Consciousness refers to your individual awareness of your unique thoughts, memories, feelings, sensations, and environments. Essentially, your consciousness is your awareness of yourself and the world around you. This awareness is subjective and unique to you. If you can describe something you are experiencing in words, then it is part of your consciousness. Man is the only being on Earth, which is characterized by consciousness, the spirit of life.

Aim. The purpose of this research was to establish the biological function of consciousness – the actual role of consciousness in the selection and control of certain behaviors –and then to demonstrate that this biological function leads to an explanation for the known properties of consciousness.

Presentation of the material. Consciousness can only have biological value if it benefits the organism by changing its behavior. In general, an evolved property of an organism can be adaptive as a result of changes to its body, or its behavior, or both its body and its behavior, that enhance the organism's ability to survive, reproduce, and perpetuate its genetic material through subsequent generations. Such changes may assist in the avoidance of predators, getting food, digestion, healing injuries, sexual function, and so on. The evolution of conscious neural structures² did not involve physical changes outside of the nervous system that could confer physical advantages such as improved camouflage, quicker movement, or improved organ function. Therefore, if consciousness is adaptive, its biological value must result from allowing improved behavioral choices for its possessors.

We, consciousness, can also have experiences outside the physical body, and interact with the psychosoma in that dimension. We will find numerous references and names assigned to this experience: astral travel, astral projection, and spiritual journey, to name a few. To say that the consciousness can interact in multiple dimensions is to say that we are *multidimensional*. Another pillar of the consciential paradigm is the theory of multiple lives. The physical body has a limited existence and defines “one life” as we know it, in this physical dimension. The consciousness, however, does not cease to exist after the death of the biological body. We, consciousness, will live on, but in a non-physical dimension, until the next physical life. To say that the consciousness had many lives and that it will have many more is to say that we are *multiexistential*. Once we understand ourselves as a multidimensional and multiexistential consciousness, we can start thinking about how we can learn and grow in this context. Evolution of consciousness is a process that goes beyond one life and includes the complexity of past life experiences and past life relationships. Self-knowledge, questioning, reasoning, and personal experiences with other dimensions are key elements in this process. Studying oneself, researching the non-physical world, questions of life-and-death, destiny, karma, and spiritual life was often addressed by religion, mystical traditions, or occultism throughout history.

The main elements of consciousness that are indialectic relationship are: awareness of phenomena, knowledge, self-awareness, emotions, will. The development of consciousness is, first of all, its enrichment with new knowledge about the world around us and about man himself. Cognition of things has a different level, depth of penetration into the object and the degree of clarity of understanding. Hence the everyday, scientific, philosophical, aesthetic and religious awareness of the world, as well as the sensory and rational levels of consciousness.

The genetic precondition for the emergence of consciousness is the general property of all existing objects and phenomena, both natural and social, the property of reflection.

By reflection forms:

- political consciousness (reflects political ideas, forms and methods of governing the state, relations between classes, social groups, nations, states) law (a set of views of people that reflect the irassessment of the current law of the existing social and state system, as well as compliance with actions and deeds of citizens rights),

- moral and ethical consciousness (a form of regulation of human behavior in society without coercion. The main criterion is the social ideal),

- aesthetic consciousness (or culture-ability to feel and correctly evaluate art objects),

- science (a form of reflection of the world not in the form of norms of behavior or law in society, but the reflection of the world through concepts),

- religion (a form of reflection of the world, its essence and lack of reflection of unreal phenomena) and atheistic consciousness (a doctrine that denies the existence of God),

- philosophy (reflects the world in a wider range, predicting the future of its existence).

The concept of the NSCP (neural substrate for conscious processing) is distinguishable from the long-established one of the NCC (the neural correlate of consciousness; Crick and Koch, 1990) in that many forms of brain processing can correlate with the properties of consciousness without necessarily forming its true neural substrate.

The ten NSCP properties are:

1. **Privacy.** The obvious NSCP basis of the privacy of individual experience is its derivation from the separate brain of each individual experiencing consciousness.

2. **Unity.** Having unified or correlated activity: if a particular set of brain structures is identified as the NSCP, then they should show unitary activity when consciousness is reportable.

3. **Interrogacy.** One aspect of brain function that has not been investigated is ability to formulate questions, or interrogacy, which seems unique to a conscious mind.

4. **Extinguishability.** The NSCP must exhibit the same time course of complete extinction as does consciousness itself every time we fall asleep or are anesthetized, and be rekindled when we awake.

5. **Iterativity.** Any plausible NSCP measure must exhibit the iterative cycling through similar states of conscious experience over the experiential range of time scales.

6. **Operationality.** The operationality of working memory is a functional property of the NSCP that is readily accessible to techniques such as behavioral assessment and brain imaging.

7. **Multifacetedness.** Though unitary in its dynamics, the NSCP should exhibit the multifacetedness of the conscious qualia of the sensory field that is characteristic of consciousness.

8. **Complex interconnectivity.** To be explanatory the NSCP should match the variety of multilevel interconnectivity of conscious experience.

9. **Autosuppressivity.** The attentional suppression that keeps consciousness moving on from each identifiable mental state to the next is a further property that can be identified in candidate mechanisms for the NSCP.

10. **Self-referentiability.** Human consciousness has the capability of representing itself within itself, so its substrate has to be able to exhibit the corresponding capability.

Conclusions: Consciousness is a message communicated by its actions, their consequences, it is inextricably dependent on conscience, it is restored from others, which concerns its people, with the world of nature and the world of people. Thus, consciousness, on the one hand, is a form of objective reflection, a form of knowledge of reality, as independent of human aspirations and interests.

References

1. Allport A. (1987). Selection for action: some behavioral and neurophysiological considerations of attention and action, in *Perspectives on Perception and Action*, eds Heuer H., Sanders A. F. (Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum;), 395 –419 [Google Scholar]

2. Block, Ned. 1995. "On a Confusion about a Function of Consciousness." *Behavioral and Brain Sciences* 18: 227-287.

3. Chalmers, D. 2003. "The content and epistemology of phenomenal belief." In A. Jokic and Q. Smith eds. *Consciousness: New Philosophical Perspectives*. Oxford: Oxford University Press.

4. Earl B. The biological function of consciousness. [<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4122207/>]

5. Earl B. The biological function of consciousness. HYPOTHESIS AND THEORY article. Front. Psychol., 05 August 2014, [<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2014.00697/full>]
6. Gennaro, R. 1995. *Consciousness and Self-consciousness: A Defense of the Higher-Order Thought Theory of Consciousness*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
7. Levine, J. 1993. "On leaving out what it's like". In M. Davies and G. Humphreys, eds. *Consciousness: Psychological and Philosophical Essays*. Oxford: Blackwell.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Беручи до уваги те, що людина є важливим суб'єктом в культурній системі суспільства можна стверджувати, що дана тема все ще залишається важливою для нашого часу. Також є питання, що полягає в тому, чи людський талант це дар чогось вищого, чи це набуті завдяки часу та досвіду навички.

Мета. Проаналізувати людину як творіння чогось вищого і творця культури, опираючись на роботу та дослідження філософів та мислителів як і минулих часів, так і сучасності. Визначити, чи людський талант це дар чогось вищого, чи це набуті завдяки часу та досвіду навички.

Виклад матеріалу. Людина –це активний суб'єкт, що діє. І саме ця дія, процес досягання цілі, а не саме досягнення найбільше подобається тій особі, яка є дійсно творцем, як вважав Мельник В. Світ культури становить сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених в процесі матеріального і духовного виробництва. Це формування, «самопородження» людини власною працею є суттєвою стороною, «нервом» процесу, який слід назвати історією –на відміну від природної стихійної еволюції.

Отже, до культури відносяться й ті властивості людини, які є історичним продуктом, тобто ті, що виділяють її з природи, мають надбіологічний характер. Таким чином, в людині природне начало поєднане з культурно-історичним, останнє визначає специфіку людського буття.

Поділ культури на матеріальну й духовнузумовлений видом діяльності, функціями, які виконують культурні цінності, характером потреб, що ними задовольняються. Цей поділ має свою об'єктивну основу, хоча й певною мірою має відносний характер: предмети матеріальної культури втілюють у собі певні знання, ідеї, навички тих людей, які їх створили; з іншого боку, цінності духовної культури мають матеріальні форми вираження й саме їх створення нерідко вимагає не лише розумової праці, духовної напруги, але й фізичних зусиль.

До матеріальної культури відносяться засоби виробництва, зокрема знаряддя і предмети праці, які самі є продуктом попередньої діяльності, техніка –від примітивної до найскладнішої, всілякі споруди, оброблені лани, насажені та культивовані ліси, штучні водоймища, заводи й фабрики, шляхи сполучення, засоби зв'язку і передачі інформації, предмети повсякденного вжитку і таке ін.

До духовної культури належать знання, наука, мораль, право, релігія, філософія, різні форми ідеології, норми поведінки й міжлюдського спілкування, освіченість людей, інтелігентність і таке ін. Міра оволодіння духовними цінностями, потреба в них, а також здатність їх створення характеризують рівень духовності людини, суспільства.

Отже, стосовно суспільства культура –це все створене і використовуване ним матеріальне і духовне багатство, щодо людини –це міра власне людського в ній: знання, освіченість, моральність, інтелектуальність, художній смак, здатність діяти по-людськи –працювати, творити, спілкуватися і таке ін. Культура людини виражається і у володінні власною біологічною природою –культурою їжі, пиття, кохання фізичною культурою і, безумовно, у вихованості розуму, волі, почуттів, тактовності, ввічливості, делікатності, поваги до інших і почуття власної гідності.

Культура і людина нероздільні. Людина може жити, мислити, почувати, діяти по-людськи тільки тоді, коли вона прилучається до світу культури. Саме в такому прилученні до культури, засвоєнні її –смысл освіти й виховання. Ставлення людини до природи опосередковане культурним середовищем. Людина у ХХ ст., за словами німецького філософа М. Шелера, остаточно втратила себе, тобто втратила надійні підстави для самовизначення. Творення культури в усіх сферах спрямоване на досягнення певної досконалості, найвищого рівня або вищої якості як у пізнанні, так і в мистецтві, моральності, культурі людських

відносин. Істина, краса, правда, кохання, за словами Бердяєва, не залежать від кількості, це – якості. Прагнення досягти якісної досконалості культури відбирає людей видатних здібностей до певної еліти, яка, однак, на відміну від усіх інших «еліт» не має у суспільстві ніяких пільг і не прагне панувати над людьми. Це еліта за здібностями.

Справжня культура несумісна з натовпом, вона спрямована на особистість і твориться особистістю. Це не означає, що хтось позбавлений ролі творця культури. Адже кожна людина творить саму себе, вона завжди – продукт культурного саморозвитку. Але люди мають різні творчі здібності. Не всі вони творці невмирущих культурних цінностей, і не тому, що в них «не вистачає таланту», а найчастіше тому, що переосмислення сталого, узвичаєного – важка праця людського духу.

Людська геніальність полягає у вмінні побачити звичайне під іншим кутом зору, інакше, ніж це бачать інші. Світ культури розвивається тільки там, де мають місце вільний пошук, переоцінка того, що всім здається аксіомою, звичайним. Побачити звичайне як чудо – з цього акту здивування нерідко починається творчість. Творець культури, хоч би в якій галузі він творив, близький до самої природи, до самого життя. У ньому він знаходить невичерпне джерело свого творчого натхнення. А псевдокультурна метушня близьких до культури, але відірваних від життя людей здатна породити лише підробки під справжні культурні цінності.

Культура у своєму розвитку демократизується, це не означає, що творенням культурних цінностей починає займатися все людство. Що таке істина, краса й добро – неможна визначити голосуванням. Бо процес творчості є одним із найістинніших людських діянь, який залежить тільки від особистості самого творця й не може здійснюватися за якоюсь загальною інструкцією, за наказом або на замовлення. Творчість завжди постає як служіння культурі. Вже потім її плоди можуть використовувати різні соціальні сили як інструмент своїх корпоративних, групових інтересів, спрямовуючи їх іноді й проти самої культури. Творчість завжди суб'єктивна, а культура – об'єктивована, вона – надбання суспільства, підвладна його законам і певною мірою відчужена від свого творця. Видатні творці культури закладали у стіни храму культури нові цеглини, будували нові поверхи знання та цінностей». Їхні імена золотими літерами вписані у скрижалі історичної пам'яті людства. Здатність до творчого розвитку, творчої діяльності в певних формах виступає як талант. Талант визначається як здатність людний творити у певних конкретних галузях людської діяльності, вміння реалізовувати свої творчі можливості. Він виступає мірою розвитку творчої індивідуальності.

Кожен із нас має певні задатки до творчої діяльності й можливості власного саморозвитку. Задатки до творчої діяльності успадковані від наших предків, вони визначаються також існуванням свідомості, завдяки якій ми можемо перетворювати світ, та існуванням культури, яку повинні освоїти. Саме цей процес освоєння культури і є основою розвитку наших творчих здібностей, формування самого себе як носія і творця культури. Освіта та самовиховання є тими засобами, що найбільше розвивають наші творчі здібності.

Висновки. І основне життєве завдання людини, як бачить його Бердяєв, – стати гідною цього дару, навчитися користуватися своєю свободою. Тому суспільство розділилось на два табори. Перший вважає, що, людина це подоба чогось вищого, Бога, створена для того, щоб далі творити протягом життя. Другий думає, що талант це лише навичка, здобути людиною протягом життя. Проте лише той наділений даром бути творцем прекрасного, хто щасливий діяти, йдучи до цілі, а не має бажання збагатитися матеріально чи суспільним визнанням завдяки такій праці.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с
2. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

3. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Шумка М. Л., Гурик М. І. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія». Вип. 8. Острог, 2011. С. 36-46
7. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. Вип. 4(84). Дніпропетровськ, 2012. С. 48-51.

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІ

Постановка проблеми. Менталітет народів світу формувалася під натиском певних факторів і періодів. Сучасний український менталітет часто піддається критиці, оскільки фактично формувалася під натиском Радянської влади і не є досконалим. Проте час іде і наша країна теж змінюється, за роки незалежності наш менталітет став все більш наближеним до європейського, оскільки ми невпинно тримаємо вектор на країни Європи. Але ми маємо розуміти, що ми ніколи не набудемо менталітет іншої країни, проте ми можемо покращити свій.

Мета. Проаналізувати розвиток українського менталітету від найдавніших часів, до сучасності.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначити специфічні риси українського менталітету
- Проаналізувати хороші риси українського менталітету та їх причини

Виклад матеріалу. Ментальність зберігає генетичний код народу, допомагає зрозуміти розвиток культури та поглядів. Ментальність українського народу формувалася під впливом складних історичних обставин, її становлення відбувається в культурі Київської Русі. Але ще до формування цієї спільноти були закладені ідейно-світоглядні особливості українського світосприйняття у так званому проукраїнському етносі. Антики, кіммерійці, скіфи, іранські племена сарматів. Згодом період Київської Русі і період правління більшовицької влади в недалекому минулому вплинули на гнучкість, синтетичність українського менталітету. У межах киево-руської культури склався притаманний українській духовній традиції тип мислення, не схильний до абстрактного, відірваного від життя, філософського теоретизування.

Видатний український діяч Микола Костомаров з гіркотою констатував «два лиха» у слов'ян:

1. Незгода між собою. Негативні риси українського менталітету- відсутність згуртованості, єдності, взаємопідтримки.

2. Соціальна пасивність. Більшість українців живуть по принципу «моя хата з краю.»

Також серед найтипівіших рис відзначають нестабільність і суперечливість вдачі, брак колективної волі, національної солідарності та згоди. Всі ці риси є специфічними в українській ментальності.

Проте, в кожного народу є негативні риси ментальності, так і позитивні. Якщо скласти ментальне намисто українського суспільства, то воно, мабуть, складалося би із наступних перлин: хазяйновитість, консерватизм, універсальність, миролюбство, релігійність, обдарованість, відкритість, кмітливості, мудрість. Так, наприклад, сучасний українець, як і люди західних країн, високо поцінює досягнення науки та техніки, але водночас для нього важливо, щоб вони використовувалися задля гуманістичних цілей.

Українцям пощастило з багатою територією, помірним кліматом. Красу української землі оспівували, нею захоплювались іноземці. У даному контексті варто згадати слова В. Січинського: «Що за розкіш та Малоросія! В її природі нема нічого яскравого, різкого, але стільки миролюбного, ласкавого». Любов до природи була притаманна пращурам українського народу ще з часів язичництва, коли вони відчували себе частиною Всесвіту. Це сформувало такі найвласивіші риси українського народу як самозаглибленість, ліризм, естетизм та філософічність українського характеру.

Українець дуже прив'язаний до своєї родини, в якій намагається будувати міцні і надзвичайно близькі стосунки. Для його ментальності характерно піклуватися, українці, як правило, оточують своїх близьких турботою та опікою. Така щільність родинних стосунків

певною мірою теж визначається історичним минулим: на території України фактично не припинялися війни і грабіжницькі напади. Жити тут було небезпечно і зберегтися як єдине ціле можливо було лише замкнувшись у колі найближчих.

Також глибинні пласти українського менталітету, безумовно, закладені землеробством. Саме зв'язок з землею визначив особливості світобачення наших предків, їхні культурні орієнтири та соціальну організацію, саме тому ми є працьовитим народом.

Сучасний менталітет формує релігія, яка стрімко розвивається в наш час. Християнство викарбувало в нашому народі такі риси: чуйність, доброта, співчуття, підтримка, любов до ближніх.

Висновки. Отже, ми маємо аналізувати історію ментальності нашого народу і не обмежуватись визначенням тих національних рис, які роблять честь українцеві, та пошуком зовнішнього ворога, який понівечив і пригнобив свідомість. Необхідно пам'ятати, що маємо давати відповідь на питання: «Хто ми?», а не: «Чим ми гірші за інших?», тому ворога необхідно шукати не лише назовні, а й зсередини – тобто наші специфічні ментальні риси, які не дають нам розбудувати державу в якій буде комфортно жити і реалізовувати свій потенціал.

Список використаної літератури:

1. Артющенко О. М. Сучасні риси української ментальності вісник/ Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць, Київ: ВІР УАН, 2012, 446-449 с.
2. Грабовська І. Проблема засад дослідження українського менталітету та національного характеру, Київ: Сучасність, 1988
3. Лобань Т. Особливості українського менталітету та його вплив на процес державного будівництва в Україні, Київ: Людина і політика, 2004
4. Основні властивості українського менталітету. Лекції: веб сайт. URL:<https://lektii.net/3-43026.html> (дата звернення 07. 11. 2021)
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

A HUMAN AS A CREATION AND THE CREATOR OF CULTURE

Formulation of the problem. A human is a unique creation of the Universe who is difficult to study and to understand. For many centuries, thinkers and philosophers have been concerned with the simplest and at the same time the most difficult question—who is a human? What does it mean to be a human? What is the essence to be a human? What is the role of a human as a creator? This problem is actual nowadays too because people live in modern society which is constantly changing. A great number of scientific works of domestic and foreign scientists have been devoted to the studying of this problem.

Purpose of the article. To analyze the essence of a human as a creation and his role as the creator of culture.

Presentation of the material. A human is a unique creation of the Universe, incomprehensible and mysterious. In ancient times it was believed that nature and deities are above a human. For Christian philosophy, Christian culture, as we know, a human being is understood as a creation in the likeness and image of God. Later, in the Renaissance era, on the basis of the revival of the ancient tradition, there is a representation of a human primarily as a creative unit. A human is the creator, the limits of his action are immeasurable, that is, a human has the instrument of action—his mind, or rather—science. A human is an active subject who acts. The process of achieving the goal but not the achievement itself is most liked by a human who is really a creator.

A human acts as the creator of his cultural world. Culture develops as a constant revaluation of values; creativity is always a breakthrough into the unknown. The history of culture is carried out by those who are constantly striving to expand the horizons of cultural development. The creation of culture in all spheres is aimed at achieving certain perfection, the highest level or the highest quality both in knowledge and in art, morality, culture of human relations. Truth, beauty, love all of these do not depend on quantity but on quality. The desire to achieve qualitative cultural perfection selects people by ability. Creativity is the freedom that God gives us so that we can create, embodying all the ideas and plans in real life.

Conclusions. Thus, a human is a unique creation that is able to think, dream, act and create beautiful things. And in fact, thanks to his creative potential, a human is the creator of beauty, being an active actor. Everyone creates himself. A human being is always a product of cultural self-development. The main task of the human is not to lose his potential, not to dissolve in the crowd but, on the contrary, to strive for constant self-development and self-improvement, developing creative potential and enriching the cultural heritage of the people.

References:

1. Berdiaev N. A. *Смысл творчества* / N. A. Berdiaev. Kh. : Folyo; M. : AST, 2002. 679 s.
2. Khaidehher M. *Бытие и время* / M. Khaidehher; Per. s nem. V. V. Bybykhyna. Kharkov: «Folyo», 2003. 503, [9] s. (Philosophy). ISBN 966-03-1594-5
3. Kyselov M. M. *Fenomen diialnosti v realiiakh sohodennia // Filosofiia. Antropolohiia. Ekolohiia. –Almanakh. Vyp. pershyi. –K.,2000.*
4. Melnyk V. V. *Aksiolohichniy povorot suchasnoi filosofii vid kultury yak buttia do buttia kultury* / V. V. Melnyk // *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii.* 2015. Vyp. 63. S. 208-217.
5. *Filosofiia : pidruch. [dlia studentiv vyshch. navch. zakl.] / za red. L. V. Huberskoho.* Kharkiv : Folio, 2013. 509 s.

ФІЛОСОФІЯ, КОЛО ЇЇ ПРОБЛЕМ І РОЛЬ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми: У різний історичний час потреба у філософії була різною, але вона ніколи не пропадала. Чому? Вона значною мірою полегшувала людині сприйняття оточуючого світу і його практичного засвоєння: вловлювати просторово-часові і причинно-наслідкові зв'язки, встановлювати закономірність природно-космічних явищ, розрізняти добро і зло, правду і брехню. у людських взаєминах, вона відкривала можливість аналізувати те, що відбувалося, розуміти його зміст і значення, нарешті, бачити сутність речей і розрізняти належне для людини

Мета: розкрити специфіку філософії як системно-раціоналізованого світогляду; визначити предметну область філософії; встановити зв'язок філософії і науки, визначити місце філософії в духовній культурі.

Виклад матеріалу: Дуже багато в реальному житті окремої людини, і суспільства в цілому пронизане філософськими узагальненнями. Саме ж роль і місце філософії в житті людей і суспільства можна визначити за допомогою дослідження зв'язку філософії та процесу формування соціально зрілої особистості, філософії і приватних наук, філософії і процесу вирішення глобальних проблем сучасності.

У різний історичний час потреба у філософії була різною, але вона ніколи не пропадала. Чому?

Вона значною мірою полегшувала людині сприйняття оточуючого світу і його практичного засвоєння: вловлювати просторово-часові і причинно-наслідкові зв'язки, встановлювати закономірність природно-космічних явищ, розрізняти добро і зло, правду і брехню у людських взаєминах, вона відкривала можливість аналізувати те, що відбувалося й розуміти його зміст і значення, нарешті, бачити сутність речей і розрізняти належне для людини.

Роль філософії в житті людини і суспільства спричиняється тим, що вона може і здатна втілити другорядний рівень об'єктувань. Якщо перший рівень об'єктувань призводить до створення законів конкретних наук стосовно до своїх предметів дослідження, то завдання другого рівня – виявлення і створення найбільш загальних закономірностей, виявлення течій і виявлення найбільш загальних проблем і протиставлень, які призначені вирішувати конкретні науки. Останні для цього мають власний інвентар, опробовану факторну базу дослідження, розвинений логічно-категоричний апарат і способи перевірки наукових знань, в яких би формах вони не були сформовані.

В рамках співвідношення філософії і наук, місце і роль першої полягає в тому, що всі науки пов'язані з філософією і в одночас мають філософський сенс, що представляє собою низку філософських ідей, за допомогою яких аргументується найголовніші філософські і методологічні принципи не тільки наукового вчення, а й розвитку самих наук, їх змісту і, відповідно, форм.

Філософська підстава науки складають філософські ідеї і принципи, які обґрунтовують як ідеали, так і буттєві постулати науки. Дану підставу виконує дві функції.

1. По-перше, в "русі" від конкретної науки до суспільства воно є найважливішим засобом адаптації наукових знань від досить "обмеженого" кола фахівців до більш широкої соціальної середовищі, більш широкому колу "користувачів" і "спростовувачів".

2. По-друге, стосовно до самої науки філософське підставу визначає і обґрунтовує в загальних контурах евристичні програми наукового пізнання; воно орієнтує дослідників на відкриття нових законів природи, суспільства і людського мислення, виявлення нових структур предметів дослідження

Роль філософії у суспільстві представлена її функціями. Вони зумовлені внутрішньою структурою філософії як науки. Наочне уявлення про це дає така схема:

1. Онтологія є філософія буття, наука про фундаментальні принципи і закони існування природи, суспільства і людського духу.

2. Гносеологія – це теорія пізнання, яка розробляє проблеми взаємодії суб'єкта і об'єкта пізнання (в онтогенезі, соціогенезі та антропогенезі), питання методології і методів пізнання.

3. Аксиологія є філософське вчення про цінності, їх місце і роль в духовному житті людини і його матеріальній життєдіяльності.

4. Праксеологія – це філософія соціальної дії людини як суб'єкта суспільних відносин і соціального розвитку.

Функції філософії в суспільстві визначаються ступенем її впливу на свідомість і духовний світ людей, на соціальний і духовний розвиток людини, ступенем впливу на думки і поведінку людей і їх спонукання до творчої діяльності.

Світоглядна функція. Вона зумовлює формування поглядів і уявлень людей, їх розвитку до рівня переконань і особистого позитивного досвіду, психологічні пережитого і трансформованого через особистісну структуру людини. Ця функція базується на «онтологічному досвіді» людини, практиці його особистого буття, філософськи осмислених у межах досягнутого людиною соціокультурного рівня. Це її світоглядний кругозір.

Пізнавально-методологічна функція. Базується на певній філософській гносеології і методології, полягає в спонуканні людини до пізнавальної діяльності, у формуванні аналітико-дослідницького відношення людини до оточуючої дійсності і до своєї власної життєдіяльності; в розвитку у людини здатності до вловлювання закономірностей природних і соціальних змін і потреби методологічно базувати їх на наукових основах. Дана функція розвиває у людини навички самостійного мислення, вміння вільного міркування і неупередженого аналізу, об'єктивного відношення до змін, що відбуваються у соціумі.

Культурно-ціннісна функція. Вона розвиває у людини нор-моціннісне і контрольно-оціночне бачення дійсності, по культурній мірі самої людини, тобто мірою творчих потенціалів її соціальної і духовної сутності та можливостей їх реалізації в культуротворчій діяльності. Ця функція встановлює духовні регулятиви людської поведінки і життєдіяльності, базуючи їх на неминущих цінностях людської історії. Це особливо важливо в періоди великих соціальних зламів у житті суспільства, коли руйнуються старі ідеали, а нові ще не утвердилися як нові соціокультурні цінності.

Висновок: філософія не є чимось далеким і абстрактним у житті людей. Філософія не вторгається в людське життя як якась вища духовність – вона вплетена в саму тканину буття людини, формуючи у кожного індивіда свій гідний подиву і неповторний духовний світ. Філософія дарує людині глибоко інтимні переживання, це та сфера її свідомості, де вона залишається сама собою і ніхто не може вплинути на її думки і почуття. Справжня філософія завжди несе в собі творчо-перетворююче начало, повстає проти закостенілих традицій і догм, сміливо утверджує нові цінності буття. Водночас вона зберігає найвидатніші досягнення людської культури, забезпечує історичну спадкоємність розвитку суспільства, гармонізує людську життєдіяльність.

Використана література:

1. Грицанов А. А. Всесвітня енциклопедія. Філософія. XX століття / гл. науч. ред і упоряд. М., 2002. С. 814.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник /. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Харків : Право, 2018. 432 с.

3. Дротянко Л. Г., О. А. Матюхіна, В. Г. Вдовиченко та ін. / ПРАКТИКУМ З ФІЛОСОФІЇ: Навч. посібн. / К. : Книжкове видавництво НАУ, 2006. – С. 6-23.

4. Лосєв Л. Ф. Філософія. Міфологія. Культура. М., 1991. С. 73-77.

5. Навчальний посібник / Л. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін. За ред. І. Ф. Надольного. – К. : Вікар, 1997. \ Філософія С. 5-30.

6. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-

168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>

7. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.

8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія. Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.

9. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

Buzukina Yulia,
student of group EME-11
institute of ESIER
named after B. D. Gavrilishina of WUNU

PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE

Formulation of the problem. In ancient times, law, morality and religious norms were much intertwined closer than today, and sometimes even coincided. Today, legal theorists are increasingly turning to biblical norms, seeing this high scientific and intellectual value and believing that they can be treated with absolute trust. After all, the Bible formulates the basic commandments that determine the moral and ethical and at the same time criminal law of Christianity: do not kill, do not commit adultery, do not steal, do not testify falsely do not covet your neighbor's house.

Aim. The purpose of this research was to establish analyze the development of the problem of philosophical understanding in the Bible.

Presentation of the material. The Bible was formed during the first millennium and the first two centuries AD by selecting for editing and canonizing a large array of religious texts which the Judaic and later Christian traditions defined as divinely inspired. Researchers have always been attracted by the uniqueness of the Bible's origins. Her books have been written by more than forty authors for almost one and a half thousand years. It is significant that these authors came from different cultural and social backgrounds. Biblical works were composed during travels and in exile, in captivity and in military campaigns, in different parts of the world, in different languages. The authors of the Bible in their stories touched on religious, philosophical, moral, legal issues, the essence of nature and man, made bold prophecies, compiled historical chronicles and biographies. Although the authors of biblical texts did not agree on the content of their works, the Bible does not look like an amorphous conglomerate. God's law is the law (rules of confession) given to people in God's revelation (Old and New Testaments). It is necessary as a supplement to God's human rules: to indicate the ultimate goals of human existence; as the highest and unconditional criterion for leadership in disputes about what is proper and just, about human laws; direction of internal (sincere) human movements; to eradicate all evil and sin, including that which is not prohibited by human law. The Fathers and teachers of the Church did not shy away from science either, willingly took advantage of what was related to Christian truth in it, and often turned to dialectics, philosophy, history, science, and other sciences for proof of explanations of truths. They used scientific facts to confirm Christian truth, used the language and methods of modern philosophy of their theological constructions. Saint Gregory the Theologian severely punished those who showed disrespect for external scholarship, those who would like to see everyone as ignorant. He credited St. Basil the Great with the fact that he had a perfect command of the dialectic, with the help of which he easily denied the philosophical constructions of the opponents of Christianity. Asked whether it is possible to judge Orthodoxy with world teachings, the Optina elder Nectarios said the following: "Once a man came to me who could not believe in you that there was a flood. Then I told him that on the highest mountains of sand were found shells and other remnants of the seabed, and that the geology of the flood. He understood. You see, sometimes you need scholarship ". Metropolitan Filaret of Moscow wrote that "the faith of Christ is not hostile to true knowledge, because it is not in union with ignorance. " True science that studies the world cannot contradict the Bible. Of course, much in science can remain poor and erroneous due to the limitations of the human mind and the inaccuracy of scientific research, so no scientific theory the Church has ever defended as its own. While acknowledging the benefits for the Christian of acquaintance with science and philosophy, which broaden the horizons and make thinking more disciplined and flexible, the holy fathers, however, categorically denied the possibility of obtaining an accurate knowledge of God only through reflection. While acknowledging the benefits for the Christian of acquaintance with science and philosophy, which broaden the horizons and make thinking more disciplined and flexible, the holy fathers, however, categorically denied the possibility of obtaining an accurate knowledge of God only through reflection. They rejected philosophy as a method of religious knowledge. St. Gregory

Palamas wrote: "We do not prevent anyone from getting acquainted with secular education if he so desires, unless he has accepted monastic life. But we do not advise anyone to surrender to it to the end and completely forbid to expect from it any accuracy in the knowledge of the Divine doctrine of God. Further: "Thus, secular philosophers are somewhat useful, as in a mixture of honey and hemlock, however, one should be very careful of those who want to extract honey from the mixture, because honey can be drunk and the rest is deadly". Saint Gregory Palamas does not deny the importance of the natural sciences and even acknowledges their relative benefits. He sees in them one of the auxiliary means of mediating (through the visible world) knowledge of God as Creator. However, he denies religious philosophy and science as a way of communion. They "not only cannot give any doctrine of God, but also lead to distortion and, moreover, can become an obstacle to communion with God, become deadly. " Thus, St. Gregory distinguishes the field of theology from mixing religious philosophy and natural knowledge of God. His position on this issue is consistent with Scripture. The Apostle Paul warns that there is a deep chasm between natural philosophical knowledge and the gracious Christian knowledge of God: "Beware lest any man deceive you with philosophy and vain delusion by the Tradition of men, by the elements of the world, not by Christ, for in Him bodily dwells all the fullness of the Godhead. Do you have fullness in Him... ». Theology is based on Revelation, philosophy –on a number of relative ideas or postulates. Theology is based on the facts –Revelation, the fullness of which is given in Christ, because "many times and in many ways in ancient times God spoke to the fathers through the prophets, in these last days he spoke to us through the Son who made him the Heir of all that by Him He created forever. " Philosophy, which thinks about God, does not proceed from the facts of the appearance of the Living God, but from the abstract idea of Deity. For philosophers, God is a convenient idea for building a philosophical system. For the theologian, however, God is the One Who reveals Himself to Him and Whom it is impossible to know rationally outside of Revelation. The concept of God in philosophical systems is a faint reflection of the lost knowledge of God in the Fall, completely insufficient and sometimes clouded by erroneous propositions and thoughts. These Synods of the Triumph of Orthodoxy (11th century) are anathematized Platonists, those "who consider Plato's ideas real, " and those who "devote themselves to secular sciences not only for training (teaching), but also perceive truth as vain thoughts of philosophers. "

Conclusions. The Bible is a valuable source for studying the ancient system, its philosophical understanding. The law of God is the most important law for man, it cannot be unjust, the punishment for its violation is eternal torment after death; Human law is binding on man on earth, for "there is no authority but from God. "Both laws, God's and man's are morally related, but the concepts of "sin" and "crime" have different meanings: what the Bible calls sin, is not always understood by human court as a crime.

References:

1. Nadezhdina A. Elder Nectarius // Bulletin. –Paris, 1983. –No. 113. –p. 192-198.
2. Christ in Eastern Christian Thought. –1975.
3. Uspensky L. Hesychasm and humanism. // Bulletin. –Paris, 1967. –No. 58. - p. 110-127.
4. Prickett, Stephen. Reading the Text: Biblical Interpretation on Literary Theory / Stephen, Prickett // Oxford, 1991. –365 p. 9.
5. The New Oxford Annotated Bible with Apocrypha. New York // Oxford University Press, 1991. –687 p.

ФІЛОСОФІЯ- СВІТОГЛЯДНА ОСНОВАГОСПОДАРЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. Як відомо з давніх-давен та джерел своїм основним завданням філософія має встановлення основних істин, котрі є першоосновою або є принципами для інших істин. З допомогою філософії ми здійснюємо пошукпершопричин буття, осмислення багатьох речей та подій які відбуваються навколо нас. Відповідаючи на сучасні запити, філософіязвертає увагу на ті, котрі є пріоритетними, найпоширенішими в межах певного часу. Першою та найважливішою передумовою існування людини, що спричиняє постановку проблеми філософії господарювання є економічна сфера життєдіяльності людини.

Розглядаючифілософії, якоснову господарювання та управління можна краще розглянути дії, які відбуваються в певних проміжках часу. Дійти до потрібних рішень котрі допоможуть суспільству, можливо за допомогою певних знань, щоб спрогнозувати певні наслідки економічних змін.

Мета. Дослідження філософії, як світоглядної основи господарювання та управління.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- дослідження історії філософсько-господарської думки, співвідношення філософії з економікою
- аналіз сучасної сери філософії господарювання та управління.

Виклад матеріалу. Історичні джерела свідчать про те, що усвідомлення філософії, як основи господарювання та управління можливе за умови проникнення в глибину часів, опрацювавшита узагальнюючи історію.

З часів Арістотеля (384-322 рр. до н. е.), своє втіленнята розвиток почала знаходитифілософія економіки. Арістотель висвітлив проблемуя. Котра і на даний час залишається актуальною та цікавить економістів:чим визначається співвідношення товарів та їхня мінова цінність.

Слід зазначити, що господарська думка в часи середньовіччя розвивалася досить повільними темпами. Аквінський Тома, економіку розглядав, як частину філософської моралі. На той час були судження, що церква була занадто багата, а бідні люди вважались ідеалом. У своїй праці «Сума теології» Аквінський Т. навів випадки, коли комерційний підхід, прагнення до багатства є припустимим, а саме :

- необхідність забезпечити себе засобами існування;
- бажання здобути кошти для благодійних цілей;
- прагнення служити на користь суспільству, але тільки якщо матеріальна вигода буде;
- «поліпшення характеристик речі, щопродається»;
- відмінністьціни на товар у різнихмісцях і в різний час; – ризик

Аквінський надавав перевагу приватній власності, оскільки людина працювала сама на себе а не на інших.

У XVIII ст. відбулась розбудова ринкової економіки котра спонукала науковців до відповідних думок, виникає економічна наука, котра потребує осмислення та пізнання науковців та мислителів. Вивчення економіки було потрібне для вивчення відносин розширеного виробництва, торгівлі та інш.

Філософи прагнули осмислити та вивчити падіння старого економічного ладу і оцінити лад, що заміняв феодальний.

Вебер М. (1864 –1920), видатний німецький філософ, автор робіт «Протестантська етика і дух капіталізму», «Господарська етика світових релігій», висунув ідею про те, що економічне життя окремих країн і народів обумовлено закладеними в них релігійноетичними нормами. Головна ідея праць Вебера М. це безпосередня обумовленість економічного життя окремих країн закладеними релігійно-етичними нормами. На відміну від Маркса К.

визначальну роль у світовій історії він віддав не економічним, а духовно-релігійним факторам й вважав, що світом людей повинні правити не споживання, а Істина, Добро, Краса.

Особливе місце у філософії господарювання ХХ ст. займає «Філософія господарства» Булгакова С. М. Він спробував побудувати філософську систему, що розглядає світ як господарство. Він наголошує, що будь-яка принципова проблема є вікном, через яке ми дивимось на світ, і, звичайно, при цьому воно малює для нас цей світ своїм кольором і формою. Різні філософські системи дивляться на світ через різні вікна, але передбачають і різні бази. У «Філософії господарства» збільшення багатства пов'язується з реалізацією прагнень, розглядається як життєве призначення людини і служіння Богу. Зростання народного багатства – шлях подолання бідності [1].

Слід зазначити, що господарювання та управління здійснюючи суспільну обумовленість різних типів розподілу людської діяльності становить світоглядне значення.

Сучасний етап формування та осмислення філософської думки господарювання переходить етап економічного підходу до розуміння ефективності господарської системи, розглядається перехід від внутрішньої до зовнішньої ефективності економічної системи, що визначає взаємовідносини із світом. В даному випадку увага приділяється раціональності економіки розглядаючись в широкому контексті. Йдеться про подолання вузькоутилітарних підходів «чистої економіки», а отже й суто економічної раціональності ринку, підпорядкування практичному розуму, що, як відомо, є морально-етичним розумом.

Осмислюючи та відкриваючи універсальність економіки через її буття, філософія економіки включає специфіку та серу власного застосування. Розкриваючи багато економічних категорій, а саме виробництво, господарство, праця, гроші і тд., котрі виходять за сферу економіки. Розуміння змісту цих понять забезпечує формування уявлень про природу господарської діяльності, допомагаючи зрозуміти місце та роль у духовному бутті та життєвому світі людини, сприяючи осмисленню людиноцентричної сутності економіки.

Стан економіки на сьогоднішній день вимагає докорінного осмислення економічних знань, учень та способів господарювання. Особливість господарської сфери становить, те що за суттю своїх відносин вона є підґрунтям для застосування морального закону. Філософія господарювання співставляє знання про господарство з моральними проблемами.

В свою чергу філософія управління розглядається, як теоретична та світоглядна основа формування теорії соціального управління, для побудови і обґрунтування основних методологічних засад ефективної управлінської діяльності та своєчасного виникнення суперечностей між теорією і практикою управління між суспільними потребами.

Висновки. Отже, світоглядне значення, котре визначає суспільну обумовленість різних типів розподілу та кооперування людської діяльності становить філософія господарювання та управління. Забезпечуючи розуміння складної системи господарювання, як багатомірного світу, котрий перебуває у постійному розвитку. Завдяки філософії можна визначити цілі економічних процесів, досягнути їх суть та передбачити настання наслідків.

Список використаної літератури:

1. Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами. Бех Ю. В. ; Вид-во НПУ ім. Драгоманова М. П., 2012. 623 ст
2. Глушко Т. П. Філософія економіки як основа формування стратегій соціального управління. Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. Праць. Гол. ред. Лях В. В. Вип. 47. К. : Український центр духовної культури, 2005.
3. Фесенко Г. Г. Філософія господарювання конспект URL: <http://refdb.ru>
4. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.

6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія. Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.

7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

*Viktoria Vivchar,
student of the group MENM-11,
Bohdan Havrylyshyn Education
and Research Institute of International Relations, WUNU*

THE PLATO'S CONCEPT OF IDEAS AS S REFLECTION OF THE IDEALIST APPROACH IN PHILOSOPHY

Formulation of the problem. The superphysical world of Plato's ideal beings. Discovery and substantiation of the supersensible world of ideal essences according to Plato's philosophy. The doctrine of ideas.

Goal. Is to analyze what is the concept of Plato, understand the meaning of ideas and "The only thing" in the understanding of the ancient Greek philosopher.

The statement of the basic material. Plato's theory of forms or "ideas" describes ideal forms as universals existing independently of any particular instance. Plato's Theory asserts that the physical world is not really the "real" world; instead, ultimate reality exists beyond our physical world, the physical realm is only a shadow, or image, of the true reality of the Realm of Forms.

What is the significance of forms in Plato's understanding? The Forms are abstract, perfect, unchanging concepts or ideals that transcend time and space, they exist in the Realm of Forms. Even though the Forms are abstract, that doesn't mean they are not real. In fact, the Forms are more "real" than any individual physical objects. Plato holds that matter is real, though transitory and imperfect, and is perceived by our body and its senses and given existence by the eternal ideas that are perceived directly by our rational soul. Plato was therefore a metaphysical and epistemological dualist, an outlook that modern idealism has striven to avoid: Plato's thought cannot therefore be counted as idealist in the modern sense.

Platonic idealism is the theory that the substantive reality around us is only a reflection of a higher truth. That truth, Plato argued, is the abstraction. He believed that ideas were more real than things. There is a real being –a world of ideas, says Plato, but not everyone sees it. In general, we are like prisoners chained in the cave with our hands and feet so that we do not see the light behind us, and our knowledge of the world is a vision of shadows reflected on the far wall of the cave, we hear the voices of people on the other side of ours contemplations talking, and we see copies of things. Gradual rotation could give us the opportunity to see being itself, but we lack the courage and inspiration, we resigned ourselves to seeing the shadows.

Ideas are in no way mind-dependent or subjectivity. These are rather objective and as such have reality by itself. It is eternal, imperishable and immutable, beyond space and time and apprehended only through reason. Idea exists by itself and that is why it is called substance. The Pre-Socratic philosophers attempted to explain nature with the help of mechanical and material causes only. They believed that the fundamental elements of matter is four in number. These are –earth, water, fire and air. These elements are mechanically combined with each other and are true causes of things.

But in contrast to this view, Plato believed that in addition to these sensible elements there exists a supersensible something which is the cause of the sensible elements. Physical data cannot be explained with the help of physical elements. It needs ascending to the "supersensible" which is called by him "ideas". By the term "idea" Plato does not mean thought rather opposed to thought. Platonic idea is a "being" and that being is absolutely true being. For Plato idea is not a logical concept, it is rather the essence and this essence is ontological. Plato believed that search for truth should be the first and primary concern of human being. In support of this statement he put forwarded argument that truth is perfect and eternal and this is not found in the world of matter. Because material world is constantly changing and it is imperfect in its nature. He believed in universal truths such as mathematics, politics, and education. In his book "The Republic of Plato" further said that the highest point of the world of ideas is Good. All true knowledge is derived from

this idea of Good. In constant to the world of ideas, the world of matter is the world of sensory data and it is always changing.

What are ideas in terms of content? It is the mentally captured fullness and unity of every thing. We could say that this is a set of elements necessary and sufficient for the existence of certain things, if we see them in the necessary unity. «The only thing» in Plato is synonymous with the idea. Continuing the line of reasoning of his predecessors, Plato separated the true being from what is given to us in perceptions. The world of ideas is a special, supersensible reality, which with its fullness and perfection surpasses everything sensual. Things are just shadows of ideas.

The one, as the organizing and structuring principle of existence, has limits, defines the indefinite, configures and embodies the unity of many formless elements, giving them form: essence, order, perfection, higher value. The only thing, according to Plato, are:

- First, the principle (essence, substance) of being.
- Secondly, the principle of truth and cognition, because only that which is defined is conscious, cognizable.
- Third, the principle of value, because it is the restriction that causes order and improvement.

He developed a vision of two worlds: a world of unchanging ideas and a world of changing physical objects. There is not a thing really visible and tangible, but the idea of a thing –this is the main thing in Plato’s idealism. If one believes in the non-conventional reality of normative facts one might also be drawn to idealism in order to account for their non-physical reality. Plato’s Theory of Ideas is unique in the sense that his theory is the theory of the objectivity of concepts. That the concept “man”, is not merely an idea in the mind but something which has a reality of its own, outside and independent of the mind –this is the essence of the philosophy of Plato.

Conclusions. From the above discussion it is clear that Plato in his philosophy believes the reality of matter as well as eternal ideas. Matter is perceived by our body and sense organs and as such is imperfect and transitory but eternal ideas are directly perceived by our rational self. Thus from metaphysical and epistemological point of view Plato is a dualist. So, Plato was an idealist in the sense that he foresaw a proper being, one that is not in our understanding, but he meant a being that should be. Justice, which is higher than all its manifestations, is the really we have for the goal for which we are ready to endure domestic troubles, pain. The world of ideas is invisible, and the world we see is the material world.

References:

1. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії: Навч. посібник. Львів: Світ, 2001. 320с.
2. Конспект лекцій з курсу “Філософія”(частина перша “Історія філософії”) для студентів II курсу / Укл. О. М. Заєць. Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2012, 94с.
3. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації, 2 вид., виправ. та доп. К. : “Каравела”; Львів: “Новий світ-2000”, 2002. 544с.
4. Jeremy Dunham, Lain Hamilton Grant and Sean Watson: Idealism: The History of a Philosophy, Acumen, 2011
5. Santas, ed., Gerasimos: Understanding Plato’s Republic, Oxford, Wiley Blackwell, 2010.
6. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
7. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ “Університетська думка”. 2021. 338 с.
9. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

PHILOSOPHY OF MONEY: PROBLEMS AND PARADIGMS

Topicality. The fact is that money is an important factor in the functioning of social production. They are a reality we face every day, they create an interesting relationship with ourselves and the outside world. Money creates problems for a person in their absence and even more so when there is enough or too much of it. The eternal question is whether money controls people or people control money? In my opinion, money is people. Money dictates its policy, imposes a special worldview, philosophy. Modern philosophy of money aims at a holistic analysis of money as a social phenomenon, identifying their impact on the world, people and the inner world of the individual. Today, money acquires its own life, even controls actions, motivates practical actions, controls the will of the people. All this makes theoretically and practically significant the problem of the philosophy of money, as well as the purposeful formation of a rational attitude of the individual to money as a means of socialization. The researchers' conclusions boil down to the assertion that money significantly influences the modern socio-cultural reality and personality of a person and largely shapes them. Objective: To find out the problems and paradigms of the philosophy of money.

Tasks: to determine the essence of money from the philosophical point of view; to study the attitude of the individual to money; determine the effects of money on the worldview and spiritual world of man.

Object of research: money as a socio-cultural phenomenon. **Money** –a special commodity, which is the general equivalent (equivalence) in the exchange of goods, their form of value. **Philosophy of money** –a philosophical analysis of the systemic influence of the logic of money, monetary relations on the worldview and spiritual world of man and society.

Subject: features of the philosophy of money. Scientist S. Moskovichi argues that the impact of money on man is not limited to the economy. Money also affects the formation of morality, the hierarchy of human values, psychology, worldview of man and society. They have long acquired the status of a universal category "[9, p. 48]. It is possible to understand their nature only by such tools of thinking that are able to cover all forms of manifestation of the essential features of money in their entirety. This can be done on the basis of a philosophical approach, which is the philosophy of money [2, p. 145]. Money brings changes not only in the "world of things" and not only in the "world of people", they play a role in changing the inner world of man, his interests, ideals, aspirations and moral criteria. Money changes the very system of human values, puts itself at the center of the socio-historical system of values "[4, p. 42-43]. Researchers, in particular M. Weber, G. Simmel, S. Moskovichi, noted that money forms a special style of thinking, due to the universalization of which the culture of market society as a whole acquires specific features. [4, p. 74]. The philosophy of money, write T. Smovzhenko and Z. Skrynnyk, provides a philosophical analysis of the systemic influence of the logic of money, monetary relations on the worldview and spiritual world of man and society. A holistic picture of money can be created on the basis of their analysis not only as a means of circulation, but also as a goal. As a means of circulation, money contributed to the development of trade, acceleration and expansion of goods and services, the formation of state and interstate economic ties. As a goal, money had a huge impact on human development, its purposeful activities, attitude to work [2, p. 228]. That is, money actualized not only changes in the world of things, but also in the world of people, in the inner world of man, his interests, ideals and aspirations, moral criteria. They have significantly changed the system of human values, putting themselves at the center of them as a universal value. Due to this, money went beyond its natural (traditional) functions as the equivalent of goods and services, expanding the scope of its operation. [3, p. 223]. They create or destroy a person as a person, influence the formation of his individual value system, the hierarchy of his personal priorities and goals. It all depends on the ratio of mental and volitional

efforts and monetary interest in people's activities. Money is a product of society, its product, for which it must be responsible. Man must understand their true place and role in his life and society, learn to manage them on the basis of a combination of modern economics (with its practical orientation) and philosophy (with its focus on knowledge of the whole world).

Conclusions: In the conditions of the establishment of the economy on market values, the problem of rational attitude to money and effective management of money acquires special urgency for the younger generations. In an unstable society in the monetary culture is a morally contradictory attitude to money. Indicators of moral conflict are contradictions, in particular, the discrepancy between the notions of money that exists in the public consciousness, and the value of money for the individual; between the importance of money and the ability to achieve it.

References:

1. Osipov Yu. M. Philosophy of economy / Yu. M. Osipov. –Moscow: Jurist, 2001. –624 pp. Abramova SB Sociological approach to the study of money: foundations and prospects / SB Abramova // *Izvestiya Uralskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2009. № 4 (70). P. 133-141.
2. Malashiya G. Perspectives of man in the globalizing world / G. Malashkiya; under. ed. VV Partzvaniya. –СПб. : St. Petersburg Philosophical Society, 2003. –318 p.
3. Baudrillard J. Symbolic exchange and death / J. Baudrillard. –М. : Добросвет, 2000. –387 с.
4. Ilyin VV The magic of money: history, philosophy, life: a monograph / VV Ilyin. –К. : УБД НБУ, 2011. –590 с.
5. Leonov VV Motivational factors of financial behavior of the population of Ukraine: empirical analysis / VV Leonov // *Ukrainian society*. –2007. –№3. –P. 63 –76.
6. Philosophy of money in the era of financial civilization: a monograph / col. authors; for ed. TS Smovzhenko, ZE Skrinnik. –К. : УБС НБУ, 2010. –463 с.
7. Osipov Yu. M. Philosophy of economy / Yu. M. Osipov. –М. : Jurist, 2001. –624 p.
8. Abramova SB Sociological approach to the study of money: foundations and prospects / SB Abramova // *Izvestiya Uralskogo gosudarstvennogo universiteta*. –2009. –№ 4 (70). –P. 133-141.
9. Shkrebets MS Influence of monetary culture on the level of consolidation of Ukrainian society / MS Shkrebets // *Bulletin of the Kharkiv National University named after VN Karazina*. –2010. – № 889. –P. 133 –137. 10. Goncharuk TV, Shumka ML Reflection of the phenomenon of money / Tetyana Viktorivna Goncharuk, Mykhailyna Leonivna Shumka // *Proceedings of the International Philosophical and Economic Readings 20-21 May 2009, Lviv*. –P. 89-94. 11. Shumka M., Zhuk A. The essence and significance of money in the works of MI Tugan-Baranovsky / Mikhailina Shumka, Alla Zhuk // *All-Ukrainian scientific journal "Mandrivets"*, special issue, 2008 –P. 73-75. 12. Tomahiv V. Money as a factor of globalization [Electronic resource] / Vladimir Tomahiv // *Mandrivets*. –2008. –№ 4. –P. 67-71.
10. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
11. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
12. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
13. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

“PHILOSOPHY OF LIFE” BY F. NIETZSCHE

Formulation of the problem. For “Philosophy of Life” is characterized by a sharp protest against the panlogical truncation of the universe and abstract rationalism, which were largely incapable of the demand of time. In this direction, the idea was put forward that philosophy should not be based solely on the natural sciences in constructing a picture of the universe, that priority should be given to artistic vision, which more than accurate science can reflect the variability of the world, the movement of life itself. In addition, attention was paid to the person, his real life problems.

“Philosophy of Life” had a huge impact on European culture and self-awareness in the XX century. This direction is represented by the names of Nietzsche, Dilthey, Spengler, Bergson, Simmel.

The aim of the study. To help a person to adapt to the world and give the opportunity to realize himself as much as possible.

The main idea. –the world is an infinite formation, which has no meaning and purpose. Therefore, is it impossible to know the world, the truth is unattainable.

_ time is infinite, so everything will be repeated (eternal return)

Object of study. Friedrich Wilhelm Nietzsche (1844-1900) was a famous German philosopher, psychologist and classical philologist, a representative of irrationalism. Philosophical, Nietzsche's ideas mostly focused on the philosophy of life. In contrast to classical rationalism, philosophy of life at the center of philosophical issues put the phenomenon of life. Philosophy of life represents life as the essence of the human world and human existence. Life is seen as a phenomenon of human existence that is inaccessible to the rational comprehension, because it is irrational in essence. The task of the philosophy of life was to comprehend human existence "in the flow of life" by methodological means of philosophy, not science.

Presentation of the material. Philosophy of life as a concept was first introduced by the German ideologue and thinker Friedrich Nietzsche. He is considered the founder of this trend in the philosophy of the twentieth century. The philosophy of life as a concept was first introduced by the German ideologue and thinker Friedrich Nietzsche. He considered the founder of this trend in the philosophy of the twenties century. "In his work it is possible to trace attempts to go beyond classical rationalism, historical and cultural optimism. His idea about the will as the basis of the world, the idea of the life force of human existence had a significant impact of the formation of a philosophical direction –the philosophical of life. An attempt was made to explain the world of man, his existential features, value orientation. The starting point of thinking in this area were not questions about God, spirit or ideas, but primarily concerned another –the actor. An attempt was made to explain the world of man, his existential features, values orientation.

The whole philosophy is the development of one idea of “will to power” as the basis of all life, the development of society and culture, combined with the will to truth. Nietzsche asserts the will as the basis of all things. Renunciation of his will is not a means of salvation, as in Schopenhauer. Life is a specific will to accumulate strength and the desire for maximum sense of power.

Such a combination of biological, sociological and psychological elements is proposed to be used to overcome nihilism, the decline. Nihilism prevails in Europe, the result of a distorted understanding of the values of existence. Higher values have lost their meaning, become illusory. This culture is in crisis due to the clear predominance of rational origin over life.

"Will to power" is declared a measure of the importance of any of the phenomena of life "Will to power" is declared a measure of the importance of any of the phenomena of society. All is well that multiplies the feeling of power, the will to power, the power itself in man. The morality of good and evil arises to embody the sense of superiority of aristocrats, masters over slaves and the "lower". The superman is the subject of the morals of the lords. A strong man, a born aristocrat, is completely free, and he is not written any moral and legal norms. These "superhumans" indulgent, polite,

reserved, gentle, proud, friendly to each other, but to others they are like wild beasts. In the innocent conscience of the beast of prey, they reward themselves for the pacification caused by peaceful coexistence with the common people. This aestheticization of the wild beast that lives inside us is aimed at realizing reality. Nietzsche's atheism is more like a method of testing the strength of the ideas of theology and philosophy. Denying God is not the purpose of his reasoning, he is against hypocrisy. Nietzsche considered religion and any configuration of worldview, traditional truths and ordinary values to be mistakes. As a religion of losers, he characterizes Christianity, and philosophy, he said, produces a permanent delusion. He criticizes all the foundations of European culture, directing energy to strengthen the will to power, the superman and eternal return. These are not banal dogmas, but some key points on the way to creating a post-crisis culture society. All is well that multiplies the feeling of power, the will to power, the power itself in man. The morality of good and evil arises to embody the sense of superiority of aristocrats, masters over slaves and the "lower". The superman is the subject of the morals of the lords. A strong man, a born aristocrat, is completely free, and he is not written any moral and legal norms. These "superhumans" are indulgent, polite, restrained, gentle, proud, friendly to each other, but to others they are like wild beasts. In the innocent conscience of the beast of prey, they reward themselves for the pacification caused by peaceful coexistence with the common people. This aestheticization of the wild beast that lives inside us is aimed at realizing reality. Nietzsche's atheism is more like a method of testing for strength ideas of theology and philosophy. Denying God is not the purpose of his reasoning, he is against hypocrisy. Nietzsche considered religion and any configuration of worldview, traditional truths and ordinary values errors. As a religion of losers, he characterizes Christianity, and philosophy, he said, produces a permanent delusion. He criticizes all the foundations of European culture, directing energy to strengthen the will to power, the superman and eternal return. These are not banal dogmas, but some key points on the way to creating a post-crisis culture.

Therefore, the critique of science, philosophy, morality, religion, outdated traditions and the establishment of culture by Nietzsche –is an unconventional step of purification, a way to develop modern philosophy. The novelty of his position is that warning of the danger of the implementation of outdated philosophical concepts in scientific and technological civilization, the absolutization of morality, etc., he foresaw a critique of modernity.

Conclusions. The basis of life, according to Nietzsche, is the will. Life is a manifestation of will, however not an abstract world will, as in Schopenhauer, but a concrete, definite will –the will to power. Nietzsche sees human happiness in a sense of growing power, authority, the ability to overcome all obstacles. Nietzsche's doctrine of the superman is based on the following propositions: 1) value life is the only unconditional value and it coincides with the level of "will to power"; 2) there is natural inequality of people ("aristocratic" and "gray mass") 3) a strong man, born aristocrat, is completely free and does not bind himself to any moral norms (Morality and Christianity –the morality of slaves).

Literature:

1. Taras V. February Ukrainian Nietzscheanism. Scientific notes of NaUKMA. 2011. T. 115: Philosophy and Religious Studies. Page 60-66.

2. Thus spake Zarathustra; Desires of power / Per. with him. A. Onishka, P. Tarashchuk. K. Basics. Dnipro 1993. - 415 p.

3. K. Yu. Galushko. Friedrich-Wilhelm // Encyclopedia of the History of Ukraine: in 10 volumes / editor-in-chief: VA Smoliy (chairman) and others.; Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine. K. : Наукова думка, 2010. Vol. 7: Jr. -O. –P. 422.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Постановка проблеми. Аналізуючи римське право, ми зазначимо, що воно стало тією системою, яка забезпечила перетворення полісу у світову державу. Згідно із ним, соціальний простір поділявся на особистостей, відносини, і речі, а для кожної із цих категорій були визначені чіткі закони. Важливість розгляду цієї теми обумовлена також тим, що вона стосується не лише історії філософсько-правової думки як парадигми, а фактично є самою цією думкою, тобто історія філософії права і є самою філософією права. Життєздатність і дієвість римського права підтверджує той факт, що навіть із знищенням варварами Античного світу воно не було забуто.

Мета. Проаналізувати розвиток філософії права Стародавнього Риму.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- Розкрити основні етапи у становленні права Стародавнього Риму
- Охарактеризувати вчення Марка Аврелія як філософа і правителя.

Виклад матеріалу. Римські закони увійшли до законодавчих систем усіх держав, що колись були під владою могутньої імперії; вони стали основою сучасного правового простору. Зокрема розвиток західноєвропейського права відбувся під знаком римського права аж до теперішнього часу. Тож обгрунтовуючи матеріал ми виділимо основні тези:

1. Періодизація розвитку римського права;
2. Ідеал найкращої держави за Марком Аврелієм;
3. Уявлення про людину за Марком Аврелієм

1) Виділяють такі великі періоди в розвитку римського права:

– період докласичного римського права (754 – 367 рр. до н. е.), характерними ознаками якого є архаїчність і формалізм цього права. Цікавою у зв'язку з цим є характеристика договорів, які укладаються в цей період: сторонами їх виступають не окремі особи, а сім'ї, роди; об'єктами стає не тільки рухоме і нерухоме майно, але й знаки поваги, урочистості, військові послуги, жінки, діти, танці, свята, ярмарки; неможливо відмовитися від подарунка, а його прийняття спричиняє необхідність віддарувати дарувальника;

- період класичного римського права (367-27 рр. до н. е.), який характеризується розквітом римського приватного права;

- період післякласичного римського права (27 р. до н. е. – 476 р.) характеризується як період утворення Прокуліанської та Сабініанської шкіл права, прийняття конституцій імператорів і проведення перших кодифікацій законодавства.

Політико-правові інститути й погляди у Стародавньому Римі розвивалися впродовж довгої історії між різними верствами населення – патриціями і плебями, вільними і рабами. В загально-теоретичному плані давньоримська політико-правова думка перебувала під значним впливом давньогрецької правової думки.

2) Марк Аврелій Антоній – «імператор-філософ» розвивав уявлення про державу з рівним для всіх законом. Характеризуючи головний філософський трактат Марка Аврелія – 'Роздуми' дослідники зазначають наявність певної еkleктики в його філософській позиції. Марк Аврелій належав до славної плеяди великих цезарів Римської імперії. Правління Нерви, Траяна, Адріана, Антоніна Пія і Марка Аврелія стало "золотою добою" в історії цієї держави. Але то був передостанній подих наймогутнішої держави Стародавнього світу. Більшу частину життя Марк Аврелій – звісно, вимушено – провів у воєнних походах. Він усіляко намагався зберегти мир в імперії, але марно. 14 років свого правління з неповних 19-ти йому довелося воювати! Період правління Марка Аврелія, який, за словами Євсевія Кесарійського, хоч і вирізнявся особливою жорстокістю щодо християн, проте не залишив нам якихось нових указів проти цього віровчення. Дискусійним залишається й питання про те, чи відбувалося переслідування християн з ініціативи імператора, і чи був Марк Аврелій узагалі причетний до

цих гонінь. Імператор так і залишився єдиним справжнім філософом на троні у світовій історії. Він був учнем Епіктета, а отже, привчився не ремствувати. Намагався бути витривалим у численних воєнних кампаніях і спокійно, як справжній стоїк, тримати удари долі.

3) Людина в розумінні Марка Аврелія трійчаста: у неї є тіло – воно тлінне, є душа, і є керівне начало, тобто розум. Марк Аврелій називає розум у людині її генієм, її божеством. Людина повинна пестувати його у собі, не кривдити нічим нижчим, не осоромлювати «генія, що живе у грудях»

Висновок. Отже, вирішальну роль у розвитку римського права відіграла давньогрецька філософія, зокрема такі течії, як стоїцизм, епікурейство. Визначили, що досягненням довньоримської думки було створення самостійної науки – юриспруденції. Римські юристи зробили значний внесок у розробку загальної теорії права і держави. Відкрили обширне уявлення Марка Аврелія про ідеальну державу, та його розуміння про людину.

Список використаної літератури:

1. Філософія права: навч. посібник / Марченко О. В. Дніпропетровськ: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. спр, 2015 – 304с.
2. Шумка М. Л. Гончарук Т. В., Мокряк Л. П., Рудакевич О. М. Філософія (частина перша). Навчально – методичний посібник. Тернопіль: Воля, 2007. 352с.
3. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
4. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 – 64.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ПРОБЛЕМА ВІРТУАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА У ФІЛОСОФІЇ

Актуальність проблеми. Дане дослідження зумовлене віртуалізацією сучасного соціуму, який створює специфічний елемент соціального простору – віртуальний простір.

Протягом багатьох десятиліть під впливом візуалізації, соціальний простір зазнав вагомих змін. Нові інформаційні технології набувають поширення і призводять до того, щовідносини між людьми у соціумі стають віртуальними. Шляхом інформатизації і глобалізації культурних процесів виник новий простір, який ми можемо називати віртуальним. Тривалий час представники різних дисциплін здійснюють дослідження, однак досі ця тема є актуальною.

Мета статті полягає у вивченні проблеми віртуальної реальності та інформаційного суспільства, аналізі віртуального простору для вільного спілкування.

Виклад основного матеріалу. Шляхом створення всесвітньої комп'ютерної мережі – інтернет мільйони користувачів світу мають доступ до численних інформаційних ресурсів та послуг. Крім того, кажуть, що для доступної мережі в майбутньому будуть використовувати комп'ютерні віртуальні технології, що нададуть можливість діяти в кіберпросторі за допомогою всіх органів чуття. Завдяки спільному використанню комп'ютерних віртуальних технологій і мережі людина матиме багато нових можливостей, а інтернет набуде статусу інформаційної реальності, у якій людина зможе існувати й ефективніше проявляти себе в багатьох сферах.

Інтернет оснований передусім на принципах вільного спілкування та обміну інформацією. Тому взаємодія людей у мережі зумовила виникнення віртуальних спільнот, які являють різні сукупності людей, об'єднані інтересом за допомогою електронних комунікацій. Віртуальний світ і віртуальні спільноти істотно змінили всю сукупність культурних відносин і саме соціокультурне життя. Очевидно, що вплив інтернету на соціокультурне життя постійно посилюватиметься. Віртуальний мережевий простір інтернету – це безліч можливостей для найрізноманітніших творчих проявів і діяльності людей.

Активний розвиток інтернету стимулював різноманітні дослідження віртуальної проблематики, а також формування спеціальної наукової дисципліни – віртуалістики, яка дедалі більше привертає увагу дослідників. У сучасній науковій літературі віртуалістика розуміється як:

–оригінальний загальнокультурний феномен кінця ХХ ст., міждисциплінарний підхід, згідно з яким різні об'єкти і процеси розглядаються як особливі віртуальні реальності. Віртуалістику порівнюють з кібернетикою і синергетикою, говорячи про загальність застосування її методів у багатьох сферах людської діяльності [6, с. 3].

–парадигмальний підхід, який передбачає розгляд віртуальних реальностей як реалій, що мають онтологічний статус існування, а не як феноменів. Віртуалістика ґрунтується на визнанні поліонтичності віртуальних реальностей, а також є підходом, який може використовуватися в будь-якій науковій дисципліні [4, с. 416–417].

Загалом віртуалістика (від лат. *virtus* – уявний, удаваний) – це комплексна наукова дисципліна, предметом вивчення якої є проблеми віртуальності і віртуальної реальності, досліджувані переважно у філософських, наукових, технологічних і практичних аспектах. Оцінюючи масштаби поширення інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності людини, можна передбачити, що найближчим часом культурологічні, філософські, соціологічні, психологічні й інші дослідження віртуальності, віртуальної реальності та інтернету ґрунтуватимуться на статистично репрезентативних даних віртуалістики.

Рівень актуальності проблем віртуальності і віртуальної реальності змінювався під час еволюційного розвитку науки. При актуалізації проблеми «віртуальної реальності» виник комплекс проблем, вирішення яких уможливило б чітко визначити, що таке реальність

природна, тобто той реальний світ, у якому ми живемо і який нам звичний, і штучна реальність, тобто реальність, створена в процесі життєдіяльності людини і суспільства. До найістотніших проблем сучасних досліджень реальності належить і недостатня розробленість відповідного категоріально-поняттєвого апарату. Поділ реальності тільки на об'єктивну і суб'єктивну є необхідним, але недостатнім. Сучасні потреби теорії і практики передбачають поділ реальності щонайменше на природну та штучну, тобто реальність, створену в результаті творчої продуктивної діяльності людей [1].

Спеціальне дослідження штучної реальності закономірно передбачає визначення її структури, системної взаємодії елементів, побудову відповідних моделей тощо. У цьому разі важливим є те, що за допомогою категорії «штучна реальність» можна виробити розуміння про віртуальну реальність як одну з найважливіших різновидів штучної реальності. Дослідники загалом поділяють ідеї і концепції віртуальної реальності, розроблені одним із засновників російської школи віртуалістики М. О. Носовим. Аналізуючи філософські та соціальні аспекти природи віртуальної реальності, М. О. Носов виокремив чотири основні ознаки віртуальної реальності:

- 1) породженість – віртуальна реальність продукується активністю іншої реальності, зовнішньої стосовно неї;
- 2) актуальність – віртуальна реальність існує актуально, тільки «тут і тепер» – до того часу, поки активна породжена реальність;
- 3) автономність – віртуальній реальності притаманні свій час, простір та закони існування. Наприклад, людина, яка перебуває у віртуальній реальності, не має минулого і майбутнього;
- 4) інтерактивність – взаємодія віртуальної реальності зі всіма іншими реальностями, зокрема з тими, які її зумовили [4, с. 33].

Виокремивши ці ознаки, М. О. Носов використав поняття «константної» і «породженої» реальностей. Поняття «константної» реальності невід'ємно пов'язане з поняттям віртуальної реальності і було введено дослідником лише для розмежування природного і штучного середовищ. За М. О. Носовим, константна реальність – звична реальність, у якій відбуваються звичайні події, що переживає людина звичним чином. Під породженою реальністю розуміється ініційована константною реальністю віртуальна реальність [5].

На основі виокремлених ознак і розроблених базових понять був вироблений так званий філософсько-психологічний підхід до вивчення феномена віртуальної реальності. Основні положення цієї концепції викладені в монографії М. О. Носова «Віртуальна психологія» [4].

Однією з найцікавіших спроб класифікації віртуальної реальності є класифікація, запропонована О. В. Ковалевською в праці «Віртуальна реальність: філософсько-методологічний аналіз» [9]. Суть її ідеї полягає в класифікації віртуальної реальності за двома напрямками: «Перший ділить системи за «технологічним принципом» (системи типу «вікно у світ», системи відеоекрану, системи занурення, системи телеприсутності та системи змішаної реальності). Другий напрям ділить системи віртуальної реальності «за змістом» (симуляційні реальності, умовні віртуальні реальності, прожективні віртуальні реальності, віртуальні реальності змішаного, граничного типу та комунікативні віртуальні реальності)» [3].

Дослідник взаємозв'язків віртуальної і соціальної реальності О. Є. Іванов надає найвлучніше та найсучасніше визначення віртуальної реальності. Він зазначає, що під комп'ютерною віртуальною реальністю нині розуміється технічно конструйоване комп'ютерне інтерактивне середовище, що забезпечує породження й оперування об'єктами, подібними реальним або уявним, на основі їх тривимірного графічного подання, симуляції фізичних властивостей (об'єм, рух, тощо), здатності впливу і самостійної наявності в просторі [2].

У сучасній науковій і популярній літературі поняття «віртуальна реальність» часто використовується в значенні «комп'ютерна віртуальна реальність». Функціонування цих понять як синонімів є недоцільним, але це свідчить про роль віртуальної комп'ютерної реальності в сучасному світі.

У віртуальній реальності можна спробувати робити щось багаторазово, не боячись помилитися, і саме тому такою високою є ефективність тренажерів, оснований на

використанні технологій віртуальної реальності. Крім того, зниження цінності об'єктів віртуального світу внаслідок того, що всі вони є лише ілюзією, спонукає людей творити, пробувати, досліджувати. Нарешті, віртуальна реальність надає можливості по-новому ставитися до світу, наприклад, побачити світ очима тварин, відчувати себе птахом тощо. Отже, віртуальна реальність може здійснювати дійсний, актуальний вплив на реальність даного нам світу. Перенесення чого-небудь, наприклад, знань, умінь і навичок чи нового досвіду з однієї реальності в іншу може відігравати значну роль у розвитку людини.

Це все змінює людину та її бачення світу. Нині розвиток технологій, зокрема систем телеприсутності дозволяє людині одночасно бути присутньою в кількох місцях. З прогресом цивілізації спілкування людей дедалі частіше відбувається на рівні не безпосереднього, а опосередкованого віртуального інформаційного контакту. Віртуальна реальність має важливе практичне значення в житті сучасного суспільства. На технологіях віртуальної реальності нині ґрунтується чимало виробничих, наукових, військових та інших видів суспільної діяльності.

Висновки. Феномен віртуальності, водночас і процес віртуалізації, не просто стосуються всіх сфер суспільного життя людини, а має велике значення в пізнанні, освоєнні і формуванні сучасного культурного простору. Віртуалізація змінює людський спосіб життя, створюючи натомість новий –штучний. Віртуальна реальність як множинність породжує різноманітність реальності, світоглядних систем, «картин світу».

Список використаних джерел:

1. Іванов А. Є. Реальність. Історія філософії: Енциклопедія. 2002. С. 879.
2. Іванов А. Є. Філософські та психологічні аспекти віртуальної та соціальної реальності. URL: <http://cheloveknauka.com/filosofskie-i-psihologicheskie-aspekty-virtualnoy-i-socialnoy-realnosti-vih-vzaimosvyazi>.
3. Ковалевська Є. В. Віртуальна реальність: філософсько-методологічний аналіз URL: <http://www.dslib.net/ontologia/virtualnaja-realnost.html>.
4. Носов Н. А. Віртуальна психологія. 2000. 432 с.
5. Носов Н. А. Віртуальна реальність. 1999. №10. С. 152-164.
6. Солопов П. Є. Віртуалістика та філософія. 2000. С. 49 с.
7. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
8. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
9. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
10. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І., Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

THE MODERN WORLD THROUGH THE PRISM OF UNIVERSAL VALUES

Formulation of the problem. Values are what excite a person at all times of his existence. Values are a property that indicates the importance of certain things for people through which they are willing to spend energy, time, money. Values also be called a special worldview of man, the ideas of some peoples about goodness, culture, beauty and ideal.

Universal values originated a long time ago, in the Neolithic period, when the first tools appeared. The problem of values is very large and has been considered in various sciences: philosophy, ethics, psychology, sociology, pedagogy, etc.

The urgency of the problem. As the ancient Greek philosopher Protagoras believed: "Man is the measure of all things. " It turns out that man is the main meaning of the concept of "value". Ancient and medieval philosophers believed that value characteristics are inseparable from reality, were seen as inherent in real life.

In our time, universal values have not receded into the background, but on the contrary, have become important. Values regulate the behavior of mankind, act as the most important stimuli, criteria, tools for finding mutual understanding, form the culture of the individual. But, on the other hand, values are not something material or concrete. These are not laws that must be obeyed.

Therefore, before the world, for many years there are many important questions:

1. What values are most important in human life?
2. Why do people neglect values in today's age?
3. How to give preference in the current conditions?

In the philosophy of the modern world there is still no single concept of what are universal values. There is no single whole that defines universal values for all segments of the population, peoples and cultures. Every corner of the world has its own perception of the word "common" or "universal".

Throughout the existence of mankind, the basic universal values have been formed, which are very important for all the inhabitants of our planet, namely:

1. The meaning of life
2. Good and evil
3. Preservation of nature
4. Justice
5. Freedom
6. The value of life

Humanity is constantly evolving, so new values will emerge in the future, the study of which will help to understand the needs, problems, importance of society and many other, no less important factors. The future analysis of values will give us an understanding and essence of the history of culture, society and humanity in general.

The goal of the work. Analysis of the impact of universal values in our era, in the modern world in which humanity exists and lives, classification of values, identify the most important values and problems that are relevant today.

Object of the work. Universal values and the impact of values on the modern world.

The problem of universal values began to exist a long time ago, but even in the age of information technology is extremely relevant and modern. At the beginning of the twentieth century, the French scientist P. Laney introduced the term "axiology" (the science of values). Of the ancient

philosophers, the question of values was considered by Socrates, Plato –the most famous philosophers of the ancient world.

Values distinguish people from animals, and with the help of values, humanity satisfies its needs. "Values are what people need to meet their needs and interests, as well as ideas and their motivation as a norm, goal and ideal" –wrote V. P. Tugarinov. [10; p. 85]. Culture is based on values, and it serves as a subject field for values. These categories are inseparable from each other [7, p. 76].

Values are also forms of social consciousness (justice and injustice) that evaluate phenomena, condemn or approve, demand their elimination or implementation.

Some people who share the same values unite in social groups that pursue a common goal (political, spiritual, economic) and thus create history in a certain direction. As an important thing in the life of society, values ensure the unity of society, a high level of self-awareness and organization of its members.

In philosophy, the most commonly used is the concept that values meet human needs. Therefore, several types of values are defined:

- Spiritual –theories, ideas, thoughts, concepts (philosophical, environmental, political, moral, etc)
- material –things and consumer goods

There are also subject and subject values. Subjective values are objects of human activity, and subjective are the criteria by which the assessment of phenomena. VP Tugarinov wrote that in the literature on the classification of values, there is a division into the values of life and culture. The difference between life and culture is obvious. Life is given to man by nature, culture is created by people. [9; p. 87].

People's values differed both in the past and now. Different peoples and civilizations had their own, special values. Values in human life are not always stable. In childhood they are naive, in adolescence and youth the values become more serious. Only in adulthood do we form our worldview completely. Mankind lives in the age of digital technology, where everything is changing very quickly. In all this atmosphere, man has decided that the meaning of life is only the accumulation of wealth, the creation of a world where only we are comfortable. When life is already extremely complex and dynamic, it is important to realize and understand the values that guide young people, because it is the values that affirm everyday ideas about today and the future. But for some reason young people forget about universal values and neglect them. Why? Everything is simple. Most people watch TV, listen to the radio, sit on the Internet. And as you know, there is a propaganda of "luxury living" on television and on the Internet. They talk about money, alcohol, power, real estate, debauchery, luxuries, social status, possession of things that are not available to others, bad habits, selfishness and more.

People became very interested in it and stopped noticing everything around. People became indifferent, selfish, thick-skinned. People also have an unhealthy disgust for the weak and the poor. Personal happiness comes first. The first thing you need to do all your whims and whims. It is necessary to do everything that brings pleasure, and to sneeze at everyone to the detriment of themselves and their health. Everyone knows the dangers of cigarettes, but they smoke, everyone knows the dangers of alcohol, but everyone drinks. Someone is sitting on Instagram or watching TV, someone is disappearing in clubs.

Nature has endowed us with what some people do not have at all. Health. We have arms and legs, and others are in wheelchairs, we can walk, and some only dream about it, we have eyes, and some are blind, we can hear, and some are deaf. And why don't we respect that? Everyone has the same answer. "Having not appreciate, but lose-cry. " Why do people only value something when they lose? And it doesn't matter if it's health, a loved one or social status. The realization that we were rich comes only after loss. And then the person suffers very heavy torments. Knowing all this and when we see what it all leads to, we simply do not have the right to lead such a debauched and wasteful lifestyle. We must cherish every moment given to us in this life and on this planet. But everyone seems to have forgotten about it. However, it is very easy to change everything. You need to change

yourself and the world around you to change. We must always remember the conscience, moral and spiritual values that are the foundation of success and a happy life. When society understands this, the world will be much better, people will begin to understand that the main thing is not material enrichment, but spiritual enrichment. No matter how important it was, God would not have given it to us, and it would have been completely different.

So, if we draw conclusions, we can say that the problem of values has always been, is and will be important. Family life, cognition, creativity, work, relationships with other people –in all spheres of life a person acts based on their values, and it is in these areas that a person finds "their" values. Universal values occupy the most important place in human life. Without them, there can be no man, no society, no world, and in general, nothing can exist without values.

References:

1. Afanasyev M. S. Sociality and value orientation of the individual. –M.,1990. 74p.
2. Avaliani S. Sh. The nature of knowledge and values. –Tbilisi, 1989. 127p
3. Bakradze A. T. The ideal of humanity and the value of human life // Philos. opinion. – 1989. –№ 2. 17 –23p.
4. Blumkin V. A. The world of moral values. M.,2001. 198p.
5. Chukhyna L. A. Man and his world of values in religious philosophy. –Riga, 1991. 267p.
6. Global problems and universal values. M. –1990. 67p.
7. Malakhov V. A. Value as a category of culture // Philosophical thought. –2002. –№ 5. 76-85 p.
8. Sukhomlinskaya O. V. Modern values in education: problems, prospects // The way of education. –1996. –№1. 24 p.
9. Tugarinov V. P. Nature, civilization, man. L. : Science, 1978. 486 p.
10. Tugarinov V. P. Philosophy of consciousness. –M. : Idea, 1971. 356 p.
11. Worldview and sociocultural principles of formation of the modern Ukrainian nation: monograph / Goncharuk T. V., Gnasevich N. V, Gurik M. I, Rudakevich O. M, Tomakhiv V. Y., Shumka M. L; ker. aut. count O. M Rudakevich. –Ternopil: TNEU, 2015. 255 p.
12. Zagorskaya N. S. Culture of interethnic communication: ethical and sociological analysis. : ethical and sociological analysis. : Dis. cand. sociol. Sciences: 2 –Minsk, 1990. 193 p.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Реалії сучасності, глобальні зміни, які відбуваються в політиці, економіці, культурі, екології, потребують дослідження багатьох явищ та процесів, що мають досить великий вплив на розвиток суспільства. Однією із цих явищ є глобалізація. Починаючи з другої половини ХХ ст. процес глобалізації набирає обертів в геометричній прогресії. Він охопив усі сфери людського життя: економічну, політичну, соціальну, культурну, інформаційну. Внаслідок розвитку міжнародних торговельних відносин, комп'ютерно-інформаційних технологій посилюється інтеграція країн світу, що веде до процесу глобалізації. Україна, намагаючись вступити в цей процес, зіткнулась із низкою проблем економічного та соціального характеру, що обмежують її можливості, як суб'єкта глобалізаційних процесів. Хоча деякі аспекти глобалізму досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, але ця проблема в українському контексті є недостатньо висвітленою.

Мета. проаналізувати прояви глобалізації у сучасному світі; визначити роль і місце України в контексті глобалізаційних процесів.

Виклад матеріалу. На сьогоднішній день глобалізація стала однією з найважливіших характеристик сучасної господарської системи, що визначають хід розвитку нашої планети. Вона змусила по-новому переосмислити багато закономірності економічного розвитку. Згідно переважної точки зору на глобалізацію жодна дія, жоден процес у суспільстві (економічний, політичний, юридичний, соціальний) можна розглядати ізольовано один від одного. Глобалізація зачіпає практично всі сфери суспільного життя.

Актуальність теми полягає в тому, що процес глобалізації, який розгортається в сучасних формах таїть в собі досить велику кількість непорозумінь і протиріч, стає предметом гострих дискусій в академічних і ділових колах, на міжнародних форумах, де нерідко стикаються досить різні, часом прямо протилежні думки, оцінки, прогнози.

Отже, не випадково сучасна західна економічна думка спрямована на дослідження глобальних процесів в економіці. Особливо вагомими є результати їх аналізу в ґрунтовних працях Т. Левітта, М. Інтриллігейтора, Ф. Фукуями, Е. Тоффлера, П. Друкера. Значно просунулися вперед у дослідженнях сутності глобалізації, наслідків її впливу на господарський комплекс такі українські вчені-економісти як Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. Старостіна та інші.

За своєю сутністю глобалізація – природний і об'єктивний процес інтеграції в світі, її новітній етап. Обумовлюють її прогрес продуктивних сил, техніки, інформаційних технологій, насамперед винайдення електронної машини та світової мережі Інтернету. Ці процеси глибоко укорінилися у сучасний стан українського суспільства. Глобалізація, якщо мати на увазі її об'єктивний аспект передбачає Україні прогрес і демократію. Вона помітно примножує сукупні надбання народу, стимулює розвиток регіонів, які мають можливість користуватися благами цивілізації. Глобалізація дозволяє українській державі широко обмінюватися товарами, послугами, інформацією, технологіями та капіталом, взаємодіяти у гуманітарній сфері, духовно збагачуватися особистостям. Під впливом глобалізації істотно змінюється характер виробництва і праці, рівень знань, соціальний та професійний склад суспільства, умови побуту, стиль життя більшості людей.

Що стосується України, то за кількісними показниками вона посідає 42-ге місце в індексі глобалізації який розраховується Швейцарським економічним інститутом за трьома основними групами показників – економічними (критеріями тут виступають обсяги інвестицій, а також експорту й імпорту), соціальними (персональні контакти, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет та мобільного зв'язку) і політичними (представленість різних груп інтересів у формі офіційних організацій, інтегрованість країни у глобальні політичні процеси тощо). Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна прослідкувати таку

тенденцію, що вона є сировинним придатком для багатьох розвинених країн, з якими ми не можемо конкурувати. Обличчя глобалізації досить контрастне – високорозвинені країни користуються всіма її благами, тоді як інші (Україна в т. ч.) змушені вступати у жорстоку конкуренцію за те, щоб наблизитися до цих країн. «Світовий досвід другої половини ХХ ст. показує, що ніякі специфічні умови, особливості національного розвитку, кризові стани й внутрішні трансформації не можуть ані скасувати, ані відкласти невмолиму дію об'єктивних законів глобалізації розвитку. Країни, які виявилися неспроможними зайняти місце в експресі світової глобалізації, неминуче опиняться під його колесами. Таким є закон сучасного розвитку – закон глобалізації».

Залежно від галузі, здобутки в якій можуть допомогти Україні знайти свою нішу у глобалізації цих процесів і отримувати економічну та іміджеву вигоду, Є. Маруняк виокремила кілька основних, прийнятних для нашої країни, сценаріїв подальшого розвитку. Перший, найбільш бажаний і найоптимістичніший (але, на жаль, найменш імовірний) – входження України у глобальну економіку на основі технологічної складової, яка є визначальною для постіндустріальних, інформаційних суспільств.

Другим, реалістичнішим за нинішніх умов, сценарієм є акцент на запровадженні інноваційних підходів у галузі сільського господарства, але не лише для виробництва, а й для розвитку сільської місцевості в цілому, а саме: зелений туризм, поєднання культурної та природної спадщини, а також розвиток місцевої громади.

Україна має значний туристичний потенціал, однак туризм потребує наявності належного середовища – інфраструктури, сфери послуг, а також витрат на рекламу окремих об'єктів і здійснення державного брендингу загалом. Як стверджує Є. Маруняк, найперспективнішим туристичним регіоном України є її західна частина: по-перше, завдяки мальовничим краєвидам та етнічним осередкам зі збереженими традиціями (перш за все народними ремеслами); по-друге, з огляду на що найменш задовільний рівень обслуговування (на даний момент сфера послуг на заході нашої країни активно розвивається переважно за рахунок приватної ініціативи і з просуванням у бік центру України, її рівень, на жаль, погіршується).

Також до важливих векторів глобалізації належить освіта. Україна взяла за мету формування такої системи освіти, яка була б здатна відтворювати національний, науковий, інтелектуальний потенціал, здатний створювати соціально-економічні та політичні умови для виходу України на міжнародний ринок праці та сучасних інформаційних технологій.

Висновки. Глобалізація як неминучий світовий процес цивілізованого світу щодня набирає все більших обертів. Україна, яка прагне інтегруватись у світовий та європейський простір, не може стояти осторонь глобалізаційних процесів, що відбуваються сьогодні і торкаються майже всіх країн. Проте, цей процес породжує як позитивні, так і негативні наслідки. Тож не слід перебільшувати значення глобалізації, адже відданість уніфікації може згубити не лише національну специфічність, а й країну загалом.

Список використаної літератури:

1. Крамар О. Україна як сировинна колонія. Український тиждень. 2012. С. 24-29.
2. Назаренко Д. С. Освіта в Україні в контексті процесів глобалізації. Державне управління та місцеве самоврядування. Харків: ХарПІ НАДУ. 2010
3. Радева М. М. Україна в глобальній економіці: виклики і можливості. 2017. Веб-сайт. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2012/4.pdf
4. УКРАЇНА У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ. Національна академія наук України. 2015. Веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua>
8. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
9. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.

10. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія. Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.

11. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Постановка проблеми: спостерігається сильна теоретична опозиція ринковому економічному мисленню – не лише гостра критика недоліків стихійно-ринкових механізмів, а й заперечення позитивного призначення ринку. Свою позицію критики ринку аргументують тим, що він спричинює хижацьке ставлення до природних ресурсів, роз'єднує людей, знецінює людську особистість (ринок праці як суспільний простір виробничих конкурентів). Тому предметом філософського аналізу економічної реальності є виявлення позитивних і негативних тенденцій функціонування економічних структур, механізмів (ринок, підприємництво, конкуренція систем, ризики, "Ідеологія" прибутку тощо).

Метою дослідження є аналіз філософії і соціології економічного життя у повсякденних і суспільних відносинах. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких завдань: формування системи знань про основні поняття соціології, історію її становлення у світі та в Україні; усвідомлення сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, опанування методики сучасного соціологічного аналізу суспільних відносин; знайомство студентів з науковими перспективами у галузі соціології; становлення і вдосконалення соціологічної культури майбутніх фахівців.

Об'єктом дослідження – виступають люди – учасники економічного життя суспільства, які об'єднуються в групи, організації, інституції, що пронизані стосунками соціально-економічного характеру.

Предметом дослідження – є різного роду соціально-економічні відносини, які виникають в економічній сфері суспільного життя і котрі відображають різноманіття стосунків людей різних соціальних груп, прошарків, з різними соціальними позиціями. Процес її становлення – процес незавершений. Розширення та уточнення її предмета та об'єкта, методів і напрямів дослідження триватимуть і далі.

Соціальна філософія розглядає соціальні інститути як певну сукупність закладів та установ, що відповідає соціальній структурі суспільства; сукупність соціальних умов та культурних зразків, які визначають стійкі форми соціальної поведінки та діяльності; систему поведінки згідно з цими нормами. В економічній сфері суспільної діяльності є такі інститути, як розподіл праці, власність, заробітна плата та ін.; в політичній – держава, армія, партія і т. ін.; в духовній – мораль, право, мистецтво, наука, релігія тощо. Соціальна філософія розглядає й такі інститути, як сім'я, виховання, культура. Функції цих інститутів досить своєрідні: вони заохочують діяльність осіб, що входять до них, і приймають як свої їхні домінуючі норми. Інститути регулюють поведінку та діяльність, що суперечать цим нормам, контролюють та упорядковують їх згідно із своїми принципами.

Розгалужена система інституціональності притаманна лише людству. Інституціональність діяльності – характерна риса соціальності людського життя. Вивчення його з цього боку – надзвичайно складне й актуальне завдання. Розгляд діяльності з боку інституціональності людського спілкування дає змогу говорити про суспільство як систему різноманітних та розгалужених стосунків між людьми – систему суспільних відносин. Вони виникають між людьми в процесі їхньої діяльності та спілкування, становлять суспільну форму діяльного спілкування, закріплюються (й охороняються) певними соціальними інститутами, постають як своєрідні магістралі (нормативні системи), згідно з якими здійснюються діяльність і стосунки людей між собою. Суспільство – це система суспільних відносин людей у різноманітних підрозділах життєдіяльності.

Соціально-філософський аналіз виходить з ширшого принципу: розглядає сукупність суспільних відносин безвідносно до поділу їх на первинні й вторинні, як такі, що в певних історичних умовах можуть відігравати як провідну, так і другорядну роль. Зі своїми рольовими функціями суспільні відносини можуть мінятися місцями. Наприклад, політика

може передувати економіці; морально-культурне зубожіння нації може звести нанівець грандіозні економіко-соціальні задуми. Мистецтво управління суспільством вимагає теоретичного хисту у визначенні суспільних пріоритетів, а не догматичного посилення на те, що економічні підвалини мають обумовити інші соціальні процеси. Усі суспільні відносини органічно пов'язані між собою і проникають одне в одне.

Більш-менш однозначне визначення їх можливе лише в абстракції, на рівні теоретичного аналізу. Реальне життя суспільства характеризується химерним плетивом суспільних взаємозв'язків і стосунків. Розібратись у цьому плетиві завжди надзвичайно важко. Суспільство –це єдина, цілісна система. Саме тому соціальна філософія обережно ставиться до інтерпретації її в контексті дилеми первинності –вторинності суспільних відносин, підкреслює їхній органічний взаємозв'язок, цілісність пізнання яких розцінює як більш евристичний принцип, ніж дилеми. Зазначена цілісність системи суспільних відносин позначається категорією «спосіб життя», що замикає теоретичну модель суспільства, синтезує різноманітні життєві процеси, підводить їх до єдиної й незаперечної основи –людини як самоцілі суспільно-історичного розвитку. Спосіб життя –це синтетична характеристика сукупності типових видів життєдіяльності людей (індивідів та соціальних спільнот) у єдності з умовами життя суспільства. Спосіб життя охоплює всі сфери суспільства: працю і побут, суспільне життя й культуру, поведінку (стиль життя) людей та їхні духовні цінності. Він реалізується через діяльність, виробництво, в якому виділяються такі провідні елементи: безпосереднє виробництво, розподіл, обмін, споживання. Звичайно, матеріальні та духовні блага створюються в сфері безпосереднього виробництва. Щоб було що споживати (обмінювати, розподіляти), треба щось виробляти. Внаслідок цього робиться висновок про пріоритетність безпосереднього виробництва в системі способу життя людей. Все це не викликає сумнівів. Вони з'являються згодом, після аналізу реального життєвого процесу на основі абсолютизації визначальної ролі виробництва в суспільному житті й фактичному нехтуванні такими елементами, як розподіл, обмін, споживання, соціальна сфера, культура тощо.

Пріоритетність виробництва за рахунок інших складових частин суспільної цілісності не забезпечить якісного способу життя. Він визначається не лише безпосереднім виробництвом, а й усією системою суспільних відносин. Спосіб життя відбиває також рівень розвитку духовної культури суспільства, наявні типи світогляду, моральні норми, ціннісні орієнтації, що реалізуються у вчинках і діях людей, у їхньому ставленні до праці, інших людей, різних соціальних груп і суспільства в цілому.

Соціальна філософія наголошує на пріоритетності кожного елемента способу життя, на цілісності суспільства як соціальної системи, що функціонує завдяки виробництву й постає як живий організм з усіма особливостями економічних, соціально-політичних, ідеологічних, культурних, побутових, сімейних та інших соціальних відносин, які безпосередньо характеризують життєдіяльність людей. У центрі суспільства –людина. Без неї воно не існує. Якби матеріальні цінності не нагромадили люди –будівлі, знаряддя праці тощо –все це вмирає після того, як його залишили люди. Людина –суб'єкт і головна дійова особа суспільства. Цей висновок лишається незаперечним незалежно від теоретичних побудов та ідеологічних домінант суспільного розвитку.

Література:

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Видання у двох томах. Том 2. К. : Генеза, 1993. 317 с.
2. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. Західноєвропейський контекст. К. : Тандем, 2000. 416 с.
3. Вольф Р. П. О філософії. М, 1996.
4. Тоффлер Е. Третя хвиля. М., 2002.
5. Фофанов В. П. Соціальна філософія. 1997.
6. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf

7. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
9. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
- 10.

ІСТОРИЧНІ ТИПИ СВИТОГЛЯДУ

Постановка проблеми. Світогляд є методологічною інтенцією, через яку людина формує своє ставлення до об'єктивної дійсності, світу у конкретних формах його буття та ставлення до нього. Традиційно світогляд формується у свідомості конкретних людей, включаючи всю систему цінностей, принципів, переконань, які вона сповідує протягом усього життя, трансформуючи її у форму відповідного вибору.

Мета. Виявити специфіки філософського знання, його принципової відмінності від міфологічного світогляду, релігійного світогляду і філософського світогляду.

Виклад матеріалу. У філософії дослідженню поняття “світогляд” відводиться досить багато уваги. Це можна пояснити тим, що світогляд виступає постійним супутником людської життєдіяльності на будь-якому етапі історії суспільства. Світогляд –інтегральне духовне утворення, яке спонукає до практичної дії, до певного способу життя та думки. У структурному плані прийнято виділяти у ньому такі підсистеми або рівні: світовідчуття, світосприйняття, світоспоглядання, світорозуміння та світобачення.

Світогляд –це система узагальнених поглядів на світ, на місце в ньому людини і його відношення до цього світу, а також засновані на цих поглядах переконання, почуття, ідеали, що визначають життєву позицію людини, принципи поведінки і ціннісні орієнтації.

Структуру світогляду визначають: досвід, на основі якого формується світовідчуття – основа світогляду; знання, на основі яких формується світорозуміння; мета, яка усвідомлюється через універсальні форми діяльності, на основі якої формується світоспоглядання; цінності, на основі яких формуються переконання, ідеали людини та складається її світосприйняття; принципи, на основі яких складаються основні способи світобачення.

Інтерактивний характер світогляду передбачає його структурну складність, наявність різноманітних шарів і рівнів. За критерієм загальності виділяються такі рівні світогляду: індивідуальний, груповий (професійний, національний, класовий), загальнолюдський світогляд. За ступенем історичного розвитку –античний, середньовічний, ренесансний, новочасний і т. ін. За ступенем теоретичної «зрілості» –стихійно-повсякденний і теоретичний світогляд.

Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя, тлумаченням людиною головних і значимих ціннісних орієнтирів. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, поведінки, способи і принципи пізнання світу, переконання та ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти, моральної чистоти.

Виокремлюють такі основні форми світогляду:

- міфологічний;
- релігійний;
- філософський.

Світогляд –постійний супутник людської життєдіяльності на будь-якому етапі історії суспільства. Найбільш вивченими історичними формами його є міф та релігія. Що таке міф? Міф –це розповідь про походження світу, родовід богів, подвиги героїв. Міф пов'язаний безпосередньо з усним словом. Для Олександра Потебні мова –це головне й першообразне знаряддя міфології, її неможливо уявити поза словом. Міф і є саме це живе слово. А що було до міфу? Власне нічого. Міф –це початок, вихідний пункт духовного життя людини та кінець суто тваринного існування. За допомогою слова люди творили міфи, оповідаючи їх – удосконалювали мову. Тут важливіше не стільки про що розповідали, скільки як це робили.

Окремі міфи, що складають певну систему, утворюють міфологію того чи іншого народу, яка лежить в основі характерного для нього світогляду: тут усе і найдавніша

філософія, і моральні сентенції та наукові істини, що приховані за вуаллю символів та алегорій. Розробник сучасної теорії соціально-історичного розвитку міфу Олексій Лосев (1893–1988) у своєму фундаментальному дослідженні «Діалектика міфу» переконує, що міф – це не ідеальне поняття, не різновид поетичної образності, не наука і не догмат. «Міф є саме життя», «енергійне самоствердження особистості»:

а) міф не є релігійним символом, тому що релігія є вірою в надчуттєвий світ і життя відповідно цієї віри, включаючи певного роду мораль, побут, магію, обряди і таїнства, загалом культ;

б) міф нічого надчуттєвого в собі не містить, не вимагає ніякої віри. Віра передбачає певну протилежність того, хто вірить, і того у що вірять;

в) міф – це ще не віра і не знання, але власна, хоча й оригінальна свідомість.

Зпогляду первісної людини, яка ще не дійшла до поділу віри і знання, будь-який міф ічний об'єкт настільки вірогідний і очевидний, що йдеться про віру, а про певну тотожність людини з усім навколишнім середовищем, тобто природою і суспільством;

г) міф – це такий тип світогляду, у якому реальне збігається з фантастичним, релігія це віра, яка припускає наявність фантастичного, але водночас відрізняє фантастичне від реального;

д) корінь міфотворчості – це мрія та надія на приборкання сил природи та явищ життя людською волею. Релігія спрямована на підкорення людини вищим силам, які панують над нею, як природним так і соціальним, насамперед соціальним, міфологія скерована на приборкання людиною сил природи;

є) за допомогою міфу людина «розчиняє» себе в природі та оволодіває силами природи лише в уяві, але разом з тим це опанування силами природи (нехай у фантазії, в уяві) означає початок історії «духу» і кінець суто тваринного існування.

Релігія (від латин. religio – побожність, зв'язок з божеством). Релігія теж слово і це Слово Боже, тут панують релігійні почуття та уявлення, тут з'являються священні тексти: Біблія, Коран, Тора тощо, культові споруди та ритуали загалом.

За І. Кантом, релігія нічим не відрізняється від моралі за своїм змістом, тобто об'єктом, адже вона стосується обов'язку взагалі; її відмінність від моралі лише формальна, що надає моральному законодавству силу впливати на людську волю не прямо, а через Бога.

Філософія – науково-теоретичний різновид світогляду, який вирізняється найвищим рівнем раціональності, системності, наявністю логіки й теоретичного мислення. Філософський світогляд в основі має знання, він рефлексивний (має можливість досліджувати сам себе), спирається на чіткі поняття та категорії. Забезпечує цілісність наукового світогляду. Критичне осмислення навколишнього світу, використовуючи достовірні знання, логічні категорії та критерії. Інтерес філософії спрямовується не на окремі сфери буття, а на світ як цілісність. Предметом філософії є світ загалом у своїх найузагальненіших закономірностях, що розглядаються з погляду відношення Людина-світ. Філософія досліджує: природу й сутність світу; природу, сутність і призначення людини; систему людина-світ загалом і конкретний стан, в якому вона перебуває.

Висновки. Перелічені історичні типи світогляду є не що інше, як типізовані та абстраговані форми діяльності людини в окремі історичні проміжки часу відповідно до розвитку культури та пізнання. Ці форми діяльності є проявом і вираженням свідомості і самосвідомості людини, практично орієнтованих на перетворення світу і самого себе за нормами культури і цивілізації.

Список використаної літератури:

1. Гаращенко Т. Г. Практикум з історії філософії. Навчальний посібник – Суми: Університетська книга, 2019.
2. Філософія (Електронний ресурс): навч. Посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Рачковська, О. Б. Гаєвська. Київ: КНЕУ, 2019.
3. Вовк В. М. Історія філософії: опорний конспект / В. М. Вовк, Г. М. Петрова, В. В. Черней. Київ: Атіка, 2012. 275 с.
4. Головашенко І. О. Філософія: навч. посіб. / І. О. Головашенко. Вінниця: ВНТУ, 2016. 200 с.

5. Довгань А. О. Філософія : лекц. курс для асп. техн. спец. / А. О. Довгань. Тернопіль : ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015. Ч. 1. 2015. 183 с.
6. Приходько В. В. Основи теоретичної філософії : навч. посіб. / В. В. Приходько. –Київ : Київ. ун-т, 2015. –142 с.
7. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
8. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
9. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
10. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

THE THE RELATIONSHIP OF FAITH AND REASON IN MEDIEVAL PHILOSOPHY

Formulation of the problem. In my opinion, the main problem in the relationship between faith and reason is the rapid development of science and technology. Because man researched and created unique things, he began to believe that he was improving and his mind did not want to rely only on faith, but also on facts.

Goal. My task is to convey and explain information about the relationship between faith and reason. Explain why faith is man's response to God's gift, not empty belief, as many people believe.

Presentation of the material. The mind is a philosophical concept that has the ability to think and analyze. If you look at a person, you can see that the relationship between reason and faith was and remains ambiguous. This is probably due to the fact that these concepts were filled with different meanings. Even today, when we talk about man, we can talk about his mathematical and humanitarian composition of his mind. After all, it all depends on the richness of her worldview.

Man by nature and vocation is an intelligent and religious being. Having received an intelligent soul from God, it goes to God, to its Creator.

Faith cannot be achieved just by thinking about how we find the solution to a problem in mathematics. Faith is man's response to the gift of God revealed to him in the person of Jesus Christ. But in order for us to believe, God not only reveals Himself, but also internally sustains it in the way of faith by His grace. "For by grace are ye saved through faith; And this is not from us; it is the gift of God" (Ephesians 2: 8). Faith without reasonable knowledge becomes only an emotion for us. Faith and reason are very important elements that complement and call each other. With the help of the mind we discover God as the highest truth.

Faith can be both scientific and religious. You can believe in a person, in his mind. One can believe in the ideals preached by eminent personalities.

The mind leads a person to faith. Representatives of the Elea Philosophical School came to the conclusion that logic allows us to speak of the existence of a single God, who is pure reason and his power in wisdom.

The German philosopher Emmanuel Kant, who argued that man can neither prove nor deny the existence of God, therefore, narrows the scope of human knowledge, giving space to faith.

Thomas Aquinas, combined the philosophy of Aristotle with the teachings of Christ's church. The church feared this idea because it did not trust Aristotle's philosophy. The teachings of Aquinas are recognized by the Catholic Church as a true philosophy. Thomas distinguishes between the fields of philosophy and theology. The true source is God, so truths cannot contradict each other. Because the human mind is limited in time and space, truths and revelations are not subject to it. Therefore, if philosophy contradicts theology, it must obey and reconcile its conclusions with the latter.

Of course, the question of God's existence is first and foremost a question of faith. But for the unbeliever, the mind can provide indirect evidence for the existence of God, conclusions by analogy. However, Thomas Aquinas does not support the so-called ontological argument for the existence of God, put forward by Anselm of Canterbury. Anselm believed that we have an idea of God as an idea of absolute perfection. But absolute Perfection is inconceivable without existence. Therefore, God must exist. According to Homa, there can be only indirect evidence of God's existence. He provides five such pieces of evidence.

The first proof is based on the fact that there is a movement in the world that is caused by external influences, and if we go in the opposite direction, we must reach the first engine –God.

The second proof: changes take place in the world, but every change has a cause, and this chain cannot be infinite, because the first cause must be God.

The third proof –we can not assume that everything in the world is accidental, so there must be an absolutely necessary essence –God.

The fourth proof is that there are different degrees of perfection in the world. All the phenomena of the world demonstrate different degrees of perfection, but this is possible only when there is an absolutely perfect being in the world –God.

The fifth proof is teleological. All living beings, consciously or instinctively, strive for the best.

Conclusions. Faith and reason must interact so that the mind, through its capabilities, provides faith with arguments of its rightness, and then the thesis becomes the official principle of the relationship between faith and reason.

References:

1. Vaihinger H. Geleitwort // Sanger E. Kants Lehre vom Glauben. Leipzig, 1903.
2. Паульсен Ф. Философия протестантизма. СПб.,1904.
3. Соловьев Э. Ю. Знание, вера и нравственность // Прошлое толкует нас. М.,1991.
4. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
6. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

AXIOLOGICAL ASPECT OF MONEY

Formulation of the problem. The topic of studying the philosophy of money is very relevant today, they occupy an important place in our lives. Without money it is almost impossible to imagine our lives. After all, howling is an integral part of our lives.

Goal. Analyze the meaning, significance and origin of money in the modern world. To achieve this goal, we set the following **tasks**:

- consider the history of money.
- explore the role of money in our lives.
- find out the importance of money.
- analyze the function of money.

Production statement.

Money is so common in modern life that we tend to take it for granted. The history of people's use of cash currency really dates back to antiquity –40, 000 years. Scientists have traced the exchange and trade of archaeological records since the Upper Paleolithic, when groups of hunters traded for the best flintlock weapons and other tools. Initially, people exchanged, concluding direct agreements between the two parties on the desired objects. The money came a little later. Its form has evolved over thousands of years, from natural objects to coins and paper to digital versions. Money had various goods: animal skins, salt, horses, medium bracelets, cotton fabrics, dried fish, gold sand, tools. But regardless of the format, people have long used currency as a medium of exchange, a method of payment, a landmark, a storehouse of wealth, and a unit of account.

Money is a constant reality of our daily lives. It gives our life a special rhythm, a special "charm", a special perception of the world and its place in it. Money creates problems when we don't have them, and even more problems when we don't have them. But this is only an illusion that we control our money: in fact, we do not notice how subtly and intensely they manage us. Money makes us both masters and slaves. Our power over money is real only to the extent that we can see it in us. Money was praised and cursed, dreamed of and despised. They bring stability and instability and force people to seek and flee from it. Money had various goods: animal skins, salt, horses, medium bracelets, cotton fabrics, dried fish, gold sand, tools. But regardless of the format, people have long used currency as a medium of exchange, a method of payment, a landmark, a storehouse of wealth, and a unit of account.

Money can create and destroy, unite and divide. It makes people partners and rivals and can influence the fate of individuals and entire nations. But what does money bring –freedom or dependence? People make money by working and playing, and spend it with joy and sadness. Man makes money, and money makes man: they shape his way of life and way of thinking. There are many different sayings about money, whether it's funny or to hit a specific point to make you think.

- **“Money can't buy happiness.”** –Proverb.
- **“For the love of money is the root of all kinds of evil. And some people, craving money, have wandered from the true faith and pierced themselves with many sorrows”** –1 Timothy 6:10.
- **“Having money isn't everything, not having it is.”** –Kanye West.

There is some truth in not letting money dictate your whole life and choices, but money is important. The reason why money is so important is that it gives you the opportunity to live the better life you choose and gives you control. Having money and comfort with finances also gives you the freedom and opportunity to decide how you want to live and to maintain what interests you most in your life. And yes, it is true that money does not necessarily buy you complete happiness forever, and greed can make people do terrible things. But while some of the negative connotations of money are true, in the end you have the right to dictate how to use the money and whether to let it control

you. Money is not everything in this world, but it can help you achieve your goals and allow you to make the most of the short life we all have.

Money gives freedom

They give you the freedom to do what you want, when you want, where you want.

Money gives you options

Being able to make choices and have options is one of the best feelings in the world.

Money creates financial security

One of the strongest feelings you can feel is to know that you don't have to worry about money. Financial stress is a common problem among people and families that can lift a huge burden. Having money and a financial plan creates more security for you and your family.

Money can create more life experiences

Life flies short and fast, which means you have to want to feel the best that life has to offer while you're here. When you have money, it creates opportunities for you to get more out of life, travel the world, try new things and get out of your own bubble where you live. It can also help make you happy when you see more that life has to offer.

Conclusions. Health and family are one of the most important things in life. If you have these two things, you live a fairly rich life. But there is no denying the value of money and the fact that it can create better opportunities for life.

Of course, money does not solve all your problems, and if you were an unhappy person, then making money to acquire wealth can only be a temporary solution. The right opportunity is to find the right balance where you see money, but a tool that can help you create a better life experience and opportunity.

References

1. Alesa Esmond –Most Common English Proverbs About Money/ February 13, 2018
2. Bible. 1 Timothy 6:10
3. Chapurukha Kusimba (Professor of Anthropology, American University) When and why did people first start using money? June 20, 2017, p. 276
4. Daniel Kahneman and Angus Deaton. In Financial Independence. Why Money Is Important And The Role It Plays in Our Lives? Publisher Farrar, Straus and Giroux. Published Oct 25, 2011, p. 533
5. Georg Simmel. The Philosophy of Money. Ed. By D. Frisby. published April 1, 2004 by Routledge, p. 616
6. Kanye West, Quotes: web-site. URL : [https://www. goodreads. com/quotes/380413-having-money-isn-t-everything-not-having-it-is](https://www.goodreads.com/quotes/380413-having-money-isn-t-everything-not-having-it-is)

*Ковальчук Максим,
студент гр. МЕВ-11,
Навчально-науковий інститут
міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина*

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Постановка проблеми: на сьогоднішній день відбувається досить швидко збільшення могутніх технологій. За рахунок цього безліч людей, отримують майже кожну хвилину життя, негативну дію на своє здоров'я. Звичайно, не лише живі істоти потерпають від цього але й наше навколишнє середовище. Тому, що діяльність технічних заходів призводять до знищення усіх систем. Ще ніколи людство немало такого великого впливу на природу, щоб за декілька років знищити частину нашого середовища.

Мета статті полягає у розгляді проблем науково-технічного прогресу, його впливу на суспільство; розглянути глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

Проаналізувати науково-технічний процес та його вплив на суспільство;

Охарактеризувати глобальні проблеми людства;

Виклад матеріалу. Спочатку дізнаємось, що таке філософське осмислення. Філософське осмислення проблем науки і техніки –це один з напрямів філософствування, характерне для ХХ в. Зрозуміло, що поява його викликана раніше надзвичайно широким поширенням техніки і технічних засобів саме в цьому віці, а також всеосяжним впливом науки і техніки на всі сторони життя суспільства.

Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням могутніх технологій. При цьому кількість людей, що зазнають впливу технічних заходів і їх повторних ефектів, значно зростає. Страждають і природні системи, які стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їх рівновага, що нерідко приводить до руйнування цих систем. Ніколи раніше за чоловік не мав таких могутніх важелів, щоб бути здатною знищити життя в певній частині екологічної системи і навіть в глобальному вимірюванні.

Через техніку людське буття з'являється як деякий полюс буття взагалі, як полюс, на якому панує виділено, кінцеве, раціоналізоване, регламентовано, ідеалізоване, визначене складне, перервне. У той же час саме завдяки цьому в бутті визначаються його протилежні властивості: цілісне, нескінченне, самобутнє, спонтанне, безмежне, невизначене, самоутворювальне, безперервне. Технічна творчість з'являється як спроба через перше досягнути іншого.

Пізнання і техніка нерозривно пов'язані між собою, що в певному вимірюванні пізнання є ні що інакше, як техніка інтелектуального прояснення буття (принаймні –наукове пізнання). Природно, що і наука виникає і розвивається в зв'язку з розвитком техніки. Разом ми повинні відмітити і деяке розходження в розвитку техніки і знань. Техніка, як підкреслювалося вище, знаменує собою факт існування людини на певному полюсі буття і сама є вираженням цього полюса, в той час як знання і пізнання намагаються охопити буття у всіх його виявах і використовують для цього різні форми. Отже, техніка є лише однією стороною знання і пізнання. І тому в історії, а також в різних видах пізнання акцент може робитися переважно або на технічній, або на цілісно-образній його стороні.

Початковим актом і технічної діяльності і пізнання є покладання в бутті, що протистоїть людині і людському розуму, певної межі, яка починає виконувати функції точки або системи відліку, що надалі орієнтує людину в його теоретичній і практичній діяльності.

Важливо підкреслити, що людина і суспільство не існують поза техносферою, техніка є історичною, вона постійно оновлюється. Технічні інновації стають каталізатором, імпульсом корінних змін у всій системі людського життя.

Глобальні проблеми людства (глобальні проблеми, глобальні проблеми сучасності) – комплекс проблем ситуацій, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу, характеризуються динамізмом і вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової громадськості (екологічні проблеми, перегони озброєнь, хвороби і т. д.), від вирішення яких залежить подальший прогрес людства і збереження цивілізації.

Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій, енергоджерел і матеріали призвели, з одного боку, до глибоких якісних змін у житті суспільства. Людство вступило в епоху науково-технічної революції, що посилило антропогенний вплив на природу, який має суперечливий характер. У ньому переплелись позитивні й негативні явища: вдосконалення технологій і зростання виробництва, що сприяють повнішому задоволенню потреб людей, раціональнішому користуванню природними ресурсами, збільшенню виробництва продуктів харчування тощо. З іншого – забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо. Певні труднощі виникають і з самого життя та діяльності людини.

За своєю сутністю, масштабністю і значимістю вони різні: одні мають локальний характер і не потребують для вирішення величезних зусиль, ресурсів та коштів; інші – спричиняють вплив у межах певного регіону, і також не становлять суттєвих труднощів. Проте є й такі, які зачіпають інтереси всього людства, несуть загрозу всім землянам, всьому живому на Землі. Це проблеми планетарного порядку. Вони, у найбільшій мірі, турбують людство, змушують його замислюватися над своїм майбуттєм, шукати шляхи, методи й засоби їх вирішення.

Філософське дослідження глобальних проблем виходить із об'єктивного статусу їх існування. В їх основі лежить суперечність між людиною (суспільством, людством) та існуючою дійсністю, спроможністю природного й суспільного середовища задовольняти людські потреби, інтереси й бажання. Це реальні, а не ілюзорні проблеми. А відтак, їх аналіз має бути об'єктивним, а шляхи вирішення – реалістичними. Вони реально й дієво впливають на сучасний розвиток, темпи прогресу і несуть загрозу (в разі їх не вирішення) майбутньому людства.

Глобальні проблеми вимагають для свого вирішення кооперації зусиль усіх країн і народів, оскільки вони не знають кордонів, зачіпають усіх, заважають усім нормально жити та діяти. Вони настільки ємкі і складні, що жодне суспільство, країна самостійно вирішити їх не в змозі. Тому міжнародне кооперування зусиль та ресурсів землян – життєва необхідність. Це й глобалізує світ, сприяє єднанню, цілісності й взаємозалежності суб'єктів цивілізаційного процесу, поглибленню міжнародних відносин і співробітництва. Це виклик, який ставить життя перед сучасниками, а, можливо й майбутніми поколіннями. Нині знову актуальним стало гасло: "бути чи не бути" людству.

Як було вже вище сказано, цю тему не обминули стороною мислителі. На думку більшості з них, важливою причиною зростання глобальних проблем став інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу. Не можна не згадати давньогрецького філософа та політичного діяча Парменіда Елейського та його твір «Про природу» [5]. У якому він розповідає про єдність у стихії пізнавального мислення, а про людей писав: «Безпомічно ум їх блукає. Бродять вони наугад, глухі і разом сліпі. Нікчемний народ!». Таку ж саму позицію займав Гераклід. Отже, дуже багато шкоди, на сьогоднішній день, людство надає навколишньому середовищу. Здебільшого, це спричинено науково-технічним прогресом, а у наслідок його появи виникло все більше глобальних проблем сучасності. Людство до кінця не розуміє у якій ситуації наше навколишнє середовище. Завжди коли ми робимо щось погане для довкілля потрібно пам'ятати вислів Б. Д. Орлі: «Коли висохне останнє дерево і помре остання тварина, ви зрозумієте, що у Всевишнього для вас немає іншої Землі.»

Список джерел:

1. Закономірності і соціальні перспективи науково –технічного прогресу / / Нова технократична хвиля на Заході. М. : Прес, 1986 с. 3 -30
2. Горохів В. Г.,Розін В. М. Введеніє в філософію техніки. М. : ИНФРА
3. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности: Пер. с англ. и фр. –М.,1991.
4. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981. pdf
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
6. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

1.

THE PHILOSOPHY OF BUDDHISM

Relevance of the problem. The world is changing drastically, only twenty years ago there were no mobile phones, but the human condition in general was the same throughout time. People always quarreled with each other, were dissatisfied and frustrated. No one considers a close relationship with others very easy. Everyone's life, one way or another, is full of worries; whether we are concerned about the economic difficulties of today, or thousands of years ago we were concerned about the drought that caused the crop failure. Buddhism has something to offer and is relevant at all times, not just today.

Purpose. To analyze main ideas of Buddhism and learn four noble truths as preached by Buddha.

Tasks. For the fulfillment of the purpose the next topics are to be uncovered:

-determine the definition and main functions of Buddhism.

- to gain a better understanding of four truths as preached by Buddha.

The discourse of the topic. Buddhism is one of the world's oldest religions. Its name comes from the honorary title of the founder –Buddha Shakyamuni. For two and a half millennia of its existence, Buddhism has become a unique philosophical and religious system within which interesting culture, art, education system were born. Buddhism says that human life is full of suffering and pain, but they can be eliminated if you follow the basic rules of thought and action (in Buddhism –the Eight-Year Way). Anyone, following him, can change for the better and ideally achieve enlightenment (liberation from the illusions and sufferings of this world).

At the heart of the doctrine, ethics and philosophy of all branches of Buddhism are the "Four Noble Truths": 1)Sorrow is the universal experience of mankind. 2)The cause of sorrow is desire, and the cycle or rebirths is perpetuated by desire for existence. 3)The removal of sorrow can only come from the removal of desire. 4)The desire can be systematically by following the Noble Eightfold Path, which is the basis of the disciplines of Buddhism and finds its origin in the corresponding yoga system.

The path to ending suffering includes 8 "steps" and is known as the "Noble Eightfold Path" is divided into three stages: 1) the stage of wisdom; includes two components –the right understanding (views) and the right aspirations (intentions); 2) the stage of morality; has three steps –the right language, the right behavior, the right livelihood; 3) the stage of concentration (intended mainly for monks and involves special psycho-practices).

The final stage of the Eightfold Path is the achievement of complete peace and serenity, liberation from suffering, the transformation of man into an arhat, enlightenment. The path indicated by the Buddha is called the "middle" because it is torn between the extremes of hedonism and asceticism. The octal path is accessible only to man and is overcome only by his own efforts.

According to the philosophy of Buddhism there are 3 signs of existence. Anitya – recognition of the changing nature of the universe. Dukha – suffering as a universal principle of unawakened existence.

Buddhist philosophy denies the existence of any eternal and unchanging absolute essence of the world. The material world of the dream situation, the "illusion" of endless change and instability, where the birth and disintegration of forms. All things are available and there are combinations (skandhas) of the basic passive immutable elements (dharmas). The Dharmas is excited by the energy of consciousness, and each time it combines into a new instantaneous combination, forming a new structure. To these forms of death the disintegration of temporary structures. The flow of Dharma also shaped the personality. The reincarnation of reincarnation into a new body includes not the same soul, but its first element, but each time it is a new combination. The combination of all the dharmas

determines the form of the next life. In addition to man, Buddhism includes five more forms of existence: animal, deity, titan warrior, hungry spirit and inhabitant of hell.

The new combination is not accidental, but is determined by the organizing force of karma. Karma, from this point of view, is the aggregate energy of actions, words and thoughts, born of the flow of consciousness, which excites Dharmas and motivates them to unite, nirvana is understood as the return of all Dharmas to the original state of rest (true being), cessation of karma, the final completion of the chain of rebirths. Nirvana is not death, but being in other qualities of a completely free spirit. Gradually descending the Eightfold Path, a person is deprived of actions that can affect future births, stops the wheel of samsara, immersed in the boundless and eternal peace of enlightenment.

Buddhism traditionally includes the practice of meditative concentration. Already the sermons of the Buddha referred to the ideas of yoga. One of the key innovations of the Buddha in comparison with the previously known practice of yoga was that meditative concentration should be combined with free knowledge. texts. Meditation in itself is not the end, as the Buddha says, even the highest meditative states do not give liberation. Instead of achieving a complete cessation of thoughts, there should be some mental activity: liberating cognition based on the practice of attentive awareness.

Conclisions. To sum up, Buddhism is to provide a "new attitude" to this life, your own life. By being more calm, more aware, a nicer person morally, someone who has given up envy and greed and hatred and such, who understands that nothing is forever, that grief is the price we willingly pay for love... this life becomes at very least bearable. We stop torturing ourselves and allow ourselves to enjoy what there is to enjoy. Four Noble Truths are the method to adopt a diagnostic format to explain suffering and its cure.

Bibliography:

1. Gethin R. Foundations of Buddhism. Oxford : Oxford University Press, 1998. 352 p.
2. Global Religious Landscape: Buddhists // Pew Research Center. 2012. URL: <https://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-buddhist/>
3. Harvey P. An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 550 p.
4. Religion, Globalization, and Political Culture in the Third World / Ed. by J. Haynes. Basingstoke : Macmillan, 1999. P. 191 –239.
5. Warder A. K. Indian Buddhism. 3rd ed. Delhi : Motilal Banarsidass Publishers, 2000. 601

p

THE PROBLEM OF HUMAN FREEDOM

Problem statement. The idea of human freedom dates back to ancient Greece, when the brave Prometheus, who resisted the cruel tyranny of Zeus, brought people a blissful fire. Later, this thing spread in Christianity, but under the name "the problem of free will. " Today, in the context of accelerating the evolution of civilization, the special role of "man" in society is changing rapidly. That is why more and more often there is a problem of "freedom" of the individual before society.

Aim. Analyze the concept of "freedom", reveal its essence, as well as analyze its relationship with philosophy.

To achieve this goal, we set the following objectives:

- to define what is the concept of "freedom" and explain the meaning "Original freedom";
- identify the features of "freedom" in philosophical teachings, and also identify modern aspects of the concept of "freedom".

Presentation of the material. Based on data from Wikipedia, freedom is the ability to make choices according to one's desires, interests, and goals based on knowledge of objective reality. From the legal point of view, freedom is the ability of a person to behave in accordance with his will, that is to do whatever is desired, but at the same time what is not prohibited by law and does not cause unjustified harm to the rights of others. Due to the laws, freedom is defined by a certain framework, which introduces the so-called "limits of what is reasonable and permissible. "

In the history of the development of the concept of "freedom", there is the concept of creative freedom, which gradually displaces the original meaning of "freedom" from certain obstacles. In ancient philosophy (in Socrates and Plato) we are talking primarily about freedom in the fate of doom, then about the freedom of wandering (in Epicurus, Stoics and Neoplatonism). In the Middle Ages it was about freedom from sin and the curse of the church. In the Renaissance, "freedom" was understood as the unimpeded, diverse development of the human personality. At the same time, during the Enlightenment, the concept of "freedom" emerged, which was borrowed from liberalism and the philosophy of natural law (in 1689 in England –the Bill of Rights), which was restrained by an in-depth scientific view. In German theology and philosophy, from Meister, Eckhart, including Leibniz, Kant, Goethe, and Schiller, to Schopenhauer, and Nietzsche, the question of freedom was posed as a postulate of the moral and creative conformity of essence and its development. Instead, Marxism considers freedom a fiction, that is, a person thinks and acts depending on motives and the environment, and the main role in this is played by economic relations and class struggle.

On the one hand, freedom, at the same time, is considered a universal characteristic of human existence. It is characterized by a person's ability to choose and manage their being, and is directly related to a sense of dependence, alienation and responsibility. The greatest freedom a person achieves when there is a choice of himself, which, in fact, forces the individual to take responsibility for his life and for what is happening in the world. That is why the assessment of everything that happens around us is important for the formation of our own, personal freedom, which at the same time defines "freedom" as a fundamental characteristic of human existence.

On the other hand, freedom is closely linked to the problem of responsibility. For a long time, the prevailing view in classical philosophy was that this was a certain conscious necessity. The sources of these ideas lead to the philosophical concepts of freedom of Spinoza, Feuerbach, Marx. Human freedom was presented in a system of external social and natural definition as a clearly described object, in which a person had only the right to realize this need and to act within these clear limits. In this regard, we need to consider the most conceptual philosophical theories of individual freedom, such as the concept of Immanuel Kant. His concept of freedom is still of great theoretical and humanistic significance. This concept significantly affects the further study of the concept of "freedom". Immanuel Kant was almost the first in the history of philosophy to substantiate this fundamental difference between the causality of the spiritual world of the individual and the causality of the external world. Man, according to Immanuel Kant, is not only a sensual-natural being, but also

a rational, moral being. It is in this capacity of man, he is characterized by independence from the factors of the external world, which is the freedom of the individual. Immanuel Kant argued that man has autonomy. Freedom has different concepts properly and connects several different levels. A peculiar field of freedom is human morality. In human morality, Immanuel Kant sees the essential quality that distinguishes and elevates the individual. It is important that here the philosopher formulates a certain principle of the autonomy of morality, according to which everything a person does must proceed, first of all, from his own will and clear mind.

For a more modern understanding of the concept of "freedom", an original concept of personal freedom was created. It was created by one of the most famous representatives of the existential trend in philosophy, Jean Paul Sartre. According to the philosopher, the essence of man is a certain idea, project, or the future itself. Man is who he tries to be. She determines her own future. Things that surround a person, in principle, are not significant to what happens to a person later, because his actions are determined by the very attitude of the person to them. We can say that everything depends on what meaning, the value a person attaches to things.

Freedom, in Sartre, is a constant necessity for man to "give himself the essential, " that is, to find his own way of being man in this world. Although a person chooses his way of life against the background of absolute chance, but he holds in his hands all the threads that connect him with the world around him. Without choosing her age, she chooses herself in it. She must constantly build herself "close to the smallest details. " Of course, knowing yourself in a variety of manifestations is extremely difficult. A person who is captive to illusions does not know the true state of affairs, does not know what he is dealing with. Nor is she able to look the truth in the eye –she cannot be considered free.

And yet to reduce the essence of freedom exclusively to self-knowledge is possible only on the condition that this very knowledge is considered the highest spiritual ability, the realization of its ultimate purpose. To know in this case means that a person should realize himself in the most active way and, consequently, be free.

Therefore, in the modern understanding of the concept of "freedom", we can distinguish the following aspects:

- freedom of action –the freedom to realize their intentions, achieve their own goals;
- freedom of creativity –the right to realize their dreams and plans, to create something new, subject only to their own laws;
- freedom of self-realization –a synthesis of the two previous ones, the ability to be yourself;
- freedom of choice –it is a person's choice of certain intentions,
- responsibility –awareness of the individual, his duty to society, understanding the meaning of their actions.

Conclusion. Thus, human freedom is the basis of universal values and moral principles that form the norms of society. Freedom is a human necessity, is the embodiment of his self-sufficiency and individuality. The peculiarity of freedom lies in its contradiction with its essence. Unrestricted freedom establishes the relationship between responsibility and freedom, because these concepts are inherently inseparable. We can say with confidence that philosophers have argued that the highest value for man is freedom and his right to responsibility, which allows him to be not only the creator of material, spiritual values, but to be this highest unconditional value.

References:

1. FIELDG. C. IV. –THE MEANING OF HUMAN FREEDOM: *Mind*, Volume XX, Issue 79, 1911, Pages 379 –393.
2. Подковенко Т. О. Концепція свободи індивіда у творчості Іммануїла Канта/Т. О. Подковенко//Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 1(1). С. 45-49.
3. Романенко А. Стаття «Що є свобода для людини?». ВеЧЕрпно: веб сайт. URL: Що є свобода для людини? –Видання Вичерпно(vucherпно. ск. ua)
4. Свобода // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. /проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині.
5. Свобода // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. / К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003.

*Marta Kushnir,
Student gr. MENM-11
of international economic relations department WUNU*

IDEOLOGY: ITS ESSENCE AND ROLE IN SOCIETY.

Formulation of the problem. World experience shows that society can succeed if it has an appropriate ideology based on the values shared by the majority of society. Stimulating positive change in the public consciousness, ideology explains the meaning of the processes taking place in society and helps to realize goals.

Goal. The special purpose of my research is to study the philosophy of ideology.

To find out the role of ideology in society and to analyze the problems of ideology formation at the present stage. The ideology was notarized immediately. Under certain conditions of community life, social psychology spontaneously emerged, which created the basis for the development, dissemination and assimilation of the ideology of this community.

To achieve this goal, we set the following **tasks**. The purpose of our study is to determine the content, structure and functions of ideology in the context of its study.

Presentation of the material. According to the analysis, the concept of "ideology" is polysemantic. It is legitimate to talk about at least three of its main meanings. The first of these is used to denote a particular interpretation of an idea. Based on this, it is necessary to emphasize the problem of two concepts –idealistic, according to which ideas dominate the world and dialectical-materialist, which is based on the fact that all ideas removed from experience are true, as if distorted reflections of reality. The second meaning of the concept of interest to us is related to the desire to reveal ideology as a sphere of thought, action and education. Ideology cannot be reduced to an illusory consciousness. However, it cannot be identified with the public consciousness. It, in our opinion, appears as one of the structural elements of consciousness, its special type, namely – practical consciousness. The essence of ideology is that it implements a mechanism

translation of the results of mental, theoretical activities. It serves as an ideological basis for the practical activities of a particular social entity. "Ideology" can be defined as the concept of social philosophy to denote a theoretically sound practical consciousness.

Ideology, like other similar, broad concepts, has its philosophical origins. The purpose of philosophy is to create an ideology, that is, artificially created, given ideals. In turn, ideals are the goals by which the guiding foundations of human activity are established in the mind, and philosophy is focused on finding these goals.

In the life of society, ideology exists and functions as a dialectical unity of essence and phenomenon. Ideology is a system of values and ideals that perform in society the function of supporting the existing political system, giving the purpose and meaning of life as an individual and a particular society, which are its spiritual mechanisms of organization and self-organization.

The relationship between philosophy and ideology in history and life is a whole "drama" about two and a half decades long. The range of these relationships is extremely wide: from the original indistinguishability of "thought" and "idea" in antiquity to their differences in modern times, within which manifests its "circle": from the radical opposition of philosophy and ideology to their new rapprochement, to their epoch-making merger in the "revolutionary theory". Then the cycle is reproduced through all the "modern" versions of epistemological and political deideologization to new collisions of "divergence-convergence" of philosophy and ideology in postmodernism. The complex intertwining of "thought work" and "idea work" in radical postmodernism often resembles the movement to the original syncretism.

Everyone is always included in certain social communities, has certain interests, he always perceives the phenomena of public life from certain ideological positions. If the latter reflect the true state of affairs, then knowledge, views, ideas will be objective in content. But in society there are

different social actors with different interests. Therefore, there can be no single ideology. Ideological concepts contradict each other, there is a struggle between them.

The statements about the possibility of forming such an ideology, which would reflect the interests of the whole society, all social groups in general, still look like that. Ideology is able to influence all aspects of social life, including the material basis that gave rise to it.

The consequence of the presence of such a feature of ideology as its relative independence is the extremely important role of ideology in public life. Ideology has a huge impact on social life, on the whole life and development of society. Awareness of the interests of society is a necessary condition for solving the problems of society that arise before it.

An ideology that takes over people, reflecting their interests, becomes a powerful force in public life.

Conclusion. Thus, over time, the ideology created by philosophy dissolves into culture, religion, and so on. It is philosophy that has priority over ideology because it sets goals and means, providing the possibility of ideology. Despite the changes, the philosophical component will always remain the basis of ideology.

References:

1. Энгельс, Ф. Материалы к "Анти-Дюрингу"// Маркс, К.,Энгельс, Ф. Соч. Т. 20. С. 629.
2. Биксенон, Н. Б. Социалистическая идеология. –М. : Политиздат, 1983. –С. 9
3. Feldman, V. R. (2013). Ideology v traditsionnom obshchestve: sushchnost', sodержaniye, funktsii[Ideology in a traditional society: essence, content, functions]. Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogouniversiteta. Sotsial'nyye i gumanitarnyye nauki. С. 71.
4. Guseynov, A. A.,& Rubtsov, A. V. (Eds.). (2018). Filosofiya i ideologiya: ot Marksa do postmoderna[Philosophy and ideology: from Marx to postmodern]. М. : Progress-Traditsiyaë.

МАТЕРІАЛЬНІ ТА ДУХОВНІ ЦІННОСТІ У СИСТЕМІ ГОСПОДАРСЬКОГО БУТТЯ

Постановка проблеми. Феномен «господарство» спонукає, як до наукового, так і філософського осмислення. Відмінність між філософією й наукою полягає не в їх об'єкті, а у пізнавальному інтересі, у способі його дослідження. Сучасні проблеми розвитку економіки та господарства – це питання та проблеми буття людини, її матеріальні та духовні цінності, які формують осмислення цього процесу.

Мета. Проаналізувати матеріальний та духовний світогляд людини, проаналізувати її погляди та цінності.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Визначити особливі риси духовних цінностей у сфері господарського буття та буття людини.
- Визначити особливі риси матеріальних цінностей у сфері господарського буття та буття людини.
- Узагальнити поняття філософії господарського буття

Виклад матеріалу. Цінності представляють матеріальне або нематеріальні явища, які є важливими та мають велике значення для суспільства або окремого індивіда, заради досягнення яких відбувається процес пізнання, взаємодії та розвитку. Цінності в загальному розумінні – це потреби суспільства або окремого індивіда, без яких не можна уявити їх життя.

Цінності супроводжують кожну людину протягом її життя, але в залежності від віку, або інших характеристик, внутрішнього або зовнішнього середовища існування цінності можуть змінюватись.

Духовні цінності – це комплексні поняття культурно значущих ознак життя, які формуються в пошуках сенсу і самопізнання, які підводять людину до вищого рівня впевненості в собі і свободи. Духовні цінності багатоманітні, але кожна відіграє важливу та незамінну роль у житті кожної людини. До них відносимо сім'ю, любов, мудрість, працю, знання, дружбу, чуйність, красу, милосердя, творчість... Завдяки ним людина розкривається та вдосконалюється.

Матеріальні ж цінності мають фізичний вираз та змінюються з плином часу. Розглядаючи матеріальні цінності, можна зробити висновок, що це ті, які ми можемо побачити, купити, торкнутись до них, тобто це речі безпосереднього споживання. До них відносимо: житло, автомобіль, коштовності, їжу, книги, телефон, одяг, а також гроші. Гроші – невід'ємна частина життя кожної людини та суспільства загалом. Поняття грошей щільно пов'язане з поняттям господарство. Гроші забезпечують нам величезні можливості та потреби. Але не потрібно забувати, що гроші є нашим благом лише тоді, коли вони служать людині, а не навпаки, люди повинні керувати цим ресурсом, а не він ними

Для того, щоб розглядати матеріальні та духовні цінності у системі господарського буття, їх необхідно розглядати як науковий феномен:

- історичних наук, які вивчають закономірності економічного розвитку;
- політичної економії, яка вивчає закони виробництва на різних етапах еволюції;
- філософії з точки зору вивчення економіки як «цілеспрямованого і цінного способу відтворення суспільства, що працює і розвивається в єдності, виробляючи економічні, соціальні та духовно-ідеологічні відносини».

Аналіз господарського буття з точки зору філософії і розглядає відносини, які виникають у процесі проведення господарської діяльності та цінності учасників цього процесу.

Філософія господарювання розглядає працю передусім з духовної точки зору. Вся праця – це не тільки затрата фізичних сил, а й спосіб втілення людиною своїх духовних

потреб. Як зазначає російський філософ І. Ільїн, господарська праця має моральне значення, тому що вона є проявом любові, виконанням обов'язку і дисципліни; вона має естетичну цінність, тому що змушує людину проникнути у життя речі, ототожнитись із річчю й удосконалити її спосіб буття; праця має ще й пізнавальний зміст, тому що веде людину до вивчення тих законів, які керують речами та їхньою долею; і наостанок, вона має соціальноправову цінність, тому що ґрунтується на організації співжиття і вимагає справедливого розподілення правових повноважень і обов'язків

Господарське буття має початок у процесі управління працею, а з духовної точки зору будь-яка праця – це не тільки фізична сила, а й спосіб реалізації своїх духовних потреб.

У сфері економіки господарювання необхідно звертати увагу на духовні цінності, адже це дає змогу зрозуміти людину як особистість і тим самим мотивувати її до здійснення ефективної діяльності. Без таких цінностей, як знання, творчість і праця, економічний процес неможливий, а без робочої жодне підприємство не функціонуватиме, а тому без нього неможлива і сама економіка та господарське буття.

Господарське буття будь-якої країни неможливо уявити без матеріальних цінностей, оскільки основоположний принцип економіки полягає в задоволенні певних суспільних потреб, більшість з яких неможливо реалізувати без матеріальних благ.

Однією з найбільших проблем в господарстві є переоцінка цінностей. Це означає, що люди, керуючись несвідомими потягами, використовують свої блага не по призначенню, тобто користуються своїми можливостями за для своїх інтересів. Це призводить до занепаду господарювання. Отже, щоб цінності не втратили своєї важливості, потрібно вміти їх використовувати

Отже, матеріальні та духовні цінності формують підґрунтя господарського буття, адже їх єдність та взаємодія є поштовхом до розвитку суспільства. Матеріальні цінності керують людиною у процесі здійснення господарської діяльності, що зумовлює її ефективність та отримання економічного ефекту у вигляді прибутку, який і є кінцевим етапом господарського буття.

Список використаних джерел:

1. Хасполатова І. Матеріальні та духовні цінності в системі господарського буття. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Тернопіль : ТНЕУ, 2017 с. 657 –659
2. Арістотель. Політика. К. : Основи, 2005. с. 659
3. Гончарук Т. Філософія : навч. пос. / Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416 с.
4. Дюркгейм Э. Ценностные и «реальные» суждения // Дюркгейм Эмиль. Социология, ее предмет, метод, предназначение : Пер. С фр. А. Б. Гофмана. М. : Канон, 1995 р. 336 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ІДЕЯ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ БЕНЕДИКТА СПІНОЗИ

Постановка проблеми. На думку Спінози, свобода людини полягає в усвідомленні відсутності власної свободи волі і, водночас, у приборканні афектів для того, щоб пізнавати Бога. Розкриваючи питання свободи, Спіноза виокремлює і свободу філософування як один із різновидів втілення свободи людини в державі. Людина не є вільною, оскільки вона не є причиною самої себе.

Мета. Дослідити особливості розуміння свободи, як умови розвитку особистості.

Виклад матеріалу. Свобода –відсутність політичного й економічного гноблення, утиску й обмежень у суспільно-політичному житті якого-небудь класу або всього суспільства. Свобода волі –здатність приймати рішення із знанням справи. Свобода слова –право людини або спільноти людей вільно висловлювати свої ідеї або думки.

Ідея свободи присутня ще в теоретичних та життєво –практичних міркуваннях давніх греків. Тема свободи взяла свої початки в християнстві, вона формулювалась як проблема свободи волі. Християнство бачило корінь свободи у особливій якості людини –її волі. Зараз ця тема актуальна як ніколи, тому що сучасне суспільство в пошуках істини свободи та повернути собі право на свободу.

Філософ зауважує, що “ вільною є така річ, яка існує лише за необхідності власної природи і визначається до дії тільки собою ”. У моральному вченні на передній край висувалася проблема свободи, на людину поширювались закони механістичного визначення, заперечувалась свобода й доводилась необхідність усіх без винятку дій людини. Позитивним у вченні про свободу є встановлення діалектичного зв'язку між свободою та необхідністю, але обмежується свобода лише пізнанням необхідності, оскільки розумілась як виразне та чітке уявлення про те, що необхідне. У такому розумінні, з позиції Бенедикта Спінози, найбільш вільним є усунений від життя та практики мудрець, основний зміст життя якого є «інтелектуальна любов до Бога» (тобто глибока пристрасть до пізнання природи всього суцього). Таке розуміння свободи абстрактне, антиісторичне, відірване від різноманіття суспільного та особистого життя.

У 1670 р. Спіноза анонімно опублікував свою першу роботу «Богословсько-політичний трактат». У ній він відстоював свободу думки, право критикувати біблійні основи віри, доводив неправомірність будь-якої церковної влади. На його думку, держава зобов'язана гарантувати свободу особистим переконанням, як релігійним, так і науковим.

Що стосується позитивних поглядів на природу Бога, матерію і т. д., то Спіноза висловив їх наступним чином “Бог –не зовнішня, але внутрішня, вільна і необхідна причина всіх речей; всі речі живуть і перебувають в Бога. ” Своїм критикам, який стверджував, ніби він ототожнює Бога і природу, Спіноза відповідає, що якщо під природою розуміти тілесну матерію, то думка, ніби я вважаю Бога і природу одним і тим же істотою, помилково: світ, природа –це необхідний наслідок діяльності Божества.

Свобода –центральне поняття соціально-етичної концепції Б. Спінози. Свободу філософ тлумачив як панування розуму над почуттями, пізнання над таїнством буття, аскези мудрих над розмаїттям життєвих негараздів. Б. Спіноза «виводить» свободу з пізнання необхідності, свідомості з необхідністю. «Практика» свободи його фактично не цікавить. Стосовно цього Б. Спіноза дотримується позицій стоїцизму.

Згідно з цим ідеалом, Бенедикт Спіноза вибудовував і власне життя. Як писав Людвіг Фейєрбах, філософ «вів суворий і поміркований спосіб життя, оскільки він був слабкого,

хворобливого складу, вже більш ніж двадцять років страждав на сухоти, так само і за власною внутрішньою спонукою, оскільки він за природою своєю тверезо ставився до життя, задовольняв себе малим, опанував свої пристрасті, ніколи не піддавався надмірному розпачу чи занадто веселому збудженню»

Б. Спіноза вважав, що людина – раб своїх пристрастей, афектів, тому він не вільний. Проте потім філософ показував, що людина в змозі вийти з цього рабства і стати вільним, якщо складе ясну ідею про свої пристрасті, афекти, тобто пізнає цей стан. Залежно від пізнання своїх афектів люди, згідно з Бенедиктом Спінозою, мають різну ступінь свободи.

Висновки. Свобода – можливість чинити вибір відповідно до своїх бажань, інтересів і цілей на основі знання об'єктивної дійсності. У теперішньому і майбутньому часі дуже важливо мати свободу волі і слова.

Використана література:

1. Великі філософи навчальний посібник. Віктор Андрущенко, (Київ, Харків) 2005р. ст. 190, ст. 191.
2. Історія і філософія науки. Фейербах Л. История философии. Собр. соч. в 3 томах. (Київ), 1967. ст. 343).
3. Словник української мови в 11 томах, Київ 1970р. ст. 98
4. Філософія, (Київ) 2019р. ст. 103, 104
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФІЛОСОФІЯ РЕНЕСАНСУ

Постановка проблеми. Філософія певного періоду виникає як відповідь на суспільну потребу. Розвиток філософії в історії західної цивілізації з часів Відродження відображає процес, у якому творчі філософи відповідали на унікальні виклики кожного етапу розвитку самої західної культури.

Мета. Проаналізувати історію розвитку філософії Ренесансу.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- Визначити особливі риси філософії Ренесансу;
- Виокремити основні течії у філософії Ренесансу.

Виклад основного матеріалу. Епоха Відродження, тобто період, який триває приблизно від середини XIV століття до початку XVII століття, був часом інтенсивної, всеохоплюючої і багато в чому своєрідної філософської діяльності. Основне припущення ренесансного руху полягало в тому, що залишки класичної античності становили безцінне джерело досконалості, до якого могли звернутися зневажені та декадентські нові часи, щоб відшкодувати збитки, завдані після падіння Римської імперії. Часто вважалося, що Бог дав людству єдину істину і що роботи стародавніх філософів зберегли частину цього оригінального запасу божественної мудрості. Ця ідея не лише заклала основу для наукової культури, яка була зосереджена на стародавніх текстах та їх інтерпретації, але також сприяла підходу до тлумачення тексту, який прагнув гармонізувати та узгодити різні філософські твердження. Стимулюючись новими текстами, однією з найважливіших ознак філософії Ренесансу є підвищений інтерес до першоджерел грецької та римської думки, які раніше були невідомі або мало читані. Оновлене дослідження неоплатонізму, стоїцизму, епікурейства і скептицизму підірвали віру в універсальну істину аристотелівської філософії і розширили філософський горизонт, створивши багатий зародок, з якого поступово вийшли сучасна наука і сучасна філософія.

Натурфілософія, на відміну від метафізики та математики, традиційно розуміється як така, що охоплює широкий спектр предметів, які Аристотель включив у фізичні науки. Відповідно до цієї класифікації, натурфілософія – це наука про ті істоти, які зазнають змін і не залежать від людини. Ця широка сфера досліджень була описана в аристотелівських трактатах, таких як «Фізика», «Про небеса», «Про покоління і псування», «Метеорологія», «Історія тварин», «Про частини тварин», «Про породження тварин», «Про душу» (ренесансна рецепція не обговорюється в цій статті), в так званих *parva naturalia* (інші другорядні твори) і деяких апокрифах (наприклад, *Problemata*), які викладалися в університетах у середні віки та в епоху Ренесансу. Під час Відродження, незважаючи на незмінне центральне значення аристотелівської парадигми для цієї дисципліни, натурфілософія була збагачена і розширена низкою подальших підходів. Наприкінці шістнадцятого століття натурфілософію вже не ототожнювали лише з аристотелівською системою чи стандартною університетською програмою. У той же час поширення нових контекстів і способів навчання не призвело автоматично до ліквідації старих, і це злиття сприяло народженню сучасної науки в період релігійних і політичних потрясінь.

З відродженням вивчення грецької мови, яке розпочалося у Флоренції та інших містах Італії після 1400 року, вчені почали читати Платона та інших грецьких філософів в оригінальних текстах. До середини п'ятнадцятого століття вивчення грецької мови розширилося ще більше через політичну ситуацію в Східному Середземномор'ї.

Однак безсумнівно, що і Італія, і повторно прийняття латинських літер як основного елементу людської культури були відповідальними за назву «гуманісти». «*Literos humaniores*» – вираз, придуманий стосовно класичної літератури Риму, наслідування та відтворення її літературних форм у «новому навчанні»; це було протилежним до *Literos sacros* схоластики. За

часів Аріосто, Еразма і Лютера термін *umanità* був фактично еквівалентом термінів «класик» або «класичний вчений».

Висновки. Отже, розвиток філософської думки в епоху Відродження засвідчує народження нового світогляду, основними рисами якого є натуралізм і раціоналізм. Основна ознака філософії Відродження – її світська, земна спрямованість. Філософія Відродження створила основу і умови для переходу від середньовічних філософських традицій до філософії Нового часу. В цьому полягає її значення та етапний історичний характер.

Список використаних джерел:

1. Горфункель А. Х. Философия эпохи Возрождения. М., 1980.
2. Renaissance philosophy. URL: <https://www.britannica.com/topic/Western-philosophy/Renaissance-philosophy>
3. Allen, MJB, & Rees, V., eds., Marsilio Ficino: His Theology, his Philosophy, his Legacy (Leiden: Brill, 2002).
4. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія. Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ДАОСИЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ТЕОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

Постановка проблеми. Питання релігійно-філософського синкретизму в далекосхідній традиції завжди викликало зацікавленість у науковців. Протягом багатьох століть даосизм укорінювався у свідомості народу та в даний час він залишається активною силою у країнах Далекого Сходу.

Мета. Зосередження уваги на світоглядних принципах, що обумовлюють синкретизм даосизму, а також на тому, як ці принципи відбиваються у формах суспільної свідомості носіїв далекосхідної традиції.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- ознайомитись з історією виникнення даосизму, як однієї з основних філософських течій стародавнього Китаю;
- розглянути становище сучасного даосизму і його філософію.

Виклад матеріалу. Даосизм є одним з основних напрямків китайської філософії. Протягом довгого періоду вчені вважали, що один з основних даоських принципів –у-вей, що позначений як “недіяння”, закликає людей до відходу від активної діяльності та пропагує тактику невтручання в повсякденне життя. Згідно даоського світогляду, все у Всесвіті відбувається само по собі, підкоряючись природному ходу подій, а людині в свою чергу не варто втручатися, аби не порушувати гармонію та ідеальність світу.

Що стосовно світогляду, даосизм орієнтований на минуле, на ті часи коли люди жили у повній гармонії з природою, підкоряючись лише її законам та ідеалам. Даосизм як окрема окрема релігійно-філософська стала система виник у результаті поєднання двох різних натурфілософських доктрин –Лао-дзи і Чжуан-дзи. Перший взагалі відкидав одухотворення природи, другий же вносить до концепції даосизму містицизму.

1. Історія виникнення даосизму бере початок у 2-й половині 1 тисячоліття до нашої ери. Після поширення у Китаї буддизму, разом з ним даосизм і конфуціанство склали “сан-цзяо” (“три релігії”). Першозасновником даосизму прийнято вважати Лао-дзи (5-4 ст. до н. е.), але все ж беззаперечно його найвідомішим представником є Чжуан-дзи (4-3 ст. до н. е.). І хоч обоє вони поширювали та працювали над формуванням ідей однієї філософської течії, їхні бачення все ж відрізнялися. За Лао-дзи, усі речі народжуються і змінюються завдяки власному шляху – дао. У світі немає незмінних речей, а на шляху змін усі речі переходять в свою кардинальну протилежність. Дао –як першооснова світу, неосяжний і незбагнений творець, спосіб існування всіх речей, всеохоплюючий і всепроникний закон природи, неосяжний людському розумінню та сприйняттю. Ніхто з людей не здатний ні осмислити дао, ні долучитися до його надбань. Людина повинна дотримуватися природності, бути єдиною з природою, жити по її законам, відмовитися від усіх мудрувань. За Чжуан-дзи ж, сенсом людського існування є надсвідоме злиття з дао, беззаперечне наслідування та повна довіра законам природи, відмова від раціонального, антропогенного знання на користь ірраціонального одкровення. Цивілізація, науково-технічний прогрес та культура –повинні заперечуватися, адже вони сприяють викривленню людської природи (чжи), суперечать законам справжнього, справедливого дао.

У 2-3 столітті даосизм поділився на філософське дао (даодзя) і релігійне (даодзяо), а першим патріархом релігії даосизм вважають Чжана Даоліна (34-156 рр.).

2. Визначення місця та ролі даосизму у сучасному китайському суспільстві достатньо широко дискутується на сторінках суспільних і наукових публікацій, у виступах державних діячів представників даоських кругів. Згідно з думкою відомого даоського діяча ЧеньЛянь-шена, життєві сили даосизму прямо залежать від його участі в житті суспільства, а самоізоляція його в монастирях “може позбавити його майбутнього”. Прибічники такого

погляду надають великого значення створенню даоських організацій та активній суспільній діяльності наслідників даосизму. Необхідність оцінки ролі і місця даосизму у сучасному китайському суспільстві була усвідомлена у світовому китаєзнавстві вже давно. Причому звертається увага, як на дослідження пов'язані з трансформацією даосизму в умовах встановлення та розвитку капіталістичних відносин і проникнення європейської культури у Китай в XIX столітті, так і на вивчення історії даосизму і його особливостей в країнах далекосхідного регіону (перш за все в КНР) в даний час.

Висновки. Разом з тим даосизм, для якого, за словами К. М. Скіппера (1982), характерна “виключна неприривність традиції”, багато у чому зберіг свою життєздатність і основні положення доктрини у даний час, залишаючись через це сильним фактором, що впливає на сучасну культуру і ідеологію Китаю і інших країн Далекого Сходу.

Список використаної літератури:

1. Брикульський О. Світоглядні чинники, що обумовлюють синкретизм даосизму, буддизму та конфуціанства, як основи формування суспільної свідомості носіїв традицій далекосхідної культури, URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5721/Bry%60kul%60s%60ky%60j_SVITOGLYaDNI_ChY%60NNY%60KY%60.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
3. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

PHILOSOPHY OF POSTPOSITIVISM

Formulation of problem. An important feature of the development of modern society is its dependence on the achievements of science. Scientific knowledge is the basis of new technologies and future scenarios civilization, development of global projects and programs, implementation of public expertise, etc. Science radically changes not only the picture of the world, but also our way of life. It is natural that science itself is deeply studied by philosophy.

Aim. The main purpose of my research is to study the philosophy of postpositivism. Understanding and perception of something new as a way of self-development.

To achieve the goal we set the following tasks:

1. Perfectly understand the philosophy of postpositivism.
2. To transfer and apply the philosophy of postpositivism to real social life.

When most people in our society think about science, they think about some guy in a white lab coat working at a lab bench mixing up chemicals. They think of science as boring, cut-and-dry, and they think of the scientist as narrow-minded and esoteric. A lot of our stereotypes about science come from a period where science was dominated by a particular philosophy –positivism –that tended to support some of these views. Here, I want to suggest that science has moved on in its thinking into an era of post-positivism where many of those stereotypes of the scientist no longer hold up. Let's begin by considering what positivism is. In its broadest sense, positivism is a rejection of metaphysics (a branch of philosophy that studies the first principles of being, identity and change, space and time, causality, necessity and possibility. It includes questions about the nature of consciousness and the relationship between mind and matter). Knowledge of anything beyond that, a positivist would hold, is impossible. Since we can't directly observe emotions, thoughts, etc, these were not legitimate topics for a scientific psychology. B. F. Skinner argued that psychology needed to concentrate only on the positive and negative reinforcers of behavior in order to predict how people will behave. In a positivist view of the world, science was seen as the way to get at truth, to understand the world well enough so that we might predict and control it. Post-positivism is a wholesale rejection of the central tenets of positivism. A post-positivist might begin by recognizing that the way scientists think and work and the way we think in our everyday life are not distinctly different. In everyday reasoning, we don't always proceed so carefully. A critical realist believes that there is a reality independent of our thinking about it that science can study. Positivists were also realists. Post-positivists reject the idea that any individual can see the world perfectly as it really is. We should think about the assumptions we make about the world when we conduct research. But in the meantime, we can't wait for the philosophers to settle the matter. In general, postpositivism represents a reaction against the "certainty" that forms the foundation for positivism. While it is difficult to pin postpositivism to a set of specific assumptions, post-positivists tend to share the following beliefs:

1. Difference should be celebrated not suppressed.
2. Knowledge is subjective and negotiated by people within discourse communities.
3. Making knowledge is an interpretive act;

Their focus on difference leads post-positivists into areas unexplored by positivists. Instead of searching for broad patterns and general principles, post-positivist researchers seek out what is unique. By specifying what is different and individual, they expand our understanding of ourselves as well as the subjects of their studies. They do not try to account for the behavior they observe or to generalize their data to the universe at large, but rather seek to enlarge our experience by exposing us to diversity and complexity. Post-positivists reject positivism's preoccupation with general principles and paradigm building. Instead, post-positivists argue that patterns suppress the differences that characterize the human condition and define our existence. In fact, post-positivists see difference as key to all meaning. That is, we can make meaning only by distinguishing one thing from another in an endless cycle of comparisons and contrasts. These distinctions provide the stuff from which we

define ourselves and our world. Knowledge is subjective. Post-positivists do not, of course, deny the existence of a physical world, they argue that all knowledge about that world is constructed by human consciousness through language. They tend to view knowledge-making as a rhetorical activity and are interested in the social and cultural forces. Post-positivists recognize that prior experience and current social contexts influence our perceptions and shape our consciousness. They point out, for example, that two witnesses to an event rarely see it in precisely the same way and that what is true in one situation may not be true in another. In the scientific method, the accepted approach to research by postpositivists, an individual begins with a theory, collects data that either supports or refutes the theory, and then makes necessary revisions before additional tests are made. In reading Phillips and Burbules (2000), you can gain a sense of the key assumptions of this position, such as:

1. Knowledge is conjectural –absolute truth can never be found. Thus, evidence established in research is always imperfect and fallible.

2. Research is the process of making claims and then refining or abandoning some of them for other claims more strongly warranted.

3. Data, evidence, and rational considerations shape knowledge.

Conclusions: So what is meant by objectivity in a post-positivist world? Positivists believed that objectivity was a characteristic that resided in the individual scientist. Scientists are responsible for putting aside their biases and beliefs and seeing the world as it ‘really’ is. Post-positivists reject the idea that any individual can see the world perfectly as it really is. It is what multiple individuals are trying to achieve when they criticize each other’s work. Philosophers have been debating these issues for thousands of years and there is every reason to believe that they will continue to debate them for thousands of years more. We should think about the assumptions we make about the world when we conduct research. But in the meantime, we can’t wait for the philosophers to settle the matter. After all, we do have our own work to do!

References:

1. Ravetz, J. R.,1999: What is post-normal science? Publication by Futures 31, Pages 653.
2. Research Design Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches by John W. Creswell. Second edition publication by University of Nebraska, Lincoln, 2008, pages 10.
3. William M. K. Trochim. Research Methods Knowledge. Publication by Conjoint. ly, Sydney, Australia 2021.
4. Positivism and postpositivism byB. Pochynok, I. Pochynok. Publication byChernivtsi National University, 2015. Pages 166.
5. Positivism, Post-Positivism and Interpretivism by McGlinchey, Stephen 2021London: Academic Press. Pages 12.

THE GENERAL CHARACTERISTIC OF MODERN PHILOSOPHY

Relevance of the problem. In general, modern philosophy was focused on critical thinking and solving different problems. In addition, this type of philosophy characterized by an emphasis on clarity and argument, what is very relevant now. **Goal.** The purpose of the article to study the general characteristic of modern philosophy

To achieve our goal we **set the following tasks:**

- *identify the main characteristics of modern philosophy
- *explore the major philosophers of this period

Presentation of the material. Intellectual speculation The faculty of knowing for the sake of knowing. Scientific methods. A method of discovering knowledge about the natural world based on making falsifiable predictions testing them empirically, and developing peer-reviewed theories that best explain the known data. As an example, let consider one philosophy and its assertion. Immanuel Kant, which was philosopher of modern philosophy, published a book entitled «The Critique of Pure Reason» in which he suggested that the correct scientific method began with theory and in the context of the theory observations are made. That is, our presuppositions and theories color the way we view the world around us such that no one is objective in their understanding of the world and in their science. Theories of knowledge.

Epistemology (or theory of knowledge) is a branch of philosophy studying the nature and scope of knowledge. It focuses on analyzing the nature of knowledge and how it relates to notions such as truth, belief, and justification. It also deals with the means of production of knowledge, and skepticism about knowledge claims. Likewise, it addresses the questions: "What is knowledge?", "How is it acquired?", and "What do people know?". Moreover, theory of knowledge has six types. Let's look at several types: 1. Positivism is the view that traditional metaphysical doctrine can be rejected as meaningless because scientific knowledge is the only factual knowledge 2. Relativism constitutes the perception that truth, right and wrong, standards of reasoning, and procedures of justification are the products of changing norms and cultural frameworks, and that their authority or relevance is confined to the context that produced them. 3. Ontological Realism. The "ontological claim of realism" as put by the Stanford Encyclopedia of Philosophy, is that there are no objective facts. Theories of truth. Russell was known for the correspondence theory of truth. He said: "Believing is what makes this and any proposition is true". Theories of truth created by William James, it makes the least claims. It looks at truth as being a process. There is no absolute truth. His belief basically said that we don't know really anything/no ultimate knowledge on anything. What you know is true enough for a specific function.

A philosophical stance that emphasizes the individual and social potential and agency of human beings. It considers human beings as the starting point for serious moral and philosophical inquiry. Philosopher A. C. Grayling said «Humanism is the philosophy that you should be a good guest at the dinner table of life». Comprehensive understanding –this is a purposeful understanding of what is said, exactly this wanted to achieve during the Modern philosophy. Skepticism. Modern skepticism is primarily involved with epistemological issues. The key to skepticism is to suspend your belief in others' ethical judgments until you've had the chance to work out your own judgments through rational, impartial deliberation. Individualism

The moral stance, political philosophy, ideology and social outlook that emphasizes the intrinsic worth of the individual. Joseph de Maistre equated "individualism" with the "infinite fragmentation of all doctrines". Liberalism Philosopher Isaiah Berlin concludes that philosophical liberalism is a complex field of argument, assessment, and ideational experimentation, but that it differs in many ways from the actual liberal beliefs that exist in the political arena. So, as we can see,

modern philosophy has had a great impact on humanity in many areas. First, it had a specific goal in education such as equality, secularism, education for all, and environmental protection. Second, to create the basis of critical thinking. It encourages us to think critically about the world. Also, it is the foundation of all knowledge and when utilized properly, can provide us with huge benefits. The last and most important, for my opinion, is the development of individuality in people. During the modern philosophy there were many new ways of understanding individualism, both in theory and practice. Besides, during the modern philosophy there were many philosophers-leaders such as Descartes, Leibniz, Spinoza, Locke, Berkeley, Hume, and Kant. These are the seven philosophers who stand out from the rest in what is known as the modern' period in philosophy. Each of them tried to make their global impact on this period. For example, philosopher Kant wrote this books Critique of Practical Reason (1788) and the Critique of Judgment (1790). **Conclusion.** To sum up all modern philosophy is what you need to study, because it contains a lot of important information for each of us, which gives special importance to the values of people and promotes people (both individuals and groups).

References:

1. Publisher: Council for Philosophical Studies. Tracking about intellectual speculation. University of Notre Dame Press 1983. Page 142
2. Dr. Naugle Scientific methods 1983. Page 6
3. William James "The meaning of truth" New York: Longman Green. 1911. Page 202
4. Michael Freeden Liberalism: A Very Short Introduction, Oxford University Press/ 2015. Page 139
5. Clay, Marjorie, Teaching Theory of Knowledge, The Council for Philosophical Studies, 1986. Page 142
6. Popkin, Richard. The History of Scepticism: From Erasmusto Spinoza. Berkeley, CA: University of California Press. [1979] 2004. Page 360
7. Antonia LoLordo "Pierre Gassendiand the Birth of Early Modern Philosophy". Cambridge University Press. 2007. Page 294

PHILOSOPHICAL DIMENSION OF ECONOMIC LIFE

Problem statement. Every person is daily involved in the sphere of economic life, economic phenomena, because he buys and sells, receives income and pays taxes, manages and obeys management decisions, saves and seeks material wealth, produces and consumes. There are two contradictory tendencies of solving the global socio-cultural crisis. On the one hand, it is an attempt to harmonize relations between people by rethinking approaches to cooperation, providing new ones impulse to the world economy, etc., and on the other – trade, religious and other confrontations, which often turn into conflicts that take undesirable antisocial forms. This is especially acute there is a problem of development of such scientific direction as philosophy economy.

Aim. Analyze the concept of "economic life", reveal its essence, as well as analyze its relationship with philosophy.

To achieve this goal, we set the following objectives:

- to define what is the concept of "economic" in two senses and explain the meaning "philosophy of economics".
- Money as an object of philosophical analysis.

Presentation of the material. It is known that for a long period of time the study of philosophy was carried out without a deep connection with economics. Teachers, philosophers and their colleagues, political economists, firmly adhered to the limits of their own problems and were critical of those who like to "break down barriers" – to study the frontier scientific space. Although it is well known that the study of interdisciplinary problems is considered the most productive and promising in science. The issue of philosophy of economics belongs to the group of interdisciplinary research.

The term "economy" is used today very often and in at least two meanings:

- first, as the aggregate economy and social relations that develop in the process of its reproduction. (After all, we all buy and sell every day, produce and consume, save, exchange, that is, are actively involved in the sphere of economic relations);
- secondly, as a science of social economy that has developed throughout the history of society.

Economics in the first sense of this term today is essentially a fundamental social formation; it is a complex system of relations that arise in the process of formation and development of the social economy: the method of production, the institution of property, the economic mechanism, the monetary system, labor and management. At the same time, the economy is an activity to provide a person with material goods, goods and services¹, a means of transforming a person's external world², and himself, his inner world, his own existence.

Philosophy of economics is a branch of social knowledge that explores the philosophical aspects of the development and functioning of the economy as a system, the philosophical foundations of the economic existence of man and society.

Thus, the philosophy of economics considers the essence of economic processes occurring in society, through the prism of the human dimension, through a set of forms of human life as a business entity.

An important factor in the functioning of social production, the economic sphere is money as a special reality. Why "special"?

From the point of view of economic theory, money is a certain commodity, the equivalent in the exchange of goods, a form of value of goods, ie a means of exchange that facilitates trade.

However, the importance of money for man, their existential role proved to be extremely important. Therefore, the problem of understanding money goes far beyond economics. Thus, in the philosophy of economics formed a separate direction –the philosophy of money, which explores the impact of money and monetary relations on the worldview and value world of man and society.

Money has significantly changed the very system of human values, emerged as a universal value. The monetarist worldview –the omnipotence of money –is extremely pronounced in modern postmodern society. Money realizes its ability to be a means of acquiring absolutely everything, both material things and spiritual values, such as fulfilling a patriotic duty or asserting professional honesty.

Money serves as a source of freedom and a condition of self-realization of the individual. Without sufficient funds, a person will not receive all the benefits of a full social life with its freedom of choice, creativity, the possibility of personal self-realization. A look at the full human life (which is possible only in a truly democratic, legal, culturally mature society) as a norm narrows the function of money to its natural state, "normalizing" their impact on consciousness.

Thus, money is a special commodity that serves as the universal equivalent of a measure;measure of value and means of circulation;a complex socio-philosophical phenomenon that affects the motivation and value orientations of man.

Conclusion. Philosophy of economics claims to be a generalized knowledge of the economic order, nature and origin of economic processes and phenomena;seeks to give a complete philosophical understanding of human economic activity. As a component of philosophical knowledge, the philosophy of economics considers the essence of economic processes occurring in society, through the prism of the human dimension, through a set of forms of human life as a business entity;is focused on the individual, considering it as a force that ensures the preservation and development of society. As a direction of research, within the modern philosophy of economics, the philosophy of money is distinguished, which analyzes the impact of money and monetary relations on the worldview and value world of man and society.

References:

1. Воронкова В. Г. Філософія економіки: монографія /; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 279 с.
2. Глушко Т. П. Хремастика як «релігія грошей» та двікризисучасності/ Гуманітарністудії. Збірник наукових праць. Вип. 23. К. : ВПЦ «Київський університет», 2014. С. 12 –19.
3. Приятельчук А. О. Структура філософії економіки. Гуманітарний вісн. ЗДІА. 2015. № 48. С. 70 –78.
4. Рогоза Н. Е. Системные подходы к формированию стратегических решений инновационного развития экономики. Європейський вектор економічного розвитку. 2013. № 2 (15). С. 217 –223.
5. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Актуальним завданням дослідження філософії є поняття «людини і світу», його гармонії в навколишньому середовищі. Сутність і призначення людини, її походження й майбутнє, про життя, смерть і безсмертя, про співвідношення природного й суспільного в людині. Поняття особистості людини як цілісної істоти, яка поєднує в собі особисті, соціальні та індивідуальні якості.

Мета. Проаналізувати роль філософії та її підхід до вивчення феномену людини.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначити філософські відмінності «людини і природи»;
- Визначити роль філософії у житті людини;

Виклад матеріалу. Філософія це специфічне раціональне ядро всього, це інтегруюче начало, могутній синтезатор, котрий перетворює різноманітні елементи духовної культури в цілісний світогляд. Власне, тут варто відмітити, що саме філософія як теоретична форма світогляду розглядає дуже широке коло проблем:

1. Людина як жива істота, наділена культурними звичками;
2. Людина і природа як одне ціле;
3. Суть людини, її світ, зміст, її життя;
4. Поняття «дивіда» та його ролі в суспільстві;
5. «Людина – суб'єкт моральної свідомості, в корінь відмінних від навколишньої природи,» – Микола Бердяєв;
6. Проблеми життя і смерті в філософському погляді;
7. Питання антропології, про природу і сутність людини;
8. Питання сутності й існування людини, її місця в сучасному світі;

1. На відміну від тваринного світу людська поведінка переважно спричиняється не інстинктами, а культурою. Людину виділяє наявність у неї культури, яка успадковується не генетично, а транслюється і розвивається за рахунок мови, навчання й наслідування на базі перетворюючої діяльності. Тому нині багато хто з філософів тяжіє до визначення сутності людини через поняття культури. Для людських дій характерним є те, що вони цілеспрямовані і культурно або «ціннісно-орієнтовані». Жодна тварина не усвідомлює цілей власної поведінки і не оцінює своїх вчинків і результатів дій з точки зору належного. Важливо й суттєво підкреслити, що всі ці специфічні якості людської природи формуються і підтримуються завдяки суспільному життю, життю людської істоти в світі людей.

2. Природу більшість античних мислителів розуміли як живе, а деякі – як одухотворене, рухоме, ціле, що змінюється. Для античної філософії було характерне прагнення розгадати таємниці природи, все відбулося. Сама людина також розумілася як частина природи і знаходилася під владою природних сил, що уособлювалася у тих чи інших богах. Така точка зору на природу визначила основний спосіб її пізнання – висування здогадок. Людина в давню епоху сприймалася як частина космосу, як мікрокосмос, підлеглий у своїх проявах вищому началу – долі, як символ антропоморфного макрокосмосу. Людина стала проблемою проблем, яка намагалася усвідомити саму себе.

3. Суть людини в тому, що людина – істота розумна, людина – істота, яка має самосвідомість, людина – істота моральна і вільна та ін. Поняття людини, насамперед, охоплює загальнородові риси, що відрізняють людину від інших живих істот. Поняття людини в такому визначенні стосується не якоїсь конкретної людини, а людини як представника роду людського. Основними ознаками людини є якісні характеристики людини, які виділяють її з тваринного світу, є і її біологічна структура, а також загальні прояви соціальної суті: свідомість, мова, здібність до праці і творчості;

4. Поняття індивіда визначає людину як окремого представника людського роду, будь-якої соціальної спільності. Особливо індивід означає неподільну далі частку якогось цілого. Це своєрідний соціальний атом, окрема людина, окремий представник людського роду і член якоїсь соціальної спільності. Але як ми вже знаємо людину відділити від світу неможливо. Як у кожній частині людського організму відображається людина, так у кожній речі відображається Всесвіт. Людина є творчою, мислячою істотою.

5. Видатний філософ Микола Бердяєв є відомим теоретиком дослідження сутності людини. У центрі філософської концепції – особа в усій різноманітності її духовного життя. Особа розуміється філософом не як мала частина соціального цілого (держави, роду, соціальної групи), а як всесвіт-універсум, мікрокосм. Важливо, що особа не просто маленька копія величезного надчуттєвого світу, а й абсолютна цінність світу. Поняття особи у Миколи Бердяєва має концептуальний зміст: усі його роздуми починаються і закінчуються поняттям людина, вважається, що кожна людина є особистість, що основа її духовного буття і призначення людини полягає саме у можливості відкриття у собі особистості шляхом безкінечного самоутвердження. Суть людини полягає не в загальному і родовому, а в індивідуальному. Особа має свій неповторний образ.

6. Людина – єдина істота, що усвідомлює і своє життя, і знає про неминучу смерть кожної людини і свою в тому числі. Очевидно, саме усвідомлення своєї смертності і є початком людської духовності – бажання зрозуміти найглибші основи буття і стати до них причетним, з ними пов'язаним. Проблема життя і смерті посідає центральне місце у вивченні філософії. При цьому безперечним уявляється зв'язок життя і смерті, неможливість зрозуміти місце смерті без з'ясування сенсу життя. Пізнання сенсу життя людини невіддільне від пізнання його природи, розуміння його місця у Всесвіті. Ці питання вивчалися ще за часів Сократа.

7. Поняття «природа людини» звичайно фіксує зовнішню відмінність людини як живої істоти від решти живого, від інших живих істот. Природа людини дуже суперечлива. Людина – цілісна істота, і тому підкоряється природнім закономірностям. Своєрідність тілесної організації обумовлює її інстинкти, потяги, пристрасті. Разом з тим, людині притаманні моральність і свідомість. Вона здатна розрізнявати прояви добра і зла, прекрасного і потворного, що і визначає скерованість вільного вибору її дій. Людина може пізнавати і розуміти оточуючу дійсність, себе, інших людей.

8. В сучасному світі для того, щоб знайти місце у соціумі потрібно бути освіченою людиною. Якій властиві поняття цінностей людського життя, ставлення до світу як до самого себе, визначення можливостей та меж пізнання. Хочу зазначити що світоглядний аспект намагається допомогти людині зрозуміти, що її життя – це нескінченний процес вибору та реалізація своїх життєвих позицій.

Висновок: Опираючись на дані тези ми з вами визначили підхід філософії до всіх аспектів людського життя. Проаналізували провідні поняття: «людина-природа», «індивід», «антропологія». Обширно обговорили проблематику основних питань, сутність людини та її призначення як у світі, так і в суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Філософія (частина перша): навчальний посібник / Шумка М. Л., Гончарук Т. В., Мокряк Л. П., Рудакевич О. М. 2007 350 с.
2. Самопізнання (досвід філософської автобіографії): Міжнародні відносини / Бердяєв Н. А. 1990. – 336 с.
3. Людина в пошуках сенсу. (написана на власному досвіді від перебування в нацистському концентраційному таборі) / Франкл В. 1946. 372 с.
4. Сучасна філософія: основні розділи, поняття, проблеми, ідеї : Навчальний посібник / А. І. Бойко, І. П. Гудима, О. В. Кулешов, Т. О. Дроздова, В. С. Даценко, О. М. Кожем'якіна 2017. 154 с

БУДДИСТСЬКА ЕКОНОМІКА: ВИБІР МІЖ МАТЕРІАЛЬНОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЮ ТА ТРАДИЦІЙНОЮ ДУХОВНІСТЮ

Постановка проблеми. В 21 столітті перед суспільством постає складний вибір між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю. Не варто думати, що духовні блага важливіші за матеріальні, або ж навпаки. Буддистська культура здатна допомогти нам знайти ідеальний баланс між матеріальним та духовним розвитком.

Мета. Дослідити проблему вибору між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- порівняти матеріальну забезпеченість та традиційну духовність в буддистській економіці;
- дослідити проблему вибору на основі буддистської економіки;
- переосмислити пріоритети людин.

Виклад матеріалу. У наш час проблема формування духовних цінностей є дуже актуальною. Суспільство зацікавлене, щоб держава забезпечила йому необхідні умови для правильного духовного життя. Адже духовна культура підносить свідомість особистості до саморозвитку. Духовність дарує людині енергію, натхнення. Вона дає здатність усвідомлення себе як індивідуальності.

Проте жорстокі умови теперішнього світу часто не дають змоги людині розкрити себе повністю. Кожного дня людям приходится ходити на роботу не для того, щоб принести користь іншим чи внести свою частинку задля розвитку рідної країни, не для спілкування з іншими членами суспільства, а задля збагачення. Ринкові умови ставлять фірми чи підприємства у непросту конкуренцію, яка інколи приводить до неморальних методів дії.

Буддизм – одна з найдавніших світових релігій, яка існує понад 2500 років. Вона поширена переважно в Центральній, Південній та Південно-Східній Азії (В'єтнам, Індія, Китай, Корея, Монголія, Японія та ін.) її послідовниками є понад 300 млн. осіб. За час існування буддизм глибоко вкоренився в азійських країнах і зараз чинить значний вплив на різноманітні аспекти соціального та державного життя, визначає культурну самобутність народів Азії, він став певним способом життя людей.

Буддистська економіка значно відрізняється від сучасного світу, якому притаманна цінність матеріалізму. Буддизм вбачає суть цивілізації в очищенні людських характерів, які формуються в процесі праці. Водночас, буддизм не критикує матеріальні блага, а вважає, що розумним буде поєднання з ними.

Буддизм навчає не цінувати матеріальність, а надавати більшого значення духовності, реалізації та розвитку себе, як індивіда чи члена громади. При такій позиції, життя набуває іншого сенсу. Людина, яка цінує те, що є в її володінні, а не женеться за багатством, є набагато щасливішою. Адже відомо, що шлях до звільнення від страждань лежить саме через уникнення бажань.

В той час, як матеріалістів цікавлять блага, то для буддиста головним є звільнення. Але слід пам'ятати, що буддизм не відкидає матеріальне забезпечення повністю. Шлях до звільнення ускладнює не забезпеченість, а відданість їй, не насолода приємними речами, а одержимість ними. Таким чином, основними поняттями буддистської економіки можна визначити простоту.

Ернст Фріц Шумахер писав: «Духовне здоров'я і матеріальне благополуччя не протилежні одна одній: навпаки, вони тісно пов'язані один з одним». Автор продовжує, що «традиційна західна економіка вже давно прийшла в глухий кут, слідує кореневій помилці, що речі набагато дорожчі, ніж люди, а творча активність менш цінна, ніж споживання». Шумахер вважає, що феномен буддистської економіки може сприяти зміні економіки розвинених країн на основі вибору середнього шляху. У його роботі високо оцінений «Середній Шлях між безглуздя матеріалізму і нерухомістю традиційного суспільства»,

властивий буддизму, і як найважливіше завдання (в тому числі для західного суспільства) він бачить необхідність знайти «правильний спосіб життя».

Висновок. Отже, проаналізувавши різні джерела інформації дійшла висновку, що будисти під час віросповідання збагачуються не тільки морально і духовно, а й матеріально так, як їхня релігія спонукає до праці і не відхиляє матеріальну забезпеченість.

Список використаної літератури:

1. Аляєва Г. С. Релігієзнавство: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Полтава: АСМІ, 2012.
2. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінцицький В. М. Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 353 с.
3. Вольний К. Ретроспектива економічної думки: Економічні вчення буддизму: Тернопіль: ТНЕУ, 2010. 128с.
4. Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л. Філософія: навч. Посібник. Тернопіль: підручники і посібники. 2016. –416 с
5. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. Економічна думка, 2010. 126 с
6. Релігії Китаю: Хрестоматія. 2001. 643с.
7. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
8. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
9. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
10. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

PHILOSOPHY AS A WAY OF HUMAN SELF-DETERMINATION IN THE MODERN WORLD

Formulation of the problem. The most pressing problem of all times is the philosophical understanding of existence, "man-world", the way of human self-determination and self-knowledge in world society. In this case, a person constantly relies on their empirical knowledge, that is experience. Over time, mankind has learned philosophical knowledge and now it has emerged for them as the subject of comprehension of their own existence.

Purpose of the article. To consider the problem of "self-determination and self-knowledge" as separate components of our lives.

To achieve this goal, we **set the following tasks:**

1. Investigate the problem of human self-determination.
2. Identify philosophical methods of cognition of the world and man.
3. To consider the structure of human worldview and the impact on his life in the modern world.

Presentation of the material. In the existing world, a person is faced with a huge amount of information, which literally distracts his attention. The more information we encounter, the more our attention is distracted. As Socrates wrote: "The more I know, the more I know that I know nothing." Then the question arises: "Who is this man? What is its significance in this world and what is its role? "

1. Man's self-determination has been the subject of philosophical thought for many centuries and has evolved from its interpretation through determination to the free choice of one's own way of life. Initially, philosophers reflected on the social significance of self-determination. For Hegel, the process of self-determination of the individual is a process of building one's own "I". A person must limit himself to become someone. [1]

The problem of self-determination has been studied by many scientists, including:

K. Jung, P. Sartre, I. V. Nikitina, MS Korolchuk and others.

All people are carriers of a certain system of values that characterizes them, distinguishes them from others. Self-knowledge helps us in this, it develops our skills and shows the skills already acquired.

The problem of human self-knowledge was studied by one of the most famous Ukrainian philosophers –Hryhoriy Savych Skovoroda. According to Skovoroda, the process of human cognition is three-stage.

1. The first stage is self-knowledge.
2. The second stage is the knowledge of oneself as a social being.
3. The third stage is the knowledge of oneself as a creation of God.

The principle of self-knowledge is enshrined in all the works of the philosopher. Frying pan believed that the path to self-determination lies through self-knowledge. First of all, you need to do the thing you love, which brings you pleasure, then you will be able to identify yourself.

The process of self-determination of the individual in the public space is concretized by the acquisition of a certain social status. That is, through the choice of lifestyle, education, profession is the self-determination of the individual, the implementation (to some extent) of its axiological and existential guidelines. [2]

And here psychological teachings come to our aid. That is, the stage comes to separate yourself, to choose a profession. Her choice is influenced by many external factors.

Professional self-determination is a person's choice of the type of future professional activity, which takes place on the basis of his / her professional inclinations, interests and formed abilities. The essence is to make a person aware of the compliance of their capabilities with the requirements of the profession. It is usually finalized at the final stage of schooling and is the result of the impact

on the individual of the school, family and community. [3] In particular, the study of personality was studied by S. Freud and K. Jung.

2. The most important factors of cognition are the idea, problem, hypothesis and theory.

One of the key aspects is the idea. It shapes the purpose of your business. In other words, there was always a thought in the beginning that reflected your aspirations. The idea is a kind of foundation, it is in it that the phenomena of objective reality are comprehended.

The next aspect is the problem. Before you start your journey, you need to identify the problem, what you want to achieve is the search for various methods of your success that stimulate you to learn new, not yet known knowledge and develop further.

The third aspect is the hypothesis, the assumption of which tests the possible solution of the problem. It is typical for a hypothesis to test everything experimentally, or simply to imagine a situation that you will be able to achieve with it, to test different variants of events.

The latter is a theory. At this stage, conclusions, general knowledge and ideas are put forward. Man is always based on his empirical knowledge, that is experience. This stage includes everything from observation to modeling.

3. The system of our acquired knowledge and experience consists of one general concept – worldview.

Worldview – a system of views, concepts, beliefs and ideas about the environment, history, the inner world of man. Appears as a form of development of reality. [4]

In the modern world, the worldview plays an important role, because the greater a person's worldview, the wider the range of his knowledge. Based on modernity, such a person will be more in demand in the labor market. She has the opportunity to better compare an event or phenomenon. Worldview systematizes certain knowledge, but does not give a clear answer to the question. In this way a person remains free in his choice and expression of opinions. This phenomenon also encompasses spiritual and moral values. That is, the worldview can be developed in different ways, especially human views are influenced by books, which also expand our vocabulary, which is no less important.

Ukrainian scientists – philosophers I. Bychko, V. Tabachkovsky, G. Gorak also emphasize the integrative nature of the worldview, which implies its structural complexity, in particular: the presence of worldview (emotional – psychological level), worldview (cognitive – intellectual level) and worldview (experience in the formation of cognitive ideas about the world). [5]

Worldview is an important point for world orientation.

Conclusions. Therefore, having studied this question in detail, we can say that philosophy plays an important role in human cognition. It affects all forms of human consciousness and helps a person to comprehend the truth of existence, to show him the development of creative possibilities that lie in the oppositions of reality. Philosophy seeks to bring the subject to the public consciousness. The teachings of philosophy show the stage of evolution to which we should strive and which paves the way for us to self-determine ourselves as separate subjects of reality.

References:

1. Нікітіна І. В. Суб'єктивне самовизначення молодій людини в період повноліття: монографія. Київ, 2007. 11с.
2. Скотна Н. Особистості в цивілізаційному вимірі. Молодь і ринок №12 (107), 2013. 7с.
3. Степанов О. М. Енциклопедія психології: Київ «АКАДЕМВИДАВ», 2006. 312с.
4. Літературознавча енциклопедія: у 2т. / авт-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: «Академія», 2007. Т. 2. 373с.

Marta Marchuk,
student of the group T-11
of International Tourism and Hotel Business
Department WUNU

THE MAIN VALUES OF MODERN UKRAINIAN SOCIETY

Problem statement. The Soviet government had a significant influence on the formation of Ukrainian values. Therefore, the national interests and processes of modern state formation are not integral and coherent. Because of this, the process of development of spiritual values of modern Ukrainian society is an important element of national self-consciousness and is an urgent problem.

Aim. To find out the spiritual values of modern Ukrainian society as an element of the structure of national self-consciousness.

To achieve this goal, we set the following objectives:

- determine which features include values
- identify the modern values of Ukrainians

Presentation of the material. First of all, we want to note that spiritual values belong to the phenomena of consciousness of each of us, and they are manifested in the form of leading, socio-cultural landmarks: symbols, ideals, norms, images, feelings that determine the spiritual development of the individual or society as a whole.

According to A. Zdravomyslov, the world of values is, first of all, the world of culture in the broadest sense of the word, it is the sphere of spiritual activity of man, his moral consciousness, his commitment to those assessments in which the measure of spiritual wealth of the individual [2, p. 127].

The main values of our people are: national statehood, Christian faith and Ukrainian language. But in determining the values of the Ukrainian nation there is also the opinion of P. Sytnyk, who believes that they include: common historical memory, folk traditions and customs, national symbols, moral norms, state-building political consciousness. These values should form a single national idea, a developed national identity. Therefore, if the model of society is defined and stable, and the basic values are realized by the majority of its members, then such a society will develop stably and successfully. But, unfortunately, Ukraine is still in the process of forming a common goal and common values of the Ukrainian people. For the most part, the values of the western region are borrowed and the values of Soviet society are preserved, which do not take into account the further development of Ukraine itself. That is, there is a purposeful imposition of values that are not peculiar to Ukrainians. As a result, there is hostility between different social groups, increasing conflict of behavior and pessimism about possible development. Therefore, to improve the situation, civil rights and freedoms, equality of citizens with the authorities, common positions of citizens on the directions and goals of state and society development, pride in the Motherland, respect for the symbols and state language of Ukraine, respect for the nation and its achievements should be advanced. Such a definition of the basic values of Ukrainians will help in the future to determine national interests and formulate a national idea that will support the whole society and lead to positive changes both in the state and in the minds of each of us.

Conclusion. The basis of the existence and development of any society or national community are the values by which a single national idea and ideology of state formation is formed. A system of values has not yet been formed in the minds of Ukrainians, which would significantly improve the lives of Ukrainian citizens. Therefore, under such conditions, the question arises about the formation of a national idea that would cover all areas of spiritual, intellectual, economic life of society.

References:

1. Возняк С. М. Духовні цінності українського народу / С. М. Возняк. К.; Івано-Франківськ: Плай, 1999. 293 с.
2. Регіони України: шляхи формування спільної національної ідентичності // Національна безпека і оборона. 2017. № 9.

3. Kluckhohn C., Strodtbeck F. L. Variations in value orientation. Evanston, IL: Row Peterson, 1961
4. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посіб. / О. Вишневецький. Дрогобич : Коло, 2013. 528 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Актуальність проблем розвитку особистості людини. Проблеми сприйняття людини себе як особистості. Проблема вираження особистості та індивідуальності.

Мета. Дослідити та проаналізувати основні аспекти особистісного розвитку людини її потреби інтереси та цінності.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначити особистісний розвиток людини як систему зі складною структурою.
- Проаналізувати потреби, інтереси та цінності в діяльності людини.

Виклад матеріалу. Земне життя – це відрізок шляху безконечного духовного сходження. Кожному даний вибір прийняти себе як особистість тобто прийняти свою ідею життя. Свідомість людини повинна сама шукати свої, потреби, ідеї та інтереси, тому що без них думка стигне, а життя стає буденним, рутинним. На тонкому підсвідомому рівні кожна людина – це частинка Всесвіту. І не тільки людина, а будь-яка жива істота, будь-який предмет. У цьому ми всі однакові. Усе в цьому світі об'єднує одна загальна мета – жага до власного ідеалу та самореалізації. І кожний вносить свій унікальний внесок в загальний процес розвитку. Усі ми йдемо в одному напрямку, але кожний своєю дорогою. Дуже важливо, щоб людина відчула свою цінність, важливість та унікальність у цьому світі, але не за рахунок звеличення над іншими (кожна людина та предмет важливі посвоєму), а за рахунок усвідомлення своєї унікальності в єдиному організмі Всесвіту. У житті може бути тільки один ідеал – це власне Реальність або Істина не важливо як це назвати. Ідеалом має бути щось непорушне. Ось до цього ідеалу потрібно прямувати протягом усього життя.

А все решта в цьому світі це лише сходинки на Шляху Знання. Маючи таке ставлення до світу, ніколи не відчуєш розчарування у своєму житті.

Потреби, інтереси, цінності – найважливіші стимули людської діяльності. Джерелом активності та існування – є потреби людини. Потреби впливають на розвиток здібностей. Виховання потреб – є одним із головних завдань у формуванні особистості. Успіх у діяльності забезпечує розвиток здібностей. В діяльності розвиваються здібності на основі засвоєння знань, оволодіння вміннями та навиками. Потреба – це внутрішній стимул будь-якої життєдіяльності. Без задоволення основних потреб неможливе існування особистості. Тому потреба є виразом необхідності. Усвідомивши потребу, людина оцінює ситуацію, в якій знаходиться і визначає, що може в даних умовах становити мету її дії.

У реальному житті окремої людини її матеріальні та духовні потреби, життєві інтереси й цінності, на які вона орієнтується, не відокремлюються один від одного. Вони діють разом, формуючи базу мотивів поведінки особи. Для особистісного розвитку людини велику роль відіграє власна мотивація, яка стає поштовхом до реалізації власних потреб, інтересів та цінностей загалом.

Як і будь-який процес, мотивація пізнається через функції. Основними з них будуть функції спонукання, вибору, інтенсифікації дії, точності дії та регулююча функція.

Інтереси рухають життям людини, вони змушують особистість активно шукати способи задоволення її потреб в пізнанні. Інтерес – це складна синтетична властивість, яка включає в себе:

1. Пізнавальні процеси;
2. Увага як форма організації діяльності;
3. Емоційні процеси.

Отже, інтерес – це спрямованість уваги, думок, пам'яті, і ця спрямованість пов'язана з широкими людськими емоціями.

Основні пріоритети в житті допомагають визначити людину як особистість. Саме цінності повинні визначати, у що вам варто вкладати себе. Цінності практикуються все життя. Ми змінюємося, обставини змінюють нас і цінності з плином часу також змінюються.

Вони будуть в різні періоди життя відмінні один від одного. Просуваючись по життю, ми будемо краще себе пізнавати і рости. Разом зі змінами будуть змінюватися власні цінності, потреби та інтереси.

Кожній людині притаманні індивідуальні потреби, цінності та інтереси. Вони найбільше проявляються при певній меті, цілі.

Індивіди можуть встановлювати особисті цілі. Вчинки, які приводять до здійснення мети, показують істинні потреби, цінності та інтереси особистості.

Особистість – одна з семи іпостасей людини. Інші – це людина як індивід, людина як організм, людина як індивідуальність, людина як "Я", людина – роль, людина як фізичне тіло, підвладне всім законам механіки. Ці характеристики розкривають поняття "людина" з різних боків і не є тотожними. Вони утворюють єдине ціле, і водночас кожна має свої особливості. Кожна людина – це індивід, яка відчуває і мислить, до чогось прагне. Живучи в суспільстві, кожна людина набуває особливої "надчутливої" якості, яку називають особистістю. Людину як індивіда характеризують її вік, професія, зовнішність, освіта, звички, захоплення. Як особистість її розглядають у системі взаємин, що складаються у неї з іншими людьми.

Особистість має сукупність рис і особливостей, яка властива лише їй і утворює її індивідуальність. Особистісний розвиток, зростання і розвиток особистості – найбільш загальне поняття, що описує всі позитивні зміни в особистості як результат внутрішніх процесів і зовнішніх впливів. Це все те, що в особистості розгортається з віком саме, що формується під впливом ззовні, що розвивається в спільній діяльності з оточуючими і розвивається в собі самою людиною.

Висновки. Отже, особистісний розвиток залежить від потреб, інтересів та цінностей людини, вони рухають її життям та направляють на успіх. Бути особистістю – значить мати активну життєву позицію, здійснювати вибори, які виникли в силу внутрішньої необхідності, вміти оцінювати наслідки прийнятого рішення і відповідати за них перед собою. Бути особистістю – це значить володіти свободою вибору, володіти собою та своїм життям.

Список використаної літератури:

1. Павліченко А. «Ціннісні орієнтації у системі становлення особистості» Психологія і суспільство: 2005. 99с.
2. Синельников В. «Підручник Господаря Життя» К. : Лотос: 2013. 12с.
3. Столяренко О. Психологія Особистості; [навч. посіб.]. К. : Центр учбової літератури» 2012. 81с.
4. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості : [навч. посіб.] / Т. М. Титаренко. К. : Марич, 2009. 232с
5. Хьелл Д.; Зиглер Д. Теорія особистості : Санкт-Петербург. : Питер Пресс, 1997. 608с.
6. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
7. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
9. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ДУМКА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Постановка проблеми: Велична і страдницька історія України, яка приховує в собі ще до кінця не вивчені прогалини, має неперевершені сторінки матеріальної і духовної спадщини, що живитимуть інтелект сучасних мислителів ще не одне десятиліття. Високі взірці їхнього співзвучного із нашим сьогоденням доробку були десь зневажені й розгублені по історичних теренах лише тому, що українська земля зі своїм багатим економічним й інтелектуальним спадком наклікала різних мастей загарбників і зрадників. Вони перші намагалися долучитися до процесів зневажання й забуття, знівелювання й переінакшування історичної пам'яті українського народу.

Мета. Дізнатись походження та значення філософсько – правової думки в період Київської Русі.

Згідно до поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- розглянути історію виникнення та походження філософсько-правової думки;
- визначити основні положення та принципи філософів періоду Київської Русі.
- знайти спільні та відмінні риси у філософсько-правовій думці періоду Київської Русі та сучасності.

Київської Русі та сучасності.

Всі етапи зародження і розвитку філософсько-правової науки умовно можна поділити на такі:

I етап – це зародження філософсько-правових ідей у світоглядній думці давньої Русі – в культурі східних слов'ян язичницької доби;

II етап – це виникнення державності та християнізація Русі, що разом зі зміною світоглядних і культурно-ціннісних умов, спричинило появу новітніх підходів до звичаєвого права та його осмислення;

III етап – це період, до якого долучена філософсько-правова думка, що визріла на джерельній основі філософії Стародавньої Русі;

IV етап – це етап формування філософсько-правових ідей на ґрунті суспільно-політичної та філософської думки київських книжників.

Творцями концепцій розвитку всього людства із глибоким філософським змістом є митрополит Іларіон із його безсмертними творами “Ізборник 1076 р. ” і “Слово про закон і благодать” (1037 і 1043 рр.). Саме з цього моменту і цією непересічною публіцистикою започатковується, на наш погляд, давньоруська філософська, філософсько-правова думка. Як стверджує І. Огородник, значення «Слова» набуло значення праобразу, на який спиралася традиція вітчизняної культури до XVI ст. Це перше, «Слово, яке віщувало закон», а від нього – благодать. В загальносвітовому процесі розвитку історії всього людства автор вбачав органічні процеси історичного поступу руського народу. Однак дослідники дискутують про питання “закону” у трактуванні митрополита Іларіона. Твердження про протиставлення “закону” пов'язується з тим, що “закон” – “нижчий стан”. “Зависті” і “закону” протиставляється “щедрість” і “благодать”. Закон хоч і вважався християнським, він мав бути гарантією єдності можновладців, сили держави, її територіальної єдності.

В період Київської Русі існувало багато положень та принципів.

Митрополит Іларіон, зокрема, описує канони християнського світогляду, досліджує співвідношення Старого і Нового Завітів, “закону” і “благодаті”. Для тлумачення використовує не тільки богословські, і й соціальні поняття. Зокрема, він зазначає: “закон” – “стень”, “благодать” – “істина”, “закон” – рабство, “благодать” – свобода, щоправда, про їх існування він мислить як про єдність актуального і потенційного. Благодать початково існує як замисел Бога. Начала змінюють одне одного: спочатку “закон”, а потім – “благодать”.

Закон порівнюється зі світлом місяця, а істина – з променями сонця. Істина досягається не всупереч закону, а завдяки йому, у законі людство “тісниться”, а в істині – “вільно ходить”.

Тож тут явно проводиться думка про те, що люди, які засвоїли моральні заповіді Христа, не потребуватимуть правових заборон.

На думку Луки Жидяти, провідним у людських стосунках має бути принцип любові, згідно з яким суспільні відносини розвиваються в дусі загальної злагоди і миру.

Феодосій Печерський, як ідеолог православної церкви, обстоював основні положення її світорозуміння, протиставляючи світу землі, як світу зла, божественне начало, даючи традиційне для християнства розуміння людини. Отже, основні принципи, які об'єднують філософів періоду Київської Русі є співвідношення закону, благодаті і істини.

Загалом епоху Київської Русі характеризують такі філософські ідеї: дуалізм поглядів на природу; пізнання як активний процес, наука як продукт діяльності людини; важливість етичних суспільних проблем. Саме в цю епоху інтуїтивно перевагу було віддано природному праву. Тобто, вивчивши закони природи, зрозумівши дію природних сил, можна обґрунтувати дії людини, мотиви її поведінки.

Шлях розвитку сучасної філософії права –це шлях просування людини від варварства до нового рівня гуманітарної цивілізації, а рівень розвитку філософії права слугує показником цивілізованості людського співтовариства.

Висновки. Отже, після всього вищеперерахованого, можна сказати, що існування філософсько-правової думки як особливого матеріально-духовного явища, його зв'язків з іншими сферами суспільства є надзвичайно важливим і на сьогоднішній день. Перелік імен тих, хто започатковував філософську думку Давньої Русі, Іларіона, Луки Жидяти, Феодосія Печерського, Нестора –не вичерпується. Однак їхня непересічна роль у започаткуванні світоглядних основ духовної культури східних слов'ян та джерел формування філософсько-правової думки Стародавньої Русі неоціненна. Мислительна діяльність київських книжників створила ґрунт для розвитку започаткованих ними ідей філософії права, оскільки саме вони апелювали до ідей справедливої побудови суспільства на вільних умовах досягнення благородної мети –подолання зла, утвердження добра й розуму, реалізації знань та вдосконалення мислення й досконалого володіння Словом.

Список використаної літератури:

1. Вазей Кристофер. Бытие человека: пер. с нем. / Вазей Кристофер. Пермь: АНО "Изд. во Мир Граля", 2010. 96 с.
2. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ, початку ХХІ століття / О. Гелета. К. : Смолоскип, 2015. 640 с.
3. Єфремов С. Історія українського письменства (від початків до М. Костомарова) / С. Єфремов. Мюнхен, 1989. Т. 1. 547 с.
4. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні: курс лекцій: навч. посіб. / І. В. Огородник, В. В. Огородник. К. : Вища школа; Знання; КОО, 1999. 543 с.
5. Філософія як історія філософії: підручник / за заг. ред. В. І. Ярошовця. К. : Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
6. Філософія: навч. посібник для студентів і курсантів вищих навчальних закладів МВС України / авт. кол.; за ред. М. П. Гетьманчука. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 344 с.
7. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
8. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
9. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
10. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ІММАНУІЛ КАНТ, ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИК НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Чому Кант став основоположником німецької філософії та в чому його індивідуальність, неповторність і новизна. Які великі першопрохідні філософські досягнення виділяються у творчості основоположника німецької філософії Іммануїла Канта.

Мета. Проаналізувати філософську діяльність Канта та її своєрідність.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- *Визначити основні періоди філософії Канта та його найважливіші ідеї.*
- *Визначити у чому полягає "Коперніканський переворот" І. Канта у філософії.*

Виклад матеріалу. Німецька класична філософія починається з творчості І. Канта. Її традиційно ділять на два періоди: докритичний – з часу опублікування першої роботи «Думки про істинну оцінку живих сил» і критичний – з опублікування твору «Критика чистого розуму». У докритичний період Канта цікавили насамперед філософські проблеми природознавства. У цей час ним була сформульована гіпотеза космогонії про природне походження Сонячної системи під дією динамічних сил з первісної газової туманності. Докритичний період став підготовчим етапом до критичного періоду, і вже в той час Кант виношував безсмертні ідеї, що увійшли згодом до класики світової філософії і склали, за оцінкою самого мислителя, «коперніканський переворот» в філософії. Позитивним у вченні Канта було уявлення про роль антагонізмів у суспільному розвитку і про необхідність вічного миру, якого можна досягти через взаєморозуміння між народами, міжнародну торгівлю, співробітництво, врахування взаємних інтересів, невтручання у внутрішні справи держав, статус-кво кордонів тощо.

Інтерес становлять і розмірковування Канта про моральний закон (категоричний імператив), про людину, яку не можна розглядати як засіб для досягнення будь-якої мети, бо вона сама є такою метою. Ці думки Канта, безперечно, є одним із досягнень німецької класичної філософії.

Кант – дуаліст. З одного боку, він визнавав, що матеріальні речі існують самі по собі, об'єктивно і відображаються нашими відчуттями. З іншого боку, вважав, що вони є «речами в собі», тобто непізнаваними.

Заперечуючи бога як архітектора Всесвіту Кант разом з тим стверджував, що божественний дух створив необхідні передумови для наступного розвитку природи; що є вище, розумне начало, творець світової доцільності і гармонії. У зв'язку з цим він прагнув обмежити науку, щоб зберегти релігію. «Я повинен, – писав Кант, – потіснити знання, щоб надати місце вірі».

Таким чином, основною рисою філософії Канта є її двоїстість, поєднання в одній системі різнорідних, протилежних філософських напрямків. Основна суперечність філософського вчення Канта – це невідповідність між визнанням ним існування речей, явищ природи поза свідомістю людини і запереченням їхнього пізнання.

Коперніканський переворот Іммануїла Канта полягає в тому, що, подібно до Коперника з його переворотом геоцентричної системи світу до геліоцентричної, він змінює напрям творення і пізнання з об'єктивної (де людина – лише спостерігач мінливого світу) на іншу – суб'єктивну, де кожен індивідум здатен осягати Істину такою, якою вона є для нього, не зводячи при цьому Істину в якийсь незмінний абсолютизм, а навпаки, стверджуючи, що Істина є істиною для того, чийми почуттями вона сприймається.

На відміну від Коперника, Кант підняв сутність людини, поклавши край її пасивності. По-перше, Кант дав більш виправдану картину пізнання: пізнання не є дублюванням реальності, не є перенесенням речей у людський інтелект, а є діяльністю створення інтелектуальних засобів людської взаємодії зі світом. По-друге, людський розум може визнати надійним лише таке знання, яке він сам вибудував на зрозумілих йому принципових засадах. По-третє, у концепції І. Канта людина постає творчою і діяльною; при тому, чим вона

активніша, тим розгалуженіші будуть її зв'язки і знання. Зауважимо, що “Коперніканський переворот”- це перше обґрунтування принципу активності у німецькій філософії та великий поворот філософії до людини.

Висновки. Отже, заслуга Іммануїла Канта в тому, що ним вперше розглянуто пізнання не як споглядання, а як діяльність, що проходить за власними законами. Філософія Іммануїла Канта стала своєрідним вихідним пунктом, з яким відбувався подальший розвиток німецької класичної філософії.

Список використаної літератури:

1. Діденко В. Ф. Філософія: навч. посіб. Вид. 1-е Київ 2017. 148 с.
2. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. І. Бурковський. Київ : Юніверс, 2000. С. 203-258.
3. Лузан А. О. Вступ до філософії: навч. посіб. Вид 2-ге Харків 2016. 59 с.
4. Табачковський В. І. Філософія: навч. Посіб. Вид 1-е Київ 2019. 145 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

Machaieva Anna,
student of group MENM-11
institute of ESIER named after B. D. Gavrilishina of WUNU

PHILOSOPHY OF POSTPOSITIVISM

Formulation of problem. An important feature of the development of modern society is its dependence on the achievements of science. Scientific knowledge is the basis of new technologies and future scenarios civilization, development of global projects and programs, implementation of public expertise, etc. Science radically changes not only the picture of the world, but also our way of life. It is natural that science itself is deeply studied by philosophy.

Aim. The main purpose of my research is to study the philosophy of postpositivism. Understanding and perception of something new as a way of self-development.

To achieve the goal we set the following tasks:

1. Perfectly understand the philosophy of postpositivism.
2. To transfer and apply the philosophy of postpositivism to real social life.

When most people in our society think about science, they think about some guy in a white lab coat working at a lab bench mixing up chemicals. They think of science as boring, cut-and-dry, and they think of the scientist as narrow-minded and esoteric. A lot of our stereotypes about science come from a period where science was dominated by a particular philosophy –positivism –that tended to support some of these views. Here, I want to suggest that science has moved on in its thinking into an era of post-positivism where many of those stereotypes of the scientist no longer hold up. Let's begin by considering what positivism is. In its broadest sense, positivism is a rejection of metaphysics (a branch of philosophy that studies the first principles of being, identity and change, space and time, causality, necessity and possibility. It includes questions about the nature of consciousness and the relationship between mind and matter). Knowledge of anything beyond that, a positivist would hold, is impossible. Since we can't directly observe emotions, thoughts, etc, these were not legitimate topics for a scientific psychology. B. F. Skinner argued that psychology needed to concentrate only on the positive and negative reinforcers of behavior in order to predict how people will behave. In a positivist view of the world, science was seen as the way to get at truth, to understand the world well enough so that we might predict and control it. Post-positivism is a wholesale rejection of the central tenets of positivism. A post-positivist might begin by recognizing that the way scientists think and work and the way we think in our everyday life are not distinctly different. In everyday reasoning, we don't always proceed so carefully. A critical realist believes that there is a reality independent of our thinking about it that science can study. Positivists were also realists. Post-positivists reject the idea that any individual can see the world perfectly as it really is. We should think about the assumptions we make about the world when we conduct research. But in the meantime, we can't wait for the philosophers to settle the matter. In general, postpositivism represents a reaction against the "certainty" that forms the foundation for positivism. While it is difficult to pin postpositivism to a set of specific assumptions, post-positivists tend to share the following beliefs:

1. Difference should be celebrated not suppressed.
2. Knowledge is subjective and negotiated by people within discourse communities.
3. Making knowledge is an interpretive act;

Their focus on difference leads post-positivists into areas unexplored by positivists. Instead of searching for broad patterns and general principles, post-positivist researchers seek out what is unique. By specifying what is different and individual, they expand our understanding of ourselves as well as the subjects of their studies. They do not try to account for the behavior they observe or to generalize their data to the universe at large, but rather seek to enlarge our experience by exposing us to diversity and complexity. Post-positivists reject positivism's preoccupation with general principles and paradigm building. Instead, post-positivists argue that patterns suppress the differences that characterize the human condition and define our existence. In fact, post-positivists see difference as key to all meaning. That is, we can make meaning only by distinguishing one thing from another in

an endless cycle of comparisons and contrasts. These distinctions provide the stuff from which we define ourselves and our world. Knowledge is subjective. Post-positivists do not, of course, deny the existence of a physical world, they argue that all knowledge about that world is constructed by human consciousness through language. They tend to view knowledge-making as a rhetorical activity and are interested in the social and cultural forces. Post-positivists recognize that prior experience and current social contexts influence our perceptions and shape our consciousness. They point out, for example, that two witnesses to an event rarely see it in precisely the same way and that what is true in one situation may not be true in another. In the scientific method, the accepted approach to research by postpositivists, an individual begins with a theory, collects data that either supports or refutes the theory, and then makes necessary revisions before additional tests are made. In reading Phillips and Burbules (2000), you can gain a sense of the key assumptions of this position, such as:

1. Knowledge is conjectural –absolute truth can never be found. Thus, evidence established in research is always imperfect and fallible.

2. Research is the process of making claims and then refining or abandoning some of them for other claims more strongly warranted.

3. Data, evidence, and rational considerations shape knowledge.

Conclusions: So what is meant by objectivity in a post-positivist world? Positivists believed that objectivity was a characteristic that resided in the individual scientist. Scientists are responsible for putting aside their biases and beliefs and seeing the world as it ‘really’ is. Post-positivists reject the idea that any individual can see the world perfectly as it really is. It is what multiple individuals are trying to achieve when they criticize each other’s work. Philosophers have been debating these issues for thousands of years and there is every reason to believe that they will continue to debate them for thousands of years more. We should think about the assumptions we make about the world when we conduct research. But in the meantime, we can’t wait for the philosophers to settle the matter. After all, we do have our own work to do!

References:

1. Ravetz, J. R.,1999: What is post-normal science? Publication by Futures 31, Pages 653.
2. Research Design Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches by John W. Creswell. Second edition publication by University of Nebraska, Lincoln, 2008, pages 10.
3. William M. K. Trochim. Research Methods Knowledge. Publication by Conjoint. ly, Sydney, Australia 2021.
4. Positivism and postpositivism byB. Pochynok, I. Pochynok. Publication byChernivtsi National University, 2015. Pages 166.
5. Positivism, Post-Positivism and Interpretivism by McGlinchey, Stephen 2021London: Academic Press. Pages 12.

*Никифорчин Наталія,
студентка гр. МВСКСХ–11,
факультету міжнародних відносин та дипломатії ЗУНУ*

ОСНОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Організація життя всього соціуму, загальносуспільний поступ є можливими лише за умов усвідомлення системи духовних цінностей як основи національної консолідації, без чого унеможливаються будь-які політичні, економічні, духовні перебудови.

Мета. Донести до українського народу справжні людські цінності, якими повинен володіти кожен із нас.

Для з'ясування даної мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Значущість потреби в подальшому вивченні філософських проблем духовного життя українського суспільства;
- З'ясування особливостей формування системи цінностей сучасного українського суспільства.

Виклад матеріалу. Україна переживає ще одне національне відродження, що являє собою тісну взаємодію культури як цінності життя, історії і нації. Культура в цьому ряду постає як трансформація історичного досвіду народу в систему цінностей життя, ідеали суспільства. У певному сенсі національна культура завжди втілює ціннісно-смыслову само будову нації як історичної особистості народу. Будтя людини, а отже, і людського суспільства завжди відчуває потребу не тільки в матеріальних основах існування, а й в цінностях, які б виражали сферу його ідеальних сподівань. Розвиток історії будь-якого народу, його культури забезпечується існуванням стрижневих, центральних цінностей, які не гинуть, а постійно збагачуються, відроджуються в нових формах. Національна культура зберігає життєздатність, поки її традиції, цінності, репрезентовані у сфері суспільної свідомості, здатні бути і основою, і каталізатором світогляду та практичної діяльності.

Існує одна із провідних думок, що кожній людині, суспільству притаманна своя специфічна ієрархія цінностей, які виступають в'язучою ланкою індивідуального і суспільного життя. За твердженням Е. Дюркгейма, "суспільство – творець і сховище всіх цінностей, причому кожне суспільство має набір самих різних, інколи абсолютно протилежних ціннісних уявлень, і лише одна визначена аксіологічна модель утворює конкретний тип соціальних відносин даного суспільства. Така модель відображає цілі й спрямованість суспільного поступу, утворює його внутрішню основу". Таким чином, незважаючи на свою ієрархічність, важливу роль у розвитку суспільства виконують базові цінності, зокрема ті, що виступають у формі національно-політичних ідеалів, ідей, ціннісних настанов, орієнтацій, надцінних ідей на зразок національної ідеї.

Для більшої частини українців основними духовними цінностями нашого народу дослідники називають такі цінності, як національна державність, християнська віра та українська мова. На їхню думку, ця система є поєднанням елементів загальнолюдського та національного і, при цьому "національне" не протистоїть "загальнолюдському", а є, по-суті, "модифікацією останнього, втіленням загальнолюдського в канву українського менталітету, українського національного духу. На думку Ю. Сурміна, базовими цінностями сучасного українського суспільства є: духовність, сімейні цінності, свобода, мир і злагода, національно-культурні цінності, патріотизм.

З іншого боку, Г. Ситник до основних українських національних цінностей відносить: державний суверенітет, територіальну цілісність, демократичні основи розвитку, працелюбство, духовність, сім'ю, рівноправність народів, які населяють Україну, самовідданість під час захисту Батьківщини, соціальну справедливість, колективізм, матеріальне та духовне надбання народу України, миролюбність, толерантність, доброзичливість.

Але будь-який людський інтерес, що виходить на «арену історії», одержує виправдання, набуває обґрунтування як «істинний людський інтерес», що вписується в систему культурних цінностей людства, тільки через моральну свідомість і систему моральних відносин.

І лише тоді, коли буде гармонійне єднання між цінностями наукової, художньої та політичної діяльності, поєднання істини, краси та свободи, лиш тоді наше суспільство досягне нового суспільного прогресу, де подолає застарілі і сформує нові цінності.

Висновки. Пріоритетними основами сучасного українського суспільства повинні стати цінності, які б поєднали полі етнічну спільноту. Серед таких чільне місце мають посісти: громадські права і свободи, спільність громадської позиції щодо стратегії і напрямку розвитку держави і суспільства, толерантність усіх частин суспільства, повага до нації і рівність усіх національностей тощо. Організація життя всього соціуму, загальносуспільний поступ є можливими лише за умов усвідомлення системи духовних цінностей як основи національної консолідації, без чого унеможливаються будь-які політичні, економічні, духовні перебудови. Формування нової системи цінностей є перш за все справою держави, яка повинна зосередитися на визначенні державної гуманітарної політики, вибудовуванні національної ідеології, національної ідеї з урахуванням потреб, інтересів та цінностей усіх соціальних груп суспільства.

Список використаної літератури:

1. Ручка А. О. Цінності і смисли як компоненти соціокультурної реальності / Смилова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко, 2012.
2. Боришевський М. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості / Цінності освіти і виховання : наук. - метод. зб. / за ред. О. В. Сухомлинської. К. : АПН України, 1997.
3. Мисів Л. В. Особливості державного управління в сфері духовно-ціннісного розвитку українського суспільства : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : спец. 25. 00. 02 "Механізми державного управління", 2006.
4. Рудакевич О. М. Руйнація та шляхи відродження політичної культури українського народу // Політологічний вісник. Науково-аналітичний збірник. Вип. II, 1994.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168 (№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

PHILOSOPHY OF PERSONAL DECISIONS OF A BUSINESSMAN

*"In our current information age,
the richest are businessmen.
We cannot become kings or queens,
but we can become businessmen"*

Robert Kiyosaki

Relevance of the problem. The post-industrial stage of Ukraine's economic development and need to build intellectual society need significant changes in the organization and management of enterprises [1, c. 29]. Business is the most effective method of introducing entrepreneurial activity. However, at this stage, most business structures do not meet the level of world market leaders, due to the fact that they focus on outdated stereotypes of management, which often lead to a loss of competitive advantage. With this in mind, the question of the application of new management tools and the search for innovative mechanisms by businessmen to make only effective and correct decisions that will contribute to successful operations is important.

Purpose. To identify the characteristics of the influence of the head on the decision-making process.

Tasks. Explore the features of business and the functions of personal decisions.

Object research. Man-businessman.

Subject of research. Personal decisions in business and their impact on the economy.

The discourse of the topic. The development of any intelligent civilization is based on the development and implementation of various solutions. The decision is the result of human mental activity, which leads to a certain conclusion and non-lunch actions [2, p. 26]. Making decision is an important aspect of a businessman's business. It affects the economic, organizational, social, legal and technological interests of the company [3, p. 53]. Existential understanding of the freedom of choice of decisions by a businessman "the entrepreneur takes on the difficult task of making basic decisions in the business process, is those are not routine decisions that determine the course of the enterprise" [7]. The choice of personal decisions should be followed basic rules [2, p 20]:

1. Reflect on the content of specific desired results.
2. Set deadlines for decision-making and adhere to them.
3. Prepare for different solutions and compare them with the desired the result.
4. Do not take into account a lot of advice, decide for yourself.
5. Focus on the first solution. It must anticipate achievement the desired result.

A businessman acts freely only when these actions are determined by the internal state of need to do something specific. This state is not something complete, once and for all formed, "internally closed". It does not exist yet, but only becomes an idea. The philosophy of the businessman objectively sets morality through the designation of what contradicts it. Entrepreneur or businessman, according to a professor of economics Mark Blauh, "the source of all dynamic changes in the economy" [4, p. 430], the reward of which is profit from taking on those risks which, due to their unpredictability, do not reimburse insurance company. Philosophy takes responsibility one of the first to form adequate answers to the challenges of stormy reality, to offer more effective ways out of various crises. Philosophy is the main source of thought and decision-making of a businessman. Anyone, including entrepreneur, solves problems, or just minor issues according to their own principles, opportunities, views, knowledge, time limit for reflection and solution issues. [5, p. 176].

Conclusions. The modern economic, political, cultural life of society requires a constant search from the businessman.

In search of psychological peace, a person delves into religion, art, philosophy, based on which also makes and implements decisions in all spheres of public life and especially in its most dynamic

sphere business [6, p. 122]. Making decision is based on a conscious and purposeful nature. And so the decision depends on some extent retreat completeness and reliable information of the businessman. Reflecting his inner world, according to which and the classification of the decision changes: decisions of balanced type, impulsive decisions, inert decisions, risky and caution type solution. As James try Business said has a huge ability to reach the very borders of our society and helps to provide opportunities for everyone human and, indeed, it is an opportunity for everyone to self-realize and achieve great success. Businessman's decision affect the different interests of the company, and also affect the economy of the state and world progress. Therefore, the businessman must be able to make decisions that would positively affect both his personality and his own business and public welfare.

Bibliography:

1. Goncharuk T. V. Alexander Kulchytsky in the context of world philosophy: Monograph. – Ternopil: Economic Thought, 2005. 279p
2. Derlow Des. Key management decisions: from English –Kyiv: Naukova Dumka, 2013. 40 p.
3. Butynets F. F. Models and methods of decision making in analysis and audit:Publishing House, 2004. 352 p
4. Blaug M. Economic thought in retrospect. Per. with English, 4th ed. –M. : "Delo Ltd", 1994.
5. Glushko T. P. Philosophy ofEconomics: structural and methodological analysis: 2006. 182 p.
6. Appenyansky A. I. // Man and business. The path of perfection, 1995. 228p
7. Textbook K. R. McConnell and I. L. Brew "Economics: Principles, Problems and Policies"

*Nytka Tetiana,
student of MENM-11,
National Research Institute
of International Relations of B. D. Havrylyshyn*

PLATONIC IDEALISM AND ITS ESSENCE

Formulation of problem. Plato (427 –347 BC) –ancient Greek thinker, namely one of the founders of European philosophy. He was the first to use the term philosophy, which means "love of wisdom. "It is impossible not to mention that Plato –is the founder of the first higher education institution in the Western world, namely the philosophical school known as Plato's Academy. With the emergence of this school there was a revolution in the depths of Greek civilization. Chief among his ideas was the theory of forms, which proposed that objects in the physical world merely resemble perfect forms in the ideal world, and that only these perfect forms can be the object of true knowledge. According to Plato, the goal of the philosopher, is to know the perfect forms and to instruct others in that knowledge.

Aim. Learn more about Plato's life, his idealism and its essence. To achieve this goal, we set up next tasks:

- To analyse Plato's education and creation of worldview
- To study Plato's idealism

Presentation of the material. Plato studied with the best Athenian teachers. In 408 BC. 20-year-old Plato was going to participate in the competition of authors of tragedies in Athens, but accidentally in front of the theater of Dionysus heard Socrates talking to the Athenians. This meeting turned his worldview upside down: the fine arts receded into the background, and he gave up his political career for the sake of philosophy.

After the death of Socrates, Plato went to travel: to Megara, Cyrene, Egypt, Italy, Athens. In Athens he founded his academy. In this academy students studied previously unknown sciences such as : dialectics, analytics, methodology, philosophy, inductive and deductive methods of cognition. Also, the philosopher taught works in the form of dialogues. The first collection of works by Plato was compiled by Aristophanes of Byzantium in the 3rd century BC. He also arranged the works in trilogies.

It is worth mentioning Plato's theory of cognition, which is based on two ways of acquiring knowledge, namely through feelings (faith, assimilation) and reason.

Plato later described the political utopia in his work "The State", and in the "Politics" dialogue he singled out forms of the state based on law. According to him, the monarchy, aristocracy and democracy are based on the law, and tyranny, oligarchy and perverted democracy are governed contrary to existing laws and customs. "Laws" is the next work on a utopian state.

It was possible to fully study the legacy of the philosopher only in the 15th century, when his works were translated from Greek. Plato devoted the last years of his life to philosophical and scientific studies at the Academy and work on his "Dialogues". Plato died in 347 BC. at the age of eighty, on the day of his birth. He was buried in the garden of the Academy.

In philosophy, what cannot be recorded by any physical device (thought, mind, feeling) is called ideal, and what can be fixed –material. Plato has the honor of discovering the "ideal". Unlike most of us, he believed that the ideal exists not only in the human head but also outside man. He said that outside the real world there is a parallel world which is ideal, and it is inhabited by ideas, that is, generalized concepts, similar to the concepts in our head. In addition, this world of ideas is the fixed primary basis, not air, water, being, or man. The world of ideas is invisible, and the world we see is the material world. The material world is a reflection or imperfect copy of the world of ideas, which God (the Demiurge) made from matter, using the world of ideas as a model.

In the world of ideas, there are higher and lower ideas. The higher the idea, the more comprehensive it is. For example, above the "idea of man" and the "idea of the animal" is the idea of the "living being. "So the highest idea is the idea of Good. Plato believed that the human soul from

birth contains all knowledge, but at birth forgets them. Therefore, the process of cognition is a "recollection" of ideas. There are two methods of cognition:

1. Dialectics. Plato calls dialectics the transition from less general concepts to more general ones until we reach the most general idea of Good;

2. Love. Love is the path directly to Good. When a person loves another person, it is directly good for him.

According to Plato, the soul is perfect and immortal, and the body is the prison of the soul. The purpose of the philosopher, according to Plato, to know the Good. The purpose of the state is the same. In an ideal state, Plato believed, there should be three layers: a) "philosophers" –the leaders of the state, because they knew the idea of Good. There must also be a philosopher on the throne who has been prepared for his mission for 50 years;b) "guards" –soldiers who guard the internal order in the state and protect it from the external enemy;it is from them that philosophers are chosen. c) "artisans" –people who feed soldiers and philosophers and have the right to private property.

Conclusions. Philosophers from all countries have turned and are turning to the work of Plato. He had many disciples and followers. One can largely disagree with his vision of the world, the state system, the law of society, morality and the soul, but one cannot disagree that in history there are many examples of the state in many ways similar tothe descriptions of Plato. So in any case, everyone should pay attention to his wisdom. You need to be a person of "loving wisdom".

The list of used literature:

1. Kyrychok O. B. Philosophy: a textbook for students of higher educational institutions / Alexander Borisovich Kirichok, 2010. 381 p.

2. Mironenko O. Plato of Athens // Political Encyclopedia. Editor-in-Chief: Yu. Levenets (Chairman), Yu. Shapoval (Deputy Chairman) and others, 2011. 558 p.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Постановка проблеми. На сьогоднішній день прийняття рішення є важливою частиною управлінської діяльності. Взагалом слід зазначити, що прийняття рішення становить складову частину будь-якої управлінської функції.

На сучасному етапі економічне, політичне, культурне життя в суспільстві вимагає людей котрі займаються бізнесом постійного пошуку. Внутрішня напруга ділової людини у зв'язку з конкурентністю та постійною боротьбою на ринку, часто зростає, та часто впливає на психологічний стан особи. В таких умовах людині необхідна духовна основа, котра покликана надавати внутрішню рівновагу та спокій. До такої основи входить релігія, філософія, мистецтво, вони спроможні підтримати людину та реалізувати рішення в усіх царинах суспільного життя, а особливо в динамічній сфері бізнесу.

На сучасному етапі людства сфера бізнесу посідає велике значення, сучасний стан суспільства говорить про постійну напругу в різних сферах суспільного життя, не виключення і підприємницька діяльність. Переважна більшість підприємств, користується досить старою системою ведення бізнесу, що призводить до численних проблем. Саме для вирішення проблем та питань, які так чи інакше змінюють життя бізнесмени повинні бути задалегідь продуманими та послідовними у прийнятті певного рішення.

Мета. Аналіз та дослідження філософії прийняття рішення бізнесменом.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- проаналізувати та вивчити особливості прийняття рішення в бізнесі;
- дослідження філософії прийняття рішення.

Виклад матеріалу. Під поняттям бізнесмена слід розуміти людину, професійного управлінця яка здійснює кваліфіковане керівництво, та в основу праці котрого закладені психологічні засади управлінської діяльності. Він повинен здійснювати своє управління на основі глибоких знань та вмінь, має у арсеналі методи та способи управління людьми для вирішення конфліктів та досягнення поставлених цілей. В бізнесі, особа котра займається управлінням та її веденням повинна мати якості, котрі притаманні саме для ведення бізнесу, до них належать: енергійність, ініціативність, комунікабельність, воля, цілеспрямованість, вимогливість та дисциплінованість, всі ці компоненти в поєднанні допомагають у веденні бізнесу. Також прослідковуються морально-психологічні якості. Серед котрих найбільш важливими є справедливість і об'єктивність, чесність, відповідальність, інтелігентність та толерантність.

Кожний бізнесмен залучений у сферу управління та комунікування з людьми. Предмет роздумів багатьох мислителів складало питання принципів справедливого та ефективного управління, а основи реалістичного погляду на управління були закладені ще в античні часи.

Древні філософи вважали, що причиною зубожіння суспільства, як правило, є відсутність належного управління або порушення старшинства між людьми. Платон розглядав управління як науку про загальне харчування людей і доводив, що діяльність з управління є важливим елементом системи життєзабезпечення суспільства. Мудре управління повинно базуватися на розумних і загальних законах, але закони ці самі по собі дуже абстрактні і догматичні для того, щоб на їх основі можна було віднайти правильні рішення в кожній конкретній ситуації. У своєму практичному значенні управління суспільством – це вид мистецтва. Другий великий мислитель – Арістотель – заклав основивчення про домогосподарство, в рамках якого вказував на необхідність розробки «панської науки», яка б навчала рабовласників поводження з рабами, тобто мистецтву управління ними [1].

Слід вказати, що кожна людина в процесі життєдіяльності стикалася з моментом прийняття рішення, познайомившись на практиці з цим питанням, слід зазначити, що рішення

бувають різними одні з них прості інші є більш складними. Більш складні рішення вимагають детального обдумання, збирання та аналізу інформації по даному питанню. Показником ефективного ведення бізнесу є здатність приймати правильні рішення.

Прийняття рішення в бізнесі впливає на економічні, організаційні, соціальні правові інтереси компанії. Приймаючи рішення бізнесмен задає себе питаннями, а саме що робити, як робити кому доручати роботу, які перспективи. В основі діяльності підприємця присутній філософський раціоналізм, інтуїтивізм та прагматизм[3]. Раціональний спосіб вирішення питання становить глибокий аналіз причин, що зумовлюють проблему, та логічні міркування щодо способу їх розв'язання. Поряд з раціональними діями бізнесмена на допомогу йому приходять інтуїтивне рішення, котрі приймаються на основі відчуттів. Говорячи про прагматизм слід зазначити. Що для прагматистів головним є вдосконалення діяльності, досягнення успіху шляхом дії.

Значний внесок у формування теорії рішень зробив французький філософ і математик Р. Декарт (1596-1650 рр.), який, зокрема, сформував відомі чотири правила щодо розробки і прийняття рішень[2]. Ці правила і досі займають провідне місце в теорії управлінських рішень. Їх вимоги зводяться до наступного:

1) не приймати за істинне (щоб там не було!) доки не визнаєш постійності й упередження в своїх судженнях, вважати вірним слід тільки те, що є абсолютно ясним і визначеним і жодним чином не може бути піддане сумніву;

2) розчленувати кожну частину цілого, яке підлягає дослідженню, на стільки на скільки це можливо і потрібно для правильного розв'язання відповідного питання;

3) керувати ходом своїх думок таким чином, щоб починаючи з найпростішого і легко пізнавального, поступово підніматись і приходити до пізнання більш складного і найскладнішого;

4) завжди треба робити перелік настільки повним, настільки вичерпним, чого того, що підлягає дослідженню, щоб мати абсолютну впевненість у тому, що нічого не пропущено і не залишилось поза увагою.

Висновки. Отже бізнесмен це людина котра наділена певними якостями котрі є ефективними для управління та ведення бізнесу, а саме комунікабельність, відповідальність, енергійність, уваженість, чіткість, ініціативність та вимогливість і тд. Показником ефективної діяльності керівника є здатність приймати уважені та правильні рішення. Бізнес це завжди тиск, як внутрішній так і зовнішній, тому для бізнесмена при прийнятті рішення та здатності контролювати управлінський процес необхідними компонентами є спокій та душевна рівновага. Філософія бере на себе відповідальність однією з перших формувати адекватні відповіді на виклики, осмислювати найбільш складні проблеми буття, пропонувати ефективні шляхи виходу з різноманітних криз.

Список використаних джерел:

1. Гончарук Т. Філософія: навч. пос. Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416 с.

2. Шумка М. Л. Етичні виміри діяльності державного управлінця в античній парадигмі. Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобаль. світ. процесів у XXI ст. : Матеріали міжнародної науково-практ. конферен. (м. Київ, 1-2 квітня 2016 року). Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2016. -132с. С. 110-113

3. Тоффлер О. Третя хвиля. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія. К., 1996. С 275-334.

RATIONALISM BY R. DESCATERS

Topicality. At the turn of the XVI-XVII in Europe there was a special period. It was a time of victory of new economic relations, the implementation of new scientific and technical ideas, the formation of science as a cultural phenomenon. It was the age of the New Age. And for the formation of a new science of the New Age, a new philosophy was needed. Its creators are deservedly considered to be two outstanding scientists who stood at the crossroads of medieval and modern science: Francis Bacon (1561-1626) and Rene Descartes (1596-1650). The main feature of the new philosophy was to be the problems of methodology, and they were developed by Rene Descartes in line with his method of scientific knowledge, the rationalist method. The aim is to analyze the features of Rene Descartes' rationalism and to identify its main elements.

The urgency of the problem: now rationalism is irrelevant, because the people now do not pay attention to it and need to develop it so that people attract attention.

Rationalism of the New Age. Descartes' principle of doubt. Rationalism (ratio –reason) as a holistic system of epistemological worldviews was formed in the 17-18 centuries. in the so-called Enlightenment as a result of the "triumph of reason" –the development of mathematics and science. The sources of this era are usually sought in ancient Greek philosophy. Descartes' rationalism arose in the spirit of the times. Descartes wrote his works in the 20s and 40s of the 17th century, but it is impossible to reveal their content without taking into account the great changes in European (especially in Western European) history during the Renaissance, which began in Italy in the fourteenth century. by the end of the 15th and the beginning of the 16th centuries it had become a pan-European phenomenon.

At that time in France there was a sharp struggle against the traditional authority of the church and church morality, at the same time there was a sharp reaction to these events. Religious, political and philosophical controversy took place in all higher circles of the country. Scientists, theologians, writers, lawyers, and officials have been engaged in this. The focus was on controversial apologetics, with debates both within the divided Catholic camp and between the defenders of Catholicism, on the one hand, and their real or imagined unorthodox opponents, on the other. The main books were the Bible and the metaphorical "book of nature". It was revolutionary after the religious "wars" and the Inquisitions of the Middle Ages.

"New Science" Descartes. Cartesian doubts and rejection of all definitions do not proceed from the preconditions of the fundamental impossibility of the existence of these definitions. Descartes' principle, according to which it is necessary to doubt everything, he puts forward not as a goal, but only as a means. For him, sensory obviousness as a basis, the principle of authenticity of knowledge is unacceptable. This is the means of creating a new science.

In his eyes, the traditional science that preceded Descartes looks like an ancient city with chaotic buildings, albeit in some places beautiful, but generally impractical, unobvious and inadequate. This forces the scientist to approach the creation of a new method of science development that will make people "masters of nature. "

The possibilities of this science for man are appropriate only after the development of appropriate epistemology. Descartes believed that: one must be sure that all external feelings, as they constitute parts of the body, although we apply them to objects through action, are felt only passively; the "common sense" acts on the imagination or imagination in the same way as a strain on wax, fixing the figures or ideas that come to us from the external senses pure and disembodied.

The study of body and soul. Descartes spent a lot of time studying the laws of functioning of animal organisms. Due to the division of reality into material and spiritual substance, which coexist, he considered animals to be subtle machines capable of adapting to the environment and responding adequately to external influences. This was due to the fact that the animals did not have a spiritual in them. Hence Descartes first approached the concept of "reflex", expressing it in the form of a scheme

"stimulus –reaction". The effect is transmitted to the brain, which is a reservoir of "animal spirits", the smallest parts, which, getting into the muscles through the pores, open due to the deviation of the cerebral "pineal gland" (the place for the soul) allow the necessary muscles to contract. Body movements are a sequence of such contractions. The identification of animals with machines "will in no way seem surprising to those who know how many different machines, or self-propelled machines, can create human art, using a few parts, compared to many bones, muscles, nerves, arteries, veins and all other parts that can be observed in the body of each animal. "

Conclusions: Descartes, like every scientist, relied on all the achievements of previous researchers. As his universal mathematics Descartes philosopher Proclus ("mathesis universalis" in "Comments on Euclid"), mathematicians and engineers B. Rossellino and Raphael Bombelli. Algebra does not study individual objects.

References:

1. Gaidenko PP Evolution of the concept of science (formation of scientific programs of modern times XVII –XVIII centuries). Kharkiv: Nauka, 2017.
2. Descartes R. Reflections on the first philosophy // Descartes R. Soch.
3. Descartes R. The search for truth through natural light // Descartes R. Soch. : In 2 vols. – Kharkov: Thought, 1999. T. I. P. 154-178
4. Descartes R. Argument about the method to correctly guide your mind and find the truth in the sciences // Essays: In 2 vols. Vol. 1. Kharkiv: Nauka, 2009. P. 250-296
5. Descartes R. Essays in two volumes. Volume 1. Odessa: Thought, 2017. 654 p.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Постановка проблеми. формування української нації відбувалося впродовж довгих сторічч історії. На території України проживала велика кількість етнічних народностей, які переселялися з різних куточків континенту. Одні залишалися і селилися на цій території, інші перекочували на нові землі. Сучасна українська політична нація складається з багатьох народностей, які мирно проживають на території держави.

Мета. дослідити основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самобутності національної ідентичності суспільства загалом, а також самобутності окремих спільнот.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Проаналізувати сучасні почуття української нації;
- Розглянути основні прояви формування нації;
- Виявити основний склад української політичної нації;

Виклад матеріалу. Нація – це велика, стала група людей, об'єднаних спільним походженням та історією, мовою, культурою, самосвідомістю та певними інтересами. Нація – це явище історичне, яке виникає на певному етапі розвитку людства. На межі XVIII –XIX ст. розпочався процес перетворення українського етносу (народу) в націю.

Цей процес визначав основний зміст суспільно-політичних змін, що відбувалися протягом усього століття і вже в XX ст. привели до утворення незалежної держави. Проте фактична незалежність не означає, що процес формування української нації завершився. Політична, економічна, фінансова нестабільність, військові дії у державі, інформаційна війна та багато інших чинників суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Тому, дана тема є актуальною для кожного громадянина та держави в цілому. Дослідивши проблему, ми зможемо знайти правильний шлях розвитку сучасної української нації.

Нації, як і індивіди, можуть жити або крадучи, або виробляючи Анрі-Клод Сен-Сімон

Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості : свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті 59 усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації

Утворення націй відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивалися і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, репрезентованими імперською владою. Перед українським суспільством постає проблема перетворення сукупності українських громадян на саморегульований суспільний організм, здатний до прогресу і самооновлення. Здійснити це можна через створення достатнього ґрунту для об'єднання в етнонаціональну спільноту, що об'єднувала б різні соціальні, зокрема й етнічні, групи. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій.

Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес становлення. Нині її ознаками є амбівалентність суспільної свідомості, брак консенсусу стосовно базових цінностей, етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості.

Таку ситуацію ускладнюють:

- розриви у загальнодержавному комунікативному просторі внаслідок суперечностей у мовній, ідеологічній сферах;
- брак історичних знань або їх викривлене тлумачення і, як наслідок цього, слабкість ідеологічної основи для формування національної ідентичності;
- деформації національної і громадянської свідомості, соціальної структури суспільства та невиразність соціальної ідентифікації в умовах ослаблення суспільства та конструйованих його частин

Висновок. Отже, розглянувши основні прояви формування нації, проаналізувавши сучасні почуття української нації, відшукавши прояви сепаратизму, виявити основний склад української політичної нації, дослідивши вплив глобалізації на формування нації, я дослідила основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самобутності національної ідентичності суспільства загалом, а також самобутності окремих спільнот зокрема. Сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування, але я з упевненістю можу сказати, що незабаром світ побачить нову згуртовану демократичну спільноту із величезним потенціалом до подальшого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 189 с.
2. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні //www. politics. lviv. ua/nations/soviet; Белецкий М. И., Толпыго А. К. Национально-культурные и идеологические ориентации населения Украины. По данным социологических опросов // Социс. 1998. №4. –278 с.
3. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні //www. politics. lviv. ua/nations/legitimacy.
4. Обушний М. І. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації. Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук / НАН
5. Ситник П. К., Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості //www. niur. gov. ua/ukr/publishing/panorama/ 6. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. К. : Тов-во «Знання», 1998. С. 169-170.; Уткін О. Українське прикордоння –фактор взаєморозуміння чи нестабільності? // Віче. 2001. №2. 157 с. 7. Stebelsky I. National Identity of Ukraine // Geography and National Identity / Edited by Hooson D. Oxford: Blackwell Publisher, 1994. P. 233
6. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981. pdf
7. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
9. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ІДЕЯ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ Б. СПІНОЗИ

Постановка проблеми. Проблема свободи є однією з основних проблем історії філософської думки. Разом з розвитком філософії змінювались ідеї(проблеми) свободи та її межі. Класичним виразником розуміння свободи як пізнаної необхідності вважається Б. Спіноза. Саме він посилює і поширює філософське вчення на зовнішній світ і на людину.

Мета. Проаналізувати ідеї творчості Б. Спінози.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- Визначити ідеї творчості Б. Спіноза;
- Визначити філософське поняття свободи Б. Спіноза;

Виклад матеріалу. Бенедикт Спінози-нідерландський філософ, розвинув моністичне вчення про природу, перетворивши дві незалежні субстанції, мислення і протяжність, на атрибути природи єдиної субстанції –Бога. Бог у системі Спінози –єдина вільна причина буття всіх речей, а також їхньої сутності. Він, Бог, могутній і досконалий. Бога він розглядав не як творця цих субстанцій, а як їх загальну сутність. У першій частині свого головного твору «Етика»Б. Спіноза дає визначення субстанції. Субстанція –це самостійне, ні від чого не залежне буття. Вона є причиною самої себе, тобто субстанція не має зовнішньої причини. Поняття субстанції у Спінози є вираженням сутнісної єдності різноманітних явищ світу, воно є вираженням довершеності, єдності та цілісності цього світу. Якщо раніше філософизм розглядали Бога як першопричину, творця всієї природи, то Б. Спіноза виходив з того, що Бог і Природа –це одна єдина субстанція. У Б. Спінози Бог знаходиться у самій природі, в речах, і визначає їх існування. Природа, яка ототожнюється з Богом, і виступає, таким чином, як довершена, єдина і нескінченна субстанція, що не потребує для свого існування і пізнання нічого, окрім самої себе.

Вчення про свободу посідає одне з головних місць у філософії Б. Спінози.

Згідно з вченням Спінози, людина не є вільною, оскільки вона не є причиною самої себе. Філософ зауважує, що вільною є така річ, яка існує лише за необхідності власної природи і визначається до дії тільки собою” Саме в цьому вченні проблема співвідношення свободи і необхідності, а також її рішення з позицій вчення про субстанцію наповнене найглибшим філософським змістом. У розумінні Спінози в субстанції зливаються в єдине ціле свобода і необхідність («вільна необхідність»). Бог (субстанція) вільний, бо все, що Він робить, виходить з його власної необхідності. У природі ж пануєзакономірна необхідність. Людина, будучи частиною природи, становить собою модус особливого виду, оскільки володіє мисленням.

У «Етиці» філософ формулює декілька положень, що дозволяють, на його думку, усвідомити вічний порядок світу.

1. Субстанція. Субстанція є те, що є і осягається через саму себе, тобто, щоб бути усвідомленим, не потребує понятті іншої істоти.

2. Атрибут. Атрибут є те, що розум пізнає як істотну приналежність субстанції.

3. Модус. Модус є те, що існує не в субстанції, а в чому-небудь іншому.

4. Бог є абсолютно нескінченне істота, тобто субстанція, що складається з нескінченно багатьох атрибутів, з яких кожен виражає вічну і нескінченну сутність.

5. Поняття свободи. Вільно те, що існує в силу простої необхідності своєї природи і визначається до дії самим собою. Навпаки, необхідно те, що визначається будь-чим іншим до такого або іншого буття або дії.

Висновки. Філософське вчення Бенедикта Спінози мало велике значення у розвитку філософії. Спіноза перший у філософії нового часу створив глибоко обґрунтоване вчення про нестворюваність і вічність природи, людини про її нескінченність і загальну закономірність.

Список використаних джерел:

1. Спіноза Б. Трактати М. : 1998 р. Спіноза Б. Богословсько-політичний трактат / Б. В. Спіноза. Мінськ:Література, 1998. 528 с.
2. Соколов В. В. Спіноза М. : 1977 р.
3. Спіноза Б. Етика. // Избранные произведения. : В 2 т. -М.,1957. Т. 1. С. 359 –618.
4. Булатов. М. Спіноза, Бенедикт // Філософський енциклопедичний словник
2. Спіноза Бенедикт Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики.
3. Спіноза Бенедикт // Українська Релігієзнавча Енциклопедія
4. Кривуля О. М. Філософія. У 2-х книгах. Харків.,1999.
5. Спіноза Б. Етика/Пер. з лат. Н. А. Іванців. СПб. : Аста-прес ltd.,1993. 248 с.
6. Спіноза Б. Твори. У 2-х томах. Т. 1. / Вступна стаття К. А. Сергєєва. –Вид. 2-ге. -СПб. : Наука, 1999. 489 с. (Слово про суще).
7. Майданський А. Д. Геометричний порядок доказу та логічний метод в «Етиці» Спінози // Питання філософії. М.,1999. № 11. С. 172-180.
8. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
9. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
10. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
11. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

Stelmashchuk Hanna,
student of MENM-11
B. Havrylyshyn Education and Research Institute
of International Relations of WUNU

THE PHILOSOPHY OF ARISTOTLE

Problem statement. Having exerted a tremendous influence on various spheres of society, the philosophical views of Aristotle remain fundamental for many sciences of our time. Ancient Greek philosophical thought reached its greatest height in the creations of Aristotle whose views are a grandiose system of scientific and philosophical knowledge in its amazing depth.

Purpose. Analyze the philosophy of the ancient Greek philosopher and scientist Aristotle and his contribution to the humanities and natural sciences.

Aristotle's teachings were analyzed by such domestic and foreign scientists as D. Khanin, V. Pokorskaya, B. Kulapin, G. Arendt, A. Maltseva and others. Despite the centuries that separate us from Aristotle, they cannot diminish the importance and significance of his philosophical thoughts.

Material. The modern world is a complex, dynamic and holistic system. A correct and comprehensive understanding of the modern world is impossible without certain philosophical ideas. They help to understand the place of a person in the modern world, the meaning of his life and a number of other complex problems [1].

Since ancient times, philosophy as a doctrine of being and the conditions of its cognition has become one of the types of professional activity of people who have specially dedicated their life and work to it –philosophers. But professional philosophy became possible only because almost every person in his soul is a little bit of a philosopher [6].

Philosophy, understood at that time most broadly as “knowledge of truth”, received such a broad interpretation in the works of Aristotle that it became relevant to concretize its subject. Aristotle first singled out logic as a preparatory discipline, and then divided philosophy into two large parts: theoretical and practical. He substantiated this division by the fact that the mind performs dual functions (cognition of the principles of being and the principles of activity), and the fact that we can live a double life (research life and practical life) [2].

Aristotle set out his main ideas in the works “Physics”, “Metaphysics (or Ontology)”, “Nicomachean Ethics”, “Politics”, “De Anima (On the Soul)” and “Poetics”.

In practical philosophy, he singled out two main areas –ethics and politics, to which he subordinated such auxiliary disciplines as rhetoric, economics and poetics. He divided theoretical philosophy into physics, mathematics and metaphysics. Metaphysics is the true core of Aristotle's philosophy, and its conclusions point to the nature of other special sections, such as the doctrine of God, nature, or the soul [3].

Aristotle tried to create a theory according to which the essence is in the things themselves. Each concrete sensible thing is a unity of “matter” and “form”. “Form” is understood by Aristotle as the essence of a thing. “Form” is at the same time immaterial, but it is not something external in relation to matter. Matter and form are “what things are made of”. Each thing acts as a formalized matter [7].

Aristotle is the creator of philosophical categories that explain scientifically what being is. In his work “The Categories” Aristotle identifies ten philosophical categories (substance, quantity, quality, relation, place, time, position, doing, having, and being affected). One of the categories explains what being is, and the other nine give its characteristics [4].

When considering any problem, Aristotle, first of all, sought to find out what was thought about it before him, therefore, all his works are permeated with historical and philosophical excursions. Aristotle is the first thinker in philosophy who perceived himself as a link in the historical development of science. He is the creator of the idea of the historical development of thought. This idea of development never leaves him at all.

Aristotle substantiated the origin of the world and man in terms of materialism. He believed that by biological nature, man is one of the types of highly organized animals; has an innate tendency

to live with his own kind; the biggest difference between humans and animals is that humans has thinking and reasoning [5].

Aristotle characterizes the form of government as a political system, personified by the supreme power of the state. The state, according to Aristotle, is formed as a result of the natural attraction of people to communication [2].

Conclusions. Thus, the views and teachings of Aristotle were appreciated not only during his life, but also centuries later. Aristotle's work in the field of philosophy and science is considered the pinnacle of ancient thought. He summed up the development of a whole period in ancient Greek culture –from its beginning up to the 4th century BC. He is credited with the systematization of knowledge and the selection of a number of scientific areas, which subsequently began to branch off into independent directions.

References:

1. Vilchynsky Y. *Philosophy: textbook* / Severin-Mrachkovska L., Gaevska O. Kyiv: KNEU, 2019. 368 p.

2. Tatarkevich V. *History of Philosophy. Ancient and medieval philosophy*. Perm: Perm Publishing House, 2000. 482 p.

3. Aristotle. *Metaphysics*. Book VII, chapter 3.

4. Bodnar M. *The Order of Nature in Aristotle's Physics: Place and the Elements* (Review). *Journal of the History of Philosophy* 39 (1): 2001. 139-141 pp.

5. Kokhanovsky V. *Philosophy: lecture notes* / Zharov L., Yakovlev V. Phoenix, 2010. 192 p.

6. Blikhar V. *Philosophy: educational and methodical manual (in schemes and tables)*. Lviv: Aral, 2018. 184 p. ISBN 978-617-511-260-1

7. Ainsworth, T. "Form vs. Matter", in Zalta, E. N. (ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Spring 2016, <http://plato.stanford.edu/archives/spr2016/entries/form-matter/>.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Сьогодні є актуальною тема пізнання людини, проте завдяки історії ми можемо дізнатись які закони, методи та гіпотези заснували відомі філософи всіх часів.

Мета. Проаналізувати основні думки визначних філософів щодо розуміння людини.

Виклад матеріалу. Проблема людини є центральною для філософії. Людина альфа і омега філософського знання. Кожен аспект філософської культури (осмислення буття, проблеми пізнання і культури, історії і цивілізації) навантажений людським смислом, є законом мислення, рефлексивної інтелектуальної діяльності особистості. У сукупності знань про людину це вчення ще у XVI ст. отримало назву "антропологія".

Антропологія (грец. *anthrōpos* людина і *logos* вчення) сукупність наукових дисциплін, які вивчають людину (людство) на всіх історичних етапах розвитку.

Проблема та питання людини було актуальним як сьогодні так і в античному світі. Усі філософські питання, як стверджував Кант, зводяться до одного: "Що є людина?". Не одне тисячоліття філософи шукають відповіді на це питання, пропонуючи різноманітні бачення "проблеми людини", оформлюючи результати своїх старань в гіпотези, концепції, вчення про природу і сутність людини, її тілесні і духовні якості, призначення на землі.

Головна філософська постать античності в розумінні людини – **Сократ**. Він вбачав в людині головний предмет філософського пізнання. Вихідним принципом філософського пізнання людини вважав самопізнання. «Пізнай самого себе!» улюблений вислів Сократа. Сократ вважав, що завдяки розуму людина здатна мати загальне, достовірне знання. Щоб цього досягти він вважає що знання можна здобути за допомогою діалогу. Сократ намагався навчити людей мислити, правильно вести діалог. За допомогою навідних питань Сократ розхитує знання співрозмовника доти, той не визнає що не знає того, у чому був впевнений. Цей називають сократівським методом діалектики.

Інші акценти притаманні вченню про людину, що його представив Платон. Воно ґрунтується та філософській теорії Платона про вічний світ реального буття, світ ідей та тимчасовий світ речей світ людського буття. Людина в контексті таких поглядів – єдність смертного тіла та безсмертної душі. Завдяки їй здійснюється пізнання – пригадування того, що колись знала наша душа. Людина, що правильно використовує такі спогади, стає дійсно досконалою. Також Платон розподіляв людей на таких, у кого панує розумна душамудреці, філософи, правителі; таких, у кого панує афективна душа воїни та таких, у кого панує чуттєва душа селяни, ремісники.

Як і попередники, Аристотель наголошує важливість людського розуму. Підкреслює водночас зв'язок людини зі світом природи та її специфіку, відмінність від природи. Тому визначає людину як суспільну політичну тварину. Підкреслюючи соціальність людини, Аристотель наголошує, що саме в спільному житті люди постають як моральні істоти.

Природу людини Аристотель розкриває через єдність матерії та форми. Матерія єднає людину з природою через людське тіло. Форма – душа людини, надає їй тих особливостей, що відрізняє людину від інших природних предметів. Душу Аристотель представляє як єдність трьох частин. По-перше, рослинної, що дозволяє харчуватися, рости, розмножуватися. По-друге, тваринної дозволяє дихати, відчувати, пересуватися в просторі. По-третє, розумної, яка визначає ті особливі властивості, які відрізняють людину від інших тварин, дозволяють пізнавати та діяти вольовим чином.

Середньовічна західно-європейська філософія представляла відповіді на питання в контексті християнської теології. Людина в такій системі пояснень поставала як творіння Бога. Природа людини характеризувалася як двоїста – грішне тіло та божественна душа,

вивільнення та заспокоєння якої могло бути лише в потойбічному. Августин Блажений наголошує існування в людині «зовнішнього», «плотського» людина народжується, старіє та помирає. Але є духовне його вік не визначається плинністю часу. Душа наближує людину до Бога.

Філософія та культура **Відродження** на відміну від середньовічної є антропоцентричною, оскільки в центрі філософування була проблема людини. Багато для розуміння та представлення людини дає мистецтво, виразно представляючи світ людських почуттів, людську тілесність як важливі онтологічні, естетичні та ціннісні виміри людини. Саме доба Відродження є тим культурним часом, коли людина в філософії розуміється вже не як гріхозна, а як вища цінність, в єдності її тілесності та духовності.

Європейська філософія Нового часу. Тут Людина повстає в контексті механістичної картини світу уявлялася як своєрідна досконала машина, механізм. Так, Р. Декарт розглядав людину як єдність тіла, що є складним механізмом, та душі, що виявляє мислення та волю. Погляд на людський організм як специфічну машину, яка заводиться аналогічно годинниковому механізму, представлений в роботах французьких філософів ХУІІІ ст. Ж. О. Ламетрі, П. Гольбаха, К. А. Гельвеція, Д. Дідро.

Доба Просвітництва породила образ «автономної людини», здатної раціонально та глибоко оцінювати ідеї, моральні вчинки та їхні наслідки.

В філософії І. Канта людина представлена як приналежна водночас двом світам –світу природи, з його причинністю, необхідністю та світу соціуму, з такими виявами, як свобода та мораль. Питання «Що є людина?», на переконання Канта, об'єднує всі головні філософські питання. Кант здійснив спробу викласти вчення про людину в систематичному вигляді. Антропологію він розділив на фізіологічну та прагматичну. Фізіологічна вивчає людину як природну істоту, що підкоряється природній необхідності, прагматична вивчає людину як моральну істоту, що вільно діє, намагається зрозуміти світ та власне себе. Фізіологічна антропологія вивчає, що з людини робить природа, прагматична –те, що вона має зробити з себе сама.

Своєрідністю та філософською глибиною вирізняється вчення про людину Г. С. Сковороди. Він вважав, що все, що відбувається в світі, «макрокосмі», в людині як в мікрокосмі, знаходить своє завершення. Людина прагне пізнати Бога. Однак вона –його породження, отже осягнення Бога є водночас і пізнання людиною себе. Чим глибше людське знання світу та себе, тим розумнішими та скромнішими стають потреби людини. «...Вмій малим ти вдовольнятися...» закликав Г. Сковорода. Думки філософа, що людство може об'єднати лише «споріднена» праця, корисна як для людини, так і для суспільства, а «неспоріднена» праця –це шлях деградації, пронизують всю його творчість.

Висновок. Тому, як казав відомий давньогрецький поет Евріпід, у світі багато дивних чудес, і найдивніше з них це люди. Унікальне творіння природи, суспільства і самого себе це людина найдивніше видовище –унікальне й має різні біологічні особливості. Суть людини полягає в тому, що людина –це мудре існування, людина це самосвідоме існування, людина вільне існування з мораллю тощо. Кант казав, що кожна людина має досконалу гідність і абсолютну цінність. Люди не є знаряддям певного плану, навіть високого плану загального блага.

Список використаної літератури:

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. / Сучасна соціальна філософія. К, 1996.
2. Гончарук Т. В. Філософія : навч. посіб. / Тернопіль 2009. 30с. 39с.
3. Іль'єнков Є. В. Що ж таке особистість? / Філософія й культура. М., 1988.
4. Кант І. Основи метафізики моральності / Соч. в 6 т., т. 4, ч. 2. М., 1965
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.

7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження зумовлена, насамперед, об'єктивними потребами в посиленні гуманітарної складової підготовки управлінських кадрів. Причому останню слід розглядати не тільки і не стільки як “доповнення” до формування професійних знань, умінь та навичок, скільки як органічну складову саме професійного навчання управлінських кадрів, особливо вищого рівня, тобто тих, хто приймає рішення стратегічного характеру.

Метою дослідження є філософського осмислення управління.

Об'єктом дослідження є розкриття змісту китайської традиції у філософській системі управління.

Дослідженість теми: Філософія управління як тип інтелектуальної діяльності зародилася в кінці VII в. до н. е. Спочатку філософія управління, як самостійне знання, що розвивається, була витіснена з науки про управління аналітичними методами розвитку соціально-економічних процесів. Згодом взаємодіючи з теорією управління, і залишаючись цілком самостійною наукою, філософія управління ще довго лишалася непопулярною. В даний час інтерес до філософії управління постійно росте, але до її розквіту поки далеко. Філософії управління, як інтегратору переконань, в сучасному суспільстві відведена лише обслуговуюча роль. Філософія не може бути ні галуззю теорії управління як науки, ні її додатком, ні навіть допоміжним засобом. У філософії управління своя задача. Вона повинна робити те, чого не може робити філософія управління, а саме –формувати принципи і методологію, вести аналіз і синтез, проводити інтеграцію апріорного і початкового. Ось і на свій предмет (принципи, всі види відносин, технології і методи управління) вона дивиться не тільки не економічно, але навіть не по-господарському, а по-філософському –системно, комплексно і цілісно.

Надзвичайно цікавою є китайська традиція філософських розвідок у царині управління, з її антропоцентричністю та раціональним характером. Ще одна характерна риса китайської філософії управління –це догматизація конфуціанства. Ідея єдності та гармонії природи й людини, що пронизує всю конфуціанську та даосистську метафізику, знаходить своє відображення і у трактуванні управління: «управляти людьми, за китайськими поняттями, – все одно що управляти водним потоком: не потрібно докладати зусиль для того, щоб змусити воду текти в тому напрямку, куди вона прагне за своєю природою, але горе тому, хто спробує перепинити її шлях». Ключовою у китайській філософії управління була проблема пошуку й обґрунтування найоптимальніших форм організації суспільного життя, а саме –проблема того, які суспільно значущі особисті якості повинні мати ті, хто управляє, і ті, ким управляють, щоб в країні панували порядок та спокій. На думку окремих дослідників китайської традиції управління, в основі управління китайськимсоціумом і функціонування держави покладені принципи органіцистської філософії, чим і пояснюється незвичайна стійкість китайської цивілізації. По суті, в китайській філософії робиться натяк на те, що управління повинне бути формою професійної діяльності.

Конфуціанство –китайськаетично-філософська школа, основа китайського способу життя, принцип організаціїсуспільства, засновникомякоїбувкитайськийфілософКунфу-цзи, відомий на Заході як Конфуцій. Конфуціанство склалося в період осьової доби, коли здійснювався перехід від міфологічного до філософського світогляду. Філософський світогляд розвивається за умов, коли індивіду дозволяється мати власну, особисту думку, що не властиво китайському менталітету. Однак, в той час відбувався процес заміни дрібних державних об'єднань, централізованою державою. Цей період відомий у історії Китаю, як боротьба царств. Саме в цей час склалися основні філософські системи стародавнього Китаю: даосизм, легізм, моїзм та конфуціанство, які в основному цікавилися питаннями етики та управління державою. Жан

(ввічливість) Конфуцій вважав важливим елементом в державному управлінні. Ввічливість, по суті, означала вірність ритуалам і на політичному рівні служила свого роду політичною культурою. Повага до старших і любов до ближнього в рівній мірі відносилося як до сім'ї, так і до держави в цілому, де правитель ставав главою «сімейства». Ідея полягала в тому, щоб ввести давньокитайські традиції в рамки державного закону. Але закон той повинен був бути умовним, це пов'язано, перш за все, через відношення Конфуція до фа цзя (легістів), які виступали за насадження закону силою. У своєму вченні Конфуцій велике значення покладав на сімейні стосунки. «Якщо, – підкреслював він, – керувати народом за допомогою законів і підтримувати порядок за допомогою покарань, народ прагнучим ухилитися (від покарань) і не буде відчувати сорому. Якщо ж керувати народом за допомогою чесноти і підтримувати порядок за допомогою ритуалу, народ знатиме сором, і він виправиться». Для того щоб створити правила, які б залишалися життєздатними протягом довгого часу, Конфуцій пропонував використовувати принцип «хе» (гармонія, боротьба протилежностей). «Правила треба створювати через досягнення єдності, через розбіжності»

Отже, філософія управління має своїм предметом основні поняття, закономірності, принципи й методи управління, на основі яких функціонують і розвиваються соціальні системи будь-якого рівня. Управління неминуче пов'язано з культурою. Звідси і різні підходи до нього. В суспільствах з різною культурою управління теж буде різним. В цьому виявляється категорія якості, як властивість іманентно властиве процесу управління. Ця властивість часто є невизначною перешкодою для перенесення методів і способів управління з однієї культури в іншу. Ця проблема є методологічною по своїй природі.

Список використаної літератури:

1. Князев В. М. Філософські проблеми державного управління Київ: Навчально-методичний посібник, 2012. 52 с.
2. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации :Р. Ф. Абдеев. М. : "ВЛАДОС", 1994. 187 с.
3. Ракитов А. И. Прологмени: до ідеї технології управління Питання філософії. 2011. 15 с.
4. Конфуцій. М., 1992. 336 с.
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

THE SOCIAL PHILOSOPHY: ITS NATURE AND SCOPE

Formulation of the problem. The urgent task in our time is the role of man in society. What is the relationship between man and society. The purpose of social philosophy.

Goal. Explore what social philosophy is. Determine its nature. Its impact on man and society. Understand the scale and relevance.

To achieve this goal, we set the following **objectives**:

- to determine the impact of social philosophy on man;
- to determine the relationship between man and society;
- understand the relationship between social philosophy and sociology.

Presentation of the material.

From the beginning of the emergence of scientific knowledge, mankind has been interested in the question "What is society?". Understanding the world, people sought to understand the purpose and meaning of their existence, to answer the question of what is society, why change occurs, what is the role of man in this.

Man is a social animal or, as Aristotle said, man is a "political" animal. The existence of every human being is maintained, educated, developed in all aspects through the active cooperation of their fellows. Social philosophy tries to find out the basic laws that work in this and affect human relations. Its purpose is to discover the meaning of the real way of life.

Plato portrayed the ideal of society "Utopia". It divides people into three categories according to their talents. These are rulers, workers and soldiers. Plato argued that the philosopher must be king. However, Aristotle's social philosophy is more realistic. He believed that the main goal was to educate good citizens so that they would perform their duties well in the future.

Man is born into society and then interacts with society throughout life. Society is the ground where his personality is brought up. Social philosophy is a philosophy of human relations in society. A society is a group of people united together for a specific purpose. Society is a web-social relationship. The core of society is man. Society is a dynamic organization of purposeful individuals. Social philosophy is a philosophy of practice. It asks "what is right or good for man and society." Social philosophy deals with the highest good of the individual in society. These are primarily concerned with general issues concerning the problems of society, such as social cohesion, social progress and social disintegration.

According to Morris Ginsberg, "Social philosophy aims to formulate general principles of human behavior through speculation on social phenomena."

According to Bertrand Russell, "Social philosophy seeks to understand the conditions in which all constructive human tendencies (such as love and sympathy) Social marriage and education can provide the maximum possible opportunities to produce people who can save the world from future catastrophe. "Social philosophy studies the interactions and relationships that exist between people and their groups." In its early days, social philosophy sought to answer the question of whether society is natural or ordinary. People have freedom of choice. The question gave rise to the concept of a social contract for the formation of society and the organic unity of society. Rousseau said: "Man is born free and yet everywhere in chains." Social philosophy seeks to understand the unity and order of human society.

According to Mackenzie, "Social philosophy seeks to explain the nature of society in the light of the principle of social solidarity." Social philosophy is aimed at interpreting society with reference to the norm of "social unity". FV Blackmar argued that social philosophy is based on the general facts of society. He makes general observations about the nature of society. Social philosophy and social sciences are closely related.

Social philosophy is normative.

Social philosophy focuses on the unity of mankind. His efforts are aimed at studying the meaning and value of present, past and future ways of existence. Social philosophy looks beyond real existence and seeks to discover the ideals that bring the Supreme Good to all. This shows that the individual good is deeply involved in the realization of the common good. Social Philosophy deals with what needs to be done to realize the ideal involved in our social existence. Social philosophy studies the ideals that are manifested in society. It offers the means to realize these ideals through social institutions such as the family, education, the state, and so on.

Social philosophy is speculative.

Social philosophy –is a reflection on the basic principles of human behavior, the highest values of human life and the purpose of all existence. The social philosopher is deeply involved in the study of the internal consequences of social phenomena. Social philosophy tries to understand the laws, changes and trends of society. It explores philosophical questions about social problems, social behavior and social values. Social philosophy is not based on the empirical method. Social values imply social activity. Principles of social philosophy are the basic conditions of any social relations. The ideals of social philosophy are a priori. They cannot be determined from our experience.

Social philosophy is evaluative.

Social philosophy evaluates the various means of realizing the common good. Customs, traditions and various social institutions are a means of achieving order, stability and harmony in society. These customs, traditions and institutions with their set of rules and laws impose a number of restrictions on the behavior and conduct of its members. Social philosophy aims to critique social interaction and social relations in society. It mainly deals with the study of the values of various social phenomena. Social philosophy formulates the rules of ideal social interaction. Social philosophy seeks to explain the nature of society in the light of the principle of social solidarity. This shows the value on which human social progress depends. Social philosophy tries to expose the shortcomings of social institutions and social behavior of people. It sets higher ideals for guiding behavior in human society. Social philosophy is constructive. According to Ginsberg, criticism of social philosophy is constructive. The social philosopher applies his standards of value to various social phenomena. He seeks to find out the conditions that make society a harmonious whole. The constructive aspect of social philosophy studies the validity of social ideals. Social philosophy provides an understanding of human trends that, with proper training, can raise the standard of social life. It is also looking for a solution to get rid of all the flawed trends operating in a social group. Social philosophy not only points out the shortcomings in social interactions, but shows measures to correct them and thus improve social conditions

Conclusion.

Social philosophy as a science of society reflects on

The main nature of human relations in society. It studies the relationship of social organizations and the individual's attitude to these organizations. He speculates on the principles that underlie human behavior. Social philosophy studies the structure and functions of social systems and examines their philosopher's consequences. Social philosophy studies the most fundamental laws that affect social cohesion, social progress, social change and social disintegration. It seeks to understand the causes of social crime, juvenile delinquency, child labor, honor killings, gender differentiation, injustice and inequality. Social Philosophy seeks to identify and restore the social ties that hold humanity together. The field of social philosophy includes everything a person has and social significance.

References.

1. John S. An Introduction to Social Philosophy 2013 year, 482 pages. URL:https://books.google.com.ua/books/about/An_Introduction_to_Social_Philosophy.html?id=TW1LAAAAMAAJ&redir_esc=y
2. Mackenzie J. S. Outlines of Social Philosophy 2017 year, 288 pages URL:<http://45.114.134.178:9000/digi/TF01/2016/TF01T0000066.pdf>
3. Latz A. B. The Social Philosophy of Gillian Rose 2018 year, 242 pages URL: https://www.academia.edu/21885580/Gillian_Rose_and_Social_Theory

ПОХОДЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ. ЗАХІДНА ТА СХІДНА КУЛЬТУРА ТИПИ ФІЛОСОФСТВУВАННЯ

Постановка проблеми. Актуальним завданням сучасних досліджень є те що Філософія древньої Індії та древнього Китаю вона не тільки не стала чимось минулим, але живуть і поширюються далеко за межі Індії і Китаю і донині

Мета. Ознайомлення з основними ідеями давньоіндійської філософії та давньокитайської філософії.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- визначити походження філософської думки;
- визначити різницю між світоглядом індійців та китайців;

Виклад матеріалу. Філософія виникає в суперечності з релігійними та міфологічними концепціями, які існують тисячі років. Основою міфологічного мислення є відображення природи і людей крізь призму родового зв'язку. Всупереч цій традиції –прямому чуттєвому сприйняттю реальності –філософія пропонує непрямі й раціональні принципи пізнання. Вона вдається не до навчання, перекладу, а до міркування, аргументації, логічного доказу та критичного осмислення усталених ідей. Тут починається філософія, яка відрізняється від міфології.

Філософія виникла з трьох центрів стародавньої цивілізації –Стародавньої Греції, Індії та Китаю. Це сталося майже одночасно в середині I тисячоліття до нашої ери. Розбиваючи міф, філософія як різновид «культурної свідомості» не втратила глибокого зв'язку з культурними традиціями. Тому й донині філософія є виразником східної чи західної культури. Сьогодні діалог між двома культурами, питання їх взаємозв'язку та взаємодоповнюваності є особливо актуальними. Кожна з цих культур має свої переваги і недоліки. Більше того, в даному випадку Схід і Захід не є суто географічними поняттями. Історично склалося так, що культури європейських країн мали ознаки східних культур, а східні країни іноді ставали моделями західного розвитку. Культура східних слов'ян видається унікальним збігом східних і західних традицій. Ця особливість відбивається не лише на духовному та матеріальному житті, а й на національному характері.

Філософський розвиток Стародавнього Сходу має властивість вкорінитися в особливості Сходу як культурного типу. Його вік –від третього тисячоліття до нашої ери до початку нашого часу. У дихотомії Схід-Захід, яка завжди займала європейську свідомість, Схід часто розглядається як протилежність європейській культурі, на тлі цієї східної містики він протистоїть європейському раціоналізму, поневоленню свободи і спогляданню творчих дій.

Характерним у цьому відношенні є спостереження Гегеля, яке він висловив на сторінці «Енциклопедії філософських наук»: «Отже, Азія являє собою як у фізичному, так і в духовному відношенні момент протилежності, неопосередковану протилежність. Дух, з одного боку, відривається тут від природи, з іншого боку –знову впадає в природність, тому що він досягає дійсності ще не в собі самому, а тільки в сфері природи. У цій тотожності духу з природою дійсна воля неможлива. ».

Давньоіндійська філософія –одне з найбільш глибоких і примітивних явищ людської культури. Філософія, що сформувалася в надрах давньоіндійської цивілізації, виражала глибинні сутнісні характеристики цієї цивілізації і справила величезний вплив на її подальший духовний розвиток. Однак його роль і значення значно перевищують реальні масштаби Індії. Індійська філософія завжди привертала увагу європейських інтелектуалів. Її цікавили Шопенгауер і Ніцше, Толстой і Блаватська. Хто ніколи не чув про «закон карми»? Карма –одна з найважливіших категорій в індійському світогляді. Для всіх або майже всіх сучасних місіонерів «нової істини» та вчителів «езотеричного знання» рефлексія карми стала

звичним явищем. Те ж саме стосується ідеї «реінкарнації» або, як прийнято говорити в європейських культурних традиціях, реінкарнації. Скільки життів ми пережили, питання про те, ким ми були в минулому, викликало чимало досягнень у масовій культурі, і навряд чи це когось здивує сьогодні.

Китай – другий за величиною після Індії центр східної культури, духовний розвиток якого перевершив міфологічну свідомість і знайшов зрілу філософську форму. Розвиток китайської філософії настільки ж унікальний, як і сама китайська цивілізація, і протягом тисячоліть перебував у стані ізоляції та самоізоляції. Амппра живе на землі цієї країни, і його ім'я стало символом мудрості не тільки в країні, а й у світі. Чемпіон належить Конфуцію і Лаоцзі.

Ядром китайської філософської традиції є численні трактати, дослідження та коментування яких стали професією для поколінь освічених людей. Єдиною доктриною, введеною в Китай ззовні і засвоєною китайською культурою, є буддизм. Але на землі Китаю буддизм набув зовсім особливого вигляду, який далеко від Індії, і в той же час він не торкнувся традиційного китайського вчення. Порівняння розвитку філософії в Індії та Китаї виявляє багато спільних рис. В обох випадках цей розвиток є безперервним і традиційним. Обидві країни створили найдавніші літературно-філософські пам'ятки. Не менш важливим є те, що порівняно з Індією китайська філософія є більш особистісною, з особливостями особистості та автора. Звичайно, за філософськими працями і системами Стародавньої Індії стоять і мислителі.

Західна філософія орієнтована переважно на ідеал раціонального знання, що більшою мірою зближує її з науковим пізнанням. Класичною формою філософського тексту стає тут форма філософського трактату, чітко побудованого, послідовно і системно викладеного. Ознакою західної філософії виступає наявність добре розробленої логіки, поняттєвого апарату, теорії пізнання та методології. Філософська традиція східного типу виявляє себе у тяжінні до світоглядно орієнтованого знання, до таких форм духовної культури, як релігія, мистецтво, мораль. Найпоширенішим жанром філософських творів стають притча, афоризми, повчання, а домінуючою проблематикою – гуманістична, морально-етична і релігійна.

Висновки. Філософії Індії та Китаю є справжніми «живими плодами», і вони продовжують жити людськими думками у світі. Жодна інша філософія не має такого сильного впливу на Захід, як Індія та Китай.

Список використаної літератури:

1. Гнасевич Н. В., Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «ФІЛОСОФІЯ». Західноукраїнський національний університет ННІМВ ім. Б. Гаврилишина. Тернопіль. 2020. 137 с.
2. Герасимов А. В. Мудреці філософії Стародавньої Індії. М. : Наука, 2005. 291 с.
3. Гончарук (Чолач) Т. В. *Філософія*: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / авторський колектив: Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка, Н. В. Джугла / За заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль: Підручники і посібники. 2016. 416с.
4. Луковицька К. А. Філософсько-світоглядне значення проблеми "схід – захід " в її сучасному окресленні. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Кафедра філософії та економічної теорії. 2009. 27с.
5. Гессе Г. К. Моїм японським читачам. Схід і Захід. Дослідження. Переклади. Публікації. М., 1982.
6. Чжао Титун. Проблеми етики у китайській традиційній культурі // Зарубіжна література. Китаєзнавства. 1996. №2. С. 61.
7. Герасимов А. В. Мудреці філософії Древньої Індії. М. : Наука, 2005. 291 с.
8. Князев В. М. Філософія. К. : МАУП, 2003. 258 с
9. Гурина М. Філософія. К. : Либідь, 2001. 199 с.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Культура є реалізація людської творчості і свободи, звідси – різноманіття культур і форм культурного розвитку. Культура завжди існує як певна традиція. Кожне культурне середовище прагне зберегти власну стабільність, суспільно визначений статус, певну культурну атмосферу. Дехто вважає, що вічний конфлікт існує також між творцями культури й державою тому, що держава завжди намагається творчих людей перетворити на своїх слуг.

Мета. Довести, що справжня культура спрямована на особистість і твориться особистістю. Кожна людина має різноманітні творчі можливості.

Виклад матеріалу. Людина являється творцем світу, культурних цінностей, у цій якості вона реалізує свої творчі здібності, свій потенціал. У своїй діяльності вона не просто відтворює, повторює, наслідує природу, а ще втілює власні задуми, Реалізує план дій, доцільно розбудовує довколишній світ відповідно до своїх потреб –усе це свідчить про творчий характер людської діяльності. Кожна людина може бути творцем культури, адже кожен творить себе сам. Але всі вони мають різні творчі здібності.

Нажаль світ культури розвивається не всюди, а тільки там, де мають місце вільний пошук, переоцінка того, що всім здається звичайним. Не зважаючи на те у якій би галузі творець культури творив, ближче до природи, чи до життя. У всьому він знаходить невичерпне джерело творчого натхнення.

Культура і її сенс живуть не самі по собі, а лише через творчу активність натхненого ним людиною.

Якщо ж людина відвертається від культурних смислів, то вони вмирають, від неї залишається символічне тіло, з якого пішла душа.

Людина зробила перший крок до розвитку з природою, почавши будувати на ній свій світ, світ культури. З другого боку, людина є єдине кільце між природою і культурою.

Культура –це природа. Яку «Перетворює» людина стверджуючі засобом цього себе в якості людини, їх протиставлення завжди несе збитки гідності людини. Вона єдина істота, здібна до неперервного новаторства. Людина являється унікальним творцем історії, для неї культура первинна від природи, історія первинна від біології.

Багато вчених стверджують, що культура як феномен, стала можлива тільки завдяки здібностям людини як діяльності. І тому можна відзначити, що культура –це результат всього людського життя. У людській діяльності багато що народжується вперше як виявлення змісту. Але багато служить процесу тиражування знайденого колись.

На думку П. А Флоренського не створення знарядь праці виступає в якості існування культури. І справа не в тому, що природа знарядь інша. Створення корисних для людей речей набуває культурний зміст, і тільки тоді, коли знаряддя розглядається як проекція поза творчої сутності людської істоти, його власне буття і духовне життя. Творчість розуму виявляється у виробництві речей. Зміст яких не уявний. Це виробництво символів, тобто створення культури.

З переходом до виробничої діяльності по виготовленню штучних знарядь праці до наслідування через передання знань. Необхідної для виживання інформації, до використання мови як засобу негенетичного кодування цієї інформації та спілкування із освоєнням соціальних стосунків в організації свого існування людина включилася в нову стадію еволюції, де рушійними силами стали колективно-творчі можливості людства, яке існує та розвивається засобами культури.

Людина як продукт цих стадій еволюційного процесу є «точкою перетину», яка поєднує культуру та природу поза їх різноякісністю. Природа і є тією першоосновою, на якій розвинулася людина. Вона знаходиться не лише «поряд», а становить саме її буття.

Отже, за всієї відмінності у формуванні культури як засади людського буття постійно простежується необхідність співвідносити її з природою. Олюднена природа дедалі більше потребує культурного ставлення. З кожним кроком у розвитку людських діяльних можливостей вона чим раз більше залежить від рівня розвитку культури, від її здатності до відповідної взаємодії з природними силами, від рівня свідомості і відповідальності людського ставлення до неї.

Роль культури у творенні людської духовності полягає в постійному творенні, відтворенні і збільшенні матеріальних і духовних цінностей, в активному використанні культурних надбань для духовного розвитку суспільства і людської особистості.

П. Куліш у своєму творі « До кобзи » закликає український народ повернутися до культури. Пише «до сім'ї культурників вертайся ». Він вважає, що культура має великий вплив не тільки на мистецтво, а насамперед на людину «землероба»

Людина є мірою культури і в її творенні, і в суспільному функціонуванні. Отже основною метою культурного розвитку виступає світ людини, або «друга природи», яка будується з самою людиною. Антропологізм культури має значення, –процес людинотворення, або –творення культури «за образом і подобою людини».

Творчість –то генерування нового, породження у муках і насолоді праці матеріальних і духовних цінностей. «Митець також людина. Він так само родиться, живе і виховується як інші люди» –писав В. Винниченко. Але людина творча ламає повсякденні стереотипи діяльності і бачення світу, доходить до відкриття нестандартних унікальних способів пізнання, виробництва, дозвілля.

Отже, творчі здібності мають суспільну природу. Вони виникають і формуються в процесі суспільного становлення людини. Творчість –найвища форма людської життєдіяльності, що зароджується у трудових процесах, при активному функціонуванні мислення і почуттів.

Видатні творці культури з'являються у будь-які часи і у всіх народів. Кожна сфера матеріального і духовного виробництва потребує таланту, творчої ініціативи. Дуже багато технічних, архітектурних, художніх пам'яток, культури створені невідомими нами майстрами; Отож історію української культури не можливо уявити разом без таких імен як Г. Сковороди, Т. Шевченка, Л. Українки, М. Лисинка, І. Франка, та ще багато інших митців. Всі вони творили в ім'я народу і заради нього.

Висновок. Отже, як доводить наука, людські можливості невичерпні. Нажаль ми й третьої частини не використовуємо своїх здібностей, тому повинні постійно дбати про розширення наших можливостей. Потрібно пам'ятати, що саме всебічний розвиток наших здібностей та їх використання на благо людства є єдиним способом самоутвердження у світі, засобом самозбереження людства перед загрозою глобальних катастроф і використання свого загальнолюдського призначення у всесвіті.

Список використаної літератури:

1. Сидоренко Л. І. Філософське осмислення людини / Навчальні матеріали для студентів та аспірантів / 4 Грудня 2019р.
2. Освіта ЮА. Культура / URL:<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11285/> 26. 10. 2010 / © 2007 –2021 «Освіта. ua»
3. Шашкова Л. О. Людина як творець і творіння / Альманах. Філософськіпроблемигуманітарних наук. № 24/2014
4. Віктор Жуковський. Творець і творіння Бог і людина / VOXPATRUM 37 (2017) t. 67
5. Лосев А. Ф. Історія античної естетики. Пізній ілліонізм / А. Ф Лосев. –М. : Мистецтво, 1980. 720с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Постановка проблеми. Після відновлення Україною незалежності, набуло актуальності питання щодо формування нації. Завдяки її сформованості народ може активно відстоювати свої інтереси, брати участь у державотворенні, внутрішніх чи зовнішніх справах країни. Сформована нація – це одна з основ незалежності, а її формування є складовою успіху демократичної країни.

Мета. Проаналізувати формування української нації в сучасних умовах.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- визначити основні чинники і як вони впливають на формування нації;
- визначити проблеми та перспективи у формуванні сучасної української нації;

Виклад матеріалу. Нація – це спільнота, що проживає на певній території, має специфічний етнічний склад, який створюється протягом усього історичного процесу як спільність з політичними, культурними, соціальними, економічними походженнями, та усвідомлює свою ідентичність.

Українська нація є безупинним процесом, у якому було багато подій та елементів, під впливом яких створилась сьогодняшня форма національної спільноти, і вона, як кожне живе соціальне з'єднання, далі знаходиться у стані процесу.

Для формування нації потрібно, щоб у суспільстві зростала національна свідомість: система духовних феноменів, які відображають основні ідеї нації. Труднощі її прогресу в Україні пов'язані з проблемою світогляду. Українське суспільство формується на базі двох основних груп, у яких є протилежні світогляди: один прагне консервації старого устрою, другий – глобальних змін. Ці протиріччя виникають у відносинах "людина –людина", "людина –природа", "людина –Бог". Якщо представники різних світоглядів не зможуть дійти до спільної істини, то це негативно вплине на подальше формування української нації. У сучасній Україні також поширена проблема, визначена як "криза ідентичності". Відбуваються співвідношення та впливи, які визначають українську, радянську, пострадянську, російську ідентичності. Три останні вплинули на створення феномену "малоросійська" ідентичність, яка заважає розвитку української нації. Негативними ознаками нашої національної ідентичності є брак консенсусу щодо базових цінностей, амбівалентність суспільної свідомості, мовно-культурні деформації у свідомості. Ситуацію ускладнюють і такі чинники:

- мовні суперечливості;
- незнання історії та поширення неправдивих подій та явищ;
- невиразність соціальної ідентифікації через ослаблене суспільство;
- нестабільна політична ситуація в країні.

Наслідком цього є слабка ідеологічна основа для формування української нації.

Незалежність України – є важливим чинником, який прискорив розвиток української нації, але для ефективнішого розвитку нашій країні потрібно досягти економічної та інформаційної незалежності, відмовитись від антиукраїнської пропанди, прибрати її з інформаційного поля України. Формування нації повинно формуватися самим суспільством, державні діячі мають лише сприяти цьому процесу, але політична еліта не приділяє цьому питанню достатньої уваги. Формуванню допомагають політичні партії, патріотичні організації, українська діаспора. Також потрібно враховувати роль наслідків жорстокого й цілеспрямованого втручання з боку зовнішніх політичних центрів у етносоціальну та культурну сфери українського суспільства. Потрібно зауважити, що із здобуттям державності в Україні досі слабкою є консолідованість суспільства, нації.

Для представників інших етносів в Україні характерним є збереження своєї національної та етнічної ідентичності на підставі громадянства, залученості й участі у політичному процесі. Взаємодії між носіями ідентичностей характеризуються на основі або взаємодоповненості, або

"конкуренції", від чого залежить інтеграція етнічної спільноти у суспільство, державу, націю. Процеси взаємодій різних етносів на одній території можуть продукувати два можливих варіанти розвитку подій: у першому випадку –бути підґрунтям взаємодоповнення (коли 2 етноси створюють органічну етнонаціональну цілісність), у другому –бути одіною із передумов конфлікту. Тому державним ораганам потрібно звернути на це особливу увагу, недопускати передумов для конфлікту між етносами та вести політику щодо зближення етносів, покращення взаємовідносин між ними.

Висновки. Отже, проаналізувавши формування української нації, можна сформувати основні чинники, які впливають на неї: світогляд громадян, їхня ідентичність, незалежність країни, втручаннязовнішніхполітичних центрів у сфери українського суспільства, вплив партій, патріотичних організацій та української діаспори, політика державної влади, взаємовідносини між етносами на спільній території. Також потрібно зауважити, що проблема основного чинника (української ідентичності) існує через мовні суперечливості, нестабільну політичну ситуацію в країні, брак консенсусу щодо базових цінностей, незнання історії. Це спровокувало слабку ідеологічну основу, без якої неможливий інтенсивний розвиток української нації.

Список використаної літератури:

1. Беліцер Н. Українська, російська і "радянська" ідентичності в сучасній Україні. *Україна –проблема ідентичності: людина, економіка, суспільство:2003 рік* : матеріали конф. укр. вип. прог. наук. стаж. у США, 18 –21 вересня 2003 р. Львів : Інститут Кеннана, 2003. С. 124 –132. URL: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Identity.pdf#page=124>
2. Карлова В. Формування української політичної нації в сучасних умовах: проблеми та перспективи. *Науковий вісник "Демократичне врядування"*. 2009. Вип. 4. URL: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik4/fail/+Karlova.pdf
3. Орел І. До питання формування української нації. *Українська правда*. 2010. URL: <https://www.prawda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>
4. Палій Г. Формування української політичної нації. 2003. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11607/10-Palii.pdf>
5. Ребет Л. Формування української нації : монографія. Мюнхен : Сучасна Україна, 1951. 55 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001985
6. Чумаченко Л. Проблема формування української нації. 2018. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30745/1/208.PDF>
7. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
8. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
9. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
10. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

*Хомінець Владислава,
студентка гр. МЕВ-11
Навчально-науковий інститут
міжнародних економічних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина*

THE PROBLEM OF FORMING A MODERN UKRAINIAN NATION

Relevance of the problem. The problem of formation of a single national identity of the citizens of Ukraine is one of the determinants for Ukrainian society and for its further formation as a full-fledged nation. The relevance of this problem is confirmed by numerous studies by Ukrainian authors, in particular A. Kolodiy, I. Kresina, L. Nagorna, O. Maiboroda, M. Obushny, Yu. Saenko, T. Rudnytska, M. Shulha and others. The works of foreign scholars, in particular, from the Ukrainian diaspora, are of considerable interest. Among them –E. Wilson, T. Kuzio, N. Popson, R. Shporlyuk.

The object of study is the Ukrainian nation.

Purpose. Analyze the formation of the modern Ukrainian nation.

To achieve this purpose, we set the following **tasks** :

- consider the main manifestations of nation-building
- determine the main problems of nation formation
- to study the impact of globalization on nation building

According to Shevchenko, a nation can also be defined as a community of the dead, living and unborn, living in Ukraine and abroad. That is, these are different generations of Ukrainians who lived on our territory, and due to various circumstances found themselves in other countries and continents.

The biggest problem was the centuries-old statelessness of Ukrainians, as a result of aggression by various states. In addition to enslaving people, the invaders banned the Ukrainian language with circulars. As a result, many Ukrainians began to consider another as their mother tongue. After the formation of Soviet power in Ukraine, another problem was added, communist ideologues, who began to propagate the theory of the so-called single Soviet people. And over time, as a result of such actions, many Ukrainians began to consider themselves "Soviet" people. And the only official language of the Soviet people was Russian. It can also be added that due to the centuries-long stay of different parts of Ukraine in other states, the Ukrainian nation did not become mono-religious, as a result, Ukrainians had different religious beliefs and convictions. And this also made it impossible to consolidate the Ukrainian nation. For example, the slogan "one Poland-one church" is relevant in Poland, because more than 90% of Poles identify themselves as Roman Catholics.

After the restoration of Ukraine's independence on August 24, 1991 and confirmed in an all-Ukrainian referendum in independent Ukraine, it was not the national democratic forces that came to power, but yesterday's communists. That is, not those politicians who fought for an independent state, but those who fought against it. The first president of Ukraine was Leonid Kravchuk, who had previously been the main ideologue of the Communist Party of Ukraine. Accordingly, the policies of the first Ukrainian president (Kravchuk) and the second (Kuchma) were not aimed at Ukraine's accession to the European Union, but were dependent on Russia. Therefore, Ukraine lost the chance to build a democratic legal society, as well as the former Soviet republics: Latvia, Lithuania, Estonia. In Ukraine, the former communists built an oligarchic clan model of the economy, when political and economic power belonged to certain semi-criminal plans.

Continuity of the evolutionary path of formation of Ukrainian national identity is a serious problem for Ukraine. Two large-scale processes: on the one hand, abrasion, destruction of ethnohistorical identity, on the other –the search and revival of their own identity were and are the poles between which the Ukrainian state and society had to exist during the life of a number of generations.

National identity is able to unite all elements of ethnic structure Ukrainian society, ethnic, cultural, religious, mental, etc. manifestations of their identity have different communities. Yes, these

communities are the basis for the design of the national identity, which “builds on the ethnocultural identities of the groups that create national state”.

Ukrainian national identity is going through a difficult process becoming. Today, its signs are a lack of consensus in relation to basic values, linguistic and cultural deformations in consciousness.

This situation is complicated by:

- gaps in the national communicative space due to contradictions in the linguistic, ideological spheres;

- lack of historical knowledge or their distorted interpretation and, as a consequence, weakness ideological basis for the formation of national identity;

- deformation of national and civic consciousness, social structure society and the vagueness of social identification in a weakening society and constructed its.

So, considering the main manifestations of nation-building, identifying the main problems of nation-building, exploring the impact of globalization on nation-building, I researched the main processes of formation of the Ukrainian nation, preservation of its identity. Today the Ukrainian nation is going through a difficult stage in the process of its formation, but I am confident I can say that soon the world will see a new cohesive democratic community with huge potential for further development.

References:

1. Ivan Rudnytsky. Essays in modern Ukrainian history. Edmonton, 1987. 534p.
2. Stebelsky I. National Identity of Ukraine // Geography and National Identity / Edited by Hooson D. Oxford: Blackwell Publisher, 1994. P. 233
3. The phenomenon of the nation: the basics of life / Ed. B. Popova. K. : Ltd. "Knowledge", 1998. –P. 169-170.; Utkin O. Ukrainian border –a factor of mutual understanding or instability? // Viche. 2001. №2. 157 p.
4. Taras Kuzio Ukraine:State and Nation Building URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/8564/file.pdf>

THE CONCEPT OF SOCIAL PROGRESS IN PHILOSOPHY

Formulation of the problem. Philosophy matters, simply, because the answers to philosophical questions matter. Not only is it a matter of life and death, but a matter of, to name a few examples, the nature of law, the role of language, where morality comes from, whether there is a God, whether there is a self and what constitutes our identity, and what beauty is. What makes these questions important is not only that they help societies to function, but that they reflect something deeply fundamental about human beings: that we are physical creatures, but our consciousness is not restricted to physical matters. Indeed, philosophy is both reflective and perfective of human nature.

Aim and task. Thoroughly study and understand the topic of social progress in philosophy.

To achieve the aim we set the following **tasks**:

- understand what philosophy and social progress is
- define the concept of social progress in philosophy

Presentation of the material. "Philosophy is the love of wisdom" –Plato (428BC-348BC). Philosophy is the study of general and fundamental problems concerning matters such as existence, knowledge, values, reason, mind, and language. [4, p. 1] It is distinguished from other ways of addressing fundamental questions (such as mysticism, myth, or religion) by its critical, generally systematic approach and its reliance on rational arguments. It involves logical analysis of language and clarification of the meaning of words and concepts. [1, p. 666]

Social progress is an anthropomorphic concept, implying, in its most highly developed form, conscious comparison and valuation of two or more points or organizations in a perceived evolutionary process. Norms for measuring progress are established through the accumulated content of science, and they increase in precision with the advancement of scientific method. The chief conditions and limitations respecting social progress are the cosmic and physical, biological and psycho-social. Social progress has evolved from the "blind" or non-previous into the socially conscious or intelligently controlled stage, in which science is its chief aid and promoter. Nevertheless, there is much opposition still on the part of the sentimentalists and the traditional culturists to science and even to the concept of progress itself. Only a better-developed scientific method and a complete knowledge of the nature of society can overcome this. [2, p. 21]

The essence of the idea of progress within the existing concepts can be reduced to two main statements:

- all human societies move "up", from simple to complex, from lower to higher, although temporary deviations are possible;
- this movement is also a movement from diversity to a "single goal", a more unified world, thanks to the common laws of development for all societies.

However, progress can be seen not only as a process of complication and unification, but also as a process of general improvement of the system, namely: increasing its vitality, stability, information capacity and increasing opportunities for its further development and operation, its adaptability to external and internal factors. Such a view is possible in the natural science framework. [8, p. 343]

Aristotle argued that philosophy begins with wonder. In this he is right, but more precisely, philosophy begins when we wonder about something. It is –like every intellectual discipline –a way of asking questions about the nature of things. In this way, philosophy is born of the very basic human disposition toward asking questions. [5]

Many philosophical debates that began in ancient times are still debated today. British philosopher Colin McGinn claims that no philosophical progress has occurred during that interval. [6] Australian philosopher David Chalmers, by contrast, sees progress in philosophy similar to that in

science. Meanwhile, Talbot Brewer, professor of philosophy at University of Virginia, argues that "progress" is the wrong standard by which to judge philosophical activity. [3]

Plato (427 BC –347 BC) developed a notion of progress as a continuous process, which improves the human condition from a state of nature to higher and higher levels of culture, economic organization and political structure (towards an ideal state). Progress is linked to the rising complexity of society and the necessity to enlarge knowledge, through the development of sciences and arts. This process implies change and conflict and so needs to be governed properly.

Immanuel Kant(1724 –1804) argued that progress is neither automatic nor continuous and does not measure knowledge or wealth, but is a painful and largely inadvertent passage from barbarism through civilization toward enlightened culture and the abolition of war. Kant called for education, with the education of humankind seen as a slow process whereby world history propels mankind toward peace through war, international commerce, and enlightened self-interest. [7, p. 527]

Thinkers in the late 18th Century searched for “laws of progress” that could describe the evolution of human societies through time. For example, Comte (1798 –1857), the creator of positivism and altruism (the placing of others above self, of their interests above one’s own) literally created a church of followers and his influence carried as far as Latin America, where the famous Positivist movement maxim “Love as a principle and order as the basis; Progress as the goal” was the base for the dawn of the Brazilian Republic.

German philosopher Friedrich Nietzsche(1844 –1900) criticized the idea of progress as the 'weakling's doctrines of optimism, ' and advocated undermining concepts such as faith in progress, to allow the strong individual to stand above the plebeian masses. An important part of his thinking consists of the attempt to use the classical model of 'eternal recurrence of the same' to dislodge the idea of progress. [9]

It should be noted that progress is often perceived very one-sidedly –only as technical progress, while progress in social relations and people's consciousness is ignored.

Conclusions. Progress is a development characterized by the transition from lower to higher forms of organization, from less perfect to more perfect states.

The concept of human development implements a humanistic approach –man is the main value, the criterion of progress, not its means. Progress in human development means the growth of human capabilities, but opportunities not only material but also spiritual and cultural. And the basis of progress is the realization of human potential.

References:

1. Anthony Quinton, in T. Honderich (ed.), *The Oxford Companion to Philosophy* (Oxford University Press, 1995), p. 667
2. Bernard, L. L. “The Conditions of Social Progress. ” *American Journal of Sociology*, vol. 28, no. 1, University of Chicago Press, 1922, p. 21.
3. Brewer, Talbot (2011). *The Retrieval of Ethics*. Oxford: Oxford University Press.
4. Jenny Teichmann and Katherine C. Evans, *Philosophy: A Beginner's Guide* (Blackwell Publishing, 1999)
5. Matthew Beard, “How philosophy shapes your world”, University of Notre Dame Australia, 2014
6. McGinn, Colin (1993). *Problems in Philosophy: The Limits of Inquiry*. Wiley-Blackwell.
7. Schuler, Jeanne A. "Reasonable Hope: Kant as Critical Theorist, " *History of European Ideas*, 1991, p. 527.
8. Spirkin A. G. *Philosophy: textbook / A. G. Spirkin –M. : Gardariki*, 2000, 368 p.
9. Tassone, Giuseppe (2002). *A Study on the Idea of Progress in Nietzsche, Heidegger and Critical Theory*. E. Mellen Press.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження полягає у висвітленні найважливіших питань, проблем, щодо особливостей розвитку сучасного українського суспільства, для його подальшого процвітання.

Мета. Проаналізувати особливості розвитку сучасного українського суспільства в умовах демократизації.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- визначити основні цілі українського суспільства;
- визначити основні цінності українського суспільства;
- визначити основні проблеми українського суспільства;

Виклад матеріалу. Суспільство сьогодні має два визначення :1) Суспільство –названа організована сукупність істот на певному етапі історичного розвитку, об'єднаних характерними для них відносинами; 2) Суспільство –самодостатня соціальна система, основою, якої є взаємні стосунки людей, що складаються в процесі реалізації особистих потреб кожного. Великий внесок у визначення суспільства внесли стародавні мислителі, китайський філософ Конфуцій, античні мислителі Платон та Арістотель, їхні учні й послідовники. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується демократизацією всіх внутрішніх і зовнішніх процесів, більшою відкритістю нашої країни до зовнішнього світу. Через це у нашу державу потрібна велика кількість високо кваліфікованих фахівців із знанням іноземних мов, які здатні навчати нас, запроваджувати нові оригінальні ідеї, а також працювати на міжнародному рівні, для того, щоб сформувані нове ставлення до України у Європі та світі. В нас час іноземна мова важливий засіб спілкування, тому велику увагу потрібно зосередити на подання її студентами та учням. Інтернет –найширша комп'ютерна мережа світу, яка дає нам можливість вивчати іноземну мову слухаючи, читаючи і навіть спілкуючись з людьми інших країн.

Проблема цінностей взагалі є об'єктом наукового аналізу в працях лише деяких вітчизняних учених (Г. В. Атаманчук, В. М. Князєв, В. А. Малахов, А. А. Ручка, Ю. П. Сурмін, Я. Щепанський та ін.), а в державному управлінні ця проблема є найбільш недослідженою серед всіх проблем сучасної аксіології. Справа в тому, що цінність –це формасуспільного буття, позначає належне й бажане, на відміну від реального. Це особливесуспільне відношення, завдяки якому потреби та інтереси людини переносяться на світречей, предметів, духовних явищ, додаючи їм, як правило, піднесене значення, шляхом їх осмислення в аспекті добра і зла, істини і неістини, краси і неподобств, справедливого і несправедливого, допустимого і заборонного і т. д. Проблеми соціальної нерівності в Україні останнім часом стали предметом активних громадських дискусій. Швидке зростання безробіття, а також низький рівень заробітної платні і пенсій у поєднанні з високою інфляцією призвели до того, що мільйони людей опинилися за межею бідності. При низьких зарплатах і пенсіях майбутнє багатьох сімей стало невизначеним.

Прослухавши інтерв'ю директора Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, старшого наукового співробітника відділу соціологічно-політичних процесів Інституту соціології НАН України кандидата філософських наук Ірини Бекешкіни цитую:«Ми проводили дослідження. Запитували, які цінності є основними для прав людини. Причому не треба було вибирати три-п'ять найважливіших із запропонованого списку, як це часто буває в соціопитуваннях. Потрібно було вказати важливість кожної з цінностей. Тобто вони могли бути рівно важливими. Але ні. На першому місці, поза конкуренцією, –свобода. На другому –

справедливість. А от законослухняність –в аутсайдерах. Те, що цінність свободи й справедливості не врівноважується повагою до закону, свідчить про певний анархізм, притаманний нашим людям. <...> Українці, безумовно, матеріалісти. У силі залишається тенденція: що бідніше суспільство, то воно більш матеріалістичне. 40% українців готові поступитися частиною своїх прав і свобод в обмін на підвищення добробуту. Хоча, зазначу, стільки ж, 40%, –не згодні! Так, в основі –матеріальні потреби. З одного боку, піраміда Маслоу, звичайно, правдива. Задоволення матеріальних потреб, безпека –для більшості первинні, і лише потім вони схильні підніматися вгору по піраміді. Але це істинно не для всіх. Для частини суспільства первинні вищі поверхи піраміди, особливо потреба в самореалізації, іноді навіть за рахунок безпеки. Саме ці люди й рухають суспільство». Я. Стецько, аналізуючи поняття «справедливість» і «рівність», надає першість справедливості, оскільки жоден суспільний устрій не може гарантувати соціально-економічної рівності, бо «вже самі закони природи встановлюють нерівність» і здобутки кожного громадянина залежать від його «якісної вартості». Гуманітарна, філософська концепція людського розвитку ґрунтується на соціально-економічних показниках, а запропонований Програмою розвитку ООН (ПРООН) індекс людського розвитку визнаний у всьому світі як інтегральний показник стану соціально-економічного розвитку країни, що відображає досконалість соціально-трудових відносин.

Висновки. Проаналізувавши основні цілі, цінності, та проблеми українського суспільства на сучасному етапі, можна дійти висновку, що суспільство є однією з найскладніших систем реальності. В якій ми повинні брати участь, принаймі голосувати у різних опитуваннях, тощо. Для того, щоб ще краще зрозуміти всі особливості українського суспільства на сучасному етапі.

Література:

1. Арістотель. Політика. К.,2000. 340с.
2. Брожик В. Марксистская теория оценки. М. : Прогресс, 87 с.
3. Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політиків в інтенціях Ярослава Стецька [Електронний ресурс] / М. І. Гурик, М. Л. Шумка //707 с.
4. Грані. 2012. №4(84). С. 48-51
5. Матвієнко В. М, Ковтун О. Ю, Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй // Українська дипломатична енциклопедія : У 2-х т. /Редкол. :Л. В. Губерський (голова) та ін. К. :Знання України, 2004 Т. 2 812с. ISBN 966-316-045-4Філософський енциклопедичний словник. К. : Абрис, 2002
6. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
7. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
8. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
9. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ПРОБЛЕМИ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. Відійшовши від космологічної і натурфілософської проблематики своїх попередників, Сократ перший в античній філософії, який поставив в центрі своїх філософських рефлексій проблему людини.

Мета. Дослідити думки та ідеї Сократа про людину, її мету існування у житті. Для досягнення мети, ми ставимо такі **завдання:**

- Визначити ідеї та методи філософії Сократа.
- Визначити основні проблеми людини у філософії Сократа.

Виклад основного матеріалу. Сократ –представник ідеалістичного релігійно-етичного світогляду. Вперше саме Сократ поставив перед собою завдання обґрунтування ідеалізму і виступив проти античного матеріалістичного світобачення. Він вважав натурфілософію справою непотрібною та безбожною.

Основне філософське питання Сократ вирішує як ідеаліст: первинним для нього є дух, свідомість, природа –це щось вторинне і навіть неістотне, яке не коштує уваги філософа. Сократ виступає проти детермінізму старогрецьких матеріалістів і зазначає основи телеологічного світобачення, причому початковим пунктом для нього є суб'єкт, бо він вважає, що все в світі має на своїй меті користь людини. Органи чуття людини мають виконання певних задач: мета очей –бачити, вух –слухати, носа –нюхати і тд. Рівним чином боги посилають світло, необхідне людям для зору, ніч призначена для відпочинку, світло місяця і зірок має на меті допомагати визначати час.

Щодо вчинків, то усі вчинки, які засновані на чесноті, прекрасні і хороші. Тому люди, що знають, в чому полягають такі вчинки, не схочуть вчинити ніякого іншого замість нього, а люди, що не знають, зможуть спробувати, але після цього впадуть у велику помилку.

Трьома основними чеснотами людини Сократ вважав:

1. Помірність (знання, як приборкувати пристрасті).
2. Хоробрість (знання, як подолати небезпеки).
3. Справедливість (знання, як дотримувати закони божественні і людські).

Сократ запам'ятався нащадкам великим скептиком. Будучи наймудрішою людиною свого часу, він не боявся сказати: «Я знаю, що я нічого не знаю». Це лише Сократ зміг донести думку про те, що людину можна пізнати через її мову, адже мова –інтелектуальний портрет людини.

Існує так званий «Сократівський» метод –метод, завдяки якому послідовно і систематично задаються питання, що мають на своїй меті приведення співбесідника до суперечності із самим собою, до визнання власного неумтв. Саме в цьому полягає сократівська «іронія». Проте Сократ ставив своєю задачею не тільки «іронічне» розкриття суперечностей з метою добитися «істини». Тому продовженням і доповненням «іронії» служила «майевтика» –«повивальне мистецтво» Сократа. Сократ хотів цим сказати, що він допомагає своїм слухачам народитися до нового життя, до пізнання «загального» як основи істинної моралі. Задача «сократичного» методу –знайти «загальне» в моральності, встановити загальну етичну основу окремих, приватних чеснот. Ця задача повинна бути дозволена за допомогою своєрідної «індукції» і «визначення».

Основою філософії і етики Сократа стали доброчесність і благо та засудження зла. Він вважав їх підґрунтям людського буття. «Людей достойних і чесних –чоловіків і жінок –я зву щасливими, несправедливих і дурних –нещасними», –так говорить Сократ.

Розкриваючи проблему людини, він порушував питання про такі характеристики, як «мужність», «розсудливість», «доброта», «краса» тощо. Суперечності у відповідях співрозмовників, що їх виявляв Сократ, свідчили про неможливість звести загальний зміст понять до їх конкретних проявів. Відкривши неможливість існування загального як

конкретного та індивідуального існування, Сократ фіксує нову для філософії проблему, визнаючи: «Я вічно блукаю і не знаходжу виходу».

Філософія Сократа –своєрідна межа в історії античної філософії. У всіх до сократівських мислителів світ виступає у вигляді цілісності, яка підпорядковує собі людину –«одну» з частинок Космосу. Сократ вирізняє людину, визначаючи предметом філософії відношення «людина –світ».

Висновки. Отже, Сократ увійшов в античну філософію як геніальний співбесідник, проникливий суперечник і діалектик, вічний учень, який отримувал знання від малоосвічених людей і мало талановитих. Лише він зміг довести думку про те, що людину можна пізнати по її мові. Сократ вивів основні проблеми людини та пояснив їх та чому вони виникають. Його метод сформувався в ході бесід, учасником яких він був. Філософія в його розумінні –це так зване вчення про те, як варто жити.

Список використаних джерел:

1. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. Посібник. М. : Юрайт, 2001. 264 с.
2. Корнилов Е. Н. Риторика –искусство убеждать. М.,1998. 196 с.
3. Мацько Л. І.,Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. К. : Вища школа, 2003. 311 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Л. : «Новий Світ –2000», 2004. 528 с.
5. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

*Vladyslav Serdiuk,
student of the group IER-11
of International economic relations department WUNU*

PHILOSOPHICAL IDEAS IN THE CULTURE OF KIEVAN RUS

Formulation of the problem. It remains largely unknown what was the knowledge of philosophy in the writers of Kievan Rus XI-XIV centuries. In addition, there are no methodological bases for resolving the issue.

Goal. To analyze how different researchers have interpreted the meaning of these words in Kievan Rus.

To achieve this goal, we set the following **tasks**:

- to analyze the historical and philosophical sphere of this philosophical culture as in fact the history of values and both significant and life ideals and ideas;
- to eliminate the opposition of religious-theological and philosophical interpretation of the same texts that are of interest from a scientific point of view;
- expand the range of sources, including non-verbal, which are added to the historical and philosophical analysis (works of monumental painting and architecture) become a source of historical and philosophical analysis.

Production statement.

Some researchers emphasized one of the meanings, while others focused on the "pluralistic approach", given that Kyiv writers used the word simultaneously in different meanings. The same applies to the word "philosopher". This applied to an educated man, an ancient philosopher, a Christian thinker, a theologian, and so on. Another approach in the interpretation of these terms was proposed by Vilen Horskyy (1931-2007), distinguishing between formal and essential properties of the words "philosophy" and "philosopher". He believes that an essential feature of philosophy was deification (theoses) – a process whose goal is to please God and know God's wisdom. In addition, according to Horskyy, the philosopher's connection between his knowledge and his action was inseparable.

From time immemorial, the Ukrainian people was a highly developed ethnic group, as evidenced by the high Trypillia culture of the middle of IV-III. BC), as well as an outstanding monument of the Ukrainian V-IX centuries. – "Veles's book". In this special world, there is a clear feature of the philosophical view of Ukrainians – an unshakable belief in the strength and ability that through activity they can achieve happiness and freedom. "And we are going where – we know. ". "We go to our field to work, as the gods have commanded every man"; "The truth is that we are the grandchildren of Dazhbozh", and the great mind of God is one with us, and therefore we create and speak together with the gods "; We have a true faith that does not require human sacrifice "; " We are brave when we fight for life. "; " And we will tear our old life away from the new. These statements reveal the worldview of our ancestors, their values, which they shared: self-confidence, hard work, creativity, courage, respect for human life, determination in the struggle for freedom, optimism, hope for a better future.

Philosophy of Kievan Rus covers the period from the IX century. It is formed on the initial own mythological and linguistic bases without the influence of more developed philosophical currents.

The baptism of Russia in 988 had a significant impact on the development of Kievan Rus. This historical event led to the fact that through Byzantium the culture of our ancestors entered the ancient philosophy, Christian literature, thanks to which Russia became acquainted with the achievements of culture, the philosophy of ancient European peoples.

It should be noted that Christianity, the ancient authors were known only to a narrow circle of the spiritual elite of society. The majority of the population of Russia continued to believe in traditional pagan gods – Perun, Dazhdbog, Stribog and others. This was the reason that the

philosophy of Kievan Rus in the early stages of its development was enlightening, its task was to explain the basic tenets of Christianity and Christian philosophy.

The significance of the problematic philosophy of the period is man, the meaning of his existence, the understanding of human happiness and the ways of his relationship between God and man in relation to this achievement, the moral and ethical question.

The moral and ethical direction in the philosophy of Kievan Rus was initiated by **Metropolitan Hilarion**, who in 1051 wrote the work «**A Word about Law and Grace**». In this work, the Metropolitan also describes the history of the Kyiv state in the general world process: he refers to the position of the Apostle Paul, however, that world history goes through two stages: law and grace. On the other hand, guided by his boundless love for man, he gave the process of life's choice to the people themselves, giving him the feat of Christ's crucifixion, that is, grace. Now man learns by faith and love.

At the beginning of the XI century appeared «**The Tale of Bygone years**», authored by the monk of the Caves of the monastery of **Nestor**. «The Tale of Bygone Years» appears not only as a literary work, but as one of the monuments of philosophical thought. Already here you can find the terms "philosopher" and "philosophy".

"**A Word about Igor's Regiment**" is not only an outstanding literary monument of Kievan Rus, but also a source of philosophical culture. It highlights the idea of unity of all lands, strengthening and centralization of the state to repel foreign invaders.

In Kliment Smolyatych's Epistle to the Presbyterian Thomas, the idea of the possibility of using philosophy for a better understanding of the Holy Scriptures is substantiated. It turns out, among other things, that philosophy is necessary for this, the deities of the common people and the clergy have them at the highest level. The most important in the application of philosophy is the need to come to instructive moral decisions, among which the first is this: **the good is not in wealth and not in strength, but in the "acquisition of wisdom"**.

"Teachings" by Vladimir Monomakh, a work that highlights the idea of beauty and harmony. All and landmarks for children –to build their lives in harmony with the world, that is, to seek ways to harmony and harmony, without losing face.

One of the brightest figures among the cultural figures of Kievan Rus XII century. Bishop Cyril of Turov (1130-1182). His works most fully represent the range of problems that were developed in the philosophy of Kievan Rus, namely: the moral principles of human life, the color of the earthly and heavenly world, body and soul, and so on.

In the doctrine of being (ontology) Turovsky proceeds from the opposition of two worlds – earthly and heavenly, visible and invisible, preferring the world heavenly and invisible. He also pays considerable attention to the analysis of the opposites "internal" and "external", their relationship as the opposite

Conclusions. Thus, the philosophy of ancient Russia of the 9th –14th centuries is represented by such figures as Hilarion of Kyiv, Jacob the Monk, Volodymyr Monomakh, Kliment Smolyatych, Kyrylo Turovsky. **Hilarion of Kyiv set out his philosophical search in the work "A Word on Law and Grace". The central idea of this philosophical doctrine is: "not the law for man, but man for the law."** In the "Word" for the first time sounded the motive of ethical assessment of the ruler, in general, a man who became dominant in all subsequent East Slavic philosophical thought.

References:

1. Alexander FazlaevichZamaleev. Philosophical thought in medieval Rus (XI-XVII centuries), 1987
2. Nestor the Chronicler. The Tale of Bygone years, in XI –early XII
3. Philosophical idea in the culture of Kievan Rus. Collection of scientific works, 2011
4. GorskyS. The concept of "philosophical culture" in historical and philosophical science. Philosophical Thought, 1980
5. The author is unknown. A word about Igor's regiment, end of the XII century

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Актуальність теми **дослідження** зумовлена, насамперед станом сучасного суспільства та становищем особистості в ньому. Свобода – поняття багатогранне, яке спонукало багатьох філософів до розумів у різні епохи, недарма в наш час існує близько двохсот визначень цього терміну. ХХІ століття сповнене протиріч, можливостей, амбіцій та унікальності в реалізації особистого «я». На думку багатьох дослідників, люди по-справжньому вільні тільки коли можуть повною мірою реалізувати себе в сучасних реаліях. Тому можемо стверджувати, що проблема свободи людини охоплює не тільки фізичну свободу, а й свободу духовну, свободу слова та мислення, світобачення та світосприйняття, особисту філософію та бажання до самореалізації.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз термінів «свобода» і «свобода людини», опис їх з поглядів філософів різних епох та формулювання висновків опираючись на сучасні реалії.

Відповідно до поставленої мети було сформульовано такі **завдання**:

- визначити типи «свободи» та охарактеризувати їх;
- проаналізувати думки та погляди філософів різних часів, щодо даної проблеми.

Проблема свободи завжди була актуальна серед філософів, політологів, теологів, правознавців та інших. В історії вивчення даного питання можна помітити певну тяглість до ідеї свободи, також присвяченні даній темі напрацювання, які вже встигли стати загальновідомими й загальноприйнятими. Хоча сьогодні, в епоху переходу до інформаційного суспільства та переосмислення вже затверджених філософських трактатів та парадигм, виникає потреба в подальшому дослідженні та новому тлумаченні терміну «свобода». Роз'яснення даного поняття можна розділити на три типи: зовнішня й внутрішня свобода та свобода волі.

Зовнішня свобода – це можливість змінювати обставини та спроможність до дій практично. Цей тип пов'язаний з юридичною свободою та правами людини. В літературі зазначається, що свобода – це право на певний вид вільної поведінки. Відмінність цих понять в тому, що свобода людини забезпечується й захищається державою, але не регламентується нею, натомість право – це чітко окреслена державою можливість вільної поведінки в тих межах, що визначенні законом. Зміст терміну «право» становить зовнішня свобода, тобто можливість чинити так чи інакше.

Внутрішня свобода – це вміння зберігати розкутість та сміливість за будь яких обставин життя. Цей тип свободи розглядають у філософії також як феномен особистості, що віддзеркалює своєрідність зв'язку між особистістю і світом, характер якого визначається її здатністю долати зовнішню детермінацію, «творчо протистояти» світу, приймати й «переробляти» власну фактичність, усвідомлювати й змінювати межі своїх можливостей, здійснювати творчу діяльність. Внутрішня свобода характеризується, як переживання особистістю своїх відносин зі світом, ставлення до інших людей і до себе.

Свобода волі – це вміння і здатність нести відповідальність за свої вчинки, що можуть бути представлення як випадкові форми поведінки, спричинені послідовною та обґрунтованою системою якісно-об'єктивних закономірностей. В наш час окреслення поняття «свобода волі» пов'язують з декількома чинниками: людина в процесі еволюції усвідомила здатність до власного вибору за допомогою природної волі та бажання до змін; прагнення до відокремлення власного «Я»; також велику роль виконала держава, котра наклала обмеження на людину, відтак сформувала розуміння відповідальності за свої дії; цінність свободи волі закладається у природному началі кожної людини.

Проблематика свободи людини була актуальним питанням в різні епохи й залишається таким до тепер. До прикладу філософ античної Греції –Платон, запропонував своє бачення свободи. Ідеться не про філософське розуміння поняття свободи, а про соціально-політичний його аспект. Уже в діалозі «Мене́ксен» є моменти, що висвітлюють думку про те, що індивідуальна свобода зумовлена соціально-політичним середовищем. В епоху Середньовіччя теологи католицької церкви визнавали ідею свободи, але загалом не розглядали її як таку, яка суперечила божій милості. Святий Августин та Тома Аквінський багато писали про свободу волі. Католицизм наголошує на тому, що свободу і божу милість часто простиставляють, але розуміння різних поглядів на свободу волі є настільки ж важливим, як розуміння різних поглядів на природу Бога. Натомість усі протестантські течії єдині у визначенні свободи людини. Бог створив людину, щоб любити її. Кожній людині Бог дав право вибору свого шляху. З часом значення свободи почали відокремлювати від релігії. Класична філософія (І. Кант, Й. Г. Фіхте, та Г. В. Ф. Гегель) розглядала свободу як результат актів самосвідомості. Вона нерозривно пов'язана з рефлексивними діями, що становить трансцендентальне підґрунтя практичної діяльності людини у соціальній сфері. В ідеї свободи як самосвідомості імплікована ідея самовладання як звільнення від емоційно-чуттєвих станів свідомості. Некласична ж ідея свободи (С. К'еркегор, М. Бердяєв, А. Камю та ін.) полягає в іррефлексивних актах свідомості, які охоплюють весь діапазон переживань людини. Згодом один з найвідоміших французьких мислителів –Жан-Поль Сартр, котрий є представником неklasичного напрямку запропонував свою концепцію свободи. Людське існування, на думку Сартра, є неперервне самозаперечення. Свобода ставить людину за межі закономірностей і причинну залежність. Вона виражає метафізичний розрив з необхідністю як в її об'єктивно матеріалістичному розумінні, так і з логічною необхідністю. Свобода не терпить ні причинне, ні підстави. Свобода не визначається можливістю людини діяти у відповідності з тим, якою вона є, бо сама її свобода є вибір свого буття, людина така, якою вона себе вибирає.

Висновки. Отже, свобода є однією з «вічних» проблем, свобода особистості –основа цивілізованого, демократичного суспільства. Важливими і цінними якостями самої особистості є здатність залишатися собою і зберігати свій внутрішній світ в умовах різних зовнішніх чинників, вміння протистояти руйнівним діям.

Список використаної літератури:

1. Бичко, А. К.,ін. Історія філософії: Підр. К. : Либідь, 2001. 408 с.
2. Волохова Е. В. Свобода в контексті ключових категоріях сучасної філософії. Гуманітарні і соціальні науки. 2015. № 4. С. 2 –10.
3. Історія філософії: Підруч. /За ред. В. І. Ярошовця. К. : ПАРАПАН, 2002. 774 с.
4. Тульчинський Г. Л. Природа свободи / Питання філософії. 2006. №4.
5. Харт М. 100 великих людей. Харків : «Фоліо», 2003. 511 с.
6. Штраус Л. Природне право і історія/ Л. Штраус. М. : Володій Publishers, 2007. 312 с.
7. Гончарук-Чолач Т.,Гурик М. І.,Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К.,2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
8. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
9. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
10. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Постановка проблеми. Проблема, яка завжди буде актуальною – формування національної ідентичності громадян України.

Мета. Проаналізувати основні процеси формування української нації.

Основними завданнями є :

- переглянути формування нації;
- проаналізувати сучасні почуття української нації;

Виклад матеріалу. У наш драматичний час чергового національного відродження Україна знову спинається на ноги, вже вкотре змушена відстоювати незалежну державу – власний дім, без якого український народ приречений зійти з арени історії. Труднощі у формуванні нації пов'язані не тільки з пострадянським минулим у вигляді викривленого світогляду громадян України. Важливим є факт, що сучасна українська нація формується не на базі одного етносу, а на, принаймні, двох основних – українського й російського. Безсумнівно, розбіжності існують, і носять світоглядний характер. Саме ці розбіжності, у великій мірі, і гальмують оформлення сучасної державницької нації в Україні. У сенсі того, що українська нація не сформована, увійшов в обіг термін "українська політична нація". Ті, хто вживає цей термін, спираються на наступну тезу: українська нація хоч і не сформована, але українська держава існує, і є громадяни цієї держави, які мають спільні інтереси в цій державі.

Важливе місце в питанні формуванні української нації посідає саме XIX ст. Для нашої держави це час, коли постала українська модерна нація. Головною проблемою цього періоду історії було визрівання українського питання, формулювання цілей і завдань національно-визвольного руху, подолання труднощів на його шляху. Визвольний рух в цей час став наслідком розвитку суспільної думки. Спочатку до національної ідеї були прилучені одиниці, згодом вона стала надбанням сотень тисяч людей і запанувала у суспільстві.

На кінець XVIII –початок XIX ст. на давньоруській основі часів Київської Русі внаслідок довготривалого історичного розвитку українського етносу і його взаємин з іншими народами та державами склалась етнічна територія українського народу, яка збереглася без істотних змін до революційних подій 1917 –1920 рр.

Безпосередній вплив на Україну мали національні рухи в Чехії, Словаччині, Хорватії, Сербії, діяльність західно- й південно-слов'янських будителів, зокрема Я. Колара, П. Шафарика, В. Караджича, В. Ганки, Л. Штура, які проникали в українські землі через Австро-Угорщину, хоча й таємно [2, с. 35]. Особливо великим на українській землі був вплив чеського національно-визвольного руху, зокрема на Лівобережжя, де, не дивлячись на ліквідацію козацької автономії, місцева людність ще довго зберігала риси «історичної», «державної» нації. Боротьба нового типу українського дворянства за збереження своїх станових прав разом з пам'яттю народних мас про своє ще недавно вільне існування створювали сприятливий ґрунт для розвитку тут національного руху. Лівобережжя стало географічним ядром цього руху і основним постачальником його кадрів.

Процес становлення української нації у другій половині XIX ст. не тільки не припинявся, а й посилювався. Це виявилось особливо рельєфно у дальшому розвитку загальнонаціональної української мови, що ставала найважливішим засобом спілкування і цементуючою силою української нації. На всій території України впроваджувався у вжиток розроблений П. Кулішем український правопис, що ґрунтувався на фонетичному принципі («кулішівка»), виходили наукові праці й навчальні посібники з історії та граматики української мови О. Потебні, П. Житецького, І. Франка, А. Кримського, К. Михальчука та ін., друкувалися словники української мови.

Найважливіше значення в остаточному оформленні та поширенні серед інтелігенції і широких народних мас української літературної мови мали художні твори класиків української художньої літератури, зокрема, другої половини XIX –початку XX ст. –Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Панаса Мирного, Бориса Грінченка, Івана Нечуя-Левицького.

Видатну роль українська інтелігенція відіграла в утвердженні національної самосвідомості свого народу, допомагаючи йому зберегти історичну пам'ять, етнічну самоназву і назву своєї етнічної території, яку царизм намагався замінити принизливим терміном «Малоросія».

Висновки. Отже, розглянувши деякі етапи формування і розвитку української нації, можна зрозуміти більшість проблем сьогодення на рахунок єдиного самобутнього народу. Сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування, але я з упевненістю можу сказати, що якби боляче це не прозвучало, та війна показала всьому світу нову згуртовану демократичну спільноту із величезним потенціалом до подальшого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Гирич, І. Формування модерної української нації: теорія і суспільні виклики. (XIX – початок XX ст.) : наукове видання / І. Гирич. –Тернопіль : Навчальна книга –Богдан, 2014. –112 с.
2. Становлення української нації. –Режим доступу: [<http://readbookz.com/book/201/7659.html>].
3. На досвідках Нової доби інтеграція українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. –Режим доступу: [http://history.franko.lviv.ua/gryc_r1.htm].
4. Історія України. –Режим доступу: [<http://www.history.vn.ua/book/ukrzn0/79.html>].
5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Постанова проблеми. Дослідження особливостей формування української нації сприятиме розумінню процесів в етнонаціональній сфері, дасть нам змогу перевірити правдивість застосування концепції української нації до етнополітичних процесів в країні, і сприятиме виробленню ефективної державної політики у цій сфері.

Мета. Визначити найголовніші процеси формування української нації, збереження цілісності держави, збереження її ідентичності, збереження національної ідентичності суспільства.

Виклад матеріалу. Нація – це група людей, яка усвідомлює розвиток суспільства та розділяє спільні духовні і культурні цінності, що прив'язана до будь-якої обмеженої території, і має спільне минуле та загальний проєкт майбутнього.

Утворення націй здійснювалось легше або складніше, це залежало від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На частині України, що входила до складу Російської імперії, цінності не розвивались, тож вони мусли утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, представленими імперською владою.

Перед українським суспільством дуже часто стає проблема перетворення українських громадян на саморегульований суспільний організм, який здатний до прогресу і самооновлення. Враховуючи, що відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива оновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій.

Головною умовою формування нації є зростання національної самосвідомості, наприклад: свідомого згуртування та об'єднання дій різних представників не тільки усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей, досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації. Уривчастість еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить дуже серйозну проблему для України. З одного боку, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого – пошук та відродження власної ідентичності. Можна стверджувати, що баланс між ними, який фактично є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальний. Національна ідентичність може об'єднувати всі елементи етнічної структури українського суспільства, наприклад: культурні, релігійні, ментальні прояви ідентичності, що мають різні спільноти. Ці спільноти є основою для оформлення загальнонаціональної ідентичності.

Українська національна ідентичність проходить складний процес становлення. На теперішній час її ознаками є конфлікт суспільної свідомості, брак консенсусу стосовно базових цінностей, етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості.

Таку ситуацію ускладнюють:

– розриви у загальнодержавному комунікативному просторі внаслідок суперечностей у мовній, ідеологічній сферах;

– брак історичних знань або їх викривлене тлумачення і, як наслідок цього, слабкість ідеологічної основи для формування національної ідентичності;

– деформації національної і громадянської свідомості, соціальної структури суспільства та невиразність соціальної ідентифікації в умовах ослаблення суспільства та конструйованих його частин.

Для значної частини представників різних етносів в Україні природним є синхронізація етнічної та національної ідентичності, а також участь у політичному процесі. Стан взаємодії

національних та етнічних ідентичностей зумовлюється тим, що ці ідентичності взаємодоповнюють, від чого безпосередньо залежить міра інтегрованості етнічної спільноти у суспільство, націю та державу.

Висновок. Отже, я розглянув найголовніші прояви формування нації, проаналізував сучасні почуття української нації, визначив основний склад української політичної нації, дослідив найголовніші процеси формування української нації, збереження цілісності держави, збереження її ідентичності, збереження національної ідентичності суспільства.

Список використаної літератури:

1. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). –К.,Вища школа, 1998. –189 с.
2. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні //www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy.
3. Обушний М. І. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації. Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук / НАН.
4. Ситник П. К.,Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості //www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama/.
5. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. –К. : Тов-во «Знання», 1998. –С. 169-170.; Уткін О. Українське прикордоння –фактор взаєморозуміння чи нестабільності? // Віче. –2001. –№2. –157 с.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Актуальним завданням залишається досі пізнання людини та підходи до її розуміння, тому ця тема є актуальною і в наш час.

Мета. Проаналізувати Філософський підхід до розуміння людини.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Розглянути специфіку Філософського підходу;
- Визначити чим відрізняється від інших підходів;

Виклад матеріалу. Філософія – це дисципліна, що вивчає найбільш загальні характеристики та принципи реальності і пізнання буття, людини, відносини людини і світу, духовного життя в усіх його основних проявах. Філософія, це наука яка охоплювала різноманітні риси діяльності, навідмінно від інших наук, які спеціалізуються тільки в одному напрямку. Відомий німецький філософ висловлювався так: « Філософія є наукою про причини, або про «чому?»».

Не дивлячись на різноманітні науки такі як антропологія і їй подібні, ніхто досі не може розкрити загадку, що саме являє собою людина, яке її походження. Пізнання людини надзвичайно цікаве, проте і дуже складне, цн пов'язано із складністю самої людини як предмету вивчення, справа в тім що людина водночас належала двома світами: природному та соціальному. Ми не можемо існувати без природи або поза нею, без культури та цивілізації, яку ж і створила. Для пошуку відповідей філософівикористовують поняття «природа людини» та «сутність» людини.

Природа людини –багатоманітність притаманних рис людині природного та соціального характеру, які визначають цілісність людини та її особливість біологічному та соціальному світі.

Сутність людини –особливості людини, їїглибинна природа.

Філософія, що виникла пізніше пояснювала сутність людини включаючи в уявлення про космос природу саме тому античні філософи розглядали людину в цілісності та єдності з природою і в гармонії з нею, тому таке поняття як «свідомість», «душа» –розуміли як дані від природи або як вияв особливості духовної сутності.

1. Філософія Давнього Сходу розглядали людину через проблеми в вічності духу, душі, людського самопізнання. Даосизм –розглядали людину як буття в гармонії з космосом.

Сократ – філософська постать, яказаймалась обмірковуванням людини та її походження. Позицію Сократа на рахунок розуміння людини називають «етичним антропологізмом», оскільки людське пов'язується з моральними вчинками. Вважав, що завдяки розуму людина здатна мати знання, проте їх не можна отримати в готовому вигляді, а потрібно здобувати власними зусиллями впродовж життя.

Платон –також один з філософів, який вважав, що сутність людини –душа, той час як тіло матеріальне є чимось ворожим для душі, тому людина нібито розділена на дві протилежні частини –душа і тіло.

Аристотель –один з тих хто наголошував на важливості людського розуму тому він визначає людину як суспільно-політичну тварину, тому що людині притаманна мораль – категорії зла і добра, справедливості та несправедливості.

Душу Аристотель представляє як три частини: перша, це рослина, яка дозволяє харчуватися, рости, друга –тварина, що дозволяють дихати, відчувати, пересуватися в просторі, третя –розумова, яка допомагаєвідрізняють людину від інших тварин.

Отже, всі філософи які бралися до вивчення людини, так і не дійшли одного висновку, тому наші вченні і до сьогодні працюючи та роздумуючи над тим, що ж таке людина.

2. Що таке людина з точки зору науки? Вчені говорять, що людина, це –рід приматів родини гомінідів, включає вид «людина розумна» і близькі до нього вимерлі види.

Релігійна точка зору, людина – створення Бога, яке не піддавалося сумніву.

Ці підходи однозначно відрізняються від філософських, так як релігійна точка зору напрямлена у віру одного творця – Бога, яка не піддавалася сумніву.

Наукова – схиляється на будову тіла, і згідно з цього робить висновки про походження від приматів.

Філософський підхід все таки розбігається від інших тим, що в цьому підході все більш загально, немає хоча б якихось доведень. Філософи які досліджували це, приходили до різних висновків.

Висновок. Отже, у такий спосіб і таким чином, ми можемо дійти висновку, що підходи до розуміння людини є надзвичайно різноманітними та небезінтересними. Ми обміркували філософський, науковий та релігійний підхід, і дійшли висновку, що кожен цікавий по своєму, тому до якого підходу схиляється, ми можемо вибирати добровільно.

Список використаної літератури:

Сидоренко Л. І. – філософське осмислення людини;

О. П. Дзьобань, С. М. Романюк – філософія права; Алексеєва Л. О, Додонова Ф. О – специфіка Філософського розуміння людини.

ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ

Постановка проблеми. Економіка завжди буде актуальною темою. Адже вона відіграє важливу роль не лише в державі, а й у житті кожної людини. Всі сфери пов'язані між собою, нехтуючи окремими правилами в одній – неможна добитись результатів в іншій. Країни світу з різних точок зору розглядають питання на рахунок економіки. Через це, все більше вчених зацікавлюються у вивченні цієї теми. На даний момент розглядаємо ставлення ісламу до економіки

Метою дослідження є вивчення ставлення ісламу до закону вартості.

Для досягнення мети ми ставимо на ступні **завдання:**

- зрозуміти суть поняття «Ісламська концепція ставлення до закону вартості»;
- визначити, яке значення та суть має дана концепція;

Виклад матеріалу. Перш за все розгляньмо поняття «Закон вартості». Яке ж роз'яснення? Закон вартості – це економічний закон товарного виробництва; полягає в тому, що ціна має відповідати суспільно-необхідним витратам праці. Тобто простіше кажучи, це обмін еквівалентів.

У ринковій економіці закон вартості виконує такі функції:

- регулює пропорції суспільного виробництва;
- стимулює розвиток продуктивних сил;
- обумовлює диференціацію товару виробників.

Цей акт діє у будь-якій сфері господарства, де відбуваються товарно-грошові відносини, через це Іслам також входить у ці ряди. Та відмінність полягає у концепції ставлення до економічної системи.

Кожен п'ятий мешканець нашої планети сповідує іслам. Лише "за останні 50 років мусульманське населення земної кулі збільшилося на 235% і складає сьогодні 1, 6 млрд". "Мусульманські общини є більш ніж у 120 країнах світу. У 35 країнах мусульмани складають більшість населення, а в 29 країнах послідовники ісламу складають впливову меншість. В 28 країнах іслам визнано державною або офіційною релігією. Серед них Єгипет, Іран, Ірак, Марокко, Пакистан, Саудівська Аравія та ін. ""Настанови Корану, що "регламентують" економічне життя в мусульманському суспільстві, здебільшого сформульовані в мединський період, причому мають переважно форму приписів. У них Мухамед звертається вже до конкретних питань". Об'єктом предметних коранічної економіки виступають категорії такі, як торгівля, багатство, лихварство, податок, милостиня, позичковий процент, власність, спадок, борг тощо.

Традиції і культура Сходу з давніх-давен були пов'язані з торгово-економічними відносинами. Зрозуміло, що за таких обставин послідовники ісламу надавали багато уваги економічним питанням, ставили за мету об'єднати воедино проблеми врівнення, етику, право та економіку. Саме тому Коран визначає у якості фундаментальних принципів економічних відносин справедливість та чесність – такі от категорії, що змістовно перебувають у гармонії з мораллю та етикою.

Мусульмани вважають, що економічна система західного типу не може забезпечити розвиток країни. Тому на думку їхніх економістів варто змінити негативний стан речей, який можна побачити сьогодні в світі, він зумовлений недосконалістю та неспроможністю подолання різних криз. Результатом цього є ставлення Ісламу до закону вартості, який вважають також недосконалим.

Основною метою запровадження положень ісламської економіки в практику економічної політики сучасних мусульманських держав є вирішення

нагальних проблем, які опинилися поза увагою економічних систем Заходу. Це в першу чергу справедливий розподіл доходів, боротьба з бідністю та забезпечення балансу між матеріальним та ідеальним, що обумовлено стовпами релігії іслам. Сформована метаісламської економічної системи не дозволяє її виділяти в окрему категорію всучасній економічній науці, важливішим в цьому є механізм її досягнення. Визначення необхідності впровадження в науковий обіг поняття “ісламська економіка” повинна базуватися принаймні на двох аспектах: по –перше, наукова обґрунтованість вченими –спеціалістами в даній області знань, по –друге принциповими відмінностями положень та механізмів їх дотримань, що пропонує нова економічна система від вже існуючих.

Висновки. Таким чином, на сьогодні ісламськими економістами проведено вагомі дослідження в сфері економіки та особливостей її теоретичного забезпечення. В працях закладено фундамент, розвитку ісламської економіки як на теоретичному так і практичному рівнях. Варто зазначити, що ісламська концепція ставлення відрізняється від інших країн, тому що важливу роль відіграла релігія для мусульман.

Список використаної літератури:

1. (Електронний ресурс): <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. (Електронний ресурс): <http://www.imam.ru/articles/stati.html>.
3. Яблоков І. М. Основи релігієзнавства: Вища школа, 2005. –508с.
4. (Електронний ресурс): : <http://molites.narod.ru/ekonomika/istoki.htm>.
5. Zaman, S. M. H. Economic Function of an Islamic State: The Early Experience. Islamic Foundation, Leicester. 1991 –Р. 26.
6. Чижевська Л. В. Методи узгодження українського бухгалтерського балансу з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку // Вісник ЖІТІ. –1998. –№ 7.
7. (Електронний ресурс): <http://webcache.googleusercontent.com/search>

ОСНОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.

У будь якого суспільстві завжди існує певна ієрархія цінностей, тобто серед усіх цінностей відокремлюються провідні і залежні від них. Ця ієрархія мінлива і залежить від історичної епохи або типу культури. Так у середньовіччі панували релігійні цінності, відчутно впливаючи на мистецтво, філософію, політику.

В Новий час у класичному буржуазному суспільстві провідними були економічні цінності, які впливали на всі інші, в тому числі й духовні. У сучасному світі, крім економічних, значну роль відіграють науково-технічні, духовні цінності. Але протиставлення матеріальних і духовних цінностей позбавлене сенсу, оскільки без усіх них людина не може існувати. У той же час окремі люди, навіть цілі спільноти виявляють свою зорієнтованість переважно на матеріальні чи духовні цінності.

Щодо цього, то не тільки в нашій країні простежується така закономірність: чим вища моральна, правова або політична свідомість людей, тим вищий у них рівень матеріальних благ. Безперечним є факт, що бути моральним економічно вигідно, а той, хто жертвує мораллю заради нагальної вигоди, програє не лише морально, а й економічно. Крім того, матеріалісти в онтології не завжди надають перевагу матеріальним цінностям, а ідеалісти – духовним. Наприклад, комуністи, будучи матеріалістами, цінності комуністичної ідеології ставили вище матеріальних благ, а утилітаристи, будучи ідеалістами в онтології, надавали перевагу матеріальним цінностям.

Цінності звичайно підрозділяються на первинні й вторинні, основні й інструментальні. Право є цінністю вторинною й інструментальною. Первинними, основними цінностями є життя, воля людини, власність, честь і достоїнство та ін., і на цих цінностях саме право ґрунтується й охороняється. «Зміна пріоритетів в системі цінностей нашої держави: від колишньої системи відносин «держава – суспільство – особа» до нової системи відносин «особа – суспільство – держава» приводить до кардинальної переоцінки цінностей, установок свідомості, де в розділ кута повинні бути поставлена особа, її права і свободи».

Головними життєвими цінностями українці вважають: 78, 7% – здоров'я, 72, 4% – матеріальне забезпечення, 49, 2% – щасливе сімейне життя, 37, 2% – цікаву роботу, 34, 8% – благополучне становище в країні, 21, 5% – приємне проведення часу, 19, 2% незалежність у вчинках і діях, 15, 3% – пізнання та інтелектуальний розвиток, 2, 6% – важко відповісти. Про рівень моралі у суспільстві: 55, 9% – вважає його низьким, 39, 1% – оцінюють як середній, 3, 8% – вважають високим, 1, 2% – важко відповісти. Головним носієм моральних цінностей для українців є: 82, 3% – сім'я, 36, 8% – церква, 29, 1% – школа або інші навчальні заклади, 27, 4% – держава, 26, 3% – телебачення і кінематограф, 19, 4% – література, 2, 3% – інше, 1, 8% – з відповіддю на питання вагалися.

Науковці стверджують, що для успішного функціонування суспільних інститутів країни *рівень моральності керівної еліти* повинен бути значно вищим ніж у простого народу. У нас це на жаль не завжди так. Про яку культуру і духовність вже екс-можновладців ми можемо говорити, коли навіть на світовому рівні Україна асоціювалася з такими іменами як Лазоренко, Жердицький, які, займаючи високі посади, здійснювали протиправну діяльність задля власного збагачення. Згадаймо також про рівень володіння більшістю службовців рідною мовою. Рівень масової культури також дуже низький. Культ насилля і розпусти практично заповнив наші екрани, де мало не на кожному каналі ми можемо побачити аморальні чи агресивні сцени. Потім ми дивуємося, чому наша молодь така агресивна, задурманена алкоголем і наркотиками. Звичайно кожен має право дивитися те, що він забажає, але для молоді потрібно вводити певні обмеження, так як психіка у неї досить нестійка і не завжди проводить межу між уявою і реальністю. Вона починає агресивні сцени впроваджувати у життя, що ми спостерігаємо на прикладі американських підлітків, які розстрілюють своїх однокласників чи навіть близьких. В нашій країні ми не повинні цього

допустити. Тому особливі вимоги постають перед навчальними закладами, які повинні здійснювати завдання виховання молоді на вищих зразках загальнолюдської моралі, на основі національно-патріотичних та релігійних цінностей, створення у неї нового планетарного мислення. Саме така молодь і зможе побудувати високорозвинене суспільство, яке б максимально орієнтувалося на розвиток особистості як такої, реалізацією нею всіх своїх потенцій і яка б в свою чергу докладала максимум зусиль для економічного і культурно-духовного розвитку рідної країни.

На рівні уряду також проводиться робота у цьому напрямку. Дуже схвально тут можна сприймати створення комітету з духовності при Раді по телебаченню і радіомовленню України, який повинен буде регулювати потік негативної масової культури. Головна причина всіх цих та інших негативних явищ полягає в тому, що суспільна мораль ще не достатньо розвинута, так як базується на радянських тоталітарних цінностях, які вже відійшли у минуле.

Тому саме в нинішніх умовах є дуже важливим становлення нової системи морально-духовних цінностей, нового світогляду, який би базувався на глибоких культурно-духовних традиціях нашого народу. Сьогодні ми будуємо свій дім, у якому, як писав геніальний Т. Шевченко, своя правда і воля. В домі цьому ми пізнаємо себе в собі і в світі, пізнаємо своє внутрішнє «Я», глибше розуміємо, чому ми такі, які є нині з нашими достоїнствами і вадами. Дане самопізнання нам потрібно, щоб позбутися невільничих комплексів –відчуття неповноцінності й ущербності. Знання свого національного характеру –це пізнання світлого і темного у собі. Не можна творити добро, не пізнавши свого зла і не борючись з ним. Щоб національна система виховання була більш успішною, ми маємо розуміти «Хто ми?» і «Які ми?» в радості і горі, в добрі і труднощах, в праці і на відпочинку, у ставленні до друзів і ворогів, що і як ми відчуваємо, переживаємо, як мислимо та ін. Одним словом, ми повинні знати свій характер, всі його особливості. Це продиктовано тим, що в жодній країні немає виховання «взагалі». Воно завжди має конкретно-історичну національну форму вираження. Без національного виховання немає і бути не може. В даному процесі необхідно опиратися на характерні особливості вдачі українців, яка складалась століттями під впливом певних історико-культурних та геополітичних факторів та умов, у яких проходив розвиток нашого народу, української нації, кожної етнічної групи. Цілком слушно відмічає український дослідник Г. Косуха, що «в основі духовно-національного відродження мають бути цінності, які зрозумілі і близькі кожній людині, незалежно від її політичних, релігійних та інших поглядів і переконань, становища в суспільстві». Саме такими можуть і повинні стати загальнолюдські цінності, вироблені протягом всієї історії світової цивілізації і, які, зокрема, були освячені християнською релігією.

Відкриття українському народу такого роду цінностей і становить головні завдання сучасної культури, сенс того, що можна було б назвати новою духовністю, більш універсальною, ніж всі попередні її форми. Не слід применшувати цього надзвичайно складного і важкого завдання. Важливою складовою цього процесу є відродження національного духу, національної самосвідомості, основою якої є національна ідея, яка і повинна піднести рівень гідності українців і сприяти формуванню у них усвідомлення значимості і цінності нашої держави як невід'ємної складової європейської та світової цивілізації. Таким чином саме загальнолюдські релігійно-духовні цінності лежать в основі існування як суспільства в цілому, так і окремої особистості. І саме від того, чи керуватиметься дане суспільство чи конкретна людина такими цінностями як добро, свобода, справедливість, солідарність, любов, демократія, залежатиме як її особиста доля, так і майбутній добробут всього народу. Тому істинно багатим і процвітаючим суспільством може бути лише те, яке базується на загальнолюдських цінностях.

Список використаної літератури:

1. Берман Г. Кризисзападнойтрадиции права //Вестникмеждународногоуниверситета. – М, 2000. –Вып. 4. –С. 70-80.
2. Кремень В.,Льїн В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. –К. : Книга, 2005. –528 с.
3. Кузьменко. В.,Романчук О. На порозі надцивілізації (роздуми про майбутнє). –Львів, 1991. –107с.
4. Рябов С. Політологічна теорія держави. –К: Академвидав, 1996. –124 с.

5. Сибек С. Чудовище по имени Маркс // Корреспондент, № 28 (167), 23 июня 2005.
6. Berman G. (2000) *Krizis zapadnoy traditsiy prava* [Crisis of the western tradition of the right] / *Vestnik mezhdunarodnogo universiteta*, № 4, Moscow, pp. 70-80.
7. Kremen V, (2005) Пуйн V. *Filosofia: mislity, idei*. [Philosophy: thinkers, idea, concepts, Kniga, Kyev. : 528 p.
8. Kyzmenko V, Romanchyk O. (1991) *Naporo genadzivilizazii (razdumyaprobudushcheye)* [On a threshold of an overcivilization (thought about the future)]. Lvov, 107p.
9. Ryabov S. (1996) *Politologicheskaya teoriya gosudarstva*. [Political theory of the state], Academizdaniye, Kyev, 124 p.
10. Sibek S. (2005) *Chydoviszepo imeni Marks*. [Monster by the name of Marx] *Moscow, Korrespondent*, № 28 (167), 143p

ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА Г. ГЕГЕЛЯ

Постановка проблеми. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770-1831) є геніальним мислителем-діалектиком, який доклав видатний внесок у прогрес людського пізнання. Значне місце у творчості Гегеля займали проблеми держави і права, тому він ввійшов в історію не тільки як класик філософії, але і як класик філософії права.

Проблеми права знаходилися в центрі уваги Гегеля на всіх етапах його творчості. Ця тематика докладно висвітлюється в багатьох його здобутках, у тому числі таких, як Конституція Німеччини (1798-1802), «Про наукові способи дослідження природного права, його місце в практичній філософії і його відношення до науки про позитивне право» (1802-1803), «Феноменологія духу», «Звіт станових зборів королівства Вюртемберг», «Філософія історії», «Англійський біль про реформу 1831р. » і ряді ін. У найбільше цільному і систематизованому виді філософсько-правове вчення Гегеля викладено в його роботі «Філософії права» (1820).

Це одна з найбільш відомих робіт у всій історії правової, політичної і соціальної думки. У «Філософії права» у концептуально-концентрованій формі відбиті досягнення гегелівської філософії в області соціальних, політичних і правових проблем.

Мета: Дослідити філософсько-правові погляди Г. Гегеля.

Виклад матеріалу. У самому загальному виді філософія права Гегеля являє собою ще один варіант природно-правового мислення, що ґрунтується на ідеалістичному світогляді. Продовжуючи багато в чому лінію Канта, він прагне реалізувати принцип суб'єктивності. Це свідчить, що джерела права і його критерій він шукає в людській свідомості. Так, порівнюючи закони природи і закони права, він відзначає, що мірило перших знаходиться поза нами, другі ж – «це закони, що йдуть від людей»[1].

Людина, вважає Гегель, «усередині себе має мірило правого», «її внутрішня сутність завжди говорить їй, як повинно бути, і вона у собі самій знаходить підтвердження чи не підтвердження того, що має силу закону». З принципу суб'єктивності Гегель виводить і нормативну силу права: «У законах права розпорядження має силу не тому, що воно існує, а кожна людина вимагає, щоб воно відповідало її власному критерію». Джерела права, затверджував Гегель, у сфері духу. А ця сфера відрізняється поділом на протилежності і боротьбою між ними. Насамперед, для нього характерна колізія між тим часом, що є, і тим, що повинно бути. Однак, ця ж обставина, з його погляду, є перевага духу. Саме це протиріччя обумовлює необхідність філософського осмислення права, розгляд розумності права.

Однак у пошуках легітимації ідеї права він відкидає спроби звертання до природи як зразку для себе, тим самим відкидає спроби натуралістичної легітимації, характерної для філософії епохи Освіти. Відкидає він і підхід Канта до конструювання ідеалу, вважаючи, що філософія повинна бути далекою від того, щоб конструювати право і державу такими, якими вони повинні бути. Він відкидає також романтичний суб'єктивізм тих, хто вважає, що підставою права і держави повинні служити внутрішнє почуття і серце, що веде до знищення як внутрішнього морального і правового порядку у відносинах між людьми, так і публічного порядку і державних законів[2].

Гегель заперечував протиставлення природного права позитивному. На його думку, природне право – це найбільш розумна основа позитивного права, але з одним важливим уточненням: природне право не повинно ототожнюватися з доктринами Гуго Гроція і його послідовників, що трактують природне право як щось від століття дане і застигле. Таке розуміння права далеке від гегелівської ідеї загального розвитку. Можна сказати, що на

відміну від Канта, що розглядав «ідею» у стані спокою, Гегель предметом свого аналізу зробив ідею в розвитку.

Для з'ясування філософського і політико-правового змісту гегелівської філософії права важливо встановити, яке місце займає вона в системі усїєї філософії Гегеля. Відомо, що Гегель поставив перед собою завдання побудувати закінчену теорію Всесвіту. З цією метою він створює всеосяжну систему мислення, початковою ступінню якої виступає Абсолютна ідея, що є одночасно і Розумом, і Духом. Ця Абсолютна ідея знаходиться в процесі беззупинного розгортання, що проходить через стадії-тріади: тезу, антитезу і синтез. Будь-яке поняття (теза), доводив Гегель, містить свою власну протилежність (антитеза), а процес переходу від одного до іншого відбувається через категорію синтезу. Наприклад, поняття «буття» (теза) містить своє заперечення «ніщо» (антитеза) і проходить через «становлення» (синтез). Чи поняття «сутність» (теза) і «явище» (антитеза) знаходять свій синтез у понятті «дійсність». Синтез у свою чергу стає початковим пунктом нової тріади. Таким чином, весь Всесвіт розвивається у всіх аспектах[1].

Цей процес, як вважав Гегель, є логічним процесом. Кожна частина з логічною необхідністю з'єднується з будь-якою іншою частиною. Любий аспект реальності ґрунтується, таким чином, на розумі. Завдання філософії – показати, що все розумне є дійсним, а все дійсне розумним. Отже, не існує розриву між досвідом і ідеєю чи між розумом і дійсністю. Важливо тільки бачити іманентну і вічну сутність у тимчасовій і мінливій видимості. У своєму діалектичному розвитку ідея, відповідно до Гегеля, проходить ряд послідовно висхідних сходів завдяки рушійній силі ведучого вперед протиріччя. Ідея в логіці (тобто на першій сходинці філософської системи) перетворюється в абсолютну ідею (тезу). На другій сходинці розвитку абсолютного початку ідея виявляє себе зовні, тобто в природі. Це – інобуття ідеї (антитеза). На третій сходинці ідея знову повертається до себе, в область духу (синтез).

Трьома основними сходинами діалектично розвиваємого духу є: суб'єктивний дух, антропологія, феноменологія, психологія містить свою антитезу в об'єктивному дусі, а їх синтезом стає абсолютний дух. Таким чином, у рамках гегелівської філософії, філософія права являє собою філософію об'єктивного духу. Діалектична тріада об'єктивного духу являє собою: 1) абстрактне право (теза), 2) мораль (антитеза) і 3) соціальна етика (синтез) [2].

Висновок. Таким чином, Гегелівське філософське вчення про право було піком в історії об'єктивно-ідеалістичної думки. Весь наступний розвиток філософії права в ХІХ ст. йшло за спадною, поступаючи місцем соціології права. Однак невірно думати, що розвиток філософії і науки збігається з розвитком ідеологічних і політичних поглядів, що існують у суспільстві. Крах філософсько-спекулятивних систем під напором науково-технічного прогресу й у зв'язку з затвердженням у науковому співтоваристві методів об'єктивних оцінок навколишнього людини світу не означає, що ці системи вичерпали свій світоглядний потенціал і стали архівним надбанням минулого.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Т. ГОББСА

Актуальність теми **дослідження**: Погляди Т. Гоббса на право та законодавство. Погляди Т. Гоббса на державу. Вчення Т. Гоббса про право та державу.

Мета дослідження: Осмислення та аналіз соціальних і історичних поглядів Т. Гоббса.

Об'єкт дослідження: Філософське-правове вчення Томаса Гоббса.

Вклад матеріалу. Видатний англійський мислитель Томас Гоббс(1588 –1679) –теоретик природного права, на початку революції виступив захисником королівської влади. Після закінчення громадянської війни опублікував свій основний твір «Левіафан, або Матерія, форма і влада держави церковної і громадянської» (1651р.). Вчення про право і державу Гоббс. Виникнення та існування політичної влади і держави Гоббс пов'язував із природою і якостями людини як «Істоти Розумної», але водночас і егоїстичної, наділеної сильними «природними пристрастями». Отже, у природному стані, за Гоббсом, кожен індивід рівною мірою мав природне право. У природному стані кожна людина має право на все, «навіть на життя всякої іншої людини», що і призводить до війни між ними. Згубність такого стану примушує людей шукати шлях до його припинення. Цей шлях вказує розуму, природні закони. Отже, право і закон розрізняються між собою так само, як свобода і зобов'язання. Природне право Гоббс визначає як свободу людини робити чи не робити що-небудь для свого збереження. Природний закон зобов'язує прагнути до миру, забороняє робити те, що згубно для життя. Щоб усунути небезпеку порушення природних законів, пише Гоббс, необхідна сила, примусова влада, яка погрозою покарання примусила б усіх однаковою мірою до виконання угод, уста-лила б ту власність, що люди здобувають шляхом взаємних до-говорів замість відмови від загального права. Гоббс виділяє системо утворюючу ознаку держави – політичну владу. Звідси і його визначення держави: “ Держава є сукупною особою, за дії якої зробила себе відповідальною шляхом обопільного договору величезна кількість людей з тим, щоб ця особа могла використовувати силу і засоби цих людей для їх миру і захисту так, як вважатиме необхідним ”.

Виникнення держави філософ змальовує як цілком свідому, розумну акцію. Суть її полягає в тому, що люди передають свої права і владу якійсь одній особі або урядові. Так виникає величний Левіафан, або смертний бог, якому ми зобов'язані миром і захистом. [4, ст. 5] Левіафан, є нібиштучною людиною, для якої верховна влада, «що дає життя і рух усьому тілу» –душа; посадові особи виконавчої і судової влади –штучні суглоби; нагороди і покарання –нерви; добробут і багатство громадян –сила; безпека народу –заняття; його радники –пам'ять; справедливість і закони –розум і воля; громадський мир –здоров'я; смута – хвороба; громадянська війна –смерть. Подібно Ж. Бодену Гоббс визнає тільки три форми держави: монархію, демократію й аристократію. Незалежно від розходжень, законодавцем у всіх державах є лише суверен. У цьому сенсі, на його думку, «влада, якщо тільки вона досить досконала, щоб могла надавати захист підданам, однакова у всіх формах». Симпатії Гоббса очевидно еволюціонували: спочатку вони були на боці монархії, потім –сильної влади лорда-протектора О. Кромвеля. Тут краще інших форм виража-ється і реалізується абсолютний характер влади держави, а загальні інтереси тісно зв'язані з приватними.

Висновки. Отже, Гоббс істотно розвинув ідеї про природу людини, її пристрасті і розум як про рушійні сили політики. Гоббс будував своє вчення на вивченні природи і пристрастей людини. Ефективною формою держави він вважав абсолютну монархію, але в численних роз'ясненнях і застереженнях, у сутності давав місце революційним принципам, але загалом же англійський теоретик політики і права залишався абсолютистом –прибічником необмеженої монархії. Він обґрунтував та показав роль природних законів для публічного і приватного права. У його теорії є держава і підлеглий, але нема Громадянина.

Список використаної літератури:

1. Історія вчень про правої державу: Навчальний посібник \\Автор: Демиденко Г. Г.
2. Історія політичних і правових вчень: Підручник / Під ред. О. Э. Лейста. –М. : Юрид. літ.,1997.
3. Гусев В. І. Історія західноєвропейської філософії XII-XVII стст. –К. : Либідь, 1994.
4. О. П. Дзьюбань.,Філософі. АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ (ЗВЕРТАЮЧИСЬ ДО ТОМАСА ГОББСА). 2010.
5. Черніловский З. М. Загальна історія держави і права: Підручник. –М. : Вища школа, 1983.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми: Проблема людини є центральною для філософії, адже наділяє її людиновимірним сенсом, зумовлюючи світоглядно-ціннісне значення філософської культури. Кожен аспект філософської культури навантажений людським смислом.

Мета: Проаналізувати розвиток людини як творіння, та розвиток культури.

Виклад матеріалу:1. Філософи та науковці роздумували, звідки ж все таки походить людина та хто ж є творцем культури? В епоху античності вважали, що вище за людину є природа та божества. З одного боку, люди завжди сприймали природу в якості свого природного "вдома", з іншого ж –протиставляли себе їй, часто вбачаючи в ній "супротивника", якого треба перемогти.

З релігійної точки зору вважалось, що пріоритетом творчості володіє тільки Бог. Він є творцем світу й людини, а сама людина здатна лише здійснювати божественний задум недоступний людському розумінню. Бог сказав: «Створімо людину за Нашою подобою. Вона матиме душу й напуватиме над усім, що є на землі». Бог узяв порохи земного й створив людину. Він вдихнув у неї живе дихання, і людина стала живою душею.

2. Людина є творець, і лише в силу цієї обставини –творіння культури. Культура є реалізація людської творчості і свободи, звідси –різноманіття культур і форм культурного розвитку. Через культуру людина може долучитися до творчих Досягненням безлічі геніїв, роблячи їх трампліном для нового творчості. Кожна культура неповторна, і у кожній культурі є свої істини. Тому ступінь розвитку культури визначається її ставленням до свободи і гідності людини і можливостей, що надаються нею для творчої самореалізації людини як особистості.

Висновок:Отже, Бог створив людину, наділяючи її любов'ю до творчості. Культура буває різною, що рази нові ідеї для тієї чи іншої цікавості. Таким чином, культура –це художні полотна і архітектурні споруди, наукові досягнення та освіта, результати матеріального виробництва і мораль, поетична творчість і вихованість людини. Це також спосіб і результат самоствердження людини у всіх сферах суспільного життя.

Література

1. Бауман З. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / З. Бауман, Л. Донскіс; пер. з англ. О. Буценка. –Київ : Дух і Літера, 2014. –280 с.
2. Основи професійної етики та естетичної культури: до проведення масових заходів та спортивних змагань : навч. посіб. / за заг. ред. Г. М. Петрової, Т. А. Кумеди. –Київ : КНТ, 2012. –192 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. В умовах посилення зовнішніх і внутрішніх викликів, які постали перед Україною та її громадянами, в ситуації загострення невизначеності й нестабільності суспільство відчуває гостру потребу у механізмах надання оперативних, виважених та адекватних відповідей для мінімізації ризиків і загроз, у способах вирішення пріоритетних проблем та оперативного реагування при їх виникненні. Події Революції гідності та військова агресія на Сході країни засвідчили, що українські структури державного управління за багатьма напрямками продемонстрували низьку результативність, а в окремих випадках – навіть неспроможність розв'язати нагальні проблеми, які постали перед країною, регіонами та громадянами.

Яскравим проявом мобілізації та залучення соціальних ресурсів громадянської участі та конструктивної самоорганізації активної частини населення, спрямованої на вирішення найгостріших проблем сьогодення, став швидкий розвиток волонтерської діяльності в Україні.

Визначення шляхів ефективного залучення соціальних ресурсів громадянського суспільства, в тому числі волонтерських організацій, потребує розробки відповідної стратегії залучення цих ресурсів для вирішення актуальних суспільних проблем, реалізація якої сприяла б розвитку громадянського суспільства та становленню демократії в Україні. Це потребує дослідження та осмислення розвитку волонтерства в Україні протягом останніх двох років, його рушійних сил, мотивів, проблем і перспектив.

Таким чином, проблема полягає у наявності потреби у концептуальному осмисленні феномену розвитку волонтерського руху в Україні у 2014 – 2015 рр., виявленні його рушійних сил, специфіки, проблем і перспектив розвитку з метою подальшого залучення його соціальних ресурсів до процесів реформування українського суспільства.

Мета. Метою нашого дослідження є вивчення і аналіз сучасного стану і основних тенденцій розвитку волонтерського руху в Україні.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання** :

- проаналізувати сучасний стан волонтерства в Україні;
- показати основні тенденції розвитку волонтерства в країні.

Виклад матеріалу. У «Рекомендаціях щодо підтримки волонтерства», затверджених Генеральною асамблеєю ООН, термін «волонтерство» належить до «широкого спектра видів діяльності, включаючи традиційні форми взаємодопомоги та самодопомоги, офіційне надання послуг та інші форми громадянської участі, що здійснюються добровільно, для загального громадського блага, і де грошова винагорода не є головним мотивуючим фактором». Згідно із Законом України, «волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги». Враховуючи те, що в обох наведених визначеннях основний зміст розкривається через поняття «діяльність», на мою думку, терміни «волонтерство» і «волонтерська діяльність» можуть використовуватись як синоніми. Волонтерство – це глобальний процес об'єднання людей, які прагнуть зробити внесок на благо своєї громади та світової спільноти. Волонтери – це люди, які добровільно і безоплатно беруть участь у суспільно-політичній діяльності для вирішення соціально значущих проблем.

Волонтерський рух в Україні має власну історію започаткування та розвитку, проте вписується в загальний контекст глобального масштабу. Спалах волонтерської активності, що охопив усю країну, відбувся наприкінці 2013 р. і з особливою силою розгорнувся у 2014 р. у зв'язку з воєнним конфліктом на Донбасі. Локалізація волонтерської допомоги зумовлювалася гострими потребами врятування життя людей окупованих територій, підтримки бійців української армії, допомоги вимушеним переселенцям із зони конфлікту.

На початку грудня 2014 року, відома соціологічна та маркетингова компанія «GfK Ukraine» провела дослідження стану волонтерського руху в Україні. Результати змусили нагадати іншим дослідникам про те, що волонтерський рух в Україні на даний момент чи не найпотужніша сила, яка присутня в секторі громадянського суспільства, діяльність якої потребує детального та більш глибокого дослідження. Згідно висновків дослідження, яке провела компанія GfK Ukraine, українці визнають велику роль волонтерського руху в суспільних процесах: 62 % визнають роль волонтерів у політичних змінах останнього року, 85 % вважають, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру, а 81 % схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства. Такі дані можуть свідчити лише про те, що волонтерський рух в Україні став невід'ємною частиною глибоких соціальних змін в структурі українського суспільства.

Сьогодні в нашій країні з'являється нове розуміння волонтерства. Все більше людей виявляють соціальну активність і свідомість. Суспільство бере участь в акціях допомоги військовим, учасникам АТО, їх сім'ям, дітям-сиротам та людям з обмеженими можливостями, очищають місто і здають донорську кров. Волонтерська діяльність у сучасних умовах ґрунтується на таких основоположних засадах, добровільність та доброчинність, законність, гуманність та гідність, спільність інтересів і рівність прав її учасників. Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за кількома основними напрямками, який має такі особливості:

1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях – наданням допомоги різним категоріям населення у будь-яких видах діяльності, навчання, розвитку. Таке спрямування волонтерів будь-якого віку сприяє їхній творчій і соціальній самореалізації, саморозвитку та самоспостереженню.

2. Добровільна систематична допомога державним установам реалізувати соціальну політику – допомога збройним силам у забезпеченні необхідними товарами для їхнього перебування на війні, допомога освітнім закладам у навчально-виховній роботі, установам соціального забезпечення – в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку.

3. Волонтерська діяльність є наслідком творчого саморозвитку, навчання інших, але ця діяльність не є професійною.

4. Педагогічно спрямована волонтерська діяльність, по суті, виступає механізмом розвитку особистості, її соціалізації і духовного становлення. Цей напрямок розвивається в дитячих та молодіжних об'єднаннях (метою їх створення є суспільно корисна діяльність), в різних групах при Центрах соціальних служб сім'ї і молоді (ЦССМ).

5. Військова волонтерська спрямованість, по суті, виступає забезпеченням функціонування військових сил предметами життєдіяльності, захисту здоров'я і матеріально допомагає їм і їхнім сім'ям.

Волонтерами можуть бути люди будь-якого віку та професії з різних сфер і прошарків суспільства, які віддають частину своїх сил, часу, знань на благо інших людей і суспільства в цілому, яке стає більш уживаним і престижним. Люди починають розуміти, що волонтерство – важливий пункт у резюме, який може в майбутньому допомогти отримати добру роботу. Цей тренд особливо помітний серед молоді та людей, які хочуть змінити сферу діяльності. Зараз розповсюдженою є ідея, що волонтером може бути як експерт, який безкоштовно надає допомогу, так і людина, яка вдома організувала розпродаж чогось, щоб зібрати кошти на щось. Люди можуть не лише допомогти, але й стати трішки кращими через зворотній зв'язок від спільноти, а також здобути нові знання і навички. Через російсько-українську війну на Сході України для багатьох волонтерство стало сенсом життя. Воно має продовження і після війни. Після війни є що робити. Коли волонтери приїжджали у східні області та спілкувалися з військовими, вони говорили: ми дуже дякуємо вам за те, що ви робите, але це набагато потрібніше людям, які живуть тут; ідіть і робіть, бо те, що ви робите, – це культурний фронт. Тому волонтери вирішили ці напрямки розвивати далі.

Висновок. Отже, проаналізувавши процес виникнення та становлення волонтерства в соціальній структурі суспільства, потрібно зазначити, що на сучасному етапі розвитку України є вкрай необхідним розширення можливостей дослідження такого соціального явища – як волонтерський рух.

Явище волонтерства у складних умовах існування українського суспільства має численні соціальні, культурні, військові, політичні наслідки, вплив яких відчуватиметься ще багато років. Головним завданням для органів державної влади та всіх соціальних суб'єктів, зацікавлених у забезпеченні розвитку і процвітання українського суспільства в цей час є відповідальне та ефективне залучення соціально-ресурсного потенціалу, що став як причиною, так і наслідком волонтерського руху в Україні.

Волонтерська діяльність в Україні на сучасному етапі характеризується значною кількістю нестандартних для світової практики волонтерства напрямів діяльності, створюючи часом не тільки систему допомоги особам і структурам, що її потребують, але й паралельну систему розробки та реалізації рішень, спрямованих на більш ефективне виконання функцій відповідними державними структурами, насамперед, у військовій сфері.

Список використаної літератури:

1. Горелов Д. М. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. / Д. М. Горелов, О. А. Корнієвський. –К. : НІСД, 2015. –36 с.
2. Гриньков С. О, СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ УКРАЇНИ/С. Гриньков [Електронний ресурс]. –Режим доступу : file:///C:/Users/user/Downloads/Znpkhist 2015 10 6. pdf
3. Івженко. І. Б. Системна самоорганізація як ключова властивість функціонування волонтерських рухів [Текст]/І. Б. Івженко//Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2017. - №1. -С. 131- 141
4. Козачук М. Б, Волонтерський рух в Україні в період кризового стану: соціологічний ВІМІР/М. Козачук [Електронний ресурс]. –Режим доступу : file:///C:/Users/user/Downloads/Npchdusoc 2015 258 246 17. pdf
5. Шульга М. О. Волонтерство. Матеріали до Національної доповіді «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі»

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процеси глобалізації – все більшої взаємозалежності громадян і держав у сучасному світі, стали викликом для більшості національних держав, незважаючи на їх просторове розміщення чи рівень політичного, економічного і культурного розвитку. Реалії глобалізації змушують кожну державу чітко визначитись із своїм геополітичним вибором. Особливо це стосується України, яка за своїм європейським корінням є суто європейською державою.

Мета дослідження: Визначити що таке глобалізація та глобалізація в Україні

- визначити поняття глобалізації;
- Причини формування глобалізаційних процесів
- Україна в контексті Глобалізації
- прослідкувати вплив глобалізації в контексті України

1). Термін "глобалізація" походить від французького "global", тобто планетарний, всеохоплюючий та означає всеохоплюючий процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансово-економічних, суспільно-політичних, соціально-культурних взаємозв'язків і взаємозалежностей. В умовах сучасної світової системи ключовим визначальним чинником розвитку суспільства та найвпливовішою силою є глобалізація. Вона охоплює всі галузі суспільного життя, включаючи економіку, політику, соціальну сферу, культуру, екологію, безпеку; впливає на виробництво товарів і послуг, використання робочої сили, інвестицій та технологій. Саме перетворення людства на єдину структурно-функціональну систему фахівців характеризують як процес глобалізації. Нині термін «глобалізація» є найбільш вживаною категорією, що використовується для дослідження й опису сучасних тенденцій розвитку економіки світу.

Глобальна економіка розглядається як історичний соціально-економічний процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність національних економік, злиття національних ринків у єдиний світовий ринок

2) * процес інтернаціоналізації, який приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності;

* науково-технічний прогрес: поява інформаційних технологій, які корінним чином змінюють всю систему соціально-економічних відносин, переносять на якісно новий технічний рівень організаційно-економічні відносини, транспортні та комунікаційні зв'язки (зниження витрат на трансакції);

* загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу та є важливими з точки зору збереження та розвитку людської цивілізації.

* Основні ознаки процесу глобалізації:

* взаємозалежність національних економік та їхнє взаємопроникнення, формування міжнародних виробничих комплексів поза національними кордонами;

* фінансова глобалізація – зростаюча фінансова єдність та взаємозалежність фінансово-економічних систем країн світу;

* послаблення можливостей національних держав щодо формування незалежної економічної політики;

* розширення масштабів обміну та інтенсифікація процесів руху товарів, капіталів, трудових ресурсів;

* створення інституцій міждержавного, міжнародного регулювання глобальних проблем;

* тяжіння світової економіки до єдиних стандартів, цінностей, принципів функціонування.

3). Визначний норвезький економіст Ерік Райнертговорячи про шлях України, зазначав, що секрет багатих країн простий –кожна з них, перш ніж перейти до вільного ринку, пройшла шлях державного регулювання, захисту внутрішнього ринку та нарощування виробництва. Політику МВФ і Світового банку до кризових економік Райнерт порівнює з ліками, які знімають тимчасовий біль, але не лікують власне хворобу.

Україна– вже точно не «третій світ», вважає Райнерт. Для України найнагальніша проблема –конфлікт кількох ідеологій управління країною та груп, які їх обстоюють; між залишками радянської економіки та неоліберальними концепціями, що їх пропонують західні країни. Важливо самим дійти думки, як розбудувати країну функціонально, яке місце України в світі. Радянська і західна капіталістичні системи пріоритетним визначали виробництво. Після розвалу Союзу більшість пострадянських держав, зокрема й Україна, обрали неолібералізм, якому властиво продавати будь-що, а не виробляти.

«Не можна легковажити із набутками минулого», –зауважує Райнерт. Україні варто і надалі розвивати наукомісткий виробничий сектор, дорожити людськими ресурсами. Адже багато недавніх членів ЄС допустили відтік фахівців на користь Західної Європи. Людей треба залишати, навіть якщо виробництво буде невігідне. Серед пріоритетів України – відбудова свого внутрішнього ринку, який дасть бізнесу можливість інвестувати в економіку. Райнерт стверджує, що голод буває тільки в тих країнах, які спеціалізуються на сільському господарстві. У державах Західної Європи і США лише 3% населення залучено до сільського господарства, водночас така частка забезпечує потреби своїх країн і навіть дозволяє торгувати сільськогосподарською продукцією. Дуже важливо досягти синергії між сільським господарством і промисловістю. Що обробленим буде сільськогосподарський продукт, то краще країна буде захищена.

4) Що стосується України, то за кількісними показниками вона посідає 42-ге місце в індексі глобалізації (KOF Index of Globalization), який розраховується Швейцарським економічним інститутом за трьома основними групами показників –економічними (критеріями тут виступають обсяги інвестицій, а також експорту й імпорту), соціальними (персональні контакти, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет та мобільного зв'язку) і політичними (представленість різних груп інтересів у формі офіційних організацій, інтегрованість країни у глобальні політичні процеси тощо). Однак у цьому рейтингу не відображено якісний бік глобалізації. Про те, що Україна досі належно не конвертує свою відкритість у добробут, свідчить її 63-тє місце у Глобальному інноваційному індексі (International Innovation Index), а також її питома частка у світовому експорті, що складає близько 0, 3% (наприклад, для ФРН цей показник становить 7%), та якість цього експорту (донедавна представленого переважно вугіллям та продукцією чорної металургії). За Індексом людського розвитку (Human Development Index) Україна посідає вкрай низьке, як для європейської держави, 83-тє місце і має негаразди із транспарентністю, від якої прямо залежить успіх боротьби з корупцією.

Таким чином, можна сказати, що глобалізація в Україні користується досить вагомим авторитетом. В цьому зацікавленні як і політики, так і будь-який пересічний громадянин. Цей феномен став присутній у побуті кожного громадянина, і ми не можемо вже без, здавалося б необхідних для нормального існування, речей, які нам «подарувала» глобалізація. Ця невидима рука захопила і заповонила всі сфери людського існування в сучасному світі й навряд чи хтось зможе зупинити її дію.

Література:

1. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5297>
2. <http://www.golos.com.ua/article/149879>
3. <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=1550>
4. <https://www.coe.int/uk/web/compass/globalisation>
5. <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=1550>

*Мельничук Наталія,
студентки гр. МВСК-11
інституту ННІМЕВ
ім. Б. Д. Гаврилишина ЗУНУ*

ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПАРАДИГМИ

Постановка проблеми. Важливим чинником функціонування суспільного виробництва, економічної сфери є гроші – особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського буття, яка створює специфічне сприйняття людиною світу і себе в ньому. Гроші впливають на формування моралі, ієрархією людських цінностей, на психологію, світогляд людини і суспільства. Вони давно набули статусу універсальної категорії. Збагнути їх природу можливо тільки такими інструментами мислення, які здатні охопити всі форми вияву сутнісних особливостей грошей у їх цілісності. Здійснити це можливо на основі філософського підходу, чим і займається філософія грошей. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принад соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості звужується до меж жорстокої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то це означає, що гроші несуть за собою не лише благо для людського існування, а також і порушення гармонії у функціонуванні людського інтелекту.

Проблема грошей була актуальною як у минулому, так і в сьогоденні. Не існує досліджень, що майбутнє буде програмуватися без цієї проблеми. Варто згадати видатних вчених та філософів, які досліджували та вносили численні ідеї та факти щодо грошей: Аристотель, А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, М. Вебер, Г. Гегель. У сфері економічної соціалізації дослідження проводили: Г. Авер'янов, В. Автономов, І. Андреев, К. Девіс, О. Дейнека, Д. Лассаре, Р. Тейлор, А. Фернам. Ставлення до грошей на різних вікових етапах: Г. Авер'янов, С. Абрамов, О. Козлова, Р. Саттон, М. Семенов, Б. Стейсі, А. Стросс. Дослідження філософської природи і соціальної природи грошей: Аристотель, Г. Гегель, К. Маркс, Г. Зімель, Е. Фромм

Мета: з'ясувати проблеми та парадигми філософії грошей.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- Значення грошей в усіх сферах життєдіяльності людини.
- Цінність грошей у духовному житті людини.
- Проблематика грошей, як головний аспект усього людства.

Об'єкт дослідження: гроші в усіх її аспектах.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей

Виклад матеріалу.

Гроші виникли і розвинулися внаслідок потреби людей узгоджувати свої позиції та інтереси у господарській діяльності. Тому для розуміння соціальної природи грошей важливо побачити їх як медіум соціальних комунікацій. Роль та місце грошових відносин у структурах комунікативних практик ми визначаємо через уведений Ю. Габермасом концепт комунікативної дії, який виражає активну практичну позицію людини в контекстах соціуму, спрямовану на зустріч з іншою людиною. Для розуміння грошових відносин як комунікативної дії головним є той її аспект, у якому вчений застосовує це поняття як ключ для розуміння загроз життєвому світові людини з боку господарських та бюрократичних механізмів – загроз перетворення особистісних стосунків на об'єкт управління або ж на товар. Історичне буття грошей можна розглянути як еволюцію їхньої знакової природи, процес абстрагування та ідеалізації, перехід від тотожності знакової форми та смислового наповнення в натуральних грошах до перетворення сучасних грошей у віртуальну реальність. При цьому в усе більш адекватній формі виявлялася соціальна природа грошей як феномена культури.

Слід згадати стародавні часи, а саме відомого філософа Аристотеля. Аристотель розрізняв економіку і хрематистику. Під економікою він розумів мистецтво надбання благ, необхідних для життя чи корисних для дому, а також для держави, тобто природну господарську діяльність, зв'язану з виробництвом продуктів. Хрематистикою Аристотель називав мистецтво наживати багатство, робити гроші. Це діяльність винятково у сфері обігу, спрямована на накопичення багатства у формі грошей. Засуджуючи хрематистику, він, проте, розумів, що економіка неминуче переходить у хрематистику. Розмежування двох видів багатства, а також протиставлення природного неприродному привели Аристотеля до розуміння подвійного значення блага. Можна зробити

Висновок: мислитель античного світу вважає природними лише ті відносини, які відповідає натуральному господарству, і засуджує товарно-грошові відносини як неприродні, вважаючи їх глобальною і непотрібною складовою людства, що не приносить дружніх відносин між людьми, а лише руйнує кругове бачення.

Загальне бачення філософії грошей німецьким вченим Зіммелем. Гроші являються життєво важливі не тільки для товарного обміну, а й для духовних взаємодій. Гроші є чиста функція, засіб обміну – чого завгодно що завгодно. Вони являються нестійкою функцією, що може призвести до піднесення або навпаки, руйн. Розвиток та актуальність грошей свідчать новим джерелом щодо утворення новітніх письмових істин. Гроші звільняють індивіда від опіки сім'ї, громади, церкви, корпорації, надаючи їм можливість на розвиток, або навпаки, призводять до занепокоєння через надмірну кількість використання грошей. Людина вважає, що сенс життя знаходиться у грошах, що руйнує її духовний світ та підвищує матеріальну залежність.

На сьогоднішній день більшість людей ставлять гроші на найвагоміше місце в житті. Культивує гроші як особливу цінність, вони висувають їх у центр всесвіту, прирівнюючи до Божества [6, с. 304]. На їх думку, гроші – це основне мірило людського життя та засіб безпеки. Вони не задумуються над тим, що у цьому випадку не людина керує грошима, а гроші панують над людським розумом, створюючи ілюзію уявлення про суть людського буття. Нагромаджуючи багатство, люди почувають себе у безпеці. І тим самим нищать у собі моральні цінності та традиційну основу людського співжиття. Тому слід задуматись та виокремити гроші від основних людських цінностей, поставити їх в служіння людині, а не в засіб знущань, принижень та потурань. Піраміда людських бажань не має мірила та завершеності. Людство завжди потребуватиме щось нове. Однак гроші слід залишити у середовищі слуги людини, а не навпаки,

втрапили будь-яку конкретність, перетворились на чисту умовність.

Висновок. Суспільство щорічно збагачується капіталом, що ідентифікує нас-громадянин, як масовою елітою, яка намагається збагатити власні ресурси, задля власних чинників, що впливає у глобальну проблему людства, оскільки збільшення капіталу переходить у відкриті сцени, де головними персонажами є гроші та люди, які втрачають між собою зв'язок і намагаються довести несуміжні між собою чинники.

Список використаної літератури:

1. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. К. : Лібра, 2003. –247 с.
2. Братаніч Б. Проблемне поле дослідження філософських основ маркетингу // Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. –с. 200 –207.
3. Абрамова С. Б. Социологический подход к исследованию денег, 2009. № 4(70). –с. 133-141.
4. Розин В. М. Экономика с культурологической точки зрения // Вопросы философии, 2002. –108 с.
5. Никифорова Л. Ідентичність особистості в умовах ринкового суспільства // Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. –с. 200 –208.
6. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. –318 с.

7. Gal'chyns'kyi A. Osnovy keinsians'ko modeliregulyuvannya ekonomichnogotsyклу. Pitannyateorii [The foundations of the Keynesian model of regulation of the economic cycle. Problems in theory]. Visnyk NBU, 2009, No. 1, pp. 3 –8 [in Ukraine]

ЦІННОСТІ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Актуальність дослідження. Цінності не являють собою ні фізичної, ні психічної реальності. Вони є сфера суб'єктно-об'єктних відносин, де суб'єктом виступає людина або соціальна група, а об'єктом – усвідомлена значущість певного предмета чи явища, її відповідність вищим цілям суб'єкту. Нині на перший план виходять цінності життя, пошук шляхів та засобів виживання людства. У зв'язку із цим здійснюють перегляд традиційного ставлення як до людини, так і до природи, пошук нових духовних засад подальшого цивілізаційного розвитку, формування нових ідеалів людської діяльності та нового розуміння перспектив людини.

Особливу увагу приділяє цінностям І. Кант, вживаючи це поняття у спеціальному, вузькому розумінні: цінності, на його думку, є вимогами, зверненнями до волі, до цілі, яка стоїть перед людиною; вони є значущістю тих чи інших речей, явищ для людини. Приємним, вважав І. Кант, кожен називає те, що дає йому насолоду, прекрасним – те, що йому подобається, хорошим те, що він цінить, схвалює, тобто те, у чому він бачить об'єктивну цінність.

Мета. Цінності як визначальні характеристики людського буття.

Виклад матеріалу. Термін «цінність» – це людський вимір речей, це ставлення до них людини з позиції своїх потреб та інтересів. Чим більше витратила людина своїх фізичних та духовних сил на освоєння того чи іншого предмету, тим більш небайдужим, небезстороннім є її ставлення до нього.

Можна виділити такі рівні цінностей: загальнолюдські, загально-соціальні, соціально-групові і індивідуально-особистісні.

Загальнолюдські можуть співпадати з загально-соціальними (цінності життя, любові, добра, істини, краси, свободи, творчості тощо), але можуть і відрізнятися. Соціально-групові цінності – це цінності певного класу, соціальної групи чи спільноти (молодіжні цінності, етнічні тощо). Індивідуальні цінності завжди залежать від рівня матеріального і духовного розвитку суспільства, від особистої культури індивіда.

У своєму житті особистість завжди здійснює вибір духовних цінностей, що само по собі є проявом людської свободи.

Проблема, цінності як основи формування у старших підлітків ставлення до власного здоров'я завжди викликала підвищений інтерес науковців, методистів, педагогів. Оскільки людина як особа визначається системою його стосунків зі світом. Особливе місце в цій системі належить ціннісним стосункам, які мають соціально-історичну, культурну обумовленість і пов'язані з діяльністю людини по усвідомленню значення певних явищ дійсності для себе як суб'єкта.

Необхідно, щоб учні самі усвідомили, що ціннісне ставлення до власного здоров'я повинно бути для них важливим і значущим. В опрацьованій літературі більшість дослідників розглядають виховання цінностей та ведення здорового способу життя з теоретичних позицій, не застосовуючи їх на практиці в школі. Помітним є і те, що науковці не об'єднують поняття "цінності" та "здоровий спосіб життя", хоча саме ціннісне виховання значно підвищує ефективність виховної роботи школи. Виховання на основі цінностей – це провідний шлях формування особистості підлітка та його ставлення до власного здоров'я.

На нашу думку, відсутність у загальноосвітніх школах систематичної роботи з виховання у старших підлітків ставлення до власного здоров'я; недостатня робота вчителів, з пропагування переваг здорового способу життя та дотримання його норм у повсякденному житті. Не сприяє формуванню в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я і зміст навчальних дисциплін, у тому числі й з фізичної культури. У змісті більшості предметів

відсутня диференціація навчання, в процесі їх викладання ігнорується стан здоров'я учнів, не враховуються індивідуальні, та вікові особливості школярів; у стосунках "учитель-учень" недостатньо проявляються ціннісні взаємини. У більшості шкіл немає реальних можливостей формувати в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я оскільки існує великий дефіцит навчально-методичної літератури та необхідної матеріальної бази.

Справжньою проблемою сьогодення стали алкоголізм, куріння та вживання наркотиків. Серйозність цієї проблеми підвищується ще й тим, що шкідливі звички найшвидше поширюються серед молоді. Паління тютюну, вживання наркотиків, алкоголізм –нині одні з найважливіших причин багатьох тяжких захворювань, особливо молоді. З кожним роком зростає небезпека згубного впливу шкідливих звичок на процеси відтворення населення й на здоров'я підростаючого покоління. Науковці наголошують, що здоровий спосіб життя молоді неможливо поєднувати зі шкідливими звичками, оскільки це призводить до знецінення власного здоров'я та себе як особистості в цілому.

Зокрема цю думку підтримує та розвиває І. В. Поташнюк він вважає, що потрібно виховувати особливе ставлення до здоров'я, яке виражається в осмисленні його цінності, а також у позитивно-емоційному прагненні до його зміцнення та вдосконалення. Ставлення до здоров'я як до цінності обумовлює формування ціннісної установки на зміцнення та вдосконалення особистого здоров'я, тобто включення особистості в оздоровчу діяльність, у здоровий спосіб життя. Здоров'я людини є найвищою цінністю, а здоровий спосіб життя – природною формою поведінки.

В античній і середньовічній філософії цінності не відокремлювалися від життя, розглядалися як притаманні йому. Основними питаннями теорії цінностей за Сократа і Платона були переважно такі: «що є благо?», «справедливість?».

У середні віки цінності пов'язуються з божественною сутністю, набувають релігійного характеру Епоха Відродження висунула на перший план цінності гуманізму. В Новий час розвиток науки і нових суспільних відносин визначає багато в чому й основний підхід до розгляду речей та явищ як цінностей.

Важливу роль у ціннісному ставленні до дійсності відіграють емоційні переживання, пристрасті. Завдяки емоційному переживанню відбувається внутрішнє освоєння життєвих ситуацій, надається їм особистісний смисл. Саме з емоційного ставлення виникає відчуття значимості явищ, суб'єктивне цінування їх. Саме потреби, інтереси й емоційні переживання складають єдине ціле феномена цінності.

Цінності є не тільки наше ставлення до об'єктивних речей, а й предмет, який знаходить потреба для свого задоволення, отже, це –функція предмета задовольняти наші потреби. Маючи таку складну будову, цінності в процесі діяльності виконують роль останньої підстави вибору цілей і засобів реалізації діяльності.

Ціннісні орієнтації можуть формуватися в будь-якій сфері життєдіяльності людини і суспільства. Вищі цінності відображають фундаментальні відносини і потреби людей, становлять фундамент індивідуального світогляду. Що ж для людини найважливіше, що пояснює на рівні фундаментального вибору, коли визначає свою суттєвість особи. Вищими цінностями виступають: здоров'я, сім'я, любов, свобода, світ, війна, держава, праця, істина, честь, свідомість, пізнання, творчість тощо. У порівнянні з звичайними цінностями, вищі цінності мають швидше орієнтаційний, аніж регулятивний характер. Вищі цінності –це емні емоційно-образні узагальнення провідних соціокультурних орієнтацій, що визначають всі сфери життя людини. Це цінності суспільного ладу, спілкування, діяльності, самозбереження, цінності особистих якостей, а також загальнолюдські цінності. Цінності визначають зміст існування індивіда, з чого випливає вся його мотивація. Вищі цінності сприяють втягненню людини у вищі інстанції, наповнюючи зміст її життя. Потреби в змісті, сенсі життя людини в інтегральному розумінні світу, універсальному з'ясувальному принципі. Без такого внутрішнього ідейного сенсу людина не відчуває своєї цінності, не спроможна керувати творінням самої себе.

В усьому світі йде боротьба між двома концепціями в аксіології (теорії цінностей) – споживацьке екологічної і гуманістично космічної. В основу концепції, висунутої ще Френсісом Беконем, покладено принцип «знання –сила», що дозволить маніпулювати всім, що визнається як об'єкт, річ, товар. Такий принцип орієнтує людей не на добро, а на владу. В

іншій концепції лейтмотивом виступає цілісність, що розвивається гармонійно в самому світі (людина, суспільство, природа) і в системі ключових цінностей суспільної людини. В концепції свобода як вищий прояв гуманізму і творчої самореалізації індивідуальності і причетність як шанобливість перед життям і відповідальність у ставленні до природи, космосу, орієнтовані на єдність користі і добра, на гармонію інтересів людини і суспільства, на творчість, що спирається на спільність істинних знань про світ, красоту тощо. Але зміну ціннісних орієнтацій не виробити на замовлення. Якщо не вдається витіснити негативні почуття, наступаючи фронтально, то добитися аналогічних результатів можна, підмінивши їх позитивними почуттями. На рубежі ХХ і ХХІ ст. знову висувається і досить гостро стає проблема ціннісних орієнтацій людства, знову необхідно вводити необмежений оптимізм людської самовпевненості в межах етичного закону.

Висновок. Отже, цінність являє собою фундаментальну основу людського буття, яка є певним об'єктивним критерієм усіх об'єктів та суб'єктів, орієнтиром для кожного індивіда окремо так і суспільства в цілому. Цінності формуються, виходячи з інтересів і задач суспільства, корегуються і спрямовуються ним, виступають проекцією його духовного життя.

Список використаних джерел:

1. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zNAaK7mCjGMJ:kpeklntu.at.ua/e-book/philosofija/page64.html+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
2. <https://studfile.net/preview/5015861/page:29/>
3. <http://kimo.univ.kiev.ua/Phil/50.htm>
4. Лапаєнко С. В. Формування ціннісних орієнтацій старших підлітків на здоровий спосіб життя: Автореферат дис. канд. пед. наук. / С. В. Лапаєнко. –К.,2000. –19с.
5. Поташнюк І. В. Поняття "здоров'я" в системі ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців фізичної культури / І. В. Поташнюк // Науковий вісник ВДУ: Фізкультура і спорт. – Луцьк, 1997. –С. 52-55.
6. Турчак А. Л. Предупреждение вредных привычек у старших подростков средствами физической культуры: Автореферат дис. канд. пед. наук. / А. Л. Турчак. –К.,1993. –184 с.
7. Удалова О. А. Профілактика алкоголізму і наркоманії серед учнів профтехучилищ: Метод. посібник. / О. А. Удалова. –К. : ІЗМН, 1997. –100 с.

НАУКА ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ФІЛОСОФІЄЮ

Історично наука вичленувалася з філософії. Відтоді між наукою і філософією триває війна і співпраця. Методами філософії є рефлексія та герменевтика. Науковці теж рефлексують над власною методологією, але роблять це в рамках наукового методу. Фундаментальні питання пізнання, наприклад, питання про критерій істини, залишаються в царині філософії. Одним із розділів філософії є філософія науки. Позитивізм виник як бунт філософів-природознавців, таких як Огюст Конт проти метафізики. Його лозунгом стало визнання істинним тільки позитивного, тобто наукового, знання. Філософія науки запропонувала загальні принципи, за якими можна проводити перевірку наукових теорій – принцип верифікації та принцип фальсифікації. Ці принципи значною мірою сформулювали мислення сучасних науковців. Все життя людини залежить від її діяльності, яка ґрунтується на знаннях. Знання потрібне людині для орієнтації в навколишньому світі, для пояснення і передбачення подій, для планування і реалізації одержання нових знань, адже знання – це об'єктивна реальність, дана у свідомості людини, яка у своїй діяльності відображає, ідеально передає об'єктивні закономірні зв'язки реального світу. Процес руху людської думки від незнання до знання називається пізнанням, в основі якого лежить відображення і відтворення об'єктивної дійсності в свідомості людини в процесі її суспільної, виробничої та наукової дійсності, що становить пролетіку. Пізнання – це обумовлений перш за все суспільно-історичною практикою процес здобуття і розвитку знання, його постійне поглиблення, розширення, вдосконалення та відтворення. Наукове пізнання – це дослідження, яке характерне своїми особливими цілями, завданнями, методами отримання і перевірки нових знань з метою оволодіти силами природи, пізнати закони розвитку суспільства і поставити їх на службу, впливати на хід історичних подій. Теорія пізнання є вченням про закономірності процесу пізнання навколишнього світу, методи і форми цього процесу, про істину, критерії і умови її доведення. Процес пізнання зводиться від живого спостереження до абстрактного мислення і від нього до практики. Мислення – це опосередковане і узагальнене відображення в мозку людини суттєвих властивостей, причинних і закономірних зв'язків між об'єктами і явищами. 59

Проблему пізнавально-практичного ставлення людини до навколишнього світу вивчає гносеологія (від грецьк. гносис – пізнання, логос – вчення), або теорія пізнання. Теорія пізнання – це галузь філософії, що вивчає природу пізнання, закономірності пізнавальної діяльності людини, передумови, засоби та форми пізнання, відношення знання до дійсності, а також умови і критерії його істинності. Іноді цей розділ філософії називають епістемологією (від грецьк. epistema – знання; logos – вчення, наука), але здебільшого епістемологію розглядають або як теорію знання, або як дослідження лише наукового знання. Згідно із сучасною гносеологією джерелом пізнання, сферою, звідки воно отримує свій зміст, є існуюча незалежно від свідомості об'єктивна реальність. Пізнання цієї реальності – це процес творчого відображення її у свідомості людини. Принцип відображення виражає сутність матеріалістичного розуміння процесу пізнання. Знання за своєю природою – перевірений практикою результат пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини; це ідеальне відтворення в мовній формі узагальнених уявлень про закономірні зв'язки об'єктивної реальності світу. Основні напрямки філософії науки. Попередницею філософії як науки є гносеологія XVII – XVIII ст., в центрі якої було осмислення суті наукового знання і методів його одержання. Гносеологічні питання були центральною темою класичного етапу філософії Нового часу – від Рене Декарта і Джона Локка до Іммануїла Канта. Як окремий напрямок філософія науки сформувалася у XIX ст. У її розвитку виділяють декілька етапів: позитивізм та постпозитивізм. Концепція історичної динаміки науки Томаса Куна. Томас Кун (1922 – 1996) увів у філософію науки такі поняття, як наукова парадигма, наукове

співтовариство, нормальна наука і наукова революція. За Куном, розвиток науки відбувається стрибками. Розвиток наукового знання Томас Кун представив як процес зміни парадигм. На його думку, довготривалі періоди розвитку нормальної науки в рамках певної парадигми змінювалися періодами наукових революцій, що являли собою зміну парадигми. Схема представлена Куном, включала такі стадії: донаукова – криза – революція – нова нормальна наука – нова криза – революція тощо. Парадигма у Куна – це в загальному вигляді основна одиниця вимірювання процесу розвитку науки.

Можна розглядати локальні наукові революції (охоплюють окрему науку) і глобальні наукові революції, які охоплюють усю науку в цілому і призводять до нового бачення світу. Можна виділити такі глобальні наукові революції:

1. Наукова революція XVII ст., що знаменувала появу класичного природознавства. Усі наукові досягнення вбудовувались в загальну галілеєвсько-ньютонівську картину світу.

2. Наукова революція кінця XVIII-початку XIX ст., що призвела до дисциплінарної організації та диференціації науки.

3. Наукова революція кінця XIX – початку XX ст. – революційні зміни в різних галузях знань: відкриття теорії відносності, квантової механіки, перегляд висхідних уявлень про простір, час, рух, виникнення кібернетики, становлення теорії систем, генетики. Ці відкриття при впровадженні в промисловість стали підґрунтям для науково-технічної революції.

4. Наукова революція кінця XX – початку XXI ст. – відкриття в мікро-і мегасвіті, початок глобальної перебудови всіх знань про Всесвіт.

Висновок: наука тісно пов'язана з філософією та складають визначну роль у розвитку суспільства. Предметом філософії науки є загальні закономірності і тенденції наукового пізнання, як особливої діяльності по творенню нових наукових знань, взятих у їх історичному розвитку і розглядуваних у історично змінному соціокультурному контексті. наука має потребу в обґрунтуванні, з'ясуванні свого місця і ролі в житті суспільства, з'ясуванні своєї природи і можливостей. Сьогодні це ще більш очевидно, ніж коли-небудь раніше, зрозуміти науці саму себе значною мірою допомагає філософія.

Література

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168 (№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

СВОБОДА ЛЮДИНИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність теми **дослідження**. Сьогодні глобальні трансформації впливають на свободу людини зачіпають і змінюють світовідчуття індивіда, світ людського досвіду, культурну ідентичність цілих народів, суспільства в цілому. Над окремими аспектами свободи людини в глобалізованому світі замислюються: філософи, політологи, культурологи, соціологи, економісти та інші. Актуальність роботи полягає в тому що умови розвитку сучасного світу створюють образ людини, існування якої неможливе без різноманітних взаємозв'язків із світом.

Мета дослідження – розкрити сутність взаємодії свободи людини у глобалізованому світі в умовах глобального розвитку крізь призму національних інтересів.

Об'єкт дослідження: свобода людини, як сутність глобалізації світу стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів.

Предмет дослідження є форми взаємодії людини та світу в умовах глобального розвитку в контексті національних інтересів.

Завдання дослідження: дослідити сутність свободи людини, показати її роль у глобалізованому світі; проаналізувати роль людини у світі; з'ясувати особливості свободи людини у глобалізованому світі.

У філософському широкому розумінні свобода – це можливість чинити так, як хочеться. Інколи під цим мається на увазі, що це – свобода волі. Проблема свободи в історії філософії ускладнюється тим, що багато мислителів намагалися вивести із сутності свободи обов'язок людини, прагнули або взагалі не вживали поняття свободи, або вживали, обмеживши його певним чином. Але обов'язок ніколи не може впливати із самої свободи, а лише з етичних міркувань. Будучи необмеженою за своєю сутністю, свобода якраз повинна мати на увазі етику, щоби зробити людей повністю відповідальними за все те, що вони роблять і дозволяють робити іншим. В історії розвитку поняття свободи поняття творчої свободи поступово витісняє поняття свободи від перешкод (примусу, причинності, долі). В древній філософії у Сократа і Платона мова йде перш про за все про свободу в долі, потім в філософії Епікура та в неоплатонізмі йдеться про біди людського існування. Епікур доводив, що свобода це можливість проходження мети життя – жити самотньо, без страждань, при здоровому тілі і стані безтурботності духу. Для Епікура свобода стає центральною проблемою його філософії. Окрема людина, одночасно усвідомлює і своє підпорядкування необхідності соціального порядку і свою потребу діяти наперекір її примушує силі. Епікур вбачає, що свобода може бути знайдена не поза необхідності, а в тих самих реальних умовах, в яких проявляється необхідний порядок речей [1, с. 89]. В Середньовіччі малася на увазі свобода від гріха та прокляття церкви. В епоху Відродження і наступний період під свободою розуміли безперешкодний всесторонній розвиток людської особистості. Зокрема, античні філософи розглядали відповідальність людини крізь призму свободи, сприймаючи свободу людини як відповідальність за власну поведінку, орієнтовану на інтереси держави. Сучасний етап світового розвитку характеризується динамічним поглибленням процесів інтеграції політичного, економічного, культурного життя країн світу. У широкий вжиток увійшов термін глобалізація як характеристика формування єдиного планетарного суспільства. Глобалізація відбувається у двох напрямках – усередині і назовні. Розвиток всередині означає, що процес йде шляхом розширення використання іноземних товарів, капіталу, технологій. Розвиток назовні свідчить про переважну орієнтацію держави на світовий ринок і глобальну експансію фірм. Серед зазначених аспектів свободи людини в глобалізованому світі є одне з провідних місць безумовно належить проблемі свободи людини. Адже, як зазначено вже в повоєнній «Загальній Декларації прав людини», найістотнішим прагненням людей мусить бути створення такого справедливого, гідного світу, в якому людина матиме свободу, звільниться від страху та злиднів, а кожний індивід та суспільні інституції сприятимуть дотриманню основних прав і свобод [2, с. 39]. Нормативною формою взаємодії свободи людини і глобалізованого світу є гарантовані державою культурні права і свободи людини. В них відображається міра волі, що об'єктивно визначається станом розвитку суспільства, забезпечується самовираження людини, встановлюються і гарантуються умови реального

використання культурних благ для власного розвитку. Кожна людина повинна мати можливість для самовиявлення, творчості й поширення своїх творів будь-якою мовою за своїм вибором, зокрема рідною мовою, мати право на якісну освіту та професійну підготовку в умовах цілковитого шанування її культурної самобутності, а також можливість брати участь у культурному житті за власним вибором і додержуватися своїх культурних традицій у межах, що визначаються дотриманням прав людини та основних свобод [3, с. 46]. У світі свобода особи обмежується інтересами суспільства. Однак бажання й інтереси людини не завжди збігаються з інтересами суспільства. На різних етапах історії людства можливість вільного вибору особистості була неоднаковою. З кожною новою епохою відкриваються нові можливості зростання ступеня свободи особи. Це положення в сучасному суспільствознавстві як на Заході, так і на Сході стало загально визнаним. Тому сьогодні основним критерієм суспільного прогресу є рівень гуманізації суспільства, становища в ньому особистості – рівень її економічної, політичної, соціальної і духовної свободи. Кожна суспільна формація чи цивілізація прогресивні настільки, наскільки вони розширюють коло прав і свобод особи, створюють умови для її самореалізації [7, с. 117]. Філософи вважають що людина і світ – це дві взаємозалежні, взаємодоповнюючі сторони способу засвоєння дійсності людиною. Немає особистості без суспільства, і немає суспільства без особистості. Саме глобалізація диктує необхідність розгляду всезагальних закономірностей розвитку нового формату моделі людини у взаємодії із глобалізованим світом.

Висновок Отже свобода людини і світу в умовах глобального розвитку характеризуються суперечністю, неможливістю існування одного без іншого; повсякденністю, якій людина мусить підкорюватися (в тій чи іншій мірі); творчістю, де людина формує себе; взаємозалежністю, оскільки мають єдину тенденцію розвитку. Можна стверджувати що свобода є фундаментальною цінністю для людини, але вона повинна мати свої кордони, межі, щоб не стати свавіллям, насильством над іншими людьми, тобто не перетворитися на неволю. У кожній історичну епосі існує свій тип відносин між свободою людиною і глобалізованим світом. Міра свободи, яку вкладають люди в кожну конкретну епоху, залежить від рівня розвитку економіки, від соціальних відносин і політичного ладу тієї чи іншої держави.

Список використаних джерел:

1. Іваньков А. Е., Іванькова М. А. Проблема людської свободи в вченні Епікура. Проблема свободи та її меж : Філософія, 2015. №4 С. 89 -90.
2. Науковий вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Філософські науки. 2016. № 1. С. 39 -44.
3. Донченко О. П. Свобода, як категорія права. Актуальні проблеми держави і права. 2015. Вип. 50. С. 45-50.
4. Крамар Т. В. Свобода як контамінація вибору та необхідності: Гуманітарний вісник ЗДІА 2016. С. 117.

*Данилюк Максим,
студент гр. КБ-11,
факультету комп'ютерних інформаційних технологій, ЗУНУ*

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми дослідження. Україна стала незалежною, коли сучасна глобалізація почала розвиватися високими темпами. Таким чином, нова країна з давньою історією заново визначає свою ідентичність та відносини зі світом у ширшому контексті глобальної культурної конвергенції. У центрі цього процесу знаходяться засоби масової інформації, які відображають і впливають на темпи глобалізації. В Україні держава систематично не нав'язувала зверху єдине бачення ідентичності, а знизу не склалося консенсусу щодо того, що означає бути українцем сьогодні. У той же час кардинально змінилася медіасистема. Таким чином, засоби масової інформації можна розглядати як засіб, де видно боротьбу за владу чи ідентичність. Багато в чому Україна слідує ширшим світовим тенденціям.

Мета дослідження полягає у виявленні переваг, можливостей та загроз для України, як учасника глобальних світових процесів.

Об'єкт дослідження – глобалізація як рушійна сила суспільного прогресу в Україні.

Предмет дослідження – розвиток суспільства України в контексті глобалізації. Завдання дослідження: розкрити сутність і концепції глобального розвитку суспільства; вивчити основні підходи глобального розвитку; встановити місце і роль України у сучасних глобалізаційних процесах. Прагнення України до повноцінної участі в політичному та економічному житті Європи зумовлене геополітичним розташуванням та історією нашої держави. Крім того, визначення Європейською комісією України держави, яка є пріоритетним партнером Європейського Союзу в рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства, свідчить про те, що європейська інтеграція та членство в Європейському Союзі є найкращим засобом реалізації національних інтересів, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин, для переходу від співробітництва до економічної інтеграції та зміцнення політичного співробітництва, побудови економічно розвиненої, демократичної держави [1, с. 12]. Враховуючи ці чинники, особливого значення набуває розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України та оцінка можливостей економіки держави щодо її адаптації до глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Головним завданням нашої держави має стати активне проведення реформ та модернізація всіх сфер економіки шляхом створення сприятливих умов для успішного ведення бізнесу та підприємництва відповідно до європейських стандартів, суттєве вдосконалення інституційних структур державного регулювання, доведення їх наближення до принципів права ЄС [2, с. 5]. Важливо вибрати ефективну інтеграційну стратегію, враховуючи досвід країн, які приєдналися до ЄС і стали успішними. У зв'язку з цим основою вигідної торгівлі та сприятливого інвестиційного клімату в Україні, її євроінтеграційного розвитку є, насамперед, пошук принципово нових напрямків розвитку зовнішньоекономічної складової. Європейська інтеграція, як стратегічний напрямок розвитку України, є не лише зовнішньоекономічним вектором, а й орієнтиром цінностей для всього українського суспільства [3, с. 8]. Тому на шляху до вирішення цієї проблеми актуалізується необхідність вивчення закономірностей та особливостей розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів з урахуванням досвіду прийняття економічної політики до інституційної особливості європейської економічної структури. При цьому для забезпечення заявленого Україною інноваційного розвитку доцільно активізувати співпрацю в інноваційних проектах з передовими країнами зовнішньоекономічного вектору. Західноєвропейський вектор є найважливішим пріоритетом сучасної геополітики. Україна обрала стратегічний напрямок розвитку інтеграції в європейський економічний, політичний та правовий простір. Ключовим зовнішньополітичним пріоритетом та стратегічною метою України на найвищому державному рівні визначено вступ до Європейського Союзу [4, с. 7]. Важливим є вивчення досвіду країн-

членів ЄС, адаптації економічної політики до інституційних особливостей європейської економіки.

Висновок. Отже, глобалізаційні процеси, посилення економічної та політичної інтеграції є визначальною характеристикою сучасної світової економіки. Відкриття ринків товарів, послуг, інвестицій, інновацій та інших ресурсів веде до масштабної транснаціоналізації та визначає ліберальний формат міждержавного співробітництва. За таких умов багатополярна система міжнародних відносин на світовій арені суттєво вплинула на зміну зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних пріоритетів України.

Список використаних джерел:

1. Безпека та конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації : монографія / О. С. Власюк, А. І. Мокій, О. І. Ляш та ін.; за ред. О. С. Власюка. Київ : НІСД, 2017. 384 с.

2. Вплив глобалізаційних процесів на економіку України. –[Електронне джерел]. – Режим доступу: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/33.pdf

3. Толуб'як В. С., Корольок Ю. Г. Політика економічної безпеки України в умовах глобальних загроз. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 6. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1448>.

4. Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J. E. The KOF globalisation index-revisited. The Review of International Organizations. 2019. № 14. P. 543 –574.

РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми. Основне значення глобалізації як постсекулярного явища полягає в розширенні релігійної ситуації постхристиянського світу до масштабів людства в її реальних масштабах. Це кінець європоцентризму, який зараз виявляється формою провінціалізму (європоцентризм був одним із двигунів глобалізаційних процесів, але в результаті подолав сам себе). Сьогодні релігія – це не лише традиційні, панівні релігії та конфесії західного світу. Це всі релігії всього світу, аж до найменших культів, як нових, так і корінних етнічних.

Метою дослідження є вивчення релігійних цінностей в умовах глобалізації.

Об'єктом дослідження є релігійні цінності в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є дослідження релігійних цінностей в умовах глобалізації.

Взаємозв'язок між глобалізацією та релігією є одним з нових можливостей та нових викликів. З одного боку, хоча релігія користується перевагами комунікаційних і транспортних технологій, вона водночас є джерелом найбільшого опору глобалізації, при цьому виступаючи як притулок для тих, хто протистоїть її владі. З іншого боку, оскільки глобалізація дозволяє щоденний контакт, релігія потрапляє в коло конфліктів, у якому релігії стають «більш усвідомленими себе як світовими релігіями». Тут стверджується, що відносини між релігією та глобалізацією є складними з новими можливостями та подальшими викликами. Однак це не може дати вичерпного огляду релігії та глобалізації, оскільки охоплює значно більшу територію.

Загалом релігія – це «система вірувань і практик». Точніше, слово походить від латинського «religare», що означає «знову зв'язати разом те, що колись було зв'язано, але згодом було розірвано чи зламано». Дійсно, з глобалізацією економіки та політики люди відчувають себе невпевнено, «оскільки життя, яке вони колись вели, одночасно є суперечливим і змінюється». Отже, «для того, щоб людина зберігала відчуття того, що вона живе», психологічного благополуччя та уникнення екзистенційної тривоги», люди звертаються до історій і вчень із Святих Писань, які дають уявлення про те, як вони можуть бути пов'язані зі «значущим світом», тобто світом, який швидко змінюється з кожним днем.

Глобалізація приносить культуру плюралізму, що означає, що релігії «пересікаються, але залишаються відмінними етикою та інтересами» і при цьому взаємодіють одна з одною. По суті, провідні релігійні традиції світу – індуїзм, буддизм, іудаїзм, християнство та іслам – навчають таких цінностей, як людська гідність, рівність, свобода, мир і солідарність. Точніше, релігії дотримуються золотого правила: «те, чого не хочеш робити собі, не роби іншим». Тому через такі релігійні цінності глобалізація породжує більшу релігійну толерантність у таких сферах, як політика, економіка суспільства.

Глобалізація породжує більшу релігійну толерантність у таких сферах, як політика, економіка та суспільство. Оскільки глобалізація робить це, вона також руйнує традиційні спільноти, спричиняє економічну маргіналізацію та приносить індивідам психічний стрес, що створює негативну реакцію релігійної парафіяльності. Хоча глобалізація відкриває шлях до безпосереднього контакту між культурами, ідентичностями та релігіями, це також пояснює, що глобалізація приводить релігії в коло конфліктів, які підсилюють їхню специфічну ідентичність.

Релігія отримала величезну користь від технологічного прогресу. Наприклад, веб-сайти надають інформацію та пояснення про різні релігії будь-якій людині, незалежно від її географічного розташування, а також надають можливість контактувати з іншими людьми по всьому світу та проводити дебати, які дозволяють поширювати релігійні ідеї. Крім того, телебачення дозволяє використовувати релігійні канали, які надають візуальні релігійні вчення та практики. Таким чином, зробивши стрибок на інформаційну супермагістраль, яка

приносить релігійні вчення в кожен дім і спостерігає в глобальній обстановці, релігії об'єдналися в одне середовище.

Глобалізація дозволяє релігіям, які раніше були ізольовані одна від одної, тепер мати регулярні та неминучі контакти. В результаті глобалізація виявляє той факт, що оскільки релігії мають подібні цінності, жодна з них не є «правильною» і, отже, може бути змінена. Проте той самий процес, який породжує більшу релігійну толерантність, також створює негативну реакцію релігійної паразитності.

Римо-католицька церква була, можливо, першою глобальною інституцією, яка швидко поширилася по всьому європейському колоніальному світу та за його межами. Сьогодні, мабуть, найшвидше зростаючою релігією є євангельське християнство. Наголошуючи на особистому досвіді божества (на відміну від заступництва священника), євангелізм набув широкої популярності в таких регіонах, як Європа, Латинська Америка та Африка на південь від Сахари, створюючи серйозні проблеми для усталених католицьких церков.

Висновок.

Отже, оскільки глобалізація вважається «першою справді світовою революцією», «всі революції порушують традиції та звичаї народу» – тобто «саму безпеку та ідентичність людей». економічної маргіналізації, і приносить психічний стрес, люди відчувають ці менш бажані наслідки глобалізації. Маючи силу релігії «передавати картину безпеки, стабільності та простих відповідей» через історії та переконання – на відміну від економічних планів, політичних програм чи правових норм – люди звертаються до релігії.

Список літератури:

1. Єленський В. Релігія після комунізму. Релігійно-соціальні зміни в процесі трансформацій центральної східноєвропейських суспільств: фокус на Україні / В. Єленський. –К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. –419 с.
2. Колодний А. М. Християнство в духовних і культурних процесах сучасності / А. М. Колодний // Науковий вісник Чернівецького університету. –Чернівці: «Рута» 2003. –Вип. 163-164. –С. 6-11.
3. Саух П. Ю. Сучасні виклики глобалізованої епохи: суспільство і церква у пошуках відповідей // Україна і Ватикан: до і після Ватиканського собору / За ред. проф. А. Колодного, Л. Филипович, П. Яроцького. –К. : УАР, 2013. –С. 27.

*Корман Максим,
студент гр. ІСТ-11,
факультету комп'ютерних інформаційних технологій, ЗУНУ*

ЄДНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТТЯ КУЛЬТУР: ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОСМИСЛЕННЯ.

Актуальність теми **дослідження**. Сьогодні дедалі більше людей подорожують світом, виїжджають за кордон, відпочивають в інших державах. Також, вже ніхто не може жити без всесвітньої мережі інтернет, де можна спілкуватися з людьми в будь-якій точці планети. Завдяки чому постає проблема різноманітності культур, важко зрозуміти людину яка виросла в іншому середовищі, сповідує іншу релігію або залишається атеїстом. Тому що при спілкуванні з іншою людиною потрібно ненароком не образити її або ж проявити неповагу до неї або ж до традицій та релігії що сповідує ця людина.

Мета дослідження – проведення ґрунтовного філософського аналізу проблеми осмислення єдності та різноманіття культур; визначення ролі єдності та різноманіття культур, проблеми конфліктів між культурами. **Об'єкт дослідження** – особливості єдності та різноманіття культур в сучасних соціально-політичних і економічних умовах.

Предмет дослідження - визначення форм особливості єдності та різноманіття культур в контексті соціального буття.

Завдання дослідження: дослідити особливості єдності та різноманіття культур, показати їх роль у розвитку громадянського суспільства; проаналізувати особливості єдності та різноманіття культур; з'ясувати особливості розвитку культур сучасного світу.

Поняття культури органічно пов'язане з поняттям цивілізації. Термін «цивілізація» (від лат. *civilis* – громадський, суспільний, державний, громадянський) введений французькими просвітниками для позначення громадянського суспільства, що ґрунтується на таких цінностях, як свобода, право, справедливість. Отже, **поняття цивілізації позначало певні вагомні характеристики суспільства, рівень його розвитку.**

Розглянемо найбільш відомі концепції історичних типів культури та цивілізації. Відомий англійський історик **А. Тойнбі** (1889-1975). На думку Тойнбі, цивілізація виростає з первісних суспільств в результаті **виклику**, що пов'язаний зі складними ситуаціями, та успішної **відповіді** на такий виклик.

Центральним поняттям концепції дослідника є **поняття локальних цивілізацій**. В історичному просторі та часі локальні цивілізації існують ізольовано, замкнено, хоча можуть бути і подібними.

Цивілізація для Тойнбі – це структура, що є в основі соціального буття. Цивілізації дослідник визначає як суспільства, що є за обсягом в просторі і часі більші, ніж національні держави. Жодна цивілізація не охоплює всього людства.

Одна з широко відомих сьогодні теоретичних відповідей обґрунтована в **концепції зіткнення цивілізацій С. П. Хантінгтона** (1927 р. н.), сучасного дослідника світових процесів. Його робота «Зіткнення цивілізацій та перебудова світового ладу» (1996) викликала інтерес світової спільноти та перекладена на десятки мов.

Хантінгтон розглядає історію суспільства як історію зміни цивілізацій, кожна з яких своєрідна. Вплив інших цивілізацій лише завдає їй шкоди. Дослідник зробив предметом вивчення цивілізації – як неповторні, та своєрідні системи, що не можуть об'єднуватися. За Хантінгтоном, цивілізація є великим конгломератом країн, що мають спільні ознаки, з яких найголовнішим, як правило, є спільність релігії.

Кожна цивілізація бачить себе найважливішим центром світу та реконструює історію відповідно до власного розуміння. Хантінгтон наголошує, що відносини географічно сусідніх цивілізацій можуть бути суперечливими і навіть конфліктними. Конфлікти виникають на межі цивілізацій.

Одним з сучасних поглядів є виокремлення в історії людства суспільств з ознаками **традиційної або техногенної цивілізацій**. Традиційні суспільства є історично першими, на відміну від цього техногенна цивілізація виникає значно пізніше. Довгий час історія суспільства являла сукупність традиційних цивілізацій, що взаємодіяли. Давні Єгипет, Індія, Китай, Східні держави доби середньовіччя є яскравими прикладами традиційних суспільств. В сучасному світі традиційні устрої існують в державах Африки, Азії, Америки. Однак хоча вони є досить закритими традиційно, відчувають технологічний та культурний вплив техногенної цивілізації.

Лише за доби Відродження та Нового часу європейське суспільство виявляє можливості розвитку техногенної цивілізації. Наступні століття показали, що техногенна цивілізація просто поглинала та поглинає традиційні культури, що призводить до загибелі багатьох самобутніх культур і їх традицій.

Якщо говорити про ознаки та відмінності традиційної та техногенної цивілізацій, треба сказати про наступне. Почнемо з питання темпів, швидкості розвитку –соціальних змін. Традиційні суспільства характеризуються досить повільним розвитком в сенсі змін якщо порівнювати їх з часом життя людини, поколінь людей. Структури суспільного життя, форми виробництва, праці все є глибоко традиційним. Панує усталеність, повторюваність, звичка, стереотипи. Вони не змінюються протягом століть. Накопичений досвід предків, їх норми, правила суспільного життя визначають розвиток сучасних поколінь. Будь-які інновації сприймаються лише крізь призму традицій.

Техногенна цивілізація навпаки характеризується досить швидким розвитком, змінами в соціальному житті та інших сферах діяльності людини. Отже, вона є особливим типом соціального розвитку та особливим типом цивілізації. Часто її називають західною цивілізацією, окреслюючи таким чином її історичні корені, а також той момент, що європейський цивілізаційний розвиток має певні особливості, перш за все –динамізм.

Треба відзначити, що техногенна цивілізація не просто розвивається швидше, ніж традиційна. З плином часу її розвиток прискорюється, темп соціальних, технологічних тощо змін зростає. На відміну від традиційних суспільств екстенсивний розвиток замінюється інтенсивним, просторове розширення держав –прискореним у часі технологічним, інформаційним розвитком.

Можливості техногенної цивілізації, що виявляються в її потужній експансії, пов'язані значною мірою з становленням нової системи цінностей. На відміну від панування визнаного, традиційного в попередніх суспільствах, в техногенній цивілізації цінністю вважається інновація як така.

Отже, треба наголосити на таких ціннісних особливостях техногенної цивілізації, як орієнтація на автономію індивіда –індивідуалізм та свободу, свободний вибір.

Хоча початок техногенної цивілізації означений добою Відродження, її засади почали формуватися задовго до цього. Такими вважаються особливості античної культури та цивілізації, розвиток полісів з їх демократією. Античність надала світу теоретичну науку – геометрію, яка на століття визначила взірці теоретичного.

Власне техногенна цивілізація починається приблизно з XVIIст. та проходить три стадії: передіндустріальну, індустріальну та постіндустріальну. Саме в техногенній цивілізації виникає уявлення про орієнтованість прогресу в майбутнє. Історичний час сприймається як незворотній рух від минулого до теперішнього і майбутнього. На відміну від цього в традиційних суспільствах час розуміли або як циклічний або вважали, що "золота доба" вже позаду. Техногенне суспільство живе в атмосфері постійних змін та очікування нових змін. Людина техногенної цивілізації значною мірою ототожнює цивілізаційний прогрес з рухом до щастя та благополуччя.

Вплив техногенної цивілізації на природу, культуру, людину визначається її світоглядними орієнтирами. Якими саме? Світоглядні засади техногенної цивілізації є такими, що на їх основі людина розуміється як активно діюча, як така, що ставить і досягає певних цілей в процесі своєї діяльності. Світ сприймається, перш за все, як об'єкт діяльності і пізнання. Домінуючою стає світоглядна орієнтація, у відповідності з якою вважається, що світ існує для людини. В тому числі для людини існує і природа, яку, як і світ взагалі, людина має підкорити та перетворити.

Специфічні світоглядні засади техногенного суспільства визначають і розуміння природи як упорядкованого процесу. Такого, що є пізнаваним для людини і є об'єктом реалізації людських цілей. Принципово іншими є світоглядні засади традиційного суспільства. В ньому природа сприймається як живий організм, в межах якого існує і людина. Закони природи і людського існування сприймаються як щось наднаціональне. В техногенному суспільстві формується світоглядне уявлення про те, що необхідно створити певну техніку і технологію, які дозволять володіти природою, світом. Діяльність, що раніше потребувала років, місяців, тижнів, тепер здійснюється за декілька днів, хвилин, секунд. Вражаючий приклад –інтернет-спілкування, коли інформація в будь-яку точку земної кулі може бути доставлена за лічені хвилини.

Висновок:отже, сучасність демонструє світовій людській спільноті складні перетини цивілізаційних та культурних сенсів, які потрібно прочитати в дискурсі перспектив людства, можливостей подальшого розгортання людської історії. Моделі історичних типів культури та цивілізації виявляють ті гіпотетичні шляхи, якими людство буде рухатися далі. Очевидно, що для того, щоб цивілізаційне та культурне майбутнє справдилося, потрібна успішна комунікація культур та цивілізацій всіх народів та держав світу.

Список використаних джерел:

1. Хангтингтон С. Столкновение цивилизаций. М. : Издательство АСТ, –2003.
2. Тоинби А. Цивилизация перед судом истории. Сборник. СПб.,1995.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО

Актуальність теми дослідження. Інформаційно-комунікаційні технології швидко змінилися за останні 20 років із таким ключовим розвитком, як **поява соціальних медіа**.

На сьогоднішній день темпи змін прискорюються. Наприклад, **розвиток мобільних технологій** відіграв важливу роль у формуванні **впливу соціальних медіа**. Відповідно по всьому світі **мобільні пристрої** домінують за кількістю хвилин, проведених онлайн. Це в свою чергу дає можливість підключатися в будь-якому місці та в будь-який час на будь-якому пристрої в руках кожного користувача соціальними мережами.

Мета дослідження полягає у виявленні впливу соціальних мереж на суспільство.

Об'єкт дослідження – вплив соціальних мереж на суспільство.

Предмет дослідження – розвиток впливу соціальних мереж на суспільство.

Завдання дослідження:

- Визначити вплив соціальних мереж на соціалізацію особистості молоді;
- Охарактеризувати інтернет-простір як агента соціалізації сучасної молоді.
- Обґрунтування основних чинників використання соціальних мереж.

Майже четвертина населення світу зараз у Facebook. В Україні майже 80% усіх користувачів Інтернету перебувають на цій платформі. Оскільки **соціальні медіа процвітають завдяки взаємодії між людьми**, вони стають більш потужними в міру дорослішання.

Завдяки Інтернету люди з меншин бачать, що вони не самотні. І коли ці люди зустрічаються один з одним через **соціальні мережі**, вони можуть щось робити: створювати мему, пости та цілі онлайн-світи, які зміцнюють їхній світогляд, а потім пробувати в мейнстрім.

Без **соціальних мереж** соціальні, етичні та екологічні проблеми мали б мінімальну видимість. Підвищена видимість проблем змінила баланс сил з кількох рук до мас.

Зворотний бік: **соціальні мережі повільно вбивають справжній активізм** і замінюють його «слаболюбством» [1, с. 3].

Завдяки соціальним мережам ми можемо мати багато інформації про деякі аспекти чи визначення ідеалів, яких ми не знаємо. Ми також можемо вільно й анонімно висловлюватися на будь-яку дискусію чи тему та оприлюднювати свої позиції та ідеали на основі офіційних джерел. На жаль, існують так звані «фейкові новини», яким вдається ввести людей в оману, а в деяких випадках можуть змінити позицію та філософію цих людей.

Серед усіх існуючих соціальних мереж більше переважають Facebook і Twitter. Ці мережі охоплюють усіх людей, які люблять Інтернет, завдяки цьому вони мають доступ до інформації та можуть проводити дебати та критику на будь-яку тему, будучи випромінювачами та одержувачами різноманітних аргументів, ідей та підходів.

Хоча **активність у соціальних мережах** сприяє підвищенню обізнаності про соціальні проблеми, залишаються питання щодо того, чи перетворюється ця обізнаність у реальні зміни.

Як відомо, соціальний обмін спонукав людей використовувати комп'ютери та мобільні телефони для того, щоб висловлювати стурбованість соціальними проблемами без необхідності активно брати участь у кампаніях у реальному житті. Його підтримка обмежується натисканням кнопки «Подобається» або обміном вмістом [2, с. 95].

Підлітки мають потребу вписуватися, бути популярними та перевершувати інших. Цей процес був складним задовго до появи соціальних мереж. Варто додати Facebook, Twitter, Snapchat та Instagram, і раптом підлітки будуть під тиском занадто швидко виростати в онлайн-світі.

Одним із **ефектів соціальних мереж** є заохочення людей утворювати та цінувати штучні зв'язки, а не справжню дружбу. Терміну «друг» у **соціальних мережах** не вистачає близькості, яку ототожнюють із звичайними дружніми відносинами, коли люди дійсно знають один одного, хочуть говорити один з одним і часто спілкуються віч-на-віч.

Ні для кого не секрет, що інформація є силою. Без засобів поширення інформації люди не можуть використовувати владу. Позитивний вплив соціальних медіа є поширення інформації в сучасному світі. Такі платформи, як Facebook, LinkedIn, Twitter та інші, зробили можливим доступ до інформації одним натисканням кнопки [3, с. 2].

Дослідження parse. Іу показують, що тривалість життя історії, опублікованої в Інтернеті, становить 2, 6 дня в порівнянні з 3, 2 днями, коли історія поширюється в соціальних мережах. Це різниця в 23%, що значно, якщо врахувати, що мільярди людей користуються Інтернетом щодня.

Це означає, що чим довше циркулює інформація, тим більше дискусій вона викличе і тим більший **вплив соціальних мереж**.

Висновок.

Отже, світ був би набагато повільнішим без **соціальних мереж**, це завдало як шкоди, так і користі. Однак **позитивний вплив соціальних мереж** є астрономічним і значно переважає зло, пов'язане з обміном.

Зрештою, спільний доступ означає, що люди бачать вміст і реагують на нього. Поки вміст актуальний і потреба в інформації все ще існує, будь-якій організації, яка використовує соціальні мережі, завжди варто виставляти публікації.

Список використаних джерел:

1. Вплив соціальних мереж на суспільство. URL:http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25028/2/MSNK_2018v1_Krivososova_O-Influence_of_social_networks_43-44.pdf
2. Поліщук О. С. Вплив соціальних інтернет-мереж на формування «Я» / О. С. Поліщук // Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал / Голов. ред. Д. В. Яковлев; відпов. секретар І. В. Шамша; Міністерство освіти і науки України; Національний університет "Одеська юридична академія". –Одеса, 2017. –Вип. 16. –С. 93-96.
3. Соціальні мережі як новий інструмент ведення інформаційних війн у сучасному світі. URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/268617385.pdf>

«ФІЛОСОФІЇ ЖИТТЯ» А. ШОПЕНГАУЕРА З ПОЗИЦІЇ СУЧАСНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Однією зі споконвічних і в той самий час завжди актуальних проблем філософії є проблема поєднання інтересів суспільства та особистості. Сьогодні, коли у «соціальной еволюції» суспільств домінують процеси глобалізації, проблема поєднання інтересів стає дедалі поширенішою та гострішою. Інтереси, як і потреби є рушійною силою діяльності, поведінки і вчинків людей. Вони, говорив Гегель, рухають народами. Потреби притаманні всім біологічним організмам, в тому числі й людині. Вони є у всіх суб'єктів: індивідів, соціальних груп, держав, суспільств, людства і т. д.

Мета дослідження – проведення ґрунтовного філософського аналізу «Філософії життя» А. Шопенгауера з позиції сучасності.

Об'єкт дослідження – А. Шопенгауер та його філософська концепція «Філософії життя» у відображенні поглядів сучасного світу.

Предмет дослідження – визначення відношення до філософії песимізму в контексті сучасного соціального буття.

Завдання дослідження: дослідити сутність песимістичних ідей, сприйняти концепцію «Філософії життя» А. Шопенгауера в реаліях сучасності.

Песимізм Артура Шопенгауера походить від його піднесення волі над розумом як джерела людської думки і поведінки. Песимізм є найбільш відомою рисою його філософії, і його часто називають філософом песимізму. Шопенгауер вважав песимізм глибокою доктриною, яка довгий час була прийнято більшістю людства. Песимістичне бачення Шопенгауера впливає з його розповіді про внутрішню природу світу як безцільне сліпе прагнення. Оскільки воля не має ні мети ні цілі, її задоволення неможливо.

Зазвичай песимістичний погляд заплямований звинуваченнями в тому, що він не лише сприяє депресивній точці зору, але й сприяє посиленню цієї вимоги. Згідно з цим сприйняттям, світ був по суті наповнений злом, і не може бути перепочинку. Розгортання подій відбувається автоматично і поза нашим контролем. Рівно чи різко все вислизає. Все починалося б із поганого і йшло б ще гірше. Було б справді важко усвідомити, за допомогою чесного аналізу, що добре завжди може бути кращим, а погане назавжди буде усунено. Усі негативні якості настільки сильні, що, здається, немає справжньої надії вижити. Якимось з історичної точки зору зрозуміло, що навряд чи було кілька видатних філософів, які могли б прийняти песимізм як філософію. Релігійна філософія вважала оптимізм необхідною якістю для прогресу на шляху духовності. З іншого боку, ті, хто пережив свій час, мали тенденцію шукати притулок лише під песимізмом.

Світ – це Воля. Це означає, що його погляд на повсякденне життя як на жорстокий і сповнений насильства світ – світ, породжений застосуванням принципу достатньої причини, ґрунтується на зумовленій людиною інтуїції, а саме на прямому, подвійному пізнанні свого тіла. як суб'єкт і об'єкт. Таким чином, можна вважати, що песимістичне бачення світу Шопенгауера ґрунтується на розрізненні суб'єкт-об'єкт, тобто на загальному корені принципу достатньої причини. Як згадувалося вище, ми бачимо цю фундаментальну опору на розрізнення суб'єкт-об'єкт, відображене в самій назві його книги, світ як воля та уявлення, що, по суті, можна прочитати як Світ як суб'єктивно та об'єктивно сприйнятий.

Воля об'єктивує себе в ієрархії градацій від неорганічного до органічного життя, і кожен ступінь об'єктивації волі, від гравітації до руху тварин, відзначається ненаситним прагненням. Крім того, кожна сила природи і кожна органічна форма природи беруть участь у боротьбі за захоплення матерії в інших сил або організмів. Таким чином існування характеризується конфліктами, боротьбою і невдоволенням.

Досягнення мети або бажання, продовжує Шопенгауер, призводить до задоволення, тоді як розчарування такого досягнення призводить до страждання. Оскільки існування

характеризується нестачею або браком чогось, і оскільки задоволення цієї потреби є нежиттєздатним, існування характеризується стражданням. Проте страждання є більш помітними в житті людей через їхні інтелектуальні здібності. Замість того, щоб служити полегшенням від страждань, інтелект людських істот приносить додому їх страждання з більшою ясністю і свідомістю. Навіть використовуючи розум, люди жодним чином не можуть змінити ступінь страждань, які ми переживаємо; справді, розум лише збільшує ступінь, до якого ми страждаємо.

Оскільки сутність буття –ненаситне прагнення, а ненаситне прагнення –це страждання, Шопенгауер приходять до висновку, що неіснування є кращим за існування. Однак самогубство –це не вихід. Не можна вирішити проблему існування самогубством, оскільки, все існування є стражданням, смерть не припиняє страждання, а лише припиняє форму, яку набуває страждання. Правильною відповіддю на визнання того, що все існування є страждання, є відвернення або відмова від власного бажання. На його думку мета людського життя –відвернутися від жаги. Порятунком можна знайти лише у покірності самому собі.

Індульгенція душі або послідовності рівнів, досягнутих реалізацією волі, відповідає градація рівнів у мистецтві, від найнижчого –мистецтва будівництва (архітектури) –через мистецтво поезії до вищого мистецтва –музики. Але мистецтво лише на мить звільняє людину від служіння волі. Справжнє звільнення є результатом лише прориву кордонів індивідуальності, нав'язаних его. Хто відчуває вчинки співчуття, безкорисливості, людської доброти і відчуває страждання інших істот як свої, той на шляху до зречення волі до життя, досягнутої святими всіх народів і часів у подвижництві. Антропология та соціология Шопенгауера, як Гегеля, не починаються з держави чи спільноти, вони зосереджені на людині –терплячій, страждаючій людині, яка працює

Висновок. «Все бажання виникає з потреби, отже, з нестачі». Шопенгауер показує, що песимізм впливає із самої природи волі. З іншого боку, бажання само проростає від дефіциту. Завдяки цьому він супроводжується нещастям або стражданнями. Задоволення в повній мірі може бути ще неможливим, коли є значний відсоток виграшу;здається, багато інших явно заперечують. Видове «бажання» як таке безмежне. Справжнє виправдання може бути скупом представлено. Тому тривале щастя або мир здається надуманою ідеєю або майже малоімовірною. Тому Шопенгауер вважає: «Поки ми є суб'єктом бажання, ми ніколи не зможемо мати тривале щастя чи спокій».

Відсутність нещастя не гарантує щастя, Шопенгауер наполягає на цьому факті і поширює те саме на інші сфери. Розгляд життя, фіксований ним як «біль», щоразу, коли ми оголошуємо пари протилежностей, ми пропускаємо лінію розмежування. Тому відсутність одного не перетворює іншого на його протилежність.

Література:

1. Arthur Schopenhauer –How To Be A Pessimist (Philosophical Pessimism) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KAWQzQ3F9L4>
2. Schopenhauer's Pessimism Published online by Cambridge University Press:08 January 2010
3. Schopenhauer, HomDs Mann, Rupa and Co. (2002) New Delhi
4. Zimmern H (1932) Schopenhauer: His life and philosophy, Allen and Unwin, London

Петровський Юрій,
*студент факультету комп'ютерних та
інформаційних технологій ЗУНУ.*

СУЧАСНА МОЛОДЬ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ

Актуальність теми **дослідження**. Однією зі споконвічних і в той самий час завжди прогресивних людей була молодь. І молодь завжди мусила протистояти різним викликам суспільства. В 2020 році перед молоддю постала ново перепона – пандемія коронавірусу. Важливу роль тут відіграв не лише медичний, а соціологічний фактор. З метою призупинити поширення коронавірусу практично у всіх цилізованих країнах світу було введено карантинні заходи, такі як дистанційне навчання, обмеження масових заходів, а згодом і їх повна відсутність. Результатом такого розвитку подій є негативне соціологічне відображення на психічному здоров'ї молоді. Адже спілкування – це не лише соціологічна, а й біологічна потреба людини. Тут аналізований нами екзистенціал виконує важливі функції емоційного контакту та своєрідної розрядки чи релаксації особистості, яка онтологічна вкрай необхідна для відновлення нормального психічного, а відтак і фізичного стану людини й забезпечення її нормальної життєдіяльності як прояву її буття.

Мета дослідження – проведення ґрунтовного філософського аналізу впливу карантинних обмежень на свідомість молоді та їх психічне здоров'я.

Об'єкт дослідження – особливості розвитку молоді як особистості в умовах пандемії.

Предмет дослідження – визначення форм взаємодії молоді через засоби дистанційного спілкування.

Завдання дослідження:

- Дослідити сутність живого спілкування для молоді.
- Проаналізувати зміни у світогляді та свідомості молоді.
- З'ясувати особливості розвитку молоді в умовах пандемії.

В процесі філософського дослідження проблем сутності молоді в умовах пандемії, її буття, соціальної діяльності виникають ускладнення, викликані суперечливістю між людиною, як соціальною, біологічною істотою та інформаційними технологіями. Річ у тім, що технології несуть двояке значення, з одного погляду вони ідеальне рішення для молодої людини, яку обмежили в спілкуванні, але з іншого погляду технології виступають, як інгібітор що притуплює духовний та психологічний розвиток. Подолання даного ускладнення значною мірою залежить від попереднього соціального розвитку людини, її вміння контролювати свої потреби, тощо. Отже, сутність взаємодії людини та технологій полягає в самоактуалізації людини в просторах інтернету. Варто зауважити той факт, що якими б корисними не були б соціальні мережі й комп'ютерні технології загалом, вони не замінять живого спілкування. Можна вважати спілкування не просто надзвичайно важливим екзистенціалом людського буття, але й специфічним феноменом, який забезпечує цілісність і системну єдність індивідуального й суспільного буття, можливість спільної праці й навіть самоіснування людини і нормального функціонування й розвитку суспільства. Дослідження живого спілкування носять міждисциплінарний характер, тому що їх результати мають сьогодні не тільки виключно теоретичне, а й відповідно практичне значення. [1] Це пояснюється тим, що дійсно живе спілкування невід'ємний чинник життя молоді у всіх сферах людського буття. І серед сучасних тенденцій сьогодні важливе місце посідають зміна цілей і характеру живого спілкування, життєвих цінностей та орієнтацій, помітне посилення процесів міжкультурної комунікації і загальне послаблення духовності, культури й відповідальності суб'єктів комунікації за свої дії і ставлення до інших людей.

В умовах пандемії відбувся значний вплив на свідомість та світогляд молоді. Під час карантинних обмежень молодь почала усвідомлювати важливість живого спілкування та своє місце у соціумі. З перших днів введення, так званого локдауну молодь пережила великий

стрес. Оскільки людський організм ефективно реагує на різку соціологічну зміну. В деяких людей це може негативно позначитися на подальшому психічному розвитку. Яскравим прикладом може бути учнівська та студентська молодь. В умовах пандемії COVID –19 формат навчання змінився. Він став дистанційним, і багатьом учням середніх та вищих навчальних закладах іноді важко впоратися з необхідністю зосередитися на навчанні без повсякденного безпосереднього впливу вчителів. [2] За відсутності стимулюючого фактору серед учнів, або студентів може погіршитися успішність у навчанні. Якщо відбувається який процес, то для цього є підстави і наслідки цього процесу. В даному випадку процесом є погіршення успішності, а підставами для цього є відсутність психологічної підготовки до подібних катаклізмів, Як наслідок, суб'єкт даної ситуації, може усвідомити важливість навчання та знайти своє місце у цьому житті. Не найкращим розв'язанням даної проблеми буде не усвідомлення суб'єктом масштабу ситуації, що може призвести до подальшої розумової деградації –і це відповідно значно впливає на подальший духовний розвиток і все життя загалом. Якщо провести розгалуження студентів після дистанційного навчання, то нажалі кількість успішних студентів значно зменшиться, тобто зменшується і науковий потенціал держави. Такий розвиток подій в недалекому майбутньому може призвести не лише до зменшення освітнього та духовного розвитку, але й до зниження статусу держави перед іншими країнами.

За умов пандемії свого апогею досягнув розвиток самоосвіти. І це очевидно, оскільки молодь має більше вільного часу і це ідеальний крок до самоосвіти. Глобальній кількості молоді по всьому світу зараз потрібно більше можливостей, щоб якимось чином само реалізуватися. Сучасні навички, які молодь отримує під час самоосвіти є важливими не лише при працевлаштуванні, але й є важливими для громадської діяльності та їхнього загального психічного добробуту. За дослідженням ЮНІСЕФ, підлітки із розвинутими життєвими навичками краще долають труднощі. Вони також більш стійкі до викликів, що негативно впливають на психічне здоров'я. Окрім того, такі навички допомагають молодим людям брати активну участь у житті своїх громад та привносити позитивні зміни у їхнє життя [3].

Висновок. Отже, в умовах глобальної пандемії серед молоді відбуваються як позитивні, так і негативні процеси. Розвиток світогляду, психіки та соціальної думки серед молоді залежить від попередніх навиків і перед цим сформованої психологічної системи. Карантинні обмеження дають для молоді шанс саморозвитку та вивчення нових компетентностей. Які можуть знадобитися не лише при працевлаштуванні, але й повсякденному житті. Молоде суспільство почало усвідомлювати важливість живого спілкування та відчуло його значущість на формуванні людини, як важливого елемента суспільства.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт UNICEF. URL. <https://www.unicef.org/ukraine/upshift>
2. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред. В. Г. Кременя; [координатор інтернет-посібника В. В. Рибалка; колектив авторів]. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2020.

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Актуальність теми **дослідження**. Упродовж останніх двох десятиліть для розвитку вітчизняної наукової думки характерним посилення уваги до філософських проблем економіки. Здійснюються спроби зрозуміти сутність процесів, що відбуваються в економіці – важливій сфері людського існування. Як відомо, протягом тривалого періоду часу вивчення філософії здійснювалося позаглибоким зв'язком з економічною наукою.

Мета дослідження – показати взаємозв'язок таких наук, як філософія та економічна теорія, економіка і т. п.; дія цих наук на практиці, у суспільстві.

Об'єкт дослідження – сутність економічних процесів, проблем у власне людському вимірі, у контексті найрізноманітніших форм життєдіяльності суспільства і особи.

Предмет дослідження – філософія економіки – сфера філософського знання про сутність економічного буття людини в багатовекторному полі соціуму й гуманістичному аспекті.

Виклад основного матеріалу. Філософія економіки покликана досліджувати та розв'язувати проблеми таких сутнісних вимірів економічного життя суспільства, як власність, вартість, праця, капітал тощо. Філософія економіки розглядає систему господарювання як багатовимірний, суперечливий, об'ємний світ (світ суспільства і природи), який перебуває у постійному русі й розвитку. Специфіка філософського знання допомагає піднятися над зовнішнім, буденним аналізом поверхневих явищ та їх властивостей, проникнути в сутність глибинних економічних процесів, які неможливо збагнути ні досвідом, ні практикою, оскільки вони виходять за межі раціонального осягнення, але є буттєвими і за певних обставин достатньо відчутними.

У практичному вимірі філософія економіки розгалужується принаймні на два напрями – філософію господарства та філософію бізнесу, що постають як сфери теоретичного аналізу відповідних вимірів економічної діяльності. Предметом є виробничі відносини, які складаються з економічних та загальних організаційно-економічних відносин. Аналіз – предмет дослідження розчленовується, мислення йде від конкретного до абстрактного. Синтез – досліджує економічне явище у взаємозв'язку та взаємодії його складових. Метод поєднання логічного й історичного підходів до вивчення економічної теорії. Соціально-економічний експеримент. Завдання – привести в систему зібрані факти, дослідити їх, виявити суттєві риси явища, тенденції його руху.

На перший погляд, філософія та економіка – це дві різні сфери. Одна визначає свідомість, друга – буття. Більшість філософських дослідників абстрагуються від реального життя, економічних відносин, віддаючи перевагу «чистій філософії». Агностицизм Юма, ідеалістична діалектика Гегеля, антропологічний матеріалізм Фейєрбаха звужували філософію до окремих питань, відривали людську думку від життя. Тут спостерігаємо перевагу матерії над розумом. За панування такої філософії стає неможливим сам процес розвитку. Марксистсько-ленінська догматика врешті-решт призводить до заперечення ролі людини в суспільному житті. Кожне нове досягнення, наукова розробка, нова суспільна система є результатом мислення людини, її ідей. Якщо немає ідей, то немає й розвитку. На цій основі можна сформулювати філософський ланцюг, який справді веде до економічного, соціального і духовного розвитку.

До кола основних проблем філософії економіки відносять:

- використання методологічних напрацювань філософії для дослідження сутності економічного та економічних проблем;
- філософсько-гносеологічний аналіз економічних знань і теорій;
- розкриття взаємодій філософських та економічних ідей;
- аналіз результатів впливу інформаційних, нано- і біотехнологій, штучного інтелекту на економічне життя, місце в ньому людини;

- виявлення особливостей розвитку економічних систем в умовах глобалізації.

Серед головних підходів філософії економіки виділяють: історико-філософський підхід (висвітлює взаємозв'язок філософських та економічних ідей в історії людства); конкретно-історичний підхід до пізнання економічного життя; системний підхід до господарсько-економічної життєдіяльності суспільства; філософсько-антропологічний та соціологічний підходи до розуміння людини як суб'єкта економічної діяльності, процесів соціалізації і формування соціальних типів особистості; крос-культурний підхід до аналізу економічних чинників розвитку суспільства; етико-аксіологічний підхід для виявлення ставлення людини до споживацьких благ і матеріальних цінностей тощо.

Філософія науки є основою філософського трактування економічних теорій, яка відображає складний, всеосяжний, безмежний економічний світ. Філософська рефлексія економічної науки продовжує інтелектуальний ряд філософського бачення таких наук, як право, політика, етика, антропологія, природничі науки.

Філософія економіки не ставить за мету замінити конкретні економічні знання чи теорії; вона осмислює світоглядні, цивілізаційні, антропологічні, гносеологічні, аксіологічні, етичні, соціально-прогностичні тощо аспекти економічного розвитку, свідомості, пізнання та діяльності людини.

Висновок. Філософія економіки передбачає розгляд проблем методологічного характеру, пов'язаних з розумінням «економіки» у значенні певної наукової теорії. Варто зазначити, що філософію матеріальне виробництво цікавить як компонент соціуму, як одна із складових людського способу життєдіяльності. Філософія економіки –галузь філософського знання, яка ще тільки формується як дослідницький напрям, хоча необхідність в її розробці стає все більш очевидною у зв'язку із величезним впливом економічного фактору на всі ланки сучасного життя людини і суспільства. Сучасна філософія економіки розвивається по декількох напрямках: філософія господарства, філософія бізнесу, філософія власності, філософія товару і грошей, філософія економічної політики, господарська етика. Філософське бачення економіки дає можливість більш повного, цілісного і глибокого її осягнення, щовельми необхідне для сучасної цивілізації. Аналіз основних економічних питань з погляду філософії дозволяє глибше осмислити природу суспільства, принципи реального життя людей і характер їх відносин, зав'язаних на їх корінні потреби і інтереси, без яких немислиме саме існування людей.

Список використаних джерел:

1. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія», Острог, 2015. –Випуск 18.
2. Глушко Т. П. Філософія економіки: структурно-методологічний аналіз: дис. к. ф. н. : 09. 00. 03 / Глушко Т. П. –К. : 2006
3. Приятельчук А. О. Структура філософії економіки. Гуманітарний вісн. ЗДА. 2012. № 48.
4. Економічна енциклопедія : у 3-х т. Т. 1; редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Академія, 2000.

ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність теми **дослідження**. Вивчення феномену релігійності сучасної молоді – одне з важливих завдань філософії. Усвідомлюючи у собі різні ідентичності, молода людина повинна їх узгодити та виробити для себе певну ідентичність. Саме вона дозволить особі стати самодостатнім членом суспільства та побудувати гармонійні взаємовідносини з іншими членами спільноти. Цей процес передбачає формування духовних цінностей – орієнтирів, за допомогою яких молодь сприймає навколишній світ, визначає свою роль і значимість у ньому. Світ змінюється швидко, а молодь – соціальна група, надзвичайно чутлива до таких процесів. На мою думку, запобіжником від них може стати релігія. Саме віра у справедливість вищих сил постає основою для формування духовності молоді, яка потрібна суспільству загалом. Наразі існує потреба у вивченні релігійних орієнтацій сучасної молоді, аби з їх врахуванням організувати відповідний навчально-виховний процес у закладах вищої освіти.

Мета дослідження. Дослідження формування релігії у житті сучасної української молоді та їх релігійних орієнтацій.

Об'єкт дослідження. Релігія в уявленні сучасної молоді.

Предмет дослідження. Релігійні цінності та орієнтації української сучасної молоді.

Завдання дослідження. З'ясувати релігійні цінності, релігійні орієнтації та релігійний світогляд української сучасної молоді. Релігія – особлива форма усвідомлення світу, основою якої є віра в надприродне, і яка включає в себе сукупність моральних норм і типів поведінки, обрядів, культових дій та об'єднання людей в організації: церкву, релігійну громаду [1]. Релігійна свідомість є найдавнішою посеред інших видів людської свідомості. Релігія є не лише основою суспільства – вона визначає його характер та спрямованість, культурні, духовні та моральні цінності. Нині Україна переживає складний процес трансформації, який супроводжується не тільки матеріально-фінансовою, а й духовно-моральною кризою. На сьогодні гостро стоїть питання щодо відродження духовних цінностей у підростаючого покоління. Процес формування духовності молоді нерозривно пов'язаний з релігійними цінностями [2]. Фактичний стан релігійної свідомості українських студентів спричинений позбавленням духовного світу молоді від суцільного ідеологічного переслідування і контролю; пошуками світоглядних орієнтирів у суспільстві, яке проживає кризу, як духовну, так і психологічну. Вчений Павло Кленцов зазначав, що релігія дарує людині розуміння сенсу життя, світогляд, сприйняття і розуміння ближніх, самого себе. Вона сприяє соціалізації молоді, адже вважається, що релігійна община є «ідеальним соціумом», у якому в кожного появляються свої обов'язки. Часто буває у житті, що саме релігія дає людині певний стимул, «повертає людину до життя», робить людину цілеспрямованою і позитивно настроєною [3]. Як найактивніша частина соціуму, молодь визначає перспективи розвитку суспільства. Одночасно, не маючи достатнього життєвого і соціального досвіду, практичних навичок, молодь намагається пристосовуватися до тих умов, які оточують її в існуючому соціумі, де в духовному відношенні все більше відчувається вплив релігії [4]. Вибір релігії є особистісним явищем, у якому поєднуються як зовнішні чинники, так і внутрішні мотиви молодої людини. У процесі релігійного самовизначення сучасної молоді провідну роль відіграє сім'я і духовна культура, яку успадковує особистість від народження. Згодом, вже на етапі вторинної соціалізації, у процесі свого розвитку та формування молодь отримує можливість вільного вибору релігії. На базі власного релігійного досвіду молода людина з багатьох релігійних традицій надає перевагу тому, що найбільшою мірою відповідає її переконанням. Цей вибір багато в чому є можливим завдяки наявному релігійному плюралізму – «простору релігійних пропозицій» [5]. Останнім часом в Україні набули значного поширення нові релігійні рухи. За даними соціологів, приблизно 10% населення, насамперед з числа молоді, студентів, школярів, науково-технічної та творчої інтелігенції називають себе їх прихильниками. В

основі розрізнення цих релігійних об'єднань лежить зв'язок з тією чи іншою культурною традицією. Одні з них тяжіють до Заходу, інші – до Сходу, треті кореняться в місцевому ґрунті. Є й такі, які являють собою немов об'єднання елементів різних культур і конфесій. Специфічні вони і за своєю ідейною спрямованістю, за характером функціонування як духовних явищ [6]. Отже, релігійні пошуки сучасної української молоді перебувають у динамічному русі та залежать від релігійної атмосфери всього українського суспільства. А реалії нашого суспільства є неоднозначними та багатограними. Так, високий рівень релігійності не відображає рівень моральності молодого покоління. Важливим є соціально-побутові умови проживання молоді, бо коли маєш умови життя такі, що потрібно вижити, то тут моральні виміри стають іншими. Тому потрібно відроджувати релігійну духовність не через будівництво храмів та молитовних будинків, а через особистісні переконання та цінності.

Список використаних джерел:

1. Письменна А. В., Слободянок А. В. Ставлення до релігії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11436/Письменна.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Інститут соціології національної академії наук України «Ціннісні пріоритети молоді України за період 2009-2014 рр. Аналітична записка». – К. – 2016.
3. Балух В. Релігійність молоді: загальноукраїнський і регіональний аспект/В. Балух//Релігія та соціум – 2010. – № 2 (4) – С. 117-119
4. Гарас Л. М. Вплив релігійного фактору на становлення громадянського суспільства: автореф. Сімферополь: ТНУ ім. В. І. Вернадського, 2007. 16 с
5. Релігійність української молоді: раціональний вибір чи спонтанний крок. Аналітика. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/10564-religijnistukrayinskoyi-molodi-racionalnij-vibir-chi-spontannij-krok.html>
6. Без молоді нема завтрашнього дня. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://blyzhchedoboga.com.ua/molodi-zavtrashnogo-dnya/> – 2013

РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми **дослідження**. Актуальним завданням сучасних політологічних досліджень є аналіз динаміки розвитку релігійних цінностей та їх впливу на становлення особистості. Саме дисципліни гуманітарного циклу дають необхідний обсяг знань, без яких неможливе становлення кожної людини як особистості, формування її духовної культури. Цей цикл включає таку дисципліну, як релігієзнавство. В 19 ст. почало формуватись знання релігієзнавство як складна і самостійна галузь. Хоча накопичення відповідних знань відбувалося в попередні століття, згодом воно переросло в комплексну, багатогранну і багатопрофільну науку – релігієзнавство. З'являється на стику різних дисциплін, живиться їх досягненнями, одночасно збагачуючи їх. У процесі пізнавальної діяльності людина формує себе як особистість, набуває фахових знань, акумулює енергію для подальших інтелектуальних і духовних пошуків.

Мета дослідження – проведення ґрунтовного філософського аналізу становлення особистості під впливом релігії і її цінностей; визначення ролі релігієзнавства, функціонування й розвитку релігії, її будови, прояви в історії суспільства, роль у житті окремої людини.

Об'єкт дослідження – особливості становлення суспільства і впливу релігійного фактору на процес формування особистості.

Предмет дослідження – особливості розвитку особистості під впливом релігійних цінностей.

Завдання дослідження: проаналізувати роль впливу формування і поширення релігій на особистість.

Виклад матеріалу. Тепер у філософській, релігійній і богословській думці звертаються до поняття цінності. Цінності будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини чи суспільства, заради якого вона діє, витрачає сили, час, гроші, здоров'я тощо, заради якого вона живе. Теорія цінностей почала розроблятися ще за часів античності. Буття і цінності тоді були ще не розділені. Платон, наприклад, вважав, що знання цінностей і їх реалізація в реальному житті – це одне і те ж. Відтак істинно добродійною і мудрою людиною є та, яка знає що таке високі духовні цінності і здійснює свої вчинки відповідно до них. Аристотель мав свою точку зору на дану проблему і вважав, що знання цінностей і реальна поведінка людини – не однопорядкові явища. Вищими для Аристотеля є діакретичні цінності – істина, мудрість, моральність. Кант також розробляв своє вчення про цінності. Він вважав, що цінності самі по собі не мають буття, вони є вимогами, які звернені до волі особистості, до цілей, які вона ставить перед собою. Представник філософської антропології М. Шелер вважав, що цінності можна досягнути лише через переживання. Серед актів переживання цінностей дослідник виділяє співчуття, любов, ненависть. Бог для Шелера – це вища цінність, а любов до Бога – вища форма любові і фундаментальний феноменальний акт. Переживання цінностей – це не психічний, а космічний акт. Носієм цінностей є дух. Він протиставляється життєвій силі і прагне до споглядання вічних абсолютних цінностей. Людина повинна розвивати в собі духовне начало, щоб досягнути царства вічних цінностей. В сучасному розумінні цінності – це ідеї, норми, процеси, відносини матеріального і духовного порядку, які мають об'єктивну позитивну значимість і здатні задовольняти певні потреби людей. Кожній особі притаманна своя специфічна ієрархія цих цінностей, які виступають зв'язуючою ланкою індивідуального і суспільного життя.

Особистісні цінності відображаються у свідомості у формі ціннісних орієнтацій – найважливіших елементів внутрішньої структури особи, закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю їх переживань і відмежовують значиме, істотне для даної людини від неістотного, незначимого. Таким чином, система цінностей визначає сутність людини,

направленість її дій і вчинків. За нинішніх умов релігія повинна стати тим консолідуючим центром, який би активізував створення нової системи моральнодуховних цінностей, нового світогляду, який би базувався на глибоких культурно-духовних традиціях нашого народу. Нинішні тривожні часи різноманітних економічних та політичних катастроф спричинили одну з найбільш небезпечних криз – кризу довіри, моралі, сумління та віри, які, в свою чергу, можуть призвести до духовно-моральної загибелі не лише окрему людину, але й цілі держави. Зазначимо, що релігійна етика не має розглядатися як суто схоластична середньовічна наука в межах моральних церковних та духовних настанов клерикалів у храмі. Християнське вчення завжди зосереджувало свою увагу як на вірі, так і хороших справах, без яких спасіння неможливе. «Віра без справ мертвою є», – відзначає Євангеліє. Найбільше імпульсів християнська релігія давала для здійснення доброчинності і підвищення моральних якостей. Саме тому Вольтер казав, що якби Бога не було, то його потрібно було придумати.

Згідно з християнським віровченням, мораль відрізняється від релігії, оскільки моральне почуття прямує до істинного й доброго, хоч і в даному життєвому статусі, а релігійне почуття прямує до нескінченного і вічного. Якщо метою релігії є єднання з Богом, то метою моралі – досягнення морального вдосконалення. Однак мораль і релігія в житті людини знаходиться в такому тісному зв'язку, що відділити їх можна лише теоретично. Саме релігія забезпечує і посилює моральну свідомість, так як вважає, що від людських очей можна сховатися, а від Божих – ніколи. Бог є вищим прикладом морального вдосконалення і джерелом морального піднесення. Відповідно до поглядів М. Лосського, людина прагне піднятися до Божества, яке розглядається як вища абсолютна досконала цінність, саме як Краса, Добро і Любов. Але при цьому сама людина вибирає добро чи зло. «Бог творить світ не як багатоманітність подій, а як сукупність істот, які самі, незалежно від Бога і один від одного, створюють події, вступаючи один з одним у відносини любові чи ворожнечі». Все наше життя наповнене безліччю різноманітних подій і явищ. Значна частина їх приносить нам біль і розчарування. Ми повинні усвідомлювати, що тільки проходячи через страждання і випробування людина загартовується і здобуває необхідний досвід життя. Головне полягає в тому, що подолавши саме біль втрати людина починає внутрішньо зростати і розвиватися, формуючи вищі духовні цінності. При цьому страждання дає значний поштовх до духовного розвитку людини. В старовину говорили: «Те, що примушує нас страждати, вчить нас мудрості». Істинно мудрою є та людина, яка, пройшовши великий життєвий шлях, витворила для себе в своїй голові цілісну картину світу, в основі якої лежить глибинне розуміння сутності явищ та процесів світу, що витікає із системи високих морально-етичних цінностей.

Висновок. Отже, християнські цінності (любов, відповідальність кожної людини перед Богом, плюралізм, свобода, справедливість, соборність, солідарність, милосердя, жертвність, взаємоповага, єдність, консолідація) закладають духовний фундамент розвитку особистості. Християнські цінності є основою громадянського суспільства. Саме церква закликає сучасне людство відстоювати принцип рівності та відповідальності кожної людини перед Богом, законом та державою. Історія релігій доводить, що християнство здатне бути реальною силою багатогранних процесів державотворення як чинник культурної, політичної й соціальної мобілізації суспільства.

Список використаних джерел:

1. Біблія і мораль / Біблійні корені дій християнина / Пер. з італ. І. Цмоканич, О. Демко, Т. Окіс, О. Бодак. – Львів: Свічадо, 2012. – 200 с.
2. Обер Жан-Марі. Моральне богослов'я. – Львів: Стрім, 1997. – 296 с.
3. Маринович Мирослав. Ісус і Божий народ: юдеї і християни у спільноті спасіння. – Львів: Свічадо, 2009. – 88 с.

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми. В наш час інформаційні і телекомунікаційні технології є дуже важливою частиною інфраструктури суспільства. Від них залежать не тільки технологічний, а й соціальний і економічний стан країни загалом – її роль в міжнародному розподілі праці, здатність розвивати демократичні відносини, збільшувати кількість робочих місць.

Мета роботи. Дослідити та проаналізувати роль інформації в сучасному суспільстві за допомогою теоретичного опрацювання різних джерел, власних знань.

Об'єкт дослідження. Філософський аналіз інформаційного суспільстванашого часу.

Сучасне суспільство неможливо уявити без інформації. Кожна людина отримує якісь знання за допомогою неї. Інформація приходить до теперішньої людини з різних джерел, виділю деякі з них:

- Новини
- Книги
- Інтернет
- Спілкування

Френк Вебстер відзначає п'ять основних типів інформації, які можна використовувати для визначення інформаційного суспільства: технологічне, економічне, професійне, просторове та культурне. За словами Вебстера, характер інформації змінив наш спосіб життя. Те, як ми поведимося, зосереджується на теоретичних знаннях та інформації. Деякі люди, такі як Антоніо Негрі, характеризують інформаційне суспільство як суспільство, в якому люди виконують нематеріальну працю. Таким чином, вони мають на увазі виробництво знань або культурних артефактів. Однією з проблем цієї моделі є те, що вона ігнорує матеріальну і по суті індустріальну основу суспільства. Однак це вказує на проблему для працівників, а саме, скільки творчих людей потрібно цьому суспільству для функціонування? Наприклад, може бути так, що вам знадобиться лише кілька зіркових виконавців, а не безліч невідомих осіб, оскільки роботу цих виконавців можна легко розподілити, змусивши всіх другорядних гравців опинитися в нижній частині ринку. Зараз видавці зазвичай рекламують лише своїх найбільш проданих авторів і намагаються уникати решти, навіть якщо вони все ще стабільно продаються. З точки зору розповсюдження, фільми все більше і більше оцінюються за їхніми першими вихідними, у багатьох випадках вирізаючи можливості для розвитку з уст в уста.

Загалом інформаційне суспільство – це суспільство, в якому інформація замінює матеріальні блага як головний рушій соціально-економічного розвитку. Суспільство, яке використовує технологічну майстерність своїх членів та інфраструктур, щоб стимулювати зростання та розвиток. Існують дискусії щодо точного визначення інформаційного суспільства, але в загальних рисах воно відноситься до суспільства, в якому створення, поширення, використання, інтеграція та маніпулювання інформацією є важливою економічною, культурною та політичною діяльністю.

Зараз обговоримо переваги та недоліки інформаційного суспільства.

Переваги:

За словами Френка Вебстера суспільство завжди зверталося до різних джерел інформації; отримання цієї інформації іноді виявлялося складним завданням, оскільки були часові та просторові перешкоди. Це призвело до високих витрат на транспортування та затримання процедур. В даний час є Інтернет, тому не потрібно залишати затишок свого дому. Завдяки мережі інформаційні подорожі об'єднують людей незалежно від їх географічного розташування через їх комп'ютери. Те ж саме стосується товарів, навчання, роботи та навіть розваг.

Цілком очевидно, що електронні мережі частково замінюють повітряні та морські шляхи мінняють спосіб, яким шлях інформації досягають кожного домогосподарства. «Тепер з мінімальною затримкою можемо отримувати доступ до джерела інформації (документального, цифрового або особистого) будь то інший кінець міста чи інший кінець світу», слова Френка Вебстера. Це сприяє зростанню обміну інформацією, а отже, скороченням часу та витрат на це, також завдяки цьому скорочується витрата паперу, що є доброю новиною. На мою думку у найближчому майбутньому людина буде дуже затребувана в у перевагах цих можливостей. Використання електронної пошти було тільки початком. Якщо ми вже працюємо, вчимося і спілкуємося через мережі, то ми вже стали членами інформаційного суспільства.

Недоліки:

- Розробка та використання технологій навіювання, які можуть бути використані в ЗМІ
- Інформаційна нерівність, що полягає в різному ступені доступності інформації членами людської спільноти
- Вторгнення в приватне життя людей за рахунок повного контролю над ними
- Проблема достовірності інформації
- Можливість знищення приватності людей та організацій за допомогою інформаційних технологій
- Психологічні проблеми пов'язані з віртуальною реальністю

Як ми бачимо недоліків також достатньо і вони дуже вагомі. Кожна людина має право на приватність, яка не має порушуватися через неправильне використання інформаційних технологій.

Отже які висновки ми можемо зробити:

1. Інформаційне суспільство є неймовірно важливим в наш час.
2. Інформаційне суспільство використовує технологічну майстерність своїх членів та інфраструктур для стимулювання зростання та розвитку країн.
3. Вже зараз ми можемо вільно отримувати інформацію з різних джерел та поширювати інформацію за допомогою Інтернету.
4. Приватність людей та організацій може знищитися за допомогою інформаційних технологій. Також виникає проблема достовірності інформації.

Література

5. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
6. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
7. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
8. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність даної теми. На даний час, коли розвивається усе на світі, від смартфонів до машин на автопілоті, та інше, людство починає забувати про духовні цінності, про те що щастя не в грошах чи великому будинку. Тільки коли людина попадає в скрутну ситуацію, починає вірити в Бога, і молитись щоб все було добре, але більшість після такого, і далі продовжують своє життя в пошуках роботи з хорошою зарплатою, розвинути свою кар'єру та інших матеріальних благ. Тому я вважаю що цю проблему, потрібно розглянути глибше.

Метою даної роботи езагальнотеоретичне і філософське дослідження духовних цінностей в сучасному глобалізованому світі.

дослідження є духовна сфера сучасного суспільства в умовах глобалізації.

Завданням даної роботи є уточнення визначень «духовні цінності» та «глобалізація», описати духовні цінності які мають бути притаманні кожній людині для найкращого подальшого проживання на землі, висновок

Що ж таке духовні цінності? Відповідь на це питання є, але воно не правильно сформовано «Духовні цінності –це уявлення, явища, поняття, вимоги, що притаманні людині, спільноті або науковому чи етичному вченню», середньостатистична відповідь на питання які найголовніші духовні цінності існують:

1. Правда
2. Праведність
3. Любов
4. Милосердя

Мабуть, ця статистика голосить правду, але не до кінця, тому що більшість людей, нажаль, добиваються своєї мети не найкращими способами, а саме брехнею, насиллям та іншими. У медалі завжди є дві сторони: одна з них блискуча, де пише номер один, а на другій стороні залишається бруд та заморожені руки, які йшли шляхом неправди. Тобто кожна людина має свої духовні цінності і сама вибирає собі шлях по якому буде йти.

Що таке глобалізація? Простими словами глобалізація це явище, під час всесвітнього прогресу, яке об'єднує культури, змішує у собі певні риси людей різних націй, одним словом- стандартизація.

На мою думку, вище наведена статистика є правильною, з точки зору гуманності, адже кожен хоче бути кращим, а з самого дитинства нам прививають що саме основне в житті це любов, щастя, правда, добро. Але ніхто не знає чи це правильний вибір, тому більшість ідуть стадом туди куди їм показують пальцем, але є особистості які шляхом неправди ідуть до добра, з одного боку це неправильно, з другого навпаки. Нажаль людський розум має рамки, які важко подолати. Я вважаю також, що ця статистика не ідеальна, адже на світі не може бути лише добро, я прихильник того, щоб був баланс. З іншої точки зору, в світі не існує зла, ми його придумали самі, так само можна і сказати про холод, адже це відчуття яке ми придумали для опису відсутності тепла, також не існує і темноти, це явище яке ми придумали для опису відсутності світла, бо кімнату зі світлом не можна зробити темною, а навіть якщо можна то тільки використовуючи інше джерело світло, щоб зробити тінь від певного предмету, тобто зло це відсутність добра. Якщо не зважати на те, що матеріальні цінності переважають у сучасному світі, то духовні цінності також є невід'ємною частиною людського життя, переважно люди мають честь, гідність та інші хороші якості через те що вони вірять в Бога або поставили собі хорошу ціль в житті.

Висновок: отже, кожна людина, має свої духовні цінності, і вона їх задовольняє духовним споживанням. Духовне споживання може бути у пізнанні, у естетиці (прагнення краси світу), у спілкуванні, це може бути якесь хобі чи інші речі.

Література

9. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
10. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
11. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
12. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ: ПЛЮСИ ТА МІНУСИ

Актуальність теми дослідження: Соціальні мережі об'єднують мільйони людей, які спілкуються між собою використовуючи їх. Тому є важливим дослідити соціальні мережі як особливий засіб комунікації та зробити припущення щодо їх розвитку найближчим часом. Це зумовлено тим, що сучасна людина не уявляє себе без Інтернету, все більша частина життя її є віртуальною, така ситуація відкриває величезний простір для дослідження, запровадження нових ідей, пошуку нових рішень.

Мета дослідження – проведення аналізу впливу соціальних мереж на молодь та висвітлення потенційних можливостей соціальних мереж.

Об'єкт дослідження: Людина під впливом великої павутини соцмереж.

Основне завдання дослідження – розкрити позитивні та негативні наслідки користування соціальними мережами.

У сучасному суспільстві все більшого розвитку набуває Інтернет. На відміну від інших засобів інформації, соціальні мережі поєднують у собі друковану, фото- та відеоінформацію. Використовуючи інтернет-мережу для навчання, ми можемо сприймати одну й ту ж інформацію такими каналами сприйняття: зоровим, слуховим, оскільки є можливість прочитати, побачити та почути, що суттєво покращує процес засвоєння інформації.

Позитивний вплив соціальних мереж.

1. Соціальні мережі – основний спосіб розповсюдження новин. За даними дослідження, проведеного каналом CNN, було виявлено, що 43% новин поширюються через такі соціальні сайти як Фейсбук, Твітер, MySpace, YouTube. Серед позитивів соціальних мереж можна виокремити швидку та дешеву комунікацію, оперативний обмін інформацією, можливість бути у центрі подій, нові знайомства.

2. «Часто люди не можуть реалізуватися у справжньому житті, а за допомогою Інтернет вони створюють собі певний бажаний для себе образ, вважають науковці.

3. Соціальні мережі – це не лише місце для спілкування із друзями. Вони можуть бути використані для проведення семінару, конференції. Це віха майбутнього, це технологічний розвиток суспільства.

4. Соціальні мережі допомагають мозку працювати. Так за даними BBC NEWS групі вчених з США під час проведення спеціалізованого дослідження вдалося виявити невелику за розмірами ділянку головного мозку, яка відповідає за організацію соціального життя. В тих людей, які надають перевагу активному способу соціальної поведінки, ця частина головного мозку розвинена набагато краще, ніж у решти населення.

5. Концерти, прогулянки по скверам, похід з друзями до кінотеатру – звичні речі, чи не так? А як щодо людей з обмеженими можливостями? Адже їм соціальні мережі можуть замінити все це.

6. Протягом останніх 5 роки соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя більшості українців. Мабуть, одним із самих яскравих підтверджень даної тези є те, що Папа Римський, Бенедикт XVI, позитивно ставиться до спілкування в соціальних мережах, про що йдеться у зверненні понтифіка, підготовленому до 45-го Всесвітнього дня спілкування. Бенедикт XVI зазначив, що спілкування в соціальних мережах допомагає встановити нові знайомства, сприяє обміну знаннями, діалогу культур.

Негативний вплив соціальних мереж.

1. З одного боку, соціальні мережі є безцінним винаходом. Але ставши прогресом для людства, вони стають регресом для кожної окремої людини. Проживаючи в одному місті ми місяцями можемо не бачити близьких. Отримуючи все нові та нові методи спілкування в онлайн, люди поступово втрачають навички живого спілкування та активної взаємодії.

2. Мало хто замислюється, що інформація про себе несе загрозу користувачеві. Адже почастишали випадки, коли при грабуванні квартир чи авто зловмисники використовували інформацію, отриману з соціальних мереж.

3. Соціальні мережі становлять загрозу і для сім'ї. За результатами опитування, проведено з нагоди Національного тижня сім'ї в Британії, виявилось, що четверта частина 15-річних підлітків вважають соціальні Інтернет-мережі найважливішим, що є в їхньому житті.

4. Доведено негативний вплив і на успішність соціальних мереж. Були проведені дослідження по цьому питанню в Нідерландах професором Кіршнером. Дослідження показали, що оцінки учнів, які готуються до занять за комп'ютером, не відключаючись від соціальної мережі, на 20% нижчі, ніж у тих, хто не проводить час в Фейсбук. Також виявилось, що останні приділяють навчанню на 88% більше часу (мається на увазі самостійна підготовка).

5. Провідні ж соціологи вважають, що при безперервному спілкуванні в соціальних мережах можна збожеволіти. Вони пояснюють це тим, що через подібні сайти люди ізолюються від реальності і стають менш людьми. Ілюзія підвищення зручності спілкування насправді відбирає у нас «живу» взаємодію і лише створює імітацію реального світу. Соціальні мережі, як і кожне творіння людських рук, є недосконалим. Тому потрібно задуматись, чи не забагато часу ми витрачаємо на них, якого нам ніколи ніхто не поверне.

Висновки. Отже, проведення аналізу впливу соціальних мереж показало, що позитивними факторами взаємодії у соціальних мережах є відсутність перешкод для спілкування, отримання корисної, нової інформації, проведення дозвілля, ознайомлення з відео й аудіо новинками, допомога в навчанні, всебічний розвиток. А серед негативних: залежність від соціальних мереж та Інтернету в цілому, негативний вплив на психофункціональний стан користувачів, незахищеність особистої інформації, не завжди достовірні інформація, відкритий доступ до негативної інформації.

Література

13. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168 (№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
14. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
15. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
16. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

РОЛЬ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження. Формування морально-етичних цінностей як невід'ємної складової – складне завдання, що стоїть у центрі уваги педагогів, психологів, учителів та батьків, Оскільки від їх впливу залежить розвиток людини з малечку. Саме тому дуже важливе наше оточення, яке будує нашу особистість. Вплив молодіжних субкультур, окрім багатовікової культури та духовно-моральних цінностей українського народу, стає все більш очевидним для студентської молоді. Це спонукає сучасних вчителів формувати в учнів духовно-моральні цінності, заохочує кожного розвиватися індивідуально.

У певному розумінні вся духовно-моральна проблематика людського існування загалом починається з того, що розвиток культури ставить людину перед вибором, смислові засади якого закладені в універсумі духовності. Реалізуючи свою свободу вибору, кожен з нас обирає життєвий шлях, рід діяльності, партнерів по спілкуванню, ту або іншу систему ціннісних орієнтацій тощо. При цьому, однак, кожен вибір чогось певного є водночас відмовою від чогось іншого. Вже тільки через це жоден конкретний вибір не в змозі вичерпати всю безмежність запитів, реально звернених до особи, безмежність можливостей, що становлять неповторне.

Звичайно, кожна людина, здобуваючи певне виховання і освіту, на власному життєвому досвіді формує свій унікальний комплекс моральних цінностей. Ставши вмістом свідомості, ці цінності впливають на те, як і про що людина думає, як вона поводиться. Такий комплекс сформованих моральних цінностей можна розглядати як своєрідну призму, крізь яку заломлюються розмаїття дійсності. Тобто моральні цінності є своєрідним засобом відображення дійсності в людській свідомості. Наслідком такого заломлення дійсності крізь призму моральних цінностей конкретної людини є її унікальний суб'єктивний образ світу. Система морально-етичних цінностей носить конкретно-історичний характер, що розкривається через зміну якісних та кількісних показників певного елемента цієї системи – конкретної морально-етичної цінності – на кожному історичному етапі розвитку суспільства. Якісний показник вказує на наявність тієї чи іншої цінності в типовому для даного соціуму комплексі морально-аксіологічних домінант, кількісний же – на ту роль, яку вона відіграє у суспільстві. Слід зазначити, що при цьому більшість елементів цієї системи не виходять за її межі, а зазнають певних трансформацій свого змісту, що лише змінює їх статус у ціннісній ієрархії. Актуалізація певних цінностей обумовлена трансформацією всієї системи моралі, зміст якої визначає уявлення про вище благо та форму моралі, що переважають в суспільстві. Зміни на суспільному рівні передбачають і відповідні перетворення моральної складової свідомості індивідуального суб'єкту, зокрема цінностей, що реалізуються як його ціннісні орієнтації, та комплексу добродійностей, до яких він прагне на шляху до морального самовдосконалення.

Сам процес реалізації морально-етичних цінностей на рівні суб'єкта передбачає необхідність становлення у людини моральних почуттів, в зв'язку з чим актуалізується питання пріоритетності розуму (Р. Декарт, І. Кант, Г. Гегель), або емоцій (Е. Шефтсбері, Ф. Brentano, М. Шилер) в пізнанні аксіосфери моралі. Визнання наявності в тому чи іншому соціумі переважно раціонального або емоційного типу особистості, зумовлює необхідність врахування цього моменту при виборі механізмів трансляції морально-етичних цінностей. Можна сказати, що головною ціллю моральних цінностей у формуванні людини є направлення її на свій шлях. Тобто змалечку ми накопичуємо в собі ті чинники, які в майбутньому тою чи іншою мірою будуть впливати на наш вибір пріоритетів, як в професійній діяльності, так і в сімейному житті.

Список використаних джерел:

1. Ручка А. О. Цінності і типи ціннісної ідентифікації в сучасному соціумі / Анатолій Олександрович Ручка, Марта Юріївна Наумова // Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / За ред. д. ек. н. В. Ворони, д. соц. н. Д. Шульги. К. : Інститут соціології НАН України, 2013. — С. 285-297.
2. Сухомлинський В. О. Вибр. тв. : У 5-ти т. -К.,1976.
3. Райда К. Ю. Інтерпретація та розуміння глобалізаційних процесів і проблема загальнолюдських цінностей / Костянтин Юрійович Райда // Мультиверсум. Філософський альманах. — Вип. 8 (106). — К.,2011. — С. 3-12.

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Цінність – явище, що, тим чи іншим чином, задовольняє потреби людини чи суспільства, заради якого вона живе, діє, витрачає гроші й час тощо.

На даний час існує надзвичайно багато різних, суспільних і особистих поглядів на життя. Часто можна спостерігати, як підлітків дуже важливим є їхній статус між однолітками. Людина починає свідомо будувати свою позицію в суспільстві найчастіше у школі де на її розвиток впливають в більшості не батьки й вчителі, а саме діти. Підліток перебуває переважно з однолітками, тому для нього є важливішою їхня думка. На даному етапі розвитку, головним завданням є саме побудування відносин, що часто призводить до необачної поведінки. Коли ще немає чітко побудованої позиції, принципів, обмежень і строгого вміння відстоювати свою інтереси й твердо казати “НІ”, підліток легко піддається різним маніпуляціям, певним стандартам які поширені в конкретній групі людей. В такий період батькам дуже важливо підтримувати відносини з дітьми, тому що, якщо, хоч на мить, втратиться довіра, контакт може налагодитись уже занадто пізно. Наприклад, підліток розуміє, що курити неправильно, але зазнає великого тиску від однолітків: “Ніхто не дізнається”, “Це круто”, “Спробуй, не сподобається, кинеш”. А батьки, які втомлені і знервовані після роботи, не вислухали свою дитину, можливо насварили через звичайні, побутові дрібниці і ось, довіра частково втрачена. Підліток бажаючи поділитись проблемами, почуттями і ваганнями відчуває себе непотрібним і покинутим, замикається і починає слухати друзів. Однолітки за це починають хвалити, дитина відчуває себе важливою, починає слідувати за тілесними відчуттями, за тим, що приносить задоволення. Тому дуже важливо не зганяти гнів на інших людей, так як це може призвести до різноманітних небажаних ситуацій. Звичайно, якщо довіра між батьками й дітьми міцно побудована змалку, її не так важко зруйнувати, але вплив однолітків і нестійка психіка вносить свій вклад.

В наш час існує дуже багато соціальних мереж, субкультур, спілок і інших джерел інформації, які суттєво впливають на психічний стан і духовний розвиток особистості. В епоху інтернету, коли дитина має доступ майже до будь якого виду інформації і може дізнатися ледь не про все, що її цікавить необхідно зберігати пильність і уважність, щоб не впустити в своє серце і в свій розум того, чого не так легко позбутись, що може залишити шрами і спогади на все подальше життя. Через інтернет відбувається пропаганда, те що не припустиме, показують в хорошому світлі. Часто батьки, які не встигають слідкувати за всіма трендами, втрачають змогу пояснити дитині, що є зло, а що добро. Те що на підсвідомому рівні вважається неприпустимим для дорослих, підліткам здається це абсолютно нормальним, адже ж: “Зараз так у всіх”, “В наш час це абсолютно нормально”. І справді, часто буває важко навести, справді вагомий аргумент, для свого опонента, щоб переконати його в протилежному. І знову все зводиться до того, що батькам необхідно змалку вчити дитину про те, що ж є добро, а що є зло. Надмірна енергійність і цікавість до чогось нового, може зіграти поганий жарт з підлітком.

На щастя поміж різних поглядів, думок і переконань що беруть основу з фрази: “Живемо один раз, усе треба спробувати” є багато соціальних рухів, спілок, церков в яких є служіння для молоді і де їх можуть навчити і направити на істинний шлях. Не можна забувати що ми, маємо волю робити усе що бажаємо але завжди після цього стоїть “кома”, а після неї відповідальність, відповідальність за те, що ми робили, чого прагнули і для чого прожили своє життя. Тому в черговий раз, я наголошую, що раз люди вирішили мати дітей, нехай відкладуть всі свої справи і проведуть час з дітьми. Нехай навчають їх, дають поради, питають про думки, бажання й переживання, тому що ви за них відповідаєте. Дуже важливо обговорювати різноманітні питання: про здоров’я, відносини з іншими людьми, життєві пріоритети. Тому що зараз, діти мають змогу дізнаватись інформацію з різних джерел і часто там будують викривлені поняття, які вводять в оману.

Висновок. Тому шукаєм істину самі й підштовхуємо до пошуків інших, допомагаєм ближнім, заступаємся за слабших, поводимося милосердно і терпеливо й не будьмо байдужими до чужих проблем. Самі того не підозрюючи, ми можемо комусь врятувати життя

Література

17. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
18. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
19. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
20. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Одна з найбільш нестабільних і в той самий час завжди актуальних проблем є питання як формуються цінності сучасної молоді. Чому я сказав що це питання не стабільне? Тому що цінності молоді міняються доволі швидко, а в еру коли у всіх є у кишені доступ до Інтернету думки і цінності міняються ще швидше. Тим паче в різних країнах на цінності може тісно впливати менталітет і культура в тому числі.

Взагалі, якщо брати поняття “цінність” –це є те, що почуття людей диктують визнати найвищим над усім і до чого можна ставитися з повагою, визнанням, пошаною. Це також певні ідеї, завдяки яким люди задовольняють свої інтереси і потреби. Молодь у наш час постала перед складним вибором. Система її ціннісного світогляду формується під впливом глобальної зміни ієрархії загальнолюдських ціннісних орієнтацій. Прикро визнавати, що трансформація суспільного життя вивела на перші місця цінності особистого рівня, які забезпечують власні потреби та комфортне самопочуття. Сучасні суспільні відносини певною мірою провокують розквіт егоїзму в свідомості людини. Особливо це відбивається на особистості, яка знаходиться на шляху формування свого власного бачення проблем існування, яка тільки зіткнулась з визначенням духовних обмежень для себе.

Все частіше головну роль в житті молоді посідають проблеми мікрорівня. Тобто, у молодих громадян формується якісно нове сприйняття навколишнього світу крізь призму насамперед особистих інтересів. Їх турбує власне здоров'я, кар'єра, матеріальні блага, освіта, сім'я. Звичайно, це в деякій мірі правильно, тому що в капіталістичних країнах світу, з яких незалежна Україна з недавніх часів бере приклад, існує “екзистенціальний” підхід до життя. Тобто, кожен виживає як може і не покладає надії ні на кого, окрім себе. Простими словами, кожен “сам собі режисер”. Це йде всупереч ідеї “патерналізму”, яка притаманна ідеології, створеній радянськими часами. Люди не привчилися відстоювати власні інтереси, тому що все їх життя було спрямовано на досягнення спільної мети, вони покладались не скільки на себе, скільки на уряд, на бюрократичну систему, і це, нарешті, висушило в них жагу до самовдосконалення, прояву ініціативи і особисту зацікавленість. Дякувати Богу, цього не відіб'єш у молоді, тому що людина лише з часом під впливом певних факторів загальмовує прагнення до прояву своєї особистості. Тільки притаманний молоді максималізм, не обмежений безглуздими заборонами і “ідеологічними шаблонами”, спроможний каталізувати значні зміни у розвитку суспільства. Саме тому демократичні зрушення в українському суспільстві і їх подальший розвиток залежать від молодих громадян, адже вони є їх основною рушійною силою.

Також я вважаю що Інтернет неабияк впливає на цінності молоді. З можливістю бачити культури других народів не лише через текст в книжках а й через відео, фільми і тд. молодь виходить за межі мислення які їм нав'язала власна культура і оточення.

Висновок. Отже, проблеми формування ціннісного світу сучасної молоді будуть існувати завжди. Молодь стала більш егоїстична, люди почали зациклюватись як створити власний комфорт і заради цього вони готові пожертвувати іншими. Також ми зрозуміли що в сьгоднішній час людина здатна складати свої цінності як конструктор завдяки Інтернету, який розширює світобачення людей і виводить їх за межі власної культури.

Література

21. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
22. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.

23. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
24. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження: економічна сфера життєдіяльності є надзвичайно важливою, тому вона є сферою для дослідження в багатьох напрямів науки. Кожен щоденно бере участь у сфері економічного життя, адже ми купуємо і продаємо, отримуємо доходи та сплачуємо податки, також керуємо і підпорядковується управлінським рішенням, заощаджуємо і прагнемо до достатку, виробляємо та споживаємо. Осмислення економічної сфери допоможе у вирішенні проблем з якими стикається людина, допоможе направити розум та ідеї у потрібному напрямку, а також у розбудові суспільства і його розвитку. Кожній людині потрібно розуміти філософію економічного життя хоча б на базовому рівні, адже це повсякденна необхідність для життя в сучасному суспільстві.

Мета дослідження: дослідити зв'язок філософії з економікою, їх значення для економічного життя у сучасному суспільстві.

Предмет дослідження: філософсько-економічні вчення, закономірності та механізми взаємодії соціальної та економічної сфери, розвиток економічної сфери під кутом зору філософії.

Завдання дослідження: взаємозв'язок філософських ідей та економічних теорій у сучасному суспільстві.

Упродовж останніх двох десятиліть для розвитку вітчизняної наукової думки є характерним посилення уваги до філософських проблем економіки. Здійснюються спроби зрозуміти причини економічної кризи в нашій країні, пояснити сутність процесів, що відбуваються в економіці, – важливій сфері людського існування.

Кожна людина щоденно залучена у сферу економічного життя. Проблеми осмислення і розуміння економічних процесів породило філософію економічного життя. Сучасний етап розвитку філософії економічного життя є надбанням минулих поколінь. Характерною особливістю сучасної філософської науки є посилення уваги до проблем повсякденності, осмислення конкретних форм і сфер буття людини. Теперішня філософія спрямована в практичне русло, причиною являється висока динаміка суспільного розвитку, різними подіями, зміною способу життя, людських зв'язків та комунікацій, ставлення людини до природи.

Розвиток суспільства дав поштовх становленню економіки, філософія є важливою частиною розвитку економіки. Посилення уваги передусім до земних, практичних питань людського буття зумовило появу філософії економіки. Економіка, як наука, походить із філософії. Економіка життя – це і філософія розпорядження власним капіталом, і філософія ведення домашнього господарства, і філософія грошей. Філософія економічного життя – сфера філософського знання про сутність економічного буття людини в багатовекторному полі соціуму й гуманістичному аспекті [1, с. 105]. Суспільні відносини тісно пов'язані із економікою, і мають великий вплив. Соціально-політичні події спричинили зброєний конфлікт на Донбасі, і це призвело до падіння економіки, інфляції та інших несприятливих явищ в економіці. Сучасною філософією розглядає велику кількість проблем пов'язаних з економічним життям. Розвивається різними шляхами: : філософія господарства, товарно і грошових відносин, – економічної політики. Особливістю філософії те, що вона може досягнути глибинні процеси в економічній, неосяжній досвідом і практикою, адже вони поза межами раціонального розуміння. Філософські підходи дають змогу розглянути економіку як відкриту, складну, нелінійну систему з її незворотністю, можливістю виникнення нових зв'язків і відношень, з'ясувати місце і роль поодиноких людських зусиль у цій системі, які за певних станів соціального середовища можуть суттєво впливати на макроекономічні соціальні

процеси. Він дає змогу відшукати орієнтири, з якими ми моделюємо власну життєву поведінку, створює потрібні, різні умови для нашого життя і руху вперед – розвитку. Філософія економічного життя є певним енергетично-творчим джерелом економічного процесу, розвитку людських здібностей, які забезпечують економічну діяльність людини. Тотожна економічна реальність її формою, з можливістю досягнути тільки філософією економіки. У філософії господарювання економіка стоїть перед нами в універсальній формі, ніби поєдналась зі всім світом. Також пояснює філософське розуміння для економічних категорій, формує загальні уявлення, сприяючи розумінню людиною сутності економіки. Також у філософії економіки простежується теоретична опозиція ринку, окрім гострої критика недоліків стихійних ринкових механізмів, також неприйняття позитивного ролі ринку. Аргументують критики тим, що він розпалює жагу захопити природничі ресурси, роз'єднує людей, морально гнобить людську особистість.

Висновок. Отже, філософія економіки розглядає сутність економічних процесів, що відбуваються у суспільстві, крізь призму людського виміру, через сукупність форм життєдіяльності людини як суб'єкта господарювання. Сучасна філософія економіки орієнтована на особистість ще й тому, що розглядає її як силу, що забезпечує збереження та розвиток суспільства.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Економіко-філософська думка сучасного світу Київ. : Знання, 2007. 718 с.
2. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
3. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження. Однією з основних ознак розвитку сучасного суспільства є стрімкий розвиток комп'ютерних інформаційних технологій, який дає можливість сучасній людині навчатися, обговорювати проблеми, які турбують, знайомитися та спілкуватися з друзями, а також перенестися в будь-яку країну світу, дізнатися про її культуру та традиції, використовуючи необмежені можливості всесвітньої мережі Інтернет. Сьогодні Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. Проте слід зазначити, що мережа Інтернет дає не тільки можливість для розвитку здібностей, покращення знань та розширення кола інтересів, але й містить у собі реальні загрози як для дорослих, так і для дітей. Нарівні з позитивними сторонами, соціальні мережі мають і негативні наслідки – це інтернет-залежність, економія або відсутність часу на живе спілкування. Соціальні мережі, відсуваючи на другий план класичні інститути соціалізації – родину, школу, друзів, – займають усе більш домінуючу роль у процесі соціалізації особистості й здійснюють безпосередній вплив на її ціннісні орієнтації.

Мета дослідження – виявлення негативних та позитивних сторін спілкування в соціальних мережах та їх вплив на особистість.

Об'єкт дослідження – процес вивчення соціалізації особистості в сучасному інформаційному суспільстві.

Предмет дослідження – соціальні мережі як соціокультурний феномен та інститут соціалізації.

Завдання дослідження: На основі аналізу літератури з проблеми дослідження визначити вплив соціальних мереж на соціалізацію особистості та суспільства; виявити позитивні й негативні аспекти перебування суспільства у мережі Інтернет; дослідити вплив соціальних мереж на особистість; розробити практичні рекомендації щодо перебування у мережі Інтернет.

Соціальні мережі – один із соціальних інститутів, який тією чи іншою мірою виконує замовлення суспільства та окремих соціальних груп щодо певного впливу на населення в цілому, в тому числі й на окремі вікові та соціальні категорії. Однак соціальні мережі досить сильно впливають на будь-яку особистість та на процес формування поведінки, а інформація в Інтернет-мережі є недостатньо організованою та керованою. Аналіз діяльності в інтернет-мережі дозволяє відобразити її зміст у вигляді структури, яка включає в себе ряд взаємопов'язаних компонентів: комунікаційний, ціннісний, пізнавальний та поведінковий. У процесі використання соціальних мереж для спілкування у віртуальному просторі, що становить собою комунікаційний компонент, відбувається вплив на наші комунікативні процеси. У процесі спілкування у соціальних мережах створюється особливий простір (віртуальна реальність) з характерним для нього видом спілкування, де виникають нові правила та закони. Однак слід розуміти, що, не зважаючи на те, що в інтернет-мережі інколи можна отримати деякі дані анкетного характеру і навіть фото та реальне зображення співрозмовника, вони не дають реалістичного уявлення про нього. Анонімність спілкування в інтернет-мережі сприяє самопрезентації, надаючи людині можливість не просто створювати про себе враження за власним вибором, але й бути тим, ким вона захоче, що нерідко призводить до виникнення девіантної поведінки та агресивності. Пізнавальний компонент діяльності людини у мережі Інтернет дає можливість пошуку та засвоєння підлітками інформації, яка розміщена на вебсайтах, метою якого є розширення, поглиблення, уточнення власного уявлення про світ, реальну та віртуальну дійсність. На відміну від інших засобів інформації, соціальні мережі поєднують у собі друковану, фото- та відеоінформацію. Використовуючи інтернет-мережу для навчання, ми можемо сприймати одну й ту ж інформацію такими каналами сприйняття: зоровим, слуховим, оскільки є можливість прочитати, побачити та почути, що суттєво покращує процес засвоєння інформації.

Перебуваючи у віртуальному світі та вивчаючи ту інформацію, яка розміщена у соціальних мережах, кожен із нас формує свою систему цінностей, яка визначає виняткове ставлення до певних дій, вчинків, явищ як віртуального, так і реального життя; визначає нашу поведінку та майбутню соціальну діяльність, що становить собою ціннісний компонент.

Позитивними факторами взаємодії у соціальних мережах є відсутність перешкод для спілкування, отримання корисної, нової інформації, проведення дозвілля, ознайомлення з відео й аудіо новинками, допомога в навчанні, всебічний розвиток.

Серед негативних аспектів користування соціальними мережами можна назвати такі: залежність від соціальних мереж та Інтернету в цілому, негативний вплив на психофункціональний стан користувачів, незахищеність особистої інформації, не завжди достовірна інформація, відкритий доступ до негативної інформації, фінансові витрати на соціальні мережі. Водночас корисним чи шкідливим буде використання соціальних мереж та Інтернету загалом для користувача, безпосередньо залежить від сформованих у нього навичок інформаційної культури і грамотності. Саме тому сьогодні варто зосередити особливу увагу на навчанні дітей, підлітків і молоді основам безпечної поведінки в соціальних мережах та Інтернеті.

Висновок. Соціальні мережі є не тільки потужним агентом вторинної соціалізації, але й виграють конкуренцію у соціальних інститутах, які реалізують первинну соціалізацію, тому що цьому сприяє динаміка сучасного життя. При цьому ми повинні пам'ятати, що соціальні мережі є одним із вагомих факторів соціалізації, але не єдиним, оскільки постійне перебування в мережі Інтернет негативно позначається на процесі соціалізації через скорочення безпосередніх соціальних взаємодій з людьми, зміни у спілкуванні з друзями й близькими, розвиток депресивного стану. Отже, соціальні мережі мають як позитивні, так і негативні аспекти їхнього використання. Саме тому велике значення займає профілактика Інтернетзалежності, яка пов'язана з виявленням та виправленням негативних інформаційних, педагогічних, психологічних факторів, що зумовлюють відхилення в психічному і соціальному розвитку дітей та молоді.

Список використаних джерел:

1. Богдан М. С. Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж / М. С. Богдан, О. В. Горєцька // Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування. – 2014. – С. 25-29.
2. Белінська О. Н. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати / О. Н. Белінська, А. М. Жичкина [Електронний ресурс] // Белінська О. Н., Жичкина А. М. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати. Режим доступу: www.psychology.ru/internet.
3. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика / Р. Х. Вайнола // [навчальний посібник за ред проф. С. О. Сисоєвої]. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 134 с.
4. Лаврухіна О. І. Інтернет-залежність як проблема сучасності / О. І. Лаврухіна [Електронний ресурс] // Лаврухіна О. І. Інтернет-залежність як проблема сучасності. – Режим доступу: www.rusnauka.com/10_DN_2012.
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

МОРАЛЬНО –ЕТИЧНІ НАСТАНОВИ КОНФУЦІАНСТВА ЩОДО ЖИТТЯ В СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми дослідження. Видатний китайський мислитель Конфуцій (Кунфу-ци) (551-479 рр. до н. е.) виробив етичні норми та цінності, які пронизали собою всю китайську культуру і сьогодні залишаються її важливими елементами. Філософія Конфуція глибоко вплинула на суспільне життя і менталітет у Китаї, Японії, інших країнах Азії і навіть на Заході. Морально-етична спрямованість філософського вчення Конфуція, стала не тільки філософським вченням, яке з часом стало релігією великої частини східного суспільства, а й головним політичним вченням в стародавньому Китаї.

Мета дослідження – висвітлити морально-етичні настанови конфуціанства щодо життя в суспільстві.

Об'єкт дослідження – морально-етична спрямованість філософського вчення Конфуція, що стало не тільки філософським вченням, яке з часом стало релігією великої частини східного суспільства, а й головним політичним вченням в стародавньому Китаї.

Предмет дослідження – чинники, що спричинили появу саме морально-етичної доктрини в часи кризи, формування світоглядної картини світу Конфуцієм, а також основні ідеї гуманності та обов'язку через призму стародавнього Китаю.

Завдання дослідження: розкрити морально-етичні настанови конфуціанства, їх роль в суспільстві.

Як етична філософсько-релігійна доктрина конфуціанство є духовною основою китайського суспільства, оскільки формує засади соціального порядку, обґрунтовує ідеал досконалої людини.

Конфуціанство, засноване Кун-Фу-Цзі (551 – 479 рр. до н. е.) (латинізована версія імені – Конфуцій) і поширене його учнями, було китайською державною програмою, її можна охарактеризувати як нормативну програму достойного життя окремої людини та узгодженого життя всіх у суспільстві.

Головне місце в етиці Конфуція займає поняття «жень» («гуманність») – моральний принцип, який потребує покори підлеглих, турботи про суспільні інтереси, повагу до батьків і старших за віком. Існували п'ять великих і незмінних добродійностей: мудрість, гуманність, вірність, повага до старших, мужність, дотримання яких було одночасно нормою для всіх і, з іншого боку, слугувало соціально-політичній верхівці. Це сприяло запобіганню соціальним вибухам, утримувало у слухняності підлеглих.

Основною ідеєю конфуціанства є непорушність установлених небом порядків у Піднебесній (Китаї). Етика конфуціанства проголошує верховенство добра над злом, основним поняттям, своєрідним моральним законом якої є "жень" – гуманність, людинолюбство, людяність. Учення про жень було на той час новою мораллю, що ставила під сумнів засади патріархально-родових звичаїв, намагалася регулювати стосунки між незнайомими, не з'єднаними родинними зв'язками між людьми у великих містах, які у своїй взаємодії переслідували різні, а часом протилежні інтереси. За конфуціанською етикою, людина, яка щиро дотримується принципу людяності, не скоїть зла, вона здатна виявляти шанобливість, ввічливість, правдивість, кмітливість, доброту. Тому шанобливу людину не зневажають, ввічливу – підтримують, правдивій – довіряють, кмітлива досягає успіхів, а людина добра може використовувати інших. До людей слід ставитися так, як до дорогих гостей, потрібно стримувати себе, щоб поводитися згідно з ритуалом, а на те, що не відповідає його вимогам, не слід дивитися, його не можна слухати, робити. Обумовлюючи відносини людей у суспільстві і сім'ї, моральний принцип жень перебуває в органічному зв'язку з принципом сяо – шанування рідних і старших: "Молоді люди повинні вдома виявляти шанобливість до батьків, а поза домом – поважність до старших. "; "За життя батьків – служити

їм, дотримуючись ритуалу. Коли вони умруть, поховати їх відповідно до ритуалу і приносити їм жертви, керуючись ритуалом".

Конфуціанство не обминає увагою людських вад, яких можна позбавитись шляхом самовдосконалення. Адже, хоч би як людина цінувала правдивість, відвертість, мужність, твердість, людинолюбство, вона повинна їх навчитися, тобто виховувати в собі ці якості. Інакше їй не минути тупості, баламутства, грубості. А не виробивши любові до навчання, людина завдасть собі непоправної шкоди.

Висновок. Отже, ідею морально-етичного вчення, яскраво зображує концепція шляхетного чоловіка, в контексті бачення Конфуцієм держави, оскільки шляхетний муж, за словами Конфуція, неодмінно ввічливий, милосердний і викликає повагу, але головне – має незламну силу волі й стійкість духу. Він не знає страху й спокійно приймає удари долі, навіть мученицьку смерть, адже знає, що все життя служив добру й совість його чиста. Йому легко підкорятися, оскільки він вимагає від інших лише те, що їм доступне, але йому важко вгодити, бо він цінує людей не за послуги, що йому зробили, і навіть не за їх особисті якості, а за безкорисливе служіння Великому Шляху.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

МОРАЛЬНО-ДУХОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день, багато людей розуміють, що майбутнє нашого світу лежить в руках молоді. Потрібно лише глянути на список моральних та духовних цінностей сучасної молоді. Слід підмітити, що список цих стандартів (цінностей) ніколи не зменшувався, він просто доповнювався новими мораллями.

Мета дослідження – проведення глибокого філософського аналізу над цінностями сучасної молоді і те як вони впливають на сучасний світ, та звідки молоді люди набираються цих цінностей.

Об'єктом дослідження є сучасна молодь і цінності, якими вони керуються.

Список морально-духовних цінностей молодих людей поповнюється з кожним поколінням. Це в свою чергу зв'язано із релігією, звідки молоде покоління бере духовні стандарти людини.

Зараз багато людей рахує, що сучасна молодь немає багато моральних цінностей. Соціологи пишуть, що з'явилась нова молодіжна культура, відмінна від тієї, що властива суспільству в цілому. Серед молодих розповсюджуються свої смаки, традиції, жаргон. Відбуваються зміни і в моралі. Адже, рідко сучасний студент замислюється над такими поняттями, як: "моральна свідомість", "моральне виховання" та й взагалі "моральність". А саме це формує юнака як людину з великої літери. У сучасному світі система морального виховання спрямована на нав'язування людям егоїзму, моральної всюдозволеності, лицемірства, гордості, блюзнірства, відсутності ідеалів. Переконались в тому, що молодь знаходиться в моральному запустінні, можна будь-де: в магазині, в кіно, на вулиці, в школах, в університетах. Воно виражається у непристойній поведінці, привселюдному палінні, вживанні спиртних напоїв, злочинстві, розкутості та ін. І не досить просто це підкреслювати, виявляти, забороняти чи наказувати, як робити правильно. Треба зуміти поглянути на проблеми і турботи молоді з їх точки зору. А ще краще проаналізувати себе, свої критерії моралі, свої вчинки, показати власний приклад. Але зробити це толерантно, без "позиції сили". А справжньою бідою сучасної молоді є вживання у своїй мові нецензурних слів. Такі слова густо засмічують бесіди молодих людей. Також серед молоді багато людей зі шкідливими звичками. І в дійсності багато молодих набули таких моральних рис як: нечесність, неповага, лицемірство, гордість, лінь, обман, хитрість і приниження одне одного. Причиною цього є те, що молоді люди вибирають собі ненайкращих кумирів і рівняються на них. Сьогодні усім хочеться бути крутішим за своїх ровесників, том в ролі кумирів вини вибирають музикантів, акторів та блогерів. А такі люди часто пропоягандують нецензурну лексику, алкогольні і наркотичні засоби. А дивлячись на таких кумирів, старше покоління робить такі висновки. Але, як на мене, усе не так погано як ми собі це уявляємо. У суспільстві є такі музиканти та блогери, які теж передають такі риси як: доброта, людяність та згуртованість, альтруїзм. Також, у молоді є такі кумири, які поширюють такі цінності як: порядність, відповідальність, повага старших, енергійність у праці. Такими кумирами є наші батьки. Хоча кожного виховують по різному, багато молодих людей мають спільні цінності. На мою думку, багато моральних та духовних цінностей передається нам від батьків. Саме тому список цінностей зберігається з покоління в покоління.

Отже, при формуванні моральних цінностей молодої людини, треба орієнтуватись на єдність індивідуального та суспільного морального вдосконалення, аби уникнути групового егоїзму, який може призвести до конфліктів. Це серйозна проблема, оскільки вирішення її може забезпечити виживання в сучасних умовах такої спільноти як народ, людство. Таким чином, цінності разом із соціальними нормами складають основу засвоєння людиною соціального досвіду, який є важливим аспектом соціалізації. Саме ціннісні орієнтації як

найважливіші елементи структури особистості, що діють як на рівні свідомості, так і на рівні безсвідомих процесів, визначають змістовну сторону направленості, вибірковість поведінки, детермінують її мотивацію, впливають на стиль людського мислення і життя. Виступаючи як стійка система, вони включають, крім переконань, нахилів, і духовні засади, і моральні принципи. В процесі соціалізації вони стають обов'язковим фактором розвитку особистості, формування її світогляду

Список використаних джерел:

1. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості : монографія. К. : Наш час, 2005. 280с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності : наук. видання. К. : Либідь, 2006. 272 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В ПОСТПАНДЕМІЧНОМУ СВІТІ

Постановка проблеми. Проблема формування духовних цінностей студентської молоді завжди була однією з найбільш актуальних. Держава, суспільство розуміють, що студенти виступають як активна сила політичних змін, від їхніх світоглядних життєвих позицій та практичних дій залежить майбутнє країни.

Проблема в тому, що ми живемо в не прості часи. Людство уперше переживає пандемію в обставинах, де практично миттєво поширюється інформація. Актуальність теми пов'язана з тим, що пандемія –це небезпечна проблема для людства, але водночас дуже мало наукових робіт написано на цю тему.

Мета дослідження: соціально-філософський вимір феномена духовних цінностей та аналіз ролі світової пандемії у сучасному світі.

Завдання дослідження: визначити вплив світової пандемії на формування особистості молоді в умовах жорсткого карантину.

Об'єкт дослідження: ідентифікація масштабу світової пандемії на формування духовних цінностей сучасної молоді.

Предмет дослідження: особливості та специфіка впливу світової пандемії на формування духовних цінностей сучасної молоді.

Кожна епоха розвитку людства формує і вносить свої корективи в культурний та суспільний лад суспільства. Піддаючись зовнішнім і внутрішнім чинникам, їхній світогляд та цінності життя змінюються. Актуалізація вічного питання духовних цінностей, найбільше загострюється, в разі радикальних змін в кризових періодах історії. Це спонукає до формування різних громадянських позицій, творення індивіда, пошуку власного «Я».

Ціннісні орієнтації молоді формуються в процесі її соціалізації під впливом виховання та навчання. Оскільки інтерес до сучасної молоді, як до важливого фактору політичного життя суспільства, постійно збільшується, системі освіти слід звертати увагу на те, щоб гуманітарні науки краще сприяли формуванню необхідних для суспільства ціннісних орієнтацій молодих людей [3, с. 47].

Проблема інтегрування України у європейське співтовариство актуалізує потребу у вихованні громадянина-патріота, гуманіста і демократа. Очевидно, що без таких універсальних моральних і патріотичних цінностей як чесність, совість, відповідальність, гідність, толерантність, свобода, патріотизм не можна сподіватися на поліпшення ситуації у країні [1, с. 22].

Сьогодні ми можемо спостерігати по усьому світу психічне напруження в суспільстві, пов'язане з пандемією коронавірусу. Щоб відповідати вимогам сьогодення і бути спроможним до конструктивної самореалізації, людина повинна бути тілесно і психологічно здоровою, мати духовний імунітет для протистояння руйнівним зовнішнім факторам.

Феномен пандемії –як своєрідна епідеміологічна криза –це поширення нового захворювання в світових масштабах. Сьогодні ми маємо справу з коронавірусом. ЗМІ нагнітають масове психічне напруження щодо карантину та жахливих наслідків зазначеної пандемії. Люди, заражені страхом перед хворобою, вороже ставляться до хворих та до інших людей в цілому (як потенційних носіїв вірусу). Відтак, коронавірус став своєрідним моральним тестом на людяність, на любов до ближніх [4, с. 90].

Під час пандемії коронавірусу в соціальних мережах існують різні міфи, які стосуються цієї проблеми. Варіанти були різні, люди налякані появою нового вірусу, через свою необізнаність, придумували різні причини і наслідки появи вірусу, шахраї намагалися нажитись на паніці людей, продаючи їм, нібито, вакцину від коронавірусу.

Американські фармацевтичні компанії «Pfizer» та «BioNTech» заявили про створення першої ефективної вакцини від коронавірусу. Цю вакцину протестували на 43500 людей у шести країнах, і не було жодних проблем з її безпечністю.

Але, питання ще залишаються –скільки триває імунітет, чи є вакцина настільки ж ефективною для людей похилого віку з високим ризиком, чи перешкоджає вона поширенню вірусу, чи лише появі симптомів. До того ж попереду ще довгий і складний шлях. Виготовити велику кількість доз та щепити сотні мільйонів людей по всьому світу –це величезний виклик. Тож маски для обличчя та соціальне дистанціювання, залишаться у нашому житті ще на деякий час.

В результаті дослідження ми прийшли до таких **висновків**.

Коронавірус дуже сильно вплинув на формування суспільної думки сучасної молоді. Адже, до початку пандемії люди менш цінували життєво необхідні речі. З появою «Covid-19» сучасна молодь почала більше часу приділяти своєму здоров'ю, сім'ї, друзям та знайомим. Всі інші цінності, які ще рік назад займали перші місця, відійшли на задній план.

Список використаної літератури:

1. Луканова В. В. Пандемія як антисистема: аналіз конститутивних аспектів. *Науково-теоретичний альманах Грані. Том 2. № 11. 2018. С. 86 –93.*
2. Туманенко В. В. Філософське дослідження пандемії: історичні та релігійнознавчі передумови. *Грані: Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. 2011. №3. С. 76 –79*
3. Баранова А. Коронавірус. Інструкція з виживання: електронна книга. Київ : Наш формат, 2020. 144 с.
4. Україна у Світовому дослідженні цінностей (WVS-7). 27 жовтня 2020. URL:<https://sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=140>.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
7. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

8.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.

Актуальність теми **дослідження**. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є надзвичайно стрімким, соціальні мережі почали відігравати важливу роль в житті будь-якої людини. В останні роки соціальні мережі набули великої популярності як на території України, так і в усьому світі. З кожним днем все більше і більше користувачів реєструються і починають свою активну діяльність у нових соціальних мережах, тому зараз вони як ніколи актуальні. На даний момент соціальні мережі об'єднують мільйони людей, які спілкуються між собою використовуючи їх. Сучасна людина не уявляє себе без Інтернету, все більша частина її життя є віртуальною і це значною мірою впливає на формування її свідомості.

Мета дослідження –виявлення потенційних можливостей соціальних мереж та їхнього впливу на формування свідомості суспільства.

Об'єкт дослідження –особливості соціальних мереж як засобу формування свідомості на сучасному етапі розвитку суспільства.

Предмет дослідження –визначення впливу соціальних мереж на свідомість суспільства.

Завдання дослідження: простежити сутність впливу соціальних мереж на свідомість людини та їх значення в сучасному суспільстві.

Соціальна мережа –це спільнота людей, об'єднаних однаковими інтересами, уподобаннями, або тих, що мають інші причини для безпосереднього спілкування між собою. Сучасні інтернет-сервіси забезпечують користувачів усіма можливими інструментами для спілкування одне з одним –відео, чати, зображення, музика, блоги, форуми тощо. Для бізнесу ж соціальні мережі виступають новим каналом комунікації із споживачем, та інструментом дослідження уподобань аудиторії. Стрімкий розвиток інформаційних технологій дає неймовірну можливість людині навчатися, обговорювати проблеми, знайомитися, спілкуватися з друзями, онлайн відвідувати різні країни, дізнатися про їх культуру та традиції, брати участь у прийнятті важливих політичних рішень. Сьогодні ж Інтернет є невід'ємною частиною життя кожної людини, він дає не тільки можливість для розширення кола інтересів, розвитку, покращення знань, але й містить у собі реальні загрози для кожного з нас.

Одним з важливих факторів, через який люди «липнуть» до екранів монітора цілодобово –соціальні мережі. На даному етапі соціальні мережі розглядають як технологічні комплекси організації і управління обмінами електронною інформацією між суб'єктами соціальних відносин, призначені для забезпечення горизонтального спілкування зацікавлених у ньому абонентів, об'єднаних спільними інтересами, інформаційними потребами та навичками спілкування. Соціальні мережі збагачуються новими можливостями для задоволення запитів користувачів.

Основними причинами привабливості соціальних мереж є: отримання підтримки від інших користувачів соціальної мережі; верифікація ідей через участь у соціальній взаємодії; соціальна вигода від контактів; відпочинок. Використовуючи соціальні мережі, люди засвоюють певні моделі поведінки, які прийнятні для віртуального світу, черпають стереотипи, норми діяльності, формують свою соціальну ідентичність, власну самооцінку, що не завжди є адекватною та з часом переносять їх у реальне життя. [1, с. 230]. Соціальні мережі мають як позитивні так і негативні аспекти, надають можливості та створюють ризики. До позитивних аспектів можна віднести подолання комунікативного дефіциту, розширення кола знайомих, проте, дружба в соціальних мережах часто досить поверхнева. Деякі молоді люди, а особливо підлітки, намагаються бути у центрі уваги, а також додати до свого профілю якнайбільше друзів, у тому числі й за рахунок незнайомих людей. Такий підхід несе потенційну загрозу його особистій безпеці. [2].

Соціальні мережі – це місце, де ми нерідко висловлюємо своє обурення з приводу чого, від неякісних послуг до політичних проблем. Це дозволяє нам випустити пару, але перетворює нашу стрічку новин на безкінечний потік негативу. Опитування, в якому взяли участь 1800 людей, показало, що жінки набагато більше, ніж чоловіки, відчувають стрес від соцмереж. Найбільшим джерелом негативу вони назвали Twitter, оскільки він постійно нагадує про неприємні ситуації в житті інших людей. Дослідники також спробували з'ясувати, як соцмережі впливають на загальний рівень тривожності, сон та концентрацію уваги. Дослідження, опубліковане в журналі "Комп'ютери та поведінка людини" (ComputersandHumanBehaviour), встановило, що люди, які користуються сьома та більше соцмережами, мають втричі вищий загальний рівень тривожності, ніж користувачі 0-2 платформ. Втім, як і чому саме соціальні медіа викликають занепокоєння, науковцям не відомо. [3].

Висновок: Отже, зрозуміло, що остаточні висновки в багатьох питаннях робити ще зарано. Проте можна сказати, що соціальні мережі здійснюють на свідомість людей дуже різний вплив, залежно від багатьох умов, і насамперед їхніх рис особистості. Як й у випадку з їжею, азартними іграми та багатьма іншими спокусами сучасності, надмірне використання соцмереж може бути для деяких людей небажаним. Але, з іншого боку, було би помилково стверджувати, що вони є безперечним злом, адже мережі приносять чимало переваг.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗМУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми дослідження: Пізнання особистості завжди було проблемою та загадкою для вчених та філософів, починаючи з епохи Стародавнього світу. Як би не змінювалися закони, якою б віри не були люди, чим би вони не займалися, які б вчення не закладалися ними на підтримку філософії, люди завжди залишаються загадкою всіх у світі наук. Гуманізм налічує сторічні традиції розуміння особи людини, її метою є здатність переконати людство піднятися на новий ступінь духовного зростання та інтелектуального розвитку в суспільному прогресі. Зараз стрімко розгортається глобалізація і час, коли в людини втрачена своя ідентичність (у всіх напрямках). Гуманізм допомагає суспільству у досягненні соціальної гармонії, розвитку, внутрішнього благополуччя.

Гуманізм -це світогляд, в центрі якого знаходиться ідея людини як найвищої цінності. На практиці –це дбайливе ставлення до кожної конкретної людини.

Коріння сучасного гуманізму сягають епохи Відродження (15-16 ст.), коли в Італії, а потім у Німеччини, Франції та Англії виникає масштабний рух проти духовного деспотизму церкви. На противагу до вимог присвятити земне життя викупу своїх гріхів, гуманісти проголосили людину вінцем світобудови, утверджуючи її право на земне щастя та здатність до морального самовдосконалення як духовно вільної особистості. Спочатку поняття "гуманізм" означало визнання цінності людини як особистості, її права на вільний розвиток та прояв своїх здібностей. Сучасний гуманізм, сформулював позицію: "Кожна людина має право на свободу та щастя".

Починається все добре:

Гуманізм –демократична, етична життєва позиція, яка стверджує, що люди мають право творити своє життя. Гуманізм закликає будувати більш гуманне суспільство за допомогою етики, заснованої на людських та інших природних цінностях, з допомогою розуму та вільного пошуку за рахунок використання людських здібностей. Гуманізм не атеїстичний і приймає «надприродне» бачення реального світу. Гуманізм цінує близькі стосунки. У світогляді гуманізму любов і взаєморозуміння важливіші за достаток і соціальний успіх. Звичайно, всі вище сформульовані погляди хороші, але з'являються складніші питання. Одна справа –підтримка прагнення дорослої людини до свободи та саморозвитку, інша – утвердження права кожного на комфорт. Одна справа –турбота про прогрес, інша –турбота про безпеку та бажання пригальмувати прогрес у його божевільному русі. Одна справа – підтримка людей розумних і творчих, тих, які приречені на успіх, інша –турбота про дітей, слабких та знедолених. Початок гуманізму закладено в першому, проте сьогодні його напрям успішно перейшов до другого. Відповідно до сучасних гуманістичних поглядів, людське життя безцінне, і особливо потребують захисту слабкі: діти, жінки та інваліди. З погляду педагогіки, у кожній дитині є позитивне ядро, якому треба лише допомогти розвинутися. Вважається, що дитина народжується спочатку вільною, і ця початкова свобода дитини – абсолютна самоцінність. Гуманізм забороняє нав'язування дітям того чи іншого світогляду, вважаючи, що дитина сама повинна визначати свій шлях. Однією з найвищих життєвих цінностей вважається комфортне, вільне, гармонійне життя. На практиці гуманізм ставить завдання донести до суспільства думки про неповторність кожної людини, про можливість її духовного зростання, про турботу про себе та своїх близьких.

Цінності сучасного гуманізму частково сприймаються у суспільстві. Бережність у ставленні до дітей (та й до дорослих) має і свій зворотний бік: не завжди корисна надмірна увага та турбота, потрібно розуміти необхідність її помірності. Будь-який рух уперед неможливий без помилок, але принципи гуманізму, забороняючи допускати помилки щодо людини, нерідко стають перепоною у розвитку науки. Сучасний гуманізм відрізняється від гуманізму минулих епох, але з деяких моментів не на краще. З одного боку, багатьом людям гуманізм не знайомий зовсім, оскільки виховання ременем та кулаками багатьом батькам

видається єдиним правильним методом виховання. З іншого боку, суспільство живе жалістю, але –дивною. Людям більше шкода тварин, ніж людей, а з людей важливіше підтримати тих, у кого вже немає шансів на життя, а не тих, які ще могли б жити та працювати. Люди, якщо вже хочуть дати гроші, то виключно на одну хвору, ну, тобто, на одну дитину, і бажано хвору, найхворішу, бажано невиліковну. А якщо дитина не помре, то давати гроші на реабілітацію дитини після хвороби ніхто вже не хоче. На жаль, такі реалії життя.

Гуманізм важливий для нас усіх, але сьогоднішній напрямок його розвитку потребує в певній мірі радикальних змін.

Висновок. Гуманізм –найбільше досягнення людства, його історична місія ще не виконана, але він уже зробив дуже багато для розвитку гуманного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

МІСЦЕ РЕЛІГІЇ У ФІЛОСОФІЇ Г. СКОВОРОДИ

Актуальність теми **дослідження**. Григорій Сковорода є одним із найвизначніших філософів в історії українського народу. Саме його вчення були, є і будуть актуальними. Особливе місце в його філософії посідає релігія, яка на сьогоднішній день є важливим питанням.

Основне спрямування праць Г. Сковороди зводиться до дослідження людини, її існування. Міркування щодо цієї проблематики у Сковороди мають релігійно-філософський характер, вони невідривно пов'язані із зверненнями до Біблії та християнської традиції, а тому спираються на головні християнсько-світоглядні категорії: любов, віру, щастя, смерть та ін. Шляхом міркувань про них філософ шукає відповідь на питання, ким є людина, який зміст її життя, які основні грані людської діяльності. Головна концепція Сковороди – Бог і людина є єдиним цілим. Кожна людина має в собі Бога, він не існує поза людиною. Для Григорія Сковороди весь світ є просякнутий протилежностями: життя – смерть, світло – тінь, безглуздя – мудрість, плач – сміх, безчестя – слава, лютість – милість, початок – кінець, тощо. Все у світі рухається між протилежностями у колі, початком якого є відпадання від Бога, а кінцем – повернення до нього.

Але є ще й інший аспект проблеми, те, що називається підтекстовою філософією Сковороди. Любов та віра дають змогу людині вийти за межі свого тлінного звичайного "Я". Категорії любові та віри несуть у собі глибокий пізнавальний зміст, живлять душу людини, наповнюють її творчою енергією, підштовхують її на шлях дійсного щастя. "Скрізь любов та віру людина пізнає себе", – твердить Сковорода. Принцип "Пізнай себе", як відомо, не вперше з'являється у Сковороди. Пріоритет у цьому плані, звичайно ж, належить Сократу. Але принципово новим у Сковороди є те, що він не просто стверджує думку про необхідність пізнання природи людини, а звертає увагу на пізнання природи людської душі з урахуванням чинників її формування – віри, надії, любові. Більше того, мислитель іде ще далі, він розглядає віру і любов не тільки як підґрунтя душі, а й як органічний прояв духовності людини, а причиною цього прояву є, як він вважає, насамперед природні прагнення людини.

Сковорода не створив теоретично оформленого і систематизованого вчення. Свою філософію він розумів, як вміння жити у Богові, у гармонії з природою, у мирі з людьми і власною совістю. «Коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне, – то й усе світле, щасливе, блаженне. Оце і є філософія», – стверджував Сковорода. Найпотрібнішим для людини є щастя, «мир душевний». Воно доступне всім, полягає в пізнанні себе як образу Божого. «Поглянь у себе», тобто пізнай себе – це основний мотив філософії Сковороди.

На ґрунті об'єднання категоріальних сутностей любові та віри у пізнанні людиною самої себе складається категорія "щастя". Щастя міститься в нас самих, досягаючи себе, ми знаходимо духовний мир, спокій. Щастя легко досягається, якщо людина йшла шляхом любові та віри. Його досягнення залежить тільки від самої людини, її серця. Всі люди створені для щастя, але не всі отримують його, вважає мислитель. Ті, хто задовольнився багатством, почестями, владою та іншими зовнішніми атрибутами земного існування, роблять величезну помилку, стверджуючи, що вони досягли щастя. Вони отримують не щастя, а його привид, образ, який у кінцевому рахунку перетворюється на прах. Григорій Сковорода наполегливо підкреслює, що люди, у своїй більшості, вступають на легкий шлях видимості щастя, та наводить приклад, що сталося з вченням Епікура про щастя. Люди побачили зовнішній бік його вчення про щастя як насолоду, тому й лають його за це до сьогоднішнього дня. Не в насолоді щастя, а у чистоті серця, в духовній рівновазі, в радості. Сковорода своїм власним життям утворює оригінальну думку, що заклик "Пізнай себе" – це не тільки вираження необхідності пізнання людської екзистенції, а й вказівка основного шляху цього пізнання. А суть її в тому, що найкраще себе може пізнати сама людина, бо шлях пізнання – це не тільки раціональне досягнення людського життя, це насамперед переживання його. Мабуть, і тому

філософ прагнув самотності, бо найвищим щастям він бачив досягнення глибин власної душі. Г. Сковорода не прагнув самоізоляції, він прагнув самовдосконалення.

У міркуваннях про щастя Г. Сковорода є ще й такий важливий аспект. Людське щастя втілюється не тільки в духовних шуканнях, не тільки у сердечній радості, а й у праці, у втіленні спорідненості праці. Сковорода вказує, що здібності дає людині Бог, що царство Боже всередині людини. Прислухаючись до цього внутрішнього голосу, людина має обрати собі заняття не тільки не шкідливе для суспільства, а й таке, яке приносить їй внутрішнє задоволення і душевний спокій. Всі заняття добрі лише тоді, коли виконуються у відповідності з внутрішньою схильністю.

Філософ передбачав відкриття людиною в собі глибинних внутрішніх духовних джерел, які дають змогу людині стати чистішою, кращою, переорієнтуватись з виключно земного існування на духовне вдосконалення та змінити своє власне земне життя відповідно до духовного.

Своєю творчістю і життям Григорій Сковорода продемонстрував можливість здійснення глибинних перетворень.

Філософія Григорія Савича Сковорода є прекрасним прикладом існування філософії українського духу як динамічної, здатної до розвитку і постійного вдосконалення оригінальної системи поглядів, ідеалів, вірувань, надій, любові, честі, совісті, гідності і порядності; вона є своєрідним пошуком і визначенням українським народом свого місця в суспільно-історичному процесі, заклик до гуманізму.

Висновок: Отже, дивлячись на погляди великого філософа, вивчивши і зрозумівши його філософію, можна відкрити для себе нову істину, новий погляд на буття світу. Прислухавшись до настанов, які Сковорода залиши нам, можна воістину стати сильнішим, змінити своє життя, а також розповідаючи про це близьким людям, змінити і чуже життя також.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Актуальність теми **дослідження**: Як і з покон віків це питання буде актуальне завжди, адже зі зміною поколінь, змінюються і цінності як матеріальні, так і моральні. Якщо про це запитати декількох людей, то кожен відповідь по-різному і неоднозначно. Кожна людина кожен рік бачить по-своєму. Мені здається, що цінності змінюються тоді, коли і змінюється світогляд людини, змінюються її переконання, а можливо навіть і тоді, коли людина стає на нову сходинку свого життя.

У житті людини моральні цінності відіграють дуже важливу роль. Це пояснюється тим, що повноцінний моральний вибір, твердість моральних позицій особистості, здатність «вийти» за межі безпосередньої необхідності, передбачають наявність загальної основи для самоствердження людини як творчої особистості. Такою основою виступають цінності, що виражають моральну орієнтованість і ціннісний сенс поведінки людини.

Цінності набувають соціального сенсу, реалізуються і справляють вплив на свідомість і поведінку особистості лише в тому разі, якщо вони глибоко усвідомлюються і сприймаються особистістю як ціннісні орієнтації в світі людських потреб і, передусім, моральних. Цінності (цінності справжнього, високого мистецтва, цінності історії й культури) визначають сенс існування людини, творять і відроджують її.

Цінності—це загальні ідеї, які допомагають людям відрізнити добро від зла, бажане від небажаного і формувати на цій основі суспільні орієнтири та принципи поведінки. Сама демократія в сучасному світі є важливою і загальновизнаною цінністю. Але вона утверджується і набирає справжньої сили лише за умови, що люди усвідомлюють, за що вони її цінують, чого хочуть досягти з її допомогою і що захистити. Ці основоположні риси демократії перетворили її на соціальну цінність в уяві людей і можуть бути охарактеризовані як демократичні цінності. Демократичні цінності —це уособлення значущості демократії, привабливості її для більшості людей, те, заради чого демократію варто захищати, завдяки чому вона здобуває нових прихильників в усьому світі. Отже, мова йде про специфічні непересічні цінності демократії, які характеризують людське існування в усій його повноті й багатоманітності.

Світ, у якому ми проживаємо на даний момент, —доволі складний. І те що, ми спіткали таку проблему, як занепад моральних принципів, на мою думку є наслідком нашого занепаду. Деякі люди зовсім не цінують щирість, любов, справедливість та дружбу. Люди перестали довіряти один одному. Людство перестає поважати один одного. Люди заради успіху стають меркантильними, лицемірними і жадними до всього. Люди не співпереживають один за одного, кожен бажає працювати тільки на своє власне благо, а не на благо, наприклад, свого міста, чи, наприклад, що ще глобальніше, своєї рідної батьківщини. В кожного свої проблеми і кожен старається вирішити їх будь-якими способами. Важливою проблемою в тому, що людство все більше і більше втрачає свої моральні цінності. То ж про які цінності може йти мова? Якщо нас зараз цікавить одне —що зробити для того, щоб мати непогані матеріальні блага. Звичайно, не можна ставити матеріальне вище над моральним і навпаки. Мабуть це і є серйозною проблемою з якою ми зустрічаємося дуже і дуже часто. Але дехто може і не вбачати в цьому якоїсь проблеми зовсім і ставить на перше місце матеріальні блага, а ще комусь може бути важливим моральне начало. Я вважаю, що в цій проблемі потрібно знайти баланс. Мабуть, ця проблема буде слідувати за нами завжди. Людству все важче і важче знаходити один в одному моральні показники, і це не дивно, адже вони стухають в людях рік за роком. Можливо це не помітно і не з самого початку спілкування з людиною, але коли

починаєш поглиблюватися у спілкування, то розумієш, що не так все чудово, як здавалося спочатку. Ось такі ми –люди сучасно світу.

Висновок. Отже, можна з впевненістю сказати що моральна цінність в кожного своя і формувалася завдяки різним чинникам, або обставинам. Але на мою думку на даний момент вона починає «деградувати», так як люди перестають чинити добро заради допомоги іншим, а не в своїх корисних цілях. Перестають поважати один одного, готові на все заради власного успіху. Я вважаю, що такого не повинно бути, але ми нажаль на це ніяк не можемо вплинути.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

КОРДОЦЕНТРИЗМ У ФІЛОСОФІЇ П. ЮРКЕВИЧА.

Актуальність теми дослідження. Філософія Юркевича є важливою на сьогоднішній день, адже питання релігії є завжди актуальним. Саме роботи цього визначного українського філософа, такі як «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого», демонструють основу фізичного та духовного життя людини. А це в свою чергу є одним із основних факторів існування людства.

Мета дослідження – провести аналіз філософії Памфіла Юркевича, визначити основні ідеї і значення кордоцентризму в його філософії.

Об'єкт дослідження – філософія Памфіла Юркевича.

Предмет дослідження – кордоцентризм у філософії Юркевича.

Одним з дослідників, хто уперше найповніше сформулював «Філософію серця» був Григорій Сковорода: філософ, ототожнюючи термін «серце» з душею, спирається на Біблію, де воно означає шлях до вищої істини.

У XIX ст. цей термін поглибив Памфіл Юркевич. Він обстоював тезу, що «серце є осереддя душевного і духовного життя людини», перед яким поступається розум, тому що «уряду-вальна й володарююча сила не є сила породжувальна», відводив розуму «похідну» роль, але не применшував його значення, спирався на національне світобачення, в якому «серце» постає універсальною категорією, втілюючи в собі ідею всеєдності.

Кордоцентризм супроводжує генезис особистої самосвідомості та приписує серцю – почуття, розум, пізнання, волю, споглядання, пам'ять. Серце – суб'єктивний орган ціннісно-сміслових ставлень. Такі відношення спочатку виникають у формі вражень, бажань, пристрастей, прагнень, що надають мотиваційну енергію як уяві, фантазії та ін., так і волі у зовнішніх діях. Первинно «я», «хочу» і «предмет» злиті, де пориву підпорядковуються когнітивні елементи (розуміння, досвід, тощо). Серце – корінь свідомості, яка розглядає світ у його значенні для «мене» та цінності для «нас». Християнство, подолавши рівновагу добра і зла, запровадило пріоритет милосердя, блага, злагоди, миру, гармонії. Відтак серце, як правило, пов'язане з Богом (тотальністю буття), генерує любов (як особисту, так і всезагальну єдність) та має аспект совісті. Український кордоцентризм в умовах репресій російського імперіалізму став чинником духовного опору і суверенності гідності, живлячись із позасоціального джерела кордоцентризму і нині на боці людяності, опонує жорсткому соціоцентризму.

Основні засади «філософії серця» Юркевич виклав у праці «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого», де розгортається цілісна філософсько-антропологічна концепція про серце як визначальну основу фізичного та духовного життя людини. Юркевич пропонує досить оригінальний і не типовий для його епохи погляд на людину як на конкретну індивідуальність, котрий аж ніяк не вписувався ні в матеріалістичні, ні в ідеалістичні антропологічні теорії того часу.

Серце в філософії Юркевича – це скарбник і носій усіх тілесних сил людини; центр душевного й духовного життя людини; центр усіх пізнавальних дій душі; центр морального життя людини, скрижаль, на якому викарбуваний природний моральний закон.

Увесь пафос цієї праці спрямований проти раціоналістичних спроб звести сутність душі, увесь духовний світ до мислення, позаяк у такому випадку знімається проблема людської індивідуальності, а залишається якась абстрактна людина, котра ніде й ніколи не існувала, якесь колективне «ми», а не індивідуальне «я».

Позиція Юркевича в цьому питанні така. Мислення не вичерпує собою всієї повноти духовного життя людини, так само як досконалість мислення ще не визначає всіх досконалостей людського духу. Хто стверджує, що «мислення є вся людина» й сподівається вивести всю багатогранність душевних явищ із мислення, той досягне не більше за того фізіолога, котрий став би з'ясовувати явища слуху (звук, тони і слова) із явищ зору, якими є протяжність, фігура, колір тощо. У відповідності з цим можна припустити, що діяльність

людського духу має своїм безпосереднім органом у тілі не одну лише голову або головний мозок з нервами, а поширюється значно далі й глибше всередину тілесного організму. Як сутність душі, так і її зв'язок із тілом має бути багатшим і різноманітнішим. Отже, робить висновок Юркевич, світ як система явищ життєдайних, повних краси й знаменності, існує й відкривається найперше для глибокого серця, а вже звідси для розуміючого мислення. Завдання, що їх вирішує мислення, виникають урешті-решт не із впливів зовнішнього світу, а із спонук і нездоланих вимог серця. Якщо з теоретичного погляду можна сказати, що все, гідне бути, гідне й нашого знання, то в інтересах вищої моралі цілком справедливим було б положення: ми маємо знати тільки те, що гідне нашої моральної й богоподібної істоти. Древо пізнання не є дровом життя, а для духу його життя уявляється чимось більш вартим, ніж його знання. Сама істина стає нашим благом, нашим внутрішнім скарбом лише тоді, коли вона лягає нам на серце. За цей скарб, а не за абстрактну думку людина може стати на боротьбу з обставинами й іншими людьми, позаяк тільки для серця можливий подвиг і самовідданість. Розум у П. Юркевича має значення світла, яким осявається Богом створене життя людського духу. Духовне життя вникає раніше за розум, котрий є вершиною, а не коренем духовного життя людини. Закон для душевної діяльності, писав Юркевич, не покладається силою розуму як його витвір, а належить людині як готовий, незмінний, Богом установлений порядок морально-духовного життя людини й людства. Міститься цей закон у серці як найглибший скарбниці людського Духу.

Висновок:Отже, вивчивши основні ідеї філософії Памфіла Юркевича і тему кордоцентризму, можна зробити висновок, що кожному з нас потрібно прислухатися до свого серця і слідувати вченням, які нам залишив великий філософ. Саме так можна досягнути гармонії з собою, оточуючими та світом, вирішити будь-яку проблему.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

*Дячок Сергій,
студент гр. ІСТ-11,*

ФІЛОСОФІЯ ІВАНА ФРАНКА

Актуальність теми дослідження. Франко крім того, що був поетом, був також видатним філософом. Це великий будитель українського народу. Його філософські праці розглядають проблеми, які актуальні і зараз.

Більшість людей сприймає І. Франка лише як письменника, і це вкрай невірна думка. Він також був дуже цікавою постаттю у філософії. Свої філософські погляди він виклав у працях «Мислі о еволюції в історії людськості», «Що таке поступ?», «Про працю», «Катехізис економічного соціалізму», «Кілька слів о тім, як упорядкувати наші людські видавництва», «Найновіші напрямки в народознавстві» та інших.

В своїй ранній праці «Мислі о еволюції в історії людськості» (1881 р.) Франко роздумує над тим, що в історії людства є багато прогалин, які має заповнити власний людський розум, власна логіка, а як саме розум їх заповнить, залежить від того під яким впливом він розвивався. Тому історичні прогалини кожен інтерпретує для себе по різному. Але щоб обійняти всі факти історії треба встати на вищу точку – загальної еволюції. І. Франко вважав, що в понятті еволюції містяться два супротивних процеси: прогрес і дегенерація. Прогрес є переважаючою і нормальною ознакою творів природи, а дегенерація хоробливою, другорядною. Також у цій праці І. Франко показує свою прихильність до ідей Дарвіна. Він вважає, що вищеорганізовані істоти появилися з нищеорганізованих, що є дві основні точки, які є основою до пізнання всього органічного життя: двигачі причини та форми в яких вони проявляються. Наприклад двигачою причиною є боротьба за існування, а її проявом природний добір.

Сам же Каменяр даючи відповідь на головне питання філософії «Що було першим ідея чи матерія?» вважає, що матерія первинна. Звідси можна зробити висновок, що І. Франко був філософським матеріалістом.

У своїй пізній праці «Що таке поступ?» (1903) І. Франко пише про свої погляди на суспільство та його взаємодію з державою. Пошуки ідеальної влади. Ось наприклад що Франко говорить про поділ праці: «А освічений чоловік? У нього, навіть у простого селянина, круг занять і інтересів який же величезний в порівнянні до того дикуна. Цивілізований чоловік живе звичайно в хаті, якої сам не будував, ходить у одежі, якої сам не робив, їсть страву, якої сам не приготував і про яку не раз навіть не знає, як і з чого вона приготується. Він працює знарядями, яких сам не видумав, ані не змайстрував, користується надбаннями цілих поколінь попередників і не раз далеких від нього людей, завдячує свій добрий або лихий побут праці й відносинам тисяч і соток тисяч інших людей, цілих країв, різних народів світу. Він мусить дбати про завтра, про ближче й далішнє майбутнє своє, своєї рідні, своєї громади, свого краю, своєї держави – тисяч і мільйонів людей, яких він у своїм житті не бачив, не знає й не може всіх знати. Він поносить жертви й тягарі для цілей, яких найчастіше не розуміє, – працює, добивається і громадить для когось невідомого, далекого та непевного.» Тобто поділ праці полегшив життя людини, дозволив їй займатися своїм ремеслом, а не виживати.

Розглядаючи моделі державного правління він висміював анархізм, вважав що це суперечить здоровому глузду. Що влада це наслідок від поділу праці, тому якщо її знищити, але залишити поділ праці нічого не зміниться.

Далі І. Франко розглядав Маркса, який корінь зла бачив у приватній власності, і вважав що все має бути спільним. А що буде, коли одні народи комунізм приймуть, а інші – ні? Суцільний контроль над всіма сторонами людського життя стали би величезним: тягарем в житті, кожної людини. «Народна держава стала би величезною народною тюрмою». Така модель, втілена в життя, стала би великою завадою для дійсного поступу». За 14 років до

більшовицького перевороту Іван Франко розумів і прогнозував головні недоліки комуністичної моделі втіленої в життя. Сам Франко бачив поступ в єднанні, здруженні людей, і вважав що він ніколи не буде завершений.

Говорячи про Франка варто сказати, що він був атеїстом. В своєму творі «Монолог атеїста» (1885) він розвінчує легенду про те, що людей створив Бог, а говорить що люди створили його. Також розмірковує над там, що колись люди знищать Бога так само як і створили.

І. Франко доводив безмежність пізнання на протипагу агностицизму, вірив у пізнаванність світу і його закономірностей. Природа, на його думку, пізнавання, вона є своєрідною книгою, яку людина повинна читати, щоб бути щасливою, бо знання законів розвитку полегшить її життя. Тільки матеріалістична філософія, підкреслював І. Франко, може дати людям можливість відкрити безліч таємниць, розкрити їх, пізнати і використати, бо лише вона здатна об'єктивно з'ясувати факти, закони суспільного розвитку на основі досліджень зовнішнього світу.

Висновок: Філософія Івана Франка є цінним джерелом знань для сучасного суспільства. Там розкриваються актуальні проблеми для теперішніх людей. Наприклад критика політичних систем, місце і роль людини у суспільстві. Також ми розібрали погляди Франка на релігію та поділ праці.

Список використаних джерел:

1. Іван Франко. «Мислі о еволюції в історії людськості». URL: <http://litmisto.org.ua/?p=9534>
2. Іван Франко. «Що таке поступ?» URL: <http://litmisto.org.ua/?p=9534>
3. Іван Франко. «Монолог атеїста». URL: <http://litmisto.org.ua/?p=9534>
4. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
8. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ФІЛОСОФСЬКІ ВЧЕННЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми. Люди часто ставлять собі запитання, на які не можуть дати відповіді: “для чого я існую?”, “в чому моє призначення?”, “для чого я там, там де я є?”. За життя ставимо собі ці питання і не один раз, і кожен раз на різному періоді нашого існування відповідь може бути різною. Швидкі темпи розвитку суспільства призводять до того, що ми змушені боротися за місце в цьому світі. Часто ми тікаємо від власного “я”, та боїмося брати відповідальність, прогинаємося перед труднощами, забуваємо, що життя в нас лише одне, і тільки ми в праві керувати ним, адже ми народилися оригіналами, і не маємо померти копіями.

Ми–люди, завжди прагнемо до вдосконалення, в цьому наша особливість і привабливість. Нас завжди приваблювала інтелігенція, кожен бажав доторкнутися до вічного і прекрасного. Розпочнемо з Сократа, ще колись давно він шукав самопізнання, але не в значенні хімічних та біологічних процесів, а в дослідженні себе ментально, чому ми вчиняємо так, як вчиняємо, щоб зрозуміти свій моральний бік. Людина має сама розуміти, коли вона чинить морально, а коли в силу своїх інстинктів. Почати розуміти те, для чого вона тут. Це те ж саме питання совісті–якою б людина жорстокою не була зовні, всередині неї часто щось дере, особливо, якщо вона довгий час закривала на це очі. Тепер давайте перемістимося до німецької філософії, яка є логічним завершенням всієї філософії яка була до неї. Її ідеї полягали у принципі активності об’єкта. Філософ Кант ламає старий устрій пізнання людського існування, виділяючи людину не тільки як природнім, а й не природним створінням. В цей період почали висвітлюватися проблеми гідності, моралі, свободи, честі, звеличуючи етичні проблеми над вузько гносеологічними. Вже на той час було доцільне пиття саморозвитку, ідеї якого були показані в вченні К. Маркса і Ф. Енгельса (засновників ідеї марксизму), під назвою “Діалектика”. Діалектика–це вміння пошуку порозуміння між співрозмовниками, які мають протилежну думку, і щоб це відбувалося раціонально. Вона закладає в собі принцип розвитку, але не зі сторони руху, якій змінює взагалі усі, а зі сторони руху самотужки. Це означає, що джерелом руху стає сам предмет, його навички, боротьба протилежностей, дві сторони крайнощів. Всім нам відоме поняття: індивідуум, індивідуалізм, індивідуальність. Ці всі терміни дуже схожі, але мають різне значення. Індивідуум–особа, тобто людина, яка існує самостійно, представник роду “людина”. Індивідуалізм–це спосіб життя людини, тобто, того самого індивіда, який в праві обирати (і часто це робить) свою власну філософію. Індивідуальність–сукупність рис, за якими ми можемо охарактеризувати певну людину, оцінити її вчинки, зрозуміти наміри. Принцип індивідуальності допомагає людям зрозуміти своє місце у світі, ми такі створіння, що не можемо ізолюватися від інших, в нашій природі закладено спілкування, колись тільки так люди могли дізнаватися щось нове. Багато людей платили за те, щоб знайти вчителя, який навчить їх письму, читанню, лічбі. Прагнення людини до вдосконалення і є індивідуальністю, адже те важливе для мене, може нічого не значити для вас, і навпаки.

Висновок: Отже, всі ми люди, кожен з нас часто помиляється, навіть у своїх твердженнях. На мою думку, філософія допомагає людині знайти власне “Я”, інколи воно нас лякає, але потрібного його прийняти, і якщо це потрібно, то пробачити. Робить вона це тим, що дозволяє подивитися на ситуацію з різних боків. Кожного разу з появою нових філософів, народжуються нові ідеї. Всю історію людського існування ми є в процесі пошуку себе, але для кожного ця істина своя. Кожен прочитавши якусь думку, може поставити її під свою ситуацію, і цим ми унікальні.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ЦІННОСТІ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНІ ЗАСАДИ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

Актуальність теми **дослідження**. Кожна людина, усвідомлюючи факт свого існування, рано чи пізно замислюється над тим, що у наш час вагоме місце в житті людей займає проблема цінностей та ціннісних орієнтацій філософії. Проблема цінностей розглядається в нерозривному зв'язку з визначенням сутності людини, її творчої природи, її здатності творити світ і саму себе. Ціннісний підхід до світу вимагає розгляду світу «об'єктивними очима». Проблемою цінностей в житті переймається більшість людей. Без цінностей ми не можемо існувати. Вони є різні, але кожна людина усвідомлює, що без моральних цінностей вона може перетворитися в тварину, якій достатньо лише існувати, а не духовно розвиватися. Отже, цінності – це необхідність для життєдіяльності людства, певне світобачення кожного індивіда на саму себе та світ.

В кожній людині на землі є, певний, світогляд через який вона обирає собі цінності, які супроводжують її протягом життя. Які саме цінності можуть бути? Філософія розділяє дві глобальні групи цінностей:

- матеріальну, фізичну (природну) реальність, чуттєве буття;
- духовну, ідеальну (надприродну) реальність, буття ідей (ейдосів), доступну лише розуму.

Поговоримо про матеріальний (відчутний, чуттєвий) вид цінності. У філософії прийнято вважати духовні цінності вищими ніж матеріальні. Проте, не слід забувати про звичайні потреби життя – здоров'я, їжа, житло, комфортні умови для проживання. Це незвичайною матеріальною, навіть фізичною потребою, яку не слід опускати, мов «нижчий клас» цінностей. По правді, ми не завжди адекватно сприймаємо цінність матеріальних потреб, забуваючи, що для когось вони цінні своєю недосяжністю. Наприклад, ви знали що понад два мільярди людей на планеті не мають на даний момент постійного доступу до чистої питної води? Про це йдеться у щорічній доповіді ЮНЕСКО про освоєння водних ресурсів у світі (WorldWaterDevelopmentReport). Чому філософія розглядає матеріальну цінність, як нижчий клас? Тому що, важливіше відмітити які цінності посідають в серці людини перше місце. Престижний автомобіль чи стосунки, родина чи подарунки, які дарують родичі на день народження, багатство духовне чи фінансове? Отже, все просто. Матеріальні цінності – умови проживання індивіда, побутова сторона його життєдіяльності тощо. Духовні цінності – вищі цінності, які існують поза межами наших чуттєвих органів, і побачити їх можна лише серцем(розум, совість, емоції).

Складніше питання – цінність це поняття об'єктивне чи суб'єктивне? Об'єктивісти прагнуть з'ясувати сенс "справжньої цінності", довести, що далеко не завжди те, що особистість цінує, вартє поціновування (проблема хибних цінностей). Суб'єктивісти наполягають на тому, що цінності належать до психічних об'єктів, їхні джерела – наші почуття, ставлення, інтереси. На мою думку немає остаточної вірної відповіді. Як би це тавтологічно не звучало, це суб'єктивне питання. Істина може бути одною. Поглядів – незчисленно багато.

Ціннісні орієнтації можуть формуватися в будь-якій сфері життєдіяльності людини і суспільства. Вищі цінності відображають фундаментальні відносини і потреби людей, становлять фундамент індивідуального світогляду. Що ж для людини найважливіше, що пояснює на рівні фундаментального вибору, коли визначає свою суттєвість особи. Вищими цінностями виступають: істина, здоров'я, сім'я, любов, свобода, світ, праця, честь, свідомість, пізнання, творчість тощо. У порівнянні з звичайними цінностями, вищі цінності мають швидше орієнтаційний, аніж регулятивний характер. Вищі цінності – це емні емоційно-образні узагальнення провідних соціокультурних орієнтацій, що визначають всі сфери життя людини. Це цінності суспільного ладу, спілкування, діяльності, самозбереження, цінності особистих якостей, а також загальнолюдські цінності. Вищі цінності сприяють втягненню людини у вищі

інстанції, наповнюючи змістом її життя. Без такого внутрішнього ідейного сенсу людина не відчуває своєї цінності, не спроможна керувати творінням самої себе. Людина без сенсу життя, без вищої мети є засобом для мети інших людей.

Отже, підіб'ємо підсумки:

- 1) Існують дві глобальні групи цінностей –матеріальні та духовні;
- 2) Цінності розвинули цивілізацію (в тому числі матеріальні, бо певні бачення цінностей, якогось винахідника, дозволило винайти речі, які роблять наше побутове життя комфортним та рухають розвиток технологій);
- 3) Цінності направляють людину на певний шлях, який дає їй відчуття задоволення і блага;
- 4) Без цінностей не існує мети життя;
- 5) Зажди є цінність, яка є істиною. Питання в тому, чи людина захоче віднайти її?
- 6)

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Актуальність теми дослідження. З середини 1970-х років було опубліковано велику кількість філософських праць на такі теми, як **розвиток або прогрес у науці**. Існують різні типи прогресу залежно від їхніх висловлювань та концептуального змісту, наміру чи мети, яку шукали. **Пізнавальний прогрес**, концептуальний, це те, що характеризує **Фундаментальну науку** і слід відрізнити від досягнень в інших видах діяльності людини, такі як **прикладна наука**, хоча це може бути, що науковий прогрес збереже хороші відносини з технічним прогресом.

Мета дослідження – висвітлення філософського розуміння науково-технічного прогресу.

Об'єкт дослідження – розвиток науково-технічного прогресу з філософської точки зору.

Предмет дослідження – дослідження філософського розуміння науково-технічного прогресу.

Розвиток технологій приніс із собою забуття буття та реалізацію принципів і цінностей у щоденних діях. У цьому сценарії, незважаючи на те, що використання технології залежить від потреб суб'єкта, контексту та культури, в якій воно виникає, важливо переосмислити значення технології, необхідно переосмислити освітні процеси. У технологічному світі необхідно переглянути принципи та цінності, які дозволяють етично використовувати технологію.

Світ, в якому ми живемо, здається, все більше залежить від науково-технічних знань. Однак те, як ми ставимося до цих знань, не завжди однаково в країнах, що розвиваються, як у розвинених країнах. У цьому сенсі турбота про освіту виникає протягом усього цього процесу. Тоді освіта в галузі науки, технологій і суспільства пропонується як одну з можливих альтернатив, яка може сприяти кращому розумінню суспільства, якого вимагає науково-технічний прогрес. Таким чином, освітні підходи представлені з деякими специфічними характеристиками для науки, а також способом, яким ці підходи можуть бути реалізовані, з особливою увагою до технологічної освіти [1, с. 12].

Однією з головних цілей цієї філософії є виявлення змін або затримок в технології, як вони використовуються відповідно до культури, людей або думок, досліджується, як один і той же об'єкт може мати більший чи менший прогрес залежно від того, як і де він знаходиться. використаний. Він також шукає характеристики та розуміння соціальних, економічних і політичних систем, щоб створити методи чи технології, які задовольняють необхідні потреби, але спеціально для покращення якості життя людей.

Створення **теоретичної сили, яка об'єднує та описує світ**, є спільною метою, яку має переслідувати наука. Поняття **правдоподібності** може дати часткове вирішення проблеми наукового прогресу. Є теорії, які концептуально відрізняються і мають загальний субстрат, який дозволяє їх порівнювати.

Людина звикла сприймати **науку та техніку як діяльність, спрямовану на отримання благ у суспільному житті**. Наш природний стан перетворюється на особливий і штучний світ, який істотно змінив усі наші початкові звички в міжособистісних стосунках, соціальній ієрархії, етичних ситуаціях. Застосування та умови наукових досліджень можуть призвести до небажаних наслідків, якщо майбутня діяльність не буде запрограмована [2, с. 8].

Суспільство сприймає технології як єдиний внесок науки в культуру, таким чином недооцінюючи інші важливі внески. **Філософія науки** надає потужний аргумент: щоб наблизитися до істини, будь-яка теорія повинна бути перевірена шляхом критичного обговорення. Безумовно, можна зробити дуже різні висновки про те, чи був рівень застосування знань, наданих фундаментальними науками, недостатнім чи ні, чи в майбутньому потрібно буде модифікувати поточні тенденції. Правда полягає в тому, що, з

одного боку, вражаючі досягнення та відкриття, які відбулися останнім часом, свідчать про найближче майбутнє поглиблення цієї лінії. З іншого боку, зрозуміло, що без ефективного застосування подібних відкриттів це нове знання не послужить тому, на що, зрештою, має бути кінець наукових досліджень: на користь людства.

Наука і технології в кінцевому підсумку перетворили багато просторів у сучасному суспільстві. Переваги, отримані від такої трансформації, незаперечні, але ризики, які виникли від такого запаморочливого розвитку, також численні. Ця подвійна умова змушує розглядати науку і техніку з більш критичною позицією, оскільки наслідки, які відбуваються в розвинених країнах світу, не завжди такі, як у південних країнах.

Виклики, що стоять перед сучасним суспільством, створюють можливість для філософських роздумів з освітою, але воно, як процес побудови свідомості, має знайти необхідні простори, щоб розірвати старі парадигми, цінності та знання [3, с. 2].

Висновок. Отже, сьогоденне суспільство в свою чергу приносить з собою нову структуру мислення, нові форми обробки інформації, нові способи передачі та конструювання знань, що в той же час вимагає створення та використання нових методів, інструментів та стратегій у всіх сферах діяльності спрацьовування людини.

Список використаних джерел:

1. Гончарук (Чолач) Т. В., Джугла Н. В., Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. –Тернопіль, 2018. –№1-2. –с 155-162.
2. Внучко С. М. Глобальні проблеми сучасності: причини виникнення та шляхи їх розв'язання. Київ, 2014.
3. Філософське осмислення науково-технічного прогресу. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35076/1/516.Pdf>
4. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
8. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ І КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ЧАС РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми **дослідження**. ХХІ століття вважається добою тотального поширення та реалізації філософії ринкових відносин. І хоча перші її паростки можна побачити в далекому минулому, світ рельєфніше переходить на ринкові відносини. Не є винятком і Україна. Долаючи тоталітарне минуле, основою якого була командно-адміністративна економіка, Україна все потужніше розгортає ринкову економіку, відкриту, демократичну. Цей процес відбувається на широкому теоретичному підґрунті, яке, на жаль, дотепер має досить багато дискусивних питань, що потребують розгляду.

Мета дослідження – концептуалізація ідей філософії ринкових відносин. **Об'єктом дослідження** є ринкові відносини як складний соціальний та економічний феномен.

Предметом дослідження – вплив філософських ідей на розвиток ринкових відносин.

Завдання дослідження – з'ясувати як розвивались ринкові відносини в Україні.

У традиційних суспільствах саме поняття ринку було пов'язане з місцем, на якому в певний час здійснювався обмін товарами. Дослідники зазначають, що вперше слово «ринок» було застосоване ще у 1066 р. У середні віки воно позначало поняття права лорда та державних установ організувати зустріч осіб для продажу і купівлі [1, с. 121]. У Новий час, із поглибленням суспільного поділу праці й розвитку товарного обміну, ринок у розвинутих капіталістичних державах стрімко розвивається. Відповідно його інтерпретація тепер починає пов'язуватися з економічними відносинами виробників і споживачів стосовно обміну суспільного продукту. Зокрема, французький математик і економіст ХVІІІ ст. О. Курно розумів під ринком будь-яку територію, де відносини покупців та продавців є вільними, а ціни вирівнюються легко й швидко [2, с. 90].

Видатний англійський економіст кінця ХІХ – початку ХХ ст., один із фундаторів неокласичного напрямку економічної теорії А. Маршалл у своїх дослідженнях ринкових відносин головну увагу приділяє проблемі вільного ціноутворення на ринку. Ринок він характеризує як єдиний організм рівноважної економіки, що складається з мобільних та поінформованих один про одного суб'єктів господарювання. Ринкову ціну А. Маршалл розглядає як результат перетину ціни попиту, яка визначається граничною корисністю, і ціни пропозиції, що визначається граничними витратами [3, с. 166].

Становлення та розвиток національної ринкової системи необхідно розглядати з урахуванням еволюції форм і способів господарювання в історії розвитку українського суспільства (філософії виробництва первісного люду, общинного виробництва, праці трипільців, інших народів (племен), що проживали на історичній території українців, господарства Київської Русі та Козацької держави, ринкової орієнтації УНР та її руйнації в період колективізації та індустріалізації, знищення ринкових підвалин економічного життя народу та утвердження командно – адміністративної економіки). Взагалі, за визначенням дослідників, стадія виникнення національної економіки України належить до часів Київської Русі. Саме в цей період активно формується українська нація з її характерними ознаками та способами економічного буття.

Руські князі значну увагу приділяли формуванню єдиної національної господарської системи держави. Наприклад, за князювання Ольги було встановлено чіткі терміни і форми збирання данини, визначено основні види державних податків, території їх збирання та призначено спеціальні адміністрації для названих цілей [4, с. 12]. Але передумови цього процесу були закладені набагато раніше. Видатною пам'яткою економічного життя є «Руська правда» – збірник юридичних законів щодо майнових відносин і захисту прав власності феодалів знаті на кріпосних селян і на землю, а також на отримання грошових і натуральних виплат. Це юридичний документ, який складався впродовж багатьох років – спочатку Ярославом Мудрим, далі його синами, потім Володимиром Мономахом. Він використовувався, доповнювався, редагувався в Київській Русі та інших слов'янських князівствах упродовж ХІІІ-ХVІІ ст. [5, с. 12]. Період політичного роздроблення (друга

половина XII ст. –середина Територія України вже в палеоліті належала до високорозвинутих районів світу, оскільки перші сліди людської, а отже, і господарської діяльності на українських землях були залишені саме в цю добу.

Із набуттям незалежності перед Україною постала низка нагальних питань, головне серед яких –формування національної ринкової економіки. Тому необхідно, насамперед, визначити внутрішні та зовнішні економічні, політичні та соціокультурні передумови становлення ринкової економіки в період утвердження України як незалежної держави. Для розуміння проблем, з якими стикнулася незалежна Україна, слід враховувати те, що командно-адміністративний устрій, у межах якого недавно функціонувала її економіка, належить до наймонопольованіших систем світу. На початку 90-х років XX ст. у колишньому СРСР тільки на одному підприємстві або об'єднанні випускалося 1800 найменувань продукції. Понад 1100 підприємств були абсолютними монополістами у виробництві певних видів продукції. Така монополістична організація виробництва стала потужним чинником, що й до сьогодні гальмує ринкову трансформацію України та її інтеграцію в глобальну економіку. Подібна структурна невідповідність великою мірою визначила глибину кризи, якої зазнала вітчизняна економіка в 90-ті роки, і продовжує негативно впливати на її розвиток. Тому необхідною умовою стійкого економічного зростання у XXI ст. є послідовне «очищення» вітчизняної економіки від живучих елементів штучної монополії, а також нейтралізація тих монополістичних елементів, що об'єктивно неможливо усунути[6, с. 86].

Висновок. Отже, за наявних в Україні природно-ресурсних умов, головним на сучасному етапі розвитку економіки постає людина. Держава має спрямовувати власну економічну діяльність на забезпечення максимального використання інтелектуальних ресурсів. Її регулююча роль повинна здійснюватися методами, які адекватні ринковим формам господарювання.

Список використаних джерел:

1. Власов Д. В. Генезис формування поняття «ринку» / Д. В. Власов // Економіка АПК. 2009. №4. С. 121-124
2. Білецька Л. В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. /Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. К. :ЦУЛ, 2009. 688 с.
3. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: до ефективніших суспільств: доповідь Римському клубові / Б. Гаврилишин; пер. з англ. К. :Основи, 1993. 238 с.
4. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень /П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. К. :ЦУЛ, 2010. 368с.
5. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень: курс лекцій / О. П. Нестеренко. 3-тє вид. К. : МАУП, 2002. 128с.
6. Костусєв О. Конкуренція і монополія в їх історичній динаміці /О. Костусєв // Економіст. 2003. №5. С. 86-89.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: Останнім часом тема глобалізації стає більш поширеною і набирає все більших оборотів, тому я маю бажання дослідити що таке глобалізм, глобалізація, і саме головне яку користь вона несе для українського і світового суспільства.

Мета дослідження: Проаналізувати вплив глобалізму на розвиток українського суспільства.

Об'єкт дослідження: українське суспільство, і протиставлення світовій спільноті.

Завдання дослідження: характеристика основних філософських проблем, пов'язаних з глобалізмом на політичному, економічному, культурному, інформаційному рівнях; аналіз об'єктивних причин, що зумовили їхнє формування; дослідження їх в площині сучасного українського суспільства. **Об'єктом дослідження** є глобалізм та глобалізація як основні поняття, що характеризують сучасний стан розвитку суспільства, зокрема українського.

Предметом дослідження є філософські проблеми, що існують в сучасному світі, виникли на політичному, економічному, культурному та інформаційному рівнях та пов'язані з глобальними світовими процесами. В умовах глобалізації відбувається переосмислення ідеалів та цінностей. Це особливо відображається в політичній площині. Почали масово поширюватися демократичні цінності серед держав світу. На сьогоднішній день в більшості державах сформувався демократичний тип політичної системи. Проте, разом із розповсюдженням демократії на перший план виходить філософська проблема: чи демократія є найдосконалішим політичним режимом? Ще в античні часи були противники даного устрою (Аристотель, Сократ, Платон). На даний час дана проблема продовжує бути актуальною. Поширюється думка стосовно того, що основні засади, на яких базується демократія, не виконуються навіть в сучасному суспільстві: «на думку багатьох дослідників, їй досі складно говорити про досягнення оптимального рівня участі громадян в організації та здійсненні влади» [5, с. 52]. Тому в розвинених державах здійснюється пошук нових способів удосконалення демократичної системи. Наша держава повинна не відставати.

Поряд із закріпленням в суспільстві існуючих демократичних норм Україна має рухатися на шлях удосконалення методів реформування політичної системи для гармонійного розвитку українського суспільства.

Створення великої кількості ТНК сприяло виникненню філософської проблеми: чи можуть вони стати рівноцінними державам.

Вже на даний час певні ТНК мають фінансових ресурсів більше ніж деякі держави, тому їхній вплив на світові процеси стає все більш помітним.

«З ТНК пов'язані тенденції створення власної автономної економічної системи, що загрожує замінити собою міждержавний економічний порядок або істотно його видозмінити» [1, с. 6]. Тому їх подальший розвиток може суттєво змінити наявний світовий порядок.

Передусім ТНК сприятимуть розвитку розвинених держав, яких вони розміщені. Для України розвиток ТНК може мати як позитивний, так і негативний ефект. ТНК сприяє розвитку технологій, що дозволить Україні можливість їх впроваджувати. Проте, внаслідок монополізації сфери впливу ТНК можуть лобювати закони, що шкодять розвитку нашої держави.

Сучасні світові процеси суттєво впливають на особливості розвитку культури кожного народу.

Впродовж століть культура баула основою національної самобутності, тим засобом, що дозволяє вирізняти народ серед інших.

Народ міг жити серед постійної боротьби з іншими народами, лише зберігши свої цінності, надбання, звичаї, традиції.

Протесучасніглобалізаційніпроцесипередбачаютьуніфікаціюсередовища, зокремавкультурномуплані. Формуютьсясвітовіглобальнікультурнітенденції, мода, тренди. Томунаціональнакультуразіткнуласяізсуперечностями, якіпотребуютьвирішення.

Однієюзпроблем, якудосліджуєсучаснафілософія, єпитаннявестернізації. Вестернізаціяіснуєякпроцеспоширеннязахідних(американськихтазахідноєвропейськихтенденцій)тенденційсередсвітовогоосупільства.

Вонопроявляєтьсявпопуляризаціїамериканськоїкультури, демократичнихпорядківтаєвропейськихтастандартів.

ОскількиЗахіднаЄвропатаАмерикасколискамисвободтаправлюдини, тоцедаспевнийпозитивнийефектдлярядукраїнзнизькимрівнемжиттяанерозвинуеноюправовоюістемою. Протевласнепроцесвестернізаціїміститьбезлічнегативнихознак.

«Поняттявестернізаціїє основоюідеології, згідноз якоювсе західневиступає якпередове, а всеінше, влаштованенезахіднимизразками, єознакоювідсталості» [4, с. 106].

Оскількидлякожноїкраїнихарактернийсвійстильрозвитку, тонакладаннязахіднихтрадиційзумовитьдеформаціюсоціальнихзв'язківтапорушитьприроднефункціонуваннятарозвитокнародвцілому. Крімтого,

вестернізаціязумовлюєформуваннявикривленихуявленьнародупроглобалізаційніпроцеси, щойзумовитьвподальшомуформуванняантиглобалізаційнихнастроївсереднаселеннятаформуваннянегативнихсоціальнихпроцесів(шовінізм, ксенофобія).»[2, с. 80].

ДляУкраїнипроблемавестернізаціїєнадзвичайноактуальною.

НашадержавапочалакультурновзаємодіяізСШАтакраїнамиЗахідноїЄвропівідноснонедавно: з90-хроківXXстоліття.

ТомувзаємодіяУкраїниіззахіднимидержавамивідбуваєтьсявшвидкому темпібезналежногоосмислення. Длянасе

характернимєпростекопіюваннязахіднихтрадиційтавідсутністьспробїхньогопоєднаннязвласни мицінностями, щоїхУкраїнабулавпродовжбагатьохстоліть. «Миотрималисупільство, яке, яккриведзеркало, відображаєзахіднусистемуцінностей, неадаптованудоіснуючихукраїнськихтрадицій» [3, с. 209].

ТомудляУкраїнипріоритетнимєгармонійнепереплетенняукраїнськоїкультуритавласногодосвід уіззахіднимистандартамприформуваннікомплексноїстратегіїрозвиткунашоїдержави.

Мусульманськітерористичніорганізаціїактивізувалисвоюдіяльність, всебільшпоширенимисталиміжнароднітерористичніакти.

Українавконтекстізіткненняцивілізаційвідіграєнеостаннюроль. Історичносформувалосьте, щочерезнашудержавупроходятьдваумовнікордони.

«Першийкордонрозділявтakoжосілейкочовенаселенняіврезультатіхристиянствотаіслам.

ДругийберепочатоквідподілуРимськоїімперіїміжРимоміКонстантинополеміпозначаєвідмінніостівполітичнійкультурієвропейськогозаходутасходу, щоіснуютьдотепер. Рухцихкордонів, щовідбувавсяпротягомстоліть, призвівдоутворенняунікальногонаборукультурнихрис, щосформувалиосновисучасноїукраїнськоїсамосвідомості»[6, с. 24].

ТомудляУкраїнивсучаснихреаліяхце може проявитисянаступнимчином. Зодногобоку, уразіпереростаннясуперечностейуборотьбу, Українаможестатимісцемїведення. Зіншогобоку, вумовахглобалізаціїУкраїнаможестатисвосереднімостомміжцивілізаціями, щосприятимеїактивномурозвитку. [7, с. 209]

Висновок:Отже, на сьогоднішній день спостерігається формування світового простору, де визначальними чинниками є ринкові елементи. Внаслідок цього філософське осмислення питань в політичному, економічному чи культурному плані зазнало нових відтінків.

Список використаних джерел:

1. Алексеенко, І. Транснаціоналізація виробництва і роль ТН Квзабезпечення сталого розвитку [Текст] / І. Алексеенко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія / редкол. : М. Вегеш (гол. ред.), В. Андрущенко, О. Бабкіна та ін. Ужгород: Видавництво У Ж Н У «Говерла», 2010. Вип. 14. С. 5-8.
2. Вплив ЗМ І на формування духовності особистості та суспільства / А. В. Сухорукова // Культура народів Причорномор'я. 2006. №84. С. 78-82.

- Політика вестернізації України або знову про глобалізацію / Є. Нелін // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 207-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_54
3. Співвідношення процесів модернізації, вестернізації і глобалізації в сучасному суспільстві / Ю. В. Трач // Культура і мистецтво у сучасному світі. 2013. Вип. 14. С. 101-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_16
 4. Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку / Т. Андрійчук // Політичний менеджмент. 2012. №4-5. С. 50-57.
 5. Ploky S. The Gates of Europe : a History of Ukraine / Serhii Ploky. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group, 2015. 432p.
 6. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основи національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач, Н. Джугла URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми **дослідження**. Ця тема є дуже важлива і буде актуальна завжди. Люди повинні це зрозуміти, бо тільки після цього ми зможемо по-справжньому досягнути висот. Також розвивати національну культуру це є обов'язок кожного громадянина, виконуючи його ми досягнемо не тільки духовного, а й ще державного піднесення.

Мета дослідження: дослідити українську національну культуру в контексті надбань світової цивілізації.

Завдання дослідження: дослідити, проаналізувати вплив української та культури загалом на світ.

Об'єкт дослідження: українська культура.

Предмет дослідження: зміни, вплив, надбання, періодизація, важливість української культури.

Культура –це те, що формує народ як націю, це звичаї і традиції, історія і духовність, це надбання держави[1]. Саме це відрізняє людину від тварини і показує цим свою важливість і значимість. У світі існує декілька тисяч національних культур. Усі вони є дуже різноманітні і особливо по-своєму. Адже впливає багато факторів на їхній розвиток, формування і становлення. Одним з цих чинників є розміщення. На розвиток культури України, хід подій в її історії мав вплив хороше географічне становище України. Розташована ця держава в центрі шляхів зі сходу на захід, з півночі на південь[2].

Завдяки проживанню на нашій території великої кількості різноманітних племен та народів, збагатилась й наша культура. А ще Україна знаходиться майже в центрі Європи і є найбільшою її державою, що не може не впливати на розвиток європейської культури. Також, з урахуванням злетів і спадів духовного життя в Україні має лежати в основі цілісного підходу до визначення та аналізу періодів розвитку нашої культури. Український культурний процес, незважаючи на відомі історії певні перепони, навіть на Батиєве нашестя, відроджувався знову і, вже починаючи з XIV ст., розвивався по висхідній аж до XVIII ст., тобто до ліквідації української автономії, і далі: в період неволі, переслідувань і заборон (кінець XVII-кінець XIX ст.); активного пожвавлення (початок XX ст.), яке закінчується пожовтневим ренесансом (20-ті роки XX ст.); трагедією в лещатах сталінщини (30-ті 50-х років); скованістю в часи стагнації; сучасний процес відродження. Такий підхід до періодизації враховує підйоми і спади культурного процесу в Україні і забезпечує, у свою чергу, цілісний підхід до української культури як до єдиного цілого духовного світу нашого народу[5, с. 14, 15].

Наша культура є багата і в свій час була дуже добре розвинена. Якби їй приділили належну увагу інші країни чи наша влада і змогли б гідно оцінити, то і Україна, і інші держави були б на вищому культурному рівні розвитку. Хорошим прикладом є українські філософські твори вони вирішували питання про сутність та умови людського щастя, про значення людського існування. На відміну від інших європейських країн, де проблеми бідності, хвороб і безкультур'я планувалося подолати шляхом технічно-наукового прогресу, підвищенням продуктивності праці, за допомогою зусиль освічених монархів і соціального експериментування, українські мислителі закликали до іншого [4].

Процес діяльності у сфері культури завжди реалізується через свободу, власний вільний вибір серед різних альтернативних можливостей, які відповідають потребам, ідеалам, цінностям людини[3]. Як відомо з нашої історії, протягом довгого періоду часу ми не мали на це права. Наш народ був рабом на своїй території, що не тільки не давало людям розвиватися, а навпаки затуплювало його. Сьогодні ми дуже легковажно відносимося до теперішнього становища нашої культури, але я впевнена: лише тоді, коли кожен з нас почне прагнути культурного самовдосконалення, наша українська нація вийде зі свого сучасного занедбання,

адже в нас таке сильне культурне коріння[4]. Пам'ятаймо, що кожна культура творить світ неповторний, однак і як не замкнений на собі, бо вони звертаються одна до одної, вступаючи в діалог [5]. Адже жодна національна культура не може існувати без творчого спілкування з іншими.

Здобутки української культури стають надбанням усього світу, оцінюються як національний внесок у міжнародний культурний процес. Культура відбиває світогляд народу, його національну самосвідомість, своєрідність філософського мислення, розуміння основних проблем загальнолюдського і власного буття, як етнографічно конкретної частини людства. У культурі втілені етичні смаки, виражені притаманними лише українському народу чуттєво-емоційними формами, художніми образами і логічними поняттями, закріпленими в національній мові, традиціях, нормах моралі і звичаях [3].

Висновок: культура була, є і буде важливою ланкою існування і розвитку не тільки держави, а й людини, особистості. Україна є хороший приклад, які наслідки чекають на світ, якщо не розвивати культуру. Адже це те що нас збагачує та об'єднує.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
2. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми **дослідження**. Наш час глобальні зміни часто описуються в сучасній філософській літературі як епоха пошуку нових світоглядних ідеалів, час зсуву в глобальному світогляді. Глобалізація певною мірою руйнує нашу повсякденну рутину, заставляє привикати нас до чогось нового, ще не зрозумілого нам явища, у зв'язку з цим вимагають свого переосмислення багато філософських питань, які стосуються цієї проблеми. В цілому слід відмітити, що дане питання в тій чи іншій мірі зачіпає кожен дослідник, який займається проблемами філософії.

Мета дослідження: дослідити основні проблеми глобального розвитку гуманізму, розвиток та проблематику в суспільстві.

Об'єкт дослідження: людство, його поведінка на соціальний та природний глобальний розвиток.

Предмет дослідження: аналіз формнаслідків та розвитку глобальної цивілізації.

Завдання дослідження: проаналізувати проблематику глобального розвитку, зрозуміти поняття “глобалізація”, виявити шляхи та методи вирішення цієї проблематики. Сьогоднішня складна економічна та соціально-політична ситуація потребує більш, ніж колись, гуманістичного підходу, а саме: поваги до людини, добросердечності, турботи про благополуччя людини, сприяння розумінню між людьми різних націй на основі загальнолюдських ідеалів. В умовах зміни суспільної системи одним із історико-культурних завдань є розвиток автономії, індивідуальної ініціативи, самостійності кожної людини. Інформаційне суспільство потребує творчої особистості, здатної на нестандартне мислення, з широким загальногуманістичним кругозором. Особливістю гуманістичного світогляду є виключна адаптивність до мінливих соціальних і культурних умов життя людства.

Можна відрізнити античний гуманізм, візантійський гуманізм (XIV-XV ст.) і гуманізм епохи європейського Відродження. Цінності гуманізму одержали широке визнання в епоху Просвітництва, перетворившись з того часу поряд із наукою, технологією та ідеєю прав людини – у глибинний і постійний діючий фактор європейської цивілізації. Гуманізм – це етичний, науковий і філософський світогляд, який перетворив наш світ. Учені і мислителі, художники і письменники, які поділяли гуманістичні погляди, визначали образ сучасності впродовж більш ніж половини останнього тисячоліття. Унікальна місія гуманізму в сучасному світі визначається його належністю до теоретичного світогляду. Він допомагає людині вибрати логічні послідовні переконання, вільні від релігійних, містичних або теологічних поглядів. Найбільш суттєвим для гуманістичного світогляду є втілення вищих етичних цінностей у життя. Розум і знання сприяють розрізненню нами істинних моральних цінностей. Головною цінністю є гідність і незалежність особистості. Захист гуманізмом особистісного самовизначення не означає виправдання будь-якої форми поведінки людини. Так само, як терпимість гуманізму відносно різних стилів життя не обов'язково вбачає їх схвалення. Філософи-гуманісти завжди були прибічниками завдання удосконалення особистості (Сократ, Арістотель, Гегель та інші). Критерії удосконалення: здатність людини до самостійного вибору, творчості, естетичного судження, свідомих мотивувань власних вчинків, розумне осмислення діяльності, а також відчуття обов'язку на практиці реалізувати той головний талант, яким наділена людина від природи. Також, гуманізм ставить завдання відповідальності і обов'язку по відношенню до них. Це означає, що ми повинні розглядати інших людей як приємні або неприємні нам об'єкти. Гуманісти дотримуються принципу: “

Кожний заслуговує людського ставлення” і визнають “ золоте правило” –“ не чинити з іншими так, як не хотів би, щоб чинили з тобою” [4, с. 243].

Зміст і характер людського життя визначається, зрештою, способом людської діяльності, одним з головних чинників якого є засоби виробництва –знаряддя діяльності. Це перше й головне чуттєво-практичне й духовно-абстрактне усвідомлення відмінності людини від іншого природного світу. Іншим не менш важливим чинником стало спілкування людей засобами мови та інших символічних форм культури [1, с. 96].

Комунікативна діяльність особистості відбувається в глобальному просторі, її цінності, орієнтації, ідеали, проекти, сценарії впливають на розбудову сучасної глобалізації. Термін “глобалізація” набув широкого змісту та має багато значень і концептуальних підходів. Більшість дослідників сходяться думками у тому, що глобалізація –це багатоаспектний процес тотального включення всіх сфер матеріального й духовного буття різних країн і народів планети у формуванні єдиної системи, яка знаходиться у прямому зв’язку з біосферою. Її суттєвою особливістю є усвідомлення різними країнами й народами глобальних планетарних загроз, а також формування глобальної спільноти на основі споріднених ціннісних орієнтирів, культури, способу життя. На думку В. Воронкової: “В структуру дисциплінарної матриці парадигми глобалізації входить: символічні узагальнення, що складають формальний апарат і мову, характерну для конкретної наукової дисципліни; метафізичні компоненти, що визначають найбільш фундаментальні теоретичні і методологічні принципи глобального світорозуміння; цінності, що детермінують панівні ідеали і норми побудови і обґрунтування наукового знання в епоху глобалізації”[2, с. 6].

Найглибше тлумачення суспільного прогресу дав Г. Гегель. Розвиток суспільства він розглядав як діалектичне співвідношення прогресу й регресу, як діалектичну єдність і боротьбу протилежностей. “Розвиток, є рухом вперед від недосконалого до досконалого...”- Гегель вважав прогрес закономірним і необхідним явищем суспільного життя [3, с. 106].

В глобальному суспільстві зберігається необхідність у використанні філософської методології, яка б задовольняла потребу збереження глобальних цінностей світу та справедливості, що впливає на формування ідеалів особистості. Для цього необхідно змінювати свідомість сучасної людини через філософію.

Висновки: як казав Гегель “ Розвиток і рух вперед –це процес закономірний і необхідний людству”. Хоч глобалізаційні процеси в світі мають, як і позитивне значення, так і негативне але дійсно потрібні спільноті для пізнання чогось нового. Нові технічні і технологічні прогреси перетворили країни зі стабільними показниками соціально – економічного розвитку в ще більш спроможні. Глобальний розвиток країн допомагає людям знайти себе, сформуванати свою особистість, знайти справу яка тобі подобається і розвивати її у різних галузях. Адже цю справу ти передаватимеш з покоління в покоління.

Список використаних джерел:

1. Воронкова В. Філософія глобалізації: соціантро-пологічні, соціо-економічні соціокультурні виміри. Монографія. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. 272с.
2. Щерба С. П., Заглада О. А Філософія: Підручник К., 2011. 547с.
3. Ільян В. В., Кулагін Ю. І. Філософія: Підручник К., 2002. 452с.
4. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168(№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
5. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50 –64.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.

7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
8. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність теми **дослідження**: етика бізнесу –система загальноетичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування. Досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації.

Мета дослідження: розкрити роль і значення етики бізнесу в сучасному підприємстві.

Завдання дослідження: проаналізувати суть і роль етики бізнесу у ділових відносинах людей.

Об'єкт дослідження: зміст та функціонування етики бізнесу.

Предмет дослідження: значення, правила і принципи етики бізнесу. Загалом етика ділових відносин досліджує безособистісні, практично-утилітарні відносини людей з метою їх гармонізації, гуманізації, узгоджує їх з моральними вимогами. Проблемне поле етики бізнесу є вужчим і конкретнішим, ніж етики ділових відносин, оскільки її наукові інтереси обмежені сферою підприємницької, комерційної діяльності. Етика бізнесу –складова етики ділових відносин, яка досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації.

Функціонування етики бізнесу пов'язане з неоднозначним трактуванням такої філософської проблеми, як сумісність (несумісність) бізнесу і моралі, а відповідно, і науки про неї. Уже не одне століття у західному світі вважають нормальним (природним) суспільство з ринковою економікою і нормальною (природною) поведінку людини –ринкову поведінку. Неринкова поведінка розцінюється як ненормальна, неприродна, штучна, як потворний наслідок втручання у приватне життя особи зовнішніх щодо неї сил, передусім держави.

Для багатьох громадян, особливо старшого покоління, посттоталітарних держав, у тому числі й України, таке бачення людини поки що є неприйнятним. Вони вважають, що ринок, бізнес є сферою реалізації індивідуалістичних, егоїстичних інтересів людини, які породжують експлуатацію, економічне, соціальне відчуження людей і багато інших негуманних явищ суспільного буття. На їх погляд, подолати цю проблему можна лише на основі суспільної власності на засоби виробництва. Однак спроби побудувати суспільство на засадах суспільної власності, яка унеможливує функціонування ринкової економіки і відповідну поведінку людей, зазнали краху. З'ясувалося, що позбавлені змоги реалізувати власні егоїстичні, індивідуалістичні прагнення люди стають пасивними, безініціативними, нездатними самостійно приймати рішення і діяти, перекладають відповідальність за своє соціальне буття на державу, проявляють гіпертрофовані сподівання на "сильну руку", що породжує безліч моральних проблем [1]. Етика бізнесу –це правила норми, що регулюють відношення суб'єктів бізнесу. Можна виділити три рівні етичних правил, що існують у сучасному бізнесі: Нормативні принципи, зафіксовані в загальнолюдських етичних нормах (не вкради, не убий, не давай неправдивих свідчень), які, зазвичай, рунтуються на системі релігійних переконань, недотримання яких призводить до психологічного дискомфорту.

Професійні правила певного регіону. Корпоративні норми групової поведінки на рівні фірми, організації. У дослідженнях проблеми "бізнес і етика" простежується деяка історична логіка, що поєднала разом усі прикмети сучасного цивілізованого соціуму –бізнес, наука, суспільство –логіка, яка саме і визначила відношення бізнесу зі всіма його складовими до моралі [2].

Етика бізнесу послуговується основними принципами загальної теорії моралі, загальнолюдськими цінностями, які ця теорія обґрунтовує і захищає. Оскільки підприємницька діяльність породжує специфічну мораль, то етика бізнесу досліджує насамперед її специфіку. Вона

не просто констатує факти, явища, процеси у бізнесовому середовищі, а всебічно аналізує підприємницьку мораль, яка постає в домінуючій громадській думці представників бізнесу, а також моральність у цій сфері (типові реальні стосунки людей) крізь призму відповідності їх уселюдським моральним нормам. Етика бізнесу розглядає взаємозв'язок цілей і засобів підприємництва, вплив дій підприємця на своє становище і становище працівників фірми, суспільства. До її компетенції належить дослідження моральних аспектів законодавства у сфері праці, трудових відносин і розподілу суспільного продукту. В цьому контексті вона найчастіше послуговується категорією «справедливість», розмірковуючи над різними вимірами справедливості конкретних законодавчих актів і норм. Водночас вона дуже чутлива до чинників, покликаних забезпечити гармонійне співвідношення інтересів власника й інвестора, роботодавця і працівника, замовника і постачальника, фірми і споживача. Не може вона бути байдужою і до таких питань, як існування бідності широких мас і зосередження значних багатств у руках незначної кількості населення, відносини малих і великих фірм, конкуренція, лобізм, ціноутворення, правдивість реклами. Темпераментно реагує етика бізнесу на проблеми збереження навколишнього природного середовища. З цих та багатьох інших питань вона переконує, що мінімальний моральний обов'язок бізнесу полягає в тому, щоб не шкодити суспільству, людині, довкіллю [3].

Висновок: Наявність переконливої етики бізнесу ще не є абсолютною передумовою досконалого законодавства у сфері бізнесу, високої моралі підприємців. Однак вона може відіграти істотну роль у приборканні негуманних, несправедливих економічних пристрастей, гуманізації економічної політики держави, формуванні цивілізованих гуманних норм у сфері підприємницької діяльності, утвердженні раціональних засад організації бізнесу, управління ним, розподілу й використання його результатів. В іншому разі вона приречена на експлуатацію демагогічних фраз, пустослівних розмірковувань, якими прикриваються жага багатств і гонитва за наживою, здирництво, економічна експлуатація, знищення природи, привласнення національних багатств обмеженою кількістю осіб, нехтування соціально-економічними та іншими правами людини, аморальна поведінка виробника і продавця товарів і послуг. Формування високої підприємницької моралі передбачає підпорядкування індивідуальних дій загальнолюдському стандарту відносин у сфері бізнесу, використання національних традицій ділової взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Бізнес-етика: історія та сучасність. URL: http://e-pidruchniki.com/content/433_21Biznes_etika_istoriya_ta_sychasnist.html
2. Предмет етики бізнесу і її значення. URL: <https://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/etika/part3/018.Htm>
3. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2022. Випуск 167-168 (№12-1) Філософські науки, Політичні науки. С. 48-52. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/1644501981.pdf>
4. Гурик М. І. Зростання та стабілізація політичної зрілості культури громадянськості українців в умовах демократичного транзиту. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 50–64.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І., Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд, № 9 (62), 2019. с. 50-63
7. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

*Березовський Максим,
студент гр. ПТБД-11,
Факультету економіки та управління, ЗУНУ*

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СИСТЕМОТВОРЧИЙ ЧИННИК ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ (ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД)

Актуальність теми дослідження. Сучасний спосіб людської життєдіяльності призводить до все більшого антропогенного навантаження на природу, що створює загрози не тільки виснаження регіональних і глобальних екосистем, глобальної деградації природного середовища, а й підриває природні основи самого існування людини.

Метадослідження – враховуючи ступінь загальнокультурної та філософської розробленості проблеми, за мету ставиться окреслення концепції екологічної культури як основи екологічної безпеки.

Завдання дослідження: розкрити сутність екологічної культури; окреслити рівні та напрями розвитку екологічної культури в історично-еволюційному контексті; охарактеризувати головні чинники екологічної безпеки та параметри їх визначення; визначити місце і роль феномена екологічної безпеки в системі національної безпеки держави; визначити механізми реалізації екологічних знань в освіті і вихованні для сприяння розвитку екологічної культури і стабілізації екологічної безпеки.

Предмет дослідження – явище екологічної культури як необхідна передумова формування екологічної безпеки держави.

Об'єкт дослідження – екологічна культура. Поняттям «екологічна культура» охоплюється не тільки все те, що означає соціальне на відміну від природного, а й таке соціальне, яке сприяє збереженню і розвитку суспільства в біосфері в єдності з природою. Екологічна свідомість суб'єкта значною мірою формується під впливом того соціального середовища, до якого він належить. Різні соціальні групи, верстви, класи, що знаходяться в однакових екологічних умовах, можуть мати різні оцінки, ставлення, установки щодо екологічних проблем. Це стосується і індивідуальної екологічної свідомості [1, ст. 41-47]. Джерелом людської культури завжди було те, що людина знаходилася в коєволюції з природою, училася у неї розумінню властивих їй явищ, законів, співзвучності і втілювала їх у матеріальних і духовних цінностях. Поняттям «екологічна культура» охоплюється не тільки все те, що означає соціальне на відміну від природного, а й таке соціальне, яке сприяє збереженню і розвитку суспільства в біосфері в єдності з природою [2, ст. 7].

В античні часи відбувається кардинальне світоглядне зрушення, пов'язане з переходом від прямого отождіння людини і природи, людини і суспільства, поняття та образу, матеріального та ідеального до їх розмежування, розрізнення, окреслення співвідношення між ними. Погляди на місце людини в системі «людина-природа» постають із синкретичного бачення світу античними мислителями (Аристотель, Демокріт, Платон, Сократ), з їхніх спроб осягнути універсум як щось одне, як цілісність. Культура ставлення людини до природи осмислюється через такі моральні категорії як «добро» і «зло» [3, ст. 36].

Класична наука запропонувала принципово нове розуміння простору. Всесвіт для неї є повністю і неперервно заповненою системою, а простір – однорідним. У зв'язку з цим і відбувається переосмислення змісту поняття «навколишнє середовище». Гуманістична орієнтація науки та практики часів Відродження та Реформації відкидає сліпе поклоніння людини перед її докільям, причому як соціальним, так і природним. Людина у цій системі духовно-практичних цінностей ставиться в центр світу. Можливості щодо приборкання природи та використання її багатств людиною інтерпретуються як необмежені в працях І. Канта, Г. Гегеля, Л. Фейєрбаха, К. Маркса, Ф. Енгельса та ін. У наукове розуміння цілісності і взаємозалежності людини і природи великий внесок зробив німецький вчений Е. Геккель. Пізніше відбувається позширення предмету екології на відносини між людиною і докільям

та включення до нього відношення «суспільство-природа». Вже в XIX столітті американський вчений Д. Марш виклав програму охорони природи [3, ст. 38].

Нові погляди на культуру поведінки людини в біосфері, зокрема концепція ноосфери, пов'язані з ім'ям В. Вернадського, який пояснює геологічні наслідки трансформації біосфери діяльністю людини. Наука, техніка, технологія в полі екологічної культури є специфічними способами самовизначення людського буття у його взаємозв'язку з природою в процесі суспільноісторичної практики. Вона є предметним показником міри знання і міри практичного використання людиною природи і, отже, виявляє у всій повноті природоперетворюючу функцію суспільної практики [4, ст. 119-123].

Людству потрібна нова філософія життя, висока екологічна культура і свідомість. Сьогодні в усіх розвинених країнах світу екологічна культура стає невід'ємною частиною функціональної освіченості населення [5, ст. 415-416].

Ніколи ще за всю історію ми не були в такій залежності від стану своєї культури, як сьогодні, а рівень екологічної безпеки – від розвитку адекватної теорії культури з урахуванням тих особливостей, які привнесені сучасною екологічною ситуацією. Це вимагає глибоких наукових теоретичних досліджень явища екологічної культури в контексті екологічної безпеки і практичних інтерпретацій механізмів їх взаємозумовленості [2, ст. 8]. Дослідження сутності і змісту екологічної культури знаходиться в органічному зв'язку з феноменом екологічної свідомості. Екологічна свідомість виступає регулятором екологічної діяльності, оптимізує взаємовідносини у системі «природа-суспільство» [6, ст. 91-99].

Соціальна складова у системі «людина-природа» набуває особливого значення з тих пір, коли людина навчилася вносити в навколишню природу суттєві зміни, наслідки яких поставали не тільки у вигляді позитивних, бажаних, але і у вигляді негативних, часто зовсім непередбачуваних результатів. Під екологічною безпекою природного середовища ми розуміємо стан природних механізмів життєзабезпечення людини як живої істоти (а точніше – населення Землі або окремої конкретної території) всіма необхідними первинними засобами існування: повітрям, теплом, питною водою, природними джерелами харчових продуктів, а також природними умовами трудової діяльності, відпочинку, культурного розвитку тощо [7, с. 206-210].

Перед людиною в процесі діяльності щоразу виникає проблема вибору лінії поведінки в біосфері відповідно до рівня своєї екологічної культури [8, с. 88-97]. Екологічна діяльність, будучи центральним елементом екологічної культури, немислима без екологічних знань і високої екологічної свідомості, без екологічних переконань, установок на екологічно правильну поведінку, екологічних потреб, у першу чергу духовних. Необхідно сформулювати своєрідний «кодекс поведінки», що лежить в основі екологічної політики [9, с. 144-149].

Сучасна система освіти не дає населенню необхідних знань у галузі екології.

Висновок: Екологічна культура обумовлює відповідність людської активності на стан та якість природного середовища. Регулятором екологічної культури виступає екологічна свідомість, а інструментом формування екологічної свідомості є екологічні цінності.

Список використаних джерел:

1. Акоюн В. Г. Основні чинники формування екологічної свідомості особистості // Вища освіта України. 2011. № 2. Ст. 41-47.
2. Юрченко Л. І. Екологічна культура як системотворчий чинник екологічної безпеки Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2009. Ст. 7-8
3. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки: Монографія / Л. І. Юрченко. К. : Вид. П АРАП АН, 2008. Ст. 36-38
4. Екологічна культура як невід'ємна частина сталого розвитку суспільства // Наукові записки Харківського військового університету. Соціальна філософія, педагогіка, психологія. Харків: ХВУ, 2002. Вип. X III. Ст. 119-123. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л., Тернопіль: підручники і посібники, 2016. Ст. 415-416
5. Екологічна безпека як предмет комплексного наукового дослідження // Науковий вісник. Серія «Філософія» / Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Харків: «ОВС», 2002. Вип. 12. Ст. 91-99.

6. Екологічне виховання та освіта як один із вирішальних факторів регулювання якості навколишнього середовища // Філософські перипетії. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2002. № 561. Ст. 206-210.

7. Екологічна безпека України в системі глобальних проблем суспільства // Наукові записки Харківського військового університету. Соціальна філософія, психологія. Харків: ХВУ, 2003. Вип. 3 (18). Ст. 88-97.

8. Еколого-естетичне виховання як підстава формування екологічної культури // Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць. Харків: ХАІ, 2008. №4. Ст. 144-149.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність теми дослідження є: Сенса життя – це поняття, яке відбиває постійне прагнення людини співвідносити свої вчинки із системою суспільних цінностей, з вищим благом, щоб у такий спосіб діставати можливість виправдовувати себе у своїх власних очах, в очах інших людей чи перед якимось авторитетом, Богом. Інакше кажучи, це пояснення собі й іншим, для чого ти живеш. Сенса життя кожної людини унікальний і неповторний, як і її життя. Людина завжди вільна у виборі сенсу і в його реалізації. Але свободу не можна ототожнювати зі свавіллям. Її слід сприймати з точки зору відповідальності. Людина відповідає за вірно знайдений і реалізований сенс свого життя, життєвих ситуацій, що в них вона потрапляє. Людина повинна йти за своїм покликанням, у якому життя набуває сенсу. Відчути і знайти своє покликання їй допомагає самопізнання, відповідальність за реалізацію свого призначення, що на Землі допомагає узгодити універсальні життєві цінності з конкретними життєвими ситуаціями.

Метою дослідження є: аналіз проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві в епоху Середньовіччя.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми сенсу життя людини в Середньовіччі.

Об'єктом дослідження є проблема сенсу життя та людини в епоху Середньовіччя.

Предметом дослідження є людина в українському суспільстві в епоху Середньовіччя. Августин Блаженний проблему сенсу життя ототожнював з пошуком в існуванні божественного, духовних явищ, благодаті. Вищою формою пізнання сенсу життя є божественне одкровення. І. Кант писав: «Дві речі наповнюють душу постійно новим і зростаючим подивом і благоговінням і тим більше, чим частіше і уважніше займається ними роздум: зоряне небо наді мною і моральний закон в мені. Те й інше, як би покриті мороком або безоднею, знаходяться поза мого горизонту, я не повинен досліджувати, а тільки припускати; я бачу їх перед собою і безпосередньо пов'язую їх з свідомістю свого існування» [2, с. 524].

Сенса життя створюється самим суб'єктом. Цей варіант можна розуміти як «життя заради життя». Його фундатором був давньогрецький філософ Епікур. Жити потрібно так, вважає філософ, щоб насолоджуватися життям, отримувати задоволення від життєвих благ і не думати про смерть.

Цінність епікурейської позиції полягає в тому, що вона застерігає нас від ситуації, за якої пошук сенсу життя відсуває на другий план саме життя. Життя саме по собі є цінністю, рідкісним дарунком, і людині до нього слід ставитися із вдячністю і любов'ю. Адже їй дана можливість пережити неповторність власного існування в усіх його проявах – від радощів, злетів і перемог до падіння, відчаю і страждань. Разом з тим епікурейське ставлення до життя, якщо воно позбавлене відповідальності за цей дарунок, утверджує в людині егоїстичну позицію «життя заради себе» і веде до втрати відчуття його повноцінності.

Сенса життя в загальному визначає спрямованість життя, а також усі його прояви. У філософії існують різні підходи до трактування проблеми життя і сенсу життя. Він полягає в тому, що людина – господар своєї долі, щастя в повній мірі залежить від неї самої, песимістичне ставлення до сенсу життя [5, с. 350]. Він полягає в тому, що людина є іграшкою в руках незалежних від неї сил(суспільства, долі, природи) [7, с. 126].

Висновок. Отже сенс людського життя в середньовічному українському суспільстві є найбільш гнучким. Характеристика духовних і матеріальних питань, тобто основний предмет філософської рефлексії – це людина та її існування у світі. Усі філософські питання, якими б абстрактними вони не здавалися, певним чином пов'язані з проблемами людини. Це не випадковість питання І. Канта «Що таке людина?», сформулювало це як основну проблему

філософії. Людина –це біологічна соціальна єдність, в якій через суспільство, біологічне і духовне реалізуються в людях, і вони проявляються в психології, моралі, релігії та політиці людей. Все це прояви людської природи, які співіснують в органічній єдності, взаємодії та взаємопроникненні. Людина –це істота, яка створює свою історію, а її сутність формується, змінюється і розвивається в цьому процесі. Іншими словами, сутність людини не є історично незмінною.

Вона змінюється з розвитком людей, накопичуючи людський зміст, культурний зміст, соціальні цінності. Люди –єдині, хто знає, що помруть. З цим пов'язане питання про сенс і мету життя, Для багатьох людей це є відправною точкою для формулювання «лінії життя»

Список використаних джерел:

1. Кант І. Критика практичного розуму. М. : Наука, 2007. С. 524. Попіль Лілія, студентка. гр. ПС-11, Юридичного факультету, ТНЕУ
2. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. –Економічна думка, 2010. 126 с.
3. Москаленко А. Т. Сенс життя й особистість/ А. Т. Москаленко –Новосибірськ: Наука; 1989. 205с.
4. Сафонік Л. В. Буттєвість сенсу людського життя монографія /Л. Сафонік. Львів : Л Н У імені Івана Франка, 2016. 350 с.
5. Гончарук –Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук –Чолач, Н. Джугла URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv
6. Ніцше Ф. Так говорив Заратустра. С. 14.
7. О. Г. Демильян Сенс життя людини UIR: pidru4niki.com
8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
9. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність теми дослідження. У суспільстві гроші виступають матеріальним благом, інструментом, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Проблема грошей завжди була в центрі уваги філософів, економістів, політиків, культурологів. Про це свідчать праці Дж. Везерфорда, П. Бернстайна, Г. Зімеля, Ю. Осипова, В. Ільїна, З. Скринник, О. Суббето, С. Синякова, О. Неклесси та ін. Для розуміння методологічних основ дослідження проблеми грошей мають праці В. Базилевича, А. Маршалла, Ф. Гаска, Дж. Кейнса, І. Єскевич та ін.

Мета дослідження: розкриття та зрозуміння проблем еволюції ціннісного відношення до грошей в історії розвитку як філософської, так і соціальної сутності, що розширить смисловий простір їх розуміння.

Завдання дослідження: розкрити проблеми еволюції грошей в історії розвитку філософської та економічної думки.

Об'єкт дослідження: сенс грошей та їх еволюція.

Предмет дослідження: поступовий розвиток грошей, розкриття проблеми еволюційного етапу як філософської, так і економічної сутності думки про гроші. Підоснова розкривається в процесі їх еволюції. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологі ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало. Гроші були різні за формою (черепашки, худоба, хутра, монети, банкноти), але завжди були постійні за змістом і функціями – засіб обміну. Разом з тим саме у цих властивостях і приховується парадокс: про гроші написано тисячі книг, і разом з тим «ми занадто мало знаємо про них» [4, с. 11], – говорить М. Фрідмен, визнаний лідер монетаризму ХХ століття. Причина такого парадоксу полягає в тому, що гроші не повністю потрапляють в аналітичне поле грошових теорій. Через те, гроші потрібно розглядати не як міру вартості і засіб платежу, не як засіб обігу і накопичення, а «гроші як особливий спосіб дивитися і думати, як специфічна постановка погляду культури, як потрібний і активно використовуваний нею інструмент мислення і компонент буття» [4, с. 12], – вказує І. Єскевич. Необхідно виходити з того, що «економічні гроші» – лише видима частина «грошового айсбергу».

В глибинах економічної реальності прихована значна і головна сутність грошей, виявленням якої завжди займалась філософія. Ще в античні часи вважали, що знання є своєрідною копією предмета, антична філософія переважно вивчала процес, за допомогою якого предмет переводився в стан знання. Теза про єдність знання і предмета особливо поєднувалася з нерозумінням активності суб'єкта в процесі пізнання; істинний об'єкт може бути «даним» тільки тому, хто пізнає; всі продукти його суб'єктивної пізнавальної діяльності – лише хибна, неістинна думка. Такий підхід, звичайно ж, позначився й на розумінні грошей. Мислителі розглядають гроші як одну з цінностей цивілізованого суспільства. Аристотель, як і Платон, підкреслював важливу соціальну функцію грошей – бути засобом обміну, способом порівняння цінностей предметів один з одним [3, с. 34].

Кредо Б. Франкліна була «свідома праця». Він виступав з ним не для того, щоб зробити багатим лише окремих людей, а бачив в цьому спосіб удосконалення всього суспільства. З точки зору мислителя, гроші завжди повинні були мати обмеження, пов'язані з строгою соціальною і особистою моральністю. Тому він не міг допустити, щоб одна людина заради особистої фінансової вигоди пригнічувала іншу. З його точки зору, світ став би значно кращим, якби кожний «виробляв більше, а споживав менше» [1, с. 154].

Однак головне полягало в тому, що завдяки Б. Франкліну гроші були легалізовані для філософського, теоретико-економічного і культурологічного аналізу. Заслуговує уваги аналіз грошей в параметрах проблем «власності» представниками німецької класичної філософії. Так, в І. Канта поняття «власності» конституюється в поняттям «особистості». Тільки той, хто може бути

власником «самого себе» і вільний розпоряджається собою, є особистістю і правомірним суб'єктом. В цьому сенсі свобода у зовнішньому її прояві – це не абстрактний лозунг для санкюлотів і люмпенів, а власність як право своєї самодостатності. Власність розрізняється як «власність» (володіння) на своє «Я» і «власність» (володіння) на речі. Кожен громадянин держави має право власності на своє «Я» і стає внаслідок цього правовим партнером даної держави. На думку І. Канта, якщо власник може розпоряджатися зовнішнім предметом на власний розсуд, то людина може бути тільки своїм власним господарем, але не власником самого себе, не говорячи вже про те, щоб бути «власником інших людей». Тобто якщо право власності на речі (і гроші) є майже безмежним, право розпоряджатися іншими людьми обмежене почуттям відповідальності. Значну увагу проблемі грошей приділяв видатний німецький мислитель Г. В. Ф. Гегель. Його концепція викладена в основному в праці «Філософія права», в якій обґрунтовуються основи і принципи громадянського суспільства, народжуваного ринковою економікою. Гроші є невід'ємною частиною власності, є «вкладання волі в річ», і тим самим особа дає собі «зовнішню сферу своєї свободи» [2, с. 401].

Найважливішою передумовою власності і грошей Г. Гегель вважав свободу. Стверджуючи, що речі, на відміну від вільної особистості, є «невільними, позбавленими індивідуальності, безправними», мислитель трактував власність як еманацию (сходження) «абсолютної ідеї», завдяки якій особистість переходить із суб'єктивного змісту в об'єктивний. «Розумність власності полягає не в задоволенні потреб, а в тому, що знімається гола суб'єктивність особистості. Лише у власності особа виступає як розум» [2, с. 405], – зазначав мислитель. У власності особистість знаходить для себе «зовнішню сферу свободи». Проблема грошей стає зрозумілою, якщо мати чітке визначення поняття «цінності». В найбільш загальному плані «цінність – збережена можливість задовольнити свою потребу. Грошима самими по собі неможливо користуватися безпосередньо, вони повинні бути перетворені в специфічні речі» [2, с. 403].

Оскільки придбана за гроші річ має цінність, кожен може задовольнити нею свою проблему. Для продуктивного функціонування грошей, з точки зору Г. Гегеля, потрібна наявність громадянського суспільства. Воно надає кожному індивіду право увійти в ту страту, в яку він хоче, і заробляти стільки грошей, скільки може. Однак така можливість є випадковою. «Промисел годує людину, як і соціальний стан; але якщо який-небудь промисел процвітає, то в нього включається безліч індивідів. Однак потреба в товарах не безмежна, і якщо яка-небудь галузь переповнена виробниками, то окремі люди можуть цього не зрозуміти, вони спрямовуються в неї і гинуть. Можна, звичайно, в цьому випадку сказати: надлишок стане очевидним, і тоді окремі індивіди підуть звідти. Однак вони не можуть так поступити, оскільки вони володіють тільки такого роду вмінням, оскільки вони вклали в дану справу свій капітал як у формі своїх можливостей, так у формі грошей» [2, с. 454].

Висновок. Гроші є зручним засобом для переходу всіх цінностей, які не підлягають «зважуванню» або «вимірюванню» до кількісних характеристик тощо. Через це вони не підпорядковуються звичній шкалі цінностей. Тому, що у філософських побудовах поняття «цінність» було відсутнім аж до середини XIX століття. Тому можна констатувати, що і сучасна філософська думка поки не прийшла до однозначного розуміння грошей ні з точки зору того, що таке феномен грошей, ні з точки зору методології дослідження. Про це свідчить їх еволюція, яка демонструє самі різні принципи та підходи до їх розуміння та дослідження.

Список використаних джерел:

1. Везерфорд Дж. История денег: Борьба за деньги от песчаника до киберпространства / Дж. Везерфорд; [Пер. с англ. Т. Слуцкой, И. Сиснёва]. М. : ТЕРРА-Книжный клуб, 2001. 320 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель; Пер. с нем.; Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсисянц. – М. : Мысль, 1990. 524 с.
3. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу/ В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С. 33-37.
4. Ескевич И. В. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом / И. В. Ескевич. М. : Эксмо, 2006. 272 с.

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ. ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.

Актуальність теми дослідження грошей як соціокультурного феномена актуальне у зв'язку з формуванням у сучасну добу стану суспільного життя, означеного поняттям «фінансова цивілізація», під яким мають на увазі проникнення «економічного» на всі рівні соціокультурного буття людини.

Мета дослідження: довести вплив грошей на ментальні парадигми. Розглянути гроші як феномен культури. Визначити яку роль відіграють фінанси у житті людини.

Завдання дослідження: показати, що гроші мають важливість у культурному житті людини, а не лиш в економічному.

Об'єкт дослідження: гроші.

Предмет дослідження: вплив грошей на культурне та ментальне життя людини. Весь соціальний досвід пострадянських років українців пронизаний гострими проблемами, пов'язаними зі зміною ролі грошей у їхньому життєвому світі: втрата заощаджень, катастрофічна інфляція першої половини дев'яностих років, масове зубожіння, фантастичне розбухання тіншових та кримінальних капіталів, шахрайство «фінансових пірамід», які й тепер ще відійшли в минуле. Щоб втрати себе у розбурханому морі ранкових відносин, які проходять болісний етап становлення, треба, щоб люди усвідомлювали як небезпеки, породженні грошима, так і свої можливості протистояти їм [1, с. 15].

Це актуально завжди, але в Україні сьогодні потреба в усвідомленому і, сказати б, тверезому ставленні до грошей – особлива. У філософських виданнях останніх років у постраданських країнах з'являється праці, присвячені проблемам формування адекватних соціальним реаліям морально-етичних засад для людини в її господарській діяльності [1, с. 27].

Зокрема варто відзначити такі з них; І. Панквич «Мораль як обмежувач здійснення права людини і громадянина», Л. Тутов «Праця як основоположний феномен життя у філософії господарства» та «Проблеми пізнання у філософії господарства». С. Корнієнко «Філософські проблеми економічної парадигми XXI століття». Р. Богурин «Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах» [2, с. 27].

Водночас опубліковано дуже мало праць, у яких розглядалася б сутність грошей як феномена культури та їх вплив на життєвий світ людини поза економічними відносинами, хоч наявність такого впливу очевидна. Цікавою і за змістом, і за оригінальністю вибору предмета дослідження є монографія А. Мазаракі та В. Ільїна «Філософія грошей» [2, с. 38].

Розглянемо методологію теорії комунікації, щоб здійснити аналіз умов та виявити загальні моделі комунікативних практик, медіумом яким виступають гроші. Важливим є те, що комунікативна філософія зорієнтована на осмислення практичних вимірів людського буття – повсякденного спілкування та життєвого світу людини, в якому синтез емпіричного досвіду відбувається не «в надрах» трансцендентальної самосвідомості, а в міжособистісному просторі універсальної комунікації [2, с. 39].

Гроші виникли і розвинулися внаслідок потреби людей узгоджувати свої позиції та виникнення детермінувало вироблення і кодування у знаковій формі нових вербальних, поведінкових, ситуативно-речових кодів, змістом яких стали конвенційно прийняті правила, що регулювали нові, до того часу не чинні, форми поведінки людей. Роль та місце грошових відносин у структурах комунікативних практик ми визначаємо через уведений Ю. Габермасом

концепт комунікативної дії, який виражає активну практичну позицію людини в контекстах соціуму, спрямовану на зустріч з іншою людиною [2, с. 43].

Для розуміння грошових відносин як комунікативної дії головним є той її аспект, у якому вчений застосовує це поняття як ключ для розуміння загроз життєвому світові людини з боку господарських та бюрократичних механізмів – загроз перетворення особистісних стосунків на об'єкт управління або ж на товар. Історичне буття грошей можна розглянути як еволюцію їхньої знакової природи, процес абстрагування та ідеалізації, перехід тотожності знакової форми виявлялася соціальна природа грошей як феномена культури [2, с. 44].

У процесі еволюції грошей можна виділити такі етапи: Виникнення та розвиток ненасильницьких форм обміну матеріальними цінностями між людьми: 1) дарування; 2) перетворення однієї сторони акту дарування на двобічний (виникає новий смисл людських стосунків, заснованих не на кровній спорідненості або насильстві, а на господарському партнерстві); 3) виділення конкретних пар продуктів, які обмінюють (осмислення еквівалентного характеру обміну); 4) поява місцевих натуральних грошей (єдиного для даної культури символу еквівалента, з якими співміряється значущість будь-якого товару) [3, с. 44].

Поява монетних грошей як граничного рівня репрезентації організованої суспільної волі у сфері обміну товарів: завершується процес «розходження» значення окремого товару та значення універсального еквіваленту всіх товарів, утвердження самостійного буття соціального символу, який не має (як правило) іншого застосування, ніж представництво соціальних значень інших речей. Виникнення банкнот, зроблених з паперу, але розмінних на золото – фізичне відділення у просторі і часі знаку – паперу, засвідченого певним законним чином – від його значення, тобто золотого забезпечення соціального – довіри до здатності держави контролювати стихію ринкових процесів. Поява електронних грошей та кредитних карток. Гроші втрачають предметно-чуттєву форму, перетворюються в інформацію в чистому вигляді, як упорядкована знакова система, призначення якої – задавати алгоритм, порядок, матрицю функціонування мета системи економічного життя [3, с. 67].

Інформація перетворюється у субстанційну основу сучасної економічної реальності. Комунікативна природа грошей дає змогу бачити в них варіант спрощеної спеціалізованої мови. Відповідно культурну функцію грошей можна інтерпретувати з Філософсько-світоглядні засади буття людини [3, с. 67].

Вихідним принципом філософії комунікації є положення про те, що мова – це субстанція, яка скріплює суспільство в певне органічне ціле. Гроші, за своєю суттю, є «спільним знаменником», механізмом повсякчасного, повсюдного, універсального ототожнення смислів людей у спілкуванні людей. У такій якості вони постають як засіб для досягнення порозуміння, причому в незрівнянно ширших масштабах, ніж це було у без грошовому соціумі [4, с. 78].

Висновок: Саме культура формує ставлення людей до грошей, а не навпаки. Гроші стають головною умовою та інструментом досягнення раціональності. Ми бачимо, що навіть при первинному розгляді осмислення грошей як феномена культури можливо. Гроші перетворилися з інструменту економічної діяльності на один із вимірів людської.

Список використаних джерел:

1. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія, психологія, педагогіка, 2004. №10. С. 7-15.
2. Братаніч Б. Проблемне поле дослідження філософських основ маркетингу // Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. Вип. 47. С. 200-207.
3. Габармас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
4. Гарник А. Право и мораль в свете дискурсивной этики є: предпосылки формирования новой философско-правовой парадигмы // Філософія. Культура. Життя. Міжвузівський збірник наукових праць. Дніпропетровськ, 2002. Вип. 21. С. 192 -202

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. Дану тему вивчали величезна кількість науковців, і велика кількість науковців продовжує робити це і сьогодні, тому, що саме виробництво є тим нюансом, який визначав спосіб життя суспільства в певний історичний період. Тому будь-яка інтелектуальна людина зобов'язана досліджувати те, як виробництво впливало на людей певної епохи, а також який тип виробництва був притаманний тій чи іншій історичній добі. Ще варто знати які чиники приводили до зміни виготовлення, які винаходи докорінно змінювали суспільства і як вони впливали на життя людей і історичний прогрес.

Мета дослідження. Визначити як впливає людська діяльність на спосіб життя суспільства дізнатись про поняття суспільного і матеріального виробництва.

Завдання дослідження. Проаналізувати суть впливу виробництва на спосіб життя суспільства.

Об'єкт дослідження. Виробничі відносини.

Предмет дослідження. Вплив науково-технічного прогресу на спосіб життя суспільства. У соціальні філософії рушійними силами розвитку суспільства вважають різні суспільні явища: об'єктивні суспільні суперечності, продуктивні сили, спосіб виробництва та обміну, розподіл праці, дії великих мас людей, народів, соціальні революції, потреби та інтереси, ідеали мотиви тощо. Філософське розуміння суспільства полягає у визначення його з позицій окремої людини, особи, гуманізму. Людина – суспільство, (я – суспільство) є вихідне у філософському аналізі. Людина є суспільною істотою і її можливості реалізуються лише в суспільстві, а всі дії людини, зв'язки і відносини, умови, в яких живуть люди, можна правильно зрозуміти лише тоді, коли усвідомлюється зміст поняття суспільства, соціуму [3, с. 311].

Суспільство визначається в широкому і вузькому розумінні. У широкому – поняття суспільство охоплює всі суспільні явища – соціальну діяльність, практику, суспільний та політичний лад, організацію сім'ї, інших соціальних спільностей, усі види культури, всі форми духовності [1, с. 102].

Отже, суспільство означає цілісну систему життєдіяльності людей в усій її повноті та розвитку. У вузькому розумінні поняття суспільство вживається для позначення історично конкретного типу соціальної системи, певного етапу людської історії. Тут суспільство розглядається не в усій сукупності елементів, а лише в важливіших, істотніших властивостях етапу. Праця, трудова діяльність є такою взаємодією між людиною та природою, в результаті якої за допомогою доцільного впливу людини на природу відбуваються зміни у предметі праці. Працею добуваються засоби до життя. У праці формуються зв'язки і взаємозалежності між людьми в суспільстві. І тому трудова діяльність формує соціальну солідарність, їх ціннісні орієнтири, їх волю, світогляд, та інші соціальні якості. У визначенні суспільства як системи важливу роль відіграє аналіз людської діяльності як суспільного виробництва [3, с. 89]. Як спосіб суспільної життєдіяльності, суспільне виробництво має складну структуру. В широкому розумінні, суспільне виробництво охоплює усі сфери суспільної праці і суспільної трудової діяльності. Суспільне виробництво самого початку має соціальний характер, формується зусиллями всіх людей у конкретно-історичних умовах і здійснюється за законами людського єднання, тобто за законами соціуму [4, с. 2]. Суспільство не може існувати без виробництва матеріальних благ, засобів існування людей, що здійснюється певним способом. На відміну від політичної економії соціальна філософія використовує поняття спосіб виробництва і його складові – продуктивні сили та виробничі відносини – для дослідження

суспільства і підходить до способу виробництва як да загально-соціально-філософського поняття, що виражає взаємозв'язок внутрішніх елементів. Інакше кажучи, соціальна філософія виражає світоглядну природу поняття способу виробництва, його складових та його методологічну роль у пізнанні суспільства як системи. У такому аспекті спосіб матеріального виробництва виражає суть суспільного виробництва і його роль у розвитку суспільства. Отже, спосіб виробництва –це матеріальна система, що, зрешту, функціонує як системотворчий елемент суспільства. Головна продуктивна сила –люди. Без людей ніякі засоби праці не можуть функціонувати: машини ржавіють і руйнуються, виробничі будівлі розвалюються. Щоб люди –учасники суспільного виробництва, могли успішно виробляти засоби до життя, мусять мати певний рівень знань виробництва, спілкування у виробничому колективі тощо. Сукупність засобів та предметів праці утворює засоби виробництва. У структурі продуктивних сил є і жива праця, і уречевлена праця. Ці компоненти взаємопов'язані. Другу сторону способу виробництва становлять виробничі відносини. Це особливий тип відносин, що виникає в процесі матеріального виробництва. Саме виробничі відносини визначають систему суспільної організації діяльності [2, с. 35].

Під виробничими відносинами розуміють: по-перше, соціальну форму суспільного виробництва і, по-друге, засіб впливу людей один на одного. Отже, люди вступають у виробничі відносини в залежності від форми власності. Відносини з приводу власності на засоби виробництва визначають характер усіх видів виробничих відносин. Людина безперечно удосконалює і створює нові знаряддя праці, технологію виробництва. Для роботи з новими знаряддями праці необхідні знання, уміння і навички їх застосування. Ось чому йде процес постійного удосконалення всіх елементів продуктивних сил, аж до того, що знання стають науковими, а наука перетворюється на безпосередню продуктивну силу. Отже, революція в науці та техніці і в технології суспільного виробництва –особливо їх комп'ютеризація і інформатизація, як ядро автоматизації, що уможливило управління виробничими процесами закритого типу, а також обробка величезного масиву інформації для прийняття оптимальних рішень, –складають технологічну суть науково-технічної революції, за умов якої творча діяльність людини докоріно змінює не лише суспільне виробництво, але й саму людину.

Висновок: сучасне виробництво –це новий, науково-технологічний процес, де діють науково-технічні знання, психологічні, моральні та світоглядні якості виробників. Отже, соціальна суть науково-технічної революції –це кардинальні зміни міста і ролі людини в систему суспільного виробництва, характеру і змісту його праці. Людина –головний вимір науково-технічної революції, її інтересами і життєдіяльністю вимірюються соціальні зміни, що вимагають свого філософського осмислення.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Я, Михальченко М. І, Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К.,1996. 132 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. М.,1999. 246 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
4. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
5. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕРЕДБАЧЕННЯ. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Актуальність теми дослідження: Тема соціального прогнозування, передбачення складна і багатогранна, тому, перш за все, слід з'ясувати те коло методологічних проблем, вирішення яких дозволить створити міцну основу для подальшого розгортання даної роботи, зосереджуючись на питаннях, що лежать в області як методології науки в цілому, так і в площині методології гуманітарного пізнання.

Мета дослідження: вивчення теорій сутності соціального передбачення та глобальні проблеми сучасності.

Об'єктом дослідження: являється передбачення людини в повсякденному житті та глобальні проблеми сучасності.

Завдання дослідження: дослідити способи пізнання суспільства та вивчити та дослідити вирішення глобальних проблем сучасності. Визначальною рисою сучасного суспільства є його «орієнтація на майбутнє» в усіх вимірах: уряди прагнуть передбачати результати своєї внутрішньої і зовнішньої політики, підприємства прогнозують темпи свого економічного зростання, політики хочуть знати заздалегідь результати виборів, індивіди замислюються над перспективами своєї кар'єри. Потреба в передбаченні зростає й у зв'язку з розвитком нових інформаційних технологій, вплив яких відчутний у всіх сферах суспільного життя. За влучним виразом одного з сучасних футурологів, сучасне суспільство вимагає людей, у яких «майбутнє в крові». Якщо людина не зміниться, то ніщо не вбереже її від долі динозаврів. Дослідники свідомі того, що глобальні проблеми - найважливіші. Сукупність їх може варіюватися, але гострота їх та життєва значимість для суспільства й цивілізації величезна. Глобальні проблеми є об'єктом вивчення багатьох наук (природничих, соціально-гуманітарних, в тому числі й філософських). Кожна з них, окрім філософії, досліджує один або декілька аспектів проблеми [1, с. 6]. Філософія прагне до комплексного, всебічного їх дослідження, націлює людину (людство) на їх гуманістичний аспект, встановлює їх концептуальний зв'язок з людською діяльністю та загальними тенденціями розвитку. Філософська теорія спрямовується на випрацювання та забезпечення методології, методів і методик дослідження цих проблем. Завдяки філософському знанню стає можливим дослідити наукові й соціальні шляхи їх вирішення. Філософське знання забезпечує комплексний, системний підхід, інтеграцію науки і практики. Як теоретичний світогляд, філософія займається дослідженням і розробкою світоглядних аспектів глобальних проблем, актуалізує їх у контексті глобального світогляду і, таким чином, доносить до людини (людства) [4, с. 211-212]. 2.

Особливості соціального прогнозування. Формулювання мети соціального прогнозування порівняно з плануванням має загальніший і абстрактніший характер. Мета соціального прогнозування – на основі аналізу стану і поведінки соціальної системи в минулому, а також вивчення тенденції зміни чинників, що впливають на неї, визначити кількісні та якісні параметри її розвитку в перспективі, розкрити зміст ситуації, в яку потрапить система; соціальне прогнозування на відміну від планування дає лише інформацію для обґрунтування рішень і вибору методів планування, указує на можливі шляхи розвитку в майбутньому; соціальне планування визначає, який з цих шляхів вибирає суспільство [2, с. 69].

Розрізняють різні види соціального прогнозування. За проблемно-цільовим критерієм соціальне прогнозування поділяється на пошукове й нормативне. Філософське дослідження глобальних проблем виходить із об'єктивного статусу їх існування. В їх основі лежить суперечність між людиною (суспільством, людством) та існуючою дійсністю, спроможністю

природного й суспільного середовища задовольняти людські потреби, інтереси й бажання. Це реальні, а не ілюзорні проблеми. А відтак, їх аналіз має бути об'єктивним, а шляхи вирішення –реалістичними [3, с. 12-13].

Вони реально й дієво впливають на сучасний розвиток, темпи прогресу і несуть загрозу (в разі їх не вирішення) майбутньому людства. Глобальні проблеми вимагають для свого вирішення кооперації зусиль усіх країн і народів, оскільки вони не знають кордонів, зачіпають усіх, заважають усім нормально жити та діяти. Вони настільки ємкі і складні, що жодне суспільство, країна самостійно вирішити їх не в змозі Тому міжнародне кооперування зусиль та ресурсів землян –життєва необхідність. Це й глобалізує світ, сприяє єднанню, цілісності й взаємозалежності суб'єктів цивілізаційного процесу, поглибленню міжнародних відносин і співробітництва. Це виклик, який ставить життя перед сучасниками, а, можливо й майбутніми поколіннями. Нині знову актуальним стало гасло: "бути чи не бути" людству [5, с. 167].

Охоплене страхом перед завтрашнім днем, чи здатне людство вирішити глобальні проблеми? Прикладом спроб вирішення –є проблема глобального потепління, коли була досягнута домовленість про те, щоб взяти проблему під контроль та підписана Паризька угода. Люди не побоюватимуться перенаселення, поки проблема перенаселення не матиме негайного та прямого впливу на достатню кількість з них. Ми вживатимемо заходів для запобігання краху економіки та великої втрати робочих місць через автоматизацію, коли занадто багато людей буде втрачати свою роботу. Лише на краю прірви людство розпочне змінюватися. З початку 70-х років розпочалася екологічна криза, яка означає різне загострення протиріч між людиною і природою, їх конфлікт, глобальне порушення рівноваги у природному кругообігу речовин. Важливими ознаками цієї кризи є глобальні зміни клімату і виникнення парникового ефекту. [6, с. 18].

В результаті безпрецедентних масштабів впливу людини на навколишнє середовище, виходу людської діяльності за межі планети у космічний простір, втягування у виробничий процес всіх складових біосфери (повітря, води, рослинного і тваринного світу) озоновий шар над планетою різко зменшується, що може призвести до всесвітнього потепління, танення льодовиків Арктики, затоплення більшої частини населених пунктів Землі, посилення ураганів інше.

Висновок:Відповіді на поставлені завдання: Розмірковування про перспективи людства. Слід підкреслити, що мова йде про можливість якогось єдиного демократичного і гуманного світового співтовариства, в якому будуть співіснувати різні форми власності –і суспільна, і приватна, неоднакові форми суспільних відносин.

Список використаних джерел:

1. Бауэр А. Философия и прогностика. Мировоззренческие и методологические проблемы общественного прогнозирования / А. Бауэр, В. Эхгорн, Г. Кребер. М.,1971.
2. Батароев К. Аналогии и модели в познании / К. Батароев. Новосибирск: Наука, 1981. – 320с.
3. Бевзенко Л. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций / Л. Бевзенко. К. : Ин-т социологии НАН Украины, 2002. 347 с.
4. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. М. : «Academia», 1999. 120 с.
5. Вартофский М. Модели. Репрезентация и научное понимание / М. Вартофский / Пер. с англ.; Общ. ред. и предисл. И. Новика и В. Садовского. М. : Прогресс, 1988. 507 с.
6. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63

8. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

У ХХ ст. дуже широко почали розповсюджуватись технічні засоби, тому філософське осмислення проблем науки і техніки стало одним з найпоширеніших напрямів філософствування саме в цьому столітті.

Актуальність теми дослідження. Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням потужних технологій. При цьому кількість людей, які зазнають впливу технічних заходів та їхніх вторинних ефектів, значно зростає. Потерпають і природні системи, що стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їхня рівновага, що нерідко призводить до руйнування цих систем. Для багатьох дослідників суспільних наук, представників філософських течій стає зрозумілим, що без дослідження і аналізу науково-технічного прогресу ми не зможемо знати, які принципові зміни відбудуться в житті людського суспільства в найближчі роки. Різкий стрибок, який відбувся у розвитку науки і техніки змушує нас по-новому осмислити попередній хід науково-технічного прогресу. Атомна і термоядерна енергія, початок космічної ери, автоматизація і кібернетизація виробництва, комп'ютеризація в повсякденному житті – це такі досягнення сучасної науки, які говорять про виправданість її претензій чинити величезний і всезростаючий вплив на всі сфери суспільного життя [1, с. 147-162].

Метою дослідження є розгляд проблем науково-технічного прогресу в контексті філософії, тобто вивчення витоків і сутності науково-технічної революції, їх змісту та перспектив розвитку.

Об'єкт дослідження: наука і техніка як предмет філософського осмислення.

Предметом дослідження є системні аспекти взаємозв'язку між наукою і технікою, їх вплив на інші явища розвитку суспільства і людської життєдіяльності, а також осмислення проблем науково-технічного прогресу в сучасній філософії.

Завдання дослідження: визначення впливу НТР на суспільство; аналіз витоків глобальних проблем сучасності; з'ясувати яким чином можна подолати ці проблеми. Ще у давні часи, коли люди тільки почали виготовляти для себе знаряддя праці уже існувала техніка та технологія, тобто це була найпростіша техніка. Згодом, поступово відбувався процес розвитку техніки, яка з кожним роком оновлювалась і ставала доступнішою суспільству. Але техніка і технологія не несли такого загального характеру аж до Промислової революції, якого вони набули в Новий чи Новітній час. В цей час утворилося інформаційне суспільство внаслідок розвитку засобів зв'язку, електронних ЗМІ, електроніки, появи найпростіших комп'ютерів. І як наслідок це призвело для глибшого дослідження про функції засобів масової комунікації. Насамперед, такий стрибок в сфері розвитку техніки і науки має великі плюси, адже дозволяє будь-якій людині в будь-якій частині нашої планети дізнатися, що відбувається за межами її держави, в іншому куточку світу. Однак в цьому новітньому суспільстві є і мінуси, які полягають в якійсь мірі поневоленні людини. Отже, науково-технічний прогрес – це поступальний рух науки і техніки, еволюційний розвиток усіх елементів продуктивних сил суспільного виробництва на основі широкого пізнання і освоєння зовнішніх сил природи, це об'єктивна, постійно діюча закономірність розвитку матеріального виробництва, результатом якої є послідовне вдосконалення техніки, технології та організації виробництва, підвищення його ефективності. Розвиток науки і техніки сам по собі не залежить від того, в якій соціально-економічній системі він відбувається. Науково-технічний прогрес створює можливість для розвитку суспільства, а як використовуються наукові і технічні досягнення – залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільства. Витоки філософії техніки простежуються в роботах древніх філософів, але систематичне філософське дослідження феномена техніки почалося наприкінці ХІХ –початку ХХ ст. Термін

«філософія техніки» ввів німецький учений Ернест Капп, він у 1877 р. випустив книжку «Основні лінії філософії техніки» [2, с. 47-48].

Концепція Б. Франкліна полягає у тому, що у 500 своїй природі техніка є діяльністю, «яка виробляє гармати». Ф. Дессауер вважав, що у створенні техніки людина успадковує божественне творіння світу. Він розраховував, що, розробляючи техніку, людина прилучається до так званого «четвертого царства», де поза світом у формі абсолютних ідей існують ідеальні розв'язання усіх технічних проблем [3, с. 72-75].

Сучасний німецький філософ-екзистенціаліст, один із найавторитетніших філософів сучасності. М. Хайдеггер вважав, що техніка пов'язана з принциповими особливостями існування у світі. Серцевина буття залишається в людині та є недоступною внаслідок стурбованих відносин людини до світу. Живучи у сфері техніки, людина весь більше віддаляється від буття, адже техніка значно прискорює вироблення речей. Темпи зміни речей ростуть, і творча людина дедалі більше починає нагадувати метелика. На думку М. Хайдеггера, людина даремно тішить себе надією, що це вона управляє технікою [4, с. 372-392]. Сучасний французький дослідник техніки Ж. Еллюль вважає, що техніка є наслідком загальної раціоналізації життя. Вона веде до стандартизації життя, перетворює засіб у ціль, а мету – у спосіб. По Ж. Еллюля, техніка – це «сукупність раціонально вироблених методів, які мають безумовну ефективність у будь-яких областях людської діяльності». У кожній із позначених концепцій осмислюється щось справді суттєве та цікаве в феномені техніки. Отже, з більшою часткою достовірності можемо стверджувати, що сутність людського пізнання необхідно пов'язати з технічною діяльністю. Внаслідок розвитку технологій, впровадження у виробництво найновіших досягнень науки, з'явилися нові глобальні проблеми. Це призвело, з одного боку, до кращих змін життя суспільства. Насамперед, це антропогенний вплив на природу, який несе досить суперечливий характер. Згадуючи про вищесказані плюси, ми можемо зробити висновок, що це сприяє повнішому задоволенню потреб людства та раціональнішому користуванню природними ресурсами. Щодо мінусів – забруднюється навколишнє середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей і ще багато інших. Термін «глобальні проблеми» з'явився у 60-х роках ХХ ст. Спочатку на Заході, згодом – на Сході, у колишньому Радянському Союзі. Як тоді, так і тепер, серед науковців, філософів не існувало єдиної, загальноприйнятої, універсальної думки на природу і причини їх виникнення, оцінку та шляхи вирішення. І по цей день існує розбіжність стосовно чисельності глобальних проблем. Західні дослідники (зокрема, представники «Римського клубу») вважають, що сучасному людству загрожує близько сотні глобальних проблем. Вітчизняні – нараховують таких близько трьох десятків. В першу чергу потрібно вирішувати найважливіші, зокрема техніко-технологічні. Сьогодні вже стає зрозумілим що наука не є і не може розглядатися як сфера чистого пізнання саме в цьому полягає зміна типу і соціальної ролі науки в умовах сучасного науково-технічного прогресу. Більше того передова наука перш за все повинна бути зорієнтована саме на розвиток людини. Ще в 1931 році звертаючись до студентів каліфорнійського технічного інституту Альберт Ейнштейн говорив "Щоб наша праця могла сприяти зростанню людських благ ви повинні розуміти не лише на прикладі наук піклування про саму людину її долю має бути в центрі уваги під час розроблення всіх технічних удосконалень" [5, с. 438].

Один із провідників науки нового часу Ф. Бекон зробив суттєвий крок уперед у розумінні науково-технічної взаємодії як важливого соціального чинника.

Беконівська "Нова Атлантида" по суті є своєрідним передбаченням особливої ролі тавідповідальності вчених і винахідників за наслідки науково-технічного розвитку. Ще в XVI столітті Ф. Бекон торкнувся проблематики що було актуалізована лише три сторіччя потому [6, с. 514].

Висновок. Думки філософів щодо теми дослідження дуже різноманітні. Власне всі, хто розглядають техніку у сенсі цього терміна, наполягають у тому, що техніка пов'язана з суттєвими особливостями людського пізнання і інтелекту, техніка, безумовно, пов'язана з спробою людини з допомогою кінцевого опанувати нескінченним. Тобто науково-технічний прогрес у філософів є різний, одні бачить в ньому оптимістичні наслідки а інші песимістичні.

Список використаних джерел:

1. Горохов В. Г., Розин В. М. Введение в философию техники. М. : ИНФРА. 1998. 224 с.
2. Петрушенко В. Л. Філософія науки та техніки. Львів: «Львівська Політехніка». 2000. 296 с.
3. Ленк Х. Ответственность в технике, за технику, с помощью техники // Философия техники в ФРГ. М. Прогресс, 1989. С. 372-392.
4. Ейнштейн А. Собрание научных трудов. Т. VI. М. : Наука, 1967. 438 с.
5. Бекон Ф. Соч. : В 2-х т. Т 2. М. : Мысль, 1972. 514 с.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
8. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ

Актуальність теми дослідження: Економіка грає важливу роль в житті людини, кожна сфера так чи інакше залежить від іншої. Тобто ігноруючи певні сталі закони економіки важко добитися успіху в іншій сфері. Кожна країна порізно може трактувати бачення в економіці. Іслам не виключення. Тому концепції різних країн стають все більш актуальними темами для вивчення.

Мета дослідження: вивчення ісламської концепції ставлення до закону вартості.

Об'єкт дослідження: ісламські концепції.

Предмет дослідження: особливості ставлення до закону вартості.

Завдання дослідження: зрозуміти суть поняття «Ісламська концепція ставлення до закону вартості» її значення та суть. Розпочну з самого терміну. «Закон вартості». Що він означає? Закон вартості – об'єктивний і найважливіший економічний закон товарного виробництва. Суть його полягає в тому, що виробництво й обмін товарів здійснюються відповідно до їхньої суспільної вартості, суспільно необхідних витрат праці на їх виготовлення. Основою виникнення закону вартості є товарне виробництво. Він діє в будь-якій економічній системі, де відбуваються товарно-грошові відносини. Тобто іншими словами це обмін еквівалентів. Для цього закону властиві такі головні риси: 1) в основі вартості лежить суспільно необхідна праця; 2) величина вартості товару прямо пропорційна до кількості втіленої в ньому суспільно необхідної праці і обернено пропорційна до її продуктивної сили; 3) еквівалентний обмін товарів, тобто обмін товарів відповідно до кількості втіленої в них суспільно необхідної праці.

По-перше, закон вартості діє у всіх економічних системах, де відбуваються товарно-грошові відносини.

Ісламські країни також входять в ці ряди. Але одна відмінність – це концепція ставлення до нього.

На це вплинуло багато чинників.

Один з них це звільнення від статусу колоній. Багато позитивних змін приніс цей історичний фактор. Серед них: розвиток національної ідеї в економічній, політичній та культурній сферах.

Об'єктивне протистояння цих країн впливу Заходу в будь-яких його проявах стало характерним для основних верств населення, прихильників чистоти ісламу, а також його універсалізму, тобто

переконавню в його придатності для вирішення будь-яких проблем [1, с. 37-38].

Для ісламу релігія домінуюча у всіх сферах життя. Для нього немає чітких меж між світським та релігійним. За мусульманським прикладом в пріоритеті соціальна справедливість, що тісно пов'язана з благодійністю. На думку мусульман, економічна система західного типу не може забезпечити розвиток країни. Як стверджує Мухамад Шафі в одній зі своїх доповідей в Rawalpindi в 1968, «Іслам протистоїть махінаціям та вважає економічну активність законною та похвальною, а деколи навіть необхідною» [2, Р. 38-41].

Принцип соціальної справедливості розглядається як найбільш істотний атрибут ісламської економіки. Трактуювання даного принципу базується на двох положеннях. Перше передбачає взаємну відповідальність, друге – дотримання соціального балансу. Іншими словами, іслам допускає майнову нерівність, але в розумних межах. Тобто не схвалюється суспільний пристрій, в рамках якого меншина живе в розкоші, а велика частина населення тягне голодне жebraцьке існування.

На цю тему вдало висловився и Сейм Акбар Ахмед. Він сказав: «Ніколи не було такої глобальної необхідності в новій економічній думці ніж сьогодні. Повторні невдачі сучасної економіки, які мали місце в Латиноамериканській економічній кризі, проявлялися під маскою Південно-Східної кризи а нещодавно досягнувши свого кульмінаційного моменту в формі самоочевидної глобальної економічної кризи, піддають сумніву її основні положення та норми. На Заході виходячи з фактів наведених вище все більше стає очевидним протистояння населення проти діючої економічної системи.» [3, Р. 15-28].

Відмінною ознакою, в економічних дослідженнях мусульманських вчених є їх прихильність до моральних та етичних аспектів, в той час, як стверджує Sen A. [4, Р. 36], «якщо розглядати наукові публікації по традиційній політичній економії неважко помітити, що в них взагалі відсутній серйозний нормальний аналіз недостатня увага приділяється етичним аспектам економічної поведінки людини».

Це обумовлено в першу чергу тим, що «В ісламських країнах економічні міркування підпорядковуються моральним, як наприклад заборона Кораном ріби (проценту), застосування якого вважається верхом несправедливості. Мусульманські економісти вважають, що потрібно змінювати негативний

стан речей, що можна спостерігати на сьогоднішній день в світі. Ці думки зумовлені недосконалістю та неспроможністю їх подолання європейськими економічними концепціями. Ісламське суспільство часто стикається з рядом соціально-економічних проблем, тому розвиток вчення про ісламську економіку, та його осмислення, повинен їх подолати. Це пояснює ставлення Ісламу до закону вартості, який на їх думку також недосконалий. З цього приводу існує багато закликів з боку науковців. “Ця трагічна ситуація не може тривати завжди. Якщо ми не готові змінити таку тенденцію, то її змінить природний процес революції. Якщо ми прагнемо уникнути катастрофічних наслідків такої революції, ми повинні перебудувати нашу економічну систему на основі ясного керівництва, забезпеченого Кораном та Sunnah. Наш успіх у врегулюванні зразка для реалізації принципів ісламу буде нашим найкращим подарунком людству з приходом нового століття. Сподіваюсь, якщо принципи ісламської економіки впроваджуватимуться справедливо, світ сприйматиме їх сьогодні краще, ніж в минулому” [10, Р. 7-8].

Висновок: Отже і за наведених вище причин ісламська концепція ставлення відрізняється від інших країн. Чималуроль відіграла і релігія для мусульман. Тому соціальна справедливість та благодійність в пріоритеті для них, це заперечує всім законам економіки.

Список використаних джерел:

1. Masoud Ali Khan Islamic economic system: a practical & beneficial approach // The Pakistan Accountant, January –February, 2005, P. 38-41
2. Saima Akbar Ahmed Global need for a new economic concept: Islamic economics // The Pakistan Accountant, January February, 2005, P. 15-28
3. Sen, A. »On Economics», Basil Blackwell, USA, 1991, p. 36.
4. Zaman, S. M. H. Economic Function of an Islamic State: The Early Experience. Islamic Foundation, Leicester. 1991 -P. 26
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
7. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПОТРЕБИ ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: проблема незнання термінів «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність». Проблеми самореалізації особистості обумовлюється не тільки нагальною потребою пошуку загальнозначущих підстав для побудови фундаментальних морально-ціннісних орієнтирів суспільного розвитку, але й необхідністю визначення їх ролі у процесі самореалізації особистості, яка пов'язується з проясненням змісту, структури і характеру функціонування індивідуальної ціннісної свідомості.

Мета дослідження: висвітлити потреби інтереси та цінності розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: сутність людини, спрямована на розвиток суспільства і утвердження в ньому особистості як найвищої цінності.

Завдання дослідження: проаналізувати сутність людини, як особистості, та потреби, інтереси, цінності її розвитку.

Предмет дослідження: потреби, інтереси та цінності у системі самореалізації особистості. Особистісний розвиток –це досить багатогранний процес, який дозволяє людині стати щасливою і самодостатньою одиницею соціуму [2].

Особистість –одне з основних понять філософської антропології. Особистість властива тільки людині і нікому більше в матеріальному світі. Характеристика особистості, її якостей відіграють важливу роль у розкритті суті філософського ставлення "універсум –людина", допомагаючи зрозуміти, чому світ людини так відрізняється від світу природи і чому він залишається людським тільки на основі збереження багатства індивідуальних відмінностей між людьми [3].

Часто люди заплутуються в поняттях «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність», але їх не можна прирівнювати один до одного, або взагалі ними нехтувати [6].

Людина –поняття родове, що виражає загальні риси, властиві людському роду. Оскільки людина є істота біосоціальна, то в поняття "людина" включаються як його загальносоціальні риси, носієм яких він є (мова, спілкування, інтелект, культура, діяльність), так і біологічні, бо носієм його соціальної сутності є людський організм [3].

Індивід –це представник роду людського. Індивіди –носії загальних властивостей, параметрів людини, в той же час ці параметри відмінні від інших біологічних видів нашої планети, а якщо в просторах Всесвіту існує розум, то людина як індивід матиме свої планетарні земні відмінності порівняно з неземними соціальними істотами. Біологічні та фізіологічні особливості людини –відбитки пальців, рогівка глаза, очне яблуко, тембр голосу, хода, постава, будова тіла і окремих його частин, нервова система [3].

Людину з притаманними соціальними рисами можна визначити як індивідуума, тобто володаря соціального своєрідності, соціальної неповторності: свої звички і ідеали, певні здібності і соціальні функції, особливості знань і умінь, своєрідний набір професійних якостей, виборчий коло спілкування, власний погляд на світ і своя оцінка що відбувається в ньому [3].

Індивідуальність знаходить своє вираження в природних і психічних властивостях людини. Індивідуальність –це сукупність властивостей і особливостей індивіда, що відрізняють його від маси інших. У цьому сенсі стовідсоткових двійників у суспільстві немає і бути не може [3].

Тому, коли необхідно підкреслити біологічну своєрідність людини, доцільно використовувати поняття індивід; якщо його соціальну своєрідність, то –індивідуум; коли ж мова йдеться про біосоціальну цілісність та оригінальність людини –індивідуальність [3].

В основі спрямованості особистості лежать потреби. Поведінка людини значною мірою залежить від того, які потреби у неї розвинені. У процесі цієї взаємодії у людини постійно виникають нужди, задоволення яких необхідне для розвитку організму й особистості. Ці нужди і називаються потребами. Потреба – це нужда в будь-чому, яку людина переживає і усвідомлює [4].

Потреби різних людей у різний час не є однаковими. Свідомість людини накладає відбиток на спосіб їх задоволення, який, у свою чергу, залежить від рівня розвитку соціальних потреб. Із соціальними потребами людина не народжується. Їх становлення відбувається в процесі розвитку людини як особистості під впливом двох факторів: середовища і виховання. Оскільки люди отримують неоднакове виховання, суспільні потреби можуть по-різному впливати на задоволення природних [4].

Потреби керують людиною, а вона формує їх зміст. Чим вищі запити особи, тим складніший процес формування потреб, тим більше зусиль потрібно прикладати для розвитку особистості [6].

Наступний елемент, котрий виявляє сутність природи особистості, є інтерес. Інтерес – це усвідомлення потреб особистості. Той, у кого є інтерес до чого-небудь, називається зацікавленим, той же, хто постійно переслідує певні інтереси або кому робиться пропозицію в розрахунку на успіх, той називається інтересантом. Цікавим називають те, що збуджує і утримує нашу увагу, тому що воно має позитивне або негативне значення для наших практичних або теоретичних потреб. Разом із потребами інтереси становлять основу цінності. В понятті інтерес фіксується становище людини в суспільстві, змістовна характеристика її в залежності від діяльності інших людей, спроби використати соціальні відносини, соціальні інститути, що складаються в суспільстві для задоволення виникаючих потреб [6].

Поняття «цінність» широко використовується у філософській та іншій спеціальній літературі для вказівки на людське, соціальне і культурне значення певних явищ дійсності.

Світ цінностей – це, насамперед, світ культури, сфера духовної діяльності, моральної свідомості людини. Цінність виступає як закріплене ставлення людини (ідеї, уявлення, переживання, установки) до елементів навколишнього світу, які визначають вибір засобів і методів діяльності і їх застосування в соціальній практиці [5].

Цінності слугують мироутворюючим фактором, приймають участь у визначенні цілей і засобів, що відповідають тим чи іншим цінностям; виступають основою прийняття рішень, вносять стійкість у поведінку особистості і суспільне життя. Вони є джерелом норм, опосередковані правом і включені в ціннісно-нормативну систему молодої особи, практична поведінка якої залежить від того, якій системі вона надає перевагу і яке місце займає та чи інша цінність у цій ієрархічній системі [1].

Кожній людині притаманні індивідуальні потреби, цінності та інтереси. Вони найбільше проявляються при певній меті, цілі.

Індивіди можуть встановлювати особисті цілі. Вчинки, які приводять до здійснення мети, показують істинні потреби, цінності, інтереси особистості. Управління цілями може дати віддачу у всіх сферах особистого життя. Чітке знання того, що людина хоче досягти робить зрозумілим те, на чому потрібно зосередитися та що потрібно покращувати. А також, часто підсвідомо пріоритизує цю мету [6].

Висновок. Особистість – це конкретна людина, яка є представником певного суспільства, певної соціальної групи, займається конкретним видом діяльності, усвідомлює своє ставлення до навколишнього світу і наділена певними індивідуально-психологічними відмінностями. Для особистості притаманні потреби, інтереси та цінності.

Розвиток особистості – це процес, в ході якого змінюються системні якості особистості людини, як результат його соціалізації та взаємодії з навколишнім соціальним середовищем. Особистий розвиток безпосередньо залежить від потреб, цінностей та інтересів, які в свою чергу взаємопов'язані.

Список використаних джерел:

1. "Особистий розвиток" URL:<https://rozvytok.top/category/osobyste-zhyttya/osobystyj-rozvytok/>
2. "Людина як особистість" URL:https://stud.com.ua/17779/filosofiya/lyudina_osobistist
3. "Потреби" URL:<http://www.info-library.com.ua/books-text-7351.html>
4. "Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості"
5. URL:[*Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf](http://www.kse.ua/npchdusoc_2013_225_213_7.pdf) (kse.ua)
6. "Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку" Козловський С.
7. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/35045/1/463.pdf>
8. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія. Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
9. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
10. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ

Актуальність теми дослідження: В сучасному світі економіка вважається найменш керованою та стабільною сферою життєдіяльності людини. Тому існує необхідність пошуку розуміння сучасного ринкового світу. На жаль такий пошук зазвичай проводиться без впливу такого аспекту людського життя, як релігія. Незважаючи на те, що релігія залишається відносно стабільною домінантою, яка лише посилює свій вплив на світову економіку. Однією з найвпливовіших релігій світу вважається іслам.

Мета дослідження: є вивчення ісламської концепції ставлення до закону вартості. Об'єктом дослідження: є ісламська фінансова модель.

Предметом дослідження є: особливість фінансових ісламських ринків та ставлення до закону вартості.

Завдання дослідження: проаналізувати та зрозуміти суть поняття "Ісламська концепція ставлення до закону вартості". Перш за все, я б хотів розібратися з саме визначенням "Закон вартості". Отже –це закон, який передбачає, що виробництво і обмін товарів мають здійснюватись на основі їхньої вартості, тобто як обмін еквівалентів. Сучасне соціально-орієнтоване ринкове господарство є найбільшим досягненням людської цивілізації. Зрозуміло, воно склалася не відразу. Людству довелося проробити довгий шлях еволюції господарських відносин, перш ніж світова економічна наука прийшла до висновку про те, що соціальний прогрес можливий тільки на основі державного регулювання економіки, при збереженні найголовніших атрибутів ринкового господарства, недоторканності приватної власності, свободи конкуренції і можливості реалізації підприємницького потенціалу особистості. І сьогодні більшість країн світу приходять до необхідності створити саме таку систему економічних відносин. У цій статті спробуємо оцінити взаємний зв'язок економіки й ісламу. Насправді ці дослідження є досить непростими, тому що існуючі тлумачення ісламу орієнтуються, насамперед, на роз'яснення його релігійного і морально-етичного а не економічного змісту. Існують історичні чинники які вплинули на всі сфери Ісламських країн. Одна з них це звільнення від статусу колоній. Це спричинило низку позитивних змін до яких входять розвиток національної ідеї в економічній, політичній та культурній сферах. Об'єктивне протистояння цих країн впливу Заходу в будь-яких його проявах стало характерним для основних верств населення, прихильників чистоти ісламу, а також його універсалізму, тобто переконанню в його придатності для вирішення будь-яких проблем [1, с. 38]. Справа в тім що для мусульман, на відмінну від інших рас, релігія домінуюча в житті. Населення Ісламу виступало за те щоб впровадити принципи ісламу в економіку. Тобто перше що повинно бути в економіці, це справедливість та благодійність. На думку мусульманських економістів слід змінити негативний стан речей, який можна побачити сьогодні в світі, він обумовлений недосконалістю та неспроможністю їх подолання європейськими економічними концепціями. Це пояснює ставлення Ісламу до закону вартості. Відмінною ознакою, в економічних дослідженнях мусульманських вчених є їх прихильність до моральних та етичних аспектів, в той час, як стверджує Sen A, «якщо розглядати наукові публікації по традиційній політичній економії неважко помітити, що в них взагалі відсутній серйозний нормальний аналіз і недостатня увага приділяється етичним аспектам економічної поведінки людини»[2, с. 36].

Ще споконвіку торгово-економічні відносини відігравали важливу роль в житті мешканців Великої пустелі та були чи не єдиним доходом для них. Саме тому навіть ранні богуслави ісламу приділяли багато уваги економіці та прагнули об'єднати віровчення, етику, право та економіку.

Норми мусульманського права в наші дні й далі впливають на підприємницьку діяльність мусульман. Щоправда, у різних країнах їхня роль неоднакова. У Саудівській Аравії, Судані й деяких інших державах норми Шаріату відіграють провідну роль, а наприклад, у Єгипті, Сирії сферу їх застосування обмежено в основному шлюбно-сімейними відносинами. Останнім часом дедалі частіше лунають голоси мусульманських правознавців (факіхів), які закликають привести чинні закони в більшу відповідність із вимогами Шаріату й використати закріплені в Корані й Сунні норми. Коран є головним і незаперечним джерелом норм, які регулюють економічні відносини в суспільстві. Другим за важливістю джерелом Шаріату є Сунна Пророка. Серед величезної кількості хадисів чимало присвячено питанням підприємницької діяльності. Сам Мухаммад був цілком успішним комерсантом. У мусульманському віровченні особливо підкреслюється перевага етичних, моральних цінностей перед матеріальними, економічними благами. Задовго до початку епохи колоніалізму в мусульманському світі існували гнучкі правила комерційних відносин, діяли системи векселів, оренди, застави, санкціоновані мусульманським правом і сприйняті мусульманами в загальному контексті заборон і приписів. Ісламська економічна система підтримує приватну власність і ринкову конкуренцію, але водночас суворо стежить за справедливим розподілом створеного багатства. Це означає, що держава, конституцію якої засновано на Шаріаті, стягує частину із суми накопиченого власником активу й розподіляє її між соціально незабезпеченими групами населення. Виплатити такий податок (закят) – обов'язок кожного мусульманина, певна частка майна якого перевищує встановлений розмір. Саме тому мусульманське віровчення спонукає людей до благочестивих дій і праведного способу життя. Іслам заохочує людину збільшувати матеріальні надбання, використовуючи їх на благо суспільства. Будучи власником, людина, зацікавлена у збільшенні своїх статків, а це у свою чергу, є чинником виробництва. Однак безконтрольне зростання капіталу меншості, та бідність більшості, породжує заздрість, недовіру, інші порочні почуття й помисли. Тому етика ділової культури мусульман контролює гонитву за наживою, яка зневажає інтереси суспільства й моралі[4].

Розвиток вчення про ісламську економіку покликаний подолати ряд соціально-економічних проблем з якими стикається сьогодні ісламське суспільство. Основною метою запровадження положень ісламської економіки в практику економічної політики сучасних мусульманських держав є вирішення нагальних проблем, які опинилися поза увагою економічних систем Заходу. Це в першу чергу справедливий розподіл доходів, боротьба з бідністю та забезпечення балансу між матеріальним та ідеальним, що обумовлено стовпами релігії іслам. Визначення необхідності впровадження в науковий обіг поняття “ісламська економіка” повинна базуватися принаймні на двох аспектах: по –перше, наукова обґрунтованість вченими –спеціалістами в даній області знань, по –друге принциповими відмінностями положень та механізмів їх дотримань, що пропонує нова економічна система від вже існуючих[3, с. 107].

Висновок: ісламська економіка, заслуговує свого впровадження як окрема економічна категорія, яка повинна лягти в основу економічного розвитку ісламських країн. Сьогодні ісламські вчені розробляють концепцію економічного розвитку яка забезпечить динамічний розвиток ісламський країн, який оснований на принципах релігії.

Список використаних джерел:

1. Павлов В. В. Международный рынок исламского банковского капитала: становление и перспективы развития: Диссертация доктора экономических наук: 08. 00. 14. –М., – 2004 г., –327 с.,С. 37-38
2. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
3. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
4. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ В СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЯХ

Актуальність теми **дослідження**: Сучасне українське суспільство переживає період усебічної трансформації в економічному, політичному і духовному житті. Вивчення трансформаційних процесів, які охоплюють економіку в цілому як певний загальнолюдський спосіб буття і мислення, неможливе без урахування реального контексту їх перебігу, особливостей процесу соціокультурних змін. У нинішній ситуації осмислення процесів сучасного економічного життя виявляється неповним – «іманентне» дослідження, здебільшого, дозволяє дійти висновку про суто негативний, переважно деструктивний характер нових тенденцій, переважання хаосу над порядком, неможливість покладатися на універсальні закони, недоцільність розгляду важливих фактів поза соціокультурним контекстом. Соціально-філософський аналіз економічного мислення і його соціально-історичних модифікацій дозволяє виявити його типологічну поліваріантність, його різноспрямованість, як активізуючу, так і аксіоматичну, розкрити багатовимірність його впливу на соціокультурне буття. В сучасних умовах загострення глобальної економічної кризи і пошуку шляхів виходу із неї поліваріантність економічного мислення набуває амбівалентного характеру [1, с. 3].

Мета дослідження: Розробка соціально-філософської концепції поліваріантності економічного мислення, особливостей його соціально-історичних модифікацій на основі розкриття сутності і змісту економічного мислення як соціального явища і процесу, виявлення джерел і чинників його генези в умовах глобалізації.

Об'єктом дослідження: Сучасне економічне мислення як основа розвитку соціо-економічного буття людства. **Завдання дослідження**: здійснити соціально-філософський аналіз онтологічних витоків економічного мислення, передумов його розвитку і особливостей історичного генезису.

Предмет дослідження: Поліваріантність економічного мислення у сучасних соціокультурних реаліях [1, с. 5].

Людина є соціоприродною істотою, єдністю біологічного та духовного начал. Особливою формою суспільної свідомості є економічна свідомість. У ній відображені економічні знання, теорії, оцінки соціально-економічної діяльності й суспільні потреби. Економічна свідомість являє собою сукупність економічних знань, ідей, поглядів суб'єктів господарювання, які виражають своє відношення до різних явищ економічного життя суспільства в конкретний історичний момент часу. Економічна свідомість не обмежується відображенням соціально-економічного буття. Одним із найважливіших актів економічної свідомості є економічне мислення, яке відтворює економічне життя у властиво специфічних економічних поняттях. Економічне мислення – це пізнання сутності економічних процесів, виявлення їхніх закономірностей за допомогою розумових операцій і реалізація економічних знань [2].

Визначальним фактором змісту економічного мислення є характер існуючих відносин власності, уміння знаходити оптимальні для зростання ефективності окремого підприємства. Розрізняють два типи економічного мислення: шаблоне (рішення приймається на рівні здорового глузду) і творче (пов'язане з виробленням нових методів розв'язання певних завдань та досягнення мети, критичний підхід до існуючих економічних форм тощо.) Важливою умовою формування правильного економічного мислення є усвідомлення людиною національної ідеї, духу народу [3].

Також воно формується під безпосереднім впливом цілого ланцюжка елементів економічної структури суспільства. На ступені зрілості економічного мислення позначається безпосередньо наявна система економічних законів з відповідним механізмом дії

використання. Чим повніші знання про економічні закони, у їхній складній суперечливій взаємодії, співвідношені, тим повноціннішим є економічне мислення. У цьому й полягає один з аспектів діалектичної єдності об'єктивного і суб'єктивного в економічному житті. Економічне мислення опосередковане всією системою економічних взаємин, що виступає свого роду наступним рівнем усвідомлення економічних процесів і явищ. Факторами, що безпосередньо формують економічне мислення, є потреби, їх усвідомлення у формі інтересів, цілей, бажань тощо. Економічне мислення, це економічне пізнання економічного життя, формується подвійно, з іншого боку на рівні повсякденної свідомості. Між цими двома рівнями формування економічного мислення маємо те спільне, що зумовлює їхню єдність і не дає змоги жорстко протиставляти одне одному, але маємо і специфіку, що визначає певні грані економічного мислення – теоретичного аспекту й повсякденного прояву [4].

Висновок: Економічна свідомість є осмислення, усвідомлення людьми економічної діяльності, взаємодій та відносин, відображення економічної дійсності, а економічне мислення є його вираженням. Основні характеристики економічного мислення: економічне мислення відтворює в теоретичній формі різні явища. Економічне мислення відтворює в теоретичній формі різні явища. Економічне мислення орієнтоване на вирішення економічним суб'єктом конкретних господарських ситуацій [5].

Список використаних джерел:

1. Економічна свідомість, економічне мислення
2. URL:https://pidru4niki.com/88013/politekonomiya/ekonomichna_svidomist_ekonomichne_mislennya
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К. : Видавничий центр "Академія", 2000. 864 с.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність теми дослідження: В умовах сучасної реальності гроші є важливим чинником функціонування як економічних так і міжособистісних стосунків. Це особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського існування, вона створює специфічне сприйняття людиною світу і себе в ньому. Вони формують цінності і норми суспільних інтересів. Гроші керують людьми диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію. Тому ця тема є актуальною і потребує дослідження та обговорення.

Мета дослідження: з'ясувати проблеми та парадигми філософії грошей. Дослідити їх сутність, зміст та вплив на життя суспільства. Знайти місце та значення феномена грошей у бутті людства.

Об'єкт дослідження: гроші як соціокультурний феномен. Їх вплив на життя.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей. Аналіз грошей як культурного феномену, що є сферою соціального існування.

Завдання дослідження: вивчення грошей як феномену культури та дослідження їх впливу на зміст ментальних парадигм. Тема грошей в двадцять першому столітті є актуальною в усіх сферах людської комунікації. Їх обговорюють між собою, вони завжди є актуальною темою в ЗМІ, їх досліджують як економічний об'єкт та розглядають як предмет мистецтва. Вплив грошей на людину не вичерпується сферою економіки. Гроші впливають і на формування моралі, ієрархії людських цінностей, на психологію, світогляд людини і суспільства. Хоча ще кілька сотень років тому про них взагалі було не прийнято говорити. Гроші не були «всезагальним предметом», бо ними володів далеко не кожен. Гроші – це невід'ємна частина життя кожної сучасної людини, їх роль в наданні матеріальної цінності певному об'єкту, що здатний бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Вони виникли в наслідок необхідності людей узгоджувати власні позиції і інтереси в господарській діяльності. Однак, відзначає Г. Зіммель, «історична місія грошей полягає не тільки у полегшенні торгівлі, і не тільки у розвитку ринкової економіки, націленої на отримання прибутку, але у формуванні «економічної людини» з її особливими ціннісними установками. Будь-яка культура має певні категорії родючості та процвітання. Вони сприймаються як виключно позитивні, ті що власне забезпечують життя людини. Тому тяга до грошей як до знаки достатку притаманна будь-якій особі. Яку роль відіграють гроші в реальному житті, встановлює культура певного народу, часу і т. д. Наприклад, Античність і Новий час позитивно ставились до «питання» грошей на відміну від християнства, яке пропонувало протилежне трактування. В Україні наявність грошей не гарантувала суспільної поваги, а їх відсутність не вважалась гріхом. Проте у всіх культурах тема грошей ніколи не мала нейтрального забарвлення, протягом усієї історії тут стикались основні позиції добра і зла. Гроші вказують на ставлення до різних матеріальних благ. В такому аспекті історичний погляд на гроші був досить вузьким, бо їх звикли бачити виключно у вартісному вираженні, а про культурну унікальність початку навіть не йшло мови. Сьогодні інтерес до грошей як до феномену культури втрачається в силу об'єктивних причин. Процес глобалізації об'єднує гроші в цілий простір, ніби стираючи всі межі відмінності грошових еквівалентів. Тому гроші сприймаються виключно як економічно-кількісний феномен [2].

Гроші як феномен культури – це цінність, що займає певне місце у культурі. Таке місце називають культурним статусом грошей. Культурний статус – це фактично «душа грошей». Він залежить від розвитку і типу культури, а саме від засобів і способів господарської комунікації [4, с. 146].

В процесі розвитку теорій щодо походження грошей виник культурно-філософський підхід до коштів. Розрізняють дві основні теорії походження грошей – еволюційну і раціоналістичну. Еволюційна теорія зазначає, що під час еволюції певні продукти перетворили в гроші підбираючи більш вдалий еквівалент [1, с. 12-13].

Раціоналістична концепція оцінює кошти як міру ціни, яка може колихатись як в більшу так і в меншу сторону. Пригадаємо те, що будь-який товарообмін певний особистий еквівалент у вигляді коштів, що нерідко замінювався, приводячи людей в сум'яття [2].

Існують також філософські теорії про походження грошей. Коли люди бачать гроші виключно в мірі їхньої вартості, кошти є універсальним еквівалентом, що позбавлений оригінального початку. Але їх первинне осмислення почалося якраз з філософської культури, яка запропонувала певний нюанс сприйняття засобів. А також вказала на деякі обмеження в суспільстві, що заважали грошам бути «універсальною» річчю [1, с. 12-18]. Філософія грошей, пишуть Т. Смовженко та З. Скринник, передбачає філософський аналіз системного впливу логіки грошей, грошових відносин на світоглядно-духовний світ людини 70 і суспільства. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямовуючої діяльності, ставлення до праці [5, с. 228].

Тобто гроші актуалізували не лише зміни у світі речей, й у світі людей, у внутрішньому світі людини, її інтересів, ідеалів і прагнень, моральних критеріїв. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальну цінність. Завдяки цьому гроші вийшли за межі своїх природних (традиційних) функцій як еквівалента товару і послуг, розширивши сферу свого функціонування [6, с. 223].

Гроші пронизують все життя людини. Проблема сприйняття та розуміння феномену грошей полягає в тому, що об'єкт завжди відхиляється від свого образу. Це стається під час особистої реалізації індивідуального образу. Це змінює всі світоглядні ідеали, у тому числі статус грошей: залежно від епохи та домінування ціннісних орієнтирів виникають різні відношення до них. У такому випадку гроші – це те ідеальне, що для індивіда виступає особливим предметом, відношення до якого він може змінювати відповідно до вимог і потреб діяльності. Через це трапляються ситуації, коли гроші для людини є певною предметно-матеріальною підставою постійного і вічного блага.

Висновки: в умовах ствердження економіки на ринкових цінностях особливої актуальності для підростаючих поколінь набуває проблема раціонального ставлення до грошей та ефективного оперування ними. Гроші – це лише засіб для існування і не можна робити їх головною ціллю в житті. Гроші потрібні і в сучасному світі без них не прожити але не потрібно повністю концентруватись на збагаченні, бо в житті є набагато важливіші речі, які можуть зробити тебе щасливим. Адже не в грошах щастя. Щастя – коли ти і твої рідні здорові і проводять час разом, коли ти займаєшся улюбленою справою, коли ти вільний від думки: «як заробити ще більше».

Список використаних джерел:

1. Світова фінансова криза у цивілізаційному вимірі / Олександр Шморгун // Філософська думка. 2009. №2: Велика криза: Україна і світ. С. 56-71.
2. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації / Володимир Томахів // Мандрівець. 2008. №4. С. 67-71
3. Шумка М., Янковський С. Гроші та політика / Михайлина Шумка, Святослав Янковий // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008. С. 80-95.
4. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. М. : Добросвет, 2000. 387 с.

5. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Рефлексія феномену грошей / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів. С. 89-94.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
7. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд, № 9 (62), 2019. с. 50-63
8. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження: економічна свідомість кожного громадянина певною мірою впливає на соціально-економічний прогрес України та її рівень життя.

Мета дослідження: встановити особливості розвитку економічного менталітету в соціальній та філософській науковій думці, з'ясувати його вплив на повсякденне життя громадян, економічне становище України та рівень життя в ній.

Об'єкт дослідження: українська економічна ментальність.

Предмет дослідження: соціальні й соціально-економічні реалії сучасної України вимагають дослідження властивостей та засад української національної економічної ментальності.

Завдання дослідження: дослідити українську економічну ментальність та фактори, що впливають на її формування, а також з'ясувати чи українська економічна ментальність удосконалюється і чи є прогрес за кілька минулих років.

Ментальність – це спільне «психологічне оснащення» представників певної культури, що дає змогу хаотичний потік різноманітних уражень інтегрувати свідомістю в певне світобачення[2, с. 12].

Воно й визначає поведінку людини, соціальної групи, суспільства. Ментальність зберігає генетичний код народу, допомагає зрозуміти закономірності розвитку культури, суспільної моралі, на її основі виникає відчуття національної ідентичності. Економічна ментальність – це специфічна свідомість людини чи населення у цілому, яка складається історично, проявляється в єдності свідомих і несвідомих цінностей, норм і установок, що відображаються в фінансовій поведінці населення, та виражає систему ціннісних орієнтацій та самовизначення особистості у соціальному, правовому, політичному, історичному і професійному просторі. Економічна ментальність обумовлена соціокультурними факторами – етичного, естетичного, релігійного, правового й іншого характеру, які віддзеркалюють неповторність притаманних саме їй особливостей. Формують економічну ментальність й кристалізуються в ній соціокультурні стереотипи сприйняття світу людиною даної нації. Вона відкриває шлях до потаєних пластів суспільної свідомості, є щільно пов'язаною із повсякденністю, конкретними життєвими орієнтирами кожної людини – як на рівні усвідомлених актів поведінки, так і на рівні соціокультурного автоматизму свідомості індивідів й груп. Особливості національного характеру, історична доля країни, способи вирішення тих чи інших соціальних завдань, певні культурні стереотипи тощо – усе це “спрацьовує” на рівні економічної ментальності народу, у сфері соціально-економічних реалій його життєдіяльності. Культура будь-якого суспільства висуває певні вимоги до індивідів, що його утворюють. Вона чине вплив на усі сфери життєдіяльності людини; не є виключенням і економіка. Економічна поведінка є одним із видів поведінки соціальної. Останнім часом соціологія визнає національні, культурні, релігійні тощо особливості саморозгортання економіки (хоча раніше наполягала на тому, що економічна сфера суспільства функціонує за власними законами) [3, с. 25].

Ці особливості мають втілення у сфері господарчої активності людини, формах та механізмах “економічної” поведінки суспільства в цілому та окремої особи. Процес формування громадянського суспільства в Україні спонукає складний та суперечливий процес відродження особистості, що невпинно впливає на соціально-економічну сферу суспільства, породжує становлення соціального суб'єкта ринкового типу, забезпечення ефективності

системи господарювання в цілому. Зміни економічної поведінки людей сприяли певним зрушенням в процесах розгортання їх економічної ментальності, поряд з новими рисами економічної поведінки вітчизняного соціального суб'єкта спостерігаються нові риси його економічної ментальності. Економіка ринкового типу дійсно породжує принципово нові особливості соціально-економічних відносин, які відбиваються на економічній свідомості та поведінці людей, на їх ментальності. Різко трансформується економічне середовище, соціальні умови й мета соціально-економічної діяльності; змінюється місце окремої людини в суспільстві. Зокрема, ментальність українського народу формувалася під впливом складних історичних обставин. Основну роль відіграло геополітичне розташування України на перехресті історичних шляхів зі Сходу на Захід і з Півночі на Південь. Ця обставина обумовила химерне поєднання у світогляді українця західної та східної ментальності [1, с. 47]. Так, наприклад, сучасний українець, як західнянин, високо поцінює досягнення науки та техніки, але водночас для нього важливо, щоб вони використовувалися задля гуманістичних цілей. Якщо економіка України розвиватиметься інерційно, тобто якщо нічого не змінювати, то, за оцінками Українського Інституту Майбутнього, номінальний ВВП України зросте із 130 млрд дол. у 2022Е до 290 млрд дол. у 2030Е або у 2, 2 рази (трендовий прогноз UIF). Багато це чи мало? Майбутнього не знає ніхто. Українська економіка за наступні 12 років може зрости й у два, і в чотири, і в шість разів. Проте ми вважаємо, що перед Україною повинна стояти амбіційніша мета – збільшити номінальний ВВП до 2030Е у 8 разів до 1 трлн дол. (цільовий прогноз UIF) і це неможливо без економічної свідомості населення[4, с. 128].

Висновок:Отже, ментальність –це спільне «психологічне оснащення» представників певної культури, що дає змогу хаотичний потік різноманітних уражень інтегрувати свідомістю в певне світобачення, економічна ментальність відображаються у фінансовій поведінці населення, та виражає систему ціннісних орієнтацій та самовизначення особистості у соціальному, правовому, політичному, історичному і професійному просторі. Ментальність українського народу формувалася під впливом складних історичних обставин, і це зіграло велику роль адже Україна поєднала західну і східну ментальність і це дало нам широкий світогляд та гуманістичні погляди, а головне –відповідальне ставлення до економіки і також з'ясувала що Україна може показати себе в майбутньому великим конкурентом країнам Європи.

Список використаних джерел:

1. Забужко О. С. «Філософія національної ідеї. Етносоціальний розвиток України» 1993 125 с.
2. «Філософський енциклопедичний словник» Губский Е. Ф. Кораблев Г. В. Лутченко В. А. 1997576 с.
3. Лойберг М. Я. «Історія економіки» 2001125 с.
4. «Феномен нації: основи життєдіяльності» Додонов Р. О. Ігнатов В. О. Моїсєєв І. К. 1998 264 с.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
7. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність теми дослідження: функціонування етики бізнесу, безперечно, пов'язане з неоднозначним трактуванням такої філософської проблеми, як сумісність або несумісність бізнесу і моралі. Етика бізнесу є складовою етики ділових відносин і охоплює виробничу, організаційну й правову сферу. Вона є вивченням відповідності моральних норм людини та її діяльності, а тому і виступає інструментом аналізу і вирішення проблем, які постають кожного дня перед етичною людиною, що займається бізнесом.

Мета дослідження: дослідити, як знання про моральні вимоги до стосунків ділових людей взаємодіє з сучасними технологічними вимогами до основних форм ділового спілкування (бесід і переговорів, службових нарад, моральні принципи, норми і правила ділового етикету).

Об'єкт дослідження: система бізнесу і людини.

Предмет дослідження: ринкова етика, що передбачає верховенство людини над матеріальними потоками у процесі виробництва, яким вона управляє, надаючи йому певного гуманістичного характеру, бо саме її працею досягається бажаний прибуток.

Завдання дослідження: проаналізувати справжню цінність етики бізнесу. Довготривале існування і розвиток будь-якої компанії залежить не лише від її прибутковості. Якщо звернутись до міжнародного досвіду, то в сучасному підприємстві одним з головних чинників, що визначають хороший успіх підприємства є професійна культура бізнесової діяльності. Ефективні стратегії введення бізнесу вдало співіснують з низкою етичних засад, що так чи інакше вдосконалюють бізнес, посилюють його соціальну відповідальність і привабливість. Одна з найважливіших моральних норм, якою повинен керуватися бізнес є законність всіх ділових підприємств. Без поваги до закону в будь-якій розвинутій державі бізнес не може існувати. Однак, з іншого боку, держава повинна підтримувати та стимулювати вдосконалення морально етичних норм бізнесу, що включає в себе культуру ділових відносин, чесність, сумлінність тощо. Щодо керівництва, то завдяки моральних принципів воно повинно своїми рішеннями і діями сприяти підвищенню рівня життя як споживача, так і своїх підлеглих. Також це стосується і партнерських відносин, які повинні базуватися на порядності, прозорості умов та відповідальності за всі умови домовленостей. Етика бізнесу – це складова етики ділових відносин, яка досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності [1]. Також вона представляє собою інструмент аналізу і вирішення проблем, які виникають перед людиною, що займається бізнесом. У цьому контексті варто розглядати одну з найважливіших моральних норм бізнесу – справедливість, що полягається на законодавчих актах і норм. Тому й мінімальний моральний обов'язок бізнесу полягає в тому, щоб не шкодити суспільству, завжди залишатись на стороні людини та вести себе соціально відповідально. Компанія є членом суспільства і тому норми моралі також повинні управляти її поведінкою. Вона повинна діяти соціально відповідальним чином і сприяти укріпленню моральних основ суспільства. Більш того, оскільки закони не можуть обхvatити всі можливі випадки нашого життя, компанії повинні виходити із відповідальної поведінки, щоб підтримати суспільство, основане на упорядкуванні та законності. Соціальна відповідальність має бути невід'ємним атрибутом сучасних підприємств. Якщо підприємства надають свою допомогу виключно з прагматичної позиції, для створення позитивного іміджу, розкрутки тощо, а не виходячи із морально- етичних засад – то це вже не є важливим, оскільки допомога надається, популярність і репутація підприємства росте вгору [2]. Однією з умов функціонування фірми є її висока економічна ефективність, що дає змогу задовільнити різноманітні інтереси її власників, працівників, а також розв'язувати конкретні суспільні проблеми. Однак, варто

пам'ятати, що суспільна корисність фірми обумовлюється не тільки її економічною ефективністю, а й моральним становищем у колективі, моральним самопочуттям її працівників, корпоративною єдністю, турботою менеджерів про ділові справи і благо кожного працівника, характером її взаємодії із зовнішнім та внутрішнім середовищем. Компанія має бути спільнотою, яка може реалізувати свої цілі лише за умови єдності інтересів і зусиль її працівників. Така співпраця не завжди виникає одразу, і тому часто на допомогу приходять діяльність менеджера, який планує, організовує і контролює діяльність всіх працівників. Менеджер повинен обиратись за високими вимогами до ділових і моральних якостей, якого зумовлені його місцем і роллю у функціонуванні фірми, правами та обов'язками [3]. Ця уповноважена особа, яка відповідає за суспільну корисність фірми, реалізує суспільну мету, змістом якої є ефективне виробництво призначених для задоволення потреб людей товарів і послуг, він повинен забезпечувати прибуток, авторитет фірми у зовнішньому середовищі. Успішний у всіх аспектах менеджер, сприятиме досягненню суспільної мети фірми, її прибутковій діяльності, а працівників забезпечить достойною заробітною платою та іншими благами, дбатиме, щоб із жодних питань, які стосуються його безпосередньої діяльності, компанія не мала конфліктів з постачальниками, споживачами, державними органами. А професійний крах менеджера спричинить лише суттєву шкоду всім працівникам і споживачам продукції фірми та суспільству загалом. Тому менеджер, повинен настроювати себе та своїх колег лише на успіх, не деградувати, як професійно, так і морально, бо інакше це підірве ділову репутацію фірми та нанесе непоправної шкоди її майбутньому. Основними категоріями етики бізнесу повинна стати для усіх професійна моральна свідомість, у тому числі й самосвідомість, моральна норма, моральна діяльність, моральні відносини, моральна культура тощо. Основою моральної свідомості є моральні цінності та ідеали, що формується в процесі осмислення і розв'язання моральних проблем, що супроводжують професійну взаємодію крізь призму не лише власних уявлень про добро і зло, належне і справедливе, сенс життя і сумління тощо, а й інституційних уявлень про добросовісну поведінку. Вона є суб'єктивним відображенням професійної моралі на почуттєвому, морально-психологічному і раціональному рівнях.

Висновок: у підсумку варто зазначити, що роль етики і моральності в суспільстві переоцінити неможливо, тому що удосконалення і досягнення найвищих і найкращих цінностей неможливе. Особливо коли це стосується підприємницької діяльності і бізнесу. У наш час, особливо в нашій державі розвиток бізнесу натрапляє на серйозні перешкоди, наприклад скептичне ставлення до етики, корупція, підкуп чиновників, недобросовісність діловихта державних партнерів, непрофесійність персоналу, непрозорість законів і так далі. Тому ділова етика і етика бізнесу як ніколи повинна втручатись у ділові відносини сучасних бізнесменів [4]. Але, на жаль, контроль за дотриманням етичних правил неможливо забезпечити завдяки будь-якого органу контролю. Удосконалення морально-етичних норм бізнесу, в першу чергу повинна забезпечувати належна освіта та виховання. Тому необхідно з усією відповідальністю підходити до вивчення ділової етики та виховуванню майбутніх підприємців.

Список використаних джерел:

1. Бізнес-етика: навч. посіб. / О. К. Міхеєва, М. С. Савенкова; «Етика бізнесу» URL: <https://studfile.net/preview/5349819/>
2. Москаленко В. В., Шайгородський Ю. Ж., Міщенко О. О. «Етичне введення бізнесу як особливий напрям економічної діяльності» URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/25.pdf
3. «Основні етико-економічні проблеми та напрями в історіїзахідноєвропейської філософської думки» І. І. Маслікова URL: <http://philosobr.pnpu.edu.ua>
4. «Етика бізнесу». Курс лекцій з етики URL: <http://www.etica.in.ua/etika-biznesu/>

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження: у XXI столітті соціальні мережі стали частиною життя людини. Вся молодь проводить свій вільний час в соцмережах. Протягом останніх десятиліть проблематика інформаційного суспільства незмінно присутня у соціологічних дослідженнях різних рівнів і спрямованості. Сьогодні новим аспектом цієї проблематики став феномен соціальних мереж –однієї з важливих складових сучасного Інтернет-простору. З інтенсивним розвитком соціальних мереж виникає потреба їх соціологічного осмислення.

Мета дослідження: дати загальну характеристику соціальних мереж і подати можливі перспективи досліджень у цій галузі. Розглянути позитивні і негативні сторони соціального спілкування.

Предмет дослідження: найпопулярніші соціальні мережі та їх вплив на індивіда.

Завдання дослідження: пояснити, який вплив має Інтернет на сучасне суспільство та розглянути спілкування в соцмережах як таке, яке відповідає потребам суспільства. Поняття “інформаційне суспільство” розуміється як етап розвитку сучасної цивілізації, якому характерне збільшення ролі інформації і знань у житті суспільства, формування глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, доступ до світових інформаційних ресурсів, задоволення соціальних і особистих потреб. Одним із сучасних способів здійснення соціального управління є соціальні мережі. Особливістю побудови соціальних мереж стало те, що їхній зміст наповнюється самими користувачами, а крім спілкування та комунікації у акторів з’являється можливість споживати медіа-контент та весь спектр розважальних продуктів, вести економічну, політичну та іншу діяльність [2, с. 155].

На сьогоднішній день, Інтернет-мережі відіграють значну роль у житті суспільства. Особливою популярністю користуються ці ресурси серед сучасної молоді, яка все більше і більше приділяє увагу Інтернету. В сучасному світі величезна кількість контактів здійснюється через Інтернет. Завдяки соціальним мережам люди з різних частин світу отримала можливість спілкуватися одне з одним. Обмін інформації сьогодні відбувається миттєво, причина і наслідок реалізуються практично одночасно. В основі соціальної мережі лежить комунікація індивідів. Мережа –один з основних способів, за допомогою яких досягається ефект структурування соціальних впливів у просторі суспільства [3, с. 65].

Інтернет створює простір, в якому людина може реалізувати свої потреби у такий спосіб, якого вимагає суспільство. Життя індивідів складається з повідомлень, які стають основними в соціальних мережах. Інтернет-мережі обумовлюють процеси глобалізації, оскільки лежать в основі стиснення простору, збільшення взаємозалежності між різними частинами світу. Важливим способом спілкування в соціальних мережах є обмін посиланням. Замість того, щоб переповідати щось своєму опоненту достатнім стає просто надіслати йому покликання на той сайт чи пост в соціальній мережі, де про це йдеться. Соціабельність – можливість суб’єкта підтримувати певне число контактів, а деяка сумарна сумісність з тими суб’єктами, з якими встановленні контакти, показує оптимальність використання цих контактів –обмін інформацією та ресурсами. Ці особливості мереж проявляються у всіх сферах людської діяльності: економіці, політиці, освіті, культурі та інформаційному просторі. Таким чином, мережа має тотальне значення і поширюється на всі явища соціуму[4]. Мережі стають простором формування та закріплення різноманітних культурних стереотипів. Наприкінці минулого століття принципово змінився стиль життя людини, яка отримала змогу налагоджувати ті контакти, які є важливими та цінними для неї, найбільшою мірою відповідають її інтересам. В Інтернет середовищі формується власний специфічний дискурс, який змінює характер взаємодії між індивідами. Соціальні мережі практично не піддаються

зовнішньому контролю, не мають єдиного центру, а тому кожен в праві діяти у них так, як вважає за потрібне. Соціальні мережі – основна причина, по якій сьогодні росте кількість часу, проведеного в Інтернеті. Головні їхні переваги – можливість користувачів заявляти про свої інтереси і розділяти їх з оточуючими. Соціальні мережі є не тільки засобом для спілкування, але й потужним маркетинговим інструментом. Основна цінність соціальної мережі полягає в тому, що вона в сучасних умовах вже є не просто засобом комунікації, а проявляє як механізм конструювання комунікативного простору сучасного суспільства. Широке розповсюдження мережевих технологій стає панівним у соціумі і сприяє формуванню мережевої парадигми. Цей феномен пояснюється тим, що даний період часу характеризується стрімким розвитком високих технологій, що призводить до якісної зміни в соціально-економічній сфері життя суспільства. Сутність мережевої парадигми розкривають її ідеали, норми, методи наукового дослідження і понятійний апарат [5, с. 71]. Вони все частіше стають своєрідними посередниками між владою та громадянами через офіційні сторінки політиків та центральних органів, на яких активно пропагуються основні позиції влади. Саме представленість політиків у мережі позитивно впливає на створення їхнього іміджу в очах виборців. Проте, читаючи новини та повідомлення, від представників владних структур, слід враховувати те, що більшість повідомлень спрямовані не проінформувати користувача, а вплинути на нього. Процес виникнення і розвитку соціальних мереж, а також функції, які вони виконують у сучасному світі, мають суттєві соціальні наслідки, як позитивного, так і негативного характеру. Серед негативних аспектів впливу соціальних мереж виділяють такі: віртуалізація соціального життя, Інтернет-залежність, що викликає комплекси, психічні розлади, нестримний спам, крадіжка приватної інформації та інші. Поряд з цим соціальні мережі можуть надавати значні переваги. Серед них: оперативність та доступність зв'язку між користувачами “глобалізація” життєвого простору людини, поява нових технологій у сфері дозвілля.

Висновок: в наш час важко уявити життя без соціальних мереж. Щодня все більше і більше людей з'являються в різних соціальних мережах. З розвитком інформаційного суспільства, соціальні мережі сприяють зростанню можливостей впливу на соціум. Інтернет-мережі можуть використовуватися в якості інструменту інформаційного управління свідомістю користувачів, більшість з яких не здогадується і не усвідомлює реальну і потенційну небезпеку використання даних. Це становить загрозу інформаційній безпеці суспільства і особистості. Також, слід наголосити на певних позитивних наслідках функціонування мереж у державній сфері. Соціальні мережі можуть істотно підвищувати ефективність механізмів громадської самоорганізації – тобто сприяти виникненню “громадянського суспільства”.

Список використаних джерел:

1. Палій С. В. Соціальні мережі як засіб комунікації електронного навчання. / С. В. Палій // Управління розвитком складних систем. 2013. Вип. 13. С. 152-156
2. Любовікова О. О. Соціальні мережі як феномен інформаційного суспільства / О. О. Любовікова, А. С. Мельніков // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна, 2011. Випуск 5. С. 154-160.
3. Назарчук А. В. Мережеве суспільство і його філософське осмислення / А. В. Назарчук // Питання філософії. 2008. № 7. С. 61-75.
4. Ємелін В. Глобальна мережа і кіберкультура. Режим доступу: <http://emeline.narod.ru/rhisome.htm>.
5. Аршинов В. І. Філософські проблеми розвитку і застосування нанотехнологій / В. І. Аршинов, М. В. Лебедев // Філософські науки. 2008. № 1. С. 58-79

*Гаврищак Ніколь Марія,
студентка групи ПОЛ-11,
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина*

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМВІДНОСИН СВОБОДИ І ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження: аналіз типів відносин між особистістю і суспільством переконливо свідчить про те, що в умовах прискореного розвитку цивілізації роль особистості в суспільстві, рівень її свободи істотно зростають, у зв'язку з чим стає все більш актуальною проблема співвідношення свободи особи і її відповідальності перед іншими людьми і суспільством в цілому. Буття правового суспільства визначається розвиненими горизонтальними зв'язками, рівнем самоорганізації між усіма суб'єктами соціального простору. Базовими факторами суб'єкта правовідносин із розвинутою демократичною правосвідомістю є усвідомлення цінності свободи, повага до права, відповідальність за свої вчинки, прагнення до реалізації соціальної справедливості тощо.

Мета дослідження: аналіз свободи рішень людини та її відповідального підходу до тих, чи інших питань. Взаємовідношення свободи та відповідальності. Вплив однієї особи на суспільство та вплив суспільства на державу. Правова держава, її розбудова та взаємовідношення із суспільством. **Об'єктом дослідження є:** свобода та відповідальність суспільства в цілому. **Предметом дослідження є:** проблема співвідношення свободи та відповідальності з точки зору філософської та філософсько-правової думки. Яке ж значення мають категорії «свобода» і «відповідальність» і яке співвідношення існує між ними?

Завдання дослідження: визначити взаємовідносини свободи та відповідальності людини. Вплив одного компонента на інший та спосіб прийняття рішень завдяки відповідальності та свободі. Свобода – це одна з основних, найскладніших філософських категорій, яка визначає сутність людини, що складається з її здатності мислити і діяти відповідно до своїх намірів, бажань та інтересів, а не внаслідок якогось примусу. У соціальних відносинах особливості реалізації співвідношення свободи та відповідальності залежать від багатьох умов, зокрема від типу політико-правової системи держави, рівня розвитку законодавства щодо прав та свобод людини, ступеня розвиненості правової та політичної культури суспільства й індивіда, існуючих правових традицій тощо. На мою думку, саме у правовому суспільстві, буття якого неможливе без розвитку демократії, відбувається постійний пошук компромісу між прагненням до свободи та відповідальністю шляхом постійного діалогу між суб'єктами соціального простору. Свобода як характеристика буття правового суспільства передбачає широкі можливості для реалізації життєвої стратегії та ціннісних пріоритетів людини. Разом з тим акт вільного волевиявлення бажань і прагнень особистості автоматично передбачає здійснення процедури вибору у різноманітних вимірах: від екзистенційного до соціального. Для здійснення цієї процедури людина повинна бути готова емоційно, інтелектуально, ментально, світоглядно тощо. У той же час свобода громадянина виражається в правах людини, які закріплені у чинному законодавстві. У правовому суспільстві людина має можливість вибору певної моделі поведінки, яка обумовлена чинним законодавством, у той же час вона може стати творцем нового правопорядку, застосовуючи наявні демократичні процедури. Розвиток правового суспільства в цьому контексті означає не лише збільшення об'єму прав і свобод людини, але й більш глибоке розуміння відповідальності: не тільки перед самою собою, власною родиною, а й перед суспільством, державою. Запорукою усвідомлення та реалізації меж свободи та рівня відповідальності громадянина є знання. Тому справжній вибір відрізняється від свавілля тим, що він є результатом складного синтезу об'єктивних можливостей зовнішньої дійсності і суб'єктивного багатства внутрішнього світу людини, накопиченого нею соціального досвіду. У процесі вибору розкривається справжній зміст, духовне і моральне багатство особистості.

Саме вільний вибір є випробуванням на міцність таких компонентів особистості, як совість, гідність, честь, відповідальність, тощо. [1]

Отже, що ж являє собою відповідальність з позиції соціальної філософії? Відповідальність –це соціально-філософське поняття, що відбиває об'єктивно-історичний характер взаємин між особистістю і суспільством, особистістю і соціальною групою, які сформувалися в ході задоволення взаємних вимог. Як правило, залежно від сфери діяльності розрізняють політичну, правову (юридичну), моральну відповідальність, а залежно від суб'єкта відповідних дій –індивідуальну, групову, колективну тощо. Відповідальність формується внаслідок тих вимог, що їх ставить до особистості суспільство, соціальна група, колектив. Засвоєні особистістю, вони стають основою мотивації її поведінки. [2]

Формування особистості припускає виховання в неї почуття відповідальності, яке стає її головною рисою. Важливим питанням для розуміння співвідношення свободи і відповідальності є визначення межі свободи діяльності людини. Свобода є фундаментальною цінністю для людини, але вона повинна мати свої кордони, межі, щоб не стати свавіллям, насильством над іншими людьми, тобто не перетворитись на неволю. Таким чином, межами свободи є інтереси іншої людини, соціальних груп і суспільства в цілому, а також природи як природної основи існування суспільства. [3]

У суспільстві свобода особи обмежується інтересами суспільства. У міру розвитку суспільства з кожною новою епохою відкриваються нові можливості зростання ступеня свободи особи. Це положення в сучасному суспільствознавстві як на Заході, так і на Сході стало загально визнаним. Тому сьогодні основним критерієм суспільного прогресу є рівень гуманізації суспільства, становища в ньому особистості –рівень її економічної, політичної, соціальної і духовної свободи. Кожна суспільна формація чи цивілізація прогресивні настільки, наскільки вони розширюють коло прав і свобод особи, створюють умови для її самореалізації. Однак не слід забувати, що свобода лише тоді може бути критерієм суспільного прогресу, коли її зростання відбувається в розумних межах. Коли цими межами на будь-якому етапі розвитку суспільства є відповідальність особистості перед суспільством і вона виходить за ці межі, у суспільстві неминуче починається анархія, що з поняттям свобода аж ніяк не сумісна [4].

Висновок: Особистість і суспільство –це дві взаємозалежні, взаємодоповнюючі сторони способу засвоєння діяльності людиною. Немає особистості без суспільства, і немає суспільства без особистості. У кожному історичному епоху існує свій тип відносин між особистістю і суспільством. Міра свободи, яку вкладають люди в кожен конкретну епоху, залежить від рівня розвитку економіки, від соціальних відносин і політичного ладу тієї чи іншої держави. Свобода і відповідальність –нероздільні поняття. Свобода неможлива без відповідальності і обов'язку людини перед світом, у якому вона існує. Відповідальність –це неминуча ціна свободи, плата за неї.

Список використаних джерел:

1. Проблема свободи і відповідальності людини URL: <https://library.nlu.edu.ua/POLN%20Text/4%20KURS/4/1/13H3R13%203.htm>
2. Ю. Ю. Калиновський. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnyua_20153_1.pdf
3. Формування особистості в умовах розбудови правової держави URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&121DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ub_2016_2_4.pdf
4. Взаємовідносини держави та суспільства URL: http://dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Vzayemovidnosyny_derzhavy_ta_suspilstva.pdf

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження: гроші особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг. Гроші є мірило вартості та засіб обігу.

Мета дослідження: дослідити природу грошей, походження грошей, сутність грошей, та визначити основні функції грошей, роль грошей у економіці.

Об'єкт дослідження: гроші, їх походження, що являють собою гроші.

Предмет дослідження: соціальна природа грошей, які властивості грошей.

Завдання дослідження: Походження грошей можна віднести до періоду кам'яного віку. Археологічні розкопки доводять цей факт. Причина, що призвела до появи перших грошей це розвиток торгівлі. Але в той час коли не існувало єдиного мірила всіх матеріальних благ був просто примітивний обмін. Мінjali просто домовлений продукт на інший продукт. З плином часу люди стали виділяти деякі товари, які були більш бажані. На основі цих товарів вони судили про вартість інших товарів. До прикладу в Меланезії в ролі грошей виступали зв'язки собачих зубів, раковин. Багато часу пройшло доти, поки не було знайдено такий еквівалент який би мав вартість, довго не псуватися і бути зручним у товарних відносинах. Таким товаром став метал. Метал найкраще підходив за еквівалента. Він довго не псувався, був зручний у перевезенні, не втрачав своїх властивостей при зберіганні. Світовій економічній літературі відомо кілька альтернативних концепцій походження грошей. У раціоналістичній концепції зазначається, що гроші є результатом згоди між людьми. Вперше ця концепція була висунута Арістотелем у праці «Нікомахова етика». Різновидом раціоналістичної концепції походження грошей є державна теорія німецького економіста Г. Кнаппа. Він назвав гроші продуктом правопорядку, творінням державної влади. Представники концепції еволюційного походження грошей вказують на товарну природу грошей, стихійне виділення їх із загальної маси товарів і на їх особливе місце в економіці. Ця концепція була обґрунтована в роботах К. Маркса [4, с. 1]. З часом змінився носій грошових функцій та роль держави в цьому механізмі. На початку сам ринок виявляв потребу в грошах, ставив певні вимоги до грошового товару і сам стихійно висував на цю роль один з найбільших ходових і здатних до виконання товарів [3, с. 7]. Слід зауважити, що товарні і металеві гроші були повноцінними грошима. Повноцінні гроші – це дійсні гроші у ролі яких виступав сам грошовий товар, що мав власну вартість. Власна вартість повноцінних грошей визначалася витратами на його виробництво. Усі вади обігу металевих грошей зрештою спричинили їх заміну на паперові гроші. Проте випуск паперових грошей не відразу став монополією держави [4, с. 6].

Основні функції грошей : міра вартості товарів та послуг, засіб обміну, засіб заощадження, або зберігання багатства. Значення грошей полягає, насамперед у тому, що вони вимірюють вартість товарів, послуг і прав власності. Для виконання цієї функції вводиться грошова одиниця. Історично ця функція навіть закріпилася у назвах національних грошей. Оскільки паперові гроші тепер втратили зв'язок із золотом і їх сила гарантується державою, варто зазначити, що грошова одиниця стала розрахунковою одиницею. У цій функції за словами А. Маршалла, для економіста гроші мають значення своєрідної ваги, з їх допомогою можна зручно оцінювати багато економічних процесів [2, с. 9]. Гроші виконують функцію зближення різних культур. Виконуючи функції засобу раціоналізації та нейтралізації, гроші підсилюють свою роль загального еквівалента. Втративши зв'язок із соціальними ознаками своїх власників, гроші стають вільними і від національних ознак своїх господарів. Вони поступово долають вузькість локальних ринків і національних кордонів. Чим частіше дану грошову одиницю сприймають як універсальний засіб платежу, тим менше її обмежують культурні горизонти якоїсь однієї країни. За таким обставин гроші стають

засобом взаємообміну між різними культурами та цивілізаціями. Гроші виконують, ще також і владні функції. Виконуючи функцію нагромадження скарбів, гроші стають у самому широкому розумінні символом економічної та соціальної влади в державі. Вони є уособленням економічного потенціалу, який можна при бажанні перетворити в політичний ресурс держави який буде мати цінність. В інших випадках гроші вкладають для того, щоб вплинути на прийняття політичних рішень. Численні приклади виконання грошми зазначеної функції можна вказати, до прикладу незаконне фінансування політичних партій, або компаній, окремих депутатів та навіть організацій [4, с. 3]. Можна сказати, що за допомогою грошей люди маніпулюють іншими чинниками. Роль грошей у економіці тісно пов'язана з функціями. Якщо функція грошей – це їх конкретна робота, то роль грошей – кінцевий результат цієї роботи, її наслідок для суспільства. Роль грошей визначається рівнем розвитку товарного виробництва та адекватних йому суспільних відносин. Гроші в умовах ринкової економіки стають носієм позичкового капіталу. Через механізм його руху, зокрема банки та ринок цінних паперів, формування якого зумовлюється перетворенням грошей у капітал, відкриваються можливості узгодити індивідуальні та колективні інтереси виробників, згладити суперечності між соціальними класами та групами суспільства, забезпечити більшу рівномірність і збалансованість процесу розширеного відтворення. Всебічне охоплення грошовою формою економічних відносин всередині держави та між ними, а також постійне вдосконалення самого грошового механізму створили сприятливі умови для формування міжнародних ринків і тісних взаємовигідних зв'язків між країнами, міжнародного переливу вільних капіталів у місцях найефективнішого використання. Аспект ролі грошей полягає в тому, що через зміну кількості грошей в обороті можна активно впливати на економічні процеси в державі, зокрема на результати діяльності економічних агентів як виробників та споживачів. Цю можливість широко використовують усі держави з ринковою економікою для регулювання економічного життя в країні. Збільшуючи чи зменшуючи масу грошей в обороті, центральні банки, які діють від імені своїх держав, забезпечують зміну таких економічних інструментів, як попит, ціна, процент, валютний курс. Завдяки цьому забезпечується вплив на такі вирішальні економічні процеси, як інвестиції, зростання виробництва, зайнятість, розвиток експорту та імпорту [4, с. 47-48].

Висновок: Отож, можна сказати, що гроші є одним із чинників діяльності держави. Якби не було б грошей фінансова діяльність держави не змогла б існувати.

Список використаних джерел:

1. Підручник «Економікс» американські професори К. Р. Макконнел та Стенлі Л. Бру. 2008 983 с.
2. Економічна соціологія С. О. Матвеев, Л, І Лясота 2012. 367 с.
3. Гроші та кредит О. В. Дзюблюк 2018 892 с.
4. Серіков А. Сутність грошей 2008. 100 с.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
7. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми **дослідження**. Краще розуміти специфіку нинішньої бурхливої та неоднозначної політичної ситуації в Україні. Проаналізувати особливості політичної культури сучасного українського суспільства та останні тенденції її трансформації. Характерною рисою масової політичної свідомості українців є персоніфіковане сприйняття політики. На парламентських виборах більшість українців голосують не стільки за ідеології чи партійні програми, скільки за конкретного політичного лідера, відповідно і за партію, яку він очолює. Виключенням з цього правила була лише підтримка націоналістів та комуністів, де особистість лідера не була головним чинником прихильності. Персоніфіковане сприйняття політики у виборців породжує персоніфіковані політичні проекти та вождизм політичних лідерів.

Мета дослідження – дослідити політичну культуру: проблеми і суперечності її становлення в Україні.

Об'єкт дослідження: ставлення громадян до української політики.

Предмет дослідження: розвиток української сучасної політичної культури.

Завдання дослідження: зрозуміти політичну культуру українців та що ж заважає нині нашому народові успішно просуватись шляхом прогресу. Домінуюча і визначальна риса нашої політичної культури – недовіра до влади та державних інституцій. Це проявилось з перших років незалежності української держави і було при всіх президентах та урядах. На превеликий жаль це також стосується і ставлення до Закону. Значний правовий нігілізм притаманний і нашим політикам і пересічним громадянам. Звідки ця недовіра? На мій погляд це пов'язано з двома чинниками. Причина перша – українська нація формувалася за відсутності власної держави, у складі інших держав. І це заклало у підвалини нашої масової політичної свідомості ставлення до держави та її інституцій як до чужої та ворожої сили. Причина друга – під час формування власної держави не відбулося її "привласнення" громадянами, суспільством. Нову державу, її власність і ресурси привласнили найбільш активні верстви політико-адміністративної та економічної верхівки суспільства. Саме тому відновлена українська держава так і не стала повною мірою своєю для переважної більшості пересічних українських громадян.

Але критичне ставлення до зовнішніх владних інституцій сформувало і таку рису політичної культури як відторгнення авторитарних форм влади, що є притаманним для більшості наших співгромадян. І це нас принципово відрізняє від росіян, схильних до "самодержавної" форми правління, навіть якщо в ролі "царя" виступає президент, якого обирають на прямих виборах. За даними дослідження Центру Разумкова у вересні 2017 р. 56, 3% українців вважають демократію найбільш бажаним типом устрою для своєї країни. Негативне ставлення більшості громадян України до авторитаризму підтверджується і політичною практикою, зокрема двома революціями (у 2004 р. та 2013-2014 рр.).

Ще одна риса нашої політичної культури, яка склалася історично, – це напіванархічність політичної поведінки, політичних процесів взагалі, низький рівень політичної дисципліни та політичної організації, схильність до "отаманщини". Під час великих і масових політичних підйомів (великих Майданів) рівень соціальної солідарності та політичної організованості зростає, але звичайний політичний процес в Україні відрізняється тією самою напіванархічністю[1].

Політична культура, вимірювана за критеріями Заходу, – це встановлений стан, який формується впродовж десятиліть і навіть століть, а не є таким, що створюється за кілька років. На це звертає увагу Б. Цимбалістий, який підкреслює, що «політична культура – це продукт

історичного розвитку та досвіду народу. У випадку України цей досвід був гірким. Для того, щоб зрозуміти політичну культуру українців, треба звернути увагу на джерела впливу, які протягом історичного шляху стимулювали чи спиняли розвиток української політичної культури».

Б. Цимбалістий виокремлює три особливості історії України, які мали важливий вплив на розвиток української політичної культури: Багатократна бездержавність, тобто відсутність нагоди здобувати досвід влади, бути нарівні у стосунках з іншими народами й почуватися вільним господарем на своїй землі. Розчленування української території та включення її частин у різні держави з різними культурами, політичними системами, що призвело до психологічного, побутового і політичного відчуження між різними частинами українського народу. Багатократна денаціоналізація провідної верстви України, у XVI –XVII ст. наша боярська і шляхетська верства спольщилася. У XVIII –XIX ст. нащадки козацьких старшин зросійщилися. У XX ст. пролетарська провідна верства була знищена або здебільшого пішла на службу інтересів советськоросійської імперії [2, с. 78].

Що ж заважає нині нашому народові успішно просуватись шляхом прогресу, увійти в європейську сім'ю цивілізованих країн? Передусім деякі особливості ментальності: максималізм, недисциплінованість, інертність, зайва мрійливість тощо. Ці та деякі інші риси призводять до виснаження, а іноді й небезпечного розладу приватного та суспільного життя, до кримінальних злочинів, бунтів, нігілізму тощо. Відтак, усю політичну історію України можна уявити як картину постійного протиборства ліберальних і патріархально-традиційних цінностей: з одного боку –приватна ініціатива, потреба самоствердження індивіда у змаганні з рівними, свобода власності й працелюбність, максимальне обмеження ролі держави в суспільстві; з іншого –соборність, общинність, колективізм з одночасною схильністю до авторитаризму, потреба сильного лідера харизматичного типу [3, с. 48].

Демократична політична культура –це культура громадянського суспільства. Саме у межах громадянського суспільства відбувається організація плюралізму, тобто поєднання та врахування інтересів найрізноманітніших соціальних і політичних сил. Тільки в розвиненому громадянському суспільстві може сформуватися культура, що відповідає демократичному ладу. Перехід до демократичної політичної культури передбачає налагодження постійного зворотного зв'язку в системі «політика –громадська думка». Громадська думка –це історично зумовлений, динамічний стан масової свідомості великих груп людей, який своїм змістом віддзеркалює співвідношення соціальних сил, що фактично діють у суспільстві. У демократично розвиненому суспільстві громадська думка набуває значення потужного важеля політичного балансу, стану досягнення політичної рівноваги [4, с. 114].

Висновки. Проблематика політичної культури чимдалі більше стає предметом наукових досліджень і до неї ставляться як до чогось вторинного, другорядного, цілком залежного від : економіки, діяльності політичних і державних інституцій.

Список використаних джерел:

1. Блог Володимира Фесенка URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/fesenko/5ab61e2b1e0ad/>
2. Цимбалістий Б. Політична культура українців // Сучасність. 1994. № 4. С. 78.
3. Буцєвицький В. Проблеми політичної культури в Україні в проєсї державотворення // Нова політика. 1999. № 1. С. 48.
4. Політологічний енциклопедичний словник. К: Генеза, 2004. 114 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН СВОБОДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність проблеми дослідження: Базовими характеристиками особистості в умовах сучасності є відповідальність за свій вибір, свої вчинки, поведінку і слова, завласна судоло. Ці якості визначають стрижень зрілої особистості, її внутрішню і зовнішню дисциплінованість, життєву та громадянську позицію. Але чим більше людина хоче бути вільною, тим більше відповідальності вона має покласти на себе. Відповідальна поведінка кожного передбачає становлення сучасної правової держави, яка розвивається і розбудовується на благо суспільства.

Мета дослідження: Дослідити особливості взаємовідносин свободи і відповідальності особистості в умовах розбудови правової держави.

Завдання дослідження: дослідити взаємовідносини і відповідальності особистості в умовах розбудови правової держави.

Об'єкт дослідження: особистість в умовах розбудови правової держави.

Предмет дослідження: дослідити проблеми взаємовідносин свободи і відповідальності особистості в умовах правової держави. Свобода – це, в першу чергу, свобода від забобонів. Забобони обмежують здібності людини, оскільки в більшості випадків засновані на помилкових знаннях і выводах. Свобода – це свобода вибору. Людина винна сама вибирати, де йому вчитися і працювати, де йому жити. Свобода – це розумні закони і розумне підпорядкування ним. Закони повинні ґрунтуватися на пошані до особи. Справедливі закони забезпечують людині свободу. Свобода – це свобода слова, друку, думки. Людина повинна мати право думати і говорити те, що думає. Всяка думка, навіть помилкова, заслуговує пошани. Немає поганих думок, поганих смаків. Є різні. Свобода – це можливість самому ухвалювати рішення і нести за них відповідальність. Свобода – це те, що можемо назвати “ініціативою”, “початком дії”, або ж давньогрецьким “архе”, як це зауважив Аристотель, змінюючи початкове значення цього концепту. [1, с. 76].

Свобода означення широке, але перш за все, воно означає відповідальність. Відповідальність – це гарна риса людського характеру, яка позитивно впливає на життя та робить людину повноцінною. Свобода позбавлена відповідальності, перетворюється у свавілля, а відповідальність позбавлена свободи, перетворюється у засіб пригнічення особистості, тобто фактично стає невротичною. Тільки завдяки оптимальному співвідношенню свободи і відповідальності людина з багатогранних можливостей власного буття реалізує і організує власну життєдіяльність. Відповідальність не суперечить свободі, вона є її логічним наслідком, що об'єднує низку вчинків у життєвий шлях людини, її біографію. [1, с. 79].

Адже маючи свободу без відповідальності, людина перетворюється на тварину, якою керують інстинкти. Без такого особливого світ поринув би в хаос. Бо це потрібні рамки, без яких свобода втратила б свій істинний солодкий смак. Екзистенційний аналіз визначає людину вільною, однак бачить її не лише вільною, а й відповідальною [3, с. 15].

Відповідальність – це гарна риса людського характеру, яка позитивно впливає на життя та робить людину повноцінною. Факт взаємозв'язку людей, що зумовлений їхнім спільним існуванням, є початковим для головних цінностей окремої особистості. Це і робить проблему індивідуальної відповідальності дуже актуальною для неї. Свобода багато чого вимагає від особистості, звалюючи на її плечі майже непосильний тягар відповідальності геть завсе. Свобода позбавлена відповідальності, перетворюється у свавілля, а відповідальність позбавлена свободи, перетворюється у засіб пригнічення особистості, тобто фактично стає

невротичною. Тільки завдяки оптимальному співвідношенню свободи і відповідальності людина з багатогранних можливостей власного буття реалізує і організує власну життєдіяльність. І хоч особистість не вільна від умов існування, але вона може вільно зайняти позицію щодо них поступитися їм чи ні. Соціальна відповідальність – це обов'язок особи оцінити власні наміри та обирати поведінку стосовно норм, що відображають інтереси суспільного розвитку, а у разі їх порушення зобов'язані звітувати перед суспільством або зазнавати певних санкцій. Соціальна відповідальність – це обов'язок особи оцінити власні наміри та обирати поведінку стосовно норм, що відображають інтереси суспільного розвитку, а у разі їх порушення зобов'язані звітувати перед суспільством або зазнавати певних санкцій. А. Шобуров розглядає соціальну відповідальність як вольове соціально-умовлене ставлення суб'єкта до панівних у суспільстві норм і цінностей, що виражаються в обранні суспільно значущого варіанта поведінки і його активної реалізації [2, с. 8]. Соціальна відповідальність як складова суспільства стикається з правом. Вона є правовою та державно-управлінською категорією, що відображає ціннісно-правовий аспект суспільних відносин.

На думку С. С. Алексєєва права культура – це певного роду юридичне багатство, що має вираз у досягнутому рівні розвитку регулятивних якостей права, юридичної техніки, духовної культури та правового прогресу [4, с. 184].

Крім того, якщо розглядати правові аспекти соціальної відповідальності, то можна стверджувати, що соціальна відповідальність є універсальним поняттям для усіх типів поведінки.

Водночас залежно від обставин мотиви відповідальної діяльності можуть бути різними. Наприклад, для когось важливим є те, за що він відповідає; для когось – це перед ким він відповідає; для одних важливо, що їм загрожує за порушення; для інших – це усвідомлення суспільної необхідності певних дій; хтось бажає уникнути лише негативного оцінювання своїх дій, а хтось наперший план ставить результати своєї роботи. Отже, соціальна відповідальність пов'язана з необхідністю додержання правил, узгоджених з об'єктивними законами природи та суспільства, тобто вона виникає тоді, коли поведінка індивіда має суспільне значення і регулюється соціальними нормами.

Становлення демократичного суспільства в країні нерозривно пов'язане з необхідністю виховання громадянської генерации, становлення нової свідомості, нового мислення, нової людини з такими найважливішими рисами, як самовизначеність, самостійність, соціальна відповідальність та соціальна активність. Для цього потрібне сприятливе формування спроможності людини самостійно осмислювати об'єктивні процеси в макросоціумі, усвідомлено брати відповідальність за обрання індивідуально значущих принципів, цінностей, цілей, форм і засобів поведінки в соціальній та політичній сферах. Таким чином, у правовій державі соціальна відповідальність особистості є складним соціальним явищем, що включає усвідомлення необхідності діяти згідно із суспільними вимогами та соціальними цінностями, усвідомлення своєї суспільної ролі, критичність і постійний контроль за внесеними діями, готовність відповідати за свої вчинки та соціально значущу діяльність. Умовою досягнення всіх соціальних цілей у правовій державі є високий рівень соціальної відповідальності особистості. Формуючи правову державу, необхідно утворити й громадянське суспільство, в якому б кожен розумів своє значення для держави і суспільства. Соціальна відповідальність особистості у цьому плані являє собою той фундамент правових перетворень держави і суспільства, ту відправну точку, з якої саме і починається формування громадянського суспільства та правової держави. Правова держава може існувати лише разом з громадянським суспільством, забезпечуючи його функціонування. З платформи якісного підходу права культура трактується як зумовлений соціально-економічний та політичний устрій стан правового життя суспільства, що відображається у досягнутому рівні розвитку законодавчої техніки, правовій діяльності та правосвідомості суб'єктів [2, с. 6]. В існуванні та розвитку громадянського суспільства полягає соціальне призначення правової держави.

Соціальна держава, здійснюючи свої цілі та принципи у формі правової державності, рухається в напрямку якнайбільшої гуманізації суспільних відносин шляхом розширення прав особистості та змістовного наповнення правових норм політико-правовою ознакою, яка відрізняє правову державу від соціальної [4, с. 186]. Соціальна держава – це тип організації державного та громадського життя, що характеризується спрямованістю на соціальні цінності,

на створення умов, які забезпечують гідне життя і вільний розвиток особистості. Соціальна держава розуміється як така, що орієнтується передусім на добробут як всього суспільства, так і кожної окремої людини, і покликана послідовно забезпечити в суспільстві реалізацію принципу соціальної справедливості. Практичну реалізацію положень соціальної держави здійснює зважена і ефективна соціальна політика.

Метою соціальної держави є забезпечення гідного існування всіх громадян. Фактично для такої держави діє імператив: «держава існує для людини, для захисту її загально визнаних прав і свобод».

Висновок: Підсумувавши вищесказане, можна зробити висновок про те, що такі категорії, як права, свободи і відповідальність особистості, тісно взаємопов'язані між собою. Тому чим більше людина хоче свободи, тим більше вона повинна бути відповідальною. Відповідальність кожного громадянина передбачає становлення сучасної правової держави, яка розвивається на благо суспільства.

Список використаних джерел:

1. Савчин М. Свобода і відповідальність особистості URL : <http://journals.uran.ua/index.php/1810-2131/article/view/123076/117807>
2. Мануйлов Є. М. Соціальна відповідальність особистості у правовій державі URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis/article/view/123076/117807>
3. Карась А. Свобода і відповідальність як проблема само здійснення особи URL : <file:///C:/Users/User/Downloads/7640-15151-1-PB.pdf>
4. Осика І. В. «Правова культура у формуванні правової, соціальної держави» URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/article/view/123076/117807>
5. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
6. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд, № 9 (62), 2019. с. 50-63
7. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: на сьогоднішній день вивчення певних проблем стосовно громадянського суспільства в Україні викликане безпосередньо потребами поглиблення теоретичних і практичних розробок виходу українського соціуму із кризової ситуації, яка на сьогодні існує. Оскільки громадянське суспільство насамперед забезпечує відтворення соціального життя, то воно являється однією із складових української політики, адже вказує на проблеми та допомагає певним соціальним перетворенням, які необхідно здійснити.

Мета дослідження: дати поняття громадянського суспільства, що воно являє за собою. Дослідити проблеми становлення громадянського суспільства в Україні.

Об'єкт дослідження: людина як частина громадянського суспільства.

Предмет дослідження: громадянське суспільство, що є однією із складових для розбудови України.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми, які заважають становленню громадянського суспільства в Україні. Суспільство формується набагато раніше держави. Отож і саме поняття “громадянське суспільство” бере свій початок з часів античності та вперше згадується у працях Аристотеля та Цицерона. Та перш щоб досягти того рівня на якому воно знаходиться зараз, йому довелося пройти складний історичний шлях свого становлення. Для філософів поняття “громадянське суспільство” означало – вільний та освічений. Вони вважали, що держава є надбанням народу, а право є необхідним джерелом державності загалом. Тобто ще за тих часів було прийнято зазначати, що громадянин являється хоч і маленькою проте, дуже цінною частинкою у великому механізмі під назвою “Держава”. Але якщо ти був членом чогось політичного, то мав жити по певним правилам, які встановлювались твоєю країною [1, с. 1-2].

Варто зазначити, що тогочасне поняття значно відрізняється від того поняття, яке існує на сьогоднішній день. Одним із популярних вважається, “що громадянське суспільство – це суспільство з розвиненими економічними, політичними, правовими та культурними відносинами між людьми, яке не залежить від держави, але взаємодіє з нею. А, отже, для того щоб було видно суспільний розвиток потрібно для початку визначити важливість побудови громадянського суспільства, адже суспільний розвиток є однією з основ забезпечення інтересів, прав та свобод людини [2, с. 2].

Сам процес становлення цього громадянського суспільства являється складною та клопітливою роботою. З кожним роком у це поняття вносяться певні зміни різними державами світу. Свій важливий вклад зробила і Україна. Погоджусь із тим, що не завжди доречний, бо були періоди в історії коли подавлялись права людини як окремої особистості. Від чого і почали виникати проблеми. Однією із важливих проблем було те, що через оце “подавлення” у громадянин виникла певна недовіра до влади, бо у них склалась думка, що влада це чужа, корумпована сила, яка має хитку систему управління державою. Ця думка тісно пов'язана з надією на авторитетного правителя, який, прийшовши до влади, влаштує все справедливо і демократично [7].

Державна влада справді може тісно співпрацювати із народом, але вразі вони не будуть прислухатись до думки суспільства, то ця ідея потерпить великого краху, що понесе за собою наслідки. Варто зазначити, що на сьогоднішній день в Конституції і згадки немає про громадянське суспільство. Хоча свого часу, а саме – в проекті Конституції України в редакції від 1 липня 1992 року третій розділ мав назву: «Громадянське суспільство і держава».

Натомість Україна проголосила мету побудови правової демократичної держави, де громадянське суспільство виступає в якості обов'язкового елемента.

Цей, м'яко висловлюючись, недолік нинішньої Конституції, безумовно, негативно вказуватиметься на процесі формування громадянського суспільства, адже воно по суті не залежить від держави, але повинне діяти разом з нею для спільного блага, у свою чергу держава мусить захищати права громадян, бо такого роду взаємодія допоможе для цивільного розвитку. [3, с. 7].

Проте не можна сильно зациклювати свою увагу лише на одній проблемі. Важливим є також те, що проблеми становлення громадянського суспільства в Україні співпадають із початком процесу розбудови держави. Тому основним поштовхом для розбудови суспільства має стати початок становлення України як демократичної держави[6].

Дуже тормозить весь цей процес те, що Україна входила в склад Радянського Союзу, який аж ніяк не хотів бачити її як самостійну. На сьогодні нам потрібно показати, що ми є громадяни вільної країни, ми наділені свободою думати, маємо право вибору як діяти у різних сферах життєдіяльності. Увесь механізм в середині країни повинен бути збалансованим. Ігнорування таких базових елементів, може мати негативні наслідки[4]. Також багато що й залежить від самих людей. Якщо просто мовчки миритись з тим, що відбувається, то діла не буде. Тому велику роль в історії становлення громадянського суспільства відіграли певні хронології подій. Під час помаранчевої революції 2004 року та революції гідності 2013-2014 років громадяни України взяли активну участь у тому щоб влада України в першу чергу працювала задля суспільства своєї країни, а не заради власних інтересів. Якби самі ж люди не зрозуміли, що вони мають право голосу та також можуть брати участь у створенні своєї держави, ситуація із становленням громадянського суспільства була у плачевному стані[5, с. 31].

Висновок: Підбиваючи підсумки хочу сказати, що громадянське суспільство –це система взаємовідносин, що спрямована на захист суспільством і його представниками своїх легітимних прав та інтересів у всіх сферах суспільного та державного життя. Справжнє громадянське суспільство може існувати лише в державі з ефективною та конкурентоспроможною, соціально-однорідною економікою, яка складається з вільних громадян і будується на засадах толерантності, відповідальності, вміння йти на компроміси.

Процеси розвитку громадянського суспільства і розбудови держави мають бути синхронними. На конституційному рівні має бути закладена якісно нова модель правової організації життя людини і суспільства, за якою весь державний і суспільний механізм спрямовується на здійснення і захист їхніх прав та свобод. Попри всі проблеми в нашій державі, не потрібно складати руки і чекати покращення, потрібно самим покращувати ситуацію в країні і в нас є досвід цього. І тільки після всього цього ми зможемо побудувати справді сильну державу і вирішити проблеми становлення в ній громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Третяк С. М. Формування поняття “громадянське суспільство” в західній та українській політикоправовій думці /С. М. Третяк//Журнал «Правова держава». 2002. Вип. 13. С. 10.
2. ДубасН. Я. Поняття громадянського суспільства /Н. Я. Дубас// Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. Вип. 4. С. 8.
3. Лекція. Проблеми та шляхи розвитку громадянського суспільства в Україні. С. 10.
4. ГончарукТ. В. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал/Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка// С. 10.
5. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпровський державний університет внутрішніх справ. 2018. С. 320.
6. Становлення та розвиток громадянського суспільства URL:<https://pryutivka-community.gov.ua/news/1576495264/>
7. Поняття, ознаки і структура громадянського суспільства URL:https://pidru4niki.com/84535/pravo/ponyattya_oznaki_struktura_gromadyanskogo_suspilstva

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність теми дослідження. Загострення глобальних проблем, посилення процесів глобалізації у всіх сферах людської діяльності. Сьогодні перед людством стоять гострі життєві проблеми, без вирішення яких в глобальних масштабах неможливий подальший соціальний прогрес. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели до глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбувається вдосконалення технологій, щоб задовільнити потреби людства, але в той же час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо.

Мета дослідження: вивчення сутності глобальних проблем сучасності та шляхів їх вирішення.

Об'єкт дослідження: наука та глобальні проблеми людства. Вивчення їх сутності та основних шляхів вирішення.

Предмет дослідження: сучасні глобальні проблеми людства. необхідно розробляти нові підходи, щодо перспектив розвитку та протидії глобальним проблемам людства. Разом з локальним (у межах однієї країни, регіональним) рівнем, проте більш інформативним, є аналіз глобальних особливостей майбутніх тенденцій розвитку людства. У цьому контексті можна виокремити два основні напрями – глобальні стратегії та загрози. Причому досить часто вони взаємопов'язані, оскільки ігнорування останніх може унеможливити подальший розвиток загалом.

Завдання дослідження: дослідити глобальні проблеми людства. Знайти причини виникнення та шляхи вирішення глобальних проблем. Глобальні проблеми в цілому являють собою складну систему, що охоплює людину, суспільство і природу в їх багатоманітних взаємозв'язках і взаємозалежностях, що робить їх вивчення неможливим окремими науками, рамки яких занадто вузькі, щоб бачити ту чи іншу проблему – об'єкт їх дослідження – в контексті інших глобальних проблем. А тому, незалежно від того, які конкретні задачі вирішує та чи інша наука у вирішенні глобальних проблем сучасності. Без такого широкого цілісного погляду на проблеми, що стоять перед людством, в якому були б відображені також всі наступні досягнення в різних галузях знання, неможливі ні фундаментальні відкриття, ні розвиток науки взагалі, ні тим більше ефективне розв'язання глобальних суперечностей сучасності. При цьому головна функція філософії в тому, щоб забезпечити світоглядну, методологічну, культурологічну і етичну основу відповідних рішень. Під глобальними проблемами розуміють ряд найбільш актуальних проблем, пов'язаних із явищами і процесами, які зачіпають життєві інтереси всього людства, та вимагають для свого вирішення колективних зусиль всього світового співтовариства, а при несвоєчасному вирішенні загрожують його існуванню. Глобальні проблеми охоплюють всю земну кулю, причому не лише ту її частину, де проживають люди, але й іншу її поверхню, надра, атмосферу і навіть космічний простір, що потрапляють в сферу діяльності людини. Важливо при цьому відзначити, що будь-яка проблема лише тоді може вважатися глобальною, коли вона є актуальною відносно будь-якого регіону, тобто проявляється в них [3].

Оскільки філософія формує світогляд людини, в якому відбиваються ті цінності, що орієнтують її діяльність, а глобальні проблеми сучасності є наслідком діяльності людей, то логічно виникає потреба у філософському осмисленні їх суті, причин виникнення та загострення і на цій основі формування нового світогляду, нових цінностей, які сприяли б вирішенню цих проблем. Принциповою особливістю глобальних проблем є їх комплексність,

тобто складна взаємозалежність, взаємообумовленість і тісний зв'язок між собою. Актуалізація чи навпаки вирішення однієї з них безпосередньо або побічно відбивається на всій системі глобальних проблем сучасності. Тому вирішення однієї з глобальних проблем передбачає врахування на неї впливу інших проблем [2].

Характерною рисою глобальних проблем є їхній динамізм, тобто можливість збільшення кількості проблем, які відносяться до глобальних, чи навпаки зменшення по мірі їх вирішення. Серед різноманітних підходів до класифікації глобальних проблем найбільше визнання в сучасній науці має поділ, який враховує об'єкти, які відчують на собі дію цих проблем і діяльність суб'єктів, які викликають загострення їх [2].

Загострення глобальних проблем пов'язується і з подальшим удосконаленням інформаційно-комунікаційних технологій тощо. Значна частина вчених вважає, що глобальні проблеми –закономірний результат розвитку нашої цивілізації. З одного боку, це побічний продукт виникнення й загострення загально цивілізаційних проблем, які в силу обставин не вирішувалися, набуваючи кризово-катастрофічних проявів, а з іншого –породження сучасної епохи (наслідок крайнього загострення суперечностей). Склалася принципово нова ситуація, коли нерівномірність розвитку стосується не лише окремих регіонів земної кулі, а й окремих галузей суспільного виробництва й діяльності. Непомірні бажання досягнути максимальних прибутків та влади спричинили гіпертрофований розвиток людства. Це стало об'єктивною тенденцією розвитку світу, хоча й цілі такого розвитку різні. Для індустріально й техніко-технологічно розвинених країн пріоритетними стали ті сфери і галузі, які забезпечують величезні прибутки, панування, авторитет і силу у світовому масштабі. Для деяких країн брак коштів, ресурсів змушує їх концентрувати свої зусилля й ресурси на одній чи декількох сферах суспільного життя. Водночас причина виникнення й загострення глобальних проблем не лише у різних суперечностях, а й у інтернаціоналізації життєдіяльності сучасної цивілізації. Отже, загострюється суперечність між потребами людства та можливостями природи задовольнити їх на даному рівні розвитку продуктивних сил цивілізації. Проблеми суспільних взаємовідносин між державами різних економічних устроїв, подолання економічної відсталості багатьох країн світу, локальні, регіональні та міжнародні кризи тощо. Останнім часом серед проблем даної сфери на перший план вийшли проблеми, пов'язані з регіональними конфліктами [3].

Розвиток людини, забезпечення її майбутнього. До цієї сфери належать, передусім, проблеми пристосування сучасної людини до умов природного та соціального середовища. Виділяючи специфіку філософського осмислення глобальних проблем сучасності, можна виділити такі найважливіші, характерні лише для цієї форми пізнання особливості: 1. Формуючи світогляд, філософія задає певні ціннісні установки, які значною мірою визначають направленість людської діяльності, а відповідно і її результати. 2. Узагальнюючи дані окремих наук і теорії, які виникають в їх надрах, філософія дає таким чином інтегрований погляд на глобальні проблеми сучасності. 3. Філософія пояснює суспільні явища і процеси в історичному контексті, формуючи таким чином найбільш загальні закони розвитку суспільства і природи. Тому в дослідженнях глобальних проблем націлює на розуміння їх як закономірного явища іорганічно пов'язаних з суспільним прогресом. Тому виникнення глобальних проблем розглядається як результат об'єктивного процесу суперечливого розвитку історії. 4. З філософських позицій можна побачити загальну тенденцію розвитку глобальних проблем сучасності, динаміку їх взаємодії і взаємообумовленість, в якій вони знаходяться. 5. Виконуючи культурологічну функцію, філософія дає можливість розвивати культуру людського мислення, а також знайомитися з культурою окремих народів, в якій формуються певні цінності, що спрямовують людину на певну діяльність [1].

Без цього жодна з проблем, що стоять перед людством, не може бути вирішена.

Висновок:глобальні проблеми є химерне переплетення на загально планетарному, загальносвітовому і загальнолюдському рівні соціально-економічних, політико-ідеологічних, культурних, біосоціальних та соціоприродних протиріч у сучасному світі. Ця теза стане більш зрозумілим при розгляді причин виникнення глобальних проблем сучасності. функцій національних держав, то це робиться за їх власною доброю волею, що виявляється, як

правило, у рамках міжнародних чи регіональних організацій. Сучасне людство дуже далеке не тільки від етнічної чи соціокультурної гомогенізації й універсалізації, але і від подолання державної відособленості. Зростає і міжнародна роль неурядових організацій. Формується глобальна політична система, у якій національні держави є лише однією з складових. Їм приходиться все більше "поділяти владу" з іншими акторами на світовій арені. Глобальні проблеми зачіпають всі сторони нашого життя. Успішне вирішення глобальних проблем також вимагає наукової кооперації, міжнародної співпраці, співробітництва вчених і наукових шкіл та їх високої відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Sylvain Rochon Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення URL: <https://futurenow.com.ua/globalni-problemy-lyudstva-ta-shlyahy-yih-vyrishennya/>
2. Ісакова О. І. Роль філософії в осмисленні глобальних проблем сучасності URL : <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/>
3. Зернецька О. В Причини виникнення та шляхи вирішення глобальних проблем URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19138/>
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.

Актуальність теми дослідження: соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) на сьогоднішній день є важливим елементом підприємницької діяльності у світі. В Україні, на жаль, вона ще не здобула такого значення через низку чинників, що впливають на цей процес та його результат. Хоча підприємства більш активно звертаються до світового досвіду та досвіду міжнародних корпорацій, які функціонують на ринку України, але цього недостатньо для того щоб СВБ стала звичайною практикою для більшості вітчизняних підприємств. Для визначення напрямів розвитку та поширення СВБ-практик необхідним є дослідження чинників, які гальмують поширення соціальної відповідальності в діяльність підприємств.

Мета дослідження: полягає в тому щоб визначити основні проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження: дослідження сучасного стану СВ в Україні та її преспективи подальшого розвитку.

Завдання дослідження: вивчення стратегій підприємств. Забезпечити компроміс між інтересами менеджерів, працівників і споживачів за допомогою отримання прибутку і захисту довкілля.

Предмет дослідження- проблеми соціальної відповідальності бізнесу в Україні. В Україні питання набуло актуальності порівняно не так давно, однак цей напрямок достатньо актуальний на сьогодні. Серед вітчизняних науковців, які досліджують питання соціальної відповідальності можна виділити праці Ю. Саєнко, П. Яницького, Г. Назарова, Г. Попович, І. Акімова, О. Осінніна, О. Філіпченко та інші. Соціальна відповідальність – один із тих факторів, що впливає на загальну економічну ефективність діяльності підприємств. Однак це досягається тільки за умови постійної діяльності в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Усвідомлення цього факту, безперечно, призведе до підвищення уваги бізнес-одиниць до питань, що відображають роботу у напрямку підвищення загального рівня реагування на вимогу стейкхолдерів [1]. Незважаючи на достатньо велику частку компаній, обізнаних із соціальною відповідальністю в регіонах, дані аналізу, проведеного у 2008 році, свідчать, що більше ніж третина організацій (36, 4%) вважають, що розвиток соціальної відповідальності в їх регіоні знаходиться на рівні «нижче середнього» « 28, 3% організацій – на « середньому » рівні, майже кожна п'ята організація (19, 2%) – на «низькому рівні, а кожна десята організація (10, 1%) -на «дуже низькому рівні». Тільки 6% організацій вважають, що розвиток соціальної відповідальності в їх регіоні знаходиться на високому та вище середнього рівнях. Показниками соціальної відповідальності в середовищі українських компаній переважно розуміють надання благодійної допомоги громаді, розвиток власного персоналу, чесне ведення бізнесу та дотримання і захист прав людини. Найменше асоціюють із соціальною відповідальністю впровадження принципів і практик підзвітності, прозорості й етичної поведінки, здійснення екологічних проектів та участь у регіональних програмах розвитку [8]. Загального визнання у середовищі малого і середнього бізнесу в Україні набули твердження про те, що умовою соціальної відповідальності має бути дотримання законодавства про працю і охорону навколишнього середовища (82, 5), та те, що відповідальні компанії виконують набагато більше, ніж зазначено за законом задля позитивного впливу на суспільство і навколишнє середовище (70, 8). Промовисткою є думка опитаних з приводу того, що КСВ має бути врегульована на законодавчому рівні для її швидшого поширення (78, 2).

Високий рейтинг серед запропонованих посідає також твердження про те, що діяльність КСВ повинна передбачати заходи щодо захисту навколишнього середовища (78, 2) [1].

Серед основних перешкод, з якими зустрічаються в компанії при впровадженні соціальних проектів, найчастіше вказують фінансові, зокрема обмеженість фінансових можливостей та нестача коштів для тих, хто потребує (48%), а також недосконалість нормативно-правової бази, в тому числі законодавства щодо соціальних проектів (31%) [4]. Значно менше, проте зазначаються організаційні труднощі (8%), забюрократизованість процесу надання допомоги (5%), відносно високі запити отримувачів благодійної допомоги (5%), тиск з боку органів влади (3%), неможливість контролювати розподіл коштів (3%) та корупції (2%). За дослідженням 2005 року дефіцит фінансових ресурсів та відсутність законодавства, яке б регулювало проведення заходів з СВБ, є найбільш поширеними відповідями при опитуванні щодо перешкод для проведення цієї діяльності (55%) фірм відмітило фінансовий фактор, а 45, 9% фактор законодавства, в той же час у 2010 році 61, 4% компанії зазначили основною проблемою у впровадженні соціальної відповідальності брак коштів [5]. Так, аналіз 2005 року показав, що демотиваторами при впровадженні соціальної відповідальності можуть також виступати проблеми із контролем за використання коштів, що направляють за СВБ програми, тільки 17% фірм скаржились на недостатність допомоги з боку держави та недержавних організацій та на недостатність інформації про потреби громадськості. Результати опитування 2010 року показали, що 15, 9% компаній навіть не замислювалися про соціальну відповідальність. Ця відповідь повинна вказувати на необхідність популяризації концепції соціальної відповідальності в суспільстві [6]. На практиці понад 50% і більше організацій, які формують політику/стратегію соціальної відповідальності, впроваджують такі компоненти соціальної відповідальності, як –права людина (71%) соціальне залучення і соціальний розвиток (58%). Інші компоненти соціальної відповідальності впроваджують більше третини опитаних організацій, організаційне управління –45%, екологічні питання –48%, трудові практики –46, 5%, питання споживачів – 43%, практика чесного введення бізнесу –40, 5% [2. с 9].

Однак вищеперелічені практики, нажаль носять суто декларативний характер визначити ефективність даних заходів досить складно. За регіонами наступні відмінності. Брак фінансів найчастіше відзначився у Харкові (78, 4%) та Львові (71, 2%). Недостатній розвиток законодавства є найбільшою перешкодою для підприємств Дніпропетровська (52, 4%). На брак інформації про потреби громадськості у вирішенні питань, пов'язаних із проведенням заходів з СВБ, скаржились 41% фірм у Львові. У Києві та Донецьку тільки четверта частина компанії відмітила недостатню наявність організацій, що могли б допомогти у здійсненні цих програм [8]. Можна виділити та проранжувати групу показників, що перешкоджають впровадженню соціальної відповідальності у практику господарювання. 1. Дефіцит фінансових ресурсів. 2. Недосконалість (відсутність) нормативно-правової бази. 3. Відсутність стимулів. 4. Відсутність прозорих механізмів контролю за використанням коштів, спрямованих на соціальну відповідальність. 5. Відсутність спеціальних навичок та знань. 6. Відсутність бачення потенційних вигід від впровадження соціальної відповідальності [3].

Окресливши основні проблеми з якими стикаються вітчизняні підприємства у питанні запровадження заходів соціальної відповідальності у практику господарювання, доцільно виділити ті фактори, які є стимулами у її впровадженні. Аналіз факторів, що спонукають до впровадження соціальної відповідальності у 2010 році майже не змінились у порівнянні з 2005 роком [4].

Більшість компаній (61, 3%) основним мотивом виділити моральні міркування, як базовий принцип та внутрішнє спонукання для компанії виділити 52, 1% компаній. Варто врахувати, що різні регіони Українамають різний промисло-вробничий комплекс, відповідно специфіка кожного регіону вимагатиме врахування особливостей структури галузевої специфікації.

Зосередження промислових гігантів на сході, які входять до основних вітчизняних фінансово-промислових груп, безпосередньо впливатиме на рівень розвитку соціальності в цих регіонах. Водночас у західних регіонах, здебільшого, розвинута сфера торгівлі та агропромисловий комплекс. Не сформованість аграрного ринку та наявність тіньових схем у

роботі торгівельних підприємств носитиме негативний характер по відношенню до концепції соціальної відповідальності [7].

Висновок: за результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що дана проблема потребує нагального вирішення в умовах сучасної економіки, тому саме реалізація соціальних заходів українськими компаніями дасть змогу підвищити не тільки рівень корпоративної культури самого об'єкта, а і рівень життя населення в цілому. Розкриття цієї проблеми дає глибше розуміння вислову, що «не люди для економіки, а економіка для людей». Подальше посилення соціальної позиції бізнесу просто необхідне в умовах кризового періоду, а соціальна відповідальність має широкий спектр проблем, шляхи вирішення яких потрібно шукати негайно.

Список використаних джерел:

1. Водницька Н. В. Управління трудовою сферою промислового підприємства з урахуванням соціальної відповідальності бізнесу. URL: <http://www.disslib.org/upravlinnja-trudovoju-sferoju-promyslovoho-pidpryyemstva-z-urakhuvannjam-sotsialnoyi>. Html
2. В. М. Гейця, А. І. Даниленка, М. Г. Жулинського, Ю. А. Левенця, Е. М. Лібанової, О. С. Онищенко. НОВИЙ КУРС: РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 2010 –2015 URL: https://www.idss.org.ua/monografii/nandop_2010_2015. Pdf
3. Теоретичні засади та практичні напрями формування корпоративної соціальної відповідальності аграрних і харчових підприємств / Ігнатенко М. М. // Економіка АПК. 2015. № 1 С. 78 URL: <http://www.eapk.org.ua/contents/2015/01/78>
4. Робоча програма навчальної дисципліни “Соціальна відповідальність” URL: <https://zp.edu.ua/?q=node/5904>
5. Ю. П. Воржакова. А. С. Лис. Проблеми реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності в українських компаніях. URL: <http://spu.fimm.kpi.ua/article/view/204737>

ІДЕЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ: ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: дана тема завжди була центральною як для мислителів так і для релігійних подвижників. Наука і релігія зробили внесок для розвитку людини та її вдосконалення. В ХХ ст., було встановлено можливість «самовдосконалення», тому поняття «досконалої людини» зазнало протирічного трактування. Для цього є раціональним зосередитися на основних парадигмах розвитку ідеї вдосконалення, що були в основі європейської культури.

Мета дослідження: полягає в осмисленні та проблемах вдосконалення людини. Основою яких стали ідеї видатних європейських філософів. Розглянути ідею вдосконалення людини у релігійних традиціях Заходу та Сходу, виявити основні фактори вдосконалення в європейській культурно-історичній традиції та зауважити значення цієї ідеї.

Об'єкт дослідження – задум вдосконалення людини.

Завдання дослідження – виявити основні напрямки ідеї вдосконалення у європейській культурно-історичній традиції та продемонструвати значення культурно-історичних парадигм у розвитку цієї ідеї.

Предмет дослідження – ідеї вдосконалення людини та поняття її сутності у європейських культурно-історичних парадигмах. У європейській культурно-історичній традиції ідея про досконалість людини і шлях до неї була присутня ще в орфізмі, але першу філософську концепцію досконалості та вдосконалювання людини вибудовує Платон. Саме Платон переніс царину досконалого із світу "чуттєвого" до "надчуттєвого", який недоступний звичайним органам чуття. Надчуттєвий світ є світом істинним, та абсолютно досконалим, тоді як предмети видимого світу є лише подобою тінню істинного світу завжди залишатимуться недосконалим відблиском ідей. Тому людина протягом всього життя повинна спрямовуватися не на отримання земних благ, а на досягнення цього світу вищої досконалості, на чолі якого стоїть ідея Блага [1, с. 121-125].

"Єдине, як мірило блага" – ця концепція продовжує ідею Платона у європейській культурі. Основна ідея концепції полягає у тому, що людина покликана до досконалості і її можна реально досягти, ставши на шлях очищення, сутність якого – звільнення душі. Досягнення досконалості, таким чином, є нічим іншим, як реалізацією закладеної в людину програми – уподібнення Богу.

Плотин висуває вчення про ієрархичну будову світу, верховним початком якого є Єдине (Першоєдине), яке іноді він називає Отцем чи Благом, потім по низхідній ідуть Дух (нус, розум) та Душа. Трійця Плотіна не є рівнозначною як Трійця у Християн – Єдине є найдосконалишим началом; від нього й походить решта начал. Така концепція Плотіна базується на його вченні про еманції, тобто поступовий рух від вищого буття до матерії. Рух означає поступове віддалення від Єдиного, тобто найдосконалишого, а, отже, і зменшення ступені досконалості. Якщо для Платона вище буття лежить у надчуттєвому світі в царстві ідей з найвищою і найдосконалишою ідеєю Блага, то у Плотіна це – Єдине [2, с. 179-188].

Також вважали, що досконалість є в богонаслідуванні, бо найвищою досконалистю є Бог, тому вдосконалення особистості має полягати у Богонаслідуванні, що можна побачити у трактатах Псевдо-Діонісія Ареопагіта. Він формує свою оригінальну концепцію небесної ієрархії, досконалість істот у якій зменшується по мірі віддалення від Бога – найвищої досконалості.

Висновок: Отже, однією з головних рис ідеї вдосконалення в релігійних традиціях є те, що вона спрямована орієнтацією на Абсолют. Розуміння цього Абсолюту як ідеї вдосконалення залежить від певної культурно-історичної традиції. У всіх релігійних

традиціях присутня думка про те, що людина, вдосконалюючись духовно, може набути певного рівня досконалості та досягнути Божественної межі.

Список використаних джерел:

1. Ідея вдосконалення в трактатах Діонісія Ареопагі та сучасне бачення можливостей духовного відродження і прогресу //Філософські обрії. Науково-теоретичний часопис Інституту філософії НАН України та Полтавського державного педагогічного університету. Випуск 5. Київ-Полтава, 2001 С. 178 -188.
2. Самопізнання та вдосконалення у Платона (Про становлення ідеї Блага) //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: Зб. наук. праць /Відп. ред. : М. М. Бровко, О. Г. Шутов. К. : Вид. центр Київського державного лінгвістичного університету, 2001. С. 60-66.
3. Вдосконалення людини :містичні аспекти релігійної традиції Заходу//Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна N 501 (Проблеми буття людини). Серія. Теорія культури та філософія науки. Харків-Суми, 2001 С. 121-125.
4. Гончарук-Чолач Т. В.,Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я.,Чигур Р.,Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізаціїМонографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т.,Гурик М. І. Джугла Н.,Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Актуальність теми дослідження: Наукове пізнання світу супроводжується постійним удосконаленням і розширенням теоретичної моделі чи загальнонаукової картини універсалу.

Ці трансформації в останні десятиліття характеризуються тенденцією до включення в структуру наукової картини дійсності смисложиттєво-ціннісного світу людини, в результаті чого споконвічне світоглядне питання про наше місце і роль у Всесвіті набуває нового концептуального звучання.

А також актуальною є потреба в оновленому розумінні місця людини в сучасному світі з урахуванням оригінального внеску різних наук і в контексті загальнонаукової картини реальності як універсальної моделі Всесвіту.

Мета дослідження: розкриття закономірної трансформації ціннісного статусу теоретичної моделі дійсності в історико-науковому та філософсько-методологічному контексті, з'ясування специфіки і ціннісного потенціалу постнекласичної гуманітарно-наукової світоглядної парадигми, виявлення характерних особливостей соціокультурно зумовленого процесу становлення ціннісної структури загальнонаукової картини світу.

Об'єкт дослідження: наукова картина світу в історичному контексті становлення, трансформації, соціокультурно-ціннісної зумовленості.

Предмет дослідження: ціннісні виміри, характеристики, параметри загальнонаукової картини світу, закономірності змін у процесі переходу від класичної через некласичну до постнекласичної моделі.

Завдання дослідження: здійснити порівняльний аналіз аксіологічної структури міфологічно-релігійного та філософсько-наукового типів світоглядного знання в їх історичній ретроспективі; розкрити обмеженість ідеї ціннісної нейтральності наукового знання про світ, яка суперечить образу людиномірного світу.

Найчастіше термін "картина світу" позначає результат усебічного пізнання дійсності, опосередкований досягнутим у суспільстві рівнем розвитку культури – науки, техніки, моралі, релігії, мистецтва. Наукова картина світу формується на ґрунті трьох рівнів узагальнення та систематизації: загальнонаукового, природничо-наукового та спеціально-наукового.

Найдавніші з відомих нам уявлень про світ у цілому мали емоційно-художню форму. Першою моделлю такого світосприйняття вважається міфологія, де вже наявні ціннісні характеристики. Міфологічна картина світу містить аксіологічні потенції, що проявляються через уявлення про досконалість і доконечність, скінченність і гармонійність, ритм і міру. Вона виражає символічну значимість і цінність оточуючого світу.

Для релігійної картини світу характерна спорідненість істинного, доброго, священного, правильного, нерозривна єдність аксіологічних і пізнавальних настанов.

Основною її метою є духовне перетворення людини, її морально-практичне вдосконалення.

Наука, на відміну від міфологічно-релігійного розуміння світу, формує таку його модель, яка максимально відповідала б об'єктивній, незалежній від людини дійсності [1, с. 116-121].

Разом із тим у науковій картині світу неявно присутнє суто людське ставлення до природи, зумовлене досягнутим у певний період історичного розвитку рівнем осмислення його закономірностей. Наукова картина світу – це синтетична форма теоретичного знання, репрезентована різними науковими дисциплінами в конкретний соціокультурний період їхнього розвитку. Призначення наукової картини світу – створювати образ, аксіологічно забарвлену теоретичну модель об'єктивної дійсності, що накладає, з одного боку, певні обмеження на можливості створення нових гіпотез, але й допомагає, з іншого боку, розвивати

предметну сферу науки, відкривати нові горизонти актуалізації пізнавального потенціалу культури. Принцип аксіологічної нейтральності був історично виправданим, оскільки забезпечував автономію науки від ідеології, панування релігійного світогляду, проте він обмежував аксіосферу знання лише когнітивними параметрами істини. Зігравши позитивну роль у становленні класичної наукової парадигми, стимулюючи дослідження не тільки у природознавстві, а й у психології та соціології, концепція позаціннісного статусу наукового знання поступово вичерпала свої можливості, ставши істотною перешкодою на шляху включення в загальнонаукову картину світу нових експериментальних даних, у тому числі й у самій фізиці. Стала проявлятися її неуніверсальність, оскільки вчені проникали в усе нові сфери фізичної реальності, що не фіксуються класичною картиною світу [3, с. 7].

Для побудови всебічної, цілісної наукової картини світу потрібне знання не тільки об'єктивної реальності, а й апріорно-суб'єктивного, людського потенціалу в усьому багатстві його ціннісних вимірів. Пов'язане з перманентним і все глибшим осмисленням аксіологічних аспектів картини світу, наукове співтовариство зорієнтоване на ті з них, які сприяють збереженню та гармонізації людини і суспільства, людини і природи, людини і техніки, залишаючи при цьому за самою людиною право, можливості та свободу вибору цінностей.

Система наукового знання про природу дедалі більше стає залежною від аксіосфери культури. Аксіологізація науки значно розширює когнітивну сферу природничо-наукового пізнання, реалізуючи прихований від позитивістськи налаштованої методології потенціал антропологізації картини світу, створюючи при цьому водночас і сприятливе підґрунтя для набуття наукового статусу методологією гуманітаристики [2, с. 223].

Основною смисловою характеристикою ціннісних аспектів сучасної наукової картини світу, через яку реалізується їх екзистенційна сутність, є подолання глибоко закоріненого в традиції роздвоєння наукового знання на природничо-наукове та соціально-гуманітарне. Досягти його можна не за допомогою штучного поєднання протилежностей, а на шляху створення гуманітарно-наукової парадигми науки і відповідної картини світу, яка відображала б у повній відповідності з історичним духом сучасності сутнісну єдність людського світу з антропомірною реальністю космосу. Сучасна наукова картина світу набуває свого істинного вигляду лише в контексті цілісних, духовно-екзистенційних уявлень і переживань особистості, що намагається не тільки пізнати світ, а й жити в гармонії з оточенням. Орієнтація на гуманістичні цілісності стає нині центральною настановою пізнання та перетворення дійсності. Нова гуманітарно-наукова картина світу значно розширює можливості наукового пізнання не тільки соціально-гуманітарних, а й природних явищ і процесів, які сьогодні постають перед людством у перспективі найактуальніших проблем, тривог і сподівань початку третього тисячоліття. Значну роль в удосконаленні сучасної наукової картини світу відіграє синергетика, що поступово перетворюється на міждисциплінарну методологічну модель, яка дозволяє пояснювати й оцінювати не лише складні процеси самоорганізації в неживій природі, а й людському суспільстві. Вона переконує вчених у тому, що не лише минуле, а й майбутнє впливає на теперішній стан, а це вже принципово новий аксіологічний акцент у трансформації наукової картини світу [3, с. 11].

Висновок: Порівняльний аналіз міфологічно-релігійного та філософсько-наукового типів світоглядного знання підтверджує наявність ідентичної ціннісної структури, яка лише по-різному проявляється в кожному конкретному випадку. Ціннісною передумовою становлення наукової картини світу стала соціокультурна значущість об'єктивного знання, що має теоретичний характер і не суперечить елементарним епістемологічним ідеалам і нормам.

Дослідження проблеми об'єктивності та суб'єктивно-ціннісної зумовленості наукової картини світу періоду формування некласичної науки засвідчує пом'якшення методологічних настанов і критеріїв науковості. Стала помітною тенденція до відновлення суб'єктивно-людського виміру наукового знання. Нова картина світу відкрила імагінативні горизонти людського мислення, показавши сумірність об'єктивної логіки, світоглядних орієнтирів і розумної світобудови

Список використаних джерел:

1. Григорків І. Р. Ціннісно-когнітивні виміри міфологічної картини світу //Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 346-347. Філософія. Чернівці: Рута, 2007. С. 116-121.
2. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки/ І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. К: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
3. Підгорна Ю. В. “Сучасна наукова картина світу”. Київ, 2009. 35 с.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми дослідження. За останній час проблематика феномену самореалізації набула особливої актуальності і стала широко досліджуватись у різноманітних дисциплінах. В ХХ столітті відбулися значні соціально-культурні перетворення, які почали осмислюватися багатьма філософськими течіями та школами, у наслідок чого у загальновідомих термінологіях з'явилися такі слова як « криза», «кризова свідомість», « кризовий соціум». Згодом усі сфери життя були охоплені кризою і отримали нові форми прояву. Враховуючи, що на початку нинішнього століття людство так і не усунуло причини їх виникнення, ймовірність такого кризового існування залишається ще надовго. Саме ж суспільство, переживаюче патологічну соціально-культурну кризу, можна характеризувати як кризовий соціум, а його основною ознакою є унікальне сполучення параметрів культурного та соціального розвитку, які стосуються культурної, політичної, соціальної і економічної сфери.

Метою дослідження є визначення сутності впливу соціально-культурної кризи на самореалізацію особистості в сучасному українському суспільстві.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив соціально-культурної кризи на сучасне українське суспільство.

Об'єктом дослідження є самореалізація особистості в суспільстві.

Предметом дослідження є вплив соціально-культурної кризи на самореалізацію особистості в сучасному українському суспільстві. На сьогоднішній час кожен українець знаходиться в умовах соціальних відносинах нового типу, які ускладнені соціально-економічною кризою та закріпленням комерції в усіх сферах життя. В таких умовах відбувається трансформація мотиваційних компонентів самореалізації особистості. Вона характеризується в структурі мотивації, руйнуванні високих значущих для людини цінностей, необхідністю зміни провідних мотивів, а щодо індивідуальних життєвих стереотипів несвідомого психологічного рівня, то вони поглиблюють соціальну дезадаптацію людей, які неспроможні швидко адаптуватися до мінливих соціальних умов [1, с. 72].

Це викликано насамперед тим, що в період соціальної трансформації найбільш часто проявляється кризове сприйняття особистістю реальності, яке утворює домінування випадкових, тимчасових факторів на формування та розвиток індивіда. Кризові явища, які виникли в українському суспільстві останні десятиліття суттєво впливають на структуру процесу самореалізації, зокрема на самосвідомість, самодіяльність, цілепокладання, на формування потреби в самореалізації. Найбільшого впливу зазнали такі структурні елементи як самоідентифікація та самовизначення, викликані соціокультурною кризою ідентичності в суспільстві, оскільки соціальні структури стають більш динамічними, збільшується рольовий набір особистості, доволі швидко змінюються й самі соціальні умови. Культурна криза детермінує ідентичність, яка через власну приналежність до смисложиттєвої сфери є продуктом культури. Суттєво сьогодні ускладнюється пошук індивідом власної ідентичності насамперед через девальвацію найвищих культурних цінностей, через відсутність чіткого механізму появи та закріплення нових норм, контролю за їх дотриманням. Входячи в процесі самореалізації в певний смисловий контекст, ідентифікуючись із визнаними канонами та правилами, особистість потрапляє в ситуацію примусового вибору із величезної кількості інформації такої, яка адекватно відображала б соціально-культурні процеси. Неможливість відповідати їх реальним вимогам призводить до кризи ідентичності в індивіда, яка набула глобальних масштабів.

Власне, сама криза ідентичності є однією з найактуальніших проблем, які досліджують сучасні філософські науки, адже, як зазначав В. Хьосле, для того, щоб зрозуміти сучасний світ, навряд чи кожен досягне своєї мети, не зрозумівши логіки кризи ідентичності [2, с. 112].

Вона сьогодні набирає все більш різних форм і проявів, зокрема "відчуження людини від суспільства, людей і самої себе, різні форми апатії, широко розповсюджені феномени деперсоналізації людини і дереалізації соціокультурних умов життя людини, психопатологічні форми свідомості і поведінки..." [3, с. 110].

Криза ідентичності породжена рядом факторів, одним з основних яких є невідповідність критеріїв самовизначення, самототожності та самоідентифікації стосовно тих соціальних умов, які утвердились у процесі сучасних трансформаційних процесів, що характеризується розпадом уставлених цінностей, і, відповідно, розпадом старих уявлень про комплекс соціальних зв'язків та взаємовідносин. Сучасне суспільство виявилось нездатним сформулювати й запропонувати індивідам, насамперед це стосується молоді, яка знаходиться на первинній стадії самовизначення та самоідентифікації, соціально-значущий і водночас привабливий для них ідеал особистості, котрий містив би в собі найнеобхідніші загальнолюдські цінності, комплекс цілей, оволодівши якими, вони набули б свободу та автономність у процесі самореалізації.

Висновки. На даний момент в українському суспільстві відбуваються трансформаційні процеси, основними ознаками яких є невизначеність, нестабільність, кризовість. Тому процес самореалізації особистості зазнає впливу соціальних, духовних, політичних та інформаційних криз та революцій. Девальвація культурних цінностей призвела до ускладнення пошуку індивідом власної ідентичності, а неможливість відповідати соціальним вимогам поглибило кризу ідентичності, в якій перевага надається груповим інтересам, нівелюється індивідуальна автономність.

Список використаної літератури:

1. Пилипенко Н. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. // Соціальна психологія. 2005. № 3. С. 72-79.
2. Хесле В. Кризис индивидуальной и коллективной идентичности // Вопросы философии. 1994. № 10. С. 112-123.
3. Бочков Е. В. Проблема взаимообусловленности идентификации и омассовления в современном обществе // Ідентичність у сучасному вимірі. Матеріали Міжнародної науково-теоретично конференції. Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2006. С. 109-111.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Гурик М. І. Рудакевич О. М. Томахів В. Я., Чигур Р., Ю. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації. Монографія Тернопіль: ВПЦ "Університетська думка". 2021. 338 с.
5. Гончарук (Чолач) Т., Гурик М. І. Джугла Н., Чигур Р. Особливості персоналістської антропології. Науковий огляд. № 9 (62), 2019. с. 50-63
6. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Вплив корупції на політичну систему сучасної України URL : http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5949/1/Rada_ministriv.pdf

*Дацків Вікторія,
студентка гр. ПОЛ-11
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина ЗУНУ*

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Актуальність теми дослідження: Проблеми демографічного характеру виходять на перше місце для всієї світової спільноти, адже вони лежать в основі ряду глобальних проблем людства, таких як продовольча проблема, проблеми перенаселення та нерівномірного розподілу населення, поширення хвороб соціального характеру, раціонального використання мінерально-сировинних ресурсів світу, деградації навколишнього природного середовища та інші.

Метадослідження: відповідно до сказаного, є дослідження епістемологічних можливостей історичної антропології, як важливої складової сучасної цивілізаційної та глобалізаційної динаміки, переважно у їх соціально-психологічних світоглядних та соціально-культурних аспектах. Основна частина. Процес створення універсальних культурних та морально-етичних цінностей, стереотипів побутової й суспільної поведінки об'єктивно є неминучим і необхідним для побудови нового світу строю.

Об'єкт дослідження: демографічна поведінка.

Завдання дослідження: вивчити основи демографічної поведінки.

Демографічна поведінка в загальному розглядається як система дій і відносин, які мають на меті досягнення того чи іншого результату від дітонародження, шлюбного стану, здоров'я та тривалості життя. Так, науковці зазначають, що демографічна поведінка представляє собою цілісну за своїми фізичними та психічними компонентами реакцію на зовнішні та внутрішні стимули, що складається не лише з дій, які проявляються зовні, але й із внутрішніх, активних психічних актів (імпульсів, установок, мотивів і т. д.) [3]. Ми виокремлюємо наступні складові демографічної поведінки: репродуктивна, матримоніальна та поведінка самозбереження.

Предмет досліджень: Основи демографічної поведінки. Вплив на умови праці (визначення меж працездатного віку, масштабів зайнятості працездатної частини населення, тривалість робочого дня і робочого тижня, турбота про охорону праці, кваліфікаційна і спеціальна підготовка, профорієнтація і ін.); Поліпшення життєвих умов всіх верств населення (підвищення реальної заробітної плати або рівня доходів, поліпшення житлових умов, забезпечення можливості користуватися побутовими послугами і досягненнями культури, медичним обслуговуванням; збільшення вільного часу і ін.); Дія на відтворення населення (природне відновлення поколінь, міграційна рухливість, соціальна мобільність). Останній елемент трактувався більшістю учених (і трактується досі) як, власне, демографічна політика. В сукупності заходів, що впливають на демографічні процеси, пропонувалося виділяти два основні напрями: зміна характеру процесів природного відновлення поколінь (народжуваності, брачності, розводимості, вікової структури, смертності) в їх тісному взаємозв'язку; вплив на міграцію населення (міграція, імміграція, еміграція, географічний розподіл, щільність населення і так далі); міграційна політика, що проводиться державою, органічно зв'язувалася з політикою в області розселення населення по території країни.

Висновок: Всі перелічені аспекти проблемного поля історичної антропології спрямовані, з одного боку, на дослідження суто історичних процесів. З другого боку, когнітивний досвід історичної антропології є вельми актуальним, оскільки він дозволяє ефективно аналізувати ментальні й соціокультурні феномени, які «із глибини» цивілізаційного розвитку потужно впливають на геополітичну, гео економічну та геокультурну траєкторію їх динаміки, що, в свою чергу, складає зміст та перспективи процесів глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Антонов А. Демография в эру депопуляции URL: <http://www.gosbook.ru/node/11180>
2. Антропова Ю. Ю. Государственная региональная семейная политика в современной России (на примере Свердловской области) [Текст]: Автореф. дисс. докт. соц. Наук / Ю. Ю. Антропова. М., 2010. 48 с.
3. Бауман З. Социологическая теория постмодерна [Текст] / З. Бауман // Контексты современности: актуальные проблемы общества и культуры в западной социологической теории. Хрестоматия. Казань, 2000.
4. Вишневский А. Г. Демографический кризис в странах СНГ URL: <http://www.demoscope.ru/weekly/2005/0197/tema03.php>
5. Галиева Г. И. Татарская семья в демографическом измерении [Текст]. Дисс. канд. соц. наук / Г. И. Галиева. Казань: Научно –исследовательский центр семьи и демографии АН Республики Татарстан, 2010. 214 с.
6. Гаценко Н. М. Структурализм и функционализм в социологии: работы Т. Парсонса и Р. Мертона [Текст] / Н. М. Гаценко. М. : МГСУ. 2001. 22 с.
7. Вітківська К. В. Фактори народжуваності та демографічна поведінка населення / К. В. Вітківська // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Науки: економіка, політологія, історія. 2005. №8 (20). С. 56 –62.

НАУКОВО ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність теми дослідження: Сучасна науково-технічна революція спричинила справжній переворот в інформаційній сфері. Більш активно й глобально почали впроваджуватися нові інформаційні технології. Філософське осмислення проблем науки і техніки – це один із напрямів філософствування, характерний для ХХ ст. Зрозуміло, що поява його викликана передусім надзвичайно широким розповсюдженням техніки та технічних засобів саме у цьому столітті, а також всеосяжним впливом науки і техніки на усі сторони життя суспільства. Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням потужних технологій. При цьому кількість людей, які зазнають впливу технічних заходів та їхніх вторинних ефектів, значно зростає. Потерпають і природні системи, що стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їхня рівновага, що нерідко призводить до руйнування цих систем. Ніколи раніше людина не мала таких потужних важелів, щоб бути здатною знищити життя у певній частині екологічної системи і навіть у глобальному вимірі.

Об'єкт дослідження: проблеми, які спричинила науково-технічна революція.

Предмет дослідження: наслідки колосального впливу науково-технічної революції на подальше життя людства.

Мета дослідження: визначити сутність поняття “науково-технічна революція”, проаналізувати наслідки науково-технічної революції.

Завдання дослідження: визначити що таке “науково-технічна революція”, провести аналогію майбутнього за теорією “Кіберпанка”, зробити аналіз потенційних проблем, спричинених науково-технічною революцією. Науково-технічна революція – якісний стрибок у структурі і динаміці розвитку продуктивних сил, корінна перебудова технічних основ матеріального виробництва на основі перетворення науки в провідний чинник виробництва, в результаті якого відбувається трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [2, с. 205].

Перша науково-технічна революція (XV-XVII ст.) відкинула систему Аристотеля і геоцентричне вчення Птолемея, пододала середньовічну схоластику і зусиллями Коперника, Кеплера, Галілея, Декарта, Ньютона та інших вчених створила наукові основи математики, астрономії, механіки, медицини, тобто саме природознавство. Цей період характеризується масштабним розвитком промислового виробництва. На зміну феодальній суспільно-економічній формації прийшла капіталістична, що характеризується розвитком продуктивних сил і ускладненням виробничих відносин [2, с. 205].

Друга науково-технічна революція (XIX ст.) зруйнувала метафізичні ідеї незмінності природи і утвердила діалектичні ідеї загального розвитку і зв'язку у природі на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії в фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії в біології. Вплив науки ще більше виявляється у розвитку продуктивних сил, з'являються нові галузі виробництва, загострюються суперечності з виробничими відносинами у суспільстві [2, с. 205]. Третя науково-технічна революція (з кінця XIX ст.) почалася з руйнування концепції неподільного атома і створення квантово-механічної системи світосприймання, яка характеризується кількісними фізичними властивостями мікросистем. У ході цієї революції наука проявляє революціонізуючий вплив на розвиток виробництва і виробничих відносин [2, с. 205]. Четверта науково-технічна революція (з кінця ХХ ст.) охопила інтелектуальну діяльність, починаючи з інформаційних образів в економіці, штучного інтелекту у нових технологіях і продовжується в біології, інформатизації суспільства, розвивається світова глобалізація в науці і техніці. Саме цей період і прийнято називати НТР [2, с. 206].

Ця четверта революція характеризується розвитком в таких галузях: автоматизація та комп'ютеризація виробництва та управління виробничими процесами; оволодіння новими

джерелами енергії; освоєння космосу; створення штучних матеріалів; розвиток новітніх технологій [2, с. 206].

Під час розвитку нових технологій, люди старалися використовувати технології в некорисних цілях, частіше для залякування своїх ворогів, наприклад у війнах. Через таку гонку озброєнь, було створено найнебезпечнішу зброю під назвою ядерна боеголовка. Але крім воєн, ще була одна проблема на планеті-екологічна криза. Вона з'явилася внаслідок засмічення атмосфери різними газами і речовинами, що спричинило часті захворювання невиліковними хворобами і смертність серед народів. На жаль, будь-яка діяльність людини так чи інакше пов'язана із забрудненням навколишнього середовища. Людство вже з початку свого існування поступово збільшувала свій антропогенний тиск на природу, а останні 80-100 років цей тиск досяг максимуму. Суспільство вже досить довго балансує на межі екологічної катастрофи нечуваних масштабів, лише якимось дивом уникаючи її [1, с. 374].

Кіберпанк загалом показує нам до чого може призвести цей створений нами бездоганний світ, описує смерть суспільства внаслідок якоїсь глобальної катастрофи і відродження тих небагатьох людей, що залишилися. Кіберпанк, як жанр літератури є дещо суміжним з постапокаліптикою і є найсучаснішим її різновидом в процесі розвитку суспільства [3, с. 342].

Цей жанр-це суміш кібернетики, що раніше була привілеєм лише багатих верств суспільства і панку-культурного прошарку кінця 70-х і початку 80-х. Кібер і панк-два раніше несумісних поняття, бо технології часто розглядалися як інструмент утиску нижчих класів з боку нижчих. Кіберпанк-апофеоз постмодернізму, техносвітогляд, на основі якого можливо створити світ із власної уяви. Якщо абстрагуватися від філософії, то можна стверджувати, що кіберпанк-це стиль життя [4].

Висновки: Отже, сучасна ситуація у світі характеризується розвитком науки і техніки, появою комп'ютерів, атомної енергетики, генної інженерії, різноманітних нових високих технологій. І, в той же час, все більше відчувається необхідність вирішення глобальних протиріч шляхом гуманізації, повернення до культурних джерел. Науково-технічний прогрес створює можливість для розвитку суспільства, а як використовуються наукові і технічні досягнення вже залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільства.

Список використаних джерел:

1. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. К.,1996. С. 362-380.
2. Тулмин С. Структура развития науки. Из Бостонских исследований по философии науки. М.,1978. С. 205-206.
3. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе / Под ред. П. С. Гуревича. М. : Прогресс, 1986. С. 342- 344.
4. Кіберпанк URL :<https://uk.wikipedia.org>

СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність теми дослідження: цінності – це поняття, які вказують на людську, соціальну і культурну вагу певних явищ, речей, та предметів діяльності. Формування цього поняття пройшло складний історичний шлях. У наш час особливої ваги набувають загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети.

Процес зміни ціннісних орієнтацій безпосередньо пов'язаний із змінами в економічному, культурному, політичному та інших сферах життя суспільства.

Мета дослідження: усвідомити природу факторів, які впливають на формування сучасних цінностей, висвітлити найважливіші ціннісні проблеми, які є актуальними на даний час.

Завдання дослідження: аналіз встановлення загальнолюдських цінностей. Об'єкт дослідження: загальнолюдські цінності та ціннісні орієнтації.

Предмет дослідження: світ цінностей різноманітний і практично невичерпний, як різноманітні і невичерпні вироби й інтереси людства, що прогресивно розвивається. Цінності історичні, їх набір і функції різні на різних етапах розвитку суспільства. Особливо яскраво це виявляється в суспільствах перехідного типу, які найбільше підпадають під вплив різних інформаційно-культурних потоків, продукуючи неоднозначні, а то й суперечливі цінності. Чи може людина, спираючись на власний розум, гармонійно, досконало влаштувати своє життя, чи вона мусить визнати існування вищих від розуму цінностей, які треба сприймати як закон. Для теоретиків аксіології проблема цінностей від самого початку була виключена із сфери раціонального пізнання, вона вважалась галуззю поза наукового дослідження, особливим способом бачення світу, а цінності-феноменами особливої природи. Фундаментальною для теорії цінностей є проблема природи, способу буття цінностей, їх способу функціонування в суспільстві. Вже Кант вважав, що цінності самі по собі не мають буття, їм притаманна лише значущість, вони суть вимоги, звернені до волі, цілі, поставлені перед нею. Але тоді проблематичним видавалось саме існування цінностей, їх імперативний характер щодо поведінки суб'єкта. Цінності в життя суспільства виступають соціально-значимими орієнтирами діяльності суб'єктів. Наявність сформованої системи ціннісних орієнтацій забезпечує гармонію внутрішнього світу особистості, а також сприяє систематизації її знань, норм, стереотипів поведінки та самоствердженню особистості, реалізації соціальних очікувань [2, с. 12-14].

Ціннісні орієнтації визначають загальну спрямованість інтересів і прагнень особистості; ієрархію індивідуальних вподобань і зразків; цільові мотиваційні програми; рівень вподобань; уявлення про дійсне і механізми селекції за критеріями значущості; міру готовності й рішучості до реалізації власного «проекту життя» [3, с. 227]. Єдиної класифікації цінностей у сучасних наукових дослідженнях не існує. Одні характеризують цінність як об'єктивну суть речей, інші – як власне цінність, грошову вартість предмета, треті – отожднюють із поняттям блага, корисності для особистості, четверті – пов'язують із суб'єктивною значущістю цього предмета для життєдіяльності людини, п'яті – з його властивостями задовольняти потреби або інтереси. Саме тому дослідники класифікують цінності по-різному: за метою засвоєння – егоїстичні, альтруїстичні; за об'єктом засвоєння – матеріальні, морально-духовні; за способом вияву – ситуаційні, стійкі; за рівнем загальності – конкретні, абстрактні; за приналежністю – особистісні (індивідуальні), групові колективні, суспільні, загальнонародні (національні), загальнолюдські; за роллю в діяльності людини – термінальні, інструментальні; за змістом діяльності – пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні та

ін.). У свідомості кожної людини особистісні цінності відображаються формі соціальних, ціннісних орієнтацій, які образно називають "віссю свідомості", що забезпечує стійкість особистості. "Цінність орієнтації – найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда всією сукупністю його переживань і обмежують значуще для цієї людини від незначущої несуттєвого" [4, с. 72].

Завдяки соціальним потребам людини своєї життєдіяльності могла керуватись образом належного, потрібного але ще наявне існуючого співвідношення речей. Завдяки цьому цінності формували особливий світ духовного буття, що підносив людину над реальним. З розвитком суспільства його структуруванням, поглибленням духовності людини, ускладнювалось ціннісне світосприйняття, охоплюючи все нові потреби. Цінності допомагали людині будувати соціально привабливий світ можливої дійсності, підносячи їх над буденністю. Ціннісні виміри давали змогу усвідомити дві площини реальності – ідеальну і реальну, співвідносячи їх, розглядаючи ідеальний світ як взірцевий щодо реального. Отже, суспільні цінності хоч і виростали з реальних соціальних потреб, поступово набували ідеалізованих рис. Так у людському бутті найбільш важливу роль відіграють базові цінності, до яких відносяться благо, добро, свобода, справедливість, істина, життя, здоров'я, краса, співпричетність, святість. На таких базових цінностях виховується людина, але орієнтуючись на них формується суспільство в цілому. Орієнтуючись на цінності сучасного суспільства, аналізують різні соціальні групові чені будують сміливі прогностичні плани на майбутнє. Такі прогнози модулюють ціннісні орієнтації суспільства в майбутньому. Сучасна модель перебуває в екстремальних умовах: зміни в соціально-економічному складі супроводжуються світовими кризами – кризами ціннісної свідомості, кризою духовності, економічною кризою. Молоді доводиться самі вирішувати, що цінніше – збагачення себе духовним чи набуття високої кваліфікації, що забезпечує можливість адаптуватися до нових умов; заперечення колишніх моральних норм чи гнучкість пристосування до нової дійсності; повна свобода міжособистісних, між статевих взаємовідносин чи сім'я як запорука успішного існування [5, с. 220].

Висновок: цінність – це вище динамічне, оскільки кожне нове покоління засвоює цінності попереднього кризь призму власного сприйняття, додаючи власні цінності.

Кожна людина приходячи у світ застає певну сформовану систему загальнолюдських цінностей, більшість з яких є беззаперечними і вказують на тип бажаної поведінки індивіда у соціумі. Проте навіть в умовах соціально неоднорідного, класово антагоністичного суспільства людина вільна обирати особисті цінності самостійно. Культура і моральна культура соціально передається із покоління в покоління, через усі можливі впливи та напрямлене виховання, що надходить з соціуму.

Список використаних джерел:

1. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. СПб. : Еврознак, 1999. 478с
2. Долинська Л. В. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя : [навч. посіб.] / Л. В. Долинська, Н. П. Максимчук. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2008. 124с.
3. Целякова О. М. Духовність і цінність орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2009. 227-228с.
4. Головатий Н. Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій / Н. Ф. Головатий. К. : МАУП, 1999. 224 с.
5. Культура. Ідеологія. Особистість: Методологічний – світоглядний аналіз / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. К. : Знання України, 2002. 578с.

ФЕНОМЕН ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: обумовлена виявленням нестабільного стану функціонування громадської думки, що, з огляду на порушення темпу її формування, стає причиною тиражування ідей, які відображають спотворену картину соціальної дійсності. Наростання світоглядної невизначеності соціальних суб'єктів та глибоких соціальних проблем в Україні. Діюча модель відносин держави і громадянського суспільства. Соціально-філософський аналіз громадської думки в контексті взаємозв'язку держави і громадянського суспільства.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз феномена громадської думки та визначення детермінант оптимізації взаємозв'язку держави і громадянського суспільства як передумови гармонізації процесу функціонування громадської думки в Україні.

Предмет дослідження: детермінанти оптимізації знання про феномен громадської думки в контексті взаємозв'язку держави і громадянського суспільства.

Завдання дослідження: здійснити аналіз генези філософського та соціально-гуманітарного осмислення феномена громадської думки як прояву взаємозв'язку держави і громадянського суспільства.

Взаємовідносини правової держави та громадянського суспільства є визначальним фактором розвитку держави і суспільства, неодмінною умовою забезпечення основоположних прав і свобод людини та громадянина. Громадянське суспільство і правова держава перебувають у процесі постійного розвитку, а тому питання їх співвідношення і взаємодії завжди зберігають свою актуальність. Теоретичні засади цих явищ формувалися поступово. Як і держава, громадянське суспільство починає зароджуватися на певній стадії суспільного розвитку. Вперше громадянське суспільство згадується у працях Аристотеля. Державу і громадянське суспільство філософ сприймав як синоніми. Він зазначив, що громадянином є тільки той, хто перебуває у певному зв'язку з державним життям, хто має або може мати повноваження піклуватися про державні справи [1, с. 454-455].

Більшої уваги у розробці проблем громадянського суспільства приділялось у працях Г. Гроція, Т. Гоббса, Ж. -Ж. Руссо, Ш. -Л. Монтеск'є. Духовний натхненник англійської буржуазної революції XVII ст. Т. Гоббс повністю покладав надію на державу, яка, на його погляд, виникла внаслідок суспільного договору саме заради захисту кожного громадянина. Громадяни, за Гоббсом, свідомо обмежували свої права і делегували їх державі, яка поставала абсолютним сувереном: «Ми кажемо, що держава встановлена, коли багато людей домовляються і укладають угоду один з одним про те, що з метою впровадження миру поміж них і захисту від інших кожен з них визнаватиме за свої власні всі дії та судження тієї людини чи зібрання людей, якому більшість дає право представляти всіх (тобто бути їхніми представниками...)» [2, с. 197-198].

Ж. -Ж. Руссо у своїй основній праці «Про суспільний договір, або Принципи політичного права» виклав концепцію, за якою золотий вік людства, коли всі жили у єдності з природою і їхні взаємовідносини визначалися не егоїстичним розрахунком, а простими і щирими почуттями, скінчився від моменту появи приватної власності внаслідок огороження і привласнення землі. На цьому ґрунті виникають громадянське суспільство, в якому закріплюється матеріальна нерівність, і держава, в якій фіксується нерівність соціальна між панівною і підвладною їй частиною суспільства. Вихід французький мислитель вбачає в переході від природного стану до розумного і справедливого устрою суспільства шляхом суспільного договору, народного суверенітету, загальної волі. Вельми радикальну концепцію громадянського суспільства сформулював Томас Пейн, у якого тема протистояння

громадянського суспільства і держави була провідною. «Держава необхідне зло, а тому чим його менше, тим краще» [3, с. 114].

У сучасній науковій політико-правовій літературі сформувалися три позиції щодо характеристики співвідношення між громадянським суспільством і державою. Згідно першої позиції громадянське суспільство і держава внутрішньо єдині, їх індивідуальні й загальні інтереси збігаються. Держава виступає винятково як засіб задоволення розумних потреб громадян. Громадянське суспільство й держава це, так би мовити, два полюси єдиного соціального організму. Друга позиція співвідношення держави і громадянського суспільства полягає у поглинанні останнім держави, руйнуванні її як носія загальної волі й засобу досягнення спільних інтересів. І нарешті третій, полярно протилежний другому, підхід співвідношення держави та громадянського суспільства поглинання державою громадянського суспільства. Це, на думку В. М. Селіванова, не просто перетворює таку державу на тоталітарну, а знищує об'єктивну основу її існування [4, с. 241].

Оптимальним може вважатися лише поєднання, баланс цих двох начал, тісний взаємозв'язок та взаємодія громадянського суспільства та держави. Таким чином, громадянське суспільство є саморегульовальною системою, яка у взаємовідносинах з державою становить сукупність рівноправних та вільних громадян, їхніх добровільних об'єднань, які перебувають у відносинах конкуренції та солідарності поза безпосереднім впливом держави, яка через механізм правового регулювання опосередковано забезпечує межі самореалізації інтересів громадян, їхніх об'єднань та підтримки їх інфраструктури. Україна, як і будь-яка інша держава, має пройти власний шлях до громадянського суспільства. Для його нормального розвитку мають бути створені необхідні умови, ліквідовані штучні перешкоди. Тому можна стверджувати, що в Україні проблема побудови громадянського суспільства збігається у часі з процесом розбудови держави. Сьогодні в Україні назріла потреба у виробленні системи заходів і механізмів ефективного партнерства держави та громадянського суспільства. Органи влади визнають, що соціальний прогрес, демократичний розвиток, економічний підйом важко реалізувати без активної участі з боку суспільства.

Створення демократичної правової держави необхідна умова формування і дії громадянського суспільства в сучасній Україні: громадянське суспільство і демократична правова держава є найвищим етапом сучасної цивілізації. Тому чим вищий ступінь розвитку свободи громадянського суспільства, його окремих громадян, тим ширші можливості щодо створення правової держави. Зважаючи на різноманітність підходів до співвідношення держави і громадянського суспільства найкраще розглядати їх як результат співпраці та партнерських взаємовідносин, за яким вони існують паралельно і не посягають на чітко обумовлені сфери. Проте деякі інститути належать як громадянському суспільству, так і державі, то саме вони і виступають тією ланкою, яка забезпечує взаємодію громадянського суспільства та держави.

Висновки: визначено цілісний теоретико-методологічний інструментарій дослідження феномена громадської думки як прояву взаємозв'язку держави і громадянського суспільства на основі використання діалектичного, герменевтичного, діяльнісного, системного, синергетичного, історикогенетичного, формаційного та цивілізаційного підходів.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Политика. М., 1965. 528 с.
2. Гоббс Т. Левиафан // Изб. призв. : В 2-х т. М. : Мысль, 1964. 608 с.
3. Пейн Т. Избранные сочинения. М. : Изд-во Академии наук СССР, 1959. 422 с.
4. Селіванов В. М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти. К. : Ін Юре, 2002. 724с.

ФІЛОСОФІЯ ПОСТМОДЕРНУ

Актуальність теми дослідження: полягає у світогляді напрямку постмодерну. Особливо, виразно це прослідковується у таких сферах: філософії, науці, економіці. В постмодерні, здобувають повні позиції плюралізм, іронія, утверджуються масові суспільство і культура. **Метою дослідження** є дослідити можливість репрезентації історичної пам'яті в полі культури артикулювати її зміст у класичному та постмодерністському філософських дискурсах.

Об'єктом дослідження постмодерністська історична трансформація та трансформація історичної думки.

Предметом дослідження є філософія постмодерну.

Завданням дослідження є головний виклик постмодернізму в історичній думці спрямований проти метанаративів, які розглядають історію як єдиний прогресивно поступальний процес, проти уявлення класичної науки, яке зберігається в сучасній історіографії, що історична реальність є зовнішньою щодо суб'єкта, що пізнає, тому історія виступає не чим іншим як реконструкцією минулого. Постмодерністська парадигма, на відміну від класичної методології, тлумачить реальність минулого не як об'єктивну, а як таку, що конструюється мовною та дискурсивною практикою. Мова йде про те, що суб'єкт пізнання знаходиться в середовищі певної мовно-культурної реальності, яка виявляє себе у прихованих лінгвістичних структурах людського мислення, в ідеологічних, ціннісних поглядах автора, в підпорядкованості культурним особливостям часу, які стають передумовою уявлень дослідника. Відлік його існування зазвичай ведеться від 1960-70 років, коли він виникає в США та Західній Європі. Передумовами появи постмодернізму стало розчарування в ідеалах модернізму: безповоротності прогресу, вирішенні наукою й технікою глобальних проблем людства, цілісності світу, існуванні загальнолюдських цінностей [1, с. 24].

Дефініція історичної пам'яті з'являється в модерній культурі XIX століття для позначення певного простору людських уявлень про минуле. Перехід від бачення пам'яті як феномена індивідуальної свідомості, що локалізована в голові людини, і є статичним сховищем "слідів", інформаційних відбитків, до розуміння того, що зміст пам'яті, структуризація, пригадування або забуття інформації в значній мірі визначається ззовні, пануючими в соціальній групі нормами, потребами поточної політичної ситуації тощо, пов'язаний з іменами французького філософа, соціолога, соціального психолога М. Хальбвакса (1877 –1945) і німецького мистецтвознавця А. Варбурга (1866 –1929) [1, с. 24, 25].

М. Хальбвакс розглядав історичну пам'ять як соціальне явище, як уявлення соціальної групи про своє минуле. Він вважав, що "історія зазвичай починається в той момент, коли закінчується традиція, коли затухає або розпадається соціальна пам'ять". Тобто історична пам'ять являє собою далеке минуле, яке вже не існує як колективна пам'ять і з яким утрачено живий контакт. Крім того, колективна пам'ять складається з численних голосів різних груп, тоді як історичний наратив монолітний [2].

В праці "Соціальні рамки пам'яті" М. Хальбвакс для аналізу суспільної складової індивідуальної і групової пам'яті використовує поняття "рамки". "Найчастіше я згадую про щось тому, – пише дослідник, – що до цього спонукають мене інші, що їх пам'ять допомагає моїй пам'яті, а моя пам'ять спирається на їхню пам'ять... В такому сенсі виходить, що існує колективна пам'ять і індивідуальні рамки пам'яті, і наше індивідуальне мислення здібне до спогадів, оскільки воно поміщене в ці рамки і бере участь в цій пам'яті"

[6, с. 28, 29]. Концепції М. Хальбвакса і А. Варбурга так або інакше пов'язані з "реалістичною" тенденцією в соціальній думці, схильній приписувати реальне буття

колективній суті, колективній свідомості. М. Хальбвакс вийшов із школи Е. Дюркгайма, який стверджував, що суспільство і уявлення, які виробляються ним, – “реальність особливого роду”. А. Варбург, спадкоємець німецької ідеалістичної філософії, допускав існування “колективної душі”, на якій яскраві події минулого залишають “відбитки” [1, с. 29]. До простору історичної свідомості спільнот та індивідів львівський історик Л. Зашкільняк включає історичне знання, витворене професіоналами, особистий і колективний досвід, історичну пам’ять, отже, простір історичної свідомості спільнот та індивідів уживається (або й конфліктує) з особистим і колективним досвідом, історичною пам’яттю [3, с. 3].

Київська дослідниця Н. Яковенко вважає, що “історична пам’ять – красива метафора й не більше. Адже людська пам’ять про пережите зазвичай несягає глибше трьох поколінь, тож ідеться про вигаданий образ минулого – певне “колективне переживання”, яке згуртовує спільноту. В цьому сенсі “історична пам’ять”, по суті, тотожна мітові, бо вибирає з хаотичного плинусушого лише якісь певні, потрібні спільноті, вартості, а також дає змогу долати тимчасовість і скороминушість життя окремої людини” [7, с. 34, 35].

Існує думка, що наприкінці минулого століття внаслідок значного сплеску наукового інтересу до історичної пам’яті, остання з художньої метафори поступово перетворюється на наукове поняття [4, с. 47]. Ці погляди не підтримує Н. Яковенко, оскільки історична пам’ять, на її погляд, аж ніяк некорелює з науковими історіями і описанням – завжди дискусійною й засадничофрагментарною реконструкцією минулого [7, с. 35].

Російські науковці І. Савельєва й А. Полетаєв визнають за історичною пам’яттю певне кліше, яке поряд з колективною, соціальною, культурною пам’яттю є “не зовсім вдалими, хоча боротися з ними, очевидно, запізно” [8, с. 64].

Інших поглядів дотримується нідерландський філософ, історик, дослідник культури Й. Хейзінга. Він вважає дослідження окремих професійних істориків частиною пам’яті. Вчений зазначає: “Будь-яке історичне знання про один і той же предмет – незалежно від того, чи є цим предметом місто Лейден або Європа в цілому, – виглядає в голові ученого Азовсім не так, як в голові ученого Б, навіть якщо обидва вони прочитали абсолютно все, що можна було прочитати на дану тему. У окремому мозку історичне знання ніколи не може бути чимось більшим, ніж пам’ять, звідки можуть бути викликані ті або інші образи” [10, с. 219].

Проте засновник теорії історичної пам’яті М. Хальбвакс вважав, що історія починається там, де пам’ять закінчується і, по спостереженню П. Хаттона, “ніколи не дивився на історію як на різновид офіційної пам’яті, як на репрезентацію минулого, санкціоновану авторитетом науки” [9, с. 198].

До явищ соціального та культурного життя, зміст яких визначається представниками різних спільнот та соціальних груп про реальність, відносять історичну пам’ять російські дослідники. На їх думку, склад історичної пам’яті багато в чому залежить від суб’єктивних та емоційних аспектів [5, с. 19].

Ці погляди збігаються з думкою, що минуле – це конструкція, яка створюється в сьогоденні, і наші сьогоденні репрезентації минулого – це зовсім не те, “як воно було насправді”, а всього лише чергові конструкції. В ідеологізованому трактуванні, яке активно розвивають представники французького і американського постмодернізму, конструкція минулого є об’єктом маніпуляцій і виступає як одна з форм “владного дискурсу”, що нав’язує масам образ минулого (так само як і сьогодення і майбутнього), вигідний інтелектуальним і політичним елітам. Але якщо в роботах постмодерністів цей феномен виступає як

Об’єкт дослідження, то окремі політичні групи і організації узяли його на озброєння як практичне керівництво до дії [8, с. 63].

Прагнучи об’єднати різноманітні підходи до історичної пам’яті, дослідники вважають, що “парадигма пам’яті” потребує побудови загальної теорії організації минулого в культурі, в своєрідній “граматиці культурної пам’яті”. Інакше окремі (і навіть блискучі) зразки вивчення змісту культурної пам’яті тієї або іншої соціальної групи, або ж конкретно-історичні способи маніпулювання нею, не можуть бути порівняні між собою на загальних підставах і збудовані в більш-менш цілісну дослідницьку програму. Виявлення таких загальних форм дозволяє, з одного боку, бачити формальну сторону конкретного матеріалу, а з іншого боку, розглядати варіанти конкретно-історичного наповнення тієї або іншої форми [1, с. 38].

В даний час увагу дослідників привертають все нові і нові “види”

носіїв пам'яті. З цієї точки зору розглядаються архітектурні споруди, пам'ятники, витвори мистецтва, мова, фільми, шкільні підручники, художня і наукова література тощо. Власне, саме той факт, що "меморіальна" точка зору дозволила розглянути у взаємозв'язку величезний комплекс вищ культури, до того часу мало зв'язаних в науковому дискурсі, є основним аргументом на користь "парадигматичності" дослідницького поля memory studies [1, с. 34].

Висновок: постмодернізму в історичній думці спрямований проти метанаративів, які розглядають історію як єдиний прогресивно поступальний процес, проти уявлення класичної науки, яке зберігається в сучасній історіографії. Прагнучи об'єднати різноманітні підходи до історичної пам'яті, дослідники вважають, що "парадигма пам'яті" потребує побудови загальної теорії організації минулого в культурі, в своєрідній "граматиці культурної пам'яті".

Список використаних джерел:

1. Васильев, А. Г. Современные memory studies и трансформация классического наследия [Текст] / А. Г. Васильев // Диалоги со временем: память о прошлом в контексте истории / под редакцией Л. П. Репиной М. : Кругъ, 2008. С. 19 –49.
2. Хальбвакс, М. Коллективная и историческая память // Неприкосновенный запас. 2005. № 2 –3 (40 –41) URL: <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2.html>
3. Зашкільняк, Л. Сучасна світова історіографія: посібник для студентів історичних спеціальностей університетів [Текст] / Л. Зашкільняк. Львів: ПАІС, 2007. 312 с.
4. Зерній, Ю. О. Державна політика пам'яті в Україні : становлення та сучасний стан [Текст] / Ю. О. Зерній // Стратегічні пріоритети. 2008. № 3 (8). С. 41 –51.
5. История исторического знания : пособие для вузов [Текст] / Л. П. Репина, В. В.
6. Хальбвакс, М. Социальные рамки памяти [Текст] / М. Хальбвакс / пер. с фр. Ивстуительная статья С. Н. Зенкина. М. : Новое издательство, 2007. 348 с.
7. Яковенко, Н. Вступ до історії [Текст] / Н. Яковенко. К. : Критика, 2007. 275 с.
8. Савельева, И. М., Обыденные представления о прошлом; теоретические подходы [Текст] / И. М. Савельева, А. В. Полетаев // Диалоги со временем: память о прошлом в контексте истории / под ред. Л. П. Репиной М. : Кругъ, 2008. С. 50 –77.
9. Хаттон, П. История как искусство памяти [Текст] / П. Хаттон. СПб. : Владимир Даль, 2003. 423 с.
10. Хейзинга, Й. Задачи истории культуры [Текст] / Й. Хейзинга // Хейзинга Й. *Homo ludens*. Статьи по истории культуры. М. : Прогресс-Традиция, 1997. С. 216 –269

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність теми дослідження: складається враження, що українці – чи не один з найбільш критично налаштованих до самого себе народів, що, зокрема, знаходить прояв і в їхніх оцінках темпів розвитку українського суспільства. Українське суспільство як і будь-яке інше, також змінюється і розвивається. Кожна людина із свого народження й упродовж життя пізнає світ, вивчає інших людей та багато різної інформації. Завдяки цьому ми формуємо, свою поведінку та свідомість. Тобто наша особистість протягом життя проводить певні соціологічні дослідження і згідно цьому бере участь у соціальному житті. Тому обрана проблематика дослідження є актуальною на сьогоднішній день.

Мета дослідження: визначення що таке «суспільство» та закономірність функціонування українського суспільства на сучасному етапі його розвитку.

Завдання дослідження: дослідити розвиток українського суспільства.

Об'єкт дослідження: сучасний розвиток українського суспільства в контексті його поступу на зрізі сучасності.

Предмет дослідження: розвиток українського суспільства. Поняття «суспільство» у філософії має декілька значень. «Суспільство – найзагальніша система зв'язків і відносин між людьми, що складається в процесі їхньої життєдіяльності («людське суспільство»); історично визначений тип соціальної системи (первісне, рабовласницьке, феодалне, капіталістичне, комуністичне суспільство); специфічна форма соціальної організації, що склалася в процесі історичного розвитку даної країни» [1, 678 с.].

У своїй праці «Соціологія та теорія пізнання» французький соціолог та етнолог Е. Дюркгейм дає таку характеристику поняттю суспільства : «Суспільство – це найбільш могутній фокус фізичних і моральних сил, який тільки існує у світі. Ніде в природі не зустрічається таке багатство різноманітних матеріалів, сконцентрованих в такій мірі. Не дивно, тому що з суспільства виділяється своєрідне життя, яке, реагуючи на елементи, що його складають, перетворює їх і підіймає до найвищої форми існування» [2, 5 с.].

К. Маркс стверджував про те, що в суспільстві діють «свої особливі закони, що не мають ніякого відношення до осіб, які складають суспільство», а сам індивід «включається у «зовнішнє» спілкування «тільки як природний член будь-якого людського колективу» [3, 208 с.].

Соціальна філософія вивчає тенденцію розвитку суспільства, місце в ньому індивіда, духовні особливості людства, соціальну будову суспільства. Наше суспільство є дуже важкою системою, воно формується в міру розвитку здатності людей відокремлювати людей від природи. Тому філософія виділяє такі групи факторів, які можуть визначити розвиток українського суспільства : –праця (людська діяльність); –спілкування (колективний характер діяльності і життя); –свідомість (пізнання та осмислення людської діяльності). На сьогоднішній день існують різні форми суспільства, вони суттєво відрізняються одне від одного, за якимось певними своїми параметрами. Але що ж саме лежить в основі суспільного українського розвитку? Саме у це питання потрібно розглянути. У розвитку сучасного українського суспільства на першому місці стоїть стабільність. Це характеризується тим, що механізм і структура функціонування суспільства є майже незмінними. Навіть незначні зміни відбуваються протягом тривалого часу. Розвиток забезпечує суспільству перехід на якийсь новий, вищий рівень. «Кожне суспільство створює механізми, що забезпечують стабільне відтворення властивих йому відносин в усіх сферах суспільного життя і одночасно сприяють розвитку як утвердженню нових інститутів, зміні інституційних характеристик. Розвиток характеризується багатомірною природою. Він починається в точках біфуркації й готується в ході етапу стабільності численними економічними і позаекономічними флуктуаціями. Флуктуації в суспільстві відіграють роль рушійних сил розвитку, тому їх аналіз є одним з

необхідних етапів дослідження проблеми суспільної стабільності та розвитку. Проте вони часто настільки слабкі, а їх сигнали такі незначні, що можливі ефекти будуть надто малими або навіть протилежними очікуваним. Стабільне суспільство –це суспільство настільки стійке, що може нормально функціонувати протягом життя багатьох поколінь, не підриваючи власну соціально-економічну систему. Стабільне суспільство задовольняє сьогодишні потреби, не ставлячи під загрозу можливості для задоволення потреб майбутніх поколінь. Проте сама стабільність буває різна. Одна справа –низький (дезінтегрований) рівень стабільності, а зовсім інше –високий рівень стабільності, який є характерним для ефективного солідарного громадянського суспільства. » [4, 41 с.].

Для розвинутого суспільства цінним є людина й рівень її життя. «Саме розвиток економіки надає можливість кожному індивіду заробляти на гідне життя власною чесною працею. Лише після того, як будуть досягнуті зримі позитивні зрушення в економічному розвитку, можна говорити про сталий розвиток усіх членів суспільства. Тим самим будуть створюватися інституційні умови для зміни способу життя громадянського суспільства. » Головним є те, щоб цими економічними перевагами могли скористатися, якщо не всі, то якомога більша частина суспільства, щоб зменшилося як і майнове, так і соціальне розшарування суспільства. Тому що звичайні люди не матимуть змоги відчутти цей самий розвиток. Хотіла б звернути увагу на ще один, як на мене, важливий аспект українського розвитку : сприятлива соціальна атмосфера. «Демократична правова держава створює належний соціо-економічний простір для актуалізації активних і креативних особистостей, дбаючи про створення єдиних для всіх «правил гри» в суспільстві. Держава одночасно буде справедливим «соціальним ліфтом», якими можуть скористатися члени суспільства. Навпаки в недемократичному суспільстві закон і порядок не дотримуються, а безпека громадян не забезпечується. Обмеження рівня соціальної нерівності –важлива інституційна передумова зниження потенціалу нестабільності в українському суспільстві. »

Висновок. Проаналізувавши різні наукові праці, відносно соціальної філософії, можна дійти до певного висновку. Основними проблемами є: корупція, тінізація економіки та багато інших проблем. Суспільство являє собою найскладнішу систему, яка існує в реальності. Пізнання та розвиток суспільства має власну специфіку. Та на мою думку, якщо якнайшвидше вирішувати проблеми в країні то це дасть змогу розвиватися нашому суспільству в позитивно-ідеалістичному руслі.

Список використаних джерел:

1. Філософський словник. За редакцією В. І. Шинкарука. Київ. Головна редакція Української Радянської енциклопедії, 1986. 678 с.
2. Человек и общество (основы современной цивилизации). Москва, Геликон, 1992 –с. 5
3. Андреев И. Л. Происхождение человека и общества. Москва, Мьсль, 1982208 с.
4. Лагутін В. Можливості інституційного аналізу суспільної стабільності та розвитку.,2018. С. 41

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність темидослідження: Сьогодні тема бізнесу дуже актуальна. Бізнесова діяльність дуже поширена, але мало хто задумується з якого часу виник бізнес і що лежить в його основі. Саме прагматизм є основою бізнесу ікожен з філософів виразив свою думку ролі прагматизму в бізнесі. Джеймс вважав, що прагматизм –це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Визначається роль грошей як доброго блага, оскільки маючи певну суму ми можемо задовільнити власні потреби і потреби близьких. А також, економіка відіграє вагому роль в житті суспільства. Дьюї вважав, якщо люди займаються підприємництвом і бізнесом, повинні мати певну теоретичну, методологічно-світоглядну основу, яка є результатом строго вивіренних, підтверджених життям положень. По-перше, тому що воназадовольняє людей матеріальними благами, які забезпечують їх існування. По-друге, тому що економічна сфера життя суспільства є системоутворюючим компонентом соціуму, вирішальною сферою його життя, яка визначає хід усіх процесів, що відбуваються в суспільстві.

Мета дослідження: розкриття основних напрямків, засобів і методів формування парадигми ринкової економіки; демонстрація культури сучасного підприємництва, дослідити початок виникнення бізнесу, основу бізнесу з точки зору філософів.

Завдання дослідження: визначити початок розвитку бізнесу, визначити філософські основи бізнесу, визначити думки філософів стосовно основ бізнесу, продемонструвати прикладні аспекти філософії, на основі яких базується підприємницька діяльність.

Об'єк дослідження: ринкові відносини, господарювання, підприємницька діяльність.

Предмет дослідження: роздуми філософів стосовно основ бізнесу. Бізнес, економіку та підприємництво через різні виміри досліджували такі вчені: американські вчені Р. Хізрич та М. Пітерс, російські вчений Ю. Осипов, А. Бусигін, М. Саврушева, білоруський професор Гориш І. В., американський професор А. Хоскінг. Підприємництво, господарство, бізнес, окрім спеціальних знань, формувало ще і певний погляд на світ, який набирав чітко виражених філософських ліній у Святому письмі, працях мислителів середньовіччя, Нових часів, сучасності. Наприкінці ХІХ –на початку ХХ століття в Північній Америці з'являється філософська течія, яка отримала назву прагматизм (від гр. pragma –дія), основні принципи якого були виражені американськими вченими –логіком і математиком Чарльзом Сандерсом Пірсом та психологом Вільямом Джемсом. Пізніше головні засади прагматизму розвинув філософ, педагог і психолог Джон Д'юї. Джеймс тлумачив прагматизм перш за все як «метод» і суть цього методу розкривається у запитаннях: які практичні результати зроблених кроків? Чи принесе це користь людині? Зі сказаного випливає, що прагматизм –це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Можна довго сперечатися про те: великі гроші –це добре чи погано? Прагматизму важливо відповісти на запитаннячи допомагають гроші людині жити та вирішувати якісь свої особисті і професійні проблеми? Відповідь дуже очевидна, якщо людина маж певну суму грошей, то зможе не тільки забезпечити себе, а й допомогти рідним у фінансовому плані. А раз так, то гроші є благо і дискусія на цьому закінчується. [2, с. 431]

Пізніше головні засади прагматизму розвинув філософ, педагог і психолог Джон Д'юї. Він, розпочавши трактування логіки і теорії пізнання через призму прагматизму, в наступні десятиріччя надавав цьому напряму філософії інструментального, прикладного значення. В такій інтерпретації прагматизм став філософською основою бізнесу і підприємництва спершу в Америці, а згодом і в усіх розвинених країнах світу. Пірс вважав, що коли в процесі філософського дослідження ми, спираючись на різні принципи, отримуємо один і той же результат, то це є свідченням того, що між цими положеннями (принципами) немає суттєвої

різниці, відмінність тільки в словах. У всякій дії в бізнесі, доводили представники прагматизму, важливим є результат, спосіб же його отримання є справою другорядною і навіть третрорядною. Проте, коли мова йде про результат дії, застерігає Дьюї, ми завжди маємо на увазі, що він є завершенням легітимного процесу. [5, с. 534]

Дьюї акцентував увагу на тому, що потреба в філософії прагматизму до того часу, поки будуть мати значення і існуватимуть ринкові відносини [6, с. 8].

Філософія – це форма суспільної свідомості, в якій представлена узагальнена система поглядів на те чи інше явище і місце людини в ньому. Спираючись на це загальне визначення, філософію бізнесу часто представляють як сукупність проблем, які пов'язані з суспільно – філософськими і соціально-культурологічними, моральними нормами, які є складовими економіки підприємства. Прагматизм як філософія бізнесу ніколи не був чимось докладним. Часто-густо його представники висловлювали такі погляди, які виходили за його основоположні принципи. Мало того, дехто з них (наприклад, Джеймс) навіть хизувались тим, що парадигма прагматичної філософії аморфна, нечітка. Він говорив, що вона з успіхом може використовувати інші філософські напрямки, забарвивши їх в кольори філософії прагматизму. Життя постійно змінюється, а це детермінує часту зміну теоретичних положень. Не має значення, писав Джемс, якою філософією ці положення сформульовані. Головне, щоб вони були переконливими, сприймалися людьми. Сприймаються, говорив Джеймс, – це вже корисно, і не є важливим, яка користь – реальна чи ілюзорна, оманлива. На це Пірс рішуче запротестував. Прагматизм – це та філософія, яка визначається точністю 572 формулювань, заявив він. В її основі лежить логіка, яка в своїй основі виключає різного роду ненаукові вислови, нечіткі думки. Якби Джеймс хоч трохи знав математику (Джеймс був професором психології Гарвардського університету), говорив Пірс, то він ніколи так не відгукувався не тільки про прагматизм, але і про філософію взагалі. Філософія прагматизму, стверджував Пірс, серед інших філософських напрямків займає особливе місце. Вона найбільш відповідає людям з аналітичним мисленням, тим людям, які прагнуть перевести вивірені теоретичні положення саме у площину практичної дії, а не діють за принципом «користь понад усе», навіть у випадку, якщо та користь має ілюзорний характер [3, с. 415].

Дьюї доповнив думку Пірса, що дію людини, яка займається бізнесом, економікою або підприємством, повинні мати методологічно-світоглядну або теоретичну основу. Яка є результатом строго підтверджених життєвими положень. Щоб був вище статус корисності, тим ближче мають бути положення до емпірії. Своє враження про дискусію, яка точилась між психологом Джеймсом і математиком Пірсом стосовно суті філософії прагматизм, Татаркієвич сказав «Пірс був перш за все логіком і математиком, Джеймс – психологом і логіки і математики терпіти не міг. Пірс в філософії прагнув до точності. Джеймс – до безпосередності. Пірс найвищу цінність вбачав у порядку, в гармонії, яку вона встановлює, Джеймс – у багатстві її думок і індивідуальності. Пірс був ворогом сприйняття всього на віру, тоді як Джеймс був ворогом скептицизму. Пірс мав відразу до справ, які невияснені, тоді як Джеймс був переконаний, що в основі своєї всі справи не можуть бути витлумачені. Джеймс популяризував філософію, а Пірс прагнув ввести до філософії таку мову, щоб вона відбивала навіть бажання займатись філософуванням у тих людей, які до нього не здатні» [4, с. 456].

Висновок: Отже, бізнес виник ще з давніх-давен. Основою бізнесу був прагматизм, і кожен з філософів по-своєму визначав вплив прагматизму на бізнес. Основні положення були сформульовані Пірсом і Джеймсом. Джеймс вважав що це перш за все «метод», який спрямований на пошук вигоди для люди. Пірс вважав що головне результат, а не те як ти йшов до нього. Дьюї вважав, що людина має мати певну теоретичну та методологічну світоглядну основу, яка є результатом строго вивіренних, підтверджених життєвими положень.

Список використаних джерел:

1. Вільям Джеймс Прагматизм // Укр. пер. П. Насади. К. : Альтернативи, 2000. 142 с.
2. Джеймс У. Воля к вере. М. : Издательство «Республика», 1997. 431 с.
3. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство / А. Камю. М. : Политиздат, 1990. 415 с.
4. Татаркевич В. Історія філософії : Т. 1. -3. / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. Львів: Свічадо, 2006. 456с.

5. Мельников А. М. Основи організації бізнесу [текст] : навч. посіб. / за заг. ред. А. М. Мельникова [А. М. Мельников. О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк] К. : «Центр учбової літератури», 2013. 200 с.

6. Гориш, И. В. Г 69 Философия бизнеса: методич. рекомендации по подготовке к семинарским занятиям / И. В. Гориш. Пинск: ПолесГУ, 2013. 61 с.

КРАСА ЯК АТРИБУТ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження: Зумовлена фактором краси, який розставляє ієрархічні пріоритети в артикуляції значення і сенсу, увиразнює змістовний рельєф маркерів образу світу, і може бути більш чи менш адекватним та повним, а іноді навіть помилковим. Це пов'язано насамперед з індивідуальним внутрішнім світом людини. Генерований у свідомості людини образ світу в процесі активної взаємодії суб'єкта зі світом регулює, детермінує і мотивує діяльність суб'єкта. Спроможність людини розгледіти красу, співзвучність і узгодженість явищ і процесів сприяє проникненню в сутність соціальних явищ, осягненню багатоманітності зв'язків у фундаментальній системі «людина-природа». Важливе теоретико-методологічне значення має змістовно-функціональне розмежування символу та споріднених інструментів. Нині однією з фундаментальних проблем філософії є формування картини світу. Оскільки, механізми формування образу навколишньої дійсності в свідомості людини, його змісту, функцій, ролі в життєдіяльності має надзвичайно істотне значення для з'ясування причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей становлення світогляду, виникнення ідей, ціннісних пріоритетів і цілепокладаючий орієнтир, то, краса природи в цьому сенсі є безперечним світоглядним орієнтиром і критерієм. Генеративною основою світогляду є система регулятивів пізнавальної діяльності. Аналізуючи процес генезису духовного життя будь-якого суспільства, ми неминує дійдемо висновку про домінування в суспільстві певної світоглядної парадигми. Для будь-якого культивування, структуризації і ієрархізації (інформації, альтернатив розвитку, способів дій і т. п.) обов'язково потрібні критерії. Тому сама природа мислення неминує вимагає введення поняття цінності. Індустріалізація культури стала однією з закономірностей нашого століття. Серед процесів, які впливають на сучасну культуру, помітне місце належить індустріалізації і інституціоналізації. Розвиток техніки, транспорту, зв'язку, вичерпність природних ресурсів загрожують навколишньому середовищу, але водночас і сприяють зростанню взаємозалежності та взаємозв'язку усіх країн. При цьому саме культурне співробітництво перетворюється у фундаментальну необхідність виживання людства і є фактором світової рівноваги. **Мета дослідження** полягає в узагальненні змістовно-функціональних характеристик краси як атрибуту природи і культури. Звідси, **завданнями** даної мети є: визначити культуру як сукупність значень, за допомогою яких люди осмислюють себе і навколишній світ.

Об'єкт дослідження—суб'єкт, який знаходиться серед об'єкту краси природи і культури.

Предметом дослідження є погляди краси як атрибуту природи і культури. Людина є частиною природного світу, однак і природа постає частиною людини і людського світу. Завдяки природі людина духовно звеличується, внутрішньо збагачується, отримує необхідні стимули для самовдосконалення і творчості. Більше того: вона навчається у природи законам краси. Краса природи постає одним із потужних засобів формування всебічно розвиненої особистості, якій притаманні глибокі почуття і виразний світогляд [1, с. 410]. Тому негативні й небезпечні за своїми наслідками явища, як емоційна нерозвиненість, зубожіння духовного життя і дефіцит милосердя, породжені не лише соціально економічними причинами, а й відірваністю, відчуженням від природи. Зв'язки людини з природою опосередковані суспільними відносинами та історичною свідомістю. Люди завжди сприймають природу крізь призму свого досвіду і особливостей суспільного буття. Ф. Енгельс у «Діалектиці природи» стверджував, що краса природи дана нам у чуттєвому спогляданні високорозвиненої і високоорганізованої матерії, що прекрасною є не лише палітра кольорів природи, а й структура, архітектоніка речей. Як про фундаментальний закон він говорив про «прагнення до формування, притаманне всім білковим тілам». Краса постає апріорною необхідністю природи, естетичним фондом і багатством реального світу [1, с. 125-127].

При сприйнятті краси природи генерується художня форма життя. На шляху цієї краси існує чимало перешкод. Основні з них пов'язані з тим, що люди часто виходять не з природи, а вкладають в неї свої уявлення –упередження відносно того чи іншого предмету, поверхові асоціації і аналогії, помилкові і уявні поняття про речі, викликані нечітким змалюванням, нецтвом, забобонами тощо. Все це заважає бачити об'єктивно існуючу красу світу. Тому в природі потрібно шукати людину, ігноруючи той факт, що в людині також слід шукати природу, що саме краса природи надає нам чимало прикладів просвітлення і воскресіння людської душі.

Особливості відображення дійсності в індивідуальній і суспільній свідомості тісно корелюють із факторами намірів, мотивів і настроїв. Краса постає потужним мотиваційним засобом. Отже, цінності як продукт життєдіяльності суспільства і суспільних груп посідають особливе місце в структурі особистості кожного суб'єкта. Маючи автономний по відношенню до потреб статус джерела смислотворення, вони підключають індивідуальну життєдіяльність до життєдіяльності соціуму, висвітлюють життєвий смисл об'єктів і явищ дійсності під кутом зору стійких інтересів розвитку соціуму, осмислених суб'єктом в якості ціннісних орієнтирів його життя, формулюються як ідеали, моделі належного, котрі задають спектр інваріантних граничних параметрів бажаних перетворень дійсності [3, с. 355].

Краса є невід'ємним атрибутом і більшій чи меншій мірі істотним аспектом усіх форм людської діяльності. Перетворювальний вплив людини на світ створює культуру –тобто так звану другу природу, котра постає предметним світом олюдненої природи. Сутнісна, субстанційна, принципова особливість культури полягає в тому, що вона є сферою свободи, натомість природа постає цариною необхідності. Людина за своєю суттю є вільною істотою, спроможною вийти за межі природного примусу. Цією особливістю вона фундаментально відрізняється від тварини. кожен тип культури має власний, зумовлений внутрішніми генеалогічними особливостями термін існування [3, с. 508-523].

Втім, можна узагальнити: цей термін коливається в межах тисячоліття. Помираючи, культура перетворюється на цивілізацію, яка, на думку О. Шпенглера, має сутнісні ознаки «мертвого простору інтелекту», середовища поступового, але невпинного згасання культури. Формальними, візуальними і психологічними ознаками цієї кризи є поширення механічної праці, заміна «мистецтва» «спортом, нагромадження технологічного потенціалу, а насамперед і в основному –домінування «масовизованого індивіда», соціальною базою якого є пролетаріат будь-яких сфер життєдіяльності [2, с. 601]. Створюючи культуру, люди відділяються від природи і створюють нове поза природне середовище буття (іграшки та книги, одяг і меблі, скло і бетон, звуки музики та електричне світло). Сліди людського впливу має навіть те, що ми їмо та п'ємо, навіть повітря, яким ми дихаємо. Людство живе ніби на межі двох світів –існуючого незалежно від нього світу природи та світу матеріальної культури. Якщо зміст цінностей зумовлений культурними досягненнями суспільства, то світ цінностей –це світ культури в широкому сенсі слова, сфера духовної діяльності людини, її етичної свідомості, тих оцінок, в яких виражається міра духовного багатства особистості. Саме з огляду на цю обставину цінності не можна розглядати в якості простого продовження або відображення інтересів –вони володіють відносною самостійністю [1, с. 195-207]

Ціннісний простір потенційно володіє як конфліктністю, так і інтегрованістю. Домінування однієї з цих характеристик відображає спрямованість процесів суспільного розвитку. Найбільш вдалим для змалювання ціннісної проблематики є виокремлення двох груп цінностей –предметних та суб'єктивних. Під предметними цінностями розуміють всі предмети і явища матеріального світу, значущі до певного суб'єкта (індивіда, групи, суспільства, людства в цілому). В якості суб'єктивних цінностей вживаються критерії оцінки, тобто феномени нормативно-настановчого аспекту свідомості, котрі є орієнтирами людської діяльності.

Поняття «ціннісна орієнтація» (атитюд) в соціальну науку ввели В. Томас та Ф. Знанецький. Вони відзначали, що індивід інтерналізує основні соціальні цінності й свідомо керується ними в своїй поведінці. При цьому соціальний суб'єкт не лише вільно орієнтується на соціальні цінності інших, а й аналізує їх і на цій основі формує власні цінності, а також бере участь у структуризації цінностей групи [1, с. 355-361].

Висновки. Отже, краса існує об'єктивно, безвідносно до індивіда, але має до нього безпосереднє відношення, оскільки постає одним із потужних засобів формування всебічно розвиненої особистості, якій притаманні глибокі почуття і виразний світогляд. Це медіум, збагачений креативними засобами. Природа немов натякає, що краса – це своєрідний реванш, взятий у розуму, адже в абсолютній більшості випадків краса в природі не має жодного раціонального пояснення, вона не відповідає ніяким мислимим критеріям корисності. Пріоритетного значення набуває естетична освіта і виховання: виховання естетичних смаків; формування естетичних понять, поглядів і переконань; вироблення вмінь і навичок бачити, розуміти і культивувати красу; розвиток творчих, евристичних, креативних здібностей. Завдяки природі людина духовно звеличується й збагачується, отримує необхідні стимули для самовдосконалення й творчості. Більше того: вона навчається у природи законам краси, які за своєю структурою є законами форм природної і соціальної реальності. Водночас законами краси вони є і по відношенню до споглядальної спроможності людини: статусу краси набувають ті предмети явища і властивості, які когерентні споглядальній здатності людини. Як писав К. Гірц, «більшість людей не можуть у німому подиві, з незворушною апатією споглядати незнайомі риси світового ландшафту і навіть не намагатися скласти собі деяке – нехай фантастичне, непослідовне, спрощене, – уявлення про те, як ці риси можна примирити з більш звичними даними досвіду. Якщо людина стикається з тим, що її апарат пояснення – тобто комплекс засвоєних культурних моделей (здорового глузду, науки, філософії, міфу), необхідних для орієнтування в емпіричному світі, – щоразу дає збій при спробі пояснити речі, котрі вимагають пояснення, то це може призвести до глибокого неспокою». За допомогою науки людина визначає і вибудовує свої відносини з навколишнім світом і в такий спосіб знаходить прийнятні, оптативні форми життя у світі.

Список використаних джерел:

1. Абрамян Е. Г. Біля витоків культурної традиції. / Е. Г. Абрамян. Ташкент: Фаи, 1988. С. 125 –415
2. Матвієнко О. І. Природа і принципи взаємодії тріади «людина –символ –культура» / О. І. Матвієнко // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. 2013. Випуск 30. С. 216 –622.
3. Бердяєв Н. А. Філософія творчості, культури і мистецтва. Текст. : У 2 т. / Н. А. Бердяєв. М. : Мистецтво, 1994. –Т. 1. С. 345 –612

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми. Сучасний світ попри все своє різноманіття є єдиним, і його частини тісно взаємопов'язані. Людство розвивається, розширюючи зв'язки й контакти на усіх рівнях. Люди дедалі більше усвідомлюють себе як єдину спільність, у якій кожен пов'язаний із багатьма тисячами інших осіб у всіх куточках Землі. Відбувається посилення контактів між громадянами різних країн, організаціями та іноземними державами, зростає взаємозалежність між ними. Саме цей процес і є глобалізацією, в якій Україна займає своє певне місце.

Мета дослідження: дослідити суть глобалізації та можливості її впливу на Україну.

Об'єкт дослідження – переваги та виклики глобалізації.

Предмет дослідження – позитивні і негативні прояви глобалізаційних процесів. В кінці ХХ – початку ХХІ ст. тема глобалізації вийшла на перший план суспільної свідомості.

Глобалізація виступає об'єктивною закономірністю розвитку суспільства і всього людства, формування в майбутньому єдиної взаємопов'язаної світової спільноти. Ще в 1949 р. німецький філософ К. Ясперс висунув ідею про «глобальне єднання», «єдине людство», «єдину долю народів», «створення цілісного планетарного світу людей». Говорячи про неминуче глобальне єднання світу, він вказав на два шляхи майбутнього розвитку людства: з одного боку, завжди буде діяти прагнення до влади, яка ставить за мету створення світової імперії, а з іншого, прагнення до миру, до такої світобудови, в якій життя людей буде вільною від страху. [3]

На сьогоднішній день глобалізація стала однією з найважливіших характеристик сучасної світогосподарської системи, що визначають хід розвитку нашої планети. Вона змусила по-новому переосмислити багато закономірностей економічного розвитку. Згідно переважної точки зору на глобалізацію жодна дія, жоден процес у суспільстві (економічний, політичний, юридичний, соціальний) можна розглядати ізольовано один від одного. Зауважу, що сьогодні практично не існує країни, яка б не була включена у глобалізаційні процеси, і Україна в тому числі. [1]

Україна намагається активно приймати участь в глобалізаційних процесах, тому варто розглянути, який позитивний вплив вона має від даної участі. Найбільший вплив глобалізаційні процеси роблять на економіку нашої країни. Серед позитивних наслідків глобалізації в Україні слід виокремити наявність прямих іноземних інвестицій, які дозволяють вирішити нашій країні цілий ряд існуючих проблем. Інвестування економіки сприяє прискоренню темпів зростання країни та покращанню рівня життя українців. Позитивним проявом глобалізаційних процесів є також те, що ми можемо користуватись мобільними телефонами, побутовою технікою, комп'ютерами та ін., які вироблені далеко за межами нашої країни. Те, що українці можуть їздити за кордон на відпочинок або на роботу, використовувати лікарські препарати, виробниками яких є іноземні країни; використовувати наукові та технічні досягнення інших країн; міжнародне науково-технічне співробітництво; спільні розробки в інформаційній сфері теж є позитивними наслідками глобалізації. До позитивів глобалізму в Україні можна зарахувати можливість глобального регулювання екологічної ситуації в державі, забезпечення суспільства від глобальних загроз різного характеру, які непереборні для кожної окремої держави і навіть наддержави (скажімо, планетарні катастрофи), можливість «підтягнути» в економічному плані країну до рівня високо розвинених, світова координація боротьби зі СНІДом, наркоманією, тероризмом тощо. [1]

Але глобалізація в Україні має і негативну сторону. *По-перше*, це збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярда». *По-друге*, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне

перевантаження і деградація довкілля. *По-третє*, економічне і політичне послаблення України, пригнічення внутрішнього національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища. *По-четверте*, зростання рівня тіньової економіки, її розростання до рівня глобально-світової і вихід з-під контролю України як нації-держави. Загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції. *По-п'яте*, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними і економічними традиціями нашої держави (наприклад, глобальна еліта вимагає від України вільного продажу землі іноземцям, що протиприродно для господаря-українця). Внаслідок процесів глобалізації страждають і вітчизняні товаровиробники, оскільки переважна більшість українців віддає перевагу закордонним товарам, пояснюючи це нижчою вартістю товару, високою якістю, потужністю та більшою наповненістю. Внаслідок наявності можливості виїзду за кордон, значна маса українців виїжджають у пошуках роботи, високої заробітної плати, хорошої медицини, освіти, в результаті чого Україна втрачає працездатне населення, яке могло б працювати на благо своєї країни. Присутня також міграція інтелектуальної еліти, що дає підставу говорити про руйнування інтелектуального потенціалу нації. [2]

Висновок. Отже, глобалізація призводить не лише до позитивних наслідків, але й негативних. Але водночас цей процес веде до зростання взаємодії між державами, і безпосередньо поміж людьми. Глобалізація –це процес, що залежить від людини, тому розумне керування ним буде для суспільного блага. Гармонійний добробут громадянського суспільства, яке здатне приймати рішення та нести відповідальність за слово і діло, в руках кожного з нас.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний економічний журнал «Економічні студії»
URL: [http://www.lef.lviv.ua/files/archive/journal/2018/2\(20\)_2018.pdf](http://www.lef.lviv.ua/files/archive/journal/2018/2(20)_2018.pdf)
2. Харкевич Тетяна «Глобалізація в Україні: позитивні та негативні наслідки. » URL: <http://universe.zp.ua/?p=26123>
3. С. В. Сняков, Е. Ф. Сластенко «ФЕНОМЕН ГЛОБАЛІЗАЦІЇ» URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/2284>

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми дослідження. діяльність людини в суспільстві обумовлене певними філософськими засадами. Особливо виразно це прослідковується у таких сферах буття, як управління соціальними процесами, підприємницькою діяльністю бізнесових структур.

Метою дослідження є аналіз ринкових відносин української та світової історії філософії ринку та розвитку малого, середнього та великого бізнесу.

Об'єктом дослідженням є ринкові відносини сфера людських потреб та інтересів і похідних від них відносин.

Предметом дослідження є вивчення соціально-економічного розміщення продуктивних сил України і розвитку галузей її економіки.

Завданням дослідження є вивчення впливу людини на філософії ринку, її історичні та сучасні підходи. Також одним із завдань дослідження є дослідити українську та світову історію філософії ринку. ХХІ століття вважається добою тотального поширення та реалізації філософії ринкових відносин. І хоча перші її паростки можна побачити в далекому минулому, світ нині дедалі рельєфніше переходить на ринкові відносини. Не є винятком і Україна. Додаючи тоталітарне минуле, основою якого була командно-адміністративна економіка, Україна все потужніше розгортає економіку ринкову, відкриту, демократичну. Але передусім слід визначити поняття ринкової економіки в історичному вимірі й сучасному філософсько-економічному дискурсі. Ж. Шульга вважає історично першою моделлю ринкової економіки відносин абсолютного панування економічної і політичної влади централізованої рабовласницької держави. Саме в той період сформувався ринок, держава почала випускати гроші у монетній формі як засіб товарного обігу. Інший варіант цієї моделі ринкової економіки пов'язується з розвитком Стародавньої Греції у середині I тис. до н. е., де формувалась система приватної земельної власності, усе більш незалежної від держави [1, с 10].

У Західній Європі протягом ХVІІІ-ХІХ ст. формується модель ринкової економіки вільної конкуренції, у якій держава виконувала насамперед роль правового гаранта забезпечення свободи ринку та підприємництва (і водночас контролювала грошову й фінансову систему, зовнішній ринок тощо). На межі ХІХ-ХХ ст., крім класичного, оформлюється неокласичне трактування ринкової економіки. Неокласики сприйняли від фундаторів економічної науки відданість принципам економічного лібералізму і прагнення дотримуватись «чистої теорії». Вони розширили предмет економічного дослідження, застосувавши системний аналіз, приділивши увагу функціональним характеристикам взаємозв'язку взаємозумовленості показників розвитку ринкової економіки. Водночас неокласики значно звузили предмет свого дослідження через свідоме полічення з кола теоретично-методологічних питань економічної науки проблематики соціального і макроекономічного напрямів [1, 11].

У першій половині ХХ ст. визначення ринкової економіки переосмислюється у новій течії економічної думки – кейнсіанстві. Дж. М. Кейнс у праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936 р) формулює основні засади нової макроекономічної моделі економіки, в якій ринок втрачає роль одноосібного регулятора економічної системи. Більшість того, ринок у цій моделі сам стає об'єктом системного регулювання з боку держав. Тому головний теоретичний здобуток кейнсіанства можна визначити як побудову моделі державно-регулярної ринкової економіки. Паралельно з кейнсіанством виникає ідеологія неолібералізму, в якій визначалось інше бачення проблематики державного регулювання ринкових механізмів. Ліберальна парадигма визначає, що ідеальним станом, до якого прямує економічна система в умовах ринкової економіки, є економічний оптимум – ринкової рівноваги, досягнення якої за умов досконалої конкуренції стає об'єктивно зумовленою, детермінованою законами саморегулювання метою економічного розвитку, що полягає в

максимізації економічного добробуту. Один із відомих представників економічного лібералізму ХХ ст. Ф. Хайєк наголошував, до пов'язуючи різноманітні конкуруючі цілі суб'єктів господарювання, ринок не гарантує, які саме з них будуть досягнені, оскільки в межах ринкової системи немає жодної єдиної шкали цінностей [1, с. 12].

Аналіз поняття «ринкова економіка» в межах сучасного філософсько-економічного дискурсу дає змогу визначити його нові риси. Зокрема, це поняття нині доповнюється характеристиками соціальних цінностей та ідеологічних принципів, що зумовлюють певну економічну поведінку суб'єктів ринкових відносин і реалізуються в специфічних суспільних інститутах. Французький економіст М. Альберт ще на початку 90-х років ХХ ст. звернув увагу на те, що з розпадом світового соціалістичного табору капіталізм втрачає можливість адекватної самооцінки. Дослідник наголосив на тому, що сучасний капіталізм не є монолітним у соціально-економічному, політичному, ідеологічному аспектах. Він стверджував, що світ перебуває на етапі нового протистояння господарських систем – «англосаксонської» та «рейнської» лідерами яких відповідно є США і Німеччина. Саме «рейнській» моделі як економічно ефективнішій й соціально справедливішій М. Альберт надає перевагу Н. Хомський також негативно оцінює неоліберальні тенденції ринкової економіки початку ХХІ ст. На його думку, неолібералізм – це політика, завдяки якій відносно велика група осіб, керуючись особистими інтересами, прагне взяти під контроль більшу частину соціального життя, причому цей контроль необхідний лише задля збільшення власної користі. Дослідник зазначає, медіа, фармацевтики й транспорту [3].

В Україні за визначенням дослідників, стадія виникнення національної економіки України належить до часів Київської Русі. Саме в цей період активно формується українська нація з її характерними ознаками та способами економічного буття. Руські князі значну увагу приділяли формуванню єдиної національної господарської системи держави [2 с. 44].

Період політичного роздроблення (друга половина ХІІ ст. – середина ХІІІ ст.) був початком зрілого феодального господарства на території України. Значну частину землевласників становили так звані вільні слуги – васали князів і бояр. Феодальне законодавство надавало феодалам виключне право володіти землею, відчужувати та передавати у спадок, захищати своє майно. Утвердилась ієрархічна структура землеволодіння, що ґрунтувалась на між князівських і князівсько-боярських васальних відносинах [4, с. 314].

ТУ ХІІІ ст. поширення набули ярмарки, що було першою ознакою утворення внутрішнього ринку. Ярмарки організовувались один-два рази на рік і тривали кілька днів, а то й тижнів. На них з'їжджалися купці з різних земель. Значно розширилась оптова торгівля. Укладались контракти на постачання товарів у великих обсягах. Торгівля так само, як і ремесло, регламентувалася численними правилами, які захищали інтереси дрібних торговців. Важливий фактором розвитку господарства України залишалася зовнішня торгівля [4, с. 341]. Значну роль в економічному розвитку українських земель відігравало козацтво. Зросло машатсько-шляхетське землеволодіння. Завершилося юридичне закріпачення селян, які потрапили в поземельну, особисту й судово-адміністративну залежність від феодалів. Наступ феодалів на права селян, прагнення покріпачити все населення України зумовили зростання численності козацтва й посилення національно-визвольної боротьби українського народу, найвищою точкою якою стала. Визвольна війна середини ХVІІ ст. [4, с. 341].

Промисловий переворот поклав початок епосі індустріалізації. Його перший відбувся у 20-40-х роках ХІХ ст. Незважаючи на панування кріпосництва в аграрній сфері, у першій третині ХІХ ст. мануфактурне виробництво досягло значних успіхів. Почали використовуватись механічні робочі машини, зріс інтерес поміщиків, купців до збільшення обсягу виробництва. Другий етап промислового перевороту розгорнувся після ліквідації кріпосного права. У 60-80-х роках ХІХ ст. фабрики і заводи поступово витісняють мануфактурне виробництво [1, с. 47].

На жаль, до сьогодні в Україні не сформована система ринкової економіки [5, с. 495].

Висновок: розвиток ринкових відносин для людини є не легким, як фізично, так і психологічно. Адже важко забезпечити сприятливі умови для нормальної дії ринкових механізмів, у яких бере участь не одна людина, а тисячі, мільйони.

Список використаних джерел:

1. Філософія ринкових відносин(навчально-методичний посібник)/ Р. І. Олексенко: Мелітополь. 2019. Бібліогр. : 311 с.
2. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень/ П. В. Круші, О. О. Кожемяченко. К. : ЦУЛ, 2010. 368 с.
3. Куц Г. М. Неолібералізм: основні ідеї та інтерпретації. URL:[www. nbuv. gov. ua/portal/natural/vklmu/Polit/2010/Kuts. pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vklmu/Polit/2010/Kuts.pdf).
4. Лановик Б. Д. Економічна історія України і світу: підручник/Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко; за ред. Б. Д. Лановика. К. :Вікар, 1999. 737 с.
5. Леоненко П. М. Економічна історія: навч. посіб. /П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. К. : Знання-Прес, 2004. 499 с.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність теми: у кожній системі існують свої національні моделі організації господарства, оскільки країни відрізняються рівнем економічного розвитку, соціальними і національними умовами. Ринкова економіка включає декілька різних за змістом моделей економіки. Вони відрізняються залежно від ступеня дії держави на економіку і від пріоритетних завдань [3].

Мета дослідження: охарактеризувати відмінність сучасних моделей ринкового господарства та дослідити їх на прикладі країн, яким властиві ці моделі.

Об'єкт дослідження: ліберальна, соціально-орієнтована та консервативна моделі ринкової економіки. В кожній країні ринок має свої особливості. Саме для ринкової економіки характерні такі риси: наявність різноманітних форм власності з переважанням приватної власності, свободу вибору підприємницької діяльності виробниками і самостійне розпорядження продукцією і доходом, вільне ціноутворення та обмежений державний вплив на економіку. Ці загальні риси в різних країнах реалізуються по-різному. У зв'язку з цим виділяють три основні моделі ринкової економіки: ліберальну, соціально-орієнтовану і консервативну. Для ліберального (вільного) ринку характерними є: переважання приватної власності над усіма іншими її формами, мінімальне втручання держави в регулювання економіки, яке зосереджено, головним чином, на макроекономічних процесах, максимальне заохочення людей в підприємстві шляхом створення відповідної законодавчої бази, велика диференціація людей на багатих і бідних, значна різниця в рівні заробітної плати між керівником фірми і службовцями (в сто і більше разів). Ліберальна модель побудована на тому, що кожна працездатна людина повинна забезпечити себе, свою сім'ю і свою старість. Держава піклується переважно про тих, хто не в змоззі себе забезпечити (жебраки, знедолені, багатодітні, малозабезпечені). Для цього використовуються методи прямого (цільового) перерозподілу доходу, через податкову систему і бюджет. Адресна допомога подається муніципалітетом. Ця модель характерна для США, Англії, Канади, Австралії. Вона при досить високому рівні розвитку економіки, незважаючи на велику диференціацію у доходах, дозволяє забезпечити гідний рівень життя більшості громадян. Навіть найбідніші живуть досить пристойно. Так, в США бідною вважається сім'я (з 4 осіб) з річним доходом до 18 тис. доларів. Таких в США близько 12%, із них 41% мають власні будинки, середня вартість яких становить 120 тис. доларів, а 27% сімей мають по 2 автомобілі. Якщо рівень розвитку економіки є незадовільним, то ця модель призводить до надзвичайно гострих соціальних протиріч, напруження, що породжується низьким рівнем життя багатьох громадян країни.

Для соціально-орієнтованої моделі ринку характерним є: наявність змішаної економіки із значною питомою вагою державної власності, регламентація державою правил гри на ринку як для державних, так і недержавних підприємств, державне макро- і мікрорегулювання економіки, значна державна підтримка всіх членів суспільства шляхом забезпечення належного гарантованого рівня задоволення потреб громадян в охороні здоров'я, освіті, житлі, культурі, недопущення бідності, регулювання зайнятості населення з метою мінімізації безробіття, державне регулювання доходів населення, а також, в певних межах, і цін. Таким чином, соціально-орієнтована модель ринкової економіки передбачає поєднання економічної ефективності і соціальної захищеності населення з метою забезпечення певного рівня його добробуту. Ця модель характерна для Швеції. Особливістю шведської моделі є яскраво виражена соціальна спрямованість, зменшення майнової нерівності між людьми, піклування про малозабезпечених, високий рівень зайнятості, життя і громадянських прав. В Швеції безробіття становить всього 2%. Середньомісячна заробітна плата працівника в 2011 році

становила 3, 4 тис. дол., а пенсія –2, 2 тис. дол. Різниця між мінімальною і максимальною заробітною платою не перевищує 2 рази. Тривалість платної відпустки –5 тижнів. Пенсії отримують усі, хто досяг пенсійного віку (65 років). Якщо працівник занедужав, або змушений залишитися вдома для догляду за хворими дітьми, то він одержує 75-85% від заробітної плати. При цьому пацієнт оплачує вартість медичних консультацій та ліків. Для бідних (при хворобі) держава надає допомогу. Коли народжується дитина, то обоє батьків мають право на річну відпустку, яку вони можуть використати в будь-який час, поки дитині не виповниться 8 років. Середня і вища освіта –безкоштовна.

Консервативна модель заснована на системі соціального страхування як за рахунок внесків працюючих, так і, особливо, роботодавців і держави. Тут боротьба з бідністю поєднується з підтримкою високих стандартів життя усіх громадян. Коли ринок не в змозозі забезпечити належний рівень життя усіх громадян, то в соціальні процеси втручається держава, як і в регулювання економіки в цілому. Консервативна модель характерна для Австрії, Німеччини, Франції, Італії, Греції. Значний інтерес представляє південно-корейська модель. Вона дозволила цій країні за короткий строк перетворитися з відсталої у високорозвинену країну. Якщо в 1962 році національний дохід на душу населення тут складав 82 долари на рік, то в 1988 році –4, 04 тис. доларів, тобто збільшився за 26 років в 50 разів. Відмінною особливістю південно-корейської моделі є сильне регулювання економіки державою. Держава складає і реалізує п'ятирічні плани, зосереджує в своїх руках фінансово-кредитні ресурси, стимулює експорт і стримує імпорт [1]. Подібні процеси спостерігаються і в інших країнах Східної Азії, наприклад, в Японії відсутнє державне соціальне забезпечення населення. Цим займаються фірми. Цю модель характеризують як державно-керований ринок. Зберігаючи роль світового лідера з багатьох найважливіших напрямків науково-технічного прогресу, Японія при цьому демонструє надзвичайно високий ступінь адаптації до умов, що змінюються з розвитком економіки. Ці переміни відбуваються не просто на базі технологічних нововведень, але в безперервній і надто складній взаємодії техніки, технології, економічних і соціально-політичних чинників.

В будь-якій економічній системі довгострокова динаміка економічного зростання зв'язана передусім з освоєнням нововведень. Тривалий час, особливо в післявоєнні роки, науково-технічна політика Японії базувалася на зацікавленості науково-технічних досягнень із-за кордону (в формі купівлі ліцензій, створення змішаних компаній, участі в багатонаціональних дослідних проектах). Запозичаючи і удосконалюючи зарубіжну передову технологій, Японія не тільки досягла світового технічного рівня в більшості галузей економіки, але й зуміла створити потужні засади на міжнародному ринку технологій майбутнього. В прикладних дослідженнях і розробках, а також в управлінні інноваційною діяльністю, Японія забезпечила собі певні переваги перед Заходом, але все ще відстає за рівнем розвитку фундаментальної науки [2].

Висновок:світовий досвід засвідчує, що кожна країна буде власну господарсько-політичну систему, яка найбільш відповідає конкретно-історичним умовам і особливостям, менталітету цієї нації.

Список використаних джерел:

1. Моделі ринкової економіки. URL: https://pidru4niki.com/91715/politekonomiya/modeli_rinkovoyi_ekonomiki
2. Б. З. Мильнер, И. С. Олейник, С. А. Рогинко Японский парадокс: реальности и противоречия капиталистического управления, 1985, 264 с.
3. Типи і моделі ринкової економіки. URL: <https://works.doklad.ru/view/frnZTu5tbxs/all.html>

БУДДИСЬКА ЕКОНОМІКА: ВИБІР МІЖ МАТЕРІАЛЬНОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЮ ТА ТРАДИЦІЙНОЮ ДУХОВНІСТЮ

Актуальність теми дослідження. Перед людиною все частіше постає досить складний вибір: матеріальна забезпеченість чи традиційна духовність. За допомогою буддистської економіки можна вирішити актуальну проблему сьогодення: раціональне використання ресурсів при їх обмеженості і різкого збільшення попиту на них в наслідок збільшення населення.

Мета дослідження: проблема вибору між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю в буддистській філософії, з'ясування, що для буддистів важливіше, матеріальна чи духовна частина життя.

Завдання дослідження: переосмислити пріоритети людини; дослідити проблему вибору на основі буддистської економіки.

Предмет дослідження: суть матеріальної забезпеченості та традиційної духовності.

Об'єкт дослідження – буддистка економіка. Перед людиною завжди постає вибір: матеріальна забезпеченість чи традиційна духовність. Проте, як і одне, так і друге має велике значення та відіграє важливу роль в економічному житті. Багато років поспіль буддистська економіка пояснює суть, значення та переваги збагачення і духовності. Дослідженістю цієї теми займалися багато історичних науковців, зокрема такі як: Шумахер, Шінічу, Конфуцій, Лао-Цзи і інші. Тему буддистської економіки досліджував Е. Ф. Шумахер у праці «Мале прекрасне: економіка, в якій люди мають значення». У наш час надзвичайно актуальною є проблема формування духовних цінностей. Суспільство зацікавлене, щоб держава забезпечила йому необхідні умови для правильного духовного життя. Щодня людям приходится ходити на роботу не для того, щоби принести користь іншим чи внести свою частинку задля розвитку рідної країни, не для спілкування з іншими членами суспільства, а задля збагачення. Ринкові умови ставлять фірми чи підприємства у непросту конкуренцію, яка інколи приводить до неморальних методів дії [1].

Буддистська економіка значно відрізняється від сучасного світу, з притаманною йому цінністю матеріалізму. Буддизм вбачає суть цивілізації в очищенні людських характерів, які формуються в процесі праці. Водночас, буддизм не критикує матеріальні блага, а вважає, що розумним буде поєднання з ними [2, с. 643]. Багатство можна схарактеризувати як стан невизначеності людини, нестатку в чомусь, хаосу. Буддизм навчає не цінувати матеріальність, а надавати більшого значення духовності, реалізації та розвитку себе, як індивіда чи члена громади. При такій позиції, життя набуває іншого сенсу. Людина, яка цінує те, що є в її володінні, а не женеться за благами багатством, є набагато щасливішою. Адже відомо, що шлях до звільнення від страждань лежить саме через уникнення бажань [3, с. 36].

В той час, як матеріалістів цікавлять блага, то для буддиста головним є звільнення. Але слід пам'ятати, що буддизм не відкидає матеріальне забезпечення повністю. Шлях до звільнення ускладнює не забезпеченість, а відданість їй, не насолода приємними речами, а одержимість ними. Таким чином, основними поняттями буддистської економіки можна визначити простоту. Буддистська економіка ґрунтується на простоті й відсутності будь-якого примусу. Для європейського бізнесмена буддистський спосіб життя здається чудом через дивовижну раціональність його моделі: винятково малі витрати і задовільні результати. Головним для буддизму є не вибір між економічним зростанням і традиційною стагнацією бізнесу, а вибір своєрідного «середнього шляху», «проміжної економіки» між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю. Буддистам здається вкрай неекономічним і нераціональним складний покрій європейського одягу, добірний інтер'єр у сучасній квартирі, витончений кухонний посуд, столове приладдя та багато інших атрибутів європейського способу життя. В основі буддистської економіки, як і в основі проміжної, спрощеної технології,

лежить виробництво товарів з місцевих матеріалів і для місцевого споживання. Безрозсудна експлуатація природних багатств, вважають буддисти, є актом насильства над природою, яке веде до насильства над людьми, тобто буддійська економіка максимально екологічна. Матеріальна забезпеченість передбачає собою працю, яка в буддизмі є особливою формою активних медитацій, що допомагають людській свідомості включатися у роботу тіла. Також праця є засобом для досягнення необхідних благ. Представники цієї віри схильні до правила: «День працюєш – день вдосконалюєшся. День не працюєш – сто днів пропали даремно». Тож через працю людина вдосконалюється та наближається до духовного [4, с. 128].

Головною з причин діяльності кожного є потреби. Та потреби розглядаються як щось необхідне для підтримання життєдіяльності людини, розвитку особистості та її організму, розвитку суспільства загалом. Наші бажання є спонукальним важелем для економічно активних дій, задля задоволення потреб. Тому для фірми чи підприємства є необхідним правильно визначити потреби споживачів та задовольнити їх, тобто реалізувати свої бізнес інтереси. Буддизм стверджує, що до своїх бажань потрібно відноситись стримано, адже вони приносять людям страждання, роблять її слабкою та нікчемною. На думку відомого японського економіста та бізнесмена Шінічу Іноу, розвиток економіки не повинен піддавати руйнації навколишнє середовище, не може завдавати шкоди людям та знищувати природу. Шінічу Іноу пропонує таку формулу економічного устрою людства, яка долає недоліки капіталізму та соціалізму, зберігає їх позитивні аспекти та спи рається на гуманістичні ідеї буддизму. Серединний шлях буддійської економіки гарантує життєздатний розвиток без руйнації оточуючого середовища, без думного вичерпування природних та шкоди ресурс сам людським. Конкурентні механізми ринку, на думку Ш. Іноу, повинні працювати, не руйнуючи ні при роди, ні систем людських відносин. Цікавим є те, що Шумахер наводить приклад саджання дерев. Він стверджував, що коли людина садить дерево і дбає про нього, то вона думає про майбутнє покоління, забезпечуючи його ресурсами відновлення, переосмислює ставлення до природи та її вплив на неї [5]. Можна сказати, що буддизм постійно адаптувався до економіки певної історичної епохи, вносячи в неї поміркованість та людську індивідуальність.

Висновки. Отже, буддизм – надзвичайно давнє та складне релігійно-філософське вчення. Однозначно буддисти ставлять духовні цінності і потреби вище матеріальних, тому що вони вірять, що кінцевою метою життя є досягнення «просвітлення» в їхньому розумінні, але водночас вони не засуджують людей, котрі намагаються збагатитись матеріально в цьому світі, якщо методи, які ці люди використовують для збагачення є законними і нікому не шкодять.

Список використаних джерел:

1. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Джугла Н. До питання Українського східного Обряду у рішеннях Замойського скандалу 1720р. / Історія релігій в Україні. Львів, «Логос», 2005. С. 210-215.
3. Е. Ф. Шумахер «Мале прекрасне: економіка, в якій люди мають значення». –1973. -С. 76
4. Возьний К. Ретроспектива економічної думки: Економічні вчення буддизму// Вісник ТНЕУ. №1. 2010. С. 128
5. URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1359/53/1/5/>
6. URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1359/53/1/5/>
7. URL: <https://buklib.net/books/33016/>

ІДЕЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ: ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: Проблема буття людини завжди була актуальною в різні епохи існування людства, як для ідейних засновників, так і для філософських мислителів. Протягом цього часу наука і релігія постійно старалися поглибити свої знання у цій сфері, і зробити вклад як і в розвиток людини так і в розуміння сутності самого поняття людина. Для цього є доцільним зосередитися на основних парадигмах розвитку ідеї вдосконалення, що лягли в основу європейської культури.

Мета дослідження: Аналіз проблематики вдосконалення людини на основі вивчених робіт провідних європейських філософів та релігійних вчень. Об'єкт дослідження: концепція вдосконалення людини.

Предмет дослідження: ідеї вдосконалення концепції людини у світі, її сутності у рамках європейської культурно-історичної парадигми.

Завдання дослідження: дослідити основні ідеї вдосконалення людини, протягом часу розвитку європейського суспільства, під впливом релігії та традицій Заходу та Сходу. В різних релігіях поняття “досконалість” розуміється і сповідується по-різному. В ведичних традиціях східної філософії, щоб наблизитись до Бога, людина мала пройти чотири сходи життя: період релігійного учнівства (брахмачар'я), життя домогосподаря (гархаст'я), самітництво (ванпрастха) і аскетизм (санн'яспі). У дитинстві вивчають Самхіти. У юнацтві – одружуються і стає сім'янином Виховавши дітей, сім'янин, господар поступово відходить від мирських прав і усамітнівшись у лісах, веде життя одинака. У роздумах про зміст буття людина вивчає Упанішади і готується до стадії аскетизму. Аскетичне життя передбачає самообмеження тілесних і розумових можливостей. Аскет повинен жити милостинями, голову має постійно голити, одяг дозволялося носити лише жовтий [1].

Філософська доктрина буддизму стверджує, що життя людини повне страждань, і важливо покласти їм край. Не теоретизування про душу і світ, а пошук шляху звільнення людини від страждань є справжнім призначенням людини. Зміст буддистського вчення зводиться до пояснення “головного закону життя”: будь-яке життя є стражданням. Єдиний спосіб уникнути страждання – це вийти із сансари. Суть головного закону життя розкривають “чотири благородних істини”: життя повне страждань; страждання має причину; від страждань можна звільнитися, якщо відмовитися від бажань та пристрастей; дотримання “восьмеричного шляху” звільняє від страждань. Восьмеричний шлях складається із етичних заповідей Будди: правильний погляд, правильний настрій, правильна поведінка, правильне мовлення, правильний спосіб життя, правильне прагнення, правильна спрямованість думки, правильна зосередженість [1]. В даосизмі ідея полягає в тому, що природа, суспільство, кожна людина окремо підкоряється не Небу, а всезагальному закону – дао, який вносить порядок в хаос речей. Згідно з вченням, людині надзвичайно важливо зрозуміти сутність дао. Оскільки воно спершу існувало абсолютно, але не виразно, а ніни його сутність розкрито мислителями для людей, вони мусять пізнати дао і жити відповідно до його вимог. Пізнання дао відбувається через наслідки його дій, а вони виявляються через де – добродіє, там, де вона є, там діє дао; хто добродіє, той виконує закон дао. Внаслідок пізнання дао відбувається повернення людини до світової гармонії, злиття її з природою. Всі порушення нормального існування речей в природі є порушення її гармонії. Несправедливість, порушення суспільного порядку – теж порушення гармонії, але в суспільстві. Потрібна дія лао, щоб усунути ці порушення. Втручання людини не припустиме. Людина повинна дотримуватися принципу “недіяння”. Тому даосизм схвалює пустельництво, пасивне життя, яке віддає людину у владу стихійного розвитку подій [2].

У вченні софістів людина є мірою всіх речей, що означає: все на світі має сенс настільки, наскільки воно має сенс у людському існуванні. Істина і моральність, стверджували софісти, не є абсолютними, вони –відносні, вони розрізняються для кожної культури, для кожної людини, для кожної ситуації. Вони вважали що людина повинна покладатися лише на свій глузд і орієнтуватися лише на власні потреби [3].

Вчення про людину у Платона засноване на загальному для античної філософії уявленні про тотожність людини (мікросвіту) і Космосу (макросвіту). Але людина істотно відрізняється від простих і складних частин Всесвіту, бо має не тільки тіло, але й душу. Причому людська душа має три складових: розумний початок, вольовий і чуттєвий. Життя людини повинно перетворюватися на турботу про душу, її оточення від пристрастей. Пристрасті коріняться в людській тілесності, тому тіло є безумовним злом, “гробницею душі”. Із вчення про “ідеї” цілком логічно випливають уявлення про безсмертя людської душі, яке захищає Платон [3].

У європейській культуро-історичній традиції сама ідея про досконалість людини і шлях до неї була присутня ще у орфізмі [4], але першу філософську концепцію досконалості та вдосконалення людини вибудовує Платон, основа якої така є, як і в орфіків. Провідна ідея концепції полягає в тому, що людина покликана до досконалості і її можна реально досягти, ставши на шлях очищення, сутність якого –звільнення душі. Досягнення досконалості, таким чином, є нічим іншим, як реалізацією закладеної в людину програми –уподібнення Богу [5].

Наступним на що потрібно звернути увагу –це “Єдине: очищення від тілесного та низького” фундаментальне поняття європейської культури –“Єдине”, як мірило досконалості. Ця концепція продовжує платонічну традицію у європейській культурі. Досконалість у автора концепції Плотіна, як і у Платона, також перебуває не у цьому світі матеріальних речей, а у надчуттєвому бутті. Плотін висуває вчення про ієрархічну будову світу, верховним началом якого є Єдине (Першеєдине), яке ще іноді він називає Отцем чи Благом, потім по низхідній ідуть Дух (нус, розум) та Душа. Трійця Плотіна не є рівнозначною як Трійця у християн –Єдине є найдосконалішим началом; від нього й походить решта начал. Душа людини, за Плотіном, також має слід божественості, але долучившись до матерії, людина затьмарила свою душу. Тому метою життя людини є очищення від усього тілесного та низького, що можна досягти шляхом містичного сходження. Але, як наголошує Плотін, не слід забувати, що зрештою метою життя людини має бути не лише прагнення до безгрішності, а й до Бога. Принциповою позицією Плотіна було наголошування на ідеї досконалості та гармонійності світу. Звернувшись до пошуку внутрішньої, істинної людини, очищення її від впливів плоті, Плотін закликав до єднання з Богом як засобу до набуття людиною досконалості; у такому контексті ця думка містила нові погляди для того часу. Ідея Плотіна про три начала –Єдине, Дух та Душу знайшла своє продовження у такому контексті ця думка містила нові погляди для того часу. Ідея Плотіна про три начала –Єдине, Дух та Душа знайшла своє продовження у концепціях такого мисленника як Псевдо-Діонісій Ареопагіт.

Висновок: Отже поняттям “досконалість” та “розвиток”, не можливо дати точне визначення в межах культурного та релігійного світу, так як їх трактували по різному в залежності від релігійних та культурних традицій. Також варто відзначити значимість площини “людина –Бог” у європейських парадигмах, так як в значній мірі досконалість людини визначалася через її місце стосовно Бога. Якщо розглядати вчення Платона то найбільш важливим для досягнення досконалості є ідея блага, а Плотін у своєму вченні виділяв ідею Єдиного як найдосконаліше.

Список використаних джерел:

1. Освіта. ua / Східна та західна філософська думка: порівняльний аналіз. Реферат URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12737/>
2. Освіта. ua / Суть та провідні ідеї даосизму. Реферат URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20239/>
3. StudFilesФайловий архів студентів / Тема 6. Філософія стародавнього сходу та антична філософія URL: <https://studfile.net/preview/8720917/>
4. Вікіпедія: Вільна енциклопедія / Орфізм URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

5. Вікіпедія: Вільна енциклопедія /Платоназм URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

*Іванців Назар,
студент гр. ДИЗ-11,
Соціально-гуманітарного факультету, ЗУНУ*

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність теми дослідження: полягає у визначенні цілей та спрямованості бізнесу, маркетингу та підприємств стосовно культури, духовного світогляду та моральних цінностей.

Мета дослідження: дослідити характер бізнесмена, ставлення бізнесмена до співробітників, моральні цінності бізнесу, які погляди бізнесмена на подальший ріст кар'єри, та як зміниться його світогляд.

Об'єкт дослідження: етика бізнесу, як моральний принцип життя.

Предмет дослідження: етика бізнесу.

Завдання дослідження: етика бізнесу розробляє моральні принципи ставлення бізнесмена до його бізнесу та ділить людей на різні гілки суспільства. За допомогою ділової етики відбувається регулювання відносин між суб'єктами ринку при дотриманні договірних зобов'язань та дотримування права. Саме етика бізнесу є важливою ланкою нашого суспільства. Отож, ми поспробуємо дати відповідь на питання: «Що це, з чого почався розвиток етики бізнесу та як буди морально багатим у даній сфері?» Бізнес-етика як окремий напрям виникла на основі сполучення потреб та інтересів бізнесу і науки (прикладної етики) в ХХ ст. У 80–90-х рр. ХХст. бізнес-етика стала частиною корпоративної культури і набула всесвітнього масштабу. В останнє десятиліття з'явилися міжнародні центри з бізнес-етики. Бізнес-етика стала предметом викладання у провідних університетах, бізнес-школах. У країнах із розвинутою ринковою економікою дослідження щодо єдності етики і бізнесу досягнули певного рівня. На думку британського науковця Б. Піпегельммілі провідною країною в цьому напрямі дослідження є США. З етики бізнесу у США читається більше ніж 500 курсів лекцій в університетах, присвячено близько 50 монографій, видається декілька газет («Газета з етики бізнесу», «Бізнес і професійна етика»), [1].

Комп'ютерний каталог Каліфорнійського університету налічує більше ніж 340 назв книг і статей, присвячених цій проблемі. Етика бізнесу – це правила, норми, що регулюють відношення суб'єктів бізнесу. Можна виділити три рівні етичних правил, що існують у сучасному бізнесі: Нормативні принципи, зафіксовані в загальнолюдських етичних нормах (не вкради, не убий, не давай неправдивих свідчень), які, зазвичай, ґрунтуються на системі – елігійних переконань, недотримання яких призводить до психологічного дискомфорту. Професійні правила певного регіону. Корпоративні Супової поведінки на рівні фірми, організації. «Бізнес». одне з понять, що характеризує феномен західного суспільстваХТМ Пільнолюдське досягнення, результат соціальної еволюції. Практика бізнес-етики засвідчує її життєздатність, вона реально застосовується в «організаціях, сприяє реалізації наукового потенціалу вчених у сфері гуманітарних наук. У зарубіжній науці на сьогодні склалася певна концепція щодо визначення взаємодії бізнесу і етики. [2]. Наприклад ШБодлер вважав комерцію сатанинською справою, найбільш підлою та нищею формою егоїзму. Між іншим, етика бізнесу є однією з багатьох (серед інституціолізованих людських діяльностей) «професійних етик», цікавих виключно тим, що кожна з них виявляє професійні ситуації, в яких виникають моральні проблеми. Бізнес (підприємництво) не є І виключенням [3, с. 2].

На основі вищенаведеного, питання «чи моральний бізнес» можна трактувати як, чи «моральне взагалі суспільство», оскільки, якщо визнано, що в підприємстві існує можливість ігнорувати мораль, то і суспільство не завжди і не в усіх своїх проявах моральне, внаслідок цього етика бізнесу – це, по суті, «етика суспільства». Канадський професор Д. Брейбрук вважає, що «саме теоретичне пояснення суперечних проблемних ситуацій, що будується на загальних принципах класичної етики, здатне внести ясність і логіку в систему Я мотивації бізнесмена, визначити конкретну лінію його поведінки»[1].

І далі «Бізнес, подібно державі, родині й історичним здійсненням Я християнства, надто багатогранний, щоб можливо було судити про нього з простих позицій добра і зла». [2].

Однак, якщо бізнесмени в змозі поставити себе на місце суспільних активістів, то поставити себе на місце бізнесменів, не знаючи підприємницької діяльності, й попередньо вважаючи її аморальною, неможливо. Коли Сократ спитав свого співрозмовника, що означає благочесна поведінка, той з наївною упевненістю, відповів, що це означає робити так, як він робить. І деякі з найбільш енергійних суспільних активістів дуже нагадують цього сократівського співрозмовника. Рисами успішного підприємця в той І час вважалися: знання і досвід, передбачливість і обережність, ощадливість, вірність слову. Ці риси свідчили про міцну репутацію купця. Не можна сказати, що образ ((досконалого купця» став для більшості об'єктом для наслідування [1].

Ділові люди могли обдурювати, порушувати угоди, отримувати прибуток нечесним способом. Однак на початку ХХ ст. у підприємницькому середовищі поступово почали формуватися інші ціннісні орієнтації, форми відносин між підприємцями і владою, що знайшли своє втілення в діяльності багаточисленних організацій. Про їх вплив на господарське життя вказує той факт, що представники цих організацій запрошувалися як рівноправні партнери в урядові органи. Підприємці приймали участь у розробці програм, ефективно відстоювали власні інтереси. Саме на початку ХХ ст. підприємці визначають принципи ведення справ, основою яких є етичні принципи: Поважай право приватної власності, люби та поважай людину, будь вірний своєму слову, живи за доходами, будь цілеспрямованим, поважай владу. Кілька століть світове підприємницьке співтовариство йшло до злиття в єдине двох основоположних засад бізнесу – моральності та успіху. Багато в цьому напрямі зробили американські підприємці. [4].

Етика стала фундаментом бізнесу. Високі етичні стандарти – основою успіху. Вона була покликана стримати «жагу наживи», збалансувати оцінні судження в умовах поляризації багатства. У той же час права людини, у тому числі і права споживачів, і необхідність захисту навколишнього середовища більше не могли ігноруватися компаніями не тільки через ризик застосування санкцій до них, але й через загрозу втрати довіри. Турбуючись про свій імідж, національні компанії об'єднуються в асоціації, які все більше починають керуватися етичними принципами. Створюються міжнародні організацій, які впроваджують принципи бізнес-етики.

Висновок: Отже бізнес етика є основним принципом людської моралі та показує, як людина міняється після того, як одержує певну владу чи посаду над іншими нищими гілками суспільства. Та відкриває всю лицемірну сторону бізнесмена.

Список використаних джерел:

1. Актуальність етики бізнесу. URL: https://stud.com.ua/19252/etika_ta_estetika/aktualnist_etiki_biznesu.
2. Бізнес-етика: історія та сучасність. URL: http://7/e-pidruchniki.com/content/433_21Biznes_etika_istoriya_ta_sychasmst.html.
3. Культура бізнесу. URL: <http://7/repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/16556/1/JeKqiH%201%20KynbTyra%206i3Hecy.pdf>.
- 4 Етика бізнесу. URL: <https://www.pharmacencyclopedia.com.ua/article/8098/etika-biznesu>.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність теми дослідження. Суспільство –це не просто сукупність людей, які проживають, наприклад, у певній країні. Сутність суспільства, його стан виявляється у соціальній взаємодії людей. Саме вступаючи в соціальні взаємодії, кожна людина є одночасно і «продуктом» суспільства, і його «творцем». Кожен із нас упродовж свого життя засвоює окремі переконання та моделі поведінки, які існують у суспільстві але водночас своїми щоденними діями та взаємодіями долучається до творення поточного стану суспільства, пропонуючи щось нове або відтворюючи існуюче. Тому обрана проблематика дослідження є актуальною на сьогоднішній день.

Мета дослідження: розкрити особливості розвитку українського суспільства на сучасному етапі.

Об'єктом дослідження є філософія людини на етапі сучасного розвитку суспільства.

Предметом дослідження є розвиток українського суспільства на сучасному етапі.

Завдання дослідження-проаналізувати особливості та тенденції розвитку теперішнього українського суспільства.

Тенденцію розвитку суспільства, місце людини в ньому, духовні особливості людства вивчає соціальна філософія. Наше суспільство є дуже важкою системою, воно формується в міру розвитку здатності людей відокремлювати людей від природи. Тому філософія виділяє такі групи факторів, які можуть визначити розвиток українського суспільства: праця (людська діяльність); спілкування (колективний характер діяльності і життя);свідомість (пізнання та осмислення людської діяльності). На сьогоднішній день існують різні форми суспільства, вони суттєво відрізняються одне від одного, за якимось певними своїми параметрами. Але що ж саме лежить в основі суспільного українського розвитку? Саме у це питання потрібно розглянути. У розвитку сучасного українського суспільства на першому місці стоїть стабільність. Це характеризується тим, що механізм і структура функціонування суспільства є майже незмінними. Навіть незначні зміни відбуваються протягом тривалого часу. Розвиток забезпечує суспільству перехід на якийсь новий, вищий рівень. «Кожне суспільство створює механізми, що забезпечують стабільне відтворення властивих йому відносин в усіх сферах суспільного життя і одночасно сприяють розвитку як утвердженню нових інститутів, зміні інституційних характеристик. Розвиток характеризується багатовимірною природою. Він починається в точках біфуркації й готується в ході етапу стабільності численними економічними і позаекономічними флуктуаціями. Флуктуації в суспільстві відіграють роль рушійних сил розвитку, тому їх аналіз є одним з необхідних етапів дослідження проблеми суспільної стабільності та розвитку. Проте вони часто настільки слабкі, а їх сигнали такі незначні, що можливі ефекти будуть надто малими або навіть протилежними очікуванім. Стабільне суспільство –це суспільство настільки стійке, що може нормально функціонувати протягом життя багатьох поколінь, не підриваючи власну соціально-економічну систему. Стабільне суспільство задовольняє сьогоднішні потреби, не ставлячи під загрозу можливості для задоволення потреб майбутніх поколінь. Проте сама стабільність буває різна. Одна справа –низький (дезінтегрований) рівень стабільності, а зовсім інше –високий рівень стабільності, який є характерним для ефективного солідарного громадянського суспільства.» [1, ст. 41].

Для розвиненого суспільства цінним є людина й рівень її життя. «Саме розвиток економіки надає можливість кожному індивіду заробляти на гідне життя власною чесною працею. Лише після того, як будуть досягнуті зримі позитивні зрушення в економічному розвитку, можна говорити про сталий розвиток усіх членів суспільства. Тим самим будуть створюватися інституційні умови для зміни способу життя громадянського суспільства.» [1, ст. 45].

У ХХІ ст. як ніколи раніше виявив себе величезний інноваційний потенціал культури, здатної докорінно змінювати життя людей. У першу чергу це пов'язано з науково-технічною

культурою. За оцінкою фахівців, сучасний науково-технічний прогрес призводить до того, що кожні 5-6 років відбувається зміна поколінь техніки. Це означає, що відповідним чином повинні змінитися професійні знання і навички людей, їх спосіб життя, потреби. Детермінантами розвитку людської суб'єктивності є власність і суспільство. В той же час, рівень зростання «суспільного багатства», тобто прогрес суспільства знаходиться в прямій залежності від ступеня розвитку різносторонності людських якостей молодого покоління. Модернізація всіх сфер суспільного життя досить різко за останні роки змінила соціальні умови формування соціальної позиції молоді. Питання про позицію молодого покоління, його відношення до змін, що відбуваються, має велике політичне значення, але є ще значення духовності, яка є «здатністю переводити універсум зовнішнього буття у внутрішній всесвіт особистості на етичній основі, здатністю створювати той внутрішній світ, завдяки якому реалізується тотожність людини самій собі, її свободи перед ситуаціями, які постійно змінюються. Духовність, зрештою, приводить, в деякому сенсі, до смислової космогонії, з'єднання образу світу з етичним законом особистості» [2, с. 213].

«Демократична правова держава створює належний соціоекономічний простір для актуалізації активних і креативних особистостей, дбаючи про створення єдиних для всіх «правил гри» в суспільстві. Держава одночасно будує справедливі «соціальні ліфти», якими можуть скористатися члени суспільства. Навпаки в недемократичному суспільстві закон і порядок не дотримуються, а безпека громадян не забезпечується. Обмеження рівня соціальної нерівності – важлива інституційна передумова зниження потенціалу нестабільності в українському суспільстві [3, с. 46].

Висновки. Отже, розуміння сучасного суспільства і людини – одне з найбільш складних і водночас найбільш важливих завдань соціальної філософії. Опрацювавши, наукові праці можна дійти до висновку, що розвиток українського суспільства визначають певні фактори про які йдеться в статті.

Список використаних джерел:

1. Лагутін. В. Можливості інституційного аналізу суспільної стабільності та розвитку// Вісник Київського національного торговельно-економічного університету 2018. № 3. С. 37-52.
2. Крымский С. Б. Контуры духовности: Новые контексты индивидуальности / С. Б. Крымский // Вопросы философии. 1992. № 12. 217 с.
3. Человек и общество (основы современной цивилизации). Москва, Геликон, 1992. 305 с.

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. В умовах перехідного періоду Україна не лише вижила як самостійна держава, а й зробила впевнені кроки шляхом системного оновлення всіх сфер суспільного життя, його демократизації, прилучення до надбань сучасного цивілізаційного розвитку, європейських цінностей. Попри всі складнощі, з жовтня 1994 року перетворення відбуваються і в економічній сфері – в Україні чітко визначено курс на формування сучасної ринкової економіки. Все більшою мірою утверджуються економічна свобода, можливості вільного вибору сфери господарської діяльності, самоствердження та реалізації особистості. В процесі трансформації суспільства зазвичай відбуваються радикальні зміни і в свідомості громадян. Адже здатність більш-менш точно оцінювати економічну ситуацію, адекватно діяти в новому економічному просторі залежить від особливостей економічної свідомості особистості, а також дедалі більшого значення набуває і економічний спосіб мислення. Сьогодні люди зрозуміли, що їх економічний стан залежить у першу чергу від них самих. Особливо це стосується найбільш дієздатної частини населення, молоді, людей, що отримали у своє розпорядження власність. Саме цей соціальний прошарок і стає нині основним гарантом дальшого поглиблення реформ, курсу ринкових перетворень, яким Україна іде у нове тисячоліття.

Мета дослідження: визначення особливостей індивідуальної економічної свідомості та економічного мислення в умовах ринкової економіки.

Об'єкт дослідження – економічна свідомість як форма суспільної свідомості та «нове» економічне мислення.

Предмет дослідження – економічна свідомість, її суть, роль та значення в умовах ринкової економіки України. **Завдання:** здійснити порівняльний аналіз «економічної свідомості» та «індивідуального економічного мислення» та визначити умови і критерії формування сучасного (нового) економічного мислення. Економічна свідомість піддає дійсність емоційній оцінці, забезпечує економічну діяльність – у попередньому проектуванні дій і передбаченні їх наслідків, контролюванні економічної поведінки і керуванні нею, у здатності людини справлятися в навколишньому матеріальному світі, у власному економічному житті. Отже, економічна свідомість – не просто образ економічної дійсності, а особлива форма психічної діяльності, орієнтована на відображення і перетворення економічної дійсності [1, с. 14]. Уперше поняття «економічна людина» (Homo economicus) увів у науковий обіг англійський учений, економіст і філософ А. Сміт (1723 – 1790). Головна його робота «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776). Основою наукової теорії А. Сміта було бажання поглянути на людину з трьох сторін: з позиції моралі, з державної позиції, з економічної позиції [4, с. 62].

Економічна індивідуальна свідомість – це й той «економічний світ» даної конкретної особистості, що виражає її (особистості) ставлення до економічної діяльності. Економічна індивідуальна свідомість визначається економічними обставинами життя людини, її місцем у системі економічних взаємин (як їх суб'єктом), освітою, вихованням, життєвим виробничим досвідом. Але індивідуальна економічна свідомість за своїм характером соціальна, тому що суб'єкт виробничих взаємин – «продукт» суспільно-економічних умов. Отже, економічна свідомість працівника є відображення суспільної економічної свідомості. Суспільна економічна свідомість відноситься до індивідуального, як загальне до одиничного. Їхнє співвідношення визначається діалектикою одиничного і загального, різнобічним зв'язком особистості і суспільства, насамперед в економічному житті. Індивідуальне економічне мислення і свідомість набагато конкретніші й розмаїтіші, ніж суспільні. Економічна

свідомість миттєво пов'язує, співвідносить те, що людина бачила, почула, і те, що вона відчула, подумала, пережила. Для кращого її розуміння слід зупинитися на її структурних компонентах, серед яких виділяють: *економічні емоції і відчуття*, які в свою чергу можна поділити на: практичні емоції (задоволення результатами і процесом праці); гностичні емоції (пов'язані з пізнанням); глоричні емоції (прагнення визнання і шани); пугнічні емоції (бажання подолати небезпеку, відчуті азарт, ризик); альтруїстичні або егоїстичні емоції при обміні і розподілі і т. д.; *перцептивна сфера економічної поведінки* (дослідження сприйняття грошей, ставлення до речей, товарів, послуг, неусвідомлювана перцепція в рамках маркетингової гілки економічної психології – психологія споживача, реклами, методів продажу товарів); *вольові компоненти економічної свідомості*; *економічні уявлення і економічне мислення* [3, с. 76].

Економічне мислення властиве кожному суб'єкту і виступає як відображення в його економічній свідомості власного сприйняття економічних явищ і процесів. Визначальним фактором змісту економічного мислення є характер існуючих відносин власності, місце людини в суспільному розподілі праці, рівень її освіти. Формування сучасного економічного мислення неминуче супроводжується подоланням сформованих стереотипів. У цьому процесі чимало перешкод, і головні з них – інертність, стереотипність. Збереження старих, відживаючих поглядів і уявлень в змінених умовах економічного і соціального розвитку багато в чому спирається на досвід минулого. Проте значною мірою подібні стереотипи спираються на налагоджені структури управління та процедури прийняття рішень. Соціально-економічні труднощі і втрати, практично неминучі при вирішенні протиріч між вимогами зміненої економічної ситуації і старими поглядами, – це ціна, яку платить суспільство за живучість стереотипів економічного мислення та поведінки [5, с. 24]. Економічне мислення – категорія, котра постійно перебуває в «русі», у розвитку, що визначається як внутрішніми потребами індивіда, так і соціально-економічними обставинами, що його оточують. Сучасний стиль мислення повинен орієнтуватися на соціальну оцінку і здобутки науково-технічної революції, а не на традиційне уявлення про те, що її наслідки повинні бути оцінені з суто економічних позицій. Останнє є завданням другорядним, залежним від завдань значно вищого рівня, пов'язаним зі збагаченням праці, її змісту й умов, задоволеності нею, тобто – проблемою соціального порядку, котра, головним чином, формує всебічно розвинену особистість не тільки як суб'єкта господарювання, але і як кінцеву мету, що є основною закономірністю майбутнього людського суспільства. На жаль, у галузі технологічного поступу наша країна може похвалитися лише окремими прикладами, у цілому ж наука перебуває в занепаді.

За даними ООН, у період 1990 – 2000 рр. Україна витратила на дослідження і розробки 1 % ВВП, у той час як, наприклад, Швеція – 3, 8 %, Ізраїль – 3, 7 %, Японія – 2, 8 %, Південна Корея – 2, 7 %, Швейцарія – 2, 6 %. У 2001 р. на наукові дослідження і розробки в розрахунку на душу населення в ЄС витрачено 430 євро, у США – 1005 євро, а в нашій країні – 8 євро [6]. Сучасне життя потребує нових підходів і правил. Ринкова економіка сьогодні встановлює свої вимоги до особистості і навіть змісту освіти. У такій системі малоосвічена людина не зможе себе проявити, адже від неї сьогодні чекають не просто роботи, а роботи якісної, ініціативної, творчої. Вибір моделі економічної поведінки визначається умовами життєдіяльності людини: рівнем освіти, виховання, культури, соціальним оточенням, економічним досвідом, індивідуальними нахилами і симпатіями.

Якщо суспільна свідомість не буде настроєна на ринкову хвилю, то ринок не формуватиметься. Цей процес може затягтись, а то й піти у якомусь іншому напрямі. Основними функціональними формами актуалізованої економічної свідомості можна вважати знання, оцінку й переконання. *Знання* – це суто когнітивний продукт економічної свідомості, засвоєна суб'єктом отримана ззовні або самостійно вироблена ним економічна інформація. Економічні знання передбачають збереження в пам'яті засвоєного матеріалу для того, щоб застосовувати його на практиці в реальних економічних ситуаціях, а також для отримання нових економічних знань. Історія формування і розвитку економічного знання показує, що воно завжди було взаємопов'язано з філософією. Філософія економіки – це новий рівень в розвитку пізнавальних здібностей людини по освоєнню економічної дійсності. Як і сьогодні, так і в історії, економічне знання завжди було наповнене філософськими пошуками вищих

сми́слів буття. Кожна економічна теорія –це не тільки роздуми про власність, вартість, товар, гроші, капітал, торгівлю, але в першу чергу модель облаштування буття людини [2, с. 26]. *Економічні оцінки* –це результат співвідношення поточної економічної інформації з попереднім економічним досвідом, збагачений емоційним ставленням згідно вагомості для суб'єкта інформації. *Економічні переконання* –це стійка, упорядкована система поглядів, яка виступає в якості економічного світогляду суб'єкта. Формування таких переконань спирається на глибокі знання та оцінки економічних явищ, але вони не переходять у переконання автоматично, а виробляються на основі особистого економічного досвіду людини в результаті економічної діяльності. Економічні переконання, що стали мотивом поведінки людини, визначають її ставлення до економічної сфери діяльності.

Висновки. Економічна свідомість –це внутрішньо суперечливе, багаторівневе утворення, яке в узагальненому вигляді відображає ступінь знайомства суб'єкта з економікою і раціональне до неї ставлення; це системна складова свідомості, вищий рівень психічного відображення людиною економічних феноменів. У сьогоdnішніх ринкових умовах, коли йдеться не просто про певні локальні соціально-економічні перетворення, а про становлення нової економічної системи, що зберігає все нагромаджене позитивне і добудовує себе належними елементами сучасного світового устрою, потрібні «нове» економічне мислення та адекватна, змінена економічна свідомість. Оскільки, ринкова економіка України прагне до модернізації, то не можна забувати, що ринок будують люди, від їхніх свідомості, бажання, розуміння залежить дуже багато. Економічна свідомість відіграє велику роль в житті суспільства, передусім в його виробництві, вона може сприяти його зростанню, а може стати гальмом.

Список використаних джерел:

1. Бабосов О. М. Экономическая социология. / Бабосов О. М. М. : УП «Технопринт», 2004.
2. Базилевич В. Д., Ильин В. В. Философия экономики. История / В. Базилевич, В. Ильин. К. : Знання; М. : Рыбари, 2011. 927 с.
3. Дейнека О. С. Экономическая психология / Дейнека О. С. СПб: Издательство СПбГУ, 2000. 106 с.
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатств народов / А. Смит. М., 1993. С. 88.
5. Соколова Г. Н. Экономическая социология. / Соколова Г. Н. Мн. : Наука и техника, 1995.
6. Соціально економіка: навч. посіб. URL: <https://buklib.net/books/25811/>

ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЖИТТЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Актуальність теми дослідження хвилює і дратує в глибині душі кожної людини. Людина може на якийсь час, і навіть на дуже довгий час, зовсім забути про нього, поринути з головою чи в буденні інтереси сьогодення, в матеріальні турботи про збереження життя, про багатство, достатку і земних успіхи, або в будь-які надособисті пристрасті і «справи» – у політику, боротьбу партій тощо.

Мета дослідження полягає у розширенні розуміння сенсу життя людини.

Завдання дослідження: проаналізувати уявлення про сенс життя людини; розкрити питання про сенс життя людини як ключової світоглядної проблеми.

Об'єкт дослідження: сенс життя людини як філософська проблема.

Предмет дослідження: людина в системі суспільних відносин. Методи дослідження: системний аналіз, філософсько-антропологічна методологія, порівняльно-історичний метод та ін. Сенс життя – одна з традиційних проблем філософії, теології та художньої літератури, де воно розглядається переважно з точки зору визначення того, у чому полягає найгідніший людини сенс життя. Сенс життя кожної людини унікальний і неповторний, як і її життя. Людина завжди вільна у виборі сенсу і в його реалізації. Але свободу не можна ототожнювати зі свавіллям, її слід сприймати з точки зору відповідальності. Людина відповідає за вірно знайдений і реалізований сенс свого життя, життєвих ситуацій, що в них вона потрапляє. Людина повинна йти за своїм покликанням, у якому життя набуває сенсу. Відчуті і знайти своє покликання їй допомагає самопізнання, відповідальність за реалізацію свого призначення, що на Землі допомагає узгодити універсальні життєві цінності з конкретними життєвими ситуаціями [1, с. 115-123].

Не в усі часи і далеко не всі люди приділяють постійну увагу такому питанню. Уявлення про сенс життя складаються в процесі діяльності людей і залежать від їхнього соціального становища, змісту розв'язуваних проблем, способу життя, світорозуміння, конкретної історичної ситуації. У сприятливих умовах людина може бачити сенс свого життя у досягненні щастя і благополуччя; у ворожому середовищі існування життя може втратити для неї свою цінність сенс. У сиву давнину і в часи традиційного суспільства життя переважної більшості людей відбувалось у стихії усталених форм існування і, напевно, мало хто з тих людей часто вдавався до думок про смисл життя. Кожна людина повинна особисто пережити пошуки свого смислу. При цьому йдеться про стратегічний вибір життєвого шляху, або принаймні про вироблення загальної установки на життя. Майже щодня ми зустрічаємось з вибором: є чи нема смислу робити те або інше, чи є сенс йти туди або зустрічатись з тим, хто нам не до вподоби. Такі вибори не зачіпають глибинних цінностей, таких як, скажімо, варто чи не варто жити взагалі. Як варіант найбільш загального, так би мовити, глибинного підходу до знаходження смислу життя можна навести такий, що пов'язаний з визначенням сутності людини [2, с. 33-41].

Відомо, що родова сутність будь якої іншої живої істоти майже повністю реалізується в її індивідуальному житті. До того ж ця сутність є завершеною. Будь-яка свійська або дика тварина, якщо стороннє лихо не зашкодить її здоров'ю й життю, обов'язково відтворить в індивідуальному бутті все те загальне, що властиве виду, до якого вона належить. Між іншим родова сутність людини є відкритою, незавершеною, тобто такою, що знаходиться весь час в становленні, вона розгортається в історії роду людського. Людська індивідуальність за час свого існування не вичерпує життя роду. Тому індивід, який хоче визначити смисл свого життя, може поставити собі за мету дбати про те, аби за час свого життя найповніше реалізувати в ньому родові досягнення людства: в науці, мистецтві, громадському житті, спілкуванні, політичних процесах. Смисл знаходиться в русі шляхом кращих здобутків

людства і їх помножуванні власними досягненнями, у прагненні до того, щоб набути власного досвіду по повному циклу перебування в світі (вирости фізично й морально здоровим, набути широких знань і здобути любиму професію, пережити закоханість і одружитись, виховати дітей і порадити внукам, дійти мудрості й прощення людям їх недоліків тощо). Життя людини повне смислу до самого кінця – до самого останнього подиху. І поки свідомість не покинула людину, вона повинна постійно реалізовувати цінності й нести відповідальність. Вона відповідальна за реалізацію цінностей до останньої миті свого існування» [3, с. 3-7].

Аналіз філософських шкіл і напрямків дозволяє виділити основні підходи до розуміння сенсу життя в історії філософії: немає ніякого сенсу, або Він не доступний людському пізнанню; сенс життя полягає в самому житті; сенс життя в тому, щоб побудувати будинок, посадити дерево, виростити дітей і т. д.; є тільки земне щастя і треба прагнути, отримати його якомога більше, тому що абсолютного сенсу життя немає; зміст життя полягає в релігійному розумінні світу як прагненні до посмертного існування душі. Загалом, кожна людина повинна особисто пройти процес пошуку власного сенсу життя і в подальшому його реалізувати. Реалізація сенсу є для людини імперативною необхідністю через закінчення, обмеженість і незворотність буття людини в світі, неможливість відкласти щось на потім, неповторність тих можливостей, які представляє людині кожна конкретна ситуація. Здійснюючи сенс свого життя, людина здійснює тим самим себе. Крім того, дослідження життєвого сенсу і мети показують, що не має значення, як ви отримуєте це почуття сенсу і мети в житті. Найголовніше, – це те, що ви відчуваєте своє життя як таке, що має сенс і мету. Ключове питання полягає не в тому: «Що таке сенс життя?». Насправді дослідження показують, що немає однозначної відповіді на це питання. Єдине питання, яке має значення: «У чому полягає сенс життя саме для вас?». Кожен з нас може сформулювати свою власну відповідь на це питання. Головне – ставити це питання самому собі і шукати на нього відповідь. Це не обов'язково повинна бути якась велика мета, досить і «невеликої» цілі (або цілей), і після того, як ви знайдете свій особистий сенс життя, ви гарантовано отримаєте почуття впевненості в собі і краще розуміння своїх устремлінь в житті. Знайшовши свій власний шлях у житті, ви будете щасливі і здорові! Головне – жити у відповідності зі своїми цілями, а не чужими. Недавні дослідження показують, що люди, які відчувають, що їх життя має сенс, значно покращують відчуття благополуччя і навіть фізичного здоров'я. Наприклад, Майкл Ф. Штегер, психолог і директор лабораторії з вивчення сенсу і якості життя в Університеті Колорадо (США), виявив, що багато людей більш успішні від розуміння того, що їхнє життя, як і вони самі, вписуються в навколишній їх світ. Вони більш задоволені не тільки на побутовому рівні, але також і на роботі. Смысл знаходиться в русі шляхом кращих здобутків людства і їх помножуванні власними досягненнями, у прагненні до того, щоб набути власного досвіду по повному циклу перебування в світі (вирости фізично й морально здоровим, набути широких знань і здобути любиму професію, пережити закоханість і одружитись, виховати дітей і порадити внукам, дійти мудрості й прощення людям їх недоліків тощо). Життя людини повне смислу до самого кінця – до самого останнього подиху. І поки свідомість не покинула людину, вона повинна постійно реалізовувати цінності й нести відповідальність. Вона відповідальна за реалізацію цінностей до останньої миті свого існування» [4].

Висновок. Людина осмислює власне життя і життя оточуючих, насамперед виходячи із власного світогляду і переконань, загального становища і розвитку суспільства. Самопізнання може допомогти кожній людині знайти та реалізувати свій сенс життя. Сенс життя завжди можна знайти, але його швидше варто виявити, аніж вигадати, довільно сконструювати. Сенс життя кожної людини унікальний та неповторний, як і її життя. Людина завжди вільна в тому, щоб знайти та реалізувати сенс життя. Але свободу не можна ототожнювати з свавіллям, її варто сприймати з точки зору відповідальності. Людина відповідає за вірно знайдений та реалізований сенс життя, життєвих ситуацій, проте, слід не тільки знайти сенс, але й реалізувати його. Тому людина обирає не сенс, а покликання, в якому життя набуває сенсу. У знаходженні та реалізації сенсу життя людині може допомогти самопізнання, виявлення власного призначення, а також її совість, що узгоджує універсальні смисложиттєві цінності з конкретними життєвими ситуаціями.

Список використаних джерел:

1. Володін П. В. Сенс життя людини як філософська проблема / Гуманітарний вісник ЗДІА, 2012. №51. С. 115-123.
2. Жулінський М. Сенс життя у світлі теорії еволюційної свідомості / М. Жулінський // Збірник наукових праць. 2013. №3. С. 33-41.
3. Делокаров К. Х. / Нові аспекти одвічної проблеми. / / Сенс життя: досвід філософського дослідження, 1992. С. 3-7.
4. Шердаков В. Н. Сенс життя як філософсько-етична проблема / / Філософські науки. 1985.

КРАСА ЯК АТРИБУТ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження зумовлена суперечливістю тенденцій сучасного суспільного розвитку: з одного боку, ми є свідками своєрідного культу краси, який інтенсивно експлуатується засобами масової інформації, рекламою, монументальним будівництвом і архітектурою; з іншого боку, повсякчас доводиться мати справу зі спрIMITизованим утилітаризмом, із голим, доведеним до абсурду практицизмом, у межах якого часто не знаходиться місця не лише красі, а й навіть здоровому глузду. Невід'ємною ознакою сучасності є тотальне поширення масової культури, яка не лише невибаглива до канонів краси, а й часто налаштована відверто вороже до всього, «що знаходиться вище середнього рівня». У сфері реального художнього процесу продовжують домінувати зразки високого мистецтва, котрі підтвердили своє реноме аксіологічно-етичного взірця впродовж століть, але масова свідомість у цілому перебуває під впливом культури невисокого гатунку, і саме цей тип культури в наш час визначає суспільний формат світосприйняття, формує світоглядні пріоритети, естетичні вміння й навички широких верств, детермінує рівень потреб і розвиненість смаків.

Мета дослідження полягає в узагальненні змістовно-функціональних характеристик краси як атрибуту природи і культури.

Окреслена мета потребує виконання таких взаємопов'язаних дослідницьких завдань: розкрити історичний характер впливу краси на людину і її суспільнебуття.

Об'єкт дослідження природа і культура як середовище функціонування краси.

Предметом дослідження є змістовно-функціональні аспекти краси як атрибуту природи і культури.

Поняття краси, можливо, одне з найбільш складних для значення. Ним у різні часи позначали як цілком конкретні, так і досить ефемерні явища. Ще більше плутанини додає те, що краса – поняття суб'єктивне, і це можна побачити хоча б на прикладі того, як змінювалися уявлення про прекрасне протягом століть (іноді досить радикально).

Краса також може бути характеристикою дуже різних явищ: краса людської зовнішності, внутрішня краса, краса як атрибут мистецтва, краса ідей і рішень, краса навколишніх речей і нарешті – краса природи (як щось, що в європейській культурі почали цінувати відносно пізно).

Складно говорити про появу поняття краси і не потрапити пальцем в небо. Як і будь-яке інше явище, пов'язане з людським сприйняттям, ми можемо говорити про красу лише в зв'язку з тими часами, коли у нас з'являються свідчення усвідомленого вживання цієї категорії: коли зображення того, що вважалося ідеалізованим уявленням про прекрасне, супроводжувалося текстами, в яких пояснювались різні аспекти краси, тобто – з появою цивілізацій стародавнього світу. У класичних історіях еволюцію краси, як правило, простежують починаючи з античних часів Стародавньої Греції [1].

Поняття прекрасного змінювалося і трансформувалося в залежності від епохи й провідної ідеології. В один час прекрасне могло бути синонімом істинного, а в інше – гарного і доброго, потім воно могло асоціюватися з чимось приємним. Відповідно, змінювалися і антоніми до поняття краси, і зовсім не обов'язково «красиве» протиставлялося «жахливому», «потворному». Наприклад, в середні віки прекрасне відповідало корисного, чомусь, що виконувало свою природну функцію. А в XVIII столітті з'явилася досить цікава тенденція зіставляти і протиставляти категорії прекрасного і піднесеного. Також з часом змінилося розуміння співвідношення понять «істини» і «краси»: у древніх греків істина породжувала красу, а вже у романтиків краса породжувала істину.

Залежно від епох змінювалося уявлення про гармонію внутрішньої і зовнішньої краси. Наприклад, в епоху Відродження були впевнені, що зовнішня краса відображає гармонійний і прекрасний внутрішній світ. Але вже з XVII століття на зміну цієї впевненості приходить сумнів: зовнішня краса може приховувати внутрішнє каліцтво або зло і навпаки – зовнішнє потворність не відображає внутрішньої краси людини [2]. Якщо говорити, наприклад, про еволюцію уявлень про красу людської зовнішності, то можна знайти щось, що майже не змінилося з плином часу: так, гармонійне і пропорційне ще з античних часів вважалося частиною того, що є «чудовим». Інша справа, що уявлення про ідеальні пропорції в різні епохи змінювалося. На зміну в уявленнях про красу людської зовнішності, крім уже згаданої ідеології і домінантного світогляду, також впливала еволюція умов повсякденному житті.

Наприклад, в середні віки і епоху Реформації спостерігаємо домінування типу аскетичної краси, що пов'язано не тільки з проходженням ідеалу ранньохристиянського утримання, а й з досить мізерним раціоном навіть багатих європейців того часу. Навпаки, ідеал епохи бароко – пишні форми і молочний колір шкіри – пов'язують з новими гастрономічними можливостями і перевагами, а також з бажанням багатьох відрізнятись від більшості населення – виснаженого недоїданням і важкою роботою. (Хоча соціальний аспект, пов'язаний з розумінням прекрасного, звичайно ж, існував і раніше: як не парадоксально, але в аскетичні середні віки з'явилася тенденція асоціювати красу з багатством. Прекрасними вважаються яскраві кольори, розкішні тканини, блиск самоцвітів. Барвники в цей час надзвичайно дорогі – їх доставляють в Європу з далекої Азії, тому дуже мало людей можуть дозволити собі одяг яскравих кольорів. Незабарвлені ж тканини природних кольорів красивими не вважають. Досить цікаво, як в згадані періоди дещо в ідеалах чоловічої і жіночої краси то зближується, то віддаляється. Наприклад, чоловіки XV-XVI століть практично не відстають від жінок в прагненні прикрасити себе всілякими аксесуарами. У XVIII столітті чоловіки, як і жінки, носять перуки, пудрять обличчя і користуються рум'янами і помадою. А вже в кінці Просвітництва виникає ідеал суворої чоловічої краси. Характерно, що саме в XVIII столітті з поняттям краси стали усвідомлено пов'язувати поняття гарного смаку. Тобто на сцені з'являється хтось – суб'єкт, здатний повною мірою оцінити прекрасне. Тоді ж почали говорити про те, що краса не є заданою властивістю чого-небудь, а залежить від того, чи сприймає суб'єкт щось як прекрасне – тоді ж в дискусіях про красу і смак суб'єктивне сприйняття виходить на передній план [3]. Говорячи про сприйняття краси природи, не можна сказати, що прекрасне не асоціювали з природою, наприклад, у середні віки – тоді про красу природи говорили в контексті того, що вона є божим творінням, в епоху Відродження природа була прикладом ідеальних пропорцій, але тільки в XVII-XIX століттях про красу природи заговорили як про самодостатнє явище: з'явилася практика споглядання пейзажів і навіть терапія, коли умиротворення досягалося завдяки спостереженню за красою природи (особливо гір). Краса цієї природи полягала вже не в гармонії, як вважалося в ранні епохи, а в хаотичності, безформності і непередбачуваності [4]. Нарешті, ще один цікавий аспект, пов'язаний з еволюцією прекрасного: з античних часів і до XIX століття нерідко піднімали питання про красу чудовиськ, про красу потворного (наприклад, відповідно до середньовічної логіки, всі божі творіння вважалися прекрасними). Можна згадати і про те, що після християнізації Європи естетизується уявлення про спотворене тіло (муки Христа і безлічі святих мучеників). Не один раз в різні епохи (найбільш яскраві приклади – XVIII століття і епоха декадансу) красу знаходили в спогляданні мертвих тіл. Більш того, для декадансу стало характерним асоціювати красу зі злом, дияволом, смертю, гріхом [5].

Висновки. Найпростіший і найбільш ефективний спосіб впливу на людину – це вплив через красу, засобом, візуальних і чуттєвих образів, викликаних живописом, архітектурою, музикою, театром, літературою тощо. Це пояснюється щонайменше двома причинами: по-перше, сприйняття краси не вимагає обтяжливих аналітичних зусиль, по-друге, людина має глибинну генеалогічну спорідненість зі світом краси, тому не виставляє між собою та красою перепон недовіри. У цьому сенсі феномен краси загалом і краса природи зокрема постають ефективним системогенеруючим і креативним чинником, надійним світоглядним орієнтиром і критерієм. Завдяки природі людина духовно звеличується й збагачується, отримує необхідні стимули для самовдосконалення й творчості. Більше того: вона навчається у природи законам краси, які за своєю структурою є законами форм природної і соціальної реальності. Водночас

законами краси вони є і по відношенню до споглядальної спроможності людини: статусу краси набувають ті предмети явища і властивості, які когерентні споглядальній здатності людини. Краса існує об'єктивно, безвідносно до індивіда, але має до нього безпосереднє відношення, оскільки постає одним із потужних засобів формування всебічно розвиненої особистості, якій притаманні глибокі почуття і виразний світогляд.

Список використаних джерел:

1. Жак-Луї Давід «Як змінювалися стандарти краси від античності до наших днів»URL: <https://social.org.ua/8283-yak-zminyuvalisya-standarti-krasi-vid-antichnosti-do-nashikh-dniv.html>
2. Винниченко В. «Поняття краси еволюціонувало з плином епох»URL: <https://www.kobu.kiev.ua/%D1%8F%D0%BA->
3. Онацький О. Д«Краса»
URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B0>
4. Ігнотенко Ірина «КАНОНИ КРАСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТРАДИЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ»URL: https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/858-880_Ihnaten.pdf
5. Лешан В. ЮURL: <http://www.religstud.chnu.edu.ua/res/religstud/Osnovy-religstud.pdf>

МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день людству відкрилась низка можливостей та перспектив. Користуючись ними ми зможемо вийти на якісно новий рівень рівень життя та постійно зростати. Значних змін зазнають університети, які в певній мірі формують світоглядосіб, розширюють кругозір. Пріоритетом цих закладів є передання соціально значущих знань та формування громадської думки. На противагу цьому перед нами постають глобальні проблеми сучасного світу. Серед них слід зазначити неважливе ставлення до духовних цінностей, нерівність інформаційних можливостей а також зростання міжнаціональної та міжетнічної напруги. Зважаючи на ці обставини багато вищих навчальних закладів перетворилась на комерційно прибуткові установи, що в свою чергу стирає як їхню ідентичність так і ідентичність кожної особи.

Мета дослідження. Переосмислення місії університету в контексті філософсько-освітньої прагмадигми.

Об'єкт дослідження. Місія університету як вищого навчального закладу.

Предмет дослідження. Перетворення місії університету в сучасному житті та утворення філософсько-освітнього бачення суспільства.

Завдання дослідження. Світ не стоїть на місці, самотому постає необхідність у нових ідеях, дослідженнях та постійному русі вперед. Філософсько-освітня прагмадигма визначає цінності і принципи згідно з якими вона здійснює свою діяльність. Вона потрібна для того, щоб надати студентам загальне уявлення про те, що являє собою певна організація, які її основні цілі та які засоби вона використовує для їх досягнення. Також вона сприяє об'єднанню співробітників яке проявляється в спрямуванні зусиль в одному напрямку, створенню певного клімату в цій організації. Ця прагмадигма не несе в собі конкретних вказівок та завдань. Проте вона може задати основний напрямок руху, сформувавши певне бачення та ставлення до процесів, які відбуваються всередині та поза організацією. Як нам вже відомо основна місія університету полягає не лише у наданні професійних знань, але й у тому, щоб кожен із студентів міг зробити внесок у свій культурний капітал. Саме філософсько-освітня прагмадигма інформаційного суспільства надає прикмет культури творчої позиції, що дозволяє зрозуміти освіту як середовище для створення нових культурних форм та сенсів. В цьому середовищі особа здатна сформувавши гуманістичний покликання, а також зрозуміти призначення самої людини в цьому світі.

Сучасні університети активно борються з такими негативними факторами як: втрата ідентичності, низький та неякісний рівень глобалізації, недостатність наукового та культурно виховного сегментів. Основними методами покращення навчання є: дотримання світових стандартів якості освіти, збереження національних пріоритетів і актуалізації філософії для ефективної реалізації культурно-творчого потенціалу освіти. Основними виявами процесів інформатизації та глобалізації суспільства є масовизація та комерціалізація вищих навчальних закладів, що негативно впливає на їх подальший розвиток. Аналіз сукупності цивілізаційних викликів дає можливість зрозуміти, що значна частина сучасних моделей університетів не може прийняти цієї місії в умовах політики освітнього неолібералізму, що свідчить про використання ціле раціонально підходу до її розуміння. Вирішення низки завдань, виконання яких покладається на університети в інформаційному соціумі сприятиме покращенню якості навчання [1, ст. 8].

Одним з провідних завдань слугує необхідність розробки нової філософсько-освітньої прагмадигми в середовищі якої саме буде формуватися місія університету на

заходах стандартів наукової раціональності. Ця місія повинна створюватися з урахуванням багатьох факторів. Найважливішими з них є потреба у забезпеченні університетами професійної підготовки студентів та їх морально-культурного виховання. Також потрібно максимально посприяти адаптації до реалій сучасного світу та надскладних вимог на ринку праці. Це необхідно для того щоб підготувати спеціалістів, які здатні сприяти інноваційному розвитку сучасних держав. Саме об'єднання зусиль наукових та професійних еліт може посприяти вирішенню глобальних проблем та становлення суспільства яке буде впевнено та невпинно розвиватися. Ще кілька десятиліть тому здобути вищу освіту було надскладним завданням так, як освіта була доступна лише для певних соціальних прошарків. Сьогодні ж приходом інформаційної епохи здається, що отримання знань є досяжною ціллю для будького, проте так може здаватися лише на перший погляд. Вільний інформаційний простір це з одного боку перевага, а з іншої потенційна загроза – з'являється певна ілюзія, що з приходом інтернет мережі у наше життя, вищі початкові заклади більше не потрібні. Паралельно з цим постає питання “ Звідки ж ці знання там беруться? ” [2, с. 3].

Стає зрозуміло, що без постійних досліджень та поглиблень знань у всіх галузях інтернет інформація стане не актуальною та застарілою. Слід не забувати про не менш важливий ресурс – культурний капітал людини, так як володіння ним також визначає статусну позицію людини в соціальній групі. Саме університет є простором формування культурного капіталу людей. Студентам необхідно прикласти всіх можливих зусиль для того, щоб забезпечити такий рівень професійної та загально-культурної освіченості, на якому він отримає можливість повноцінної професійної та особистісної самореалізації. Культурний капітал окремої людини характеризується наступними показниками: інтелектуальна культура (або інтелектуальний капітал), освітня культура (освітній капітал), морально-ціннісна культура (морально-ціннісний капітал), символічна культура (символічний капітал) та соціальна культура (соціальний капітал). Отже, культурний капітал людини можна вважати реалізованим на практичній діяльності багатством вигляді освіченості, інтелектуальних, морально-ціннісних та соціальних характеристик, втілене в професійній компетентності людини, і здатне приносити своєму носію додаткові прибутки і привілеї [3, с. 18].

Висновок Університет є чи не найважливішим місцем наповнення життя людини змістом та мудрістю. Саме там вона збагачує свій культурний капітал, отримує професійні знання, розвивається та розширює свій кругозір. В інформаційну епоху світ як ніколи потребує розумних людей які здатні генерувати нові ідеї, та спрямовувати свої сили на розвиток суспільства. Отже основною місією університету є трансформація із звичайних пересічних особистостей на людей які здатні прогресивно змінювати цей світ на краще.

Список використаних джерел:

1. Колотило М. О. Дослідження культурного капіталу студентів як показник реалізації місії сучасних університетів, Гілея (науковий вісник) 2015, 277с.
2. Марія Чадюк Місія сучасного університету (вищі як наукові інституції) найефективніші способи їх трансформації
3. Бурдьє П. Форми капітала / П. Бурдьє // Соціологія освіти: теорії, дослідження, 2004. С. 17 –27.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Важливою складовою політичної системи будь-якого суспільства є політична культура. Ця тема завжди була важливою в розвитку загальної політики всіх країн. Політична культура України потребує вдосконалення, зараз вона на відносно низькому рівні. Саме тому наша тема потребує уваги, та залишається актуальною.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб дослідити всю суть політичної культури, та донести її значимість до українського населення.

Об'єкт дослідження: проблеми політичної культури в Україні.

Предмет дослідження: стан політичної культури України, на даному етапі розвитку.

Завдання дослідження: з'ясувати чому саме у нашій державі виникають такі труднощі із розвитком політичної культури; з'ясувати як це можна змінити. Політична культура – досить складне, багатогранне, глибоке за змістом явище. Як концептуальне поняття вона з'являється в середині ХХ ст. в працях американської школи –Г. Алмонда, С. Верби, Л. Пая. В СРСР поняття політичної культури цілеспрямовано досліджувалося з 80-тих років минулого століття. Через довголітні русифікації, радянзації й реалізації політики колоній, в Україні сформувались посткомуністичні тенденції розвитку. Частку переконань і досі і досі займають інертні радянсько-більшовицькі стереотипи щодо влади, що суттєво ускладнює процес становлення демократичних ідеологій. Більше того, політична культура держави роками страждала через зрусифікований стан, комплекс національної меншовартості, нездатність до адекватної оцінки власних національних інтересів. Упродовж тридцяти років після встановлення незалежності, в Україні активно проголошувались демократичні принципи. Докладались зусилля для перевлаштування політичної системи відповідно до тих принципів[1]. Між тим ефективність прогресивних перетворень безпосередньо пов'язані ще й зі зміщенням демократичної політичної культури громадян. Однак, як свідчать дослідження, сучасна політична культура українців характеризується браком знань про власні права й відповідальність за їх дотримання. Відсутністю інтересу до участі у громадських справах і розв'язанні суспільних проблем, відстороненим ставленням до ухвалення суспільних рішень, політична культура українців стоїть на місці. Через це і не зароджується формування відповідальної влади. Велика кількість політичних партій і громадських організацій, ступінь залучення до їх діяльності громадян залишається стабільно низьким. Невисоким залишається і рівень довіри населення до влади [2].

Сучасність характеризується світовою трансформаційністю. Глобалізація, інформаційна революція, інтеграційні тенденції в світі, міграційні процеси тощо, свідчать про те, що практично кожна з держав змінює параметри своєї загальної і політичної життєдіяльності. Кожна країна відчуває зміни, трансформується, адаптується до нових умов світової динаміки, що впливає як на характер взаємовідносин з іншими країнами, так і на відносини між суб'єктами політичної взаємодії в середині країни на рівні політичних інститутів соціально-політичних спільнот, окремих особистостей. Останнє потребує нового типу політичної культури, нових норм і технологій, формування яких є однаково важливим завданням для всіх країн, що вступають у відповідні відносини. Трансформаційне суспільство обумовлює власні особливості політичних процесів, висуває власні вимоги до їх суб'єктів, формує свою модель політичної культури. Нові політичні реалії потребують нових підходів, нових навичок і нової політичної культури. Процес формування нової людини безперервний і складний. Ускладнюються соціальні, економічні, політичні умови, які актуалізують дослідження і розуміння проблеми адаптації і адекватності сучасної людини умовам сьогодення. Політична культура не тільки віддзеркалює подібні труднощі і суперечності, але й сама суттєво впливає на перебіг соціально-економічних і політичних подій[3]. Політична культура, такий спосіб діяльності соціальної спільноти, особи у сфері політичних відносин, який відображає

досягнутий рівень політичної активності та політичної зрілості суб'єктів. Він включає різні компоненти й рівні: культура ставлення суб'єктів до здійснення політичної влади; культуру електорального процесу; культуру формування політичних і громадсько-політичних інституцій, культуру політичної поведінки; культура політичної свідомості і спілкування та інші, тобто поширюється на всю сферу політичного життя суспільства. Разом з тим, політична культура включає в себе не всю політичну свідомість і політичну поведінку, а лише те уставлене, типове, що характерне для політичного життя суспільства, для політичної свідомості і поведінки основної маси населення, те, що стало звичкою, стало типовим і характерним для даної соціальної спільноти.

Висновок:Отже сьогоденний стан політичної культури нашої держави не відповідає рівню розвинених країн світу. Насамперед це через незацікавленість влади у вирішенні цієї проблеми, та незацікавленість населення. У нашій країні, люди з великою недовірою ставляться до влади. Це є великою перешкодою, для вирішення будь-яких питань. Тому для початку потрібно відновити хороший зв'язок між людьми і політиками в країні. Політикам потрібно проводити різні громадські заходи, та заохочувати людей приймати у них участь.

Список використаних джерел:

1. Толочко. О. Л. Політична культура в українському суспільстві: стан та перспективи її демократизації на шляху до ЄС/Старший економіст Кабінету Міністрів України. URL:<http://academy.gov.ua>
2. Політична культура в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Лабораторія законодавчих ініціатив/ 07. 04. 2005. URL:
<https://parlament.org.ua>
3. Джига. Т. Сучасні тенденції становлення політичної культури українського суспільства. Кандидат політичних наук, головний консультант відділу політичних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень. 11с.

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАХІДНІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ

Актуальність теми дослідження. Актуальна проблема соціальної філософії залишається усвідомлення змісту поняття громадянського суспільства способу самореалізації людини в суспільстві. Широко відомі успіхи громадських організацій і рухів людей доброї волі в галузі розрядки міжнародної напруженості. Громадянське суспільство може стати тим засобом, що допоможе особистості відбутися у цій якості.

Мета дослідження: порівняльний соціально-філософський аналіз розвитку громадянського суспільства, ідеї та форми її практичної самореалізації в європейській історії та історії українського суспільства і виявлення на підставі цього зіставлення перспектив і контурів у формуванні громадянського суспільства в Україні. Провести соціально-філософський аналіз громадянського суспільства.

Завдання дослідження: дослідити становлення концепції громадянського суспільства в західній та українській східно-філософській думці.

Об'єкт дослідження: громадянське суспільство в практичному теоретичному аспектах, західній та українській східно-філософській думці.

Предмет дослідження: проблеми становлення концепції громадянського суспільства в західній та українській соціально-філософській думці. Дане питання досліджували безліч видатних людей, серед яких І. Кант, Арістотель, Н. Макіавелі, Дж. Локк, Г. Гегель та інші. Поняття громадянського суспільства та його зміст формувалися протягом багатьох років. Процес його формування умовно поділяється на декілька періодів: у першому періоді громадянське суспільство розглядається як найбільш якісний етап розвитку людського суспільства і держава є складовою громадянського суспільства. Другий розглядає безпосередньо взаємодію держави, пасивної ролі громадянського суспільства. Під час третього періоду громадянське суспільство виступає як механізм, що зв'язує особу, її інтереси, потреби і державу як політичну організацію суспільства. У четвертому періоді держава і громадянське суспільство розглядаються як окремі елементи суспільної структури [1, с. 124]. Дослідники громадянського суспільства часто звертають увагу на те, що давньогрецькі філософи термін <громадянське суспільство> використовували для того, щоб пояснити тип політичної асоціації, в якій усі люди підкоряються дії законів, що забезпечує мирний порядок та добре правління. У багатьох західних країнах, що мають вже сформоване громадянське суспільство, відбувалися широкі дискусії, у центрі яких був пошук нових сфер життя, що вимагали певної демократизації навіть у країнах з усталеною демократією. Можна говорити про дві головні передумови цих дискусій. По-перше, процеси ускладнення соціумів, які розвивалися, їх внутрішня диференціація, автономізація у <світі>. По-друге, активізація індивіда як особливого соціального суб'єкта, важливого елемента різних соціальних агрегатів і як наслідок все більш активного агента суспільного життя. Складний характер взаємодії індивіда і суспільства змушує останнього виступати у всій багатогранності його політичних, конфесіональних, економічних, корпоративних і субкультурних зв'язків. Суть громадянського суспільства полягає в забезпечення прав людини. Людина в суспільстві має право вибору власної ідеології, світогляду, економічного та політичного буття. Вона може вільно висловлювати свою думку без остраху за життя та здоров'я. Громадянське суспільство – це суспільство, в якому люди взаємодіють між собою як свідомі незалежні індивіди. Чим більш розвинене громадянське суспільство, тим більше є підстав для існування демократичного режиму [7, с. 103]. Атрибутами громадянського суспільства є наступні компоненти: 1) приватна власність, вільна праця, підприємництво; 2) існування вільних політичних партій, громадських організацій та інших об'єднань громадян на добровільній основі; 3) наявність незалежної системи ЗМІ; 4) вільний розвиток сім'ї як первинної основи співжиття людей; 5)

регулювання поведінки людини за допомогою етичних норм і здійснення людиною своїх потреб та інтересів в інших сферах приватного і суспільного життя [3, с. 89]. У суспільній думці Заходу також є елементи етичного мислення. Однак у духовному житті йому протистоїть діалектично з ним пов'язаний автономний ліберально-демократичний підхід. Доповнюючи один одного, вони дають всебічну картину життя суспільства, метою якою є індивід у всій багатоманітності форм його самореалізації [5, с. 196]. Завдання громадянського суспільства – пов'язувати індивіда та державу, особистий та загальний інтерес, <приватну> та <публічну> сфери. Завдяки громадянському суспільству кожна людина може проявити свої індивідуальні можливості. Аналізуючи взаємозв'язок громадянського суспільства та демократичної влади можна сказати, що це дві зовсім різні сторони соціуму, які не залежать один від одного, але які контролюють та обмежують один одного. Демократична влада не бореться з громадянським суспільством, а навпаки – сприяє його нормальному функціонуванню, адже наявність сильного розумного громадянського суспільства – це один із найяскравіших показників демократизації. Варто зазначити, що демократія формується, розвивається та зберігається на основі громадянського суспільства. В свою чергу, громадянське суспільство досягає високого рівня розвитку тільки в умовах демократії. Таким чином, роль громадянського суспільства в процесі демократизації суспільно-політичного життя полягає в реалізації таких його функцій, як забезпечення вільного розвитку особистості, захист її інтересів, здійснення самоврядування в усіх сферах та на всіх рівнях суспільного життя. В такому розумінні громадянське суспільство – вище унікальне. Воно є результатом специфічного історичного розвитку, генетично пов'язаного з європейською культурою [5, с. 195]. Ступінь розвитку громадянського суспільства характеризує рівень демократизму та політико-правової культури соціуму. Суспільство розвинене такою мірою, що зберегло за собою безліч функцій та повноважень інститутів самодіяльності та самоорганізації громадян. Натомість, держава є сильною такою мірою, якою вона здійснює політичне управління в інтересах громадян та створює для цього відповідну правову систему та забезпечує правопорядок. Тобто, чим активнішим є громадянське суспільство, тим активнішою є його держава. Громадянське суспільство характеризує суспільство з точки зору його самоорганізації, ступеня розвитку демократії реалізації прав та свободи людини і громадянина, виконання громадянами своїх політичних обов'язків, як людей, які знають наслідки своїх дій та готові нести за це відповідальність, як людей, які дбають про майбутнє суспільства. Тільки після цього можна стверджувати, що суспільство є політично-організованим середовищем демократії, свободи та відповідальності за долю своєї держави та нації.

Висновок. Говорячи про суспільство в Україні неможливо не сказати про те, що воно досить слабе в політичній організації, що свідчить про загальний рівень розвитку країни. Проте, зараз у нас є всі шанси стати справді великою країною з прекрасною нацією. Все залежить від того, чи зможемо ми використати цей шанс, чи буде як і в попередні роки. Отже, у нас є усі карти в руках, для того, щоб підтримати і стати частинкою концепції громадянського суспільства, яка формувалася протягом тисячі років. Варто визначити очевидним і те, що в сучасному українському суспільстві недостатньо високий рівень урахування координації інтересів різних груп населення, незначна підтримка різними соціальними категоріями прийнятих на державному рівні рішення непослідовне проведення в життя політики громадянського єднання, усе це має бути у сфері постійної уваги органів державного управління. Наявність різноманітних форм громадських об'єднань, партій, спілок, асоціацій, надає можливість реалізувати найрізноманітніші потреби та інтереси громадян із урахуванням їхніх індивідуальних інтенцій, інтересів та амбіцій [4, с. 123].

Список використаних джерел:

1. Пасько Я. І., Автореферат здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук Громадянське суспільство: світоглядні версії та історичне втілення К., 1998. 20 с.
2. Гегель Г., Громадянське суспільство, Філософія права., 1990. 640 с.
3. Кудряченко А., К. : НІСД, 2007. 467 с., Демиденко А. Ю. Монографія, Хрестоматія: Історія зарубіжних політичних навчань. К. : Думка, 1993. 720 с.

4. Лясота А. Є., Громадянське суспільство в культурно-історичному контексті, <Вісник Дніпропетровського університету> №9/2. 2012. с. 194-201.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження. Потреби людини є основою її інтересів. Категорія потреби охоплює більш широке коло явищ, ніж категорія інтересу. Потреби притаманні всім біологічним організмам, в тому числі й людині. Інтереси ж – тільки людині. Вони є у всіх суб'єктів: індивідів, соціальних груп, держав, суспільств, людства і т. д. Мета дослідження. Розкрити сутність сучасної взаємодії людини і суспільства в умовах глобального розвитку крізь призму національних інтересів.

Завдання дослідження. Проаналізувати проблеми поєднання інтересів суспільства і особистості, та показати його роль у розвитку суспільства.

Об'єкт дослідження. Діяльність суспільства і її системна єдність. Предмет дослідження. Інтереси, як і потреби є рушійною силою діяльності, поведінки і вчинків людей. Вони, говорив Гегель, рухають народами. Тому для розуміння суті суспільних процесів, практичних дій людей, політичних програм, гасел, заяв, передвиборних обіцянок тощо треба відшукувати справжні інтереси дійових осіб [1]. Складність цієї важливої акції полягає, зокрема у тому, що справжні інтереси далеко не завжди правдиво зображуються їх носіями. Часто буває, що про інтереси одних говорять інші.

Рушійна сила інтересу проявляється у тому, що людина зацікавлена у чомусь і за певних умов діє саме у цьому напрямі.

Зацікавленість працівника у результатах виробництва, ефективності і діяльності заводу, фірми, установи є основою дієвості мотивів і стимулів до праці. Тому, впроваджені в Україні ринкові відносини мають бути такими, щоб породжувати зацікавленість працівника приватного чи державного виробництва у підвищенні продуктивності та ефективності праці. Поліпшення якості продукції та послуг.

У суспільстві має місце складна взаємодія найрізноманітніших, часто суперечливих інтересів, і її результати бувають інколи несподіваними. Неодмінно умовою успішності політики, скажімо держави, є врахування цієї взаємодії, прогнозування її наслідків. Для розуміння складної взаємодії найрізноманітніших інтересів вчені класифікують їх. Інтереси можна класифікувати: за суб'єктами, про які вже говорилося (інтереси держави, нації, сім'ї), за сферами суспільного життя (матеріальні – духовні), за значенням (корінні – некорінні), за тривалістю (довготривалі – короткотривалі), за наявністю суперечностей (узгоджені – неузгоджені, гармонійні – негармонійні, антагоністичні – неантагоністичні)[3].

Інтереси суспільства в інформаційній сфері полягають: у забезпеченні інтересів особистості в цій сфері; у зміцненні демократії; у створення правової соціальної держави; у досягненні та підтриманні суспільного спокою; у духовному відновленні держави [1].

Однією з істотних умов поступального розвитку суспільства, зміцнення держави є узгодження, поєднання різноманітних інтересів, наприклад, інтересів особистості, нації, загальнолюдських інтересів. Теж саме стосується і міжнародних відносин (економічних, політичних та культурних). Одним із завдань формування особистості є прищеплення їй практичних навичок, поєднувати свої інтереси з інтересами інших суб'єктів, зокрема з інтересами держави. Взаємодія інтересів справляє істотний вплив на формування особистості. Але важлива також воля, рішучість цієї особистості відстоювати свої духовні чи матеріальні інтереси. Можливості такого відстоювання часто бувають обмеженими.

У всякому разі особистість має розібратися у складному плетиві інтересів, відшукати шляхи поєднання своїх інтересів та інтересів інших людей. На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності

відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб та інтересів людини. Одне слово, цінність предмета чи явища вирішальною мірою залежить від його об'єктивних якостей, від потреб, інтересів, емоцій особистості, від умов, місця і часу. Кожна людина –свідомо чи несвідомо –формує свою індивідуальну ієрархію цінностей. Така ієрархія в одних людей більш-менш стабільна, в інших більш рухлива. В залежності від умов, місця і часу конкретної життєвої ситуації особиста ієрархія цінностей може змінюватися, іноді кардинально. Одні люди не міняють своїх принципів, інші розстаються –іноді дуже легко –з ними, обирають для себе нові, часом кардинально протилежні, принципи. Відбудовується переоцінка цінностей, переміщення у їхній особистісній ієрархії. У відповідності з ієрархізованою системою, прийнятою даною особистістю, у неї виробляються відповідні переконання, установки, принципи та ідеали життєдіяльності, домінують у різноманітних діях, формуються також симпатії чи антисимпатії, любов чи ненависть, схильність чи неприязнь, вольові зусилля, рішучість боротися за позитивні для даної особистості соціальні чи культурні цінності[2]. Основою для розвитку соціального інтересу є соціальний інстинкт, який спонукає людину до альтруїзму всупереч егоїстичним інстинктам.

Висновок. На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб та інтересів людини. Одне слово, цінність предмета чи явища вирішальною мірою залежить від його об'єктивних якостей, від потреб, інтересів, емоцій особистості, від умов, місця і часу.

Список використаних джерел:

1. Інтереси суспільства й особистості. URL:<https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13001/>
2. Адлер. А, Соціальний інтерес. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Жеттево важливі інтереси особистості:URL:<https://sites.google.com/site/informacijnabezpeka15/-ponatta-informacijnoie-bezpeki/zittevo-vazlivi-interesi-osobistosti-suspilstva-ta-derzavi-v-informacijnij-sferi>

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми дослідження: Вивчаючи різні культури, люди повинні усвідомити глобальне значення миру, навчитися жити у злагоді один з одним, незалежно від національної приналежності. Безцінними джерелами пізнання, які нас долучають до культурно-історичних цінностей і духовних реліквій, є бібліотеки, музеї. Це справжні культурні скарбниці України, що стверджують сучасне, пов'язують нас із минулим. Це наше послання в майбутнє.

Мета дослідження: дослідити розвиток української культури під впливом інших культур впродовж століть.

Завдання дослідження: проаналізувати українську культуру в контексті надбань світової цивілізації.

Об'єкт дослідження: українська культура в різні періоди і під впливом різних світових культур. Розпад Радянського Союзу і блоку країн прорадянської орієнтації, крах комуністичної системи ознаменували початок нової історичної доби в геополітичних, суспільних, економічних і культурних процесах цілого світу. Глобальні перетворення дали змогу наблизити завершення тривалого періоду як в політиці, ідеології, в методології соціально-гуманітарних наук, так і в культурній сфері. Оцінюючи сучасний стан світової культури, не можна не погодитися з твердженням редакції журналу «Політична думка» про те, що «теперішні політична та геополітична карти світу більш схожі на плюралістичний образ дискурсу різних культур і цивілізацій із ціннісне рівнозначними історичними надбаннями, ніж утілюють класичну ідею раціонально осяженого руху всіх країн до стану єдиної суспільної довершеності» [1 с. 143].

Щодо України, то її культурна сфера живе більш скромними вимірами. Вона обмежена цілим комплексом проблем, що дісталися у спадщину від минулого. Інтелектуальна та духовна криза української культури не розпочалась сьогодні, а була закладена в самій суті тоталітарно-імперського режиму. Концепція національної культури, розроблена М. Грушевським, знайшла своє втілення в умовах боротьби за Українську державу і в час її розбудови. Ідея М. Грушевського ґрунтується на автохтонності розвитку українського народу, його культури. Вона з'явилась у реальному проголошенні перед усім світом і практичному становленні української державності, що включає всі компоненти суспільного життя, зокрема культуру. Саме ця ідея продовжує рухати процес активізації формування нового ідейного підґрунтя всієї культури, всіх духовних чинників. Вже стало аксіомою те, що загальнолюдські цінності яскравіше виступають там, де культура творить своє, національно специфічне.

«Тепер ми, самим очевидним чином, маємо боротьбу народів – великоруського і українського. Один наступає, другий обороняється. Історія цих двох «братніх народів» вступила в стадію, про яку оповідає біблійна історія перших братів: і запитав Бог, Каїне, де твій брат Авель?» [2 с. 136].

Безперечно, що сучасна Україна успадкувала від попередніх часів певну систему культурних і просвітницьких закладів, творчих об'єднань, спілок, колективів, які мають відповідну інфраструктуру. Поряд з тим входження культурного процесу в Україні в загальносоюзну систему обумовило значні негативні наслідки у фаховій оптимізації осередків культури, надмірну централізацію культурно-освітніх закладів та програм їх культурних заходів, що гранично обмежувало можливість усвідомлення українським народом своєї історії, культури, етнографії, досягнень з усіх галузей знань і сучасної науки.

Природно, що в умовах панування однопартійної політичної структури і моноідеологічної системи з орієнтацією на «старшого брата» насувалась лавина небаченої світом догматизації культурно-освітньої роботи. Це не могло поставити українську культуру на рівень з передовим світом. Згадаймо, якщо XIX ст. увійшло в історію національно-визвольних змагань як «весна народів», то кінець XX ст. ознаменувався розпадом останніх на планеті імперій під гаслом національно-визвольної боротьби внаслідок піднесення національної свідомості. Щоб Україна стала повноправним членом світового співтовариства, потрібно було у всіх сферах, особливо в культурно-освітній, здійснювати розбудову демократичної української державності. До цієї роботи взялися ряд політичних партій і рухів. Активний націоналістичний рух в Україні в 90-ті роки теж почав активно допомагати процесові загальної демократизації суспільних відносин, адже відомо, що усюди в країнах колишнього комуністичного блоку розвиток саме націоналістичного руху привів до зацікавленості власною історією та національною культурою. Відроджуючи і розвиваючи українську культуру, всі державні інституції повинні розраховувати на національну ідею, національний характер і духовні підвалини одного з найбільших народів Європи. Як влучно зазначив Ш. Монтеск'є: найкраще ми робимо те, що робимо вільно й у згоді з нашим природним генієм. По-перше, це дасть змогу перешкоджати намаганням проімперських сил розколоти український народ за етнічною, мовною та ідеологічною ознаками. По-друге, інтенсивніше запроваджувати поряд з політичною освітою різних верств населення України на основі українознавства в кожному селі, районі, місті широку культурницьку і мистецьку діяльність; відроджувати як у побуті, так і в усьому суспільному житті звичаї та традиції українського народу і національних меншин, народні та релігійні свята. За роки незалежності відбулися певні еволюційні зміни в політичному баченні місця культури в українському суспільстві. Воно простувало від суто просвітницького стану до критичного запозичення кращих елементів європейського досвіду.

Висновок: Український народ, здобувши свою державну незалежність, має повне право на відродження і подальше творення своєї національної за змістом культури. Адже, як свідчить аналіз минулої історії, «всяке відречення од змагань до національно-політичної незалежності йшло все в парі з національною руйною, із занепадом національної культури і найстрашнішим для нас ренегатством найбільш активних верств українського народу» [3 с. 25].

Список використаної джерел:

1. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1998. 1134 с.
2. Михайло Грушевський, «Очищення вогнем», 1918 р. 400 с.
3. Липинський В. К. Нарис програми Української демократичної хліборобської партії. 154 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ФРІДРІХА НІЦШЕ

Протягом останніх років у філософських колах багато говорять про актуальність дослідження творчої спадщини Фрідріха Ніцше. Зазвичай філософія Ніцше розглядається не комплексно, тому **актуальність дослідження** полягає у тому, щоб не просто проаналізувати той чи інший аспект філософії Ніцше, а комплексно розглянути його творчу спадщину.

Мета дослідження –розглянути еволюцію філософської думки Ніцше.

Об'єктом дослідження виступають філософські погляди Фрідріха Ніцше.

Завдання дослідження полягають у виявленні в біографії передумов становлення Ніцше, як філософа, та прослідковуванні розвитку його філософської думки, викладі основних філософських поглядів на людину, культуру, мораль, релігію та суспільство. Щоб прослідкувати становлення Ніцше як філософа, варто звернутись до його біографії, адже саме життя філософа зробило найбільший вплив на формування його філософських думок і поглядів. Народився Фрідріх Вільгельм Ніцше 15 жовтня 1844 року в пруському селі Рекен у родині лютеранського пастора. Коли Фрідріху було п'ять років, помер його батько і мати перевезла хлопця із сестрою Елізабет до Наумбургу, де вони зростали в оточенні сестер матері майбутнього філософа. Досить рано стало помітним, що хлопчик є незвичайною дитиною. У десятирічному віці він писав вірші і музичні твори, з році, коли Фрідріху було захоплювався латиною і грецькою мовами. У 1864 році, коли Фрідріху було 20 років, він вступає в університет Бони, а через 5 років йому запропонували місце професора у Базельському університеті. Десять років, з 1869 по 1879 роки Ніцше викладає у Базельському університеті, і тому ж таки 1869 році відмовляється від пруського громадянства і до кінця життя залишається особою без громадянства. За його власними переконаннями, кульмінацією його життя було спілкування з Ріхардом і Козимою Вагнерами (з 1869 по 1872рр.) Мабуть, саме Вагнери надихнули Ніцше на більш активне філософування, тому що саме ці роки вважають початком першого етапу його творчого шляху як філософа. Перший період творчості Ніцше пов'язаний з написанням праці “ Народження трагедії з духу музики”. Роботу над книгою філософ розпочав у 1869 році. У цій роботі Ніцше прагне протиставити одноманітний, нудний та сірий сучасний йому світ світу античному, безформну людську масу –світу античних богів.

Найважливішою ідеєю праці є теза, що метафізичною діяльністю людини є мистецтво, тому “існування світу може бути виправдане лише як естетичний феномен” [2, с. 50]. Всі процеси буття мають художній сенс, бо за ним стоїть бог-художник, “ який, як у творенні, так і в руйнуванні, в доброму, так і в злому, однаково прагне відчувати свою радість і своє самовладдя”[2, с. 50 –51].

За головну мету “Народження трагедії” Ніцше вважав відродження діонісійської музики і міфу, які знаходять свою єдність у трагедії. [4, с. 65].

Однак найбільш точну оцінку шуканням своєї молодості Ніцше дасть у своїй праці “Весела наука”, яку відносять до **другого періоду творчості філософа**.

В цей період філософ переосмислює своє світобачення. Від аналітики фундаментальних основ грецької культури і спроб взяти їх з музикою Вагнера, Ніцше переходить до нещадної критики сучасної йому культури і музики. Ніцше пориває з романтизмом і вважає його найбільш неприродним світоглядом, що коли-небудь існував в історії. [4, с. 66].

Свою програму переоцінки цінностей Ніцше метафорично викладає у праці “ Так говорив Заратустра. Книга для всіх і ні для кого”, яку відносять до третього етапу творчості філософа. Унікальність концепції Ніцше полягає в тому, що в порівнянні з попередньою філософською традицією, він пропонує перебудувати саму мораль. Переоцінюючи традиційні цінності, намагаючись вибудувати свою систему цінностей, Ніцше заявив: «Бог –помер», тобто цінності, які сповідувала християнська Європа втратили силу. Існуючу європейську культуру він охарактеризовує, як культуру занепаду, декадансу, оскільки вона спрямована проти цінностей життя. Відродження Європи пов'яже з формуванням надлюдини, прообразом

якого є іранський релігійний реформатор VII –VI ст. до н. е., засновник зороастризму Заратустра. На його думку, коли Бог помер, то людині нічого не залишилося, як звалити на себе тягар, який вона раніше перекладала на нього, тобто взяти на себе відповідальність за власне життя. Але такою, на думку Ніцше, є не сучасна людина, а надлюдина майбутнього. Вона повинна утвердити нові цінності –земні, здорові, мужні. Надлюдина –не раб загальноприйнятих думок і цінностей. Це людина сильної волі, яка сама задає собі моральні цінності, сама вирішує, що є добро і зло. Ніцше майбутнє Європи пов'язував не зі вільною особою в громадянському суспільстві, а з міфічною надлюдиною.

Ніцше використовує поняття «воля до влади» як основне поняття своєї філософії, стверджуючи, що саме прагнення до влади є фундаментальним принципом буття. Життя розуміється вченим як певна форма суперництва «між енергіями, між центрами сил або центрами влади –волями, кожна з яких прагне стати сильнішою і які постійно або посилюють свою владу, або втрачають її»[3, с. 189].

Таким чином, воля до влади, за Ніцше, складається з низки «центрів сил», могутність яких змінюється залежно від їхньої власної енергії, а також від ступеня опору конфронтуючих центрів.

Воля до влади, на думку вченого, властива будь-якому процесу, вона є основою світового розвитку. «Вся енергія, вся реальна сила, –стверджує філософ, –у волі до влади, крім неї немає жодної іншої аніфізичної, ані динамічної, ані психологічної сили». Даний підхід став основою для аналізу феномена політичної влади в межах атрибуту нового підходу в політології (його прихильники пояснюють природу влади біологічними та психологічними особливостями людини) [4, с. 232].

Висновок. Підбиваючи підсумки проведеної роботи, можна сказати, що в результаті аналізу життєписів, дослідницької літератури та праць Фрідріха Ніцше автобіографічного характеру, нами були прослідковані передумови та причини появи та зміни філософських поглядів Ніцше. До важливих чинників у формуванні цих та інших концептів відносяться історичні обставини, культурне середовище. Також ми відзначили вплив творів Шопенгауера та спілкування з Вагнером на життя та творчість філософа. Ми з'ясували, що позиція Ніцше та навіть зміст деяких його ідей змінювалися в залежності від його внутрішнього стану за зовнішніх обставин, що зумовило, в тому числі, різницю у поглядах філософа на людину.

Список використаних джерел:

1. Ницше Ф. Сочинения; в 2т / Ф. Ницше. М. : Рипал Классик, 1997. Т. 1. 832 с.
2. Ницше Ф. Сочинения; в 2т / Ф. Ницше. М. : Рипал Классик, 1997. Т. 2. 864 с.
3. Свасьян К. А. Фридрих Ницше: мученик познания / Фридрих Ницше // Сочинения в 2 т. Т. 1 / Фридрих Ницше; Пер. с нем.; Сост., ред. и авт. примеч. К. А. Свасьян. М. : Мысль, 1990. 683 с.
4. Хайдеггер М. Ницше / М. Хайдеггер. СПб. : Володимир Даль, 2006. Т. 1. 292 с.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: актуальність теми зумовлена значенням та творенням «нації» і її найважливіших ознак: особливим менталітетом, характером, історичною пам'яттю, міфологією, духовними та політичними традиціями, мовою[1, с. 15]

Мета дослідження: аналіз нації як політичної, так і етнічної спільноти людей.

Об'єкт дослідження : нація (від латинської мови *patio* –рід, плем'я) –якспільнота людей, об'єднана певною назвою, символами, географічними та етносоціальними походженнями, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних і політичних цінностей.

Завдання дослідження: визначити та проаналізувати особливості поняття «нація» та її вплив на формування історичного розвитку.

Предмет дослідження: Найвищою формою вияву етнічних спільностей є нація, котра виявляється одним із провідних предметів досліджень етносоціології. Найважливішими дослідженнями проблем нації є питання щодо з'ясування сутності націй, відмінності й подібності їх до інших етнічних спільнот, чинники, що лежать в основі розбудови нації, а також час утворення націй.

Доволі влучні слова сказав Ольгерд Бочковський про творення націй : «Нації розвинулися впродовж останніх майже двох століть із народів, що утворились протягом кільканадцяти попередніх століть. Народ –це давній витвір не лише історичного, а й природного процесу, вихідними моментами котрого були розпорошені племена, поріднені кров'ю, тобто спільним походженням. Територія, як спільна батьківщина, об'єднувала народи. Історія моделювала їхню свідомість власної самотності. Модерна нація –витвір цієї національної свідомості та волі до незалежного існування» [4, с. 6].

Нації визначаються певним рядом характеристик, що стосуються як індивідуальних її членів так і всієї нації. Такі характеристики мають нести в собі як об'єднавчу функцію, спільнота людей, що не має між собою нічого спільного, не може бути нацією, так і відокремлюючи –що відрізняє дану націю від сусідніх. Будь-яка з таких характеристик може стати предметом дискусій, однак заперечення існування визначальних чинників містить в собі заперечення існування окремих націй. Згідно з модерністською концепцією нації почали формуватись лише наприкінці XVIII ст., після Французької буржуазної революції 1789-1794 рр. Найголовнішими рисами нації, на думку представника модерністського напрямку Е. Сміта, є історична територія, на якій формується нація, спільна історична пам'ять, спільна культура, єдині юридичні права й обов'язки всіх членів, спільна економіка з можливістю пересуватись у межах національної території. Згідно концепції Ю. Бромлея, нації утворюються в період капіталізму, приблизно в кінці XVIII –в XIX ст. (такої ж точки зору дотримується і переважна більшість західних вчених). Серед українських вчених –представників модерністського напрямку, можна виділити Я. Грицака, котрий вважає, що початок промислового перевороту, який настав після Французької революції, сприяв переходу від сільського до міського способу життя, від багатьох розрізнених культур до єдиної універсальної культури. Це сприяло перетворенню до-національних етнічних спільнот у нації[2, с. 58].

Зантичностіасередньовіччяслово вживалося для означення віддалених, "варварських" народів, згодом –для означення студентських земляцтв, регіональних угруповань церковної еліти. У пізньому середньовіччі та за раннього Нового часу слово "нація" набуло рис етнізації та почало вважатися синонімом "країни", "народу". У сучасних суспільних науках поняття "нація" прийнято хронологічно застосовувати до модерної та новітньої доби, пов'язуючи його з поширенням модерного націоналізму та сучасної моделі національної держави, спочатку –до Європи та США, а потім –до інших регіонів світу. Із межі 18 –19 ст. поняття "нація" вживається переважно у двох значеннях: 1)політична (громадянська)нація –суверенна

спільнота громадян певної держави, незалежно від етнічного походження; синонім – "державнація". 2) етнічна (етнонація) – усталена спільнота людей, об'єднана етнокультурним походженням.

Визначальною особливістю нації часто вважають мову, але вона лише в окремих випадках виняткова для неї, окремі нації взагалі ідентифікують себе як багатомовні (наприклад, швейцарська)[1, с. 15]. На відміну від мови, національна культура є унікальною для нації, однак вона також містить багато елементів, спільних з іншими націями. Найпопулярніші теорії вищезгаданої нації – етнічна та політична, що заклали найпоширеніше сучасне розуміння цього феномену. Вони утвердили два підходи до нації: як до політичної спільноти, оформленої у державу, та як до етнічної спільноти. Прихильники політичної теорії нації вважають її політичною спільнотою, що має власну державу або намагається реалізувати право на самовизначення, домагаючись її утворення або відродження, якщо така держава колись існувала. Раніше у такий спосіб відрізняли категорію «нація» від категорії «етнос» – дослідники були переконані, що нацією може називатися лише той етнос, який вже сформував власну державу (кожен етнос у процесі етогенезу намагається створити власну державу і, таким чином, перетворитися у націю); на сьогоднішній день до категорії нація зараховують також і етноси, які лише намагаються створити власну державу. Нацією вважають політичну спільноту, до складу якої входять всі громадяни держави, незалежно від їхнього етнічного походження (такого погляду дотримуються й українські етнополітологи). Значення поняття "політична нація" сформувалося й усталилося наприкінці 18 – у середині 19 ст. в США та тих державах Західної Європи, яким був властивий відносний збіг етнічних і державних кордонів, а поширення ідеології модерного націоналізму хронологічно збігалося із процесами широкої демократизації. Внаслідок Першої світової війни і Другої світової війни модель політичної нації була закладена як основний елемент сучасної світової політичної системи та міжнародного права (Ліга Націй, Організація Об'єднаних Націй).

Прихильники ж етнічної теорії – це населення сучасного світу в етнічному, культурному, мовному, расовому й релігійному відношенні, яке являє собою досить строкату картину. За різними підрахунками на Землі живе від 3 до 7 тис. народів. Під терміном "народ" при цьому вони розуміють поняття етнічної спільноти. Для багатьох народів характерний розподіл на субетноси (відособлені частини народу). Їхнє походження відбувається по-різному: як результат територіального відокремлення; як наслідок незавершеності процесу асиміляції етносом якоїсь сторонньої групи; завдяки наявності особливого соціального статусу (наприклад, козаки); у силу релігійної й расової відособленості тощо. Етнічні утворення різного рангу (метаетноси, етноси й субетноси) у сукупності становлять складну ієрархічну систему, що відбивається в самосвідомості. Та сама людина українського етнічного походження може вважати себе й слов'янином (метаетнос), і українцем (етнос), і русином[2, с. 59]. Пануючою тенденцією етнічного розвитку в сучасну епоху є етнічне об'єднання, що характеризується культурним і мовним зближенням етнічних розходжень. Отже, етнічна структура світу постійно змінюється, що пов'язано з процесами розвитку і функціонування різних етносів, котрі прийнято називати етносоціальними процесами.

Загальні ознаки, які об'єднують між собою поняття «нація»: походження, мова, культура, релігія, волонтаризм та його підхід.

Спільність походження являє собою антропологічна теза, що початково була обґрунтована на початку ХХ ст., замість мови висунула більш сталі антропологічні ознаки – зріст, пігментацію тіла, форму голови, колір волосся, очей тощо – спадкові ознаки, що затримуються з покоління в покоління протягом тисячі літ і тому, при належному вивченні, можуть засвідчити приналежність даного народу в своєму основному складі до певної раси.

Практично всі націоналістичні рухи при визначенні нації звертають увагу на спільність походження, як компонент ідентичності націй. Походження розуміється у сенсі біологічної спадковості від попередніх поколінь. Спільність мови – на початку ІХ ст. власна мова часто вважалася визначальною особливістю нації (незалежно від її комунікативного значення). Спільність культури – більшість націй частково визначаються власною культурою. На відміну від мови, національна культура звичайно є унікальною для нації, хоча й містить багато елементів, спільних з іншими націями. Національна культура також вбирає в себе культурну спадщину попередніх поколінь.

Як і у випадку етнічного походження, ототожнення минулої культури із сучасною культурою, в певній мірі символічне. Наприклад, Стоунхендж розташований у Великій Британії, хоча ніякого англійського народу чи держави в часи його побудови (4000 –5000 років тому), не існувало. Інші нації так само вважають стародавні археологічні культури, літературу, мистецтво, і навіть цивілізації національною спадщиною. Проте, як через багатоманітність культурних явищ у середині однієї нації, так і через незбіжність кордонів політичних утворень та культурних особливостей, культура не може бути єдиним визначальним чинником нації. Спільність релігії-релігія також може розглядатися як національний чинник, хоча не всі націоналістичні рухи акцентують на цьому увагу. Релігія може бути привласненою, що робить її національною, але й може не бути винятковою. Наприклад, чимало націй визначають себе, як католицькі, хоча безпосередньо релігія є універсальною. Інші релігії притаманні одній етнічній групі, зокрема юдаїзм. Проте, сіонізм загалом уникає релігійного визначення євреїв, віддаючи перевагу етнічним і культурним чинникам.

Волонтаристський підхід-деякі ідеї нації підкреслюють не об'єктивні характеристики, але вибір суспільства. На практиці, це стосувалось груп людей, які є також нацією за іншими визначеннями. Найвідомішим волонтаристське обґрунтування нації подано в роботі [Ернеста Ренана](#) «Що таке нація?». Його класичною відповіддю є «Щоденний референдум».

Основою існування будь-якої цивілізаційної системи нації є її самоідентифікація, оскільки самоідентифікаційний принцип має властивість діахронного (від покоління до покоління) соціально-культурного відтворення, тобто в підсумку відтворення базових цінностей і стійких навичок людей, визначених традицією культурного розвитку, соціальними та духовними константами. Національній спільноті характерна низка специфічних, притаманних саме їй ознак, а її члени виявляють почуття солідарності між собою [3, с. 2].

Висновки: нація є результатом потреби сучасного суспільства в культурній гомогенності, обумовленій розвитком [індустріального виробництва](#). Становлення нації безпосередньо зв'язане з поширенням загальної освіти і засобів масової інформації. Нації – цілеспрямовано створювані спільноти. Провідна роль у цьому процесі належить інтелектуальній верстві суспільства. нація формується на основі декількох етносів, серед яких один є переважаючим. Чимало істориків та політологів стверджують, що територія, мова, культурні та економічні зв'язки є лише підґрунтям, на якому формується нація. Народність стає нацією лише тоді, коли в неї виникає стійка потреба в політичному, культурному, психологічному самовизначенні. Отже, нація –це стійка спільність людей, що історично склалися, виникла на основі спільності мови, території, економічного життя і психічного складу який проявляється у спільності культури, релігії, походження, інтересів.

Список використаних джерел:

1. Галушко К. Ю «Нація» Київ. 2010. 41с.
2. Вербець В. В., Субот О. А, Христюк Т. А. «Соціологія». 518 с.
3. Матеріали з Вікіпедії- вільної енциклопедії, тема «Нація». 8 с.
4. О. Бочковський «Вступ до соціології» 338 с.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження.

Проблема поєднання інтересів суспільства і особистості є однією із найважливіших тем у курсі соціології, бо саме соціальна структура суспільства виступає регулятором еволюції суспільного розвитку. Сьогодні, коли у «соціальній еволюції» суспільств домінують процеси глобалізації, проблема поєднання інтересів стає дедалі поширенішою та гострішою. Мета дослідження – зробити філософський аналіз проблеми інтересів людини у суспільстві; місце людини в сучасному світі; **особистість-як найвищий духовний розвиток суспільства.**

Об'єкт дослідження: особливості поєднання інтересів особистості в умовах сучасного світу.

Предмет дослідження: визначення форм взаємодії людини з суспільством, та їх розбіжності.

Завдання дослідження: розкрити сутність людини у суспільстві, свободу інтересів, показати їх роль у розвитку громадянського суспільства; проаналізувати роль особистості у формуванні суспільства; з'ясувати особливості розвитку суспільства у його взаємовідносинах з особистістю. Складовою частиною філософської проблеми людини є проблема особистості і її взаємозв'язку із суспільством. Це зумовлено тим, що проблему людини неможливо розглядати у відриві від соціально-політичних, економічних, культурно-інформативних сенсів її існування. Адже без гармонізації відносин у системі людина – суспільство – держава важко говорити про можливість виживання не тільки окремого індивіда, але і суспільства в цілому. Тим більше, що, розглядаючи людину у взаємозв'язку із суспільним середовищем, слід не тільки акцентувати увагу на сутності людини як такої, а й виходити із взаємовпливу суспільства на особистість і особистості на суспільство[1].

Важливою проблемою є і діалектика волі й відповідальності особистості в суспільному розвитку, їхня взаємна обумовленість. Така постановка питання дозволить розкрити природу людини ще під одним кутом. Для того щоб визначити місце людини в сучасному світі, а також з'ясувати обумовленість у системі "особистість – суспільство", необхідно зупинитися на деяких загальних визначеннях, що характеризують людину з різних боків. З одного боку, це жива істота з притаманними їй загальними рисами, що властиві людському роду. З другого боку, в онтологічному аспекті, людина – істота соціальна, яка розкриває свої сутнісні риси саме в колективі, у процесі спілкування. За допомогою цілеспрямованої діяльності (праця), комунікації (мова), системи оцінки (критика) і самооцінки (самокритика) людина стає "суспільною твариною", унікальним представником біосфери, що створила, на думку Володимира Вернадського, своє власне середовище існування – ноосферу. Таким чином, людина – жива істота, яка має певні потреби, задовольняє їх у процесі виробництва завдяки спілкуванню і здатності свідомо, цілеспрямовано перетворювати світ і саму себе. Значенням містком від біологічного (людина) до соціального (особистість, індивідуальність) є поняття індивід (від лат. *individuum* – неподільне). Під поняттям "індивід", як правило, мають на увазі конкретну людину. Поряд із загальними рисами, які притаманні всьому людському роду, "індивід" має свої особисті якості, завдяки яким він відрізняється від інших.

Тут і фізичні дані (зріст, колір очей, шкіри, волосся, особливості будови тіла), і природні задатки, і особливості його мислення і психіки (властивості пам'яті, уяви, темпераменту, характеру), а також специфічні потреби й інтереси. У цьому розумінні ми говоримо про індивідуальність людини. Отже, індивід – це окремо взятий представник людського роду із властивими йому неповторними індивідуальними рисами[2]. Наступний, більш високий ступінь характеристики суспільних властивостей людини, – поняття "особистість". Особистість – це найвищий ступінь духовного розвитку людини, що являє собою стійку сукупність соціально вагомих якостей, які характеризують індивіда як унікальну

суб'єктивність, здатну освоювати і змінювати світ. Інакше кажучи, кожна особистість – людина, але не кожна людина є особистістю. Людським індивідом народжуються, а особистістю стають. Нічого образливого для людей у цьому висловлюванні немає і використовується воно лише для того, щоб у дуже короткій формі розкрити ступінь суспільної різниці між людиною й особистістю. Поняття "особистість" містить сукупність усіх соціальних ролей даної людини, усіх суспільних відносин, найважливішими серед яких є ставлення до громадського обов'язку, а також до установок суспільної моралі. Соціальна структура особистості формується в процесі спілкування людей, починаючи з первинних форм спілкування матері і дитини. По суті, вона являє собою систему соціальних ролей людини в різних групах, частиною яких вона є. Існує теорія соціальних ролей американського соціолога Толкотта Парсонса. Відповідно до цієї теорії кожна особистість у системі відносин відіграє певну роль: батька, керівника, підлеглого, сина, чоловіка і т. д. Усі форми самоутвердження в професійній, суспільній діяльності, дружбі, любові, суперництві формують соціальну структуру особистості[4, с. 133-134].

Зацікавленість працівника у результатах виробництва, ефективності і діяльності заводу, фірми, установи є основою дієвості мотивів і стимулів до праці. Тому, впроваджені в Україні ринкові відносини мають бути такими, щоб породжувати зацікавленість працівника приватного чи державного виробництва у підвищенні продуктивності та ефективності праці. Поліпшення якості продукції та послуг. У суспільстві має місце складна взаємодія найрізноманітніших, часто суперечливих інтересів, і її результати бувають інколи несподіваними. Неодмінно умовою успішності політики, скажімо держави, є врахування цієї взаємодії, прогнозування її наслідків.

Однією з істотних умов поступального розвитку суспільства, зміцнення держави є узгодження, поєднання різноманітних інтересів, наприклад, інтересів особистості, нації, загальнолюдських інтересів. Теж саме стосується і міжнародних відносин (економічних, політичних та культурних).

Одне із завдань державних діячів, дипломатів – знаходити умови для сполучення суперечливих інтересів задля спільної справи чи взаємної вигоди. Поняття солідарності, консенсусу, злагоди – кожне по-своєму – фіксують постійне чи тимчасове узгодження інтересів різних соціальних груп, політичних інституцій, держав, партій.

Вирішення чисельних глобальних проблем (збереження життя на Землі, миру між народами, екологічних питань, подолання голоду, злиднів і т. д.) можливе лише на базі такого поєднання.

Одним із завдань формування особистості є прищеплення їй практичних навичок, поєднувати свої інтереси з інтересами інших суб'єктів, зокрема з інтересами держави. Взаємодія інтересів справляє істотний вплив на формування особистості. Але важлива також воля, рішучість цієї особистості відстоювати свої духовні чи матеріальні інтереси.

Можливості такого відстоювання часто бувають обмеженими. У всякому разі особистість має розібратися у складному плетиві інтересів, відшукати шляхи поєднання своїх інтересів та інтересів інших людей.

На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб та інтересів людини. Одне слово, цінність предмета чи явища вирішальною мірою залежить від його об'єктивних якостей, від потреб, інтересів, емоцій особистості, від умов, місця і часу.

Кожна людина – свідомо чи несвідомо – формує свою індивідуальну ієрархію цінностей. Така ієрархія в одних людей більш-менш стабільна, в інших більш рухлива.

В залежності від умов, місця і часу конкретної життєвої ситуації особиста ієрархія цінностей може змінюватися, іноді кардинально. Одні люди не міняють своїх принципів, інші розстаються – іноді дуже легко – з ними, обирають для себе нові, часом кардинально протилежні, принципи. Відбудовується переоцінка цінностей, переміщення у їхній особистісній ієрархії.

На основі особистісної ієрархії цінностей людина може вибудовувати для себе ієрархію іншого типу – ціннісну ієрархію особистостей. Вона у своїй свідомості складає таблицю про

ранги щодо інших людей. Цінності є фундаментом формування і регулятивної функції ціннісних орієнтацій особистості.

У відповідності з ієрархізованою системою, прийнятою даною особистістю, у неї виробляються відповідні переконання, установки, принципи та ідеали життєдіяльності, домінуючі у різноманітних діях, формуються також симпатії чи антисимпатії, любов чи ненависть, схильність чи неприязнь, волеві зусилля, рішучість боротися за позитивні для даної особистості соціальні чи культурні цінності.

Ціннісні орієнтації мають різні ступені інтенсивності, різну часову тривалість. Одні орієнтації зникають або послаблюються, інші посилюються. У наших умовах посилюються орієнтації на людину, на збереження природи, на багатство. Але ціннісна орієнтація часто перетворюється у нездійсненну мрію[3].

Висновок:проблеми непорозуміння інтересів особистості і суспільства будуть виникати завжди. Відносини людини і суспільства характеризуються суперечністю, але й неможливістю існування одного без іншого.

Маючи різні інтереси, і висловлюючи їх, людина стає вільною і щасливою. Потрібно пам'ятати, що кожна особистість творить суспільство.

Список використаних джерел:

1. Особистість і суспільство(електронний ресурс) -URL: https://pidru4niki.com/1931071037617/filosofiya/osobistist_suspilstvo
2. Особистість і соціум (електроннийресурс); -URL: http://psychologis.com.ua/lichnost_i_socium.htm
3. Інтерес суспільства й особистості(електронний ресурс); -URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13000>
4. ГончарукТ. В. Соціальна філософія. Підручники і посібник2014. 367 с.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність теми дослідження: у сучасному світі зростає зацікавленість розвитком ринкового господарства. Стає необхідним дослідити переваги та недоліки ринку і також порівняти між собою моделі ринкового господарства.

Мета дослідження: на основі політекономічного і практично-методичного аналізу визначити теоретико-методологічні основи функціонування моделей ринкового господарства.

Об'єкт дослідження: процес розвитку та формування корпоративної економіки, соціального ринку та змішаної економіки.

Предмет дослідження: система відносин корпоративної економіки, змішаної економіки та соціального ринкового господарства, що функціонує і розвивається під впливом історико-цивілізаційних, технологічних і соціально-економічних процесів.

Завдання дослідження: описати моделі ринкового господарства, визначити поняття ринкового господарства, зробити висновок щодо сучасних моделей ринкового господарства. Ринкове господарство – суспільна форма організації економіки, заснована на товарному виробництві, що забезпечує взаємодію між виробником і споживачем через ринок. У сучасній науковій і навчальній літературі, в політичних й законодавчих документах поняття "ринок", "ринкове господарство", "ринкова економіка" вживається, як тотожні. Однак, варто мати на увазі, що за всієї спорідненості цих понять у змісті є певні відмінності. Ринкове господарство – це структура (середовище), у межах якого відтворюються й панують відносини та зв'язки товарного виробництва. Поняття ринкового господарства є багатомірним. Воно містить багато складових: сферу товарного виробництва, сферу обміну, сукупність актів купівлі – продажу і збалансування попиту і пропозиції у процесі розширеного відтворення. Виходячи з цього, можна вважати, що ринок є складовою частиною ринкового господарства, через механізм якого перетворюються на реальність товарно-грошові відносини. Формуючи конкурентне середовище, ринок виступає ефективним організатором товарного виробництва. Саме філософія економіки повинна збагнути й осмислити перехід від менш складних до вищих форм суспільного життя та економічної діяльності. Існують два методологічних підходи до філософії економіки: 1) техніко-економічний, направлений на вивчення раціонального і ефективного використання природних ресурсів, засобів виробництва та їх відтворення у процесі людської життєдіяльності; 2) соціально-економічний, який вивчає відносини людей, що диктуються відносинами власності. І. Лукінов вважає, що в кожній економічно розвиненій країні існує власна модель ринкової економіки, сформована під впливом історичних традицій, конкретних умов її функціонування і розвитку. Ніхто не нав'язує цим країнам якогось єдиного стандарту. Модель економіки США суттєво відрізняється від моделі економіки Японії, так само як економічна модель Франції – від моделей Німеччини або Швеції. Не повинно існувати якоїсь шаблонної моделі [3, с 6]. Дістав поширення поділ сучасних моделей економіки на три групи: змішану економіку, корпоративну економіку і соціальне ринкове господарство. Зміст терміну "змішана економіка" в науковій літературі визначається по-різному. На думку деяких дослідників, "сучасна система змішаної економіки може розглядатися як сукупність ринків товарів та послуг, які, з одного боку, певним чином пов'язані між собою, з другого – мають специфічні ознаки, що виявляється в особливостях функціонування і відповідно, в тих відносинах, які формуються в рамках цих ринків" [5, с 13].

Інші автори вважають, що змішана економіка – це західна модель соціально-економічного розвитку, що передбачає поєднання приватної і державної форм власності, планової і ринкової економіки, проведення інституціонально-соціальних реформ з метою побудови більш прогресивного ладу. Вона виникла в перші десятиліття ХХ ст. У другій половині ХХ ст. під впливом науково-технічної революції та державного втручання у

господарське життя в ньому виділився нетоварний сектор. До нього ввійшло виробництво продуктів та сфера послуг, які не реалізувалися через ринок (фундаментальні наукові дослідження, безкоштовні види освіти та інші послуги, основна продукція військово-промислового комплексу тощо). Причому неринкові форми господарювання відіграють все більшу роль у суспільному розвитку. В результаті сучасна економіка є змішаною стосовно того, що поєднує товарні – як провідні і визначальні – і нетоварні зв'язки [1, с 106].

Саме поняття " змішана економіка" визначає лише один момент економічної системи – вона не моноелементна з погляду основних ознак, що характеризують економічну систему. Змішана ринкова економіка характеризується співіснуванням різних форм власності: приватної індивідуальної, приватної корпоративної, колективної, сімейної, державної, інтегрованої та ін. Корпоративна ринкова економіка орієнтована на вільну конкуренцію, спрямована на захист інтересів великого бізнесу. Принципом регулювання цієї моделі господарства є визначення основних пріоритетів економічного розвитку. "Соціальне ринкове господарство" це не просто економічний термін. Він відображає важливий напрямок сучасної економічної теорії, ідеї якого втілені на практиці. Характеризується не просто високим рівнем добробуту населення. Їй властивий набір соціально-економічних інститутів, які спрямовують функціонування всіх елементів цієї системи на реалізацію цілей соціальної справедливості, захищеності, високого рівня і якості життя [4, с 71].

Основною метою соціальної ринкової економіки є досягнення якомога більшої свободи кожної людини в економічній сфері, якнайповніше задоволення її потреб і добробуту. Але підвищення добробуту має бути спрямоване на загальну користь. Товари мають розподілятися справедливо. Людям, які не в змозі забезпечити себе самі, мають бути гарантовані соціальний захист, гідні умови життя. Деякі дослідники, розглядаючи соціальне ринкове господарство, видаляють три конституційні принципи, на яких базується економічна система соціального ринкового господарства: конкурентний устрій ринкової економіки, соціальність конкурентної економіки, державний інтервенціонізм й активна економічна політика держави. Пріоритетний розвиток соціальної сфери як сфери виробництва людини і є умовою, і передумовою становлення соціально орієнтованої ринкової економіки [6, с 22]. Соціальне ринкове господарство залишає "вільному ринку" достатній простір для прояву його рушійних сил, але втручається в його розвиток тільки тоді, коли виникає загроза небажаних для суспільства наслідків такого розвитку [2, с 59].

Висновок: отже, ринкова економіка за своїм економічним змістом є потужним носієм мотиваційних важелів прискорення розвитку науково-технічного прогресу і економіки будь-якої країни. Сучасні моделі ринкового господарства дозволяють без примусу спрямовувати ресурси туди, де вони необхідні.

Список використаних джерел:

1. Борисов Е. Ф. Економічна теорія: Під. М. : Юрист, 1997. 568 с.
2. Єременко В. Про науку і курс соціальної економіки // Економіка України. 1996. № 5. С. 55-61.
3. Лукінов І. Ринкові реформи у подоланні кризи // Економіка України. 1996. № 1. С. 4-19
4. Нестеренко А. Соціальна ринкова економіка: концептуальні засади, історичний досвід // Зап. економіки. 1998. № 8. С. 71-84.
5. Петруня Ю. Є. Непрофесійні суб'єкти ринку акцій України. К. : Т-во "Знання України, КОО, 1999. 262 с.
6. Рокоча В. В. Економічна активність держави в соціальному ринковому господарстві (на матеріалах Німеччини): Автореф. Дис. д-ра екон. наук. К., 1995. 50 с.

ФЕНОМЕН ВЛАДИ В УПРАВЛІННІ НАУКОВО-ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ

Актуальність теми дослідження. Феномен влади завжди привертав до себе пильну увагу представників соціально-політичної та філософської думки. Якісні особливості його прояву залежать від історичного контексту, своєрідності соціальних умов, наявності відповідних форм правління, рівня економічного, соціокультурного розвитку суспільства та інших чинників. Соціально-філософський аналіз влади не тільки дозволяє розширити уявлення про даний феномен, а й дає можливість по-новому поглянути на окремі сторони владних відносин у сучасному світі взагалі та в нашій державі зокрема.

Об'єкт дослідження – влада як соціокультурний феномен.

Предмет дослідження – феномен влади в управлінні науково-освітнім простором.

Мета дослідження – концептуалізувати владу як соціокультурний феномен у контексті управління науково-освітнім простором та визначити соціально-філософську специфіку процесів управління у сфері науки та освіти в Україні.

Завдання дослідження: – дослідити інтерсуб'єктивні аспекти вираження феномену влади. Феномен-рідкісне, незвичайне, виняткове явище. Згідно з "Етимологічним словником української мови" слово "влада" та похідні від нього "володар", "владний" тощо є запозиченим із польської – *władza*, або з чеської мов – *vlada* – влада, керівництво, уряд [1, с. 110]

В енциклопедичному словнику з державного управління, влада – це "здатність і можливість особи, соціальної групи, інституту, організації провадити свою волю через певні засоби та канали впливу на діяльність і поведінку людей, їх спільності. Сутнісною владою є відносини управління (керівництва), панування, підпорядкування, покори [2, с. 110-111].

На думку М. Бакуніна, державна влада є насиллям над людиною, завжди аморальною, несправедливою, державна мораль цілком суперечить загальнолюдській тощо. "Влада діє так само розбещено на тих, хто наділений нею, як і на тих, хто змушений їй підкорятися" [3, с. 437]. Науково-освітній простір є контекстом, мірилом і перетином значної кількості напрямів державного управління. Саме в науково-освітньому просторі теоретичного моделювання формується нова людина, яка має прагнути як до свідомого та відповідального суспільного управління та самоуправління, так і до сумлінного виконання управлінської волі в системі владних відносин. Інтернаціоналізація науково-освітнього простору визначається як інтегративний процес, суть якого полягає в активізації ролі міжнародного співробітництва в усіх сферах діяльності наукових і науково-освітніх установ та організацій. Він актуалізується відповідно до обраної стратегії з метою оптимізації міжнародної взаємодії як фактору розвитку. Існує стійкий інтегративний зв'язок між процесами глобалізації та інтернаціоналізації світового науково-освітнього простору, що визначає необхідність здійснення комплексного управлінського впливу на ці процеси. Як національні, так і глобальні процеси у світовому науково-освітньому просторі потребують адекватного владного регулювання. У статті виділено чотири рівні активізації влади в контексті інтернаціоналізації управління світовим науково-освітнім простором: міжнародний, державний, регіональний та організаційний; на кожному реалізується певна владна стратегія та діють екстернальні та інтернальні фактори впливу. Активізація влади на кожному з рівнів має бути спрямована на визначення перспектив, довгострокових і короткострокових цілей та організацію науково-освітнього потенціалу щодо їх досягнення та базуватися на творчому підході, узагальненні кращого досвіду і впровадженні інновацій. Умовами ефективного функціонування моделі науково-освітнього простору слід назвати: наявність мети, що визнається всіма учасниками; єдина стратегія, орієнтована на пріоритети соціально-значущих цінностей; динамічна структура простору, його наповненості, діалоговий режим формування; розгалужена система відносин між різними компонентами та суб'єктами простору. Цілісність

науково-освітнього простору забезпечується за рахунок різноманіття його елементів і зв'язків між ними за наявності єдиної концепції. Всі компоненти, перебуваючи в стані комунікації, об'єднуються в динамічну систему, яка згідно синергетичного підходу, формується за допомогою інтерсуб'єктивного взаємо сприймання. Реалізація національної стратегії інтернаціоналізації науково-освітнього простору має фокусуватися як на збереженні національного наукового потенціалу, так і на забезпеченні підсилення інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій; синергії зусиль органів влади, науково-освітніх установ, бізнесу та громадянського суспільства для просування України у світі; збільшення та оптимізації присутності України у міжнародному академічному, культурному та громадському середовищі.

З огляду на вищенаведене, слід зазначити, що влада у сучасній Україні є надскладним багатовимірним феноменом, що детермінує процеси державотворення, спрямовані на створення правової, демократичної держави, яка б утвердила прагнення українського народу до незалежності і світового визнання. Вона має свою етно-національну специфіку, що розкривається в глибинах онтологічних конструктів, артикулюється в площині історичного досвіду, в особливостях національної ментальності. Вона неповторна і унікальна [4, 193-198].

Висновки. Влада визначається як цілісний багатовимірний соціокультурний феномен, що проявляється в онтологічному плані – як об'єктивація та суб'єктивація волі; в гносеологічному аспекті – як когнітивна спрямованість до пошуків істини; в екзистенційному плані – як підґрунтя для оптимізації власного існування, в аксіологічному сенсі – як фундаментальна соціокультурна цінність; в суспільнополітичному аспекті – як соціальний ресурс, що актуалізується в процесі соціального управління, а в морально-етичному плані – як соціальна відповідальність, ступінь якої визначає рівень та якість влади. Науково-освітній простір визначено інтерактивно-організованим середовищем, основним механізмом створення якого є інформаційна та вольова взаємодія суб'єктів наукової та освітньої діяльності, що спрямовуються спільними соціально-значимими цілями, керуються єдиними принципами вирішення науковоосвітніх завдань, проте визначаються можливістю актуалізації індивідуальної творчої свободи під час вибору засобів реалізації поставленої мети. Цілісність науково-освітнього простору забезпечується за рахунок взаємоінтеграції його елементів і зв'язків між ними за умов наявності єдиної концепції управління.

Список використаних джерел:

1. Т. В. Новаченко. Осмислення феномену влади в контексті засобів її застосування. Інвестиції: практика та досвід № 11. 2013. С. 110-113.
2. Т. В. Новаченко. Осмислення феномену влади в контексті засобів її застосування. Інвестиції: практика та досвід № 11. 2013. С. 110-113.
3. Бакунин М. А. Філософія. Соціологія. Політика / М. А. Бакунин. М., 1989. 624 с.
4. Л. Кримець. Стратегії глобального управління науково-освітнім простором у контексті інтернаціоналізації. Філософія освіти. 2015. № 2 (17). С. 193-209.

АГРЕСІЯ ТА ЖОРСТОКІСТЬ У КОНТЕКСТІ АНТРОПОЛОГІЇ НАСИЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження: Протягом усієї історії людства та на всіх рівнях соціуму невід'ємною складовою, що супроводжує людину, є агресія. «Чому в нашому житті так багато жорстокості?» – це питання завжди хвилювало філософів і поетів. «Чи можна побудувати суспільство, де всі рівні і немає злості, заздрощів і війн?» Відповісти на подібні питання дуже складно, адже розуміння людської агресії неможливе без поглибленого вивчення її соціально-демографічних, антропологічних, психологічних та інших характеристик.

Мета дослідження: вивчення впливу людської агресії на суспільство в контексті правової антропології та знаходження напрямів її подолання. Поставлена мета передбачає вирішення наступних завдань: виявити та описати підходи до вивчення насильства і простежити філософську рефлексію цього феномену.

Об'єкт дослідження – філософсько-антропологічний вимір насильства.

Предмет дослідження – агресія і жорстокість як форми насильства та їхні дискурсивні репрезентації. Агресія належить до однієї з найгостріших проблем сучасності. Такі негативні її прояви, як жорстокість, насильство, ворожість між людьми і народами, всеохоплююче відчуження людини, різноманітні прояви деструктивної поведінки тощо, все більше поширюються і в індивідуальному, і в суспільному житті [1, ст. 164]. Їх ескалація становить суттєву загрозу продуктивному розвитку людини і людства і поглиблюють антропологічну кризу. Водночас, у науковому дискурсі агресії все більше утверджується думка, що агресія є атрибутивною властивістю людини і належить до необхідних біологічних механізмів самозбереження і виживання виду, зокрема і виду *Homo sapiens*. Виходячи із такої амбівалентності значення агресії в людському бутті, амбівалентності, яка зумовлена антропологічно, впливає теоретична потреба саме у філософсько-антропологічному осмисленні даного феномену. Таке осмислення є теоретично затребуваним і з огляду на специфіку і визначальні напрями розвитку сучасної філософської антропології, яка все більше привертає увагу до поглибленого критичного аналізу людини в усій сукупності проявів людського – і позитивних, і негативних, і конструктивних, і деструктивних.

Поняття насильства у філософії має довгий шлях свого становлення. Історично, набуваючи реалій свого змісту, поняття насильства формується, починаючи з міфології, релігійної свідомості, теології, філософського ідеалізму, набуває ознак категорії наукових дисциплін у науково-подібній філософії, дістає широке застосування й інтерпретацію в ідеологічних та політологічних доктринах, становить пріоритет інтересів і у новітніх психоаналітичних концепціях.

Фундаментальні основи сучасних теорій насильства були закладені в дослідженнях З. Фрейда, К. Юнга, А. Адлера, Г. Тарда, Е. Фромма, М. Вебера, Р. Дарендорфа, Е. Дюркгейма, К. Маркса, Р. Мертона, К. Лоренца, Л. Берковітца, Б. Скіннера та ін. Проблематики насильства як загальносоціального явища торкаються у своїх роботах вітчизняні дослідники А. А. Гусейнов, Л. М. Герасіна, В. В. Голіна, В. Д. Губін, І. Н. Даньшин, А. К. Зайцев, А. М. Ковальов, А. П. Огурцов та ін. Філософсько-антропологічний підхід до проблеми насильства, зокрема етико-філософське осмислення моральної допустимості/недопустимості цього явища, репрезентований численними працями таких сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених як Г. Гаріпова, А. Гусейнов, В. Ярська, Р. Аפרесян, К. Гаджієв, А. Панарін, Ж. Госс, А. Гжегорчик, А. Назаретян, В. Фуркало та ін. [2, с. 2].

Застосування субстанційного підходу до визначення поняття "насилля" дозволило тлумачити його як атрибут суспільних відносин, у яких одні індивіди чи соціальні групи та класи застосовують до інших примус, спрямований на їхню волю, завдаючи фізичної, психічної чи моральної шкоди іншій особі шляхом застосування сили чи погрозою її застосування з метою спонукати об'єкт впливу до визначеної поведінки, до певних дій, а

також і стигматизований суспільством як "необхідне" та водночас "небажане" застосування сили. Існуюча типологія соціальних форм насилля (за суб'єктом і спрямованістю, за сферами дії та залежно від наявності суб'єкта дії (актора) та відповідно до нього характеру соціального вияву) не дозволяє у достатній мірі розкрити характер впливу насилля на соціальні трансформації. У дослідженні запропонована класифікація на основі спрямованості на соціальні норми та правила і визначено наступні форми насилля: "міфічне", "трансцендентне" і "раціональне". Це типологія фіксує зміну форм насилля не з позицій етапів, за якою перехід від одного етапу передбачає завершення попереднього, а з позиції збереження рис одного в усіх наступних. Вона фіксує домінанту тих чи інших рис на певних етапах соціального розвитку.

На підставі проведеного аналізу можна зробити **висновки**, що для філософсько-антропологічного дослідження агресії затребуваними і продуктивними є міждисциплінарні і внутрішньо дисциплінарні синтези, розробка комплексної методологічної програми, в якій сумісність різних методів забезпечується на засадах інтервального підходу із застосуванням дименціонального методу, а також вироблення такого визначення агресії, в якому б теоретично утримувалась її принципова антропологічна бінарність –«доброякісний» і «злроякісний» виміри. Щодо перспектив філософсько-антропологічного дослідження агресії, то їх ми пов'язуємо із евристичним потенціалом «антропології межі», яка, на відміну від «антропології центру» надає можливості уникнути одномірного сприйняття агресії як прояву виключного людської деструктивності, орієнтує на розгляд агресії не як загального випадку насилля, а у її спорідненості із трансгресією, здатністю людини до трансцендентування, а також занурює проблему агресії у теоретичний контекст культури виживання в сучасних умовах балансування людини на межі самознищення[3, с. 451].

Список використаних джерел:

1. Тетяна Острячко, Алла Мекшун. Дослідження формування асертивності у підлітків з агресивною поведінкою. URL: http://archive/28_2020/part_3/27.pdf. 164-168
2. Кальницька К. О., Кальницька Ю. С. дихотомія «насильство-ненасильство» у філософській антропології та етиці ХХ століттяст. 1-11
3. Л. І. Казміренко, Н. М. Тужеляк проблема агресії як соціальний феномен в юридико-психологічному дискурсі. URL: http://visnyku/nvsy/04_2011/11kliupd.pdf. 444-453.

*Коновал Артем,
студент гр ПОЛ-11
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина, ЗУНУ*

МОРАЛЬНО ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЦИВІЛЬНИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА ЇХНІ ЖЕРТВИ

Актуальність теми дослідження: полягає у дослідженні впливу військових конфліктів на місцеве населення та дії військових в контексті впливу його національних свобод, правових і соціальному в житті мирного населення відбувається в різних формах соціально-етичних планах.

Мета дослідження: аналіз суті цінності людського життя військовими в цілі добивання перемоги та отримання певної тактичної переваги через залякування, підкуп місцевого населення.

Завдання дослідження: дослідити причини змін цінностей, егоцентричність, і дії місцевого населення при змінах потрібних норм поведінки в питанні виживання.

Предмет дослідження: місцева населення, військові, прості люди і їхні дії.

Об'єкт дослідження: розбір подій, аналізу початку та подій на сході країни і дії місцевих служб самоврядування і влади також військових і розбір відносних цінностей. Починалася вона з проросійських сепаратистських мітингів у Харкові, Одесі, Дніпропетровську, і, звичайно ж, у Донецьку, Луганську в березні 2014 року. Сутички проукраїнських активістів із проросійськи налаштованими громадянами протягом усієї весни 2014-го, що супроводжувались кривавими зіткненнями (зокрема, із застосуванням вогнепальної зброї), стали в той час для східних міст України регулярним явищем. Попри зусилля тодішньої української влади, ситуація розпалювалася щодня, мітинги поступово переростали у свавілля, до якого закликали проросійські активісти. Представники місцевої влади в окремих регіонах, як і місцеві правоохоронці, реагували на це з філософською байдужістю. А подекуди навіть сприяли наростанню напруженості. Попри зусилля тодішньої української влади, ситуація розпалювалася щодня, мітинги поступово переростали у свавілля, до якого закликали проросійські активісти. Представники місцевої влади, як і місцеві правоохоронці, реагували на це з філософською байдужістю.

Однак лише в Донецьку та Луганську це «бродіння» за фінансової, організаційної та пропагандистської підтримки сусідньої країни, переросло у збройний виступ терористів із захопленням і утриманням адміністративних будівель, інфраструктурних об'єктів та місцевих силових управлінь.

Черговий виток загострення обстановки на фронті стався у січні-лютому 2015 року. Найбільш складна ситуація склалася в районі Донецького аеропорту та Дебальцевого. Бойовики, маючи підтримку підрозділів збройних сил РФ, намагалися будь-якою ціною ліквідувати Дебальцевський виступ та захопити Донецький аеропорт, тим самим примусивши Україну йти на політичні поступки. Однак наші військові, які були змушені залишити Дебальцеве, уникнули оточення і не дали російським окупаційним військам просунути вглиб української території. 12 лютого у Мінську було досягнуто домовленості про нове перемир'я, які були закріплені у «Комплексі заходів по виконанню Мінських угод». Саме ці домовленості припинили активну фазу АТО, і надалі опір російсько-окупаційним військам в основному перейшов у формат позиційних боєзіткнень.

Хоча спроби взяти аеропорт силами "ДНР" не припинялися всю осінь та весь грудень, особливо жорстокі бої тут почалися після Нового року. 13 січня, після кількох місяців обстрілів, була зруйнована вежа, де майорів український прапор. 16 січня на блокпосту Збройних сил України в Станиці Луганській стався вибух, «О 14-й годині на блокпост (який розташований в крайній точці селища біля берега Сіверського Донця) прийшов якийсь дідусь,

що назвався місцевим жителем, подарував військовим 3-літрову банку меду, подякував їм за службу і пішов. Коли солдати спробували скуштувати меду, банка вибухнула (всередині було закладено вибуховий пристрій). Один солдат загинув, ще троє тяжко поранені». Випадок у Станиці ще раз підтверджує, що бойовики в протистоянні з українськими силовиками не нехтують жодними методами. 70-річний мешканець села Миколаївка (окупована територія Луганської області) **Микола Рубан** визнав, що підірвав військовослужбовців Збройних сил України 17 січня 2015 року на блокпосту сил АТО в Станиці Луганській.

“Я повернувся додому, і мені не соромно дивитися людям в очі, тому що **я зробив все, що міг, щоб захистити нашу землю від навали фашистів**. Мій батько воював, я до сих пір зберігаю його китель з нагородами. Я не міг зрадити його пам'ять, **не міг вчинити інакше**“. Пряме влучення в південну стіну будинку в результаті якого знищено перекриття та вибиті бетонні несучі блоки. Є ймовірність обвалення. Всього за час вечірніх обстрілів 16 лютого 2017 року пошкоджені три багатоповерхових будинки. Один чоловік загинув, отримавши смертельне уламкове поранення голови. Інший місцевий житель був контужений під час попадання снаряда в магазин “Барвінок” по вул. Гагаріна, 12. Ще один чоловік отримав дотичне поранення ноги, закриваючи свою дитину від вибуху снаряда, який потрапив в квартиру номер 10, будинку 1, квартал 9. Той же вибух розірвав батарею в сусідній квартирі. Окропом сильно обпалило ногу немолодому господареві. Цей обстріл не міг принести ніякої військової переваги і кваліфікується, як військовий злочин. Всі його деталі задокументовані. 7 вересня 2014 року біля житлового будинку селища Зайцеве, неподалік від залізничної станції «Майорська», близько 11 ранку розірвався снаряд. Влучання прийшлося на подвір'я між двома житловими бараками, де на той момент перебувала родина місцевих мешканців. Осколками від снаряду поранило п'ятьох – подружжя Акімових, їхню мати, їхнього семирічного сина і сусіда Петра. Зараз старші дещо оговталися від отриманих травм, а син на все життя лишився скаліченим. Об'єктом нападу були цивільні об'єкти, що не використовувалися в військових цілях та цивільні особи. Документаторами Truth Hounds зафіксовано влучання снаряду в житловий будинок. Окрім того, задокументовано поранення кількох цивільних осіб, що знаходилися у дворі поміж будинками. Хоча поблизу й розташовувалися військові об'єкти (частини українських збройних сил в безпосередній близькості до цивільних об'єктів), тим не менше, напад, задокументований у цьому звіті, може розглядатися таким, що спрямованим на цивільні об'єкти та цивільних осіб. Це впливає зокрема з того, що жодного військового об'єкту обстрілом не було пошкоджено. Шкода була завдана лише цивільним особам та цивільному об'єкту. Як вказував МКС у рішенні у справі Катанги та Чуй, якщо обстрілом завдано школи лише цивільним особам (можемо застосувати це *mutatis mutandis* і до цивільних об'єктів), то злочин вважається скоєним з моменту початку нападу.

На жаль не всі про те пам'ятають і радше стараються про те забувати, особливо там, де військові фронти ще далеко і де люди ще не пережили стравити новітньої летунської війни. Майже кожний потішає себе, що "якось то воно буде". Тому одні дуже часто під враженням зовсім природних підчас війни життєвих обмежень і труднощів, надто багато уваги прив'язують до матеріальних цінностей. Їм здається, що гріш у справжньому значінні слова рішає про все. А побіч виростають другі, що завидують першим. Так одні як і другі дуже, легко можуть стати жертвою хибних уявлень про значіння матеріальних цінностей підчас війни й попасти у крайній егоїзм, що легковажить усе інше, чого не можна замінити на гроші. Щойно важкі удари військової дійсності можуть і одних і других протверезити, щойно на руїнах своїх дотеперішніх надбань вони починають розуміти, що вище від усякої матеріальної власності стоїть духовна внутрішня власність кожного зокрема, що проявляється у його вмінні не тільки налагодити своє власне життя, але також бути корисним і помічним громаді таких же самих, як він обездолених жертв війни.

Тому, коли тепер щораз більше приближається кінець війни, коли щораз більше можуть зростати життєві труднощі добре буде пригадати тим, що їм або пощастило зберегти давне або придбати нове багатство, щоб вони надто великої ваги до нього не прив'язували, а зокрема, щоб не забували про тих, що внаслідок військових подій залишилися без нічого, без приміщення і без ніяких засобів до існування. Бо що "мені сьогодні, це тобі завтра!" Але одночасно не треба також нікому того завидувати, що він ще має щось, бо завтра він може

опинитися в такому самому положенні як тисячі інших, над якими пройшла воєнна буря. Треба пам'ятати, що важні не матеріальні цінності, а люди. Тому треба робити все можливе, щоб якнайбільше людей зберегти перед важкими наслідками війни.

Це можливе тоді, коли місце одиничного егоїзму займе якнайживіше почуття солідарності, коли всі пам'ятатимуть, що всі знищені матеріальні цінності можна відбудувати або наново створити, але тільки тоді, коли є життєздатні люди з характером, знанням і зрозумінням тієї старої правди, що "Україна для українців! За підрахунками УВКПЛ ООН, загальна кількість людських втрат, пов'язаних з конфліктом в Україні (з 14 квітня 2014 року по 31 січня 2021 року), становить 42000-44000: 13100-13300 загиблих (щонайменше 3375 цивільних осіб, приблизно 4150 українських військових та приблизно 5700 членів озброєних груп); та 29500 –33500 поранених (7000-9000 цивільних осіб, 9700-10700 українських військових та 12700-13700 членів озброєних груп)», –повідомили в Управлінні верховного комісара ООН. Протягом усього періоду конфлікту, з 14 квітня 2014 року по 31 січня 2021 року, на цивільних осіб припадає 25-26 відсотків від загальної кількості осіб, загиблих у зв'язку з конфліктом (3375 з 13100-13300). Таке ж співвідношення стосується і поранень. «Слід зазначити, що це співвідношення за роки суттєво змінилося: з 33-34 відсотків у 2014 році (одна загибла цивільна особа на двох загиблих українських солдатів або членів озброєних груп), до 4-5 відсотків у 2019 –2020 роках: одна цивільна особа, загибла внаслідок артилерійських обстрілів, вогню із СЗЛО (стрілецької зброї й легких озброєнь.) та інцидентів, пов'язаних із мінами на 20-22 українських солдатів або членів збройних груп, загиблих внаслідок артилерійських обстрілів, вогню із СЗЛО та інцидентів, пов'язаних із мінами», – повідомили в ООН.

Висновок. Людські цінності доволі мінливі і лише розуміння і стійкість духу, допоможуть боротись не за сьогоденні потреби виживання, а для боротьби і праці, щоб вийти з кризи раціональним шляхом з мінімум жертв.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність теми дослідження: Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем.

Мета дослідження: розгляд проблем науково-технічної революції в контексті філософії, тобто вивчення витоків і сутності науково-технічної революції, її впливу на суспільство, глобальних проблем сучасності, їх змісту та перспектив розвитку. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких завдань: визначення впливу НТР на суспільство; аналіз витоків глобальних проблем сучасності; з'ясувати яким чином можна подолати ці проблеми.

Предмет дослідження: системні аспекти взаємозв'язку між наукою і технікою, їх вплив на інші явища розвитку суспільства і людської життєдіяльності, а також осмислення проблем науково технічного прогресу в сучасній філософії.

Терміном "глобальні проблеми" позначаються найважливіші і настійні загальнопланетарні проблеми сучасної епохи, що торкаються людства в цілому.

При цьому головне – не упорядкування списку проблем, а виявлення їх походження, характеру й особливостей і, насамперед – пошук науково обґрунтованих і реалістичних у практичному відношенні шляхів їх вирішення.

Будучи наслідком всього попереднього розвитку людства, глобальні проблеми виступають як специфічне породження саме сучасної епохи, як наслідок неприпустимої нерівномірності соціально – економічного, політичного, науково-технічного, екологічного і культурного розвитку в умовах якісно нової, своєрідної історичної ситуації. [1, с. 21].

Всі глобальні проблеми сучасності взаємозалежні, взаємозумовлені, й ізольоване їх вирішення неможливе. Забезпечення подальшого економічного розвитку природними ресурсами необхідно передбачає запобігання зростаючого забруднення навколишнього середовища, оскільки це веде до екологічної катастрофи. Тому ці проблеми і називаються екологічними, і часто розглядаються як дві сторони однієї екологічної проблеми.

Глобальні проблеми характеризуються певною "ієрархією", тобто пріоритетністю одних з них стосовно інших, їхньою співвідпорядкованістю. Без'ядерний, ненасильницький світ є не тільки вищою соціальною цінністю, але й необхідною попередньою умовою вирішення всіх інших глобальних проблем. Адже приведення в дію всього 5% нині існуючого в світі ядерного потенціалу достатньо, щоб трапилася непоправна екологічна катастрофа [2, с. 105]. Дати реальне уявлення про майбутнє – найважливіше завдання науки. Реалізувати його можливо, лише виходячи з принципів, на яких взагалі тримається весь фундамент наукового знання.

Мова йде, насамперед, про принцип об'єктивності, що передбачає: сувору відповідність висновків вихідним передумовам; доказовий аналіз реальності без яких-небудь суб'єктивних доповнень до неї; знання певних закономірностей, тенденцій історичного розвитку. "Проекція в майбутнє" закономірностей суспільного розвитку з урахуванням їх неминучого розвитку й збагачення в ході історичного процесу й означає наукове передбачення майбутнього. Серед основних із відзначених закономірностей, як вважають дослідники, які спираються на матеріалістичну діалектику, – необоротність соціального прогресу в масштабах всесвітньої історії, зростання темпів поступального розвитку суспільства. Саме існування "межі зростання" є необхідною передумовою для розвитку.

Адже якби не було межі для полювання і збирання, на тисячоліття затримався би перехід людини до землеробства і скотарства. Якби не було межі для людської пам'яті і

фізичних обмежень в усній комунікації між людьми, сповільнився б винахід писемності і друкарства, розвиток технічних засобів комунікації. [3, с. 316-318].

Якби не було межі запасів деревного вугілля, сповільнився б перехід до використання мінерального палива. Якби не було межі у проведенні подумки і на папері математичних операцій, затрималося б створення комп'ютерів. Немає підстав боятися уповільнення соціального прогресу і через уявну психічну і розумову нездатність людини засвоїти і витримати зростаючий потік нових знань і пристосуватися до всякого роду нововведень у суспільстві. Людська пам'ять здатна вмістити приблизно 10 млрд. біт інформації. Крім того, будуть відкриті й інші можливості. [4, с. 436-437].

Наперед встановленого майбутнього не існує. Люди нездатні змінити своє минуле, оскільки свобода, якою володіли минулі покоління, вже перетворилася для наступних поколінь у реальну дійсність, в історичну необхідність, із якою не можна не рахуватись. Майбутнє ж – це сфера реальних можливостей, серед яких є більш-менш ймовірні. І суспільний розвиток не застрахований від зигзагів, кроків убік і навіть від назадніх рухів.

Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем. Ця нова цивілізація майбутнього, на думку вчених, ліквідує відчуженість людини від людини, суспільства, природи та від продуктів праці, покладе кінець розподілу людства на антагоністичні класи і соціальні групи, створить реальні умови для його самопізнання і вільного самооб'єднання на принципах нового гуманізму.

Нова цивілізація у тенденціях свого розвитку являє собою якісно новий щабель у розвитку людини і людських спільнот, які поступово інтегруються в єдине людство, системність якого можна порівняти в якісному відношенні з природними системами, залученими в сферу людської діяльності. Лише на цьому етапі людство посяде своє гідне, відносно самостійне місце в системі навколишніх космічних процесів і сил, стане специфічно єдиним утворенням.

Розмірковуючи над перспективами людства, слід підкреслити, що мова йде про можливість якогось єдиного демократичного і гуманного світового співтовариства, у якому будуть співіснувати різні форми власності – і суспільна, і приватна, різноманітні форми суспільних відносин. Проте за єдиної умови – це повинно бути суспільство демократії, суспільство, де людина буде центром усіх відносин. [5, с. 70-72].

Висновок: в ході дослідження я дійшов висновку, що глобальні проблеми людства які існують на даний момент, в швидкому темпі вирішуються, через зміни які відбуваються у світі сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Петрушенко В. Л. Філософія науки та техніки. Львів: «Львівська Політехніка». 2000.
2. Гладкий Ю. Глобалістика: важкий шлях становлення / Ю. Гладкий // Світова економіка та міжнародні відносини. 1994. №10. С. 105-106.
3. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: Навчальний посібник/ Юрій Білодід, К. : Кондор, 2006. 355 с.
4. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І. Ф. Надольний (ред.). 5. вид., стер. К. : Вікар, 2005. 516с.
5. Волкогонов О. Д. Відкриваючи завісу часу: про соціальне передбаченні майбутнього. М., 1989. 140 с.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження: особливість українсько-економічної ментальності обумовлена теоретичними та практичними потребами суспільного перетворення в Україні. Формування цивільно-ринкового суспільного середовища України є невіддільним від аналізу явищ та феноменів, із яких складається соціально-економічний прогрес країни [2, с. 12].

Об'єкт дослідження: українська економічна ментальність.

Предмет дослідження: механізми виникнення, створення та розвиток української економічної ментальності.

Мета дослідження: дослідити соціально-філософський аналіз української економічної ментальності, показати українську економічну ментальність як чинник соціально-економічних процесів, які відбуваються в Україні.

Завдання дослідження: –аналіз становлення української ментальності; –Фактори, які сприяють формуванню української економічної ментальності; –Аналіз сучасної української ментальності.

Менталітет кожної нації є різним, і відповідь на запитання, чому економічний, політичний та культурний розвиток держав світу відбувається по-різному визначається у відмінності менталітетів їх народів. Менталітет кожної нації виступає чинником, який визначає її подальший розвиток і місце серед цивілізованих країн світу. Для нашої ментальності характерно піклуватися про рідних. Прив'язаність до землі та ґрунту є важливою складовою українського менталітету. Водночас українцям характерні такі риси як працелюбність, гостинність, потяг до освіти, мужність та побудова міцних сімейних стосунків.

Важливу роль у становленні української ментальності зіграла церква. Становлення української нації супроводжувалося становленням української культури. Ці процеси відбувалися паралельно. Зростання національної свідомості, соціально-класове розшарування та виникнення різних політичних, ідеологічних та інших орієнтацій в середовищі єдиної нації викликали належні зміни, суперечності, збіги та розходження в колі національної культури. Усі ці чинники витворили українську душу, українця знаного у світі своєю pracowитістю, повагою до старших, гумором та романтичною вдачею. Сучасні процеси в економічній ментальності України та перспективи щодо подальшого розвитку її основних змістів щільно пов'язані з тими процесами суспільної життєдіяльності, що відбуваються в сучасному українському соціумі. Процес суспільних трансформацій у новітній Україні породжує становлення нового соціального суб'єкта, принципово нових особливостей соціально-економічних відносин, сприяє змінам соціально-економічної поведінки людей. Поряд з новими рисами економічної поведінки вітчизняного соціального суб'єкта мають місце нові риси його економічної ментальності. Суспільна свідомість має адаптуватися до радикальних змін соціально-економічної поведінки. На жаль, вітчизняні соціологічні дослідження поки не фіксують масового поширення якостей, властивих сучасній економічній ментальності, посеред населення нашої країни. Психологічними перешкодами для набуття таких ментальних рис у сучасній Україні є: соціальна інверсія; викривлене розуміння соціальної справедливості; відсутність у значної частини населення України реального економічного мислення; звичка безвідповідальності. Звичайно, неприємно та нелегко погоджуватися з такими реаліями, натомість подолання таких негативних рис має бути важливим завданням соціально-економічних програм різних рівнів спрямування.

Процес соціально-психологічної адаптації населення до ринкової суспільної атмосфери віддзеркалює зміну парадигм економічної свідомості, економічної ментальності. Відбувається

заміна старої схеми економічного мислення новою. Зрушенню на краще у перспективі розвитку економічної ментальності України сприятимуть ті риси національної ментальності, які природно притаманні українцям. Це, по-перше, якості “хліборобського” типу (толерантність, чутливість), по-друге, якості “козацького” типу (діловитість, практичність). При розв’язанні складної проблеми оновлення національного буття не потрібно повністю копіювати зарубіжний досвід, адже наші ментальності мають суттєві відмінності.

Привабливі світові моделі економічного розвитку принесуть бажаний ефект Україні тоді, коли автори реформ врахують особливості української ментальності. При цьому нам не варто забувати про нашу самобутність, для якої потрібне економічне підґрунтя, відродження національних господарських традицій та форм господарювання. Економічна ментальність-соціальна характеристика національної культури, вона є складовою національної суспільної системи в цілому. Щодо необхідності індивідуалізму як важливого принципу соціально-економічної поведінки суб’єктів ринкової економіки нової України, слід зауважити, що, по-перше, для соціальних стратегій сучасності є характерним «підсумовування індивідуальних зусиль у колективі треба доповнювати принципом монадності- втіленням і репрезентацією колективного в індивідуальне»[3, с. 97] по-друге, сучасний соціально-етичний зміст індивідуального визнає за особистістю базисну роль у розв’язанні колізій особистості та суспільстві; по-третє, загальнолюдське виступає не як базисне, а як надбудоване явище. Економічний індивідуалізм постає змістовним принципом економічної поведінки людини й суспільства. Економічна ментальність є переважно індивідуалістичною.

Принцип індивідуалізму створює певні механізми, за якими функціонує та розвивається як особа, так і суспільство. Колективізм, як принцип організації суспільної реальності, блокує доступ до конкретної людини, є соціальною технологією розчинення людини у суспільному цілому. Оскільки індивідуалізм та колективізм мають стійкий взаємозв’язок, то, зважаючи на особливості конкретних умов, у результаті їх взаємодії створюються або переважно індивідуалістичні, або переважно колективістські спільноти. Слід зауважити, що історико-філософський аналіз культурологічних підвалин української національної ментальності надає підстави тлумачити її як переважно індивідуалістичну. Що мається на увазі? Міфологічний та релігійний світогляди в історичному розвитку національного буття утворювали й віддзеркалювали певний український макрокосм та мікркосм- переважно індивідуалістичні за суттю[1, с. 4].

З часів стародавньої української міфології –правила регулювання й впорядкування життя суспільства та конкретної людини у світі природи, були переважно індивідуалістичними, практичними, необхідними людина на кожному життєвому кроці. Правила поведінки людини в різних життєвих обставинах переломлювалися через її індивідуальні бажання. Це був індивідуалізм, а не колективізм давнього українця [4, с. 56].

Висновок:Отже, економічну ментальність слід розуміти як узагальнене поняття для позначення стійкого порядку мислення індивіда та організації індивідуально-психологічної структури його особистості.

Список використаних джерел:

1. Великий А. В. Українське християнство / А. В. Великий. –Передрук Іспанія, 1990. 344 с.
2. Забужко О. С. Філософія національної ідеї. Етносоціальний розвиток України/ О. С. Забужко. К.,1993. 125 с.
3. Кримський С. Б. Запити філософських смислів / С. Б. Кримський. К.,2003. 240 с.
4. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української міфології / І. Нечуй-Левицький. К. 1992. 85 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність теми дослідження: гроші – ліквідний товар, еквівалент вартості товарів, послуг. Перші гроші з'явилися в 13 столітті до нашої ери. Тема ролі грошей актуальна, тому що суспільство цілком охоплено грошовими відносинами. Роль, яку грали перші гроші, відрізняється від ролі, яку відіграють гроші в сучасному світі.

Завдання дослідження: чи відіграють гроші велику роль у нашому житті та як вони впливають на думки людей.

Мета дослідження: з'ясування соціально-філософського аналізу значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини у ХХІ столітті.

Предмет дослідження: сфера грошових відносин, позитивний та негативний вплив грошей та багатства на людину. Всі знають вислів: "Гроші псує людину". Але чому так говорять? Невже гроші справді негативно впливають на людину? З давніх часів усі люди ділилися на класи. Головним еталоном була заможність, тобто наявність певної кількості грошей у людини. Цей поділ існує і дотепер. Тільки вже існує три групи: багаті, бідні і так звані середняки, які не дуже бідні, але й не надто багаті. [1, с. 14].

Багаті – це люди, які можуть дозволити собі купити все, що вони захочуть. Зазвичай це бізнесмени чи політики. Далі йдуть їхні противники – бідні. Це люди, які буквально виживають на ті кошти, які заробляють. Цих грошей їм вистачає лише на їжу і на сплату податків чи комунальних послуг. До них зазвичай належать люди робочого класу, як працівники заводів, дрібних підприємств, державних установ тощо. Середняки – це люди, які можуть дозволити собі більше, ніж просто купити їжі і сплату податків. Вони можуть ще купити собі одяг, б'юджетної побутової техніки, відпочинок. До них відносяться працівники приватних установ, дрібних підприємців та осіб, що займають керівні посади. [2, с. 39].

Не зважаючи на такий розподіл всі люди хочуть отримати більше грошей ніж вони мають. Звідки така жага до грошей? Гроші – це спосіб забезпечення базових потреб людини у їжі, одязі чи відпочинку. Здавалося б отримавши більше грошей, людина має заспокоїтися, але їй хочеться ще. В таких випадках і проявляється вся сутність і характер людини. Жага до наживи, заздрість, жадібність, скупість навіть черствість і злість – ці всі риси пов'язані з бажанням мати статок. [3, с. 156].

Є багато причин чому вони проявляються. По-перше, через те, що гроші забезпечують основні матеріальні потреби людини. Якщо доходу мало, то виникає незадоволення. По-друге, гроші – це показник успіху, яких до помагає здобути певний статус та рівень в суспільстві. Оскільки людина живе в соціумі, то вона хоче відчувати себе його рівноправною частиною. По-третє, наявність грошей – це певна гарантія щасливого майбутнього. Ці три головні складові грають велику роль у житті людини ХХІ століття. Тому часто, через нестачу грошей, люди озлоблюються. Але чому ж люди стають гіршими через велику кількість грошей? Людиною керує жага до наживи. Чим більше вона має грошей, тим більше їй їх хочеться. Тоді прокидається думка, що велика кількість грошей можуть забезпечити її ще більше і тоді людина починає заробляти ще і ще. Такому типу людям зазвичай нічого окрім достатку не потрібно, ні сім'я, ні моральні чи духовні цінності. Вони дотримуються думки, що все можливо купити за гроші. Як говорив філософ Антон Мусулін: "Гроші не можуть зробити нас щасливими. Ми хочемо грошей заради чогось. Гроші – це засіб чогось досягти, якихось бажань. Щастя як категорія, це внутрішня категорія, і щось, що пов'язано з нашими відчуттями, сприйняттям світу, нашою участю в житті. Ми можемо мати багато грошей, і бути дуже нещасливими, і бути дуже бідними, але бути щасливими, тому що у нас є наша сім'я, яка робить нас щасливими, може будинок, друзі є, які дозволяють нам сприймати життя трошки по-іншому – більш щасливою, більш повною." [4, с. 36].

Існує і другий тип людей –це максимальна протилежність першому. Вони розуміють, що окрім матеріальної сторони є й духовна. Вони прагнуть забезпечити багатством саме свою духовну сторону. Не треба думати, що вони не розуміють ваги чи цінності грошей окремо для людини і у світі загалом. Вони розуміють, але не надають цьому аж такої сильної уваги. Для таких людей на першому місці завжди стоїть сім'я, друзі. Також такі люди ніколи не вважають себе бідними, тому що в них все є для того, щоб вільно жити: дві руки, дві ноги, родина, яка завжди допоможе і підтримає в скрутний час, дах над головою, тощо. “Людина, у якої немає грошей, бідна, але той, у кого немає нічого, крім грошей, ще бідніший” –так писав знаменитий американський психолог та автор книги Найбільший секрет. Неймовірна сила думки” –Орісон Сует Марден.

Висновок. Особливої актуальності для людини набуває проблема раціонального ставлення до грошей та ефективного оперування ними. В умовах нестабільного суспільства в грошовій культурі складається морально-суперечливе ставлення до грошей. Індикаторами морального конфлікту виступають суперечності, зокрема, невідповідність між уявленнями про гроші, що існують у суспільній свідомості, і цінністю грошей для особистості, між значущістю грошей та можливістю їх досягти.

Список використаних джерел:

1. Роберт Т. Кіосакі, Шарон Л. Летчер «Багатий тато. Бідний тато». К: ТОВ «СВІТ» – Ужгород, 2012. 192с.
2. Роберт Т. Кіосакі, Шарон Л. Летчер «Квадрант грошового потоку». К: ТОВ «СВІТ» – Ужгород, 2001. 192с.
3. Хел Елдор, Девід Осборн, Хонорі Кордер «Магія ранку для фінансової свободи». К: ТОВ «Полікрафт» 2016. 206с.
4. Орісон Сует Марден «Найбільший секрет. Неймовірна сила думки». 2010. 246с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми дослідження. Сучасні суспільно-політичні, соціально-економічні, інформаційні та духовно-культурні зрушення в усіх сферах життя актуалізують пошук українським етносом власної духовно-культурної ідентичності. Це обумовлено, зокрема, феноменом глобалізації як системної трансформації соціально-політичної, господарської та культурної сфер життя всіх без винятку суспільств, а також основ їх життя-відтворення та розвитку. З посиленням процесів глобалізації та породженої нею постмодернної глобальної культури етнічне існування та національна ідентичність зазнають все більшого заперечення: заперечення зовнішніх атрибутів – території, політичної форми, економічних та соціальних стандартів, а також її духовних компонентів – етнічних і релігійних міфів, мови, історичної пам'яті, моральних та правових норм. Заміна етнічних та національних культур глобальною культурою елімінує з життя етнічних спільнот сутнісно-генеруючі «центри» як необхідні для національного буття «точки опору».

Мета дослідження. Виявлення сутності глобалізму та його позитиви та негативи на розвиток суспільства та його життєдіяльність. Для того, щоб розкрити сутність даної проблеми було поставлено такі **завдання**: визначити поняття глобалізації; прослідкувати вплив глобалізації в контексті України.

Об'єкт дослідження – глобалізаційні процеси в Україні.

Предмет дослідження – позитивні та негативні сторони глобалізаційних процесів в Україні. На початку XXI ст. глобалізація як процес проникла в усі сфери людського життя. Це означає, що зміст поняття «глобалізація» органічно поєднує онтологічні, гносеологічні, епістемологічні ракурси вивчення реальності [1, с. 5-9]. Вчені по-різному пояснюють сутність поняття «глобалізація». З одного боку, – це поступове перетворення світового простору в єдину зону, де без перешкод переміщуються капітали, товари та послуги, де вільно поширюються ідеї та пересуваються їх носії [2, с. 8]. З іншого боку, глобалізація поглиблює прірву міжвисокорозвиненими країнами світу та «третім світом». Також, глобалізація відкриває вільний доступ до інформації, прискорює науково-технологічний прогрес, виводить на вищий рівень проблеми демократії, прав і свобод людини, рівень освіти, медицини, розглядає можливості спільного вирішення екологічних проблем, прискорює ріст кількості та якості споживацької продукції на світовому ринку, поширює можливості та способи комунікації світовому масштабі, підвищує життєвий рівень, покращує взаєморозуміння між різними культурами та цивілізаціями [3, с. 10].

В Україні зазначений розрив призводить до зростання рівня тіньової економіки і загальної криміналізації економічної діяльності, зростання корупції, безробіття та бідності. Глобалізація передбачає проблему зіткнення двох абсолютно різних цивілізацій: східної та західної. Це може призвести до посилення тероризму, загострення релігійних та політичних конфліктів. Американський аналітик М. Наїм називає «п'ять війн» глобалізації, що стають найзначущими проблемами сучасного суспільства. Серед них розповсюдження наркотиків, наростання корупції, незаконне використання інтелектуальної власності, поширення нелегальної міграції людей і «відмивання» грошей [4, с. 15-18].

Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна сказати, що це потенційно існуюча європейська держава, яка прагне знайти національну форму в економічному та політичному планах. У неї постає завдання створити стійку національну економіку з уламка «радянської цивілізації». Україна є членом ООН та Ради Європи, таким чином, демонструючи себе як суб'єкт світового порядку. Роблячи історичний екскурс, варто згадати Біловезьку угоду 1993 року, що зумовила ядерне роззброєння України. Вважають що ця подія була стратегічною помилкою, оскільки ракетно-Ядерний потенціал України посідав третє місце у світі після

США та Росії, і наявність такої зброї могло б захистити її від посягань інших держав на її суверенітет та територіальну цілісність [5, с. 25].

Зараз Україна має потребу захистити своєї території, тому це вносить певні корективи в її євроінтеграцію. Стаючи на шлях євроінтеграції та глобалізації, в цілому, потрібно пам'ятати про свою самобутність та національну культуру. Самоствердження ж української нації неможливе поза визначенням цінностей «українського духу». Другорядність і периферійність, яка пов'язана з розколотістю культурно-цивілізаційного буття українського народу має віддалений, але прямий наслідок деградації України як уламка «радянської цивілізації». Зверхність «технічності» західної цивілізації над «відсталістю» України постають символами внутрішнього протистояння. Технічна зверхність не є гарантією зверхності духовної. Однак технократизм прагне подолати «регіонально-цивілізаційне» і «локальне», що збігається із втратою українцями своєї культурно-цивілізаційної самобутності та ідентичності внаслідок не рефлексивної переорієнтації на чужі цінності й забуття своїх власних. Це по-перше. По-друге, під дією наступального вузького професіоналізму та практичного утилітаризму, технократизм і глобалізація несуть загрозу втрати цілісності й гармонійності українця, що породжує втрату культурно-цивілізаційної індивідуалізації й утвердження тотальної однорідності [6, с. 12-16].

Зрушення з культурно-цивілізаційного перехрестя передбачає модернізацію країни з цивілізаційних позицій. З однієї позиції модернізація розуміється як залучення до західноєвропейської цивілізації. Соціальна ідентичність – це процес ототожнення громадянином з певною групою чи спільнотою, які він сприймає як «свої», стосовно яких найбільшою мірою здатний відчувати і сказати «ми» (гендер, родина, релігія, етнос, професія тощо). На жаль, в Україні і досі існує проблема національної ідентичності, що послаблює зможу протистояти глобалізаційним викликам сучасності [7, с. 9-11]. У процесі глобалізації Україна стикається із проблемою неконкурентоспроможності своєї продукції. Будь-яке сліпе копіювання або бездумне запозичення веде лише до посилення цивілізаційної відсталості, «консервування» України як промислово-сировинного придатку до західної цивілізації. Цю проблему потрібно вирішувати впровадженням нових технологій та інновацій, щоб експортована продукція не тільки відповідала усім стандартам якості, але й була затребуваною на світовому ринку. Глобальним ризиком стають виклики національній безпеці. Свідченням цього є прагнення окремих країн підпорядкувати собі інтереси іншої держави, встановивши над нею контроль в певній сфері суспільного чи економічно-політичного життя. У сучасних міждержавних стосунках все частіше все частіше відбувається втручання у внутрішні справи суверенної держави під виглядом ідеї «гуманітарної інтервенції», посилюються етнічні конфлікти, а, отже, держава втрачає контроль над власною територією і не може протидіяти проявам регіонального та міжнародного тероризму [8, с. 14].

Одна з найбільших загроз глобалізаційних процесів пов'язана з масовим безробіттям та мобільністю робочої сили. Україна є країною приїому емігрантів і водночас країною, що зумовлює імміграцію. Порівняно з високорозвиненими країнами світу Україна має високу частку трудових емігрантів до загальної кількості населення. За результатами дослідження, проведеного експертами європейської комісії «Caritas International» в 2011 р. ~ 4, 5 млн. трудових мігрантів з України перебували за кордоном. Попри усі позитивні і негативні наслідки глобалізації Україні не обминути цей світовий процес, тому вона повинна розробити свою стратегію дій. Щоб подолати економічну відсталість, Україна повинна багато зробити для нарощування обсягів інвестування і кредитування економіки, зокрема й для залучення іноземних інвестицій та підвищення стійкості її банківської системи до кризових явищ. Важливим є забезпечення економічної, енергетичної та продовольчої безпеки.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку українського етносу глобалізація посилено впливає на світогляд його індивідів, що викликає серйозне занепокоєння. Це, насамперед, стосується можливого розчинення української самобутньої культури у нових економічних і торговельних процесах. Тому, сприймаючи такі явища й тенденції, як насадження західних стандартів і зразків поведінки, представники української етносоціальної спільноти повинні усвідомити, на мою думку, що в умовах глобалізації, а саме в умовах зростаючих міграційних процесів, першочерговим завданням для українців є збереження власного «духу народності» – самобутнього духовно-культурного спадку, історичної пам'яті, традиційних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Семенюк Е. П. Глобалізація : філософський аналіз поняття. 2007. С. 5-9.
2. Володин А. Г., Широков Г. К. Глобализация : истории, тенденции, перспективы// Полис. 1999. С. 8.
3. Фурса О. О. Україна та глобалізація : проблеми та тенденції URL: <http://intkonf.org/fursa-00-ukrayina-i-globalizatsiya-problemi-tatendentsiyi/>
4. Moisés Naim. Five Wars of Globalization. URL. : <http://foreignpolicy.com/2009/11/03/fivewars-of-globalization/>
5. Мозговий О. Л. Україна в контексті глобалізаційних процесів (соціально філософський аспект) //Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Центр духовної культури, 2004. №41. С. 25, 35-37.
6. Глотов Б. Б. Глобалізація як феномен культурно-цивілізаційного розвитку України//Електронне видання. Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-11894.html>. 12-16.
7. Воронкова В. Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2009. випуск 37. С. 9-11.
8. Ковальова Г. П., Даніл'ян В. О. Україна у світових глобалізаційних процесах: виклики і відповіді // Науковий вісник серія«Філософія». Харків: ХНПУ, 2015. С. 14.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Поняття громадського суспільства на даний момент в нашій країні є дуже актуальним, оскільки людина повинна сама усвідомити, що саме в єдності проявляється сила.

Мета дослідження: дослідити та вияснити проблеми Громадського суспільства в Україні.

Завдання дослідження: довести сутність поняття Громадського суспільства та його місце в Україні.

Об'єкт дослідження: громадське суспільство та його проблеми.

Предмет дослідження: суспільство як найбільша система взаємозв'язків і взаємовідносин між людьми, заснована на нормах і цінностях, що історично є взаємозалежними один від одного. Громадянське суспільство пройшло складний шлях свого становлення та розвитку. Вперше поняття «громадське суспільство» вживається Арістотелем, який у своїх творах виводив його від слова «громадянин». Йшлося про «суспільство громадян» – вільних і освічених. Сучасне розуміння цього явища формувалось разом з ідеями класичного європейського конституціоналізму. Його започаткували у своїх працях такі мислителі, як Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії громадянського суспільства у наступному столітті зробили представники епохи Відродження – Ж. – Ж. Руссо, Ш. Л. Монтеск'є, В. Гумбольдт, Д. Віко та інші. Щодо існуючих сучасних визначень поняття «громадське суспільство», можна навести наступні, найбільш поширені. Так, у «Юридичній енциклопедії та « Великому енциклопедичному юридичному словнику» зазначено, що «громадське суспільство» – це суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і права. Побудова громадянського суспільства є метою суспільного розвитку, засобом всебічного забезпечення інтересів, прав та свобода людини і громадянина» [1, с. 646].

На думку Ю. М. Тодики, громадське суспільство – це система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів та відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів та потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення та передачі від покоління до покоління [2, с. 187].

А. М. Колодій вказує, що усі ознаки громадянського суспільства можна узагальнити та звести до трьох найбільш важливих, а саме, стверджувати, що громадянське суспільство характеризується: 1. демократичністю; 2. соціальною спрямованістю; 3. урегульованістю соціально справедливим правом [3, с. 13]. В Україні становлення громадянського суспільства завжди відбувалось в особливих умовах. По-перше, його розвиток припадає на етап, коли по суті проблема побудови громадянського суспільства вже не є такою гострою для розвинутих країн світу. По-друге, становлення громадянського суспільства в Україні тісно пов'язано з політичною та соціальною модернізацією країни, формуванням національної свідомості українського народу. Дослідники виокремили певні чинники, які завжди супроводжували Україну на шляху її розбудови. Серед таких чинників виділяють, наприклад, [4, с. 712-715]: неефективність системи соціального партнерства; політичну та соціальну пасивність населення; відчуженість значної частки громадян від громадської діяльності; мовну, культурну та історичну різноманітність населення затягнутість та невідповідність економічних і соціальних реформ; брак загальних спільних цінностей.

Означені чинники, безумовно, перешкоджають гідному розвитку громадянського суспільства в Україні та адекватного рівня його взаємодії з державою, на мою думку, є перш за все, суспільно-політичні, комунікаційні та культурні деформації. Справа в тому, що в політичній, соціальній та економічній площині існує широкий тіньовий сегмент не тільки у

вигляді неофіційних та напівофіційних зв'язків і інституцій, а й у вигляді подвійних орієнтирів та цінностей. Так, наприклад, незважаючи на задекларовану державну підтримку розвитку громадянського суспільства, серед впливових політичних кіл та політично-економічної еліти існує фундаментальне небажання сприяти відповідним процесам. Іншою гострою проблемою можна вважати помилково обраний вектор розвитку громадянської свідомості в країні. Так, в основу державної політики лягла система імітації європейського вектора розвитку та прийняття західноєвропейських цінностей. При цьому проблематиці дійсності самоідентифікації громадян з незалежною Україною з притаманними їй традиціями, засадами, та їх офіційно декларованими проекціями. Розбіжність у цінностях між між пересічними громадянами, політичною елітою, фінансовими колами виявилася дійсно катастрофічною.

Закритість політичної та економічної еліти і, відповідно, обмежений рівень діалогу між сторонами призвів до того, що між усіма сферами буття українського суспільства домінують комунікаційні зв'язки культурного характеру. Такі зв'язки проходять крізь призму елітарних та псевдоелітарних детермінант, які є далекими від суспільних цілей громадянського розвитку. Сьогодні більшість громадян продовжують оперувати марними поняттями та керуватись застарілими життєвими принципами. У свою чергу, новітні цінності політичної культури поширюються досить повільно та носять обмежений характер. Це зумовлює політичну пасивність громадян, єдина форма політичної активності виявляється в електоральній дії, яка у більшості своїй зводиться до підтримки найбільш прийнятної та харизматичного кандидата, а ніяк не ідеології, політичного вектора, громадянської платформи.

Висновки. Громадянське суспільство –це система суспільних відносин, що спрямовані на мобілізацію та захист суспільством і його представниками, як індивідуальними, так і колективними, своїх легітимних прав та інтересів у всіх сферах суспільного та державного життя. В ідеалі громадянське суспільство можна розглядати як суспільство, в якому існують розвинені економічні, культурні, правові, соціальні відносини між його індивідами. Таке суспільство дбає про демократизацію влади, розвиток усіх форм безпосереднього народовладдя, всебічне гарантування прав людини і громадянина, розвиток місцевого самоврядування. Саме підвищення правосвідомості і правової культури населення, зростання активності громадян через створення неурядових громадських (у тому числі правозахисних) організацій, їх співпраця з владою дозволить реально розпочати в Україні вирішення такої надзвичайно актуальної проблеми, як побудова правової держави та громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.; Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.,1998. Т. 1. А-Г. 672 с.
2. Конституційне право України / за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. К.,2002. 450 с.
3. Колодій А. М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми та шляхи розбудови / А. М. Колодій. Право України. 2010. С. 12-17.
4. Гурицька М. С. Проблеми та перспективи громадянського суспільства в сучасній Україні / М. С. Гурицька // Держава і право. Зб-к наук. праць. Сер. Юрид. і політ. науки. К: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2008. Вип. 41. С. 711-718.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІст.

Актуальність теми дослідження: роль грошей в соціальному житті є великою, оскільки без повного розуміння природи грошей не можна побудувати ні грошову систему, ні ефективно її регулювати. Метою дослідження даної теми є формування правильного розуміння ролі грошей в житті людини, значення грошей в глобальних процесах у світі.

Мета дослідження: проаналізувати значення грошей в житті людини, визначити їхню роль у людському світосприйнятті, проблема грошей та їхня влада над людьми.

Предмет дослідження: значення грошей в житті людини.

Об'єкт дослідження: значення грошей для людини ХХІст.

Завдання дослідження: оцінити так звану “залежність” людини від грошей, чи її відсутність. У сучасному світі гроші відіграють одну із важливих ролей в житті людини. Середньостатистично ми витрачаємо 8 годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того, щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші –це: наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід [2 с. 421]. Ще з давніх часів, гроші ставили понад усе. Селяни, у яких було мало грошей, не мали ніяких прав. Точно так само і сьогодні, якщо у тебе немає грошей, то на тебе не звертають уваги. А до людей, у яких їх багато, виявляють повагу. Якщо у тебе мало грошей, то чогось досягти і домогтися в цьому світі дуже складно [5 ст. 26]. Заради них, люди готові на будь-які звершення. Людина заради грошей іноді стає здатною на злочин, здатною ризикувати здоров'ям, щастям, волею заради грошей. Люди хочуть грошей все більше і більше, намагаються їх заробити будь-якими способами [6, с. 1]. Немає такої людини, яка не хотіла б мати багато грошей. Щоб досягти своєї мети, людина втрачає свою гідність і честь. Але в першу чергу, необхідно бути людиною і пам'ятати про справжні цінності, а гроші прийдуть. Як і більшість людських винаходів, гроші –це велике добро та велике зло водночас. Коли людина має багато грошей, в неї так само багато можливостей: подорожувати, навчатися в кращих університетах, покращити свою зовнішність за допомогою пластичної операції тощо. Саме тому, що гроші забезпечують численні потреби, багато людей вирішують, що для життя потрібні лише гроші. І вони присвячують своє життя матеріальним цінностям. Гроші поступово затьмарюють їхній розум. Потрібно заробити більше, працювати без відпочинку [7, с. 2]. Кожен із нас хотів би здобути певну матеріальну незалежність тасоціальний і сатус. І в цьому, зрештою, немає нічого поганого: що поганого в бажанні людини забезпечити безбідне існування собі та своїй родині? Але питання не лише її бажанні мати гроші, а в тому, яке місце це бажання посідає серед інших людських потреб та прагнень. Життя кожної людини унікальне і цінне. Кожна людина визначає межі впливу свого життя і в ці межі потрапляють гроші [4]. Мета і планування – інструменти формування цих меж. Щоби отримати гроші, потрібно їх приход запланувати. Хто не планує перемогу, той планує поразку [1 ст. 302]. Коли життя людини організоване і сплановане, вона швидше досягає якісних результатів, вона до найменших деталей задалегідь планує свій шлях досягнення мети. Кількість грошей залежить від рівня організації, планування і порядку в її житті. А крах приходить тоді, коли людина допускає безлад і хаос. Планування допомагає бути ефективнішим і продуктивнішим, воно вчить правильно використовувати такий важливий ресурс, як час. Тільки навчившись планувати, людина зможе досягти максимальних результатів у житті. Плануючи своє життя, вона, фактично, планує його результати. Якщо вона не сама керує своїм життям, ним керуватимуть інші [3, с. 142]. Навіть читаючи твори української літератури, можна переконатись у тому, що їхня актуальність не підвладна часу. Так, проблема діалектики матеріального та духовного, проблема деградації людини, проблема влади грошей над людиною порушувалась багатьма письменниками в історії української та світової літератури. Це одна з вічних тем, що не може лишитися поза увагою митців. І на жаль, вона не виходить з поля зору письменників

здебільшого тому, що ця проблема не зникає з людського життя. Зараз влада грошей в суспільстві і в умах менше не стала. Сьогодні багато питань вирішуються за готівковий розрахунок. Це стосується і освіти, і професійної сфери, і охорони здоров'я. Тому можна побачити, що вплив грошей на життя та вчинки людини неймовірно великий.

Висновок: Не гроші визначають склад особистості, а особистість за допомогою грошей робить із власного життя мрію, втілюючи ту чи іншу філософію, той чи інший світогляд.

Список використаних джерел:

1. -Китов А. И. Экономическая психология / А. И. Китов. М. :Экономика, 1987. 302 с.
2. Ключников С. Ю. Деньги в вашей жизни: Национальный практикумбогатства / С. Ю. Ключников. М. : Беловодье, 2005. 448 с.
3. Комаровська В. Л. Ставлення до грошей як структурний компонент індивідуальної економічної свідомості / В. Л. Комаровська // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С. Д. К.,2005. Т. VII. Вип. 3. С. 164-170.
4. Максименко С. Д. Економічна психологія: Навчальна програма та комплекс діагностичних методик для підготовки економістів, менеджерів та практичних психологів / С. Д. Максименко, Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер. К. : Міленіум, 2004. 36 с.
5. Максименко С. Д. Про предмет економічної психології та її місце в системі підготовки фахівців України / С. Д. Максименко, 384 с.
6. -Суспільно-релігійний часопис "Християнин і світ". Ст. «Гроші і людина» авт. Володимир МІДЛЯР246 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ТА КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМЦЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження процесу формування ідеології і культури українського підприємця обумовлено потребами глибокого і всебічного осмислення тих радикальних змін, котрі виникли в суспільстві в результаті проголошення незалежності, орієнтації на ринкові і демократичні перетворення, а головне – формування реального власника – людини-підприємця, діяльністю якого створюється основа національного добробуту і який сьогодні активно рухається сходами політичної влади як в органах місцевого самоврядування, так і на найвищих щаблях державної політичної влади.

Мета дослідження: полягає у вивченні процесу формування духовних орієнтацій та культури українського підприємця.

Об'єктом дослідження є духовний світ сучасного підприємця.

Предметом дослідження є процес формування духовних орієнтацій і культури вітчизняного підприємця в період утвердження ринкових відносин.

Завдання дослідження: Аналіз витоків проблеми формування духовних орієнтацій та культури підприємця. Визначення особливостей формування духовних орієнтацій вітчизняних підприємців в контексті становлення ринкових відносин. Аналіз формування морально-етичних засад сучасного вітчизняного підприємця у дискурсі сучасної теорії управління. Вивчення соціодинаміки духовних та культурних пріоритетів сучасного українського підприємця. Виявлення місця і ролі освіти у формуванні духовних орієнтацій і культури сучасного підприємця. Поняття «підприємець» запровадив у науковий обіг французький економіст Р. Кантінгтон. Головними якостями підприємця він вважав уміння ризикувати, передбачати майбутнє, поєднувати (й узгоджувати) можливі витрати й доходи [1, с. 96].

Далі це поняття поглиблювали такі дослідники, як Дж. Тюнен, Ф. Кене, С. Тюрбо, а також А. Сміт і Д. Рікардо, представники історичної школи В. Рошер та Б. Гільдебрант. Останні вважали підприємця особою, що управляє капіталом та зайнята продуктивною працею. Ж. -Б. Сей та Дж. Міль вважали підприємця передусім організатором виробництва (й не обов'язково власником), а в роботах Ф. Візера, Л. Вальраса, А. Маршалла та Ф. Хайєка підприємець розглядається як менеджер, який здатен до прийняття самостійного рішення в контексті зміни економічної ситуації. Виходячи з цього, а також з узагальненого розуміння підприємця М. Вебером, В. Зомбартом, Й. Шумпетером та П. Дракером, підприємець визначається як суб'єкт, який здійснює підприємницьку діяльність (підприємництво) й завдяки наявності певної сукупності рис (вміння ризикувати, організувати виробництво, новаторству, відповідальності, здатності поступатись власними інтересами заради справи тощо) отримує підприємницький дохід, мінімум – нормальний прибуток. Хоча подібні риси були притаманні певною мірою суб'єкту господарювання в період соціалістичної історії України, дійсний підприємець формується в період становлення та розвитку ринкових відносин. Його характеристики (якості) відлінують весь спектр їх суперечливого утвердження. Поряд з таким позитивними рисами як економічна інтуїція, раціонально визначений ризик, впевненість у власному лідерстві тощо, досить помітними є негативні якості сучасних підприємців, такі, зокрема, як безвідповідальність за якість товарів та послуг, ухилення від сплати податків, встановлення завищених цін на товари та послуги, створення фіктивних підприємств, виготовлення товарів та надання послуг, шкідливих здоров'ю населення та екології, розкрадання державної власності тощо [4, с. 278]. Основою, суб'єктом підприємницької діяльності є людина, що зі своєї ініціативи шукає й реалізує нові можливості для виробництва нових товарів і послуг і діє

самостійно на свій страх і ризик [2, с. 320]. Форми використання підприємницького потенціалу можуть бути різноманітними: індивідуальне підприємництво, партнерське й у рамках підприємств. Важливо тільки те, щоб вони надали умови для творчості індивідуума, носія й реалізатора підприємницької ідеї. Сукупність всіх існуючих в суспільстві осіб, що займаються підприємницькою діяльністю, утворюють одну з великих соціальних груп: підприємницьку верству. Поняття «підприємець» й «бізнесмен» можна розглядати як тотожні (до речі, нам непотрібно використовувати слово «бізнесмен», тому що існує цілком відповідною назва в українській мові).

Поняття «культура підприємництва» має історичні корені. Тією чи іншою мірою цього явища торкалися різні дослідники останніх кількох сторіч. Це поняття у сучасному вигляді сформувалося лише у другій половині XX століття, і, звісно, прослідкувати зародження його в XVIII-XIX століттях дуже важко, але можливо, аналізуючи вчення видатних економістів, які досліджували концепцію духовного розвитку «економічної людини».

Підприємницька культура – це ціннісні орієнтації, змісти й норми, що забезпечують мотивацію й регуляцію господарської (виробничої, підприємницької, фінансової, комерційної й т. д.) діяльності, що визначають форму їхнього здійснення, а разом з тим й їхнє сприйняття суспільством [3, с. 56].

Питання про підприємницьку культуру – це питання про те, що, крім чисто прагматичних цілей, рухає економічною діяльністю людини, які життєві установки її регулюють, яке її нормативно-ціннісне обґрунтування.

Висновок: Формування духовних орієнтацій та культури підприємця складається з ділової етики, яка повинна базуватися на чесності, відкритості, здатності ефективно функціонувати на ринку відповідно до чинного законодавства, встановлених правил і традицій. Підприємець – це людина, постійно готова йти на ризик, енергійний, наполегливий, вміє долати труднощі і перешкоди на шляху до цілі, людина з нестандартним мисленням, здатний приймати управлінські рішення.

Список використаних джерел:

1. Касьянов Д. В. Культура підприємництва: проблема визначення // Д. В. Касьянов // Нова парадигма: Журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. Вип. 81. С. 94-108.
2. Донець Л. І., Романенко Н. Г. Основи підприємництва. Навчальний посібник. К: Центр навчальної літератури, 2006. 320 с.
3. Боришевський М. Й. Духовні цінності як детермінанти розвитку й саморозвитку особистості / М. Й. Боришевський // Педагогіка і психологія. 2002. №3 (36). С. 49-57.
4. В. Г. Федоренко, М. П. Денисенко, М. М. Руженський та ін. Підприємництво: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. : МАУП, 2005. 280 с. : іл. Бібліогр. : С. 277-279.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: актуальність дослідження обумовлюється недостатнім рівнем розвиненості та сформованості Громадянського суспільства в Україні.

Мета дослідження: визначити проблеми та шляхи розвитку громадянського суспільства в Україні.

Завдання дослідження: визначити поняття громадянського суспільства; обґрунтувати роль громадянського суспільства. визначити характерні ознаки громадянського суспільства.

Об'єкт дослідження: суспільство та проблеми які заважають його становленню.

Предмет дослідження : громадянське суспільство як суспільство яке передбачає існування громадянина як члена людської спільноти. Громадянське суспільство пройшло складний історичний шлях свого становлення та розвитку. Вперше поняття 'громадянське суспільство' вживається Арістотелем, який у своїх творах виводив його від слова 'громадянин'. Йшлося про 'суспільство громадян' – вільних і освідчених. Сучасне розуміння цього явища формувалося разом з ідеями класичного європейського конституціонізму. Його започаткували у своїх працях такі мислителі XVII ст., як Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк та ін. Вагомий внесок у розвитку теорії громадянського суспільства наступному столітті зробили представники епохи Відродження – Ж. -Ж. Руссо, Ш. Л. Монтеск'є, В. Гумбольдт, Д. Віко та інші. Щодо існуючих сучасних визначень поняття 'громадянське суспільство, можна навести наступні, найбільш поширені. Так у 'Юридичній енциклопедії' та 'Великому енциклопедично-юридичному словнику' зазначено, що 'громадянське суспільство-це суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою і функціонує на засадах демократії і права. Побудова громадянського суспільства є метою суспільного розвитку, засобом всебічного забезпечення інтересів, прав та свобод людини і громадянина' [1, с. 646]. На думку Ю. М. Тодики, громадянське суспільство – це система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів та відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів та потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення та передачі від покоління до покоління [2, с. 187]

А. М Колодій вказує, що усі ознаки, громадянського суспільства можна звести можна узагальнити та звести до трьох найбільш важливих, а саме, стверджувати, що громадянське суспільство характеризується: 1. демократичністю; 2. соціальною спрямованістю; 3. урегульованістю соціально справедливим правом [3, ст. 13].

В Україні становлення громадянського суспільства завжди відбувалося у в особливих умовах. По-перше, його розвиток припадає на етап, коли по суті проблема побудови громадянського суспільства вже не є такою гострою для розвинутих країн світу. По-друге, становлення громадянського суспільства в Україні тісно пов'язане з політичною та соціальною модернізацією країни, формуванням національної свідомості українського народу. Дослідники виокремили певні чинники, які завжди супроводжували Україну та шляху її розбудови. Серед таких чинників виділяють наприклад, [4. с. 712-715]: неефективність системи соціального партнерства; політичну та соціальну пасивність населення; відчуження значної частки громадян від громадської діяльності; мовну, культурну та історичну різноманітність населення; затиґнутість та несвідомість економічних та соціальних реформ, брак загальних спільних цінностей. Означені чинники, безумовно, перешкоджають гідному розвитку громадянського суспільства в Україні, однак, вони не є першочерговими. Базовою перешкодою на шляху подальшого розвитку громадянського суспільства в Україні та адекватного рівня його взаємодії з державою, на мою

думку, є перш за все, суспільно-політичні комунікації та культурні деформації. Справа в тому, що в політичній, соціальній та економічній площині існує широкий тіньовий сегмент не тільки у вигляді неофіційних та напівофіційних зв'язків і інституцій, а й у вигляді подвійних орієнтирів та цінностей. Так, наприклад, незважаючи на задекларовану державну підтримку розвитку громадянського суспільства, серед впливових політичних кіл та політично-економічної еліти існує фундаментальне небажання сприяти відповідним процесам. Іншою гострою проблемою можна вважати помилково обраний вектор розвитку громадянської свідомості в Україні. Так, в основу державної політики лягла система імітації європейського вектора розвитку та прийняття західноєвропейських цінностей. При цьому проблематиці дійсної самоідентифікації громадян з незалежною Україною з притаманними їй традиціями, надбаннями та цінностями увага майже не приділялася на офіційному рівні.

Це призвело до резонансу між фактичними цінностями, засадами, та їх офіційно декларованими проєкціями. Розбіжність у цінностях між пресічними громадянами, політичною елітою, фінансовими колами виявилась дійсно катастрофічною. Закритість політичної та економічної еліти і, відповідно, обмежений рівень діалогу між сторонами призвів до того, що між усіма сферами буття українського суспільства домінують комунікаційні зв'язки кулуарного характеру. Такі зв'язки проходять крізь призму елітарних та псевдоелітарних детермінант, які є далекими від суспільних цілей громадянського розвитку. Сьогодні більшість громадян продовжують оперувати марними поняттями та керуватись застарілими життєвими принципами. У свою чергу новітні цінності політичної культури поширюються досить повільно та носять обмежений характер. Це зумовлює політичну пасивність громадян, єдина форма політичної активності виявляється в електронній дії, яка для більшості зводиться до підтримки найбільш прийнятної та харизматичного кандидата, а ніяк не ідеології, політичного вектора, громадянської платформи.

Висновки: Суспільна трансформація України супроводжується системною кризою, пов'язаною з кризою громадянського суспільства. Подолання системної кризи в Україні потребує визнання громадянського суспільства реальним суб'єктом, який відіграє ключову роль у суспільному становищі. В ідеалі громадянське суспільство можна розглядати як суспільство, в якому існують розвинені економічні, культурні, правові, соціальні відносини між його членами. У такому суспільстві є досить широкою сфера публічних відносин, в якій активно діють політичні партії, масові громадські рухи, групи за інтересами, переконаннями тощо. Таке суспільство дбає про демократизацію влади, розвиток усіх форм безпосереднього народовладдя, всебічне гарантування прав людини і громадянина.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. :Ю. С. Шемчушенко (відп. ред.) та ін. К.,1998. Т. 1. А-Г. 672 с.
2. Конституційне право України / за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Жураковського. К.,2002. 450 с.
3. Колодій А. М. Громадянське суспільство за правом держава: проблеми та шляхи розбудови /А. М. Колодій. Право України. 2010
4. Гурицька М. С. Проблеми та перспективи громадянського суспільства в сучасній Україні/ М. С. Гурицька//Держава і право. Зб-к наук. праць. Сер. Юрид. і політ. науки. К. :Ін-т держави і права В. М, Корецького НАН України, 2008. Вип. 41. С. 711-718

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність теми дослідження визначається такими об'єктивними процесами, які вказують на якісні зміни в житті сучасної людини. В першу чергу це стосується зростання ролі туризму в системі суспільного виробництва, зростання залежності соціалізації людини і реалізації його потенціалу від туристичної діяльності, а також зміни змісту і типу роботи під впливом глобалізації соціальних процесів і підвищення мобільності людей стимулює розвиток індустрії туризму.

Мета дослідження: аналіз туризму, як форми соціальної активності людини. **Предмет дослідження** є визначення соціокультурних детермінантів розвитку туризму. Прискорені інноваційні зміни, пов'язані з науково-технічним прогресом, сприяли загальному соціально-економічному розвитку певних країн, підвищенню рівня життя їх населення, змінювали характер праці, спосіб та стиль життя, що особливо позначилось в ХХ ст. розвитком урбанізації та змінами в системі розселення, постіндустріальною фазою розвитку економіки, поглибленням екологічних проблем та досягненням глобальних масштабів діяльності людства, гуманізацією всіх сфер суспільного життя. Саме за цих умов, що докорінно змінювали суспільні моделі життєдіяльності людства, туризм перетворився у форму проведення дозвілля, забезпечену діяльністю міжгалузевого комплексу по задоволенню потреб населення у відпочинку та оздоровленні, у потужну комунікативну складову глобалізаційного процесу [1].

Об'єктом дослідження є з'ясування і розкриття змісту основних функцій туризму.

Завдання дослідження: дослідити місце і роль туризму як чинника суспільного виробництва. З'ясування сутності туризму як соціального інституту, форми людської діяльності вимагає виявлення чинників, що впливають на виникнення цього явища і його розвиток. У сьогоденному мінливому суспільстві туризм є важливою формою реалізації людиною свого істотного потенціалу та життєздатності. Туризм, як явище суспільного життя, є похідним від суспільного розвитку. Він зобов'язаний своєю появою індустріальної фази людського розвитку, яка характеризувалася прискореним розвитком продуктивних сил, поглиблення поділу праці та розвитком процесів урбанізації. За формою організації виділяють чотири форми туризму: 1) груповий; 2) індивідуальний; 3) індивідуально-груповий: тури купляються клієнтами індивідуально, а обслуговування відбувається в групі; 4) сімейний. Туризм можна класифікувати за такими критеріями:

- метою подорожі;
- спрямованістю туристичних потоків;
- масштабами охоплення території;
- способом пересування та використанням транспортних засобів; • терміном поїздки;
- сезонністю;
- демографічним і соціальним складом учасників подорожі;
- ступенем організованості;
- принципами організації продажу туру та формою організації туристичного обслуговування [2, с. 158-190]. У Законі України "Про туризм" зазначено, що туризм поділяється на іноземний, внутрішній та зарубіжний. До першого належать іноземці, котрі подорожують територією України, до другого – особи, які подорожують в межах своєї країни, і до третьої групи належать громадяни України, які подорожують за кордоном.

Мета туристичної діяльності – це сукупність обґрунтованих орієнтирів і показників досягнень в цій діяльності за певний проміжок часу [3, с. 215-222].

Основні фактори, що впливають на розвиток туризму, поділяються на статичні й динамічні. До статичних відносять сукупність природно-географічних факторів, які мають незмінне значення. Людина лише пристосовує їх до туристських потреб, робить більш доступними для використання. До динамічних факторів відносять: демографічні, соціально-економічні, матеріально-технічні й політичні фактори, які можуть мати різну оцінку, значення, що змінюються в часі й просторі [4, с. 72-81].

Видокремлюють базові функції туризму: соціальнодемографічна, економічна, екологічна, культуротворча, гуманістична, людинотворча. Відносно соціально-демографічної функції туризму слід відзначити такі її основні аспекти, як: 1. вид відпочинку, що сприяє відновленню сил та працездатності людини, а відповідно – психофізіологічних ресурсів суспільства; 2. сприяння раціональному використанню вільного часу людей; 3. покращення трудової зайнятості та підвищення життєвого рівня населення; збагачення соціально-економічної інфраструктури та міжрегіональної співпраці країн, держав та народів. Говорячи про екологічну функцію туризму, відзначимо, що туризм, як правило, не виснажує екологію, не порушує природну рівновагу, а навпаки, зацікавлений в ній. Аналіз культуротворчої функції туризму здійснюється на основі використання моделі взаємодії чотирьох культур:

- культура того регіону, звідки приїжджають туристи;
- дозвілєва культура;

• самобутня культура місцевих жителів та культура обслуговування. Гуманістична функція туризму досліджується, як засіб міжлюдських відносин та як форма міжособистісних комунікацій. За останні роки туристична галузь в Україні почала дуже розвиватись і стала масовим соціально-економічним явищем.

Висновки: Туризм можна визначити як процес здійснення туристської активності та організації туристичної діяльності, що спрямований на задоволення рекреаційних, пізнавальних, економічних та духовних потреб особи шляхом переміщення суб'єктів в соціальному просторі. Туристська активність розуміється як подорожі по країні або виїзд за кордон соціальних суб'єктів з метою безпосереднього задоволення своїх пізнавальних, духовних, інтелектуальних, релігійних, оздоровчих, ділових, спортивних, фізичних потреб.

Список використаних джерел:

1. Структура та функції туристичної діяльності URL: http://pidrzhmki.com/1719051243533/turizm/struktum_funktsiyi_turistichnoyi_diyalnost_i.
2. Чигур Р. Ю. Екологічна культура українського суспільства. Роль держави та громадянського суспільства у її формуванні. /Р. Ю. Чигур//Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик, О. М. Рудакевич, Р. Ю. Чигур, М. Л. Шумка; за ред. професора О. М. Рудакевича. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 158-190.
3. Шумка М. Гончарук Т. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань. Львів, 2011. С. 215-222.
4. Гончарук-Чолач Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. 2010. №4. С. 72-81.

ІДЕЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ: ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: Дана тема є дуже важливою, оскільки проблема людини завжди була головною думкою, як для релігійних подвижників так і для мислителів. Релігія та наука зробили свій внесок у вираження суті людини, потенціалу, розвитку та удосконаленні в ХХ ст., чим сприяли такому фактору як «самовдосконалення» людини. Тому саме поняття «досконалої людини» зазнало суперечливого пояснення. Для цього вважаємо доцільним зосередитися на визначенні основних моментів розвитку ідеї вдосконалення людини на базі дослідження наступних факторів: 1) виконати аналіз розвитку, щодо проблематики вдосконалення людини на базі вивчення робіт ключових європейських філософів 2) сконцентруватися на основних моментах розвитку ідеї вдосконалення, що лягли в основу європейської культури.

Мета дослідження: виявити остаточні напрямки постановки ключового фактору вдосконалення у європейській культурно-історичній традиції та зауважити значення культурно-історичних моментів у розвитку цієї ідеї; зобразити людину у ставленні до Бога та шансу досягнення нею досконалості, опрацювати ідею вдосконалення людини у релігійних традиціях Сходу та Заходу.

Об'єкт дослідження – замисел вдосконалення людини.

Предмет дослідження – ідея вдосконалення людини. В історичній традиції наголошується на перевазі такого фактору у європейській культурі, як досконалість людини, що є очевидним через з'ясування місця людини розумінні "людина – Бог", що найбільше знайшло своє формулювання у християнізованому платонізмі.

Поняття "вдосконалення" Платон вживає не часто, але для означення стану досконалості у нього існує ідея Блага (Добра), яка і є абсолютною досконалістю і наближення до якої робить людей досконалими. Саме Платон переніс царину досконалого із світу "чуттєвого" до "надчуттєвого", який недоступний звичайним органам чуття. Надчуттєвий світ є світом істинним, завершеним та абсолютно досконалим, тоді як предмети видимого світу є лише подобою тінню істинного світу завжди залишатимуться недосконалим відблиском ідеї.

Тому протягом всього життя людини має спрямовуватися не на отримання земних благ, а на осягнення цього світу вищої досконалості, на чолі якого стоїть ідея Блага [1, с. 121-125].

"Єдине, як мірило блага"-ця концепція продовжує ідею Платона у європейській культурі. Досконалість у автора концепції Плотіна, як і у Платона, також перебуває не у цьому світі матеріальних речей, а у надчуттєвому бутті. Плотін висуває вчення про ієрархичну будову світу, верховним началом якого є Єдине (Першоєдине), яке ще іноді він називає Отцем чи Благом, потім по низхідній ідуть Дух (нус, розум) та Душа. Трійця Плотіна не є рівнозначною як Трійця у Християн Єдине є найдосконалишим началом; від нього й походить решта начал. Ця концепція Плотіна базується на його вченні про еманациї, тобто поступовий рух від вищого буття до матерії. Такий рух означає поступове віддалення від Єдиного, тобто найдосконалишого, а, отже, і зменшення ступені досконалості. Якщо для Платона вище буття лежить у надчуттєвому світі царстві ідей з найвищою і найдосконалишою ідеєю Блага, то у Плотіна це – Єдине [2, с. 179-188].

Також вважали, що досконалість є в Богонаслідуванні, тому що найвищою досконалістю є Бог, тому вдосконалення людини має полягати у Богонаслідуванні, що можна спостерегти у трактатах Псевдо-Діонісія Ареопігита. Він формує свою оригінальну концепцію небесної ієрархії, досконалість істот у якій зменшується по мірі віддалення від Бога – найвищої досконалості.

Псевдо-Діонісій Ареопагіт систематизував церковне вчення про дев'ять ангельських чинів, сформувавши їх у три тріади.

Метою життя є спілкування з Богом, для цього й встановлено ієрархію. Горішній світ має ієрархічну будову, але не всі істоти, які належать до небесної ієрархії, однаково наділені божественною доскональністю і просвітленням. Істоти, які стоять нижче, мають вдосконалюватись вищими істотами. Етапами вдосконалення є очищення, просвітлення та вдосконалення[3 с. 60-66].

Висновок:Отже, ключовим фактором ідеї вдосконалення в релігійних традиціях є те, що вона спрямована на досягнення Абсолюту. У той же час розуміння цього Абсолюту щоразу залежить від певної культурно-історичної традиції. У всіх релігійних традиціях наявна думка про те, що людина вдосконалюючись духовно, може набути деякого рівня досконалості та досягнути Божественної межі.

Список використаних джерел:

1. Ідея вдосконалення в трактатах Діонісія Ареопагіта та сучасне бачення можливостей духовного відродження і прогресу //Філософські обрії. Науково-теоретичний часопис Інституту філософії НАН України та Полтавського державного педагогічного університету. Випуск 5. Київ-Полтава, 2001 с. 178 -188.

2. Самопізнання та вдосконалення у Платона (Про становлення ідеї Блага) //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: Зб. наук. праць /Відп. ред. :М. М. Бровко, О. Г. Шутов. К. :Вид. центр Київського державного лінгвістичного університету, 2001. С. 60-66.

3. Вдосконалення людини :містичні аспекти релігійної традиції Заходу//Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна N 501 (Проблеми буття людини). Серія Теорія культури та філософія науки. Харків-Суми, 2001 с. 121-125.

*Лазар Елізабет,
студентка гр. ПОЛ-11
Навчально -наукового інституту
міжнародних відносин ім. Б. Гаврилишина*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ «ЛЮДИНИГОСПОДРЮЮЧОЇ»

Актуальність теми дослідження. У сучасній соціально-філософській літературі, філософію господарства розглядають як складову частину соціально-філософського знання поряд з такими розділами соціальної філософії як філософія права, філософія релігії, філософія культури. Інакше кажучи, господарство розглядається як один з аспектів соціального буття (соціального життя суспільства і людини). А якщо це так, то і всі проблеми, які входять в контекст філософії господарства, в тому числі і проблема природи, сутності, феноменології людини господарюючої теж є проблемою соціально-філософських роздумів і дискурсу.

Мета дослідження –аналіз «Людини Господарюючої» Реалізація цієї мети передбачає спробу розглянути цей феномен як невід’ємну частину філософії господарства.

Об’єкт дослідження –феномен «Людини Господарюючої».

Предмет дослідження –поєднання духовного людського начала із феноменом "людини господарюючої".

Завдання дослідження-дослідити людину у філософії господарства.

Останнім часом людина господарююча і феномен ноосфери в контексті соціально-філософського аналізу наполегливо маніфестують себе в різних публікаціях. Свідченням цього є дослідження таких авторів, що займаються проблемами філософії господарства і людини господарюючої Г. В. Гребеньков, Ю. М. Осипов, А. І. Субетто, а з проблем філософії ноосфери перерахуємо таких як В. І. Вернадський, Ф. В. Лазарев, Д. Є. Муза [1, с. 104].

З точки зору філософії господарства, господарство –основна сфера життєдіяльності людини, сфера її взаємодії з природою (біосферою), створення і споживання благ як екзистенціальних цінностей. Саме в господарській діяльності відбувається становлення людини, її перетворення з біологічного організму в соціальний індивід і особистість. Діяльність людини змінює не тільки біосферу, вона змінює її свідомість, світогляд і все людське суспільство в цілому. Тепер же перейдемо до розгляду взаємозв’язку господарства та ноосфери, і відповідно яке місце відведено людині господарюючій? Як відомо, поняття ноосфери введено в науковий і філософський дискурси знаменитим вітчизняним філософом В. І. Вернадським. «На наших очах, -писав дослідник, –біосфера різко змінюється і навряд чи можуть бути сумніви в тому, що шлях її перебудови науковою думкою через організовану людську праця не є випадковим явищем, залежним від волі людини, а є стихійним природним процесом, корені якого лежать глибоко і готувалися еволюційним процесом, тривалість кожного обчислюється сотнями мільйонів років. Створення ноосфери з біосфери є природним явищем, що глибше і потужніше у своїй основі, ніж людська історія. Воно вимагає прояву людства як єдиного цілого» [4, с. 340].

На підставі своїх передових досліджень в області хімії, геохімії, геології та біології вчений зробив висновок про те, що геологічна і біологічна еволюція отримує новий імпульс і відповідно змінює свою структуру в силу зростаючої«людськогофактора», діяльності Homo sapiens. Людина бере участь в господарській практиці всім своїм системним Ego, в ній реалізується її природні, душевні і духовні сили. З позицій філософії господарства стратегічною метою всього людства, на сучасному етапі розвитку є -ноосфера. І, «це, –як пише Ю. М. Осипов, –як раз є головною і наймасштабнішою спільною справою всього людства. Заради такої справи варто поступитися деякими, а можливо, і багатьма его принципами, не кажучи вже про примітивні забобони» [2, с. 363].

Однак, «людство, – пише далі дослідник, – зацікавлене не у всякому, а саме в культурному, господарстві» [2, с. 363]. Можливо перенести аналогію еволюції біосфери в сторону ноосфери і з людиною господарюючою як лише певного етапу в ієрархії процесу еволюції і становлення ноосфери. Ймовірно, і поява на одному з еволюційних етапів *Homo sapiens* (як і всіх інших подальших *Homo* – «суспільної тварини», «символічної», «машини», «фабер», «постлюдини» і т. д.) відбувалося поряд з кризами як соціального, антропологічного і відповідно ціннісного характеру. Людині належить стати людиною ноосферною і ноосферно економічною» [3, с. 133].

Але це вже «інша» людина, з іншим набором цінностей. Тому не можна вже обмежитися згадкою про людину при філософському аналізі господарства в якості «фактора виробництва», і залишивши за межами розгляду її пристрасті, бажання, потреби, тобто все те, що, власне, і робить її *Homo dominicus*. Надзвичайно актуалізується питання розуміння духовності у форматі постнекласичної людиномірної науки, де потрібно чітко розрізняти дух, духовність та інтелект. Вони, як прийнято вважати, є початками складовими культури, проте відіграють різну роль і не можна їх підміняти одне одним в людинорозмірних дослідженнях. Ми в цьому плані посилаємося на фундаментальне дослідження В. Ж. Келле, який спеціально вивчав проблему інтелектуального і духовного начал в культурі. Ось як він описує їх відмінність. «Якщо інтелект спрямований на пізнання світу і адаптацію до нього чи його перебудову згідно з добутих знанням і суспільними інтересами, то духовне втілює усвідомлення людиною себе як суб'єкта, який мислить і діє, живе у суспільстві, але має свій внутрішній світ, володіє свободою волі і тому є відповідальним перед собою і перед людьми (для людей релігійних – і перед Богом)» [5, с. 12].

При цьому наголошується, що якщо результатом інтелектуальної діяльності є наука, емпіричні знання дійсності, усе, що створене на основі цих знань, то духовне начало втілюється в різноманітних філософських поглядах, релігійних уявленнях, естетичних ідеалах, моральних цінностях і нормах. Головна специфіка цих начал культури зводиться до того, що висхідним для інтелектуального начала культури є об'єкт і суб'єкт-об'єктні відносини, то для духовного начала головним є суб'єкт, його присутність у світі і суб'єкт-суб'єктні відносини [5, с. 12]. Коли мова йде про інтелект, то наголос робимо на раціональному знанні, яке спонукає до раціонально-обрахункових логічних дій, де панує переважно кількісний підхід при пізнанні господарства. Якщо ж ми вивчаємо духовне начало культури, то раціональність (цільова – за М. Вебером) виконує службову роль, задає цілі раціональної дії, а самі вони запліднюються перш за все духовно-моральнісними цінностями, які містять у собі фундаментальні смисли життєдіяльності. У цьому відношенні цінним є не сам об'єкт, а його цінність для людського блага і відтворення Природи. Тут насамперед цінним постають саме суб'єкт-суб'єктні відносини, у яких реалізуються ціннісно-якісний підхід, при якому головна увага приділяється вищим цінностям, які роблять життя людини осмисленим, наповненим, різноманітним.

Це говорить про те, що людина не може зводитися до якоїсь суто її функціональної ролі, перш за все економічної – вироблення прибутку, а вона через цілісне ведення цілісного господарського процесу самореалізовується саме як людина, особистість. В цьому плані можна констатувати, що духовне начало відіграє інтеграційну роль у самоутвердженні особистості через самопізнання і самореалізацію у процесі господарювання. Духовне начало закладено в висхідну природу людини (уном людяності) [6, с. 189], а тому й традиційно-звужене розуміння людини як біосоціальної істоти не тільки не сприяє цілісному пізнанню реального світу, але й обертається, як показало минуле ХХ століття, яке керувалося метою розвитку інтелекту, практичними кризовими для людини і Природи наслідками. Формат постнекласичної людиномірної науки дозволяє зрозуміти перехід від технологій high-tech до технологій high-hume не лише у рамках технократизму, коли на перший план виходить проблема НБІКконвергенції. Нове світобачення, коли базовим суб'єктом господарювання визнається свободо-відповідальна творча особистість, дозволяє позитивно впливати на свідомість, формувати її у потрібному життєстверджуючому напрямку, заперечення

панування принципів суспільства споживання, де за людиною свідомо закріплюється роль гедоністично налаштованої істоти, яка прагне лише комфорту.

Висновок: поява, так званої «постлюдини» це не просто новий варіант філософствування і не «антропологічна пастка» з кризовими наслідками для біосфери, а лише наступний етап еволюції, який ще не розкрив систему цінностей даної моделі людини. Можливо, це ще і варіант постмодерністського руйнування цілісності картини світу створення «людського симулякра», який призведе до нових онтологічних рубежів і інтриг, як деякий варіант протиставлення ноосферізму. І не просто протиставлення, а протиставлення систем цінностей, інакше кажучи, «боротьби цінностей».

Список використаних джерел:

1. Гребеньков Г. В. Введение в философию хозяйства/ Г. В. Гребеньков. Донецк: ДИ-ЭХП, 2000. 104 с.
2. Осипов Ю. М. Опыт философии хозяйства / Ю. М. Осипов. М. : Издво МГУ. 1990. 470 с.
3. Субетто А. И. Ноосферный вектор в философии хозяйства// Общество. Среда. Развитие (ТеггаНитапа). 2008. No 4. С. 133 –144.
5. Вернадский В. И Философские мысли натуралиста. М. : Наука, 1988. 340 с.
6. Келле В. Ж. Интеллектуальное и духовное начала в культуре. М. : ИФРАН, 2011. 218 с.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ СВІТИ ЗА ДОБИ ГЛОБАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Актуальність теми. Актуальність дисертаційної роботи зумовлюється необхідністю соціально-філософського осмислення трансформації соціальної реальності в умовах Industry 4 виробництва, коли поширення інформації утвердилося як один із пріоритетів діяльності символічного виробництва. Глобальний вимір сучасного періоду життя соціуму перетворив потенціал інформаційно-комунікаційних технологій на сталий фактор розвитку соціальних інституцій, а контроль за інформацією надав нового вигляду стратегії управління соціальними процесами.

Мета дослідження: з'ясування джерел й механізмів трансформації соціально-культурних форм буття в процесі комунікації за доби цифрового суспільства. Об'єктом дослідження є явище соціокультурних світів та його тлумачення у гуманітаристиці ХХ –ХХІ ст. Предметом дослідження: встановлення відповідності структур відтворення соціокультурних світів в умовах Industry 4 й глобальних комунікацій.

Завдання дослідження:здійснити аналітичний огляд застосування значення соціокультурного світу в соціальному й гуманітарному знанні, визначити відмінні ознаки способів світотворення у різноманітних спільнотах та оцінити узгодженість інтерпретацій поняття соціокультурного світу і явища соціокультурних світів із умовою інтерсуб'єктивності життєво-світових реалій комунікації у глобальному світі. Крім того, обґрунтувати засадничі положення прагматичного аналізу соціокультурних світів у контексті сучасних трансформаційних процесів у комунікаційній сфері буття суспільства і застосувати принципи системного аналізу до структурно-конструктивної специфіки соціокультурних світів, установити наріжні складові їх організаційної моделі в умовах зростання ролі технологічно-інформаційної складової у різних сферах суспільного буття. Також це дослідження нам дає завдання виділити специфіку структур і способи формування соціокультурного світу України, прояснити специфіку українського способу світотворення, порівняти ознаки понять «соціокультурний світ», «соціокультурні світи», виокремити складові частини відтворення сталості ідентичності при динамічних життєво-світових реаліях за доби глобальних комунікацій.

Не менш важливим, повинні знати, як позначити сферу застосування структурно-конструктивного підходу в соціоаналізі життєво-світових реалій у сучасному суспільстві на основі розгляду принципів спеціально-онтологічного індивідуалізму. Динамічний характер соціокультурних репрезентацій світу має міждисциплінарний характер цієї роботи, метою якої є експлікація структурно-конструктивної й структурно-функціональної особливостей соціокультурних світів у сучасному соціумі за доби глобальних комунікацій. Міждисциплінарний характер дослідження цієї проблеми формувався із застосуванням принципу демаркації (К. Поппер), що дало можливість визначити коло ідей, які мають принципове значення для розуміння виробництва соціального та культурного контекстів в умовах формування глобальної інформаційно-комунікативної системи. Це було можливим під час застосування методів: історично-порівняльного (виявлення ідейно-теоретичних передумов й особливостей застосування поняття соціокультурних світів), системного (дослідження соціальної реальності та її культурного компонента; у ході аналізу інформаційно-комунікативної системи суспільства; наслідків впливу інформаційно-комунікаційних технологій на сучасне символічне виробництво соціуму), структурно-функціонального аналізу (способи світотворення) і феноменологічного (під час розгляду «біографічних ситуацій» та явища інтенціонального світу) [1, с. 156 –177].

У дослідженні ідея структурно-конструктивного підходу Бурдє-Гудмена мала пріоритетне значення для соціально-філософського аналізу понять «соціокультурний світ» і «соціокультурні світи». Зокрема, значущі методологічний принцип істинності можливих версій реальності і поняття «світотворення» Н. Гудмена, що дозволяє не тільки віддзеркалити

певну версію символічного виробництва соціальних відмінностей, а й привертає увагу до моделі взаємозв'язку світоглядного осягнення соціальної реальності та існування суспільного ідеалу і ладу, співвіднесеності «вічного» та «мінливого», «духовного» й «матеріального», соціального буття і соціальних умов пізнання [2с. 55 –59].

У дослідженні набуло розвитку поняття соціокультурного світу, розроблене А. Шютцем, та ідея «інтерсуб'єктивного світу» (конструкт про «взаємність перспектив»). Ідея співвіднесеності соціокультурного світу зі способами соціально-просторової організації суспільства окреслюється О. Штомпелем з метою дослідження практик впорядкування і відтворення способу життя певної спільноти [3 с. 153 –157]. Не менш важливим є цінності плюралістичного бачення соціальної реальності, яке не залежало б від метанаративних приписів й упередженості щодо наслідків зростання технологічних можливостей Industry 4 і мережевої комунікації. Евристично плідним для дослідження встановлено інформаційно-комунікаційної системи в умовах Industry 4 видається опертя на значення «форми світу» Е. Кассіра. Звернення до нього під час спроби розгляду специфіки соціально-культурної дискретності сучасного соціуму дозволяє виявити орієнтацію в мережевих спільнотах б на позитивну соціокультурну взаємодію, ієрархію уподобань суб'єктів соціальної взаємодії, відповідно до яких виникає соціально-просторова організація суспільства, відбувається виробництво матеріальних і нематеріальних благ, а також здійснюється розподіл цінностей та ін. Важливою ознакою їх виробництва і розподілу в умовах сучасного цифрового суспільства є інструменталізація спілкування [4 с. 106 –112]. Отже, у ході з'ясування сутності переваг, які отримує людина в сучасному світі відповідно до можливостей інформаційно-комунікаційної системи, виникає необхідність запобігання методологічної пастки у вигляді «єдиної» дескрипції соціальної реальності. Вирішення цієї є ідея К. Поппера щодо критики акумуляції соціального знання у теорії трьох світів. Експлікація концептуального складника дослідницької роботи була можлива за умови орієнтації на соціальні теорії, спрямовані на пошук причин універсального характеру в організації суспільного буття та зумовленої ними соціальної взаємодії [5 с. 62 –66].

Висновки: Застосування поняття «соціокультурний світ» у системі гуманітарного і соціального знання має контекстуальне значення. Його роль –це стремління науковців виявити інтегральні складові процесу цивілізаційних та культурних перетворень, які спостерігаються у сучасному світі під впливом інформаційних технологій та масштабу глобальних комунікацій. Соціально-філософський контекст, що пояснює вживання цього означення, показує нам актуальну і складну проблему розуміння соціальних процесів. У нинішньому суспільстві вони повинні бути розглянуті, охарактеризовані, пояснені засобами філософського аналізу структурно-конструктивних елементів соціальної реальності, яку глобальні комунікації змінюють із середини власне соціально-культурного ядра, на рівні інфраструктури соціальної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Янковський С. В. Уявне та дійсне соціокультурного світотворення: діалектика неоднорідного. Маріуполь: МФ ТОВ «Друкарня «Новий світ», 2015. 288 с.
2. Янковський С. В. Інформаційна теорія соціальних комунікацій: від повідомлення до інформаційної взаємодії. Інформаційне суспільство: глобальні виклики та особистісний вимір : кол. моногр. / за заг. ред. Г. І. Батичко; Маріуп. держ. ун-т, каф. культурології та інформаційної діяльності. Маріуполь, 2012. С. 55 –69
3. Янковський С. В. Соціокультурні світи у динаміці сучасних соціальних трансформацій: досвід наукової рефлексії. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філософія. 2013. Вип. 13. С. 153 –157.
4. Янковський С. В. Образ спільноти в соціально-культурному світі України. Грані : альманах. 2013. № 11 (103). С. 106 –112.
5. Янковський С. В. Соціально-культурні світи за добу глобалізації: українська візія світотворення. Мандрівець : наук. зб. 2014. № 1 (січ. –лют.). С. 62 –66.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. У наш час держава Україна – неоколонія. Тобто, будучи державним утворенням, вона не є державою для своєї титульної нації, а навпаки – всіма можливими методами її поневолює та знищує, відстоюючи інтереси закордонних, як відверто антиукраїнських сил, так і втілювачів ідеології ліберального тоталітаризму у світовій політиці. А корінні українці тим часом і надалі залишаються безправними на своїй землі.

Об'єкт – українська нація.

Предметом дослідження є формування сучасної української нації.

Мета дослідження – проаналізувати основні перешкоди творення свідомого українського народу, зрозуміти головні причини, які заважають українцям бути цілісним народом, виявити вплив русифікації.

Завдання дослідження: визначити стан української нації на даний момент; дослідити націєбудівні перешкоди, з'ясувати проблему національної свідомості. Українці – це окрема нація чи нас взагалі не існує як нації? Це питання змушує нас заглибитись у минулі віки, у нашу історію, яка повинна надати відповідь. І хоча історія не дає нам чіткої відповіді, як з'явилась українська нація (адже багато тисячоліть тому на території України проживало багато народів), я впевнена, що ми – окрема нація. Та як це довести? Що відрізняє нас від, здавалося б, братнього народу – росіян. Що є у нас, чого немає в них? За якими критеріями ми визначили, що можемо претендувати на звання української нації [1]. Нація – це колективний суб'єкт політики, що творить державу. Наука визначає два основні типи націй – етнічну (базовану на конкретному етносі) і громадянську (базовану на громадянстві конкретної держави). У світі змагаються між собою дві концепції походження нації: 1) Примордіалістська концепція вважає нації продуктами давнього походження, які змінювали уже сучасні віки.

Якщо говорити образно, це будівля з глибоким історично-культурним фундаментом, якій можна по-новому перекривати дах чи міняти вікна, але з місця її не зірвеш. 2) Модерністська концепція вважає нації продуктом останніх кількох сотень років, які формували економіка, війни, газети і телебачення.

По суті, тут нація – це вагончик на колесах, який перефарбовують, як заманеться, і якого везуть різними дорогами історії у непрогнозоване майбутнє [2].

Головна проблема українських бід полягає у бездержавності української нації у тому, що у нас немає держави, яка б забезпечувала українцям повноцінне існування та розвиток, була центром об'єднання українців в Україні та за рубезем. Представники титульної нації, яких у державі 77%, залишаються безправними та беззахисними, неспроможними керувати своєю долею на своїй землі.

Створивши злиденні умови для життя українців, змусили мільйони виїхати за кордон, інші десятки мільйонів затягнути паски. А населення України скоротили за чверть століття ледь не на 10 000 000 чоловік [3]. Одна із причин, яка не дає можливості до інтенсивного всебічного розвитку, української держави – це відсутність сформованої державницької нації.

У свою чергу, труднощі у формуванні нації пов'язані не тільки з пострадянською спадщиною у вигляді викривленого світогляду громадян України. Важливим чинником є факт, що сучасна українська нація формується не на базі одного етносу, а на, принаймні, двохосновних – українського й російського.

Не варто зупинятися на оцінці розбіжностей між цими етносами. Але розбіжності існують, і носять світоглядний характер. Саме ці розбіжності, у великій мірі, і гальмують оформлення сучасної державницької нації в Україні.

У сенсі того, що українська нація не сформована, увійшов в обіг термін "українська політична нація". Ті, хто вживає цей термін, спираються на наступну тезу: українська нація

хоч і не сформована, але українська держава існує, і є громадяни цієї держави, які мають спільні інтереси в цій державі. У процесі змін у цих відносинах формується нова нація. У свою ж чергу, формування нової нації в Україні є одним з елементів подальшої еволюції людства.

Як це не парадоксально виглядає на фоні суцільної русифікації України, але для успішного формування нації, а значить, і для побудови процвітаючого самодостатнього суспільства, необхідне поглинання українським етносом російського. Враховуючи наявність російськомовної й російськокультурної частини українців, справедливо буде зазначити, що 46 мільйонів громадян України поділяються між українським та російським етносами в співвідношенні "50% на 50%" [4].

Саме русифікація розколола українську націю на україномовних українців і російськомовних українців.

Саме вона не дає нам, українцям, котрі складають 78% населення цієї країни, досягнути порозуміння всередині себе, об'єднатися культурно, виробити спільне бачення нашої історії та нашого майбутнього.

Заборона церковних служб українською в кінці 18 століття, Валуєвський і Емський укази, сталінське знищення української еліти, брежнєвщина і андроповщина, і зараз – економічна експансія російськокультурних товарів – все це, від минулого і до теперішнього, не дає нам, 78 відсоткам населення цієї держави, що дала ім'я нашому народу, усвідомити себе єдиною панетнічною одиницею. І виглядає, що комусь цього дуже не хочеться: різномовними, різновірними, різнорегіональними масами народу легко маніпулювати, поділивши його на шматки.

На заваді остаточному визначенню стає розмитість поняття "українець": після того, як з паспорта прибрали цю графу, оскільки це, мовляв, недемократично.

Можна бути українцем, не знаючи української мови, не поважаючи українську державу, зневажаючи її корінний етнос. Існує досить значна група людей, котрі втратили свою національну ідентичність, і для котрих зараз базовою є ідентичність територіальна ("місцеві"), до-національна за своєю суттю.

Вона –наслідок радянської політики розмивання націй. З часом, як і інші імперські ідентичності, нація "територців" зникне в силу своєї несамодостатності: бокс і футбол ніколи не замінять культуру й етику [2].

Висновок. Прагнучи відновлення української нації, слід насамперед дбати про культурне й духовне відродження народу, сприяти розвиткові сучасної освіти. Держава будується не тільки у вигляді заводів, кордонів, армії, бірж тощо, а й у душі та свідомості народу: "Держава не твориться в будучині, держава будується нині. Це люди" (О. Ольжич "Незнаному воякові"). Кожен із нас має будувати Україну в собі як у частині нашого народу, наслідуючи найкращі його риси, переймаючи багатий історичний і культурний досвід.

Список використаних джерел:

1. Сметаніна О. Портрет нації. Які ми? URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Portret-nacii_2.pdf
2. Кривдик О. Українська нація? URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/02/16/3209980/>
3. Сапсан С. Сучасний стан української нації та держави Україна URL: <https://pravyysektor.info/prosvitnyctvo/orientyry/suchasnyy-stan-ukrayinskoyi-naciyi-ta-derzhavy-ukrayina>
4. Орел І. До питання формування української нації. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Актуальність теми дослідження: Серед сучасних глобальних проблем людства – демографічна проблема дедалі загострюється і займає серед них провідне місце. Адже вона є часто причиною стрімкого руйнуванням довкілля, недостатніх продовольчих ресурсів, поглиблення нерівності й нерівномірності розподілу та розвитку різних націй, країн, породження духовно-моральних, соціальних хвороб, воєнних конфліктів та інше.

Мета дослідження: проаналізувати теоретико-методологічні основи вивчення демографічної поведінки.

Завдання дослідження: розкритисуть поняття «демографічна поведінка» та деяких її складових; проаналізувати наукові підходи до дослідження демографічної ситуації.

Об'єкт дослідження: фактори, які впливають на демографічну поведінку.

Предмет дослідження: демографічна поведінка соціуму.

Серед сучасних глобальних проблем людства – демографічна проблема, яка дедалі загострюється і займає серед них провідне місце. Вона часто є причиною стрімкого руйнуванням довкілля, недостатніх продовольчих ресурсів, поглиблення нерівності й нерівномірності розподілу та розвитку різних націй, країн, породження духовно-моральних, соціальних хвороб і воєнних конфліктів та інше. У багатьох країнах світу (Азії, Африки, Латинської Америки) спостерігається стрімке зростання населення або «демографічний вибух». На протигагу ним, Україна переживає демографічну кризу, що визначається поєднанням масштабного вимирання з погіршенням якісних характеристик населення, зокрема стану здоров'я. В майбутньому це загрожує депопуляцією населення з її негативними соціальними наслідками[3].

Всі демографічні проблеми в своїй основі містять демографічну поведінку, детальне дослідження та вивчення якої може дати відповіді на найбільш актуальні питання демографічної проблематики: причинно-наслідкові зв'язки, механізми впливу, шляхи зміни подальшого розвитку. Тому дослідження демографічної поведінки має базуватися на епістемологічній основі – вивчення суті даного явища, його будови, структури, функціонування і розвитку, що є метою даної роботи. Демографічна поведінка в загальному розглядається як система взаємопов'язаних дій і відносин, які мають на меті досягнення того чи іншого результату, спрямованих на зміну або збереження демографічного стану суб'єкта, яким можуть бути окремі індивіди, сім'ї, малі групи, населення регіону, нації тощо [4]. Деякі науковці зазначають, що демографічна поведінка представляє собою цілісну за своїми фізичними та психічними компонентами реакцію на зовнішні та внутрішні стимули, що складається не лише з дій, які проявляються ззовні, але й із внутрішніх, активних психічних актів (імпульсів, установок, мотивів і т. д.) [5]. Питання демографічного розвитку, поведінки протягом всієї історії людства перебували у фокусі уваги вчених, мислителів, громадських діячів, які усвідомили, що без досліджень демографічної поведінки та свідомості на рівні індивіда і сім'ї, враховуючи комплексний вплив різноманітних факторів, важко пояснити і прогнозувати зміну демографічних процесів [1].

Демографічну поведінку та окремі її складові вивчають на основі ряду наукових підходів [4]: *Соціально-філософський підхід* (Т. Мальтус, М. Вебер, А. Сміт, Д. Рікардо, С. Капица) – регулювання питань народжуваності і підтримки сім'ї, взаємозв'язку поколінь, здоров'я і тривалості життя, гендерних відносин, міграції та ін. повинно відбуватись через державні програмні документи. *Соціокультурний підхід* – в основі лежить розуміння людини як активної мотивованої істоти, яка свідомо діє та приймає рішення. Тут суспільство – результат діяльності людини. *Нормативний підхід* (В. Медков, Л. Анрі, Є. Коул, Дж. Трасел, В. Борисов, А. Сипельников) – залежність рівня природної народжуваності від соціально-

економічних та санітарно-гігієнічних умов. *Емпіричний підхід* (К. Девіс, Дж. Блейк) –провідна роль шлюбної й репродуктивної поведінки, їх компонентів у рівнінароджуваності. *Підхід соціального реалізму* (Е. Дюргейм) –розуміння суспільства як домінуючої соціальної реальності й органічного цілого, де кожний інститут грає певну функціональну роль, при цьому соціальна проблема (думку) можливо й необхідно змінити. Також існують й інші підходи: *системний підхід* (А. Харчева, М. Мацковський), *еволюційний підхід* (І. Баховен), *структурно-функціональний аналіз* (Т. Парнос, Р. Мертон), *мультипарадигмальний, суспільно-географічний* (В. Покшишевський, С. Пирожков, Д. Валентей), *соціально-демографічний підхід* (К. Девіс), *економіко-демографічний підхід* (Б. Урланіс), *підхід соціальних змін* (П. Штоміка), *соціальна теорія постмодерна* (З. Бауман), *конфліктологічний підхід* (Р. Дарендоф, Н. Смелзер), *феміністичний підхід* (Е. Черняк, О. Антонов), *ідея неоменеджералізму*. Кожний з них визначений тією роллю, яку дані проблеми відігравали в суспільстві в тій чи іншій історичній епосі та територіальному утворенні. Це дозволяє краще зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки даного явища. Таким чином, демографічна політика держави повинна будуватися на наукового обґрунтованих результатах досліджень демографічної поведінки, що визначається пануючою державною ідеологією, соціальною системою, рівнем економіки, культурними традиціями, суспільними нормами та особистими потребами людства[2].

Висновок. Демографічні проблеми мають комплексний характер. Тому їх вирішення вимагає пошуку міждисциплінарних шляхів усунення, враховуючи соціальний, економічний, політичний, екологічний, культурний фактори [4]. Сьогодні оптимальним рішенням демографічної політики є забезпечення демографічної безпеки –створення умов, достатніх для попередження і нейтралізації демографічних загроз, через впровадження загально-державних економічних, адміністративно-правових та виховних заходів: соціальний захист сімей, покращення екологічної ситуації, популяризація здорового способу життя, зменшення рівня травматизації, забезпечення доступності якісної медичної допомоги та освіти. Тобто, держава повинна внести зміни не тільки у сферу відтворення населення, але й реформувати його соціально-економічне, культурне та екологічне становище з метою збереження людського потенціалу. Проте навіть за умови зміни ситуації у бажаному напрямку її наслідки передбачити неможливо, оскільки це залежить від зусиль усього суспільства: його індивідуальних рішень, індивідуальної поведінки людей.

Список використаних джерел:

1. Вітковська К. В. Фактори народжуваності та демографічна поведінка населення. URL: <http://surl.li/akrqc>
2. Гудзеляк І. І. Основи демографії: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів напряму підготовки 6. 040104 –географія, спеціальності 7. 070502 – економічна і соціальна географія URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Hudzeliak-I.-Osnovy-demohrafii.pdf>
3. Демографічні проблеми людства. URL: <https://sites.google.com/site/problemsoftheearth/home/demograficni-problemi-ludstva>
4. Сегіда К. Ю., Заветний С. О, Кузьменко Д. М. Епістемологічні основи дослідження демографічної поведінки. URL: <http://journals.uran.ua/geoeco/article/view/36298/32511>
5. Суходольська А. С. Демографічна поведінка: сутність поняття, складові, підходи до розгляду. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1296/20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі неможливо прожити без грошей. Кожен із нас хотів би здобути певну матеріальну незалежність та соціальний статус і в цьому, зрештою, немає нічого поганого: що поганого в бажанні людини забезпечити безбідне існування собі та своїй родині? Але питання не лише в бажанні мати гроші, а в тому яке місце це бажання посідає серед інших людських потреб та прагнень. Чи не виникає дисбалансу між матеріальними та духовними потребами, чи не думає часом людина, що матеріальна забезпеченість головна і єдина запорука щастя? Багатьом із нас варто було б ставити ці питання, аби не розгубити закладене в нас, не зрадити вічні цінності, кружляючи у вирі сучасного життя [1, с. 12].

Мета дослідження: проаналізувати розуміння ролі і місця грошей в житті суспільства та людини.

Об'єкт дослідження: загальнолюдське сприйняття грошей в ХХІ столітті.

Завдання дослідження: дослідити значення грошей у глобальних процесах світу.

Предмет дослідження: вплив грошей на людину. Перші гроші як засіб міни на землі з'явилися дуже давно, По суті, їх породило соціальна нерівність і різна спеціалізація людей: хтось шив одяг, хтось розводив худобу, хтось працював на кузні. Поступово гроші починають брати гору над людиною, ділити суспільство на багатих і бідних, виступаючи яблуком розбрату, скандалів. Люди готові були битися за золото з власним братом, влаштовувати війни, вбивати. Багато ставали рабами грошей і буквально продавали душу дияволу на монети і купюри. Зараз влада грошей в суспільстві менша не стала. Сьогодні багато питань вирішуються за готівковий розрахунок. Це стосується і освіти, і професійної сфери, і охорони здоров'я. Ринок збудований зараз так, що попит та пропозиції міняються місцями. Надлишок пропозиції безпосередньо керує попитом. Багатство затьмарює свідомість, в якійсь момент люди втрачають почуття реальності, стаючи рабами грошового передзвону. Причому, навіть те, чого раніше не можна було купити на грошові знаки, зараз можна сміливо придбати і вірних друзів, любов, визнання, затишок, в деяких випадках і здоров'я. Парадоксально, але факт. З одного боку, сильно деформувалися цінності та пріоритети. З іншого боку, вступає в свою силу часовий чинник: зараз купити можна більше, ніж раніше, але не назавжди. Як тільки фінансова дружба перестає підживлюватися грішми, вона розпадається, але до цього моменту-фікція майже як справжня [2]. Незважаючи на багатовікові дослідження і велику кількість теоретичних концепцій грошей, людство сьогодні не має однозначної й остаточної відповіді на питання, що таке гроші. Уявлення, які не викликали сумнівів в одних суспільних умовах, зі зміною останні вступали в суперечність з реальною дійсністю і відкидалися. Очевидно, все це можна пояснити тим, що суть грошей змінюється адекватно змінам характеру суспільних відносин, в яких вони функціонують. Тому для визначення суті грошей необхідно з'ясувати питання про її походження, про причини, що зумовлюють виникнення та існування грошей в економічному житті суспільства. На ранніх етапах розвитку людського суспільства відбувався безпосередній обмін товару на товар. Розвиток суспільного поділу праці, зокрема виділення скотарства і землеробства, сприяв подальшому розвитку товарних відносин. Відбувся перехід від випадкового, епізодичного обміну до регулярного. Поступово із загальної маси товарів стихійно виділялись такі, які почали відігравати роль головних предметів обміну. Як загальне втілення суспільного багатства, гроші у світовому обігу виступають тоді, коли багатство переноситься з однієї країни в іншу (при переведенні підприємцями своїх грошей на зберігання за кордон, при наданні зовнішніх позик тощо). Для здійснення міжнародних платежів кожна країна потребує певного запасу золота. Тому золото у вигляді скарбу одночасно є резервним фондом світових грошей. Зростає також реальна роль у цій функції національних резервних валют та інших різновидів грошей. В сучасних умовах на міжнародних ринках світові гроші, передусім як платіжний купівельний засоби,

виступають у вигляді національних грошових одиниць. Ці перетворення зумовлені самим розвитком світової економіки й адекватними їй змінами міжнародних платіжних відносин: сформувався широкий світовий ринок із системою взаємозв'язків і взаємозалежностей між його суб'єктами, з широким розвитком між ними кредитних відносин і банківського обслуговування. У таких умовах світові гроші в більшості випадків функціонують миттєво і відпала потреба використовувати для цього золото. Економічний потенціал окремих країн досяг величезних розмірів, що дало цим державам можливість забезпечити довіру до своїх національних грошей як реальних носіїв мінової вартості не тільки на внутрішньому, а й на міжнародних ринках [3]. Функції грошей слугують способами реалізації їх сутності. Щоб досягнути суність сучасних грошових систем, зміни у грошовому обігу і в самих грошах слід розглянути функції грошей як загального еквівалента. Функції грошей розглядаються як прояв їхньої сутності, вони стабільні і мало піддані змінами. У більшості випадків здійснюються лише грошима і можуть виконуватися тільки при участі людей. Такий підхід до функцій грошей означає, що гроші представляють іструмент економічних відносин у суспільстві, і саме люди, використовуючи можливості грошей, можуть визначати ціни товарів, застосовувати гроші в процесах реалізації платежів, як засіб нагромадження [4].

Висновки. Виникає питання: чи залишилося в цьому світі щось, що не можна кутити? Напевно, відповідь на це питання кожен дає самостійно. Можна міркувати про немінучі та істинні цінності типу здоров'я, щастя, удачі, любові близьких. Але справа в тому, що ці поняття дуже змінилися за останній час, багато переосмислили навіть ці ідеали [5].

Список використаних джерел:

1. Гальчинський А. Теорія грошей. Навчально-методичний посібник. К. «Основи», 1998. с. 414
2. Володимир Мідляр «Гроші і людина» URL: <https://naurok.com.ua/rol-groshey-v-nashomu-zhitti-107894.html>
3. Іван верастюк «Гроші чи щастя» URL: <https://moyaosvita.com.ua/tvoru/rol-groshej-y-suchasnosti-sviti>
4. Сергій Рапрік «Гроші чи Свобода» URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant17508/>
5. Андрій Сторозький «Цінність» URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21874/

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність теми дослідження: актуальність даної теми полягає у тому, щоб звернути увагу на значення грошей у людському суспільстві, теоретичні положення даного наукового дослідження дозволять зняти існуючі розбіжності в розумінні фінансових афер й гіпотези та закономірності, висунуті тут, дозволять узагальнити відомі раніше й отримані сьогодні знання щодо грошей.

Мета дослідження: встановити, що є гроші для сучасної людини в ХХІ столітті, а також – з'ясувати, як надлишок, або нестача грошей впливає на людину.

Об'єкт дослідження: зв'язок людини і грошей.

Предмет дослідження: сфера валютних відносин, позитивні та негативні наслідки грошей на людину.

Завдання дослідження: проаналізувати яке значення мають гроші в житті сучасної людини.

Щоб дати вичерпну відповідь на питання про роль грошей в житті української людини, потрібно розглядати соціальну проблему грошей не лише в ракурсі «людина – гроші», в якому людина узята в найбільш узагальненому вигляді, зокрема абстрагована від тих соціальних контекстів, які опосередковують її взаємозв'язок з грошима. Гроші є однією з життєво важливих цінностей, вони чинять глибокий вплив на всі сфери життя, нерідко деформують сферу цінностей, спричиняють соціальні колізії. Трансформація українського соціуму на ринкових засадах пов'язана з низкою світоглядних питань принципового характеру, які ще не повною мірою знаходять своє осмислення на теоретичному рівні [1, с. 7-9].

Яку роль у нашому житті відіграють гроші? Хтось не надає їм майже ніякого значення, і вони для такої людини є просто джерелом існування. Інші ж, навпаки, перебувають у постійній гонимості за матеріальним благом. На даний час проблема грошей стоїть особливо гостро, адже зараз вони мають велику владу над людьми. Кожен з нас мріє жити добре, а для цього обов'язково потрібно джерело доходу. Якщо раніше, коли юними були наші батьки, освіта була переважно безкоштовною, а ціни в магазинах хоча б приблизно відповідали зарплаті, то зараз ситуація змінилася не в кращу сторону. Тому сьогодні людям доводиться докладати більше зусиль, щоб забезпечити собі безбідне існування. Відповідно, і про гроші вони думають набагато більше.

Все ускладнюється ще й тим, що з екранів телевізорів, зі сторінок книг і друкованих видань на нас щодня сиплеться маса інформації, суть якої полягає в пропаганді фінансового добробуту. «Гроші вирішують все!» – це головне гасло всіх рекламних компаній і багатьох зірок шоу-бізнесу.

Звичайно, дивлячись на те, як красиво живуть люди по той бік екрану, нам теж хочеться жити також: мати такі ж фешенебельні речі, ходити до дорогих ресторанів, відпочивати на престижних курортах тощо. Це бажання змушує багатьох дорослих присвячувати весь свій вільний час роботі, щоб накопичити на подібні розваги [2]. Гроші придумані людиною для того, що б вони їй допомагали жити, а не для того, щоб людина ставала рабом грошей. На жаль, комфортне існування в сучасному світі без грошей неможливе. Можливо, тільки в якомусь далекому племені, відірваному від цивілізації. Іноді люди йдуть заради грошей на ганебні вчинки: злочин, обман або навпаки, на якісь героїчні вчинки.

Але мало мати гроші, потрібно вміти витрачати їх правильно. Є люди, які не вміють розпоряджатися грошима і витрачають їх даремно, заради власного задоволення, не знаючи, що ці фінанси зароблені тяжкою працею. Такі люди можуть постійно впасти в борги і цим обмежувати себе і своїх рідних в повноцінному існуванні.

Також зустрічаються забезпечені люди, які вважають, що за допомогою грошей можна отримати все, і їх не цікавить що і як буде зроблено для того, щоб вони «забезпечили» свій каприз.

Якщо людина коли-небудь зіткнулася з фінансовою нуждою, то це може по-різному вплинути на її життя. Одним – це урок на все життя, і вони прагнуть працювати так, щоб забезпечувати себе і своїх рідних, для інших – це поштовх для того, щоб стати більш агресивним і мстити всім за свої фінансові невдачі.

Гроші можуть впливати на людину як позитивно, так і приносити немало бід. Потрібно навчитися ставитися до грошей як до засобу існування, а не як до мети всього свого життя і не забувати, що у світі ще існує духовне багатство

[3, с. 5-9].

Гроші – це спосіб забезпечення базових потреб людини у їжі, одязі, сні, відпочинку. Здавалося б, що отримавши більше грошей, людина має заспокоїтись, але їй хочеться ще. Тут і проявляються певні риси характеру людей. Жага до наживи, заздрість, скупість, жадібність, навіть черствість і злість – всі ці риси пов'язані з бажанням мати гроші. Чому вони проявляються?

По-перше, через те, що гроші забезпечують основні матеріальні потреби людини. Якщо їх мало, то виникає незадоволення.

По-друге, гроші – це показник успіху, який допомагає здобути певний статус в суспільстві. Оскільки людина живе в соціумі, то вона хоче відчувати себе його рівноправною частиною.

По-третє, наявність грошей – це певна гарантія щасливого майбутнього. Ці три складові грають велику роль в житті людини. Тому часто, через нестачу грошей, люди озлоблюються.

Але ж чому люди стають так званими поганцями через великі гроші? Людиною керує жага до наживи. Чим більше грошей вона має, тим більше їй хочеться. В середині прокидається думка, що більше грошей можуть забезпечити її ще більше і тоді людина починає здобувати ще більше грошей.

а невже все так погано? Невже гроші впливають тільки негативно? Ні, це не так. Є дуже багато людей, які не підвласні їхній силі. Це можуть бути люди з усіх трьох груп. Вони розуміють, що окрім матеріальної сторони є й духовна. Вони прагнуть забезпечити багатством саме свою духовну сторону. Наразі ми не можемо уявити світ без грошей. Але можемо керувати своїм ставленням до них. Тож давайте ставитись до них лише як до однієї з матеріальних частин людського життя, яка є далеко не головною і завжди стоїть після духовної сфери[4, с. 356-357].

Структурним компонентом економічної свідомості є економічні ідеї. Вони всеоб'ємні не лише в тому аспекті, що стосується «світу економіки», але також відносно людини, оскільки вимагають її повної самовіддачі. В духовному світі особистості прагнення до блага, отже, і до економічного добробуту, не може розповсюджуватися «від і до» (міра завжди є дуже відносною) [5, с. 207].

Висновок: як бачимо, все вищеперераховане стосується нашої теми, безпосередньо взаємовідносин грошей та людей в 21 столітті. Які позитивні та негативні наслідки вони маю на життя людини. Гроші – є важливим елементом в бутті людини, але не є надважливим, крім них є ще ряд цінностей про які не потрібно забувати для того, щоб жити. Потрібно пам'ятати, що ми, люди, повинні керувати грошима, а не вони нами.

Список використаних джерел:

1. Філософія фінансової цивілізації. Людина у світі грошей: Матеріали IV Міжнародних філософсько-економічних читань (18 –20 травня 2011 року, Львів)Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2011. 435 с.
2. «Значення та роль грошей в житті людини»URL:<https://glazastik.com>
3. Ільїн В. В. Фінансова цивілізація: перспектива чи глухий кут соціального прогресу?Доповідь на засіданні круглого столу Українського філософсько-економічного наукового товариства 23 березня 2011 року. Рукопис. 12 с.
4. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку НАН України, 2009. 864 с.

5. Новицький В. Є., Грищенко А. А. Економічна глобалізація та її наслідки для України. Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право Наук. журн. Голов. ред. О. П. Степанов. К., 2005. 320с.

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Актуальність теми дослідження. В умовах становлення постіндустріального суспільства головною продуктивною силою стає не просто людина, а накопичений нею людський капітал – тобто її інтелект, знання та здібності до трудової і творчої діяльності. Концепція людського капіталу нині посіла чільне місце як в економічній теорії, так і в практиці господарювання західних країн. За розрахунками, в структурі сукупного капіталу країн заходу у 1997 –1998 рр. людський капітал становив 67 –69%, удвічі більше порівняно з обсягом фізичного капіталу [1, с. 7]. Отже, нагромадження людського капіталу має бути одним із першочергових завдань державної соціально-економічної політики [2, с. 26.]

Метою дослідження є аналіз сучасного механізму формування та відтворення людського капіталу та синтез загальної концепції процесу відтворення людського капіталу.

Предмет дослідження: у статті досліджується сучасний стан розвитку людського капіталу. Розкрита роль людського капіталу у світовій економічній практиці як найціннішого виробничий ресурсу, що постійно оновлюється, вдосконалюється.

Об'єктом дослідження постає питання ефективного інвестування в людський розвиток, формування якісного національного людського капіталу і необхідності розробки спеціальних управлінських інструментів і методів з метою формування дієвих організаційно-економічних механізмів нагромадження й збільшення національного людського капіталу.

Завдання дослідження: аналіз впливу людського капіталу, що являє собою такі якості людини, як нагромажені продуктивні здібності, знання, володіння інформацією, здоров'я, мотивація і мобільність, які вона використовує в економічній діяльності для виробництва товарів, послуг та які забезпечують їй отримання прибутку, на подальший розвиток сучасного й майбутнього суспільства. Класична економічна теорія в основу своїх досліджень ставила питання стосовно зростання національного багатства. Класики обґрунтували модель економічної людини, високо оцінювали її працю як джерело багатства, виділяли в людині її здатність до праці. Але класична школа обмежувала аналіз людини її роллю в економіці. Неокласична школа робить крок уперед порівняно із класиками й вводить людину у визначення предмета економічної теорії. Зокрема, А. Маршалл зазначав: “З одного боку, це наука про багатство, але з іншого –це наука про людину, яка відчуває на собі вплив найрізноманітніших факторів. Щодо економіки, то вона цікавиться переважно тими мотивами, які впливають... на поведінку людини в її економічному житті” [5, с. 75].

Отже, незважаючи на істотне просування неокласичної школи до підвищення ролі людини, увага до неї та її праці виявилися неспроможними в такому напрямі цивілізаційного прогресу, як розвиток людини. Інші школи Заходу розкривають соціально-економічні проблеми сучасного суспільства. Неокласики виходили з того, що реально існує в житті, в господарській практиці. У результаті цього, економічна, технологічна, речова залежність робітника від капіталу була настільки великою, що людина опинилася фактично на одному рівні з матеріальними факторами виробництва, а з розвитком машинного виробництва ситуація змінюється докорінно. Комплексна механізація, автоматизація виробництва потребують добре освіченого, висококваліфікованого працівника. Це ставить нові, набагато вищі вимоги до освіти людини [4, с. 39 –40]. Людський капітал формується на рівні кожної окремої особистості, при цьому в період здобуття загальної та професійної освіти формується потенційний людський капітал. Якщо особа не використовує в економічній діяльності свої продуктивні здібності, знання, навички, то її потенційний людський капітал може не перетворюватися на реальний [7, с. 40]. Слід зазначити, що людський капітал є єдиним активним капіталом, тоді як всі інші капітали є пасивними, оскільки вони всі без винятку підпорядковуються людині й діють відповідно до її волі. З огляду на цю позицію,

інвестування в інші види капіталу, минаючи людський, виявляються недостатньо результативними. Інвестиції в людський капітал – це джерело економічного зростання. Якщо у випадку фізичного капіталу в кінці терміну використання він повністю переносить свою вартість на вартість створеного з його допомогою продукту, то у випадку людського капіталу, коли накопичений людський капітал використовується або неповністю, або втрачається і не впроваджується у виробництво. Останнє певним чином зумовлено умовами й часом використання працівника, його компетенцією [6, с. 175 –176].

В Україні, на жаль, немає ефективного механізму збереження й розвитку людського капіталу та не сформовано державну стратегію його розвитку. За відсутності реальних можливостей забезпечити стаке зростання чи навіть стабілізацію кількості населення, уряд України має спрямувати свої зусилля на те, щоб підвищити якісні характеристики наявного людського капіталу та ефективніше його використовувати за рахунок активізації трудової мобільності населення [3, с. 43]. Для створення необхідних економічних умов формування людського капіталу в нашій державі слід суттєво підвищити доходи населення, передусім домогосподарств з дітьми, адже саме в них формується людський капітал майбутніх поколінь. При цьому потребує реорганізації система оплати праці. Це потребує суттєвого підвищення не тільки мінімальної заробітної плати, а й середнього її рівня. Настав час зрозуміти, що підвищення якості освіти є однією з обов'язкових умов розвитку людського капіталу. [4, с. 45].

Висновки. В умовах формування стратегії інноваційного розвитку економіки українське суспільство має усвідомлено й цілеспрямовано робити інвестиції у людину. Порівняно з інвестиціями в інші різні форми капіталу, інвестиції в людський капітал є найбільш вигідними як із погляду самої людини, так і з погляду всього суспільства, тому що дають досить значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний ефект. Інвестування в людський капітал має здійснюватися на чотирьох рівнях:

- 1) особистісному – для формування людського капіталу окремих осіб;
- 2) мікрорівні – для формування людського капіталу підприємств;
- 3) мезорівні – для формування людського капіталу регіонів і галузей;
- 4) макрорівні – для формування сукупного людського капіталу країни.

Освіта, охорона здоров'я, пошук економічно важливої інформації, мобільність робочої сили, виховання і догляд за дітьми відносяться до основних напрямів “людських інвестицій”. Тому політика держави в цьому порядку повинна стати окремим, самостійним напрямом регуляторної функції уряду.

Список використаної літератури:

1. Зуев А., Мясникова Л. Интеллектуальный капитал // РИСК. 2002. №4. С. 4 –13.
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України “Назустріч людям” / Секретаріат Кабі нету Міністрів України. К., 2005. 63 с.
3. Білик О. Основні напрямки збереження і розвитку національного людського капіталу за рахунок активізації трудової мобільності / О. Білик // Україна: аспекти праці. 2009. № 1. С. 43 –46.
4. Маркова Н. Дослідження тенденцій формування інтелектуальних складових людського капіталу / Н. Маркова // Україна: аспекти праці. 2005. № 3. С. 45 –49. Серія: Економіка та підприємництво, 2014 р., №3. –С. 45-49.
5. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3 т. / А. Маршалл. –Москва : Прогресс. Т. 1. 1993.
6. Червінька Л. Використання людського капіталу в контексті інноваційного розвитку /Л. Червінька, Т. Червінька // Україна: аспекти праці. 2011. № 2. С. 41 –44.
7. Кузнецова Н. Освіта, наука і виробництво як ключові компоненти механізму формування людських ресурсів інноваційного типу / Н. Кузнецова // Україна: аспекти праці. 2009. № 4. С. 39 –42.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРІННЯ КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження: постає в необхідності вивчення даної теми, а також відповідно в потребі її аналізу в сучасних умовах. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння брали участь як іноземні вчені, такі як Ніцше і т.д., а також і українські, такі як Вернадський В. І. і тд. Беручи до уваги те, що людина є важливим суб'єктом в культурній системі суспільства можна стверджувати, що дана тема все ще залишається важливою для нашого часу.

Мета дослідження -проаналізувати людину, як творчість чогось вищого і неосяжного, як творця культури, дивлячись на статтю та дослідження інших філософів і мислителів з минулих століть, так і з сьогодення. Зробити визначення, чи людський талант це дар, чи це набуті часом та досвіду навички.

Об'єктом дослідження виступає людина, яка творить культуру, та яка піддається впливам культури.

Предмет дослідження –процеси впливу культури на формування людини як особистості, та процеси діяльності людини у творенні цієї ж культури.

Завдання дослідження –аналіз формування культури на тлі історичних подій; визначення впливу культури на формування особистості; з'ясувати, яким чином людина, формуючи культуру, стає її творінням

Протягом усіх століть мислителі та філософи роздумували хто ж є людина? Одним із варіантів відповідей є людина –творіння чогось вищого. В епоху античності вважали, що вище за людину є природа та божества. Тобто саме ці явища створили людину, як матеріальний об'єкт. Впродовж наступних століть, коли мислення та дослідження стають авторитетом для людини, вважають, що вона є творінням чогось раціонального [2ст. 391-399].

Чи можна вважати, що кожна наша зміна в зовнішності чи мислені, змінює нас самих, утворюючи нову людину з новим набором якостей? На мою суб'єктивну думку: так, можна. Все, що на нас впливає –нас створює. Протягом всього існування людство старалось проявити себе саме через творчість. Людина –це активний суб'єкт, що діє. І саме ця дія, процес досягання цілі, а не саме досягнення найбільше подобається тій особі, яка є дійсно творцем, як вважав Мельник В. Якщо простішими словами, то художник, який дійсно насолоджується процесом нанесення фарб на полотно, який робить це, задля задоволення власних естетичних потреб[1 ст. 208-217].

Становлення кожного, як особистості відбувається в культурі. Безформне «Я» немовляти попадає у жорсткі рамки культури, як рідина у тверді стінки склянки. Тільки від густини і в'язкості цієї рідини залежить, чи встигне вона до свого затвердіння –в аналогії –до становлення з «Я» особистості –повністю прийняти форму склянки, або ж в ній залишаться пустоти, опуклості, впадини, які тільки й надають твердій масі елементи неповторності [3 с. 234].

За Бердяєвим людина у своїй творчості не те, що б пасивна, але не самотійна. Вона лише діючий «орган» Божества. Тобто людина виконує роль певного «моста» між Богом та світом. Вищі сили надсилають певній особі талант, бажання та натхнення, а вона матеріалізує цю ідею в житті. Особистісне для Бердяєва означає інтимне, а, отже, у граничному розумінні – рівне, а в історії –драматичне. Тому Бог і людина рівнів особистісних відносинах спільної творчості [4 ст. 48-51].

Альтернативна думка полягає в тому, що людина, як писав свого часу Руссо, народжується як «tabularasa» (лат.) –чиста дошка, на якій обставини пишуть свої «письмена», визначаючи міру творчих можливостей. Ця концепція полягає в тому, що яке суспільство,

така й людина, її таланти та здібності. Вони розвиваються внаслідок входження ще дитини у світ людей, внаслідок освоєння ціннісно-смыслового космосу культури [5 с. 250].

Висновки. Бог створює людину як своє творіння, наділяючи її творчою самостійністю. І основне життєве завдання людини, як бачить його Бердяєв, – стати гідною цього дару, навчитися користуватися своєю свободою. Сучасні філософи – люди культури в самому високому значенні цього слова. Багата світова культура притаманна їм органічно: вона їх ґрунт, середовище, повітря, вони в ній росли, виховувались, жили і вмирали.

Список використаних джерел:

1. Мельник В. В. Аксіологічний поворот сучасної філософії від культури як буття до буття культури / В. В. Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. С. 208-217.
2. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Національно-культурна ідентичність як маркер модерніз. українського суспільства / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. Л. : УБС НБУ, 2013. С. 391-399.
3. Шумка М. Л. Проблема національного характеру у філософії Пантелеймона Куліша. / *Studia Metodologia*. Випуск 29. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. 234 с.
4. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / Грани. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. Вип. 4(84). Дніпропетровськ, 2012. С. 48-51.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження. Культура завжди була, є і буде невід'ємною частиною нашого життя. У своєму повсякденному житті ми постійно зустрічаємося з культурою, самі не помічаючи цього. Наприклад коли переглядаємо фільми, читаємо книжки, слухаємо музику, танцюємо, співаємо і т. д. А отже, ця тема є досить актуальною і ніколи не втрачає свою популярність.

Мета дослідження. З'ясувати як взаємопов'язані людина та культура.

Об'єкт дослідження. Людина –унікальне створіння. Культура –сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством.

Предмет дослідження. Людина як творіння і творець культури. Залежність між людиною та культурою.

Завдання дослідження. Пояснити зв'язок між людиною та культурою.

Людина –унікальне створіння. Вчені протягом багатьох століть роздумували: хто ж така людина? Але все ж таки до єдиного висновку вони не прийшли. Говорити про людину, як про творіння культури, можна лише розглядаючи культуру як достатність, що дозволяє відрізнити людину від тварини. З іншого боку, культурою називають все створене людиною. Вона представляється як світ, створений людиною на відміну від незайманої природи. Отже, людина виступає як творець культури. Таким чином, людина і культура є нерозривними поняттями. Вони взаємодоповнюють один одного і одне не мислиться без іншого: людина створює культуру і саме вона відрізняє його від інших представників тваринного світу. Людина є творець, і лише в силу –творіння культури. Через культуру людина може долучитися до творчих досягнень безлічі геніїв, роблячи їх трампліном для нової творчості. Але це залучення здійснюється лише тоді, коли людина починає не просто споглядати культурні символи, а оживляти культурні смисли у власній душі і власну творчість. Культура і її смисли живуть не самі по собі, а лише через творчу активність натхненної ними людини. Якщо ж людина відверталася від культурних смислів, то вони вмирають, і від культури залишається символічне тіло, з якого пішла душа. Кожен з нас хоча б раз у житті замислювався над тим, хто він, яке його призначення і що взагалі означає бути людиною. Один з відомих давньогрецьких філософів Арістотель спробував вийти за рамки природного погляду на людину, побачивши в ньому «суспільну істоту». При цьому він намагався відділяти «розумну душу» від «чуттєвої». Окрім того, людина є наділеною інтелектом істотою, вона ж являється унікальним творцем культури[1, с. 34].

Культура є реалізація людської творчості і свободи, звідси –різноманіття культур і форм культурного розвитку.

Тому справедливо буде сказати, що і культура творить культуру відкриває і змінює світ і самого себе. Справжня культура несумісна з натовпом, вона спрямована на особистість і твориться особистістю. Це не означає, що хтось позбавлений ролі творця культури. Адже кожна людина творить саму себе, вона завжди –продукт культурного саморозвитку. Але люди мають різні творчі здібності. Не всі вони творці невмирущих культурних цінностей, і не тому, що в них «не вистачає таланту», а найчастіше тому, що пріоритетом творчості володіє тільки Бог. Він є творцем світу й людини, а сама людина здатна лише здійснювати божественний задум недоступної людському розумінню. Вчені довели, що загадка людської творчості криється насамперед у сфері свідомості людини [2, с. 99-101].

У всі часи людина виступала творцем матеріальної та духовної культур, була здатна творити нове, незважаючи на умови свого життя. Якщо творчість була можливою навіть у рабських умовах, у концтаборах, тюрмах, то, отже, загальна залежність творити культуру

залежить не тільки від соціальних умов існування людей. Важливе значення тут мають здібності. У будь-якому суспільстві більшість людей поділяє загальноприйняті принципи та орієнтири, не наважується висловлювати оригінальні, незвичні ідеї, що суперечать загальноприйнятим. Але культура розвивається як постійне переоцінення цінностей, творчість завжди є проривом у невідоме. Тому завжди знаходяться люди, які насмілюються виробляти свій погляд на речі, свої системи світобачення, йдучи на розрив із застарілими системами поглядів. Їм випадає нелегка доля, їх часто сприймають як диваків, або ворогів традицій, «порушників спокою». Ці люди – генії людства та творці нового в культурі – є істинними героями людства, бо без них ми б, напевно, й досі перебували на рівні печерного розвитку. Суть людського буття – творчість. Саме у творчості з певною ясністю розкривається сутність людини як перетворювач миру, творець нових відносин і самого себе. Вважається, що більш правильно, більш точно визначити людину не як людину розумну, а як людину – творця. Проблема людської творчості залишається в центрі уваги суспільствознавців на протязі багатьох років. З релігійної точки зору вважалось, що пріоритетом творчості володіє тільки Бог. Він є творцем світу й людини, а сама людина здатна лише здійснювати божественний задум недоступний людському розумінню. У цьому положенні є певний сенс, адже визначити загальну доцільність людських дій, життя і творчості не так просто, ми, як правило ставимо перед собою конкретну мету. Видатний німецький філософ ХІХ століття – Гегель, якимось зазначив, що людина володіє «хитрістю розуму», яка і відрізняє її від тварин. На його думку, ця хитрість полягає у тому, що людина ніколи не вступає у безпосередній контакт з природою. Вона намагається примусити одні сили природи діяти проти інших, і від наслідків такої взаємодії отримує певну користь для себе. Поза культурою людина не може здійснювати себе в якості людини та реалізувати свій духовний потенціал [3, с. 33-37].

Культура є підставою людської творчості. Існує безліч культур що реалізувалися в людській історії. Кожна породжує свою специфіку, свою моральність та своє мистецтво. У всі часи людина виступала творцем матеріальної та духовної культур, була здатна творити нове, незважаючи на умови свого життя. Якщо творчість була можливою навіть у рабських умов існування людей. Важливе значення тут мають здібності. Головне полягає у тому, щоб саме буття людини стало творчим, насиченим пошуком, знахідками, відкриттями. Найкращий спосіб розвинути свої творчі здібності – це творити культуру, засвоювати і утверджувати культурні цінності у всіх сферах людської діяльності. Тому сучасна філософія «вийшла з берегів» філософії на широке поле сучасної культури. А перш за все в такій важливій і необхідній сфері діяльності людини як сфера цінностей. Сучасні філософи – люди культури в самому високому значенні цього слова. Багата світова культура притаманна їм органічно: вона їх ґрунт, середовище, повітря, вони в ній росли, виховувались, жили і вмирили. Вона пронизала все їхнє життя і всю їхню творчість. Тому нічого немає дивного в тому, що питання культури знаходились і будуть знаходитися у центрі їх уваги: на культуру вони покладають свої надії і уповання, з нею вони пов'язують долю людства. Отже культура – це наше майбутнє. Культура як багаторівневий феномен – творіння людського роду. І з часом людина вже не може виокремити себе з культури, а навпаки, намагається визначити роль і цінність її в повсякденності.

Висновок. Культура – вагомий чинник у процесі людинотворчості, формуванні духовного світу особистості, основа світоглядних засад особи і суспільства загалом. У процесі культуротворення людина відновлює і розвиває свій дух, що сучасна цивілізація не оцінює схвально. Тому культуротворчість відбувається в постійній боротьбі з цивілізаційними процесами, які прагнуть приручити людину. А отже, людина творить культуру, а культура, відповідно – людину. Ці два поняття є нероздільними.

Список використаних джерел:

1. Арнольдов А. Человек и мир культуры: введение в культурологию. М. : изд-во МГИК 1992. 322 с.
2. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. К. : Знання України, 2002. 168 с.
3. Леонтева В. Культуротворческий процесс: основания и начала. Х., 2003. 167 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність теми дослідження. В останні десятиліття світова економіка характеризується цілим рядом новітніх тенденцій та основних напрямків розвитку, спричинених впровадженням новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, глобалізацією ринків та економічного простору, появою якісно нових галузей економіки. економіки, які зайняли домінуючі позиції у всіх розвинених економіках і на яких відбувся економічний, науково-технологічний та соціальний прогрес тощо. Ці тенденції, природно, призводять до суттєвої зміни характеру, сутності та форм економічної діяльності. Процес зміни економічних та технологічних структур, характеру та структури суспільного виробництва та споживання набирає обертів у дедалі більшому ступені. Йдеться насамперед про злиття національних економік у глобальну, суть якої –безпрецедентне зростання взаємозалежності та взаємопроникнення, стирання національних кордонів на основі нових видів транспорту, телекомунікаційних технологій, міжнародної освіти тощо. в результаті світова економіка тепер являє собою сукупність світового виробництва, споживання та обміну між суб'єктами господарювання, що діють у межах національної економіки та світової економіки. Ці процеси та тенденції набули такого масштабу та значення, що змусили багатьох дослідників говорити про докорінну зміну самої філософії бізнесу, його соціокультурних, теоретичних та ідеологічних основ.

Метою дослідження є визначення особливостей філософських основ бізнесу.

Об'єкт дослідження – особливості філософських основ бізнесу.

Предмет дослідження – значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження – визначити сутність поняття «економіка», визначити зв'язок бізнесу із філософією, дослідити бізнес як власність і погляди філософів на нього. У широкому сучасному розумінні це слово розуміється як економіка країни або її частини (галузі, види виробництва). Поняття «економіка» багатоаспектне, з розвитком економічних систем воно безперервно збагачувалося. Російський вчений Н. Кондратьєв вважав, що це поняття означає соціальне, народне господарство, Ю. Осипов, – вартість; німецькі політекономісти К. Р. Макконелл та С. Р. Брю – економічну поведінку. Проте одним з першопрохідців був саме Арістотель, який як і шотландський економіст А. Сміт вважали, що це поняття означає багатство. Арістотель використав цей термін для характеристики способу формування та відтворення багатства (хремастика) та ведення домашнього господарства (oikos – хата, дім). У цьому сенсі господарство (різних типів – від приватної до національної, державної) та економіка (економічне використання природних ресурсів, забезпечує висхідне відтворення матеріальної основи життя людини, визначає її «якість») набувають однакового значення. Тому існування термінів «філософія економіки» та «філософія господарство» є правомірним [1, с. 21-22].

Враховуючи соціологічні традиції поділу соціальної структури на певні сфери (економіка, політика, культура), прийняті у філософії, типологія людини як суб'єкта суспільного життя (homo oeconomicus, homopoliticus, homosocialis), незважаючи на існуючі класифікації людської діяльності (економічна, екологічна, мистецька, педагогічна, управлінська, медична, валеологічна, туристична тощо) увагу слід зосередити на філософських та економічних проблемах. Основним об'єктом і категорією підтримки є розуміння такого роду філософського розуміння економіки як сфери економічної поведінки людини, орієнтованої на раціональне (розумне) природокористування з метою забезпечення їх потреб та інтересів. Філософсько значущою у цьому аспекті є проблема взаємозв'язку

окремого суб'єкта з соціально цілим (колективним, суспільним) носієм економічної культури. Ця культура представлена наступними моделями:1) ліберальна, основу якої становить особистість суто індивідуалістичного, егоїстичного типу, економічна поведінка якої визначається правилами ринкової гри та спрямована на максимізацію власного прибутку. За такого підходу економічна система суспільства будується «знизу вгору» –від окремої особистості до соціальних груп, корпорацій, монополій, світових економічних систем;2) директива, яка пропонує розуміння сутності економічної системи як «економічного організму». Тому економічна поведінка індивіда визначається економічними характеристиками цілого (держави, етносу), а економічна система будується «зверху вниз» [4, с. 12-13].

Сьогодні, в період інтенсифікації виробництва, багато керівників вважають, що причиною успіху в інноваціях є зміна філософії бізнесу компанії. Основна турбота орієнтованої на ринок компанії-це як зрозуміти, задовольнити і навіть перевершити очікування споживачів. Якщо продукція компанії виправдовує або перевершує їх очікування, вони її купують. Таким чином, компанія підвищує довіру споживачів до себе, а це означає, що вона буде продавати більше. Задоволені клієнти рекламують товар, і це переконливо підходить до будь-якої реклами. Ще одна чеснота філософії ринку полягає в тому, що вона дійсно враховує всі елементи, необхідні для досягнення успіху [2, с. 452].

У більшості підприємств для досягнення успіху недостатньо мати лише чудовий продукт. Компанія, орієнтована на ринок, враховує конкуренцію, економічні умови, непередбачені ситуації, обирає лише певні конкретні сегменти ринку, ті, в яких вона може найбільш ефективно конкурувати [3, с. 215].

Висновки. Підводячи підсумок можна зауважити, що потенціал філософії бізнесу значний. Філософія бізнесу є не тільки самосвідомістю культури підприємництва, а й важливим механізмом її розвитку. Завдання філософії бізнесу полягає в тому щоб дізнатися причини економічного образу дій індивіда, його здатності до нового мислення, до переосмислення існуючих теорій та сталих істин.

Список використаних джерел:

1. Ракитов А. І. Філософська азбука бізнесу / ЛЗопроси філософії. 1991 р. 145 с.
2. Спиркин, А. Г. Философия: учебник для бакалавров: [гриф МО РФ] / А. Г. Спиркин. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юрайт, 2014. 828 с.
3. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л., Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с.
4. Фредерік Р., Петрі Е. Ділова етика і філософський прагматизм // Питання філософії, 1996 р., №3. 256 с.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО СВІТУ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МИРУ ТА ВІЙНИ

Актуальність теми дослідження: скільки існує світ –стільки й існують війни. Світ ділили, переділяли, знову ділили. Жодна держава не існує вічно: то приєднується до чогось, то відділяється, то її знищують. З цього тема війни буде актуальна вічно, поки живуть на світі люди. Нещодавні інциденти, пов'язані з антитерористичними операціями у внутрішньому конфронтаційному просторі України, що постраждали від впливу зовнішньої агресії, політики війни та миру у глобалізаційному вимірі, розв'язування гібридних війн актуалізують дослідження взаємозв'язку миру і війни в нашій країні. Світовий розвиток пов'язаний із революціями, громадськими та глобальними війнами, які спричинили серйозних змін в суспільному світі і вирішили етапи історичного розвитку в мирний час. Тому відносини між миром і війною можна розглядати як головну суперечність у розвитку суспільного світу.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз розвитку українського соціального світу у взаємозв'язку миру та війни.

Предмет дослідження: взаємозв'язок миру та війни у розвитку соціального світу України.

Об'єкт дослідження: мир та війна, розвиток соціального світу.

Завдання дослідження: зрозуміти взаємозв'язок миру та війни у розвитку суспільного світу; розвиток соціального світу у відносинах між миром і війною; взаємозв'язок миру та війни в Україні.

Соціальне буття визначається сукупністю елементів навколишньогооб'єктивного світу людини, діяльністю людей, взаємовідносинами суб'єктів суспільства один із одним та з оточуючим середовищем, сукупністю зв'язків між людьми, їх життєустроєм, способом організації їх життя. І, таким чином, соціальний світ є проявом соціального буття. Можливо встановити структурні зв'язки між елементами, компонентами та підсистемами соціального світу –порушення одного або сукупності атрибутивних якостей миру призводить до війни, нового якісного процесу в соціальному світі[1]. У площині міжнародних відносин війна і мир позначають певний стан взаємодії між народами –стан воєнних дій між державами або їх відсутність. Якщо країни жодним чином не взаємодіють, не мають відносин, вони перебувають у нейтральному стані, стані байдужості. В історії суспільства щільно переплетені когнітивно-вербальні та силові засоби вирішення конфліктних ситуацій –дипломатія та військові дії. Прогрес цивілізації полягає у зростанні впливовості форм політичного вирішення суперечностей[2].

У ширшому сенсі війна і мир є ознаками стану взаємодії людських спільнот або соціальних груп та державних організацій, що уособлюють соціально-історичну реальність, кожне зі свого боку. Стан війни означає комплекс дій, спрямованих на руйнування усталеного порядку з його правилами комунікації та кодами поведінки. Війна призводить до знищення чужого, незрозумілого і неприйняттого, якщо його буде визначено як загрозу власному існуванню. Стан миру означає ствердження порядку, розбудову або відновлення свого впорядкованого світу, зрозумілого, осмисленого й звичного, що, однак, не виключає і деяку еволюцію правил взаємодії у межах прийнятої моделі [2].

Розуміння логіки війни і миру може бути чіткіше прояснене, якщо зважити на відносний характер обох понять у спільному концептуальному просторі. За словами ІммануїлаКанта, стан миру між сусідніми народами не є природним, навпаки, таким є стан війни, тобто наявність постійних ворожих дій або їх загроза. Отже, стан миру має бути встановленим. Це досягається шляхом порозуміння щодо припустимих норм поведінки при взаємодії між народами, і в першу чергу стосується меж їхніх територій. Тоді мир слід розуміти як сукупність правил і норм поведінки у взаємодії з іншими народами та меж їхніх володінь, про

які домовлено шляхом переговорів. Порушення домовленостей має наслідком покарання у вигляді воєнних дій [2].

На жаль, і у наш час існують локальні збройні конфлікти, загроза виникнення озброєного протистояння продовжує існувати. Для України існує реальна загроза втягування її у військово-політичні конфлікти, насамперед з сусідніми державами, що на думку військових фахівців, “обернеться загрозою локального озброєного конфлікту у великомаштабну війну” [3, с. 27].

Обстановка навколо України характеризується нестабільністю, напруженістю, загостренням національно-етнічних і культурно-релігійних суперечностей за зростаючої небезпеки застосування збройної сили [6]. Варто звернути увагу на думку деяких учених про те, що, маючи на своїй території географічний центр Європи, “будучи розташованою в епіцентрі східно-православної, західно-християнської і ісламської цивілізацій, перебуваючи у контактній зоні європейської та азійської культур, на рубежі протистояння православ'я і католицизму, взаємсприйняття східних і західних цінностей, Україна тим самим опинилася у центрі європейської системи воєнних небезпек” [5, с. 196]. Сьогодні в Україні ведеться боротьба між двома протилежностями, демократичними і антидемократичними, яке веде відкриту війну проти держави. Українське громадянське суспільство ще не в реальності, а в теорії, у свідомості, заповнений уявленням про те, що громадянське суспільство –це засіб і сфера постійної боротьби з владою [4, с. 70].

Але необхідним є розвиток непротистояння держави і громадянського суспільства, а вироблення громадянськості. А це значить зрощування такої нації, яка б мала спільну ідею, свідому солідарність, внутрішню стабільність, організованість, громадську активність, які врівноважують відповідальність з боку держави і суспільства зарозв'язання проблем їх спільної життєдіяльності, перспективного розвитку та історичної долі.

Висновок: Ці протилежні процеси є основою для розвитку соціального світу, який має такі атрибутивні характеристики: цілеспрямованість, появу нової якості, незворотність, закономірність. Феномен соціального світу відображає наявність внутрішніх, глибинних, стійких зв'язків між його суб'єктами, а також, устрій життя людей як статичної характеристики змісту соціального світу у мирному або воєнному станах; відображається у способі організації зв'язків і відносин між людьми, що визначає динамічну характеристику соціального світу у зміні процесів «мир – війна».

Список використаних джерел:

1. Павленко І. Розвиток соціального світу: взаємозв'язок миру та війни URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf
2. Парахонський Б., Яворська Г. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-7/Monografiya_Ontologiya_print.pdf
3. Богданович В. Ю. Основи державного управління забезпеченням обороноздатності України: Теорія і практика / В. Ю. Богданович, М. Ф. Єжєєв, І. Ю. Свида. Львів, 2008. 300 с.
4. Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін : соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. К. Ін-т соціології НАН України, 2013. 566 с.
5. Артюшин Л. М. Теоретичні аспекти стратегії воєнної безпеки суспільства і держави: монографія / Л. М. Артюшин, Г. Ф. Костенко. –Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 176 с.
6. Проблеми війни і миру у «Філософії права» Г. В. Ф. Гегеля URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2153/vnulpurn201480120.pdf>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми дослідження. Людство завжди мало потребу осягнути людину як багатогранну цілісність, але вирішення цієї проблеми найчастіше було прерогативою містико-релігійних систем. Для науки ця проблема залишилась невирішеною й дотепер, процес формування інтегративно-цілісної концепції людини поки що далекий від завершення, і це особливо гостро відчувається саме сьогодні [2]. Саме ж суспільство, котре переживає патологічну соціокультурну кризу, характеризується як кризовий соціум, а його основною ознакою є унікальне сполучення параметрів соціального та культурного розвитку, які зачіпають культурну, власне соціальну, політичну, економічну та виробничі сфери [4, с. 19].

Мета дослідження: вивчити вплив соціально-культурної кризи на самореалізацію особистості в сучасному українському суспільстві; з'ясувати як саме реалії XXI століття впливають на самореалізацію особистості; зрозуміти що являється результатом самореалізації людини.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив соціально-культурної кризи на сучасне українське суспільство; з'ясувати умови подолання сучасної соціально-культурної кризи особистості.

Об'єкт дослідження: самореалізація особистості у сучасному українському суспільстві.

Предмет дослідження: процес самореалізації особистості у період соціально-культурної кризи суспільства.

Епохальні соціокультурні перетворення, які відбувалися в XX столітті, аналізувалися й осмислювалися багатьма філософськими течіями та школами, у категоріально-понятійний апарат увійшли терміни "криза", "кризова свідомість" і "кризовий соціум". До теми кризи культури зверталися представники західноєвропейської філософії, зокрема К. Ясперс вказував на існуючу кризу людського буття, на необхідність подолання пересічності як пануючої ознаки особистості шляхом усвідомлення небезпеки та втрати справжнього буття [6].

Кризові явища, які виникли в українському суспільстві останні десятиліття суттєво впливають на структуру процесу самореалізації, зокрема на самосвідомість, самодіяльність, цілепокладання, на формування потреби в самореалізації. Найбільшого впливу зазнали такі структурні елементи як самоідентифікація та самовизначення, викликані соціокультурною кризою ідентичності в суспільстві, оскільки соціальні структури стають більш динамічними, збільшується рольовий набір особистості, доволі швидко змінюються й самі соціальні умови. Культурна криза детермінує ідентичність, яка через власну приналежність до смисложиттєвої сфери є продуктом культури. Суттєво сьогодні ускладнюється пошук індивідом власної ідентичності насамперед через девальвацію найвищих культурних цінностей, через відсутність чіткого механізму появи та закріплення нових норм, контролю за їх дотриманням. Входячи в процесі самореалізації в певний смисловий контекст, ідентифікуючись із визнаними канонами та правилами, особистість потрапляє в ситуацію примусового вибору із величезної кількості інформації такої, яка адекватно відображала б соціально-культурні процеси. Неможливість відповідати їх реальним вимогам призводить до кризи ідентичності в індивіда, яка набула глобальних масштабів. [5, с. 112-123].

Також самореалізація особистості зазнає суттєвої соціально-культурної детермінації у зв'язку із процесами утвердження масової культури. Її специфіка полягає у впливі на формування ціннісних орієнтацій особистості та потреби в самореалізації, а також і в обумовленні самопізнання, самовизначення та самоідентифікацію через такі найпоширеніші канали як засоби масової інформації та комунікації. Базовим типом особистості, який намагається сформувати масова культура, є споживач, суб'єкт, який безвольно сприймає рекламні установки, а уявлення, архетипи, цінності цієї культури стають частиною його

внутрішнього світу і свою самодіяльність він здійснює виключно із заданих, приладових шаблонних позицій.

Спрямованість масової культури на розважальні функції мистецтва призводить до переходу особистості від духовної реальності, котрій притаманні постійні вольові зусилля стосовно саморозвитку та самовдосконалення, до віртуальної, альтернатива якої містить узвичаєне емоційне ковзання в новоствореному світі. Це породжує дефіцит особистісної реалізації в жорсткій та суворій дійсності, який, відповідно, компенсується помилковою самоідентифікацією з життям телевізійних героїв та зірок шоу-бізнесу, в чому й знаходять вихід ті людські емоції, котрі в повсякденному житті досить часто виявляються незатребуваними [1, с. 162]. Сучасна епоха, яка характеризується глобальними проблемами, виявляє і надзвичайно загострене відношення кожного індивіда до пошуку сенсу життя. Людина найбільше замислюється над значенням власного життя та усвідомлює його сенс передусім у таких кризових ситуаціях, коли виникає небезпека втрати світоглядних орієнтирів, котра призводить до життєвої невизначеності, адже в цьому контексті необхідно підкреслити, що сенс життя актуалізується особливо тоді, коли ми його втрачаємо для себе.

Сьогодні життя індивіда зазнає впливу різноманітних стресових подій, які можуть змінювати його смисложиттєві орієнтири, суттєво детермінуючи процес особистісної самореалізації. Кризові процеси, що тривають у всіх основних сферах сучасного транзитивного суспільства, охоплюють і духовну культуру, яка повинна утверджувати нові цінності та норми відповідно до вимог соціальних змін. Варто відзначити про зростання в такому соціумі ролі та значення сенсу життя як важливого чинника формування індивідуальної свободи особистості, її здатності приймати відповідальний вибір нових напрямів, сфер та способів реалізації сутнісних сил у нових, доволі мінливих умовах. Сучасні дослідники проблем існування людини в глобалізованому, технологізованому інформаційному суспільстві прагнуть проаналізувати перспективи її розвитку для подальшої корекції низки соціокультурних процесів передусім формування, саморозвитку та самореалізації особистості. Так, В. С. Семенов виділяє такі необхідні та актуальні напрямки розвитку як розвиток людини з життєвою орієнтацією "Бути", а не "Мати", з пріоритетом духовно-морального та опорою на високі цінності, з пріоритетом у людині соціальних начал, соціальної справедливості, соціальної рівності, соціального колективістського спілкування, всебічний розвиток особистості, свобода людини, прагнення до вищих устремлінь цільності та цілісності [3, с. 26-37].

Висновки. Успішність полягає у вивільненні самого себе від залежності зовнішніх та внутрішніх обставин, в яких ми весь час перебуваємо. Тому виникає необхідність у наукових пошуках, спрямованих на формування особистості, що усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, до досягнення щастя й успіху в житті. Адже, успіх особистості в контексті життєдіяльності може виступати формою самореалізації і призводити до суб'єктивної задоволеності собою та життям загалом.

Список використаних джерел:

1. Блюменкранц М. Глобальные проблемы современного культурного процесса // Вопросы философии. 2006. № 5. С. 162.
2. Матвеев В. Актуалізація проблеми самореалізації особистості в сучасній Україні та можливість залучення релігійного потенціалу [Електронний ресурс] / В. Матвеев. 2006. URL: <http://yersonal.in.ua/article.yhy?ida=239>.
3. Семенов В. С. О перспективах человека в XXI столетии // Вопросы философии. 2006 № 9. С. 26-37.
4. Сидорина Т. Ю. Философия кризиса. М. : Флинта: Наука, 2003. 456 с.
5. Хесле В. Кризис индивидуальной и коллективной идентичности // Вопросы философии. 1994. № 10. С. 112-123.
6. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М. : Политиздат, 1991. 527 с

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження. Самовизначення одна із довічних проблем у суспільстві. Кожна людина стикається із нею протягом усього свого життя, стараючись зрозуміти, хто вона і яке місце вона займає у суспільстві. Розглядом даної концепції займається соціальна філософія. Вона здобуває інтегративне знання про суперечності й проблеми розвитку суспільства та визначення місця і ролі у них людського чинника. У зв'язку з цим людство, яке вже усвідомило роль філософського знання, завжди звертатиметься до цінності її ідей. Завдяки ним можна пізнати найглибинніші значення власного буття, які виступають у різних символічних формах – мовних, культурних, технічних, інформаційних тощо. Кожна людина по своєму дивиться на світ, у неї протягом життя формується власний світогляд. Він формується протягом всього життя, людина перебуває в різних сферах суспільства, вона взаємодіє із різними культурами і все це додає проблемі самовизначення все більшої і більшої актуальності.

Мета дослідження: з'ясувати сутність і головні способи самовизначення людини та їх прояви в умовах зростаючої взаємодії культур.

Завдання дослідження: охарактеризувати основні етапи дослідження цієї проблеми в історії філософської думки; з'ясувати сутність феномена самовизначення людини як невід'ємної характеристики людського буття, виявити потреби людини у власному самовизначенні. **Об'єктом дослідження** є самовизначення людини як складова людського існування. **Предметом дослідження** є уявлення людини про саму себе, своє місце у світі та відношення до нього. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх-давен люди не обмежувались своїми базовими поняттями про світ, а намагались пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самого себе і зрозуміти власне буття. “Пізнавати, щоб більше могли. Більшемогти, щоб більше діяти. Більше діяти, щоб повніше існувати”, – так казав відомий французький вчений та філософ П'єр Тейяр де Шарден (1881-1995) у своїй книзі «Феномен людини» і так він визначає призначення людини у світі.

Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. На мою думку, надзвичайно важливим для кожної молодої людини є базове знання філософії. Адже на цій основі у людини виникає, тільки їй притаманне, специфічне духовне осмислення та переживання існуючого світу речей і предметів, суспільного середовища у формі відчуттів, уявлень емоцій, котрі формують відповідне світовідчуття, світосприймання і світорозуміння. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людини структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя, віднайденням людиною головних і значимих ціннісних орієнтирів. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, поведінки, способи і принципи пізнання світу, переконання та ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти, моральної чистоти [1, с. 89-96].

Найбільш ґрунтоване тлумачення поняття “самовизначення”, на мій погляд, подається в *всесвітній енциклопедії «Філософія»*: у якій зазначається, що самовизначення – це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людської свободи [2, с. 98-100]. Нині світоглядні уявлення і переконання особистості, особливо молодої людини, формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утвердження плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватись, збагнути смисл нового існування, юнакам і

дівчатам потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості, здатної свідомо ставитися як до оточуючого її світу, так і до самої себе, до світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності [3, с. 6]. Процес самовизначення особистості конкретизується набуттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, які особистість обирає не за власною волею, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4, с. 7-13].

Висновок. Отже, головна роль філософії є в пізнанні та самоздобутті людини та її цінностей. Розуміння людиною її причетності до світу, дає поштовх до самореалізації особистості на вищому рівні. Також впливає на всі форми суспільної свідомості, допомагає виробити життєві орієнтири та цінності, які будуть давати напрямки у відношенні людини до дійсності та їх практичному застосуванні. Філософія- підштовхує та надає людині творчих можливостей в її прагненні зрозуміти життя, філософія завжди спрямовувалася проти краху, кризи, занепаду цивілізації, культури і духовності людини.

Список використаних джерел:

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 1996. 168 с.
2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах Матеріали II, Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина I. / Наук. Ред., О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотник», 2017. 235 с.
3. Світоглядна культура особистості, Монографія, За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Беха, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізійному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13

РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ

Актуальність теми дослідження: у сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок організації та підприємств світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Метою дослідження є навчити студентів глибоко мислити про суспільні процеси, в яких особливе місце займають релігія та гроші.

Об'єктом дослідження є система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Завданням дослідження є проаналізувати проблему багатства у християнській релігії; дослідити підвищення ролі грошей у сучасному суспільстві; обґрунтування функціонування релігії в житті людини та вплив грошей на її поведінку. Гроші – це багатофункціональна економічна форма, за допомогою якої здійснюється облік вартості, обмін, платежі накопичення вартості. Гроші є одним із найбільш важливих розділів економічної науки. Вони є набагато більшим, ніж простий інструмент, що сприяє розвитку економіки. Добре діюча грошова система сприяє як повному використанню потужностей, так і повній зайнятості. Та навпаки, погано функціонуюча грошова система може стати головною причиною різких коливань рівня виробництва, зайнятості та цін в економіці [1 с. 496].

Релігія – (від лат. religio – зв'язок) – особлива система світогляду та світосприйняття конкретної людини або групи людей, набір культурних, духовних та моральних цінностей, що обумовлюють поведінку людини. Еталонний зразок поняття релігії встановлений і використаний в релігієзнавстві, був запропонований Кліффордом Гірцом, котрий назвав її «культурною системою» [2].

Чому з кожним днем гроші стають все ціннішими для людства? Імовірно, все це наслідок економічного прогресу. Проте, дуже прикро, що в сьогоднішній матеріальні цінності для когось важливіші за духовні. Важливу роль у цьому відіграє гігантський стрибок, що відбувся в розвитку засобів комунікації за останні роки. Можливість здійснення фінансових угод, не виходячи з дому, через Інтернет, прискорила процеси сучасного ділового життя в рази. На підтримку такої швидкості, знову ж, потрібні кошти. Але причому тут особиста успішність або її відсутність? Багатьма психологічними дослідженнями доведено, що реакція людини на фінансові фактори впливає на її життя. Одна лише думка про гроші переводить мозок у стан, в якому людина стає егоїстичною. Чим більше людина цінує фінансовий успіх, тим менше значення для неї мають проблеми суспільства в цілому. Гроші настільки впливові, що часто зачіпають прошарки людської душі, впливаючи на почуття, емоції, затьмарюючи розум. Та не потрібно впадати у відчай, якщо ти став боржником, адже із кожної ситуації є свій вихід. Не варто бігати за ілюзіями, вірячи, що саме гроші керують цим світом, маючи найвищу владу. Я думаю, що у цьому випадку слід згадати, що вони лише пусті папірці, ціна яких часто є нестабільною. А виходячи із цього, не можна оминати та розтлумачити наступного поняття під назвою – «релігія». У духовному житті людства неможливо знайти феномен, який протягом тисячоліть, а точніше, впродовж усього земного існування відігравав би вагомішу роль, ніж релігія. Вплив релігії на суспільне життя не завжди був однозначним.

Характер цього впливу може суттєво змінюватися, набувати специфічних особливостей. Соціальні функції релігійних організацій не рівнозначні функціям релігії, тому що релігійні організації включаються до загальної системи економічних, політичних та інших суспільних відносин і виконують безліч нерелігійних функцій. У середні віки церква не тільки володіла монополією у сфері ідеології, а й виконувала економічні й політичні функції. У деяких країнах Східної Європи християнські церкви сприяли боротьбі мас проти іноземних загарбників. Монастирі в Європі протягом тривалого часу були майже єдиними культурними центрами. Багато релігійних організацій і в наш час активно виступають за мир, за ядерне роззброєння. В пострадянських суспільствах релігійні організації сприяють національній ідеї. Так, в Україні відродження національних церков йде поруч з процесами національного відродження. Таким чином, релігія – явище багатопланове і багатозначне. Вона виникла як результат специфічних закономірностей розвитку суспільства, і саме суспільні процеси визначають в кінцевому підсумку її долю[3].

Одним із засновників концепції психології релігії американський філософ-прагматист В. Джемс (1842-1910) трактував релігію як сукупність почуттів, дій і досвіду окремої особи, оскільки їхній зміст обумовлює її ставлення до Божества. За Джемсом, почуття, емоційно-вольова сфера – найглибше джерело релігії, а філософські, богословські конструкції – лише вторинні надбудови. Засновник психоаналізу Зигмунд Фройд (1856-1939) також вважав релігію природним феноменом, людським продуктом. Боги, зазначав учений, виконують своє триєдине завдання: нейтралізують жах перед природою, примиряють із грізним фатумом, що постає передусім в образі смерті, й винагороджують за страждання і поневіряння, які випадають на долю людини. Серед популярних філософсько-соціологічних концепцій релігії виокремлюється точка зору засновника соціології релігії німецького філософа і соціолога Макса Вебера (1864-1920), який характеризує релігію як спосіб надання сенсу, вносячи «раціональність» у пояснення світу та в повсякденну етику. Дещо специфічно тлумачить релігію марксизм. Згідно з раціоналістичною парадигмою марксистських філософів релігія має винятково соціальну природу. Пояснити її, як будь-яке інше соціальне явище, виходячи з природної сутності людини, неможливо, оскільки, як вважають його прихильники, соціальне ніколи не зводиться до біологічного й не може бути пояснене біологічними законами, властивими організму людини. Тому марксизм шукає джерела релігії не в глибинах внутрішньої природи окремого індивіда, не в його одвічних «екзистенційних» конфліктах і проблемах, а в суспільних формаціях, економічному житті та відповідних відносинах реального життя[4].

Висновок: розуміючи важливість даної проблеми – гроші та релігія, ми з упевненістю можемо побачити верховенство релігії. Деякі люди, вважаючи великою цінністю гроші, забувають, що за них можна купити далеко не все, в тому числі й віру. А ось релігія дуже віртуозно й духовно може підкупити кожного, навіть запеклого атеїста, адже має феноменальну й істинно святу силу, породжуючи в душі добро, милосердя, віру, надію і любов.

Список використаних джерел:

1. Сутність, функції та історія грошей. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/1708/>
2. Кислюк К. В. Релігієзнавство: [підручник для студентів вузів] / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. [5-е вид., виправ. і доп.]. К. : На-род. укр. академія, 2007. С. 425-464.
3. Релігія та її значення в суспільстві. <https://osvita.ua/vnz/reports/relig>
4. Черній А. М. Онтологія духовності (Антропологічна цілісність у релігієзнавчому вимірі). К., 1996. 283с.

СОЦІАЛЬНО – ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність тема дослідження: Через об'єктивний процес відображення змін якості життя сучасних людей, яке в основному стосується важливої ролі туризму в системі суспільного виробництва. Посилити залежність людської соціалізації та реалізувати її туристичний потенціал. Під впливом суспільних процесів та посилення мобільності зміст і характер праці, який мотивує розвиток туризму. У цьому відношенні соціально-філософський аналіз туризму, як важливого чинника має особливе значення. Суспільний розвиток та суспільна діяльність сучасних людей. Виникнення та поширення тенденцій зростання. Важливість форми дозвілля людського життя потребує соціальних та філософських досліджень її сутності.

Туризм, орієнтований на людей. Туристична діяльність людини та її результати визначають шляхи вирішення цих важливих видів діяльності.

Подарувати людям нові емоційні та естетичні враження та освоїти передові форми соціального досвіду. Принципово важливе значення вивчення цієї складності набуває Україна, де розвиток туризму є одним із пріоритетних напрямів подальшого розвитку українського суспільства, і визначить успіх входження нашої країни до числа передових держав світу.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб здійснити соціально-філософський аналіз туризму як форми соціальної активності людини.

Завдання дослідження: дати визначення туризму як соціально-філософського явища; проаналізувати специфіку туризму як форми соціально-філософської активності людини та його вплив.

Предмет дослідження: є соціальні-філософські людські туристичні заходи, спрямовані на реалізацію потенціалу сучасних людей та задоволення туристичних потреб зі сторони соціально-філософського погляду життя людини. Туризм – це молодий феномен, що має коріння з стародавніх часів. При дослідженні соціально-філософського аспекту туризму розглядається процес його розвитку в суспільстві та вплив на формування світогляду та свідомості людини. За формою організації є чотири форми туризму: 1) груповий; 2) індивідуальний; 3) індивідуально-груповий; 4) сімейний. [1]

Поділяється туризм на такі форми: автомобільний, автобусний, мотоциклетний, авіаційний, водний, підводний, залізничний, гужовий, велосипедний, пішохідний, лижний, спелеологічний, комбінований, або змішаний. [2]

Від мети подорожі туризм поділяється на: рекреаційний туризм є найбільш масовим видом туризму (на нього припадає до 70% всіх туристичних поїздок у світі). Екскурсійний туризм: до нього відносяться поїздки і подорожі з пізнавальними цілями. В основному доповнює будь-який вид туризму. Лікувальний туризм: поїздки з метою лікування, що носять індивідуальний і суто особистий характер. Діловий туризм: зростання міжнародних контактів обумовлений зростаючими потребами світової економіки. Науковий туризм: порівняно новий вид подорожей, з метою взяти участь в різних конгресах та нарадах. Сільський туризм (агротуризм): в основі лежить бажання жителів великих міст «повернутися» до витоків. Деякий час туристи ведуть сільський спосіб життя, знайомлячись з місцевими звичаями і місцевою культурою і беручи участь в традиційному нелегкій сільській праці. Екологічний туризм (зелений туризм): цей вид туризму швидко розвивається і набирає популярність у всьому світі. Він включає в себе відвідування різних заказників, заповідників, національних парків, вивчення дикої природи і тварин у природному для них середовищі, а також участь в різних волонтерських і екологічних програмах).

Релігійний туризм: найстаріший і користується великою популярністю позасезонним вид туризму, що з'явився в Стародавній Індії і пов'язаний з буддизмом. Соціальна та культурна подія, яка мобілізує людей до різних священних місць, щоб підтвердити свою віру. Освітній туризм: основна увага приділяється вивченню мов, будь-якого виду спорту, підвищення кваліфікації та ін. Шопінг-туризм: поїздки, що мають на меті придбання різних товарів. Подієвий туризм (хобі-туризм): його суть полягає у відвідуванні різноманітних заходів (Олімпійських ігор, футбольних матчів, концертів, виставок, Чемпіонатів світу і т. д.). [3]

Організація туризму включає міжнародний туризм та внутрішній туризм. Міжнародний туризм: в'їзний туризм-подорожі в межах України особами, які не мають постійного проживання на її території, та виїзний туризм-подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України до іншої країни.

Внутрішній туризм –це подорожі на території України громадянами України та особами, які постійно проживають на її території. Туризм з метою відпочинку полягає в короткочасному або більш тривалому відпочинку з метою фізичного або психологічного відновлення організму. Крім того, до цієї групи відноситься і курортний відпочинок, при якому для лікування або відновлення сил використовують природні властивості ґрунту, клімату і морської води, що позитивно впливає на психологічний та соціальний стан людини. Для тенденційних туристів це можливість знайти і проявити себе як особистість. Вони шукають еднання з природою, тиші і можливості психологічного розвантаження.

В останнє описується людьми у 21 столітті які здатних жити та працювати в різних соціальних середовищах, що постійно змінюються на постійне місце проживання, адаптуються до різних стандартів. Життя, робота та спілкування. В умовах переходу людини до інформаційного суспільства і в умовах безперервного розвитку у світі зростає суспільно-політична нестабільність, поступове моральне руйнування та відчуження людей.

Люди вимагали нових вражень від подорожей [4].

Висновок: «Соціально-філософський аналіз туризму як форми соціальної активності людини» –містить багато важливих чинників, які впливають на соціальний і філософський стан людини за допомогою туризму. В сучасних умовах туризм став важливим соціальним явищем, а його соціально-філософське дослідження є актуальним. Туризм в різній мірі надає і впливає на життя місцевого населення, його матеріальну і духовну діяльність, систему цінностей, суспільна поведінка, інтереси. Є способом раціональної організації вільного часу людини, він також є важливим чинником суспільного розвитку, свободи сучасних людей та реалізація особистого потенціалу. Туризм є явищем суспільного життя та похідною суспільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Крупський О. П, Шевяков О. В, Ярошкевич О. М.,Євдокимова Н. О. «Психологія туризму» URL: <https://philpapers.org/archive/KRU-3.pdf>
2. «Види і форми туризму» URL: https://pidru4niki.com/12631113/turizm/vidi_formi_turizmu
3. «Види туризму їх характеристики і особливості. Типи і види туризму» URL: <https://zizuhotel.ru/uk/registraciya-ip/vidy-turizma-ih-harakteristiki-i-osobennosti-tipy-i-vidy-turizma/>
4. «Організаційні форми та види туризму» URL: https://protocol.ua/ua/pro_turizm_stattya_4/

АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "КОМУНІКАЦІЙНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА

Актуальність темидослідження: так як людині притаманна найвища форма життя! Вона вміє мислити та уявляти, важливо лиш правильно доносити ці уявлення та думки. Тому така тема як комунікація була та буде актуальна. Адже є люди-є соціум, є соціум-є комунікація.

Предмет дослідження: сучасні поняття та розуміння людських відносин, відмінність між суспільством та комунікацією.

Завдання дослідження: розглянути основні проблеми, які перешкоджають нам у спілкуванні з іншими. Навчитись розставляти правильні пріоритети у соціумі та правильно володіти таким суспільним інструментом як комунікація. Будучи представником двадцять першого століття, а особливо молодь, ми повинні виховати в собі деякі важливі аспекти, які будуть не тільки підкреслювати нашу красномовність, але й розширювати горизонти думок та словникового запасу.

Мета дослідження: розуміння "ваги" своїх слів, значення та роз'яснення. У цій статі я хочу виділити деякі важливі аспекти тенденцій сьогодення, і глибше аналізувати ці всі поняття. Показати "задзеркалля" простих, але важливих речей.

Об'єкт дослідження: культура людського мовлення і сама людина. Для початку я хотіла б розібрати такі терміни як суспільство та комунікація. Гуляючи вулицями ми постійно бачимо компанії людей яких об'єднує якась спільна тема, або мета. Тобто це соціум основою якого є взаємні стосунки людей, які складаються в процесі реалізації певних потреб: спілкування, прохання, допомоги. Це і є своїми словами суспільство.

А комунікація-це коли ти обмінюєшся із кимось інформацією. Але тим не менш важливоправильно доносити її: чітко та інтонаційновимовляти, говорити лише по темі без сторонніх тем, подумати чи буде твоєму співрозмовнику цікаво слухати. І на мою думку найважливіше це впевненість, адже людина яка не набула її просто не цікава іншим. Ми можемо слухати найрізноманітніші розповіді від закомплексованих в собі людей і все одно" пропустимо їх повз вуха", а якщо теж саме розкаже той хто не боїться говорити, той хто впевнений в своїх словах діях? Нам цікаво саме те, що легко і просто доноситься, нам цікаво те у що легко повірити. Але для того щоб це сталося важлива не тільки інтонація, але й врахування тембру голосу.

Одже якщо більш детально тоу процесі обміну інформацією можна виділити чотири базових елементи:1. Відправник –особа, що генерує ідеї, або збирає інформацію і передає її. 2. Повідомлення –власне інформація, закодована за допомогою символів. 3. Канал –засіб передачі інформації. 4. Одержувач –особа, якій призначена інформація і яка інтерпретує її. При обміні інформацією відправник і одержувач проходять кілька етапів. Їх завдання – скласти повідомлення і використати канал для його передачі таким чином, щоб обидві сторони зрозуміли вихідну ідею. Це важко, бо кожен етап є одночасно крапкою, у якій зміст може бути пошкодженим або повністю втраченим [1]. З часом структура комунікації стала розглядатися трохи по-іншому: у ній почали виділяти не тільки суб'єкти комунікації та повідомлення, а й засоби комунікації, її результати. Сучасна наука виокремлює сім складових комунікації. Суб'єкти комунікації –це активні учасники комунікаційного процесу. Засоби комунікації –це те, завдяки чому стає можливою передача інформації. Перша комунікаційна революція –виникнення мови, вербальної комунікації. Як відомо, мовабула створена людьми, ще дуже давно. Предмет комунікації –повідомлення, що містить у собі необхідну інформацію. Бар'єри комунікації –це певні перешкоди, які заважають контакту між комунікатором, адекватному прийому, розумінню та засвоєнню повідомлення в процесі комунікації. Ефекти комунікації –показуються у поведінці, у внутрішньому стані чи у відносинах суб'єктів комунікації наслідки комунікативної діяльності. А якщо подумати глибше то це негативні, або

позитивні емоції які ми отримуємо через приємну-не приємну новину, або ж якісь жести які могли б нам не сподобатись і скласти погане враження про ту чи іншу людину [3].

Я виділила лише шість складових комунікації так як сьома це подальший розвиток. Усе, про що йшлося, це характеристики комунікації як певної цілісності, проте комунікація має певну специфіку в різних суспільних відносинах, виявляється в різних формах. Форма комунікації, у якій є хоча б одним суб'єктом комунікації є соціальна група. Групова комунікація достатньо поширена. Аналіз структури масової комунікації свідчить, що в ній з'являються нові види суб'єктів комунікації, про яких, як правило, не йдеться в міжособистісних. Вони починають з'являтися в групових, отримуючи особливе поширення саме в масовій комунікації. Кожен з них відіграє певну роль у масових комунікаціях. Вважають, що кількість лідерів думок серед аудиторії визначається цифрою від 10 до 20%. І саме вони повинні бути цільовою аудиторією будь-якої компанії. Відхилюся Але пам'ятаємо те, що у різних країн та народів можуть бути різні культури спілкування, або й навіть звичаї.

Більшість дослідників сходяться в думці, що сучасна світова культура –це безліч самобутніх культур, які знаходяться в діалозі і взаємодії одна з одною, при чому діалог і взаємодія йдуть не тільки по осі теперішнього часу, але й по осі «минуле-майбутнє». Щоб урізноманітнити цю статтю від надто наукових визначень і вона стала хоч трошки цікавіша для моїх однолітків, я вирішила зробити маленьке опитування серед ровесників. Адже із власного життя знаю і розумію, що у старшого і молодшого покоління можуть відрізнятись думки, адже, як-то кажуть, "чим більше людина прожила і побачила тим більший у неї досвід", хоча відклоняючись від теми я це заперечу, адже твій досвід зовсім не залежить від віку, важливо лиш те як ти проживаєш його, тобі може бути сімнадцять і ти будеш впевнений у собі підліток який чув та бачив більше своєї бабусі, а можеш бути дідусем, якому сімдесят і не знати нічого бо боїшся всього, що тебе оточує [2, с. 28].

Так як в даний момент моє життя обертається навколо університету і у ньому є різні люди, дуже цікаво слухати і спостерігати за поведінкою людей з різних областей. Я веду до того, що кожен регіон має свої сленги та діалекти. У моїй групі навчаються студенти із: Львівщини, Закарпаття, Запоріжжя, Хмельничини. І кожному з нас дуже цікаво і не звично слухати той чи інший стиль спілкування. Але як би там не було не забуваємо, що саме історія нашої країни повпливала на це, різні міжусобиці та війни через які ті чи інші території потрапляли під вплив. А тепер про опитування. Суть: дізнатися думку юного покоління на рахунок комунікації і загалом про культуру і правильність мовлення. І склавши свою невеличку статистику можу сказати, що мовна і етикетна ситуація культури мови у скруті, адже як ми будемо комунікувати, якщо не маємо ніякого поняття про етикет.

Також конкуренція двох мов в одному національному просторі призводить до розколу суспільства на мовному ґрунті, реальність чого так наполегливо намагаються заперечити російської мови, або ж більшість нажалі схильні розмовляти суржилом. Один хлопчина сказав "А для чого мені стримитися розмовляти правильно, якщо більшість людей із мого оточення це не роблять?" і звідси питання-про яку комунікацію може іти мова? Більшість людей ніби сліпі, вони не розуміють наскільки тісно і проблематично пов'язане все це, хоча самі часто жаліють наскільки їм остогидло життя де люди не компетентні одне до одного. Як би це не було прикро але лише одна людина із десяти відповіла "я вважаю, що кожен має почати з себе, запитати себе ким він бачить себе у майбутньому і як би хотів щоб до нього ставилися люди?"

Висновок: якщо культура –це сфера духовної цінності, комунікативної організації суспільства, а комунікація-це обмін інформацією та розвиток розмовних навичок і етикету –важлива частина соціалізації. Соціальна культура розвивається з кожним днем все більше і більше, потрібно лише долучатися до цього, робити свій вклад і на самперед хотіти стати кращим, прагнути до чогось більшого. А якщо загалом то культура-це інструмент яким виховують, доносять і розвивають як людину так і певні якості у ній.

Список використаних джерел:

1. В. Г. Мазур Комунікація як механізм взаємодії та громадськості URL:<http://www.du.pauka.com.ua/?op=1&z=313>
2. Еріх Форм-психолог та психоаналітик. Книга "втеча від свободи". 68с
3. Є. тихомірова про структуру комунікації URL:<https://studfile.net/preview/5229449/page:3/>

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність теми дослідження. Актуальність цього питання пов'язані з тим, що людство живе в епоху новітніх технологій, в епоху науково-технічної революції. Виникли глобальні проблеми як треба вирішити на міжнародному рівні, без вирішення яких неможливо досягти подальшого соціального прогресу в глобальному масштабі. Відбувається вдосконалення технологій і зростання виробництва, і в той же час зростає забруднення навколишнього середовища.

Мета дослідження: з філософської точки зору з'ясувати і дослідити глобальні проблеми людства.

Об'єкт дослідження: пояснити процес феномену глобальних проблем.

Предмет дослідження: постійне виникнення нових глобальних проблем на міжнародному рівні.

Завдання дослідження: з'ясувати причини виникнення глобальних проблем сучасності. Філософи, політики та економісти сходяться на одному: людство знаходиться на порозі глобальної кризи. Будь-які кризи в економіці і політиці в будь-якій країні є проявом загальної кризи існування людства, яка охоплює найважливіші аспекти життєдіяльності людей: природу, світову економіку, політичні відносини, культуру й, особливо, саму людину.

Протягом останніх десятиліть у світі виникло та загострилося певне коло проблем, що стосуються інтересів та долі всього людства. Розв'язання даних проблем не підсилює жодній з країн світу зокрема.

Необхідні скоординовані зусилля всієї спільноти землян, адже під загрозою їх подальша доля. Подібні проблеми дістали назву глобальних (від лат. «globus» – куля, фр. «global» – всеохоплюючий, загальний).

Термін «глобальні проблеми» з'явився у 60-х роках ХХ ст. Спочатку на Заході, згодом – на Сході, у колишньому Радянському Союзі. Як тоді, так і тепер, серед науковців, філософів не існувало єдиної, загальноприйнятої, універсальної думки на природу і причини їх виникнення, оцінку та шляхи вирішення. І по цей день існує розбіжність стосовно чисельності глобальних проблем. Сьогодні питаннями глобальних проблем займається значна кількість науковців. Серед них варто відмітити: В. М. Лейбіна, В. Старікова, К. Ващенко, С. Соляник, О. Волкогорова, С. Нижникова [1]. Нині до всеосяжних, тобто глобальних, проблем людства відносять: 1) демографічну проблему, яку спричинило швидке зростання населення в найбільш розвинених країнах світу; 2) екологічну проблему – вона пов'язана з інтенсивним руйнуванням довкілля, що робить нашу планету непридатною для життя; 3) проблему забезпечення розвитку людства всіма видами ресурсів, у тому числі й продовольчими; 4) геополітичні проблеми, які породжують воєнні конфлікти і загрожують людству самовбивчою світовою війною; 5) проблему поглиблення нерівності й нерівномірності розвитку різних націй, країн, регіонів тощо, що постійно створює регіональну і світову напруженість. Можна виділити різні варіанти класифікації глобальних проблем, зупинимось на тій, яку подає Петрушенко В. Відповідно, виділяють: *Соціально-екологічні проблеми* – це проблеми, пов'язані з порушенням рівноваги в геологічних, біохімічних процесах Землі та біосфери загалом внаслідок людської діяльності.

Соціально-економічні проблеми – актуалізується енергетична проблема і проблеми, пов'язані з хімічним виробництвом. Окрім цього, сюди відносять продовольчу, демографічну проблеми і економічну відсталість значної кількості країн.

Соціально-політичні проблеми – на перший план висувуються проблеми війни та миру, зумовлені нагромадженням зброї масового знищення людини [1]. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели, до

глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбувається вдосконалення технологій і зростання виробництва, що сприяють повнішому задоволенню потреб людей, раціональнішому користуванню природними ресурсами, збільшенню виробництва продуктів харчування, але в той же час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо [1]. Що ж пропонує наука? Як наука намагається вирішити згадані проблеми? Наведемо деякі приклади. Варто розпочати з соціально-екологічних проблем. Забруднення повітря стало причиною кожної восьмої смерті на планеті в 2012 році, повідомляє Всесвітня організація охорони здоров'я. Архітектори та науковці створюють очищувачі повітря розміром з будинок – бо це і є будинки. Госпіталь імені Мануеля Геа Гонсалеса торік презентував фасад – «смогожер», вкритий двоокисом титану- каталізатором, який розкладає забруднювачі на менш шкідливі складові[2]. Проектувальники кажуть, що фасад щодня нейтралізує забруднення від тисячі автомобілів. Вільям Сак з Американського національного інституту дослідження здоров'я докільля схвалює цей підхід: «У використанні інноваційних технологій у великомасштабному очищенні повітря є потенціал»[2]. Особлива увага жажливій глобальній проблемі людства – продовольчій, проблемі голоду. До 2050 року потрібно буде годувати ще на два мільярди людей більше! Сьогодні потреба в продовольстві становить одну з найбільших небезпек для планети. Сільське господарство робить чи не найзначніший внесок у глобальне потепління. На нього припадає більше викидів парникових газів, ніж на всі автомобілі, вантажівки, потяги та літаки разом узяті. Сільське господарство «випиває» левову частку дорогоцінних запасів води і є одним з найбільших забруднювачів озер, річок і прибережних вод по всій планеті. Екологічні проблеми від сільського господарства величезні і що більше ми намагатимемося забезпечити потреби світу продовольством, то нагальнішими вони ставатимуть.

У березні 2014 року Міжурядова група експертів з питань змін клімату (МГЕЗК) застерегла, що світові продовольчі ресурси вже під загрозою. «В останні 20 років сповільнюється ріст урожайності, особливо зернових. У деяких регіонах врожайність узагалі перестала зростати. Найбільша загроза від зміни клімату – це розвал продовольчих систем». Як може світ подвоїти наявну кількість продовольства й, водночас, зменшити шкоду від сільського господарства для довкілля? Опрацювавши різні дані, команда вчених із США запропонувала п'ять кроків, які можуть вирішити продовольчу дилему світу[3]. Крок перший. Заморозити освоєння нових земель.

Ми вже не можемо дозволити собі нарощувати виробництво продовольства, розширюючи площі. Заміна тропічних лісів сільськогосподарськими угіддями руйнує довкілля і, майже, не допомагає тим 850 млн. людей у світі, які все ще страждають від голоду. Уникнення подальшого вирубування лісів – має стати пріоритетом номер один.

Крок другий. Вирощувати більше на вже відомих площах. Зараз варто підвищувати врожайність на менш продуктивних угіддях, особливо в Африці, Латинській Америці та Східній Європі. Через застосування високотехнологічних і високоточних систем землеробства, а також запозичення підходів органічного землеробства у цих регіонах можна підвищити врожайність у кілька разів.

Крок третій. Ефективніше використовувати ресурси.

Комерційне сільське господарство пішло вперед семимильними кроками і знайшло інноваційні способи ефективного застосування добрив і пестицидів за допомогою комп'ютеризованих тракторів, обладнаних найсучаснішими сенсорами та навігаційними системами. Крок четвертий. Змінити харчування. Винайдення ефективніших способів вирощування тварин на м'ясо і перехід на «легші» дієти (або навіть відмова від вирощеної на комбікормах яловичини на користь курятини, свинини або органічної яловичини) може вивільнити значні обсяги продовольства у всьому світі.

Крок п'ятий. Мінімізувати відходи.

Вважається, що 25% харчових калорій у світі і до 50% загальної ваги продуктів харчування втрачається чи марнується ще до того, як потрапляє на стіл. З усіх варіантів боротьби з нестачею продовольства економія була б найефективнішою[3].

Разом ці п'ять кроків могли б збільшити світові запаси продовольства більш ніж у двічі і різко зменшити екологічне навантаження від сільського господарства.

Висновок. Для ефективного впровадження нових досягнень науки у життя має бути планетарна екополітика, яка має проводитися на локальному, регіональному, національному, а також на глобальному рівнях – в масштабах планети. Скільки існуватиме людство, стільки існуватимуть глобальні проблеми і вирішення однієї проблеми, буде породжувати інші, доки невідомі нам кризи. Однією з творців цих криз буде наука, як і одним із методів їх вирішення.

Список використаних джерел:

1. Петрушенко В. Л. ПЗ12 Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене К. : "Каравела". Львів: "Новий світ-2000", 2002. 544 с.

2. Міллер М. Будівлі-смогожери / Марк Міллер. // National Geographic Україна. 2014. №11. С. 18.

3. Фоулі Дж. Як нагодувати світ у 5 етапів/Джонатан Фоулі. // National Geographic Україна. 2014. №5. С. 35-54.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність теми дослідження. Цінність – цінністю вважається будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини, заради якого вона діє, витрачає сили, заради якого вона живе. Цінності спрямовують, організовують, орієнтують поведінку людини на визначені цілі. Людина пізнає світ через призму цінностей. Повноцінна особистість починається на тому етапі розвитку людини, коли в неї виникають цілі та цінності життя, спрямовані на позитивне майбутнє. Свого часу А. Ейнштейн писав, що справжня цінність людської природи визначається мірою свободи від самого себе. Загальнолюдські цінності не пов'язані з певним проміжком часу в розвитку тієї чи іншої культури, конкретної етичної традиції. Це те, що відрізняє цивілізовану людину від варвара. Тому перед сьогодняшнім світом та суспільством постають особливо важливі питання: які цінності є основними у житті людини; як правильно розставити пріоритети у сформованих на даний час умовах; чому суспільство почало зневажати людські цінності, які їм дано [1, с. 3].

Мета дослідження: визначити вплив загальнолюдських цінностей на сучасний світ, усвідомити природу факторів, які впливають на формування сучасних цінностей, висвітлити найважливіші ціннісні проблеми, які є актуальними на даний час.

Об'єкт дослідження: загальнолюдські цінності й ціннісні орієнтації сучасного світу.

Предмет дослідження: специфіка загальнолюдських цінностей та ціннісних орієнтацій у сучасному світі.

Завдання дослідження: вияснити суть загальнолюдських цінностей. Цінність є особливим типом світоглядної орієнтації людини, уявленнями, які склалися в тій чи іншій культурі про ідеал, моральність, добро, красу. Будь-які події та явища в природі, суспільстві, житті індивіда сприймаються ним не лише за допомогою науково обґрунтованих теорій, а й пропускаються через призму власного ставлення до них. Формування поняття "цінність" пройшло складний історичний шлях. Доцільно торкнутися лише історії тих поглядів на цінність, які є найважливішими для сучасного розуміння цього поняття. Цікавим твердженням давньогрецької філософії є те, що найвищим мірилом цінності та найвищою цінністю є людина. Відома теза Протагора: "Людина є мірою всіх речей". Цінності виступають також як форми суспільної свідомості (справедливість і несправедливість), які не лише відтворюють явища, але й дають їм оцінку, схвалюють чи засуджують, вимагають їх здійснення чи усунення і в силу цього є нормативними за своїм характером. Найважливішою характеристикою системи ціннісних орієнтацій є принцип ієрархічності, який передбачає «розташування» цінностей у порядку від вищих (високої організації, духовні) до нижчих (екзистенціальних), що дозволяє визначити структуру ціннісних орієнтацій особистості (групи). [2, с. 13]. Питаннями розробки методології вивчення цінностей особистості опікуються такі психологи, як: В. Знаков, О. Капцов, В. Карандашев, Т. Корнілова, О. Старовойтенко. Найбільш аргументованим, поширеним і прийнятним є твердження, згідно з яким цінності є предметом потреб та інтересів людини. Цими предметами виступають речі, явища чи ідеї, думки. Залежно від цього виділяють дві групи цінностей: матеріальні – це знаряддя і засоби праці, предмети і речі безпосереднього споживання; духовні – це ідеї, теорії, думки: політичні, правові, моральні, естетичні, філософські, релігійні, екологічні тощо.

В наш час особливої ваги набувають загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети. Слід мати на увазі, що загальнолюдські цінності мають конкретно-історичний характер. Їх розуміння в античності чи в епоху Середньовіччя суттєво відрізняється від їх розуміння в сучасному інформаційному суспільстві. [3 с. 193]. Проблема загальнолюдських цінностей постає як одна із центральних і в соціологічних дослідженнях. Н. Загорська розглядає ієрархію цінностей як

сукупність загальнолюдських моральних норм і цінностей, що забезпечують нормальне людське співіснування. У сучасній філософії поки що немає єдиного бачення того, що є загальнолюдськими цінностями. Немає основи, яка б давала змогу визначити єдині, загальнозначимі цінності для всіх народів, систем та культур. Спостерігається надзвичайне розмаїття думок щодо поняття "загальнолюдське". Можна виділити деякі цінності, які, беззаперечно, є загальнолюдськими: цінність людського життя; смисл життя, добро, справедливість, краса, істина, свобода тощо; цінність природи як основи життєдіяльності людини, запобігання екологічній кризі, збереження навколишнього середовища; забезпечення свободи, демократизації усіх сфер людської життєдіяльності – економіки, політики, культури; національні цінності.

Подальший конкретно-історичний аналіз сутності та розвитку цінностей є важливою стороною наукового дослідження і розуміння історії суспільства та культури. [4 с. 32]. Загальнолюдською цінністю може виступати й ідеал людини як осередок фундаментальних цінностей-чеснот. Загальнолюдські цінності, розвиваючись і змінюючись в історії людства, створювали основи для самозбереження цивілізації, передбачали зближення позицій різних груп людей, забезпечували врахування взаємних інтересів і, приймаючись на світових форумах, входили в документи як правила, принципи, важливі для всіх.

Тим часом вагомість національних цінностей вибудовується, по-перше, могутніми національними духовними коріннями України; по-друге, тим, що на початку життя кожної людини повинні бути цінності поваги і любові в родині, самотності культурних традицій, мови країни проживання. Це духовне джерело, що живить людину все життя. У вихованні (родинному, соціальному) з національних цінностей слід починати, не забуваючи про цінності загальнолюдські. Важливо підкреслити і ті цінності, що виділяються як довічні, властиві Україні: соборність, колективізм, щедрість душі, пріоритет духовності, патріотизм тощо. [5 с. 15]. Натомість в сучасному світі щоразу менше місця для вищеперелічених цінностей. Телебачення та інтернет заповнені рекламою, гаслами і закликами до кращого життя. Вони дають їй чітке уявлення: гроші, нерухомість, алкоголь, розпуста, влада, соціальний статус, предмети розкоші, володіння речами які не доступні іншим – це круто, байдуже на будь-які цінності. Люди стали настільки одержимі цим, що перестали помічати все навколо. У гонитві за бажаним, стало буденним йти по головах. Засоби досягнення не мають значення, головне результат. Люди стали байдужими і черствими до інших. З'явилася, якась нездорова гидливість до немічних та бідних людей. Стало нормою проходити повз того який протягує руку. [7]. Особисте щастя стоїть на першому місці. Насамперед потрібно виконати всі свої примхи і забаганки. Необхідно робити все, що приносить задоволення, і тут не може бути й мови про корисність або безпеки для здоров'я. В сучасних людей свої цінності, які не співпадають з загальнолюдськими.

Висновки: найважливішою цінністю сьогодення є вміння орієнтуватися у ситуації вибору, робити правильний вибір. Цінності спрямовують, організовують, орієнтують поведінку людини на визначні цілі. Повноцінна особистість починається на тому етапі розвитку людини, коли в неї виникають цілі та цінності життя, спрямовані на позитивне майбутнє. Людина пізнає світ через призму цінностей, вони регулюють соціальну поведінку людей. [6 с. 33]. Можна сказати, що проблема цінностей належить до числа фундаментальних. Сімейне життя, робота, пізнання, творчість, взаємини з іншими людьми, суспільне життя – у всіх перерахованих і в інших сферах життя людина діє, виходячи зі своїх цінностей, і самі ці сфери стають для неї цінностями. Загальнолюдські цінності займають найважливіше місце у житті людини.

Список використаних джерел:

1. Сухомлинська О. В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи//Шлях освіти. 1996. №1. 24 с.
2. Міжнародні науково –практичні читання:"Цінності у вихованні підростаючого покоління: проблеми, пошуки, перспективи" (Київ, 20-21 листопада 1996 р.) // Педагогіка і психологія. №1. 1997, С. 105-190.
3. Блюмкін В. А. Світ моральних цінностей. М.,2001. 198с.
4. Глобальні проблеми та загальнолюдські цінності. М. 1990. 67с.

5. Омельченко Ж. Формування в учнів загальнолюдських цінностей. Теоретичні й методологічні основи // Рідна школа. 1999. №10, С. 15-17.
6. Бех І. Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості // Початкова школа. 2001. №12 С. 34
7. Пахолок В. І. Сучасний світ крізь призму загальнолюдських цінностей//Тернопіль: ТНЕУ, 2015.

НІМЕЦЬКІ МИСЛИТЕЛІ ПРО ПРИРОДУ ВЛАСНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Німецька класична філософія являє собою велику і впливову течію філософської думки Нового часу. Підводить висновок її розвитку на даному відрізку європейської культури. Це дуже важливий період в історії розвитку західної філософії, який у визначеному змісті є тріумфом європейського раціоналізму. **Мета дослідження.** 1) Проаналізувати основи філософські вчення, специфіку німецької класичної філософії періоду XVIII-XIX ст. 2) Вирішення проблем природи власності.

Об'єкт дослідження: природа власності.

Предмет дослідження: людина. Німецька класична філософія є значним і вагомим етапом у розвитку світової філософії, що охоплює напружений, дуже яскравий за своїми результатами, важливий за впливом на духовну історію людства період духовно-інтелектуального розвитку. Термін вживався в радянській і вживається в пострадянській філософській літературі. Вона представлена сукупністю філософських концепцій Німеччини майже за сто років, зокрема, такими оригінальними мислителями, як Іммануїл Кант (1724-1804), Йоган Готліб Фіхте (1762-1814), Фрідріх Вільгельм Шеллінг (1775-1854), Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770-1831), Людвіг Андреас Фейєрбах (1804-1872). [1] В європейській філософській літературі поширений термін німецький ідеалізм, до якого відносять майже всіх цих філософів за винятком матеріаліста Фейєрбаха. Філософські вчення мислителів цього часу зв'язані ідейно та генетично, їх поєднує зв'язані ідейно і генетично, їх поєднує пильна увага до природи духу, що трактується через поняття діяльності і свободи.

Для побудови своїх філософських систем мислителі німецької класики виходили з таких принципів: постулату розрізнення закономірностей розвитку природи і культури, принципу активності суб'єкта, принципу історизму. Основоположником німецької класичної філософії вважається Іммануїл Кант. В його творчості умовно виділяють два періоди: докритичний (до 70-х років XVIII ст.) та критичний. Для першого властиве захоплення природничими науками, натурфілософською проблематикою. А другий період, протягом якого власне і розвивається кантівська філософська система, присвячений вивченню походження пізнавальної діяльності, її закономірностей та меж.

В докритичний період Кант виступав як впливовий вчений, теоретик, природодослідник. У цей період він опублікував свою визначну роботу «Загальна природна історія і теорія неба» (1755), в якій обґрунтував гіпотезу про природне походження сонячної системи. Зробив важливе відкриття про гравітаційну взаємодію Місяця і Землі, яка впливає на швидкість їхнього обертання. [2] Всі ці ідеї Канта стали основою для нового погляду на світ як на рухливий, змінний, суперечливий. Це відіграло важливу роль у формуванні діалектики.

Таким чином, у докритичний період вчення Канта були притаманні елементи матеріалізму і діалектики, а саме: визнання ним об'єктивного, реального існування природи (концепція природної історії Сонячної системи); дії відцентрових і доцентрових сил, притягання і відштовхування; визнання фундаментального положення матеріалістичної філософії про те, що речі існують поза нашою свідомістю і що уявлення про них ми маємо завдяки відчуттям, які є джерелом знань.

У критичний період Кант створив філософські твори, які стали важливою подією в історії людської культури: «Критика чистого розуму», «Критика практичного розуму», «Критика судження» і присвятив себе розумінню філософії як науки, гносеологія та людяність, свободи та моральних питань.

У «Критиці практичного розуму» Імануїл Кант стверджував, що кожен індивідуальний суб'єкт пізнає, бажає і відчуває об'єктивні речі не через призму власних відчуттів, а як

загальне, абсолютна, позбавлене всякої випадковості і особистих упереджень. У трактаті «Ідея всесвітньої історії з всесвітньо-громадської точки зору» роздуми над історичним процесом. Філософ вважав, що природні потреби людини, суперечності між ними лежать в основі історичного процесу та є однією з необхідних умов для вдосконалення людського роду.

Вчення Гегеля –найвище досягнення німецької класичної філософії.

За основу усіх явищ природи і суспільства Гегель приймав духовне першоначало. [3] Він називав його «світовим духом», «абсолютною ідеєю», «світовим розумом». «Абсолютна ідея» –об'єктивна, ні від кого і ні від чого не залежна, реально існуюча і внутрішньо суперечлива. Вона є основою гегелівської системи об'єктивного ідеалізму.

Сутність гегелівської філософської системи[4]. «Абсолютна ідея», маючи свій імпульс розвитку, оскільки вона внутрішньо суперечлива, у своєму русі проходить три етапи:1. Розвиток цієї ідеї на першому етапі породжує своє власне багатство, створюючи свої поняття, категорії. Гегель цей процес зясував у своїй праці «Наука логіки»;2. Ідея завдяки своїй суперечливості переходить у своє інше буття, у свою протилежність, якою є природа. Гегель розглядає це у своїй праці «Філософія природи». 3. На третьому етапі розвиток ідеї замикається повним збігом (тотожністю) самої ідеї і світу або, за висловом Гегеля, «абсолютним знанням». Лише на цьому етапі «абсолютна ідея» як «абсолютне знання» знову повертається до своїх джерел і пізнає саму себе, свій розвиток. Процес розвитку «абсолютної ідеї» завершується. Це з'ясовує Гегель у праці «Філософія духу» [5]. Отже, світ за Гегелем, є результатом є результатом творення надлюдської об'єктивно існуючої свідомості – «абсолютної ідеї», «світового розуму». За твердженням Гегеля ідея розвивається спочатку сама по собі. Потім на певному етапі розвитку вона «втілюється» в природу, визиваючи до життя все різноманіття предметів і явищ. Ще пізніше ідея породжує людське суспільство, історія якого представляє собою процес пізнання цієї абсолютної ідеї, який, як вважав Гегель, завершився в його філософській системі, яка розглядалась ним як вінець філософського розвитку. Діалектика Гегеля, будучи великим здобутком філософської думки містила в собі і серйозні недоліки. Основний недолік її полягав в тому, що вона носила ідеалістичний характер. На основі законів діалектики розвиваються, з точки зору Гегеля, не предмети і явища матеріального світу, а лише ідея, котра набула їх вигляд.

Висновок. Отже, можна сказати, що німецькі мислителі вважали, що відсутність можливостей теоретичних доказів буття Богата безсмертя душі у людини заповнюється надією та вірою, які дозволяють врятувати свободу особистості. Знання змушували б людину поводитися певним чином, її вчинки б не були моральними, зникла б свобода, яка є лише в час фундаментальної невизначеності. Проте основою людської особистості все ж є свобода та моральність. Які, за Кантом визначали вищу цінність буття. Людина –головна проблема філософії, за Кантом. Центральним питанням є «що таке людина», і з нього витікають ще три питання : «що я можу знати ?», «що повинен робити?», « на що можу сподіватися?», саме вони розкривають різні види діяльності людини.

Список використаних джерел:

1. URL:<https://studentbooks.com.ua/content/view/1371/53/1/1/>
2. URL:<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13148/>
3. URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Німецька_класична_філософія
4. URL:https://pidru4niki.com/20080215/filosofiya/klasichna_nimetska_filosofiya
5. URL:https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/4%20KURS/4/1/02H1R2_5.htm

БУДДИСЬКА ЕКОНОМІКА: ВИБІР МІЖ МАТЕРІАЛЬНОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЮ ТА ТРАДИЦІЙНОЮ ДУХОВНІСТЮ

Актуальність теми дослідження: чи дійсно технічний прогрес без врахування релігійних і духовних цінностей приносить прийнятні результати? Ми більше не можемо вибирати між «сучасним зростанням» і «традиційним застоєм». Нам потрібно знайти правильну дорогу розвитку, Серединний Шлях між безрозсудністю матеріалізму і нерухомістю традиційного суспільства. Головним для буддизму є вибір своєрідного «середнього шляху», «проміжної економіки» між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю.

Мета дослідження: дослідити буддистську економіку, з'ясувати що для людей з таким світоглядом важливіше, а саме матеріальне чи духовне багатство.

Завдання дослідження: порівняти матеріальну забезпеченість та традиційну духовність в буддистській економіці.

Об'єкт дослідження: знайти правильні концепції, які об'єднують і практицизм заходу і духовність сходу.

Предмет дослідження: суть матеріальної забезпеченості та традиційної духовності. Багато було сказано про різницю між грошима та багатством про те, як ми, як окремі особи, можемо скористатися останнім, але розбіжність між ними є, мабуть, ще більш важливою у масштабах країн та світової економіки. «Правильне існування» – одна з вимог Благородного восьмикратного шляху Будди[4]. Тому зрозуміло, що має існувати таке поняття, як буддистська економіка. Буддизм – протягом багатотисячолітньої історії ця релігія, яка здійснювала помітний вплив на змістовне наповнення різних аспектів людського життя: політика, культура, мистецтво, література, етика тощо. Не оминув цей процес і економіку[1].

Певною мірою субкультура буддизму проникла в економіку, наповнила своїми світоглядними компонентами, стала основою філософії економічного мислення. Буддизм помітно вирізняється з-поміж інших світових релігій тим, що не визнає фатальної невідворотної визначеності людської долі з самого початку. Доля людини і майбутнє, за буддистськими канонами, залежить лише від її бажань, зусиль та роботи над собою. Якщо у людини немає шансів отримати роботу, вона опинилася у відчайдушному стані не просто тому, що їй не вистачає доходу, а тому, що їй не вистачає цього живильного та поживляючого чинника дисциплінованої праці, який нічим не замінить. З точки зору психології, наші бажання є функцією від наших потреб і мають спонукальний характер, тобто змушують нас вдаватися до певних, економічно активних дій, що дозволяють ці потреби втамувати. Саме під таким кутом зору людина з її запитами і потребами потрапляє у фокус інтересів учасників ринку[1].

Задовольняєш потреби суспільства – реалізуєш свої бізнесові інтереси. Сучасний економіст може проводити дуже складні розрахунки щодо того, чи повна зайнятість "виплачується", чи може бути "економічніше" керувати економікою з меншою, ніж повною зайнятістю, щоб забезпечити більшу мобільність робочої сили, кращу стабільність заробітної плати, і так далі. Його основним критерієм успіху є просто загальна кількість товарів, вироблених за певний період часу. Самим початком буддистського економічного планування було б планування повної зайнятості, і основною метою цього фактично була б зайнятість для всіх, кому потрібна "зовнішня" робота: це не було б максимізацією зайнятості чи максимізацією виробництва. У той час як матеріаліста переважно цікавлять товари, буддиста – визволення. Але буддизм – це «Середній шлях» і тому жодним чином не протидіє фізичному благополуччю[4].

На шляху звільнення стоїть не багатство, а прихильність до багатства, не насолода приємними речами, а тяга до них. Основним моментом буддистської економіки є простота та ненасильство. З точки зору економіста, диво буддистського способу життя – це повна

раціональність його моделі –надзвичайно маленькі засоби, що ведуть до надзвичайно задовільних результатів[3]. Знову ж таки для сучасного економіста це дуже важко зрозуміти. Адже він звик вимірювати "рівень життя" за кількістю річного споживання, припускаючи весь час, що людина, яка споживає більше, "краще", ніж людина, яка споживає менше. Буддистський економіст вважав би цей підхід ірраціональним: оскільки споживання є лише засобом благополуччя людини, мета повинна полягати в отриманні максимуму добробуту при мінімальному споживанні. Таким чином, якщо мета одягу –певний температурний комфорт та привабливий зовнішній вигляд, завдання полягає у досягненні цієї мети з найменшими можливими зусиллями, тобто з найменшим щорічним руйнуванням тканини та за допомогою конструкцій, що передбачають найменший можливий вклад праці. Чим менше праці, тим більше часу і сил залишається на художню творчість. Наприклад, було б дуже неекономічно займатися складним пошиттям одягу, як сучасний Захід. Було б високою дурістю виготовляти матеріал, щоб він швидко зношувався, і висота варварства, щоб зробити щось потворне, пошарпане чи підле[3].

Різницю у ставленні до праці у рамках ринкової філософії та буддизму дуже вдало виділяє відомий англійський економіст Ернст Фріц Шумахер. Він зазначає: «західний економіст розглядає «працю», або роботу, як неминуче зло. Для працедавця це просто пункт у графі «витрати», а тому, чим меншими будуть витрати на оплату праці, тим краще (якщо вже не можна зовсім їх позбутися, наприклад за допомогою автоматизації виробництва)» [2].

З точки зору робітника, праця- це незручність, адже працювати комфортом. Заробітна плата служить своєрідною компенсацією цієї жертви. Виходить, що працедавцеві в ідеалі хотілося б налагодити виробництво без робочих, тоді як мрія кожного працівника-отримувати дохід і при цьому не працювати[4]. Те, що щойно було сказано про одяг, однаково стосується всіх інших потреб людини. Власність та споживання товарів є засобом досягнення мети, а буддистська економіка –це систематичне дослідження того, як досягти певних цілей за допомогою мінімальних коштів. Потреби, вони оточують людину протягом цілого її життя. З огляду на загальний компендіум буддизму, можна стверджувати, що до потреб послідовники Будди ставляться щонайменше стримано. У них вони вбачають стійкий засіб зв'язку людини з її стражданнями та страхами. Бажання та потреби роблять людину слабкою та залежною, віддаляють її від вершин духовної вдосконаленості. Ось аргументи першоджерела. «Я все переміг, я все знаю; за будь-яких дхамм я незаплямований. Я відмовився від усього, знищивши бажання, я став вільним [5]. Будда, розповідаючи про те, якими повинні бути Архати (глава VII, сутра 92) каже: «Вони не роблять запасів (не заощаджують –К. В) у них правильний погляд на їжу, їх царина –звільнення, необумовлене і позбавлене бажань. Їх шлях, як у птахів у небі, важкий для розуміння»[5]. «Я називаю брахманом того, –каже Будда Шакьямун (глава про брахманів, сутра 396). –хто вільний від прив'язаностей і позбавлений благ» [5].

Висновок:буддизм, зміг вдало поєднати духовно-релігійні зв'язки з економікою. Буддистські економічні ідеї гуманізують систему жорстоких стосунків конкуренції на ринку. Віровчення дає поради щодо правильного підходу до праці та здобуття матеріального збагачення людини, беручи до уваги її потреби та необхідні для неї умови. Дивлячись на те, що відбувається в світі, і замислюючись над тим, що нас чекає в майбутньому, моя порада навіть тим, хто вірить, що економічне зростання важливіше будь-яких духовних або релігійних цінностей: вивчіть буддистську економіку. Адже ми більше не можемо вибирати між «сучасним зростанням» і «традиційним застоєм». Нам потрібно знайти правильну дорогу розвитку, Середній Шлях між безрозсудністю матеріалізму і нерухомістю традиційного суспільства, тобто, іншими словами, знайти правильний спосіб життя.

Список використаних джерел:

1. Вольний К. Ретроспектива економічної думки: Економічні вчення буддизмуURL:<http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/164/174> с
2. Шумахер Э. Ф. Малое прекрасно. Экономика, в которой люди имеют значение = Small Is Beautiful: A Study of Economics As If People Mattered / Пер. с англ. и примеч. Д. О. Аронсона. –М. : Изд. дом ВШЭ, 2012.

3. Браун А. К. “Буддиська економіка” URL: <https://www.garrisoninstitute.org/blog/buddhist-economics/>
4. Шумахер Е. Ф. “Буддиська економіка”
URL: <https://centerforneweconomics.org/publications/buddhist-economics/>
5. РерихЮ. “Дхаммапада” URL: <https://roerich-lib.ru/images/books/jnr/JNR-dhammapada.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність теми дослідження: людський розвиток – це надання людям більше свободи та можливостей жити життям, яке вони цінують. Фактично це означає розвивати здібності людей і дати їм можливість їх використовувати.

У процесі розвитку людина дізнається багато про світ, в якому живе. У неї виникають звички, переваги, заборони, формуються фактори, які впливають на поведінку, формується система цінностей і позицій.

Мета дослідження: дослідити, як світ впливає на людину, а також – розкрити сутність суспільства та держави в умовах трансформації та визначити особливості сучасного етапу суспільного розвитку України

Об'єкт дослідження: людина та її розвиток у сьогоденні.

Предмет дослідження: цивілізація українського суспільства. Зв'язок між людьми і між людиною та суспільством.

Завдання дослідження: проаналізувати взаємовідносини між людьми, їхні навички та вміння. Розвиток людини за своєю суттю означає більший вибір. Мова йде про надання людям можливостей, а не про їх використання. Ніхто не може гарантувати людське щастя, і вибір, який люди роблять, залишається за ними. Процес розвитку – людського розвитку – повинен принаймні створити середовище, в якому люди, як окремо, так і колективно, зможуть повністю розкрити свій потенціал і мати розумні шанси жити продуктивним і творчим життям, яке їм цінне.

Що таке суспільство? Це одне з найскладніших явищ, які відомі сучасній науці. Питання виникнення суспільства завжди хвилювали науковців та філософів усіх епох. Суспільство – це система, джерело для розвитку яке розташоване у ній самій. Система суспільства як підсистема об'єктивної дійсності – істотно відрізняється від усіх інших природних систем. Суспільство – це соціальна система, яка є найскладнішою з-поміж усіх інших відомих сучасній науці систем. Охоплює сукупність соціальних об'єктів та суб'єктів, їх властивостей та відносин, які утворюють єдиний суспільний організм. Суспільство не однорідне, і воно не є вічним, незалежно від свідомості людини та волі способом співіснування його членів [2, с. 8].

Українське суспільство – складна соціальна система, яка формувалася протягом багатьох сотень років. Багато перепон було на шляху розвитку нашого суспільства, багато змін воно пережило перш ніж стати тим, яким є сьогодні. Війни, загарбання, окупації, епідемії хвороби та стихійні лиха – усе це ми пережили, і залишились українцями. Впродовж багатьох років наше суспільство було докорінно різним і формувалось під впливом багатьох факторів, та впливом інших суспільств. [1, с. 23-24] Довгий час воно не було самостійним, час від часу перебуваючи під контролем інших держав. Але наприкінці ХХ ст. нарешті було здобуто довгоочікувану Незалежність. З'явилося нове самостійне українське суспільство, яке отримало багато викликів. Постало питання про створення нового суспільства, яке буде гармонійним, освіченим, культурним. Це вже не суспільство радянського союзу. Почали відбуватися докорінні зміни, які викоринювали радянські устрої, будуючи сучасну європейську соціальну систему.

Найважливішим порівняно з 90-ми роками минулого століття є те, що ми вийшли з духовної кризи, в якій перебувало суспільство у 80-90-х роках. Ця духовна криза була закономірним результатом розвитку (чи деградації) соціалістичного суспільства, що відбувалася буквально на очах кількох поколінь.

Українське громадянське суспільство поступово консолідується, долаючи ті настрої безвиході, що панували на початку 90-х, стає все більш впливовим, таким, з яким вже не можна не рахуватися.

Змінюються різні аспекти життя суспільства. Але що в Україні, змінюється найповільніше, так це ментальність правлячого класу, більшість представників якого явно «застрягли» в 90-х роках і погано розуміють, чому колишні методи взаємодії з суспільством, які проходили ще двадцять років тому, стають все менш дієвими. Як би болісно це не було, навіть правлячому класу доведеться змінюватися, але без тиску з боку громадянського суспільства це навряд чи відбудеться.

Для сучасного українського суспільства характерні певні риси. Зокрема, це емоційність, оскільки українець, не відмовляючись від раціоналістичної думки, великої ваги надає перевагу почуттям та емоціям. Інколи він може видаватися навіть сентиментальним і надто ліричним. Ми толерантні, поважаємо один одного та є терпимими по відношенню до інших. Ми любимо рідну землю, з повагою відносимось до усіх членів суспільства, зокрема до жінки, яка є головою сім'ї та оберегом. Ми любимо свою родину, адже для кожного члена суспільства родина –найголовніше. Це передовий соціальний інститут, з якого все починається. Ми піклуємось один про одного, про своїх дітей, постійно підтримуємо їх. Піклуємось ми і про нашу неньку Україну. Є у українського суспільства сьогодні й негативні риси, які характерні для нього на сьогоднішньому етапі та стають перепорою для подальшого розвитку, деяким чином уповільнюючи або призупиняючи його. Ці риси пов'язані з нашою ментальністю, яка сформувалася ще у радянські часи.

По перше, це крилатий вислів «моя хата скраю –нічого не знаю». За таким принципом жило багато українців, закриваючи очі на деякі справи, які коїлися у нашій країні або у нашому суспільстві. Допоки це не стосується окремої людини, вона буде думати, ніби це не так важливо і можна нехтувати цим. Але врешті решт зараз за таким принципом не живе жоден українець, адже те, що відбувається сьогодні –відкрило очі тисячам, і змусило їх відійти від нього та почати жити інакше. Події сьогоднішнього дня об'єднали наше суспільство, зробивши його консолідованим, і не так важливо де ти живеш і якою мовою спілкуєшся –ти українець, член суспільства, яке живе і розвивається саме за твоєї участі. Не можна ні в якому разі залишатися осторонь. Наступне –це одне з негативних явищ у нашому суспільстві, яке присутнє навіть сотні років –хабарництво та корупція. Це явище вже так в'їлось у життя нашого суспільства, що навряд чи повністю звідси зникне, на жаль. Корупція є всюди, у різних сферах життя людини, так само і хабарництво. Пенсійний фонд, освіта, фінансові операції, політика –без хабарів не можуть обійтись. Суспільство звикло, що все вирішується через гроші. І тут знову грає та сама пластинка з «моя хата скраю, нічого не знаю». Допоки ти даєш хабарі, які приносять тобі користь –ти закриваєш очі на це, і робиш вигляд, нібито це нормально і без цього суспільство існувати не може. Але ні, сучасне українське суспільство може і зобов'язане існувати без цих негативних рис. Необхідно викоринювати їх, адже саме вони заважають нам рухатись далі. Наше суспільство –суспільство вільних громадян, які усім серцем люблять Україну і роблять усе для її славного розвитку [3, с. 334]. Наше суспільство об'єдналось, йому притаманні безліч позитивних рис української культури та ментальності. Ми працьовиті, люблячі та вільні громадяни!

Висновки: Суспільство –це не лише про сукупність громадян, які мешкають на певній території та наділені спільними рисами. Це про постійну взаємодію та взаємоповагу, про те, що не можна залишатися осторонь від суспільних проблем, роблячи вигляд, що це тебе не стосується. Так, ми маємо багато негативних рис, але ми не стоїмо на місці, ми рухаємось далі і розвиваємось. Тож українське суспільство сьогодні, вчора і завтра –різні речі. Тому, прокинувшись, ми можемо побачити щось нове, щось більш об'єднане. І обов'язково ми побачимо суспільство без війни, мирне і вільне!

Список використаних джерел:

1. Бугайов Є. Й. Що треба знати про розвиток суспільства. Київ, 1965. 60 с.
2. Кравець В. М. Соціальна філософія / В. М. Кравець, О. О. Бандура, Ю. С. Сиймон // Філософія / В. М. Кравець, О. О. Бандура, Ю. С. Сиймон. Київ. С. 20.
3. Товстуха Є. С. Фітоетнологія українців. Вінниця : Укр. акад. оригін. ідей, 2002. 352 с.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження: Реалії сучасності, глобальні зміни геополітичного розкладу сил вимагають дослідження низки явищ і процесів, що мають визначальний вплив на розвиток суспільства. Одним із таких явищ є глобалізація. Процеси глобалізації проявляються у всіх сферах діяльності людини, визначають поступове формування світового економічного простору. Таким чином, зменшується ймовірність збереження самостійності національних економік.

Для України, як і інших постсоціалістичних країн, що зазнали і зазнають радикальних змін внаслідок переходу від централізованої до ринкової економіки, інтеграція у світове господарство є однією з передумов власного прогресу. Зважаючи на дискусійність окремих сторін глобалізації та незаперечність диспропорцій у рівнях соціально-економічного розвитку різних країн світу, визначення форм та напрямів залучення національної економіки до світової системи є нагальною потребою. Ефективне використання переваг та обмеження негативних наслідків впливу процесів глобалізації можливе за умов ретельного дослідження домінуючих тенденцій у цій сфері, як важливих умов територіального розвитку країни. В такому контексті, дослідження впливу процесів глобалізації на економіку України є актуальним і своєчасним. Актуальність теми визначається не тільки потребою у поглибленні теоретичного знання про досліджуване явище і систематизації наукових надбань з суспільно географічних позицій, а й практичною значимістю проблеми. Це необхідно для оцінки системи міжнародних зв'язків країни та її регіонів, з метою економічного піднесення держави, її інтеграції у світове господарство.

Мета дослідження – розроблення методики суспільно-географічних досліджень процесів глобалізації у різних проявах та на різних рівнях геополітичної ієрархії, аналіз впливу процесів глобалізації на територію України, та виявлення їх основних закономірностей, реальних та потенційних наслідків, в контексті пошуку стратегічних векторів входження України до світової економіки.

Завдання дослідження – з'ясувати основні поняття, що характеризують сутність глобалізму.

Предмет дослідження – визначення дії глобалізму в українському суспільстві.

Об'єктом дослідження – є територіальна і галузева структура зовнішньоекономічних зв'язків України та її регіонів, що обумовлюють появу і зміни процесів глобалізації. До початку третього тисячоліття світ перетворився в глобальну економічну систему, виник глобально функціонуючий світової виробничо-господарський механізм, складовими якого стали окремі національні економіки. Глобалізація як процес – це результат розвитку виробничих сил та інтеграції всіх сфер суспільного життя, в результаті чого виробничий процес в одній країні стає складовою частиною процесу, який відбувається в інтернаціональному або світовому масштабах. Світова економіка стає єдиним ринком і виробничою зоною з національними та регіональними секторами, а не просто сукупністю національних економік, які розширюють взаємне економічне співробітництво. Глобалізація означає перехід до системи відкритого національного господарства в інтегроване світове господарство. Характер взаємозв'язків України з глобалізується світом є одним з найважчих і важливих питань нинішнього розвитку. За чотирнадцять років незалежності суспільство так і не отримало відповіді на питання – яке місце посяде Україна в стрімко мінливому світі? Хочемо ми того, чи ні, але глобальні виклики «форматують» внутрішній простір України.

Економіка, політика, екологія, релігія, інформація, безпека та багато інших ключові сфери людської діяльності вже давно не є вузько національних. Зростаюче поглиблення взаємозалежності народів і держав поширюється на всі сфери суспільного життя. Принципово змінилося останнім часом співвідношення ендогенних і екзогенних факторів розвитку окремо взятих країн, включаючи й Україну. З одного боку, поширена чітка фіксація споживчого

характеру включеності у глобальні процеси Україна – наша країна лише поставлена перед фактами глобальних викликів і служить майданчиком для експериментів МВФ або СБ. Залишаючись і далі пасивним об'єктом світової політики, Україна втрачає можливість вирішувати завдання, які ставить перед нею час. Але для того, щоб підлога суб'єктом глобального процесу, його необхідно хоча б зрозуміти, не кажучи вже в тому, щоб навчитися вільно орієнтуватися в ньому і впливати на його розвиток. Основними ознаками глобалізації є : розширення торгівлі та її лібералізація; інтернаціоналізація обігу капіталу та усунення перешкод для його руху; глибокі зміни у фінансовій сфері, яка більше, ніж інші форми співробітництва, відчуває наслідки електронної революції; розширення діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) та їх зростаюча експансія; переважна орієнтація попиту на світовий ринок; утворення міжнародних фінансових інститутів. Глобалізація впливає на економіку всіх країн, і цей вплив має багатоаспектний характер. Вона зачіпає виробництво товарів і послуг, використання робочої сили, інвестицій в "фізичний" і людський капітал та їх переміщення з одних країн в інші. Все це впливає на ефективність виробництва, продуктивність праці та конкурентоспроможність[1, с 51-58].

Країна, яка не бажає або не здатна «вписатися» в магістральні світові тенденції, опиняється в ізоляції. Її ініціативи ігноруються, повз неї проходять фінансові потоки. Навіть конкурентоспроможні галузі економіки поступово деградують, і країна-ізгой перестає приймати участь у глобальному поділі праці, їй загрожують бідність і відсутність перспективи. Підрив економічної бази сформованих національних і регіональних співтовариств може призвести до подальшого їх руйнування і розпорошення[3. с 77-81]. Розвиток незалежної України об'єктивно потребує входження її у світове господарство на організаційно-економічних засадах ринкових відносин на принципах рівноправності і взаємної вигоди у співробітництві. Об'єктивна необхідність інтеграції України у світове господарство і розвитку її міжнародних відносин безпосередньо впливає передусім з потреб використання у національній системі відтворення міжнародного поділу праці для прискорення переходу до ринкової економіки країни з метою її розвитку і зростання багатства суспільства. Така необхідність сприяє формуванню ефективної структури економіки країни. Зовнішньоекономічні зв'язки в процесі інтеграції України у світове господарство охоплюють також комплекс екологічних проблем, які вирішуються загальними зусиллями. Зрештою, розвиток зовнішньоекономічних відносин відкриває додаткові можливості у створенні належних умов для задоволення життєвих потреб народу України. Поряд з об'єктивною необхідністю інтеграції України у світове господарство і розвитку її зовнішньоекономічних відносин існують і об'єктивні можливості для таких процесів. До них насамперед належить економічний потенціал нашої країни, який дає підставу для належної участі у міжнародному поділі праці. Об'єктивна необхідність вимагає поступового, але неухильного включення економіки України до системи міжнародного поділу праці, світових інтеграційних процесів. Треба враховувати всі вихідні, визначальні умови, що складаються у світовій економічній системі[4, с 14 -17].

Висновок:Вже сьогодні Україна здатна будувати свої зовнішньоекономічні відносини на взаємовигідних умовах. Високий рівень конкуренції на світовому ринку, гнучкість стратегії й тактики товаровиробників потребують створення в Україні структур які б забезпечували і координували функціонування зовнішньоекономічного комплексу, а також, усієї інфраструктури зовнішніх економічних зв'язків (страхового та інформаційного обслуговування, судових і арбітражних органів тощо). Не треба на 100% копіювати ні американське, ні корейське, ні німецьке економічне диво, потрібно взяти найкраще і самим прагнути стати краще, ставити перед собою нехай важкі, але дуже конкретні завдання і прагнути до їх виконання. Тільки таким чином можна відродити довіру до національної ідеї, почуття національної єдності, коли кожен з нас зрозуміє, що для нього щось робиться, що він приймає в цьому активну участь, що він є членом великої родини, ім'я якої –Україна.

Список використаних джерел:

1. Клочко В. Глобалізація та її вплив на країни з перехідною економікою. // Економіка України. № 10. 2001. С. 51-58.
2. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України. К. : Логос, 2008.

3. Кваша С.,Патика Н. Напрями та проблеми інтеграції України у світовий економічний простір. // Економіка України. № 9. 2001. С. 77-81.

4. Щербина О. В. Проблеми глобалізації світової економіки. // Фінансова консультація. № 15. 2001, С. 14 -17.

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: В умовах ринкової системи господарювання кожна людина самостійно вирішує проблеми: що вона хоче і може робити, як це треба робити, щоб отримати бажаний результат та чи буде її праця визнана суспільством – людина перебуває перед постійним вибором. Можливість мати вибір завжди була засобом і метою розвитку людства. Ринкова форма господарювання, самостійно вибирати шлях для політичного свого життя, кращого і найповнішого задоволення своїх потреб. Проблема вибору для кожної людини є проявом і здійсненням найвищої цінності людини – свободи. Формою свободи у сфері економіки є економічна свобода. Економічна свобода стає реальністю тільки в умовах ринкової економіки. **Мета дослідження** – методологічне, теоретичне і практичне обґрунтування сутності економічної культури та її роль в становленні економічної свідомості українців.

Завдання дослідження: економічна свідомість, як невід’ємна складова в структурі ринкової економіки в Україні.

Предмет дослідження: оскільки питання еволюції в економічній свідомості людства приділено особливу увагу, відповідно проводиться грандіозна робота по розвитку економічного мислення в засобах масової інформації, наукових працях, кандидатських та докторських дисертацій економічної еліти. Ця тема являється достатньо дослідженою, проте завжди залишається місце для вдосконалення чи реалізації свого бачення в тій, чи іншій життєво важливій проблемі. Економічна свідомість піддає дійсність емоційній оцінці, забезпечує економічну діяльність – у попередньому проектуванні дій і передбаченні їх наслідків, контролюванні економічної поведінки і керуванні нею, у здатності людини справлятися в навколишньому матеріальному світі, у власному економічному житті. Отже, економічна свідомість – не просто образ економічної дійсності, а особлива форма психічної діяльності, орієнтована на відображення і перетворення економічної дійсності [1, с. 14].

Історичне слово «ринок» являє собою місце, де продавалися і покуплялися товари. Часто це була торгова площа в центрі міста або обладнане приміщення, де зустрічалися продавці (власники товару) і покупці (власники грошей). Саме тут в результаті взаємодії домовленості (товару) відбувається обмін товару на гроші. Протягом багатьох століть ринок справно виконує покладені на нього функції. Так, важко уявити наше життя без старовинного Львівського ринку, що знаходиться на одноіменній площі, без знаменного Одеського «привозу» чи найбільшого в Україні «Калинівського» ринку, що в Чернівцях. В сучасному світі та в Україні зокрема, поняття ринок, крім класичного його розуміння, набуває нових ознак і змінює обличчя. Так, завдяки технічному прогресу і зокрема винаходу Інтернету, купівлю – продаж товарів, проведення фінансових операцій та ін. можна здійснити не виходячи з дому. Покупець та продавець знаходять в мережі інтернету спільні інтереси і за допомогою програм Інтернет «money» отримують гроші та товар відповідно. Товарне виробництво існує понад 6 тисяч років, скільки часу і функціонує ринок.

Тривалий час суб’єктами ринку виступали виробники товару та споживачі виробничого продукту. По мірі розвитку ринкових відношень і виокремлення ринку в самостійну галузь торгівлі та грошового обігу, активними учасниками ринкових відносин стають торговельні та фінансові посередники. Це комерційні агенти, брокери, дилери та ін. Вони вивчають стан справ з пропозицією і попитом тих чи інших товарів, динаміку цін, встановлюють ділові контракти. Сучасна економіка України являє собою декілька взаємодіючих ринків. Залежно від умов в яких діють суб’єкти господарювання, вирізняють вільний, монополізований і регулярний ринки. Вільний ринок – це ринок з багатьма виробниками однорідної продукції, які не можуть впливати один – на – одного. Тут не існує обмежень в інформації про попит і пропозицію ціни, якість продукції та ін. Кожен виробник встановлює свої ціни, відсутні якісь

заборони на входження в ринок чи вихід з нього. Монополізований ринок –це ринок з незначною кількістю виробників однакової продукції. Тут існує обов'язкове погодження всіх дій окремих суб'єктів, внутрішня інформація про стан справ, доступ до виробничих ресурсів та ін., як правило є закритими для інших засновників, що не входять в монополію. Регульований ринок –це ринок який повністю контролюється і регулюється державою, за допомогою економічних та адміністративних заходів. За місцем дії ринки поділяються на: Місцевий (в місті чи в селі) Регіональний (певна територія країни) Національний (вся територія країни) Світовий (без обмежень). З точки зору відповідності чинному законодавству та країни вирівнюється легальний та тіньовий ринки. З останнім, в нашій державі нажалі ще не покінчено[2, с. 80-95]. Економічна свідомість –невід'ємна частина психічної діяльності людини, спрямована на перетворення і вдосконалення економічної діяльності. Економічна свідомість властива тільки людям. Закономірно, що кожна людина, незалежна від її соціального статусу, має бажання жити краще. Для покращення свого добробуту, матеріальних статків, жити і працювати по –старому вже замало[3, с. 385]. Економічна свідомість виконує декілька функцій:

По –перше, це пізнавальна функція, яка реалізується в процесі наукової діяльності й у практиці економічного життя. По –друге, це регулятивна функція, яка реалізується за допомогою права, моралі, політики у сфері виробництва й розподілу матеріальних благ. По – третє, це евристична функція, яка забезпечує індивідуальні й суспільні програми економічної діяльності, творчо трансформує і адаптує їх до нових умов економічного життя. По –четверте, це виховна функція, яка реалізується в якостях підприємства, працьовитості, бережливості. Економічна свідомість найбільш тісно пов'язана з політичною, правовою, морально й екологічною свідомістю. В філософії розглядається три форми економічної свідомості: Масова, Групова, Індивідуальна. Масова свідомість –це один із видів суспільної свідомості та конкретна форма її реалізації. До здобуття Україною свого суверенітету і її входження до складу імперії, що звався Радянський Союз, для України та інших республік, що входили до складу СРСР була характерна масова економічна свідомість. Правляча і єдина в імперії Комуністична партія чітко нав'язувала всім республікам свою комуністичну ідеологію. Згідно неї всі разом будували соціалістичне суспільство, як найбільш прогресивне в цілому світі. В це потрібно було вірити незаперечно, бо це була думка правлячої еліти. Ми бачимо на цьому прикладі масове зомбування в такий спосіб тодішнього суспільства[4, с. 112-117].

Групова економічна свідомість –характерна для певних груп, об'єднань, індивідуальностей. Для прикладу це може бути колектив підприємства, політична партія, соціальна група, де кожен не зважаючи на свою особисту економічну свідомість приходить до спільної думки і виробляють єдину стратегію, щодо групової економічної свідомості. Індивідуальна свідомість –це особливий вид економічної свідомості, який характерний індивідууму. В даному випадку особистість на підставі своїх особливих, правлячих знань, переконань, особистого досвіду сформував свою індивідуальну свідомість і рахує її єдино правлячою і чітко її дотримується. Інші переконання, доводи, інше економічне мислення та набутий досвід, він віддає як хибні і твердо стоїть на своєму. До здобуття своєї незалежності, економіка України зовсім не мала ринкових ознак, як хибно вважалося, що мають віджити в цілому світі. В результаті цього було створено суспільство з низькою ефективністю виробництва і значно низьким рівнем життя людей. Державою було монополізовано засоби виробництва, сировину, виробничі потужності. Абсолютно негнучка економіка була повністю відірвана від світового ринку. Із здобуття незалежності в Україні була запроваджена економічна самостійність господарюючих суб'єктів. Наявність ринкової інституції гарантувала незалежність суб'єктів ринкової економіки, їхню економічну відповідальність, без чого не може існувати ринок. Формування суб'єктів ринкових відношень в Україні відбувається через роздержавлення власності, її перетворення в різні форми –колективну і приватну. Це в свою чергу сприяє розвитку різних форм господарювання та створення конкурентного середовища. В нових суб'єктів ринку формується своя, нова економічна свідомість. Починають формуватися вільні ціни, за допомогою яких продавець і покупець доходять до взаємної згоди і відбувається еквівалентний обмін, а відповідно підтримується рівновага в економіці. Для того, щоб суб'єкти ринку могли реалізувати право власності на вироблену продукцію, крім економічних потрібні ще й правові передумови. Сьогодні в нашій

державі триває прийняття юридичних законів, які мають сприяти створенню ринкового середовища. Проте цей процес відбувається досить повільно. Часто у вже прийняті закони вносяться значні зміни, що заважали працювати узгодженню різним суб'єктам ринкових відносин[5, с. 99].

Еволюція економічної свідомості дозволяє розвиватися і вдосконалювати структуру суб'єктів українського ринку. Як гриби після дощу виростають нові трастові компанії, монополії, акціонерні товариства, банки, спілки та ін. Їхня ринкова діяльність суттєво поповнює державний бюджет. Проте далеко не останнім гравцем ринку України є середній і малий бізнес. На сьогодні біля 40% надходжень в держбюджет ми отримуємо від мережі малого і середнього бізнесу. Приємно, що останнім часом уряд і Парламент України з розумінням ставиться до проблем середнього прошарку населення України і приймаються ряд законодавчих документів для сприяння і розвитку цих суб'єктів економічного ринку України. Як бачимо, еволюція економічної свідомості українців, являється потужним поштовхом в розвитку стабілізації ринку України та його повноправне злиття із становим економічним ринком. Кардинальні зміни в економічному, суспільному та політичному житті людства безпосередньо і в першу чергу пов'язані із змінами в економічній свідомості соціуму, як незаперечний фактор еволюції суспільства.

Висновок: Отже, економічна свідомість суспільства являє безперечно рушійною силою для розвитку, як індивідуальності, окремих груп і об'єднань, так і цілих народів, незалежно від їх географічного розташування.

Список використаних джерел:

1. Широчук І. О. Економічна свідомість та економічне мислення//inform. in. ua.
2. Ковальчук А. В. Економіка 10 клас, К:Арка, 2006.
3. Шумка М.,Янковий С. Гроші та політика / Михайлина Шумка, Святослав Янковий // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008
4. Шумка М.,Гончарук Т. Рефлексія феномену грошей / Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів.
5. Шумка М.,Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність теми дослідження. Протягом століть сама бізнесу не втрачає своєї актуальності для вивчення серед вчених. Введення ефективної підприємницької діяльності є нелегкою справою, Але йти моральним нормам у кризових ситуаціях є найважливіша ці всього часного бізнесмена. Етап розвитку економіки та необхідність побудови духовного суспільства в умовах інтеграції, інформатизації, глобалізації, хазяйських справу світі потребують значних змін в організації та управлінні підприємств [6, с. 280]. На даному періоді більшість підприємницьких структур не відповідають рівню лідерів світового ринку, оскільки вони зосереджені на застарілих стереотипах господарювання, що часто призводить до втрати конкурентних переваг, а інколи, й до банкрутства. Вкрай важливим постає питання про застосування нових інструментів і пошук інноваційних механізмів бізнесмена для прийняття рішень, які допомагають звернення ефективної праці.

Мета дослідження: полягає у виявленні особливостей впливу впливу керівника на процес прийняття рішень, аналізу характерних ознак управлінських рішень процесу їх вироблення та затвердження кому дослідження філософії прийняття рішень бізнесменом.

Завдання дослідження : проаналізувати які бувають рішення бізнесменів та як вони вирішують ситуації.

Предмет дослідження – особисті рішення бізнесмена. **Об'єкт дослідження:** людина-бізнесмен. Перш ніж розпочати аналіз теми варто визначити суть поняття «бізнес». Бізнес- це будь-яка справа, спрямована на отримання прибутку або складу організована система команд спрямована на створення і реалізацію продуктів і послуг з новими властивостями речовини суспільством або окремими групами людей. З останнього визначення досить влучно зробити виставки, що явище бізнес є досить цікавим для вивчення філософами та іншими людьми. [1, с. 16]. Розвиток будь-якої розумної цивілізації заснована на розробці і реалізації різного роду рішень рішення розробляються і реалізуються людьми з різним ступенем професіоналізму, тому діапазон рішень великий: від недостатньо обміркованих до детально розрахованих. Рішення- це результат розумової діяльності людини, що приводить до певного висновку і необхідних дій[7, с. 26]. Прийняття рішень є важливим елементом діяльності бізнесмена. Воно впливає на економічні, організаційні, соціальні правові і технологічні інтереси компанії[4, с. 53]. Філософія бізнесмена предметно задає мораль через позначення того, що їй суперечить. Він відповідальний перед суспільством за вирішення ряду соціальних і економічних проблем [2]. Крім того, бізнесмени несуть особистотягар відповідальності за свій спосіб життя, оскільки вони – ідоли Юності. Тому на плечі бізнесменів суспільство покладає відповідальність за те, які цінності вони позиціонують і проголошують. Виходячи з цього, ми бачимо, що для бізнесмена прийняття рішень є мега важливим аспектом його діяльності, адже він сам отримує користь від свого ринку і ризик розплачується за свої невдачі. Підприємець або бізнесмен, на думку професора економіка Марка Блауга, - «джерело усіх динамічних змін у економіці»[3, с. 430], якого є прибуток від прийняття на себе тих ризиків, які через їх не передбачуваність не відшкодовує жодна страхова компанія. Філософія бере на себе відповідальність однією з перших формувати адекватні відповіді на виклики бурхливої діяльності, осмислювати складні проблеми життя, пропонувати ефективніші шляхи виходу із загострення. Філософія є основним джерелом думки та прийняття рішень бізнесмена. Ухвалення рішення, як зазначалося раніше, Це надзвичайно відповідальне завдання і нескінченна послідовність взаємозв'язаних кроків. І для кожної ситуації сукупність цих кроків буде різною. Адже немає єдиного стандарту прийняття правильного рішення. Будь-яка людина зокрема й підприємець, вирішення проблеми, дилеми, чи просто питання відповідно до принципів, можливостей, поглядів, ліміту для роздумів, знань [5, с. 176-177].

Реалізація управлінських рішень і розробка вимагає від керівників широкого погляду на рішення та результати. Проте, визначальним моментом є умови, в яких приймається рішення.

Зазвичай рішення приймаються в обстановці визначеності або ризику(невизначеності). Згідно іншої класифікації, розглядають види рішення за темою: дострокові, середньостроковій і короткострокові; за частотою прийняття й одноразові (випадкові) і повторювані; та широтою охоплення- загальні вузькоспеціалізовані: за складністю- прості і складні: жорсткістю регламентації- контурні, структуровані й алгоритмічні. Виділяють також організаційні, інтуїтивні і раціональні рішення організаційні зумовлені обов'язками людини та можуть обумовлювати як напрямках, заданих організацією, так мати інноваційний характер. Прийняття рішень- це психологічний процес, тому способу їх вибору можуть варіюватися від спонтанних до високоемоційних. Виходячи з цього, розуміємо, що даний процес може набувати інтуїтивного та раціонального характеру. Інтуїтивні рішення бізнесмена приймаються на основі відчуттів кола а раціональні мають під собою ґрунт знань та досвіду і неможливо одночасно дати відповідь на те, який характер вибору рішень є кращим. Здавна, це питання було предметом численних дискусій багатьох філософів, внаслідок чого виникли такі напрямки філософської думки як крайній сенсуалізм і крайній раціоналізм.

Обидва вони характеризуються однобічністю у підході: перший надмірно звеличувати чуттєве пізнання і принижував роль мислення, а другий перебільшення роль мислення і применшує визначення чуттєвого. Насправді, краще використовувати два види мислення, оскільки вони є лише двома сторонами єдиного пізнавального процесу. Тому вибір рішення бізнесменом повинен ґрунтуватися на поєднанні чуттєвих та раціональних відчуттів. Вагомим є те, щоб в рішеннях бізнесмена відображається його особистісний профіль. Будь-яка думка виникає внаслідок внутрішнього аналізу людини, тобто відображає індивідуальні особливості керівника. В науці виділяють такі види особистих рішень: 1. Рішення обмеженого типу- це рішення, до яких підходять з особливою ретельністю оцінки гіпотез перш ніж прийти до висновку, людина здійснює безліч різноманітних підготовчих дій. Обережний людей більше лякають помилки, ніж радують успіхи. 2. Ризиковані рішення нагадують імпульсивні, але відрізняються від інших. Якщо імпульсивні рішення перестрибуючи через етапу ґрунтування гіпотези, то ризиковані все ж його не обходять, але до їх оцінки людина приходить лише після того, як виявлено невідповідність. 3. Інертні рішення є результатом дуже невпевненого й обережного пошуку. 4. Імпульсивні рішення властиві людям, у яких процес побудови гіпотез переживає над діями за їх перевірки та уточнення. Це призводить до того, що процес прийняття рішень минає етап обґрунтування та перевірки. 5. Рішення врівноваженого типу- найбільш продуктивна тактика прийняття рішень. Вона властива людям, які задалегідь аналізують умови та вимоги завдань [5, с. 168]. Людина-бізнесмен покликана приймати рішення все своє життя. Ті рішення в різних випадках можуть набувати як економічного, так не економічного характеру. Важливими для такої людини є прийняття рішень, які вплинуть безпосередньо на її бізнес, неї авторитет чи імідж компанії на рівень визнання цієї людини та її діяльності у суспільстві, ставлення її партнерів та конкурентів в неї [7, с. 20].

Висновки. Отже, зі всього вище написаного можна зробити висновок, що сучасне економічне, політичне, культурологічне життя суспільства вимагає від бізнесмена постійного пошуку. У пошуках психологічному спокою людина заглиблюється в релігію, мистецтво, філософію кому Спираючись на які також приймає і реалізує рішення в усіх галузях суспільного життя і особливо в найбільш динамічній його сфері- бізнесі. Прийняття рішень дозволяється на свідомому і цілеспрямованому характері. Характер такого вибору в значній мірі залежить від ступеня повноти і достовірної інформації, якою володіє людина. Окрім цього, в рішеннях бізнесмена відображається внутрішньої якості, відповідно до чого здійснюється така класифікація особистих рішень: рішення врівноваженого типу імпульсивні рішення, інертні рішення ризиковані та рішення обмеженого типу. Прийняття рішень є найважливішою справою діяльності бізнесмена. Його рішення впливають на економічні, організаційні, соціальні правові і технологічні інтереси компанії, а також відбивається на економіці держави світового інтересу. Тому бізнесмен повинен вміти приймати рішення, Що позитивно впливали б як не його особливість, так на власну справу і суспільну благодать.

Список використаних джерел:

1. Резнік Н. Соціальна відповідальність бізнесу: сутнісно-теоретичні аспекти / Н. Резнік. // Журнал європейської економіки. 2014. Том 13(№3). С. 296-303.

2. Шумка М. Етичні виміри діяльності державного управлінця в античній парадигмі /
3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. Пер. с англ., 4-е изд. М. : «Дело Лтд», 1994.
4. Бутинець Ф. Ф. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посібн. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинця, канд. екон. наук, доц. М. М. Шигун. Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2004. 352 с.
5. Глушко Т. П. Філософія економіки: структурно-методологічний аналіз: дис. к. ф. н. : 09.00.03 / Глушко Т. П. К. : 2006. 182 с.
6. Гончарук Т. В. Олександр Кульчицький в контексті світової філософії: Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 279с
7. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: пер. з англ. К. : Наукова думка, 2011. 242 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗАС. М. БУЛГАКОВИМ

Актуальність теми дослідження. у даній темі перед нами постає необхідність а також аналіз її у сучасних наших умовах. Отже насамперед хочу зауважити що сама тема, економічний тип людини за Сергієм Миколайовичем Булгаковим потребує дуже чіткого опрацювання. І тому насамперед хочу зазначити що людина це є соціальний індивід, яка поєднує в собі суспільно-значущі та індивідуально неповторні риси. І саме тому дослідження ролі і місця людини в системі суспільства є дуже актуальним на сьогоднішній час саме у розвитку економіки.

Мета дослідження: полягає у тому, щоб розкрити поняття нашої теми та розповісти про С. М. Булгакова, і також дослідити його економічні погляди у ХХ ст.

Об'єкт дослідження: людина в економіці.

Завдання дослідження: проаналізувати що таке економічний тип людини, розглянути основні теорії господарства Булгакова та визначити якою була релігійна точка зору видатного філософа на економічну та господарюючу людину і дослідити діяльність М. Булгакова. Розпочнемо наше дослідження із таких питань як ким же являється для нас Сергій Миколайович Булгаков, як нам відомо на сьогодні, це доволі видатний російський релігійний філософ, економіст, публіцист та громадський діяч. Народився в м. Лівні (нині Орловської обл., РФ) у сім'ї провінційного цвинтарного священика. Освіту здобував у Лівенському духовному училищі (1889-1894), Орловській духовній семінарії (1885-1890) і на юридичному факультеті Московського університету (1890-1894), по закінченні якого залишився пошукачем на кафедрі [1] Булгаков був одним із головних виразників героїзму як ідейного руху, який закликав інтелігенцію до відходу від утопізму і шаленого революціонерства, духовної роботи і конструктивної соціальної позиції. Булгаков став знатно відомим через одне своє видання, яке носить назву, «Філософія господарства, Світ як господарство», Основна мета роботи, «філософія господарства», вважалось осмислення місця господарства в загальній картині створеного Богом. ...господарство є боротьба людства зі стихійними силами природи з метою захисту та розширення життя, підкорення і оприлюднення природи, перетворення її в потенційний людський організм [2].

Розглядаючи процес становлення теорії господарства С. М. Булгакова, в роботі було виокремлено деякі етапи еволюції наукового світогляду а саме: марксистський; ідеалістичний (Булгаков починав усвідомлювати вузькість марксистського підходу до розгляду господарства й почав шукати альтернативи для його подолання); християнський соціалізм (цей етап характеризувався Булгаковим у необхідності побудови власної теорії, яка була заснована на міждисциплінарному підході); філософії господарства (цей етап еволюції наукового світогляду вченого представляє найбільшу цікавість, тому що саме у цей час Булгаковим були сформовані основні положення його теорії господарства); релігійно-філософський (коли вчений тільки епізодично звертався до економічної теми, а його думка зосереджувалась на філософії та теології); і на завершення у нас відбувся богословський період (цей період називають періодом завершення еволюції наукової думки С. М. Булгакова). Вчений стверджував що необхідність поєднання наукового і філософського способів пізнання суспільних процесів дає нам результати детального вивчення у схемах, тому що філософія дає нам можливість цілісного погляду на явища. Саме тому його господарська теорія отримала змістовну форму у філософії господарства. С. М. Булгаков зазначав, що господарство – найчутливіше до процесу життя. Адже економічні потреби, задоволення яких пов'язане з працею, відомі людству з давніх часів його історичного існування і є найбільшою необхідністю.

Одним із центральних моментів економічних поглядів російського вченого виступає його тезис про те що праця – внутрішній процес, який об'єднує в собі свободу і необхідність. Обґрунтовуючи економічну ефективність господарства та необхідність соціальної

справедливості, С. М. Булгаков розкриває категорію багатства. Багатство, на його думку, є абсолютним благом для економіки, його зростання призводить до росту й диференціації потреб, що в свою чергу породжує необхідність подальшого примноження багатства. Народне багатство С. М. Булгаков розумів як сукупність корисних і потрібних для людини предметів, причому не тільки наявність володінь ними, а й можливість їх відтворити й примножити. Але для нас залишається ще одне не відкрите запитання а саме що таке економічний тип людини. Сам термін, , людина економічна, , вперше був використаний наприкінці XIX століття. Звичайно що якщо ми будемо розглядати кожен думку науковців то зрозуміємо що термін, , людина економічна, , буде трактуватись по різному. Але у XX столітті теорія раціонального вибору Лайонела Робінса стала мейнстрімом економічної науки, а дефеніція, , економічна людина, , набула дуже специфічного наповнення раціонально мислячої людини, яка володіє повною інформацією та діє на основі власного інтересу та бажання збільшити власне багатство. Приблизно тоді ж модель економічної людини почала підлягати критиці як з боку економістів, так і представників інших соціальних наук. Самі економісти-антрополи Маршал Салінс, Карл Поланьї, Марсель Маус, та Моріс Годелівдовели, що в умовах традиційного суспільства вибір людини щодо виробництва та обміну товарів наслідує модель взаємності, яка різко протиставляється моделі економічної людини [3].

На мою думку людина в економічному середовищі не може розглядатися абстраговано від інших наук про людину, які зачіпають особливості її соціалізації, фізіологічного та психологічного розвитку, інтелектуальних можливостей. Тому що людина є органічним елементом економічної системи яка наділена як і фізіологічними властивостями так і духовними та соціальними цінностями.

Висновок: Отже тепер можемо дійсно сказати що науковець Сергій Миколайович Булгаков працював над визначенням того, чого потребує наука про господарство. Йому вдалося розглянути світоглядні засади економічного знання, зумів сформулювати та дати влучний аналіз неперевному зв'язку матеріальної та духовної сторін особистості. Це дало йому поштовх доведення факту про те, що моральний аспект значною мірою впливає на господарську поведінку людини.

Список використаних джерел:

1. С. М. Булгаков: філософія господарства/проблема філософії господарства//значення основних господарських функцій ///трансцендентальний суб'єкт господарства господарство як синтез свободи –Хрестоматія з філософії. URL: https://stud.com.ua/42250/filosofi3ya/bulgakov_filosofia_gospodarstva
2. Булгаков Сергій Миколайович/Філософські погляди//С. Булгакова URL: [http://referatss.com.ua.work/bulgakov-seergij-mikolajovich-filosofski-poglijadi-s-bulgakova/](http://referatss.com.ua/work/bulgakov-seergij-mikolajovich-filosofski-poglijadi-s-bulgakova/)
3. Marcel Mauss(1924):The Gift. The Form and Reason for Exchange in Archaic Societies. London: Routledge 2006.

АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КОМУНІКАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА»

Актуальність теми дослідження: сучасний етап розвитку цивілізації характеризується тим, що жодна сфера буття людини не може нормально функціонувати і розвиватися без своєчасного і повного забезпечення необхідною інформацією. Зростаючі інформаційні потоки перетворюють процеси передачі й отримання інформації на все більш складні. І тому, в ситуації, яка сформувалась у теперішній час, все більш актуальною є глибока розробка поняття «комунікаційна культура суспільства» [8, с. 73]. **Метою дослідження** є визначення поняття «комунікаційна культура суспільства».

Завдання дослідження: теоретично осмислити комунікаційну культуру, значення і роль якої зростає останнім часом пропорційно збільшенню обсягу інформації та каналів її обміну в суспільстві. **Об'єктом дослідження** є комунікаційна культура суспільства. **Предметом дослідження** є особливості комунікаційної культури у суспільстві. Прагнення виокремити комунікаційну культуру суспільства як окремий предмет знайшло відображення в наукових працях, здійснених дослідниками наукових шкіл, напрямків, підходів, передусім, у побудові загальної теорії комунікації (Л. М. Землянова [1], В. В. Зотов [2], Г. Г. Почепцов [3], А. В. Соколов [4] та ін.). Ці дослідження дали можливість представити комунікаційну культуру, а також допомогли розкрити суспільні проблеми в контексті комунікаційної проблематики. Поняття «комунікаційна культура» є досить нечітким. Цей термін не має конкретного тлумачення, тому різні дослідники пояснюють його по –різному. Значення цього терміну намагаються пояснити дослідники з галузі філософії, психології, інформатики, соціології, а також інших наук. У різних авторів ми можемо знайти терміни «комунікативна культура» та «комунікаційна культура», які вживаються для позначення одного і того ж поняття. Комунікаційна культура співвідносна з поняттям «культура» та «комунікація». Розглянемо ж тлумачення цих двох понять. Культура –сукупність досягнень суспільства в науці, мистецтві, в організації державного і суспільного життя в кожен історичну епоху [5, с. 234]. Культура – це сума всіх видів діяльності, звичаїв, вірувань; вона, як скарбниця всього створеного людьми, містить у собі книги, картини тощо; знання шляхів пристосування до соціального і природного оточення, мову, звичаї, систему етикету, етики, релігії, які склалися століттями [6, с. 23].

Культура належить до різноманітних аспектів життя, але її саму неможливо побачити, почути або спробувати на смак. Культура є як індивідуальним, психологічним, так і соціальним феноменом. При цьому, категорія «культура» привертала і привертає увагу багатьох дослідників глибиною свого змісту, значимістю для кожного аспекту людського життя і діяльності. Широта охоплених нею суспільних явищ викликає ефект закріплення за цим поняттям великої кількості значеннєвих відтінків, що, в свою чергу, накладає свій відбиток на розуміння і використання терміну «культура». Наведені вище, а також численні інші визначення терміну «культура», які існують в науці, дозволяють відзначити основне. Культура –це сутнісна характеристика людини, пов'язана з суто людською здатністю цілеспрямованого перетворення навколишнього світу, у ході якого створюється штучний світ речей, символів, а також зв'язків і відносин між людьми. Все, що зроблено людиною чи має до неї відношення, є частиною культури. Комунікація й спілкування є найважливішою частиною людського життя, а відтак, і частиною культури. Підкреслюючи їхню важливість, багато дослідників прирівнюють культуру до спілкування (комунікації). Провідний американський фахівець із міжкультурної комунікації. Е. Холл стверджує, що «культура –це комунікація, а комунікація –це культура [7]».

Комунікація –повідомлення або передача за допомогою мови якогось змісту, наявного в думці [5, с. 225].

Сутність подальшого теоретичного аналізу має полягати у встановленні змістовних зв'язків між цими поняттями, що дасть можливість їхнього визначення в межах єдиного предметного поля дослідження. Такий аналіз можливий через систематизацію різних підходів до визначення поняття «комунікація» з метою встановлення зазначених значеннєвих зв'язків, з подальшим аналізом можливості інтерпретації даного поняття в контексті дослідження комунікаційної культури як предмета дослідження соціальних комунікацій [8, с. 76]. А. В. Соколов дає таке наукове тлумачення: «комунікація – це опосередкована і доцільна взаємодія двох суб'єктів [4, с. 18]», і наводить далі наукову дефініцію поняття соціальної комунікації: «соціальна комунікація є рухом значень у соціальному часі і просторі [4, с. 19]».

Комунікаційна культура визначається пануючими в суспільстві нормами і способами фіксації, збереження і поширення культурних змістів, тобто родом соціальної комунікації. А. Соколов відзначає, що, оскільки культура загалом являє собою сукупність упредметнених і неупредметнених культурних, тобто штучних соціальних змістів, то суспільна комунікаційна система – це частина упредметненої культури, яка забезпечує рух культурних змістів у соціальному просторі і часі. Іншими словами, суспільна комунікаційна система в цілому і її елементи – це і є упредметнена комунікаційна культура в різні історичні епохи [4, с. 212].

Висновок: Отже, комунікаційна культура суспільства визначає специфіку взаємодії особистості і соціуму. Саме завдяки комунікаційній культурі інформаційний потік постійно приймається від кожного попереднього покоління кожним наступним і стає предметом суб'єктно – об'єктивних інформаційних взаємодій. Тим самим стає інструментом виховання, освіти і навчання, засобом соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Землянова Л. М. Мережеве суспільство, інформаціоналізм і віртуальна культура [Текст] / Л. М. Землянова // Вісник Московського університету. Серія 10. «Журналістика». 1999. N 2. С. 58-69.
3. Зотов В. В. Становлення інформаційно – комунікативного середовища сучасного суспільства: соціологічний аналіз інституціореальних трансформацій: монографія / В. В. Зотов; Курськ. держ. техн. Ун-т. Курськ, 2007. 246 с.
4. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов. М. : Рефл-бук; К. : Ваклер, 2003. 652 с.
5. Соколов О. В. Загальна теорія соціальної комунікації / А. В. Соколов. СПб. : Видавництво Михайлова В. А., 2002. – 461 с.
6. Сучасний тлумачний словник української мови (Уклад. : Олексієнко Л. П., Шумейло О. Л.). К. : Кобза, 2002. 544 с.
7. Уледов А. К. До визначення специфіки культури як соціального явища / А. К. Уледов // Філософські науки. 1974. N 2. С. 22 – 29.
8. Hall E. T. Beyond culture / E. Hall. – New York : Anchor Press, 1976.
9. Про сутність поняття «комунікаційна культура суспільства» / Н. І. Масі // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2010. N 4. С. 73 – 78.

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ М ОЛОДІЖНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження: Період бурхливого національного відродження, яке в котрий раз переживає Україна, істотно супроводжується зростанням інтересу до осмислення ролі духовних цінностей в бутті народу. Проте, незважаючи на тривалу історію державної незалежності (більше двох десятиліть), ми не можемо говорити про існування цілісної системи цінностей як основи суспільства та його подальшого розвитку.

Мета дослідження: ознайомитися з новими цінностями серед молоді та причинами їх виникнення.

Завдання дослідження: дослідити динаміку формування ціннісного світу молодіжної культури України.

Об'єкт дослідження: ціннісний світ молоді України.

Предмет дослідження: здавна людство вивчало цінності, як вони формуються та змінюються. Аби це пояснити створили окремий розділ у філософії – аксіологія, засновником якої є Рудольф – Герман Лотце (1817-1881). Аксіологія – це теорія цінностей, розділ філософії, що з'ясовує природу та різновид цінностей, взаємовідношення між ними [1, с. 12].

Існує два основних види цінностей: духовні та матеріальні. Духовні цінності потрібні для формування подальшого розвитку світовідчуття людини, а також світосприйняття. Вони сприяють духовному збагаченню особистості. А матеріальні цінності – це категорія економічної теорії, що представляє собою цінності майнового характеру [2, с. 64]. Формування системи цінностей дуже складний та довгий процес особливо для молоді віком від 14 до 20 років. Саме за цей період часу відбувається динамічна зміна сприйняття світу та буденності, які впливають на подальші кроки у житті та розвитку людини. Для прикладу розглянемо цінності українського народу у XVIII ст. Основними з яких були: худоба, житло, вбрання, достаток, релігія. У ті часи людина серйозно ставилась до релігійних свят, адже тільки під час них сім'ї могли зібратися за одним столом та поділитися своїми думками. З часом цінності почали змінюватися. Поштовхом для цього були Перша та Друга світові війни. Як таких матеріальних цінностей не було. Зміна влади тавелика смертність, морально знищували людей. Сіяли страх та бажання вижити. Відсутність моральних регуляторів або їх ослаблення викликали не тільки відокремлення інтересів, їх замкнення у дуже вузьких межах, культивування знання заради знання, мистецтва заради мистецтва, влади заради влади, а й деградацію суспільних відносин. Моральна свідомість поєднує в собі вищі цінності, які були вироблені в історії суспільства, – добро, істину, любов, свободу, справедливість тощо. Такий підхід до співвідношення цінностей дозволяє досягнути мораль не тільки як одну із форм суспільної свідомості, а і як її специфічну форму, що єднає результати інших способів віддзеркалення дійсності та зв'язує їх із світом реальних життєвих відносин, реальних потреб та інтересів. Тому людське життя у ті часи вважалося найціннішим [3, с. 37].

У кінці XX на початку XXI ст. почався розвиток технологій. Люди тягнулися до науки та особистого розвитку. Цінуються почали навчальні заклади. Можливість висловити свою думку без засуджень та смертної кари, перебудували поняття цінностей. У сучасній системі цінностей зростає роль гуманістичного елемента, ідеї миру та світового співробітництва, вільного діалогу різних соціально-політичних та економічних систем, поваги до способу життя та звичаїв кожного народу. З точки зору оцінювання сучасного періоду розвитку українського суспільства можна визнати, що настав принципово новий період в історії України, її народу та духовної культури. Це потребує нагального вирішення завдання формування нової системи цінностей: одні цінності одержують нові умови для свого поширення та утвердження, інші – не знаходять сприятливого середовища для відтворення, оскільки пов'язані з минулим історичним періодом [4, с. 125].

Українська культура належить до західного типу, в якому традиційно в тих чи інших модифікаціях вищою цінністю визначались особистість та її свобода. Орієнтація на особистість в українській культурі є істотною, має глибоке історичне коріння. Проте ціннісними орієнтирами культурного відродження мають стати і держава, і нація. Відсутність міцної державної влади пояснює становище української культури сьогодення, яка значну частину своїх творчих сил повинна витратити на збереження національної самобутності. Тільки сильна, демократична, правова держава, яка є виразником волі всього народу України, може забезпечити становлення сучасної системи цінностей шляхом узгодження загальнолюдського та національного. Наступною причиною масових змін людських цінностей стала епідемія COVID-19. Спалах захворювання розпочався у грудні 2019 у м. Ухань, Хубей, КНР, та визнаний ВООЗ пандемією 11 березня 2020 року. Станом на 21 лютого 2021 року: 111 434 139 випадків, у майже всіх країнах та територіях. Ці умови змусили людей дистанційно навчатися, працювати та спілкуватися. Усі масові заходи були скасовані. Тепер з'явилося більше часу для пізнання свого внутрішнього світу та його формування. Молоддю стала цінуватися дружба, яку було важко підтримувати на відстані. Через встановлення владою нових умов життя, громадяни були змушені виходити за рамки свого комфорту.

Висновок: Отже, динаміка формування ціннісного світу молоді України, пройшла складні історичні етапи. Тільки цінності допомагають знайти відповіді на смисложиттєві питання. Саме вони є духовною опорою культури і суспільства, а також здатні як об'єднувати, так і роз'єднувати суспільство. Цінності є транситуативними, але й змінюються з плином часу. Процес змін довготривалий: переформатується ієрархія системи цінностей, застарілі цінності втрачають значення, але не вмирають, вони можуть відроджуватись і одержувати нове «прочитання».

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Буссел. К; Шпрінь: ВТФ «Перун», 2005. 129с.
2. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення: монографія / Олександр Радченко Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. 312 с.
3. Ручка А. О. Цінності і смисли як компонент соціокультурної реальності / А. О. Ручка // Смілова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко. К., 2012. С. 91-123.
4. Анисимов С. Ф. Ценности реальные и мнимые / С. Ф. Анисимов. М., 1970. 224 с.

*Петришин Діана,
студентка гр. ПОЛ-11
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина ЗУНУ*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»

Актуальність теми дослідження: Певний плач культури та фактор суспільного розвитку. Переоцінка марксизму може привести до негативних соціальних наслідків –не дооцінка ще гірших. Матеріалістичною діалектикою джерелом розвитку світу не дух, ідея і сам світ.

Мета дослідження: Концепція людини у марксизмі як теорія людини, що справляє зворотний вплив, стимулюючи дальший розвиток світського світорозуміння. **Об'єкт дослідження:** Людина.

Предмет дослідження: Надбудова над природним світом.

Завдання дослідження: Природа у понятті марксової концепції. Активність суб'єкта в пізнанні розуміється не як теоретична, а, насамперед, як практична активність. Людина пізнає об'єкт, доповнюючи його в сферу своєї практичної життєдіяльності, у практиці доводить істинність, об'єктивність свого пізнання. В суспільних відносинах людина формує свою суть, що стає не природною, а соціальною суттю. Природу людини Маркс розглядав як деяку величину, а не чистий лист паперу; це жива людська істота, що проявляється в різних історичних формах свого існування. Історією людини, самовиразом її в процесі праці й виробництва [2, с. 390]. Як суб'єкт діяльності людина –суспільна(не лише біологічна) істота. У єдності сутнісного і суб'єктивного визначення людина –предметно-соціально-діяльнісна істота. Цим виражено історико-матеріалістичне розуміння основи буття людини. Свідомість, духовність розуміються Карлом Марксом як вторинне визначення людини. Духовність – важлива властивість людського існування. В історії суспільства діють люди, з професійноусвідомістю, розважливо чи під впливом пристрастей, прагнуть до певної мети. Тут ніщо не робиться без свідомого наміру чи бажаної мети. Але хід історії підкоряється внутрішнім загальним законам. Зіткнення численних окремих прагнень і дій приводить в історії до стану, повністю аналогічного тому, який панує в позбавленій свідомості природі. В масштабах буття світу, суб'єктивність вторинна. Вчення про практичну трудову діяльність по-новому висвітлює діяльність як спосіб суспільного буття людини. Людина –це багатомірний світ, який формується на основі предметно-почуттєвої діяльності, охоплюючи суспільство і олюднену природу. Матеріалістичне переосмислення суб'єкта і суті людини –ключ до філософського переосмислення світу, всього суцього. Для попередників Маркса людина – продукт природи; природа сприймалась лише як об'єкт людського споглядання, а людина, як споглядаюча істота. Філософія марксизму сприймає ідею важливості природи у житті людини, але природа перестає бути лише колицкою людини: безперервно змінюється людиною у процесі її трудової діяльності. Змінюючи природу за її законами, реалізуючи в ній мету, потреби та здатності, людина історіоризує, суб'єктивує природу, залучаючи її до свого світу. І вся історія людства –процес неперервної зміни природи людиною, у тому числі своєї власної природи, Природа не якийсь чужий людині об'єкт, суб'єктивований об'єкт, розкрита книга людської історії, наочна картина сутнісних сил суспільної людини. Доки існують, стосунки з природою та між собою –дві нероздільних сторони єдиного процесу: гармонізація відносин – суспільний прогрес природи, суспільства. Природа необхідна для нормальної життєдіяльності людини [1. с. 203-204].

Відомо, що К. Маркс розглядав людину в її історичному становленні як результат самої історії і розвитку виробництва. Звісно людина виділилася зі світу природи, але у всіх своїх проявах вона виступає як суспільна людина, і сутність людини полягає в тому, що її життєдіяльність –не складний, заснований на матеріальному виробництві, що здійснюється в системі суспільних відносин, процес спрямованого, цілеспрямованого, перетворювального впливу на навколишній світ і на саму людину для забезпечення свого існування, розвитку [4,

с. 12]. Діяльність же людини –це творчий процес, коли індивід виступає активним виробником, а не пасивним реципієнтом. Для розуміння Марксової концепції діяльності важливо зрозуміти його уявлення про взаємовідносини суб'єкта і об'єкта, які знаходяться у нерозривному зв'язку. Кожна річ може слугувати посилення власних здібностей суб'єкта. ". Не лише п'ять зовнішніх почуттів, але й так звані духовні почуття(воля, любов) виникають лише завдяки наявності відповідного предмету, завдяки олюдненій природі" [2, с. 390].

Незалежність і свобода Марксом, ґрунтується на акті самореалізації, що тотожне праці. Остання розглядається як прояв індивідуальності, власних фізичних і психічних сил. Саме тому праця виказує претензії не стільки за несправедливий розподіл багатств, стільки за те, що він перетворив працю в примусову, відчужену, беззмістовну роботу, а тим самим людину –у немічного каліку, що позбавлений власної індивідуальності. Через це мета розвитку особистості –це формування досконалого універсального індивіда, вільного від спеціалізації. Система радянської освіти була цілком побудована на цій засаді і ґрунтувалася на такому баченні людини та праці як прояву її індивідуальності. Але в погоні за "світлим майбутнім" праця перестала бути проявом індивідуальності, оскільки перетворилася з цілі на засіб [2, с. 396]. Для Маркса відчуження відбувається в праці та розподілі праці, яка має бути зв'язком з природою, створенням нового світу й самого себе. З розвитком приватної власності й розподілом праці праця втрачає характер виразу людських творчих сил. Праця й продукти праці набувають самостійного буття, незалежно від волі людини. Тому зрозумілим стає заперечення Марксом приватної власності та розподілу праці в "золоту епоху" історії людства –за соціалізму, оскільки відчуження перетворює індивіда в раба речей. Наступною фундаментальною категорією Марксової концепції соціалізм. Із вищевикладеного стає зрозумілим, що метою останнього є людина. Виділені елементи соціалізму в тому, що людина бере активну участь у виробництві, об'єднаному і позбавленому конкуренції; що продукція знаходиться в неї під контролем і не перетворюється на сліпого ідола, що підкорює її собі. Такий погляд категорично виключає можливість вважати соціалізм таке суспільство, в якому людина є об'єктом маніпулювання з боку бюрократії, навіть якщо ця бюрократія керує всією державною економікою. Це означає, що кожна окрема людина бере активну участь у плануванні виконанні планів; це втілення у життя економічної й політичної демократії [2, с. 404].

Перед тим, як оцінити роботу Е. Фрома щодо аналізу Марксової концепції, слід зупинитися на рівнях, в яких може перебувати будь-яке знання. Вчення про них ми знаходимо в давній величній філософії, яка розглядає світ як переплетення трьох якостей матеріальної природи –це якості добра, жаги й невігластва. Для кращого розуміння їх можна представити в якості базових психологічних програм, під впливом яких може перебувати індивід. Програма невігластва означає, що індивід не володіє знаннями про матеріальний світ (про існування об'єктивних законів, за якими він функціонує) й живе хаотичним життям; програма жаги означає, що індивід прагне власними силами відкрити істину; програма добра означає, що індивід усвідомлює наявність об'єктивних істинних законів, прагне отримати знання про них й користуватися ними в повсякденному житті [5, с. 7]. Відповідно чим більша кількість людей, поведінка яких керована однією і тією самою програмою, в той бік і спрямований вектор суспільного розвитку [3, с. 2].

Єдність теорії і практики здатна забезпечити успіх революційного перетворення світу. Це –нова теорія суспільства, заснована на новому розумінні ролі і місця людини в процесі суспільного розвитку. Матеріалістичне розуміння історії, розуміння людини несумісні з гегелівською діалектикою. Якщо Гегель розробив діалектику для аналізу процесу мислення Світського духу, то Маркс вперше з позицій матеріалізму творчо переосмислив гегелівську діалектику і розробив матеріалістичне вчення про розвиток як діалектичний метод дослідження світу. Якщо для Гегеля процес мислення є самостійний суб'єкт, творець дійсного, ідея, то у Маркса ідеальне, ідея є лише моментом матеріального, що пересажене у людську голову і перетворене в ній. У філософії марксизму діють два принципи пізнання: принцип діалектики і принцип матеріалізму [1, с. 204].

Висновок:Карл Маркс у своїй концепції людини приділяв увагу діяльному началу. Філософія марксизму була орієнтована на експансію суспільства щодо природи, навколишнього світу. Це набуло свого втілення в тезі "Філософи лише по-різному пояснювали

світ, але справа полягає у тому, щоб змінити його", тобто не діалог, не спорідненість, а експансія до природи, яка мала своє продовження в експансії щодо людини.

Список використаних джерел:

1. Тарасов А. Спадщина Еріха Фромма для радикала кінця ХХ –початку ХХІ століття [Електронний ресурс] // Лекція з циклу "Громадська думка ХХ століття: практично цінне для політичного радикала наших днів", прочитаного у Вільному університеті ім. С. Курьохіна в 1996-1997 роках. –31 березень 1997. URL://<https://radical-xxi.narod.ru/from.htm>.

2. А. Новоженець // Філософський аналіз "Марксової концепції людини", Тернопіль 2019 р. С. 2.

3. М. І. Горлач Філософія, Харків, 2000 р. С. 202-204.

4. Марєєв С.,Марєєва Е. // Історія філософії (загальний курс). " Фрейдосарксизм" Е. Фрома. М. : Прес, 2005. 487 с.

5. Невідомий автор // " Проблема світу і людини в історії філософської думки", 2019, URL://<https://textbook.com.ua/filosofiya/1473453656/s-5>

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМУ ПРАВИЛ

Актуальність дослідження зумовлена, насамперед об'єктивними потребами підготовки управлінських кадрів. Сьогодні просто зразково виконувати свої службові обов'язки чи копіювати «передовий досвід», або «досвід передових країн» вже недостатньо. Потрібні талановиті люди, які творчо мислять, розуміють характер суспільних процесів, що відбуваються в країні та загалом у світі, зміст глобальних кризових явищ і «тектонічних» зрушень, які зачіпають самі основи існування сучасної цивілізації, і взагалі просто порядні, професійні та патріотично налаштовані кадри, спроможні адекватно сприймати дійсність і запропонувати нестандартні рішення. Виходячи з сказаного **метою дослідження** є філософський аналіз проблем державного управління Піднебесній.

Завдання дослідження: Простежити особливості виникнення та генези соціально-філософської думки Давнього Китаю; здійснити критичний аналіз впливу давньокитайських філософських засад на соціальне та державне управління.

Об'єкт дослідження: Вивчення специфіки то особливостей китайської традиції філософського осмислення проблем управління.

Предмет дослідження: Основні поняття, закономірності, принципи й методи управління, на основі яких функціонують і розвиваються соціальні системи будь-якого рівня на основі здобутків філософської традиції Давнього Китаю. У кінці III тисячоліття до нашої ери на території центральних рівнин Китаю починала зароджуватись прото держава, яка в той час представляла собою, по суті, племінний союз. Цей період прийнято називати епохою Шан-Інь. Після чергової міжусобиці в Китаї настала епоха династії Чжоу (XI-III ст. до н. е.) – один з найцікавіших періодів в історії країни, в цю епоху виникають конфуціанство, моїзм, легізм – етико-політичні концепції, про управління людиною, суспільством і державою. З давніх-давен китайська соціальна система була чітко поділена на рівні, кожному з яких пропонувалися свої найсуворіші норми поведінки, причому ці приписи часом стосувалися навіть дрібниць. Наприклад, було точно відомо, в якому одязі кому ходити, яку їжу їсти, які обряди здійснювати. Вища аристократія так і називалася – «ті, хто їсть м'ясу їжу», в той час як на столі простолюдинів м'ясо не з'являлося, не тому, що його не вистачало навсіх, – причина полягала в ритуальних приписах. Зауваженнями, характерним для стародавнього Китаю, імператор мав величезну духовну силу, або «де», яка дарована йому Небом і яку він міг передавати своїм підданам. Цю допомогу можна також називати священною силою, добротою, благодаттю. Уявлення про неї склалося ще в глибоку давнину, коли світ сприймався як місце зустрічі людей з духами і тому був просякнутий особливою «енергією». Саме благодать (де) вана стала пізніше одним з ключових моментів вчення Конфуція про державу і ролі в ньому правителя. Неподільна влада вимагала одночасно і особливої моральної чистоти, добродіяння, особистої духовної досконалості, до чого закликав Конфуцій [4].

Вчення Конфуція не містить розділів, спеціально присвячених устрою держави, як немає розділів про людину, або про суспільство. Конфуціанську модель доводиться реконструювати за окремих висловлювань. Основні погляди Конфуція викладені в книзі «Лунь юй» («Бесіди і судження»). Його розуміння державного устрою ще більш цінне тому, що він сам був на державній службі, яка була успішною. Але Конфуцій не бачить держави окремо від суспільства і окремо від людини. Всі його вчення в цій області взаємопов'язані. Деякі його висловлювання носять алегоричний характер і, тому, не можуть бути сприйняті однозначно. Це може спотворити суть вчення, як воно спотворювалося китайською бюрократією протягом багатьох століть [1]. Згідно з розробленою Конфуцієм схемою устрою управління державою і суспільством базувалося ян Лі («правила»), їм він надавав велике значення. Правила, постути,

встановлювали морально-етичні основи життя людини, суспільства і держави в цілому. Добродієність в трактуванні Конфуція – це великий комплекс етико-правових норм і принципів, до яких входять правила ритуалу (лі), любов до людей (жєнь), турбота про людей (мі), шанобливе ставлення до батьків (сяо), відданість правителю (чжун), боргу (і). Вся ця нормативна цілісність, що включає в себе всі основні форми соціально-політичного регулювання того часу, за винятком норм позитивного закону (фа), являє собою єдність моральних і правових явищ. Основна чеснота підданих полягає, згідно з Конфуцієм, у відданості правителю, вслухняності і шанобливості до всіх «старших». Політична етика Конфуція в цілому спрямована на досягнення внутрішнього миру між верхами і низами суспільства і стабілізації правління. Крім чисто моральних чинників він звертає увагу і на необхідність подолання процесів поляризації багатства і бідності серед населення, але поряд з цим вводить поняття «виправлення імен» – кожен повинен бути на своєму місці. «Коли багатства розподіляються рівномірно, – зазначав він, – то не буде бідності; коли в країні панує гармонія, то народ не буде малочисельний; коли панує мир (у відносинах між верхами і низами), то не буде небезпеки повалення (правителя)» [3, с. 679].

Відкидаючи бунт і боротьбу за владу, Конфуцій високо цінував благодіяння громадянського миру. Негативно ставився Конфуцій також і до зовнішніх воєн, до завоювальницьких походів китайських царств один проти одного або проти інших народів («варварів»). Невідкидаючи в принципі самі гегемоністичні претензії китайських правителів, Конфуцій радив їм: «людей, що живуть далеко і не підкоряються», необхідно «завоювати за допомогою освіченості і моралі». «Якби вдалося їх завоювати, – додавав він, – серед них запанував би мир».

Ці культурні та миротворчі мотиви надалі нерідко використовувалися китайськими правителями в якості морального прикриття своїх завоювальницьких акцій і підпорядкування своєї влади іншим народам [2, с. 274]. Жан (ввічливість) Конфуцій вважав важливим елементом в державному управлінні. Ввічливість, по суті, означала вірність ритуалам і на політичному рівні служила свого роду політичною культурою. Повага до старших і любов до ближнього в рівній мірі відносилися як до сім'ї, так і до держави в цілому, де правитель ставав главою «сімейства». Ідея полягала в тому, щоб ввести давньо-китайські традиції в рамки державного закону. Але закон той повинен був бути умовним, це пов'язано, перш за все, через відношення Конфуція до фа цзя (легістів), які виступали за насадження закону силою [7, с. 49].

У своєму вченні Конфуцій велике значення покладав на сімейні стосунки. «Якщо, – підкреслював він, – керувати народом за допомогою закону і підтримувати порядок за допомогою покарань, народ прагнучим ухилитися (від покарань) і не буде відчувати сорому. Якщо ж керувати народом за допомогою чесноти і підтримувати порядок за допомогою ритуалу, народ знатиме сором, і він виправиться» [5, с. 29]. Для того щоб створити правила, які б залишалися життєздатними протягом довгого часу, Конфуцій пропонував використовувати принцип «хе» (гармонія, боротьба протилежностей). «Правила треба створювати через досягнення єдності, через розбіжності» [6, с. 632]. Для Конфуція його вчення було дуже важливим особистим прикладом реалізації правил. Цзинь-цзи («абсолютно мудрий») за Конфуцієм носій правил, не повинен знаходитися на віддалі від державного правління, а повинен навпаки бути активним членом суспільства і державним мужем. Сама образці цзинь-

цзи заснована ідея державного правління за допомогою лі. Конфуцій вважав особисту незалежність, такою що виділяє особистість від загальної маси. «Якщо людина не має почуття власної гідності, не бореться за нього, не може його відстояти, якщо людина не поважає самого себе, то у нього немає надій стати цзинь-цзи, або недержавною особистістю» [8]. Отже, у своїх судженнях про державу він виділяв два соціальні прошарки: керуючі і керовані. Підкеруючим він розумів цзинь-цзи як «шляхетного чиновника». Але це не означає, що тільки аристократи могли бути такого роду чиновниками, але він також допускав і приплив «свіжої крові» з інших соціальних груп [9, с. 5].

Як зазначаву своїй праці «Філософські проблеми державного управління» В. М. Князев: «Спираючись на традиційні погляди, Конфуцій розвивав патріархально-патерналістську концепцію держави. Державу трактується як велика сім'я. Влада імператора

(«сина неба») уподібнюється владі батька, а відносини правлячих і підданих – сімейним відносинам, демолодші залежать від старших» [5, с. 28]. Існував принцип: «Хто знатний – той багатий». Незнатний не міг бути не тільки багатим, а й навіть заможним. Загалом, він хотів, щоб «орачі обробляли землю, а здатні керувати управляли», де жовта квітка проявляється принцип «виправлення імен». Така система управління здається несправедливою і навіть бездушною. Проте не варто оцінювати стародавній світ з точки зору сучасних уявлень про свободу, рівність можливостей та демократичні права.

Такої думки у своїх дослідженнях притримується вітчизняний сходознавець В. М. Князев. У свою чергу повністю поділяють таку думку знаного китаєзнавця [5, с. 34]. Факт залишається фактом: протягом багатьох століть саме така система соціального поділу з її жорсткими правилами підтримувала стабільність суспільстві збалансовані стосунки між владою і народом, і дозволяла Китаю залишатись Китаєм [10, с. 114].

Висновок: Китайська цивілізація унікальна не просто тривалою історією свого існування, вона є ровесницею стародавнього Єгипту і Межиріччя, які давно вже канули в Лету. Але, перш за все, тією вражаючою властивістю протягом усього часу нездатність зберігати правонаступництво розвинутої державності.

Список використаних джерел

1. Бабаян С. Історія дослідження педагогічних ідей Конфуція ХХ століття Китаї. Київ: Психолого-педагогічний проблемний сільської школи. Випуск 43, 2012.
2. Бокщанін А. А. Нарис історії державних інститутів китайської імперії / А. А. Бокщанін // Структура управління і влади. М. : Наука: Видав-во схід. лит., 1993. 273 – 275 с.
3. Васильєв Л. С. Стародавній Китай : В 3 т. / Л. С. Васильєв; Ін-т сходознавства РАН. Т. 3: Період Чжаньго (V–III до н. е.). – М. : Схід. літ., 2006. 679 с.
4. Кіктенко В. О. Нарис історії українського китаєзнавства. Київ: Вісник Інституту сходознавства ім. А. Кримського НАН України, 2002. 11–12 с.
5. Князев В. М., Бакаєв Ю. В., Василевська Т. Е. Філософські проблеми державного управління: навч. – метод. посіб. / за заг. ред. В. М. Князева. К. : НАДУ, 2012. – 20–49 с.
6. Малявін В. В. Китайська цивілізація / В. В. Малявін. М. : Астрель, 2000. 632 с.
7. Мельниченко А. А. Теоретичні засади сучасної філософії управління. Київ: Вісник НТУУ «КПІ», 2015 р. 47–59 с.
8. Нересянца В. С. Історія правових та політичних вчень. – М., 1999 р.
9. Нікітін В. В., Александрович О. О. Організація державного контролю в Китаї: традиції та сучасний досвід державного управління. Харків, ХНЕУ ім. С. Кузнеця: Основа, 2015. 2–5 с.
10. Шумка М. Л. Історико-філософський аспект проблеми власності та управління / Михайлина Леонівна Шумка // Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 7 Тернопіль, 2001. С. 112–116.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження полягає у розкритті історичних та філософських особливостей формування та розвитку духовного життя, що безпосередньо впливає на державотворчий процес в Україні; розкритті важливості створення української церкви, здатної впливати на політичний та суспільний настрій в сучасних реаліях.

Мета дослідження: формування унікальної моделі взаємної роботи держави та представників духовенства різних рівнів, що дозволить вдосконалити відносини між ними.

Об'єктом дослідження є церква та Україна як самостійна незалежна держава.

Предметом дослідження виступають механізми взаємної роботи держави та церкви на різних щаблях історії філософії.

Завдання дослідження: провести аналіз теорії релігії, держави та взаємодії у призмі історії філософії на тих чи інших рівнях. Завдяки методологічному аналізу необхідно проаналізувати механізми розвитку держави та церкви, роль державотворчих та релігійних процесів у формуванні свідомого суспільства. Одним із завдань, які поставив князь Володимир Великий, приймаючи християнство, було створення релігійної системи у державі з набором певних засад, в тому числі духовно-моральні норми, монотеїзм та політична консолідація суспільства. Завданням церкви було формування цементуючого впливу на об'єднання руських земель, освячення патріотичних почуттів. Прийняття християнства мало на меті зміцнити внутрішню церкву шляхом уконституювання Київської митрополії, що, у свою чергу, піднімало авторитет держави на міжнародній арені. В ХХІ ст. Церква та релігійні організації все частіше заявляють про себе як про діяльних учасників суспільних процесів. Релігійний фактор посідає важливе місце в суспільно-політичному й духовно-культурному житті. Українське законодавство закріплює принцип відокремлення церкви від держави. Це означає, що держава не повинна втручатись у внутрішні справи духовенства. Тим не менш, у новітній історії України можна відмітити традиційне збільшення впливу релігійних інституцій на ведення суспільних відносин, а також на політичні події. Це можна пояснити тим, що церква традиційно мала великий вплив на слов'янські народи, що сформувало своєрідний, унікальний та неповторний менталітет. Основною її частиною була релігійна духовність. Варто зазначити, що ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність [2, с. 1].

Церква і релігійні організації в Україні визнаються відокремленими від держави, а школа – від церкви. Церква, перш за все, розглядається з точки зору соціального явища, в тому числі варто відмітити феноменальну відокремленість від ряду інших суспільних одиниць [1, с. 14].

Ми вважаємо, що церква у сучасних реаліях формує всі риси інституту громадянського суспільства. Варто зазначити, що будь-яке церковне утворення має такі риси: його виникнення обумовлюється необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини; формування Церкви або релігійної громади відображає виникнення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав останніх; церковна діяльність охоплює відокремлену сферу релігійних відносин; реалізація цих відносин пов'язана із використанням індивідами свого права мати та сповідувати свою релігію; церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування церкви відбувається на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [1, с. 14].

Такий підхід до природи церкви майже не здобув концептуального осмислення в юридичній науці, хоча був позитивно сприйнятий фахівцями-політологами [3, с. 18].

З точки зору сучасної політики, варто зазначити об'єднання релігійних течій та церковних конфесій. Тому всім церквам потрібно взаємно працювати в інтересах народу України. За словами Патріарха Філарета, Отримання Томосу має велике значення, перш за все, для Української Православної Церкви, оскільки протягом тисячі років церква і Київська Русь намагались отримати повну незалежність. І лише зараз Українська Церква отримала автокефалію. Для церкви це дає те, що вона буде своє життя, свою діяльність будувати на наших українських звичаях, на нашій традиції, буде звершувати богослужіння українською мовою, зрозумілою мовою. А це має велике значення. Тому що коли людина приходить у храм, чує читання чи то Святого письма, чи псалмів, не розуміючи їх, вона не зможе повноцінно молитись.

Висновки. Підбиваючи підсумки, варто зазначити вплив активної громадської позиції релігійної еліти на розвиток українського суспільства, його поглядів. Духовна інтелігенція хоч і періодично виходила за грань релігійного життя, це призвело до розвитку релігійного життя, що на пряму відбилось і на економічному, культурному та політичному житті. Неприпустимо ігнорувати величезний інтегративний потенціал духовної та соціальної енергії, яким виступає релігійний чинник українського суспільства. Осмисливши витоки й історію своєї духовної культури та державотворчої традиції, можна повною мірою зрозуміти сьогодення і уявити найбільш сприйнятливі шляхи побудови свого майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Філософія релігії ст. 14
2. Конституція України –ст. 35 Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання ст. 1
3. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р. Ст. 18

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність теми дослідження: бачення в особистості не лише єдиного та загального, а й унікального. Поглиблене розуміння сутності особистості, розгляд її як соціальної та індивідуальної особи.

Мета дослідження: охарактеризувати поняття людської унікальності, з'ясувати яке значення воно має у соціальному пізнанні, у осягненні соціальних явищ, подій, у механізмі функціонування та розвитку суспільства, ефективного управління ним.

Об'єкт дослідження: людська особистість.

Предмет дослідження: проблема унікальності людської особистості в ціннісній парадигмі соціуму.

Завдання дослідження: унікальність, особистість, соціум, цінності, індивід, індивідуальність, суспільство. Сама природа пильно береже в людині не тільки його родову сутність, а й унікальне, особливе в ньому, яке зберігається в його генофонді. Всі клітини організму містять у собі генетично контрольовані специфічні молекули, що роблять даного індивіда біологічно неповторним: дитина з'являється на світ вже з даром унікальності [1, с. 81]. Що ж є особистісною унікальністю? Особистість включає загальні риси, властиві їй як представнику людського роду; їй властиві та особливі ознаки як представнику певного суспільства з його специфічними соціально-політичними, національними, історичними традиціями, формами культури. Але водночас в особистості є щось унікальне, що пов'язано, по-перше, з її спадковими особливостями і, по-друге, з неповторними умовами мікросередовища, в яких вона «вирощується». Індивідуальність є не певна сума цих аспектів, а їхня органічна єдність, такий сплав, який насправді нерозкладний на складові: особистість не може за своєю сваволею відірвати від себе щось одне і замінити його на інше, вона завжди обтяжена багажем своєї біографії. Індивідуальність – це неподільність, єдність, цілісність, нескінченність; з голови до ніг, від першого до останнього атома, наскрізь, всюди Я – індивідуальна істота. Індивідуальність не є, звичайно, абсолютом, вона не має повної і остаточної завершеності, що є умовою її постійного руху, зміни, розвитку, але в той же час індивідуальність – це найстійкіший інваріант особистісної структури людини, що змінюється і одночасно незмінний протягом усього життя людини, що ховається під безліччю оболонок найніжніша, найсакраментальніша його частина – душа [2, с. 63].

У філософії проблема взаємовідносини унікальності індивіда та суспільства найчастіше вирішувалася песимістично: суспільство не здатне налагодити повноцінний контакт із особистісною унікальністю. Щоб зрозуміти, яка ж значимість унікальних особливостей особистості в ціннісній парадигмі соціуму, відповімо на запитання: яким було б суспільство, якби трапилося так, що через якісь причини всі люди в ньому опинилися б на одну особу, зі штампованими мізками, думками, почуттями, здібностями? Уявимо собі подумки, що це люди цього суспільства виявилися якимось штучним чином перемішаними в однорідну масу тілесного і духовного, з якого рука всесильного експериментатора, розділивши цю масу рівно навпіл жіночу і чоловічу частини, зробила всіх однотипними й у всьому рівними одне одному. Чи могла б ця подвійна однаковість утворити нормальне суспільство? [3, с. 163].

Різноманітність індивідуальностей – істотна умова та форма прояву успішного розвитку суспільства. Індивідуальна неповторність та оригінальність особистості – це не просто найбільша суспільна цінність, а нагальна потреба розвитку здорового, розумно організованого суспільства [6, с. 197]. Знання людей, спрямоване як на сутнісне розуміння, скажімо, основних типів особистостей, а й у незліченні форми своєрідності окремих індивідуумів (навіть зі своїми примхами), дуже важливо. Як говорив Г. Гегель, для життя таке знання безсумнівно корисне і потрібне, особливо при поганих політичних обставинах, коли панують не право і моральність, але впертість, забаганка і свавілля індивідуумів, в обстановці інтриг, коли

характери людей у своїх проявах спираються не на суть справ, а тримаються лише на хитрому використанні своєрідних особливостей інших людей і таким шляхом хочуть досягти своїх корисливих цілей[4, с. 256].

В особистості важливо бачити не лише єдине та загальне, а й унікальне. Поглиблене розуміння сутності особистості передбачає розгляд її як соціального, а й як індивідуально-самобутньої особи. Говорячи про загадкову людську особистість, її непроникність для розкриття всієї повноти її сутності, ми не повинні впадати в крайність антропологічного агностицизму[5, с. 99].

Адже ми поки що розглянули проблему людини, особистість загалом. А таємниця особистості не обмежується тим, що нами сказано. Ця таємниця перебуває у глибинах духовного світу особистості, у її душі, психіці, свідомості. **Висновок.** Отже, поняття людської унікальності має важливе значення у соціальному пізнанні, у осягненні соціальних явищ, подій, у з'ясуванні механізму функціонування та розвитку суспільства, ефективного управління ним.

Список використаних джерел:

1. Візгін В. П. Серіальність та унікальність буття. 2019. № 2. С. 152.
2. Слацков А. Б. Відношення, зв'язок та відокремленість: філософські категорії в сучасному дискурсі // Філософія та суспільство. 2019. № 2. С. 64-82.
3. Левінас Еге. Час та інший. Гуманізм іншої людини. СПб.,1998. С. 265.
4. П'ятигорський А. М. Безперервна розмова. СПб.,2018. С. 432.
5. Сагатовський В. М. Соціальна синергетика та концепція до визначення буття // Філософські науки. 2017. № 6. С. 83-104.
6. Хабермас Ю. Поняття індивідуальності // Про людське в людині. М.,2019. С. 195-206.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність теми дослідження. Наш світ досить швидко розвивається, він вимагає зміни парадигми мислення, оскільки конкурентоспроможність визначається у сфері науки та освіти. Питання філософії успіху менеджера є досить актуальним на сьогодні, тому що з основних компонентів є досягнення успіху в професійній діяльності.

Мета дослідження – дослідити, як менеджер повинен справлятися із своєю роботою. Дізнатись, як відбувається його кар'єрний зріст, комунікабельність менеджерів.

Предмет дослідження: філософія та теорія успіху менеджера.

Завдання дослідження: визначити основні переваги, поразки менеджера в суспільстві та в його роботі. Філософія – одна з найдавніших сфер духовного життя суспільства та з одного боку, є наукова дисципліна, оскільки до неї можна застосувати характерні наукові ознаки. Діяльність людини в суспільстві обумовлена певними філософськими засадами. Це чітко прослідковується у таких сферах буття, як управління соціальними процесами підприємницькою діяльністю та у структурі бізнесу. Менеджери у своїх діях, як правило, опираються на певні філософські засади. Успішною діяльністю суб'єкта економічної сфери є та діяльність, яка усвідомлена менеджером з філософських позицій. Філософія в загальному плані вивчає відношення «людина-світ», тоді як предметом філософії менеджменту і бізнесу є вивчення методологічних та світоглядних засад, організаційних процесів суспільства та творчих, філософських підходів у вирішенні конкретних проблем управління [1, с. 5].

Починаючи з ХХ ст. проблема «керівник-підлеглий» із сфери теоретичного вирішення поступово перейшла в систему теорій середнього рівня. На сьогодні загальні теоретичні положення, частково впливаючи на теорії середнього рівня та в реальному житті все більше проектується на рівні емпірії. Система «менеджер – оточення» співвідноситься з системою «суспільні відносини», яке одиничне до загального. Чим швидше йде розвиток суспільних відносин, тим швидше менеджер може реалізувати свої знання, а звідси – свої можливості. Сьогодні і керівник, і його підлегли діють розкуто, вільно, з почуттям власної гідності. Звичайно, є певні обмеження і в їх діях.

Якщо в умовах тоталітарної системи і керівник, і його підлегли пов'язані політичними, ідеологічними, і економічними актами, то в умовах ринкових відносин економічна залежність, при відсутності політичної і ідеологічної, частково зберігає свою силу. Менеджмент – це одна із популярних галузей зайнятості зараз. Щодня дізнаєшся щось нове, щось вивчаєш. Менеджмент змушує відкрити у собі нові таланти, уміння, навички. Філософія успіху менеджера, полягає у поєднанні філософії розвитку, філософії успіху людини, філософії буття і діяльності людини. Якщо поставити перед собою ціль, якщо постійно розвиватись вміло використовувати усе що відбувається у житті, перетворювати час на різного роду користь, тоді можна вивести універсальну теорію успіху. Менеджмент виник на основі філософії управління, саме із зародження філософської думки. Вся діяльність менеджера спирається на таку філософську парадигму, яка найбільше відповідає його вихованню, роль занять, оточенню, менталітету. Разом з тим, кожна епоха висувала певний тим мислення, який, співіснуючи з іншими, був все-таки домінуючим [3, с. 500].

На сьогодні підприємницька і менеджерська діяльність вивчається раціоналізмом, інтуїтивізмом, прагматизмом. В умовах сьогодення філософські основи менеджменту формують і саму філософію підприємництва, яка в сучасній економічній науці вивчається як: а) уява про зміст підприємницької діяльності; б) ставлення менеджерів до учасників підприємницької діяльності та зокрема, їх готовність нести відповідальність за працівників даного підприємства і тих, хто вклав свої кошти в нього; в) ставлення менеджерів до оточуючого середовища та зокрема, їх готовність нести відповідальність стосовно їх партнерів по ринку та суспільства; г) ставлення менеджерів до соціально – технологічних змін

ізокрема, до швидкого сприйняття технічних і соціальних новацій; д) ставлення менеджерів до підприємницького розвитку та їх готовність чи неготовність до нього [2, с. 82-83].

Філософія підприємництва є поясненням існування і діяльності підприємства, вона дає картину його управління і уявлення про те, чим це підприємство є і яке його місце та роль в системі виробництва. Сьогодні серед науковців в галузі економічного знання все більше і більше зростає переконаність в тому, що без чітко виражених філософських основ підприємницька діяльність неможлива. Як вважають американські вчені К. Р. Макконелл і С. Л. Брю, людина, яка намагається здійснювати економічну діяльність, спираючись на буденну свідомість, неодмінно натикається на перешкоди, які намагається подолати, знову ж таки спираючись на буденні уявлення про економічні процеси. Для менеджера, бізнесмена широкого плану необхідне теоретичне осмислення економічних процесів. **Висновок.** Чим швидше йде розвиток суспільних відносин, тим швидше менеджер може реалізувати свої знання – і свої можливості. Менеджмент – досить цікава професія на сьогодні, вона потребує чітких підрахунків та стратегій.

Список використаних джерел:

1. Рассел Б. Історія західної філософії. К.; Основи, 1995. 689 с.
2. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоур Ф. Основи менеджера. М., 1992. 704 с.
3. Щекин Г. В. Практична філософія менеджера. К., 1994. 396 с.

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми дослідження: вплив людей на навколишнє середовище спричинив появу економіки – суспільної науки, що вивчає господарство в цілому. Економіка впливає на розвиток всього суспільства, тому дуже важливою є тема взаємодії між ними. Без людини економіки бути не може, вона виникла разом з людиною і розвивається для неї. Тому ця тема залишається актуальною і потребує постійного накопичення нових знань і збору нової інформації.

Мета дослідження: дослідити, як людина впливає на економіку, а також – як умови ринкових відносин позначаються на людині.

Об'єкт дослідження: людина як частина ринкових відносин.

Предмет дослідження: ринкові відносини, що забезпечують економічний зв'язок між людьми і між людиною та суспільством.

Завдання дослідження: проаналізувати взаємовідносини людини і економіки. Саме в ринкових відносинах і різних формах власності створюються необхідні умови для самореалізації людини. Прихильники демократії вважають, що суспільство повинно служити людям в благо. Але це благо різні люди розуміють по-різному. Для деякого важливі матеріальні умови життя, гроші, житло, кар'єра, для інших сім'я є найвищим благом, треті зводять благо до створення умов для духовного розвитку людини. Всі ці цілі дуже важливі. Проте без створення умов для самореалізації та свободи в різних сферах людської діяльності, які забезпечуються ринковими відносинами, неможливо досягнути будь-яких цілей, у тому числі зазначених вище [6, с. 498-517]. Людина протягом життя вступає в різні економічні відносини. На отриманні доходи вона може придбати необхідні товари чи послуги, задовольнити матеріальні чи духовні проблеми, може реалізовувати право володіння (можливість мати у себе те чи інше майно), користування (можливість вилучати корисні властивості майна), розпоряджання (можливість змінювати призначення або приналежність майна). Найважливіша економічна роль людини – це участь в процесі праці. Об'єктивними характеристиками трудової діяльності людини є продуктивність, ефективність і місце в системі суспільного розподілу праці [2, с. 51-55]. Оцінка економічної ролі людини визначається ступенем відповідності найважливішим вимогам щодо неї: професіоналізму, кваліфікації, трудової, технологічної та договірної дисципліни, а також старанності й ініціативності. Підприємницька діяльність в сучасних умовах стає однією з важливих форм участі людини в економічних відносинах. Підприємництвом вважається здійснювана за власною ініціативою, на свій ризик і відповідальність, спрямована на отримання прибутку діяльність людей. Людина є учасником відносин розподілу і споживання. Відомі різні форми розподілу виробленого в суспільстві продукту: заробітна плата, банківський відсоток, земельна рента, дивіденд по куплених акціях та ін. Нерівність доходів залежить від становища людини у відносинах власності, рівня її освіти, кваліфікації, професійної підготовки та інших факторів. Неминучий в умовах ринкової економіки розрив в рівнях доходів окремих людей і груп населення повинен компенсуватись державою (соціальні програми, посібники) [3, с. 74]. В умовах ринкових відносин людина виступає як власник певних матеріальних і інтелектуальних об'єктів, особистої робочої сили. Людина може бути підприємцем, розпоряджатися одержаним прибутком на свій розсуд, а може успішно керувати чужою власністю, бути керівником, менеджером або ефективним найманим працівником. Саме вступивши на шлях ринкового розвитку, держава забезпечує своїм громадянам множинні можливості проявити свої здібності. Виділяють такі причини нерівності доходів: відмінність в здібностях та освітньому рівні, кількості власності у володінні, місці на ринку і, звичайно ж, в удачі та везінні. Нерівність у доходах існує в будь-якій економічній системі, але лише при перевищенні певної межі воно призводить до соціальних вибухів. Ось чому ми спостерігаємо такі явища як страйки. І ця нерівність веде до різних можливостей в споживанні благ [1, с. 3-

6]. Проте не потрібно викорінювати таку нерівність взагалі, адже рівність доходів підриває інтерес, стимули до трудової діяльності, негативно відбивається на розвитку економіки в цілому. Повинні бути лише виконані вимоги соціальної справедливості, в рамках яких пільгові соціальні блага видаються лише тим, хто їх реально потребує, великі податки сплачуються з великих доходів, а ряд соціальних благ робиться загальнодоступним, безкоштовним. Важливим виявляється активне залучення працівника в справи підприємства, на якому він працює, його особиста зацікавленість в підвищенні якості праці. Приватизація власності сама по собі не забезпечує ефективне включення людини в ринкові відносини. Залучення працівника до управління підприємством сприяє цьому процесу, знижує відчуження людини від засобів і результатів праці. У цьому значну роль відіграє підвищення кваліфікації працівників, про що повинен дбати в першу чергу роботодавець [4, с. 122-135].

Істотним фактором появи впевненості в завтрашньому дні багатьох громадян пов'язане з так званим ефектом багатства, коли людина має можливість отримувати дохід з кількох джерел. Наприклад, можливість приміщення вільних грошових коштів в надійні банки з метою отримання додаткового доходу або гра на біржі робить поведінку людини в ринкових умовах планованою, передбачуваною, стабільною. Ринкові відносини дозволяють найбільш повно задовольняти потреби людини, урізноманітнити споживання. Відсутність даних відносин відповідає низькому ступеню розвитку суспільства, примітивним потребам первісної людини. Ліквідація ж або обмеження їх веде, як показала практика, до обмеження волі виробництва і споживання, втручання в цей процес державних бюрократичних структур, розростання подібних структур до рівня паразита, що пожирає значну частину своєї продукції, уповільнює прогрес соціуму, веде до його кризи, відкидає назад. Ринкові відносини забезпечують економічну свободу індивіду і суспільству, дозволяють здійснювати обмін результатами найрізноманітнішої праці в найрізноманітніше, зручне для виробника і споживача, час. Вони дозволяють здійснювати обмін результатами різних видів праці (фізичної і розумової, праці відповідно до її кількості і якості) і встановлюють за ці результати справедливу винагороду. Але це – в ідеальному випадку. Насправді ж відбуваються значні коливання в оплаті навіть однакових видів праці відповідно до кількості того чи іншого продукту, що викидається на ринок, і коливаннями попиту населення на нього. А це, в свою чергу, залежить від купівельної спроможності населення і характеру забезпечення його іншими предметами споживання або послугами [5, с. 90-99].

Чи достатньо тільки таких відносин для блага кожної людини? Ні, недостатньо. Для створення кращих умов для розвитку і прогресу соціуму потрібен ще й ряд інших передумов. Це і демократизм управління державою і суспільством, і доступна система освіти, і гідні матеріальні умови життя для більшості громадян, і ряд інших. Реалізація всіх цих передумов є непростим завданням. Найбільш послідовно вона здійснюється в розвинених країнах. Це і зрозуміло: вони мають значний економічний потенціал, розвинені соціальну та культурну сфери, демократичні системи управління суспільством. **Висновки:** Людина – головний творчий об'єкт ринкової економіки, який володіє свободою вибору і приймає економічно раціональні та оптимальні рішення з урахуванням усіх наявних можливостей і умов, відповідно до своїх особистих інтересів. Економіка – основа життя людини. Вони є взаємозалежними. І саме поєднання різних форм власності забезпечує найбільший економічний і соціальний прогрес суспільства.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва Л. В. Принцип полікультурності як основа цивілізаційного розвитку сучасного суспільства / Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Науково-практичний журнал «Актуальні потреби філософії та соціології». 2018. №. 22. С. 3-6
2. Базалук О. Формування образу людини майбутнього як стратегічна мета філософії освіти / О. Базалук // Освіта і управління. 2010. Т. 13. №2/3. С. 51-55
3. Олексенко Р. І. Філософський погляд на проблеми становлення ринкових відносин в Україні / Р. І. Олексенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. Т. 20, вип. 22(4). С. 72-77
4. Планування і прогнозування в умовах ринку / За ред. д. філософ. н., проф. Воронкової В. Г. Київ: Професіонал, 2006. 608 с.

5. Скринник З. Громадянське суспільство як соціальний вимір функціонування ринкових механізмів / З. Скринник // Вісник Львів, нац. ун-ту імені Івана Франка. Філософські науки. 2007. Вип. 10. С. 90-99.

6. Філософія: навч. посіб. кн. 1 / М. Л. Шумка, Т. В. Гончарук, Л. П. Мокряк, О. М. Рудакевич. Тернопіль: Підручники й посібники, 2009. 714 с.

РИТМО-ЧАСОВІ ПРОЯВИ БУДЕННО-МУЗИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ

Актуальність теми дослідження. Проблема людської буденності набуває особливої гостроти в умовах зростання відчуження індивіда від власної антропогенної сутності.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні феномена буденно-музичної свідомості як самостійної сфери буття естетичного й передбачає розв'язання таких завдань дослідження: проаналізувати проблему людської буденності у філософсько-естетичній літературі ХХ століття.

Об'єкт дослідження – музична свідомість як естетичний феномен.

Предмет дослідження – буденно-музична свідомість як самостійна сфера буття (інобуття) естетичного. Надмірний розвиток інформаційно-комунікативних мереж сучасного соціуму примушує індивіда у бутті його повсякденності постійно і хаотично взаємодіяти з різноманітними джерелами інформації. Зрозуміло, що особистість, занурена в інформаційний простір як у своєрідний хаосмос, не встигає критично засвоювати отримувану інформацію, з огляду на що, процедура її сприйняття перетворюється на чисто фонову, тобто нерелевантну. Більше того, постійне перебування свідомості сучасної людини „на фоні” перевершує процес взаємодії з інформаційними джерелами в неусвідомлену потребу. Слід зазначити, що в зростаючій щільності інформаційного середовища провідне місце займає музика. І це не випадковість. Специфіка музики – її предмет та мовні засоби – сприяє тому, що музичні впливи в інформаційному полі сучасного соціуму проявляються з усе більшою насиченістю. З одного боку, музика, з усіх видів художнього впливу, найбільш звернена до чуттєвості й не обов'язково потребує рефлексії, що визначає її „повсюдність” і „зверхпроникність” у різноманітні сфери життєдіяльності людини. З другого – метро-ритмічна природа музики справляє конструктивний вплив на людську свідомість і, таким чином, сприяє подоланню хаотичних інформаційних процесів сучасності, утримуючи індивіда в рамках особистісного поля. Тому людська свідомість прагне до музичного мистецтва і свідомо, і навіть тоді, коли сприймає його несвідомо, тобто у якості музичного фону. З огляду на це розгляд і виявлення ритмо-часової специфіки буденно- музичної свідомості – це не просто завдання, яке має теоретичну самоцінність, воно продиктовано необхідністю адаптації сучасного соціуму до власних комунікативних проявів, що й підтверджує актуальність теми даної статті. Метою даної статті є виявлення ритмо-часових особливостей буденно- музичної свідомості і визначення їх як фактора адаптації особистості до умов сучасного соціуму. Інтерес до темпоральної проблематики, тобто інтерпретації часу як психологічного феномену, зростає на межі ХІХ –ХХ. Ритмо-інтонаційна природа музики має в своїй основі фундаментальні рівні, які виходять за межі суто музичної специфіки й сягають генезисних структур особистості, глибин становлення власне психіки як продукту еволюційного відбору. Первинні звукові інтонації-сигнали та інтонаційні жести, що склалися в архетипічних шарах людської чуттєвості, були засобом чуттєвого сприйняття навколишнього світу. Але чуттєве сприйняття не є спонтанним, хаотичним і аморфним, воно ґрунтується на ритмічній диференціації оточуючого середовища, тобто розмірності й періодичності подій, що відбуваються. Саме ритмічна диференціація навколишнього середовища виступає основою його чуттєвого сприйняття, завдяки чому останнє теж є диференційованим, тобто осмисленим. Тому в архетипічних інтонаціях закріплюються певні протосмисли, які мають комунікативну природу й протягом історичного розвитку розгортаються в різноманітних видах діяльності, в тому числі і музичній. Звідси і ритмо-інтонаційні спільності, які обумовляють можливість буття і функціонування музики в соціокультурних контекстах культури, ґрунтуються на прамузичному генезисі, що склався у родових структурах особистості. Так, В. Суханцева відзначає: ”Історія часу в музиці поринає у товщі „прамузичного” становлення чуттєвості, в якій схоплювалися та закріплювалися первинні звукові спільності, інтонації-архетипи, своєрідні звукові знаки, що мали комунікативно-

емоційну всебічність і назавжди закріпилися у генотипі художньо-естетичного сприйняття. В феноменах музичної культури постійно просвічує її природне „тіло”; час же музичної культури розгортається як відкрита соціальна програма, де в кожному мить музично-теперешнього необхідно спливає його генезис”[1, с. 12].

В. Суханцева також підкреслює, що типові ритмо-інтонаційні комплекси „згортають еволюційно-спадковий код людини, який має в генезисі моторно-рухливі та емоційно-комунікативні стереотипи” [3, с. 30]. Звідси, ритмо-інтонаційний комплекс у своїх глибинах є родовий знак, який, функціонуючи в реальному контексті конкретної культури, стає якісно більш високим утворенням – „знаком” культури. Але архаїчні шари людської чуттєвості, втілені в типових ритмо-інтонаціях, не зникають. Вони виступають тим нерозкладним, чуттєво-смысловим ядром, яке перетворюється на фундаментальні основи, що тримають на собі будь-яку процедуру музичного сприйняття, в тому числі й процедуру буденно-музичного сприйняття. Буденно-музична свідомість, яка має хаотичний і нерелективний характер, орієнтується в масивах музичної культури на рівні підсвідомого. І ця орієнтація здійснюється за допомогою типових ритмо-інтонаційних комплексів, де концентрується позавербальний характер музики, який є не відсутністю смислу, а „перевищенням” смислових конструкцій вербальної мови та мовлення. Можливістю цього „перевищення” виступає ритмічне начало ритмо-інтонаційного комплексу. Ритм – явище універсальне. Він є принципом буття всього сутнього – від людини до законів Всесвіту. Ритм атрибутивно властивий як природному й соціальному світу, так і людському буттю й людській свідомості. Звідси ритм має фундаментальні характеристики й онтологічну глибину. Він є начало, що формує роз- і співрозмірність буття. Він перетворює часовість на темпоральність, тобто абстрактний плин часу на психологічний феномен, коли час сприймається як насичений подіями й переживається як актуальна даність. Таким чином, ритм є можливістю антроповідповідного конструювання часу; він допомагає втримати й виразити плин часу в межах психологічного простору. Виступаючи атрибутом внутрішнього виміру психіки, ритм формує чуттєвість й естетизує її. Можна сказати, згідно термінології М. Гайдеггера, що ритм є, можливо, найбільш фундаментальним екзистенціалом, тобто тим антропним аргіогі, яке несе на собі власне буття, атрибутивною характеристикою якого є час. Ритмічна потреба ініціює й буденно-музичну свідомість і спонукає її до постійного знаходження ритмізованого музичного середовища.

Висновки: З огляду на це, проблема буденно-музичної свідомості є тим дослідницьким простором, який ще далеко не вичерпаний. Вона може досліджуватися як феномен соціокультурний, психологічний, антропологічний, естетичний, музикознавчий тощо.

Список використаних джерел:

1. Суханцева В. К. Категория времени в музыкальной культуре: генезис, сущность, процесс функционирования: Автореф. дис. д-ра филос. наук: 09. 00. 08. –К.,1991.
2. Суханцева В. К. Категория времени в музыкальной культуре. –К. : Лыбидь, 1990.
3. Суханцева В. К. Музыка как мир человека. К. : Факт, 2000. Бонфельд М. Ш.

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Тема є актуальною на даний момент у нашій державі, оскільки для нашої сучасної економіки в країні є дуже критичним і необхідним знаходження шляхів розвитку сучасної економіки. Тому, пошуки альтернатив є в пріоритеті для вирішення цієї проблеми.

Мета дослідження: дослідити протестантську етику як одну із видів професійної діяльності та її економічний вплив.

Об'єкт дослідження: в житті існують певні правила етикету, як в суспільному житті, релігійному житті так і в економіці, тому кожен із нас є учасником економічного процесу.

Предмет дослідження: протестантська етика.

Завдання дослідження: довести, що етикет може існувати, як самостійна дисципліна. Протестантська етика бере свій початок від загальної етики християнства. Представники цього напрямку були не задоволені тим, як Рим трактує Біблію. Найбільший спротив викликали продажі індульгенцій, тобто прощення наперед[3]. Роблячи висновки з цього, ми можемо зрозуміти, протестанці боролися за виконання церкви її основних обов'язків, які ми можемо знайти в Біблії. У ній ми можемо знайти відповіді на всі запитання, які нас турбують. У Вебера дуже важливим фактором був роль релігійних, який впливає на повсякденні справи, у тому числі на прагнення до збагачення та власності. Вебер описує звичні проблеми з якими мають справи підприємці з працівниками в докапіталістичну добу: сільськогосподарські підприємці намагаються підвищити продуктивність праці шляхом підвищення заробітної платні, сподіваючись, що таким чином змусять працівників більше цінувати свій час та працювати більше[5]. Проаналізувавши статистику, яку отримали від цього методу побачили, що це призводило до зниження інтенсивності серед працівників. Вебер стверджує, що цей дух не обмежується західною культурою, якщо розглядати його як вияв індивідуального ставлення, проте такі особистості – яких він називає. Також, якщо ми розглядаємо протестантську етику як вид професійної діяльності, то не потрібно забувати, що кожному роду людської діяльності відповідають різні види професійної етики. А це вже призело до появи якихось моральних цінностей, стандартів на роботі. Виникнення капіталізму в Європі в XVI столітті було тісно пов'язане з протестантською Реформацією. Можна сказати, що протестантизм зробив можливим формування етики бізнесу, моральних стандартів ефективної економічної діяльності. Адже середньовічна католицька ідеологія морально засуджувала «роблення грошей», Фома Аквінський вважав, що більшість форм торгівлі, що здійснюється з метою отримання прибутку, є аморальними[4]. Вебер переконаний, що капіталізм як система раціонального господарювання і «дух капіталізму» як певна психологічна готовність до саме такого господарювання – це не ідентичні речі. У певному розумінні можна вважати, що там мав місце «свого роду» капіталізм, однак там не було саме того, що звать «духом капіталізму». Натомість, як переконаний Вебер, у Новій Англії такий «дух» наявний уже в середині XVII ст [2]. задовго до «капіталістичного розвитку» цього краю. Таким чином, резюмує Вебер, причинний зв'язок тут зворотний тому, який можна було б прогнозувати з позицій історичного матеріалізму. Там, де відсутні суб'єктивні, психологічні чинники у вигляді певних нахилів, звичок, настроїв людей, розвиток капіталістичної економіки наштовхується на невидимі, однак досить відчутні перешкоди. Причому парадокс полягає в тому, що найбільш продуктивними стосовно капіталізації суспільства виступають чинники, пов'язані з впливом протестантської етики, котра на відміну від аналогічних норм католицизму чи православ'я вимагає «вищою мірою обтяжливої і жорсткої регламентації усієї поведінки, що проникає в усі сфери приватного і публічного життя»[5]. Взаємозв'язок між матеріальним базисом, формами соціальної і політичної організації і духовним життям він називає «неймовірно складним»[1]. Через це соціолог виступав і проти спроб тлумачити результати його дослідження на користь ідеалістичного розуміння історії. Вже одне те, що ряд важливих форм капіталістичного підприємництва значно старші, аніж Реформація, доводить

повну безпідставність такої точки зору. Основоположник сучасної соціології Макс Вебер (1864-1920) у своїй роботі «Протестантська етика і дух капіталізму» показав, що перші капіталістичні підприємства і сам дух підприємництва виникли в протестантському середовищі. Дотримуючись фахових вимог соціології, мислитель прагнув не до розбудови універсальних соціально-філософських конструкцій, а до обґрунтування за допомогою емпіричних засобів наявності типологічної та генетичної спорідненості між окремими групами фактів соціального життя.

Висновок: зрозуміло одне, що протестанська і взагалі будь-яка етика є дуже важлива у професійному аспекті. Адже це виховує і закладає у нас певні цінності, моралі, які допоможуть нам стати хорошим працівником.

Список використаних джерел:

1. Альберто Тоскано. Переосмислюючи Маркса і релігію // Спільне. –2014. –№ 8: Релігія: між експлуатацією і емансипацією. URL:<https://commons.com.ua/ru/pereosmislyuyuchi-marкса-i-religiyu/>.
2. Гончарук (Чолач) Т. В., Джугла Н. В., Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35089/1/541.pdf>.
3. ”Протестанська етика” URL: <http://www.etica.in.ua/protestants-ka-etika/>.
4. ” Протестанська етика як вид професійної діяльності”, Остафійчук Христину URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21989/1/580-584.pdf>.
5. Michael Löwy. Marxism and Religion: Opiate of the People // New Socialist, 2005 № 51. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/35098/1/559.pdf>.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність темидослідження: «Гроші» найважливіша категорія економіки. Як об'єкт пізнання вони належать до предметної сфери економічної науки. З економічної точки зору розуміння грошей традиційно пов'язується з соціальною потребою товарообігу: гроші постають як загальний еквівалент (рівноцінність), який використовується під час обміну товарів як форма їх (товарів) вартості.

Мета дослідження: проаналізувати основні аспекти грошей як предмет соціально-філософського дискурсу. **Об'єктом дослідження:** гроші у філософсько-соціологічному дискурсі.

Завдання дослідження: проаналізувати феномен грошей як необхідний елемент в структурі соціально-економічного буття; розкрити значення феномена грошей, його констатуючий вплив на буття людини, його світогляд і систему цінностей. **Предметом дослідження є** значення даного феномену. З економічної точки зору гроші розглядаються як знаки вартості, а їх буття зводиться в основному, до їх матеріального втілення. Незважаючи на те, що сутність та значення грошей в сучасному світі вже практично не залежать від форми їх матеріального втілення, вони, тим не менш, продовжують залишатися безумовною цінністю, виступаючи засобом і метою обміну. Так, переходячи від однієї людини до іншої, гроші виконують комунікативну функцію, висловлюють певний образ спілкування. Гроші тим самим вносять в соціальне життя впорядкованість, регулюють процес розподілу соціальних цінностей, визначають кількісні межі і можливості конкретних дій людей. Виконуючи ці функції, гроші реалізують себе в якості механізму соціально-нормативного регулювання суспільства, набуваючи для нього тим самим безумовну цінність. Отже, гроші –це особливий феномен, з яким нерозривно пов'язана сфера повсякденного людського буття. Гроші впливають на конструювання системи цінностей, на формування моральних установок, на психологію і світогляд людини, на функціонування всього суспільства в цілому. На цій підставі можна стверджувати, що гроші за своїм статусом постають в якості універсальної онтологічної категорії, що лежить в основі буття людини і суспільства, яка зумовлює і задає основні параметри їх спільного функціонування [1, с. 148-149].

Загальновідомо, що відсутність грошей згубно позначається на психічному стані і моральному вигляді людини, підштовхуючи її на вчинення протизаконних і протиправних дій. Багато в чому ж гроші починають надавати на людину великий вплив, змінюючи її соціальне буття, трансформуючи світогляд. Такий основний вплив грошей на життя людини та суспільства здавна стало предметом філософського інтересу. Одним з перших феномен грошей проаналізував Аристотель, зв'язавши його з цілим рядом інших соціально-економічних явищ, таких, як розподіл праці, обмін, вартість та ін. Тому він сприймав поліс не просто як економічне явище, що забезпечує гармонійне поєднання домогосподарств, а й як інструмент, що забезпечує можливість морального вдосконалення й самореалізації її громадян. З філософської точки зору феномен грошей в капіталістичному суспільстві глибоко проаналізував німецький філософ і економіст Г. Зіммель. Його знаменита робота «Філософія грошей» [2, с. 47] присвячена розкриттю їх природи та сутності. Тим самим обговорення проблеми грошей з філософської точки зору набуває яскраво виражену аксіологічну спрямованість. І якщо в давнину людина, словами Протагора, вважала себе «мірою всіх речей», то в нашій сучасності, навпаки, гроші перетворюються в мірло самої людини [3, с. 12].

Висновок. Отже, гроші є феноменом соціального буття, продуктом і творенням суспільства, за яке воно з неминучістю несе відповідальність як в широкій історичній перспективі, так і в особі своїх окремих представників. У грошах знаходить вираз якісна безмежність можливого в діях конкретних індивідів, спонукальна мотивація багатьох видів людської активності –як продуктивно спрямованої, так і антигуманної. Отже, гроші здатні привносити в структуру соціального буття як упорядкованість, гармонію, так і елементи

хаосу, беззаконня. Поєднуючи в собі можливості реалізації двох різноспрямованих тенденцій людської самореалізації, гроші сприяють творенню або руйнуванню людини як особистості, надають великий вплив на формування його системи цінностей, ієрархії особистих потреб і пріоритетів. В кінцевому рахунку все залежить людини, адже гроші виступають лише засобом реалізації її певним чином спрямованих вольових інтенцій.

Список використаних джерел:

1. Гур'янова А. В. Философия экономики: к вопросу об определении дисциплинарного статуса и проблемного поля // Российская наука: актуальные исследования и разработки: сб. науч. ст. I Всероссий. заоч. науч. -практи. конф., посвященной 85-летию Самарского гос. эконом. ун- та: в 3 ч. Самара: СГЭУ, 2016. Ч. 1. С. 148-152.
2. Simmel G. The Philosophy of Money / ed. by D. Frisby. L.,NY: Routledge, 2004.
3. Щеглов А. Метафизика денег. М. : Мирь, 2014. 288 с.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: Вивчення проблем, пов'язаних зі зростанням національного фактора є досить актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах. Актуальність теми зумовлена формуванням культури нації, в якій повинні зосереджуватися ідеї, цінності та ідеали, що сповна відповідають національним потребам та інтересам. Розглядаючи націю як колективну дійову особу історії й політичного життя, важливо знати, як вона виникла, розуміти особливості її генези. Генеза вказує на витоки «політичності» цієї спільноти, визначає специфічні риси національної свідомості та її найсуттєвішої складової частини – національної ідеї. Водночас визначення суті нації як історичної спільноти та шляхів її формування є одним з найскладніших питань теорії нації.

Мета дослідження: полягає в дослідженні нації як частини історичного процесу.

Об'єкт дослідження: нація та суб'єктів феномен.

Завдання дослідження: визначити чи є народ та нація творцями історії.

Предмет дослідження: Поняття "суб'єкт" (від лат. *subjectus* –кладу основу) означає: носій предметно-практичної діяльності й пізнання, джерело активності, спрямованої на зміну, розвиток або збереження об'єктивних суспільних умов[2].

З визначення поняття "суб'єкт" зрозуміло, що не кожна особистість є суб'єктом історичного процесу. Особистість може бути суб'єктом, якщо вона володіє певними рисами. По-перше, необхідно мати знання, що характеризують ситуацію, в якій перебуває індивід, тобто усвідомлювати соціальне середовище, в якому знаходиться людина, своє місце в ньому, роль, яку вона може виконувати в процесі соціального розвитку. По-друге, суб'єкт історії повинен на основі знань, усвідомлення існуючого вміти прогнозувати, передбачати можливі наслідки діяльності. По-третє, особистість має бути діяльною. Знання, усвідомлення себе потрібні не для пасивного споглядання, а для свідомої діяльності з активного впливу на соціальні процеси з метою їх спрямування в потрібне русло. По-четверте, особистість має бути відповідальною за свою діяльність. Необхідно, щоб відчуття відповідальності супроводжувало кожен дію, кожний крок особистості. Це почуття необхідне як критерій оцінки своєї діяльності. Воно застерігає від необачних вчинків, егоїстичних намірів. Тобто людина спрямовує діяльність на користь суспільства, а не на задоволення особистих потреб[2]. За наявності таких ознак особистість стає суб'єктом історичного процесу. Його можна назвати індивідуальним суб'єктом. Разом з тим, існує поняття соціального суб'єкта. В його ролі виступає та чи інша соціальна група: клас, народ, нація, людство[2].

Соціальна група може бути суб'єктом історичного процесу, якщо крім названих вище рис, властивих індивідуальному суб'єкту, вона характеризується внутрішньою єдністю. Група має бути цілісною, згуртованою, мати спільні інтереси, спільну мету своєї діяльності[1, с. 25].

Особливе значення в історичному процесі мали і мають такі історичні спільності, як класи. Але не кожний клас здатний бути суб'єктом історичного процесу. Клас виконує роль суб'єкта в тому разі (ще раз наголошуємо), якщо він приводить до усвідомлення свого місця в суспільстві, ставлення до інших соціальних груп, формування мети, якої хоче досягти, а також може діяти як організована сила у відстоюванні своїх прав та інтересів[3].

Отже, стає очевидним, що не кожен народ чи нація є суб'єктом. Коли в суспільстві спостерігається відсутність злагоди, взаєморозуміння, а отже, і спільних дій у досягненні поставленої мети, то успіх покидає таку соціальну спільноту і вона не здатна позитивно впливати на історичний процес. Деякі філософи схильні і людство в цілому вважати суб'єктом історичного процесу. Погодитися з цим твердженням важко. Адже, виходячи з визначення поняття "суб'єкт історичного процесу", ми бачимо, що людство як суспільно-історичне явище позбавлено основних рис, що характеризують "суб'єкта". По-перше, людство поки що далеко не є цілісністю, злагодженим витвором, по-друге, відсутня спільна, єдина ідеологія, тобто теоретична програма діяльності. Спостерігаються постійні суперечки, непорозуміння, а також

військові сутички. Отже, можна зробити висновок, що, можливо, лише в далекому майбутньому людство стане суб'єктом історичного процесу[4, с. 54].

Дійсним творцем історичного процесу є народ, народні маси. Вони породжують історичних осіб, які мають вирішальний вплив як позитивний, так і негативний на хід історії. Існує два хибні підходи до природи історичного процесу –фаталізм та волюнтаризм. Фаталізм –це філософські погляди, які стверджують, що історичний процес є фатальним, необхідним, а народні маси та історичні особи не мають впливу на його розвиток. Волюнтаризм –це філософське вчення, яке заперечує або ігнорує об'єктивні закони розвитку і вважає, що управління суспільним процесом можна досягти силою за допомогою дії історичних осіб. Така філософія веде до тоталітаризму, фашизму та культу особи [5 с. 156]. Нація (лат. *natio* – плем'я, народ) –різновид етносу, форма спільності людей, що історично склалася. Сьогодні немає єдиної думки щодо визначення поняття "нація". Є десятки, якщо не сотні, визначень нації. Це можна пояснити складністю цього соціального феномену, його різнобарвністю, а також тим, що він постійно змінюється, розвивається відповідно до умов соціальної трансформації. Це вельми складний організм, що фактично перебуває в безкінечній динаміці[2].

Існують різні концепції нації як суб'єкта історії. Наприклад етнічна концепція нації, де акцентується її природне походження. Так виникають своєрідні соціальні групи, з яких формуються етноси, а з етносів –нація. Адже нація –це спільність людей, що формується на органічній єдності території, етнічного складу, (самосвідомості, мови, історії, традицій), економіки, культури, психології. Одною з найпоширеніших концепцій є марксистська в основі якої вважати, що нація це соціальна спільність людей зі спільною територією, економікою, мовою, культурою, особливостями характеру.

Висновки: Отже, можна з впевненістю зазначити, що нація є суб'єктом історичного розвитку, який насамперед пов'язаний з діяльністю людей. Адже результатом їхніх дій є такі рушійні сили як плем'я, народність, а також і нація. Також варто сказати, що поняття «нація» можна охарактеризувати як спільну державу та спільно чітко визначену територію, історичну пам'ять суспільства, сформовані почуття спільності і національної свідомості, культурну спадщину (літературу, мистецтво, поведінку, звичаї) та спільна мова; спільна національна пам'ять та історія.

Список використаних джерел:

1. Бочковський О. І. Вступ до націології. Мюнхен, 1999. 338 с.
2. Проблема суб'єкта історичного процесу URL: https://pidru4niki.com/13331222/filosofiya/problema_subyekta_istorichnogo_protsetsu
3. Терещенко К. В. Національна ідентичність як складова системи соціальної ідентичності особистості. URL: <https://westudents.com.ua/glavv/94733-63-natsva-vak-sotsalniv-fenomen.htm>
4. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
5. Касьянов Г. Теорії нації і націоналізму. К.,1999. 352 с.

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження: Дослідження грошей актуальне у зв'язку з формуванням у сучасну добу стану суспільного життя, існує поняття «фінансова цивілізація», під яким мають на увазі проникнення «економічного» на всі рівні соціокультурного буття людини. Людина опинилася у світі, в якому поставлені під сумнів фундаментальні моральні цінності, дискредитоване науково обґрунтоване освоєння світу, раціональні моделі поведінки загрожують утратою «всього святого», а її власне життя зведене до нескінченної гонитви за грошима. Гроші перетворилися з інструменту економічної діяльності на один із вимірів людської долі, позаяк багатство та бідність – не лише зовнішні обставини життя, але й діапазон екзистенційних моделей, у якому людина переживає своє буття у світі, «почуття триумфу» або почуття приниженості і стан фрустрації.

Мета дослідження: Дослідити місце та роль феномена грошей у системі ціннісних орієнтацій «людини економічної»; обґрунтувати шляхи регламентації громадянським суспільством фінансової діяльності держави як альтернативу інструментальній раціональності грошей у соціальному житті.

Об'єктом дослідження: є сутність та функціонування грошей як соціального та культурного феномена, що являє собою об'єктивну форму соціальних відносин, роль грошових комунікативних практик у формуванні сучасного типу людської особистості, їх вплив на широкий спектр суспільних процесів.

Предметом дослідження: є соціальні функції грошей як медіума комунікації, що утворює специфічну матрицю культурної дійсності – монетаристську свідомість, змістом якої є екстраполяція товарно-грошових відносин на духовне життя і колонізація позаекономічних сфер буття інструментально-раціональними моделями економічних практик.

Завдання дослідження: Сучасна потреба у світоглядному осмисленні соціальної природи грошей зумовлена не в останню чергу тим, що за радянських часів вітчизняна філософська думка в розумінні соціальної природи грошей повністю дотримувалася теорії К. Маркса. Ядром соціальних змін у пострадянській Україні, поряд з процесом розбудови незалежної держави, а нерідко й випереджаючи цей процес, став демонтаж економічної системи, що мала в ході свого розвитку втілити в собі Марксів проект безгрошового соціуму. Слід зазначити, що відношення до грошей в усі періоди історії людства завжди було неоднозначним. Питання про гроші постійно знаходилося під пильною увагою вчених. Абсолютно негативне ставлення до грошей існувало поруч з їх обожнюванням, наданням їм містичної сили [1, с. 22].

Такий фахівець, як Г. Мебус, писав, що більше двох тисяч років мислителі, які займаються грошовими проблемами, сперечаються про те, чи є гроші створенням правопорядку, результатом угоди між людьми, чи ж вони розвивалися самі по собі з вільної гри суперечливих інтересів у господарському обороті і викристалізувалися з товару, що має найбільший попит, ставши «загальною формою товару», як згодом визначив сутність грошей Карл Маркс. Зазначимо, що в науці традиційно виділяються дві основні точки зору на цю проблему. Це раціоналістична й еволюційна теорії походження грошей. Однозначно беззастережно прийняти яку-небудь із наведених концепцій походження грошей неможливо, тому що вони не враховують низку факторів і оцінюють явище однобічно, надаючи якій-небудь одній стороні феномена визначальне значення, не беручи до уваги чи ігноруючи іншу. Так, еволюціоністи, дотримуючись примата природноісторичного, поступального шляху походження грошей, не надають визначального значення суб'єктивній складовій цього процесу. І, навпаки, для прихильників раціоналістичної концепції властиве перебільшення значення ролі суб'єктивного фактора в питанні походження грошей, при одночасній недооцінці процесу природного виділення з загальної сукупності відповідних мінових благ (товарів) низки предметів, що найчастіше використовувалися як компенсаційні знаряддя при

обміні. Аналіз обох наведених вище концепцій походження грошей дозволяє виділити щось загальне для них: саме правовий звичай необхідно розглядати як елемент, що об'єднує погляди на проблему виникнення грошей як раціоналістів, так і еволюціоністів. Таку позицію цілком можна охарактеризувати як еволюційно-раціоналістичну концепцію походження грошей [2, с. 49-501].

Слід зазначити, що гроші як об'єкт в системі фінансового права ніколи не піддавалися ретельному аналізу. У СРСР у цьому не було необхідності, тому що фінансові правовідносини в ті роки розглядалися винятково як владовідносини, і, отже, науку цікавили владний суб'єкт у цих правовідносинах, його компетенція й т. ін. У наш час ситуація змінилася. Сьогодні проблема грошей для фінансово-правової науки стала особливо актуальною. Юридичну природу грошей як об'єкта фінансового правовідношення досліджувала М. В. Карасьова і зазначила, що це стосується як готівки, так і безготівкових грошей. З цим слід погодитися, оскільки платежі в публічні грошові фонди перераховуються з використанням безготівкової форми розрахунків, а витрачання коштів буває як у безготівковій, так і в готівковій формі. Належність грошової емісії до сфери фінансово-правового регулювання відзначає і С. В. Запольський, підкреслюючи, що від грошової емісії залежить життєдіяльність будь-якої фінансової системи. Завдяки руху грошових потоків у публічні фонди із них-на фінансування діяльності органів публічної влади, бюджетної сфери, соціально-економічних програм держава виконує свої функції. Тому можна погодитись з тим, що сучасне правове регулювання публічних фінансів бере початок від встановлення затвердження відповідним та нормативним актом національної грошової одиниці, регулювання порядку її випуску та обігу, організації та функціонування грошової системи, що охоплюється емісійно-правовими нормами, що належить до сфери фінансового права як галузі. Емісійна діяльність є невід'ємною частиною правового регулювання публічних фінансів [3, с. 234-235].

Різновидом раціоналістичної концепції є державна теорія грошей німецького економіста Г. Кнаппа. Він називає гроші «продуктом правопорядку», творінням державної влади, встановленим законом платіжним способом. На його думку, створені державою гроші, приймаються незалежно від їх металевого змісту і є умовними знаками, наділеними державною владою певною платіжною силою. Раціоналістична концепція походження грошей була застосована англійським економістом Л. Харрісом у праці «Грошова теорія». Ця концепція заперечує товарну природу грошей, їх стихійне походження. Представники концепції еволюційного походження грошей вказують на товарну природу грошей, стихійне виділення їх із загальної маси товарів і на їх особливе місце в економіці. Всебічно ця концепція була обґрунтована в роботах К. Маркса та його послідовників. Представники функціональних концепцій грошей серед конкретних причин, які викликають необхідність використання грошей, називають такі: відсутність синхронізації надходжень і платежів, яка ускладнює прямий товарообмін; наявність трансакційних виплат, невизначеність господарських перспектив, що змушує учасників обігу накопичувати залишки грошей для страхування від ризику; час, як невід'ємний елемент процесів виробництва і обігу товарів, який надає грошам роль з'єднувального ланцюга між сьогоденним і майбутнім. Найбільш обґрунтовано історичну суть і функції грошей розкривають концепції, які розглядають їх через розвиток форм вартості [4, с. 154-156].

Висновок: Не гроші псуєть людей, а люди застосовують їх відповідно до своєї природи. Щоб зрозуміти себе, свою природу, ми повинні знову-таки краще зрозуміти природу грошей, бо сучасна цивілізована людина значною мірою є такою, якою її зробили гроші. У світі існувало багато культур, в яких не розвинулися грошові відносини. Вони або зійшли з арени історії, не залишивши помітного сліду, або й нині залишаються локальними, мало кому відомими.

Список використаних джерел:

1. Карасева М. В. Финансовое право и деньги: Монография. Воронеж. гос. ун-та, 2006 р. 54 с.
2. Никулина И. А. Расчетные правоотношения как институт финансового права // Рукопис дисс. На соискание уч. ст. канд. юрид. наук. М., 2005. 162 с.
3. Финансово-кредитный словарь. Т. 2. М., 1964. 626 с.

4. Климко Г. Н., Нестеренко В. П. Основи економічної теорії. Політ економічний аспект. Київ. "Вища школа", 1999. 743 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність теми дослідження: Проблема становлення єдиної національної ідентичності громадян України є однією з визначальних для українського суспільства та для подальшого формування його як повноцінної нації. Політичний контекст проблематики зумовлює необхідність вироблення адекватної політики щодо кризових явищ, помітних в українській національній ідентичності. Теоретичні та практичні дослідження безпосередньо стосуються проблем зменшення потенціалу сепаратизму, залучення до державотворчого процесу представників усіх етнічних груп, зміцнення можливостей держави у справі протистояння зовнішньому тискові.

Метою дослідження є дослідити основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самотутності національної ідентичності суспільства загалом, а також самотутності окремих спільнот. **Об'єктом дослідження** є українська нація.

Предмет дослідження –проблематика формування національної ідентичності.

Основними завданнями є: розглянути основні прояви формування нації;проаналізувати сучасні почуття української нації;відшукати прояви сепаратизму;виявити основний склад української політичної нації;дослідити вплив глобалізації на формування нації. Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті 59 усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [2, с. 54].

Утворення націй відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивались і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, репрезентованими імперською владою. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самотутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій [1, с. 110].

Особливу увагу приділено потребам формування української загальнонаціональної ідентичності, виходячи з вимог забезпечення національних інтересів України : зміцнення державної і національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, суспільної інтеграції представників етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті цілісної загальноукраїнської ідентичності, ліквідації загрози сепаратизму. З іншого боку, на початок ХХІ століття серед масивів населення, що мають набір об'єктивних українських ідентитетів, вітчизняні та зарубіжні дослідження фіксують брак відчуття етнічної, мовно-культурної, конфесійної, державно-політичної спільності тощо. Отже, варто всерйоз враховувати роль, що її досі відіграють наслідки жорсткого й цілеспрямованого втручання з боку зовнішніх політичних центрів у етносоціальну та культурну сфери українського суспільства. Разом з тим потребує уваги й те, що навіть із здобуттям державності в Україні досі слабкою лишається внутрішня консолідованість суспільства, нації [3, с. 96-97].

Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого –пошук та відродження власної ідентичності були і є полюсами, між якими доводилося існувати українській державі й суспільству

протягом життя низки поколінь. Можна стверджувати, що балансування між цими полюсами, що, фактично, є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальне. Національна ідентичність спроможна об'єднувати усі елементи етнічної структури українського суспільства, етнічні, культурні, релігійні, ментальні тощо прояви ідентичності, що їх мають різні спільноти. Так, ці спільноти є основою для оформлення загальнонаціональної ідентичності, яка «надбудовується над етнокультурними ідентичностями груп, що творять національну державу» [7, с. 51].

Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес становлення. Нині її ознаками є амбівалентність суспільної свідомості, брак консенсусу тосовно базових цінностей, етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості.

Висновок. Отже, розглянувши основні прояви формування нації, проаналізувавши сучасні почуття української нації, відшукавши прояви сепаратизму, виявити основний склад української політичної нації, дослідивши вплив глобалізації на формування нації, я дослідила основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самотності національної ідентичності суспільства загалом, а також самотності окремих спільнот зокрема. Сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування, але я з упевненістю можу сказати, що незабаром світ побачить нову згуртовану демократичну спільноту із величезним потенціалом до подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 189 с.
2. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні // www.politics.lviv.ua/nations/soviet; Белецкий М. И., Голпыго А. К. Национально-культурные и идеологические ориентации населения Украины. По данным социологических опросов // Социс. 1998. №4. 278 с.
3. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні URL: www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy.
4. Обушний М. І. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації. Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук / НАН
5. Ситник П. К., Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості URL: www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama/
6. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. К. : Тов-во «Знання», 1998. С. 169-170.
7. Stebelsky I. National Identity of Ukraine // Geography and National Identity / Edited by Hooson D. Oxford: Blackwell Publisher, 1994. P. 233

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність теми дослідження. Новітні технології є надзвичайно важливими для людини двадцять першого століття. Щодня кожен із нас взаємодіє із результатами чийогось інтелектуального вкладу в науку та техніку. Людина завжди прагнула до досконалості, покращення умов життя, що стало можливим з допомогою нових приладів. Науково-технічний процес характеризує рівень розвитку держави, допомагає підвищити рівень життя людей. Деяким винахідникам справді вдалось кардинально змінити світ, їх ідеї та розробки вкоренились і є невід'ємною частиною повсякдення донині.

Мета дослідження: дослідити причини та наслідки науково-технічного процесу з філософської точки зору, розглянути напрями та тенденції щодо розвитку науки.

Завдання дослідження: розглянути філософські погляди на науку, розвиток технологій, формування та становлення науково-технічного процесу, його вплив на суспільство.

Об'єкт дослідження: науково-технічний процес, як предмет філософського осмислення.

Предмет дослідження: філософські погляди на розвиток технологій, прогрес у науці. Філософія науки і техніки є характерною ознакою ХХ століття. Саме в цей час відбувався надзвичайно швидкий розвиток техніки, різноманітних приладів. Звісно, це сильно вплинуло на усі аспекти життя людини. Ідея науково-технічного процесу, як закономірного розвитку науки і технологій, вкорінювалась у свідомість людини, починаючи з епохи Відродження. Саме тоді, коли природознавство відіграло провідну роль у науці, і головною метою якого – була розбудова техніки, яка могла б покращити життя і підвищити продуктивність праці через перетворення довкілля, почала формуватися ідея прогресу, зокрема науково-технічного [1, с. 15]. Суспільство починає сприймати прагнення до змін та дії, які спрямовані на покращення чогось, як певну цінність. Ще будівельники з Давнього Єгипту займались близькою до інженерної діяльністю, проте їх традиції перервалися і не дали наслідків. Європейські ж вчення Леонардо да Вінчі, Микколо Тартальї, Герхарда Меркатора та інших винахідників дали початок розвитку майбутніх виробництв, ремесел. Німецький філософ Ернест Капп вважається основоположником технічної філософії. Він був першим, хто в своїй науковій роботі вдало поєднав два поняття: «техніка» та «філософія». Основною його ідеєю було те, що людина у всіх своїх творіннях несвідомо відтворює свої органи і пізнає себе завдяки цим штучним створенням. Техніка це уміння доцільно діяти на матерію, це своєрідне мистецтво, яке допомагає викликати бажані явища. Технічні прилади разом з мистецтвом об'єктизують діяльність, здійснюють певний задум. Російський інженер-механік Петро Енгельмейер вважав, що «Техніка є реальним базисом для всієї культури людства» [4, с. 54].

Ще досі в філософії немає чіткого і конкретного визначення для поняття «техніка». Важливою стає проблема передбачення шляхів розвитку техніки, керування, стримування технічного поступу на основі цього передбачення. Хоча більшість підтримували технологічний процес, адже він давав змогу суспільству розвиватись, він також піддавався критиці. Зокрема деякі філософи критикували ідею побудови техногенної цивілізації, спрямовану на підкорення природи. Вони наголошували на можливих катастрофічних наслідках такої діяльності, зокрема передбачали можливі екологічні кризи задовго до того, як вони з'явилися. В період стрімкого науково-технічного прогресу техніка частково втратила свою культурну цінність, перестала бути сакральною. Представники Римського клубу активно займались питанням переосмислення ціннісних аспектів науково-технічного поступу. У своєму першому звіті «Межі росту» вони наголошували на тому, що науково-технічний прогрес став однією з найважливіших проблем ХХ століття. Ряд науковців дотримувались думки, що, поки наука не домінувала над усіма іншими сферами культури, можна було не звертати уваги на її соціальні та моральні питання. Проте зараз, коли соціальне значення науки, як найважливішого чинника суспільного прогресу значно виросло, її соціально-етичні проблеми також стали важливими і актуальними. Наука не є і не може розглядатись як сфера чистого пізнання, саме в цьому і полягає зміна типу соціальної ролі науки в умовах сучасного

науково-технічного процесу. Передова наука перш за все повинна бути зорієнтована саме на розвиток людини.

Ще в 1931 році, своїм студентам каліфорнійського технологічного інституту, Альберт Ейнштейн говорив: «Щоб ваша праця могла сприяти зростанню людських благ, ви повинні розуміти не лише на прикладній науці, піклування про саму людину і її долю має бути в центрі уваги під час розроблення всіх технічних удосконалень» [3, с. 151].

Один із провісників науки Нового часу Ф. Бекон зробив суттєвий крок уперед у розумінні науково-технічної взаємодії, як важливого соціального чинника. Беконівська «Нова Атлантида», по суті є своєрідним передбаченням особливої ролі та відповідальності вчених і винахідників за наслідки науково-технічного розвитку [5, с. 514]. Процес упровадження того чи іншого різновиду техніки має супроводжуватись всебічним аналізом тих цінностей, які ця техніка зачіпає. При цьому провідною думкою повинно бути розуміння того, що техніка виконує лише службові задачі і її використання має лише допомагати досягати поставлених цілей [2, с. 54].

Необхідність систематично оцінювати наслідки розвитку техніки з погляду відповідності суспільним інтересам і цінностям на основі досягнення широкої суспільної згоди, остаточно усвідомлюється в ролі важливої соціальної задачі в 60-70-их роках. Саме тоді, проблематика наслідків науково-технічного прогресу опинилася в центрі політичних та суспільних дискусій. Не можливо відповісти на технічні питання, використовуючи лише технічну термінологію. Їх необхідно розглядати сукупно, адже безсистемний аналіз, їх розгляд не залежно один від одного не дасть ніяких результатів. Людина завжди прагнула до досконалості, технологічна революція принесла людству величезну кількість відкриттів і досягнень, людське життя вийшло на новий рівень. Тоффлер писав: «На технічні питання більше не можна дати відповідь в одних лише технічних термінах. Це політичні питання... Ми повинні забезпечити комплексну перевірку нових технологій на відповідність перед тим, як ми дамо їм можливість без перешкод упроваджуватись в наше середовище» [6, с. 394].

Науково-технічний прогрес приніс, як і величезну кількість позитивних факторів, так і привів до екологічної та інших криз, створення нових видів зброї, зміни поглядів людей на життя. Через це дуже важливо підіймати питання моральних цінностей сучасної людини, регулювати розвиток суспільства. **Висновок.** Науково-технічний процес сильно вплинув на тенденції розвитку людського суспільства. Одні вбачають у ньому лише позитивне, адже технічний прогрес дає людям змогу полегшити умови праці, підвищити рівень життя, значно покращити економічний стан. Інші ж концентруються лише на негативних наслідках. Наука і техніка є складними явищами, які допомагають самоствердитись. Людина –це істота, яка від початку своєї історії прагне розвиватись, змінюватись. Науково-технічний процес допомагає із цим. Проте чим більше ми користуємось благами нових технологій, тим більший вплив вони мають на наше життя.

Список використаних джерел:

1. Горохов В. Г., Розин В. М., Введение в философию техники. М., 1998. 224 с.
2. Техника, общество и окружающая среда: материалы международной научной конференции (18-19 июня 1998 г.). М. : Ин-т философии РАН, 1998. 157 с.
3. Ейнштейн А. Збір наукових праць Т. VI. М. : Наука, 1967. 438 с.
4. Історія сучасної зарубіжної філософії. СПб., 1997. 480 с.
5. Бекон Ф. Тв. : В 2-х т. Т 2. М. : Думка, 1972. 514 с.
6. Тоффлер Э. Футурошок. Санкт Петербург: Лань, 1997. 464 с.

ПОБУДОВА ТЕОРЕТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Актуальність теми дослідження. Дана тема є актуальною, адже на сучасному етапі подальша доля сучасної цивілізації багато у чому залежить від позитивного клімату взаємовідносин різних регіонів, різних країн, різних народів, їх культур. Толерантний діалог чи полілог різних народів, різних культур має привести до можливості збереження і продовження взаємоіснування народів світу, їх культур. На цьому шляху важливо визначити перспективну модель майбутнього розвитку сучасної глобалізаційної цивілізації.

Мета дослідження: Проаналізувати за допомогою методологічного інструментарію культурології процеси формування моделей майбутнього розвитку суспільства в добу цивілізаційної глобалізації, фундування моделі розвитку суспільства, охарактеризовані чинники впливу на еволюцію світового порядку, на формування загальної картини глобальної цивілізації. Для досягнення мети ми ставимо наступні

Завдання дослідження: розглянути розвиток суспільства в цілому; вказати важливість ролі побудови майбутнього розвитку суспільства; показати широке коло питань, що стосуються побудови теоретичних моделей майбутнього розвитку суспільства.

Об'єктом дослідження є логіка дослідження тенденцій розвитку цивілізацій, визначення контурів міжцивілізаційної взаємодії.

Предметом дослідження є багатоциклічний процес вироблення, нагромадження, перетворення, трансляції і використання знань, як стратегічного ресурсу трансформації суспільства, розширення їхніх історично обумовлених функцій в когнітивно-інформаційному, технологічному аспектах формування інформаційних ресурсів, інтелектуалізації та інформатизації суспільних систем як основи їх трансформації.

Нам відомо, що історія погляду на суспільство така ж давня, як і історія виникнення самого людства. Геродот був першим істориком, який намагався описати життя та діяльність людей.

А так і давньогрецькі філософи, як Платон, Арістотель, Демокрит усіма силами намагалися осмислити природу суспільного життя. Досліджуючи це питання, Арістотель зауважив,

що людина є такою, якою «політичною твариною», адже тільки люди можуть свідомо об'єднуватись у суспільство. А от середньовічні філософи вважали, що зародження суспільства відбулось в наслідок домовленості Бога із людиною.

Ще один видатний філософ Гердером зазначив, що закони суспільного розвитку мають природничий характер. Та якби там не було, життя – непередбачуване та мінливе. Цивілізація ніколи не стоїть на місці, суспільство змінюється. Технології постійно знають про прогрес, але люди змінюють свої погляди та уподобання. У сучасному світі багатоох людей цікавить, як буде суспільство у майбутньому.

Звісно, можна уявити загальну картину майбутнього. Мабуть, усе буде більш механізоване, цифрові технології більш розвиненими, а технічний прогрес буде куди на вищому рівні ніж у сьогодні [3, с. 149-152].

Усе це добре. І зважаючи на це життя людства значно спроститься і виконувати деякі завдання буде значно легше.

Зазначені чинники вимагають нових підходів до поведінки людей, нових підходів до цінностей, як і панували в добу техногенної цивілізації. Фундацією цих процесів є науково-технічний прогрес,

який поступово залучає до культуротворчої діяльності нові об'єкти, які вимагають радикального перетворення людської поведінки у світі та ставлення до цього світу [1, с. 35-38].

Такими об'єктами є відкриті складні синергетичні системи, що саморозвиваються разом з людиною.

Еволюція подібних систем характеризується їх проходженням через особливий стан несталості,

коли випадкові, незначні впливи можуть призвести до непередбачуваних трансформацій всієї системи [6, с. 127-135].

У синергетичних системах, що саморозвиваються, людина та її діяльність не є чимось зовнішнім – вона сама стала частиною системи. Її діяльність визначається численністю різних можливостей та проблемою вибору певної системи розвитку. Цей вибір не може бути принципово лінійно визначеним.

Тому важливо спробувати передбачити такі точки взаємодії людина – система, які потенційно містять можливості катастрофічних наслідків. Подібні об'єкти починають відігравати роль у життєдіяльності людини, спонукаючи вносити суттєві корективи в цінності та смисли техногенної цивілізації [2, с. 220-229].

Окреслюючи концепцію майбутнього, не слід забувати радикальні зрушення у самій техногенній діяльності. Сучасна науково-технічна діяльність людини характеризується складними взаєминами, де пов'язані технологічні, природні та соціокультурні явища. І будь-яка діяльність людини в межах подібної глобальної цивілізаційної системи може викликати як позитивні, так і катастрофічні наслідки, як у найближчих, так і віддалених дільницях системи [1, с. 40-42].

Тому пошуків тілення життя моделей, які забезпечують виживання, стає конче необхідним [3, с. 163-178]. Практика історико-культурологічного прогнозування свідчить про те, що майбутнє важко передбачити в усіх деталях та проявах. Говорити можливо лише про більш чи менш імовірний сценарій розвитку історії.

Сьогодні можна твердити про початок глибинних зрушень сучасної цивілізації. Вивчення подібних змін не тільки свідчить про зв'язок з минулим, а й дає змогу участі у пошуках світоглядних орієнтацій майбутнього [4, с. 12]. Утім не можна не зазначити, що прагнучи змінити своє життя краще, людина на початку тільки усугублює ситуацію і її моральними цінностями [5, с. 230-242].

Адже суспільство стало приділяти більше уваги цінностям матеріальним. І в той же час ми забуваємо про щобільш цінне, проте, без чого ми не люди.

Висновок: Отже, побудова теоретичних моделей майбутнього розвитку суспільства має дуже важливе значення. Це дає нам можливість прогнозувати своє майбутнє самим. Ще у давнину уідо сьогодні суспільство прагнуло до кращого і це природньо. Та потрібно завжди пам'ятати про своє істинне покликання і не забувати про те, що є значно ціннішим за матеріальні цінності – про моральність. Бо аналіз сутності процесів формування майбутнього розвитку цивілізації буде марним, якщо не розглядати концепцію сталого розвитку людства. Таким чином, можна сказати, що потуки моделі майбутнього розвитку слід продовжувати. Однак слід зазначити, що ця модель не повинна вести до створення єдиного, монолітного інтерактивного глобально-цивілізаційного суспільства, що може привести до світової катастрофи. Необхідно будувати суспільство сталого розвитку, опираючись на моральність культур, економіку, соціум та на береження і примноження національних ментальних особливостей народів і країн. Основними принципами в міжнародних стосунках держав, країн і народів повинні стати верховенство міжнародного права, справедливість і толерантність, а не зверхність сили і свавілля. Того ж слід зазначити, що чинен найважливішим завданням сучасного суспільства є забезпечення миру на землі. А особливо коли ми сьогодні спостерігаємо за ситуацією у світі в цілому.

Список використаних джерел:

1. Василь Шейко. Формування моделі майбутнього розвитку суспільства в добу цивілізаційної глобалізації: культурологічний аспект «культурологічна думка» 2015. 8 с.
2. Джеймс Робінсон. «Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності» 2016. 435 с.
3. Кутерець В. І. Знання як основа успішного розвитку // Трибуна. 2001. № 3-4. С. 6-9.
4. Кутерець В. І. До нового суспільства – зновим гуманістичним світобаченням. Концептуальні засади та основні напрями інформаційно-освітньої науково-просвітницької діяльності // Трибуна. 2000. № 7-8. С. 10-13.
5. Стівен Сломен. «чому ми ніколи не думаємо на одинці» 2018. 344 ст.
6. Чигур Р. Ю. Екологічна культура українського суспільства. Роль держави

громадянського суспільства у її формуванні. /Р. Ю. Чигур // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнаевич, М. І. Гурик, О. М. Рудакевич, Р. Ю. Чигур, М. Л. Шумка; за ред. Професора О. М. Рудакевича. –Тернопіль:ТНЕУ, 2015. с. 158-190.

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ

Актуальність теми дослідження: У VI ст. до н. е. в Китаї розквітає філософія, велику роль в суспільстві починають грати мислителі, яких називають "совершенномудрие". Головними темами у філософії Китаю стали питання управління країною, відносин між різними групами в суспільстві, філософія використовувалася при виробленні рекомендацій для організації суспільного життя. Активізується боротьба різних філософсько-політичних і етичних напрямків, які отримали назву «сто шкіл», хоча насправді основних течій було значно менше.

Мета дослідження: розкриття питання управління країною та відносин між різними групами в суспільстві.

Завдання дослідження: дослідити виникнення філософських течій в Піднебесній.

Об'єкт дослідження: вивчення філософських течій, які найбільше вплинули на культуру і політичне життя Китаю.

Предмет дослідження: основні поняття, закономірності, принципи й методи управління, на основі яких функціонують і розвиваються соціальні системи будь-якого рівня на основі здобутків філософської традиції Давнього Китаю. Термін «філософія управління» останнім часом дуже популярний, його можна зустріти в публіцистиці, в навчальній літературі, при цьому найбільш широко він представлений в Інтернеті, хоча далеко не завжди зрозуміло, що ж мається на увазі. Найчастіше цей термін використовують у рекламі різних семінарів і тренінгів, мабуть, для додання показною респектабельності та фундаментальності. У науковій літературі, присвяченій аналізу теорії і практики менеджменту, термін «філософія управління» вживають, як правило, в якомусь контексті: філософія управління фірми, філософія управління бізнесом, японська (китайська) філософія управління, філософія управління персоналом, особиста філософія управління, що аж ніяк не додає ясності в розумінні [1, с. 5]. Філософію управління жодним чином не можна зводити до теорії управління, яку, зазвичай, представляють як акумульовані і логічно-впорядковані знання, що являють собою систему принципів, методів і технологій управління. Справді, теорія управління має міждисциплінарний характер і здебільшого зорієнтована на вирішення практичних завдань. Але вона, на відміну від філософії управління, не має загальнометодологічного характеру і зазвичай не враховує історичний контекст розвитку суб'єкта і об'єкта управління. Крім того, філософія управління містить світоглядні та теоретико-пізнавальні засади осягнення управлінської діяльності. Більше того, філософія виконує роль обґрунтування теоретичних конструкцій і моделей управління, робить ширшим його когнітивні ресурси й пізнавальний горизонт [2, с. 7]. Надзвичайно цікавою є китайська традиція філософських розвідок у царині управління, з її антропоцентричністю та раціональним характером. Ще одна характерна риса китайської філософії управління – це догматизація конфуціанства. Ідея єдності та гармонії природи й людини, що пронизує всю конфуціанську та даосистську метафізику, знаходить своє відображення і у трактуванні управління: «управляти людьми, за китайськими поняттями, – все одно що управляти водним потоком: не потрібно докладати зусиль для того, щоб змусити воду текти в тому напрямку, куди вона прагне за своєю природою, але горе тому, хто спробує перепинити їй шлях» [3, с. 51]. Ключовою у китайській філософії управління була проблема пошуку й обґрунтування найоптимальніших форм організації суспільного життя, а саме – проблема того, які суспільно значущі особисті якості повинні мати ті, хто управляє, і ті, ким управляють, щоб в країні панували порядок та спокій. На думку окремих дослідників китайської традиції управління (зокрема В. Полікарпов), в основі управління китайським соціумом і функціонування держави покладені принципи органіцистської філософії, чим і пояснюється незвичайна стійкість китайської цивілізації. По суті, в китайській філософії робиться натяк на те, що управління повинне бути формою професійної діяльності. Варто відзначити, що доволі систематизовано

особливості китайської філософії управління представлені професором В. Малявіним в книзі «Китай керований» [4]. Великий китайський філософ Конфуцій –розв’язання проблем управління вбачав в етико-психологічній спрямованості діяльності правителя, який має служити своєму народові й правити за допомогою особистого морального прикладу. А піддані, підлегли –виявляти бачать і повагу до свого правителя. Тиранії в управлінні філософ не схвалював. Саме тому він постійно повторював, що правитель повинен застосовувати етичні норми, а не силу, адже, на його думку, людина від природи є доброю, а псує її зовнішні обставини. Загалом конфуціанський ідеал управління засобами морального прикладу виявився реформаторським, він був офіційною філософією китайської адміністрації протягом багатьох століть. Серед китайських імператорів існувала практика організації екзаменів на тему «державна служба» при доборі чиновників у державні установи. Протягом багатьох віків цивільну адміністрацію Китаю становили люди, чий світогляд був сформований на підставі конфуціанської етико-психологічної філософії управління.

В основі конфуціанського ідеалу управління лежить принцип морального зразку, а не примусу. Але для того людина повинна виховати свої вольові якості. Не можна навчитися управляти державою і людьми, якщо не вмієш управляти собою, своєю психікою, вважав Конфуцій. Спочатку людина повинна навести порядок в собі, потім у своїй сім’ї і тільки після того у державі. Співвітчизник Конфуція, філософ Мен-Цзи (371 –289 до н. е.) у своєму вченні про управління підкреслював, що найважливішим чинником будь-якої держави є народ, а не правитель. В уявленні Мен-Цзи управління повинно ґрунтуватися на природі людини, яка за його переконаннями, переважно позитивна, добра. Тому управління має базуватися на принципах справедливості, свободи, турботи уряду про людей похилого віку та малозабезпечених. Він стверджував, що правитель, який не дбає про добробут народу, втрачає благословення небес і владу. Легізм (VII –VI ст. до н. е.). Його ідеї сконцентровані навколо проблеми політичного управління державою. Метою держави є сильна влада, яка спрямована на перемогу над іншими народами задля створення імперії. Представник легізму Шан Янь вважав: причиною неправильних вчинків є поширення в державі «доброти й людинолюбства». Основа доброго життя є порядок, який утверджується законами й правилами, що диктує і впроваджує правитель. Держава має постійно втручатися в життя підданих, вистежувати і карати, тоді народ знатиме правила і закони поведінки. Нормою взаємин у державі мають стати доноси. Це вірний спосіб створити сильну державу, в якій народ шануватиме закони й буде готовий піти на смерть за імператора. [5, с. 3].

Висновок:Отже, як свідчать дослідження вчених, без ґрунтового філософського осмислення економічних процесів, без вибору певної філософської парадигми діяльність менеджера і бізнесмена, звичайно, можлива, але вона, як провило, позначена рядом прикрих помилок, прорахунків, яких можна було б уникнути, спираючись на основи філософських парадигм, дотримуючись філософських методів пізнання.

Список використаних джерел:

1. Диев В. С. Філософія управління: проблеми, підходи, тенденції / В. С. Диев // Вісник Новосибірського державногоуніверситету. Серія: філософія. 2011. Т. 9. № 1. С. 5-15.
2. Малявін В. В. Конфуцій / В. В. Малявін М. : Мол. гвардія, 1992. 335 с.
3. Малявін В. Китай керований. Старий добрий менеджмент / В. В. Малявін. М: Європа, 2007 304 с.
4. Тутов Л. А. На шляху до філософсько-методологічного осмислення теорії управління / Тутов Л. А. // Державне управління. Електронний вісник. 2007. № 11. URL : http://e-journal.spa.msu.ru/uploads/vestnik/2007/vipusk_11._ijun_2007_g./tutov.pdf5. Філософія управління : проблеми і стратегії / Рос. акад. наук, Ін-т філософії; Відп. ред. В. М. Розін. М. : ІФРАН, 2010. 347 с.

ФІЛОСОФСЬКЕ ПІЗНАННЯ ВЛАДИ ЯК ОСНОВНОГО ЗАСОБУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Актуальність теми дослідження: економічна свідомість громадянина певною мірою впливає на соціально-економічний прогрес України та її рівень життя.

Мета дослідження: демократизація українського суспільства та розбудова сучасної системи державного управління. Об'єкт дослідження: напрями оптимізації та підвищення ефективності організацій, що розвиваються в умовах інформаційного суспільства.

Предмет дослідження: влада публічного адміністрування.

Завдання дослідження: зрозуміти суть влади як засіб публічного адміністрування. Демократизація українського суспільства та розбудова сучасної системи державного управління зумовлює необхідність впровадження нових цінностей та принципів публічного менеджменту в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню. Вирішення цих завдань потребує значного поліпшення організації роботи органів державного управління та місцевого самоврядування, зумовлює зростання вимог до рівня професійної підготовки управлінської еліти. Тобто, влада є основним засобом публічного адміністрування. Обґрунтуванню цих заходів мають передувати наукові дослідження понятійного апарату, існуючих моделей децентралізованого управління розвинених країн світу, практики реалізації вимог і принципів публічного адміністрування у зарубіжних країнах та вітчизняними органами влади. Ефективність публічного адміністрування незводиться лише до успішної реалізації управлінських функцій, запровадження інноваційних управлінських технологій та економного використання фінансових, технічних, людських та інших ресурсів. Воно є більш широким поняттям, яке втілюється у подальшій реалізації всіма учасниками управлінського процесу свого потенціалу, і, як наслідок, актуалізує розвиток всієї управлінської системи. Відповідно до цих аспектів ефективність управлінської діяльності в публічному адмініструванні позначена, як соціально-економічна категорія, яка відображає результат здійснення управлінських дій через максимально можливу реалізацію керівником у професійній діяльності його особистісного, соціального та професійного потенціалів при одночасному задоволенні потреб усіх учасників управлінських відносин, тобто окремих керівників, працівників, соціальних груп (колективів), організацій тощо. Система філософії передбачає формування цілей, функцій, організаційної структури управління персоналом, вертикальних і горизонтальних взаємозв'язків керівників і спеціалістів в процесі обґрунтування, вироблення, прийняття і реалізації управлінських рішень [1].

Основними принципами, що забезпечують ефективність управлінської діяльності в системі державної служби, є науковість, комплексність, гуманізація, демократизація, відповідність державним вимогам, урахування індивідуального підходу. Серед багатьох завдань, які виконує філософія влади, одним із найважливіших є здійснення нею методологічної функції. Філософія влади та методологія владного пізнання – поняття, що між собою дуже близькі і мають чимало спільних змістових характеристик. Попри все це, вчені і на сьогодні далекі від однастайності у розумінні їх співвідношення. З одного боку, і в наш час у дослідницькій, та й у навчальній літературі подекуди зустрічається думка, що в якості методології владних досліджень може виступати саме і тільки філософія влади. Особливого поширення, причому протягом доволі тривалого часу, подібна точка зору набула серед представників марксистського напрямку владних розробок. З іншого боку, представники, скажімо, позитивістського напрямку в сфері владної методології, навпаки, переконані у тому, що в ролі методології владних розвідок філософія влади взагалі не може виступати, бо на сучасному етапі навіть сама втратила право на існування [2]. Обґрунтування цієї позиції доводить, що філософія влади, або владна філософія, становить собою доннаукову форму осмислення царини владної життєдіяльності суспільства, котра є нібито дисципліною не «позитивною», а нормативною, що ставить своїм завданням пошук нібито прихованих, а

насправді взагалі надуманих «сутностей». У якості ж такої дисципліни, що містить лише нормативні судження, вона взагалі, на думку представників логічного позитивізму, не має сенсу. Тому філософія політики, за переконанням позитивістів, приречена на відмирання з появою політичної науки як принципово нової, справді автентичної форми осмислення політичного життя людей, що робить своїм предметом, на відміну від філософії політики, самі явища та реалії політичного буття людей, а не їх сутність, яка проголошується неіснуючою фікцією. Влада є доволі складним соціальним феноменом – можливо тому вона стала цікавою і досі є постійним об'єктом дослідження філософії. Тема влади, на наш погляд, належить до тих, які завжди будуть притягувати увагу представників соціальних та гуманітарних наукових кіл [3]. В соціальній філософії існує багато теорій щодо принципів побудови суспільства в термінах влади, утворення й відтворення субординаційних відносин та ієрархічних структур. Новітні філософські дослідження влади говорять про те, що в умовах постмодерну невірно розглядати її як дещо, що має чітку біполярну структуру, конкретних носіїв та суто репресивний характер. Крім цього, ми кілька разів натрапляли на інформацію про формування філософії влади, як окремої області знань на розі філософії, кратології, права та політології. Філософія влади інтерпретує владу, як унікальне суспільне явище, необхідний і розумний регулятор суспільних взаємин та людської поведінки. І, дійсно, філософія – багатогранна і відкриває великі можливості для вивчення будь-якого соціального явища. Розвивається людство, «розумнішає» кожна людина, накопичуються знання – це змінює усі суспільні явища: робить їх більш складними, більш «витонченими», непомітними для невідповідного ока.

Отже, вивчення проявів влади потребує нових методів, кросс-наукових досліджень, більш гнучких інструментів, більш уважних дослідників. Сучасна концепція філософії управління являє собою сукупність методологічних підходів і елементів, що являються, з однієї сторони, результатом різних теоретичних уявлень, а з іншої – продуктом історично складеної практики управління. Жодна теорія не здатна охопити всі аспекти управління; для менеджера-практика особливо важливо знати ключові елементи різноманітних теорій, щоб усвідомлено підходити до їх застосування. З однієї сторони, необхідно мати уявлення про результати теоретичних досліджень в сфері управління, а з іншої – зрозуміти соціально-історичний контекст, в якому формуються ті чи інші концепції. Кожна із концепцій управління має обмежений характер і охоплює лише певні аспекти реальних проблем.

Отже, управління неминуче пов'язано з культурою. Звідси і різні підходи до нього. Публічний менеджмент повинен реалізувати свій інтерес, формуючи менеджера-професіонала. Професіонал-менеджер повинен перетворитися на ключову фігуру. Менеджерська революція можлива за умов: 1) якщо сама влада зрозуміє необхідність цього; 2) якщо держава підготує таких менеджерів; 3) якщо буде сформований механізм управління як державою, так і конкретною організацією. Потрібно уявити нашим керівникам підприємств, фірм і організацій, що на сьогоднішній день вирішальну роль відіграє менеджер і його здібності. Необхідно, щоб менеджер відчував себе як власник і поведився як власник. Розвиток українського менеджменту залежить від багатьох ресурсів – технічних, історичних, матеріальних, організаційних, людських. Потенціал людських ресурсів в Україні значний – працьовитість українського народу, високий рівень освіти, природний потенціал, географічне положення України, інформаційний ресурс, історично сформований національний менталітет українця як працівника.

Список використаних джерел:

1. Воронкова В. Г. та ін. Філософія управління персоналом: Монографія / Під ред. В. Г. Воронкової. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2005. 472с.
2. Кіш Янош. Вступ // Сучасна політична філософія. К., 1998. С. 10.
3. Косич И. В. Ханна Арентд. Философия и политика // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 7, Философия. 1991. № 6 С. 79-92.

ЧОМУ ФІЛОСОФІЮ НЕНАВИДЯТЬ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де філософія є власне підґрунтям становлення фундаменту вищої освіти, гарантом розвитку наукового пізнання і критичного мислення у студентів, все більше можна почути про недоцільність курсу «Філософії» в університетах. Попри те, що більшість вишів дисципліну залишили, виникають питання з приводу її необхідності для всіх спеціальностей, кількості годин і способів викладання.

Зважаючи на актуальність досліджуваної теми, ми ставимо собі за **мету** цілісно дослідити сутність і цінність філософії для вищих закладів освіти.

Щоб досягти поставленої мети, визначимо такі **завдання**: проаналізувати сутність філософії і оцінити якість викладання курсу «Філософія», його вплив на сучасних студентів, повернути увагу до призначення пропонованої дисципліни і викладання філософії у вишах.

Об'єктом дослідження є місце і роль філософії як університетської науки.

Предметом дослідження є становище філософії у системі університетських наук. Після 2002 року, виголошення Всесвітнього дня філософії, питання про доцільність пропонованої дисципліни час від часу підіймалися, інколи із пропозиціями змінити систему оцінювання чи форму викладання. Заразом, серед студентів неодноразово можна почути думку, що філософія є прозаїчною, а її вивчення не співпадає з кінцевою ціллю: стати професіоналом обраної спеціальності. Якщо узагальнити всі причини нелюбові до предмету, то картина виглядатиме наступним чином: першу причину можна пояснити банальним нерозумінням тем, лекції і семінари здаються студентам чимось безглуздим, авсі концепції філософії не несуть жодного смислового навантаження; друга причина виражається тим, що начебто філософія «краде» час вивчення, на думку тих, хто навчається, важливіших предметів, а тому є насильно нав'язаною і занадто високочолою для усвідомлення.

Серед причин варто виділити й фактор незрозумілого викладання, за якого викладач не розуміє, що студенту потрібно для продуктивного вивчення, і головне, усвідомлення матеріалу під час лекцій чи практичних, він просто начитує лекції за поданою програмою. А студент не може збагнути, яку думку від нього очікують, аби побачити омріяне «п'ять». Забігаючи наперед, нічого доброго це взаємне нерозуміння не принесе. Тут і виникає найбільший конфлікт у підході до розуміння філософії. Студент прагне не осмислити, чи використовувати понятійно-категоріальний апарат в процесі розкриття і аналізу питань, а передбачити думку викладача, перефразовуючи її, часом навіть якщо вона резонує із поглядами самого студента. Внутрішній протест до вивчення філософії підриває її глибинну сутність: наділяти особистість правом на свободу думки, формуючи в молодих людей вільних і вдумливий розум, здатний опиратися різним видам пропаганди [1, с. 9].

Акцентуючи увагу на зв'язку філософії з іншими дисциплінами, не варто забувати, що саме вона є основою пізнання мудрості і філософського знання, які пізніше створюють основу когнітивних процесів і дозволяють власне людині розвиватися в обраному напрямку. З допомогою базових знань з філософії набагато легше опанувати значення одиничних, емпіричних речей на основі загальних речей. Фундамент у вигляді філософського двоєдінства «буття-свідомість» допомагає студентові глибше пізнати обраний напрямок, бо щоб ми не обрали – ми є частинами єдиної системи, яку якраз і вивчає філософія. Бо філософія, хоч і в ідеальному обрамленні, але скасовує всі обмеження на пізнання істини фактів, які формують нас впродовж всього життя. Філософське мислення нічим не обмежене і спрямовується на осягнення універсальних основ нашого буття: «Якщо ж вважати, що зовсім необмежене пізнання є пізнанням перших основ, мабуть, навіть пізнанням першої основи всього руху, а отож усіх скінченних речей, то «спекуляція» набуває значення саме того знання, яке надає пояснення про найвище і яке, за можливістю, збігається з виявленням усієї його сутності» [2, с. 79].

Тому філософію визначають як єдиний предмет, який замикає коло науки і знання, а тому вже за означенням, не може не приносити задоволення. Світ філософії, що позиціонує

себе як світ теорії, в якому є лише ідеальне, дозволяє поглянути на світ іншими очима, більш прагматично. І на відміну від інших наук, де завжди відбувається процес ущільнення знання, згорання теорії в закони, складних доведень у формалізовані схеми, процес відкидання старих істин новими, у філософії процес «внутрішнього зростання» йде дещо по-іншому. Поява нової філософської ідеї не перекреслює значення всіх попередніх, так само як і не забезпечує цій ідеї безперечно загальнозначущість. Шлях до істини у філософії довгий і несе в собі багато суперечностей, причина цьому полягає в єдності свідомості й об'єктивного світу, і навпаки. Спроби знайомства студентів з усією філософською проблематикою веде до побудови й поширення формальних схем, що суперечить природі і сутності філософії [4, с. 22]. Зазвичай, найбільше проблем починається ще на етапі усвідомлення формули «людина-світ», що в подальшому буде яскраво резонувати із поданим матеріалом, у вигляді повної відрази до дисципліни, особливо в умовах дистанційного навчання, де істини про мужність, красу, мудрість і гармонію легко змінюються бажанням довше поспати. Часто вчення філософів здаються безглуздими, більше примітивними. Це пояснюється тим, що не всім людям дано розуміння з точки зору теоретика, тобто вихід за рамки загальних ідей. Завдання філософа є надскладним ще тому, що з часом доведеться воювати за істину із власною совістю, піддавати всі речі критиці, приймати і розмислювати над істинами інших людей. З огляду на те, що кожен, за означенням, вже людина, то має певні думки, і є філософом [3, с. 4].

Без самого процесу осмислення світогляд стосовно філософії – як пуста обгортка від солодощів. Тому філософія акцентується далеко не на світогляді, а на результати філософської рефлексії. Важливий є власне факт філософствування, як спосіб аналізу і співставлення різних світоглядів. Пропонована стаття розглядає філософію як ставлення до речей крізь призму розуму, мудрості, який шукає основи наук, шукає першооснову світу. Саме така філософія, що сконцентрована власне на теоретичній формі, яка є доступною, постає на основі спекулятивного мислення і пояснює зрозумілі основи всього суцього, сприйняті розумом у вигляді певних понять, ідей чи категорій, є придатною для викладання у вишах. Філософія такого вигляду може надати майбутнім спеціалістам та прикладним науковцям знання щодо підстав існування їхньої спеціальності чи науки.

Висновок. Отже, викладання філософії та філософська освіта в Україні потребують реформ, бо вони залишаються неструктурованими і подекуди зовсім не відповідають розвитку науково-технічного прогресу. На даний час, досі свідомо чи несвідомо викладачі філософії використовують лексику, невідповідну рівню усвідомлення чи підготовки студента, а також її інструментарій. Викладачі філософії використовують неправильні джерела інформації, особливо переклади праць іноземною, які не відповідають навчальному плану і не підходять для системного самостійного опрацювання. Також в Україні відсутні самостійні фонди, які підтримують філософські проекти, і не можна відкидати відсутність культури філософствування серед молоді, яку потрібно було культивувати це ще в школах. Акцент на розвитку критичного мислення зміщується на другий план, а на перший ж виходить завчання матеріалу задля позитивного оцінювання, тобто кінцева мета філософії, як дисципліни, втрачається.

Список використаних джерел:

1. Ю. М. Вільчинський, В. М. Сиверин, О. Б. Гаєвська. Філософія (електронний ресурс) : навч. посібник ім. Київ, КНЕУ, 2019. 368с.
2. Генрих Д. Свідоме життя. Дослідження співвідношення суб'єктивності та метафізики // Пер. з нім. В. М. Терлецький. К. : КУРС, 2006. 188 с.
3. Карівець І. Суть філософії або чому її ненавидять. 2017. №3. с. 81-85 Гуманітарні візії: наук. журн. / Нац. ун-т "Львів. політехніка"; редкол. : І. Карівець, Львів, 89 с.
4. Філософія: навчальний посібник. – Житомир: Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2003. 254 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність теми дослідження. Сьогодні тема бізнесу дуже актуальна. Бізнесова діяльність дуже поширена, але мало хто задумується з якого часу виник бізнес і що лежить в його основі. Саме прагматизм є основою бізнесу і в кожен з філософів виразив свою думку ролі прагматизму в бізнесі. Джеймс вважав, що прагматизм –це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Визначається роль грошей як доброго блага, оскільки маючи певну суму ми можемо задовільнити власні потреби і потреби близьких. Дьюї вважав, що дії людини, яка займається підприємництвом і бізнесом, повинні мати певну теоретичну, методологічно-світоглядну основу, яка є результатом строго вивірених, підтверджених життям положень. Тож дана тема досить таки актуальна. **Мета дослідження** –дослідити початок виникнення бізнесу, основу бізнесу з точки зору філософів. **Завдання:** визначити початок розвитку бізнесу; визначити філософські основи бізнесу; визначити думки філософів стосовно основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: бізнес, як одна з головних сфер філософських роздумів.

Предмет дослідження: роздуми філософів стосовно основ бізнесу. Дану тему досліджували: Чарлз Сандрес Пірс, Вільям Джеймс, Джон Дьюї. Початок бізнесової діяльності відбувся ще в 3-4тисячолітті до нашої ери. Бізнес –це діяльність, спрямована на одержання прибутку від продажу товарів, наданні послуг, виконанні робіт. Практично кожна людина, яка чимось займалась, що приносить йому прибуток, працює на якомусь підприємстві та отримує зарплату –займається бізнесом. Здавна відбувався активний обмін виробленими продуктами між пастушими і землеробськими племенами та ремісниками і землеробами на засадах конкуренції між окремими виробниками з метою отримання прибутку. З утвердженням поділу праці виник і клас купців, які продавали та купували. Купці в свою чергу мали мати спеціальні знання, які дозволили б дати лад у їх діяльності. З етапом появою металевих грошей починає зростати і процес підприємства. Хто володів ними, той визначав долю виробництва. У 7 ст. до н. е. античні міста-держави здійснювали торгівлю з місцевими племенами продаючи зброю, тканини, кераміку, вино, а також вивозили на землі Східного Середземномор'я зерно, худобу, шкіру. З виникненням та розвитком Київської Русі князі завойовували землі і це в свою чергу було теж прикладом бізнесової діяльності, оскільки це несло певну вигоду що є притаманним для бізнесу. Тож часто під час походів здійснювались різні завойовування, які слугують прикладом бізнесу. Існував в ті далекі часи і рабовласницький бізнес. Підприємництво і бізнес в свою чергу формував ще і певну світоглядну позицію, яскраве вираження якої ми можемо побачити у Святому письмі, працях мислителів середньовіччя, Нових часів, сучасності. В кінці 19-на початку 20 століття в Північній Америці виникає філософський напрямок, який отримав назву прагматизм (від гр. pragma –дія). Головна ідея прагматизму полягала в тому, що філософія повинна допомогти людям у вирішенні життєвих задач. Основні положення цього напрямку були сформульовані американськими вченими –логіком і математиком Чарлзом Сандерсом Пірсом (1839- 1914 рр.) та психологом Вільямом Джеймсом (1842-1910 рр. Джеймс тлумачив прагматизм перш за все як «метод» і суть цього методу розкривається у запитаннях: які практичні результати зроблених кроків? Чи принесе це користь людині? Зі сказаного випливає, що прагматизм –це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Можна довго сперечатися про те: великі гроші –це добре чи погано? Прагматизму важливо відповісти на запитання чи допомагають гроші людині жити та вирішувати якісь свої особисті і професійні проблеми? Відповідь дуже очевидна, якщо людина маж певну суму грошей, то зможе не тільки забезпечити себе, а й допомогти рідним у фінансовому плані. А раз так, то гроші є благо і дискусія на цьому закінчується.

Висновки Отже, бізнес виник ще здавніх-давен. Основою бізнесу був прагматизм, і кожен з філософів по-своєму визначав вплив прагматизму на бізнес. Основні положення були сформульовані Пірсом і Джеймсом. Джеймс вважав що це перш за все «метод», який спрямований на пошук вигоди для люди. Пірс вважав що головне результат, а не те як ти йшов до нього. Дьюї вважав, що людина має мати певну теоретичну та методологічно-світоглядну основу, яка є результатом сторого вивіренних, підтверджених життям положень.

Список використаних джерел:

1. Вільям Джеймс Прагматизм // Укр. пер. П. Насади. К. : Альтернативи, 2000. 142 с.
2. Джеймс У. Воля к вере. М. : Издательство «Республіка», 1997.
3. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство / А. Камю. М. : Политиздат, 1990. 415 с.
4. Татаркевич В. Історія філософії : Т. 1. -3. / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. Львів: Свічадо, 2006. 456с.
5. Філософія : [навч. посіб.; за ред. І. Ф. Надольного] / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін. К. : Вікар, 2008. 534 с.
6. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Гнасевич, Т. В. Гончарук (Чолач), М. І. Гурик, Н. В. Джугла, О. М. Рудакевич, В. Я. Томахів, М. Л. Шумка; за заг. ред. Т. В. Гончарук (Чолач). Тернопіль : Крок, 2014. 273 с.
7. Філософія [Текст]. Ч. 1 / Т. В. Гончарук, Н. В. Джугла, Л. П. Мокряк, М. Л. Шумка.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. Залежність рівня економічного розвитку від етичності суспільства, про що в своїх дослідженнях довів М. Вебер [1], особливо гостро постає у вивченні питання соціальної відповідальності як підприємств, так і бізнесу в цілому. Серед перешкод на шляху впровадження концепції соціальної відповідальності слід відзначити низький рівень суспільної свідомості бізнес-еліти, недосконалість конкретних механізмів реалізації соціальної відповідальності, необізнаність підприємців щодо переваг дотримання принципів соціальної відповідальності. Постає необхідність з'ясування специфічних особливостей соціальної відповідальності та визначення найбільш гострих проблем формування соціальної відповідальності бізнесу.

Мета дослідження: полягає у систематизації наукових поглядів щодо проблем формування соціальної відповідальності бізнесу та визначенні сильних і слабких сторін реалізації соціальної відповідальності у сфері бізнесу.

Предмет дослідження: Це є сучасний стан соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єктом дослідження: Виступає соціальна відповідальність

Завдання дослідження: виявлення основних проблем розвитку соціального партнерства; вивчення головних шляхів проблеми. У той час коли держава не може допомогти у вирішенні всіх соціальних проблем, частина їх переходить у коло питань підприємств та бізнес-структур [1]. Але, як засвідчує практика, підприємства, що мають на меті забезпечення конкурентоспроможності своєї діяльності і прибутковості свого бізнесу, не завжди згадують та турбуються про соціальні проблеми суспільства. Вчені, що займаються дослідженням даної проблеми, наголошують, що за умови формування відповідної мотивації підприємців, яка б зацікавила їх до участі у соціальному захисті населення, можливо було б вирішити проблему неспівпадіння цілей підприємців в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Таким мотивами можуть бути відчуття моральної відповідальності за тих, хто залежить від діяльності підприємства, а також розгляд соціальної відповідальності як джерела вдосконалення бізнесу [2, с. 95].

У суспільстві, значною мірою морально розрізненому, соціальна відповідальність у цілому і корпоративна зокрема не виникають самі по собі. Необхідно поступово і наполегливо їх формувати, впроваджуючи в корпоративну політику, у стратегію сталого розвитку [2, с. 103].

На цьому етапі великого значення набувають просвітницько-роз'яснювальна діяльність, пропаганда найкращих практик соціально відповідальної поведінки з апеляцією до потреб, інтересів, мотивів і вигід сторін, які зацікавлені в соціально відповідальній діяльності інститутів економіки й суспільства. Активна пропаганда ідеї корпоративної соціальної відповідальності з боку науковців і просвітницька діяльність у цій сфері можуть і повинні поєднуватися з елементами прямого і непрямого впливу на соціальну активність бізнесорганізацій із боку держави [3, с. 80].

Досить значна частина підприємців вважають, що здійснення соціально відповідальних заходів є функцією винятково держави, а не бізнесу. Створення хорошого бізнесу робить справу корпоративної соціальної відповідальності як головного бачення, що може допомогти компаніям зберегти свою ліцензію на діяльність в умовах усе більш глобалізованого світу [3, с. 95]. Постає питання про необхідність об'єднання зусиль бізнесу, держави та інших зацікавлених осіб у сталому розвитку суспільних інститутів. В умовах трансформації всієї соціально-економічної системи країни не можна очікувати кардинальних позитивних змін у діяльності інституту соціальної відповідальності бізнесу за високого рівня безвідповідальності інституту держави. Соціальна відповідальність бізнесу неможлива без розвиненого громадянського суспільства, здатного виступати реальним партнером бізнесу під час

вирішення соціальних питань. За такої умови можливий процес зростання готовності бізнесу залучатися в діалог і подальше партнерство з різними громадськими групами, збільшення кількості соціальних ініціатив, що виникають завдяки спільному мисленню, спрямованих на вирішення питань суспільного значення [4, с. 190].

Повністю виправданим і узгодженим із сучасною місією бізнесорганізацій, із джерелом набуття конкурентних переваг і сприйняттям бізнесу як «корпоративного громадянина» є підхід Дала Р. до пояснення природи соціальної відповідальності, згідно з яким «сьогодні абсурдно розглядати корпорації просто як підприємства, що засновані для єдиної мети – отримання прибутку. Ми, громадяни, даємо їм спеціальні права, владу і привілеї, захист і переваги на основі розуміння, що їх діяльність приносить нам користь. Кожна корпорація має розглядатись як соціальне підприємство, чиї існування і рішення можуть бути виправдані тільки якщо вони служать суспільній або соціальній меті». В Україні низький рівень поширення соціальної відповідальності пов'язаний також із самим характером отримання прибутку підприємствами [5, с. 188].

Економічний прибуток провідних українських підприємств досягається за рахунок наявності в їх розпорядженні економічної влади, адміністративного ресурсу, доступу до бюджетних коштів, недосконалою конкуренцією на внутрішньому ринку, штучного завищення цін на вироблену продукцію, заниження рівня оплати праці, скорочення обсягу соціальних витрат. Саме такі фактори виступають основою конкурентної переваги. Більшому поширенню соціальної відповідальності може сприяти інноваційна активність, використання нових технологій, створення нової продукції, у результаті прибуток підприємства формується за рахунок скорочення витрат, підвищення конкурентоспроможності, формування нових ринків товарів або послуг. Саме такий шлях розвитку має більше поширення в розвинених країнах і, як наслідок, вищий рівень соціальної відповідальності бізнесу [6]. Але такий варіант розвитку української економіки сьогодні видається малоімовірним, оскільки вимагає довгострокових фінансових витрат, окрім того, досить ризикований [4, с. 191].

В Україні соціальна відповідальність бізнесу має різні прояви: залежно від положення підприємства на ринку, рівня конкуренції, характеру взаємин з органами державної та місцевої влади, наявності передвиборчої кампанії та ін. Перша форма носить класичний характер, що пов'язано з політикою підприємства щодо реалізації повноцінного соціального партнерства. Друга форма соціальної відповідальності бізнесу може бути пов'язана з отриманням від держави певних привілеїв, можливість розробки та видобутку корисних копалин, надання вигідного державного замовлення [7].

Чи можна в такому разі говорити про етику соціальної відповідальності? На нашу думку, це своєрідна форма відповідальності, яка має позаморальний характер. Якщо підприємство виконує всі вимоги, що належать до сфери соціальної відповідальності, то мотив, з якого це робиться, вже є другорядним. Гірше якщо в керівництві підприємства є почуття відповідальності, воно відчуває каяття, що діяльність із соціальної відповідальності не здійснюється. Для соціальної відповідальності важливим є не мотив чи почуття, а конкретна діяльність з її реалізації. Звичайно, є підприємці, які мають внутрішню мотивацію для реалізації соціальної відповідальності [8]. Але, повторюємо, для співтовариства різниця в мотивації здійснення заходів для сфери соціальної відповідальності несуттєва. Третя форма носить більшою мірою примусовий характер, коли соціальна відповідальність є проявом обов'язкової благодійності. Організацію змушують, як правило органи місцевої влади, виявляти відповідальність за свою діяльність і за присутність у даній місцевості. Ефект змущеної відповідальності може мати прямі економічні й адміністративні джерела. Наприклад, організацію змушують упорядкувати навколишню територію, дотримуватися екологічних вимог і т. п. Змущена відповідальність також виникає вимушено. Місцеві влади, піклуючись про середовище, в якому проживають городяни, на Русин Роксолана студентка групи ОДС-11 ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 565 території якої працює підприємство, змущені застосовувати різні санкції, прямі чи непрямі, щоб змусити підприємство подбати про соціальне оточення даного підприємства, інакше це підприємство буде зневажати інтересами городян, жителів даної місцевості. Четверта форма

соціальної відповідальності зустрічається на містоутворюючих підприємствах. Ураховуючи особливості діяльності таких підприємств, бізнес змушений брати на себе неспецифічні для себе соціальні функції. Містоутворюючі підприємства змушені бути соціально відповідальними для безперебійної роботи підприємств, вирішення господарських проблем міста, головним чином, через самоусунення держави від вирішення даних проблем. Тим більше що в кінцевому рахунку співпраця з місцевою владою і громадянським суспільством виявляється набагато більш успішною [5, с. 189].

Деякі критики стверджують, що корпоративна соціальна відповідальність відволікає від фундаментальної економічної ролі бізнесу; інші стверджують, що це не більше ніж поверхнева прикраса вітрин, або «зелений камуфляж». Із початком екологічного руху 60-х років з'явився навіть термін *esorpornografia*, який був недавно введений в Оксфордський словник англійської мови, визначений як «поширювана організаціями дезінформація громадськості, зображення поваги до навколишнього середовища». Це визначення може бути доповнене розробленою термінологією *Greenpeace*, яка охоплює не тільки імідж компанії, але й товари. За допомогою «зеленого камуфляжу» компанії вводять в оману споживачів до сприйняття, що продукти і цілі компанії розглядаються як «екологічно чисті» [9]. Тобто вони будуть здійснювати роздування позитивної екологічної інформації й опускати або залишати в стороні негативну інформацію, яка може зашкодити їх іміджу. Миноу Н. стверджує, що арена корпоративної соціальної відповідальності повинна бути зменшена. «Ніщо не є більш витривалим, ніж фікція, що компанії несуть основну відповідальність перед суспільством. Одне повинно бути ясно – немає такого поняття, як «хороша компанія», яка не є прибутковою». За визначенням світової Економічної ради з питань стабільного розвитку соціальна відповідальність бізнесу представляє «постійно діючу вимогу до бізнесу діяти в межах етичних норм та забезпечувати економічне зростання, у тому числі шляхом покращання стандартів життя працівників та їх сімей тією самою мірою, що і покращання життєвих стандартів для мешканців свого регіону та суспільства загалом» [5, с. 73].

Котлер Ф. та Ли Н. визначають соціальну відповідальність бізнесу як «вільний вибір компанії на користь підвищення рівня добробуту місцевої громади за допомогою відповідних підходів до ведення бізнесу та надання корпоративних ресурсів». У більшості країн ЄС розроблені та функціонують державні програми підтримки і стимулювання соціальної відповідальності бізнесу, до яких держава долучає компанії приватного і державного секторів до спільного виконання соціально важливих завдань, стимулює бізнес до соціально відповідальної діяльності [10]. Відповідно до європейської практики, соціальна відповідальність бізнесу поширюється на сім напрямів: дотримання прав людини; дотримання вимог законодавства; ділова та корпоративна етика; захист навколишнього природного середовища; співпраця із заінтересованими сторонами: співробітниками, споживачами, акціонерами, громадою, іншими суб'єктами господарювання; дотримання міжнародних норм поведінки; прозорість та підзвітність.

Висновки. Підходи до вирішення проблем формування соціальної відповідальності бізнесу зводяться до необхідності співпраці всіх зацікавлених сторін: держави, бізнесу і суспільства в цілому. Здебільшого довіра споживачів до підприємств, що проголошують себе соціально відповідальними, на даний час знаходиться на дуже низькому рівні, що є небезпричинним наслідком. Необхідність діяльності підприємств саме на засадах соціальної відповідальності бізнесу не викликає сумнівів, але економічний і соціальний розвиток залежать від зрілості етики і моралі не тільки бізнесструктур, а й суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Вебер М. Политика как призвание и профессия URL:https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/vebizbr/08.php
2. Безрукова О. А. Соціальна відповідальність бізнесу і громадянське суспільство / О. А. Безрукова // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Спеціальні та галузеві соціології» / Гол. ред. О. С. Поважний. Донецьк: ДонДУУ, 2012. Т. XIII. Вип. 217. Серія «Соціологія». С. 94-101.

3. Колот А. М. Корпоративна соціальна відповідальність: сучасна філософія, проблеми засвоєння / А. М. Колот // Економіка України. 2014. № 3(628). С. 70-82.
4. Головінов О. М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми / О. М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. 2014. № 2(36). С. 187-192.
5. Фірсова С. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: маркетинговий аспект / С. Фірсова // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. 2011. Вип. 121-122. С. 73-76.
6. Котлер Ф. Корпоративная социальная ответственность. Как сделать больше добра для вашей компании и общества URL:<https://scholar.google.com.ua/scholar>
7. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року URL: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/201310_strategiva_sprivannva_rozvitku_svb_v_ukravini_spilnota_svb.pdf.
8. Гончарук (Чолач) Т. В., Джугла Н. В., Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. Тернопіль, 2018. №1-2. с 155-162. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/31459>
9. Джугла Н. До питання Українського східного Обряду у рішеннях Замоїського скандалу 1720р. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34925/1/311.pdf>
10. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л., URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34925/1/311.pdf>

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАХІДНІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ

Актуальність теми дослідження. Однією з головних актуальних проблем соціальної філософії є усвідомлення громадянського суспільства існування людини та самореалізації людини в суспільстві. На протязі останніх століть людині в Україні бракувало саме громадянської самореалізації. Це дослідження можна пояснити як спробою довести, що розвиток громадянського суспільства може допомогти вийти з кризи. [1, с. 4].

Мета дослідження: Аналіз ідей та форм, самореалізації громадянського суспільства в європейській історії та історії українського суспільства і виявити як буде формуватися громадянське суспільство в Україні.

Завдання дослідження: Дослідити вплив громадянського суспільства в західній та східно філософській українській думці.

Об'єкт дослідження: громадянське суспільство в усіх аспектах свого розвитку, в західній та українській східно-філософській думці.

Предмет дослідження: громадянське суспільство. Теорія й практика становлення громадянського суспільства в Україні. Актуалізація проблем, пов'язаних з поняттям “Громадянське суспільство”, у сучасній філософській та соціально-політичній думці Заходу пропадає на 70–80-ті рр. Зростання зацікавленості у цій проблематиці стало особливо помітним у зв'язку з кардинальними змінами, що відбулися у країнах Східної Європи та країнах так званого третього світу. Розповсюдження основних ідей, принципів, вартостей, що асоціюються з уявленням про ліберальну демократію, на нові регіони потребували переосмислення поняття громадянського суспільства, умов та закономірностей його виникнення, формування та розвитку, особливостей становлення у різних культурно-історичних умовах [5, с. 194]. Всебічний аналіз громадянського суспільства передбачає поєднання двох аспектів дослідження. З одного боку, громадянське суспільство – теоретичний концепт, ідеальна модель суспільної організації та суспільного життя, за допомогою якої виділяються найзагальніші риси, типологічні характеристики економічного, політичного, духовного життя суспільства. В цьому аспекті громадянське суспільство – це ідеальний тип (у розумінні відомого соціолога М. Вербера). Як певний інваріант, це поняття ґрунтується на структурованості всіх сфер соціальної діяльності. Суттєвою передумовою об'єднання структурних елементів у єдине ціле є діяльність суспільних суб'єктів, яка детермінується стандартами і вартостями суспільства через існуючу систему права [5, с. 195].

Отже, можна виділити такі передумови формування громадянського суспільства; чітко визначена структура економічного, політичного, соціального і духовного життя; наявність активно діючого соціального суб'єкта; наявність комплексу норм і стандартів цієї діяльності яка виражена у системі чинного права [5, с. 195]. Однак з іншого боку, громадянське суспільство – це історично визначна реальність, феноменологічний прояв цілісності соціо-культурного організму, що його породжує. В такому розумінні громадянське суспільство – явище унікальне. Вона є результатом специфічного історичного розвитку, генетично пов'язаного з європейською культурою [5, с. 195]. У багатьох західних країнах, що мають вже сформоване громадянське суспільство, відбувалися широкі дискусії, у центрі яких був пошук нових сфер життя, що мають вже сформоване громадянське суспільство, відбувалися широкі дискусії, у центрі яких був пошук нових сфер життя, вимагали певної демократизації навіть у країнах з уставленою демократією. Можна говорити про дві головні передумови цих дискусій. По-перше, процеси ускладнення соціумів, які розвивалися, їх внутрішня диференціація, автономізація у “світі”. По-друге, активізація індивіда як особливого соціального суб'єкта, важливого елемента змушує останнього виступати у всій багатогранності його економічних, політичних, кооперативних, професійних і

субкультурних зв'язків. Багатство цих зв'язків – зв'язків з іншими людьми! – допомагає особистості у самозахисті та формуванні своїх вимог, в обґрунтуванні своєї солідарності з іншими і довіри до них. Ці процеси спонукають до критичного переосмислення усього кола ідей і уявлень, що були пов'язані з поняттям “громадянство суспільство” [2, с. 385]. Україна здійснює лише перші кроки на шляху до розбудови власної державності. Цей вимагає окреслення загальних рис власної моделі соціального розвитку, котра б була спроможна гармонізувати інтереси держави з прагненнями різноманітних суспільних груп, автономних асоцій та окремих індивідів. Саме такий підхід може сприяти свідому обранню відповідної соціально-культурної орієнтації України та визначенню її соціально-цивілізаційної належності. Ці проблеми вимагають від нас найприскіпливіше придивитись не тільки до західно-європейського досвіду у громадянській сфері, але й до власної громадянської і духовної історії, її набутоків і втрат. Атрибутами громадянського суспільства є наступні компоненти: 1) Приватна власність, вільна праця, підприємництво; 2) існування вільних політичних партій, громадських організацій та інших об'єднань громадян на добровільній основі; 3) наявність незалежної системи ЗМІ; 4) вільний розвиток сім'ї як первинної основи співжиття [3, с. 89]. У суспільній думці Заходу також є елемент статичного мислення. Однак у духовному житті йому протистоїть діалектично з ним пов'язаний Автономний ліберально-демократичний підхід. Доповнюючи один одного, вони дають всебічну картину життя суспільства, метою якого є індивід у всій багатоманітності форм його самореалізації [5, с. 195]

Висновок: Отже, на основі інформації вище, можемо сформулювати висновок. Оцінюючи громадянське суспільство потрібно брати до уваги, що громадянське суспільство – сучасний тип демократичного суспільства, яка розвивається в напрямку стабільної економіки та демократичної політичної системи. Умови для формування в Україні громадянського суспільства. Однак все-таки відсунути один з головних факторів функціонування суспільно-політичних організацій, які виражають наміри різних груп суспільства, взаємодії між ними. Також варто визнати те, що в сучасному українському суспільстві недостатньо високий рівень урахування й координації інтересів різних груп населення, втілення в життя політики громадського єднання. Духовне відродження є доволі популярним в сучасній Україні також національної гордості, державного патріотизму. Велика різноманітність громадських об'єднань – партій, спілок, асоціацій та і. н., та найбільші інтереси громадян – інтенцій, схильностей, інтересів, амбіцій. [4, с. 123].

Список використаних джерел:

1. Пасько Я. І., Автореферат здобуття наукового ступення кандидата філософських наук Громадянське суспільство: світоглядне та історичне втілення К., 1992. 20с.
2. Буяшенко В. В., Громадянське суспільство і соціальне піклування “Гілея: науковий вісник” випуск 63, К., 2012., С. 382-392
3. Сидоренко С. В., Теоретико-методологічні засади пізнання глобального громадянського суспільства “Гуманітарний вісник” 2012. С. 87-100.
4. Костючков С. К., Громадянське суспільство як складно структурована плюралістична система; Філософська інтерпретація “Актуальні проблеми філософії та соціології” 2015 С. 121-124
5. Лясота А. Є., громадянське суспільство в культурно-історичному контексті, “Вісник Дніпропетровського університету” 2012. С. 194-201

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження: на сучасному етапі розвитку українського суспільства все з більшою гостротою постає проблема відродження культури та духовності, що базується на формуванні потужної системи глибинних морально-етичних цінностей.

Мета дослідження: аналіз суспільного життя в Україні та розкриття духовних цінностей на основі потреб людського буття.

Об'єкт дослідження: розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: проблеми суспільства і людської цивілізації.

Завдання дослідження: вплив духовного життя на процес розбудови української держави. Відомо, що культура і духовність це цивілізовані ознаки будь-якої нації, без яких вона взагалі не може існувати. В цих умовах дуже важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня українського народу, формування у нього стійкості системи глибоких морально-релігійних цінностей, оскільки саме вони складають основу мотиваційної сфери як особистості, так і суспільства в цілому. Якщо особистість чи суспільство сповідує високі гуманістичні цінності, то цілі і засоби її досягнення також будуть досить високими і гуманними. Тільки таким чином ми можемо досягнути поступового економічного, політичного й духовного здійснення нашої країни, оскільки ці сфери досить тісно переплетені і взаємопов'язані [1].

Центром і рушієм культурного життя в Україні була православна церква. У боротьбі з польським католицтвом вона була втіленням української самобутності. Але самобутність зникла зі вступом на арену Російської імперії, як оборониці всього православ'я, зокрема й українського. Поглинання української церкви імперським духовним "істеблішментом" здійснювалось одночасно з ліквідацією автономії Гетьманщини [2].

Проблема нашого суспільства і людської цивілізації, полягає в тому, що багато людей починають втрачати любов в своїх душах і це призводить до примноження гріхів. Особливо це яскраво проявляється в політичній сфері, де людина заради досягнення влади здатна піти на значні гріховні порушення. Влада повинна використовувати силу і закон, щоб зупинити злочинців й навести лад у державі. Істинна влада повинна служити закону і вести народ по шляху духовного розвитку, не примушуючи і нав'язуючи християнські моралі, а показувати їх дотримання своїм прикладом. Якщо ж влада використовує всі методи, аби навпаки підкорити народ і реалізувати тільки свої корисливі цілі, то така влада спричинить багато проблем. Мудрий правитель повинен уміти використовувати і силу і твердість в управлінні. Коли хреститель Русі – Великий Володимир став дуже поблажливим і на Русі почали гуляти розбійники, то до нього прийшли християнські священики і сказали, що Бог дав тобі владу і меча, щоб ти наводив порядок у державі, а не проявляв сумнівне милосердя [3].

У будь-яких суспільних явищах певною мірою задіяна духовність, яка представлена різними сторонами, видами тощо. Тому визначення місця й ролі духовного чинника у громадських явищах та процесах стає необхідним моментом пізнання закономірностей суспільного життя [4].

Висновок: Отже, теоретична розробка проблем духовного життя суспільства і його культури передусім важлива для тих сфер практичної діяльності, в яких духовні елементи відіграють помітну, інколи вирішальну роль. Методологічне значення цих понять обумовлюється їх належністю до системи фундаментальних категорій соціальної філософії, які відображають головні явища суспільства в цілому і розкривають відносини між ними. Ця роль виявляється як при вивченні історичного процесу загалом, так і в конкретному дослідженні окремих суспільних явищ, коли треба з'ясувати співвідношення між суб'єктивною і об'єктивною сторонами.

Список використаних джерел:

1. “Духовні цінності як основа відродження української нації”. URL://https://sd.net.ua/2009/09/27/dukhovn_cnnost_jak_osnova_vdrodzhennja_ukransko_nac.html
2. “Духовне життя українського суспільства”. URL://<https://uahistory.co/book/ukrsuspilstvo/35.html>
3. “Духовні цінності як основа відродження української нації”. URL://https://sd.net.ua/2009/09/27/dukhovn_cnnost_jak_osnova_vdrodzhennja_ukransko_nac.html
4. “Духовне життя суспільства і культура”. URL://https://pidru4niki.com/1499052837620/filosofia/duhovne_zhittya_suspilstva_kultura

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження визначається чинниками об'єктивного характеру. Гроші – це феномен, як цілісного за своєю природою соціальний прояв в культурі. Їх поява враховує необхідність порівняти одну потребу з іншого, знайти, чим їх можна взаємозамінити, а також визначити порівняльні вигоди і результати. Гроші диктують свою політику, свої правила, нав'язують свій світогляд, свою філософію. Будь-які прояви буття людини зумовлюють гроші. **Мета дослідження** полягає в тому, що феномен грошей, який безпосередньо впливає на розвиток та функціонування культури, вимір економічних процесів, проблеми у людському вимірі, у контексті найрізноманітніших форм життєдіяльності суспільства і особи, українського соціуму на ринкових засадах. Реалізація мети обумовлює такі вирішення таких завдань: визначення місця феномена грошей у розвитку соціального буття як чинника, що визначає смисл суспільного життя. **Об'єктом дослідження** є феномен грошей як прояв соціального буття. **Предметом дослідження** є соціально-філософський аналіз грошей як цінності в системі господарської діяльності, що є сферою соціального буття.

Завдання дослідження полягає в самій постановці проблеми дослідження феномена грошей як аксіологічного явища буття у вітчизняному філософському дискурсі. Економічна наука звернена до повсякденних проблем життя людей і прагне переосмислювати їх схематично та науковими методами. Різні формування на питання життя були цілих напрямків економічної думки. Всі дослідники феномена грошей входять з того, що гроші є суто артефактом. Філософія економіки вивчає розвиток пізнавальних здібностей людини по освоєнню економічної діяльності. Кожна економічна теорія – це не лише роздуми про власність, вартість, товар, гроші, капітал чи торгівлю, але в першу чергу модель облаштовувати буття людини Ситуація догматичного сприйняття світу починає змінюватися у XIII столітті, коли в Італії з'являється новий «грошовий» клас (а також із появою індульгенцій). З цього періоду все більше цінують саме гроші, вони посідають місце «правителів справ і душ»[4].

Так з'являється меркантилізм, для якого характерним є макроекономічний підхід до аналізу економічних явищ. Саме представниками цієї течії було введено поняття «національне багатство». Ще однією особливістю методу представників меркантилізму є емпірична спрямованість досліджень. У зв'язку з цим змінюється й характер висновків: вони втрачають нормативний характер, властивий релігійній думці, й набувають суто прагматичної спрямованості, пов'язаної з вирішенням проблеми збагачення нації, де гроші грають головну роль. Меркантилізм є своєрідним підготовчим етапом у реалізації раціоналістичної картини світу Нового часу. У Новий час відбувається розмежування філософії та економічного знання [2].

У цей період гроші «втрачають предметну підставу» у філософських роздумах і переходять у предметне поле економічної науки, стаючи суто економічною категорією. З'являється кількісна теорія грошей Д. Юма, котра створювала відповідну методологічну основу і для характеристики принципів формування вартості грошей. Його концепція поняття вартості грошей є суто умовною, як і його погляди щодо розуміння самого феномена. Це надалі дало основу для розробки теорії «нейтральності грошей». Як інструмент обігу вони не мають власної вартісної основи. Надалі з'являється теорія фізіократів, що «відходить» від дослідження грошей. Предметом їх дослідження була земля. Далі класична політекономія знову повертається до проблеми грошей, зокрема до принципів функціонування грошових відносин. Це стало новим рівнем розвитку методології вивчення феномена грошей. А. Сміт та Д. Рікардо були прихильниками ідеї «природного порядку» у тій її формі, яка вже була присутня в сучасній їм філософії. Тому для них гроші – це товар, вартість якого, як і вартість інших товарів, визначається кількістю праці, необхідної для виробництва товарів та доставки на ринок [1].

У другій половині ХХ ст. такий феномен як «віртуальна реальність» впливає і на феномен грошей – з'являються «віртуальні гроші». По-новому розставляються смислові акценти: час має цінність, тому що гроші мають здатність приростати у процесі обігу в часі. Гроші «стискають час» і в цьому процесі саме гроші починають виконувати детермінуючу роль, інтенціонально спрямовуючи всі види соціального буття і всі види діяльності, підпорядковуючи собі не тільки економічні, але й політичні, світоглядні, моральні і глобально-політичні процеси. Розширюється простір, сприяючи процесам глобалізації та формуванню мегагосподарства. Але навіть із появою «віртуальних грошей» гроші не втратили своєї матеріальної основи. Їм все одно властивий такий атрибут як маса-енергія.

Гроші – це енергія, яка визначає кількісні кордони й одночасно якісну безмежність можливостей в діях людей. Гроші наповнюють матеріальною силою волю людини і створюють громадський механізм її реалізації, але вони байдужі до того, на що ця воля спрямована. Гроші «вбирають в себе» енергію життєдіяльності індивідів щодо реалізації їх цілей. Тим самим гроші постають відображенням динаміки життя, і самі вони є динамічними. Вони все більше втручаються в екзистенційне буття людини займаючи одне з головних місць, а іноді стають сенсом життя і виправданням цього сенсу [3, с 87]. **Висновок.** Феномен грошей має свої певні рамки, де відбувається процес обміну цінностями і відображаються у динаміці життя, і самі вони є динамічними. Тому, це все дозволяє вписати економіку у механізм реалізації людини.

Список використаної літератури:

1. Карась А. Філософія громадського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях: Монографія. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 520 с.
2. Гончаров В. В. «Божественна» природа грошей як предмет соціально-філософського аналізу / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань (20-21 травня 2009 року, м. Львів, 2009. С. 229-238.
3. Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації: монографія / кол. авторів; за ред. Т. С. Смовженко, З. Е. Скринник. К. : УБС НБУ, 2010. 463 с.
4. Осипов Ю. М. Філософія господарства / Ю. М. Осипов М. : Юристь, 2001. 624 с.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність теми дослідження. Цінності – це поняття, які вказують на людську, соціальну і культурну вагу певних явищ, речей, та предметів діяльності. Формування цього поняття пройшло складний історичний шлях, та варто лише розглянути одні з найвідоміших поглядів на «цінність», щоб зрозуміти її сучасний зміст. «Людина є мірою всіх речей» – вважав відомий давньогрецький філософ Протагор. Звідси випливає, що найголовнішим аспектом самого поняття «цінність» та його мірилом є людина. В античній і середньовічній філософії ціннісні характеристики включалися в саме життя, розглядалися як притаманні йому, нерозривні з реальністю. Категорія цінності найбільш ґрунтовно була розроблена класичною німецькою філософією, з її яскравим представником І. Кантом. Він пов'язував її з поняттям доброї волі. «Безкорислива добра воля має цінуватися незрівнянно вище, ніж будь-що зроблене нею задля якоїсь мети. » Важливим у кантівському аналізі поняття цінності є те, що це поняття він співвідносить з людиною як метою, її розвитком, а такий аспект цінності, як корисність, – зі світом природи бажань. Основну увагу він звертає на суб'єктивний аспект цінності, який і прагне висвітлити. Водночас підкреслює наявність і об'єктивного аспекту, але детально його не розробляє. Сучасна соціально-філософська література характеризується різноманітністю поглядів на природу цінностей та їх розуміння. Вони зрештою є або конкретизацією проблеми, наміченої в німецькій класичній філософії, або розробляються через протиставлення їй. Найбільш аргументованим, поширеним і прийнятним є твердження, згідно з яким цінності є предметом потреб та інтересів людини. Цими предметами виступають речі, явища чи ідеї, думки. У наш час особливої ваги набувають загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети [5, с. 11].

Слід мати на увазі, що загальнолюдські цінності мають конкретно-історичний характер. Їх розуміння в античності чи в епоху Середньовіччя суттєво відрізняється від їх розуміння в сучасному інформаційному суспільстві. У сучасній філософії поки що немає єдиного бачення того, що є загальнолюдськими цінностями. Немає основи, яка б давала змогу визначити єдині загальноприйняті цінності для всіх народів, систем та культур. Спостерігається надзвичайне розмаїття думок щодо поняття «загальнолюдське». Все ж можна назвати кілька прикладів, які безперечно є важливими для усіх землян і класифікуються як загальнолюдські цінності: цінність людського життя; сенс буття, справедливість, межа між добром і злом, свобода, тощо; збереження природи та її важливість, запобігання екологічній кризі [8, с. 66]. Людство не стоїть на місці, є безліч чинників, які впливають на формування загальнолюдських цінностей, завдяки їх дослідженню можна зрозуміти які настрої панують у соціумі, його потреби та проблеми, та безліч інших важливих аспектів. Подальший конкретно-історичний аналіз сутності та розвитку цінностей є важливою стороною наукового дослідження і розуміння історії суспільства та культури.

Метою дослідження: є розуміння становища, в якому перебуває сучасний соціум у розрізі загальнолюдських цінностей. Усвідомити природу факторів, які впливають на формування сучасних цінностей, висвітлити найважливіші ціннісні проблеми, які є актуальними на даний час. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких **завдань:** аналіз встановлення загальнолюдських цінностей; визначення вагомості загальнолюдських цінностей у суспільному житті; з'ясувати, як і під впливом яких чинників змінюються загальнолюдські цінності.

Об'єктом дослідження: є загальнолюдські цінності та їх вплив на тенденції сучасних вселюдських пріоритетів.

Предметом дослідження: є проблема формування сучасних загальнолюдських цінностей, їх природа та подальший розвиток, який зумовлений подіями та настроями у всьому світі та суспільстві. Цінності в житті суспільства є чимось більш високим, ніж проста

цікавість. Саме вони відрізняють нас від тварин і саме за їхньою допомогою ми задовольняємо власні потреби. Культура базується на цінностях, а, в свою чергу, вона виступає предметним полем для цінностей. Ці категорії невіддільні одна від одної [7, с. 76]. Люди, які поділяють однакові цінності, становлять соціальні групи, що об'єднуються задля певної мети (політичної, економічної, духовної) і таким чином творять історію у певному напрямі. Виконуючи важливу роль у житті суспільства, цінності забезпечують духовно-вольову єдність суспільства, високий рівень самосвідомості й організованості його членів. Суспільні цінності формуються з часом, відбираючи найактуальнішу модель поведінки та довід окремих суб'єктів. Спочатку вони з'являються як сукупність звичок, певні традиції норм поведінки, що передаються з покоління в покоління, і є ознаками людського, відмінного від тваринного інстинктивного способу життя. З часом ці прийоми побуту закріплюються, схематизуються в таких нормативних утвореннях, як обряди, звичаї, ритуали. У них кодується еталони суспільно схваленої поведінки [3, с. 74].

У подальшому вартісні взірці транслуються, зберігаються і передаються через соціальні інститути: установи освіти, виховання, масової інформації, релігії, політики, права тощо. Підсумком і метою тривалого прищеплення ціннісних якостей є формування людської психології, ментальності, характерної для даного типу суспільства. Суспільні проблеми та спосіб життя людини зумовлюють існування суспільних потреб. Ці потреби охоплювали основні сфери побуту вже первісної людини – працю, ритуальні танці, навчання, поховальні обряди, звичаї подарунків, гостинності, релігійні і магічні дії. Саме це і становило основу перших ціннісних комплексів. З розвитком суспільства і його структуруванням, поглибленням духовності людини, ускладнювалося ціннісне світосприйняття, охоплюючи все нові потреби. Завдяки цінностям людина могла будувати бажаний світ можливої реальності, підносячись над буденністю. Ціннісні виміри давали змогу усвідомити дві площини реальності – ідеальну і реальну. Отже, суспільні цінності хоч і виростили з реальних соціальних потреб, поступово набували ідеалізованих рис. Цим і пояснюється їхня складна двоїста суб'єкт-об'єктна природа. Ціннісна свідомість творить власний світ, світ емоційних переживань, ціннісних образів. У ціннісній формі людина не об'єктивує, а суб'єктивує зовнішню дійсність, привласнюючи її, наділяючи людськими смислами, стверджуючи тотожність з собою. Тому цінністю є лише те, що усвідомлюється як цінність [4, с. 248].

Світ цінностей – це світ саме практичної діяльності. Емоційне ставлення до певних явищ та подій, їхнє оцінювання відбувається у практичному житті. Ціннісна свідомість цікавиться конкретно важливістю предмета для людей, а не його матеріальною стороною. «Прекрасне і потворне, піднесене і нище, трагічне і комічне, добро і зло не існують в об'єктивному світі самі по собі. Вони відчуються нами як оцінки» Ціннісні орієнтації можуть формуватись у будь-якій сфері життєдіяльності. Філософія розглядає орієнтації, що виражають сутність людини універсальним чином. Антропологи вважають, що найглибшою основою загальнолюдських цінностей є такі спільні для всього людського роду біологічні фактори, як наявність двох статей, потреба в їжі, теплі, сексі, вікові відмінності, потреба в тривалій соціалізації дітей [1, с. 127].

Культурні універсали, зумовлені родовими ознаками людського побуту, є спільними для всіх людей і всіх етносів. Співвідношення елементів загальнолюдського і національного в кожному етносі неповторне, що і зумовлює унікальність кожного суспільного утворення людей. Становище людини – вища цінність, як правило, застосовується гуманістами як аксіома. І це дійсно аксіома в тому змісті, що людство вистраждало ідею вищої цінності, прийшло до неї через гіркий досвід багатьох поколінь. Цінність людини та її життя може розглядатися як індивідуальний синтез всіх інших цінностей, що функціонують у суспільстві. Цінність життя є сукупність елементів особистісних орієнтацій. Чому життя людини – вища цінність?

По-перше, тому, що поза життям людини немає і не може бути цінностей. Це єдиний критерій і умова для існування будь-якої іншої цінності. Для індивіда життя виступає як вища цінність, вище благо безвідносно до чого б то не було. Цінність життя фундамент і вершина для всіх інших цінностей [2, с. 20].

По-друге, залежно від розуміння цінності життя будуть формуватися відносини суспільства до людини. Якщо у відносинах між людьми цінність життя розглядається в

індивідуальному аспекті, тобто тут значимість життя визначається не для самого індивідуума, а для суспільства. Питання про те, чи є сама людина цінністю, розглядається з двох сторін: У чому ж для людини полягає цінність іншої людини і людини взагалі? У чому цінність власного життя людини? Інтерес індивіда до інших людей має для людини зміст, залежний не тільки від того, який він сам. Визначення цінності життя соціально перебуває в прямій залежності від історичних умов. Що таке раб для рабовласника? Що таке кріпак для феодала? Що таке пролетар для буржуа? У процесі розвитку цивілізації крок за кроком створюються передумови того ставлення між людьми, що в абстрактній формі виражено категорично імперативом І. Канта: «. Поводься так, щоб ти завжди ставився до людства й у своєму обліку, і в особі всякого іншого, так само, як до мети, і ніколи не належало б до нього, як до засобу». Інтереси і цінності спільно взаємодіють. Але абсолютна цінність самої людини тільки в потенції. Перетворення абсолютного характеру цінності людини з потенції на реальність означає становлення вільного розвитку індивідів суспільно значимим явищем, формування самої людини, особистості [6, с. 198].

Здоров'я як цінність. Здоров'я природна, абсолютна і неминуща життєва цінність, що займає один із верхніх щаблів на ієрархічній градації цінностей. Від ступеня володіння здоров'ям залежить рівень задоволення практично всіх потреб людини. Потреба в здоров'ї має загальний характер, властива окремим індивідам і суспільству. Розрізняють індивідуальне (особисте) здоров'я і суспільне здоров'я населення. Погляд на здоров'я як на найвище за значенням життєве благо має тисячолітню традицію, але наукові форми знаходять тільки в сучасності. Пропонується виділяти три рівні цінностей здоров'я: біологічний –початкове здоров'я; соціальний –здоров'я як міра соціальної активності; особистий, психологічний – здоров'я не як відсутність хвороби, а як заперечення її в змісті подолання. Безтурботне ставлення людини до свого здоров'я завдає соціально-економічну і морально-психологічну шкоду сім'ї, виробничому колективу та суспільству [2, с. 19].

Воля як цінність. Філософське розуміння волі виражається у визначенні. Воля –це здатність людини діяти відповідно до своїх інтересів і мети, ґрунтуючись на пізнанні об'єктивної необхідності. Воля стає цінністю, коли людина її усвідомлює. Там, де немає усвідомлення цінності волі, усвідомлення себе як рівного з іншими людьми, там немає ні справжнього самолюбства, ні людської гідності [5, с. 190].

Розуміння своєї несвободи й усвідомлення цінності волі утверджується і зміцнюється в боротьбі, найповніше виявляється в періоди революційного піднесення, бурхливих політичних подій. Події сучасності наочно підтверджують тезу: громадянська самосвідомість немислима без свідомості і відчуття цінності волі. Вищі цінності відображають фундаментальні відношення та потреби людей складають фундамент індивідуального світогляду. Які цінності можуть стати вищими для людини, залежить від багатьох обставин. Що для людини найважливіше, вона з'ясує на рівні фундаментального вибору, коли визначає свою особистість. Вищими цінностями можуть бути: здоров'я, сім'я, кохання, свобода, мир, війна, держава, праця, істина, честь, споглядання, творчість тощо. Отже, визначення цінностей як вищих здійснюється на рівні індивідуального вибору. Порівняно із звичайними цінностями вищі цінності мають скоріше орієнтаційний, ніж регулятивний характер, в них більше споглядальності. Вищі цінності –це місткі, емоційнообразні узагальнення провідних соціокультурних орієнтацій, що визначають усі сфери життя людини [5, с. 23].

До них відносяться цінності суспільного устрою, спілкування, діяльності, самозбереження, цінності особистих якостей, а також загальнолюдські цінності. У житті індивіда вищі цінності визначають сенс його існування, з якого випливає вся мотивація даного суб'єкта. Завдяки цим цінностям людина долучається до вищої інстанції, що наповнює сенс її існування, надає йому конкретики. Потреба в сенсі –це потреба в інтегральному розумінні світу, універсальному пояснювальному принципі. Без такого внутрішнього ідейного смислу людина не відчуває своєї цілісності, не може керувати творенням самої себе. Людина без сенсу, без вищої цілі є засобом для цілей Інших людей. Утвердження вищих цілей і цінностей власного життя становить сенс Індивідуального існування. Потреба в сенсі фіксує потребу людини з'ясувати свою значущість у стосунках. Причетність до вищих цінностей, служіння їм, дає змогу людині відчути цінність свого індивідуального буття.

Висновки. Цінності формуються в залежності від клімату, який панує у суспільстві, а тому вони не є постійними. Під впливом науково-технічного прогресу та інформаційних технологій сучасного світу певні цінності стають застарілими і втрачають свій сенс, та, на противагу цьому, з'являються нові, характерні для даного періоду, пріоритети. Кожна людина приходячи у світ застає певну сформовану систему загальнолюдських цінностей, більшість з яких є беззаперечними і вказують на тип бажаної поведінки індивіда у соціумі. Проте у навіть в умовах соціально неоднорідного, класово антагоністичного суспільства людина вільна обирати особисті цінності самостійно. Культура і моральна культура соціально передається із покоління в покоління, через усі можливі впливи та напружене виховання, що надходить з соціуму. Природно, що вже через десяток років життя ставитиме до людини зовсім інші вимоги, згідно чого продовжиться формування цінностей, тому ця проблема постійно потребує глибокого дослідження, аби на їхній основі в подальшому можна було створити прогноз на майбутнє, і щоб суспільство завжди могло задовольнити власні потреби.

Список використаних джерел:

1. Авалиани С. Ш. Природа знания и ценности. Тбилиси, 1989. 127с
2. Бакрадзе А. Т. Идеал людяности і цінності людського життя // Філософська думка. 1989. № 2. 17-23с.
3. Афанасьев М. С. Социальные ценности и ценностная ориентация личности. М., 1990. 74с.
4. Философия и ценностные формы сознания. М., 1978. 248 с.
5. Чухина Л. А. Человек и его ценностный мир в религиозной философии. Рига, 1991. 267с.
6. Блюмкін В. А. Світ моральних цінностей. М., 2001. 198с.
7. Малахов В. А. Цінність як категорія культури // Філософська думка. 2002. № 5. С. 76-85.
8. Глобальні проблеми та загальнолюдські цінності. М. 1990. 67с.
9. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевиц Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич 255 с.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЙ ФОРМ РЕЛІГІЙНОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Актуальність теми дослідження. Поява віртуальної реальності, яка є черговим етапом технологічного прогресу та новим інформаційно-комунікаційним середовищем, що впливає на всі сфери суспільного життя, масову та індивідуальну свідомість, на світоглядні орієнтири й поведінку людей та продукує нові форми духовних практик, включно з релігійними. Актуальність дослідження впливу віртуальної реальності на трансформацію форм релігійності сучасної людини посилюється у контексті динамічного розвитку інноваційних комунікаційних технологій, глобалізації, соціальної мобільності, плюралізму культур.

Мета дослідження: з'ясувати вплив віртуальної реальності на релігійні та духовні якості.
Об'єкт дослідження: віртуальна реальність як інформаційно-комунікаційне середовище сучасної людини.

Предмет дослідження: вплив віртуалізації суспільного та індивідуального життя на форми релігійності сучасної людини.

Завдання дослідження: пояснити вплив віртуальної реальності на релігійний та духовний світ сучасної людини. Ключові поняття релігієзнавства – духовність та релігійність; представлено їхні трансформації у сучасному світі та появу нового концепту «віртуалізована релігійність». В умовах сучасної дійсності духовність та один з її вимірів – релігійність зазнають впливу не лише економічних, політичних, культурних, соціальних, а й технологічних процесів, котрі відбуваються у суспільстві. Зростання ролі і значення віртуальної реальності у житті сучасної людини, яка щоденно використовує її для розважальних, освітніх, комерційних цілей, а також стимулює прагнення часткового або повного задоволення релігійних потреб у мережевому просторі. Релігійні інституції зреагували на виклики сучасної людини. Як традиційні релігійні вірування, так і новітні релігійні течії спрямовують зусилля на репрезентацію власного вчення у віртуальній реальності. Залучення нових adeptів, просвітницька діяльність, комунікація між віруючими, віртуальна симуляція релігійних таїнств вказують на активну фазу процесу, який запропоновано означити як віртуалізована релігійність [1, с. 173-181].

Реформування деяких традиційних елігічних практик, а також нововведення всередині самих релігійних інституцій як закономірний наслідок популярності та глобального впливу віртуальної реальності на сучасного індивіда. Наявність двох протилежних підходів у ставленні до віртуальної реальності серед дослідників релігії: техномістичного і технофобського. Вважають, що прогрес у технічній сфері не призводить до всеохопної секуляризації, а навпаки, – завдяки йому виникають нові форми релігійності. На відміну від техномістичного, прихильники технофобського підходу побоюються тенденції до віртуалізації та її наслідків як для соціальних інституцій, у тому числі й релігійних, так і для самої людини. Вони наголошують на тому, що віртуальна реальність – це світ симулякрів, а значить, у такому середовищі існування будь-яких форм релігійності не може вважатись повноцінним. Наповнення мережевого простору релігійним контентом стає дедалі більш розповсюдженим. Теоретичне осмислення трансформованих форм релігійності дало підстави стверджувати про появу квазірелігійних форм (віртуальні церкви, кіберрелігії) 10 та іронічних псевдорелігійних вчень (на прикладі Apple religion, що є втіленням маркетингової стратегії компанії) [2, с. 136-144].

Сучасний вітчизняний релігійний дискурс та констатовано поступову віртуалізацію українського релігійного сегмента. Зосереджено увагу на наявних релігійних вебресурсах, блогах, youtube-каналах, сторінках духовних осіб у соціальних мережах, що свідчить про запити в українському суспільстві на таку форму комунікації і потребу аудиторії в представленій там інформації. Компаративний аналіз соціальних доктрин основних християнських конфесій України (православних церков України, католицьких і протестантських) дав підстави стверджувати про наявність двох тенденцій у ставленні до мережевого простору: позитивної (протестантської і

католицької церков) та нейтральної (православних церков України). Всі конфесії використовують віртуальний простір для самопрезентації, інформатизації та часткової комунікації зі своїми adeptами. Інформаційне суспільство продукує нові сучасні форми взаємодії, які особливо імпонують молоді. Водночас людині у віртуальному 11 просторі нав'язують різні шаблони, в тому числі й бездуховності та псевдорелігійності. Тому релігійні інституції повинні бути імплементаваними у віртуальний простір і використовувати технологічні інновації з користю, щоб запобігти кризі духовності, а відтак – релігійності [3, с. 210-212].

Висновок. Незважаючи на значну кількість досліджень на тему віртуальної реальності у світовому та вітчизняному наукових дискурсах, а також появу цього терміну у сучасній довідково-енциклопедичній літературі, єдиного визначення немає. Поняття віртуальної реальності як багатовимірної, варіативної, змінної, інформаційно-комунікаційного середовища, створеного за допомогою комп'ютерних технологій, використання якого реорганізує буттєвий світ людини. Духовність і такий її важливий вимір, як релігійність, прямо залежать від зовнішнього світу, його цінностей та смислів. Проникнення віртуальної реальності в усі сфери людського життя дало підстави стверджувати про трансформацію духовності та релігійності внаслідок такого впливу.

Список використаних джерел:

1. Барановська У. П. Плюралізм виявів віртуалізації життя сучасної людини // Людинознавчі студії. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. Вип. 13. С. 173-181.
2. Барановська У. П. Apple religion: новий релігійний феномен чи явище корпоративної релігії // Наукові записки Нац. у-ту «Острозька академія». Острог: Вид-во Нац. у-ту «Острозька академія», 2015. Вип. 17. Серія: Філософія. С. 136-144.
3. Севаст'янів У. П. Соціальна доктрина православ'я і цифрові технології сучасності // Гілея: науковий вісник. Київ: «Видавництво «Гілея», 2016. Вип. 113 (10). С. 210-212.

ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми дослідження. Процес формування ідеології і культури українського підприємця обумовлено потребами глибокого і всебічного осмислення тих радикальних змін, котрі виникли в суспільстві в результаті проголошення незалежності, орієнтації на ринкові і демократичні перетворення, а головне – формування реального власника – людини-підприємця, діяльністю якого створюється основа національного добробуту і який сьогодні активно рухається сходами політичної влади як в органах місцевого самоврядування, так і на найвищих щаблях державної політичної влади. Оволодівши бізнесом й поєднавши його з політикою, підприємець нині активно входить в системний простір культури, утверджує в суспільстві нові «правила гри» – норми і принципи поведінки, взаємовідносин і діяльності, своєрідну суспільну ідеологію і мораль, якою поступово але невідворотно переймається все більша частина населення країни. Які ж ці «ідеологія» і мораль, яку культуру несуть з собою провідники ринкових відносин, яким чином позначається все це на житті всього суспільного організму і кожної конкретної особистості? Необхідністю пошуку відповіді на ці та низку інших запитань якраз і обумовлюється актуальність нашого дослідження, його теоретичне і практичне значення.

Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів сучасного світу передбачає інтеграцію різних економічних, філософських, соціологічних, культурологічних концепцій. Це і інформаційний менеджмент, і комунікаційний менеджмент, і інноваційний менеджмент, і креативна економіка, і управління інтелектуальною власністю, і комунікативне право, і сучасні форми організації, і практична філософія, які швидко влітають в себе сучасні теорії і практики як педагогічного, так і сучасного менеджменту, в основі якого культура управління, управління знаннями, управління підготовкою висококваліфікованих спеціалістів, які будуть конкурентоспроможними на міжнародній арені. Відтак сучасна освіта має бути готовою відповідати на виклики глобалізації, модернізації, інтелектуалізації суспільства, що потребує креативного підприємця, готового працювати в умовах ринкової економіки, визначати потреби у майбутніх фахівців і формувати вимоги до їх компетенції відповідно до потреб та динаміки ринку праці. Регулятор ринку освітніх послуг має стимулювати розвиток навчальних програм з підготовки фахівців, які здійснюються у тісній співпраці «освіта-наука роботодавці».

З переходом від постіндустріального до інформаційного і від нього до «суспільства знань» життєвий світ людини значно змінився: відбувається формування постматеріальних цінностей, віртуалізація і автономізація. Задача науки, освіти, культури в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу дотримати баланс між прогресом і гуманізмом. Так, у сфері праці це може бути запровадження нових технологій мотивації – гейміфікація і креативізація, які дозволяють людині отримати задоволення від роботи, самореалізуватися і розвиватися.

Мета дослідження: концептуалізація ідей філософії ринкових відносин.

Завдання дослідження: дослідити філософію ринку в її історичних, сучасних підходах та школах та здійснити їх інтерпретацію; охарактеризувати ринкову економіку в Україні від зародження та показати суперечності її становлення;

Об'єкт дослідження: духовний світ сучасного підприємця.

Предмет дослідження: філософська рефлексія проблематики ринкових відносин і свідомості, зокрема поглиблене вивчення актуальних соціально-філософських проблем ринкового суспільства в Україні, придбання навичок філософського аналізу явищ бізнесу, комерції, лідерства в державних і приватних ринкових структурах в умовах перехід. На межі XIX – XX ст., крім класичного, оформлюється неокласичне трактування ринкової економіки. Неокласики (А. Маршалл, Дж. Кларк, В. Джевонс, В. Парето, Л. Вальрас) сприйняли від

фундаторів економічної науки віданість принципам економічного лібералізму і прагнення дотримуватися «чистої теорії». Вони розширили предмет економічного дослідження, застосувавши системний аналіз, приділивши увагу функціональним характеристикам взаємозв'язку і взаємозумовленості показників розвитку ринкової економіки [1, с. 150-162].

У першій половині ХХ ст. визначення ринкової економіки переосмислюється у новій течії економічної думки – кейнсіанстві. Дж. М. Кейнс у праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936 р.) формулює основні засади нової макроекономічної моделі економіки, в якій ринок втрачає роль одноосібного регулятора економічної системи. Більше того, ринок у цій моделі сам стає об'єктом системного регулювання з боку держави. Тому головний теоретичний здобуток кейнсіанства можна визначити як побудову моделі державно-регульованої ринкової економіки [2].

Дж. М. Кейнс заперечує дію автоматичного механізму як на ринку товарів, так і на ринку робочої сили та капіталу. Висновок кейнсіанської теорії полягає в тому, що за капіталізму немає жодного механізму, який гарантував би повну зайнятість. Мислитель стверджує, що економіка може бути збалансованою, тобто досягати рівноваги сукупного обсягу виробництва за високого рівня безробіття та інфляції. Дж. М. Кейнс визнає, що безробіття – це органічно притаманне капіталізму явище, яке неминуче супроводжує сучасний капіталістичний індивідуалізм та зумовлюється органічними вадами системи вільної конкуренції. У кейнсіанській теорії мінливість сукупного попиту й нееластичність цін означають, що безробіття може збільшуватися і зберігатися в ринковій економіці тривалий час. Критика ліберальних моделей ринкової економіки міститься й у працях інших сучасних дослідників. Так, на думку Д. Харві, неолібералізм за останні 30 років призвів до небаченого зростання впливовості корпоративних груп, причому саме неолібералізація забезпечила відновлення впливу класів. Констатуючи невідповідність між неоліберальною теорією та реальною практикою неолібералізму, Д. Харві негативно ставиться саме до останньої. Проблема полягає в юридичному хитруванні, яке нібито урівнює права корпорацій і приватних осіб. Результатом політики неолібералізації стало зубожіння більшості населення [3, с. 24-31].

Висновки. Перехід суспільства до ринкових форм господарювання й демократизація суспільного життя показали просту істину: не можна поліпшити справу в економіці, зробити життя людини заможним, добробутним, цивілізованим без зрощення (формування) і активізації механізмів індивідуального та групового підприємництва, без формування суб'єкту цього процесу, його світогляду, системи цінностей, що обумовлюють відповідний тип поведінки і діяльності. У роботі наголошується, що морально-етичні якості підприємця формують, насамперед, соціокультурне середовище, в якому здійснюється його підприємницька діяльність. Його суперечливість, непослідовність і неузгодженість в окремих структурних елементах приводить до того, що поряд з позитивними морально-етичними характеристиками нерідко формуються суперечливі і вкрай негативні якості – зарозумілість і чванство, підлість і пристосовництво, безпідставне прагнення до влади і орієнтації на швидке супер збагачення. А це, в свою чергу, нерідко, веде до формування особливого. Важливу роль у розвитку такої системи відіграє державна і суспільна матеріальна і моральна підтримка підприємництва. Така підтримка має носити системний характер й охоплювати як сферу виробничої діяльності, так і сферу побуту, способу сімейного життя, виховання. Дисертант розглядає її можливості в контексті управлінського впливу на формування морально-етичних якостей підприємця.

Список використаних джерел:

1. Войнаровська Л. І. Релігійно-ціннісний аналіз підприємницько- ринкової діяльності: історико-філософський контекст / Л. І. Войнаровська // Філософські обрії. 2011. № 26. С. 150 – 162.
2. Дзвінчук Д. І. Національна стратегія розвитку людського потенціалу: механізми реалізації / URL: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Kyuv/2010_3_2/05.Pdf
3. Кірієнко О. М. Самоорганізація і організація як основи механізму координації економічних систем / О. М. Кірієнко, Г. М. Пилипенко // Науковий вісник Нац. ун-ту ДПС України (економіка, право). 2009. № 4 (47). С. 24 – 31

ФІЛОСОФІЯ ПІДПРИЄМЦЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Кожна людина має особистий розумовий підхід, який обумовлює її поведінку в різних сферах життєдіяльності і, перш за все, в сфері підприємницької діяльності. Філософію підприємця являють собою сукупність реалізації всіх функцій, притаманних менеджменту – планування, організації, мотивації та контролю як за процесом здійснення прийнятих рішень, так і за досягнутим результатом (результатами). Щодо цих питань у літературі (як навчальній, так і науково-дослідній) існує кілька точок зору, котрі хоч і відрізняються, все ж пов'язані між собою і доповнюють одна одну.

Мета дослідження: виявлення особливостей впливу філософії підприємця на процес прийняття рішень, аналізі характерних ознак управлінських рішень процесу їх вироблення та ухвалення. Реалізація цієї мети передбачає спробу розглянути філософію як невід'ємну частину успішного бізнесу.

Завдання дослідження: дослідити філософський підхід до здібностей і вмінь підприємця, охарактеризувати важливі умови успіху підприємця, проаналізувати основні помилки підприємця та поради щодо організації його особистої праці.

Об'єкт дослідження: особистісні якості підприємця, теорія його успіху, психологія діяльності підприємця.

Предмет дослідження: поняття «підприємець» (фр. *entrepreneur*) в науковому обігу ввів англійський економіст Річард Кантільон, який провів систематизований аналіз підприємництва. Він визначав підприємця як людину, яка за певну ціну купує засоби виробництва, аби виробити продукцію і продати її з метою одержання доходів, і яка, беручи на себе зобов'язання з витрат, не знає, за якими цінами може бути здійснена реалізація. Головною рисою підприємця Кантільоні вважав готовність до ризику [1].

Типовий «портрет» підприємця формувався історично. Згідно з тлумачним словником В. Даля, «підприємець» означає «зацікавити», зважитись виконати яку-небудь справу, приступити до завершення чого-небудь значного», підприємливий – «схильний, здатний до підприємств (справ), великих оборотів, сміливий рішучий у таких справах». Підприємець – це суб'єкт вільної, ініціативної, господарської діяльності, котру включено в систему відносин приватної власності, яка здійснюється завдяки механізму ринкової конкуренції, спаяна з ризиком та відповідальністю, спрямована на виробництво нових товарів, надання послуг або освоєння нових технологічних та організаційно-економічних способів їх вдосконалення з метою отримання максимального можливого для даних умов прибутку чи особистої самореалізації» [2].

Певну точку зору щодо особливостей підприємця висловив французький економіст Ж. Б. Сей. Для Сея підприємець – це людина, яка організовує інших людей в рамках виробничої одиниці. У своєму «Трактаті політичної економії» він визначив підприємця як «особу, яка бореться за свій рахунок та свій ризик, щоб на свою користь утворити який-небудь продукт» [3]. Зокрема, Ж. -Б. Сей вважав, що підприємець – це економічний агент, який комбінує фактори виробництва (землю, капітал, працю). На думку вченого, підприємець повинен бути «людиною домашньою, відданою своєму розуму, їй властиві любов до порядку, чесність, і щоб допомогою цих властивостей він міг отримувати капітали, яких сам немає» [4, 60].

У праці «Принципи політичної економії» А. Маршалл проводить аналіз особливостей підприємця, наголошуючи на тому, що «він повинен володіти подвійною здатністю. Перша з них вимагає глибоких знань всіх особливостей своєї галузі, уміння передбачити загальні тенденції розвитку виробництва та споживання, здатність до жвавих суджень і сміливого ризику. Друга – бути природженим керівником людей, вміти вірно підбирати собі помічників, задіювати їх підприємливість та ініціативу» [5].

Адам Сміт перебував під сильним впливом Річарда Кантільона і фізіократів. Підприємець, за висловом Адама Сміта, є власником, який іде на

економічний ризик заради реалізації певної комерційної ідеї отримання прибутку. Підприємець планує та організовує виробництво і розпоряджається його результатами. У центрі своєї теорії економічного розвитку Й. Шумпетер поставив підприємця, в якому втілені принципово нові підприємницькі якості, що стали рушієм економічного науково-технічного прогресу ХХ ст. Підприємницьку функцію він ототожнював із функцією економічного лідерства і новаторства. Шумпетер зазначав, що інновація – дітище підприємництва, а підприємець – творець інновації [6].

Отже, деякі найважливіші риси підприємця є результатом навчання та досвіду, а інші – продуктом розвитку природних даних людини. Звичайно, перелік позитивних ділових якостей підприємця можна було б продовжувати. Але висновок єдиний: підприємцем не народжуються – підприємцем стають. Тому підприємцем має і мусить бути людина не лише з яскраво вираженими рисами лідера, з здатністю впливати на інших людей, а й професійно підготовлена.

А для цього треба вчитися основам підприємництва і збагачуватися практичним досвідом постійно. Саме так люди досягають підприємницького успіху.

Висновок. Сучасна Україна, бізнес-культура якої все ще перебуває у процесі становлення, потребує вивчення існуючих підприємницьких принципів не у вимірі їхнього відтворення, що за визначенням не може бути продуктивним, а у вимірі формування власної підприємницької філософії на глобальній бізнес-арені. Важливо, що сучасний великий бізнес у нашій країні є здебільшого сировинним і майже не створює нових цінностей. Більше того, оскільки він є продуктом олігархічного розподілу державних активів та ресурсів на початку 90-х років минулого століття, то несе на собі відповідний відбиток у вимірі темпів розвитку бізнес-культури. А це тривалий час навіть сам феномен бізнесу на пострадянському просторі розумівся не достатньо коректно. Так, бізнесом вважалися фінансові спекуляції, навіть, корупційна діяльність, тобто бізнес розумівся суто як уміння «робити» гроші. Тоді як більша частина сутності даного феномену, яке пропонують на мангломовні дослідники, на етимологічному рівні є близьким до українського еквіваленту «самозайнятість» – передбачає якраз отримання прибутку виключно шляхом створення нових цінностей на зразок необхідних суспільству товарів чи послуг та якісне забезпечення потреб суспільства, що демонструє наявний досвід бізнес-процесів у країнах євроатлантичного регіону.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. С., Сизоненко В. О. «Основи підприємницької діяльності» К. : Знання України, 2003. 407 с.
2. Джемс У. Психология. Пг., 1922. С. 145.
3. Сэй Ж. Б. Трактат политической экономии. М. : Издательство И. Т. Солдатенко. 1896. С. 17. 240 с.
4. Там же. С. 60.
5. Маршалл А. Принципы политической экономии. М. : Прогресс. 1982. Т. 1. С. 382, 416 с.
6. Варналій З. С., Сизоненко В. О. «Основи підприємницької діяльності» К. : Знання України, 2003. 407 с.

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. Соціальна філософія – розділ філософського знання, що досліджує найбільш загальні характеристики суспільного життя, колективної людської діяльності, а також місце особистості в суспільстві. Особливість Суспільство є соціальної філософії полягає у тому, що вона визначає фундаментальні основи і сенс існування суспільного життя, умови збереження цілісності та упорядкованості суспільства як єдиної системи.

Мета дослідження: визначити як впливає виробництво на спосіб життя суспільства, яким чином могло виробництво замінювати долі людей і долю всього людства та дізнатися про поняття суспільного виробництва.

Завдання дослідження: з'ясувати вплив виробництва на спосіб життя суспільства.

Об'єкт дослідження – спосіб життя суспільства, «суспільство», його розвиток і становлення.

Предмет дослідження: вплив виробництва на майбутнє суспільства. Філософське усвідомлення суспільства полягає у визначенні його з позицій окремої людини, особи, гуманізму. Людина – суспільство, (я – суспільство) вважається початком в філософському аналізі. Людина вважається публічною істотою і її здатності реалізуються лише тільки в суспільстві, а всі дії людини, зв'язки і відносини, обставини, в яких живуть люди, можна правильно зрозуміти лише тоді, коли усвідомлюється зміст поняття суспільства, соціуму. Відомий філософ Хосе Ортега-і-Гассет акцентує увагу, власне що в передових умовах люди кожного день розмовляють про законодавство і права, уряд, національне та міжнародне, соціальне міркування і можливості, батьківщину і людство, соціальну вірність і несправедливість, капіталізм і колективізм, соціалізацію та лібералізацію, авторитаризм. І не лише тільки розмовляють, а й сперечаються. І не лише тільки сперечаються, але й борються за те, власне що стоїть за цими текстами. І в цих громадських, політичних битвах в усіх куточках землі люди гинуть сотнями, тис., мільйонами. Механізм людської роботи в способі виробництва виражається крізь категорії продуктивних сил і виробничих відносин суспільства.

Продуктивні сили суспільства – це поняття, вироблене для позначення змісту соціального виготовлення. Складовою частиною продуктивних сил люди, які втілюють в життя створення і способи виготовлення, з підтримкою яких народ виготовляють речові способи до життя. Роль складових продуктивних сил в процесі виготовлення не схожа. Головна продуктивна сила – народ. Без людей практично ніякі способи праці не можуть служити машини іржавіють і зносяться, виробничі будівлі розвалюються. Щоб народ – члени соціального виготовлення, мали можливість благополучно виготовляти способи до життя, зобов'язані володіти конкретним рівнем знань виготовлення, тобто знань певних засобів праці, технології виготовлення, спілкування у виробничому колективі і що аналогічне. Виробляючи певним способом матеріальні блага, люди виготовляють відповідний уклад свого життя, тому що метод виготовлення вважається конкретна картина життєдіяльності індивідів, їх конкретний тип життя. Виконаний в соціумі метод виготовлення (поряд з природними умовами) гарантує не лише суспільні обставини життєдіяльності суспільства, а й громадський тип життя і роботи конкретного індивіда [3, с. 311].

Продуктивні сили визначають виробничі відносини. Становлення продуктивних сил обумовлюється вдосконаленням всіх їх компонент: кваліфікації, майстерності і виробничого досвіду людей; диференціації розподілу праці, розширення і поглиблення її спеціалізації; засобів виготовлення, знарядь праці, техніки і технологічного використання науки [1, с. 102].

Зі зміною продуктивних сил змінюються виробничі відносини. Другу сторону методу виготовлення оформляють виробничі відносини. Це певний образ відносин, що утворюється в процесі матеріального виробництва. Якраз виробничі відносини визначають систему соціальної організації роботи. Під виробничими відносинами знають: для початку, соціальну

форму соціального виготовлення і засіб впливу людей один на одного. Вступати в виробничі відносини людей спонукають об'єктивні умови, автономні від свідомості, волі людей умови, які сформувалися в суспільстві. Для роботи з свіжими знаряддями праці необхідні пізнання, вміння та здібності їх використання. Ось чому йде процес постійного поліпшення всіх складових продуктивних сил, аж до такого, власне що пізнання робляться науковими, а урок перетворюється в безпосередню продуктивну силу.

В середині ХХ ст. трапляється науково-технічна революція, що перетворила цілий виробничий процес і самої людини. Свіжі продуктивні сили вимагають нових виробничих відносин. Але продуктивні сили перебувають у залежності від відносин власності. А відносини власності, як демонструє ситуація, не змінюються швидко. В наслідок цього з'являється невідповідність між продуктивними силами, пішли вперед, і відсталими в розвитку виробничими відносинами. Застарілі виробничі відносини стримують становлення свіжих продуктивних сил. На етапі ХІХ-ХХ ст. необмежені можливості науки привели до створення посилив науково-технічної революції: для початку, природно-наукові сили почали складатися з відкриття електрона, радіо, перетворення хімічних складових, створення доктрини відносності, квантової доктрини, означало вторгнення в мікросвіт і в всесвіт великих швидкостей [2]. При цих умовах з середини ХХ ст. науково-технічний прогрес перейшов до якісно нового етапу, власне що іменується науковотехнічною революцією. Науково-технічна революція – споконвічний переворот в продуктивних силах суспільства: науці, техніці, людині [3, с. 89]. У передових умовах інноваційні перебудови перш за все з'являються в кардинальній зміні складових виробничих систем та розробці сама свіжих препаратів і матеріалів [4, с. 2].

Створення мало раз з найбільш значущих дій на становлення суспільства в напрямок всього його існування. Суспільство не може існувати без виробництва матеріальних благ, засобів існування людей, що здійснюється певним способом. На відміну від політичної економії, що вивчає економіку, до того ж у всіх її властивостях та відносинах, соціальна філософія використовує поняття способу виробництва і його складові – продуктивні сили та виробничі відносини – для дослідження суспільства і підходить до способу виробництва як до загально-соціально-філософського поняття, що виражає взаємозв'язок внутрішніх елементів. Інакше кажучи, соціальна філософія виражає світоглядну природу поняття способу виробництва, його складових та його методологічну роль у пізнанні суспільства як системи. У такому аспекті спосіб матеріального виробництва виражає суть суспільного виробництва і його роль у розвитку суспільства. [1, с. 18].

Висновок. Отже, суспільство – це надзвичайно складний, багатоманітний і суперечливий предмет пізнання. Визначити суспільство так само важко, як матерію природу, буття тощо. Суспільство – це реальний процес життєдіяльності людей, що має історичний характер, існує об'єктивно, тобто незалежно від свідомості та волі людей, хоч вони як носії свідомості та волі є головними дійовими особами суспільноісторичного процесу, у центрі суспільства – людина. Оскільки в процесі виробництва люди вступають у певні відносини не тільки з природою, а й одне з одним, то виникає друга складова способу виробництва – виробничі відносини.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. К. Генеза, 1996. 369 с.
2. Горський В. С. Історія української філософії. Курс лекцій. Київ, Наукова думка, 1997. 286с.
3. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество. М., 1992. 380 с.
4. Деятельность; теория, методология, проблемы. М., 1990. 369 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність теми дослідження: Проблема становлення єдиної національної ідентичності громадян України є однією з визначальних для українського суспільства та для подальшого формування його як повноцінної нації. Політичний контекст проблематики зумовлює необхідність вироблення адекватної політики щодо кризових явищ, помітних в українській національній ідентичності. Теоретичні та практичні дослідження безпосередньо стосуються проблем зменшення потенціалу сепаратизму, залучення до державотворчого процесу представників усіх етнічних груп, зміцнення можливостей держави у справі протистояння зовнішньому тискові.

Мета дослідження: визначити проблему формування сучасної української нації збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самотності національної ідентичності суспільства загалом.

Предмет дослідження: проблематика формування національної ідентичності. **Об'єктом дослідження** є українська нація.

Завдання дослідження: розглянути основні прояви формування нації; проаналізувати сучасні почуття української нації; виявити основний склад української політичної нації. Нація – це велика, стала група людей, об'єднаних спільним походженням та історією, мовою, культурою, самосвідомістю та певними інтересами. Нація – це явище історичне, яке виникає на певному етапі розвитку людства. На межі XVIII – XIX ст. розпочався процес перетворення українського етносу (народу) в націю. Цей процес визначав основний зміст суспільно-політичних змін, що відбувалися протягом усього століття і вже в XX ст. привели до утворення незалежної держави. Проте фактична незалежність не означає, що процес формування української нації завершився. Політична, економічна, фінансова нестабільність, військові дії у державі, інформаційна війна та багато інших чинників суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Тому, дана тема є актуальною для кожного громадянина та держави в цілому. Дослідивши проблему, ми зможемо знайти правильний шлях розвитку сучасної української нації. Назва "українська нація", за свідченням Ю. Липи, вперше була вжита за часів Богдана Хмельницького. Саме завдяки перемогам гетьмана у національно-визвольній війні 1648 – 1654 років, а ще раніше – існуванню Запорізької Січі, українська культурна ідентичність стала визнаним та вагомим чинником політичної історії Європи [2, с. 54].

Актуальність цієї проблеми підтверджується численними дослідженнями українських авторів. Значний інтерес становлять монографії та колективні наукові розробки українських вчених. Серед їх авторів, зокрема, О. Картунов, А. Колодій, І. Кресіна, В. Лісовий, Л. Нагорна, О. Майборода, М. Обушний, Ю. Саєнко, Ю. Римаренко, Т. Рудницька, М. Шульга та інші. Одними з перших українських мислителів, хто окреслив проблему формування української політичної нації, були насамперед М. Драгоманов, пізніше – В. Липинський.

В Україні наукові дослідження політичної нації відновилися лише після здобуття незалежності, оскільки у Радянському Союзі через ідеологічні заборони це було неможливим. У наш час активізувалися спроби осмислити явище політичної нації стосовно сучасної української держави, з'являються наукові статті і розвідки. Крім досліджень, присвячених загальним етнонаціональним питанням (І. Варзар, В. Євтух, В. Котигоренко, І. Курас, Л. Нагорна, Ю. Римаренко, М. Пірен, О. Картунов), та історичних праць (Я. Грицак, В. Смолій, В. Степанков, І. Білик, Я. Дашкевич, О. Пріцак, О. Субтельний, І. Потульницький), українська політична нація предметніше розглядалася у спеціальних працях етнополітичної, етносоціологічної та етнодержавознавчої спрямованості. Проблемам формування української політичної нації присвячені праці вітчизняних науковців В. Андрущенко, І. Іванова, І. Кресіної, О. Картунова, Г. Касьянова, А. Колодій, В. Крисаченка [1], В. Лісового, Г. Нестеренко, Ю. Римаренка, М. Розумного, М. Степика. Ідея державницького патріотизму. Прихильники цієї позиції вважають, що наголос на громадянській консолідації, яка має

здійснюватися на українській культурній основі (хоча б як деякі елементи української культури або навіть лише мови), є небажаним. А неприйнятним тому, що внаслідок нецілісності української політичної історії та наявності сучасної мовної ситуації, пов'язаної з фактичною двомовністю –здійснення охарактеризованого вище проекту може ви-кликати небажану протидію або ж поставити під загрозу сам процес громадянської консолідації. У цій позиції В. Лісовий виокремлює два варіанти. Перший з них можна назвати прагматичним. Він загалом не заперечує, що українська політична нація мусить володіти культурною самобутністю і навіть може визнавати, що здійснення ідеї етнічної серцевини у викладеному вище варіанті здатне було б найкраще забезпечити це. Але водночас вважає, що, аби не викликати зайвої напруженості та протидії, слід покладатися скоріше на стихійний процес становлення етнонаціональної свідомості українців (які все-таки становлять переважну більшість громадян України) і на зусилля культурної еліти, наслідком яких буде підвищення престижу української мови тощо. Ідеологічною ж основою цього процесу має бути передусім український патріотизм [3, с. 21].

Другий варіант цієї позиції радикальніший. Для нього характерний наголос на становленні виключно політичної нації, яка не обов'язково повинна мати українські ознаки. Прихильники цієї позиції стверджують, що українська політична нація набуде самобутності завдяки природним соціокультурним процесам: у будь-якому разі це буде певне своєрідне соціокультурне ціле. Отже, прихильники цієї позиції за збереження дво мовності або ж у більш загальних рисах говорять про здійснення політики багатокультурності. У цій позиції, особливо в її інтелектуальній версії, наголошується на тому, що українська національна ідентичність не може ґрунтуватися на «сільській культурі», а прихильники ролі етнічного чинника, мовляв, мають на увазі саме традиційну сільську культуру (оскільки масова міська культура зазвичай не була україномовною) [3, с. 11-33].

Висновок. Отже, розглянувши основні прояви формування нації, проаналізувавши сучасні почуття української нації, виявити основний склад української політичної нації, я дослідила основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самобутності національної ідентичності суспільства загалом, а також самобутності окремих спільнот зокрема. Сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування, але я з упевненістю можу сказати, що незабаром світ побачить нову згуртовану демократичну спільноту із величезним потенціалом до подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / за ред. В. С. Крисаченка. 1-е вид. К. : НІСД, 2003. 632 с.
2. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні //www. politics. lviv. ua/nations/soviet; Белецкий М. И., Голпыго А. К. Национально-культурные и идеологические ориентации населения Украины. По данным социологических опросов // Социс. 1998. №4. 278 с.
3. Лісовий В. Націоналізм, нація та національна держава / В. Лісовий, О. Проценко // Націоналізм: Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-ге вид. К. : Смолоскип, 2006. С. 11-33.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність теми дослідження: людське існування, його сприйняття людська цивілізація на пряму залежить від науково-технічної революції і є під її сильним впливом. Науково-технічна революція може мати як хорошу сторону так і погану, залежить від того, що вона собою являє; виникнення проблеми виживання людства внаслідок забруднення навколишнього середовища.

Мета дослідження: проаналізувати науково-технічну революцію як надважливий об'єкт людського існування.

Об'єкт дослідження: зв'язок науково-технічної революції з проблемою людського буття.

Предмет дослідження: формулювання філософської проблеми сенсу існування з перевагами впливу науково-технічної революції.

Завдання дослідження: показати різні етапи і періоди взаємозв'язку людського буття з проблемами існування та докількам впродовж усієї науково-технічної революції. Зважаючи на теорію походження світу, людство існує більше двох мільйонів років і за цей час відбулися кардинальні зміни та трансформації в природі, в світі, в самій людині. Людина з примітивної істоти стала розумною – homo sapiens. В період кам'яного віку людина повністю залежала від природи, проте потреба виживати та цікавість незвіданого змусила її опанувати вогонь, створити житло, зброю, вбити мамонта, винайти одяг, створити перші релігійні уявлення, покорити вершини гір, навчитися рахувати, мислити, боротись за власні мрії та створювати комфортні умови для життя. Все це призвело до появи цивілізацій, до створення держав та промислового, науково-технічного виробництва. Сучасне виробництво є масовим і чим далі, тим більше можна простежити виникнення нових товарів, технік та технологій. Необхідною складовою такого виробництва є науково-технічні дослідження, нові технології, плани, прогнози тощо. Велику роль на сьогодні почала відігравати наука, завданнями якої являються розробка наукової, теоретичної бази для здійснення практичної діяльності. Проблемою минулих століть була відсутність достатнього фінансування наукових винаходів, тому до ХХ століття наука розвивалася повільно, проблематично і часто непродуктивно.

З ХХ століття розумінні науки змінилося, вона стала вагомим фактором трансформації світу, ключовим елементом чи не кожної держави. З огляду на зазначене, особливо значущою для світу стала науково-технічна революція. Якісне перетворення продуктивних сил розпочалося в середині ХХ століття і триває по сьогодні. Якщо раніше здавалося, що все необхідне створене, незвідане – осягнуте, а загадки світу – розгадані, то дуже скоро ці міфи були розвіяні, і приводом до подальших дій став саме розвиток науки. Наукова революція стала орієнтиром для людства, адже її результатами є економічний прогрес, розвиток науки та техніки, автоматизовані системи управління, створення унікальних об'єктів, предметів, речей. Важливо згадати також і те, що світ у 2020 році зіштовхнувся з новою загрозою для всього людства, цією загрозою стала Covid-19 і це негативно позначилося на житті людей та економіці держав світу, проте на сьогодні науково-технічний прогрес знаходиться на такому високому рівні, що навчатися і працювати можна не виходячи з дому, а лише використовуючи мережу Інтернет. Безперечно, науково-технічна революція продемонструвала, що не індустріалізація є рушієм розвитку та збагачення, не завоювання інших територій примножує статки, не впровадження комунізму робить державу сильною та процвітаючою, а саме наукові відкриття, завдяки яким можливо створювати унікальні винаходи, незамінні засоби та з допомогою яких можна досягнути найбільшого успіху. Головним виявом науково-технічної революції являється кардинальна перебудова всієї як технічної, так і технологічної основи виробництва, його організації й управління, що здійснюються на основі практичного застосування фундаментальних відкриттів науки сучасності. Саме наука є основним, центральним рушієм технологічного процесу [1, с. 56].

Наука та техніка в XXI столітті являють собою органічну єдність. Причому важливо зазначити, що саме техніка в даному питанні залежить від науки, адже без наукової бази нові технологічні відкриття є неможливими, проте і сама наука без техніки не є настільки важливою, адже в такому випадку вона становить виключно теорію без практичного підґрунтя. Отже, можна стверджувати, що наука та техніка являють собою органічне поєднання, вони стимулюють розвиток одна одної та призводять до грандіозних винаходів. Науково-технічна революція стала результатом розвитку світу, який на теперішній час повністю залежить від науки. Початковим етапом науково-технічної революції стало наукове пізнання, яке є «найбільш цілеспрямоване, планомірне, системно організоване та озброєне пізнання світу людиною» (у той час як у зародку кожна з зазначених ознак є притаманною для людського пізнання взагалі, у будь-яких його формах й проявах) [3, с. 9].

Важливим є і те, що в процесі того, як людина проводить наукові пошуки, створює науково-технічні засоби, вона змінюється і сама, розширюється її світогляд, формуються нові переконання, удосконалюється духовна культура людства тощо. Отже, XX століття ознаменувалось новими відкриттями, що здійснили істотний вплив на розвиток продуктивних сил суспільства. Радіотехніка та мікроелектроніка, традиційна та ядерна енергетика, хімічні технології й синтез матеріалів з наперед заданими властивостями, точне приладобудування, інформаційно-обчислювальна техніка й телекомунікації, лазерна техніка й оптоелектроніка, робототехніка і практична космонавтика – усі зазначені галузі науково-технічного знання визначають технологічні можливості як сучасного виробництва, так і найбільш важливих інфраструктурних підрозділів економіки (на кшталт, транспорту, шляхів сполучення, зв'язку тощо) [3, с. 18].

Безперечно, нові наукові відкриття, які з'явилися внаслідок науково-технічної революції значно полегшили життя людей, на сьогодні створено усі необхідні засоби для комфортного існування, масового виробництва, але одночасно, людство винайшло і руйнівні засоби: хімічну зброю, танки, зброю масового ураження, внаслідок дії нових технологій удосконалився тероризм, стали більш загрозливими війни, і все це демонструє, що науково-технічна революція має як позитивні наслідки, так і негативні для світу в цілому, і для кожної людини, зокрема. Що стосується проблеми існування людини, то варто зазначити, що така проблема завжди була і залишається актуальною. З часів античності філософи замислювалися над тим, що таке буття, існування людини. Великий вклад в цьому питанні зробили: Парменід, який вказував, що дійсне буття є завжди незмінним й сталим; на думку Платона буття необхідно розглядати через призму «єдиного», яке включає в себе не лише тілесне, але і такі важливі компоненти як мудрість, справедливість та інші важливі здібності людської душі; для Арістотеля, буття полягало в співвідношенні одиничного, яке сприймається чуттєво та загального, яке пізнається розумом. Гегель вказував, що буття може знаходитися лише в самому світовому розумі і основою його є логіка і Бог, як абсолютне творче начало [4, с. 30].

Можна з впевненістю стверджувати, що саме філософія розкриває найбільш важливі аспекти цієї проблеми. Важливим напрямком філософії є розуміння людського мислення, світогляду, існування, ідей та сенсу життя. Саме поняття «буття» відноситься до «вічних питань», це пояснюється насамперед тим, що буття стосується проблем світогляду, цінностей та ідеалів, а вони, як відомо, є нестійкими. Для кожної людини притаманним є змінювати свій світогляд та орієнтири впродовж свого життя. Такі зміни пояснюються набуттям людиною нових знань в процесі власного розвитку. Саме тому, «буття» необхідно розглядати як загальну категорію. На сьогодні категорія «буття» передбачає, що рівноцінно важливими є і матеріальні і духовні феномени, а отже, людське існування необхідно розглядати через призму поєднання матеріальних та духовних сфер. Прийнято виділяти такі форми буття людини, як: предметно-практичну діяльність, практику соціальних перетворень та процес «самостворення людини» [2].

Що стосується предметно-практичної діяльності, то тут варто зважати, що людина є фізичною істотою, а тому вона має потребу в задоволення таких потреб як їжа, житло, одяг. А тому її діяльність спрямовується на те, щоб задовольнити такі потреби. Одночасно, людина виступає соціальним суб'єктом і, незалежно від її бажань, вона зобов'язана вступати у певні відносини з іншими людьми, а відповідно до цього вона повинна зайняти свою соціальну роль. Соціалізація є однією із найважливіших складових, яка допомагає людині віднайти своє

місце в світі. Процес «самостворення людини» передбачає, що кожна людина прагне власного удосконалення, духовного росту і її діяльність спрямовується саме на власний саморозвиток. Для того, щоб комфортно жити людина конструює проекти перетворення світу до того стану, в якому хоче жити, який їй гідний.

Висновок: з усього вище сказаного можна зробити підсумок, що кожна людина є індивідуальною, вона поєднує в собі природні задатки, риси, які сформувалися в процесі соціалізації, і які вона свідомо виробила в собі. Людина – це вища, розумна істота, яка змінює себе і змінює світ. Сьогодні, людство рухається у надзвичайно швидкому темпі свого удосконалення, науково-технічний прогрес проникає у кожен сферу та кожен галузь, і, що важливо, двигуном цього прогресу є сама людина.

Список використаних джерел:

1. Касьян В. І. Філософія: Відповіді на питання екзаменаційних білетів. Київ: Знання, 2008. 347 с.
2. Решетов О. О., Кирильчук В. Т., Стежко З. В. Філософське розуміння буття. URL: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/5091/1/10_9_2009-35-37.pdf (дата звернення: 14. 10. 21)
3. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364с.
4. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт. кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2021. 286 с.

ФІЛОСОФІЯ ДАОСИЗМУ

Актуальність теми **дослідження** постає в необхідності вивчення даної теми, а також відповідно потребі її аналізу в сучасних умовах. Даосизм – одна з провідних релігійно-філософських течій Китаю. Це є унікальна можливість пізнати та вивчити цей людину і світ у цілому.

Мета дослідження: проаналізувати суть та провідні ідеї філософії Даосизму.

Завдання дослідження: визначити що таке філософія Даосизму та його виникнення.

Об'єкт дослідження: характеристика та ідеї філософії Даосизму.

Предмет дослідження: філософія Даосизму. Даосизм є найдавнішою релігією на Землі, що бере свої початки в шаманські архаїчні практики. Вчення виникло більше 2000 років тому в Китаї. Проблематика даосизму присвячена осмисленню космічного буття, його першооснов і постійного розвитку, а також вивчення людини як природного істоти [1]. Людина в даосизмі розглядається переважно з природної точки зору [3, с. 11]. Тому закономірно, що проблема продовження життя і навіть досягнення безсмертя в цьому вченні займає центральне місце. Даосизм статочно сформувався в 2-му столітті нашої ери. Однак є підтвердження того, що вже в 5-3 століттях до нашої ери існувало вчення, в основі якого лежав дао [2].

Центральна філософська категорія цієї школи – дао. Дао – не божество, а щось близьке до розуму, природи, шляху чи закону. воно не персоніфіковане, але передує всім особам. Це першопочаток всього, в тому числі й неба, з нього все починається і ним все закінчується, воно регулює все існуюче [4, с. 6]. Дао не залежить від часу, як смуга виникнення, розвитку і загибелі Всесвіту, але становить фундаментальну та універсальну єдність світу. Дао існує постійно, всюди і у всьому, і насамперед бездіяльність є його характерною рисою. Основними принципами даосизму є природність та недіяння. Природність (Де) проявляється в тому, що необхідно максимально слідувати законам природи і своїй сутності. Природність не передбачає участі людини в соціальних інститутах суспільства, вона не приймає владу і прагнення до неї, знання та культурний досвід також розглядаються, як порушення природності. Поняття недіяння (У-вей) – це не зовсім пасивність, це скоріш спонтанна, природна дія, вона базується на таких принципах: жодне зусилля не має бути витрачене дарма, не слід робити того, що не відповідає законам природи. До основних ідей філософії даосизму належить: 1. Недіяння і спокій. Людина повинна жити так, щоб не заважати перебігу життя. 2. Священний імператор. Імператор – це священний ідеал, який посилає людям благодать. Він повинен правити спокійно і непомітно, щоб принести народу щастя. 3. Кругообіг матерії. Дана ідея має на увазі те, що кожна жива істота, рослина, предмет, втілені на планеті, після своєї смерті стають будівельним матеріалом для подальших природних явищ і життєвих форм. Такий кругообіг нескінченний. 4. Єдність світу. Світ представляється як єдина субстанція під назвою дао. Вона створилася сама по собі, є безмежною і панує над усім. 5. Ідея загального взаємозв'язку. У даосизмі світ – це єдність, в якому всі предмети і явища взаємопов'язані, присутні один в одному і окремо існувати не можуть. Всі речі пізнаються тільки в порівнянні. Філософія даосизму дає якийсь рецепт досягнення блаженства і щастя в цьому земному втіленні. Для цього слід встати на шлях Дао, набути сили Де і перебувати в повній бездіяльності У-вей.

Висновки. Даосизм – це унікальне філософсько-релігійний погляд, який зародився ще 25 століть тому в Китаї. Даосизм був потрібен і освіченим верхам, і малоосвіченим низам китайського суспільства, хоча виявлялося це по-різному [5, с. 16]. Освічені верхи зверталися найчастіше до філософських теорій даосизму, його давнього культу простоти й природності, злиття з природою і свободи самовираження.

Список використаних джерел:

1. “Даосизм” URL: <https://pidru4niki.com/10231029/religiyeznavstvo/daosizm>
2. “Філософія Даосизму” URL: https://stud.com.ua/123427/filosofiya/filosofiya_daosizmu

3. Лук'янов А. Є. Лао-цзи та Конфуцій: Філософія Дао. М.,2001. 384 с.
4. Торчинов, Євген Олексійович. Даосизм –С-П.,1999.
5. Фіцджеральд С. П. Китай, коротка історія культури –СПб. : Євразія, 1998.
6. Шкуркін П. В. Нарис даосизму: Даосизм. Ба Сянь // Вісник Азії. 1925. № 53. С. 121-125.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження: зараз наданий час актуальна саме тема, ким хоче стати людина, тобто яка її роль у сучасному світі. Це так би мовити є велика проблема для людини. Тому що, вона ще не може визначитися і зрозуміти яке її покликання. Так як світ змінюється майже кожен день, то і людина має відповідати йому, тобто «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство» і цим займається соціальна філософія. Сучасний світ набуває багато різних знань, життєві орієнтири і гуманістичні цінності. Тому, щоб не заплутатися у цих різноманітнях і в своїх думках, людина звертається до філософії.

Мета дослідження: знайти правильний підхід до проблеми самовизначення людини, з допомогою філософії. І як втілити нові реалізації в повсякденне життя.

Завдання дослідження: дослідити проблему, її цінності і окреслити об'єктивні та суб'єктивні передумови самовизначення людини та їх взаємозв'язки. Визначити філософсько-методологічні засади дослідження проблеми самовизначення людини.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: самовизначення людини в умовах вічних світоглядних проблем. Визначення людини, тобто її місця в світі. Людина – головна загадка для філософського мислення. З античності і до наших днів філософи розмірковували, намагаючись пояснити, що є людина. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх часів люди не обмежувалися своїми базовими знаннями про світ, а намагалися пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самих себе і зрозуміти власне буття. «Пізнавати, щоб більше могли. Більше могли, щоб більше діяти. Більше діяти, щоб повніше існувати» – так сказав відомий французький учений та філософ П'єр Тейяр де Шарден (1881-1955) у своїй книзі «Феномен людини» і так він визначає призначення людини у світі.

Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. На моє бачення, надзвичайно важливим для кожної молодої людини є базове знання філософії. Адже на цій основі у людини виникає, тільки їй притаманне, специфічне духовне осмислення і переживання існуючого світу речей і предметів, суспільного середовища у формі відчуттів, уявлень, емоцій, котрі формують відповідне світовідчуття, світосприймання і світорозуміння. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя, віднайденням людиною головних і значимих ціннісних орієнтирів. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, поведінки, способи і принципи пізнання світу, переконання й ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти, моральної чистоти [1, с. 89-96].

Найбільш ґрунтовне тлумачення поняття «самовизначення», на мій погляд, подається в *всесвітній енциклопедії «Філософія»*: у якій зазначається, що самовизначення – це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людиною свободи [2, с. 98-100]. Нині світоглядні уявлення і переконання особистості, особливо молодої людини, формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утвердження плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватися, збагнути смисл свого існування, юнакам та дівчата потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості, здатної свідомо ставитися як до

оточуючого її світу, так і до самої себе, до світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності [3, с. 6].

Процес самовизначення особистості конкретизується ззабуттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, які особистість обирає не за власною волею, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4, с. 7-13].

Також філософія підсумовує основні духовні результати кожної даної епохи і виступає як провісниця нової історичної перспективи. Це дозволяє їй судити про теперішнє, з одного боку, на основі відрефлексованого досвіду минулих поколінь, а з іншого – з точки зору майбутнього. Філософія обернена не тільки в минуле та теперішнє, але й в майбутнє. Як форма теоретичної думки вона володіє могутніми когнітивними можливостями творчого формування принципово нових ідей, світоглядних ідеалів. Філософія здатна мислено «програвати» різні варіанти світорозуміння («можливі світи»), начебто заготовлюючи пробні системи світогляду та майбутнього, яке ніколи не буває чітково зрозумілим для теперішнього покоління.

Висновок: Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки, на яких вона усвідомлювалася по-різному. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням соціальної динаміки і мобільності, складності й проблематичності людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми. Проте більшість з них мають вузькоспеціалізований чи одноаспектний характер, що засвідчує необхідність більш широкого, сутнісного і пов'язаного з сучасними соціально-культурними реаліями дослідження даної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 1996. 168с.
2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна//Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали 11, Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина 1. / Наук. ред., О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. 302 с.
3. Світоглядна культура особистості, Монографія. За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Бега, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна//Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13.

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність теми дослідження: у сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: дати студентам загальні, ґрунтовні знання про роль і функції грошей, товарногрошових відносин у державному житті. Пояснити з точки зору філософії основні принципи формування думки про дві категорії- «гроші», « релігія». Сформувати у студентів власну думку щодо цінності грошей та релігії у їхньому житті. Навчити студентів глибоко мислити про суспільні процеси, в яких особливе місце займають релігія та гроші.

Об'єкт дослідження: система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичної проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Завдання дослідження: довести, що важливіше: гроші чи релігія. Напевне, поняття «гроші» і «релігія» у своєму житті зустрічав кожен. Жодня люди задіяні у товарно-грошовому обігу, щось купують, продають, навіть не замислюючись в особливій значимості грошей. А й справді, навіщо думати про те, що давно стало буденним, закономірним? Якщо виникнення і використання монети в економічному житті держави можна пов'язати із винаходом людства, науково-технічним прогресом, пам'яткою культури, то говорити це саме про паперову гривню вкрай важко. Чи цінуємо ми справжню вартість грошей? Чи вважаємо себе гідними жити у достатку, добробуті, завжди при грошах? Та чи виконуємо ми Божі заповіді, виконання яких могло б нам дати все потрібне та розв'язати наші проблеми? На ці всі запитання правильну відповідь дасть релігія. Віра в Бога, надія у світле майбутнє та любов до ближніх здатні творити чудеса та отримати не лише матеріальну, а й моральну, духовну насолоду. Адже, два особливих елементи у суспільстві як гроші та релігія є, в деякому сенсі, земним та небесним. Про історію та розвиток цих понять буде йтися нижче[3, с. 305].

Отож, розпочнемо наш огляд із нашого першого поняття –«гроші». Гроші –особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг. Гроші виконують функції мірила вартості та засобу обігу. Крім того, вони є засобами нагромадження та платежу. З утворенням світового ринку, деякі національні гроші виконують функції світових. З чим пов'язане стрімке зростання важливості грошей для людського суспільства? Можливо, це всього лише закономірний процес історичного розвитку, і можна не почувати себе таким меркантильним, а все списати на нюанси соціального устрою суспільства? Закон прискорення історії говорить, що на кожен наступний етап розвитку йде менше часу, ніж на попередній. На думку деяких вчених, новітня історія складає всього одну тисячну частину всесвітньої історії, але це самий насичений соціальними, культурними, економічними й політичними подіями період. Різко скоротився інтервал часу між помітними змінами в соціумі. Потік інформації подвоюється кожні 20 місяців[4, с. 73-75].

Важливу роль у цьому відіграє гігантський стрибок, що відбувся в розвитку засобів комунікацій за останні роки. Можливість здійснення фінансових угод, не виходячи з дому, через Інтернет, прискорила процеси сучасного ділового життя в рази. На підтримку такої швидкості, знову ж, потрібні кошти. Хочеш бути в потоці, плати за транспорт. Але причому тут особиста успішність або її відсутність? Багатьма психологічними дослідженнями доведено, що реакція людини на фінансові фактори впливає на її життя. Одна лише думка про гроші переводить мозок у стан, в якому людина стає егоїстичною. Чим більше людина цінує

фінансовий успіх, тим менше значення для неї мають проблеми суспільства в цілому. Людина живе в індивідуальному світі ілюзій, керуючись суспільними та особистими установками і правилами.

Ще на початку ХХ століття одним із засновників макроекономіки Джоном М. Кейнсом був запропонований неологізм «грошова ілюзія», що описує схильність людей сприймати номінальну вартість грошей, а не їхню реальну купівельну спроможність. Маніпулювання глибоко особистими почуттями людини, її таємними бажаннями завжди приносило колосальні прибутки. Ще у XVIII столітті один з основоположників сучасної економічної теорії Адам Сміт вважав, що основним стимулом економічної активності людини є приватний інтерес. Індивідуаліст, як підтверджено психологічними дослідженнями, прагнучи до збільшення особистого капіталу, не думає про суспільні інтереси. У цьому випадку він невидимою рукою (згодом з'явилося поняття «невидима рука ринку») направляється до мети, яка може й не входити в його наміри. Переслідуючи свої власні інтереси, людина частіше, «певним чином» краще служить інтересам суспільства, ніж тоді, коли свідомо прагнула б робити це. Не важливо, скільки у людини грошей, їх завжди буде мало, а виходить, вона вічно буде у боргах, навіть володіючи мільйонними статками. Якщо людина не зрозуміє, що повинна відповідати за власне життя навіть у дріб'язкових речах, то вона не зрозуміє, що в склянці 50% рідини від усього її об'єму.

Ситуація непосильного кредитного тягара меншою мірою поширена серед заможних людей, оскільки вони реалісти, об'єктивно оцінюють можливості та рідко жертвують комфортом шляху заради його кінцевої мети[5, с. 372-382]. У духовному житті людства неможливо знайти феномен, який протягом тисячоліть, а точніше, впродовж усього його земного існування відігравав би вагомішу роль, ніж релігія. Від кам'яного віку і до сьогодення, зазнаючи дивовижних метаморфоз, живе вона в нерозривному зв'язку з людським духом як надбанням світової культури. Розглядаючи релігію як об'єкт філософських знань, соціально-духовний феномен суспільства, він досліджує процес відображення релігії у свідомості людини, формування духовних цінностей, релігійних символів і понять. За такого аналізу об'єктом дослідження є не тільки сама релігія, а й природне та соціальне середовище, яке впливає на її формування[2, с. 280]. Найміцнішу опору, найповнішу сферу вияву релігія знайшла в людській особі. Видатний український мислитель В. Вернадський зазначав, що немає жодного народу, стосовно якого була б неспростовно доведена відсутність релігійних вірувань. На думку Гегеля, немає жодної людини, яка була б повністю позбавлена релігійних почуттів незалежно від форми вияву, оскільки людина внутрішньо пов'язана з релігією. Немає жодної людини, за словами Е. Фромма, яка не відчувала б потреби в релігії[1, с. 401].

Висновок: Отже, розуміючи важливість даної проблеми – гроші та релігія, ми з упевненістю можемо побачити верховенство релігії. Деякі люди, вважаючи великою цінністю гроші, забувають що за них можна купити далеко не все, в тому числі й віру. А ось релігія дуже віртуозно й духовно може підкупити кожного, навіть запеклого атеїста, адже має феноменальну й істинно святу силу, породжуючи в душі добро, милосердя, віру, надію і любов.

Список використаних джерел:

1. Гегель Г. Философия религии. В 2 т. М., 1976. 401с.
2. Кимелев Ю. А. Современная философско-религиозная антропология. М., 1989. 280с.
3. Розанов В. В. Место христианства в истории // Религия и культура. М., 1990. 305с.
4. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008. С. 73-75.
5. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Гроші та християнин: Євангельський контекст / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 -29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2012. 617 с.

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК АТРЕБУТ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження: уявлення про ідентичність обумовлені ціннісно-критеріальною основою, як індивідуального, так і масового світоглядного формату. Ідентичність істотно визначає контекст існування людини, горизонт її самосвідомості[1, с. 228-229].

Вона здійснює демаркацію буттєвих кордонів, сприяє усвідомленню і визначенню меж свого та чужого, реального та нереального, можливого та неможливого. Ідентичність є глибоко вкоріненою внутрішньою значущістю. Вона – результат самовизначення, вибору, дії. Ідентичність як процес самовизначення, самопізнання особи передбачає вибір способів і шляхів реалізації своїх здібностей на підставі діалогу зі своєю конкретно-історичною сутністю. Відтак, на перший план виходить проблема самоствердження, самореалізації, самоактуалізації індивіда.

Об'єкт дослідження: пізнання себе, як деякої конкретної особистості.

Предмет дослідження: ідентичність, як атрибут людини і суспільства.

Мета дослідження: проблема ідентичності сутнісних ознак і змістовних маркерів людського “Я”. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань:** дослідити аспекти вираження ідентичності людини у суспільному житті. Ідентичність – це траєкторія світоглядного простору, за якою рухається життєдіяльність людини впродовж життя[2, с. 151-152].

Якщо в епоху “Нового часу” проблема ідентичності зводилася до того, щоб вибудувати і відтворити власну цілісність, то в сучасному світі не менш важливо уникати фіксації ідентичності, зберегти свободу вибору і відкритість новому досвіду. В умовах динамічної мінливості соціального буття і зростаючої тривалості життя, індивід буквально приречений на самооновлення. Разом з тим слід мати на увазі, що парадигма ідентичності, як “маски”, яку індивід одягає залежно від обставин, фактично перетворює суб'єкта індивіда на об'єкта-індивіда[3, с. 143-144].

Такий парадигмальний підхід заперечує будь-яку нормативістику, деонтологію і ригористку. Під її тиском втрачають «генетична ідентичність», «ідентичність сакральності», «етична ідентичність», «релігійна ідентичність», «психічна ідентичність», «національна ідентичність», «ідентичність душі», «гендерна ідентичність», «вікова ідентичність». Ідентичність не лише задає контекст життєдіяльності індивіда й суспільства, а й сама детермінована деяким буттєвим контекстом, автоматизмами світосприйняття, стереотипами[4, с. 280-281].

В умовах динамічного суспільства неусталеність і пластичність набуває закономірних ознак. Те, що Е. Канетті та Х. Ортега-і-Гассет критикували як загрозу гуманізму і перспективам розвитку суспільства, а Р. Музіль характеризував як появу «людини без властивостей», нині сприймається як бренд, соціальна норма і навіть як канон, що вимагає наслідування: не людина привласнює елементи зовнішнього світу, а саму людину практично привласнює сучасна культурна індустрія. Це простежується навіть на рівні безапеляційних слоганів: «успішна жінка користується лише такою косметикою», «мужній чоловік палить лише такі цигарки». Постійна зміна, призводить не стільки до утвердження множинної ідентичності, скільки до нівелювання ідентичності, як такої. Особистість, яка прагне стати всім, зрештою отримує ніщо, стає ніким. Такий, з дозволу сказати, пан “Ніхто” не має потреби навіть у власному прізвищі, оскільки функціонує інкогніто.

У наш час особливо актуалізуються аспекти відповідальності людини, необхідності самокритики й самоаналізу, застосування розуму на благо не лише конкретного індивіда, а й людства в цілому. Самосвідомість особистості, її спосіб життя все частіше інтерпретуються, як невіддільні від тотожності «Я». Динаміка сучасного суспільства, його екзистенційні та соціальні виклики формують принципово нову ідентичність людини, в межах якої індивіду все важче ухилитися від вибору між двома альтернативами – суспільно-значущих

аксіологічних ідеалів чи егоїстичних інтересів. Чим динамічніше змінюється світ, і чим більш рефлексивною стає культура, тим більшою проблемою для самої себе стає людина, тим виразніше усвідомлюється, що її ідентичність залежить від багатьох факторів. Людина все більше прагне «мати» а не «бути» (Е. Фромм), намагається позбутися відповідальності за власні вчинки, що неминуче призводить до внутрішніх конфліктів і суперечностей. Такий індивід позиціонує себе «реалістом»: мовляв, якщо зміна світу є проблематичною і обтяжливою, то можна змінити своє уявлення про нього, а разом з тим – і самого себе, якщо перетворення світу є складнішим, ніж адаптація до нього, то вибір цілком передбачувано в абсолютній більшості випадків роблять на користь адаптації. З цього приводу варто пригадати принциповий світоглядний наголос, зроблений Ф. Шіллером в «Естетичних листах»: якщо ти – особистість, то протистав себе світові, якщо ти – не особистість, то стань нею, бо світ протистоїть тобі.

Висновок: Суспільні науки використовують термін «ідентичність» у двох несумісних значеннях: один парадигмальний підхід витлумачує ідентичність тотожністю, відповідністю й адекватністю собі, натомість інший підхід інтерпретує ідентичність маскою уподібненням комусь чи чомусь, готовністю адаптуватися до регламентних норм зовнішнього середовища. Під цим кутом зору ключовою інтригою постає питання, що вважати ідентичністю – відповідність собі чи уподібнення якимось зовнішнім вимогам, нормативам і стереотипам. Залежно від вибору на користь тієї чи іншої світоглядної парадигми вирішальних ознак набувають різні, в багатьох аспектах навіть несумісні буттєві пріоритети і орієнтири. Таким чином, істотно актуалізується потреба увиразнення й аналізу змістовних маркерів ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Єгупов М. В. Пригоди ідентичності в епоху постмодерну / М. В. Єгупов // Релігія та Соціум. Міжнародний часопис. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. № 1-2 (17-18). С. 228-234.
2. Єгупов М. В. Змістовні параметри ідентичності як осереддя концептуальних протистоянь / М. В. Єгупов // Гілея: науковий вісник. К. : ВІР УАН, 2015. Випуск 99 (№ 8). С. 151-157 (Входить до міжнародної наукометричної бази даних РІНЦ).
3. Єгупов М. В. Ідентичність як ціннісна основа світогляду сучасної вітчизняної вищої школи / М. В. Єгупов // Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Філософія» / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2015. Вип. 45. Ч. 1. С. 143-154.
4. Єгупов М. В. Роль професійного спорту в реалізації пріоритетів України на стратегічне входження в світовий цивілізаційний простір / М. В. Єгупов // Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді: [монографія] / Авт. кол. : М. Михальченко, Т. Андрущенко, ... М. Єгупов [та ін.]; Нац. академія пед. наук України; Ін-т вищої освіти. К. : Педагогічна думка, 2012. С. 279-291.

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ НОВАЦІЇ

Актуальність теми дослідження зумовлена потребами переходу українського суспільства на якісно новий стан соціальної, демократичної правової держави, суб'єктна складова якої визначена соціальними новаціями. Актуалізують проблему соціальних новацій події листопада 2013-2015 рр.: об'єктивна необхідність, сподівання та очікування соціальних новацій громадянським суспільством заради кращого життя; потреби формування суб'єктів нового –новаторів та інноваторів. Сучасне суспільство споживання з його домінацією модою актуалізує визначення сутності соціальної новації, як демаркації творчості від простого запозичення « мимесиса » механізмів реформування, втрати єдності загального, особливого та одиничного, новаторської та новаційної діяльності.

Метою дослідження є соціально філософський аналіз феномену соціальних новацій, їх сутнісних характеристик, детермінант оптимізації їх розвитку в українському суспільстві. **Завдання дослідження:** філософський аналіз феномену соціальних новацій, їх сутнісних характеристик, детермінант оптимізації їх розвитку в українському суспільстві.

Предмет дослідження: Детермінанти оптимізації впровадження соціальних новацій в Україні.

Об'єкт дослідження –мисленнєві моделі феномену соціальної новації. Інноваційна діяльність –це сукупність подій, які стосуються різних наукових галузей в транзитивному суспільстві. Сучасне світоглядне бачення поняття «інноваційність» та «інновація» зароджується ще за часів давньогрецької філософії. Проблема ідей Платона і форм Арістотеля є основоположною позицією обґрунтування походження сучасних інновацій. Адже інноваційність у вигляді ідеї потребує оформлення. Тільки за такої умови споживач має можливість використати інноваційний продукт. Світ ідей у Платона –невидимий, на відміну від світу речей. У свою чергу, Арістотель більш досконало спостерігав появу нових знань, які можуть бути практично корисними для людини. Буття він характеризує через такі складові: матерія, форма, причина, мета. Саме Арістотелем було помічено, що давньогрецькі мислителі займалися пошуком першопричини (субстанції) і визначали основні роди причин: рухливість, формальність, матеріальність і мета. Ось основна формула появи інноваційності як феномену. Загалом, аналіз здобутків філософії Давньої Греції є продуктивним поглядом на формування та розвиток проблеми феномену інноваційності. Філософами фіксується той факт, що зміна мислення людини є результатом активних змін у сфері практичної життєдіяльності. Науково-технічний прогрес безпосередньо впливає на формування нашого світогляду [1].

Змінюється мислення, змінюються поняття, але сутність проблеми залишається сталою –банальне покращення життя людства. Звичайно це питання залишається проблемним та відкритим і відноситься до сфери суто філософських досліджень. Залишати його неосмисленим наразі ми не можемо собі дозволити. Адже саме фіксація цієї проблеми дає можливість людині об'єктивно оцінювати цінність феномену інноваційності та ефективно шукати шляхи задоволення своїх потреб, які з'являються повсякчас шляхом розробки та втілення інноваційних ідей у продукти життєдіяльності. Категоріальний статус інноваційності постійно піддається змінам та розширюється. Існують декілька підходів щодо його осмислення. Найпопулярніші з них –інноваційність визначається як всезагальний феномен або як економічна складова. Феномен інноваційності є полікомпонентним. Кожен його елемент виконує свою специфічну функцію. Неоднозначність у свідомому розумінні цього феномена полягає в тому, що окремі його компоненти несуть в собі не тільки потенціал, але й ризики, які негативно впливають на людину та суспільство. Прикладом цього може бути інноваційна діяльність у створенні нанотехнологій. Існує 30 соціальне замовлення на розробки в даній науковій галузі. Їхньою особливістю є те, що вони змінюють світ шляхом керування атомномолекулярним рівнем матерії: сприяють видаленню забруднень у воді, повітрі, в рази збільшують швидкість чипів пам'яті, приводять до революцій у медицині тощо. Але з іншого

боку, «результати їхнього впливу можуть стати неконтрольованими, поклавши кінець існуванню людини»[2].

Загалом розвиток інновацій вимагає високого рівня підготовки вчених, організації виробництва, принципів етичної компетентності, принципів інтелектуальної власності, високих моральних орієнтирів, правових норм та соціальних регуляторів діяльності людини. Це один неоднозначний фактор, який потребує нагального філософського осмислення феномену інноваційності –це той фактор, що її структурні складові містять в собі інноваційні та традиційні першооснови. Осмислення традиції та новації є передумова пізнання структури сучасного бачення поняття «інноваційність» та його сутнісного і ціннісного значення. Змістовні характеристики категорій «традиція», «новація», «інновація» не мають однозначної трактовки. Відомо, що традиція включає в себе передачу загальноприйнятих норм, цінностей і може спровокувати як прогресивні, так і реакційні тенденції в розвитку культури та соціуму [3].

Усвідомлюючи наявність багатовекторних інноваційних процесів та відчуваючи на собі їх неоднозначний вплив, не можна відкидати вплив традицій, без яких не можливий жоден розвиток. Економічна ж мотивація інноваційності зазвичай має практичний вияв у соціально-економічній сфері. І, як не дивно, вона також потребує філософської рефлексії. «Основні складові сучасного інноваційного процесу виокремлюються у вигляді: ідеї –інвестиції – інновації, де ідея відноситься до теоретичного розділу філософії, інвестиція –до практичної філософії, інновація –до естетичного, творчого контексту філософії, тому що створювати і втілювати в життя задумане є процес творчий»[4].

Висновки. Отже, узагальнюючи дане дослідження, можна зробити висновок, що категорії феномену інноваційності у своїй полікомпонентності демонструють прояв суспільних відносин на різних етапах розвитку суспільства. Феномен інноваційності є основоположним компонентом світоглядної складової суспільства, економічної, політичної та інформаційної. Початий аналіз поставленої проблематики в даній статті в межах сучасних філософських дослідженнях є незавершеним і водночас перспективним та актуальним.

Список використаних джерел:

- 1- Атаманова Ю. Є. URL:https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11151/1/Klimova_1-1_2015.pdf
- 2- Утюж І. Г. URL:http://phd.znu.edu.ua/page/vidguki/05_2015/Shirobokova_vidguk1.pdf
- 3- Супрун А. Г. URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Gumanitarni/article/viewFile/9598/8584>
- 4- Клімова Г. П. URL:https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/29.11.19/_29_11_2019_22.pdf

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність теми дослідження. Однією з центральних проблем філософії, та й людини, зокрема, є пошук та визначення свого місця у світі. Чим інтенсивніше розвивається людство, тим більше постає питань. Чому ж ці питання виникають? Відповідь досить проста: кожен із нас усвідомлює, що його життя не вічне, всьому є свій логічний кінець, тому людина задумується над тим, чиварто витратити свій час на перебування в ньому. Тобто їй важливо усвідомлювати в ім'я чого, задля чого вона живе на землі? Рано чи пізно це починає хвилювати кожного, хто наділений свідомістю, хто розуміє, що він є особистістю. І кожному доводиться визначатися в них самостійно, адже ці проблеми мають суто особистісний характер. «Чи має життя взагалі сенс, і якщо так -то який саме? Чи життя є просто нісенітниця, безмістовний, нікчемний процес природного народження, розвитку, дозрівання, в'янення та смерті людини і будь-якого іншого живого організму? Чи є природа людини такою, що лише певний спосіб життя робить її щасливою?» Актуальність цих питань зростає у зв'язку з розвитком суспільства, адже людина відчуває проблему в самореалізації, осмисленні свого призначення [1, с. 79-80].

Мета дослідження – розкриття проблеми сенсу життя людини, а саме в українському суспільстві епохи Середньовіччя.

Об'єкт дослідження – проблема сенсу життя та існування людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя.

Предмет дослідження – людина, як мисляча істота, здатна на усвідомлення, в українському суспільстві в епоху Середньовіччя.

Завдання дослідження: проаналізувавши філософію буття людини в Середньовіччі, більш докладно дослідити те, що саме впливало на розвиток та світогляд українця. Головним завданням життя є досягнення певної мети, яка в свою чергу поділяється на ряд більш окремих цілей, а ті на ще менші (ситуативні) цілі й так аж до конкретних вчинків повсякденного життя. Виходячи з цього, можна сказати, що сенс життя – це не проста сукупність цілей, а їх ієрархія, певна система. Лише за умов цілісного й відкритого контакту з буттям людина може стати тим, хто зможе його зрозуміти, тобто стати мудрою. Мудра людина – не просто багато знає, а практично співвідносить, гармонізує життя і його сенс. В епоху середньовіччя проблема сенсу життя розглядалася Августин вбачав сенс життя в пізнанні й спогляданні бога. Проблема місця, ролі, призначення людини у світі, сенсу її життя є вічною. На думку приходить всім відоме шекспірівське запитання, яке вкладене в уста Гамлета: «Бути чи не бути?». Це питання навіки залишиться риторичним та не розгаданим для кожного з нас.

Однією з причин, що спонукали до пошуку сенсу життя, була невдоволеність людей існуючим станом та дійством. Гомер цю проблему висвітлює в описі дій Ахілла. Ахілл іде в бій зі щитом, виготовленим Гефестом на прохання матері Фетіди. На цьому круглому щиті зображені Земля й небесні світила, два міста – одне у воєнний, друге у мирний час, зоране поле, жнива, виноградник, череда волів, отара овець, танці та ігрища, все це обрамляє океан. Цей щит – відтворена гармонія людського життя в усіх його проявах – негативних і позитивних. Ахілл іде в бій заради того, що зображено на щиті. Всі його вчинки звершуються в ім'я життя та виражають повноту буття [2, с. 21].

Багато відомих вчених, філософів хотіли осягнути питання сенсу людського буття і в кожного це вдалося, адже це явище суто індивідуальне, а отже всі його трактування правильними. Наприклад Демокрит дає визначення сенсу буття як стану для досягнення щастя. «Мета життя – хороший настрій, не тотожний із задоволенням, але такий стан, за якого душа живе безтурботно й спокійно, не збурюваний ніким страхом, ні боязню демонів, ні якою –небудь іншою пристрастю». А справді навіщо жити коли ти не маєш чому радіти? Цю тезу розвиває і Сократ. Для нього дотримання добродетностей, добропорядність, освітлені

розумом людини, і є, сенсом життя. Також він стверджує, що кожен мусить керуватися власним розумом у виборі свого шляху [3, с. 154].

Все життя людей зводилося до прагнення цього щастя. Вони вважали, що задля того, щоб його досягнути потрібно постійно служити Богу, таким чином відмовляючись від власного життя. Сенс життя вбачався у поверненні людини у той первісний блаженний стан, у якому вона перебувала до вигнання з раю. Людина повинна йти за своїм покликанням, поступово реалізовувати свої бажання. Саме вона несе відповідальність за своє життя і здатна в будь-який момент змінити напрям течії за яким воно пливе, для цього потрібно тільки її рішення, яке полягає в тому чи скористатися цієї здатністю, чи жити далі за жорстокими нормами суспільства. Проблема сенсу буття – це проблема морального вибору, що залежить від спрямованості особистості, від її ціннісних установок та орієнтацій. В моральному житті віра в наявність сенсу життя відіграє важливу роль. Без неї життя людини справді втрачає мету. Сенс життя – це мета, заради якої витрачаються розумові зусилля, час, фізичні та духовні сили спрямовуються у всій повноті на її досягнення. Саме в цьому виявляється безсмертя людської душі. Людина, яка просто засвоює речовини з оточуючого світу, і яка не переживає горя, радості, любові, страждання, не може активно реагувати на оточуючий світ, вона не живе, а існує.

Один із висловів І. Канта, в якому відбивається глибоко моральна суворість його особистості, звучить так: “Найвище покликання людини – уміти належним чином визначити своє місце в процесі творення й правильно зрозуміти, чим вона має бути, щоб стати людиною [4, с. 19].

Найбільшим досягненням життя І. Канта було знати, що людина усвідомлює, у чому полягає її існування. Сенс життя – те, заради чого варто жити, це результат, підсумок життя. Сенс життя – морально-світоглядне уявлення людини, за яким вона зіставляє себе і свої вчинки з найвищими цінностями, ідеалами, виправдовуючись перед собою та іншими. За словами Е. Фромма, людина – єдина тварина, для якої власне існування є проблемою; вона повинна її розв'язати, і їй від цього нікуди ні подітися. Будь-яке індивідуальне життя не може взаємодіяти самостійно, багато в чому воно залежить саме від суспільних норм, порядків, законів, що все ж таки частково утримує людину від деяких дій. Можливо, це й на краще, адже сенс життя не у свавіллі, егоїзмі чи відстороненні від зобов'язань стосовно світу та інших людей. Сенс життя значно глибший від таких низьких вчинків.

Висновок: Отже, сенс життя людини в українському суспільстві в період Середньовіччя постає як система взаємопов'язаних духовних та матеріальних проблем. Кожен у цьому світі є не повторним, своєрідним, не схожим на інших, і для кожного він розкривається по-іншому. Життя людини – це унікальне поєднання можливостей. Метою кожного має бути їх здійснення та збереження для майбутніх поколінь. Наповнити життя сенсом – означає вкладати всі свої духовні здібності в будь-яку ситуацію, «перетворювати суєтне на вічне». Як би там не було, але все в світі вертиться навколо людини, адже людина – єдина істота, яка усвідомлює свою смертність. Вивчити та дослідити особистість повністю не можливо, це і є головна мета життя.

Список використаних джерел:

1. Франк С. Л. Сенс життя // Ірина Жеребило. Проблеми сенсу життя людини в Українській середньовічній філософії XI-першої половини XVII ст. Монографія. Львів. ЛБІ НБУ, 2004, 350 с.
2. Гусейнов А. А. Иррліц Г. Коротка історія етики. М.: Думка, 1987, 271 с.
3. Матеріалісти Стародавньої Греції. Збірник текстів Геракліта, Демокріта та Епікура. 1955, 239 с.
4. Про Канта: Гессен Йоганнес. Сенс життя, 2009, 136 с.

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми: роль та вплив грошей на суспільство та фінансову діяльність держави. Тому ця тема залишається актуальною і потребує постійного накопичення нових знань і збору нової інформації.

Мета дослідження: дослідити, як гроші впливають на людину, актуальні проблеми з якими стикається суспільство. **Об'єкт дослідження:** природа грошей в фінансовій діяльності держави.

Предмет дослідження: взаємні відносини державної економіки та громадян,

Завдання дослідження: проаналізувати взаємоповедінку людини і фінансової діяльності. Щоб дати конкретну відповідь на запитання, не потрібно зациклюватися на одному фрагменті “людина-гроші”. Будемо розширювати на соціальні контексти у яких є зв'язок із фінансовою частиною. Фінансову діяльність, забезпечення коштами громадянин, це все є “творіння рук” –держави [1, с. 40].

Якщо брати до уваги роль держави до грошей, то можна впевнено сказати що фінансова частина кожного громадянина залежить від фінансової політики. Для того щоб, громадяни збільшувати своє фінансове становище, державна фінансова політика має потужно працювати, щоб у державі не потребувались в нічому. Якщо глянути з іншої сторони, якщо людина не буде працювати, сплачувати податків –не буде економіки держави. У наш час, українці живуть з різними проблемами, з іншими ідеями. Людина з стереотипу може вийти, а стереотип з людини –ні, особливо про значення грошей у житті. У спогадах переплелися проблеми, що викликають найгострішу реакцію: масова бідність і показна розкіш «нових українців», злочинність і корупція, забуття про духовні цінності. Характеризуючи поняття “людина –гроші”, можна із впевненістю сказати що не людина керує грошима, а гроші – людиною. Гроші є однією з життєво важливих цінностей, вони чинять глибокий вплив на всі сфери життя, цінностей, спричиняють соціальні проблеми. У цей час більшість людей затьмарені грошима, вони хочуть все більше і більше, сюди дуже чудово підходить вислів Стіва Джобса –“Звичайно, існують люди, для яких гроші понад усе. Зазвичай це люди, які ніколи не стануть багатими. Тільки той досягає багатства, хто талановитий, щасливий, і не думає постійно про гроші”[5, с. 247].

У сучасному світі інколи гроші постають як невідома стихія, яка має великий вплив на особистість людини, на її внутрішній світ та особисті духовні цінності. Людина має багато потреб –їжа, одяг, житло. Але це не завдання держави забезпечити людей усіма цими благами. Люди можуть зробити це самостійно за допомогою своєї фінансової сторони. Але щоб людина отрималася своєю особисту фінансову сторону, потрібно щоб керівники бюджетних сторін не фінансували, а будували систему для того щоб люди змогли працювати також. Аналогічно із втратою працевлаштування, людина розуміє, що може втратити роботу і тому повинна застрахуватися і створити свій, так сказати, запас міцності. Існує система, де цей запас перебуває у підпорядкуванні чиновників. Натомість вони будують чудові офіси, купують багато речей і т. д.[3]. Головне, що потрібно усвідомити, що усі послуги держави є платними. Необхідно зрозуміти чи дійсно варто так багато функцій делегувати чиновникам, чи можливоми значно краще впорасьмо самі?

Трансформація українського соціуму на ринкових засадах пов'язана з низкою світоглядних питань принципового характеру, які ще неповною мірою знаходять своє осмислення на теоретичному рівні. Серед них проблеми ставлення до грошей, їх місця у системі соціальних та особистісних ціннісних орієнтації. Існує проблеми між тим, в яких масштабах представлені філософські проблеми в економічній науці, з одного боку, та в сучасній українській філософській думці, з іншого. Проблеми, які традиційно належали до компетенції соціальної філософії: соціальна справедливість, свобода, баланс індивідуальних та суспільних інтересів, роль держави в забезпеченні прав людини, моральні засади економічного

та політичного життя –сьогодні активно обговорюютьпредставники економічного знання. Ці проблеми зробив особливо актуальнимв Україні перехід від адміністративно-планової до ринкової економіки[2, с. 44-47].

Найпопулярніше питання на даний час є наскільки виправдана сучасна висока роль держави уфункціонуванні економіки. Візьмемо до прикладу, 2020 рік –Covid-19. Почали вводити локдаун –це євтрата для економіки. За результатами 2020 року впали практично всі економічні показники, в тому числі ціни на нафту. 12 березня 2020 року фінансові ринки навіть призупинили роботу. У деяких країнах навіть почалося безробіття. За даними Держстату, реальний ВВП України у 2020 році скоротився на 4%. Україна пережила кризу відносно легше, ніж інші країни, за рахунок структури економіки: велику частку у виробництві та експорті становлять сільське господарство та металургійна промисловість. Але щоб люди не втрачали свій дохід, свою роботу, більшість людей навчались працювати онлайн –і це збільшило велику популярність [4].

Висновок: Гроші –по декуди дійсно несуть певний негатив, змінюють людину у протилежну сторону. Але цивілізована, цілком адекватна людина не повинна підтримувати такої “грошової терапії”, щоб не забувати про свої моральні та духовні цінності та свою особистість. Необхідно працювати і сплачувати податки, допомагати економіці своєї держави, щоб потім держава допомагала тобі. Людський капітал і економічне зростання тісно взаємопов’язані. Він впливає на економічне зростання і може сприяти розвитку економіки за рахунок знань і навичок її людей. Навички мають економічну цінність, оскільки кваліфікована робоча сила може підвищити продуктивність. Концепція людського капіталу –це усвідомлення того, що не у всіх однаковий набір навичок або знань, але їх якість можна поліпшити завдяки інвестиціям в освіту та продуктивність людей. Можна брати до уваги, що і людський капітал дуже важливий для держави, адже чим більше громадян працює, тим швидше і ефективніше зростає економіка.

Список використаних джерел:

1. У грошей своя філософія. Вісник Національного банку України. 2005. № 100.
2. Скринник З. Е. Гроші як предмет філософських роздумів // Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України. 2006.
3. Чому держав повинна працювати на людину? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/11/11/566764/>
4. Ведерникова І. П’ята гора, або скільки коштує життя в Україні? II Дзеркало тижня. F 30 (558). 6 серпня 2005 року.
5. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. К. : Лібра, 2003.

М. ВЕБЕР ПРО РЕЛІГІЙНО-ЕТИЧНІ ТИПИ ІДЕАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність теми дослідження. Зростає зацікавленість проблематикою впливу релігійних та етичних переконань як на індивідуальні інтереси, мотивацію, діяльність зокрема, так і на економічні та політичні процеси сучасного суспільства загалом. Про це ґрунтовно тематизується у «Протестантській етиці» М. Вебера. У своєму дослідженні соціолог зосереджує увагу на періоді зародження духу капіталізму, оскільки саме у цей період економічна поведінка окремих індивідів своєрідно перепліталася з їхніми релігійними переконаннями.

Мета дослідження: з'ясувати погляди Макса Вебера етико-релігійних adeptів капіталістичного духу.

Завдання дослідження: усвідомити всю складність соціальної ситуації того часу в джерел рецепції духовних вимірів професійної діяльності та виявити закономірний характер процесу раціоналізації суспільних стосунків.

Об'єкт дослідження: теоретична спадщина М. Вебера, сутність класичного твору світової соціології «Протестантська етика і дух капіталізму».

Предмет дослідження: релігійно-етичні погляди Вебера на людину. На початку ХХ століття М. Вебером були розглянуті ідеально абстрактні способи соціокультурної інтеграції, що стало основою вчення про ідеальні типи культур. Ідеальний тип, за Вебером, – це теоретична конструкція, образ-схема, отримана в результаті прощення, посилення та логічного поєднання рис феноменів, що трапляються в різні епохи, в різних культурах. У чистому вигляді М. Вебер виділяє три таких типи: раціональний тип панування, що обумовлений раціональними інтересами тих, хто підкорюється, і тих, хто панує; традиційний тип панування, що ґрунтується на святості традицій та звичаїв; харизматичний тип панування, що пов'язаний з емоційним сприйняттям влади. Макс Вебер є одним з найбільш видатних соціологів кінця ХІХ – початку ХХ ст., що здійснив великий вплив на розвиток цієї науки. Він належить до числа тих універсально освічених вчених, яких стає все менше по мірі росту спеціалізації в галузі суспільних наук; він однаково добре орієнтувався в політекономії, правовій сфері, соціології та філософії, виступав як історик господарства, політичних інститутів і політичних теорій, релігії і науки, нарешті, як логік і методолог, що розробив принципи пізнання соціальних наук. Яким чином Вебер конкретно застосовує метод утворення історичних понять в своїй реальній дослідницькій практиці? Вебер був одним з найвидатніших істориків та соціологів, хто спробував свідомо застосувати неокантіанський інструментарій понять у практиці емпіричного дослідження [2]. Введене Вебером у філософський лексикон поняття «ідеального типу» служить методологічним засобом і евристичним прийомом соціального пізнання і інтерпретації людської поведінки. «Ідеальний тип» лише орієнтує дослідника в дійсності, нічого не нав'язуючи їй. Як вважає М. Вебер, в економічній теорії, так само як і в історичній і соціологічній науках, існують деякі синтези, які ми називаємо ідеями історичних явищ. По суті, будь-яка гуманітарна теорія дає певну ідеальну картину, наприклад, економічна – ідеальну картину процесів, що відбуваються на ринку при строго раціональній поведінці учасників і вільній конкуренції. У цій ідеально-типовій картині відсутні внутрішні суперечності, вона побудована так, що виключається сама можливість появи логічних неузгодженостей. Саме тому Макс Вебер стверджує, що ідеальні типи – це утопія, отримана за допомогою гіперболізування певних явищ [4]. Таким чином, ідеальний тип – це уявна теоретична конструкція, що створюється вченим, який досліджує соціальну реальність, відносно того або іншого аспекту цієї реальності за допомогою вирізнення окремих моментів, сторін, значущих для цього аспекту досліджуваної реальності. Завдання історичного дослідження полягає в тому, щоб в кожному окремому випадку встановити, наскільки дійсність близька до такого мисленого образу або далека від нього.

При обережному застосуванні цього поняття воно специфічним чином сприяє досягненню мети і наочності дослідження[3, с. 272-289].

В утворенні абстрактних ідеальних типів слід бачити не мету, а засіб. При уважному розгляді понятійних елементів в історичному відображенні дійсності одразу виявляється наступне: як тільки історик робить спробу вийти за рамки простої констатації конкретних зв'язків і встановити культурне значення навіть самої елементарної індивідуальної події, «охарактеризувати її», він оперує (повинен оперувати) поняттями, які можуть бути точно і однозначно визначені тільки в ідеальних типах. Ці основні положення соціологічного вчення М. Вебера відображені в його аналізі таких сфер суспільного життя, як економіка, політика і духовна культура. У цьому плані головними є тісно пов'язані між собою ідеї економічної, політичної та духовної раціональності. Він приходить до висновку, що існує зв'язок між релігійними переконаннями та економічною поведінкою, релігійними установками та характером суспільного ладу. На його думку, існує тотожність духу капіталізму й духу протестантської етики; підґрунтям, на якому виростає капіталізм, є саме цінності протестантського віровчення: сумлінна, копітка щоденна праця в ім'я слави Божої, скерована на отримання прибутку; аскетичне, позбавлене розкошів життя тощо. Ця проблема була окреслена в найвідомішому творі М. Вебера «Протестантська етика і дух капіталізму»[2, с. 41-44]. У праці «Протестантська етика і дух капіталізму» він визначає вплив релігії на економіку. Протестантська релігія сприяла розвитку ділової хватки, підприємницької активності. Вона допомагала формуванню ощадливості, заповзятливості, спритності, здатності до ризику. Саме з числа власників і організаторів виробництва перш за все формується клас підприємців – власників і організаторів виробництва[5, с. 24-28].

В Європі якоюсь мірою збіглися етичні норми релігії і норми господарської поведінки. У результаті склалася й набула поширення «раціоналістична» форма капіталізму. Вебер продемонстрував вплив зовнішніх факторів на формування економічних відносин, процеси економічного розвитку. М. Вебер так характеризує релігійно-етичні типи ідеальної діяльності людини, серед котрих є як сумісні, так і несумісні з ринком: для іудея це інтелектуал книжник, який усі багатоманітні прояви життя, включаючи багатство як дар Божий, намагається зрозуміти через нескінченні смислові тлумачення Святого письма; для конфуціанця це бюрократ, який організовує світ; для індуїста це маг, який упорядковує світ; для буддиста це монах-споглядач, який мандрує світом і жебракує; для мусульманина це воїн, який підкоряє світ; для християнина це ремісник, котрий завдяки «автономності» своєї праці забезпечує певну автономію власної особи [1, с. 10-28].

Протестантизм став першою світовою релігією, що виступила проти схвалення бідності й прославляння відсутності інтересу до матеріальних благ. Закликам католицизму до покірності та смиренності, до готовності непохитно і безмовно переносити на життєвому шляху випробування бідністю, хворобами, оскільки всі ці випробування послані Всевишнім, кальвінізм протиставив інше трактування євангельських заповідей –обов'язок прагнути до поліпшення обставин, що склалися, знову ж таки ціною самовідданої праці. У міру того, як виконання професійного обов'язку і поширення методичного устрою життя ставало не тільки долею окремих ізольованих індивідів, а перетворювалося на загальний релігійний світогляд, носієм якого став численний прошарок населення, виникає процес, названий Вебером «секуляризація»³ протестантизму, або «зняття чар» релігії. Вебер поділяє процес раціоналізації на ряд висхідних ступенів: раціоналізація релігії; з неї випливає раціоналізація уявлень про земний світ (погляд на навколишній світ як на земний, а не на потойбічний світ);із цього знову випливає раціоналізація поглядів на соціальну й трудову етику; з неї в кінцевому підсумку випливає раціоналізація економічної поведінки (раціональні начала в організації підприємницької діяльності та ін.). Однак для Вебера розвиток раціоналістичних начал в економічній, динаміці індустріальних країн –лише одна зі сторін багатогранного соціального розвитку. Він називає її раціональністю Заходу, її особливістю в цій частині світу є її всепроникний характер: раціональністю пронизані наука, правова система, держава і бюрократична організація службовців[3, с. 24-28]. Такий всепроникний раціоналізм Вебер вважає стрижнем успішного розвитку сучасного капіталізму.

Висновок. Таким чином, з'ясовано, що у тих країнах, де синхронно поєднуються цілеспрямованість до матеріального достатку завдяки професійній діяльності з обдуманим

дещо аскетичним способом життя, що М. Вебер інтерпретував як дух капіталізму, динамічніше і продуктивніше функціонує раціональна економічна система. Ці підтвердження як певну компенсацію за почуття внутрішньої самотності, що породжене кальвіністською ідеєю про нівелювання віри у спасінні людини за допомогою Церкви і таїнств, релігійно налаштовані прошарки населення знаходили в мирській професійній діяльності. Віросповідна специфіка, а не випадкові історичні факти, зумовлює поведінку людини в нових економічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Соціо-економічні та соціокультурні виміри [монографія] / Валентина Григорівна Воронкова. –Запоріжжя :Видавництво ЗДІА, 2010. С. 272-289.
2. Гурик М. Макс Вебер проблема багатства і бідності [<https://surl.li/amxrb>]
3. Кант І. Критика практичного розуму [текст] / Іммануїл Кант // Пер. з нім.,
4. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму [текст]/ Макс Вебер // Перекл. з німецької О. Погорілого. К. : Основи, 1994. 261 с.
5. Думку / Р. І. Олексенко // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2012. Вип. 4(3). С. 24-28.

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність теми: сучасний етап розвитку бізнес-середовища, що виник внаслідок всебічного реформування усіх сфер суспільного життя та пошукам держави свого вектору розвитку та ніші в глобальному світі, зумовлює нові тенденції та докорінні зміни в системі управління організацією, управлінські рішення бізнесмена. **Метою дослідження** є виявлення впливу керівника на процес прийняття рішень бізнесменом.

Завдання дослідження: усвідомити місце, займане управлінськими рішеннями в реальних економічних умовах та інформаційній системі підприємства; як розвинути свій бізнес.

Об'єктом дослідження є управління як феномен суспільної життєдіяльності, механізми його формування та ефективного функціонування.

Предмет дослідження: управлінські рішення в бізнесі. Управлінське рішення - це вибір альтернативи, який здійснюється менеджером у рамках його посадових повноважень і компетенції, спрямований на досягнення визначеної мети організації (підприємства, акціонерного товариства, корпорації, концерну та ін.). За змістом це може бути спосіб дії, план роботи, варіант проекту тощо. Рішення має бути відповідним заресурсним, правовим та морально-етичним обмеженням. Крім того, завжди слід прагнути до того, щоб рішення було оптимальним (найкращим) і забезпечувало екстремум (максимум чи мінімум) критерію вибору. Сучасні умови управління підприємством значно підвищують вимоги до процесів прийняття управлінських рішень. Професійний підхід, що базується на такому основному принципі, як орієнтація на бізнес-процес із застосування інформаційних технологій, вимагає швидкої реакції на зміни навколишнього середовища і прийняття оперативних рішень [2 с. 33].

Успіх рішень, пов'язаних з управлінням бізнес-процесами (як і його поразка) залежить від ряду умов і факторів, описаних в багатьох літературних джерелах і дослідженнях. Разом з тим, пропонується виокремити наступні принципи [6 с. 61]: пропозиції повинні базуватись на об'єктивному аналізі актуальних даних, а не на припущеннях і думці експерта; бізнес-процеси повинні бути змодельовані, проаналізовані і вдосконалені з використанням єдиної методології, відомої усім учасникам, задіяним в управління бізнес-процесами; необхідно враховувати попередній досвід управління бізнес-процесами; необхідно аналізувати інформацію на всіх етапах управління з метою усунення дублювання функцій та уникнення помилок; інформація щодо показників якості бізнес-процесів повинна бути відкритою для усього підприємства, а не концентруватись в межах певних груп (наприклад, вище керівництво); бізнес-процеси повинні бути досліджені досить ретельно, а не поверхнево; необхідно концентруватись на бізнес-процесах, а не функціях в межах підрозділів; групові пропозиції повинні бути обмежені в проміжках певного часу, щоб групи могли сконцентруватись на проблемі і не втратили натхнення; повинна бути потужна підтримка вищого керівництва [1 с. 21].

Вищепераховані принципи свідчать, що задачі, пов'язані з прийняттям рішень при управлінні бізнес-процесами, мають складний багатогранний характер. Тому, процес прийняття рішень доцільно розглядати за різними аспектами, а саме: функціональний аспект прийняття рішення. прийняття рішень за рівнями управління; підтримка рішень за видами забезпечення; з урахуванням ризиків; за кількістю учасників процесу прийняття рішень; за засобами використання інформаційних систем і технологій [3 с. 213].

Функціональний аспект прийняття рішень передбачає процес пошуку оптимальних варіантів діяльності як на основі вже існуючих так і на синтезі нових рішень, отриманих на основі аналізу проблемної ситуації. Як правило, процес прийняття рішення включає наступні функції: визначення проблеми та постановка задачі з управління, визначення осіб, що приймають рішення, опис та пошук альтернатив, вибір оптимальної альтернативи, впровадження, перевірка, виконання і контроль виконання рішення. Вище перераховані

функції, в свою чергу, взаємодіють між собою і мають циклічний характер, що має значний потенціал для досягнення успіху [4 с. 49].

Важливо зауважити, що успіх рішення в значній мірі залежить від результатів аналізу проблемної ситуації. Як правило, процес дослідження ситуації та розроблення рішення включає аналіз наступних факторів: сфера діяльності, терміни виконання, цілі задачі прийняття рішень, перелік осіб прийняття рішень, унікальність управлінської ситуації, рівень повноти вхідної інформації, рівень ризику та ступінь невизначеності, рівень часового горизонту (оперативний, тактичний, стратегічний), потреба в використанні інформаційних систем і технологій для підтримки процесу прийняття рішення. Рішення створюються менеджерами на всіх рівнях організаційного управління і повинні забезпечувати організацію взаємодії, реалізації і контролю процесів виконання рішень. Менеджери нижньої ланки управління виконують задачі по виконанню самого рішення, а вищих ланок управління – задачі по здійсненню планування, організації, мотивації, комунікації і контролю [5 ст. 265].

З іншого боку, менеджери будь-якої ланки управління при прийнятті управлінських рішень стикаються з широким діапазоном запитань: як охарактеризувати проблему прийняття рішень за наявності декількох критеріїв; в обов'язки кого входить аналіз проблемної ситуації; як використати попередній досвід і знання для вирішення проблеми; яким способом буде здійснюватись контроль за виконанням рішення. Також важливо враховувати, що процес прийняття рішень менеджерами не є чітким послідовним виконанням етапів, що запропонований в теоретичних положеннях щодо прийняття управлінських рішень.

Висновок. Процес прийняття рішення має складний багатоаспектний характер. Ретельне дослідження задач прийняття рішень допоможе менеджерам сформулювати чітке уявлення про проблему та правильно ідентифікувати рішення, що, в свою чергу, сприятиме зменшенню помилок при розробленні заходів щодо реалізації і контролю виконання рішення, дозволить об'єктивно визначити необхідні ресурси для його виконання. Проведене дослідження може також бути корисним при побудові ефективної системи підтримки прийняття рішень з врахуванням потреб і вимог менеджерів різних рівнів управління. Перспективи подальших досліджень передбачають аналіз проблемних ситуацій з метою визначення відповідних методів для прийняття рішень та формування вимог до комп'ютерної системи підтримки прийняття рішень з управління бізнес-процесами на основі розглянутих вище питань.

Список використаних джерел:

1. Дез Дирлав. Избранные концепции бизнеса. Теории, которые изменили мир [Текст] / Дез Дирлав; [пер. с англ. Т. Гутниковой]. М. : Олимп-Бизнес, 2007. 336 с. Тит. л.,содерж. парал. англ.
2. Елиферов В. Г.,Репин В. В. Бизнес-процессы: Регламентация и управление: Учебник. / В. Г. Елиферов, В. В. Репин. М. : ИНФРА-М, 2007. 319 с. (Учебники для программы МВА).
3. Менеджмент процессов / Под ред. Й. Беккера, Л. Вилкова, В. Таратухина, М. Кугелера, М. Роземанна; [пер. с нем.]. М. : Эксмо, 2008. 384с. (Качественный менеджмент)
4. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами: монографія / [Федонін О. С.,Швиданенко Г. О.,Лаврененко В. В. та ін.]. К. :КНЕУ, 2011. 257.
5. Биннер Х. Управление организациями и производством: от функционального менеджмента к процессному / Хармут Биннер; Пер. с нем. М. : Альпина Паблишерз, 2010. 282 с. (Серия "Производственный менеджмент").
6. Тебекин А. В. Методы принятия управленческих решений / А. В. Тебекин. М. : Издательство Юрайт, 2013. 572 с.

МЕТОД ПІЗНАННЯ ЗА АРИСТОТЕЛЕМ

Актуальність теми дослідження: в умовах сучасного розвитку економіки України вважається, що одним зі стратегічних завдань держави є формування стабільної спільноти – середнього класу, щодо чого приймається безліч рішень, концепцій та програм, які не завжди реалізуються та не є ефективними.

Мета дослідження –аналіз поглядів Аристотеля на роль і місце середнього класу в його концепції "ідеальної держави".

Об'єкт дослідження: проблематика і роль середнього класу в суспільстві, незважаючи на історичні реалії та метаморфози.

Завдання дослідження: сутність ідей середнього класу в поглядах філософа.

Предмет дослідження:проблематика середнього класу в працях філософа. Модель Аристотеля може видатись надто теоретичною, якщо не брати до уваги того, що всі шість термінів, якими користується автор "Політики" для визначення різних видів державного устрою, були в обігу у греків у 4 ст. до н. е. Навряд чи існували якісь серйозні розбіжності в тому, що розуміти під монархією, тиранією, аристократією, олігархією, демократією [2, с. 54 – 56; 1, с. 110].

Аристотель, хоча й знаходив в минулому і сьогодні мало прикладів "середнього" устрою –набагато менше, ніж прикладів демократії, олігархії, монархії, аристократії, –тим не менше політія для нього не утопія, раз вона може існувати й існувала в історичній дійсності. Особливого значення набуває твердження Аристотеля про те, що на противагу встановленому звичаю не бажати рівності, або прагнути володарювати, або терпляче переносити своє підкорене становище якийсь "єдиний муж" визнав себе прихильником "середнього" устрою. Це місце зазвичай розуміють в тому значенні, що Аристотель знайшов у минулому в одному з грецьких полісів державного діяча, який ввів взірцевий, на думку філософа, устрій. Відповідно до такого загальноприйнятого тлумачення дослідники шукали в різних полісах і в різних епохах того "єдиного мужа", якого має на увазі Аристотель.

Однак причини мовного характеру привели до іншого розуміння даного тексту. Перш за все, мова йде не про державного діяча минулого, а про людину, яка протиставляється попереднім діячам. Згодом цей діяч провадить гегемонію в грецькому світі, а не володарює в якомусь з грецьких полісів. Однак, в словах Аристотеля ледь помітно можна вгледіти, що цей "єдиний муж" ввів на практиці "середній" державний устрій. В ньому природніше усього уявити Олександра Македонського. Можливо, що юний македонський володар послухав свого вчителя і принаймні на словах погодився сприяти введенню в грецьких полісах того устрою, переваги якого обґрунтував перед ним Аристотель у своїх лекціяхбесідах. Аристотель був упевнений, що йому вдалося переконати свого царського учня у думці про насадження в грецьких полісах устрою, при якому державні справи вирішують громадяни середнього достатку.

Для македонської влади такий порядок, окрім інших, мав і ту перевагу, що забезпечував спокій у грецьких полісах, тобто забезпечував надійний тил під час походу македонян на Схід. Аристотелем, єдиним, за якого виключені внутрішні міжусобиці. Наявність декількох видів державного устрою пояснюється множинністю частин, з яких складається держава. Перш за все, ми бачимо, що всі держави складаються із сімей; з цієї маси сімей одні сім'ї зазвичай бувають багатими, інші –бідними, треті мають середній достаток; з числа багатих і бідних перші володіють зброєю, інші нею не володіють. Простий народ становлять, в свою чергу, землероби, торговці, ремісники; багаті знову ж таки відрізняються в міру свого багатства і за розмірами належної їм власності. До відмінностей, що зумовлені багатством, приєднуються ще відмінності у походженні, у чеснотах, а також за іншими ознаками [1, с. 102].

Аристотель відзначає, що існує декілька видів демократії та олігархії. Неминуче участь в управлінні беруть або всі вищезгадані групи населення. Проте він вважає, що, коли управління державою очолюють землероби і ті, хто має середній достаток, тоді держава

управляється законами. Ті, хто мають середній достаток, повинні жити працюючи, бо не можуть жити постійно відпочиваючи; внаслідок цього, поставивши вище усього закон, вони збираються на народні збори лише у випадку необхідності. Решта громадян можуть брати участь в державному управлінні лише після набуття встановленого законами майнового цензу. І якщо би це право не було надано всім, то вийшов би олігархічний устрій; надати ж усім можливість мати дозвілля неможливо [1, с. 108].

Держава більш за все прагне, щоб у ній були всі рівні та однакові, а це характерно переважно людям середнього достатку. Таким чином, якщо виходити із природного складу держави, неминуче впливає, що держава, яка складається із людей середнього достатку, буде мати і найкращий державний устрій. Ці люди не прагнуть до чужого добра, як бідняки, і не посягають на те, що їм не належить, подібно до бідняків, що прагнуть майна багатіїв[1, с. 116].

Висновок: стає очевидним, що ідея середнього класу не нова, бо сягає своїми коріннями ще часів Античності – творів видатного філософа і мислителя Аристотеля. Безперечно, що сьогодні ми досліджуємо досить багато критеріїв ідентифікації середнього класу та ознак, які йому притаманні. Водночас нині стає популярним перенесення дослідження середнього класу в соціологічну площину, хоча бачимо, що ще Аристотель основним критерієм вважав саме критерій достатку (доходу), інші ж, що впливає з ходу його міркувань, були похідними, їх, на нашу думку, доцільно називати не "критеріями", а "ознаками".

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Політика / Пер. з давньогр та передм. О. Кислюка. К. : Основи, 2000. 239 с.
2. Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. К. : Основи, 2000. 355 с.

ПРОТЕСТАНСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. Зараз активно пропагується міф про те, що український народ повинен у єдиному пориві будувати капіталізм, а «гегемоном» боротьби є середній клас. У деяких «світлих» головах і взагалі народилася «геніальна» ідея: прищепити нашому соціуму «етикупротестантів», щоб зійшов на нас «святий дух капіталізму», про який говорив Карл Еміль Макс Вебер. Схоже, наші інтелігенти, як і колись, відповідають «високому національному стандарту», з якого знущався Тарас Шевченко: «Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя». [3]. Можна сказати, що протестантська етика сьогодні є актуальним питанням. Адже це поняття є мало що не відлунням капіталізму, трактуванням його позицій.

Метою дослідження є аналіз протестантської етики як виду професійної діяльності.

Об'єкт дослідження: ще здавна, люди зустрічалися із загальними правилами етикету, підпорядковується управлінським рішенням. Тому кожна людина є об'єктом етичної філософії свого життя.

Предмет дослідження: протестантизм зробив можливим формування етики бізнесу в результаті релігійного і морального освячення прагнення доприбутку.

Завдання дослідження: зрозуміти, як впливає протестантська етика на суспільство, негативно чи позитивно. «Етика протестантів» у масі своїй не була «вищим виявом благородства», і відкрив її аж ніяк не Вебер. Задовго до нього, Олег Барабаш пояснює, що: «У протестантському світобаченні наголос робиться на тому, що свободу волі людини у зовнішніх проявах не обмежує навіть сам Господь, тому це питання виноситься в юридичну площину, де право через постать судді регулює державне і приватне життя. У Конституції США встановлюється, що для «забезпечення нам та нашим нащадкам благ свободи встановлюємо й запроваджуємо цю Конституцію для США» [1]. Проте Макс Вебер дещо розширює цю думку, вдаючись спочатку до тлумачення самого капіталізму, а виходячи з цього до характеристики протестантської етики: «Ідеї Вебера заведено тлумачити так. Капіталізм – це засноване на вільній приватній ініціативі раціональне господарювання з метою отримання максимуму прибутку при мінімумі затрат. Капіталізм – система поведінки, заснована на етиці протестантів кінця середньовіччя – початку Нового часу. Протестанти жили в демократичних громадах, заперечували будь-яку владу, окрім Божої, а віру в Бога вважали особистою справою. Звідси почуття особистої відповідальності. Будучи в основному людьми бідними, протестанти вели господарство ощадливо й раціонально. Економічний успіх вони вважали знаком Божим щодо обраності, а його відсутність – карою Божою за гріхи» [2, с. 20].

Але у Вебера є й інший мотив. Він вважає протестантів наполегливими, працелюбними, але безбарвними людьми, єдиною емоцією яких було відчуття суворості жорстокого, нудного, безбарвного, чужого світу. Вебер говорить, що від «духу капіталізму» залишився один, коли шукають непорятунку працею в ім'я Бога, а лише вигоди. Вебер намагається пояснити хиби капіталізму тим, що буржуа зрадили протестантській етиці й Богові. Загалом правильно, але протестантство і Реформація на ділі дуже відрізняються від поширених міфів про них» [3].

Олександр Погорілий у своїй передмові «Макс Вебер і його класична праця» до його книги «Протестантська етика і дух капіталізму» стверджує, що: Сучасне капіталістичне підприємство ґрунтується на засадах рентабельності, уявлення про яку відсутнє як у традиційному селянському господарстві, так і в «капіталізмові» колонізаторів, авантюристів, завойовників і т. п. «Духом» же сучасного капіталізму М. Вебер називає певний, як сказали б сьогодні, «менталітет», коли люди цілеспрямовано прагнуть до збагачення в рамках своєї професійної діяльності, водночас свідомо обмежуючи себе у витратах на споживання і надаючи, знову ж таки цілком свідомо, своєму способу життя певних аскетичних рис. Люди з такою ментальністю здатні без особливих внутрішніх труднощів адаптуватись до вимог капіталізму як раціонально діючої економічної системи; з іншого боку, сама ця система

швидко впроваджується і ефективно функціонує там, де такий менталітет набув масового поширення. У протилежному ж випадку розвиток «раціонального капіталізму» нашоується на серйозні психологічні перепони, пов'язані з невмінням чи небажанням людей «раціонально» перебудувати свою економічну поведінку і, до деякої міри, весь життєвий уклад» [4, с. 75-79].

Кожне із цих явищ має власний смисл і власну логіку розвитку» [2, с. 10-11]. Також дуже яскравою є думка Ральфа Дарендорфа, який у своїй праці «Після кризи: повернення до протестантської етики?» вияснює причини кризи не тільки з економічного боку, а й з боку духовного стану людства, Капіталістична економіка приносить плоди тільки тоді, коли людина не очікує, щовідразу ж насолодиться плодами своєї діяльності. Останніми часами засобом досягнення такого ефекту часто був державний примус. Саме цим, советським шляхом, рушили Росія та Китай. Можна також навести докази, що в деяких частинах Європи в певний період релігійність спонукала людину до самообмежень і заощаджень попри тяжку працю. Колись протестанти-кальвіністи вважали, що вмайбутньому житті людина одержить нагороду за працю в поті чола в цьому житті. (У Сполучених Штатах зміни почалися раніше, відразу після Другої світової війни.).

Висновок: На основі цього, я прийшла до висновку, що протестантська етика є як позитивним, так і негативним явищем, адже все залежить від менталітету нації. Можна привести у приклад такі дві країни, як Росію та США. Кожна із них прагнула створити дух капіталізму, який мав бути заснований на протестантській етиці, протестантських моралях. Проте Росія розуміла розвиток держави за допомогою примусу. Щодо Америки, то її протестантської етики є повною протилежністю Росії. Адже тут йшла мова про піднесення гуманізму, розвивалася думка про те, що багатство – це Боже благословіння, і тому розглядалося як позитивне явище. Таким чином можна сказати, що коли держава буде встановлювати раціональні важелі впливу засновані на протестантській етиці, при цьому враховуючи гуманістичні ідеї, то її розвиток буде не менш високим як у США.

Список використаних джерел:

1. Барабаш, О. Протестантизм у розвитку загального права Англії та США URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3922/1/Barabash_78.pdf
2. Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму. К. : Основи, 1994. 261 с.; С. 10-11.
3. Карпець, О. «Інший» Макс Вебер «Протестантська етика і дух капіталізму»: похорон міфів URL: <http://incognita.day.kiev.ua/inshij-maks-veber.html>
4. Шумка М. «Легше верблюдові пройти через голчине вушко, ніж багатому в Царство Боже» / М. Шумка, І. Плонка, Т. Маслово // Мандрівець. 2008. № 4. С. 75-79.

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО СПОДІВАННЯ

Актуальність теми дослідження. В умовах збільшення швидкості плину соціального часу люди все більше зосереджуються на теперішньому, а відтак, осмислення прийдешності відходить на другий план серед інших проблем буденного життя. Поступова інволюція людського вміння сподіватись руйнує інтенцію соціального розвитку за рахунок знищення її рухомої складової та повертає людину часів постмодерну до тваринного стану. Соціальне сподівання як феномен є проекцією спільного майбутнього, яка виступає інструментом переробки перспективи відносно суб'єктивного бачення кращого існування та відповіддю на інтродукцією прийдешнього – соціальне очікування.

Мета дослідження: метою дослідження є соціально-філософське осмислення феномену соціального сподівання як проекції майбутнього, аналіз його формування та реалізації у суспільному житті.

Об'єктом дослідження є сукупність мисленнєвих моделей, які відображають процес проектування майбутнього на рівні безпосередньої взаємодії суб'єктів суспільних відносин.

Предметом дослідження є детермінанти оптимізації розробки проектів, що створюють суб'єкти соціальних сподівань для гармонізації суспільного життя.

Завдання дослідження: проаналізувати генезис соціально-філософського осмислення феномену соціального сподівання. Соціальне сподівання як складний соціальний феномен містить у собі відбиток історії свого розвитку. В ньому поєднуються пізнання перспективного життя в оточуючому світі з бажанням перетворювати його на власну користь. Воно виступає дискусією індивідуального та колективного в процесі побудови майбутнього. Початком будь-якого сподівання є апперцепція прийдешнього існування, але рушійною силою є виклик наявній структуризації чи деструктуризації перспективи [4, с. 33-38]. Перший етап дослідження полягав у визначенні основ боротьби людини за свою прийдешність та у структуруванні цього виду проектної роботи. Початок пошуків в даній сфері був пов'язаний з аналізом суперечки людини зі світом за можливість самостійно вирішувати власну долю в процесі вибору між буттям та небуттям. Рішучість у перетворенні майбутнього заклала фундамент бунтівної природи сподівання, яку довелось «взяти в узду» розробникам колективних стандартів перспективного розвитку подій в суспільстві. Поява соціального сподівання передбачає сприйняття настання невідомого майбутнього за рахунок взяття особистої відповідальності за нього та під час розрахунку на власні сили [2, с. 1372].

Наступний етап розгортання дослідницьких пошуків заклав методологічне підґрунтя у вивчення процесів створення та реалізації соціального сподівання. У ньому деталізується рефлексія суб'єкта та механізми її втілення в соціальному просторі. Точність співвідношення сподівання з умовами навколишнього середовища акцентує увагу на вірогідності помилки в побудові картини майбутнього. Достовірність сподівання залежить від перевіреності джерела інформації та від обґрунтованості порядку дій в процесі його реалізації. Вона забезпечується концентрацією інтенції на об'єкті дослідження в майбутньому та на співвідношенні об'єкта з можливостями суб'єкта сподівання. Особливе місце у створенні концепції соціального сподівання зайняла дослідницька фаза з активізації вивчення його чуттєвої природи. Фрейд вважає, що уповання є релігійним та об'єктивованим поглядом у прийдешність, а сподівання – це суб'єктивний засіб для подолання перешкод на шляху до досягнення бажаної мети. У межах наступного етапу дослідники соціального сподівання роблять спроби сформулювати та обґрунтувати майбутнє для подолання абсурдних і деструктивних тенденцій в суспільстві початку двадцятого століття. У цих спробах відбувається перехід від чуттєвого сприйняття плину життя до детального вичленення соціального сподівання як обґрунтованої проекції прийдешнього. Важливим пунктом на цьому дослідницькому шляху став екзистенціалізм, в якому сподівання почало розглядатись як відособлена властивість людини. Сподівання крізь соціальні зміни отримує справжній суб'єктний характер, що дозволяє людині відділитись не тільки від світу в теперішньому часі, а й в майбутньому.

Цей етап визначив соціальне сподівання як засіб осягнення, систематизації та перетворення прийдешнього життя в загальній картині прийдешнього. Особистісні сподівання залежать від аксіологічної моделі взаємодії, прийнятої в суспільстві. При цьому вона виступає і як стимул, і як фільтр формування картини подальшого існування. У таких умовах, сподівання на взаємну прив'язаність стає заручником суспільної моралі та особистої прагматичності[3, с. 232]. Актуальним етапом соціально-філософського осмислення соціального сподівання на цей час залишається розгляд сформульованого сценарію подальшого суспільного чиття, його учасників та критиків. М. Бахтін детально розглянув темпоральний аспект цього процесу. Він зазначав: «Немає людини взагалі, є «Я», є визначений конкретний «Інший»: мій близький, мій суперник; минуле та майбутнє дійсних наявних людей. Відповідно, в рамках даного напрямку дослідження відкрився зміст «вистави» про майбутнє у навколишньому світі, яка включає визначення її структури та напрямку розповіді про людське життя [1, с. 336].

Отже, аналіз існуючих напрямків дослідження проєкцій майбутнього дозволив виявити наступні тенденції їх соціально-філософського осмислення, які позначились на концептуалізації феномену соціального сподівання, а саме: періодична зміна акцентів на суб'єкт та об'єкт взаємодії при створенні сценарію подальшої життєдіяльності; інтенція на поступову деталізацію кінцевої мети проєктування; орієнтир на встановлення цінності взаємодії «суб'єкт – світ майбутнього»; постійне ускладнення будови соціального сподівання, позначене необхідністю вдосконалення умов співіснування в суспільстві.

Висновок: На основі аналізу генезису філософського та соціально-гуманітарного дискурсу щодо функціонування соціального сподівання було виокремлено наступні етапи пізнавальної активності стосовно нього. Перший –теологічне обґрунтування спрямованості цієї проєкції прийдешнього, визначення її основних учасників і форми в якості уповання. Другий –суб'єктивація даної діяльності за рахунок поступової відмови від релігійного візіонерства та переходу до використання надії. Третій –осмислення методології дослідження сподівання та заглиблення у характер взаємодії «автор візії –соціальна реальність». Четвертий –розгортання філософського осмислення сценарію подальшого існування і встановлення можливості створення утилітарного шаблону його масштабування. В дослідженні феномену соціального сподівання як проєкції майбутнього, що спрямована на вдосконалення подальшої життєдіяльності учасників суспільних відносин є перспектива.

Список використаних джерел:

1. Бахтин М. М. Автор и герой: к философским основам гуманитарных наук. Санкт-Петербург: Азбука, 2000. с. 336.
2. Бусел В. Т. Сподівання. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2005. с. 1372.
3. Гойман О. О. Міфологізація масової свідомості : соціально-філософський аспект: дис. ...канд. філос. наук : 09. 00. 03. Київ, 2018. с. 232.
4. Кононенко О. Соціальний натуралізм –світогляд майбутнього. Вісник НАН України. 2006. № 10. с. 33-38.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження. Ведення бізнесу є одним із найпопулярніших способів ведення бізнесу в сучасному суспільстві. Тому важливо вивчати всі її аспекти з філософської точки зору.

Мета дослідження: Соціально-філософський аналіз особливостей комерційного розвитку в сучасному суспільстві.

Завдання дослідження: Вивчіть бізнес з філософської точки зору та знайдіть зв'язок між наукою та цією діяльністю.

Об'єкт дослідження: філософія особистих рішень бізнесмена, як основа соціального існування.

Предмет дослідження: Філософія як невід'ємна частина побудови бізнесу.

Бізнесмен – це професійний менеджер, який забезпечує кваліфікований менеджмент, на якому ґрунтується робота

Принципи психології управління. Він повинен знати, як керувати командою, діяти на основі глибоких знань, соціології, філософії управління, психології, організації виробництва.

Бізнесмен повинен володіти такими діловими якостями: комунікабельний, ініціативний і динамічний, вимогливий і дисциплінований, працездатний, цілеспрямований і працьовитий. Найголовніше – це чесність і правда, справедливість і об'єктивність, воля і мужність, відповідальність та постійний розвиток.

Зараз найбільш актуальним це розвиток підприємницької діяльності, також бізнесу. Існує багато причин, які впливають на працюючого, успішного проекту: правильна організація діяльності, ресурси, інноваційні технології.

Кожна людина знає та знайома як приймати рішення, тому знають, що рішення бувають різні: деякі є прості, інші більш складні і вимагають ретельного обдумування. Одним із показників діяльності керівника є його здатність приймати правильні рішення. Не все вдається приймати правильні рішення адже ми люди і ми можемо помилятися. Але правильним рішення є важливим в діяльності бізнесмена. Також бізнесмен відповісти на певні питання та знати на них відповідь: що робити, як робити, кому доручити роботу, що це дає тощо. Про розвиток економіки писав М. Вебер. «В кінці кінців творцями капіталізму були раціональне постійне підприємство, раціональна бухгалтерія, раціональна техніка, раціональне право, але навіть не тільки вони; ми повинні віднести сюди раціональний образ мислення, раціоналізацію способу життя, раціональну господарську етику» Людина яка хоче стати бізнесменом, вона повинна вміти розв'язувати логічні та важкі задачі. Це може бути як і креативне та ініціативне рішення. Завжди існує імовірність прийняття неправильного рішення. Ведення підприємницької діяльності неможливе безризиків, тому підвищена схильність до ризикованих вчинків є нормальною особливістю підприємця. Від невдачі ніхто не застрахований, тому для підприємця надзвичайно важливе вміння спокійно аналізувати кожен свій промах і витягувати з нього користь, щоб не повторювати своїх помилок.

Також зараз у нашому світі можуть негативно впливати гроші. Коли появляються трішки більше грошей людина міняє свої цінності та відчайдушно ставиться до всього, але потрібно все пам'ятати, що гроші не вічні, гроші можуть закінчитися з невдалим бізнесом тобто елементарно прогоріти у якійсь співпраці. Якщо в людини стоїть на першому місці гроші, то вона приречена на моральний занепад, самотність та виснаженість. Якщо говорити про віру в бізнесі, то вона може виступати в ролі психологічного фактора, який вмотивовує діяльність особи

Отже, бізнесмен – це перш за все людина, яка наділена такими рисами як комунікабельність, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність, воля, цілеспрямованість та діловитість. Одним із прикладом бізнесмена це правильно приймати рішення. Бізнесмен повинен бути достатньо мудрим і обережним, щоб не ризикувати даремно. Бізнес – це завжди тиск на людину як зовнішній так і внутрішній. Тому

бізнесмен потребує спокою, душевної рівноваги. Філософія допомагає людині побачити своє місце і призначення як особи у світі бізнесу.

Список використаної літератури

1. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35047/1/467.pdf>
2. Глушко Т. П. Філософія економіки: структурно-методологічний аналіз: дис. к. ф. н. : 09.00.03 / Глушко Т. П. К. : 2006. 182 с
3. С. 37.
4. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. Пер. с англ., 4-е изд. М. : «Дело Лтд», 1994.
5. https://pidru4niki.com/87615/finansi/filosofiya_biznesu
6. <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/5794/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. В даний час ця тема є дуже актуальною для нас, це пов'язано з тим, що для нашого сучасного економічного становища в країні є дуже критичним і необхідним знаходження шляхів розвитку сучасної економіки. Тому пошуки альтернатив є пріоритетним завданням для вирішення цієї проблеми.

Мета. Дізнатися більше про протестантську етику та дослідити її, як одну із видів професійної діяльності.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- дізнатися з чого бере свій початок протестантська етика;
- дізнатися на яких принципах тримаються протестантські "під-вчення";
- дізнатися думки Макса Вебера про протестантську етику і дух капіталізму.

Виклад матеріалу. Протестантська етика бере свій початок від загальної етики християнства. Представники цього напрямку були не задоволені тим, як Рим трактує Біблію. Найбільший спротив викликали продажі індульгенцій, тобто прощення наперед. Як відомо, після 1517 року римська-католицьке християнство розпадається на дві основні течії: католицьку та протестантську церкви. З цього зрозуміло, що вони мають багато спільних рис, які також притаманні всім християнам.

Вчення протестантів згодом розпалися ще на багато підтечій, в яких були свої особливості. З плином часу протестантизм змінювався і розвивався, з реформації він перетік у євангелікалізм, потім у фундаметалізм, ліберальну теологію та діалектичну теологію. Головне те, що протестанти по-іншому бачать і сприймають світ, у них трохи інші моральні та етичні норми, ніж в решти представників християнських течій.

Слід зазначити, що морально-етичні уявлення про те, якими є і повинні бути світ та людина, в середині самого протестантизму дуже змінювалися. Можна сказати, ця релігія прагнула та прагне йти в ногу з часом. Якщо з початку у період реформації стверджувалося, що треба вірити тільки в Бога і тільки його воля все вирішує, то вже в більш сучасному тлумаченні – Бог – це творець (тобто якась надсила), який не втручається у справи світу. Разом з цим слід зазначити, що протестантизм має і такі під-напрямки, які заперечують будь-які нововведення. Тобто те, що було істиною в сімнадцятому столітті, є істиною і зараз.

Всі протестантські «під-вчення» тримаються на п'яти класичних так званих «П'ять тільки». Це такі принципи, які стверджують, що:

- 1) Біблія – це єдине джерело християнських доктрин. Кожний має право тлумачити Біблію та проповідувати;
- 2) Прощення можна отримати тільки вірою, а справи на прощення не впливають;
- 3) Прощення приходить тільки у формі милості, і воно ніколи не буває заслуженим;
- 4) Ісус і тільки він є посередником між людиною та Богом;
- 5) Людина повинна вірити та поклонятися лише одному Богу. Ніякі святі, які були названі так іншими людьми, не є вартими цього. Тільки віра в Єдиного Бога може врятувати та не суперечить Біблії.

Виходячи з зазначених вище принципів, можна зрозуміти, які морально-етичні принципи існують в протестантському суспільстві. Як мені здається, вони не суперечать Біблії, католицизму та православ'ю як іншому етичному напрямку, але відрізняються у суто релігійному наповненні.

Праця "Протестантська етика і дух капіталізму" (1903 –1904) присвячена аналізу впливу протестантизму на формування капіталістичних відносин. У творі розглянуто питання зв'язку між віросповіданням і соціальними розшаруваннями, проаналізовано комплекс психологічних і культурних факторів, що сприяють утвердженню ринкових відносин в економіці. Значну увагу автор приділяє вивченню професійної етики протестантизму, зокрема

лютерівської концепції професії-покликання як фактора, що сприяв інтенсивній раціоналізації господарського та політичного життя Заходу.

Хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму.

На переконання Вебера, роль релігійних переконань є важливим фактором, який впливає на повсякденні справи, у тому числі на прагнення до збагачення та власності. Для підтвердження цієї теорії, він посилається на американського мислителя і політичного діяча Бенджаміна Франкліна.

Реформація помітно вплинула на ставлення до роботи, внаслідок чого будь-яка професія сприймалася як складова загального блага та вияв Божого благословення, як і будь-яке «священне» покликання. Підкреслюючи відмінність робочої етики в протестантизмі у порівнянні з католицизмом, Вебер описує звичні проблеми, з якими мають справи підприємці з працівниками в докапіталістичну добу: сільськогосподарські підприємці намагаються підвищити продуктивність праці шляхом підвищення заробітної платні, сподіваючись, що таким чином змусять працівників більше цінувати свій час та працювати більше. Проте, в результаті, у докапіталістичних суспільствах це найчастіше призводило до зниження інтенсивності серед працівників. Вони прийшли до висновку, що можуть заробити ті ж самі кошти за коротший період часу та більше відпочивати. На переконання Макса Вебера причиною цього є негативні наслідки традиціоналізму, який формується під впливом релігійного виховання. Крім цього він доходить висновку, що в суспільствах, у яких більше протестантських віруючих, існує більш розвинута капіталістична економіка. З практичної сторони це стало можливо завдяки впровадженню раціональної організації праці, що лежала в основі економічного раціоналізму.

Він розглядає дух капіталізму як ідею та відчуття найбільш раціонального прагнення економічної вигоди: «У цьому специфічному сенсі ми використовуємо поняття „дух капіталізму“ для означення відносин, які у гонитві за покликанням, прагнуть систематичного збагачення для власної вигоди у стилі повчань Франкліна». Звичайно, всі моральні правила Франкліна мають утилітарну спрямованість: чесність корисна, бо вона приносить кредит, те ж саме можна сказати і стосовно пунктуальності, старанності, поміркованості – і саме завдяки цьому вони і є чеснотами – з чого, між іншим, можна зробити висновок, що, наприклад, і видимість чесності може дати той же наслідок.

Вебер стверджує, що цей дух не обмежується західною культурою, якщо розглядати його як вияв індивідуального ставлення, проте такі особистості – яких він називає героїчними – не спроможні самі по собі створити новий економічний порядок (капіталізм). Крім цього, він зазначає, що «дух капіталізму» може бути відірваним від релігії, і що ці зятяті капіталісти були ревними противниками церкви або байдужими до неї. Таким чином, Вебер відмовляється від узагальненого розуміння капіталізму і допускає існування двох його різновидів – раціонального і спекулятивного.

Тепер уже не нагромадження благ стає для людини засобом задоволення її матеріальних потреб, а навпаки, все існування людини спрямоване на придбання, яке стає метою її життя. Цей з погляду безпосереднього сприйняття безсенсовний переворот у тому, що можна назвати «природним» порядком речей, у такій же мірі виступає необхідним лейтмотивом капіталізму, в якій він чужий людям, що не пройнялися його духом.

Цей момент дуже важливий для розуміння загальної концепції «Протестантської етики». Вебер переконаний, що капіталізм як система раціонального господарювання і «дух капіталізму» як певна психологічна готовність до саме такого господарювання – це не ідентичні речі.

Висновок. Отже, хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму.

Список використаних джерел:

1. Вебер, 1994. https://uk.wikipedia.org/wiki/Протестантська_етика_і_дух_капіталізму#

CITEREFВебер1994

2. Макс ВЕБЕР ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА І ДУХ КАПІТАЛІЗМУ

https://pidru4niki.com/14360106/filosofiya/maks_veber_protestantska_etika_duh_kapitalizmu

3. ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА <http://www.etica.in.ua/protestants-ka-etika/>

ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження. Духовна культура завжди була найважливішим елементом цивілізації. У свою чергу, у структурі духовної культури з найдавніших часів тісно співіснують, окрім інших, дві такі складові, як філософія та релігія (філософське та релігійне знання). У зв'язку з цим є дуже важливим і актуальним дослідження специфіки названих феноменів, а також їх взаємозв'язку та подібності, відмінностей.

Мета дослідження: визначити подібне та відмінне між філософією та релігією.

Завдання дослідження:

- проаналізувати стан вивчення теми;
- охарактеризувати особливості зв'язку «філософія – релігія»;
- описати відмінні риси між філософським та релігійним світоглядом;
- узагальнити матеріал з теми.

Об'єктом роботи виступають філософія та релігія, як форми світогляду людини.

Предмет роботи – спільне та відмінне між філософією та релігією, їх загальна характеристика.

Аналіз останніх публікацій. Істотний внесок у дослідження взаємозв'язку філософії та релігії зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: С. Алексєєв, В. Бабкін, Н. Бойчук, Г. Дж. Берман, М. Габел, М. Козюрба, О. Костенко, О. Наконечна, О. Сарапін, А. Сухов, Д. Угринович, С. Токарев, М. Андріанов, А. Колодний, А. Полешко, М. Шелер та ін.

Релігія у формі міфу зародилася раніше філософії, і з появою останньої, яка стала узурпувати ту ж область пізнання, що і релігія, їх взаємини набули форми суперечки.

Історично відносини релігії й філософії опосередковуються теологією, завдання якої полягало не тільки у прагненні виробити цільний, всеосяжний світогляд, а й захищати його ортодоксальну форму. Суттєво впливало також домінування раціоналістичних тенденцій в європейській культурі. Це визначило досить неоднозначні взаємини між ними. Однак, в тій мірі, в якій підіймалися метафізичні проблеми, границя між філософією і теологією завжди виглядала розмитою, зокрема, це звертання до релігійного досвіду у філософських доктринах (К'єркегор, екзистенціалізм, філософія життя) з одного боку, та прагнення богословів розробити «філософську теологію», що гармонізує світську й релігійну свідомість, з іншого. Попри це їхнє типологічне розходження зберігається. Філософія, прагнучи осягти «життєвий світ» людини й аналізуючи обґрунтованість релігійних вірувань із позицій розуму, залишається відкритою для радикально-критичних інтерпретацій всіх форм культури; теологічні ж новації підпорядковані авторитету Слова Божого, шанованого за незаперечну істину і захист релігійної свідомості [3, с. 75-76].

Разом з тим філософія та релігія прагнуть відповісти на питання про місце людини у світі, про взаємовідносини людини і світу, джерело добра і зла. Як і релігії, філософії притаманний вихід за межі досвіду, за межі можливого, ірраціоналізм, в ній є елемент віри.

Як і філософія, релігія пропонує нам систему цінностей – норм, ідеалів і цілей діяльності, відповідно до яких людина може планувати свою поведінку у світі, здійснювати акти оцінки та самооцінки. Як і філософія, релігія пропонує свою універсальну картину світу, в основі якої лежить акт божественного творіння. Ціннісний і універсальний характер релігійного світогляду зближують його з філософією, однак між двома цими найважливішими сферами духовної культури більше відмінного, ніж схожого.

Можна вивести відмінності цих понять у сфері об'єкта дослідження, способу обґрунтування та джерела знання. Об'єктом релігії є Абсолют, об'єктом філософії – світ в цілому, який, якщо це допускає світогляд окремого філософа, включає в себе і Абсолют; релігія обґрунтовується за допомогою віри, а філософія – за допомогою раціоналізму; джерелом знання для релігії є Священні тексти, а основою філософії є філософські тексти, які допускають можливість існування іншого підходу до аналізованого питання [4, с. 85]. Таким

чином, у релігії та філософії може бути загальним об'єкт пізнання, але обґрунтування вони мають різні.

Останнє твердження відображає відмінність готовності до перегляду фундаментальних положень. У зв'язку з цим конфлікт між релігією та філософією виникає в основному у питанні їх сумісності тим чи іншим чином, а також у сфері взаємовідносин віри та розуму чи віри та раціонального. Перший конфлікт не може бути дозволений через те, що у релігії та філософії дуже схожі онтологічні функції, а релігія (особливо християнство та іслам) через свою догматичність не може дозволити існувати окремо від себе іншого світогляду у культурі. Філософія ж прагне відокремитися від релігії та оперувати нею як об'єктом дослідження. Другий конфлікт також не може бути повністю вирішеним, тому що віра нездатна бути раціоналізованою повністю, а Бог через свою трансцендентальність не може бути предметом думки [4, с. 86]. З іншого боку, філософія, що завжди прагнула до науковості, не може прийняти віру одним із принципів пізнання.

Філософія ґрунтується на поняттях і уявленнях, а релігія – в основному на уявленнях (тобто конкретно-чутєвих образах). Тому філософія може зрозуміти релігію, а релігія філософію – ні. У релігії робиться наголос на віру, культ, одкровення, а у філософії – на інтелектуальне осягнення. Тим самим філософія дає додаткову можливість осягнення сенсу і осмислення мудрості, закладених в релігії. Релігія догматична, а філософія антидогматична. У релігії є культ на відміну від філософії.

Не дивлячись на відмінності, було чимало спроб поєднати філософію і релігію. Так виникла релігійна філософія. У релігійній філософії яскраво виражається теологічне вирішення соціальних проблем. Як правило, вся система суспільних відносин тлумачиться з позицій провіденціалізму (теологічна концепція історії як промислу Божого) і зводиться до божественної доцільності. Найавторитетнішою течією є неотомізм як офіційна філософська доктрина Ватикану. Неотомізм базується на вченні Фоми Аквінського, центральним принципом якого є принцип гармонії віри та розуму [5, с. 68]. Очевидно, що релігійна філософія не змогла і не зможе об'єднати те, що не поєднується.

Можна припустити, що значення зв'язку між філософією та релігією проявляється у поступовому «розмиванні» меж між різними галузями знання. При цьому можна зазначити, що це означатиме не синтез усього знання, а необхідність для науковців, філософів та богословів бути у контексті універсального світогляду та уміти використовувати трансдисциплінарну методологію. Саме у межах філософії, а не науки чи релігії розвивається розуміння необхідності оперування знанням із різних сфер. Якщо в окремо взятій науці може існувати кілька концепцій пояснення того чи іншого процесу, явища тощо і при цьому жодна з них не є остаточно правильною, то відбувається їх взаємодія та на їх основі може бути сформульована нова теорія, яка не матиме замкнутого та абсолютизованого характеру. У науковій методології немає достатньо підстав прийняти трансдисциплінарність беззаперечно. Натомість, філософія має потенціал для того, щоб легалізувати взаємодію між поглядами, концепціями та ідеями [2, с. 50–51].

Висновки. Отож, співвідношення філософії і релігії має як історичний, так і теоретичний вимір осмислення. При цьому їх поєднує персоналістичний вимір, ціннісно-орієнтована діяльність, формування духовності, моральності і розкриття проблеми трансцендентного. Як релігія так і філософія розкривають палітру духовних пошуків людини.

В наші дні посилюються тенденції злиття релігії і філософії, причому це відбувається під керівництвом релігії, яка намагається продовжити релігійну філософію кінця XIX – початку XX ст.

Список використаних джерел:

1. Бойчук Н. Співвідношення філософії та релігії у філософській концепції М. Шелера. Українське релігієзнавство. 2011. № 57. С. 20–33. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/44227/2011_57_3.pdf?sequence=1 (дата звернення: 01. 11. 2021).
2. Кадикало А. Особливості взаємодії філософії та релігії в контексті постмодерної парадигми. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/6397> (дата звернення: 31. 10. 2021).

3. Наконечна О. П. Філософія та релігія як типи духовності. Вісник товариства російської філософії при Українському філософському фонді. Полтава, 2007. С. 71 –81. URL: <http://er3.nuwm.edu.ua/10167/1/%D0%9D.pdf> (дата звернення: 31. 10. 2021).

4. Савицкая Т. Философия и религия: точки пересечения и демаркация. Вестник КРАУНЦ. Гуманитарные науки, 2010. №2. С. 84 –96. URL: <file:///C:/Users/Iryna/Downloads/filosofiya-i-religiya-tochki-peresecheniya-i-demarkatsiya.pdf> (дата звернення: 01. 11. 2021).

5. Сарапін О. Феноменологія релігії в її суперечливому баченні. Українське релігієзнавство. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/43975> (дата звернення: 01. 11. 2021).

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Відношення значення «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство» через зміну суспільних відносин та історично-культурного середовища в цілому. Соціальна філософія займається розглядом цієї концепції. Вона здобуває суцільне знання про актуальні проблеми розвитку суспільства та визначення місця і ролі у них людського чинника. У зв'язку з цим людство завжди звертатиметься до цінності її ідей, бо воно вже усвідомило роль філософського знання. Саме завдяки йому, можна зрозуміти глибинне значення свого власного буття, яке виступає у таких символічних формах: інформаційних, культурних, технічних, мовних тощо. Людині зараз дуже важко оцінити ситуацію та створити повноцінний образ світу, бо він переповнений розмаїттям знань, гуманістичних цінностей, життєвих орієнтирів. Тому, щоб не загубитись в технократизмі, сцієнтизмі та духовній неспроможності суб'єкт поглиблюється в філософію [1, с. 12].

Мета дослідження –аналіз проблеми «самовизначення» людини в сучасному світі, вибір системи цінностей, з якими вона себе ототожнює і, які намагається реалізувати у повсякденному житті.

Завдання дослідження:

- висвітлити основні методи пізнання світу;
- простежити проблему самовизначення, його вплив на суспільство сьогодні;
- розкрити роль світогляду в житті людини.

Об'єкт дослідження –проблема самовизначення особистості є одним із основний етапів становлення людини у сучасному світі.

Предмет дослідження. Людина –єдина жива істота, що має можливість мислити. Їй не притаманно обмежувати себе базовими знаннями про світ, тому вона постійно прагне усе переосмислити у емпіричній або теоретичній формах.

Низка вчених тлумачили самовизначення особистості як процес і результат, зокрема: Е. Фромм, К. Юнг, А. Камю, Ж. -П. Сартр, Ю. Габермас, П. Рікер, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс. У цивілізаційному контексті цю проблему вивчали П. Сорокін, А. Тойнбі, С. Хантінгтон. Сьогодні проблемою самовизначення особистості у сучасному суспільстві займаються Б. Єрасов, І. Калайков, Б. Коваль, В. Ларцева, О. Арсен'єв, К. Чернова, В. Тертична, Ю. Яковець та ін.

Для формування теоретичного пізнання людиною світу потрібні такі основні методи як ідея, проблема, гіпотеза та теорія. Ідея-уявлення –це те, що віддзеркалює реальність людини у її свідомості та демонструє її ставлення до оточуючого зовнішнього світу. Це думка, що формує мету для дії, прогнозує подальший шлях пізнання та практичного реконструювання світу, сприяє формуванню можливого майбутнього. Вона представляє найважливіші прагнення та цілі особистості і створює певну систему світогляду. З точки зору науки, ідея в пріоритеті. По-перше, вона підсумовує практику попереднього розвитку знання в певній сфері науки. По-друге, має роль підґрунтя для об'єктизування знань в цілісну систему. По-третє, надає принципи та способивирішення непорозумінь, що постають перед науковими вміннями.

Проблема –це форма знання, основною ціллю якої є досягнути те, що ще не пізнано людиною. Проблема допомагає людині, адже вона наштовхує її на пошук шляхів або методів з метою здобути знання. Вирішення будь-якої поставленої проблеми є ключовим етапом розвитку знання, під час якого надходять нові проблеми. Аналогічно представляються ті чи інші філософські ідеї, що представляють собою наявність гіпотези.

Гіпотеза –це форма мислення, наукове припущення щодо першоджерела народження будь-яких явищ, правдивість яких за новочасної ситуації пізнання і виробництва неможливо аргументувати. Доведення гіпотез має різний результат. У випадку вірогідності, вони стають

істинною теорією, інші трансформуються, конкретизуються або уточнюються. Обґрунтована та перевірена гіпотеза стає в ряд достовірних істин і стає науковою теорією.

Теорія –це найвища форма знання, що демонструє всеохоплююче представлення про провідні зв'язки та закономірності певної галузі дійсності. Саме тому, вона слугує фундаментом вчення. В іншому сприйнятті –це система уявлень та ідей, які спрямовані на інтерпретацію будь-якого явища. Сформоване на основі людського досвіду, емпіричне знання, зароджується під час взаємодії з об'єктом дослідження. Основними методами, що використовуються на емпіричному рівні являються експеримент, спостереження, опис, вимірювання та моделювання [2, с. 180].

Філософія, безсумнівно, має неосяжний досвід аналізу життєвих мотивів і суспільно значущих цінностей, буденних орієнтацій. Впродовж усіх епох, тогочасні філософи прагнули знайти відповіді на проблеми буття людини, постійно опираючись на питання про те, що із себе представляє людина, у чому сенс і суть її буття, як їй жити, яких якостей та цінностей набувати та що ставити в пріоритеті в епоху переходу від одних життєвих стандартів до інших. У переломні періоди історії, філософські знання набували найбільш вагомого значення у суспільстві. Справа в тім, що різким змінам в історії та політичним переворотам зазвичай передують значні зміни у філософській свідомості соціуму. Філософія стає в пригоді людині, допомагаючи глибоко осмислити та поєднати логіку подій, своєрідність новосформованої ситуації, сформувати власне ставлення до навколишнього світу, а також до самої себе.

У кожній людині закладена власна системи цінностей, унікальний тип свідомості. Так, формуючи свій шлях, роблячи свої подальші кроки людина стає залежною від власних переконань. Саме тому впродовж акту самовизначення вона не є вільною в абсолютному вимірі, її свобода є відносною. Однак, так звані орієнтації слугують підґрунтями індивідуального світогляду, відбираючи цим людину від духовних клопотань, від аморфності думок, порожнин та вірувань. Особистість чіткіше розуміє зміст власного існування, вона здатна мотивувати себе і досягнути більше, аніж людина без такого внутрішнього ідейного самосприйняття. Людина і суспільство в цілому спрямовані не просто на виживання, а й на задоволення своїх потреб (емоційних, духовних). Тому цінності, як механізм успіху наповнюють і визначають усі сфери людського життя. До них відносяться: цінності людського спілкування, діяльності, самозбереження. Вони допомагають виокремити власне «Я» серед усіх інших, пізнати самих себе свої вподобання, вміння, ставлення до інших людей, до релігії. Пізнання власного існування розвиває лідерські якості. Індивід є впевненим, впевнений, може легко аналізувати будь-яку інформацію, він не приймає особисті образи на свій рахунок, оскільки знає чого вартий [3, с. 6-11].

Під впливом виховання, соціальних умов, цінностей та переконань формується світогляд. Світогляд –це невід'ємний супутник людської життєдіяльності на будь-якому етапі її розвитку, це своєрідна структура особистості, класу чи суспільства. Це не лише сукупність цілісних уявлень про світ та місце людини в цьому світі, а й внутрішня робота самопізнання. Він не дає конкретних відповідей про сутність буття, а лише систематизує певні знання, проектує особистісні власні проблеми і дає можливість людині самостійно обирати в що їй вірити. Формується не лише світогляд, а й особистість з її переконаннями, поглядами та життєвими принципами, через це світогляд існує, де є «само», тобто, саморозвиток, самовиховання, самообмеження, самовизначення самовдосконалення, самоосвіта.

Термін «світогляд» не потрібно розуміти прямо, як лише знання, систему поглядів на світ, а як активне самовизначення людини в світі, яка в пошуках шляхів від ідеї до дії. Світогляд є системою норм та знань, ідеалів і цінностей, поглядів на сенс і мету життя, які визначають основні напрямки індивіда, його діяльність та органічно входять до його вчинків і норм мислення [4].

Висновки. Основна роль філософії є в пізнанні та самоздобутті людини та її цінностей. Розуміння людиною її причетності до світу, дає поштовх до самореалізації особистості на вищому рівні. Також має вплив на всі форми суспільної свідомості, допомагає виробити життєві орієнтири та цінності, які будуть давати напрямки у ставленні людини до дійсності та їх практичному застосуванні. Філософія є головним чинником, що дозволяє примножити творчі можливості людини в її прагненні зрозуміти життя, що завжди спрямовувався проти краху, кризи, занепаду цивілізації, культури і духовності людини.

Список використаних джерел:

1. Кремень В., Філософія: мислителі, ідеї, концепції. К., 2005. 528 с.
2. Касьян В. Філософія: Відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навчальний посібник. К. : Знання, 2008. 347 с.
3. Скотна Н., Проблема особистості в цивілізаційному вимірі. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2013_6_1 (дата звернення: 29. 10. 2021).
4. Філософія як система загальних поглядів на світ. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13283/> (дата звернення: 29. 10. 2021).

ФЕНОМЕН ВІЧНОЇ ЛЮБОВІ У ФІЛОСОФІЇ

Актуальність дослідження. Кохання це прекрасне відчуття, яке заставляє задумуватись і мислителів-філософів і звичайних людей. Виникає дуже багато суперечностей та доказів кожного разу, коли любов беруть до уваги. Вона є однією із найголовніших проблем ХХІ ст., оскільки любов робить нас лагідними, добрими, більш чуйними, підносить на «сьоме небо», змушує писати вірші, творити божевільні вчинки... Всі шукають відповідей, чому саме такий вплив на нас виявляє це почуття.

Мета дослідження: філософське осмислення та висвітлення феномену вічної любові у сучасному світі.

Завдання: розкрити поняття «любов», охарактеризувати його види; з'ясувати як любов впливає на людей, та чи може вона тривати «вічно».

Об'єкт дослідження: феномен любові та відносин в сучасному світі.

Предмет дослідження: особливості та специфіка кохання в сучасному суспільстві.

Проблема любові стала наскрізною у працях багатьох мислителів, зокрема: Арістотеля, Платона, Марка Аврелія, Дж. Бруно, М. Фічіно, І. Фіхте, І. Канта, Л. Фюєрбаха, Роберта Дж. Стернберга, В. Соловйова, В. Жулая та ін.

Тема кохання в сучасності є досить актуальною. Думаю, що кожна людина відчувала це почуття в тій або іншій мірі. Це може бути любов до людини, до природи, предмету, явища тощо. Що ж таке кохання? Чи може воно бути вічним? Насамперед «кохання» – це ніщо інше як почуття прив'язаності, сильного інтересу, поваги до когось, яке базується на внутрішньому потягу до когось.

Першим, хто висловив думку, що все суще існує завдяки любові, був вчитель Піфагора – давньогрецький філософ Ферекид [1]. Він стверджував, що завдяки любові було можливе створення світу.

У філософії прийнято розрізняти декілька видів любові, зокрема: Eros, Filia, Ludus, Agape, Storge, Mania і Pragma [2]. Відомо, що «ерос» – ніщо інше як пристрасне кохання, «манія» – хворобливе кохання, яке шкодить одному із партнерів, «лудус» – любов-гра, яка показує лише поверхневі почуття, «агапе» – любов-миłosердя, «філія» – любов-дружба, має альтруїстичний характер, «прагма» – вважається «любов'ю за розрахунком», і «сторге» – це найдосконаліший вид кохання з поміж усіх, оскільки вона заснована на теплих, ніжних та надійних відносинах між партнерами [3].

Варто зауважити, що якщо пара має відносини, які можна назвати «агапе», «філія» або «сторге», тодішанс на вічне кохання в них набагато вищий, аніж у пар з типом «ерос», «лудус», та «прагма». Відбувається це саме тому, що у відносинах важливими аспектами виступають повага та турбота до партнера, спільність інтересів та бажань.

Найголовнішим правилом у стосунках – це не примушувати людину бути поряд. Найвища таємниця любові – це відкрити в людині нові її онтологічні рівні буття з новими для неї потенційними можливостями [4].

Філософію кохання можна охарактеризувати як шлях на зустріч один одному, попри усі труднощі та негаразди. Люди, з типом стосунків «сторге», «агапе» та «філія» мають найвищий рівень кохання саме тому, що вони дають свободу вибору партнеру та насолоджуються тим, що він обирає їх кожного дня, впродовж багатьох років.

«Манія» ж помилково вважає, що їх партнер цілком належить їм, до кінця життя, але правда в тому, що він не є їхньою власністю [5].

«Лудус» дає лише поверхневі почуття, це не дає партнерам розкриватись один одному, тут не може навіть мови бути про спільні інтереси та починання, оскільки рано чи пізно це кохання завершиться.

«Ерос» – це суміш пристрасного, палкого кохання. Негативним моментом є те, що такі люди повністю ідеалізують коханого, а згодом розчаровуються в своїх фантазіях [2].

Чим ще відрізняються ці типи? Вмінням не лише чути свої потреби, а й потреби ближнього. Не вигадують щось своє, а пізнають один одного заново кожного разу, коли у партнерів виникають якісь нові захоплення та підтримують їх. Не шукати іншого партнера, як тільки людина стала для вас прочитаною книгою, без секретів [5].

Розглянемо детальніше помилку «ероса»—ідеалізація коханого, за яким слідує розчарування. Це щось схоже на «fantasybond» (ілюзія кохання), термін якого запровадив доктор філософії Роберт Фаєрстоун у 1987 р. Такі люди, частіше за все того не розуміючи, заганяють себе в куток своїми страхами щодо самотності, моральної близькості з кимось, тому створюють підсвідомий, комфортний для них образ людини з якою живуть. Однак, яке може бути кохання, якщо ти відчуваєш, що тебе сприймають неправильно, не таким, яким ти є насправді [6].

Кохання—це спільний проєкт, спільна мета двох людей, які кохають один одного, і цінність якого є надзвичайно великою. На жаль, пар «агапе», «філія» та тим більш «сторге» дуже рідко можна зустріти в сучасному світі, люди переважно створюють нові підтипи кохання кожного разу, що змушує ще більше замислюватись та шукати пояснення. Одне залишається незмінним у всіх типах кохання—у стосунках бувають негаразди, розбіжності в думках, похибки в рутині, суперечності щодо певних моментів. Різниця лише в тому, як це вирішувати.

Справжні поціновувачі високого кохання знають, що ніхто окрім них двох не справиться з цим. «Спитатись» у когось не вийде, кожен живе своїм життям, разом із своїми проблемами та радістю. Залишається лише дивитись на стосунки інших, аналізувати сильні та слабкі сторони, прагнути до кращого, та формувати комфортні для вас відносини.

Тепер ви можете зрозуміти у чому різниця усіх 7 видів кохання—у досконалості відносин з партнерами. Тут можна згадати про теорію тріади, яка була розроблена психологом Робертом Стернбергом, і запевняти, що кожен із компонентів наближують нас до вершини—до досконалого кохання [7].

Висновки. Отже, чи існує вічне кохання в сучасності? Питання може залишатись відкритим для кожного філософа й надалі, але варто запевнити: воно існує. Існує не лише в казках, віршах та поемах видатних письменників, а й у реальності. Чому й надалі потрібно досліджувати цю тему, так це тому, що з кожним днем сучасна молодь показує нам, що можна кохати по-іншому, з пристрастю та ніжністю одночасно. І лише філософські та наукові погляди зможуть дати нам відповідь на довічне запитання: «Чому кохання змушує нас творити щось божевільне? Чому воно існує вічно?»

Списки використаних джерел:

1. Кисиль В., Рибери В. Галерея античних філософів. Москва, 2002. Т. 2. 373 с.
2. В Древней Греции выделяли типов любви. URL: <https://1way-to-english.livejournal.com/626407.html> (12. 11. 2021).
3. Види любові в грецькій філософії. URL: http://psychologis.com.ua/vidy_lyubvi_v_grechskoy_filosofii.htm (дата звернення: 11. 11. 2021).
4. Теліженко Л. Любов як сутнісний атрибут буття людини. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1036/1147> (дата звернення: 11. 11. 2021).
5. Психологія стосунків. URL: <https://pogodin.academy/uk/psihologiya-vidnosin-mizh-cholovikom-i-zhinkoyu/> (дата звернення: 09. 11. 2021).
6. Чому зникає любов і як вирішувати проблеми у стосунках. URL: <https://suspilne.media/14814-comu-znikaє-lubov-i-ak-virisuvati-problemi-u-stosunkah/> (дата звернення: 10. 11. 2021).
7. Robert J. Sternberg. Duplex Theory of Love: Triangular Theory of Love and Theory of Love as a Story. URL: <http://www.robertjsternberg.com/love> (дата звернення: 10. 11. 2021).

НЕОСТОЇЦИЗМ ТА РАННЄ ХРИСТІЯНСТВО

Актуальність дослідження. Стоїцизм вважається античною школою філософії, а його ідеї важливі й до сьогодні. Стоїки пропагували любов поміж людьми, закликали творити добро та піклуватися про свій «внутрішній світ». Духовні практики стоїцизму можуть допомогти сучасній людині зорієнтуватися в нестабільному та мінливому світі, вони є відповіддю на його виклики. Ідеї цього вчення відзначаються гуманістичним характером, толерантністю, відкритістю, релігійною терпимістю. Стоїцизм володіє високим рівнем універсальності, сприяє єднанню людей і відкриває шляхи духовного зростання. Людина, її свобода і гідність – ось, що стоїть у центрі уваги стоїків.

Для нас християн надзвичайно важливо знати, що та хто впливав на формування нашої релігії, особливо в час її зародження, зокрема – стоїцизм, адже його окремі ідеї простежуються у християнських моральних настановах.

На сьогодні актуальні різноманітні курси, семінари та конференції, які досліджують стоїцизм і сприяють його поширенню, зокрема Stoic Week, Stoicon, Stoicism Today blog, Stoic Mindfulness and Resilience Training, щорічний журнал Stoic Magazine. Під впливом стоїцизму перебували такі сучасні мислителі, як Ж. Дельоз, М. Фуко, П. Адо, В. Франкл та ін.

Мета дослідження: висвітлити вчення неостоїцизму, з'ясувати його вплив на християнство.

Завдання дослідження: проаналізувати характерні ознаки стоїцизму, які притаманні християнству, а також їх схожість та відмінність.

Об'єкт дослідження: раннє християнство та школа стоїцизму в II – I ст. н. е.

Предмет дослідження: особливості та характерні риси розвитку неостоїцизму та раннього християнства.

Стоїцизм – одне з найвідоміших філософських учень доби пізньої античності, яке виникло в Афінах приблизно у 3 ст. до н. е. Його засновником вважають Зенона Кітійського. Незважаючи на те, що напрям сформувався більше двох тисячоліть тому, його вплив на розвиток науково-філософського мислення є неоціненним.

Стоїцизм поділяють на три періоди: стародавній, середній і пізній, які відрізняються між собою певними положеннями. Засновником стародавньої школи стоїцизму (III – II ст. до н. е.) вважають Зенона з Кітіона. Найвідомішими його учнями були Клеанф, Хрісіпп та Персей. Ранні стоїки вважали природу найвищою силою, не вірили в Бога та «пливли за течією долі». Основними представниками середнього періоду (II – I ст. до н. е.) були Панетій і Посідоній. Завдяки їм стоїчні ідеї було перенесено до Риму, первинний етичний ригоризм суттєво пом'якшено.

Мислителями періоду неостоїцизму (I – II ст. н. е.) були Сенека, Музоній Руф, Епіктет та Марк Аврелій. Головними питаннями, які розглядали філософи цього часу були проблеми етики, зокрема питання незалежності від умов життя. На цей час до стоїцизму починають ставитися як до роду популярної філософії. Також важливим є те, що у цей період стоїки починають вірити в Бога, вважати Його єдиною вищою силою.

Головною ідеєю стоїцизму є наперед встановлений хід світових подій. Людина не може керувати зовнішніми подіями чи обставинами, проте у її силі зберегти внутрішню стійкість та незалежність від зовнішніх речей. В основі стоїцизму – мудра людина, котра віддається долі природи, мужньо переносить усі негаразди та залишається спокійною та незламною [2, с. 6 – 7].

Стоїчним ідеалом є апатія, тобто свобода від афектів матеріального світу: задоволення, страху, жадання, огиди тощо. Їх потрібно усіяко уникати. Вони є пристрастю та стоять на заваді людському щастю та спокою. Давньоримський філософ Сенека застерігає нас від усього, що йде від пустої честолюбності і суперечить природі: чи то простацький одяг, чи

скуйовджена борода, чи привселюдна зневага до грошей. Однак, натомість мислитель закликає жити у злагоді з природою [2, с. 6–7].

Наприкінці I ст. н. е. на арену римської філософії виходять неостойки на чолі з Сенекою та Квінтом Секстієм. Неостойки відновили давній стоїцизм, але внесли певні зміни. Завдяки їхнім старанням, стоїцизм став більше практичним, аніж теоретичним. Для прикладу, Сенека за сприяння свого батька захопився стоїцизмом та мав можливість розповсюджувати його ідеї, коли став сенатором Риму[1].

На початку нашої ери стоїки зневірилися у матеріальному світі, тому єдину надію поклали на Бога (Логоса) [3]. З давньогрецької «логос» –найвищий, загальний світовий закон, він несе в собі доцільний і планомірний порядок. Такий порядок неостойки називають долею, а зумовлену мету –провидінням. Від необхідності, що панує у світі, ухилитися неможливо. Тобто, ідея відданості долі залишилася, проте, якщо Зенон пропагував повну віддачу долі, то Сенека закликав виконувати «вечірній звіт перед самим собою» [2, с. 11], що чітко перегукується з християнською традицією.

Неостойки визнавали існування Бога, а головне –єдиного Бога. Вони вважали, що потрібно бачити в повсякденних речах чи побуті порядок та дякувати Богу, оскільки він великий та досконалий Творець світу. Саме ця думка неостойків і була використана пізніше в християнському богослов'ї.

Неостойки визнаючи Бога, заперечували свою свободу, тобто, якщо людина радіє, переживає велике піднесення чи зазнає нещастя, смутку чи якогось горя –завжди потрібно дякувати Богові, адже Він, як люблячий і мудрий батько, знає що для нас буде корисним, а що ні. Неостойки стверджували, що Бог схожий на батька. Коли дитина попросить солодощів, то батько дає їй кашу, але не тому, що не любить її, а як раз навпаки. Іноді у своїх молитвах ми просимо чогось у Бога, однак не завжди це отримуємо. Бог краще знає, що нам потрібно [4].

Однією важливою відмінною рисою між стоїками та християнами було визнання «матеріальності» Бога. Якщо перші говорили про «матеріальність», хоча й дуже тонку, то ранні Отці Церкви категорично її заперечували.

Попри великий вплив неостойків на християн слід зазначити, що християнські ідеї також «просочилися» у школу стоїцизму. Так як ранні християни увібрали в себе багато принципів та засад від стоїків, так і останні стали згодом християнами, особливо під час проповідницької діяльності апостола Павла, який писав багато послань до римлян саме у той час, коли Сенека займав посаду сенатора.

Коли стоїки намагаються досягнути байдужості та апатії, то християни –володіння своїми пристрастями та щоденної боротьби зі своїми гріховними помислам. Християни ніколи не відкидали смиренності та прийняття своєї долі. Найвищою проповіддю християн була любов до Бога та ближнього[5].

Значну увагу стоїки приділяють феномену смертності людини, осмисленню того, що страх перед ним є безглуздом. Немає підстав переживати за те, чого не можемо змінити чи на що не можемо вплинути. Людина має змістити акценти: замість страху перед смертю, вона повинна звернути увагу на цінність кожної миті її життя. Представники стоїцизму, досягнувши старості чи потрапивши в скрутне становище, нерідко закінчували своє життя гріховно, серед них відомі непоодинокі випадки самогубства. Натомість християнство різко заперечує самогубство за будь-яких обставин. Людина, котра піддалася цьому гріху, порушує волю Творця, вона ніколи не зможе отримати вічну нагороду від Бога.

Висновки. Отже, зважаючи на часові межі стоїцизму, можемо стверджувати про його безпосередній вплив на християнство. Саме він приніс багато моральних цінностей християнам, які завжди дотримувалися Божих законів. Бог бачить добру волю людини, сприяє її вдосконаленню та миру. З цим погоджувалась значна кількість неостойків, котрі згодом теж стали християнами. Основні ідеїмислителів школи стоїцизму живуть і до сьогодні, зокрема людину щасливою робить не багатство і слава, а вміння бути вдячним, не популярність, а вміння отримувати задоволення від безкорисливої праці.

Список використаних джерел:

1. Луцій Анней Сенека. Моральні листи до Луцілія. Львів, 2020. 552 с.
2. Стоїцизм як етичне вчення античного Риму. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/30410/> (дата звернення: 30. 10. 2021).
3. Перші віки християнства в Римі. URL: https://pidru4niki.com/13820328/religiyeznavstvo/pershi_viki_hristiyanstva_hristiyanstvo_rimi (дата звернення: 30. 10. 2021).
4. Стоїки і стоїцизм у філософії. Цікаві факти про філософію стоїцизму. URL: <https://svetvam.ru/uk/led-lenty/stoiki-i-stoicizm-v-filosofii-interesnye-fakty-o-filosofii.html> (дата звернення: 02. 11. 2021).
5. Стебельська О. Практики стоїцизму і духовні орієнтири людини в сучасному світі. URL: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/25-26_2020/6.pdf (дата звернення: 03. 11. 2021).

ФІЛОСОФІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Актуальність дослідження. XXI століття – епоха науково-технічного прориву у житті людства. Щодня повідомляється про нові відкриття у різних наукових сферах – фізиці, хімії, біології. Дослідження відкритого космосу, самокеровані автомобілі, повідомлення, що відправляються за долю секунди те, що всього століття тому здавалося казкою, стало цілком звичною буденністю. Прогрес дійшов до того, що людство створило так званий штучний інтелект – комп'ютерну програму, яка відрізняється від інших комп'ютерних програм і на відміну від них, яким попередньо дане якесь певне завдання, що циклічно виконується, штучний інтелект вчиться виконувати різні завдання. Так, саме вчиться – вміння, яке дане лише людині. Намагається штучний інтелект виконати ті завдання, що потребують людського розуміння – здогадок, багаторазових повторень через помилку, та, що найголовніше – почуттів. Тож, якщо штучний інтелект вміє учитися, мислити та відчувати, то що відрізняє його від людини? Чи може він, за бажанням та можливістю, жити з нами або навіть стати майбутнім продовженням людства? Що ж собою являє філософія штучного інтелекту?

Мета дослідження: проаналізувати роль штучного інтелекту в сучасному світі, а також намагатися знайти відповіді на найважливіші філософські питання щодо обраної проблематики.

Завдання дослідження: проаналізувати філософію штучного інтелекту.

Об'єкт дослідження: штучний інтелект, як важливий інструмент для допомоги людині у дослідженні світу та самої себе.

Предмет дослідження: особливості філософії штучного інтелекту.

Дослідженням цієї теми займаються фактично з часів самого створення штучного інтелекту (1950-ті роки). Відомими науковцями у цій галузі є Алан Тюрінг, Джон Серль, Х'юберт Дрейфус.

Зі зміною епох міняється і філософія, що не є дивним явищем. Розуміння світу залежить від навколишнього середовища, і зараз, в епоху наукового-технічного прогресу, людство намагається осмислити свою роль у цьому прогресі. Люди відповідальні за створення багатьох див інженерії, і одне з них – штучний інтелект.

Поняття штучного інтелекту «зазвичай тлумачиться як властивість автоматичних систем брати на себе окремі функції інтелекту людини, наприклад, вибирати та приймати оптимальні рішення на основі раніше отриманого досвіду і раціонального аналізу зовнішніх впливів. Інтелектом будемо називати здатність мозку вирішувати інтелектуальні завдання шляхом отримання, запам'ятовування і цілеспрямованого перетворення знань в процесі навчання на досвіді й адаптації до різноманітних обставин» [1, с. 727].

Дослідники цієї теми діляться на дві групи: прихильники «сильного» та «слабкого» штучного інтелекту. «Сильний» є схожим до людської свідомості і може бути суб'єктом виконання дії, а не просто інструментом, а «слабкий» є лише «удосконаленою програмою для виконання завдань, тобто об'єктом для їх виконання» [1, с. 727]. «Слабкий» штучний інтелект використовується, наприклад, для гри в шахи, розпізнавання картинок, голосу, та навіть прийняття певних рішень на основі закладеної заздалегідь програми.

Можна вважати, що метою створення штучного інтелекту є максимальне наближення або ж уподібнення останнього до людського шляхом аналізу, запам'ятовування, використання здобутих знань. На цьому процесі базується найголовніше питання філософії штучного інтелекту – «Чи може машина мислити?»

Дослідження штучного інтелекту розпочалися у II половині XX ст., але філософські роздуми на цю тему розпочалися набагато раніше. Питання «Чи може машина мислити?» пов'язане з дуалізмом та матеріалізмом. Згідно з дуалістичними поглядами, думка не існує матеріально, і тому її не можна пояснити згідно законам фізики. А думка матеріалізму,

навпаки, полягає в тому, що мислення можна пояснити фізично, що дає можливість штучному інтелекту існувати.

Відповіді на дане запитання у 1950 році спробував англійський математик, «батько сучасної інформатики» Алан Тюрінг. Він провів так званий «тест Тюрінга», щоби визначити здатність машини проявляти поведінку, подібну поведінці живої людини. Експеримент виглядав так: учасник взаємодіє з одним комп'ютером та однією людиною методом текстового листування, не споглядаючи їх візуально. Він повинен вибрати, який з його співрозмовників –людина, а який –машина. Якщо комп'ютер зможе переконати, що він жива людина і таким чином ввести учасника в оману, то він переміг.

У 1980 році американський філософ Джон Серль написав статтю «Розум, мозок та програми», у якій старався спростувати актуальність тесту Тюрінга та довести те, що машина –це машина, й не може мислити, як людина [2, с. 417–457].

І хоча філософська думка Серля була слушною у 1980-х рр.,однак із того часу прогрес просунувся, а з ним і штучний інтелект. Тоді комп'ютери «мислили» значно повільніше від людини, а тепер –значно швидше. Чи не дає їм це можливості дістатися нашого рівня? Чи є штучний інтелект відповідний людському?

О. Швирков у своїй роботі визначає штучний інтелект як «окремий повний аналог інтелекту людини» [3, с. 154–170]. Взагалі, за певним визначенням, термін «інтелект» «походить від латинського «intellectus», що означає розум, розумові здібності людини. Інтелект тотожний з усіма можливостями людської свідомості, з розумовимиздібностямилюдини. Обчислення та оперування інформацією є лише окремими проявами людськогоінтелекту» [4, с. 4–10].

Важливими питаннями про відповідність штучного інтелекту людському є й етичні, такі як: «Якщо машина зможе міркувати, усвідомлювати себе й мати почуття, що відрізняє її від людини?» або «Якщо машина зможе міркувати, усвідомлювати себе й мати почуття, чи доведеться її наділити правами, чи можна буде далі експлуатувати?».

Доволі цікавий підхід до етичних питань показано у відеогрі «Детройт: стати людиною» (англ. Detroit: Become human), режисером якої став Девід Кейдж. Жанр гри –«інтерактивне кіно», що дає можливість гравцеві приймати рішення, що вплинуть на розвиток сюжету. Гравцю дається власне вибір: чи будуть головні герої, які є роботами, діяти згідно усталеній програмі, чи проявляти почуття та мислити, як людина?

Сюжет гри розкриває систему вибору та її важливість –гравець у своїй особі «емулює» діїштучного інтелекту залежно від певних ситуацій (що важливо –з людської точки зору) –як він буде діяти: як слухняний слуга чи як співчутлива людина? Протягом історії даються багато вельми важливих питань: чи захистиш ти свого близького від насильства? чи можуть роботи кохати? чи зможе робот не вбити свого колишнього хазяїна під час повстання, незважаючи на колишнє жорстоке ставлення, тобто простити та поспівчувати йому? А ще неоднократне порушення головними героями трьох законів робототехніки («Робот не може своїми діями або бездіяльністю заподіяти людині шкоду; робот зобов'язаний виконувати накази людини, якщо вони не суперечать першому пункту; робот повинен захищати самого себе, але якщо його дії не суперечать першому або другому пунктам» [5]) доводить можливість усвідомлення роботами себе та їх діянь згідно почуттям та уподібненням їх до людей –хоча, звісно, лише з теоретичної людської точки зору.

Більш песимістичним варіантом розвитку подій є серія книг та фільмів «Термінатор» –у них роботи, ставши розумними, вирішили повстати та повністю винищити людство. Метою головних героїв є запобігання розвитку штучного інтелекту як такого та зупинка роботів, що вже були відправлені в минуле для вбивства саме головних героїв, які хочуть запобігти появі цих же роботів (весь сюжет заснований на гіпотетичній часовій петлі, де подія, що є наслідком попередньої, водночас є в певній мірі й її причиною і т. п.). Важливо пам'ятати, що книги були написані у 1980-х –саме у час вельми гарячих дискусій щодо штучного інтелекту (знову-ж таки, згадаємо «Китайську кімнату» Серля), а також під впливом творів таких авторів, як Айзек Азімов («Я, робот»), тому так і обігрується порушення вищезгаданих трьох законів робототехніки.

Тож прихильників ідеї того, що штучний інтелект «еволюціонує», щоб бути на рівні з нашим, справді більше. Можливо, цілком скоро з нами будуть співіснувати людиноподібні

роботи, які будуть думати, відчувати та усвідомлювати своє «Я», тобто будуть унікальними, як люди, і відноситися до них потрібно буде, як до людей.

Висновки. Штучний інтелект –порівняно нова галузь науки, і безумовно потребує ще багатьох років досліджень. Філософія штучного інтелекту несе у собі важливу думку – дослідити, чи зможуть роботи колись існувати нарівні з людьми, а чи залишаться покірними слугами, здатними лише на те, щоб виконувати закладений код?

Важливість цих досліджень безумовна, адже судячи з наведених вище прикладів, помилка людей у ставленні до створеного ними «розуму» може призвести до вельми плачевних наслідків –адже людина, до якої жорстоко ставляться, за можливості відповість такою ж жорстокістю; то що заважає роботі, що постійно працює на людину, за можливості отримання розуму та почуттів забажати заставити людину працювати на себе? Також філософування про штучний інтелект несуть у собі важливі думки –чи варто дозволяти штучному інтелекту навчатися, чи, може, вручну написаний код, який програма буде циклічно виконувати, все-таки убезпечить людей від винищення.

Цілком можливо, що колись штучний інтелект справді стане «сусідом» людей по планеті, і з цього випливає логічний висновок –до того, хто мислить, як ти, треба ставитися так, як би ти хотів, щоб інші ставилися до тебе, во ім'я запобігання поганих відносин та проблем, які можуть через ці погані відносини виникнути. В цьому й полягає найважливіше завдання філософії штучного інтелекту –в дослідженні правильних варіантів поведінки людини щодо штучного інтелекту та штучного інтелекту щодо людини.

Список використаних джерел:

1. Мороз О. Штучний інтелект. К.,Абрис, 2002. 742 с.
2. John R. Searle. Minds, brains, and programs // The behavioral and brain sciences. 1980, 3. Pp. 417 –457.
3. Швирков О. І. Проблема штучного інтелекту і людиновимірність штучних інтелектуальних систем: автореф. дис. канд. філос. наук: 09. 00. 09 / Швирков Олександр Іванович. Житомир, 2006. 17 с.
4. Блозва Л. М. Штучний інтелект: філософсько-антропологічний погляд // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2016. № 4. С. 4 –10.
5. Isaac Asimov; I, robot. New York, 1950.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

Актуальність теми. Питання передумови виникнення філософії, зараз досить ретельно розглядається. Упродовж всього життя філософія сильно впливає на життя людей, адже вона формує нас і міняє наш світогляд. На сьогодні, сучасний світ дуже швидко рухається вперед, все глибше та детальніше вивчаючи таку науку як філософія, а це, в свою чергу, є причиною висвітлити передумови виникнення філософії і з'ясувати, що вплинуло на появу філософії у нашому житті.

Мета дослідження: з'ясувати ключові передумови виникнення філософії.

Вивчення цієї проблеми потребує вирішення наступних завдань:

- ознайомитися з філософією як з наукою;
- вивчити та проаналізувати передумови виникнення філософії.

Об'єктом дослідження є поява філософії, що вплинула на світогляд людей.

Філософія –це наука, що вчить людину мислити, допомагає їй ознайомитися зі світом, підштовхує до обирання свого шляху у житті. Вона не відкриває секрети, а лише допомагає людині здобути свою індивідуальну свідомість і досягти поставленої цілі. Філософія –це пошук самого себе, діалог з собою, світом та Богом. Піфагор вперше вжив термін «філософія» у VI ст. до н. е. На його думку, філософія породжувала 3 плоди: здібність добре думати, добре говорити та добре діяти [1, с. 7].

Давньогрецький філософ Платон стверджував, що з самого початку кожна людина є філософом, тому що вона прагне до розуміння навколишнього світу та себе. Платон вважав філософію ідеєю вищої форми пізнання, а також способом досягнення високих ідей. Арістотель у своїх роботах наголошував, що люди шукають знання не заради практичної користі, а заради самих знань [2, с. 32].

Філософія виникла і почала розвиватися в Стародавньому Єгипті, Індії, Китаї, Вавилоні, а вже трохи пізніше в Стародавній Греції та Римі. Перші філософські вчення виникли приблизно 2500 тис. років тому. Саме у Стародавньому Сході були сформовані перші філософські ідеї.

В Індії ця наука зародилася ще у 2500-2000 рр. до н. е. Філософія в цій країні відображається в Ведах, Брахманах, Упанішадах. Уявлення людини в індійській філософії спирається на етику щастя та страждання, а щоб позбавитися від страждань потрібно правильно жити.

Філософія в Давньому Китаї почала проникати в життя людей ще VII ст. до н. е. У ній піднімалися такі проблеми, як єдність і різноманітність, закономірність, взаємопов'язаність свідомості та душі. У філософії Стародавнього Сходу дещо незрозумілим є прагнення розчинити індивідуальність в загальності, повернутися до первісної порожнечі та тиші.

З розвитком філософської думки у Давній Греції появилися перші мудреці, яких називали «сім мудреців». Вони жили у різних містах та у віршованій формі висвітлювали нагальні філософські проблеми того часу.

З давніх часів людей вабило те, що не можна пояснити. Вони хотіли знати відповіді на свої запитання. Із зародженням філософської думки люди почали пізнавати себе та світ, не боятися невідомого, адже філософія давала поштовх для досягнення стабільності та спокою.

Філософія вивчає відношення «людина» і «світ». Через це виникнення філософії –це насамперед поступовий розвиток і пізнання людиною самою себе та навколишнього світу. Виникнення філософії має декілька певних передумов:

- міф. Розповсюдження міфологічного світогляду;
- виникнення релігії;
- поява суспільства общинно-родової формації;
- розділення населення на дві верстви, які відрізнялися одна від одної;
- поява поділу праці [3, с. 22].

Першою передумовою виникнення філософії є міф, а саме розвиток міфологічного світогляду. Більшість вчених підтримують думку, що філософію передумовила міфологія завдяки своєму внутрішньому розвитку. З першого погляду можна подумати що філософія та міфологія взагалі нічим не пов'язані, але якщо заглянути глибше можна побачити їхню спільну мету – знайти та пояснити першопричину мислимого. Відрізняються вони методами досягнення своєї мети. Джерелом філософії були міфологічні оповідання та вірування, в яких вже тоді можна помітити розв'язання питань щодо сутності світу і людини та сенсу життя. Ось ці оповідання здебільшого ставали предметом роздумів та аналізу і підштовхнули людей до виникнення філософії.

Другою передумовою є виникнення релігії. Релігія –це тип світогляду, який так само як і міфологія переносить на зовнішній світ людські якості [4, с. 2]. Релігія виникає у свідомості людей тоді, коли природне відокремлюється від надприродного.

Третьою передумовою є поява суспільства общинно-родової формації. У той час, коли починають виникати питання про буття, світ або людину не знаходиться нічого іншого, як родинні зв'язки. Общинно-родове суспільство одухотворювало все, що його оточувало. З зв'язку з цим, основним методом общинно-родового мислення є міфологія.

Четвертою передумовою є поділ населення на дві верстви, які відрізнялися одна від одної: село та місто. Особлива увага відводилася місту, оскільки його того часу можна було назвати акумулятором людської культури і досвіду. Людей другої верстви часто називали аристократами духу, адже вони, не зважаючи чи буде це корисно для них чи ні, шукали істину та доносили її до інших [5, с. 11].

П'ятою передумовою виникнення філософії є поява поділу праці. Праця починає ділитися на розумову (до якої відносилася праця філософа) та фізичну. Завдяки розвитку продуктивних сил і соціальних відносин Стародавнього світу відбувся цей поділ праці. Із поділом праці відбулося багато інших змін, зокрема: централізація міст, запозичення знань та досвіду в інших країн завдяки розвитку торгівлі, тим самим країни ділилися між собою міфологічними оповіданнями, релігіями, сукупностями знань. Саме це і підштовхнуло людей до того, аби ставити запитання і шукати відповіді стосовно навколишнього світу та людини.

Висновки. Проаналізувавши отриману інформацію, можемо стверджувати, що єдиного визначення поняття «філософія» не існує, адже кожен філософ мислить і обґрунтовує свою думку по різному. Для кожної людини є своя істина, саме через це відповідь на будь-яке питання залежить від внутрішнього, а саме духовного світогляду людини. Все, що ми можемо сказати, це те що філософія запитує, сумнівається та шукає відповіді. Передумовами виникнення філософії стали основні зміни, як зовнішнього світу, так і внутрішнього світу людей. Виникненню філософії сприяли соціально-економічні, духовно-культурні та міфологічні чинники.

Список використаних джерел:

1. Історичні передумови виникнення філософії. URL: http://megalib.com.ua/content/8276_Istorichni_peredymovi_viniknennya_filosofii.html(дата звернення: 31. 10 2021).
2. Історичні передумови виникнення філософії. URL: https://pidru4niki.com/1376102562262/filosofiya/istorichni_peredumovi_viniknennya_rozvitku_filosofiyi (дата звернення: 31. 10. 2021).
3. Філософія. Актуальність філософії. URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/esche-raz-o-filosofii> (дата звернення: 27. 10 2021).
4. Причини виникнення філософії. URL: <https://ludmila-sg.livejournal.com/481.html> (дата звернення: 25. 10 2021).
5. Виникнення філософії. Міфологічна основа. URL: https://pidru4niki.com/16941228/filosofiya/viniknennya_filosofiyi(дата звернення: 27. 10 2021).

ПОЛІТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Актуальність роботи. Одним з найважливіших компонентів життєдіяльності суспільства є політика. Пронизуючи всі сфери суспільного життя, вона найперше стосується влади та держави. Політична філософія сприяє порозумінню у складних політичних рішеннях, і як універсальна наука супроводжує особу впродовж життя, здійснює пошук оптимального політичного ладу. Макс Вебер підкреслював, що політика означає прагнення до участі у владі або до виявлення впливу на розподіл влади або між державами, або всередині держави між групами людей, наділених владою.

Мета дослідження –проаналізувати загальні аспекти сучасного стану політичної філософії.

Завдання дослідження –з'ясувати, які функції виконує політична філософія.

Об'єкт дослідження –політична філософія, як складова філософії, що вивчає питання свободи, справедливості, закону та права.

Предмет дослідження –особливості політичної філософії.

Політична філософія–складова частина філософії, яка шукає шляхи реалізації правильного політичного рішення, займається вивченням таких понять як «свобода», «правда», «норма», а також дотримання правових кодексів владою тощо. Політична філософія формує компетентності, через які виклад певних поглядів та думок стає зрозумілим для інших людей.

Людина як політична істота здавна привертала увагу дослідників та науковців. Давньогрецький філософ Арістотель вважав, що філософія, яка пізнає життя та діяльність людини як політичної істоти, –політична філософія. Вона займається аналізом та осмисленням світу політики [2].

У різних політичних системах простежуються універсальні принципи політики. Філософи групують їх за різноманітними особливостями життєвого досвіду, тобто за емпіричною різноманітністю та за політичними феноменами, що проявляються в різних політичних системах, різних соціокультурних умовах. Науковці у галузі філософії свої міркування, погляди про владу та політичний устрій розглядають у різних площинах –часовій, культурній, вирізняють соціальний контекст, географічне положення, країну. Політична філософія узагальнює деякі політичні феномени. А також звертає особливу увагу на певні поглядиполітичного світу. Основними з них є:

- нерозривний зв'язок людської природи зі світом політики;
- нерівність між людьми;
- політичне суспільство не може існувати без певної форми влади;
- необхідність забезпечення правомірності (легітимності) політичних інституцій;
- у політичному світі панує насилля.

Політична філософія розмірковує над такими поняттями, як «загальне благо», «загальний інтерес». Вона не дає готових шляхів реалізації, лише вказує, як це можна зробити.

Відомий сучасний філософ Джовані Сарторі стверджує, що концепція політичного –це надзвичайно важке та інтригуюче поняття, яке частовиокремлюємо як політику, економіку та етику[3].

Німецький мислитель К. Шміт у праці «Поняття політичного» інтерпретує політичне як вміння розрізнати друга і ворога. Він говорить і про те, що треба розрізнати політичне поряд з моральним, естетичним, економічним та відокремлювати від них.

У доповіді «Політика як покликання і професія» М. Вебер розмірковує над тим, хто може займатися політикою. Політика може бути основною професією або це трапляється випадково. Ми усі стаємо політиками, стверджує науковець, коли голосуємо на виборах чи підтримуємо того чи іншого кандидата, політичного лідера. А якщо політики стають

довіренними особами певної партії чи політичного союзу, то це політики «за сумісництвом». Справжня політика, за Вебером, має народжуватися через пристрасть. Тоді політик зможе протистояти марнославству та буде відданий справі. Вебер метафорично змальовує політику як повільне буріння твердих пластів одночасно з пристрастю та холодним окоміром. Той, хто на це здатний, повинен бути героєм [4].

У сучасних наукових колах існує декілька варіантів, що таке політична філософія. Один з найбільших філософів сучасності Л. Штраус має таку думку: політична філософія тісно пов'язана із знанням про благо, в ролі якого постає добре життя або добра спільнота. Коли прагнення до блага стає чітко вираженою метою людей, тоді й народжується політична філософія. І вона звертається до політичних справ таким способом, який повинен мати певне відношення до політичного життя. Тобто, предмет політичної філософії має збігатися з граничною метою політичної дії [4].

Над суттю політичної філософії та про її актуальність розмірковує І. Берлін. Він ототожнює політичну теорію з політичною філософією і доводить, що вона можлива лише у такому світі, де цілі зіштовхуються одна з одною. Якщо у суспільстві єдиний вектор у напрямку розвитку, то там не буде виникати філософських суперечок, хіба буде полеміка про засоби технічного чи наукового характеру щодо реалізації поставленої мети. Науковець доводить, що у такому суспільстві з визначеною єдиною метою не постає проблеми політичних цілей та цінностей, а відтак і немає потреби у політичній філософії.

Роздумуючи над змістом політичної філософії, І. Берлін окреслює коло питань, які часто ставлять перед собою політичні мислителі. І доводить, що їх цікавить не походження тієї чи іншої соціальної моделі, а її надійність та справжність. Перед політичною філософією постають такі питання: чи не спотворює реальність певна політична модель, чи нема в ній замовчування, насилля над фактами, обману [4].

Сучасний філософ Дж. Ролз визначає чотири головні ролі філософії політики. По-перше, у ситуації політичного конфлікту вона відіграє практичну роль. Друге, – це «орієнтування», осмислення того, що люди думають про соціальні та політичні інституції. Третю роль філософії політики розглянуто як згладжування гніву на суспільство. Четверта – це дослідження меж політичних можливостей. Джон Ролз наголошує на тому, що політична філософія могла б показати, як має виглядати справедливе демократичне суспільство при бажаних, але таких реальних умовах. Звідси випливає, що філософія політики у такому форматі є реалістично утопічною [4].

Висновки. Таким чином, політична філософія тісно пов'язана з життям людини, вона займається осмисленням політичного світу. Постає як нормативна політична теорія. Політична філософія – це пошук і роздум над правильним політичним рішенням. «Загальне благо» та «загальний інтерес» є основними. Розглядаючи проблеми політики, політична філософія постає як галузь філософії, що найближча є до життя людського. Вона розкривається лише у взаємодії з іншими явищами і процесами політичного простору суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Волзер Майкл. Безпека і добробут // Сучасна політична філософія. К. : Основи, 1998. С. 486 – 524.
2. Байме К. Політичні теорії сучасності. К. : Стило, 2008. 396 с.
3. Філософія політики: структура та функції. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13173/> (дата звернення: 12. 11. 2021).
4. Шевчук Д. Що таке політична філософія URL: <https://eprints.oa.edu.ua/1786/1/Shevchuk> (дата звернення: 13. 11. 2021).

ФІЛОСОФІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ

Актуальність дослідження. Філософія соціального пізнання –це глибинний процес, зміст якого полягає в усвідомленні свого походження, місця у суспільстві, у Всесвіті. Кожна людина повинна пережити низку подій, явищ, зрозуміти та пропустити крізь призму своєї свідомості безліч понять, щоб стати успішною, налагодити соціальні контакти, знайти свою справу, досягти в ній успіху. До сьогодні люди потерпають від того, що не розуміють суспільних процесів, їм важко адаптуватися до сучасних реалій, знайти свою «нішу» у житті. У процесі соціалізації ми враховуємо досвід попередників, окремі їхні твердження робимо своїми життєвими кредо і в такий спосіб вибудовуємо стратегії поведінки, стосунки з оточуючими, формуємо характер. Безпосередній вплив на всі ці процеси має культура людини, сімейні традиції та стиль спілкування, а також погляди різних людей на ту чи іншу ситуацію. Немає людини, яка пройшла усі етапи становлення індивідуальності й особистості самостійно, не зважаючи на досвід людства, на його духовні, культурні здобутки. У сучасному медійному світі особливої вагомості набувають думки та свідчення філософів, зроблені тисячі, сотні років тому, їхній досвід та мудрі поради сприяють вибудовуванню психологічної зрілості та соціального пізнання. Тому обрану тему вважаємо актуальною.

Проблема взаємозв'язку людини та суспільства є наскрізною у філософії. Мудреці усіх часів зверталися до цієї теми, старалися пояснити призначення людини крізь призму єдності людини і природи (В. Вернадський), самопізнання (Конфуцій, Сократ), ресурсів організму (філософія Ф. Ніцше), «сродної праці» (Г. Сковорода), божественного проводу в житті (М. Кузанський), впливу пережитого на сьогодення (З. Фройд), теорії відносності (А. Ейнштейн), законів руху капіталу (К. Маркс та Ф. Енгельс).

Мета дослідження: з допомогою філософських учень сформувані шляхи соціального пізнання.

Об'єкт дослідження: форми взаємодії сучасного суспільства.

Предмет дослідження: способи налагодження соціальних контактів з урахуванням філософських ідей.

Передусім основи соціального пізнання закладено в історії народів та в художній літературі. Якщо вникнути в соціальні процеси, жоден з них не є новим. Звісно, змінюються умови, стиль життя, можливості, розвиток інформаційних технологій «стирає» кордони, проте закони суспільства (принципи довіри, кругообігу грошей, амбіції та ідеї політиків, прагнення людини до задоволення матеріальних та емоційних потреб, нерозривний зв'язок з природою) залишаються сталими.

Соціальне пізнання –це усвідомлення себе як частини родини, колективу, нації, свого місця та ролі в житті кожної з цих спільнот, можливості бути корисним їм, вміння працювати на збереження та примноження матеріальних та духовних ресурсів.

Важливим аспектом соціалізації є вміння налагоджувати контакти з близькими, друзями, незнайомими людьми. Першим принципом такого вміння є толерантна поведінка –здатність розуміти і приймати думку інших, давати можливість їм реалізуватися у своїй справі, підтримувати ініціативи та поважати досягнення. Проте загальновідомо, що у процесі спілкування не завжди все гладко, інколи трапляються конфлікти та непорозуміння. У такі моменти слід пам'ятати про «три сита Сократа» [5]: переконатися, що ситуація чи чийсь слова правдиві, чи сприяють примноженню доброти, чи вони корисні для людини, і, як наслідок, чи брати до уваги ці ситуацію чи висловлювання. Насамперед мусимо пам'ятати, що сьогоднішні наші слова та вчинки можуть стати основою для багатьох подій у майбутньому. Тому варто дбати про розвиток емоційного інтелекту, налагодження довготермінових соціальних контактів, вміти розставляти пріоритети та працювати задля досягнення цілі. Проте філософські тенденції не завжди потрібно сприймати буквально, сліпо їм слідувати. Слід уміти вирізняти найважливіше і вчасно спинитися на хибному шляху. Кожна людина повинна прагнути саморозвитку, пізнання та вдосконалення своїх умінь. Проте не варто вдаватися до

крайнього перфекціонізму (згадаймо нацистів, диктаторів, тиранів – саме філософія Ніцше [3], теорія надлюдини стала їхнім життєвим кредо), а у процесі соціального пізнання прагнути саморозвитку, приділяти час важливим для емоційної сфери речам, цінувати здобуте та не зупинятися на досягнутому.

Важливим аспектом соціалізації для людини є вміння знайти свою справу, розвиватися в ній, отримувати з неї прибуток, вміти зберегти і примножити зароблене. Саме про «сродну працю» як ключ до особистого щастя та цінності для суспільства читаємо у працях українського філософа Григорія Сковороди: «Немає гіршої муки, як хворіти думками, а хворіють думки, позбавляючись природженого діла. І немає більшої радості, аніж жити за покликанням. Солодка тут праця тілесна, терпіння тіла і сама смерть його тоді, бо душа, володарка людини, втішається природженим ділом»[4]. Проте природжене діло повинно давати людині не лише насолоду, приносити користь, а й забезпечувати належний рівень життя. Важливо розуміти закони економіки та старатися слідувати їм, планувати і раціонально використовувати діяльність і ресурси. У цій царині цікаво простежити теорії Карла Маркса та Фрідріха Енгельса щодо руху та акумуляції капіталу, розподілу людських ресурсів, а також постійної потреби у вдосконаленні [2].

Ще одним аспектом соціалізації є усвідомлення себе частиною етносу. Приналежність до народу, прийняття його цінностей, дотримання законів, слідування традиціям – важливий аспект життя людини, потужний об'єднуючий фактор. Для цього слід вивчати свою історію, історію розвинутих країн, брати активну участь у житті своєї спільноти, громади, пропагувати цінності. Водночас сучасні суспільні процеси зазнають впливів невідворотних тенденцій глобалізації, які охопили всі частини земної кулі. Підґрунтя цього процесу було покладено з виникненням та стрімким поширенням динамічної системи інтернет-комунікацій, завдяки якій поняття локального і головного, периферійного і центрального втратили донедавна чітке розмежування. Глобалізація проникає в усі сфери суспільного життя: в економіку, культуру, психологію, родинні стосунки, свідомість людини. Ентоні Гіденс у праці «Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя», звертаючи увагу на загрози й виклики глобалізації, наголошує на думці, що її негативні тенденції цілком можливо підпорядкувати позитивним. Найпродуктивніший шлях для цього – послідовний розвиток демократії, що є невіддільним від інтенсифікації впливів громадянського суспільства на управлінські структури й процеси як всередині націй-держав, так і на європейському та глобальному рівні [1]. Сьогодні важливо дотримуватися кращих традицій своєї країни, адже це підкреслює національну ідентичність людини загалом та етносу в цілому, не дає загубитися у світовій спільноті.

Висновки. Отже, основними шляхами соціального пізнання є вміння людини налагоджувати контакти у суспільстві, знайти «сродну працю», ставити цілі, розробляти покрокові стратегії їх досягнення, йти до них, розуміти закони циркуляції ресурсів, оцінювати можливості, берегти та примножувати традиції, цінності матеріальної і духовної культури.

Список використаних джерел:

1. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Giddens_Anthony/Nestrymnyi_svit_iak_hlobalizatsiia_peretvoriuie_nashe_zhyttia.pdf?PHPSESSID=i2riboiotnn5u7pl45nshtdbe0 (дата звернення: 27. 10. 2021).
2. «Капітал», Карл Маркс: короткий зміст, критика, цитати. URL: <https://ukr.agromassidayu.com/quotkapitalquot-karl-marks-kratkoe-soderzhanie-kritika-citati-news-553786> (дата звернення: 25. 10. 2021).
3. Кидь П. М. Образ надлюдини в філософії Фрідріха Ніцше. URL: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2014/Philosophia/2_180819.doc.htm (дата звернення: 27. 10. 2021).
4. Сковорода Г. «Бджола і Шершень». URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=271> (дата звернення: 26. 10. 2021).
5. Сократ «Притча про три сита». URL: <https://dyvensvit.org/blogs/1012797/> (дата звернення: 27. 10. 2021).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. На думку багатьох вчених наука – це сукупність знань та термінів, які дають нам відчуття контролю над всесвітом, оскільки, наука у ХХІ ст. вже дослідила всі природні явища та пояснила їх. Та, як виявилось, наука не може пояснити ще дуже багато аспектів існування людини та світу. Основною проблемою науки є те, що в кожного вченого власний погляд на всесвіт та сприйняття світу, які часто відрізняються. Дане явище і сьогодні є причиною багатьох дискусій на теми походження людини та всесвіту. Також воно може впливати на багато речей, пов'язаних з наукою, наприклад, на результат якогось експерименту або навіть на спричинення катастрофи всесвітнього масштабу.

Мета дослідження: ознайомлення з проблемами сучасної науки та знаходження чинників, які можуть їх спричинити; проведення паралелей між наукою та філософією сьогодення.

Завдання дослідження: визначення та аналіз проблем в науці ХХІ ст. та явищ, які їх спричиняють.

Об'єкт дослідження: наука як складова сучасної філософії та самостійне явище; наука, як засіб пізнання світу.

Предмет дослідження: проблематика науки та наукових праць в різні часові проміжки (особливо сьогоденної).

Наука – це певне об'єднання фактів, теорій та термінів, які допомагають людині вирішити те чи інше питання. Основою науки є збір всіх фактів, оновлень, синтез даних та узагальнення знань, які потрібні для того, щоб встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та пояснювати їх. В ідеалі наука мала б бути неподільною, оскільки її мета – дослідити цей світ у всій його повноті.

Історично філософія була об'єднанням всіх наукових галузей, але з своїм розвитком люди почали глибше досліджувати власне ці окремі галузі. З того часу між філософією та наукою (як окремим явищем) триває співпраця та конфлікти. Для прикладу, позитивізм, що виник як бунт філософів-природознавців, таких як О. Конт, який був протиметафізики. Його лозунгом стало визнання істинним тільки позитивного, тобто наукового, знання. Філософія науки запропонувала загальні принципи, за якими можна проводити перевірку наукових теорій – принцип верифікації та принцип фальсифікації. Верифікація – поняття, що використовується в логіці і методології наукового пізнання для позначення процесу встановлення істинності наукових тверджень за допомогою їх перевірки. Фальсифікацію трактують, як процес який дозволяє встановити хибність гіпотези чи теорії [4].

За допомогою сучасних знань науковці навчилися будувати хмарочоси, електромобілі, ракети, також виліковувати більшість раніше смертельних хвороб, але декілька важливих запитань досі є невирішеними наукою. Наприклад, смерть. Науковці кажуть, що після нашої смерті ми фактично стаємо хорошим добривом для землі, на якій потім ростуть квіти, дерева і т. д. Очевидно, що людей не влаштовувала така відповідь, і вони почали шукати інші варіанти. Вчені не раз проводили експерименти, завданням яких було, наприклад, створити живе з неживого, або визначити вагу душі людини.

Окрім смерті, є низка інших невирішених питань. Одним з таких питань є існування інших цивілізацій у Всесвіті. Проблема в тому, що вчені-сучасники стараються знайти інопланетні цивілізації за допомогою застарілих методів, зокрема радіохвиль. Ці хвилі в космічному просторі є просто шумом, тож старання знайти інші цивілізації методом, відомим лише нам – повна нісенітниця. Ми не знаємо, на якому етапі розвитку можуть знаходитись технології інших цивілізацій – вони можуть бути набагато попереду нас або можуть існувати у якості примітивних форм життя [1].

Нам невідомі наміри представників цих цивілізацій. Про це писав відомій фізик-астролог С. Гокінг. Він зазначив, що в нашому всесвіті існує близько 100 млрд різних

галактик, а в кожній галактиці –сотні мільйонів зірок. Спираючись на ці факти, Гокінг припускав, що Земля –далеко не єдина планета, де існує життя. Він пропонував іншим астрологам припинити активний пошук інших цивілізацій, оскільки ніхто не знає, якими можуть бути наслідки [2].

Філософія –це наука, якій також не вдалось уникнути проблем. Наше століття можна охарактеризувати як продовження стрімкого науково-технічного прогресу і так званих революційних підходів до всіх сфер життя, початих ще в попередньому столітті. З моменту, коли людина вперше ступила на Місяць і по сьогоднішній день людство розвивається в інтелектуальному, культурному та соціальному напрямках.

Наявність великої кількості товарів та послуг на зовнішньому та внутрішньому ринках привели як до розширення територій для взаємовідносин з іншими країнами, так і відкрили людству нові горизонти розвитку його можливостей. При цьому все частіше можна спостерігати надмірне споживання, підвищені потреби матеріальних благ і комфорту, в той час як попит на духовний розвиток стрімко падає. Моральні цінності міняються, і здається, що місця філософським роздумам в сучасному світі вже нема.

Філософію класифікують як нематеріальну дисципліну, її основна думка полягає в тому, щоб вивчати щось «вище». Саме слово «філософія» перекладається як «любов до мудрості», а мудрість приходить до людини після різних життєвих випробувань. Вона не трактується, як річ, яку легко здобути –мудрість доступна лише тому, хто йде до неї.

Попередні філософські школи розглядали людину, як індивідуума, здатного як на розвиток, так і на деградацію. Якщо класичні німецькі філософи старались знайти взаємозв'язок між пізнанням, буттям, потребами та моральними принципами, то сучасна філософія старається вирішити проблему «перенасичення» сучасними технологіями, зайвим комфортом, кількістю товарів та послуг, які пропонує сучасний світ. Проблемою також є дисбаланс, викликаний штучно нав'язаною потребою в політиці, економіці та соціумі.

Основні філософські проблеми полягають у пошуку людиною свого власного «я» поміж усіх людей, які також застрягли у Всесвітній Павутині, яка охопила Земну кулю з ціллю надання інформації і при цьому «заманювання» в мережу якомога більшої кількості людей.

Люди вважають, що все давним-давно вивчено, пояснено та доведено, але реальність показує нам, що наука не є всесильною. Та замість того, щоб досконало вивчити те, що нас оточує, наука старається дослідити речі, які нам майже невідомі. В якості прикладу можна провести те, що наука стрімко розвивається у дуже вузьких галузях, як-от ядерна фізика. Проте невирішеним питанням залишається винайдення ліків від онкологічних захворювань.

Чим більше ми вивчаємо якусь річ, тим більше нового ми про неї дізнаємось, однак чим більше ми будемо старатись знайти межі пізнання, тим більше нових завдань та невирішених питань буде з'являться.

Висновки. На цьому світі немає нічого ідеального. Навіть наука, яка є основою всього та є загальноприйнятим джерелом інформації та вирішення проблем, теж має свої недоліки та багато невирішених питань. Чим більше галузей з'являється в науці, тим більше проблем в ній виникає. Тож науці потрібно почати приділяти увагу нагальним проблемам, а не старатись досконало дослідити все і зразу.

Список використаних джерел:

1. Важнейшие проблемы современной науки. URL: <https://studfile.net/preview/4658754/page:5/> (дата звернення: 02. 11. 2021).
2. Неужели мы совсем одни? [Відеозапис]/[авт. Utopia Show]. URL: <https://youtu.be/mPbItxStOQA>(дата звернення: 02. 11. 2021).
3. Оноприенко Ю. Наука у XXI ст. : наука і перспективи. URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/592/a7-2-07.pdf?sequence=1>(дата звернення: 02. 11. 2021).
4. Принципи верифікації і фальсифікації. URL: <https://uadoc.zavantag.com/text/35623/index-25.html>(дата звернення: 02. 11. 2021).

РОЗСУДОК І РОЗУМ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Актуальність дослідження. Проблема розсудку і розуму є однією з найважчих та водночас найцікавіших тем філософії. Це питання ґрунтується не тільки на співвідношенні різних режимів роботи інтелекту, певних рівнів нашого мислення, а й пізнання видів людського ставлення до світу, способів репрезентації попереднього досвіду людства. У філософсько-педагогічному вимірі співвідношення категорій «розсудок» і «розум» розглядаються як проблема логіки педагогічного мислення, подолання обернених форм здійснення педагогічного процесу, способу організації освітнього простору, цілісності виховання, становлення і розвитку особистості, формування самостійного мислення учнів. Проте, розсудок і розум потрібно розглядати і як суб'єктні здатності, і як різні способи ставлення людини до світу й самої себе, різні способи організації суспільно-людського простору діяльності та спілкування.

Проблемою розсудку і розуму цікавилися такі філософи як: Арістотель, М. Кубанський, Ф. Шеллінг, Дж. Бруно, І. Кант, Г. Гегель, Е. Ільєнкова, Г. Батіщева, В. Давидова, В. Зінченка, Ф. Михайлова, Г. Лобастова та ін.

Мета дослідження: проаналізувати проблему співвідношення розсудку і розуму в осмисленні світу і людського буття.

Завдання дослідження: на основі аналізу наявних наукових напрацювань охарактеризувати проблему співвідношення розсудку і розуму.

Об'єкт дослідження: розсудок та розум у філософії.

Предмет дослідження: особливості та характерні риси розсудку та розуму в історії філософії.

Напевно кожен з нас хоча б раз в житті запитував себе: «а що ж таке розум? І чим він відрізняється від розсудку?». Власний досвід показує, що розум – це вміння обдумати усі можливі наслідки. Але якщо такий розум – зовсім не розум, а справжній розсудок?

Спершу потрібно зрозуміти різницю між цими двома поняттями. Розум – це коли розумієш певні ідеї й думки, спираєшся на усвідомлення та розкриття їх природи, змісту. Головною особливістю розумово діючої людини в тому, що вона ставиться до всіх речей, як того вимагає сама її сутність, вона створює нові ідеї, схеми і шаблони дій, які можуть руйнувати, або ж удосконалювати її системи знання і уявлення. Саме з розумом пов'язана продуктивна здатність уяви, як казав І. Кант: «Вона – основа творчості людини в усіх сферах її життя». Розсудок – річ необхідна, але тільки у своїх межах. Проте сам він про ці рамки не знає.

Зазначимо, що розсудок, який сам себе універсалізує – це деяка підміна, штучний орган замість ампутованого або атрофованого. Пригадаймо слова О. Шпенглера: ми самі являємо кульмінацію тиранії розсудку. Тому розсудок як тиран – це виразник, репрезентант нерозумності і безсовісності розуму, безчуття серця, безсердечності серця, сліпоти погляду, бездушності духу і бездуховності душі. Людина, яка розсудливо думає, працює з відомими предметами і явищами, які даються у вигляді дрібних фрагментів, може відобразити всі шаблони без проникнення у змістову сутність формально впорядкованих понять. Ці схеми і є готовими «мірилами» оцінки цього матеріалу, а також вони допомагають побачити результат [1, с. 335]. Принцип розсудку – абстрактна тотожність, а там, де всезагальне береться абстрактно, формально, воно має свої визначення не в собі самому і не переходить до особливого, а тому воно «роздріблене, розщеплене, розрізнене, розкидане, не має у собі самого необхідного зв'язку» [5, с. 21]. Розсудкове мислення не здатне відтворювати внутрішню всезагальність, конкретну єдність багатоманітних зв'язків, а тому й об'єктивна суперечність непідвладна йому. Розсудок лише підводить особливе під себе як загальне, не маючи цього особливого в самому собі [5, с. 392].

Філософ Р. Луканін вважав, що розсудок – це нижчий рівень мислення, тобто «розум, змішаний з почуттями», який є пов'язаний з глибшим дослідженням речей. Вважалося, що це

пізнання, властиве філософу, який «не зупиняється на множинності речей, що лише здаються існуючими, але невпинно йде вперед, і пристрасть його не втихає доти, доки він не торкнеться самої сутності кожної речі, тим в своїй душі, чому личить торкатися таких речей, а личить це спорідненому їм началу» [2, с. 60].

Помилково для Шеллінга було вважати «підкорений розсудку розум самим розумом». Все, що ми називаємо реальним, є таким тільки завдяки своїй участі в абсолютній сутності і жодне з відображень не являє її в повній нероздільності, окрім розуму. Пізнаючи самого себе, розум також пізнає все божественне [3, с. 308–309].

Один з найвідоміших німецьких філософів Й. Гете зазначав, що доля розуму – це те, що перебуває у процесі виникнення, а от розсудок – те, що вже виникло. Він казав, що «Розуму байдуже, навіщо; розсудок не питає, звідки. Розум знаходить радість в самому розвитку; розсудок бажає все зупинити, щоб використати». Мислитель вважав, що в кожній епосі розсудок застосовувався по-різному. Більш ранні століття знаходили свої ідеї у спогляданнях фантазії, викорстовували більше продуктивної сили, а наше століття зводить їх у поняття, де переважають сили руйнування та розкладу. Гете вважає, що розсудок, розум, сила уяви та чуттєвість повинні бути розвинені у людини рішучою до єдності. Філософ маніфестував таку «рішучу єдність» як цільність творчої природи, яка органічно подолала усі обмеженості. Тим не менше це стосується того поєднання мислення та споглядання, яке суттєво відрізняє творчий метод Гете як природодослідника.

Гегель на тему розуму та розсудку висловив, мабуть, найбільш точне пояснення в усій філософії. Він також продовжує традиційне розпізнання його безпосередніх попередників щодо цього питання, але вже на ґрунті свідомо вираженого і підданого ретельній категоріальній рефлексії діалектичного способу мислення. Гегель аж ніяк не відкидав розсудок як необхідний тип мислення, проте намагався його зрозуміти, тобто побачити очима розуму. Гегель не просто постійно стверджував вищість розуму в порівнянні з розсудком. Він обґрунтував природу розуму, спосіб здійснення його потужної творчої сили, побудувавши діалектичну логіку як логос здійснення розуму через рух категорій та їх зв'язків. При цьому Гегель показав і пояснив, як можна і треба мислити, поєднуючи протилежності, що це є справою саме спекулятивного розуму. Гегель, враховуючи здобутки кантівської критики та результати філософських міркувань Фіхте і Шеллінга, ніби хоче голосно сказати: якщо, дійсно, порядок ідей не відповідає порядку речей, так приведіть «порядок ідей» (тобто, спосіб роботи інтелекту) у відповідність із «порядком речей», точніше – із рухом суті, сутності речей, зі способом саморозгортання і саморозвитку суцього. Іншими словами, усвідомте радикальну обмеженість формальної логіки і перейдіть до логіки вищого порядку – до діалектики. Розум повинен бути діалектичним інакше він не розум, а лише розсудок.

Досить суперечливим є освоєння дійсності в розсудковій формі. У житті ми встановлюємо нашу власну «мірку», проте в просторі розсудкової форми предметність випаровується до пісних, убогих абстракцій і сприймається як суто об'єктна річ. На рівні розсудку категорії завжди сприймаються як характеристики об'єкта, а не як наші власні визначення. Будучи активними формами мислення, категорії ще не освоєні нами, не розпредмечені в своїй змістовності. У сфері розсудку ми ще не відчуваємо своєї власної міри, і хоча ми її реально накладаємо на предмет, нам здається, що предмет, проступаючи крізь розсудок, є сам собою. В розсудковій ми орієнтовані на суто об'єктний бік предметності, абстрагуючись від власної активності, не відаючи ані сутності, ані міри останньої.

А ось розум рахується як антипод розсудку. Він «прагне розуміти істину», тобто володіти у речовності тільки свідомістю себе самого. Розум проявляє загальний інтерес до світу тому, що він є достовірністю того, що наявний в світі. Він шукає своє «інше», знаючи, що володіє в ньому ні чим іншим, як самим собою, він шукає тільки свою власну безконечність [7, с. 129–130].

Висновки. Взаємовідносини розсудку і розуму є непростими, неоднозначними, суперечливими. Розпізнавати розсудок і розум за одним чи за декількома абстрактними критеріями – не варто, оскільки саме таке розпізнання буде вельми розсудковим. Важливим виміром розпізнання розсудку і розуму у філософсько-педагогічному контексті є розуміння того факту, що вони не просто рівні (форми) мислення, але й способи побудови педагогічного простору, способи репрезентації досвіду попередніх поколінь у педагогічному спілкуванні.

Список використаних джерел

1. Білодід Ю. Філософія. К.,2006. 356 с.
2. Луканин Р. К. Учение Платона о рассудке и разуме и его развитие Аристотелем // Филос. науки, 1987. №7. С. 58 –64.
3. Шеллінг Ф. В. Система трансцендентального идеализма. М.,1987. 637 с.
4. Гегель Г. В. Ф. *Философия природы*. М.,1975. 696 с.
5. Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа. СПб. : «Наука», 1992. 444 с.

ПРОБЛЕМА БУТТЯ У ФІЛОСОФІЇ АНТИЧНОСТІ

Актуальність дослідження. В історії філософії та онтології актуальним питанням є особливості формування поняття буття та пошук методологічних основ класифікації його концепцій. Для розуміння особливостей буття та його специфіки є важливим вивчення становлення проблеми буття в історико-філософському сенсі, зокрема в період античності. Тому висвітлення специфіки становлення проблеми буття в античності є важливим для розуміння сутності буття у подальших періодах розвитку філософії.

Мета дослідження: проаналізувати проблему буття у філософії Античності.

Для реалізації поставленої мети необхідно виконати ряд **завдань**:

- дослідити проблему буття в античній філософії, зокрема становлення та розвиток поняття буття в часи античності, охарактеризувати концепції буття давньогрецьких філософів;
- виявити спільне та відмінне в концепціях філософів доби Античності.

Об'єкт дослідження: загальні принципи поняття буття філософії періоду Античності.

Предмет дослідження: поняття буття в античній філософії на основі висвітлення та аналізу окремих концепцій.

Доба Античності у Стародавній Греції випереджала всіх своїми знаннями, вмінням пізнати світ, це був період шаленого розвитку. Велика кількість наукових здобутків почала використовуватися і досліджуватися детальніше. Люди хотіли знати як саме влаштований світ.

Буття є однією із найважливіших категорій в історії філософії, тому неодноразово перед філософами постає завдання –висвітлити проблему існування, аналізуючи її саму. Саме в античній Греції виникають перші спроби розуміння буття, як сталого, стійкого –архе.

Перші уявлення про буття як про філософську проблему були сформульовані давньогрецьким філософом Парменідом. Мислитель стверджував, що буття є, а небуття немає. Тобто, якщо щось є, то воно завжди буде, а коли чогось немає, то його ніколи не буде. Вічність –найбільш суттєва ознака буття. Вічне повинне бути неподільне. Поділене складається з частин, при роз'єднанні котрих предмета насправді немає. Відтак поділене може існувати, його немає. Буття завжди було, залишається неподільним. Воно саме по собі незмінне. І як результат логічного, споглядального розгляду буття маємо: вічність, неподільність, нерухомість, незмінність[1]. Парменід характеризує буття як те, що перебуває за межами чуттєвих речей, тобто як думку.

Протилежну думку у трактуванні буття займав Геракліт, який заперечував незмінне буття і визнавав лише постійно мінливий світ. Першооснову світу він бачив в постійному русі, течії речей, змінах, які втілилися у його формулі «все тече». Філософ наголошує, що з факту руху та безперервної змінності всіх речей виходить суперечливий характер їх існування, оскільки про кожний рухомий предмет необхідно одночасно стверджувати, що оскільки він рухається, він існує і не існує в один і той самий час. Будучи універсальним, тобто охоплюючи всі явища, рух має єдину основу, цим «єдиним» філософ називає вогонь, як першоматерію. Саме вогонь –найбільш рухоме та мінливе явище з усіх, що існують в природі², с. 410].

Найбільш розвинені концепції буття розробили античні мислителі Платон та Аристотель. Незмінними сутностями основи буття всього суцього у Платона були ідеї. Філософ вважав, що речі течуть і змінюються, але світ не зникає; отже, в основі речей лежать деякі ідеальні незмінні сутності. Їх не можна побачити, але можна осягнути розумом, адже, розуміючи сутність речей, ми можемо впізнати їх у змінних образах та з'явленнях. Ідеї постають як умови переходу від сприйняття речей до їх осмислення.

Ідеями Платон вважав миттєво схоплену повноту та єдність кожної речі («ейдос» – вигляд). Можна стверджувати, що це сукупність елементів, необхідних і достатніх для

існування певних речей, якщо, знову-таки, побачити їх у необхідній єдності. «Єдине» у Платона є синонімом ідей [3, с. 69–70].

Платонівське вчення про ідеї критикує інший видатний філософ Античності – Аристотель, його учень. Основні засади вчення Аристотеля про буття:

- категоріальний аналіз існуючого;
- причинний аналіз субстанції;
- вчення про можливість і дійсність.

Аристотель вважає, що суть буття речі – її форма. Він підкреслює, що формою називає суть буття кожної речі і першу сутність. Ключем розуміння форми Аристотеля є ототожнення її із суттю речі. У Аристотеля форма як суть буття речі – це той чи інший вид певного роду. Саме видове – головне, вирішальне начало буття і знання. Форма – не якість, не кількість, не відношення, а те, що становить сутність речі, без чого її немає. Форм стільки, скільки нижчих видів. Види Аристотеля – це вічні і незмінні сутності. Вони не створені Богом – форму ніхто не творить і не виробляє, але все ж таки вони існують самі по собі і, будучи внесеними в матерію, начебто творять речі. До того ж в матерію їх, у кінцевому підсумку, вносить Бог. Тому кожна чуттєва сутність або окреме є дещо складове: вона складається з активної форми і пасивної матерії – наступниці форми. При цьому під матерією Аристотель розуміє: по-перше, неозначену і безформну речовину; по-друге, це те, з чого річ складається, і те, з чого річ виникає.

Матерія у Аристотеля вічна, при цьому вона не поступається формі. Матерія і форма – два співвічні начала. Все, що існує в природі, складається з матерії і форми. Матерія є чиста можливість або потенціал речі, а форма – реалізація цього потенціалу. Форма робить матерію дійсністю, тобто втіленням у конкретну річ[4].

Висновки. Філософія Античності продовж багатьох століть свого розвитку створила фундамент для подальшого розвитку цієї науки. Проблема буття є однією з найдавніших та наскрізних тем філософських роздумів і досліджень, які виникають та формуються саме в античності. Здійснивши аналіз концепцій буття Парменіда, Геракліта, Платона та Аристотеля, можна стверджувати, що античні філософи, осмислюючи буття зіставляли «все» та «ніщо», внаслідок такого зіставлення зверталися до поняття «першооснови». За такого підходу до буття воно окреслиться у вигляді процесу, який постає спочатку у вигляді процесу визначення свідомості дійсністю, а потім – навпаки, як процес визначення буття свідомістю. Багатогранна творчість античних філософів, а саме Платона і Аристотеля завершує собою класичний період у давньогрецькій філософії, що характеризувався інтенсивною, різнобічною і продуктивною динамікою виникнення концепцій у сфері філософії буття.

Список використаних джерел:

1. Вчення Парменіда про буття. URL: <https://tureligious.com.ua/vchennia-parmenida-pro-buttia/> (дата звернення: 27. 10. 2021).
2. Проблема буття в Античній філософії. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/11286/1/NRMSE2018_V3_P410-411.pdf (дата звернення: 2. 11. 2021).
3. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К. : «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544 с.
4. Філософські погляди Аристотеля. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/Phil/13.htm> (дата звернення: 02. 11. 2021).

ФІЛОСОФІЯ, ЇЇ РОЛЬ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Філософія за всіх часів була покликана пов'язувати між собою загальне і часткове, колективне та індивідуальне, наукове і буденне. Філософія завжди виступала посередником між науками, спеціальностями, людьми і націями, тому роль філософії в житті кожної особистості важко переоцінити. Філософія покликана відповідати на питання, на які жодна із наук достеменно не може дати відповіді. Дослідження поняття філософії та її ролі в життєдіяльності людини та суспільства є актуальним на сьогодні, тому що ця наука потрібна нам для розуміння всього, що відбувається у суспільстві, адже все, що ми сприймаємо так чи інакше проходить крізь призму філософського мислення.

Проблемою дослідження ролі філософії у житті людини та суспільства займалися низка науковців, зокрема: Г. Волинка, Л. Губерський, В. Лук'янець, О. Соболев, В. Петрушенко, М. Фюрст, Ю. Тринкс та ін.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні ролі філософії в сучасному соціумі.

Об'єкт дослідження: філософія, як важливий чинник формування людства.

Предмет дослідження: особливості та специфіка впливу філософії на життя людини та суспільство.

Філософія –це форма раціонально обґрунтованого уявлення людини про світ і про себе, про їхній взаємозв'язок. Філософія виникла як наука, що намагалась дати відповіді на висунуті життям питання. Саме цим пояснюється те, що вона з'явилась уже в глибокій давнині і раніше інших знань.

Можна твердити, що людина вільно обходиться без філософії тією мірою, якою її діяльність є запрограмованою, формалізованою. Але без філософії не обійтись особистості, яка творить, розмірковує і орієнтується на відповідальність перед світом, а не на владу над ним.

Передкожною людиною рано чи пізно постають запитання: «Хто я?», «Для чого тут?». Ці запитання є першим філософським кроком. Варто зазначити, що безсмертні думки філософів дійсно важливі для нашого суспільства. Для прикладу, Сократ запитував: «Чоловіче добрий, як афінянин, як громадянин великого міста, прославленого мудрістю й могутністю, чи не соромишся ти турбуватись про гроші, аби мати їх якомога більше, про славу й почесні, а натомість про розум, істину, про душу свою не дбаєш і не стараєшся, щоб була вона якнайкраща?» [2, с. 241]. Аристотель назвав філософію «пані всіх наук, якій вони, подібно до рабинь, не сміють перечити». Сенека ж вважав вміння мислити головним засобом культивування громадянських чеснот, інтелекту і моральності особистості. Рене Декарт сформулював важливий принцип людського існування «Cogito ergo sum» –«Мислю, отже я існую»[1, с. 54].

В умовах сьогодення філософія необхідна як вода і повітря. Сучасні люди розчаровані в релігіях, схильні до показного цинізму, не здатні фільтрувати інформацію, яка на них з усіх сторін постійно сиплеться.

Дуже багато сфер в реальному житті і окремої людини та суспільства в цілому пронизане філософськими узагальненнями. Питання про позитивну чи негативну роль філософії не має чіткої та вичерпної відповіді. Показником цього може бути сама цивілізація, яка періодично проголошує філософію нікому не потрібною «гімнастикою розуму». Однак, скільки б не проголошували остаточну загибель філософії, скільки б не приводили доказів її повної непотрібності, інтерес до філософії не тільки не зберігається, а й зростає, особливо в переломні епохи [3, с. 317].

Слід зазначити, що філософія не є панацеєю, вона важлива, але не повинна стати постійною частиною людського буття. Її можна порівняти з приправами, без яких страви не такі смачні, не так насичені. В історії культури, з часу свого виникнення філософія покращує життя суспільства. Роль цієї науки розкривається у тих основних функціях, що вона виконує.

По-перше, філософія сприяє «тязі до самовдосконалення», пошуку життєвих орієнтирів, прищеплює інтерес до самовиховання та наділяє людину орієнтирами й ознаками правильного руху на шляху до пізнання істинних знань, завдяки дослідженню загальних проблем пізнання [4, с. 207]. По-друге, філософія пояснює суспільству порядок і причини його духовних змін, а також дає можливість людині знайти й аргументувати цінності, орієнтири і зрозуміти їх суть. По-третє, ця наука формує теорії про загальні тенденції розвитку свідомості, буття людини і суспільства та аналізує дійсність з метою визначення істин [5, с. 110]. Філософія руйнує звичні стереотипи мислення, виступаючи проти обмеженості здорового глузду, формує вільне, нестандартне мислення.

Філософія завжди посідала особливе місце у системі гуманітарних дисциплін, що викладаються у вищій школі. Творчий потенціал особистості досить таки залежить від гуманітарної освіти. Філософія дає можливість стати не тільки «вузьким» спеціалістом у своїй галузі, але й людиною, яка вміє мислити і діяти самостійно. Вивчення філософії це не просто заучування визначень чи істин, і навіть не оволодіння поняттєвим апаратом, а входження у світ загальнолюдських цінностей, прилучення до вічних проблем людського існування. Одне із завдань на цьому шляху – навчитися бачити проблему, ясно і чітко її усвідомлювати і формулювати. Опанування філософського надбання людства допомагає навчитися самостійно розмірковувати, мати власну, а не запозичену думку. Ця наука вчить нас терпимості до чужої позиції, до чужих переконань, що так необхідно у наш час.

Висновки. Отже, філософія завжди збагачувала світогляд людини, вона узагальнювала її знання, вчила критично мислити, формулювати свої думки в усних промовах, письмових текстах. Крім покращення раціональної сфери свідомості, філософи ніколи не виправдовували лицемірство. Етичне ставлення до людства, відкрито чи приховано присутнє в філософському світогляді.

Призначення філософії для суспільства виражається у таких моментах: вона підсумовує основні духовні результати епохи; формує нову історичну перспективу, ідеально конструюючи можливі варіанти майбутнього; є теоретичною базою для стратегії розвитку кожної держави. Всі наведені приклади свідчать про актуальність філософії. Для сучасних людей інформаційного суспільства, філософія дозволяє не захлинутися в потоці постійної, нової, перемінливої інформації. Найважливіші завдання перед філософією у сучасному соціумі – це навчити людей критично осмислювати всі події, які трапляються у їх житті, зберегти власну неповторність та моральні цінності.

Список використаних джерел

1. Волинка Г. І. Вступ до філософії: Історико-філософська пропедевтика: Підручник. К., 1999. 624 с.
2. Губерський Л. В. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. 2-ге вид., стер. К., 2012. 621 с.
3. Лук'янець В., Соболев О. Філософський постмодерн. К., 1998. 351 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Підручник. Львів, 2017. 504 с.
5. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія: Підручник; пер. з нім. В. Кебуладзе. Вид. 2-е. К., 2019. 536 с.
6. Об'єкт і предмет філософії. URL: https://pidru4niki.com/14170120/filosofiya/obyekt_predmet_filosofiyi (дата звернення: 11. 11. 2021).

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г. СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНІСТЬ

Актуальність теми. Творчість Григорія Сковороди виходить за межі усіх можливих окремих дискурсів: філософського, богословського, релігійного, поетичного. Доробок творчості філософа слід розглядати як продовження традиції «вічної філософії». Питання, які висвітлювалися у філософії Г. Сковороди є досить потрібними та актуальними на сьогодні, адже вони мають не лише історико-філософське значення, а й містять у собі методологічний потенціал, який розглядається сучасною філософією. Актуальність філософії Сковороди проявляється в умовах сучасного технологічного соціуму, оскільки важливий аспект його спадщини полягає в тому, що він кидає виклик суспільству споживання, а шлях самопізнання означає розрізнення справжніх та позірних цінностей людського життя, відмову від усього зайвого й неважливого, гармонійні стосунки з іншими людьми і природою.

Мета дослідження –проаналізувати філософські погляди Г. Сковороди, дослідити їх зв'язок із сучасним суспільством.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних завдань:

- аналіз філософської системи Г. Сковороди;
- зв'язок філософської спадщини мислителя із сучасністю.

Об'єкт дослідження –філософські погляди Г. Сковороди зокрема, феномен щастя, категорії любові та віри, їх зв'язок із сучасністю.

Первинний філософський досвід мислителя –це досвід поєднання поезії, міфу, релігії, логосу (розуму), споглядання сутності речей. Такий досвід Григорій Сковорода представляє у своїх працях, де міф, поезія, релігія та філософія, що злилися в одне ціле, написані у формі діалогів. Тим самим він хоче наголосити, що життя –це відношення та спілкування. Діалог з божественним, діалог з природою, діалог з душею покладено в основу щасливого життя. Щасливе життя –це життя у повноті відношень[4, с. 88].

Весь комплекс ідей у творчості Сковороди –це прагнення сформулювати якісь універсальні «правила», дотримання яких дозволить людям досягти щастя і гармонії із собою. Основою його підходу є любов філософа до людей.

Сковорода більшу частину свого життя проводив у мандрівках Україною, саме тому творчість мислителя ділять на домандрівний та мандрівний періоди. Твори першого періоду є популярними, частина з них мають художньо-літературну форму. Ймовірно, вони були розраховані на відносно широке коло освічених людей. Це –«Сад божественних пісень», «Байки Харківські», «Початкові двері до християнської доброчесності» тощо. Вони користувалися популярністю, оскільки переписувалися, розповсюджувалися, деякі вірші були покладені на музику. Щодо творів «мандрівного періоду», то вони були малозрозумілими й не мали такого поширення. Твори мандрівного періоду носили ускладнений, символічно-алегоричний характер. Вони були зорієнтовані на людей «втаємничених». Це своєрідні філософські трактати, подані переважно в діалогічній формі[1].

Г. Сковороду повчав моральності не лише словами, а й своїм способом життя. У мислителя було два сприятливі фактори для придбання життєвого досвіду та формування світогляду: багатостороння обдарованість та соціальна обстановка, яка дуже швидко змінюється. Мандрівний філософ хотів навчати людей моралі, а не займати високі посади.

«Світ ловив мене, але не спіймав» –саме у цій цитаті полягає філософська система Сковороди. Філософською основою вчення Сковороди є концепція «двох натур», суть якої в тому, що все існуюче у світі має дві сторони (натури): зовнішню –видиму та внутрішню–невидиму. Причому видима натура мінлива, перехідна, а невидима існує вічно–це духовний початок або Бог. Він є незмінною першопричиною всього існуючого та самого себе. Бог є істина, природа у природі, живе в живому, людина в людині–закон, голос суцього.

Бог у Сковороди є присутнім у всьому, але не є ні цілим, ні частиною, не має просторової характеристики та міри. Напрямо філософа не можна віднести ні до чистого матеріалізму, ні до чистого ідеалізму. У нього поруч співіснують матерія та Бог, але первинна

завжди невидима природа. Сковорода у релігійній сфері вів боротьбу проти зовнішності та бездушної обрядовості, був проти вузького розуміння християнства та православ'я[4].

Філософські погляди Г. Сковороди є багатограними та зустрічаються у всіх його творах. До них ми можемо віднести:

- антиетичність буття. У людському житті поєднується зміст (Дух, Бог), форма (матерія).
- тривимірна картина світобудови. Філософ описував світ як «перехресний храм премудрого Бога».

- самопізнання–осягнення щастя. Центром філософії є людина, коли людина духовно пізнає себе, вона стає ближче до Бога.

філософія серця. За допомогою серця ми повинні пізнавати себе та Бога. Лише, коли людина пізнає себе, вона починає жити серцем. Також важливим є пізнання природи, адже саме так ми пізнаємо прекрасне.

ідея спорідненої праці. Лише праця за покликанням приведе до результату та осягнення щастя.

Головним аспектом у духовності людини є виховання [2].

Однією із найяскравіших тез у філософському вченні Сковороди є теза про щастя людини та людства в цілому. Сутність щастя філософ пов'язує з тим, як живе людина та чим вона живе. Сковорода вибирає такий спосіб життя, за допомогою якого він не «живе краще», а «стає кращим».

Щастя–споріднена праця. Суть «чесного життя» та «чистої совісті» розкривається через трудову діяльність людини. Більшість сучасного суспільства вважає, що праця–примус та обов'язок, а Сковорода вважав, що процес праці–це відчуття щастя та насолоди. Філософ поділяв людей на тих, які займаються спорідненою працею та тих, які займаються не спорідненою працею. На думку філософа, екологічна або економічна криза–наслідок того, що люди здебільшого займаються не спорідненою працею.

З огляду на сучасні реалії слід започаткувати й розвивати неосковородинський діалог, навчаючи самих себе і всіх інших не тільки здатності слухати й чути одне одного, а й здатності аргументувати, «здатності до публічного застосування розуму», тобто критичного мислення в аргументативному діалозі[3, с. 72].

Висновки. Творчий доробок Григорія Сковороди належить до традиції «вічної філософії», яка ґрунтується на осягненні єдиної божественної основи, як людини, так і світу, в якій пари протилежностей утворюють гармонійну єдність. «Вічна філософія» Сковороди відкриває перед нами цілісне бачення й сприйняття усього суцього, чого так бракує сучасній людині та професійним філософам. Спадщина Г. Сковороди має філософське, педагогічне, художнє та мистецьке значення, вкрай важливе для української культури і сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Кабусь Н. Витоки ідей сталого розвитку особистості і творчості Г. Сковороди. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, 2015. Вип. 47. С. 234–247.

2. Новосад С. Розвиток творчих здібностей, самопізнання та самотворення у філософській концепції Г. Сковороди: навч. -метод. посібн. К.,2009. 68с.

3. Єрмоленко А. Спадщина Г. С. Сковороди і сучасність (до 300-річчя від дня народження). URL: http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn.2020/4/Visn_4-2020%2BErmolenko.pdf (дата звернення: 05. 11. 2021).

4. Карівець І. Метафілософія Г. Сковороди. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4371/karivec.pdf> (дата звернення: 05. 11. 2021).

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність проблеми. Сучасне українське суспільство продовжує зазнавати один із найважчих етапів у своїй історії. Політична ситуація проявляється в таких явищах, як національна криза, політичне управління, національна неідентичність. Уперше за часи незалежності постало завдання подальшого зміцнення національної незалежності, становлення стабільності та узгодженості між народами. Вирішальну роль у цьому процесі має відігравати українська національна концепція, яка повинна забезпечити необхідну консолідацію, згуртованість і національну єдність української нації, а також об'єднання меншин до її складу, захистивши та розвиваючи їхню національну культуру та особливість. Таким чином, саме національна ідея відіграє головну роль у формуванні політичної нації.

Мета дослідження: проаналізувати основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, цілісності політичної держави та єдності суспільства.

Відповідно до мети визначено такі дослідницькі **завдання:** розглянути, що таке нація та основні прояви її формування; проаналізувати розвиток та сучасний стан української нації; виявити основу української політичної нації.

Об'єкт дослідження—українська нація.

Предмет—проблематика формування української народності.

Досліджувана проблематика всебічно розкривалася у працях багатьох українських дослідників, зокрема: Я. Грицака, Л. Залізняка, Я. Ісаєвича, Г. Касьянова, І. Кураса, І. Онищенко, Я. Пеленського, М. Степика та інших.

Формування української нації відбувалося впродовж багатьох століть та триває досі. На території України проживали різні етнічні народи, які мігрували з різних сторін світу. Одні вибирали ці місця для свого поселення, решта — йшли на пошуки інших земель.

На даний час українська нація складається з різних народностей, які, на жаль, не завжди мирно проживали на території держави. Незважаючи на мову, культуру, релігію та зовнішні відмінності в Україні, крім українців проживають кримські татари, білоруси, молдавани, угорці, євреї та ін.

Уже впродовж декількох років ми живемо у період збройної агресії, між двома етнічними націями, які є схожими між собою і вважалися братніми народами. Така ситуація в Україні є дуже складною для суспільства та існування держави, тому проблема формування сучасної української нації на даний момент загострена як ніколи раніше.

Нація — це велика, стала група людей, об'єднаних спільним походженням та історією, мовою, культурою, ідеологією та певними поглядами. Це історичний процес, який виникає на певному етапі розвитку людства. На межі XVIII — XIX ст. розпочалася еволюція перетворення українського етнічного народу в націю. Цей процес охоплює суспільно-політичні зміни, що відбувалися протягом усього століття і вже в XX ст. привели до утворення незалежної держави. Проте фактична незалежність не гарантує завершення шляху формування нації. Політична, економічна, фінансова нестабільність, військові дії у державі, інформаційна війна та багато інших чинників суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Тому, ця тема стосується кожного громадянина та держави загалом.

Важливою умовою формування нації є національна свідомість: здатність до розуміння спільної єдності та дій для об'єднання різних соціальних класів населення не тільки для усвідомлення ними спільних рис або минулого, але й для розуміння головних національних інтересів і вироблених спільних цілей для досягнення розквіту та укріплення нації.

Утворення нації безпосередньо залежить від того, яке становище займала в державі етнічна спорідненість. Бездержавна українська нація утворювалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивались, не визнавалися і навіть заборонялися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, представленими імперською владою [1, с. 544].

Наступна така й до того ще більша проблема виникла після проголошення незалежності. В Україні порушилася національна консолідація як запорука існування державності у довготривалій перспективі. Виникла потреба у створенні відповідних механізмів уточнення цілей і орієнтирів суспільного розвитку [2, с. 55].

Сучасна українська нація перебуває у періоді невизначеності. Не всі громадяни України розуміють, що таке спільні національні інтереси і не вусіх вони співпадають. Політично розділене суспільство – головна трудність для отримання стабільної процвітаючої держави [3].

За роки незалежності в країні не було жодного гострого конфлікту чи відкритого протистояння представників різних націй. Проте, бачення такого співжиття багато в чому різняться, а за відсутності компромісу і толерантності досить часто призводить до певних сепаратистських дій [4]. Досить часто формуванню таких сепаратистських спільнот сприяє існування тих чи інших географічних бар'єрів, що ускладнюють комунікації всередині держави.

Через сепаратистські процеси українська держава зазнала порушення механізму функціонування політичної системи, падіння правомірності центральної влади, а загальнодержавна політика переживає кризу. Сепаратизм, створюючи загрозу державному суверенітету, підриває територіальну цілісність, порушує геополітичну безпеку держави та знижує її міжнародний потенціал.

Євромайдан викликав кристалізацію ціннісного та територіального сепаратизму різних регіонів України, котрі стимулюватимуться державними та громадськими організаціями. Найбільшим потенційним ризиком для національної безпеки – це масштабна підтримка сепаратистських проявів в Україні з боку Російської Федерації. Здатність етнічного сепаратизму скеровано на національні меншини країни, які проживають безпосередньо біля кордону. Запорукою протидії сепаратистських рухів є зміцнення державних органів влади та проведення політики реальних реформ зі збереженням полікультурного суспільного життя [5].

Тема етнічної нації у світових дослідженнях розкрита досить широко, а от термін «політична нація» починає лише тепер з'являтися на сторінках наукових досліджень, у дискусіях політиків-учених різних галузей наук. Оскільки Україна сьогодні є незалежною державою, то основним завданням політиків має стати відродження і об'єднання української нації в єдиний соціальний організм. Для цього потрібно віднайти ті рецептори, які змогли б стерти «соціальні кордони» між українцями. Такими об'єднувальними чинниками виступають мова, звичаї, обряди, культурно-історичні традиції, спільні особливості психічного складу, що передаються з покоління в покоління.

Найголовніша ціль, якою повинні керуватися люди при формуванні політичної нації у своїй державі – існування однієї для всіх ідеї державотворення. Існувати політична нація може лише у демократичній державі. А одним із найголовніших елементів політичної нації є панування громадянського суспільства, верховенства закону та поваги до прав людини, рівність прав титульного етносу із іншими етносами, що проживають на території держави, участь громадян у політичному процесі [6, с. 244].

Висновки. Отже, розглянувши, що таке нація та основні прояви її формування, проаналізувавши розвиток та сучасний стан української нації, виявивши основу української політичної нації, з'ясовано основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, цілісності політичної держави та єдності суспільства. Сьогодні українська нація переживає не найкращий етап свого становлення, проте я впевнено можу сказати, що скоро світ побачить оновлену стійку монолітичну, а головне демократичну націю із величезними задатками для подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції. К., 2008. 544 с.
2. Колодій А. Нація як суб'єкт політики. Львів, 1997. 55 с.
3. Орел І. Питання формування української нації. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2010/06/16/5124061/> (дата звернення: 27. 10. 2021).
4. Небоженко В., Рудяков П., Бала В. Федералізація: хто или что может разделить Украину? URL: <http://conf.oboz.ua/conference/1146.aspx>

5. Степико М. Потенціальні загрози регіонального сепаратизму в Україні, 2014. URL:<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/potencialni-zagrozi-regionalnogo-separatizmu-v-ukraini>

6. Духовне життя українського суспільства: теоретико-методологічні та онтологічні проблеми розвитку /за заг. ред. М. Михальченка, В. Скотного. К. Дрогобич, 2009. 244 с.

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність теми полягає в тому, що у сучасному світі гроші є стабілізатором не лише в економіці, але й в особистих відносинах. Вони є критерієм формування цінностей і норм у суспільстві. Охоплюють абсолютно всі сфери людського буття. Дана тема поєднується із такими поняттями як «цінність», «культура», «розвиток», «історія», «філософія».

Мета: соціально-філософський аналіз грошей як феномену культури та їх впливу на зміст ментальних парадигм.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання:**

- розглянути та дослідити сутність і природу грошей;
- визначити місце та роль грошей як феномена, який впливає на розвиток та функціонування культури як соціального буття людини;
- проаналізувати основні світоглядні й методологічні засади, що визначають зміст поняття грошей.

Об'єкт дослідження: гроші як феномен соціокультури, їх вплив на життя людини та суспільство.

Предмет дослідження: специфіка впливу грошей як цінності на системугосподарської діяльності, що є сферою соціального буття. Проблема грошей завжди була в центрі уваги філософів, політиків, економістів, культурологів. Про це свідчать праці Дж. Везерфорда, П. Бернстайна, Г. Зімеля, Ю. Осипова, О. Суббето, З. Скринник, С. Синякова.

Гроші є особливою реальністю і важливим фактором суспільного виробництва та господарських операцій. Людина пов'язана з ними кожен день свого існування, створюючи специфічне сприйняття світу і себе в ньому. Гроші можуть створювати проблеми, але вони також можуть вирішувати їх. На перший погляд здається, що люди ними керують, а насправді все навпаки. Вони диктують свою політику і нав'язують особливий світогляд і філософію. [2]

Протягом тисячоліть гроші були постійним супутником у повсякденному житті людей. Впродовж останнього століття вони стали найважливішими регуляторами економічних і соціальних відносин. Їх ніхто не вигадав і не впровадив спеціально, а створювалися вони у процесі розвитку економічних обмінів, зміцнення влади, формування потреби адекватно відроджувати працю. [4, с. 2]

Економісти-філософи та інші вчені досі не дали загального пояснення цьому феномену, а також не знайшли стабільного та надійного закону управління коштами. Обговорення дійшло до суперечливих висновків: з одного боку, гроші є найважливішою соціально-економічною системою, вона забезпечує передбачуваність і прогнозованість економічної поведінки, дозволяє координувати роботу людей. Через свою абстрактність та універсальність гроші мають здатність зрівнювати й об'єднувати людей. Мова грошей зрозуміла всім, як музика і математика, без перекладачів і посередників. Водночас завдяки капіталу люди звільняються від великої кількості соціальних, моральних та ідеологічних зв'язків, що спрощує шлях до задоволення будь-яких бажань і потреб. З іншого боку, гроші не тільки відчужують людей, а й мають здатність протиставляти їх один до одного і сіяти недовіру та ворожнечу серед них. Багатим властиво не тільки те, що вони відчують перевагу над менш багатими, але й приписувати останнім негативні ознаки – лінь, боягузтво, дурість.

Поглиблення соціального розшарування супроводжується дискримінацією тих, хто «не може пристосуватися» до нової реальності, тобто не навчився заробляти гроші. Успішні громадяни позбавляють бідних права на повагу і самоповагу, гідність і статус. Бідні навряд чи вірять, що багатство є плодом високих особистісних якостей і талантів, натомість демонізують багатих і звинувачують їх у жорстокості, скупості і зарозумілості. Замикається порочне коло відчуження та ненависті на основі грошей.

Існування коштів можна розглядати як процес їхньої еволюції, абстракції та ідеалізації, перехід від рівності знакової форми та символів природних валют до перетворення їх на

сучасну віртуальну реальність. [3, с. 2] При цьому в усе більш адекватній формі виявлялася соціальна сутність як феномена культури. У ході еволюції можна виділити такі основні етапи: виникнення і розвиток ненасильницького обміну матеріальними цінностями між людьми; поява монетних грошей як граничного рівня організованої суспільної волі у сфері обміну товарів; виникнення банкнот, зроблених з паперу, але розмінних на золото; кінець світової валютної системи, заснованої на золоті; поява електронних грошей та кредитних карток, [5]зараз гроші втрачають предметно-чуттєву форму, перетворюються в інформацію в чистому вигляді, як упорядкована знакова система. Інформація стає істотною основою економічної реальності.

Гроші, безумовно, цінність. Однак лише тоді, коли вони існують у вигляді дорогоцінних металів (золото, срібло), можна говорити про їхню справжню вартість, так звану зрілу валюту. Перехід до інших форм (монети, банкноти) номіналу призвів до їх перетворення у знаки, символи та носія інформації. У світі речей важко знайти щось символічніше ніж гроші, а з появою «електронних грошей» та вдосконаленням різноманітних форм обліку вони стали чистою умовністю. [1]

Виражають певний спосіб спілкування, від однієї людини до іншої має свою особливу форму руху. Незалежно від форми (матеріальної чи символічної), вони є інструментом взаємодії людей у суспільстві через обмін, тому це їхня цінність для суспільства. Кошти вносять певний порядок у процес розподілу суспільних цінностей, визначають певні межі можливого в діях людей, реалізують принцип відчужених і присвоєних благ в умовах ринку. Це механізм суспільної взаємодії, завдяки якому те, що належить індивіду, стає чужим, а чуже починає належати йому. Завдяки властивостям загального обміну гроші стають не лише різновидом вартості, а й «мірою всіх речей». Вони виражають безмежність можливостей у житті, є стимулом і мотивацією для багатьох аспектів діяльності – як гуманних, так і антигуманних.

Гроші можуть вмотивувати на будь-які зусилля особи проти інших, перетворити на предмет купівлі або продажу будь-які речі, навіть людське життя. Це означає, що вони створюють у суспільстві як порядок, так і елементи хаосу. Але кошти є лише засобом реалізації вольових та розумових зусиль. Вони успішно обслуговують наші дії та вчинки. У цій ролі створюють або руйнують особу як індивіда, впливають на формування її системи цінностей, на її особисті пріоритети та цілі. Усе залежить від співвідношення розумово-вольових зусиль і грошового зацікавлення в діяльності людей.

Висновки. Отже, гроші мали і мають величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямовану діяльність, ставлення до своєї трудової діяльності та інших. Інакше кажучи, вони не лише вносять зміни у світ речей, а ще й і у світ людей, в їхній внутрішній світ, інтереси, ідеали та бажання, моральні норми. Кошти суттєво змінюють систему цінностей, вони ставлять себе в її центр як загальнолюдську цінність. Тому гроші виходять за межі своєї природної (традиційної) функції як еквівалент товарів і послуг, розширюють сферу свого функціонування.

Список використаних джерел:

1. Філософія грошей. URL: <https://studfile.net/preview/5009752/page:96/> (дата звернення: 30. 10. 2021).
2. Бернар А. Майбутнє грошей: новий шлях до багатства, повноцінної праці і до більш мудрого світу. М., 2007. 496 с.
3. Шумка М. Соціально-психологічний аспект грошей у мотиваційній діяльності людини// Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації. Тернопіль, 2014. С. 32 –38.
4. Зарубіна М. Гроші як соціокультурний феномен. URL: https://www.rflbr.ru/rffi/ru/books/o_71652 (дата звернення: 30. 10. 2021).
5. Скринник З. Культурний феномен грошей у світлі комунікативної філософії. 2008. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27462/04-Skrnynyk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 30. 10. 2021).

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. В умовах сьогодення неналежна увага органами влади приділяється розвитку духовної складової в українському соціумі. Із прийняттям незалежності більша увага концентрувалася на економічних та політичних питаннях країни, тому план становлення та розвитку духовного життя українського суспільства потребує негайного розгляду та є важливою складовою формування успішної нації.

Мета дослідження: довести та обґрунтувати важливість духовного життя в процесі розбудови української держави.

Для реалізації зазначеної мети потрібно вирішити **такі завдання:** дізнатися, що таке духовність суспільства; розглянути історію дослідження проблем духовності; виділити проблеми, які притаманні українському суспільству; визначити причину цих проблем.

Об'єктом дослідження: духовність української нації.

Предмет дослідження: моральні цінності та якості, повага, дружні відносини, любов, що стають одними з головних складників духовного життя нації.

Духовне життя суспільства трактується, як різносторонні процеси, які поєднанні з духовною сферою життєдіяльності людини, сукупність їхніх почуттів, уявлень, атакож процес породження суспільних та особистісних ідей і їх засвоєння. Духовне життя—це не лише ідеальне явище, а й і його суб'єкти, у яких є певні потреби, інтереси, ідеали, що приділяють увагу виробництву, розподілу і зберіганню духовних цінностей (бібліотеки, музеї, театри, заклади освіти тощо).

У вчених немає єдиної думки щодо визначення духовності. Кожен по-різному розуміє поняття «духовність». Саме твердження «духовність» завжди було важливим у філософії і відіграє суттєву роль у ключових питаннях сенсу буття людини, культури та соціального життя тощо.

Звернувшись до вчень Платона чи Арістотеля, можна зауважити, що вони прирівнювали духовний світ людини з душею. Поняття душі описується як віра в те, що наші думки, воля, почуття та саме життя зумовлені чимось відмінним від тіла, навіть якщо воно пов'язане з тілом. Пізніше увійшло поняття «духовне життя людей», що несло за собою уявлення про почуття людини, її знання та розум, духовні цінності. Тоді вважалося, що духовність—це ідеал, до якого прагнула людина у власному розвитку.

Змалечку людина хоче саморозвиватися, пізнавати світ, розрізнати добро від зла, тобто вона прагне «збудувати себе». Саме духовний світ є головним об'єктом цього «будівництва».

Найважливіша духовна потреба людини –у пізнанні. Французький мислитель ХVІ ст. М. Монтень стверджував: «Немає прагнення більш природного, ніж прагнення до знання» [1, с. 96].

Духовні потреби породжують види діяльності, спрямовані на їхнє задоволення, а життя суспільства немислиме без поєднання духовного виробництва і духовного споживання. Ніхто не зможе насолоджуватися музикою, яка ще не створена, однак професійний музикант буде засмучений, якщо на його концерті глядацька зала виявиться напівпорожньою. Духовні потреби пов'язані із тими видами діяльності, які спрямовані на створення, поширення духовних цінностей і на прилучення до них. Створення духовних благ впливає на духовні потреби, розширює і змінює їх [2, с. 162].

Завдяки індивідуальності кожного, досить важко виокремити основні підходи, розробити універсальні методи, якими міг би користуватися кожний, оскільки духовне не можна зрозуміти, його можна тільки пережити.

Однією з найважливіших проблем сучасних людей є те, що вони не мають бажання саморозвиватися.

Науковець, психолог Е. Помиткін провів опитування, яке стосувалося проблеми духовності й одне з його питань полягало у тому, щоб назвати духовних лідерів сучасності. За

результатами цього опитування 60 % людей не назвали жодного. Можливо, серед причин такого ускладнення –ідеалізація історичних постатей з часом, а можливо –більші вимоги, які людина висуває до своїх сучасників. У процесі особистісного зростання духовність від індивідуального надбання перетворюється у спільне надбання людства. Енергія духа неначе перерозподіляється з індивідуального рівня на рівень загальнолюдський. Цьому процесу сприяє підвищення освітнього рівня сучасного людства, адже освічена людина більшою мірою розвинена інтелектуально. Інтелектуальність у поєднанні з моральністю складає сприятливі умови для духовного зростання [3, с. 6].

Виховання –цеодна з ключових проблем формування духовного суспільства, адже саме від молодого покоління, його національної свідомості, патріотизму та готовності взяти на себе відповідальність залежить розвиток та збереження українських національних і культурних надбань.

На жаль, зараз головна проблема молодіполягає у тому, що їй складно вирішувати, що цінніше –збагатити себе духовно чи матеріально. Сучасна молодь має прагматичну орієнтацію, матеріальні цінності вважаються пріоритетними. Оскільки молода людина ще перебуває у батьківській родині, на неї мають вплив цінності, вироблені старшим поколінням й до усіх проблем додається «вакуум сімейної духовності» [4, с. 27].

Важливо розвивати духовну сферу і в освіті. Це стверджував український філософ Г. Сковорода. За його словами, людина народжується двічі: фізично і духовно. У колисці духовності стоїть духовний вчитель, який стає для дитини другим батьком і матір'ю, прищеплює в її душу благородні моральні якості –віру, надію, любов, мудрість, справедливість, терпіння. Учитель повинен бути духовно розвинутою особистістю, високо цінувати людську природу себе та інших, поважати духовні якості людей, суворо уникати несправедливості до інших. Доброта, милосердя, безперервна вчительська праця допоможуть вчителям подолати всі пригнічені інстинкти: впертість, гордість, лінь, виховати в дітей найблагородніші людські емоції.

Важливою проблемою сучасності є агресія та конфлікти між людьми, які виникають через різні погляди, традиції тощо. Це призводить до того, що вони не комунікують між собою, не знаходять спільних інтересів і врешті-решт не мають спільної мети, щоб розвивати країну.

Найважливішим предметом духовності Г. С. Сковорода вважав дружбу та любов між людьми, моральні цінності у їх стосунках, адже якщо внутрішній світ людини сповнений любов'ю, дружньою налаштованістю до тих, хто її оточує, то ця людина є щасливою [5, с. 121].

Висновки. Без духовної сфери життя неможливе існування українського суспільства, бо ми не будемо мати чіткого плану руху у майбутнє, ми втратимо свої духовні та культурні здобутки, нами зможуть легко маніпулювати й в кінцевому результаті ми навіть можемо втратити власну державу. Тому, потрібно прищеплювати любов до традицій, культурних цінностей, розвивати патріотизм ще з малих літ. Надихати людей відвідувати музеї, бібліотеки, культурні організації для їхнього духовного саморозвитку. І наступне, що є дуже важливим –це поважати й триматися один одного, бо сама в нашій згуртованості та вірі у краще майбутнє лежить доля нашої нації.

Список використаних джерел:

1. Колісник О. Духовний саморозвиток особистості // Соціальна психологія. 2006. № 1 (15). С. 96
2. Білодід Ю.,Щерба С. Духовність українства. Житомир, 1998. 360 с.
3. Помиткін Е. Соціально-психологічні умови процесу духовного розвитку особистості. URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/32306778.pdf> (датазвернення: 06. 11. 2021).
4. Зелінченко А. Психологія духовності. М.,1996. 213 с
5. Сковорода Григорій. Повне зібрання творів: У 2 т. К.,1973. Т. 2: Трактати, діалоги. притчі, переклади, листи. 576 с.

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність проблеми: бізнес-середовище постійно удосконалюється шаленими темпами та намагається підлаштуватися під сучасні вимоги суспільства, тож керівник підприємства повинен завжди слідкувати за оновленою інформацією в своїй сфері зайнятості, щоб краще зрозуміти систему управління.

Мета дослідження: проаналізувати, які фактори впливають на управлінські рішення бізнесмена.

Об'єкт дослідження: послідовність прийняття вірного шляху в бізнесі, психологічні властивості менеджера, чинники, які впливають на рішення, чому виникає необхідність управління та вимоги, яких необхідно дотримуватись.

Предмет дослідження: філософські інструментарії, які застосовуються керівниками під час прийняття важливих рішень.

Для кожного бізнесмена важливою складовою його професійної діяльності є управлінські рішення, адже без них навіть найуспішніше підприємство може зійти нанівець.

Управлінське рішення – це результат креативного цілеспрямованого аналізу непростой ситуації, вибору шляхів, методів і засобів її розв'язання у відповідності з ціллю системи менеджменту [1]. Це також є початковий і головний момент в організації діяльності будь-якого керівника. Через це управлінське рішення може розглядатися як першорядний зміст процесу управління і важливий інструмент системного підходу до діяльності фірми. Всі підприємства є не тільки виробниками товару, але й складовою частиною суспільства. Тому, коли потрібно прийняти важливе управлінське рішення треба зрозуміти не тільки економічну сторону діяльності, а сукупність ідеологічних, соціальних, моральних та інших відносин [2].

Для прийняття управлінських рішень необхідні такі складові:

- можливості втілення в життя прийнятого рішення;
- вирішальне правило –принципи і методи вибору рішення;
- рішення, яке допускає існування принаймні двох альтернатив поведінки;
- критерій (або критерії) для оцінювання замінних варіантів рішення;
- керовані змінні –сукупність умов та чинників, які викликають появу різних проблем, якими може керувати суб'єкт прийняття управлінського рішення;
- некеровані змінні –обставини, якими не може керувати суб'єкт прийняття управлінського рішення, але якими можуть керувати інші особи. На відміну від керованих змінних, некеровані змінні можуть мати вплив на наслідок вибору;
- альтернативи, що залежать як від значень кількісних або якісних некерованих і керованих змінних, так і від самого вибору.
- обмеження на значення некерованих та керованих змінних, що в об'єднанні визначають область допустимих значень вирішення;
- суб'єкт прийняття управлінського рішення –людина або група людей, які мають головні повноваження для прийняття рішення і беруть за це відповідальність [3].

Незалежно від підходу, який вибрав управлінець, існують конкретні кроки, які він повинен пройти у процесі прийняття рішень:

- ознайомлюється з ситуацією чи проблемою;
- досліджує обставини і формування цілі;
- робить збір інформації і визначення критеріїв оцінювання проекту вирішення;
- утворює проект вирішення;
- оцінює варіанти вирішення і вибирає найкращий варіант;
- оформлює вирішення за юридичними правилами;
- розробляє заходи із здійснення вирішення;
- контролює здійснення вирішення;
- робить висновки щодо здійснення вирішення.

До управлінського рішення висуваються певні вимоги, а саме: оптимальність, повнота оформлення, своєчасність, кількісна та якісна визначеність, цілеспрямованість, правомірність, комплексність, гнучкість, наукова обґрунтованість [4], вибір головної проблеми, об'єктивність, компетентність, дієвість і конкретність [5]. Якщо керівник буде дотримуватись цих вимог, то він забезпечить успіх роботи всієї організації.

Управлінські рішення розрізняють також за складністю їхньої підготовки на ті, що програмуються (стандартні), і ті, що не програмуються (нестандартні). Для рішень, які програмуються, відпрацьована структура самого рішення і процедура його підготовки і прийняття. Характеризуються новизною і вимагають креативного підходу до їх розробки, рішення, що не програмуються.

З причин виникнення управлінських рішень виділяють наступні групи: ініціативні (залежно від прояву ініціативи), ситуаційні (залежно від характеру подій, що виникли), програмні (залежно від втілення в життя якоїсь програми).

Співвідношення цих груп управлінських рішень якоюсь мірою характеризує стиль управлінської діяльності. Так, відсутність ініціативних рішень говорить про перевагу формального підходу управлінця до своїх обов'язків чи навіть про його неспроможність самостійно керувати об'єктом.

За психологічними властивостями суб'єкта управління можна відокремити рішення: ризиковані (приймаються без важливих уявлень про систему факторів, що мають вплив на проблему, без обґрунтованого прогнозу для цього); обережні (напрявлені на мінімальний ризик, досить часто малоефективні); врівноважені (приймаються тільки після уважного аналізу проблеми, розгляду можливих варіантів); імпульсивні («швидкі» рішення, дуже часто через емоції);

інертні («прості» рішення, в яких важко знайти оригінальність, сучасність) [6].

Практика застосування менеджменту протягом багатьох років виробила три правила прийняття управлінських рішень, а саме:

- не слід приймати рішення на більш високому рівні, якщо його можна прийняти на більш низькому;
- простір управлінських рішень має бути обмеженим, що дозволить підвищити рівень керівництва та поліпшити якість виконання рішень;
- управлінське рішення, яке приймається на більш високому рівні не завжди і не обов'язково є кращим, найчастіше таке рішення – середньозважене.

Висновки. Прийняття рішення є основою управління. Своєчасно прийняте науково-обґрунтоване рішення стимулює виробництво, а слабе, або несвоєчасно прийняте – знижує результативність праці. Відповідальність керівника за прийняття рішень дуже висока. Управлінець не має права приймати непередуманих і необґрунтованих рішень.

Список використаних джерел:

1. Королев Ю. Менеджмент в АПК. М., 2007. 424 с.
2. Шегда А. Основы менеджмента: учебное пособие. К., 1998. 512 с.
3. Білинська М., Ковбасюк Ю. Прийняття управлінських рішень: організаційно-психологічний аспект : навч. посіб. К., 2011. 232 с.
4. Бутинця Ф., Шигун М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навч. посібн. Житомир, 2004. 352 с.
5. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера: Навч. посібник для студ. економ. вузів. К., 2003. 414 с.
6. Петруні Ю. Є. Прийняття управлінських рішень: Навчальний посібник. К., 2015. 212с.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність теми. Питання філософії успіху менеджера є досить назрілим, оскільки досліджується роль професійної культури менеджерів. Сучасний світ дуже швидко розвивається і трансформується, саме цим пояснюється моя спрямованість на постановку та розв'язання науково-педагогічних проблем управління професійної компетентності майбутнього менеджера. Проблему філософії успіху менеджера досліджували такі науковці як: Дж. Локк, Т. Гоббс, А. Сміт, Р. Оуен, Д. Рікардо та ін. Вони безпосередньо вплинули на розвиток менеджменту через соціальну філософію та політологію.

Мета дослідження –проаналізувати з філософської точки зору шляхи та методи досягнення успіху менеджера.

Об'єктом дослідження є особистісні якості менеджера, теорія його успіху, філософські погляди на діяльність менеджера.

За декілька десятиліть світ змінився кардинально у питанні філософії менеджера. Сьогодні і керівник, і його підлеглі діють розкуто, вільно, з почуттям власної гідності. Звичайно, є певні обмеження і в їх поведінці. Управлінець, менеджер у своїх діях опираються на певні філософські засади. Успішною діяльністю суб'єкта економічної сфери є та діяльність, яка усвідомлена менеджером з філософських позицій.

Починаючи з ХХ століття, проблема «керівник-підлеглий» із сфери теоретичного вирішення поступово перейшла в систему теорій середнього рівня, які окреслювалися як збір положень, на основі яких логічно можна визначити конкретні гіпотези. Система «менеджер-оточення» співвідноситься з системою «суспільні відносини», тобто чим швидше йде розвиток суспільних відносин, тим швидше менеджер може реалізувати свої знання, а звідси й свої можливості.

Сучасне суспільство часто замінює поняття «філософія бізнесу» на більш нове «маркетинг». Насьогоднішній день багато людей, які мають гроші, намагаються створити власний бізнес, розраховуючи, що це все так легко, аленасправді для створення чогось нового потрібно мати не лише бажання, а й вміння контролювати свої емоції і брати на себе відповідальність за підлеглих. Саме тому американський соціолог Н. Хілл зробив висновок, що важливою умовою успіху управлінця є наявність таких рис:

- сміливість і рішучість, самоконтроль;
- відчуття справедливості; чіткість рішень та якість планів;
- співчуття і розуміння;
- досконале володіння предметом і ситуацією;
- активізація співробітництва і відповідальності[1, с. 207].

Аналізуючи діяльність менеджера можемо виділити ряд помилок, які допускають управлінці в процесі керівництва людьми. Однією з найголовніших помилок є невміння врахувати всі деталі в роботі колективу, організації, підрозділі. Виходячи з філософського принципу системності, для керівника є важливим охопити всі елементи взаємовідносин «управлінець-колектив- організація-підрозділ». Наступною помилкою є невитриманість. Коли в організації керівник не вміє стримувати себе, пошана до нього, знижується, а в колективі зростає напруга, що негативно впливає на результати роботи.

Німецький соціолог М. Вебер, аналізуючи сучасне йому суспільство, прийшов до висновку, що саме раціональність є тією філософською основою, на якій успішно може функціонувати ринкове господарство. Особливостями раціоналізації суспільства вчений вважав:

- дотримання членами управлінських груп певної, визначеної ними поведінки;
- строгий розподіл обов'язків і компетенції відповідно до спеціалізації;
- ієрархія у керівничому гроні тієї чи іншої організації;
- професіоналізм;
- можливість отримати посаду відповідно до рівня компетенції;

- ротація керівних кадрів[3, с. 170 –171].

На сьогодні підприємницька і менеджерська діяльність визначається раціоналізмом, інтуїтивізмом, прагматизмом. Філософські основи менеджменту формують і саму філософію підприємництва, яка в сучасній економічній науці визначається як:

- уява про зміст підприємницької діяльності;
- ставлення менеджерів до учасників підприємницької діяльності і, зокрема, їх готовність нести відповідальність за працівників даного підприємства і тих, хто вклав свої кошти в нього;
- ставлення менеджерів до оточуючого середовища, їх готовність нести відповідальність стосовно партнерів по ринку та суспільства;
- ставлення менеджерів до соціально-технологічних змін і, зокрема, до швидкого сприйняття технічних і соціальних новацій;
- ставлення менеджерів до підприємницького розвитку, їх готовність чи неготовність до нього. Філософія підприємництва є поясненням існування і діяльності підприємства, вона дає картину його управління і уявлення про те, чим це підприємство є і яке його місце та роль в системі виробництва»[4, с. 626].

Сьогодні серед науковців в галузі економічного знання переконаність в тому, що без чітко виражених філософських основ підприємницька діяльність неможлива. Вчені вважають, що людина, яка намагається здійснювати економічну діяльність, спираючись на буденну свідомість, неодмінно натикається на перешкоди, які намагається подолати, знову ж таки спираючись на буденні уявлення про економічні процеси. Для менеджера необхідне теоретичне осмислення економічних процесів, і саме тому, що економіка є наукою, а не сукупністю певних емпіричних дій, які можна достатньо пояснити на емпіричному рівні пізнання.

Висновки. Управління людьми є великим мистецтвом, яке формується на досконалому знанні філософії, педагогіки, психології, соціології. Для менеджера в роботі найбільш придатні філософські методи пов'язані як з емпіричним, так і теоретичним рівнями усвідомлення дійсності. Спеціальність менеджера є сукупністю знань дійсності у всій їх багатоманітності. Основне завдання керівника –сприяти налагодженню зв'язків між співробітниками не тільки в процесі матеріального і духовного виробництва, але і поза ним. Це сприяє згуртованості людей, їх організованості на шляху до реалізації визначеної мети.

Список використаних джерел:

1. Кобзар О. Філософія успіху менеджера. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/2236.pdf> (дата звернення: 25. 10. 2021).
2. Герасимчук А. Філософські основи менеджменту і бізнесу: навч. посібник. К.,2006. 111 с.
3. Рахманов О.,Бульбенюк С.,Манелюк Ю. Історія соціології: навч. посібник. К.,2017. 279 с.
4. Рудий М. Філософія успіху менеджера. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35132/1/625.pdf> (дата звернення: 25. 10. 2021).

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СУСПІЛЬСТВО

«Прогрес – не випадковість, а необхідність», – таку сміливу фразу висловив якимось відомий англійський філософ XIX століття Герберт Спенсер Саме із неї хочу почати свої міркування над украй складною і багатозначною проблемою впливу виробництва на суспільне життя. Бо, чи міг собі уявити автор ідеї еволюціонізму майже два століття тому, що ця «необхідність» радикально змінить життя світової цивілізації, при чому не лише з позитивної точки зору.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що інтенсивний розвиток виробництва внаслідок науково-технічного прогресу призвів до чималих викликів, які постали перед сучасною людиною. З одного боку, людина полегшила собі життя, а з іншого – забруднила довкілля, чим зашкодила не лише собі, а й поставила перед загрозою виживання усю природу.

Об'єктом дослідження є система виробництва у сфері людської діяльності.

Предмет дослідження – вплив цього виробництва на людину та природу.

Мета дослідження – з'ясувати особливості впливу різного роду виробництва на функціонування сучасного соціуму. У цьому аспекті звернемо увагу, як на позитивні, так і на негативні наслідки результатів промислової, технологічної діяльності людини у сферах екології, культури, побуту тощо.

Ця проблема була й залишається об'єктом численних досліджень українських та зарубіжних науковців. Про це свідчать напрацювання багатьох дослідників, зокрема Діна Ф., Сміт В., а також праці відчизняних учених, таких як Миколок В., Базиленко А., Десятников П. та ін.

Спробуємо з'ясувати значення виробництва у його стосунку до людської цивілізації. Філософський енциклопедичний словник пропонує до розгляду поняття «виробництво суспільне», під яким розуміє процес, за допомогою якого люди (суспільство), використовуючи речовини і сили природи, суспільні відносини і соціальні сили, духовні багатства, індивідів та їхні здібності, відтворюють власне і суспільне життя. Це відтворення здійснюється шляхом створення необхідних продуктів у вигляді матеріальних засобів виробництва і предметів споживання, нових форм суспільних відносин, духовних продуктів та інформації, нових індивідів та їх суспільних якостей[5].

З одного боку, виробництво постає перед нами як процес, здійснення якого скероване на виготовлення певного продукту чи досягнення певної цілі й утілення перспективи розвитку самого суспільства. З іншого боку, це визначення дає нам розуміння виробництва як явища у формі духовних, культурних, мистецьких цінностей, які формуються у певному процесі. Словом, ідеться про такі види виробництва як матеріальне й нематеріальне.

Людина впродовж останніх двох століть досягла нечуваних успіхів у розвитку технологій, забезпечивши собі максимально доступні умови комфортного життя. Вона навчилася будувати зручні помешкання із супер-зручних матеріалів, обладнала їх надзвичайно «розумними» приладами, які здатні освітити й обігріти її побутовий простір, приготувати їжу, помити посуд без докладання до цього особливих зусиль. Люди навчилися долати будь-які бар'єри: кордони, відстані, часові дистанції, комунікувати з усім світом, не виходячи за межі власного помешкання. Вона ж забезпечила собі можливість комфортного пересування за допомогою авіалайнерів, гіперлупів, та навіть космічних ракет. Однак...

За цим «однак», яке внесе ложку традиційного дьогтю в нашу і почасти спенсерівську бочку меду, стоїть цілком просте питання: «А чи стала людина у світі власних досягнень щасливою?». Створивши комфортні умови життя, людина певною мірою втратила почуття відповідальності за нього. Розвиток виробництва у сфері промисловості та технологій створив чимало проблем, рівень вирішення яких не завжди збігався із темпами цього виробництва.

Промислові відходи, нераціональне використання природних ресурсів у галузях енергетики, викиди транспортного палива в атмосферу, зрештою і відходи багатьох продуктів виробництва (пластику, кольорових металів тощо) перетворили світ у суцільні сміттєзвалища,

від яких людини все складніше заховатися у власних комфортних помешканнях. Особливо, коли екологічна криза призводить до численних природних катаклізмів, від яких все складніше вберегтися. Цьому питанню особливу увагу приділяють британські дослідники Г. Бріггс та Б. Дейл.

Найбільш вражаючою катастрофою для людства досі залишається вибух енергоблока на Чорнобильській АЕС у квітні 1986 року, наслідки якого складно охарактеризувати й досі. Вплив цього явища на українське, зокрема і європейське суспільство загалом, учені намагаються з'ясувати й досі, про що свідчать численні наукові дискусії й різного роду дослідження [3].

Втім варто зазначити, що в процесі творення комфортного світу людина набула певної незалежності, однак технізація її життя призвела до втрати «найбільшої розкоші» [4], як її означив Антуан де Сент-Екзюпері, – «розкоші людського спілкування». Прогрес у виробництві інформаційних технологій відкрив суспільствам світові кордони, однак закриття їх у рамках власних смартфонів, глибина яких затуляє сильніше від бермудського трикутника, відмежовуючи від живих поглядів і живих слів.

Висновки. Хтось досвідчений якось сказав, що щастя – це не стан, це шлях. У своїх прагненнях до комфорту, який, власне забезпечують людині різні сфери виробництва, вона втрачає відчуття задоволення від самого процесу пошуку нових шляхів, нових цілей і досягнень. Бо саме цей шлях є динамікою прогресу, отою спенсерівською «необхідністю», яка, насправді, і тримає світовий соціум на плаву у цьому буремному океані нашого спільного світу.

Список використаних джерел:

1. 25 найкращих фраз Герберта Спенсера. URL:<https://uk.nsp-ie.org/frases-herbert-spencer-789> (дата звернення: 26. 10. 2021).
2. Бріггс Г., Дейл Б., Стилліану Н. Екологічна катастрофа: головні загрози нашій планеті у п'яти графіках. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48169628> (дата звернення: 26. 10. 2021).
3. Миколюк В. М., Базиленко А. Г., Десятников П. М. Чорнобильська катастрофа в документах, фактах та долях людей: 1986 – 2006. К., 2006. 624 с.
4. Сент-Екзюпері А. Маленький принц / Перекл. з франц. А Жаловського. URL:http://www.biblos.in/download/show.php?nFi=/datas/hudlit/fantasys/SentEkzjuperi_MalenkyjPrync.twx (дата звернення: 26. 10. 2021).
5. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. К., 2002. 742 с.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність темидослідження визначається тим, що у сучасному світі гроші відіграють велику роль. У процесі розвитку «фінансової цивілізації» гроші стали універсальною мірою життя, вони створюють проникнення «економіки» в інші аспекти виживання людини. Сучасна мета філософії грошей –аналізувати гроші як соціальне явище, визначитиїх вплив на світ речей, людей і внутрішній світ індивіда. Особливого важливим є раціональне розуміння ірраціональної трансформації валюти, тому що сьогодні гроші набувають свого життя, навіть контролюють вчинками, надихають на практичні дії, керують волею людей. Усе це робить теоретично і практично значущою проблему філософії грошей, а також формування раціонального ставлення особистості до грошей як засобу соціалізації людини. Гроші диктують свою політику, нав'язують свій світогляд, свою філософію.

Мета: дослідження значення та природи грошей як аксіологічного явища, яке безпосередньо впливає на розвитоксуспільного існування.

Завдання: проаналізувати сутність грошей, якпредметусоціально-філософського дискурсу.

Об'єктом дослідження:соціально-філософська природа грошей.

Предметом дослідження: особливості формування грошей у сфері суспільного буття через соціально-філософський аналіз.

Дослідженням обраної нами тематики займалися наступні науковці:Зіммель Г.,Московічі С.,Зелізер В.,Скринник З.,Фернам А.,Льїн В. та інші.

Гроші виникли й розвинулися внаслідок потреби людей узгоджувати свої позиції та інтереси у господарській діяльності. Тому для розуміння соціальної природи грошей важливо побачити їх як медіум соціальних комунікацій, тобто предметом узгодження між індивідами.

Віра в гроші, особливо сьогодні, набагато більша, ніж віра в самодостатню людину, яка є культурно і духовно завершена, але економічно незавершена. І ця нова політика буття головним ставить фінансово-матеріальне забезпечення[1, с. 21 –22].

Існує дві теорії, які трактують принципово різну онтологію грошей. Товарна теорія грошей: гроші –це товар який має три функції:засоби обміну, одиниця обліку, запас вартості. Кредитна теорія грошей:гроші –соціальна конструкція, а не фізичний товар. Німецький філософ Георг Зіммель описав гроші як предмет, який є важливим в сучасності, адже за допомогою них здійснюється оцінка речей та спрощуються операції [2].

Розглянемо критичні зауваження щодо грошоловства та лихварства грошей. Цитата з Біблії говорить, що «любов до грошей є корінь усіх [видів] зла» (Тимофія 6:10). «Любов до грошей» –мотив отримання прибутку. Арістотель стверджував, що слід ставитись до об'єктів так, як відповідає для цього їхня природа, і виходячи з цього гроші не мають бути самим собою добром, а тільки засобом обміну. Також грошоловство асоціюється з егоїзмом і жадібністю, бажання мати якнайбільше для себе, тобто більше ніж потрібно. Наступна асоціація –це втрата моральних докорів сумління, тому людина готова на все заради грошей. Лихварство –заробляння грошей на грошах –позичати під відсотки, стягування надмірних процентних ставок. З цієї точки Арістотель вважав, що є щось неприродне у «грошах, які породжують гроші», вони самі по собі не мають продуктивного використання, і через це отримувати суму з відсотками є неприродним і неправильним. Біблійні засудження лихварства забороняють брати відсотки лише з бідних [2].

Гроші –це також особистий інструмент і соціальний регулятор, індикатор успішності, один з елементів соціальних умов, механізм виявлення якісних характеристик людини та безглузду життєву поведінку. Це спосіб біологічного і соціального виживання. Гроші –це така сила, через яку зміст соціально-економічного та економічного процесів можна висвітлити як перетворення чогось «мертвого», що є механічною необхідністю, на живе тіло, що має свою органічну доцільність. Тобто перетворення всього космічного механізму на актуальний

організм, подолання механізму –організмом, а причинності –доцільністю. Саме так гроші – «усе», а фінансове значення –основне [1, с. 26].

Виклик, який несуть людству гроші, полягає в тому, що вони дійсно є дуже ефективним інструментом. Соціальний вплив грошей залежить від людей, від того, як люди хочуть і використовують їхню справді могутню силу. Людей розбещують не гроші, а природа людини. І щоб краще зрозуміти себе нам потрібно детальніше вивчати природу грошей.

У ХХ ст. актуальним було дослідження грошей як соціально-культурного та філософського феномену. Г. Зіммель у своїй праці «Філософія грошей» розкрив роль, природу та сутність грошей. Він розглядав гроші як економічну категорію і паралельно як феномен. Г. Зіммель зазначав, що «історична місія грошей полягає не тільки у полегшенні торгівлі, і не тільки у розвитку ринкової економіки, націленої на отримання прибутку, але у формуванні «економічної людини» з її особливими ціннісними установками. Гроші несуть зміни не лише у «світ речей» і «світ людей», вони відіграють певну роль у зміні внутрішнього світу людини, її інтересів, ідеалів, прагнень та моральних критеріїв. Гроші змінюють саму систему людських цінностей, ставлять себе в центр соціально-історичної системи цінностей»[3, с. 33].

Гроші вносять у суспільне буття не лише порядок, виконуючи свої функції (міра вартості, засіб обігу, накопичення, платежу), але і якийсь хаос, оскільки вони здатні зробити предметом купівлі-продажу все що завгодно, тим самим руйнуючи кордони між матеріальним та духовним. Як зазначав Г. Зіммель; «Гроші як спонукання до історичного світу, символізують поведінку предметів та встановлюють особливі зв'язок між ними та собою. Чим більше у житті суспільства домінують грошові відносини, тим більше релятивістський характер існування знаходить своє вираження у свідомому житті, оскільки гроші є не що інше, як особлива форма втіленої відносності економічних благ, що означає їх цінність»[4, с. 518].

Висновки. З'ясувавши роль грошей в суспільстві можемо стверджувати, що природа грошей –це такий об'єкт, який є соціорегулятором. До філософських роздумів про природу грошей приклалися багато мислителів, однак саме Георг Зіммель вперше висвітлив основну сутність грошей як предмету соціально-філософського дискурсу. Гроші–це тільки засіб обміну, що не можуть породжувати самих себе. Вони з'явилися для того, аби люди могли узгоджувати свої позиції та інтереси у господарській діяльності.

Список використаних джерел:

1. Ільїн В. Фінансова цивілізація. К. : Книга, 2007. 529 с.
2. Boudewijn de Bruin, Lisa Herzog, Martin O'Neill, Joakim Sandberg. Philosophy of Money and Finance / Metaphysics. What is Money? Money as the Root of All Evil? URL: <https://plato.stanford.edu/entries/money-finance/#Oth>(дата звернення: 26. 10. 2021).
3. Зіммель Г. Філософія денег /Теория общества: Фундаментальные проблемы. М.,1999. С. 33 –89.
4. Simmel G. The Philosophy of Money. 1978. с. 543. URL: http://www.eddiejackson.net/web_documents/Philosophy%20of%20Money.pdf(дата звернення: 26. 10. 2021).

НІМЕЦЬКІ МИСЛИТЕЛІ ПРО ПРИРОДУ ВЛАСНОСТІ

Актуальність проблеми набуває важливої ролі в контексті питань, пов'язаних із розвитком сучасної ринкової економіки, де є поняття власність. У соціально-філософському аналізі поняття власності є співвідношенням явищ та соціальних процесів, що безпосередньо впливають на функціонування соціуму. Благополуччя суспільства, а також його стійкість залежить від питання власності, що набуває значних обертів. У наш час юридична, політична, економічна сфери людської діяльності залежні від відносин власності.

Мета дослідження – здійснити аналіз поняття «природа власності» в філософії німецьких мислителів та зробити висновки про її основну функцію.

Для реалізації поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

- визначити сутність і зміст основних форм прояву природної власності у працях німецьких мислителів;

- виявити економічний і правовий зміст поняття природи власності;

- дати філософську характеристику поняттю «власність».

Об'єктом дослідження є поняття власності.

Предметом дослідження є аналіз поняття «власність» у працях німецьких мислителів.

Питання природи власності є історичним, тому що воно було актуальним на різних етапах розвитку суспільства і щоразу набувало нових форм. Досліджуючи даний спектр проблемних питань, неможливо обійтися без урахування та аналізу попередніх здобутків у цьому напрямку.

Поняття власності неодноразово виступало об'єктом обговорення таких німецьких мислителів, як Г. Гегель, І. Кант, К. Маркс, Й. Фіхте, Ф. Шеллінг, Л. Фойєрбах, Ф. Енгельс та ін. Напрацювання цих авторів присвячені ґрунтовному вивченню окресленої теми, оскільки визначають пріоритетні напрями дослідження власності та її природу.

Сучасне суспільство є складним утворенням, поступ якого залежить від розвитку багатьох компонентів, зокрема політичної, правової, економічної підсистем суспільства. Значну роль у цьому розвитку відіграє власність.

Власність – це умова розвитку будь-якої держави. Суспільство не може існувати без відносин, які б визначали його економічну структуру, ідеологічне, моральне та політичне обличчя, тобто без відносин власності. Право приватної власності як соціально-економічний феномен породжує виникнення певних відносин між людьми, котрі взаємодіють між собою, а також стає підставою для виникнення у особи додаткових прав, можливостей та обов'язків [1, с. 101].

Історичні види власності об'єктивно виникають та виявляються в процесі історичного розвитку, тобто вони не є застиглими формами, а навпаки, перебувають у постійному русі й становленні. У практичному бутті ці види нікуди не зникають, а лише мінімізуються. Тобто в реальності наявні всі форми відносин власності. Водночас конкретна форма власності може домінувати на певному етапі історичного розвитку в процесі суспільного виробництва. З огляду на це, реальний розвиток феномену власності потребує подальшого наукового обґрунтування.

Проблема власності постає в житті людини як свобода індивіда, який може заявити свої права щодо суб'єкта суспільної діяльності. У часи епохи Просвітництва і буржуазної революції власність стає основним природним правом людини.

Представник німецького Просвітництва І. Кант вказує на власність як «зовнішній предмет» її власника, що має на неї права. Філософ стверджує, що власник може розпоряджатися своєю річчю на свій розсуд і бажання, однак власністю є тільки матеріальні речі. Людина ж може бути тільки своїм власним володарем, але не власником самої себе, не говорячи вже про те, щоб бути власником інших людей [1, с. 103–104].

Німецький мислитель Й. Фіхте стверджував, що право власності – це володіння матеріальними благами особистого користування, але їх не можна використовувати для наживи і

життя за рахунок праці інших людей. Заявляючи, що кожна доросла і розумна людина «повинна мати власність», філософ перекладав турботу про власність кожного на державу, яка повинна захищати її, і таким чином забезпечувати добробут усіх членів суспільства. Економічне домінування держави полягало в регулюванні господарського життя соціуму. Й. Фіхте через наявність власності легалізує існування майна як необхідну умову розвитку приватної власності [2].

Методологічний аспект проблеми власності теоретично оформив Г. Гегель. Основу приватної власності філософ вбачає у «другій» природі людини, зокрема в її духовній і суспільній сутності. У гегелівській філософії одинична свобода особи становить вихідну точку права приватної власності лише опосередковано, саме як «розумну» волю, що визначається розвитком «об'єктивного духу». Найбільш повно Г. Гегель виклав свою теорію власності в праці «Філософія права»[3, с. 179].

Особливе місце природа власності посідає у філософії К. Маркса та Ф. Енгельса. На відміну від своїх попередників К. Маркс убачав у приватній власності силу, що відчужує, роз'єднує людей. Він розумів власність швидше як наслідок (етапу «історичного» розвитку), ніж як причину (економічного розвитку). К. Маркс та Ф. Енгельс стверджували, що споконвіку будь-яка власність була колективною, і родини як частина громади не мали права відчужувати спільне і нерухоме майно. Навіть у давньогрецькому полісі переважало общинне землеволодіння. Приватна власність існувала, але «як форма, що відхиляється від норми і підкоряється общинній власності» [4, с. 83].

Висновки. Німецька класична філософія увібрала в себе провідні теорії своїх попередників, надала їм нового обґрунтування та вирішення. У філософії німецьких мислителів природа власності проявляється у найрізноманітніших її інтерпретаціях. Увага до проблеми власності того періоду обумовлена прагненням втілити в життя гуманістичні проекти громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Петрунько Д. Філософсько-правовий дискурс права приватної власності: історична ретроспектива. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/> (дата звернення: 27. 10. 2021).
2. Власність як свобода і право людини в німецькій класичній філософії. URL: https://pidru4niki.com/14940511/ekonomika/vlasnist_svoboda_pravo_lyudini_nimetskiy_klasichniy_filosofiyi (дата звернення: 28. 10. 2021).
3. Михайленко Р. Приватна власність у філософській традиції. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmrr_2016_1_17(дата звернення: 28. 10. 2021).
4. Економічна спадщина К. Маркса: погляд через призму століть [Електронний ресурс]: 36. матеріалів Всеукр. Круглого столу; 25 квітня 2018 року. К. : КНЕУ, 2018. 232 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві бізнес є одним з найпопулярніших методів ведення підприємницької діяльності. Саме це зумовлює важливість вивчення різних його аспектів з точки зору філософії. Філософія бізнесу є важливою при формуванні філософії компанії, з метою забезпечення унікальності, пріоритетності та затребуваності продукту на ринку.

Мета дослідження: пряма участь людини в управлінні, використанні фізичних та розумових здібностей задля покращення умов життя.

Завдання дослідження: вивчення та знаходження взаємозв'язку філософії з бізнесом як видом підприємницької діяльності.

Об'єкт дослідження: філософські основи бізнесу, як основа соціального існування.

Предмет дослідження: філософія як невід'ємний аспект побудови бізнесу.

Філософія – любов до мудрості. Сягнути мудрості нам допомагає розум, який є так званим інструментом. Оскільки філософія є джерелом людського існування, розширення кругозору допомагає встановити безпосередній зв'язок з своїми думками. Кожна ситуація в суспільстві має свою філософію. Філософія бізнесу показує ставлення людини до її соціальної активності й суспільства загалом. Філософія – це наука, яка базується на вивченні людини, її місця у світі, її взаємодії з навколишнім середовищем. Бізнес – це певна діяльність, яка не суперечить закону і спрямована на отримання доходу. Відштовхуючись від цих двох тверджень, ми можемо сказати, що філософія бізнесу – вчення, яке допомагає розширити свої знання про бізнес, визначити цілі та цінності, змодельовати ідеологічну основу розвитку.

Зараз актуальним є пошук шляхів досягнення ефективного розвитку підприємницької діяльності, зокрема бізнесу. Існує багато чинників, які впливають на становлення успішного, працюючого проекту: ресурси, інноваційні технології, правильна організація діяльності. З огляду на останній пункт логічною є залежність його становлення від типу мислення керівництва та його способу вирішення питань. Саме в даному аспекті важливу роль відіграє філософія [1].

Дана наука вивчає принципи осмислення та усвідомлення глобальних проблем і питань та способи їх оптимального вирішення. При вивченні цього дослідження основою є філософія економіки, яка в свою чергу базується на взаємозв'язку людини та ринку. Вона поєднує в собі вчення про економічні принципи суспільства та психологічні фактори людини, що є важливим при формуванні успішного бізнесу та його подальшого розвитку.

Так звана «філософія бізнесу» допомагає підприємцям виявити найбільш вигідні шляхи побудови своєї діяльності. Філософія формує економічне мислення базуючись на різних поглядах та потребах суспільства загалом. При створенні бізнесу слід визначити якою є основна ціль проекту, хто є споживачем даного продукту, чи актуальний він на наявному ринку та чи є вигідною для бізнесмена дана галузь діяльності [4].

Завдання філософії при формуванні підприємницької діяльності полягає у створенні щонайкращого рівня організації та ведення бізнесу за наявних умов, фундаментом яких є вивчення основних принципів людської діяльності. Для бізнесмена важливим є вміння реалізовувати свій товар, з метою отримання найвищого можливого доходу в обраній ним сфері. На моделювання бізнесу значний вплив має наявна економічна ситуація: конкуренція на ринку, економічні умови праці, попит та пропозиція на товар. Саме філософські погляди компанії впливають на подальшу її долю [2].

Унікальність товару чи послуги на ринку визначає її пріоритетність серед споживачів та забезпечує потребу у якісному виробництві. При врахуванні даного аспекту колективне економічне мислення є дуже важливим. Особливу роль тут відіграє прагматизм. Ч. Пірс вважав, що для ділової людини є важливими ті думки, які мають фізичне підтвердження або призводять до певних подій. Прагматична теорія говорить про те, що істина виявляється в тому, що допомагає досягти ефективності: спрощує працю, забезпечую досвід [1].

При вивченні даної теми важливо розглянути персоналістичну модель успіху, яка також базується на філософії. Н. Хілл говорить: «Думка – це річ», проте в той же час науковець

вважав, що лише думка втілена в дію стає річчю. Вчений виділяв декілька важливих пунктів при досягненні мети: віра, бажання, уява, спеціальне знання, планування, ухвалення рішень, наполегливість, інтелект. Базисом більшості цих речей є філософія, яка і допомагає досягти успіху[1].

Вивчення різних факторів бізнесу як виду підприємницької діяльності, що направлена на покращення умов існування як споживача, так і виробника, з точки зору філософії є вкрай важливим. Формування творчого і свідомого підходу допомагає значних успіхів у бізнес-сфері, як і у господарюванні загалом. Саме це допомагає у винайденні нових шляхів розвитку та сприяє модернізації думок щодо створення та ведення бізнесу[3].

Висновки. Філософія бізнесу відіграє важливу роль в становленні успіху, адже її мета полягає в вивченні та винайденні найоптимальніших шляхів вирішення проблем. В наш час роль філософії в підприємницькій діяльності постійно зростає. Вона допомагає знайти та притягнути односторонців, розширити своє бачення про ведення бізнесу, покращити умови існування та розвитку. Філософія допомагає людині побачити своє місце і призначення як особи у світі бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Волков О. Філософія бізнесу: Практикум. Мелітополь, 2014. 271 с.
2. Гаркавенко С. Маркетинг: підручник. К. : Лібра, 1998. 384 с.
3. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль, 2010. 126 с.
4. Парахина В. Основы теории управления. Москва, 2004. 557 с.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність теми. Коли кажуть, що культура – спосіб діяльності людини, то її порівнюють саме з тим, що людина вміє. З давніх-давен мудреців-філософів хвилювали питання про можливість людини, її роль та місце в процесах перетворення світу. Людина може втілювати власні задуми, реалізовувати певні плани дій, створювати щось нове і ще й правильно будувати навколишнє середовище так, як вона потребує, а не просто наслідувати і повторювати природу [1]. На жаль, такий погляд існує лише з ХІХ ст. – тоді, коли закінчується формування класичної думки про культуру, коли людина звільняється від залежності природи та божественного світу. Актуальність обраної тематики обумовлена новими викликами постмодерного суспільства, які супроводжуються культурним різноманіттям, поглибленням взаємодії культур, а також прагненням дослідити людину як творіння та творця людської культури.

Мета статті полягає в дослідженні людини як творіння та творця людської культури.

Об'єкт дослідження людина як творець культури в суспільстві.

Предметом дослідження стає культура та її творення людиною.

Досліджувана нами проблема частково була розкрита в напрацюваннях багатьох сучасних дослідників, зокрема Н. Чомскі, Ю. Габермаса, П. Слотердайка, Ю. Кристева, Дж. Агамбена.

В античній філософії та уявленнях мислителів цієї епохи творчість і культура постає у двох формах, зокрема у якості чогось божественного (створення космосу), або ж в якості мистецтва й ремесла [3, с. 41].

Значення божественного кожен філософ розумів по-своєму. Наприклад, у Стародавній Греції Фалес вважав, що все складається з води, Анаксимен – з повітря, Піфагор – з чисел, а Демокріт стверджував, що основою світу є атоми.

У філософії середньовіччя мудреці фокусували свої погляди на тому, що Бог – це особистість, яка своєрідно творить світ, а розум розглядався як творіння історії. Тобто люди на перше місце ставили Бога і те, що він створив землю і все живе на ній, відмовлялися сприймати інші теорії, як з'явилися люди та світ. В епоху Відродження вже сама людина звільняється від Бога, починає розуміти, що вона також може бути творцем чогось. У ХІХ ст. – Бенедикт Спіноза та Джордано Бруно повертаються до античності і вважають, що «єсть споглядання вічного бога – Природи», тобто в цей час основною є природа, з якої все почалося [4, с. 130].

Пізніше, досліджуючи ці та наступні епохи, науковці прийшли до думки, що основа творчості – це знаряддя праці, тобто створення таких речей з природних матеріалів, які самі по собі не виникають, при цьому це створення відбувається повністю за законами природи, але для того, щоб реалізувати (або втілити у життя) якийсь певний задум людини. Таким чином створився світ артефактів – штучний світ, що не виникне без людської дії.

Тут не тільки наукова, але і етична проблема: що є самоцінним – культура чи все-таки людина? Багато хто вважає, що культура, але це так лише в тому сенсі, що за межами культури людина не може себе реалізувати як людина, не може реалізовувати свою духовність, потенціал [1].

У культурі та творчій діяльності проявляються головні цінності людини, тобто це саме та діяльність, що виражає людську сутність, творчу силу дій людини. Здатність пізнавати дозволяє людині творити, уявляти нові образи та ідеї, для яких не існують аналоги в світі. Вважається, що правильно визначати людину як людину-творця, а не людину-розумну. Творчість – це суть людського буття, адже саме через творчість розкривається сутність людини як творця нового та себе самого.

Варто зауважити, що не всі люди мають творчий потенціал. Чому? Тому що людина вже народжується «готовим творцем» або «безталанною». Проте це не означає, що людина нічого не вмітиме, адже талант і здібності можна розвинути. Ці здібності розвиваються внаслідок освоєння цілісного поняття «культура».

Основні ознаки творчого характеру:

- коли людина може створити у своїй голові такі предмети та образи, які не матимуть аналогів в природі та дійсності (створення нових видів тварин або рослин, нових споруд, речовин тощо);

- коли людська свідомість може спрогнозувати правильну картину подій, які реалізуються в майбутньому;

- коли свідомість людини може виділитися у формі ілюзії та ідеологічних будов, які не відповідають дійсності та реальності;

- здатність людської свідомості безперервно розвиватися і збагачуватися, постійно збільшувати і розширювати знання [3, с. 41].

У процесі осмислення проблеми «людина і культура» виникає кілька відносно автономних питань. Перше – питання «особистість та суспільство», питання особистої політики та соціальної свободи, обсягу та меж індивідуальних прав, а також тлумачення індивідами суспільних норм і настанов. Згідно з сучасною наукою, ці межі становлять 10 – 15 % у тоталітарному суспільстві, заснованому на певному придушенні особистості, 20 % – у традиційному релігійному суспільстві, 25 – 30% – у сучасному суспільстві. Більший ступінь вільної інтерпретації (нерегульована поведінка особистості) призводить до соціальної дезінтеграції суспільства [6, с. 16].

Свобода – ступінь усвідомлення особистості можливого і неможливого в певному світогляді та суспільній поведінці та вміння скористатися цими можливостями. Це міра соціальної відповідальності людини перед суспільством. Очевидно, що насправді свобода полягає у знанні чи інтуїції кордонів між публічним та приватним, а також ступінь інтерпретації, дозволений для обох. Свобода – це найбільший ступінь культурних здібностей (або адаптивності) людини в конкретному суспільстві, а найбільша несвобода – це повне незнання норм виживання цього конкретного суспільства [6, с. 16].

Інше питання – необхідні параметри ідентифікації особистості з конкретним суспільством, які стосуються таких питань як політична і соціальна солідарність, залежність, лояльність, релігійна відповідальність, економічні інтереси. Існує багато вирішень цієї проблеми: від повної інтеграції (істеричний патріотизм) до високого ступеня соціальної автономії (легка залежність від громадської підтримки та позитивної оцінки) [6, с. 16].

Висновки. Природа людських творчих здібностей ховається у самій людині та у її діяльності. Кожна людина з народження здатна до саморозвитку, а тому може створити максимально сприятливі умови для того, щоб розвинути свої здібності, реалізувати свої ідеї, розширити і збагатити свої вміння та знання. Вона має право бути вільною у творчості, тобто творити без перешкод і так, як сама забажає. Людина – є унікальним створінням, яке може усе. Вона є творцем і лише завдяки цій обставині – це творіння культури.

Список використаних джерел:

1. Людина як творець і творіння культури. URL: <http://um. co. ua/14/14-6/14-64673. html>(дата звернення: 02. 11. 2021).

2. Видатні філософи сучасності, яких не соромно знати. URL: <http://www. theinsider. ua/art/platon-meni-drug-11-vidatnikh-filosofiv-suchasnosti-yakikh-soromno-ne-znati/> (дата звернення: 03. 11. 2021).

3. Людина, як творець культури. URL :<https://studopedia. org/12-72831. html>(дата звернення: 04. 11. 2021).

4. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти III –IV рівнів акредитації. К.,2002. 544 с.

5. Людина як творіння та творець культури. URL: https://studopedia. su/8_62837_lyudina-yak-tvorinnya-i-tvorets-kulturi-kultura--sfera-tvorchosti-ta-samorealizatsii-lyudini.html(дата звернення: 02. 11. 2021).

6. Свобода як самореалізація і самовиховання особистості в контексті її власного конструювання. URL:<http://eprints. zu. edu. ua/24084/1/gavronska. pdf>(дата звернення: 04. 11. 2021).

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність теми. Вся світова економіка та наше суспільство є максимально фінансово залежні. Суть грошей придумали ще давним-давно і вона розвивається до сих пір. Зараз успішність вимірюється здебільшого доходами. Ця тема є і буде актуальною для всіх людей будь-якої вікової категорії для усвідомлення ролі грошей у їхньому житті.

Мета дослідження:здійснити соціально-філософський аналіз значення та впливу грошей на життя сучасної людини.

Завдання дослідження: проаналізувати причини виникнення грошей та їх еволюцію, з'ясувати їх значення для сучасної людини, розкрити погляди філософів, що стосуються обраної проблематики.

Об'єкт дослідження: гроші в житті сучасної людини.

Предмет дослідження: вплив грошей на суспільні відносини в ХХІ ст.

Поява грошей є одним з найбільших досягнень нашого людства. Спочатку люди використовували обмін товарами як перші економічні угоди. Саме тому, обміни відбувались при наявності потрібних товарів в обох сторін: продавця та споживача. Деякі продукти, такі як тварини, зерно, хутро, сіль, метал породжували більший попит у людей, тому вони закріпились як найпростіші гроші, еквівалент яких визначався людьми. Платон визнавав необхідність торгівлі і вважав, що товари порівнюються за допомогою грошей.

Згодом люди зрозуміли, що такий спосіб введення обміну є не дуже зручним і вигідним, саме тому почали використовувати окремі предмети як «гроші». Для прикладу, в Китаї близько 3 тис. років тому використовували мушлі та раковини з моллюсків в якості найпростіших грошей.

Пізніше люди знайшли цінність в металах (золото, срібло, мідь тощо), тому через важкість видобутку та вироблення суспільство надало йому великого значення. Такі гроші мали особливу цінність, були більш зручними, ніж каміння чи тварини. На думку Арістотеля, виникнення грошей –необхідність, зумовлена розвитком торгівлі. Гроші існують для зручності обміну. «Неначе заміна потреби, за спільною домовленістю з'явилася монета», – писав Арістотель. Саме людство встановлювало еквівалент срібним, золотим чи залізним грошам. Визнаючи необхідність грошей якзасобу обігу, Фома Аквінський розглядав їх і як міру вартості. «Монета, –вважав Аквінський, –найповніша міра для матеріального життя в торгівлі та обороті», а водночас і «мірило в роботі».

Паперові гроші стали заміною для монет та розповсюдились по всьому світу й продовжують користуватись попитом у ХХІ столітті. Виникнення банків дало змогу обмінюватись різними валютами, зберігати та зробити гроші віртуальними, що є більш зручним та безпечним способом. Зараз все більше набирають популярність віртуальні гроші. Наприклад, криптовалюта, яка, можливо, зовсім скоро зможе витіснити реальні гроші у нашому суспільстві.

Гроші в суспільстві впродовж багатьох століть визначали не лише потребу в торгівлі, а й задавали тон розвитку культури та самобутності суспільства. Ставлення до грошей та багатств у всі часи було різним та залежало від багатьох факторів. Соціальну цінність грошей визначають люди, які ж ними й користуються, тому й поняття «багатство» залежить від таких факторів, як вік, стать, економічне становище, соціальне оточення та ін.

Для сучасної людини гроші мають велике значення, але не тільки позитивне, а й згубне. Саме тому розглянемо дві сторони цієї «медалі».

Позитивний вплив грошей на людину ХХІ століття:

- за допомогою грошей люди можуть оплатити навчання, лікування, власну безпеку тощо;

- гроші дають можливість фінансувати мрії, розваги, поїздки, дозволяють жити бажаним способом життя;

- дехто знаходить в них своє призначення, реалізовується, заробляє та інвестує в проекти, які є корисними для людства;

- люди, які володіють грошима, можуть допомогти іншим, займатись благодійністю;

- окремі індивіди відчують себе впевненішими та незалежними у діях;

- мотивація та заохочення до праці.

Негативний вплив грошей на людину:

- люди можуть відчувати психологічний дискомфорт, залежність від грошей, виникають конфлікти, війни, розбої;

- нерівність соціальних станів, перевага одних людей над іншими, знущання, цькування, зневага;

- відсутність грошей штовхає людей на порушення закону;

- у спробах заробити, люди йдуть на аморальні вчинки, такі як: продаж та виготовлення наркотиків, зброї, рабство, торгівлю людьми;

- виникнення стереотипів, що багаті сприймаються як щасливі, здорові, ні в чому не потребуючі, а бідні – ледачі, нещасні, неохайні, знедолені;

- люди заради грошей можуть зраджувати своїм принципам, ставати жадібними, черствими до інших;

Кожна людина сама визначає своє ставлення до грошей. Безумовно, гроші є необхідними і сьогодні ми не можемо обійтись без них. Основне, що має зрозуміти людина, яка живе сучасному соціумі, що в грошах потрібно бачити можливість покращити свій життєвий рівень, але вони не мають бути основною метою та ціллю життя.

Висновки. Гроші було винайдено ще у далекі часи тільки не в тій формі, в якій ми привикли їх сприймати. Спочатку «грошима» виступали тварини, продукти харчування, зброя та інші предмети обміну. Історична еволюція грошей визначала не лише потребу в торгівлі, а й задавала тон розвитку культури та формування самобутності суспільства. Гроші є невід'ємною частиною не лише економічного чи суспільного розвитку, а й особистого життя людини. Сьогодні гроші визначають матеріальний світ, що не завжди співпадає з духовним, а духовність – це віддзеркалення нас самих, наших кращих сторін, спроб пошуків кращого життя. Гроші – не головна, а основне не домінуюча цінність в житті людини.

Список використаних джерел

1. Скринник З. Культурний феномен грошей у світлі комунікативної філософії. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27462/04-Skrynnyk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 11. 11. 2021).

2. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей. URL: <http://kk.nau.edu.ua/article/1369> (дата звернення: 08. 11. 2021).

3. Зіммель Г. Філософія грошей. К., 2019. 667 с.

4. Ільїн В. Філософія багатства: людина у світі грошей. К., 2005. 456 с.

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність теми **дослідження**. Проблема грошей, релігії, приватної власності та християнства досить складні, але всі ми розуміємо, що ці речі невіддільні від нашого життя. Тому нам потрібно зрозуміти їх і встановити правильні пріоритети, щоб не відмовлятися від грошей і зберегти свою совість тому так важливо розібратись у даній темі.

Мета дослідження – з'ясувати значення сутності валюти як аксіологічного явища, що безпосередньо впливає на розвиток та функціонування культури, на соціальне буття. Реалізація поставленої мети полягає у тому, щоб визначити основні світоглядні та методологічні основи поняття валюти.

Завдання дослідження: вивчити природу, функції та історію грошей, їх вплив на релігію.

Об'єкт дослідження: гроші, їх існування та взаємозв'язок із релігією.

Предмет дослідження: особливості та характерні риси впливу грошей на релігію та сучасне суспільство.

Гроші стали універсальною мірою життя, через їх призму відбувається вироблення системи цінностей, нова етика і, насамперед, новий підхід до релігії. В економічній теорії існують дві основні концепції походження грошей: раціоналізм – через необхідність виділення спеціального інструменту для обслуговування торгового поля, а також раціональна угода між людьми виробляє гроші; еволюція – розподіл грошей із загальної суми коштів. Той чи інший товар стає грошми лише в межах певної особливої суспільної форми, товарного виробництва й обігу.

Гроші та Біблія, здається, несумісні поняття, однак у біблійних текстах багато згадується про дорогоцінні метали та монети. У старозавітних притчах розповідається про гроші, витрачені на будівництво та оздоблення Скинії; про царя Хірама Тирського, який дав Соломону 120 талантів золота.

Тема грошей у Біблії – це тема багатства та бідності. Вивчення Нового Завіту показує, що в багатьох віршах йдеться про гроші. Ставлення Біблії до грошей багатогранне. У кожного своя думка щодо грошей. Біблія говорить про валюту в різних контекстах. До них належать закони про приватну власність, купівлю товарів, збір коштів на відновлення храмів, допомогу бідним, збір податків тощо.

Ми бачимо аргументи та спростування, які підтримують і засуджують гроші. У чому причина стрімкого зростання значення валюти для людського суспільства? Можливо, це просто природний процес історичного розвитку. Починаючи з Аристотеля і до XVIII ст. у теорії грошей досить поширеною була думка, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми або ж запроваджені законодавчими актами держави задля полегшення обміну товарів.

Величезні стрибки в розвитку комунікацій за останні роки зіграли важливу роль. Можливість проводити фінансові операції, не виходячи з дому через мережу Інтернет, ще більше показує як сильно змінився світ за кілька десятиліть. Але щоб підтримувати цю швидкість, також потрібні кошти. Багато психологічних досліджень показали, що реакція людини на фінансові фактори впливає на її життя. Просто думаючи про гроші, мозок знаходиться в стані, коли людина стає егоїстом. Чим більше людина цінує економічний успіх, тим менш важливі для неї проблеми всього суспільства [1]. Ми перестаємо думати про глобальні проблеми й тим самим ще дальше відділяємось один від одного. Для нас на першому місці постає особистий комфорт й не важливо що потрібно зробити для нього.

Люди живуть в індивідуальному світі, повному фантазій, керуючись соціальними та особистими установками та правилами. Ще на початку XX століття Джон Кейнс, один із засновників макроекономіки, запропонував новий термін «ілюзія грошей», який описує тенденцію людей сприймати номінальну вартість грошей, а не фактичну купівельну спроможність [2, с. 3]. «Гроші – це бог» – в одному із випусків сказав анімаційний персонаж mr.

Freeman. «Гроші коштують дорого, люди –нічого, тому що ви безцінні, якщо довели, що можете зробити богом будь-який міф» [4, с. 5].

Визнаючи, що Інтернет –це новітній інструмент суспільства, психологи вважають, що в сучасному суспільстві тенденція полягає не в тому, щоб підвищувати значення грошей, а в тому, щоб підвищити важливість володіння будь-чим і показати рівень багатства. Швидкість комунікацій ще більше закріплює твердження, що людина, яка володіє знаннями –керує світом.

Ті, хто знають фінансову грамотність, ніколи не стануть бідними. Бернард Шоу сказав: «Борги схожі на будь-яку іншу пастку: потрапити в них досить легко, але вибратися досить важко» [6], а Бенджамін Франклін стверджував: «Краще лягти спати без вечері, ніж прокинутися боржником»[6]. Всі ми прагнемо жити в комфорті та спокої, й саме це наштовхує нас до «вічного» бажання стати багатшими за нас теперішніх.

В умовах сьогодення успішна людина схильна забувати про Бога, тому процвітання не є благодотворним для духовного розвитку. Гуру Нанак стверджував: «Задоволення й радість від золота, від срібла, від гарних коней, від м'якого ложа і палаців, задоволення від смачної їжі. як може Істинне Ім'я знайти собі місце перебування у серці, зайнятому ними?» [7].

На думку Гегеля, не існує людей, які були б повністю позбавлені релігійних почуттів незалежно від форми вияву, оскільки усі ми внутрішньо пов'язана з релігією[6]. Він підкреслює своїй лекції з релігійної філософії, що релігія і філософія є майже такими ж чудовими структурами людського знання. Вони однакові. Зрештою, філософія –це ще й своєрідне поклоніння, різновид релігії, бо вона відкидає від нас суб'єктивні спекуляції та думки в процесі прагнення до Бога. З іншого боку К. Ясперс наголошує, що релігія завжди є «філософією» простих людей і єдиним авторитетом, який вони визнають у вищому світогляді. Тому, хоча філософія та релігія мають відмінності в характеристиках і способах пізнання Бога, вони сильно пов'язані між собою.

У християнстві людина не повинна турбуватися про забезпечення себе земними благами, оскільки Бог подає їй все необхідне для життя: «. Не журіться про життя своє –що будете пити, ні про тіло своє, –у що зодягнетесь. Погляньте на птахів небесних, що не сіють, не жнуть, не збирають у клуні, та проте ваш Небесний Отець їх годує. Чи ж ви не багато вартіші за них?» [Мт, 6:25 –26]. Багатство засуджується тоді, коли воно є причиною беззаконня, скоєння гріхів, непослуху, розпусти і невіри у Бога [7].

Висновки. Гроші–це матеріалізований через працю еквівалент життєвої енергії людини, який описується навіть у релігійних текстах. Важливість грошей зростає і кожний обирає сам, як до них відноситись. Хтось розглядає валюту як спосіб економічного обміну, а хтось –як цінність, що має вплив на наше життя, але не такий вагомий як ми самі.

Список використаних джерел:

1. Братусь В. Гроші та релігія. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21992/1/591-595.pdf>(дата звернення: 02. 11. 2021).
2. Гегель Г. Философия религии. В 2 т. М.,1976. 401с.
3. Дейвіс Б. Вступ до філософії релігії. К.,1996. 315с.
4. Кимелев Ю. Современная западная философия религии. М.,1989. 375с.
5. Кимелев Ю. А. Современная философско-религиозная антропология. М.,1989. 280с.
6. Паскаль Б. Мысли. М.,1974. 215с
7. Ставлення до багатства у національних і світових релігіях. URL:https://pidru4niki.com/88425/religiyeznavstvo/stavlennya_bagatstva_natsionalnih_svitovih_religiyah(дата звернення 02. 11. 2021).

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність проблеми. Одним із центральних питань соціального знання у ХХ ст. стала проблема унікальності людської особистості.

Все багатоманіття проявів буття визначається якостями та глибиною її сутності.

Проблема унікальності людської особистості здавніх часів заважала філософському пізнанню, ця тема залишається центральною темою науки про людину і суспільство, перш за все в психології, філософії та педагогіці. Проблема особистості,

як соціального суб'єкта періоду кардинальних перетворень,

в сучасному житті (глобалізація суспільства, мережа Інтернет, епідемії, війни і т. д.) знаходить прояви в духовному самовизначенні та самоствердженні, тому осмислення ролі особистості в ціннісній парадигмі соціуму виявляється досить важливим.

Мета дослідження: дослідити проблему унікальності людської особистості та розуміти який вплив має суспільство на формування особистості й навпаки.

Щоб реалізувати поставлену мету потрібно вирішити наступні завдання:

- здійснити аналіз унікальності особистості;
- визначити вплив соціуму на формування унікальності особистості.

Об'єкт дослідження: людська особистість.

Предмет дослідження: сучасне суспільство людей.

На межі ХІХ та ХХ століть проблема людини є основою для більшості філософських вчень. У цей час здійснюється стандартизація та уніфікація особистості зі сторони суспільства. Що є особистість? У чому полягає її само організаційна природа? Які фактори впливають на її самореалізацію? Яка форма самореалізації особистості є оптимальною в умовах соціальної нестабільності? Це ті основні питання, на які шукають відповіді сучасні філософи [1].

В сучасній філософії постає проблема існування людської особистості у всій її унікальності та неповторності. Навіть індивід може зв'язати особисті революційні зміни в послідовну й потужну історію життя [6, с. 130]. Виникають різні раціональні теорії, які на перше місце ставлять волю, почуття, інтуїцію.

Спільний устрій життя, побут, споживання виробництва зробили кожного члена суспільства невід'ємною його частиною. Розподіл праці здійснив першу нерівність, а приватна власність розколола суспільство. Вважалося істинно людським в людині є те, що робить її частиною людства. Визначення особистості, під якою розуміється об'єкт соціальних відносин наділений тілесною та духовною організацією, що має розумну природу, свободу та творчий потяг у вигляді ціннісно-смыслового універсуму людства, його культури співвідноситься безабсолютним моральним взірцем.

Особистість – конкретний вираз сутності людини. Невід'ємними рисами особистості є:

- самосвідомість;
- відповідальність за свої вчинки;
- соціальні відносини;
- часткова автономність відносно до суспільства.

Особистість – це динамічна, відносна система морально-вольових, соціально-культурних, інтелектуальних якостей людини, яка формується під впливом відповідної культури суспільства і соціальних спільнот, яка виражається в індивідуальних особливостях людської свідомості і діяльності.

Поняття особистість фіксує соціальну людину. Воно охоплює сукупність усіх соціальних ролей

людини, всіх суспільних відносин, найважливішими з яких є ставлення до суспільного обов'язку, моральних норм.

Особистість тим значніша, чим більше вона акумулює соціокультурний досвід людини та носить індивідуальний внесок в його розвиток. А. Бердяєв вважає, що основа духовного буття людини та її призначення полягає саме у можливості відкриття особистості шляхом нескінченного самоствердження. Суть особистості полягає не в загальному і родовому, а в індивідуальному [2].

Якщо поняття індивідуальності показує діяльність людини як своєрідну неповторну та гармонійну, то поняття особистості робить акцент на свідомо-вольовий початок. Чим якісніше індивід усвідомлює мотиви своєї поведінки і чим сильніше її контролює, тим більше він заслуговує називатись особистістю.

За теорією соціальної мобільності особистість одночасно перебуває в декількох суспільних системах, конгломератах, верствах та інститутах, а також становище особистості визначається кількома диспозиціями: бідний – заможний, гарний фахівець – поганий фахівець. За цими критеріями особа постає як повноважний представник суспільного класу, нації, народності. Об'єктивною залежністю людини є соціальної статусу в суспільстві. Поза суспільством не може сформуватися ані свідомість, ні мова, ні вся сукупність якостей особистості.

Соціум – соціальне оточення людини це система, що постійно розвивається. У своєму розвитку вона послідовно проходить певні закономірні етапи, які в соціальній науці фіксуються в цивілізаційних критеріях. Кожний новий етап цивілізаційного процесу характеризувався освоєнням більш високих технологій у складненні соціальної структури, більш широким масштабом взаємодії з навколишнім середовищем певними формами колективної суспільної діяльності. Але головними показниками розвитку суспільства завжди були: – характер суспільних відносин; – рівень духовності людського фактору; – рівень демократичності соціальних структур.

Характерними рисами сучасного суспільства є:

- глобальні масштаби виробництва (матеріального і духовного);
- інформаційно-технологічний спосіб відтворення всієї системи суспільних відносин;
- утвердження демократичних форм життєдіяльності;
- випереджаючий розвиток науки і духовності.

Висновки. Поняття особистості показує уявлення про людину як істоту цілісну, що поєднує в собі соціальні, особисті, природні якості. Вибір особистісного шляху і поведінки людини – результат вільного волевиявлення. Особистість неможлива поза феноменом свободи. Особистість, як соціальна індивідуальність – це завжди конкретний результат, синтез взаємодія різних манітних факторів. Особистість представляє собою систему соціально сформованих психічних властивостей, які є факторами мотивації поведінки людини, тобто мотиваційною системою, корельюючою з парадигмою соціуму. Суспільство – самодостатня соціальна система, основою якої є взаємність суспільства, що складаються в процесі реалізації особистих потреб кожного.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія. К.: Генеза, 2006. 368 с.
2. Бердяєв Н. А. О рабстве и свободе человека. М., 1995. 375 с.
3. Быстрицкий Е. Феномен личности: мировоззрение, культура, бытие. К., 2001. 200 с.
4. Нестеренко Г. Особистість у нелінійному суспільстві. Запоріжжя, 2004. 140 с.

СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ ХАРАКТЕР СВІТОГЛЯДУ

Актуальність дослідження. Світогляд є основою утвердження людини у всіх сферах її життєдіяльності, особливо у практичній та духовній діяльності.

Світогляд є способом інтерпретації буття людини, формою духовного засвоєння і розуміння навколишнього світу, реальних існуючих цінностей, знань, уявлень людини про світ та їх цілісне, практичне спрямування. Світогляд включає в себе загальні структурні елементи суспільства, духові компоненти, що виявляються найбільш цілісними. Означене зумовлює актуальність обраної тематики дослідження.

Мета дослідження полягає у аналізі суспільно-історичного характеру світогляду.

Поставлена мета обумовлює розв'язання таких дослідницьких завдань:

- розкрити поняття «світогляд»;
- дослідити зміст світогляду та його структуру;
- висвітлити суспільно-історичний характер світогляду;

Об'єктом дослідження є суспільно-історичний характер світогляду як засіб формування уявлень людини про світ.

Предметом дослідження є особливості процесу формування суспільно-історичного характеру світогляду.

Світогляд – це складне, синтетичне, інтегральне виховання соціальної та персональної свідомості; це сукупність поглядів, оцінок, основ, що визначають повальне розуміння, усвідомлення світу, простору в ньому людини, а також ціннісні орієнтації людей, їх актуальні позиції. У ньому є різні елементи: знання, переконання, вірування, настрої, значення, норми, еталони і т. д. Світорозуміння – погляд на весь світ, найбільш суцільне уявлення людини про навколишній світ і простір у ньому людини. Це духовне виховання, у якому перебувають актуальні погляди зі своїми здоровими і ірраціональними ідеалами, науковими, художніми, ціннісними, політичними міркуваннями; переконання, зразки, основи та оцінки. Провідний мотив світорозуміння лежить у тому, що він вважається не просто знаннями про навколишній світ або про людину в ньому, а конкретна система поглядів на простір і роль людини у світі.

За своїми функціями світогляд постає такою формою духовного засвоєння світу, яка покликана:

- інтегрувати людину у світ;
- надати їй найперших життєвих орієнтирів та цінностей;
- подати дійсність у її людських вимірах та проявах;
- прилучити людину до історичного досвіду людства[3].

Структурно світогляд поділяється на низку рівнів:

- світобачення – складається на основі принципів (антропоцентризму, гуманізму, монізму, плюралізму, скептицизму, догматизму тощо);
- світовідчуття – на основі досвіду (індивідуального, сімейного, групового, етнічного, класового, суспільного і загальнолюдського);
- світорозуміння – формується на основі знання;
- світоспоглядання – на основі мети, цілі, яка усвідомлюється через універсальні форми діяльності (потреба – інтерес – мета – засоби – результати – наслідки);
- світосприйняття – на основі цінностей (щастя, любові, істини, краси, добра, свободи, справедливості тощо).

За рівнем загальності існує індивідуальний, масовий, загальнолюдський світогляд та ін. За ступенем історичного розвитку виокремлюють античний, середньовічний і т. д. світогляди, а за ступенем теоретичної «зрілості» – життєво-практичний і теоретичний.

Життєво-практичний світогляд являє собою сукупність різноманітних, а іноді таких, що виключають одні одних світоглядних понять, ідей, поглядів, цілей соціального суб'єкта. Такий світогляд породжується безпосередніми умовами життя і досвідом людей, який

передається з покоління в покоління. Він має стихійний, несистематизований характер, становлячи набір сентенцій життєвої мудрості, виражених у прислів'ях, приказках, притчах та інших фольклорних формах.

Теоретичний світогляд більш складний: тут усвідомлюються світоглядні проблеми, дається їх розгорнуте обґрунтування і вирішення. Це можуть бути різні концепції простору, часу, суспільного розвитку, людини тощо [2].

Виділяють такі історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, науковий і філософський. Більшість дослідників світоглядної культури вважає, що подана типізація не є найбільш досконалою. Проте всі дослідники цього унікального явища стверджують високу ефективність цієї типізації, особливо для розкриття природи і сутності світоглядного вибору людини [1].

Окреслення історичності світогляду через міфологію, релігію, науку і філософію дає змогу побачити досить важливі (для людини) моменти.

По-перше, це рівень узагальнення знання про світ. Прояв співвідношення між буденним і теоретичним відображенням дійсності. По-друге, це вимір активності суб'єкта світогляду. По-третє, це його практична значущість. По-четверте, це підкреслення того моменту, що виникнення кожного з типів світогляду має своє місце і час. По-п'яте, кожен із типів світогляду супроводжує всю історію людства, пульсуючи, виявляючись, то спалахуючи, то пригасаючи. Це виявлення показує, що жоден із типів світогляду окремо, ізольовано один від одного, не існує. Вони природно взаємопов'язані та взаємовизначені. Це означає, що у міфологічному світогляді завжди є елементи релігійності, науковості і філософічності. А в релігійному – елементи міфологічності, науковості й філософічності. Науковий світогляд неможливий без елементів міфологічності, релігійності і філософських підходів. А філософський світогляд пройнятий елементами міфологічності, релігійності і науковості [4].

Висновки. Психіка людини являє собою важкий, широкий і досить цікавий всесвіт ідей, відносин, психологічних станів. Тому ретельне вивчення суспільно-історичного характеру світогляду є настільки важливим, оскільки теперішній світогляд людей базується на попередньому досвіді. Людина здатна орієнтуватися в навколишньому середовищі, ефективно працювати в ньому тільки внаслідок того, що він щодня за допомогою органів емоцій отримує інформацію про світ, в якому проживає. Завдяки цій інформації та можливості інтелекту до її обробки та аналізу протягом поколінь розвивалося людське розуміння, це бездоганне виховання, що утворилося в результаті відблиску людиною навколишнього середовища на основі постійної всебічної взаємодії з ним. Значення світогляду настільки велике в людському житті, що саме воно і стало ключовим об'єктом вивчення філософської науки.

Список використаних джерел:

1. Бичко А. К., Бичко І. В. Ярошовець В. І. Філософія: підручник. К. : ЦУЛ, 2010. 648 с.
2. Данильян О. Філософія: підручник. Х. : Право, 2010. 312 с.
3. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів в вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К., 2002. 544 с.
4. Поняття світогляду та його суспільно-історичний характер. URL: <https://studfile.net/preview/1002451/> (дата звернення: 05. 11. 2021).

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ДУХОВНУ СФЕРУ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. У всіх соціальних системах і філософських традиціях з питань культури, духовність була і є дуже важливою її частиною. В сучасному інформаційному соціумі існують різні методи аналізу та розуміння впливу інформаційних технологій на духовну сферу суспільства та життя людини загалом. Духовність людини як історичний і культурний феномен багаторазово змінювалася і була різною в різних культурах. При цьому вона завжди зберігала певні стрижневі інваріанти. Сьогодні під впливом прогресу науки відбувається «злам» цих інваріантів.

Соціально-філософський аналіз дослідження свідчить, що культурно-духовні проблеми завжди були у центрі уваги вітчизняних та зарубіжних вчених. Значний внесок у вивчення обраної проблематики зробили Біціль П., Шпенглер О., Хейзінга Дж., Вебер М., Гуссерль Е., Ансімова С. та низка інших.

Мета дослідження: соціально-філософський розбір проблеми, перетворення українського суспільства на середовище світових глобалізаційних процесів та виявлення закономірностей, напрямів, пріоритетних цілей, інформаційних процесів.

Об'єкт дослідження: функціонування духовності в інформаційному суспільстві та культурі, їх розвиток та взаємозв'язок.

Предмет дослідження: культура суспільства та духовність під впливом розвитку інформаційних технологій та їх видозмінення.

Значне збільшення обсягу інформації, трансформації у сфері міжособистісних відносин, у традиційному способі життя значною мірою впливають на деформацію духовності. Результатом цього процесу є гострі прояви екзистенційних проблем: почуття духовної порожнечі й самотності індивіда в контексті значного обсягу інформаційних потоків, потяг до самореалізації з одночасним нав'язуванням стереотипів [2, с. 170].

Самореалізація, перевага над іншими людьми для людини у сучасному інформаційному суспільстві мають суттєво більшу значущість у порівнянні з традиційним суспільством. Використання нових технологій сприяє значному розширенню можливостей окремої людини, формуванню у неї незалежності, винахідливості, спритності, впертості для досягнення мети. Людина, зокрема заради почуття власної безпеки, свідомо може здійснювати негативні дії, при цьому не відчуваючи необхідності морального схвалення з боку оточуючих, не побоюючись осуду соціуму [2, с. 170].

Розрив між проявами свободи й безпеки зумовлюють труднощі, пов'язані з буттям людини. Люди прагнуть до досягнення свободи й автономії, проте боротьба за досягнення цих благ призводить до виникнення почуття відчуження від природи й соціуму [2, с. 171].

Виникають сумніви щодо можливості гармонійного розвитку, її духовності, культури, суспільства в цілому. Дійсно, інформаційна революція реалізується як процес інформатизації різних сфер і світоглядів суспільства та життя людини. При цьому все змінюється як життя, так і освіта, спілкування та мистецтво. Тому формування глобальної цивілізації ґрунтується на єдності та неподільності міжнародного суспільства, з одного боку, та відносній незалежності різноманітності націй та культур – з іншого. В умовах технічного прогресу культура і духовність виконують функцію стриманості та стабільності. Тому найважливіше стають – це реакція людей, почуття та потреба їх.

Суб'єктивна форма культури є результатом діяльності людини, певною матеріальною системою і духовними цінностями: засоби та знаряддя праці, предмети побуту, наукові знання, філософія та релігійні системи, традиції, закон тощо. Культура – це безпосередня реалізація людської свободи. Культура інформаційного суспільства відзначається швидкими змінами та розвитком у всіх сферах людського життя.

Культура як простір самореалізації перетворюється на простір, де домінують споживання й розваги, а також здійснюється вибір форм духовної діяльності, який штучно

здається з боку мас-медіа. Спостерігається посилення тенденції, відповідно до якої здійснюється відрив людини від духовних традицій минулого, які сьогодні являють собою мертві консервативні структури культури, що заважають прогресивному розвитку техногенного соціуму.

Відбувається руйнування багатовікових систем цінностей та ідеалів і така тенденція виправдовується прагненням до модернізації. Їх змінює культура масового споживання, цінності, які за своїм змістом орієнтовані на миттєвість і дозволяють примножити капітал на духовній, а часто й фізичній загибелі індивіда [2, с. 172–173].

Вирішальна роль суспільства нового типу формується на основі інформаційно-комп'ютерних технологій та технологій, що розвивають процес комунікації, комп'ютеризації та соціальної інформатизації. Саме ці процеси є результатом джерела інформаційної культури як нової частини культури.

Духовність є таким собі ідеалом бажаного буття, який не може бути досяжним у повній мірі, але в той же час змушує докладати зусиль з метою подолання тих ситуацій, наслідком яких виступає деградація особистості, втрата її найбільш значущих характеристик. Поряд з формами її вираження в рамках культурного простору має місце одночасне існування найрізноманітніших феноменів. У комплексі вони формують в культурі сферу псевдодуховності, яку можна трактувати як обмежену, недостатню, неповноцінну, формальну реалізацію духу людини в різних сферах культури й життя, що не сприяє вираженню свого духовного потенціалу в необхідній формі [3–4].

Сьогодні знання у формі інформації є найважливішим фактором соціально-економічного розвитку. Інформатизація виявилася одним із найважливіших законів прогресу та основою до відкриття нового бачення цивілізації та глобального розвитку. В наш час ми побачили, як технологічний прогрес може подолати смертельні хвороби в минулому, зменшуючи гостроту екологічних криз і розв'язати соціальні конфліктні ситуації, але громадськість турбується про кожен нову зміну з потоком науки і технологій створюються нові небезпеки.

Висновки. Інформаційне суспільство, сучасні технології, інформатизація та комп'ютеризація широко використовуються і пов'язані з формуванням нових зв'язків і потоків в управлінні, науці, освіті, виробництві та культурі в цілому. Пріоритетними питаннями інформаційного суспільства є не стільки технічні питання, скільки соціальні, культурні та духовні стандарти.

В інформаційному соціумі значно зростає негативна діяльність людини, що пов'язана зі посиленням відчуження, трансформаціями системи цінностей. В умовах сьогодення яскраво проявляються основні риси духовного відчуження, джерелом якого є відчуження віртуальне. Культура як простір самореалізації особистості перетворюється на простір, де домінують споживання й розваги, а також здійснюється вибір форм духовної діяльності, що суттєво загрожує безпеці духовної сфери.

Список використаних джерел:

1. Гнасевич Н. В., Сороківський М. Проблема зміни цінностей у глобалізованому суспільстві: Вітакультурний млин. Методологічний альманах. 2014. С. 40–46.
2. Михайловський Р. Трансформації духовної сфери інформаційного суспільства: можливості й небезпеки. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:KuQSWHn6m_4J:fil.nlu.edu.ua/article/view/140036/139072+&cd=9&hl=uk&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 11. 11. 2021).
3. Орел М. П. Духовність в структурі життєвої компетентності особистості. Гілея: науковий вісник. 2014. Вип. 80. С. 270–276.
4. Трифонова О. О. Духовність і сучасний інформаційний простір. Духовність особистості. 2012. Вип. 4. С. 127–134.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність теми дослідження. Нинішнє покоління перебуває на етапі розвитку другого тисячоліття, постійно виникають нові проблеми та виклики, глобальні проблеми потребують все більше уваги. Впровадження новітніх досягнень науки і техніки, поява нових технологій, енергії та матеріалів, з одного боку, призвели до якісних змін у суспільстві. Людство вступило в епоху технічної революції, яка посилила вплив техногенного на природу, що викликає суперечки. Плюси і мінуси переплітаються: технологічне вдосконалення і зростання виробництва допомагають повніше задовольняти потреби людини, раціональніше використовувати природні ресурси, збільшити виробництво продуктів харчування. З іншого боку, забруднюється довкілля, знищуються ліси, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується здоров'я людей тощо. Певні труднощі випливають із життя та діяльності людини.

Мета й завдання дослідження. Метою даного дослідження є аналіз глобальних проблем сьогодення. Ця мета визначає вирішення наступних дослідницьких проблем: вивчення основних глобальних проблем сьогодення;

з'ясування ролі філософії в осмисленні глобальних проблем сьогодення; демонстрування філософського підходу до вирішення сучасних глобальних проблем.

Об'єктом дослідження є пояснення процесу сучасного глобального проблемного явища.

Предметом дослідження є сучасні глобальні проблеми людства.

Слово «глобальний» походить від латинського «глобус», земна куля. Тому глобальні проблеми називають універсальними проблемами, які не тільки зачіпають загальні інтереси всього людства, але й зачіпають окремих людей практично в будь-якій точці світу. Глобальні проблеми довели людство до межі виживання і змусили його озирнутися на пройдений шлях. Глобальні проблеми змушують людство змінюватися. Зараз необхідно створити систему ціннісних орієнтацій, прийнятну для всіх груп населення світу. Без розробок філософів і конкретних наукових представників не можна вирішити глобальні проблеми сучасності. Особливістю глобальних проблем є те, що вони вимагають наукової організації для проєкту. В даний час глобальні проблеми вивчаються багатьма вченими – екологами, географами, соціологами, політологами тощо.

Одними із ключових глобальних проблем людства є:

- зростання чисельності населення Землі. Це поставило перед людством ряд проблем, перш за все, проблему забезпечення продовольством та іншими засобами існування. Одночасно загострилися екологічні проблеми, пов'язані з умовами людського співжиття.

- проблемавійни і миру. Війни не відійшли в минуле, «вічний мир» не став реальністю. Ослаблення суверенітету держав може призвести до зменшення загрози міждержавних воєн, але лише за умови, що це відбуватиметься одночасно з усіма державами, а не лише з менш економічно розвиненими й сильними у військовому плані. Та одночасно із зменшенням кількості міждержавних конфліктів зростає небезпека внутрішніх конфліктів, терористичних актів, громадянських війн, зумовлених, перш за все, сепаратизмом [1, с. 126–127].

- екологічна проблема. Навколишнє середовище невпинно змінюється, в тому числі внаслідок діяльності людини. Навіть малі зміни в екосистемі можуть спричинити величезні катастрофи і трагедії – зараз і в майбутньому. Екологічна проблема може привести до всесвітньої екологічної катастрофи.

Існує низка варіантів класифікації глобальних проблем, зокрема, одну із них подає В. Петрушенко. Філософ виділяє:

- соціально-екологічні проблеми, що пов'язані з порушенням рівноваги в геологічних, біохімічних процесах Землі та біосфери загалом внаслідок людської діяльності;

- соціально-економічні проблеми, що характеризуються із енергетичною проблемою і проблемами, пов'язаними із хімічним виробництвом. До того ж, сюди відносять продовольчу та демографічну проблеми, а також економічну відсталість країн.

Соціально-політичні проблеми пов'язані із проблемами війни та миру, що зумовлені нагромадженням зброї масового знищення людини [4].

Спираючись на досягнення конкретних наук, філософське дослідження розглядає глобальні проблеми лише тією мірою, в якій вони обумовлюють одна одну. Іншими словами, філософський підхід передбачає розгляд глобальних проблем в їх єдності, цілісності і взаємозв'язку з точки зору їх суспільної значимості і соціальної обумовленості. Виділяючи специфіку філософського осмислення глобальних проблем сучасності, можна виділити такі найважливіші, характерні лише для цієї форми пізнання особливості:

- формуючи світогляд, філософія задає певні ціннісні установки, які значною мірою визначають направленість людської діяльності, а відповідно її результати;

-узагальнюючи дані окремих наук і теорії, які виникають в їх надрах, філософія дає таким чином інтегрований погляд на глобальні проблеми сучасності;

-філософія пояснює суспільні явища і процеси в історичному контексті, формуючи таким чином найбільш загальні закони розвитку суспільства і природи, тому виникнення глобальних проблем розглядається як результат об'єктивного процесу суперечливого розвитку історії;

-з філософських позицій можна побачити загальну тенденцію розвитку глобальних проблем сучасності, динаміку їх взаємодії і взаємообумовленість, в якій вони знаходяться;

- результатом цілісного бачення природно-історичного процесу і діалектичного підходу до його тлумачення є можливість більш чіткої орієнтації в стрімко зростаючому потоці інформації по глобальних проблемах сучасності. Ще однією важливою методологічною функцією філософії є розробка цілого ряду категорій, що мають безпосередній зв'язок з сучасними актуальними проблемами людства і які відіграють велику роль в осмисленні і розумінні об'єктивних тенденцій світового розвитку[2].

Висновки. Людина, як самоорганізований живий організм, здебільшого методом спроб і помилок шукає шляхи позбавлення від кризових ситуацій, бореться за виживання, краще майбутнє. Водночас глобальні проблеми не дають людям нічого іншого, окрім як долати відмінності та протиріччя, рухатися до єдності, зберігати особливості культури та давніх традицій кожної країни та народу. І таке об'єднання може відбутися лише на основі визначення та дотримання загальнолюдських цінностей, в яких головною позицією є невід'ємні права людини, розвиток і захист, що має бути насамперед філософським.

Доки існуватиме людство, доти існуватимуть глобальні проблеми і вирішення однієї із них, буде породжувати інші невідомі нам кризи. Однією з творців цих проблем буде наука, яка й стане однією із методів їх подолання.

Список використаних джерел:

1. Кіндратець О. Проблема війни і миру в третьому тисячолітті. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/kindratets_problemy.pdf (дата звернення: 07. 11. 2021).

2. Жадько В. Глобальні проблеми сучасності як об'єкт філософської рефлексії. URL:https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/VISNIK_43_23.pdf (дата звернення: 07. 11. 2021).

3. Ковбаса В. Наука і глобальні проблеми сучасного суспільства. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/11283/1/5Kovbasa.pdf> (дата звернення: 06. 11. 2021).

4. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів в вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К.,2002. 544 с.

ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ Й ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ ГЕГЕЛЯ

Актуальність дослідження. Думки Гегеля про роль людини в житті суспільства, її права та вплив на них різних чинників є дуже актуальними донині. Філософ здійснив значний внесок не тільки на світосприйняття людей з минулих століть, а й сучасників. В пошуках найбільш точного пояснення предмету та сенсу його логіки суперечки продовжуються і досі. Гегелівське вчення охоплює буквально всі сфери пізнання. Проте основною залишається діалектика – рушієм будь-якої думи є теза і антитеза, що породжують новий етап розвитку; протиріччя є поштовхом до руху вперед, а конфлікт – стрибком у пізнанні [2, с. 99 – 102]. Отже, глибоке бачення світу німецького філософа сприяє розвитку творчого мислення, що дає можливість опанувати необхідні знання та вміло їх використовувати.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз впливу культури на роль людини в житті суспільства.

Об'єкт дослідження: культура, як основний чинник формування особистості.

Завдання дослідження: на основі філософського вчення Гегеля охарактеризувати проблеми культури й людини.

Предмет дослідження: особливості та характерні риси впливу культури на людину.

Оскільки культура завжди займала провідну роль в розвитку суспільства, питанням її впливу на людину займалися багато дослідників. Марко Поцій Катон, Варрон, Цісейрон визначили поняття культури, а їх наступники (Платон, Прагор, Полібій, Аристотель, Августин Блаженний, Гегель та багато інших нам відомих філософів) доповняли це питання та шукали рішення проблем пануючих у суспільстві.

Розглянемо культуру, як вбачав її у своїх вченнях Гегель. Але варто спочатку розібратися, що таке культура і яке значення вона має для людини. Культура – це поєднання матеріальних і духовних цінностей, як способу освоєння людиною світу та досягнення гармонії у ньому. Отже, її можна умовно поділити на два типи: матеріальна та духовна. Матеріальна культура являє собою духовне начало, тому що завжди є результатом втілення бажань ідей, знань, цілей людини. Духовна ж культура завжди бере початок з матеріальних форм. Цю ідею можна вважати нерухомою першоосновою. З погляду філософії Гегелівську абсолютну ідею можна вважати не лише початком, а й змістом процесу творення світової культури. Абсолютне, за Гегелем, розуміється не лише як передумова всього існуючого, а й як результат – вища сходинка його розвитку. Цією сходинкою є абсолютний дух людства, його історія та культура [2, с. 104].

Поняття культура також включає в себе перетворюючу активність людини вміння, майстерність, які вона виявляє у своїй праці. Ним позначають усі здобутки людства (знання, наука, мистецтво й взагалі все, що називали тоді освіченістю). Гегель представляв увесь природний світ, історію й культуру у вигляді процесу, у безперервній зміні й розвитку. Цей розвиток можна підпорядкувати певним закономірностям. Для Гегеля природа є похідною від надприродного духу. Вихідним пунктом його філософської концепції стало положення про тотожність буття й мислення.

Культура дає людині можливість бути в різних світах і переходити з одного світу в інший. Для цього потрібні: діалог – спосіб здійснення власної культури; розуміння – індивідуальний спосіб осягнення культури. Коли ці два поняття поєднуються, культура займає провідне місце в становленні людини як особистості. Вона дає можливість не лише увійти в інші світи, а й є прикладом життя в них. Мислення ж є тотожністю буття та утворюють субстанціальну основу світу. Проте, все ж таки існує відмінність між об'єктивним і суб'єктивним, але сама ця відмінність існує лише в мисленні. Мислення, за Гегелем – це суб'єктивна людська діяльність, об'єктивна сутність, першооснова, першоджерело всього існуючого. Відмінність від буття полягає в тому, що мислення, коли ми робимо себе предметом роздумів стає об'єктом, тим самим роздвоюється із суб'єктом [3, с. 294].

Постійне становлення нормативно-ціннісних систем також пов'язують із розвитком культури, оскільки цінності є каркасом для виникнення культури. Цінності поділяють на загальнолюдські, групові, індивідуальні. На їх основі передаються, оновлюється, розвивається, утворюється нові та примножуються старі культурні багатства. Розглядаючи розвиток, як суперечність Гегель підкреслював, що він не є аномалією, а взаємозв'язком, взаємозумовленістю протилежних понять та принципом будь-якого розвитку. Про розвиток у будь-якому явищі свідчить наявність суперечностей.

Механізмом ствердження і нарощування свободи є культура. В цьому полягає схожість демократії з культурою. Водночас того демократія спирається рівень культури і її подальший розвиток. Свобода ж в культурі здійснюється як творчість. Тобто культура поєднує в собі буття й свободу (творчість) та є опосередкуванням щодо них. Оскільки вона дає сенс свободі та засоби здійснення людиною творчих зусиль, тому вона безпосередньо є репрезентантом буття. Коли людська активність спрямовується безпосередньо на буття, минаючи відповідні культурні форми та інституції (правові й моральні настанови, вимоги естетичного освоєння світу, національні традиції тощо), тоді ми маємо в результаті «знелюднену» людину [2, с. 126].

Культура це визначення цінності кожного із її творів, але головне цінності людини. Між культурою і особистістю існує дуже тісний зв'язок. Особистісне начало настільки важливе для культури, що особа є такою формою людського буття, в якій реально здійснюється синтез культури й яка через це є найбільш дійовим механізмом її розвитку. Ця модель культури набуває свого завершення в філософській системі Г. Гегеля. Оскільки європейська культура виступала реалізацією світового розуму (світового духу), він взяв її за взірць. Цей розум розкривається в житті цілих народів, вкорінюючись в суспільний устрій. Він має загальну мету, що являє собою не сукупність помислів окремої людини, а навпаки творчість цілих народів, підкоряється тій таємній лозіці, що не може бути описана із індивідуальних зусиль [1, с. 28]. Відповідно до цього культуру Гегель розглядав, як прогрес духу (процес формування сили розуму). Іудаїзм, християнство, античність є ступенями світового розуму. Вони змінюють один одного і як оцінював це Гегель є переходом до вищої стадії розвитку суспільства.

Повертаючись до поняття буття можна сказати, що воно в культурі має два виміри: культурний та буттєвий. Розглядаючи перший варіант людина є носієм певних цінностей, творцем культури. У другому – людина є самоцінністю. Поодинці вони руйнують людину, а в поєднанні повинні бути життєдайними. Гегель не лише виділив надіндивідуальні особливості культури, а й описав увесь шлях її розвитку. Культуру в своїй багатомірності філософ розглядав як послідовний цілісний процес. Він не відкидав різні прояви культурних форм, але бачив їх як стадії розвитку світового духу, що хоче повноти своєї реалізації. Це можливо лише завдяки свободі. Реалізація свободи духупов'язана із збільшенням людської свободи, а світовий процес є поштовхом до цього.

Висновки. Культура є величною й неповторною в житті людини. Особа стає вищою над природою і стає творцем культури. Це відбувається лише тоді, коли вона робить свій власний вибір. Процес розвитку культури в Гегеля закінчується абсолютною ідеєю, що спершу відкидає своє буття, а потім задає йому рух. В кінці розвитку вона стає подібною до абсолютного духу. Історія й культура людства – це його духовний розвиток, а абсолютний дух його найвищий ступінь, щовтілюється у мистецтві, релігії, філософії. Як вважав Гегель, раси й нації утворюють різні стадії визначення абсолютного духу. Дух є основою самосвідомості. Це поняття охоплює всі сфери людської діяльності. Дух, за Гегелем, є свободою. Філософію та релігію Гегель вважав найглибшим вираженням істини.

Список використаних джерел:

1. Левенець Ю. Шаповал Ю. Політична енциклопедія. К. : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
2. Кірюхін Д. І. Вступ до філософії релігії Гегеля. Філософія як спекулятивна теологія. К. : ПАРАПАН, 2009. 204 с.
3. Тофтул М. Г. Гегель Георг-Вільгельм-Фрідріх//Сучасний словник з етики. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.

4. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К. : «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544 с.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ СЕРЕДНІХ ВІКІВ

Актуальність дослідження. Середньовічна філософська думка сприяла розвитку логічної та етичної проблематики, що є актуальними дотепер. Філософія епохи Середньовіччя постає як синтез двох традицій: християнського віровчення та античної філософії. Вона має яскраво виражений релігійний, ідеалістичний характер, ґрунтується на теоцентризмі. Характерна особливість філософії Середніх віків – суперечка між номіналістами та реалістами про природу загальних понять, або універсалій, яка мала велике значення для подальшого розвитку філософії, оскільки актуалізувала проблему взаємозв'язку категорій одиничного й загального.

Мета дослідження: висвітлити проблему людини у середньовічній філософії.

Об'єкт дослідження: проблема філософського осмислення людини доби Середньовіччя.

Завдання дослідження: на основі філософської думки середніх віків знайти основне значення людини у світі.

Предмет дослідження: вплив філософії на людину та її світогляд у середні віки.

Середньовічна філософія умовно трактується як філософія Західної Європи між занепадом класичної язичницької культури та епохою Відродження. Таку широку тему неможливо детально висвітлити в одній статті, і, на щастя, немає потреби в цьому, оскільки інші статті цієї Енциклопедії розглядають окремих середньовічних філософів і теми. Ця стаття обмежиться лише викладенням деяких загальних контурів середньовічної філософії [1, с. 155].

Творці поняття середньовіччя передусім мали на увазі так званий «латинський Захід», область, грубо кажучи, римо-католицизму. Хоча це правда, що цей регіон був певною мірою одиницею, культурно відокремленою від своїх сусідів, вірно також, що на середньовічну філософію вирішально вплинули ідеї грецького Сходу, єврейської філософської традиції та ісламу [2, с. 256].

В основі середньовічних уявлень про людину лежали релігійні (теоцентристська) у своїй суті установки про те, що Бог – початок усього сущого. Він створив світ, людину, визначив норми людської поведінки. Однак перші люди згрішили перед Богом, порушили його заборону, захотіли стати нарівні з ним. У цьому полягає гріх людства, який частково спокутував Христос, і який повинен спокутуватися кожною людиною через каяття. Внаслідок цього життя сприймалося середньовічною свідомістю як шлях спокути, засіб відновлення втраченої гармонії з Богом [3].

Людина як рівна Богу, творець свого земного світу, безапеляційно визначає свою міру відповідальності і свободи. Можна окреслити понятійний поле ідеї боголюдськості: ця ідея спорідненості, єдиного кореня людини і Бога – реальності, через яку вона стає значущою для людини; ідея, в якій відношення людини і Бога виступає головним принципом людської особистості, змістотворною ідеєю; є цінністю особливого роду, містить в собі елементи святині, є об'єктом віри, в той же час є результатом творчості людської особистості в результаті внутрішнього духовного досвіду; ідея боголюдськості є вираз існування особистісного моменту в реальності як онтологічного факту; ідея, що включає в себе свободу, творчість, любов і віру як важливі моменти людської особистості [4, с. 272].

Філософсько-антропологічні погляди Середньовіччя представлені в працях Августина Блаженного, який також надав ідеям патристики найбільш завершеного вигляду. Він стверджував, що людина – це душа, яку вдихнув у неї Бог. Тіло, плоть – зневажені і гріховні. Душа є тільки у людей, тварини її не мають. Людина повністю залежна від Бога. Людина створювалася Богом як вільна істота, але, зробивши гріх, обрала зло і пішла проти волі Бога. Так виникає зло, так людина стає невільною. З моменту гріхопадіння люди схильні до зла, творять його навіть тоді, коли прагнуть робити добро. Головна мета людини –

порятунок перед Страшним Судом, спокутування гріховності роду людського, беззаперечна покора церкви як «граду Божому» [3].

Августин Блаженний уважно розглядає все те, що пов'язане з людиною, висуваючи в людині на перший план людську свідомість. Мислитель вважає основним наявність «внутрішньої людини» (або душі), до якої входять пам'ять (без того не може бути єдності особи), воля (що пов'язана з первинними мотивами дії) та розуміння [5, с. 86].

Вершиною середньовічної схоластики був Фома Аквінський, філософсько-антропологічні погляди якого певною мірою були розвитком ідей Августина Блаженного. Бог – діюча і кінцева причина світу, світ створений Богом «з нічого»; душа людини безсмертна, його кінцева мета – блаженство; сама людина теж творіння Боже, а за своїм становищем – проміжна істота між тваринами та ангелами [3]. У людські душі при створенні закладено потяг до добра, але не кожна людина здатна в реальних умовах життя витримати цей орієнтир. У такому разі Бог допомагає людині об'явленням, словом Святого Письма, прозоріннями святих. Якщо й це не допомагає, Бог ускладнює шлях гріха і полегшує просування шляхом істини. За такого поєднання дій Бога з діями людини остання здатна активно впливати на свою долю, на результати свого життєвого шляху [5, с. 91].

Представники містики пізнього Середньовіччя Мейстер Екхарт, Йоганн Таулер, Йоганн Рейсбрук наголошували на значенні людської активності в питаннях вибору життєвого шляху та прилучення до божественної благодаті. Вони стверджували що, відштовхуючись від того, що даровано Богом, людина сама визначає себе власними вчинками, бо здатна роздмухати полум'я із закладеної в неї Божої іскри [5, с. 92].

Висновки: філософія середньовіччя не дивлячись на свій складний і суперечливий процес, дала багато цінного для розвитку філософського мислення, а саме: по-новому висвітлила сенс буття людини, людина розглядалася зменшеною будовою світу та створена за образом і подобою Бога. Філософія Середньовіччя успішно засвоювала духовні складники людського буття, виділяючи в них раціонально-логічні та чуттєво-вольові полюси. Вона досить органічно пов'язувала питання життєвої активності з духовною спрямованістю людини, з пошуками шляхів схоження до абсолюту, з визначенням людської долі та проявами свободи волі людини.

Список використаних джерел:

1. Форест І., і Кауфман, Валтер, Середньовічна Філософія, 5-те видання, Філософські Класики (том 2). 2007. 105с.
2. Бослі, Річард Н., і Твідейл, Мартін, Основні проблеми середньовічної філософії, 2-е видання. Онтаріо, 2006. 235с.
3. Уявлення про людину в епоху Середньовіччя. URL: <http://ibib.ltd.ua/predstavleniya-cheloveke-epohu-23473.html> (дата звернення: 08. 11. 2021).
4. Пилипишин П. Філософсько-правові принципи середньовіччя як фундамент християнського індивідуалізму. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/7/48.pdf> (дата звернення: 29. 10. 2021).
5. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К. : «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544 с.

ЛЮДИНА І ПРИРОДА

Актуальність дослідження: Людина і природа – це давня проблема філософії, яка пояснюється різким зростанням антропоного впливу на навколишнє природне середовище. Багато людей за рахунок природи вирішують свої потреби. Явища і об'єкти природи відіграють велику роль у житті людини, бо вони виступають у якості природної основи його існування та розвитку. Природа завжди надихала людину на філософську творчість. Людина живе природою та завжди буде залишатись із нею у процесі спілкування. Також фізичне і духовне життя людини дуже зв'язане із природою.

Мета дослідження: філософський аналіз взаємозв'язку людини із природою.

Об'єкт дослідження: особливості поєднання людини і природи у філософії.

Завдання дослідження: дослідити філософський образ природи та взаємодії людини з природою, філософію природи і людини від давніх часів до сучасності.

Людина завжди буде залишатись природною істотою, тому що природа – це джерело та основа її потреб. Природність людини характеризується тільки у двох значеннях, таких як:

- створенність природою людини, вона залежна від природи, тому що є її складовим компонентом;

- людина являється біологічним організмом, тому що підпорядковується всім закономірностям природи.

Органічний зв'язок людини та природи змушує повною мірою враховувати природні чинники у розвитку суспільства. Саме тому природа завжди була об'єктом уваги філософів та філософського осмислення [1, с. 20].

Одним із основних у філософській антропології є питання про природу і сутність людини, які іноді не виправдано ототожнюють. Людина як біосоціальна істота є складною єдністю тілесного (природного) і духовного (соціального, суспільного). Такий дуалізм (подвійність) людського начала дає підстави стверджувати, що за своєю тілесною природою людина – високоорганізована біологічна істота, а за своєю сутністю – соціальне утворення.

На різних етапах філософії природа розумілась по-різному. Поняття природи для філософів завжди порівнювалась із таким протилежним поняттям як «культура». У філософії є й інша думка щодо поняття про природу: природа, навпаки, розуміється як зразок, абсолютно досконале, як щось більш високе, перевершує і культуру, й людство. Завжди філософські питання полягають у з'ясуванні взаємодії людини та природи її ставлення до космосу та Всесвіту. Такі питання хвилювали філософів давнини та Нового часу, а також і сучасних мислителів.

До змісту поняття людська природа відносять і специфічні морфологічні особливості притаманні нам як [виду](#), і відомі в природі психічні феномени, що найвиразніше проявлені саме людьми, і такі риси, що пов'язані зі складною поведінкою.

[Антропология](#), [соціологія](#) та [соціобіологія](#), [психологія](#) – невичерпний перелік наук, предметом яких є аспекти людської природи. Філософія по-своєму вирішує такі питання, як взаємодія природних і духовних засад у розвитку людини, відношення природи та людської культури. В історії філософії не раз повертались до розуміння Арістотелем природи як причини. Антична філософія будувалась на прикладі природного. В античній філософії Арістотеля великим матеріальним таїнством природи, основою різноманітності та неповторності її перевтілень, виявляється останнім притулком та долею природи, поясненням природи випадком протиставлення неосаяжності та незбагненності божественного творіння. Природа, що стала усім, як говорив Арістотель, суттю, буттям, а суть буття – це те, що має початок руху у самому собі, суть – це причина речей, до пізнання якої прагне філософія.

Чотири взаємозв'язаних поняття, на які розкладається природа в процесі пізнання – формальна, матеріальна, та що є метою творення, що має назву світового розуму – це її логічні поняття. Арістотель підкреслює, що природа, в найпершому і єдиному розумінні, є суттю, і

саме сутність того, що має початок руху у собі, матерія зветься тому природною, що має здібність приймати на себе цю сутність [2, с. 59].

У роботах античних філософів Платона, Гіппократа, Геродота неодноразово наголошується щодо впливу природи на спосіб життя людини. Ці мислителі протиставляли релігійно-міфологічному світогляду ідею причинно-природного розуміння людини. Показуючи на географічний вплив на тип людини, практичну діяльність та спосіб життя людини.

Природу більшість античних мислителів розуміла як живе, а деякі – як одухотворене, рухоме ціле, що змінюється. Філософи античності прагнули розгадати таємниці природи, зрозуміти її сутність, виявити, зокрема, деякий першопочаток, з якого все постало. Людина також розумілася як частина природи і знаходилась під владою природних сил, що уособлювалися у тих чи інших богах. Така точка зору на природу визначала основний спосіб її пізнання- висування здогадок [3, с. 27].

Однією із характерних рис філософії Відродження був пантеїзм, головною ознакою якого було вчення про природу. Відомим у натурфілософії був М. Коперник, його відомий твір «Про кругообіг небесних сфер». На думку Коперника, філософія шукала істину в міру досяжності її людським розумом, тому що природа є першим об'єктом пізнання. Через споглядання природи людина осягає мудрість Творця.

У філософії Нового часу природа стала об'єктом ретельного наукового вивчення. Цей період характеризується відносно низьким рівнем науки, тому оволодіння людиною дарами природи не могло не призвести до хижацького ставлення до навколишнього середовища, яке людство не може подолати й до сьогодні.

У ХХ ст. теж великого значення набула «людина-природа», вона виражалася у глобальних проблемах та носила всезагальний характер. Її втіленням була ноосфера, яку розробив В. Вернадський. Ноосфера – це область панування розуму. Це всеговорило про те, що людина завжди перебувала у взаємозв'язках з природою. Він вважав, що зв'язок людини з природою стає більш органічним та глибоким, тому що людська історія вона збігається з історією природи та навпаки.

Результати впливу людини на природу у сучасному світі не є дуже хорошими, тому все це ускладнює екологічну ситуацію на земній кулі. У результаті взаємодії природи і суспільства на сучасному етапі є сильні суперечності, які й привели до екологічних проблем. Ставлення людини до природи – це пізнавальне, що виражається за допомогою поняття блага. Збереження навколишнього природного середовища – найважливіший та найскладніший обов'язок сучасної людини, особливо в умовах постійного зростання продуктивних сил суспільства.

Висновки. Наука все глибше і глибше проникає в таємниці природи та законів Всесвіту. Природа є необхідною умовою життя для суспільства, зокрема фізичного і духовного життя людини, а сучасна екологічна ситуація показує нам те, що людина не може вийти із природи. Природа людини є одним з основоположних понять більшості релігійних і філософських вчень. Філософська думка багата мислителями, які поділяли і розвивали цю ідею, що людина – витвір природи, підпорядкований її законам, не може звільнитися від неї, не може – навіть в думці – вийти з природи.

Список використаних джерел:

1. Лавриненко В. Філософія. Том 2. Основи філософії. Соціальна філософія. Філософська антропологія: учебник и практикум для СПО. М., 2018. 283 с.
2. Гуревич П. [Основи філософії](#). М. : Гардарика, 2003. 438 с.
3. Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Мокряк Л. П., Шумка М. Л. Філософія: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 360 с.
4. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К. : «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544 с.

ПЛАТФОРМА 3.

ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОЇ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВИ НАБУТТЯ ЧЛЕНСТВА В ЄС

*Бек Ірина,
студентка гр. ДІД –11
Соціально –гуманітарний факультет, ЗУНУ*

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО – ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність теми дослідження: Однією з головних характеристик державного ладу будь-якої країни є форма державного правління, в якій виявляються особливості і порядок організації вищих органів влади, що визначає їхню структуру, компетенцію та взаємодію. Цим і пояснюється актуальність даної проблеми. Особливо нас цікавить ця проблема, яка стосується України скільки, впродовж новітньої історії Україна пройшла шлях розвитку всіх республіканських форм державного правління. Після революції гідності була відновлена парламентсько-президентська форма правління.

Мета дослідження: аналіз причин повернення до парламентсько-президентської форми правління в Україні 2014 р. та змісту відповідних конституційних положень.

Об'єкт дослідження: Україна у часи повернення до парламентсько-президентської форми державного правління.

Предмет дослідження: президентсько-парламентські форми організації державної влади України.

Завдання дослідження: Проаналізувати причини та наслідки повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління. Запорукою успішного функціонування змішаної президентсько-парламентської форми організації державної влади є ефективно налагоджений механізм політичного компромісу. В Україні цей чинник не спрацював через низку інституційних та історичних причин. Зміна мажоритарної форми волевиявлення на пропорційну за закритими списками в єдиному багатомандатному окрузі при слабкості партійних організацій та високому рівні фрагментації парламенту виявилися чинниками експансії великого тіньового капіталу у владу, що призвело до максималізації ролі лідера фракції й одночасного знецінення «рядового» депутатського мандата, пріоритетності інтересів впливових бізнес-груп над інтересами українського народу, зниження професійного рівня депутатського корпусу через потрапляння до його лав осіб, щоні за професійними ознаками, ні за моральними якостями не відповідають таким вимогам [2, с. 393].

В 2005 р. після Помаранчевої революції Україна перейшла до парламентсько-президентської форми державного правління. Однак, після приходу до влади Віктора Януковича і Партії регіонів 30 вересня 2010 року Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України Закон «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та прийняття. Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р. Верховна Рада має право звільняти всіх зазначених осіб з посад. Вона вирішує питання про відставку Прем'єр-міністра та членів. Парламент призначає посаду та звільняє з посади за поданням Президента голову служби безпеки України. Відповідно до Конституції та закону України парламент здійснює контроль за діяльністю Кабінету Міністрів. Згідно з Законом України від 21 лютого 2014 р. значно ширшими стали повноваження Голови Верховної Ради. У

разі дострокового припинення повноважень Президента на Голову Верховної Ради, а не на Прем'єр-міністра, як фіксувала Конституція в редакції 1996 року, покладається виконання обов'язків глави держави на період до обрання й вступу на посаду нового Президента. Цим законом розширено й коло повноважень Кабінету Міністрів, які за Конституцією в редакції Кабінету Міністрів з мотивів їх невідповідності Основному Закону держави з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності; не лише призначає, а й звільняє з посади Генерального прокурора України (за згодою Верховної Ради), половину складу Ради Національного банку України, половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, третину складу Конституційного Суду України [6, с. 198].

Відповідно до Закону №742-УП від 21 лютого 2014 р. розширюються повноваження Президента України у зв'язку із значним звуженням сфери контрастигування актів глави держави, що мають скріплюватися підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт і його виконання. Парламентсько-президентська форма державного правління передбачає створення збалансованої моделі державної влади, в якій повноваження глави держави значно обмежені й перерозподілені між урядом та парламентом [1, с. 62].

Організація державної влади в парламентсько-президентській республіці здатна здійснювати ефективне державне правління, що забезпечується її стабільністю, зумовленою, з одного боку, збереженням за президентом значних владних повноважень, а з іншої – наявністю істотних важелів впливу на уряд з боку парламенту [4, с. 110]. Парламент володіє правом на усунення відповідних повноважень, в будь-який час, прем'єр-міністра і уряду, що створює можливість коригування політичного курсу, чим значно зменшує небезпеку конфліктів між виконавчою владою і парламентом. Президент у парламентсько-президентській республіці володіє правом, у чітково визначених Конституцією України випадках, розпускати парламент і призначати нові вибори, що сприяє зменшенню виникнення урядових і парламентських криз, чим зміцнюється стабільність уряду. В парламентсько-президентській формі державного правління зростає політична роль Прем'єр-міністра і уряду, сформованого парламентом більшістю [3, с. 234].

Багатьох цікавить питання: чому Україні необхідна парламентсько-президентська республіка? Відповідь на це запитання могла б бути короткою: бо Україна не може поки що бути просто парламентською республікою. А запропонована парламентсько-президентська модель є перехідною формою до парламентської [5, с. 215]. Від чого перехідної? Від президентської як нижчої форми організації, держуправління (якщо оцінювати з позицій демократії). Парламентська форма, випробована європейським досвідом, на мою думку, характеризує суспільство та країну з розвиненими традиціями демократії. Тієї демократії, яка згодом може набувати дедалі більше ознак народовладдя. А нам потрібна така система влади, за якої її інститути, посадові особи, організації громадян і самі громадяни діяли б у межах, зафіксованих законами або нормами загальноприйнятої моралі. Роблячи це постійно, звично, вважай, автоматично. Звісно, для України це поки що утопія. До оптимального державного устрою вона рухається з величезними втратами, керуючись начебто досвідом інших, а насправді його сумнівними трактуваннями. Нашим аналітикам рекомендувати його бракує часу. Та й небезпечно, суб'єктивізм влади зміцнився, їй не аналіз потрібен, а обслуговування режиму. А діючим політикам, як правило, розкіш аналізу недоступна. Це й не дивно – проблему розв'язувати легше, вийшовши за її межі, а вони самі – її середовище, її джерела та наслідок. Утворюється замкнене коло, розривати його треба на законодавчому рівні й чим швидше, тим краще [7, с. 295]. Отже, від президентської до парламентської форми через парламентсько-президентську. Та її так і визначено в Конституції, помітить скрупульозний читач, адже там про президентську форму нічого не говориться. Це правильно. Право президента формувати уряд ще не означає закріплення верховенства цієї гілки влади. У Конституції визначено відповідні стримування та противаги, вони передбачені змістом низки органічних законів, застосування яких має применшувати апетити можновладців. Ідеться про закони щодо функціонування парламентських слідчих комісій, процедури імпичменту, порядку призначення деяких посадових осіб, організації фондового ринку, бюджетної

політики й т. п. **Висновки:** Отже, парламентсько-президентська форма державного правління є більш підходящою для нашої країни, бо якщо проаналізувати минулі роки, то президент брав на себе велику відповідальність та вирішував усі питання сам.

Список використаних джерел:

1. Гончарук, Т. В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст] / Т. В. Гончарук // Світоглядні та 101 соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.]; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 44-71
2. Гончарук Т., Шумка М. Національно-культурна ідентичність як маркер модернізованого українського суспільства // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. –Л. : УБС НБУ, 2013. 722с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гурик, М. І. Історична пам'ять народу у контексті актуальних завдань розбудови модерної української нації. / М. І. Гурик // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.]; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. –Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 90 –113.
5. Гнасевич Н. В. Українська національна ідея: генеза та сучасний зміст / Н. В. Гнасевич // Світоглядні та соціокультурні засади формування української модерної нації: моногр. / авт. колектив : О. М. Рудакевич (керівник) та ін. –Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 256 с.
6. Конституція України. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2014року, видавець Паливода А. В. Київ, 2014.
7. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук- Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. 320 с.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність теми дослідження: Прийнята у червні 1996 р. Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою. Проте для її практичного втілення необхідно ще багато чого зробити. Проблема дотримання всіма гілками державної влади положень Конституції України продовжує залишатись актуальною. Адже конституційне закріплення основних інститутів і принципів демократії – лише один з необхідних кроків на шляху демократизації, важливим є їхнє реальне впровадження в політичну практику. Відтак побудова в Україні правової держави продовжує залишатись одним з головним завдань на шляху до демократії.

Мета дослідження: дослідити процес виборів, проаналізувати історію становлення виборчої системи України від початку незалежності до сьогодення. Визначити, яка виборча система принесе найкращий результат для створення справжньої і дієвої влади в країні.

Об'єкт дослідження: виборча система України, процес та проблеми її становлення, методи їх вирішення.

Предмет дослідження: проблеми виборчої системи України. З відновленням української незалежності у 1991 році розпочався бурхливий процес розбудови демократичних інститутів і громадянського суспільства в нашій державі. При цьому великою мірою мало місце запозичення позитивного досвіду різних держав світу. Проте не все, що видалося плідним в інших державах світу, може принести таку ж користь, будучи перенесеним на український ґрунт. Принципи чесних та демократичних виборів: загальність участі. Виборче право доступне для всіх повнолітніх громадян; прямий та вільний процес. Передбачається, що безпосередньо виборці обирають своїх представників, і при цьому не зазнають жодного тиску; таємність. Ніхто не дізнається, який вибір зробив виборець, тому той максимально захищений; рівність; періодичність; Відрізняються основні типи виборчих систем: мажоритарна. Країни діляться на мажоритарні округи, де висувуються кандидати. Депутатом стає той, хто набрав більшу кількість голосів. В Україні така система стабільно працювала до 1994 року, а потім змінилась на змішану, коли половина кандидатів обиралась за мажоритарним принципом, а решта – за закритими списками. Кумулятивний вотум. Виборець має не один, а декілька голосів. Ця система поширена в німецькій Баварії, американському Іллінойсі. Закриті списки. Виборець голосує за партію, яка висуває свій список кандидатів. При цьому громадянин міг дізнатися лише першу п'ятірку потенційних депутатів. Відкриті партійні списки. Виборці голосують одночасно і за політичну партію, і за конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року пройшли за такою системою [2].

Впродовж незалежності в Україні були різні типи виборчих систем – мажоритарна, змішана, пропорційна. На даний час існує змішана система, але гостро стоїть питання про перехід до пропорційної системи на основі відкритих списків. Парламент обирається на п'ять років, в його складі 450 депутатів: половину обирають за мажоритарною системою (від неї хочуть відмовитися), половину – за пропорційною системою із закритими списками. За перші двадцять років незалежності вибори відбувались в напівавторитарному режимі, саме під час президентських виборів у 2010 дедалі більше почали застосовуватись брудні технології, як-от: підкуп виборців, застосування адмінресурсу. Ця тенденція досягла межі на парламентських та місцевих виборах, коли на дільниці міг увірватися загін міліції особливого призначення, скасовувались результати виборів. Вибори, які відбулися після Революції Гідності, характеризувались більшою прозорістю та відкритістю. Наразі головною проблемою виборчого процесу в Україні залишається невідповідність політичних партій демократичним принципам. Партії статутними маніпуляціями формують обмежений список кандидатів. Виходом з цієї ситуації може стати новий закон про політичні партії. Демократичні партії, де можливий соціальний ліфт для її членів, – запорука ефективного управління [3, с. 227-228].

Яка ж виборча система потрібна Україні: мажоритарна, пропорційної з закритими виборчими списками чи пропорційна з відкритими списками? Перший варіант системи є

неефективний: 1) Сприяє підкупу виборців (за даними громадянської мережі ОПОРА, 70% випадків підкупу виборців зафіксовано саме в одномандатних округах); 2) Сприяє застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить одні й ті ж політичні партії до влади і дає їм більше місць у парламенті; 3) Забезпечує місця в парламенті представникам тільки однієї політичної платформи, яку не обов'язково поділяє більшість населення. При цьому варто відзначити істотну нерівномірність прохідного бар'єру за мажоритарною складовою в різних регіонах України. У пропорційної з закритими виборчими списками є такі недоліки: 1) Внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня. Натомість сильною є монополія партійного керівництва, яке і визначає персональний склад списку, а також розміщує у складі партій «грошових мішків»; 2) Відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють не за популярністю серед виборців, а за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші; 3) Підзвітності народних депутатів перед виборцями та взагалі зв'язку з виборцями практично немає. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: вона передбачає 27 великих регіональних округів. Партії виставлятимуть на кожному окрузі мінімум п'ятьох кандидатів. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії, тим самим формуючи персональний склад парламенту. До того ж, великий розмір округів ускладнює підкуп виборців. Одна справа «скупити» мажоритарний округ у два райони, і зовсім інша – всю область. Це потребує значно більших витрат. Щоб потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто –реально працювати на округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію і зробить не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну персону [1, с. 94].

Висновок: Найефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. А хто в нашій країні ухвалюватиме політичні рішення –залежатиме від закону про вибори народних депутатів України. Щоб рухатися вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом. Тільки так у нас з'явиться реальний шанс привести до влади нових та ідейних політиків, які працюватимуть на благо українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» Випуск 50, С. 92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси». URL: <https://inrespublica.org.ua/aktivna-hromada/vyborchij-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy.html>
3. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. 2. е вид., стереотип. Либідь, 2006. 480 с.

КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ

Актуальність теми дослідження: Співіснування та взаємодія численних ідентичностей і почуття приналежності до світового громадянства за рамками націй звучить багатообіцяюче, але що ці солодкі слова за собою несуть? Космополітизм потребує багато уваги та дослідження усіх його сторін, адже є і позитивні і негативні наслідки цього вчення.

Мета дослідження: Проаналізувати суть концепції космополітизму, дослідити її причини та прояви у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: Поняття космополітизму, його сутність та прояви.

Предмет дослідження: Космополітизм – ідеологія світового громадянства, що віддає пріоритет відчуттю приналежності людини до всього людства над всіма іншими соціальними зв'язками, загальнолюдським цінностям над культурними традиціями окремих держав, народів, націй. Космополітизм постає у вигляді різних соціально-політичних орієнтацій від взаємодії та зближення народів до повного відкидання національної культури та патріотизму. Основною ідеєю космополітизму є створення світової держави або ж світової федерації держав. Людину, яка ідентифікує себе з ідеологією космополітизму або з якоюсь з його форм називають космополітом [4]. Космополітизм послужив відправною точкою для виникнення інтересу до культури інших країн і народів, пошуку культурних універсалій. Так почався діалог культур, що триває і по теперішній час, навіть в умовах глобалізації і перетворення людства в одну «велике село». За свідченням Діогена Лаєртія термін «космополітизм» вперше використав Діоген Синопський. Плутарх вважав, що це зробив Зенон із Кітіона. Епіктет доводив, що автором слова «космополітизм» був Сократ, який заявляв: «Я не афінянин чи коринфянин, я космополіт». У різні часи поняття «космополітизм» мало різний зміст. Утворення різноплеменної імперії Олександра Македонського зумовило появу різних за змістом космополітичних світоглядів. Космополітизм кініків виявляв негативне ставлення до міста-поліса. Стоїки в космополітичному ідеалі шукали суспільну форму, яка зробила б можливим життя кожної людини за єдиним всесвітнім законом. Космополітичні ідеї кіренаїків виражалися у вислові «*ubi bene, ibi patria*» («Де добре, там і вітчизна»). За Середньовіччя носієм космополітичних тенденцій була католицька церква [2, с. 272].

За доби Відродження і Просвітництва ідеал світового громадянства був спрямований проти феодальної роздрібненості й обстоював визволення індивіда від феодальних оков (Данте, Кампанелла, Лессінг, Кант, Рабле, Фіхте та ін.). В ході капіталістичного розвитку ідеї космополітизму використовувалися у спробах обґрунтувати необхідність створення наднаціональних співтовариств. Космополітичні ідеї створення світової держави чи світової федерації висувалися пацифістами (наприклад, пропозиція щодо перетворення ООН на світову державу). Комуністи заявляли, що ведуть непримиренну боротьбу з будь-якими виявами космополітизму, що він несумісний з «пролетарським інтернаціоналізмом», але на практиці проповідували необхідність «злиття націй» у всесвітньому масштабі. У повоєнні роки в СРСР під гаслом боротьби з «антирадянським космополітизмом», під яким розумілося доброзичливе ставлення до традицій та цінностей народів поза межами СРСР, здійснювалися масові репресії [3, с. 86].

У сучасному трактуванні космополітизм – це ідеологія, що пропагандує зречення національних традицій, культури, патріотизму, заперечує державний і національний суверенітет. Зараз вчені політологи визначають три тенденції ставлення індивідів до космополітизму: негативна – засудження відсутності цінності патріотизма до Батьківщини; позитивна з прагматичної точки зору (як відкрите відношення щодо іншого способу життя, відсутність коренів, відрив від національної ідеї) – переплітається з космополітичними поглядами певних класів та груп людей (нестурбованих інтересами націй та держав, маргіналів, професійно-управлінських груп); позитивна з культурними, політичними та етичними аспектами [1].

Причини поширення та формування концепції космополітизму в сучасному світі: 1. Ліквідація кордонів між деякими державами, розвиток економічної глобалізації та світової інтеграції; 2. Віртуальний космополіт (Б. Межуєв) – суспільство за допомогою інтернету долає кордони, мережа інформації стає певним аналогом світового громадянства; 3. Міжнародні структури, агентури, інститути, рухів, що діють за межами державних кордонів; 4. Космополітизація освіти, основною ціллю якої є здобуття індивідами спільного громадянства. Зростання кількості транснаціональних угруповань експертів, які не відносять себе до конкретної території; 5. Збільшення кількості та впливовості національних меншин, міграція та еміграція людей за кордон; 6. Неспроможність багатьох держав самостійно вирішувати актуальні та глобальні проблеми (права людини, морське піратство, тероризм); 7. Міжнародне право, що в деяких випадках нехтує власному законодавству; 8. Невелика кількість загальноприйнятих у світі мов (англійська, іспанська тощо); 9. У різних країнах, на різних континентах люди носять один і той самий одяг, слухають однакову музику, дивляться ті самі фільми та користуються однаковими предметами побуту. Сьогодні космополітизм не зустрічається засудження ні на рівні урядів, ні на рівні суспільно-політичних організацій. Бути космополітом модно і престижно. І, навпаки, замикатися в межах своєї нації вважається сектантством і проявом консерватизму. Слово «патріот» звучить як лайка в устах космополіта.

Висновок: В наш час космополітизм – це сукупність дискусійних поглядів та напрямів, що потребують угруповання та систематизації: дехто його підтримує та поширює зараз, дехто вважає це повним культурним обездомленням людини, дехто навіть не задумується про такі глобальні питання... Проте незабаром ця система поглядів постане, як політична ідеологія сучасності, що забезпечить баланс єдності в різноманітті. Варто пам'ятати що в основі цього явища лежить не стільки відсутність патріотизму та неповага до традицій, а бажання уникнути державних та політичних обмежень, лояльного ставлення до інших культур.

Список використаних джерел:

1. Бек У. Космополитическое общество и его враги. Журнал социологии и социальной антропологии. 2003. № 6 (1). С. 24 – 53.
2. С. Кульчицький. Космополітизм // Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К. : Парламентське видавництво, 2011. 369 с.
3. Єрмоленко В. Плинні ідеології: ідеї та політика в Європі XIX – XX століть. Київ : Дух і Літера, 2018. 471 с.
4. Космополітизм. URL: <https://cutt.ly/NGT57qZ>

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження: більшість держав сучасного світу є багатоетнічними. Тому перед державною владою постає потреба врахування етнонаціональних особливостей при проведенні внутрішньої політики.

Мета дослідження: вивчення причин виникнення сепаратистських проявів на Сході України.

Об'єкт дослідження: сепаратистські настрої.

Предмет дослідження: особливості виникнення сепаратистських настроїв на Сході України.

Завдання дослідження: дослідити причини та походження сепаратистських настроїв, їхню сутність, ідейність та наслідки для України і її державності. Будь-яка етнічна група прагне реалізувати свої інтереси у політичній, економічній, культурній сферах. У сучасному глобалізованому світі це прагнення притаманне дедалі більшій кількості етносів, а відтак актуалізується проблема сепаратизму. Термін «сепаратизм» (від лат. *separatus* –окремий) –це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними, мовними, релігійними ознаками [5, с. 41]

Існує така думка, що виникнення сепаратистського руху можливе за наявності двох умов: дискримінації етнічної спільноти з боку державної влади та формування активної політичної еліти, здатної очолити цей рух. Якщо ми візьмемо події, які відбувалися весною 2014 року на Донбасі, то видно, що обидві умови не виконуються. Крім того, дослідження Британської організації EqualRightsTrust, показує, що ані мовної, ані етнічної дискримінації росіян чи російськомовних в Україні не існує[6, с. 8].

То в чому ж причини виникнення сепаратизму на Сході України ? Довший час відбувалася мовна та культурна експансія України. Найсильніше від неї страждали регіони, які дотичні своїми кордонами до Російської Федерації. Багато років відбувалося зросійщення, витіснення та знищення Української культури та її самобутності. Важливо відзначити, що така політика проводилася здебільшого насильницькими методами, прикладами можуть слугувати: різанина в Батурині, знищення Катериною ПЗaporізької Січі, окупація України більшовицькою армією та приєднання до складу СРСР, Голодомор, репресії, депортації та викривлення історії. Саме в період існування УРСР відбулося наймасовіші ідеологічні чистки та дестабілізація національної свідомості, що призвело до деградування суспільства, мовного розподілу на Схід і Захід, занепаду культурних цінностей. Наслідки такого впливу Російської Федерації на Українську державність ми пожинаємо й до сьогоднішнього дня, адже за час такої окупації виросло не одне покоління людей, які не знали своєї мови та історії, були лише інструментом в руках радянської влади. Проте, етнічні та мовні чинники на той час не були визначальними у появі сепаратизму так, Тарас Кузьо, науковий співробітник Центру трансатлантичних відносин при Університеті Джонса Гопкінса вважає, що в роздмухуванні донбаського сепаратизму свою роль відіграла слабкість київського керівництва, яка стала наслідком збанкрутілої країни та ослабленої силової структури, які залишив після себе Віктор Янукович. Втеча президента та розпад партії Регіонів, яка одноосібно контролювала регіон, були сприйняті як втрата 'охоронця'. Це призвело до активізації підірваної діяльності на користь Російської Федерації. Згодом почали поширюватися наративи про Правий сектор, 'бандерівців', 'київську хунту', які сприймалися як жорстке націоналістичне угруповування, що прагне винищити усіх російськомовних. Але чому ж місцеві повірили пропаганді? По-перше, вони були шоковані подіями на Майдані. Історик Дмитро Титаренко вважає, що жителі сходу України виявилися не готовими до цієї події, що їх пропагував Майдан. "Один з прорахунків ініціаторів Майдану, на мою думку, у тому, що першорядну роль відіграли питання національної ідентичності. У той час як "карта" соціально-економічного протесту була розіграна недостатньо, а це для Донбасу було значно

важливішим. Люди не зрозуміли Євромайдан, їх шокувала хвиля насильства під час революції з боку протестувальників", –розповідає донецький історик[1, с. 8].

Про роль Майдану говорить і Євген Головаха. "У них був великий шок, пов'язаний із Майданом. Вони, хоч і не любили владу, але як люди прагматичні, вважали, що оскільки вона законна, її не можна було усувати у такий спосіб. Жителі Донбасу вважали, що Майдан був ніби як спеціально проти них. Звісно, такі настрої не були притаманні більшості інтелігенції Донбасу, але назагал настрої були саме такі", –вважає професор Євген Головаха. По-друге, не обійшлося тут без представників місцевих еліт, які всіляко сприяли поширенню проросійських настроїв серед населення Східних регіонів України. Місцеві еліти довгі роки працювали над ідеологією та пропагандою за повної підтримки Російської Федерації [2, с. 13].

Це призвело до розколу суспільства всередині країни, що дало поштовх до кривавих подій на теренах Донецької та Луганської областей. По-третє, до так званого сепаратизму долучилися кримінальні мережі, які були тісно пов'язані з Віктором Януковичем та його соратниками. З'явилося емоційне тло. Жителі Донбасу були ображені тим, як все розвивалося. На цьому тлі будь-які провокації були успішними. І цим скористалася російська пропаганда", –каже соціолог Євген Головаха [5, с. 13].

Спеціально налаштовані люди брали участь в поширенні наративів про створення ЛНР і ДНР як окремої державної структури, а згодом і як областей приєднаних до Російської Федерації.

Висновок: Прагнення окремих регіонів та етнотериторій у складі багатонаціональних держав до відокремлення стає джерелом соціальної, політичної та економічної нестабільності, а головне несе загрозу збройного протистояння, відкритої конфронтації. Це призводить до людських жертв, появи біженців, руйнування регіональної господарської інфраструктури, соціальних інститутів, зниження ефективності територіальної влади. Очевидно, що сепаратистські процеси є негативними і для держави загалом: порушується механізм функціонування політичної системи, падає легітимність центральної влади, загальнодержавна ідеологія зазнає кризи. Сепаратизм, створюючи загрозу державному суверенітету, підриває територіальну цілісність, порушує принципи геополітичної безпеки держави, знижуючи її міжнародний престиж.

Список використаних джерел:

1. Дівак В. В. Сепаратизм як соціально-політичне явище: сутність і причини виникнення / В. В. Дівак // Держава і право: збірник наукових праць. 2017. Вип. 39. С. 690-695.
2. Крылов А. Сепаратизм: истоки и тенденции развития / А. Крылов. М., 2015. 62 с.
3. Баранов А. В. Сепаратизм в современном мире: политико-территориальный аспект / А. В. Баранов // Человек. Сообщество. Управление. 2013. № 3. С. 108 –123.
4. Романюк Н. І. Сепаратизм як суспільно-політичне явище сучасності. URL:<https://internationalconference>
5. Шабельников В. До питання утворення Донецько-Криворізької республіки: історико-регіональний аспект // Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 2 (52). С. 148.
6. Тищенко Ю. Поствиборчий синдром квазісепаратизму: 2016 рік URL: <http://www.usipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=4262>.
7. Картунов О. Вступ до етнополітології / О. Картунов. К. : Ін –т етнополітики, управління та господарського права, 2017. С. 70.
8. Турчинов упевнений, що закінчити війну може тільки армія –іншого шляху немає URL: <http://www.unian.ua/politics/954907-turchinovupevneniy-scho-zakinchiti-viynu-moje-tilki-armiya-inshogo-shlyahunemae.html>

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження: сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, що обумовлено цілим рядом чинників.

Мета дослідження: вивчення форм участі молоді в політичному житті України. Дослідження можливостей, мотивації та активності молоді.

Об'єкт дослідження: з'ясування форм участі молоді політичному житті України та їх вплив.

Предмет дослідження: Категорія молоді в Україні визначається межами 14-35 років і налічує близько 15 мільйонів людей. Багато хто каже, що від молоді залежить майбутнє країни, але не треба забувати, що і теперішнє також. Молодь України здебільшого не цікавиться політикою –про це свідчить Всеукраїнське опитування «Молодь України 2017», здійснене Центром «Нова Європа» та Фондом ім. Фрідріха Еберта спільно з соціологічною компанією GfK Ukraine. Зокрема, 65% молодих людей не цікавляться взагалі або скоріше не цікавляться політикою. Із віком ця тенденція зменшується: серед респондентів вікової групи 14-17 років 55% узагалі не цікавиться політикою, а серед вікової групи 25-29 років таких лише 36% [2].

Політична участь молодих людей у владі закономірно може починатись з їх власних регіонів, де вони на початках можуть займатись волонтерською, або громадською діяльністю. Для цього необхідно, щоб молоді люди бачили перспективу їх регіонів, бажали їх розвитку та самі ставали їхньою частиною. Наразі в Україні молодіжна політика тільки починає розвиватися. На думку молоді, більшість старших чиновників, на жаль, не бажують прислухатися до їх думки, зважаючи лише на свій життєвий досвід і не розуміючи потреб молодшого покоління. І, хоча молодь часто висловлює свої думки з того чи іншого приводу, до дій ці пропозиції доходять лише у рідкісних випадках. Зокрема, багато молодіжних центрів в Україні не мають державного фінансування, хоча згідно із ЗУ «Про загальні засади молодіжної політики в Україні» чітко прописано, що у містах на балансі місцевих рад мають формуватися майданчики платформи для розвитку молоді. Гарним досвідом надання молоді змоги відчувати свою відповідальність та вплив на громаду є інструмент створення молодіжних рад. Основними завданнями цього інституту є залучення активної молоді до спільної роботи на користь громади. У школах, ліцеях та університетах багато таких людей, але їх відокремленість знижує їх продуктивність. Молодіжна рада дає можливість впливати на бюджет участі міста, вигравати гроші на реалізацію проектів, що в подальшому дасть досвід та розуміння потреб міста на рівні влади. Молодіжна рада зараз –це лотерея співпраці з місцевою владою, адже часто в органів місцевого самоврядування виникає бажання контролювати такі дорадчі органи, оскільки саме від них залежить фінансування молодіжної ради [2].

Молодіжні рухи часто співпрацюють із політичними партіями, є їх філіями і підрозділами, або ж конкурують із ними за можливість реалізації політичних, тобто владних, інтересів і амбіцій. Основний момент єдності партії з її молодіжною організацією полягає у єдності їх ідеологічних платформ. Молодіжна організація веде свою роботу, вирішує свої проблеми і одночасно співпрацює з партією, та готує себе для майбутньої політичної роботи в ній. У свою чергу політичні партії домагаються вирішення проблем, які є у молоді, та відстоюють інтереси членів молодіжних організацій, зокрема в парламенті. В Україні значна кількість партій мають свої молодіжні філії та організації, які ідеологічно орієнтуються на них. Окрім цього партії за допомогою своїх програм намагаються забезпечити підтримку

молоді на виборах, проголошуючи соціальну спрямованість власної молодіжної політики [1, с. 9].

Молодь бере активну участь у соціально-політичних процесах, але ця активність проявляється більше у мітингових, у формі протесту. Молоді бракує політичної компетентності, інформованості, брак досвіду співпраці з органами місцевого самоврядування по виробленню рішень на місцевому рівні. Таким чином, у суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально – економічні, політичні і духовні зрушення. Щоб забезпечити реальну участь молоді в суспільному житті регіонів, потрібно впроваджувати такі механізми, як: розвиток молодіжних засобів масової комунікації; надання необхідних знань з питань участі молоді в житті регіону; залучення молоді до участі в асоціаціях, форумах тощо; підтримка волонтерського руху; проведення громадських слухань з молодіжних проблем; впровадження взаємодії молодіжних організацій та органів місцевого самоврядування на договірній, плановій і довгостроковій основі; визначення єдиних і відкритих умов участі молодіжних організацій у реалізації проектів, що здійснюються органами місцевого самоврядування [3, с. 259].

Сучасна молодь не має чітко означеної спрямованості на участь у політичному житті, хоч і виявляє готовність до активних дій. У більшості представників молоді не сформовані настанови на самостійну, активну, відповідальну діяльність у сфері соціальних подій та інтерес до політичного життя країни. Молоді люди не готові і не прагнуть засвоювати нові форми соціальної активності, не ставлять за мету «вбудовуватися» в соціальні структури та громадські об'єднання, через які реалізується конструктивна взаємодія з владою та активна політична участь. Інструментами активізації політичної участі повинні стати розвиток соціальної активності та відповідальності молоді; побудова системи підготовки кадрів для політичної діяльності, яка забезпечувала б засвоєння необхідних знань і навичок у суспільно-політичних процесах; розвиток молодіжних громадських організацій як інституту самоорганізації соціальних груп для виявлення їхніх політичних інтересів [3, с. 260].

Висновок: Усвідомлення демократичних цінностей та їх значущості в соціально-економічному і культурному розвитку держави має бути покладено в основу концепції національного виховання молоді. Реалізація потенціалу молоді в політичному житті країни може бути здійснена на основі розроблення і впровадження ефективних механізмів взаємовигідного партнерства державної влади та органів місцевого самоврядування. Для активізації політичної участі юнаків і дівчат слід залучати їх до обговорення, розроблення нормативно-правових актів, які стосуються молодіжної політики; гарантувати участь молоді в процесах прийняття рішень на державному та насамперед місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Безклетний С. Політична участь молоді та студентів як предмет політологічного аналізу / С. Безклетний // ВІСНИК НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 3. 2007. С. 7-12.
2. Громадський простір «Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність» 15. 05. 2019.
3. Кияшко Л. О. Психологічні проблеми політичної активності сучасної української молоді / Л. О. Кияшко // Наукові студії із соціальної та політичної психології : Зб. наук. праць Інституту соціальної та політичної АПН України. К., 2009. Вип. 23(26). С. 252-261.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: Волонтерство – добровольча діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства; отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість. Історію волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду [6, с. 15]. Але сама історія людства вказує на те, що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги [3]. Волонтерство – поняття настільки ж давнє, як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо того співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити [1, с. 126–127].

Мета дослідження: вивчення сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні. Дослідженням поняття та розгляду розвитку волонтерства як явища в Україні та світі.

Об'єкт дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Предмет дослідження: в Україні ідея волонтерства йде в далекі часи, вглиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, подавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам. [3] Радянський час породив піонерські та комсомольські загони, в яких діти та дорослі повинні були працювати на благо суспільства. Участь у цих загонах була примусовою, що, у підсумку, спотворило розуміння про трудову діяльність на добровольчих засадах. Після розпаду Радянського Союзу партійні загони були ліквідовані. Люди стали все більше думати про власну наживу і забули про працю на благо інших на роки [2, с. 132].

Сьогодні в нашій країні з'являється нове розуміння волонтерства. Все більше людей виявляють соціальну активність і свідомість. Молодь бере участь в акціях допомоги дітям-сиротам та людям з обмеженими можливостями, очищають місто і здають донорську кров. Волонтерська діяльність у сучасних умовах ґрунтується на таких основоположних засадах: добровільність та добротність; законність; гуманність та гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; відповідальність; конфіденційність. Волонтерська діяльність провадиться за такими напрямками: надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю чи станом здоров'я, відсутністю житла або роботи, наслідки стихійного лиха, катастроф тощо); – надання соціальних послуг дітям та молоді, що перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї [7, с. 47].

Як відомо, з 2011 року Україна має спеціальний закон, який регулює діяльність волонтерів. Так, у Законі України „Про волонтерську діяльність” міститься легальне визначення волонтерства: волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги [4].

В свою чергу, волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно [1, с. 126–127]. Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за кількома основними напрямками, який має такі особливості. 1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях – наданням допомоги різним категоріям населення у будь-яких видах діяльності, навчання, розвитку. Таке спрямування волонтерів будь-якого віку сприяє їхній творчій і соціальній амореалізації, саморозвитку та самостереженню. 2. Добровільна

систематична або епізодична допомога державним установам реалізувати соціальну політику – допомога освітнім закладам у навчально-виховній роботі, установам соціально-забезпечення – в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку.

3. Волонтерська діяльність є наслідком творчого саморозвитку, навчання інших, але ця діяльність не є професійною. 4. Педагогічно спрямована волонтерська діяльність, по суті, виступає механізмом розвитку особистості, її соціалізації і духовного становлення. [5, с. 35 – 41]. Цей напрямок розвивається в дитячих та молодіжних об'єднаннях (метою їх створення є суспільно корисна діяльність), в різних групах при Центрах соціальних служб сім'ї і молоді (ЦССМ). Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що зміст волонтерства – це добровільний вибір, що відбиває особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті людських співтовариств; воно сприяє поліпшенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності; виражається, як правило, у спільній діяльності в рамках різного роду асоціацій; сприяє реалізації основних людських потреб на шляху будівництва більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованого економічного й соціального розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій.

Висновок: Як ми бачимо, волонтери спроможні працювати у профілактичному, інформаційно-просвітницькому, рекреативному, реабілітаційному, соціально-рекламному, соціально-побутовому, охоронно-захисному, діагностико-корекційному та фандрейзинговому напрямах. Слід зазначити, що головною проблемою волонтерського руху в Україні залишаються, передусім, труднощі організації волонтерської діяльності. Тому перспективою подальшого дослідження є те, що організаторам волонтерського руху потрібно не тільки ознайомитися з історією руху інших країн, організувати роботу і контроль, навчитися складати робочі плани та ставити завдання для волонтерів, а й завжди враховувати думку і досвід самих добровільних помічників.

Список використаних джерел:

1. Акімова Е. В. Система відбору волонтерів для соціально – педагогічної діяльності / Е. В. Акімова. Глазов, Глазовский гос. пед. инс-т им. В. Г. Короленко, 2005. С. 126 – 127.
2. Волонтерство: “Порадник для організатора волонтерського руху” / укл. Т. Л. Лях; авт. кол. : О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімовець та ін. К. : ВГЦ „Волонтер”, 2001. 176 с.
3. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті.
URL: <http://buk-visnyk. cv. ua/hromadske-suspilstvo/194/>
4. Закон України „Про волонтерську діяльність”
URL: <http://www. ilo. org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89904/103390/F-1409638211/UKR89904. pdf>
5. Лещенко Д. С. Правове становище волонтерських організацій в Україні та за кордоном / Д. С. Лещенко. // Правова система: теорія і практика 2008. №1. С. 35-41.
6. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл. Т. О. Рудякевич. Житомир: ЖДУ, 2004. 20 с.
7. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів / заг. ред. І. Зверевої, Г. Лактіонової. К. : Науковий світ, 200

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність теми дослідження: конкуренція породжує політичний маркетинг, тому що вона пов'язана передусім із просуванням на даному ринку товару, тобто: політичної влади, організацій, ідей і переконань. Тому що, конкуренція – головна ознака ринку, а саме ринок

Мета дослідження: усвідомлення сутності політичного маркетингу, дослідженні основних функцій політичного маркетингу.

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг як складова політичних відносин.

Завдання дослідження: розуміння ролі та значення маркетингу.

Предмет дослідження: політичний маркетинг – це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. Маркетинг у політичній сфері – діяльність, спрямована створення, підтримання чи зміну поведінки людей щодо певних політичних ідей, явищ, подій, організацій, лідерів. [1] Політична діяльність у будь-якому суспільстві політичному режимі спрямовано на завоювання та утримання контролю над ринком, але специфічним – ринком влади. Демократичний режим, у суспільстві, де діють демократичні механізми, присутні три гілки влади наявна відповідна політична культура громадян, є протилежністю тут боротьба за панування на ринку влади відбувається за певними правилами зафіксованими законодавством країни. Ці правила, не дозволяють так просто усунути свого конкурента, а отже потрібно діяти іншими методами для того щоб правильно і організовано розробити план своїх подальших дій, влучно показати переваги та заховати недоліки, виділитись та справити хороше враження на своїх громадян. Основні функції та цілі політичного маркетингу: 1) отримання повної інформації про суб'єкти та об'єкти політичного життя; 2) розробка методів аналізу і опрацювання цієї інформації; 3) вивчення і аналіз умов політичного ринку, маркетингового мікро і макросередовища; 4) аналіз ринкових можливостей різних політичних партій, суспільних ідей і політичних лідерів; 5) вивчення існуючого уявлення виборців про політика (претендента на владу), політичну партію чи ідею; 6) розробка і втілення у життя конкурентоспроможної програми дій, розрахованої на підтримку політичної партії чи лідера тощо. [2]

Найважливішими видами і невід'ємними частини політичного маркетингу є: 1) дослідження політичного ринку; 2) вивчення громадської думки; 3) виборчі технології; 4) політичне рекламування.

Всі 4 пункти є найважливішими складовими політичного маркетингу. Дослідження ринку влади передбачає вивчення та аналізування політичної культури суспільства, рівня розвитку партійно-політичних структур, банку політичних лідерів (тобто політичної та правлячої еліти) і, звичайно, настанов суспільної свідомості. Через вивчення громадської думки можна дослідити стереотипи суспільної свідомості. Без об'єктивної соціальної інформації про реальний стан справ у суспільстві, ставлення широкого загалу до ключових питань громадського життя, до окремих суспільних інститутів (держави взагалі, парламенту, уряду, політичних партій, окремих лідерів та ін.) неможливо приймати відповідальні рішення.

Вивчати громадську думку можна через опосередковані, прямі й спеціалізовані канали надходження інформації. Виборчі технології – набір принципів, методів, прийомів та підходів, пов'язаних із забезпеченням перемоги на виборах та подальшим використанням або втриманням політичної влади. Вони застосовуються задля досягнення певних цілей. Таких як: 1. Сфокусувати увагу виборців на політичних силах, їх лідерах та представниках, щоб показати їх переваги над опонентами, висвітлити іміджеві особливості учасників політичної боротьби. 2. Інформувати електорат (виборців) про ідеологічну позицію, виборчу програму політичних сил та кандидатів на виборні посади, їх бачення основних проблем громадян та засобів їх вирішення. 3. Виконати просвітницьку функцію для виборців, навчити їх навичкам усвідомленого голосування, коли в центрі їх мотивації надання переваги тому чи іншому політику – власний інтерес як представника соціальної групи та прихильника певної ідеології.

4. Закріпити політичні настанови на голосування тих виборців, які поділяють позицію певної політичної сили та її кандидатів, та формувати спільну ідентифікацію виборців та політиків. 5. Змінити або скорегувати настанови тих виборців, які не поділяють ідейно-політичну позицію політичної сили та її кандидатів, та змусити їх щонайбільше підтримати певних політиків, а щонайменше – не йти на вибори, щоби їх голос не дістався конкурентам. (3) Мета політичної реклами полягає в тому, щоб в емоційній і лаконічній формі донести до людини суть політичної платформи партії, образ кандидата чи іншого політичного об'єкту і тим самим не тільки сформувати позитивне ставлення до них з боку як можна більш широкого кола громадян, а й спонукати їх до реальних дій, спрямованих на їх підтримку.

Типологія політичної реклами: 1) пряма, безпосередня політична реклама – платна агітація у пресі, на радіо чи телебаченні (тематичні статті, виступи, рекламні теле і радіоролики); 2) опосередкована – безплатна інформація новин про події, які проводяться за участю кандидата чи партії (партійні з'їзди, зустрічі, «круглі столи» тощо); 3) наочна агітація (плакати, транспаранти з фото кандидата та основним гаслом); 4) особистий контакт з виборцями (зустрічі кандидатів чи довірених осіб на вулицях, підприємствах; поштові розсилання друкованої політичної реклами); 5) поширення інформаційно – пропагандистських матеріалів (листівок, буклетів, газет, брошур) і т. ін.

Висновок: Отже, політичний маркетинг є однією з найважливіших конструкцій в політичній системі, бо виступає своєрідним посередником між існуючою політичною системою та громадянським суспільством

Список використаних джерел:

1. Політичний маркетинг та його поняття. Реферат URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15298/>
2. Картунов. О, Маруховська. О. Політичний маркетинг і менеджмент URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kartunov_politychnyi.pdf
3. Виборчі технології URL: <http://studies.in.ua/polit-men-shpora/2621-viborch-tehnologyi-ponyattya-ta-vidi.html>
4. Золотухін Е. Політичний маркетинг: багатозначність поняття / Е. Золотухін // Політичний менеджмент 2007. № 5. С. 13-22

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність теми дослідження: Політична діяльність за будь-яких умов, суспільно-політичних систем і типів державного устрою спрямована на завоювання та утримання контролю над ринком, але ринком специфічним –ринком влади, а через нього –над політичною та іншими сферами суспільства.

Мета дослідження: Ознайомлення з поняттям політичного маркетингу, дослідження його функцій, та форм його застосування.

Об'єкт дослідження: Поняття політичного маркетингу, його функції.

Предмет дослідження: Маркетинг –це система заходів з управління операціями збуту й торгівлі, регулювання ринкових процесів, вивчення кон'юнктури та закономірностей функціонування ринку. Політичну діяльність у будь-якому суспільстві і за будь-якого політичного режиму спрямовано на завоювання та утримання контролю над ринком влади [4]. За умов цивілізованого змагання за право управління політичною сферою суспільства під політичним маркетингом розуміють сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання та впровадження в суспільно-політичну практику тих чи інших настанов суспільної свідомості з метою завоювання ринку влади та утримання контролю над ним. З огляду на типологію політичних об'єктів і суб'єктів, виокремлюють політичний маркетинг політичних лідерів, політичних, державних та інших інституцій, окремих організацій, а також ідей, програм, концепцій, доктрин тощо [3] За тоталітарних і диктаторських режимів боротьба точиться переважно силовими методами, аж до фізичного знищення опонентів. У демократичному суспільстві за наявності відповідних механізмів і процедур формування представницької, виконавчої та судової гілок влади в державі, а також політичної культури та ментальності політичну діяльність теж можна розглядати як змагання за контроль над ринком влади. Зрозуміло, це змагання має відбуватися за правилами, зафіксованими в нормах законодавства, традиціях політичної поведінки виборців і претендентів на політичну владу [3]

Політичний ринок розглядається спеціалістами за аналогією з господарчим ринком: так, наприклад, уряд відповідає на потреби партій, рухів, груп тиску так само, як у економіці пропозиція відповідає на попит. Відпрацьованими, випробуваними засобами встановлення рівноваги на політичному ринку вважають такі: самостійність і незалежність політичних суб'єктів, жоден з яких не володіє монопольним становищем на політичній сцені; рівноправність політичних суб'єктів, що забезпечується детально розробленою системою норм, які регулюють їхню діяльність і взаємовідносини; суспільна система цінностей як підстава для досягнення консенсусу між політичними суб'єктами тощо [4].

На основі специфічних особливостей політичної діяльності називають такі функції політичного маркетингу: формування інформаційного банку, що охоплює дані статистики, різноманітної урядової та неурядової звітності, результати досліджень економіки, політики, психології, демографії тощо; вироблення методів аналізу та обробки даних інформаційного банку, виокремлення ключових показників, що найповніше характеризують об'єкти та суб'єкти політики; оцінювання й аналіз умов політичного ринку, маркетингового середовища: мікросередовище –сукупність сил, які діють під безпосереднім контролем або керовані даною партією, соціальною групою, лідером тощо; макросередовище –глобальні чинники: економічні, соціальні, політичні, психологічні, демографічні та ін; аналіз ринкових можливостей певних партій, суспільних інституцій, ідей, особистостей; вироблення оцінних і прогнозних моделей політичного попиту, життєвого циклу об'єктів і суб'єктів політики (партій, програм, ідей, лідерів), а також політичної поведінки суб'єктів політики. аналіз ефективності політичного маркетингу, коригування форм і методів політичної діяльності та ін. [1, с. 46-47].

Якщо перші три чинники досліджують традиційними методами політичного аналізу, то стереотипи суспільної свідомості – шляхом вивчення громадської думки. Вивчають її через

опосередковані засоби масової інформації (документи органів влади, суспільно-політичних організацій), прямі (особисті контакти працівників органів управління з населенням на зборах, мітингах, страйках, прийом громадян, листування) й спеціалізовані канали надходження інформації. Опитування громадської думки поділяють на інтерв'ю та анкетні опитування. Інтерв'ю проводять у формі розмови інтерв'юера з респондентом (опитуваним), занотовуючи його відповіді вручну або на аудіо- чи відеоплівку. Анкетне опитування передбачає фіксований порядок запитань і варіанти відповідей. Розрізняють такі види анкетних опитувань громадської думки: роздавальне; телефонне; пресове; поштове (у тому числі електронною поштою); комп'ютерне [2, с. 2-3]

Одним із найпоширеніших видів політичного маркетингу, які використовують під час політичної боротьби за місця в представницькій та виконавчій владі, є виборча інженерія. Виборча інженерія – це пристосування виборчих процедур до реалізації інтересів правлячої та політичної еліт щодо завоювання і збереження влади в державі (регіоні, місті тощо). Для утримання демократичним шляхом політичної влади владна еліта вдається до таких основних методів: зміна виборчих процедур; стимулювання та переміщення виборців з одних виборчих округів до інших; маніпулювання межами виборчих округів; вибір відповідного часу для проведення виборів; добір лояльного до правлячої еліти складу виборчих комісій. Однак слід зазначити, що для внесення змін до попередніх виборчих законів або прийняття нового виборчого законодавства, як правило, необхідно мати конституційну більшість, що становить 2/3 депутатських мандатів у парламенті від загальної кількості депутатів. Аналогічні норми використовуються в багатьох країнах для визначення результатів голосування на референдумах і під час опитувань населення з найважливіших питань суспільного життя

Висновок: Політичний маркетинг спрямований на завоювання та утримання контролю над ринком влади, а через нього – над політичною та іншими сферами суспільства. Найважливішими видами й невіддільними складовими політичного маркетингу є дослідження політичного ринку та громадської думки, виборча інженерія і політичне рекламування.

Список використаних джерел:

1. Теорія і практика політичного аналізу / За заг. ред. О. Л. Валецького і В. А. Ребкала. К., 2003. 60с.
2. Правова держава / За ред. Ю. С. Шемшученка. К., 1996. Вип. 7.
3. Політичний маркетинг та його поняття. Реферат. URL: <http://surl.li/bvvnm>
4. URL: <http://surl.li/bvvnw>

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність теми дослідження: актуальність даної теми є очевидною, оскільки це обумовлено складними процесами розбудови незалежної Української держави. Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України, але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності, стала наймасштабнішою подією в новітній історії України. Значимість і масштаб події, пам'ять про сотні людей, які заплатили життям за свій вибір та активну громадянську позицію, зумовлюють необхідність її всебічного осмислення й дослідження, збереження колективної пам'яті. Не виключено, що наслідки цього вибуху гніву і гідності даватимуться взнаки не одне десятиліття.

Мета статті: окреслити причини, виокремити наслідки та значення рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально – політичну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: сформовані нові інституційні форми громадянського суспільства. Більшість експертів пояснюють вихід людей на вулиці в листопаді 2013 року, після відмови уряду підписати Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, як цивілізаційний вибір. Серед причин Майдану – традиційне та систематичне нехтування потребами й проблемами як окремих громадян, так і громадянського суспільства в цілому, неповага до нього з боку влади, загострення економічної, політичної та соціальної кризи. Зауважимо, що здебільшого ці ж причини було визначено також щодо подій 2004 року. Причин для невдоволення владою було достатньо. За майже чотири роки президентства В. Януковича його старший син Олександр став одним із найбагатших українців. Так само швидко збагачувалося й найближче оточення – гаранта, а корупційних оборудок ставало дедалі більше. Середній і малий бізнеси зазнавали утисків з боку фіскальних та перевіряючих органів, великий – змушений був ділитися активами й грішми з представниками чинної влади [1, с. 19].

Адже замість демократії в Україні сформувалась олігархічно-кланова модель політичного режиму. Ця гібридна модель, характеризуючись тісним зрощенням політики й економіки, формувалась поступово, набуваючи специфічних ознак за часів діяльності кожного з чотирьох президентів України. Невідповідність між фасадними (задекларованими) цілями української влади і реальним політичним процесом з часом стала набувати загрозливих розмірів, що, зокрема, привело до появи двох потужних Майданів Помаранчевої революції (2004) та Євромайдану (осінь-зима 2013 – 2014 років). Проте саме відмова В. Януковича від підписання «Угоди про асоціацію України з ЄС» й відтермінування Асоціації змусило людей вийти на площі міст. У масовій свідомості пересічного українця курс України у напрямі ЄС означав дійсну (а не фасадну) розбудову демократичних інституцій та демонтаж олігархічно-кланової моделі політичних відносин. Для переважної більшості жителів України ЄС асоціюється з верховенством права, повагою до особистості, прозорими правилами функціонування політичної системи тощо. Тобто українці очікували мирним шляхом розбудовувати демократію у своїй країні, долучившись до сім'ї європейських народів. Саме тому українці закривали очі на корумпованість влади, утиски свободи слова, відсутність прозорих правил гри в усіх сферах суспільного життя, оскільки сподівалися, що декларований владою євроінтеграційний курс наблизить Україну до демократичних стандартів [2, с. 86].

Революція Гідності навіть рік потому сприймається як масштабне, але й досі не пізнане до кінця явище [3]. Але, безумовно, можна констатувати: Майдан став епіцентром масштабних кардинальних змін у країні. Він запустив процес трансформації не лише політичної сцени, але й соціальних та культурних перетворень. Це був громадянський протест від початку виступу. При цьому Майдан не став соціальною революцією, бо не привів до кардинальних змін у соціальному фундаменті [3].

Натомість, все ж ідеться про революцію з огляду на внутрішню динаміку процесу, глибинні та якісні зміни суспільства, задіяність енергії й свідомості людей «у колективний процес політичного переоблаштування (redefinition)» [2, с. 203]. За лєнінським визначенням, класичні революції відбувалися тоді, коли «низи» вже «не могли», а «верхи» «не хотіли». Але, як зауважив соціальний психолог О. Покальчук, науковці почали відстежувати, що революції відбуваються не тоді, коли зовсім погано живуть, а коли їм стає жити краще і це не бунт голодних (бо зубожілий народ не здатний на будь-які зміни), а бунт таких, які вже чогось скуштували і вони тепер хочуть ще. От тоді й відбуваються революції й перевороти». У ході виступу відбулася не лише зміна політичної влади, спричинена активізацією суспільства, але й зміна політичної свідомості мас. Масовий колективний рух громадян України привів до революційної трансформації інституціоналізації суспільства. Відтак не випадково ці події називають ще Революцією Гідності.

Водночас диференційованою є оцінка Майдану 2013-2014 років у регіональному вимірі. Так, за результатами опитувань фонду «Демократичні ініціативи», Захід України майже однозначно вважає, що Майдан був усвідомленим протестом. Натомість на Сході країни немає такої однаковості, а думки майже діляться навпіл між негативними і позитивними оцінками Революції Гідності. Причому відчувається боротьба за цих людей, із ким вони будуть: з пост-Майданом чи з анти-Майданом. Особливу позицію у цьому сенсі займає Донбас, де 70 % опитаних вважають події у Києві й в Україні державним переворотом, та половина з них переконана, що він відбувся за підтримки Заходу [3].

Суспільно-політичні зрушення в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 років стали прикладом небаченого досі стану громадсько-політичної мобілізації, який зумовлений не тільки значенням для громадян проблеми геополітичного вибору правлячої еліти України (непідписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), а насамперед «якістю» політичного режиму, в тому числі мірою можливості реалізації громадянами своїх прав та свобод, ставленням правлячої еліти і силових структур (ігнорування, страх, ізоляція, застосування сили) до тих чи тих форм громадянського спротиву [2, с. 146]. Євромайдан започаткував Революцію Гідності. Русійною силою Революції сміливо можна назвати українських студентів. Революція гідності, без сумніву, змінила країну. Але вона змінила і кожного з нас. Ми навчилися брати на себе бодай маленьку, але відповідальність, навчилися бути небайдужими, неогоїстичними, чим, чесно кажучи, раніше трохи грішили. Кожен у ті буремні зимові дні намагався бути хоч чимось корисний Майдану. Кожен хотів допомагати: одні завзято взяли за волонтерство, інші допомагали матеріально – хтось гривнею, хтось і сотнею гривень. Хто чим міг. » [4]

Студентство вирішило написати листа Віктору Януковичу, в якому просили його ще раз переглянути питання стосовно вступу в Європейський Союз. Глава АП Львовчкін пообіцяв, що президент обов'язково розгляне його і відповідь найближчим часом. Проте відповідь була непередбачувана. Напередодні 29 листопада влада звозить до Києва тисячі силовиків, а тим часом на Євромайдані приймають рішення про відставку уряду разом з проросійським президентом. Найстрашніше почалось згодом. Вже 30 листопада відбувся жорстокий розгін студентського Євромайдану. Вночі загони міліції «Беркут» напали на студентів, які ночували на Майдані Незалежності. Молодь зі всієї сили били кийками, а потім не моргнувши й оком добивали ногами, їх почали переслідувати вулицями столиці. 1 грудня учасники мітингу витіснили з Майдану силовиків і почали встановлювати барикади. Тим часом на Банковій жорстоко побили активістів і журналістів. Згодом була зроблена спроба розгону. Якщо о 5 годині ранку 11 грудня на майдані було 15 тисяч осіб, то вже в 9 – більше 50 тисяч, через таку кількість небайдужих силовикам нічого не залишалось як просто відступити. Приблизно в цей же час з'являється Автомайдан. Люди на машинах намагаються блокувати автобуси силовиків і з'являються під резиденцією Януковича. Режим Януковича, після прийняття диктаторських законів 16 січня посилив переслідування Майдану, звільнив силовиків, які побили студентів і людей похилого віку, а також запровадив кримінальну відповідальність за збір інформації про силовиків. Саме після цього і почалися бої на вулиці Грушевського. 22 січня 2014 відкрився рахунок героїв, котрі віддали своє життя за свободу Батьківщини. Страшні кадри окривавлених молодих людей облетіли весь світ. У ніч на 22 лютого 2014 року президент Янукович чартерним рейсом втік у Росію. Рада тим часом констатує, що Віктор Янукович

зник. Парламент обирає Турчинова новим спікером і передає йому повноваження глави України. Країна в свою чергу вшановує пам'ять усіх загиблих і готується до президентських виборів. Офіційно встановлено 108 жертв Революції гідності. Більшість героїв «Небесної сотні» померли від вогнепальних поранень 20 лютого 2014 року. Саме в той момент всім стало зрозуміло, що мета Євромайдану –не просто євроінтеграція, а повна зміна влади. Студенти розбудили країну і вдалися до рішучих внутрішніх змін. Здавалося б, найстрашніше вже позаду. Але незабаром на Україну чекає анексія Криму та війна на Донбасі.

Висновок:Революція гідності завершилася перемогою, але як наслідок –розпочалася війна з Росією. Проте, це не було її метою. Війна ж стала наслідком реакції окупанта на наше бажання бути незалежними. Варто лише пам'ятати, що країна змінюється на краще лише тоді, коли їй в цьому допомагають громадяни.

Список використаних джерел:

1. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року: URL: <http://www.president.gov.ua/news/31999>.
2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 255 с.
3. Касіч Г. Під знаком Майдану / Г. Касіч: URL: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid-znakom-maidanu.htm
4. Курпіль Ю. Революція гідності змінила країну і кожного з нас / Ю. Курпіль URL: <http://ridna.ua/2014/11/revolvutsiva-hidnosti-zminvla-krajinu-i-kozhnoho-z-nas/>

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження: З моменту появи перших цивілізацій, а значить і перших державних утворень, перед політичними структурами і їх ідеологами постала проблема теоретичного обґрунтування існування влади. За багатотисячолітню історію людства на світовій арені діяла величезна кількість держав. Вони не були статичні ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному планах. Як правильно зауважив В. Гурвіч: «Держава народжується один раз, але видозмінюється і трансформується багато разів» [1, с. 205]. І. Ісаєв пише про це так: «Феномен влади завжди привертав цікавість як правлячих, так і тих, ким правлять і, будучи одним з головних соціальних стимулів, протягом століть постійно трансформувався, приймаючи все нові і нові форми і постійно потребуючи нових обґрунтувань і пояснень» [2].

Незмінним залишається одне – прагнення будь-якої влади довести, що: а) влада необхідна; б) вона необхідна в тому вигляді, в якому існує.

Мета статті: дослідження християнської концепції влади, що сформувалась у добу Середньовіччя і являла собою елемент політико-правової доктрини.

Об'єкт дослідження: Під час аналізу такої проблематики звертаємось до праць видатних мислителів середньовічної доби: А. Августина, Ф. Аквінського, А. Кентерберійського, Сугерія, П. Абеляра.

Предмет дослідження: Історія політичної думки знає кілька варіантів такого роду легітимації влади. Варіант, породжений християнством, складається на рубежі епохи стародавнього світу та епохи Середньовіччя. Це релігійно-філософська легітимація влади. Якщо суто релігійний підхід апелював виключно до віри, то релігійно-філософський – і до віри, і до розуму: сформулювалися політичні теорії, створювалася складна система логічних доказів, вибудовувалася історична аргументація.

Основні аксіоми, звичайно ж, приймалися на віру. Але і тут ситуація складніша, ніж може здатися на перший погляд. Християнство через розколотість теологів і наявність великої кількості різноманітних шкіл і напрямів створило безліч можливостей для прагматичного вибору. З аксіом вибиралися корисні, з точки зору автора або школи, істини. Так, релігійно-філософська легітимація влади стала засобом для досягнення політичних цілей. Між прихильниками релігійної та релігійно-філософської легітимації влади довгий час йшли надзвичайно серйозні суперечки. По суті, це було відображення суперечок між тертуліанівською концепцією віри і правом на інтелектуальний пошук. Противники останнього стверджували, що оскільки існує Святе Письмо, то вже цей факт заперечує необхідність роботи людського інтелекту. Тут доречно згадати слова Еразма Ротердамського, який, дискутуючи з протестантськими авторами, що заперечували не тільки церковну атрибутику і ієрархію, а й філософські роздуми, сказав: «Ви питаєте, навіщо потрібна філософія для вивчення Писання?» – Відповідаю: «А навіщо потрібно для цього невігластво?» [3, с. 168].

Таким чином, дуже поступово вимоги раціонально обґрунтовувати і логічно аргументувати політичні моделі християнських держав породили середньовічні концепції влади. Засновником західноєвропейської християнської традиції інтелектуального пошуку по праву вважається Аврелій Августин (354 – 430 рр.), канонізований Римом. В. Зеньковський пише, що «якщо порівнювати, наприклад, «Сповідь» блаженного Августина з аскетичними письменниками Сходу (св. Макарій, св. Іоанн Ліствичник, св. Ісаак Сиріянин), то стає ясно, як далеко розійшлися християнський Схід і Захід у цій сфері» [4].

Це була епоха кристалізації фундаментальних відмінностей. Тих самих відмінностей, що приведуть надалі до конфлікту: «Контакт між двома великими християнськими культурами, Західною і Східною, не міг не призвести до конфлікту між ними. Ці християнські культури

були дуже різні в їхньому підході до багатьох метафізичних питань. Примирення думок західних і східних Отців Церкви з цих питань може розглядатися як проблема толерантності» [5, с. 25].

Сам засновник християнського віровчення дуже мало говорив про державу. Судячи з євангельської літератури, це, найчастіше, були відповіді на питання, які надходили від «іудейської інтелігенції». Представники іудейської релігійної та політичної еліти досить наполегливо намагалися зіштовхнути Ісуса з римською владою, що їм, зрештою, хоча і з труднощами, але вдалося. Насилу, бо він ніколи не виступав проти державної влади загалом і Риму зокрема. Навпаки, «перший християнин» надзвичайно коректно відгукувався про владу, що дає привід для тверджень, ніби християнська концепція влади має своєю основою сліпу покірність. Люди, на думку Христа, повинні прагнути до ухилення від державної посади. Це можливо лише в тому разі, коли посада –тягар. Так виникло унікальне християнське ставлення до влади: не як до нагороди, а як до важкої, виснажливої, небезпечної праці. Епоха, про яку писав П. Слотердаjk («Бути християнином колись означало не симпатизувати жодній владі...») [6, с. 5], закінчилася.

Тепер потрібно було засвідчувати владі свою лояльність. У цьому сенсі християнська концепція влади базується скоріше на позиціях прагматизму: «Ієрархія –неодмінний атрибут будь-якої влади. Часом важко визначити, що є первинним у цій парі, проте нерозривне існування обох феноменів. Говорячи про структурування влади, мають на увазі перш за все її ієрархію. Інший сенс того ж висловлювання зводиться до ототожнення ієрархії з організацією влади: влада принципово не може не бути організованою, хоч би якими непомітними і скритними були її механізми...». Але влада структурована тому, що структуроване суспільство. Аналізуючи доробок Аврелія Августина, П. Слотердаjk справедливо зазначив, що керуючись працями цього автора, можна дійти висновку: та організація, яку має на землі церква, має своїм джерелом небеса, де вона примикає до божественних сфер і вже потім простягається від них до самої землі. Церква, з точки зору християнської релігії, є деякою мірою «моделлю» суспільства.

Висновок: Середньовічні західні теоретики влади здебільшого відстоювали ідею, котра розглядала апарат держави як інструмент примусу. Цей апарат, з одного боку, пов'язаний із суспільством, а з іншого –знаходиться на певній відстані. Адже «суб'єкт» повинен бути на дистанції від об'єкта примусу. Але закони можуть змінюватися, як може змінюватися сама держава. У християнській свідомості (на відміну, скажімо, від античної) присутнє відчуття історії як руху, процесу. Вона (ця свідомість), безумовно, досить консервативна.

Список використаних джерел:

1. Гурвіч В. Християнська концепція влади як першоджерело формування. Новий світ. 1993. № 5. С. 205-208.
2. Українська політична нація: проблеми становлення.
URL:<http://www.niss.gov.ua>
3. Кураев А. Трудноевосхождение. Новый мир. 1993. № 6. С. 162-182.
4. Біблійнагерменевтикавдавнійукраїнськійлітературі.
URL:<https://www.academia.edu/37831248>
5. Хом'яков М. Б. Толерантність та сучасна цивілізація. Єкатеринбург: Вид-во Урал. ун-та, 2000. 112 с.
6. Льюис К. Просто християнство. Чикаго : SGP, 1990. 217 с.

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ УКРАЇНО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність теми. Внаслідок певних подій пов'язаних з Євроінтеграцією України, відбулося вторгнення Росію на територію нашої країни та анексія автономної республіки Крим. Ці дії, будучи суперечливим суспільно-політичним явищем, являють собою одну з найскладніших та найактуальніших проблем світового співтовариства, тому варто уваги дослідження його ролі у міжнародних відносинах. В умовах життя сучасного українського суспільства під впливом різноманітних політичних, економічних та соціальних чинників українська національна свідомість переживає свій досить цікавий етап формування. [5]

Постановка проблеми: проблема національної самосвідомості громадян України не випадково стає предметом соціологічного аналізу. Радикальні зміни глобального характеру, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя, свідчать і про появу ряду проблем у молодіжному середовищі, в якому негативні наслідки перетворень найбільш яскраво проявляються саме у сфері дозвілля.

Об'єкт дослідження: громадяни України.

Предмет дослідження: національна свідомість громадян України. У контексті широкого поняття національної свідомості свою вагому нішу для нас, українців, займає більш вузьке поняття – української національної свідомості. Із далечі віків та з недавніх часів сьогодні до українця дійшла вже сформована модель національної свідомості народу, яка шліфується дотепер [1].

Національна свідомість є фундаментальним чинником побудови громадянського суспільства та демократії. Власне такий приклад прояву думки громадянського суспільства та вищого ступеня національної свідомості наш народ продемонстрував у Революції Гідності. Це справжній приклад національно свідомої нації, яка ставить перед собою пріоритети для власного майбутнього та майбутнього своїх наступників. І, незважаючи на те, що до цього часу українці переживали занепад української національної свідомості, свого роду, «період національної сонливості», у якому національна ідея та патріотизм залишалися поняттями на рівні слухового сприймання, а не усвідомлення. Зате після трагічних подій Революції Гідності народ зумів віднайти в собі силу, ту силу, яку так плекали і відшліфовували наші нащадки-інтелігенти (Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Данило Галицький, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Олекса Довбуш, Устим Кармелюк, Михайло Драгоманов, Тарас Шевченко, Леся Українка, Володимир Сосюра, Іван Франко, Михайло Грушевський, Симон Петлюра, Роман Шухевич, Євген Коновалець, В'ячеслав Чорновіл(цей список можна продовжувати без упину) і зламати систему, показати вагу національного духу народу. Цей дух національного єднання споріднює більшість українців і дотепер. Позаяк вже пізніше перед очима народу постала жахлива реальність війни з Росією, в яку безпідставно втягнула нас країна-агресор. Це, напевно, одне з небагатьох полотнищ, на фоні якого народ споріднюється і будить в собі національну свідомість і зараз, проте є інші фактори, які цей процес гальмують, і роблять українця народом «другого сорту» та знищують почуття національної гідності та самосвідомості. [3]

На превеликий жаль, у житті сучасного українця, а особливо молодого, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в якому все духовне, зокрема національна самоідентифікація, відкладаються на задній план, а першочерговими постають матеріальні блага та цінності. Це зумовлено сучасним станом речей у держаній політиці, економіці та культурі. Народ загнали в глухий кут. Якщо українська нація після подій Революції Гідності переживала період великого національного піднесення та повірила в «нову Україну», давши владу новим людям, то сьогодні вона просто зневірилась та розчарувалась. [5]

Перед українцем кожного дня стоїть питання: як прожити наступний день?. За цих умов у скрутні опинилась українська молодь, котра змушена масово емігрувати за кордон в пошуках кращого заробітку та рівня життя. Це свідоме цурання свого, національного, рідного,

спричинене непрофесійною політикою держави. Молодь сьогодні спантеличена і не бачить перед собою ніякого майбутнього у власній країні. Відбувається процес, ймовірно, штучного вивезення «умів» з нашої держави, адже тисячі кваліфікованих фахівців шукають шляхи розвитку за кордоном, приймають іноземне громадянство, покидають корабель, який топлять люди у «високих кабінетах». За таких умов українська національна свідомість відмирає, разом з цим і відмирає ідея народу, нації, української держави. Все ще єднає українців лише єдина мета – протистояння країні-агресору. На фоні цієї війни сьогодні сильно спекулюють вищі чини держави, адже це вагомий аргумент, за яким можна приховати решту проблем у державі. [4]

Політико-економічна ситуація в країні зумовила не лише падіння національної свідомості українця, а й потягла за собою ще масу проблем, одна із таких – це культура нації. Куди ж подівся той Франковий народ, зі словом Шевченка на вустах та жагою до життя Лесі Українки. Разом з економічними проблемами та соціальним зубожінням спостерігається процес падіння рівня освіти і культури нації. В Україні скоро не буде інтелігенції(!) Як вже згадувалось, відбувається процес зміни цінностей у суспільстві, матеріальність бере гору над мораллю, доктрина замінена практикою. Ми рухаємось у бік «нездорового прагматизму», в якому нас проштовхує ряд вищезазначених проблем. Проблематика формування національної свідомості сучасного українця залежить ще від багатьох різних факторів, але основою подальшого становлення української нації є створення сприятливого для цього середовища. Тож кожен, хто бере у свої руки владу, насамперед, повинен бути національно свідомим та ставити себе на місце народу, і пам'ятати, що держава починається з простого народу, а не з тих, хто нею управляє – це заповідь демократії. [5]

Хоч і українська національна свідомість переживає свої не кращі часи, все ж таки українець повинен залишатися українцем лише з поваги до того, що наші нащадки жили ще в більшій скруті та не втрачали своєї національної гідності і з поваги до самого себе, як представника великої нації. Та з поваги до тих людей, які показують свій національний дух, на передовій, захищаючи рубежі нашої країни від ворога. [2] Українці – терпеливий народ, його не зламати та неможливо знищити його генетичний код – українську національну свідомість. Часи міняються, ситуація обов'язково мусить покращитись, але для цього ніхто не повинен опускати руки, а навпаки з усіх сил намагатись втриматись за свій ідеал майбутнього наших дітей, онуків, правнуків. Сьогодні такий час, коли ми повинні єднатись для єдиної мети під назвою – Україна. «Сила народу – в єдності» (Захар Беркут). [1]

Висновок: отже, загалом слід підсумувати, що війна стала для українців насамперед черговим випробуванням духу та національної свідомості. Одним із унікальних явищ цієї війни стало те, що на оборону незалежності виступили не лише українці, але й росіяни та багато представників інших націй, які усвідомили, що це і їх війна. І це ознака нового рівня розвитку української націоналістичної ідеології, коли більшість громадян країни приходять до розуміння необхідності захисту національних інтересів, поваги до цінностей і традицій титульної нації. Слід зазначити, що така ситуація також сприяє утвердженню ідеології соборності нації та держави в Україні.

Список використаних джерел:

1. Багрянний І. П. Публіцистика : доп., ст., памфлети, рефлексії, есе / І. П. Багрянний; упоряд. О. Коновал; передм. І. Дзюби; Післямова Г. Костюка. К. : Смолоскип, 1996. 856 с.
2. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин / П. Голубенко. К. : Дніпро, 1993. 447 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гуцало Є. Ментальність орди / Є. Гуцало : URL: <http://refdb.ru/look/2889195.html>.
5. Дашкевич Я. Як Московія вкрала історію Київської Русі-України / Я. Дашкевич : URL: <http://uainfo.org/blognews/398664-kak-moskoviya-ukrala-istoriyu-kievskoy-rusi-ukrainy-doklad-doktora-istoricheskikhnauk.html#sel=8:1,10:45>.

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми **дослідження**: зважаючи на перебіг сучасних світових процесів та участі в них України багато хто з вітчизняних та зарубіжних вчених, громадських та політичних діячів висловлюються та друкуються з даної проблематики.

Мета дослідження: з'ясування ролі зовнішньополітичної діяльності народних політичних відносин у загальній структурі міжнародних відносин.

Предмет дослідження: політичні відносини в різних країнах світу, їхні особливості та специфіка.

Завдання дослідження: з'ясувати сутність понять зовнішня політика та зовнішньополітична діяльність з метою визначення теоретичних підвалин, на яких ґрунтується зовнішня політика держави у своїх цілях та засобах їх досягнення, Місце України в системі міжнародних відносин визначає її геополітичне становище, економічний потенціал та зовнішня політика. Україна є найбільшою за територією (603, 7 тис. кв. км) суто європейською державою.

За чисельністю населення вона посідає п'яте місце в Європі, поступаючись ФРН, Франції, Великобританії та Італії. Розташована у центральній частині Європи. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Білоруссю, Росією. Має вихід до Чорного моря. Від СРСР Україна успадкувала значний економічний потенціал, більшу частину якого, щоправда, з різних об'єктивних і суб'єктивних причин – розрив господарських зв'язків з колишніми радянськими республіками, конверсія, не виважені реформи на догоду зарубіжним наставникам, розтягування загальнонаціонального надбання через недолугу приватизацію і навіть відверте його розкрадання високими посадовими особами держави, несприятливий інвестиційний клімат тощо – вже втрачено. В цілому географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною геостратегічною орієнтацією [1, 112-113].

Виходячи з аналізу сучасної геополітичної ситуації, розстановки сил на міжнародній арені, своїх об'єктивних можливостей і геополітичного становища Україна має реальні передумови утвердитися в ролі регіонального політичного лідера. Для цього, разом з урахуванням закономірних амбіцій і національних інтересів, їй треба поступово посилювати конструктивний вплив на загальну ситуацію в регіоні, до якого вона належить. Важливу роль тут може відіграти активне співробітництво й лідерство України у Балто-Чорноморському партнерстві, оскільки з огляду на своє геополітичне положення Україна є природним посередником між регіонами Балтійського і Чорного морів. Співробітництво за лінією Північ-Південь сприятиме зміцненню безпеки в частині Європи між Балтійським і Чорним морями, що є надзвичайно важливим для України як у політичному, так і в економічному відношенні. Дуже важливою з точки зору підвищення міжнародної ролі України є активізація її участі в роботі Організації чорноморського співробітництва [2, 9-10].

У субрегіональному вимірі Україна залишається великою регіональною державою із значним потенціалом, що надає їй шанс для активної політики щодо реалізації власних інтересів. Активна політична позиція України в ОЧЕС надасть можливість нашій країні реалізовувати свої інтереси, забезпечити зростання її авторитету в регіоні і світі, перетворити її на важливого регіонального гравця в нових геополітичних умовах, що сьогодні формуються. Ще на початку існування ОЧЕС Україна виступила з ініціативою включити в компетенцію цієї організації проблеми регіональної безпеки, зокрема, поступову демілітаризацію басейну Чорного моря та врегулювання конфліктів, виходячи з того, що розробка і реалізація заходів зміцнення довіри та безпеки у військово-морській галузі сприяє підвищенню безпеки як причорноморських держав, так і європейського континенту загалом [3, 143-144].

Тобто, як бачимо, напрямки міжнародної діяльності України є дуже різноманітними, але головними серед них є все ж таки, якінасамперед визначають її роль як стратегічної держави, що, за висловом американського генерала В. Кернана, може стати магнітом, який зведе до купи Східну та Західну Європу. Ідеться, зрозуміло, про розвиток співробітництва в рамках Євроатлантичного партнерства і, що є головним, про реалізацію стратегічного курсу України на інтеграцію в ЄС, з одного боку, а з іншого, розвиток відносин добросусідського рівноправного партнерства з Російською Федерацією.

Зрозуміло, таким чином, що само геополітичне положення України вимагає активної зовнішньополітичної діяльності у різних напрямках і тому одним із головних принципів української геостратегії, на нашу думку, має бути багатовекторність її міжнародної політики [2, 10-11].

Активізація співробітництва на регіональному рівні була важливою ще й тому, що це для України – один з найреальніших шляхів до Європи. З одного боку, тісне співробітництво з країнами Центральної та Східної Європи, використання їх євроінтеграційного досвіду дуже цінне для нашої держави. З іншого – зміцнення лідируючих позицій України в регіоні дає змогу використовувати співробітництво з європейськими і євроатлантичними структурами для утворення її в ролі з'єднувальної синхронізуючої ланки між Сходом і Заходом. Саме тому регіональний вимір завжди був і залишається одним з пріоритетів зовнішньої політики України [4, 113-114].

Як можна зауважити на підставі принципів і напрямків співпраці України з НАТО, питання атлантичної інтеграції держави більш належить до політичної або інформаційної компетентності, а не до військової. Політичні спекуляції на тему готовності чи не готовності здаються заявами скерованими до Східного сусіда – росії, і задоволення її потреб, або тимчасовими передвиборчими гаслами для певної верстви українського електорату. Нажаль, ці спекуляції більше дестабілізують, а ніж забезпечують стабільність і плідну співпрацю України з НАТО. Збільшення хаосу на політичній арені України послаблює впевненість західних інвесторів у захищеності їхніх інвестицій в державі, а членство України в НАТО могло б нівелювати та розвіяти їхні сумніви та побоювання. Таким, може бути один з багатьох з аргументів на користь зміни у сторону позитивного ставлення щодо НАТО в Україні [5, 86].

Підтвердженням авторитету України у міжнародній організації ООН стало, зокрема, обрання її представника в 1997 р. Головою 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Крім того, у 2000 р. Україна обрана до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр., головувала в цій міжнародній установі. Це свідчить про підвищення ролі нашої держави як активного і впливового учасника глобальних і регіональних процесів сучасності, поліпшення її політичного іміджу та зміцнення міжнародних позицій [4, 116-117].

Ключовими критеріями, що впливають на роль нашої держави у новітній європейській спільноті, мають бути: відкрите громадянське суспільство, ефективне функціонування ринкової економіки, верховенство права, цивільний демократичний контроль над військовою сферою, послідовність і передбачуваність у зовнішній політиці, приведення національного законодавства у відповідність з європейськими стандартами, незалежність судової системи [2, 14].

Висновки: таким чином, дотримання принципу рівнонаближеності та багатовекторності, послідовне взаємовигідне співробітництво в питаннях, що становлять національний інтерес України та зміцнення міжнародного політичного статусу, уникнення різкого нахилу від одного стратегічного напрямку до іншого мають лягти в основу стратегії України в існуючому геополітичному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник / П. П. Шляхтун. К. : Либідь, 2002. 576 с.
2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми [Текст]. К. : Т-во “Знання” України, 2007. 24 с.
3. Проект “Зовнішня політика України та шлях країни до Європи” [Текст]. Центр миру, 2007. 170 с.

4. Ващук Ф. Г. Взаємовідносини України з НАТО [Текст] / Ф. Г. Ващук. Випуск 12. 2008. 258 с.

5. Збірник наукових праць [Текст]. Випуск 101. Частина I (у двох частинах). К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. 204 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження Одним із принципових питань ринкової економіки, що незмінно викликають бурхливі суперечки серед науковців різних напрямків, є питання про співвідношення ринкових сил і державного регулювання. Ще до початку ХХІ ст. воно виявилось актуальним не тільки для країн, що недавно стали на шлях ринкових перетворень, але й для країн з міцними ринковими структурами, непорушними інститутами приватної власності й розвинутою системою державного регулювання. Становлення партнерських відносин держави та бізнесу в нашій державі складаються непросто. По черзі змінюють одна одну дві взаємовиключні моделі взаємодії – захоплення держави бізнесом і захоплення бізнесу державою.

Виходячи із сказаного **метою дослідження** є аналіз взаємозв'язків політики і бізнесу в українському суспільстві.

Завдання дослідження: дослідити поняття бізнесу та політики в українському суспільстві; дослідити сутність взаємодії бізнесу та політики, як необхідної передумови ефективного функціонування економічної системи; визначити основні напрями підвищення результативності співпраці владних структур, бізнес –спільноти та громади з метою забезпечення якості життя людей.

Об'єкт дослідження: взаємодія влади та бізнесу, а також проблемні аспекти цієї взаємодії.

Предмет дослідження: держава, бізнес, групи інтересів, державне регулювання, ринкові механізми, а також політичний процес. Реформування економіки на ринкових засадах та формування громадянського суспільства в Україні обумовили появу взаємовідносин держави, бізнесу та суспільства. Однак держава досі не сформувала чітких орієнтирів, визнаних у суспільстві, якими повинен керуватися бізнес, здійснюючи свою діяльність і вступаючи в соціально-економічні відносини з народом і владою. В результаті, бізнес, суспільство і влада поки що не здатні спільними зусиллями кардинально поліпшити соціально-економічне становище в нашій країні. Політика в суспільстві завжди виражає і представляє певні суспільні інтереси, які є об'єктивно зумовлені і спрямовані на досягнення мети. Політичний інтерес виявляється у формі загального. Ним є здебільшого потреба збереження єдності суспільства, становлення людини як вільної, неповторної істоти. Існує багато теорій, що пояснюють зростання або зменшення державного втручання в економічне і соціальне життя розвинутих країн. Їх можна згрупувати по декількох головних напрямках. Перша група теорій поєднує зростання ролі держави з викликами соціального середовища, тобто технічним прогресом, демографічними зрушеннями, змінами в економічній системі.

Один із провідних представників цієї школи американський економіст М. Олсон, ґрунтуючись на такому погляді, зазначив, що розвиток ідеї «держави загального добробуту» і спроби її практичної реалізації були необхідною відповіддю на виклики часу. Так, демографічні зрушення (збільшення населення, урбанізація) зажадали посилення соціальної політики, надання державних послуг охорони здоров'я, регулювання життя в містах, охорони навколишнього середовища. Технологічні зрушення всіх типів змусили державу збільшити інвестиції в сферу освіти й науки, патентної діяльності й т. ін. Друга група, не заперечуючи ролі соціального середовища, пояснює посилення ролі держави впливом внутрішніх політичних процесів. Учені цієї школи підкреслюють, зокрема, роль політичної культури і змін у поглядах на законність та обґрунтованість державних функцій і дій. Вони відзначають величезну роль законодавства, яке неминуче приводить до посилення ролі держави як виразника й координатора інтересів різних суспільних груп. Сюди ж можна віднести і

політичний вплив різних соціально-економічних поглядів, що сповідуються політичними партіями, профспілками, громадськими організаціями тощо [1, с. 112].

Вітчизняний бізнес, як зазначає О. Рудакевич, сьогодні ще в достатній мірі не усвідомлює свою соціальну відповідальність, намагається здобути максимальний прибуток, незважаючи на загрози екологічній безпеці населених пунктів та регіонів, вступає у корупційні зв'язки з політиками та державними чиновниками, паразитуючи на державному бюджеті та інших ресурсах нації [2, с. 107].

Найважливіша складова сучасної економічної системи –система управління розвитком відносин бізнесу, суспільства і держави не забезпечує ефективної реалізації інтересів населення. Механізм взаємодії держави, бізнесу й суспільства базується на оптимальному використанні таких системних принципів: досягненні інтересів влади, бізнесу й суспільства під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави; інституціоналізації взаємовідносин підприємницьких структур, суспільства й органів влади через зміцнення ролі інститутів громадських рад, лобіюючих структур, саморегулюючих організацій підприємців, реалізацію соціальних і добродійних програм; участі бюджетоутворюючих великих фірм у соціально-економічному житті місцевої громади через інститут державно-приватного партнерства та інші моделі партнерства; транспарентності відносин держави й бізнесу; –демократизації процесів ухвалення стратегічних рішень; –диверсифікації соціальної відповідальності бізнесу і влади [3, с. 107].

Основними економічними моделями взаємодії влади, бізнесу й суспільства можуть бути –соціальне партнерство, корпоративна соціальна відповідальність, благодійність, соціальне підприємництво, лобізм, соціальні мережі. При цьому типами економічних моделей взаємодії інститутів держави, бізнесу й суспільства можуть бути: типи соціального партнерства – державно –приватне партнерство, локально-територіальне партнерство, суспільно-державне партнерство; типи благодійності –традиційна, системна, ендаумент; типи корпоративної соціальної відповідальності –базова, внутрішня, зовнішня; типи соціального підприємництва – види діяльності всередині основної сфери діяльності, спеціалізовані підприємства при громадських організаціях, малі інноваційні вузькоспеціалізовані підприємства; типи лобізму – законодавчий, виконавчий, судовий; типи соціальних мереж –професійні, загальноформатні, за зацікавленістю. На думку дослідників, взаємодію політики і бізнесу необхідно розглядати з позиції форм партнерства. При цьому доцільно виділити три найбільш важливі форми партнерства: економічне партнерство; правове партнерство; організаційне партнерство [4, с. 79].

Якщо держава готова фінансувати вирішення певних завдань, то вона може обрати відповідну форму та вид взаємодії в залежності від необхідного ступеня своєї участі у вирішенні цих завдань. Причинами складної ситуації в інвестиційній сфері є, насамперед, завищена щодо інфляції ціна кредитних ресурсів; дефіцит накопичень; скорочення обсягів власних коштів підприємств; зменшення обсягів реалізованих державних інвестицій; фінансування державних цільових програм за залишковим принципом; невикористано низька питома вага корпоративних цінних паперів в порівнянні з державними цінними паперами [5, с. 17].

Нинішній час ставить важливу для майбутнього країни проблему пошуків гармонійного поєднання інтересів бізнесу, громадянського суспільства, яке лише зароджується, і влади. Більше того, ні влада, ні бізнес як найбільш сильні компоненти тріади не зможуть трансформуватися в інтересах створення в країні цивілізованої ринкової і демократичної системи без участі в цьому процесі громадянського суспільства. Перешкодою для розвитку бізнесу на сьогоднішній день є низька якість підприємницького середовища, що формується державою, особливо в сфері законодавства. Бізнесу вкрай важливі визначені державою основні напрями розвитку промислової політики та економічні, соціальні і технологічні параметри її реалізації. [6, с. 5].

Висновок:Проблеми співпраці, насамперед, проявляються в недоліках законодавчої бази, що визначає права та відповідальність сторін, недосконалість форм і методів реалізації

партнерських відносин, відсутності конкурентних умов для ефективного співробітництва, нерозвиненості інвестиційного та інноваційного середовищ.

Список використаних джерел:

1. Економічна теорія : [у 2-х т.] / А. А. Чухно. К. : ДННУ АФУ, 2010
2. Пасхавер О. Й. Великий український капітал: взаємовідносини з владою і суспільством /О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, К. М. Агеєва // Центр економічного розвитку. К. :Дух і літера, 2007.
3. Брехаря С. Г. Політична суб'єктність малого і середнього бізнесу в Україні[Електронний ресурс] / С. Г. Брехаря // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2015. Вип. 2.
4. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9.
5. Бержанір А. Л. Становлення взаємодії влади, бізнесу і суспільства в ринкових умовах / А. Л. Бержанір // Сталій розвиток економіки. 2013. № 3.
6. Шумка М.,Гончарук Т. Основні ідеї прагматизму: істинність чи корисність / Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали III Міжнародних філософсько-економічних читань 25-26 травня 2010 року, Львів.

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ»

Актуальність теми статті: У сучасному суспільстві все помітнішим стає інтерес спільноти до осмислення власного минулого. Історична пам'ять постає важливим чинником для визначення характеру колективних уявлень про минуле, оцінки сучасних подій і реальних перспектив на майбутнє. Цей феномен знаходить вираження в багатьох сферах суспільства, зокрема в політиці як фактор формування політично-компетентної нації, елементу суспільної свідомості, інструменту формування ідентичності, громадської єдності. Декомунізація історичної пам'яті стає прогресивним інструментом на шляху викоринення пережитків минулого, тоталітаризму і тиранії.

Метою дослідження є розкриття політологічного змісту понять «історична пам'ять» і «декомунізація історичної пам'яті», а також розкриття дієвості феномену історичної пам'яті в умовах сьогодення України.

Об'єкт дослідження: політологічний зміст понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» в контексті сучасного життя українського суспільства.

Предмет дослідження: «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» як важливий фактор політичного і морального розвитку в умовах демократизації суспільства та становлення національної ідентичності в Україні.

Завдання дослідження: розкрити політологічний зміст понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті», через приклад минулого і сьогодення продемонструвати механізми впливу зазначених понять на формування національної свідомості й самоідентифікацію українців. На сучасному етапі розвитку держави і державності особливо вагомими є усвідомлення національної ідентичності. Історична пам'ять – духовний феномен, притаманний кожному етносу, пов'язаний з її формуванням, передачею та збереженням уявлень про події минулого та сучасності. Знання про минуле також впливає на формування думки загалом та окремих представників суспільства. Зважаючи на динаміку української історії, неоднозначне ставлення до історичних подій в нашому суспільстві, історична пам'ять є елементом консолідації українців, фактором формування зовнішньої політики та позиції держави на міжнародній арені. Процес передачі історичної пам'яті залежить від якості джерел інформації. Українська історія дає значний матеріал для формування історичної пам'яті, але сам процес її передачі нащадкам значно складніший і вплив різних факторів. Важливе значення в розгляді цього питання мають сучасні інформаційні технології, адже вони сприяють формуванню потрібного типу суспільної свідомості. Але існує загроза втрати культурної ідентичності. [1, 202-209]

Історична пам'ять у контексті політологічних понять – це самоідентифікація людини, сукупність образів і уявлень, що відтворюють культурно-історичний досвід народу до якого вона належить; це поєднання наукових, релігійних етнографічних, культурних знань, які впливають на формування свідомості громадянина, забезпечують здоровий ідентифікаційний код нації, підтримуючи моральні принципи кожного її представника. Без історичної пам'яті народ у фокусі поглядів інших націй не сприймається інакше, ніж натовп. Історична пам'ять – це успадкування досвіду минулих поколінь, його критичне осмислення, що проявляється у відповідних формах: традиціях, віруваннях, пам'ятках, спогадах очевидців, а також існує у вигляді історичних свідчень людей. Ця пам'ять повинна мати механізми державного захисту не менші, ніж кордону. [2, с. 20].

Щоб очистити нашу історичну пам'ять треба провести декомунізацію, в умовах війни цей термін набув глибшого змісту – дерусифікацію. Що означає це поняття? Декомунізація – це процес позбавлення Україною наслідків комуністичної ідеології, віднині – нашарування російської пропаганди. Цей процес в'яло розпочався в часи розпаду СРСР, стихійно активізувався під час ленінопаду в період Євромайдану, активно продовжується в умовах війни, яку веде Росія в Україні. І це проявляється не тільки в перейменуванні вулиць, майданів, (сьогодні станцій Київського метрополітену), міст, хоча і це дуже важливо, адже мирних жителів Бучі російська орда знищувала на вулиці Кірова, декомунізація, як складова історичної пам'яті, відновлення автентичності, як ніколи раніше заставляє задуматися над справжнім функціонуванням десятої статті Конституції України – про українську мову. Це боротьба за те, щоб інтернет в Україні був українським. Адже сучасні «валуєви» признають лише мову «межнаціонального общенія», тобто російську. Хоча ще 1934 року на міжнародному конкурсі мов у Парижі українська здобула 3 місце за виразністю, чіткістю, мелодійністю, багатством словникового складу після французької та італійської, залишивши позаду інші європейські мови (на яких, до речі, комп'ютери прекрасно розмовляють). Інтернет – українською – це теж складова декомунізації. Наступне, це проведення Верховною Радою закону про те, щоб у рагах діловоди записували імена новонароджених українськими варіантами. Мається на увазі імена латинського кореня: не Крістіна (є Христина), не Альона (є Олена), не Нікіта (є Микита), не Дар'я (є Дарина) і т. п. І це не дискримінація. Адже під час різних хвиль еміграції наших людей в Канаді, США, Південній Америці записували в документах так, як звучить це ім'я в їхній країні. Отже, декомунізація – це радикальне вилучення російської мови на всіх рівнях функціонування у всіх стилях мовлення (крім розмовної в сім'ях носіїв). Одночасно декомунізація – це заходи щодо збереження сакральних цінностей, рідкісних іконостасів, цінних архітектурних пам'яток, книг, музейних речей, які допомагають формувати історичну пам'ять. Сьогодні знову, особливо в західних областях України, проводиться демонтаж пам'ятників, що нагадують людям усе російське. Очевидно, що до цього питання нас ще очікує дискусія, щоб не уподібнитися в цьому руйнуванні самим більшовикам, які діяли під гаслом «До основания ве сёразрушим». Наступна парадигма декомунізації – це заборона дії на території України зловорожого православної церкви московського патріархату, керованої з Москви Гундяєвим – очільником та ідеологом «русского мира», що приніс в Україну смерть, сирітство, руйнування. Радикально змінювати себе кожному з нас закликають Буча, Бородянка, Гостомель, Чернігів, Харків, Маріуполь. Половинчастості дій у рішеннях щодо декомунізації вони нам не простять. І останнє: потрібно продовжувати змінювати сприйняття світом Москви. І це успішно чинить зараз наш Президент Володимир Зеленський. Світ повинен осмислити, нарешті, що Україна – самостійна суверенна держава, а не частина Росії, що на нашій території іде війна, розв'язана путінською імперією зла, яку треба не просто осудити, а зробити усе можливе зі сторони Європи, США, інших держав, щоб припинити геноцид України.

Висновок: Отже, варто взяти до уваги європейський досвід «історичної пам'яті», а також використовувати практику «подолання минулого», особливо в час формування нового типу свідомості і реакції на зовнішню агресію. Треба усвідомлювати причини помилок минулого у формуванні нових поглядів на участь України в європейській спільноті. Підсумовуючи, варто закінчити заклик: «Кому дорога Україна, не проявляйте байдужість, а рішуче обстоюйте національні концепції історичного і політичного розвитку своєї країни, свято бережіть власну історичну пам'ять!»

Список використаних джерел:

1. Висоцький О. Глобальна культура [текст]/ О. Висоцький// Геополітика: енциклопедія. -К.,:Знання України, 2012. С. 202-209
2. Івшина Лариса. Сила м'якого знака, або Повнення Руської правди. - вид-во «ПраТ» «Українська прес-група». К.,2011. С. 20
3. Нагорна Л. П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. К.,ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012.

4. Паламар Арсен. «Третя руїна. Роздуми над долею». вид-во М. П. Коць Київ- Харків- Тернопіль- Нью- Йорк.

5. Слово про свободу й відповідальність. Ініціативна група «Першого грудня» в документах і текстах. К. : Дух і літера 2008.

УКРАЇНА В СУЧАСНОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

Актуальність теми дослідження: геополітика, як політологічна концепція, що вбачає в політиці держави визначальну роль географічних чинників, за глобальних політичних змін, які гостро постали на зламі ХХ-ХХІ ст., набуває нового значення і змісту. Це пов'язано насамперед із невідповідністю реаліями традиційних моделей реалізації державно-політичних прагнень.

Мета дослідження: дослідити особливості геополітичних процесів та роль України в їх розвитку.

Мета дослідження: Розкриття сутності геополітики, особливостей технології прийняття зовнішньополітичних рішень. Формування та здійснення зовнішньої державної політики, принципів функціонування міжнародної політичної системи та місця України у геополітичному просторі.

Об'єкт дослідження: Україна, як частина геополітичного простору.

Предмет дослідження: розвиток світової політичної системи. Геополітика: поняття, сутність, функції. Роль геополітики в міжнародному процесі. Сучасний міжнародний політичний процес: особливості, структура і тенденції розвитку. Структура міжнародної діяльності. Суб'єкти міжнародного політичного процесу. Глобальні проблеми людства та їх вплив на міжнародний політичний процес. Тенденції сучасного розвитку політичної системи світу.

Завдання дослідження: проаналізувати Україну в геополітичному просторі. Геополітичне положення України вигідне й водночас складне. Основні критерії геополітичного положення України детерміновані і розташувannya між кількома полюсами тягіння, що характеризуються різним ступенем політичної, економічної та військової могутності. Зважаючи на це, робиться висновок, що для України надзвичайно вагіанабуває необхідність вироблення загальних підходів до поняття багатополісності світу не з позицій протистояння окремих полюсів, блоків, диктату одних держав щодо інших, а з точки зору створення умов для побудови систем трансконтинентального і в перспективі глобального співробітництва з метою вирішення ключових соціально-економічних, гуманітарних, екологічних, інших проблем, загострення яких може становити небезпеку як для окремих держав, так і для людської спільноти в цілому [2, с. 65-66]. Україна відіграє важливу геополітичну роль у зв'язку з двома проблемами поза Європою. Одна з найголовніших особливостей української геополітики – її багатовекторність і важливість європейської орієнтації нашої геостратегії.

Відтак європейський вектор української геополітики цілком природно починає відігравати для нас на сучасному етапі винятково важливу, без перебільшення визначальну роль в розвитку українського суспільства.

Розпад СРСР і проголошення незалежності України, докорінні зміни в геополітичному просторі Східної Європи поставили перед новим українським керівництвом нагальне завдання – розробити власну геополітичну стратегію. Цілком виправдано був визначений курс на встановлення і розвиток стосунків України з європейськими країнами, входження в європейські економічні і політичні структури, але зовнішньополітичний курс нашої держави обов'язково має бути багатовекторним. Знаходячись на європейському перехресті, у складній системі міжнародних координат, будучи одночасно частиною Центрально-Східної та Південно-Східної Європи, Україна просто не може не розвивати тісні відносини з усіма державами цих регіонів. [8, с. 176-178]. Важливим кроком України на шляху до Європи було формування і затвердження нових геополітичних імперативів, добровільне проголошення курсу на позаблоковість і досягнення нейтрального статусу. Наша держава відмовилась від

конфронтаційних підходів минулого і добровільно взяла на себе зобов'язання перед світовим співтовариством про без'ядерний статус держави. Принцип нейтралітету і позаблоковості став одним з основних принципів української геополітики, але це зовсім не означає відхід держави від вирішення нагальних міжнародних проблем. Навпаки, геостратегія України передбачає її активну участь у всіх європейських справах на засадах багатовекторності національної політики, налагодження дружніх стосунків з усіма своїми сусідами [1, с. 129-131]. Таким чином, формування європейського вектору української геополітики відбувалося поступово, починаючи ще з давніх-давен, з часів існування перших українських держав. За роки незалежного розвитку України він зазнав певної трансформації і нового змістовного наповнення.

Незалежна Україна постійно поширює міжнародні зв'язки в плані "повернення" до Європи, інтеграції до європейських, євроатлантичних, а також світових структур. Проведений аналіз інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури дає підстави твердити, що Україна активно співпрацює з ЄС, Радою Європи, НАТО та іншими міждержавними організаціями, які надають їй допомогу в різних сферах суспільного життя, сприяють її інтеграції до об'єднаної Європи.

Серед першочергових пріоритетів зовнішньої політики України особливе місце належить розвитку та поглибленню відносин стратегічного партнерства із Сполученими Штатами Америки.

Активний політичний діалог на високому рівні між Україною та США засвідчив, що стратегічне партнерство між двома країнами набуває дедалі більш конкретного виміру і наповнення, стає важливим компонентом міжнародної безпеки [5, с. 264-266]. Із самого початку незалежного існування важливим пріоритетом геополітичної стратегії України була її інтеграція до Європейського Союзу.

Практику двосторонніх міждержавних стосунків завжди треба розглядати як співпрацю на взаємно гідній основі. Особливо це стосується зв'язків з Україною, геополітична роль якої та потенційні економічні та культурологічні можливості незабаром можуть стати вагомим внеском в загальноєвропейський політичний процес. Налагодження активного співробітництва на двосторонній основі сприяє активному входженню України в Європу, допомагає реалізувати один із головних векторів зовнішньополітичних взаємин як європейський, який набуває великого значення в контексті стратегічного вибору України. Цей вектор української геостратегії має об'єктивний характер і важливий для існування держави. Таким чином, Україна (в структурних рамках надскладного геополітичного розташування) вміщена до комплексної системи геополітики, тобто здійснює геостратегію. Розвиткові відносин із ключовими геополітичними партнерами послуговує активне впровадження в життя проєвропейського курсу та успіхів внутрішніх (політичних і економічних) перетворень. [7, с. 236-238]. **Висновок.** Інтеграція України в Європу – це об'єктивний процес сучасності. Він підготовлений всім ходом історичного розвитку нашої країни. Український етнос завжди був органічною складовою європейської спільноти. В процесі європейської інтеграції Україна все більше набуває рис впливової європейської держави, дедалі більше перетворюється в реального та активного суб'єкта міжнародних відносин, в справжнього "гравця" на великій геополітичній шахівниці Євразії. Інтеграція України до загальноєвропейського процесу відбувається повільно, але основні причини такого явища треба шукати, насамперед, не в зовнішніх, а у внутрішніх чинниках. [8, с. 442-445].

Список використаної літератури:

1. Гелей С. Політологія: Навчальний посібник / Степан Гелей, Степан Рутар. 5-е вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2004. 645 с.
2. Дробінка І. Г. Політологія: Навчальний посібник / І. Г. Дробінка, Т. М. Кришталь, Ю. В. Підгорецький; Мін-во освіти і науки України. К. : Центр учбової літератури, 2007. 289 с.
3. Іщенко М. Політологія: Навч. Посібник для студ. вищих навч. закл. / Черкаський національний ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси: Видавництво ЧНУ, 2004. 387 с.

4. Кирилюк Ф. Політологія Нової доби: Посібник для студ. вищ. навч. закл. / Федір Кирилюк, К. : Академія, 2003. 303 с.
5. Кузь О. Політологія: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. Х. : ХНЕУ, 2004. 340 с.
6. Обушний М. Політологія: Довідник / Микола Обушний, Анатолій Коваленко, Олег Ткач; Заред. Ми-коли Обушного; КНУ ім. Т. Г. Шевченка. К. : Довіра, 2004. – 599 с.
7. Політологія: Навчальний посібник / Валентина Штанько, Наталія Чорна, Тетяна Авксентьева, Лідія Тіхонова; Мін-во освіти і науки України, Науково-методичний центр вищої освіти. 2-е вид., перероб. і доп. К. : Фирма "ИНКОС": Центральної літератури, 2007. 287 с.
8. Політологія: Академічний курс: Підручник / Л. М. Герасіна, В. С. Журавський, М. І. Панов та ін.; М-тво освіти і науки України. 2-ге вид., пер. і доп. К. : ВД "ІнЮре", 2006. 519 с.

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: Всі ми вивчали історію України у школі, проте, в певній мірі, ми також є її творцями та спостерігачами зараз. Для того щоб більш цінувати Україну важливо добре знати як саме вона розвивалася.

Мета дослідження: Ознайомитися та дослідити політичний розвиток сучасної України та її становище сьогодні.

Об'єкт дослідження: Розвиток політичного режиму сучасної України.

Предмет дослідження: Політична система України нині перебуває на стадії розвитку всіх її компонентів, наповнення її функцій новим змістом, що відповідає статусу незалежної самостійної держави. Становлення і розвиток політичної системи України відбувається в період переходу від тоталітарного до демократичного суспільства еволюційним шляхом. Суперечливий характер її розвитку виявляється в повільних темпах політичної структуризації суспільства, незавершеності процесів виникнення багатопартійності та партійних систем, прагненнях використати політичні цінності минулого без урахування змісту і специфіки політичного розвитку України на сучасному етапі. Новий етап у розвитку політичної системи України настав із прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. Основний Закон держави визначив засади формування і розвитку політичної системи, закріпив функції її окремих елементів, розкрив зміст та особливості діяльності держави у політичній системі. Зараз у нашій державі відбувається активний процес становлення нового типу політичної системи, що відображається у формуванні системи органів місцевого самоврядування, запровадженні інституту президентської влади, поділі політичної влади та наявності механізму стримувань і противаг[1, с. 135].

Після проголошення незалежності України і підтвердження цього акту Всеукраїнським референдумом почалася розбудова незалежної держави –України. Головними завданнями цього процесу були:творення власної суверенної держави;демонтаж тоталітарних структур;становлення багатопартійності;перетворення централізованої державної економіки на багатокладну ринкову економіку;національне відродження;утвердження України як повноправного суб'єкта міжнародного права. Саме останнє завдання я б хотіла детальніше розглянути. Адже шлях до самостійної зовнішньої політики відкрився лише після проголошення незалежності і Всеукраїнського референдуму, який став юридичною підставою для міжнародного визнання України. Уже на другий день після референдуму про визнання України заявили Канада і Польща, 3 грудня –Угорщина, 4 грудня –Латвія і Литва, 5 грудня – Аргентина, Болгарія, Болівія, Росія і Хорватія. 25 грудня після відставки М. Горбачова, яка знаменувала остаточний розпад СРСР, і отримання гарантій нерозповсюдження ядерної зброї Україну визнали США. Протягом грудня 1991 р.,що став місяцем визнання України, її незалежність визнали загалом 68 держав, а у 1992 р., –ще 64[4, с. 72-73]

Перед українською зовнішньою політикою постали такі основні завдання:вибір пріоритетів зовнішньополітичних і стратегічних партнерів;налагодження дипломатичних відносин із тими 132 державами, які визнали Україну, утворення власного дипломатичного корпусу, розгортання мережі посольств;активне проведення зовнішньоекономічної діяльності;розв'язання проблеми ядерної зброї. На початковому етапі Україна прагнула створити соціально-політичні інституції за цивілізованим європейським зразком. Наблизилася до професійного парламенту Верховна Рада України, введено інститут президентства, змінено статус уряду, затверджено концепцію судової влади. Проте відсутність системного підходу до формування політичних структур призвела до протистояння різних гілок влади і, зрештою, до кризи влади в цілому, яка проявилась у граничній неефективності всіх владних структур, неузгодженості і суперечливості їх дій, протистоянні місцевих рад і виконавчих органів, втрати авторитету влади у населення [3]

Цьогоріч наша держава святкує 31 річницю з дня проголошення Незалежності. Незалежна Україна має шість президентів (враховуючи утікача Януковича), за часи незалежності змінилося 18 прем'єр-міністрів. За цей час у державі створені Збройні Сили, ухвалена Конституція, закріплена національна валюта, введений безвізовий режим до країн Європейського Союзу. Сотні українських спортсменів стали чемпіонами світу, двічі Україна перемагала на "Євробаченні", безліч перемог було й в інших галузях. Ми пережили гіперінфляцію, газову війну з Росією, Помаранчеву революцію та Революцію Гідності. Після 8 років загарбницької лицемірної війни на сході України, 24 лютого Росія перейшла у відкритий наступ з метою загарбати всі українські землі. Як би не хотіли зовнішні та внутрішні вороги зруйнувати нашу державу, українці вистоять у боротьбі за єдність та непохитність України. У цілому демократична спрямованість державно-політичних перетворень, олюднення правової системи у вигляді посилення правозахисної функції держави, перетворення України на правову державу, орієнтація на реформування державних інституцій і законодавчої бази їх діяльності на інтеграційні, європоцентричні процеси, перерозподіл функцій між окремими державними інститутами в бік посилення парламентаризму зі збереженням "сильного" уряду, підвищеною увагою в законотворчому процесі до соціально захисних функцій держави – це ті загальні тенденції розвитку державно-політичних систем Європи, які і визначатимуть перспективи розвитку Української держави найближчим часом [2, с. 88].

Висновок: Український народ втілює у життя свою віковічну мрію: створив незалежну соборну державу Україну. Референдум 1 грудня 1991 року, підтримавши Акт проголошення державної незалежності, схвалений Верховною Радою 24 серпня 1991 р., відкрив шлях до розбудови української державності. Україна визнана більшістю держав світового співтовариства, встановлено її кордони, створено національні Збройні Сили, Служба безпеки, прикордонну та митну служби. Попри всі труднощі формується національна економіка, кредитна та фінансова системи. Україна має можливість стати провідною країною, а єдиною перешкодою на шляху до цього є агресія країни-сусіда. Війна руйнує, вбиває, проте Україна однозначно вистоятиме та процвітатиме все більше з кожним днем.

Список використаних джерел:

1. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. К. : Либідь, 2004. 785 с.
2. «Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України». Центр Разумкова. Київ, 2021. 112 с.
3. «Український інтерес» випуск 24. 08. 2018. Гол. Ред. Ірина Савчук. URL: <http://surl.li/bwqtv>
4. Українська політична нація: генеза, стан, перспектива / За ред. Крисаченка В. С. К., 2002. 343 с.

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність теми дослідження: В наш час, коли вогнища етнічних конфліктів та сепаратизму активні, як ніколи, важливо розуміти що під цим ховається, чим зумовлено та які його прояви. **Мета дослідження:** Дослідити питання сепаратизму, причини його виникнення, характеристики та форми виявів. **Об'єкт дослідження:** Поняття сепаратизму, форми його вияву в наш час. **Предмет дослідження:** Сепаратизм –політика і практика відокремлення, відділення частини території держави з метою створення суверенної держави, дезінтеграцію країни, переходу до складу іншої держави чи набуття статусу дуже широкої автономії. Загальне визначення сепаратизму є те, що це пропаганда стану культурного, етнічного, племінного, релігійного, расового, національного або гендерного відділення від ширшої групи. Радикальність сепаратизму обумовлюється географічним положенням, жорсткістю та ієрархічністю внутрішньо регіонального суспільства, економічним і соціальним становищем даного регіону на поточний момент, а також сили центральної влади [1]. Сепаратизм складався історично на підставі переважно етносо-національної, регіональної чи культурно-релігійної окремішності. Тому сепаратизм поділяють на такі види: 1. Релігійний – сепаратизм через релігійні відмінності між регіонами однієї країни та загроза безпосередньому існуванню меншини, яка сповідує іншу релігію (сирійські християни різних традицій, сирояковити, халдеї, асирійці закликають до власного державотворення на території Сирії, оскільки не сумніваються в тому, що прихід до влади ісламського сунітського уряду стане катастрофою для всіх християн).

Етнічний –єдиний правомірний сепаратизм, його суб'єктом є етнічна одиниця, котра становить меншість населення. Право на територіальне відокремлення ґрунтуються на апеляції до права народу на самовизначення

Політичний (регіональний) –сепаратизм, суб'єктами котрого можуть бути представники тієї самої національності, що й центральна державна влада. Такий сепаратизм найчастіше вдається до пошуку форм дискримінації, які регіон начебто зазнає з боку центральної влади (культурної, мовної, економічної), тому порушує питання про відокремлення території, вбачаючи в цьому єдиний засіб ліквідації цих форм дискримінації.

Расовий –сепаратизм, що прагне до відокремлення від інших рас. Також виступають проти міжрасових шлюбів та інтеграції з іншими расами.

Сепаратизм також відрізняється за цілями, що переслідують відповідні групи людей. По-перше, виділяють сепаратизм, метою якого є відокремлення та утворення нової незалежної держави, яскравими прикладами такого сепаратизму є курдський сепаратизм у Туреччині та уйгурський сепаратизм у Китаї та Середній Азії. По-друге, сепаратизм, з метою відокремлення та приєднання до іншої держави, наприклад рух за приєднання до Монголії автономного регіону Китаю Внутрішньої Монголії. По-третє, сепаратистські рухи, метою яких є лише отримання більшої автономії за збереження регіону у складі держави, боротьба розширення прав автономії Корсики мови у Франції. Підвиди сепаратизму за групами страйкувальників і їх висунутими вимогами: Вимога ущемлених політичних та економічних прав. Вимога незалежності. Боротьба корінних народів за права і землю. Якщо розділити їх на 3 групи за своїм соціальним становищем то, вийде, що виступи еліт зумовлені потребою у владі, середніх шарів –національною дискримінацією, а нижчих шарів –економічними факторами, як правило, це розрив між соціальним становищем. Також сепаратизм відрізняється за процесом протікання в розвинених країнах. Як правило, майже завжди основна маса страйкуючих країн –це люди нижчих верств, а причинами їх невдоволень, як правило, є економічно неуспішний розвиток регіону, в таких країнах сепаратизм зазвичай придушується силовим шляхом, наприклад, в сепаратизм в Сінцзян-Уйгурському автономному окрузі КНР[3, с. 429-430]. У розвинених країнах настрої, навпаки, менш екстремістські, виражені ідеї зазвичай у наданні більшої автономії, а не відділенням, і найчастіше рухи представлені партією, що захищає дані вимоги, а пригнічується такий

сепаратизм м'яким шляхом, без застосування сили, наприклад квебецький сепаратизм. Також виділяють види сепаратизму за групами страйкуючих та їх вимогам, що висувуються. Наприклад, існує 3 типи вимог: вимога ущемлених політичних та економічних вигод, вимога незалежності, боротьба корінних народів за права та землю. В останній час зі зброєю в руках право на самовизначення відстоювали азербайджанці в Ірані, ачехці в Індонезії, бенгальці Східного Пакистану, жителі регіону Шаба в Заїрі, численні рухи на північному сході Індії, пуштуни та белуджі в Пакистані, еритрейці та сомалійці в Ефіопії, сомалійці у Джибуті та Кенії, немусульманське населення Судану, арабська та християнська комуни Чаду, карени, мон, качини, шани, ва, аракан у Бірмі/М'янмі, туареги Малі та Нігеру, біафра у Нігерії, баски в Іспанії, корсиканці у Франції, албанці у Сербії та Республіці Македонії, серби та хорвати у Боснії та Герцеговині, Великобританії, абхази в Грузії, вірмени в Азербайджані, уйгури та тибетці на території КНР, росіяни та українці у Молдові, індіанці у США [4, с. 691-694]. Розпад Радянського Союзу і зникнення його із політичної карти світу призвів до поживлення багатьох «заморожених» конфліктів, що мали міжнаціональний характер. До них можна віднести конфлікт у Придністров'ї, Нагірному Карабасі та Грузино-Абхазький конфлікт. Значну роль у загостренні цих конфліктів відіграла РФ, яка таким чином намагалася втримати колишні республіки СРСР у зоні свого впливу. Росія була і залишається найвпливовішим актором у виникненні та розв'язанні всіх «заморожених» конфліктів на пострадянському просторі[2, с. 105].

Висновок:Отже, як показує світовий досвід, сепаратизм має глибокі історичні корені, що пов'язано з існуванням суперечності між історичними традиціями взаємодії держав на принципах державного суверенітету і непорушності кордонів з одного боку, та принципом права націй на самовизначення, який утвердився в практиці міжнародних відносин і передбачає можливість формування незалежних держав. Така суперечність доволі часто має наслідком домінування принципу національного самовизначення над інтересам національної безпеки держав, до складу яких входять території з етнічними анклавом. Можна стверджувати, що на особливості зародження та на розвиток осередків сепаратизму в світі накладає відбиток політико-географічне положення території. До вироблення конкретних рекомендацій стосовно зниження ризиків сепаратизму може призвести розуміння механізмів цього впливу.

Список використаних джерел:

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад. : Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. Х. :Право, 2015
2. Дівак Вікторія Віталіївна. Сепаратизм як феномен сучасної політики. Юридична думка. 2010. 224 с.
3. В. Дівак. Сепаратизм // Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К. : Парламентське видавництво, 2011. 662с.
4. Дівак В. В. Сепаратизм як соціально-політичне явище: сутність і причини виникнення / В. В. Дівак // Держава і право: збірник наукових праць. 2008 –705с.

ХРИСТИЯНСЬКА ЛЮБОВ І СМирЕННІСТЬ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження. Добре відомо, що «смирення» (*humilitas* латиною; *tapeinos* грецькою) не було чеснотою в греко-римській етиці. Насправді це слово означало щось на кшталт «пригнічений» або «принижений». Це асоціювалося з невдачею і ганьбою. Дельфійський канон VI століття до нашої ери стародавні греки вважали суттю етичного життя. У ньому не згадується навіть тема, не кажучи вже про слово, «смирення» (тоді як сьогодні було б важко перерахувати десять чеснот і не врахувати смирення). На його місце з'явилася *philotimia*, «любов до честі». Аристотель наполягав на тому, що «честь» і «репутація» є одними з найприємніших речей, які можна досягти для себе. Смирення перед богами, звісно, було доречним, насамперед тому, що вони могли покарати. З тієї ж причини імператорам рекомендували смирення. Але смирення перед рівним чи представником нижчого рангу було морально підозрілим.

Метою дослідження є висвітлення християнської любові і смиренності в сучасному світі.

Об'єктом дослідження є висвітлення еволюції християнської любові і смиренності в сучасному світі.

Предметом дослідження є вивчення християнської любові і смиренності в сучасному світі.

Завдання дослідження полягають у наступному:

- виявити місце смиренності в дохристиянський період;
- виявити витоки смиренності в ранній християнський період;
- показати місце смиренності в сучасному світі.

Виклад матеріалу. Як наша культура змінилася від культури, яка цінувала суспільну честь і зневажала приниження себе перед рівним (не кажучи вже про нижчих за рангом), до культури, яка зневажає самозвеличення і цінує приниження себе заради інших. Звідки смирення? Відповідь можна знайти в стародавньому Ізраїлі. У пізній біблійний період, коли Ізраїль протистояв загрози іноземного та місцевого панування, пророки почали говорити про особливу турботу Всемогутнього про *пригнічених і принижених*. Слово, яке використовується для таких людей, – «скромний» або (правильніше) «принижений» [1]. Тут типово негативне значення цього терміну – якщо говорити принижений – вживається в позитивному значенні, як ми можемо говорити про «пригноблених». Негативні слова вживаються з співчуттям. Можливо, це був перший крок на шляху до «смирення», як ми його розуміємо. (Відомий опис Мойсея як «найскромнішої людини на землі» майже напевно відноситься до смирення, що охороняється Богом, або «побожності», а не до соціальної етики смирення). Можливо, розмірковуючи про прихильну позицію Творця до пригнічених, один текст 2 століття до нашої ери закликає до смирення як до великих світу цього, так і до представників низів. Єрусалимський мудрець Іешуа Бен Сіра сказав своїм учням: «Спокоріть свою голову перед великими. Прихиливуху до бідних і смиренно привітайте їх».

Перший рядок слід чікувати: всі знали, що перед великими треба бути приниженим. Остаточний вираз вражає і може бути першою в історії спробою використати слово «покора», щоб описати, як звичайні люди повинні ставитися до рівних (або, у даному випадку, до соціально нижчих) [2]. Натяки, які ми знаходимо в дохристиянській середземноморській літературі про необхідність смирення, набувають повного розквіту в творах, які сформували західну цивілізацію Нового Заповіті. Мабуть, дивно, але чітке вчення про смирення не є яскравим вираженням у записах Ісусових висловів. Звичайно, ми отримуємо скромні висловлювання на кшталт: «Блаженні вбогі духом, бо їхнє є Царство Небесне», «Блаженні лагідні, бо вони успадкують землю», «Любіть ворогів своїх» і знаменитий «Якщо хтось вдарить тебе по правій щоці, поверни йому й другу». Сучасним християнам ця думка може здатися досить легкою, але целише через дві тисячі років роздумів над цією розповіддю це знаходить таке сприйняття.

Західна історія тепер повністю «хрестоподібна» – сформована подією розп'яття Ісуса. Честь було переосмислено, велична була інша ознака. Якщо найбільш людина, яку ми коли-небудь знали, вирішила відмовитися від свого статусу заради блага інших, міркували ранні християни, велич має полягати в смиренному служінні. Нині смирення міцно утвердилося як чеснота, щось, що було зовсім немислимо в рамках греко-римської етики в попередні століття. Я не припускаю, що християни мають монополію на смирення. Всім відомо, що і віруючі, і невіруючі здатні як на вражаючу зарозумілість, так і на дивовижне смирення. Сьогодні не має значення, хто і які має релігійні погляди – християни, атеїсти – якщо вони виростили у світі, де визначальний вплив мала християнська релігія то, ймовірно, подумаєте, що прагнення до честі є морально сумнівним, а приниження себе заради блага інших – етично, досконало.

Це вплив історії, вплив якої можна відчутинезалежно від того, чи вірити в її деталі, – історії про велич чоловіка, що свідомо пішов на хрест. Наша культура залишається хрестоподібною ще довго після того, як перестала бути християнською [3]. Сучасний світ, що правда, мало відзначається смиренністю. Але ті поодинокі приклади смиренності таких різних, але таких близьких по духу людей, як Ганді чи папа Іоанн Павло II здатні чинити неймовірні зміни і надавати людству ознак людяності.

Висновки. Отже, смирення є актуальним у нашідні. Беззаперечно це є велика духовна і людська якість. Це не краса слабких, а ознака сили. Бути скромним означає сказати, що, незважаючи на всізнання, владу, становище, статус у суспільстві, я все ще є людиною обмеженою, а не Богом, що є фактом життя в усі віки, минулі чи теперішні. Смирення означає, що ніхто не є ідеальним.

Список використаних джерел:

1. Валле В. Корупція: Роздуми після Майдану. К. : Дух і Літера, 2015. 280 с.
2. Вуйчич Н. Життя без обмежень. Шлях до неймовірно щасливого життя / перекл. з рос. Олега Добрякова. Київ: Форс Україна, 2016. 352 с.
3. Колонна К. Святий Джузеппе Москатті. Роздуми про його чесноти, свідчення і молитви Івано-Франківськ: Апостол, 2016. 256 с.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми. Поняття соціальної мережі увійшло в наше життя досить недавно, але воно майже повністю поглинуло нас. Завдяки соціальним мережам, людство отримує все більше можливостей: навчатися, спілкуватися з людьми по всьому світу, обговорювати проблеми, подорожувати різними країнами, використовуючи всесвітню мережу Інтернет. У сучасному суспільстві використання соціальних мереж стало необхідною щоденною справою. Але варто зазначити, що це не лише приносить користь для суспільства, але й багато різних загроз.

Мета дослідження: проаналізувати феномен соціальних мереж як нової соціальної організації в умовах глобалізації.

Завдання дослідження: з'ясувати вплив соціальних мереж на становлення і розвиток суспільства, визначити негативні та позитивні сторони.

Об'єкт дослідження: соціальні мережі як феномен для суспільства в умовах глобалізації.

Предмет дослідження: соцмережі як нова форма впливу на розвиток суспільства в сучасному світі.

Виклад матеріалу. Двадцять перше століття-це століття бурхливого розвитку інформаційних технологій. Важко уявити людину, яка в сучасному світі не мала б будь-якого засобу зв'язку або ж не знала що це. Сучасне суспільство неможливо уявити без соціальних мереж. Соціальна мережа –це віртуальне об'єднання людей, де вони мають можливість ділитися інформацією та спілкуватися. В умовах стрімкого розвитку мережі Інтернет, людина стає все більш залежною від інформації, яка її оточує. Вона потрапляє в суспільство, дізнається нову інформацію, ділиться соціальним досвідом та набуває також його від інших, засвоює соціальні порядки та правила. За статистикою близько 40% населення користується соціальними мережами. На це в них витрачається в середньому дві-дві з половиною години щодня. Протягом цього часу вони обмінюються фото, читають новини, публікують дописи, спілкуються та дискутують. На початку соціальні мережі використовували тільки задля розваг та зменшення комунікаційного надлишку, а зараз їх використовують в різних сферах суспільства. Значним завданням соцмереж є задоволення широкого кола інтересів і потреб кожної людини. На даний час, вони є основним інструментом для створення бізнесу, для просування та політичних відносин. Тому що, соціальні мережі дають змогу комунікувати з людьми з інших країн. Цьому сприяють міжнародні соціальні мережі, але й українські мережі також стрімко розвиваються та завойовують значну частку суспільства. Можна впевнено стверджувати, що соцмережі стали невід'ємним елементом нашого життя.

Вплив соціальних мереж на суспільство може бути як позитивним, так і негативним. Підтвердженням цього є такі явища як «Кібербулінг» (інтернет-травля) та «Кіберсталкінг» (інтернет-переслідування). Крім того, поширені є так звані ігри-вбивці: «Собачий кайф», «Біжи або помри» та інші. Такі ігри приносять дуже багато втрат. Також «гостре бажання» користуватись соціальними мережами –це певна хвороба, яка може виникнути через особисті чи психологічні проблеми та приховані комплекси, оскільки у віртуальному світі легше виразитись. У соціальних мережах є багато способів для самореалізації. Сьогодні, щоб стати відомим потрібно почати вести свій відеоблог в YouTube або просуватись в Instagram. Можна піти навчатись на різні курси по таргету, маркетингу, менеджменту соціальних мереж та багато інших. Бажання стати кращим та популярним призводить до підвищення лідерських та комунікативних якостей. Коли в своїх очах людина виростає, то їй легше буде «стати почутою». Соціальні мережі відкривають перед людьми багато можливостей. Соціальні мережі становлять загрозу і для сім'ї. За результатами опитування, проведеного з нагоди Національного тижня сім'ї в Британії, виявилось, що четверта частина 15-річних підлітків вважають соціальні Інтернет-мережі найважливішим, що є в їхньому житті. Доведено негативний вплив соціальних мереж і на успішність. У Нідерландах професором Кіршнером

були проведені дослідження щодо цього питання. Вони показали, що оцінки учнів, які готуються до занять та водночас проводять час у соціальних мережах, на 20% нижчі, ніж у тих, хто не відволікається від вивчення матеріалу. Також виявилось, що останні приділяють навчанню на 88% більше часу.

Вчені вже не раз стверджували про психічні захворювання, причиною яких є підвищений інтерес до соціальних мереж. Основний принцип більшості з них – це піраміда за принципом Маслоу, згідно якої, основний ступінь потреб займає самовираження. Саме з цією метою використовуються відео архіви, аудіо записи та фото. Соціальні мережі негативно впливають і на роботу імунної системи організму, роботу артерій і процеси мислення, на роботу гормонального дисбалансу й порушення мозкової діяльності. Результатом цього є підвищення ризику появи раку та серцево-судинних захворювань. На думку великобританського біолога Аріка Сігмана ця загроза пов'язана з тим, що фізіологічні процеси в організмі людини відбуваються по-різному залежно від того, знаходиться людина наодинці, у товаристві чи у віртуальній реальності. Є й інші негативні впливи – порушення зору та сколіоз, який супроводжується багаточасовим сидінням за комп'ютером. Соціологи вважають, що безперервне спілкування в мережах є формою сучасного безумства. Через соцмережі люди почали ізолюватись від світу. Особистості не задумуються скільки часу, якого не повернути, вони втрачають на віртуальне життя. «Ми винайшли корисні та надихаючі технології, але дозволили їм негативно впливати на нас» – пише Шері Теркл, авторка роботи «Друге Я або життя на екрані». У Німеччині теж не вщухає суспільна дискусія про безпеку даних в Інтернеті. Чи можна довіряти їм особисту інформацію – фото та адреси? Адже частішали випадки, коли при грабуванні квартир чи авто зловмисники використовували інформацію, отриману з соціальних мереж. COVID-19 змінив тенденції соціальних мереж. Як стверджує marketingmaven.com, з тих пір, як почали діяти протоколи карантину та соціального дистанціювання, відвідуваність таких сторінок, як Facebook та YouTube зросла майже до 30%, вони ставали основним каналом розваг та соціалізації. Багато організацій під час карантину звернулися до використання стрімінгових платформ, таких як Zoom, Facebook Streaming та YouTube Live. У період пандемії дорослий у США проводить на сім хвилин більше порівняно з 2019 роком.

Висновки. У наш час важко увити життя без соціальних мереж. Щодня все більше і більше людей реєструється у соцмережах. Соціальні мережі, будучи не тільки засобами масової комунікації, а механізмом конструювання комунікативного простору, виконують низку функцій, створюючи ціннісний базис свого існування. Соцмережі мають право на існування, але потрібно правильно розподіляти час, проведений у них, адекватно оцінювати інформацію та не піддаватися маніпулятивному впливу. Використання соціальних мереж може бути як позитивним, так і негативним, все залежить від уміння правильно користуватися ними. Все ж таки завдяки соціальним мережам у суспільства є можливість ділитися досвідом, комунікувати, дискутувати, самореалізовуватись, вести свій бізнес, обмінюватись інформацією та знайомитись з новими людьми. Раптове припинення звичного життя під час пандемії та обмеження спілкування в реальному часі підкреслило важливість соціальних мереж. Соціальні мережі є новим, але дуже динамічним феноменом тогочасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Соціальні мережі: кіберзалежність чи комунікація майбутнього?. Позитивний та негативний вплив соціальних мереж [електронний ресурс] URL: <https://sites.google.com/site/socialnimeregipozitivnij-ta-negativnij-vpliv-socialnih-merez>

6. Пандемія і соціальні мережі: що змінилося у 2020-му?. [електронний ресурс]
URL:<https://www.prostir.ua/?kb=pandemiya-i-sotsialni-merezhi-scho-zminylosya-u-2020-mu>
7. Боятюк О. В. Безпековий вимір використання соціальних мереж : автореф. дис. канд. філософ. наук : 09. 00. 03. Київ, 2016. 20 с.

ВПЛИВ СОЦМЕРЕЖ НА СТУДЕНТІВ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ

Актуальність дослідження: Сьогодні ми живемо в світі різноманітних технологій, інновацій та дивовижних винаходів людства. Одним з таких винаходів є глобальна мережа інтернет. Без якої ми не уявляємо наше життя, а особливо в період пандемії. У зв'язку з тим, що в усьому світі вже більше року триває період пандемії, соціальні мережі стали ще більш важливими у житті людей. Інтернет дає нам можливість отримати миттєвий доступ до будь-яких матеріалів, проводити відео конференції, обмінюватися інформацією та файлами, а також знайомитися та спілкуватися. Мережа інтернет необхідна всім – незалежно від віку, професії та соціального статусу. Інтернет як технічний засіб розвитку особистості істотно сприяє її самореалізації та розширює соціальні можливості. Користувачі мережі не тільки «споживають» інформацію, а й постійно поповнюють її різними інформаційними ресурсами. В період глобальної пандемії Інтернет зіграв велику роль у нашому житті.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз на вплив мережі Інтернет на студентів в період глобальної пандемії.

Завдання дослідження: з'ясування характеру та ступені впливу Інтернету на навчальний процес в період глобальної пандемії, визначення ступеню залежності інтернет-користувачів від соціальних мереж в період пандемії, вплив соціальних мереж на студентів в період пандемії.

Об'єкт дослідження: роль соціальних мереж в сучасному суспільстві в період глобальної пандемії.

Предмет дослідження: особливості впливу соціальних мереж на навчальний процес і соціокультурний розвиток студентської молоді в період пандемії.

Виклад матеріалу. Однією з основних ознак розвитку сучасного суспільства є стрімкий розвиток комп'ютерних інформаційних технологій, який дає можливість сучасній людині навчатися, обговорювати проблеми які турбують, знайомитися та спілкуватися з друзями, а також перенестися в будь-яку країну світу, дізнатися про її культуру та традиції, використовуючи необмежені можливості всесвітньої мережі Інтернет. Сьогодні Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя, а особливо в період глобальної пандемії. З початку пандемії COVID-19, більшість людей перебуває на домашньому карантині, дотримується соціального дистанціювання та працює з дому. Раптова зупинка звичного життя та обмеження живого спілкування вивела важливість соціальних медіа на перший план. Люди в усьому світі використовують соціальні мережі, щоб бути в курсі останніх подій, отримувати актуальні новини та залишатися на зв'язку. Крім того, Інтернет став незамінною частиною життя студентів і учнів, оскільки в ізолюваному середовищі студенти і учні можуть навчатися лише таким чином, а це робить соціальні мережі актуальними як ніколи. Коли навесні 2020 року школам і університетам довелося перейти на віртуальне навчання, багато хто говорив, що майбутнє нарешті настало, і онлайн-освіта на очах стає нормою. Минуло кілька місяців і студенти, і викладачі все частіше говорять про те, що необхідно повертатися до традиційних методів, а онлайн-освіта під час пандемії продемонструвала всі свої обмеження і недоліки. Соціальні мережі сьогодні стали потужним освітнім інструментом. Використання соціальних мереж дозволяє не лише бути в курсі новин, а й допомагає покращити свої освітні досягнення. Студенти успішно застосовують мережеві технології при дослідженні певних предметів та тем. Серед студентів різних навчальних закладів було проведено опитування, аби дізнатися, що вони думають з приводу дистанційного навчання. Варто зауважити, що сьогодні соціальні мережі сприяють розвитку електронного навчання і освіти в цілому, пропонуючи нові технічні та методичні засоби. Студенти з усього світу можуть підписатися на он-лайн уроки абсолютно безкоштовно і проходити курс навчання в зручному для себе темпі. Крім лекцій, студенти можуть підтримувати зв'язок з викладачами або брати участь у дискусіях. Велика кількість різноманітного відео і аудіо контенту створює умови для кращого засвоєння навчального матеріалу. Сучасним вчителям і викладачам потрібно лише спрямувати в

правильне, конструктивне русло навчальну діяльність учнів і студентів в соціальних мережах і Інтернеті.

Варто зазначити, що пандемія дала нам можливість зрозуміти, що соціальні мережі відіграють велику роль у нашому житті. Користування соціальними мережами допомагає не лише бути в курсі останніх новин, але й покращити навчальні показники. З появою соцмереж життя людей стало набагато простішим, але не варто цим зловживати. Інтернет не завжди добре впливає на студентів. Це зумовлюється тим, що великий потік різноманітної інформації в соціальних мережах досить часто призводить до інформаційного перенавантаження студента, що проявляється в нездатності концентруватися на необхідних чи запропонованих заняттях. Оскільки спілкування в соціальних мережах стає для людини особа значимим, вона починає все більше часу витратити на Інтернет. Таким чином, виникає психологічна залежність від соціальних мереж, що негативно впливає на всі сфери людини.

Оскільки спілкування в соціальних мережах стає для людини особисто значимим, вона починає все більше часу витратити на Інтернет. Таким чином, виникає психологічна залежність від соціальних мереж, що негативно впливає на всі сфери життя людини. Згодом особистість неусвідомлювано прагне все більше часу проводити on-line, реальні люди та події втрачають для неї сенс та інтерес. Залежність від соціальних мереж розвивається поступово. Спочатку людина проявляє інтерес до ресурсу, реєструється, розширює матеріал свого акаунту. Далі вона все більше і більше часу проводить в переписці, обміні новинами, бере участь в обговоренні форумів, в різноманітних іграх, групах, які пропонують друзі тощо. Все це переростає в патологічну залежність і згодом людина вже не може жити без того, щоб не зайти на свою сторінку. Залежність від соціальних мереж часто призводить до дезадаптації особистості, зміни її спрямованості з реальності в Інтернет-середовище, викликає заміну справжніх друзів віртуальними тощо.

Отже соцмережі має ряд позитивних та негативних наслідків на студентів. Позитивними факторами взаємодії сучасної молоді в соціальних мережах є: спілкування без меж; отримання корисної, нової інформації; проведення дозвілля; ознайомлення з відео і аудіо новинками; допомога в навчанні; всебічний розвиток. Негативний вплив полягає у тому, що студенти часто залежні від соціальних мереж, а в умовах глобальної пандемії це стало відбуватися ще частіше. Серед негативних аспектів користування соціальними мережами можна виокремити наступні: залежність від соціальних мереж і Інтернету в цілому; негативний вплив на психофункціональний стан користувачів; відкритий доступ до особистої інформації; не завжди достовірна інформація; відкритий доступ до негативної інформації, замкнутість, втрата соціальних контактів і друзів, роздратування під час живого спілкування.

Висновки. Саме тому, сьогодні варто зосередити особливу увагу на навчанні дітей, підлітків і молоді основам безпечної поведінки в соціальних мережах і Інтернеті. Адже соціальні мережі мають як позитивні, так і негативні аспекти їхнього використання. Хочу зазначити, що інтернет в умовах глобальної пандемії відіграє дуже велику роль в нашому житті, та не варто цим зловживати, адже соцмережі мають досить сильний вплив на формування особистості та на процес формування поведінки. Водночас, корисним чи шкідливим буде використання соціальних мереж і Інтернету для користувача, безпосередньо залежить від сформованих в нього навичок інформаційної культури і грамотності.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ

Актуальність дослідження. Вивчення проблем пов'язаних із громадянським суспільством в Україні на сучасному етапі зумовлене потребами поглиблення теоретичних і практичних розробок виходу українського соціуму із кризової ситуації, яка на сьогодні існує. Становлення, існування та розвиток громадянського суспільства є одним із головних векторів української політики, які і вказують на ті соціальні перетворення, які потрібно здійснити, оскільки громадянське суспільство насамперед забезпечує відтворення соціального життя. Через різні інституції громадянське суспільство вступає в особливі стосунки з державою. Так, з однієї сторони, громадянське суспільство приймає участь у формуванні і функціонуванні держави відповідно до своїх інтересів, таким чином, утворюючи її природний соціальний фундамент, а з – іншої вже сама держава приймає участь у формуванні та функціонуванні громадянського суспільства, а саме впливає на структурування відносин у ньому, здійснення регулювання і контролю, захищаючи інтереси громадянського суспільства. Ця двохстороння взаємодія забезпечує взаємопроникнення держави і громадянського суспільства. Отже, основним поглинанням громадянського суспільства є відстоювання перед державою безпосередніх інтересів громадян та їх груп, а також права на їх самоорганізацію.

Виклад матеріалу. Завдання, які покладені на громадянське суспільство є надзвичайно важливим, у той же час Конституція України навіть не згадує про громадянське суспільство. А це негативно впливає на процес його формування. Проголошуючи своє прагнення досягти ідеалів правової держави, серцевиною якої виступає громадянське суспільство, не пов'язавши це на конституційному рівні з його формуванням, є стратегічно неприпустимим. Неможливо довести людям переваги правової держави не пов'язавши цього із громадянським суспільством, яке є гарантом захисту його членів від втручання державних інститутів в їх приватне життя, Через це важливою зміною до Конституції України повинна стати поява у ній розділу присвяченого громадянському суспільству. Проте не можна говорити лише про цей недолік. Важливим є також вивчення процесу соціальної емансипації та формування відповідальної, самодостатньої та вільної особистості, яка є основою розвиненого, активного громадянського суспільства. Особливо актуально ця проблема є сьогодні, коли Україна ще не стала демократичною. Як відомо, громадянське суспільство складається з двох компонентів – «матеріальної», в основі якої лежать ринкові відносини та «нематеріальної», в основі якої – моральні, духовні, правові чинники. Об'єднує ці дві компоненти середній клас. Оскільки в Україні на сьогодні як такого не існує, через це його потрібно сформувати і основою його мають стати вільні громадяни, наділені свободою думати, вибирати і діяти у різних сферах життєдіяльності. Розвинуте громадянське суспільство має бути збалансованим. Абсолютизація чи ігнорування таких базових елементів, як ринок та свобода, може мати негативні наслідки. Важливим є також перетворення України на справді демократичну державу, оскільки саме демократичний, політичний режим детермінує появу дієздатного громадянського суспільства, у той час як авторитарний режим веде до часткового одержавленого, а тоталітарний – етатизованого громадянського суспільства. На жаль, і сьогодні в Україні збереглися залишки «совковості» на всіх рівнях і у всіх сферах життєдіяльності суспільства. На основі цього приходимо до висновку про стагнацію пострадянського, не громадянського українського суспільства. Двадцять років непослідовних і нерішучих реформ призвели до появи міцної держави та слабкого громадянського суспільства, інституту якого не відповідають вимогам демократії. Найбільш бажаною моделлю розвитку українського соціуму було б паралельне становлення інститутів держави та громадянського суспільства, але гармонізувати цей процес і на сьогоднішній час, на жаль, не вдалося. Ще одним недоліком України було те, що із перших днів незалежності і до нашого часу загрозливими темпами відбувалася соціальна диференціація та розшарування населення. Це є наслідком зволікання із реформами що негативно позначилося на політичних структурах

громадянського суспільства. І сьогодні спостерігаються зміни соціальної стратифікації, спричинені економічними чинниками, що негативно вплинули на матеріальне становище більшості громадян. Відбувається соціальна диференціація, що веде до поляризації інтересів різних верств населення. Для того, щоб подолати всі ці недоліки потрібно ліквідувати суперечності між реальним і бажаним станом речей, а це можна зробити розвиваючи і зміцнюючи структури громадянського суспільства, встановлюючи справедливі правила гри між владою, підприємцями та профспілками.

Сьогодні ж в Україні відбувається домінування стосунків між латентними угрупованнями групами тиску, кланами, олігархічними утвореннями, які культивують типові способи інтеграції, тобто стосунки підлеглості й субординації. Тільки зміна таких відносин дасть позитивний імпульс розвитку українського суспільства у напрямку до демократизації. Як вже зазначалося відставання України від країн Центральної та Східної Європи пов'язане із слабкістю громадянського суспільства та складними умовами його становлення. Серед найважливіших факторів, які негативно позначилися на цьому процесі, як вже говорилося, стало необґрунтовано велике значення, яке надавалося розбудові держави, що спричинило до звуження впливу громадянського суспільства і домінування першого над другим. Ще одним негативним фактором була неоднорідність українського соціуму в соціально-економічному, релігійному та ідеологічному аспектах. Тут мається на увазі протистояння між західними та східними українцями, з однієї сторони, та олігархічною верхівкою і простим народом – з іншої. Це в свою чергу створює реальну небезпеку поляризації соціуму та виступає загрозою для розвитку громадянського суспільства. Сучасна Україна і надалі залишається трансформаційним суспільством. Усі сфери життєдіяльності охоплені системною кризою. Держава сьогодні не виконує своєї функції: захисту інтересів людини. Політичні партії й надалі залишаються дрібними і маловпливовими. Партійна система перебуває в аморфному стані. В українському суспільстві панує критичне ставлення до можливостей політичних партій виконувати роль медіатора. Політичні партії та громадські організації залежать від влади. більшість з них не мають перспективної програми дій та чітко визначеної мети. Спостерігається поляризація політичного простору з переважною концентрацією на лівому полюсі. Таким чином шлях до демократії в Україні пролягає через побудову громадянського суспільства. На сьогодні основними шляхами його побудови є:

- розширення масової бази влади;
- підвищення політичної культури населення;
- створення нових можливостей участі громадян в управлінні державними і суспільними справами;
- активізація процесу роздержавлення усіх сфер суспільного життя;
- формування справжніх інститутів громадянського суспільства як ринкового, так і неринкового характеру;
- розвиток різних форм громадянського самоврядування і самодіяльності;
- постійне удосконалення контрольних механізмів, тобто механізмів зворотного зв'язку від суспільства до держави;
- максимальне розширення сфери судового захисту прав і свобод людини, функціонування поваги до права і до закону; – виховання природного патріотизму;
- зміцнення свободи інформації, відкритості суспільства на основі зв'язків із зарубіжним світом;
- піднесення рівня суспільної свідомості та інше.

З цього випливає, що формування громадянського суспільства дуже складний процес. Справжнє громадянське суспільство може існувати лише в державі з ефективною та конкурентно-спроможною, соціально-однорідною економікою, яка складається з вільних громадян і будується на засадах толерантності, відповідальності, вміння йти на компроміси. В Україні потрібно втілити в життя концепцію співвідношення особи, суспільства і держави, яка зможе змінити сьогоднішню ментальність людини, сформувані вільну особистість з високою політичною, економічною і правовою культурою.

Висновки. Концепція громадянського суспільства передбачає, що епіцентр зосереджений на людині, на її правах, свободах та її інтересах. Процеси розвитку громадянського суспільства і розбудови держави мають бути синхронними. При цьому державні інститути повинні нести подвійний тягар, забезпечуючи через закони, рівні для всіх людей умови і можливості, нормальне функціонування громадянського суспільства. На конституційному рівні має бути закладена якісно нова модель правової організації життя людини і суспільства, за якою весь державний і суспільний механізм спрямовується на здійснення і захист прав та свобод людини. Актори громадянського суспільства, яке здатне бути контрагентом держави, повинні вміти стримувати б негативний потенціал перехідного суспільства і переводити його в конструктивне русло. Через це політичні структури повинні запропонувати суспільству практичну програму дій і довести її до логічного кінця. Оскільки сьогодні в Україні існує дві багато в чому протилежні суспільні моделі розвитку і не існує консолідуючої політичної сили, все це створює потенційну небезпеку розколу і дезінтеграції. Через це основним завданням політиків залишається пошук спільних цілей, які б об'єднали Україну в одну і побудували справді життєздатне громадянське суспільство.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ

Постановка проблеми. Ми живемо в часи, коли расова дискримінація є однією із найважливіших проблем в нашому світі. Світ задається запитанням, яке аж ніяк не нове, але якому в наш час приділяється недостатньо уваги. Расизм та расова дискримінація викликає негативні психологічні, соціальні, освітні та економічні наслідки протягом усього життя та сприяє проблемам психічного здоров'я в суспільстві.

Мета дослідження: дослідити стан расизму та його зародження в минулому та яке місце займає ця проблема в сучасному світі.

Основне завдання:

- дати пояснення поняттям расизм, расова дискримінація;
- дослідити основні принципи расистської ідеології та її історію.
- расова дискримінація у США.
- промоніторити стан расової дискримінації в світі та в Україні.

Стан дослідження проблеми. Поняття расової дискримінації і расизму існують давно, але ці поняття також відрізняються своїм значенням. Расизм – відрізняється своїм ширшим досвідом і практикою, ніж расова дискримінація. Расизм може відкрито проявлятися у расових жартах, лайках чи злочині на ґрунті ненависті. Він також може бути глибше вкорінений у ставленні, цінностях та стереотипних переконаннях.

Виклад основного матеріалу. Расова дискримінація – це повне обмеження або ущемлення людей які мають расові відмінності в кольорі шкіри. Расова дискримінація є незаконним проявом расизму, вона включає будь які дії, навмисні чи ні, наприклад, це може бути відмова у роботі, просто через расові відмінності. Простіше кажучи, расизм відноситься до глибокого вкоріненої системи переконань, що одна група вища за іншу. Расова дискримінація – це акт ізоляції осіб за їх расою та застосування до них не рівного ставлення через стереотипи які сформувались за довгі роки. Стереотипи зазвичай передбачають приписування однакових характеристик усім членам групи, незалежно від індивідуальних відмінностей. Він часто ґрунтується на помилкових уявленнях, негативній інформації або хибних узагальненнях. Навіть ті, хто є добросовісним і не є відверто упередженим, все ж можуть створити стереотип. Також расова дискримінація є прямою та непрямою.

Пряма дискримінація – це коли проводиться чітке розмежування між групами людей, до них відкрито ставляться гірше через походження і расу. Прикладом прямої дискримінації може слугувати: відмова у рівному доступі до роботи, освіти та послуг. Непряма дискримінація – стосується конкретних заходів: це відбувається тоді коли деякі правила, ставлять осіб конкретної меншини у не вигідне становище у порівнянні з іншими. Конвенція ООН про подолання усіх форм расової дискримінації не розрізняє терміни расова та етнічна дискримінація. У цій конвенції проголошено, що ідея вищості на расовій основі хибна з наукової точки зору, ганебна морально, несправедлива соціально і небезпечна – расовій дискримінації немає місця ніде. Як вид ксенофобії расизм притаманний людям здавна. Ще за часів древніх царств Стародавнього Сходу тогочасні рабовласники пояснювали соціальну нерівність між ними й рабами законами природи, які зробили їх антропологічно відмінними від підкорених народів.

У давнину, як правило була сформована чітка система станових класів, яка розмежувала людей. Була нерівність в прибутках, рівні освіти, обсягом влади, стилі життя. І це все залежало від твого походження, якщо людина народилась у сім'ї знатного роду то і проживе вона у достатку, а якщо ти народився бідним селянином то ним і помреш. Звісно можна було отримати титул знаті за військову службу або особливі досягнення в бою (тільки повернутися живим з війни в ті часи вже – це було великим досягненням). В історично найбільшого прояву зазнав білий расизм – це було переконання, що білі люди вищі за представників інших рас і отже повинні домінувати над ними. Перші прояви білого расизму

були у добу Великих географічних відкриттів. А расизм як політична теорія виник під час європейських колоніальних експансій 16-17 століть задля теоретичного обґрунтування. У своїй головній роботі – “нарис про нерівність людських рас” (1853-1855) – де Робіновисунув теорію, згідно з якою соціальна нерівність між народами пов’язана з їхніми біологічними особливостями або якостями. Рід *homo sapiens* де Гобіно розділив на три великі раси: білу, жовту і чорну – серед котрих найбільш пристосовану у соціальному і культурному плані була біла раса (після неї – жовта). Найбільш розширена проблема расової дискримінації, набула вкраїні США, великого утиску зазнавали народи афроамериканців. До темношкірого населення ставились як до безкоштовної робочої сили їм давали найважчу і найбруднішу роботу. Умови життя були жахливі, проживав темношкірий народ у так званих “Гето” – це були не великі поселення за межами міста в яких доми будувались переважно з підручних матеріалів і в одному такому домі могло проживати декілька сімей. Повністю рабство в США відмінили у 1865 році, США була одною з останніх країн яка це зробила. Тільки зі скасуванням рабства проблема расової дискримінації нікуди не зникла. Вводили “Чорні кодекси” – це були правила, які ущемляли темношкірий народ. Темношкірим людям заборонялось ходи в одні заклади з білими, для них існували окремі магазини, школи, на виборах вони не мали права голосу. З середини 20-го століття багато конфліктів у всьому світі трактувалося в расовому плані, хоча їх витoki полягали в етнічних ворожнечах, які здавна характеризували багато людських суспільств (наприклад, арабів та євреїв, англійців та ірландців). Наслідками расизму в продовж історії виступають такі явища як масові бунти населення, програми геноциду та етнічні чистки.

Щодо України, то одним з перших резонансних проявів ксенофобії датується липнем 2001 р., коли біженця з Руанди було забито на смерть поблизу його помешкання у Вінниці, що викликало офіційну стурбованість Верховного Комісару ООН з питань біженців. Цей випадок за часом співпадає із загальним поширенням злочинів, вчинених на ґрунті расової та релігійної ворожнечі, що стали відчутною проблемою у країнах постіндустріальної Європи через невирішеність питань у сфері міграційної та національно-культурної політики. З 2011 р. Україна офіційно на законодавчому рівні закріпила рівність прав іноземців і громадян. Серед основних документів – Конституція України. Закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», який зазнав критики з боку громадських організацій, так як був прийнятий без врахування пропозиції робочої групи громадських організацій та офісу Уповноваженого ВРУ з прав людини. Державою ратифіковані міжнародні акти, спрямовані на запобігання дискримінації та расизму, у яких вказані явища визначаються кримінальними злочинами.

Висновки. Отже, наше ставлення громадськості до раси, безумовно змінилося і опитування вимірювали цю еволюцію протягом багатьох десятиліть. Сьогодні люди у групі більшості роблять набагато менше явних ворожих дій що до меншин. Коли расистські дії все-таки відбуваються, то їх широко засуджують а не виправдовують, як це було раніше.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ЗНАННЯ –ЦЕ СИЛА

Актуальність теми. У тому, що знання –сила, ми переконуємося на кожному кроці. Вранці прокидаємося, бо задзвонив будильник. Хіба без знань можна було створити його ?У ванній кімнаті вмикаємо світло. Хіба можна було без допитливого людського розуму знайти вміле використання електричної енергії ?Вмиваємося, чистимо зуби, користуємося водою. Звідки взялася вода?Не одне століття людина працювала над його вдосконаленням, використовуючи інженерні знання. І так у всьому куди не глянь: транспорт, метро, висотні будинки, радіо, телебачення, інтернет...Людина поставила знання на службу задля блага людства.

Мета дослідження:дати виклад матеріалу того, що знання-це сила. Знання –це великий і неоціненний скарб, який робить людину сильною, а вміння вчитися –це той ключик, який відкриває скарб і дає людині світло. Розвивати пізнавальні інтереси.

Завдання дослідження:з'ясувати те що саме знання –це сила. Знання корисні не тільки тому, що вони дають людині матеріальні блага, за які можна зробити практично все що завгодно. Іноді знання можуть стати в нагоді людині і в особистих справах і питаннях.

Об'єкт дослідження:знання та прагнення людства до знань

Предмет дослідження:знання, як великий і неоціненний скарб, який робить людину сильнішою.

Виклад матеріалу. День знань –радянське державне свято, проголошене 1 вересня 1984 року Верховною Радою СРСР. Що ж таке знання?Знання –це знайомство, обізнаність чи розуміння когось або чогось, наприклад, фактів, інформації, описів або навичок. Знання отримується через досвід або освіти шляхом спостереження, дослідження чи навчання. Це фундаментальне поняття, щодо якого не існує однозначного визначення. У різних науках та академічних дисциплінах, які розглядають цей феномен (передовсім у філософії, епістемології, психології, когнітивних науках, антропології, соціології), є власні тлумачення. Вислів «*scientiapotentiaest*» (або «*scientiaestpotentia*», а також «*scientiapotestasest*») –це латинський афоризм, який традиційно перекладається як «знання –сила». Його зазвичай пов'язують із Френсісом Беконом, хоча саме в такій редакції вираз не зустрічається ні в англійських, ні в латинських роботах Бекона. Однак, майже дослівно («*ipsascientiapotestasest*», «знання саме по собі сила») воно присутнє в творі Бекона «*Meditationes Sacrae*»(1597). У своєму загальновідомому формулюванні фраза «*scientiapotentiaest*» вперше з'являється у «Левіафані» Томаса Гоббса (версія 1668 року), який замолоду був секретарем Бекона. Роль знань у житті людини та людства. Мислення людини неодноразово звертається до її особистих знань при розв'язанні кожної проблеми й прийнятті кожного рішення. Перш за все людина повинна розпізнати ситуацію, інформацію про яку вона отримує від органів чуття, визначити чи траплялася така ситуація раніше, тобто класифікувати її. При цьому людина опирається на знання, вироблені попереднім досвідом. Коли ситуацію класифіковано, людина запитує у своїх знань, чи відома успішна дія в цій ситуації. Якщо успішна дія відома, то виробляється гіпотетичне рішення як діяти, яке проходить перевірку розсудком. Виконуючи таку перевірку, розсудок знову звертається до особистих знань людини. На певному етапі процесу мислення виробляється впевненість у правильності рішення, яка переходить у віру, а потім у дію. Якщо розв'язку проблеми знайти не вдалося, або проблему взагалі не класифіковано, рішення не виробляється, людина вагається.

Після успішної чи неуспішної дії, людина робить висновок і вносить корективи в свої знання?. Тобто, по суті знання є спресованим і проаналізованим попереднім досвідом. Те, як такі процеси відбуваються на фізико-біологічному рівні, достеменно невідомо й є предметом вивчення багатьох наукових дисциплін, серед яких виділяється філософія свідомості та когнітивна наука. Отже, особисті знання людини динамічні, весь час змінюються, доповнюються й виправляються, а часто й забуваються. Однак людина має здатність обмінюватися знаннями, збагачувати свої знання за рахунок знань інших людей. Людині

властиво навчатися й навчати. Так виробляється знання усього людства. Передача знань може здійснюватися усно, тобто від однієї людини до іншої, або іншим способом комунікації, зокрема з використанням письма. Закодовані знання людства, що значно перевищують за обсягом знання кожної конкретної людини, зберігаються в бібліотеках, банках даних, в комп'ютерних мережах здебільшого в письмовій формі, але дедалі частіше й в інших формах – візуальній тощо. Не дарма настільки добре в ужиток людини увійшла фраза про те, що знання є силою. Дійсно, з цим навряд чи хтось візьметься сперечатися – сила розуму набагато більше, ніж сила, наприклад, фізична. Якщо подивитися на найвпливовіших людей нашого світу, далеко не завжди вони сильні фізично. У них може бути зайва вага, проблеми зі здоров'ям, але, тим не менш, можливостей у них набагато більше, ніж у тих, які мають силу тіла, але мають слабкий розум. Чому ж так складається? Які основні характеристики розумової сили і чому люди, які мають хороше знання, частіше за інших домагаються в цьому світі успіхів? Відповісти на це питання зовсім не складно, якщо розуміти деякі речі. По-перше, у світі все влаштовано так само, як і на дуже великому ринку. Між людьми відбувається постійний обмін вміннями, навичками і, нарешті, знаннями. Якщо комусь щось потрібно, а сам він цього зробити не може, цілком раціонально звернення до іншої людини для отримання відповідних благ. Як правило, людині не вистачає якихось знань. Через їх нестачу вона звертається до більш розумного товариша або просто до тієї людини, яка має знання і відповідно може допомогти. Це нормально і природно. Таким чином, до людини, яка має знання, постійно хтось звертається і в обмін на його знання та інформацію готові передавати свої матеріальні блага.

Знаючи людина отримує все більше матеріальних благ і, відповідно, отримує силу. Але знання корисні не тільки тому, що вони дають людині матеріальні блага, за які можна зробити практично все що завгодно. Іноді знання можуть стати в нагоді людині і в особистих справах і питаннях. Приміром, людина, у якої все йде не дуже добре в особистому житті, як правило, позбавлена знання про те, як необхідно спілкуватися з людьми і як домогтися від них того, що йому потрібно. А ось людина зі знанням цього зазвичай вміє маніпулювати усіма, завдяки своїм знанням він завжди може змусити робити людей щось, що йому вигідно. Управління знаннями (англ. KnowledgeManagement) передбачає розуміння способів, яким знання використовується і розповсюджується в організаціях і розглядає знання як те, що співвідноситься з самим собою і можливе для повторного використання. Повторне використання означає, що визначення знання перебуває в стані постійної зміни. Управління знаннями трактує знання як форму інформації, яка наповнена контекстом, заснованому на досвіді. Інформація – це дані, які істотні для спостерігача через їхню значущість. Дані можуть бути предметом спостереження, але не обов'язково повинні бути ним. У цьому сенсі знання складається з інформації, підкріпленої наміром або напрямом. Цей підхід знаходиться у згоді з DIKW моделлю, яка розташовує дані, інформацію, знання, мудрість у вигляді піраміди за ступенем корисності.

Знання проявляє свою силу не лише там, де воно дає нам можливість впливу на перебіг подій. Дуже часто такий вплив є неможливим, бо неможливим є довільне створення або придушення умов, від яких залежить перебіг подій. Попри це, саме вже знання цих умов є безмірно цінним і дає людині велику силу і могутність. Зараз я поясню це на прикладах. астроном, який точно знає, від яких умов залежить затемнення сонця або місяця, попри знання цих умов, не може довільно викликати жодного затемнення, як і жодному довільно запобігти. Незважаючи на це, знання цих умов є незмірно цінним. Чому? Бо дозволяє заздалегідь найточніше визначити день, годину, хвилину і секунду початку і закінчення затемнення. Так само знання того факту, що Земля має кулясту форму, дозволило Колумбу заздалегідь визначити, що станеться, коли він постійно в тому самому напрямку почне рухатися її поверхнею на захід. Тому знання дає нам дивовижну здатність сягати у майбутнє і передбачати його. Напевно, що затемнення сонця і місяця нас мало цікавлять –але вже приклад Колумба навчає нас, яким важливим є вміння передбачати, і таких прикладів є дуже багато. Достатньо згадати про регулярну зміну пір року, дня і ночі, припливу і відливу моря, аби усвідомити, наскільки знання регулярності, що панує в природі, є для нас необхідним, і наскільки сильно воно допомагає нам у належному влаштуванні нашого життя та діяльності. А треба ще взяти до уваги те, що й всі вищенаведені приклади, в яких людина виступає як

співтворець реальності, також містять у собі це передбачення, оскільки ми сподіваємося, що створивши певні умови, створимо також і бажану реальність. Тому знання про закономірний зв'язок між умовами подій і самими подіями, тобто загально кажучи, знання про закони природи, дозволяє людині передбачати майбутнє, передбачати, а не вгадувати. Тож знання про те, що буде, яке спирається на знайомство із законами природи, є просто умовою життя, необхідною основою нашого побуту, а отже є тою силою, від якої залежить усе наше існування. І є нею тому, що навчає нас передбачати і тим самим уможливорює для нас цілеспрямовану діяльність, відповідну поведінку і пристосування до даної реальності.

Висновки. Людина, що має знання, набагато сильніше того, хто має фізичну силу. Знання дозволяє управляти не тільки собою, а й іншими. Завдяки знанню людина підпорядковує собі інших людей, створює навколо себе згуртований колектив, який може домагатися великих успіхів. Кожен, хто хоче стане по-справжньому успішною людиною по життю, повинен робити свою інвестицію в знання – чим більше їх у нього буде, тим вище шанси на остаточний успіх по життю. Тому знання дає нам дивовижну здатність сягати у майбутнє і передбачати його. Незважаючи на те, чи ми можемо в даному випадку впливати на це майбутнє, і довільно його формувати згідно із нашими бажаннями, сама можливість передбачення є для нас рідчю надзвичайно бажаною, адже дозволяє нам відповідно поводитися, приготуватися до цього майбутнього, аби уникнути конфлікту з тим, що буде.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ УКРАЇНЦІВ

Актуальність дослідження. Події які відбулися вкінці 2013-напочатку 2014 р. здобули назву, «Революція гідності» яка мала значний вплив на зміцнення інститутів громадянського суспільства та формування національної свідомості. Масові дії українців призвели до революційної трансформації суспільства. По суті суспільно-політичні зрушення в Україні кінця 2013-напочатку 2014 року стали прикладом небаченого стану громадянсько-політичної мобілізації.

Мета дослідження: вплив Революції Гідності на самосвідомість сучасної молоді і громадян України, її наслідки та важливості для українців.

Завдання дослідження: визначити вплив Революції Гідності на молоде покоління і громадян України, а зокрема на їхню самосвідомість.

Об'єкт дослідження: людина і духовно-моральне становлення особистості та самосвідомості сучасної молоді та Українців.

Предмет дослідження: ціннісне визначення морального ставлення самосвідомості молоді та Українців.

Виклад матеріалу. 21 листопада 2013 року розпочалися протести як реакції на рішення Кабінету Міністрів України про зупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом, та найбільших своїх обертів цей протест набрав після розгону Євромайдану 30 листопада 2013 року. Саме із молоді почався Майдан, це було декілька десятків а потім і сотень небайдужих студентів, яких незабаром стало ще більше. Лише за два роки в Україні зафіксовано більш ніж 328 тис. масових заходів пов'язаних із подіями Майдану в яких загалом взяли участь понад 100 млн. осіб. Найбільше людей за час протестів на Майдані Незалежності зібрав «Марш мільйону», який відбувся 8 грудня. За повідомленням опозиціонерів та громадських активістів цього разу Євромайдан підтримали 1, 5 мільйони українців. Акції на підтримку євроінтеграційного шляху України провели в 46 містах 22 країн світу: найбільше Євромайдан підтримали в США, Канаді та Австралії. На підтримку євроінтеграційного шляху України мітингували навіть в Індії та Південній Кореї. Зокрема, більше 1300 українців, що мешкають за межами країни, влаштували всесвітній флешмоб і прийшли на роботу у вишиванках. Під час Революції гідності на тому ж Майдані чи за його межами, та після нього утворилось дуже багато молодіжних організацій, таких як: «Правий сектор». «Рогатинська сотня», «Відсіч», «Сіроманці», Конгрес Українських Націоналістів, «Вільні люди». Та багато інших, що дуже радує, оскільки люди згурпувались і активізувались проти спільної проблеми. Такі пояснення, як: «люди вийшли проти побиття студентів та корупції» чи «олігархи вирішили підбурити народ, щоб змінити баланс на свою користь», чи навіть «західні спецслужби організували спецоперацію проти Росії» не дають жодних підстав щоб зрозуміти, чому люди на Майдані проявили таку впевненість, активність, та чому їх було так багато. Загалом, аж 38% усіх присутніх у Києві на акції були особи віком від 15 до 29 років, що свідчить про те, що саме молодь була зацікавлена в побудові нової держави та зняття старої влади.

Одна з представниць молоді Революції Гідності зазначила: «Кажуть, що молоді потрібна Європа для того, щоб чимдуж швидше втекти з України. Утім це не так. Ми, на відміну від наших батьків, знаємо про ЄС вже не з розповідей. Багато хто з нас об'їздили чи не півсвіту та мріють навчатися закордоном. Але потім ми знову хочемо повернутися в Україну для того, щоб збудувати свою власну Європу вже тут. Ми розуміємо, що формальне підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у найближчій перспективі може так і залишитися папірцем, який нічого не змінить. Однак сьогоднішня позиція студентів – сигнал тривоги, що далі так жити не можна, і молодь, та й вся Україна, таки варті змін на краще». Революцію Гідності підтримали багато українських діячів, музикантів, письменників та артистів, таких,

як: Руслана, Олександр Положинський, Сергій Жадан, Тарас Чубай, Ірена Карпа, Марічка Бурмака, Ада Роговцева, ТНМК, Мандри, ГІК, KozakSystem, Гайдамаки та інші. Підтримку мирним акціям протесту в Україні висловили і за кордоном: білоруси «ЛяписТрубецкой», американський актор Джордж Клуні та гітарист британського гурту DerecheMode Мартін Гор та інші.

Ще за часів подій Майдану українські митці працювали над створенням тематичних літературних творів, аби жодна година важливого періоду в житті України не залишилася забутою. Тож вже після 20 лютого почали виходити в світ нові видання про Євромайдан такі, як: (Оксана Забужко «Літопис самовидців: дев'ять місяців українського спротиву»), Антін Мухарський «Майдан. (Р)Еволюція духу», Олег Виноградов «Слово Майдану», Дмитро Савченко «Маятник революції», «Повстанська абетка», Михайло Слабошпицький «Гамбіт надії», «Борітеся –поборете! Поетика революції», «Євромайдан: хроніка відчуттів», «Євромайдан. Лірична хроніка», «Небесна Сотня: антологія майданівських віршів». Український народ, вже не перший раз підтвердив, свою відданість таким ідеалам як свобода та справедливість. Але на цьому, зміни в суспільстві не мають права закінчитись. Треба зрозуміти, що Революція Гідності лише тоді досягне своєї цілі, коли кожен українець стане самосвідомим і зрозуміє, що жертвність героїв Майдану не повинна бути забутою чи непотрібною, а за свої вчинки сповна відповідь кожен. Та що «Там» не приймають платинові картки. Ми вважаємо, що зараз події в суспільстві вкотре доводять, що більшість громадян хочуть жити не за законами совісті та суспільного розвитку, а є рабами рефлексу. Вони слідуєть тим речам, до яких вже давно звикли, та не хочуть нічого змінювати, адже важко вийти із зони власного комфорту, щоб зробити щось дійсно потрібне та важливе не тільки для себе, а й для тих, хто тебе оточує.

Візьмемо до прикладу тих людей, які віддали своє життя на Майдані сподіваючись на те, що їхня смерть не буде марною, і щось-таки зміниться. Багато з тих хто загинув, були саме молоді люди, саме ті свідомі українці які ще в ранньому віці задумались про майбутнє своєї країни, про майбутнє своїх дітей, та внуків і вибрали ту країну, в якій вони хочуть жити.

Висновки. Таким чином, під впливом «Революції гідності» відбувається трансформація політичної і правової культури як мас, так і правлячої еліти бік європейських демократичних цінностей. Одним із важливих наслідків подій кінця 2013 –початку 2014 р. є консолідація української політичної нації та формування загальноукраїнської ідентичності. Остання поступово набуває рис громадянської ідентичності, що передбачає не тільки усвідомлення себе громадянином країни, але й активну участь у її житті. Не менш важливого значення «Революція гідності» набуває у становленні реального громадянського суспільства. Майдан і постмайданні події продемонстрували високу самоорганізацію громадян та показали, що суспільство стає реальним політичним актором, набуває рис соціально-політичної суб'єктності, яка полягає у здатності спільноти бути активним діячем у соціально-політичному просторі, вирішальним чином впливати на ухвалення рішень, сприймати себе повноцінним політичним актором у взаємодії з іншими суб'єктами соціально-політичної взаємодії. Значного впливу «Революції гідності» зазнало і ставлення громадян до демократії.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ФОРУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Проблема ціннісних орієнтацій молоді завжди була однією з найбільш актуальних. Держава, суспільство усвідомлюють, що від стану молоді, її світоглядних життєвих позицій та практичних дій залежить майбутнє країни. Студентська молодь, очевидно, є найбільш активним її загоном. А тому зі зміною об'єктивних обставин та суб'єктивних чинників суспільного розвитку залишається необхідним аналіз, прогноз та вплив на процес формування ціннісних орієнтацій студентів, усїєї молоді

Мета дослідження: аналіз розвитку формування ціннісних орієнтацій молоді.

Об'єкт дослідження: розвиток цінностей молоді, їхній вплив на суспільство та життєвих позицій.

Виклад матеріалу. В юнацькому віці особливого значення набуває чітко вибудована система ціннісних орієнтацій особистості. За твердженням Є. І. Головахи «плануючи майбутнє, намічаючи конкретні події –плани і цілі, людина виходить, насамперед, з певної ієрархії цінностей, представленої в її свідомості». Несформованість уявлень людини про майбутнє –результат неузгодженості ціннісних орієнтацій, коли людина не може здійснити вибір найбільш значущих сфер життєдіяльності. Коли рівні за значимістю цінності конкурують у свідомості людини, виникає ситуація невизначеності життєвого вибору, людині важко визначити першочергові напрями діяльності. Дослідники вважають, що найважливішою передумовою успішної самореалізації людини в майбутньому є узгоджена, несуперечлива система ціннісних орієнтацій, яка лежить в основі формування змістовно і хронологічно узгоджених життєвих цілей і планів. Зважаючи на велике різноманіття ціннісних орієнтацій молоді, їх можна поділити на певні категорії, зокрема: інтелектуально-освітні цінності, культурні цінності, політичні цінності. Соціологи дослідили також, які саме переваги надавали молоді люди у названих категоріях. Інтелектуально-освітні цінності необхідно розглядати в ракурсі розумового, творчого потенціалу, який на жаль значно знизився за останні роки. Цей феномен вчені пов'язують, насамперед, з погіршенням фізичного та психічного здоров'я молодого покоління. Швидко збільшується кількість захворювань, росте число людей з розумовими вадами, дефіцитом ваги, це є наслідком алкоголізації, вживання наркотиків, куріння серед значної кількості населення а також неповноцінного харчування, батьківського недогляду, постійних стресових ситуацій. Соціологи твердять, що свої інтелектуальні здібності молодь оцінює досить низько. В очах молоді продовжує падати цінність розумової праці, освіти і знань. Навіть студенти не надають великої уваги знанням, не надають їм повноцінного значення.

Щодо культурних цінностей сучасної молоді, то суспільство, яке на перший план поставило матеріальне благополуччя та збагачення, формує відповідну культуру і життєві потреби молоді. Електронні засоби масової інформації заповнюють значну частину їх вільного часу і виступають як важливий інструмент формування духовного світу, культурних цінностей та установок для сучасної молоді. Зокрема, для 33% молодих людей перегляд телепередач –є першочергове заняття у вільний час. Наприклад, універсальний характер, за спостереженнями науковців, має для багатьох молодих людей акт покупки добре розрекламованих товарів. Залучення до світу престижних і красивих речей стає самоціллю існування, смыслом буття. Культ моди, речей, споживання оволодіває свідомістю молоді і набуває універсального характеру. Класична культура починає втрачати цінність і привабливість. Спостерігалася тенденція до подальшої дегуманізації і деморалізації соціокультурних цінностей. Ця тенденція проявлялася в піднесеному інтересі молоді до сцен та епізодів насилля і сексу, жорстокості в кінематографі, телебаченні, театрі, музиці, літературі, мистецтві. В соціокультурних цінностях переважають споживацькі орієнтації. Тільки кожний: 6-й займається спортом, 10-й у вільний час відвідує студії, кружки, кожний 16-й займається самоосвітою, проте переважна більшість відпочивають у колі друзів чи біля телевізора. В результаті такого підходу відбувається тотальне викорінення із культурного

обігу цілого пласту культури, мистецтва, науки. Народна культура (традиції, звичаї, обряди, фольклор) сприймається більшою частиною молодих як анахронізм

Цілком очевидною є нагальна необхідність створити таку систему цінностей, яка слугувала б орієнтиром у вихованні молодого покоління та громадян будь-якого віку. Така система загалом і кожен її структурний компонент зокрема мають становитиме єдине ціле, в якому об'єднуючим началом є духовність людини. Духовні цінності – це втілення в світоглядних орієнтаціях людини сподівань, прагнень, ідеалів, духу народу, нації, що визначає спрямованість особистісних потреб, бажань і зумовлює її провідний життєвий вибір. Це осмислення людиною гуманістичного шансу мети людської життєдіяльності. Наразі є необхідність формування нових ціннісних орієнтацій, нових ціннісних ідеалів, ціннісного світогляду людини, яка буде жити і працювати. Тут постає головна проблема правильного вибору цінностей студентською молоддю, їх адекватного сприйняття та усвідомлення. Без них не може бути подвигу, розуміння широких суспільних інтересів, справжнього громадянського самоствердження особистості. Справді, духовна особистість є передусім морально суверенною особистістю, чії ціннісні орієнтації спираються на моральні цінності, що мають загальнолюдську, гуманістичну перспективу. Для людини дуже важливо реалізувати свої наміри та цілі, продиктовані потребами й інтересами, але не менш важливо і те, чим саме є ці наміри та цілі, яка їх питома вага щодо внутрішнього морального світу людини, а тому вони можуть виступати як моральні потреби

Висновки. Соціологічні дослідження свідчать про те, що сучасна українська молодь, усвоїв більшість, зорієнтована на матеріальні цінності. Її досить сильно приваблюють гроші, заробітки, бізнес, участь в управлінських структурах. Поряд із цим спостерігається тенденція росту інтенсивних духовних пошуків, орієнтації на істинні цінності, що проявляється у збільшенні інтересу до світової та національної культури, історії своєї сім'ї, народу. Соціальне самопочуття молоді є одним із головних показників розвитку суспільства. Для того, щоб формування молоді відбувалося адекватно до суспільних процесів, необхідно визначити її роль і місце в суспільстві, з'ясувати проблеми та життєві пріоритети, серед яких є традиційні – кохання, дружба, пошуки сенсу життя, створення сім'ї тощо. Не менш актуальними є здоров'я, освіта, спілкування молоді з дорослими й однолітками. Вивчаючи молодіжні проблеми, неможливо обійтися простим констатуванням позитивних чи тривожних фактів життєдіяльності молодих людей, потрібен глибокий системний аналіз молодіжного буття

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність теми. Усучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних основ цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: дати студентам загальні, ґрунтовні знання про роль і функції грошей товарно-грошових відносин у державному житті. Пояснити з точки зору філософії основні принципи формування думки про дві категорії – «гроші», «релігія». Сформувані у студентів власну думку щодо цінності грошей та релігії у їхньому житті. Навчити студентів глибоко мислити про суспільні процеси, в яких особливе місце займають релігія та гроші.

Об'єкт дослідження: система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичної проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд.

Метод дослідження: філософсько-логічний.

Виклад матеріалу. Напевне, поняття «гроші» і «релігія» у своєму житті зустрічав кожен. Щодня люди задіяні у товарно-грошовому обігу, щось купують, продають, навіть не замислюючись в особливій значимості грошей. А й справді, навіщо думати про те, що давно стало буденним, закономірним? Чи цінуємо ми справжню вартість грошей? Чи вважаємо себе гідними жити у достатку, добробуті, завжди при грошах? Та чи виконуємо ми Божі заповіді, виконання яких могло б нам дати все потрібне та вирішити наші проблеми? На ці всі запитання правильну відповідь дасть релігія. Віра в Бога, надія у світле майбутнє та любов до ближніх здатні творити чудеса та отримати не лише матеріальну, а й моральну, духовну насолоду. Адже, два особливих елементи у суспільстві як гроші та релігія є, в деякому сенсі, земним та небесним. Про історію та розвиток цих понять буде йтися нижче. Розглядаючи релігію як об'єкт філософських знань, соціально-духовний феномен суспільства, він досліджує процес відображення релігії у свідомості людини, формування духовних цінностей, релігійних символів і понять. За такого аналізу об'єктом дослідження є не тільки сама релігія, а й природне та соціальне середовище, яке впливає на її формування. Отож, розпочнемо наш огляд із нашого першого поняття – « гроші». Гроші –особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг. Гроші виконують функції мірила вартості та засобу обігу. Крім того, вони є засобами нагромадження та платежу. З утворенням світового ринку, деякі національні гроші виконують функції світових. В економічній теорії виділяють дві основні концепції походження грошей:

- Раціоналістична –гроші виникли як наслідок певної раціональної угоди між людьми через необхідність виділення спеціального інструменту для обслуговування сфери товарного обігу.

- Еволюційна –гроші виділяють із загальної товарної маси, оскільки вони найпридатніші для виконання функціональної ролі грошового товару. Той чи інший товар стає грошми лише в межах певної особливий суспільної форми, товарного виробництва й обігу. Гроші виконують ряд важливих функцій:

-вартості –це функція, в якій гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їй форму ціни. Для забезпечення виконання грошима функції вартості держава у законодавчому порядку впроваджує масштаб цін та встановлює певну грошову одиницю для розрахунків –національну валюту.

- засіб обігу –це функція, в якій гроші є посередником в обміні товарів і забезпечують їх обіг.

- засіб нагромадження –це функція, що пов'язана із здатністю грошей бути засобом збереження вартості, представником абстрактної форми багатства.

Тепер перейдемо до духовного, соціального сектору людського життя. Розглянемо гроші як потребу матеріальну, душевну, абстрактну (поклоніння грошам, надання грошам авторитету). Побачимо аргументи і контраргументи на користь та засудження грошей. З чим пов'язане стрімке зростання важливості грошей для людського суспільства? Багатьма психологічними дослідженнями доведено, що реакція людини на фінансові фактори впливає на її життя. Одна лише думка про гроші переводить мозок у стан, в якому людина стає егоїстичною. Чим більше людина цінує фінансовий успіх, тим менше значення для неї мають проблеми суспільства в цілому. Людина живе в індивідуальному світі ілюзій, керуючись суспільними та особистими установками і правилами. Ще на початку ХХ століття одним із засновників макроекономіки Джоном Кейнсом був запропонований неологізм «грошова ілюзія», що описує схильність людей сприймати номінальну вартість грошей, а не їхню реальну купівельну спроможність. «Гроші коштують дорого, люди –нічого, тому що ви безцінні, якщо довели, що можете зробити богом будь-який міф». Психологи стверджують, що в сучасному суспільстві існує тенденція не стільки посилення важливості грошей, скільки зростання важливості володіння будь-чим і схильності демонструвати рівень свого багатства. Сьогодні відоме філософське запитання Еріха Фромма «Мати або бути?» трансформувався в «Мати чи демонструвати». Швидкість комунікацій впливає тільки на те, що навіть володіння інформацією стає предметом гордості та позерства. Маніпулювання глибоко особистими почуттями людини, її таємними бажаннями завжди приносило колосальні прибутки. Ще у ХVІІІ столітті один з основоположників сучасної економічної теорії Адам Сміт вважав, що основним стимулом економічної активності людини є приватний інтерес. Індивідуаліст, як підтверджено психологічними дослідженнями, прагнучи до збільшення особистого капіталу, не думає про суспільні інтереси. У період постмодернізму шлюб починає носити виразно рентний характер. Рівень достатку стає визначальним при виборі партнера та створення родини («скільки він заробляє?», «на чому їздить?», «де одягається?»). Молодим родинам прямо в загах при подачі заяви підносять питання про спільне фінансове життя.

Сьогодні виглядають несучасними божевільне захоплення, безкорислива любов. Не важливо, скільки у людини грошей, їх завжди буде мало, а виходить, вона вічно буде у боргах, навіть володіючи мільйонними статками. Ситуація непосильного кредитного тягаря меншою мірою поширена серед заможних людей, оскільки вони реалісти, об'єктивно оцінюють можливості та рідко жертвують комфортом шляху заради його кінцевої мети. Бернард Шоу якось сказав: «Борги схожі на будь-яку іншу пастку: потрапити в них досить легко, але вибратися досить важко», а Бенджамін Франклін стверджував: «Краще лягти спати без вечері, ніж прокинутися боржником». Теоретично ніхто не хоче бути обманути, але всі прагнуть жити в комфорті та відносному спокої. Бажання «жити спокійно, безпечно, одержувати гарну зарплату, утримувати родину», жити зрозуміло та виправдано. Важливість грошей зростає і кожний обирає сам, який висновок з цього робити. Ось ми з вами розглянули основні тлумачення грошей у різних сферах нашого життя. Гроші настільки впливові, що часто зачіпають прошарки людської душі, впливаючи на почуття, емоції, затьмарюючи розум. Та не потрібно впадати у відчай, якщо ти став боржником, адже із кожної ситуації є свій вихід. Не варто бігати за ілюзіями, вірячи, що саме гроші керують цим світом, маючи найвищу владу. Я думаю, що у цьому випадку слід згадати, що вони лише пусті папірці, ціна яких часто є нестабільною. А, виходячи із цього, не можна оминати та розтлумачити наступного поняття під назвою –«релігія». У духовному житті людства неможливо знайти феномен, який протягом тисячоліть, а точніше, впродовж усього його земного існування відігравав би вагомішу роль, ніж релігія. Від кам'яного віку і до сьогодення, зазнаючи дивовижних метаморфоз, живе вона в нерозривному зв'язку з людським духом як надбанням світової культури. Найміцнішу опору, найповнішу сферу вияву релігія знайшла в людській особі. Видатний український мислитель В. Вернадський зазначав, що немає жодного народу, стосовно якого була б неспростовно доведена відсутність релігійних вірувань. Філософія також є богослужінням, релігією, оскільки вона за своєю суттю є відмовою від суб'єктивних

домислів і думок у своєму занятті Богом. З іншого боку, релігія, як вважає Карл Ясперс, назавжди залишається «філософією» звичайної людини, єдиним авторитетом, який визнається нею у найвищих світоглядних питаннях. Тому, незважаючи на відмінності в особливостях і методах осягнення ними Бога, філософія і релігія взаємопов'язані. Впродовж багатьох століть філософія не лише вносила раціонально дискурсивний аспект у теологію, а й була єдиною інстанцією, у межах якої релігія поставала як об'єкт дослідження. Одним із фундаторів філософії релігії як специфічного типу філософських знань є Бенедикт Спіноза, у творчості якого феномен релігії вперше постає як проблема, набуває відповідного концептуального оформлення. Філософія релігії досягає повноліття й посідає належне місце серед основних частин філософії.

Сучасні дослідники феномену релігії вважають, що всі великі релігії, зокрема буддизм, християнство, іслам, мають спільну сутнісну основу релігійного знання, яку називають вічною мудрістю або вічною філософією. Це не що інше, як глибинне осягнення сутності життя, яке з плином часу залишалось незмінним у різних культурах і наявне у вченнях великих мудреців усіх часів і народів. Духовний центр кожної з великих релігій містить кілька спільних духовних практик, універсальних за своєю природою і покликаних допомогти людині відкрити власну душу, її взаємозв'язок із божественним, тобто сприяти осягненню надбань вічної філософії.

Висновки. Отже, розуміючи важливість даної проблеми – гроші та релігія, ми з упевненістю можемо побачити верховенство релігії. Деякі люди, вважаючи великою цінністю гроші, забувають що за них можна купити далеко не все, в тому числі й віру. А ось релігія дуже віртуозно й духовно може підкупити кожного, навіть запеклого атеїста, адже має феноменальну й істинно святу силу, породжуючи в душі добро, милосердя, віру, надію і любов.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність теми дослідження. Глобальні проблеми людства мають бути вирішеними як найшвидше чим довше людство буде їх ігнорувати тим до гірших наслідків вони призведуть.

Мета дослідження: проаналізувати глобальні проблеми, дізнатися про їхній вплив на людство та способи вирішення цих проблем.

Об'єкт дослідження: роль людини у глобальних проблемах.

Предмет дослідження: комплекс проблем і ситуацій, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу, характеризуються динамізмом і вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової громадськості (екологічні проблеми, перегони озброєнь, хворобит. д.), від вирішення яких залежить подальший прогрес людства і збереження цивілізації.

Виклад матеріалу. Глобальні проблеми людства взаємопов'язані, охоплюють всі сторони життя людей, стосуються всіх країн і народів та верств населення, стосуються як поверхні Землі, так і Світового океану, атмосфери планети, навколоземного та космічного простору. Вони призводять до великих економічних та соціальних збитків.

На зламі тисячоліть людство вступило в період науково-технічної революції. Розвиток технологій впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели, до глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбулося вдосконалення технологій виробництва, що сприяють повнішому задоволенню потреб людей, раціональнішому користуванню природними ресурсами, збільшенню виробництва продуктів харчування, але в той же час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо. Ці всі зміни спричиняють антропогенні чинники. Якщо в минулому зміна клімату була природною за своєю суттю, то в останні 50 років вона більшою мірою зумовлена діяльністю людини. Антропогенні чинники сприяють кліматичним змінам, внаслідок зміни концентрації в атмосфері парникових газів. Із шести видів парникових газів, які визначені Кіотським протоколом, три із них – вуглекислий газ (CO₂), метан (CH₄) і закис азоту (N₂O) – зустрічаються в атмосфері у природному стані, але їх концентрація в результаті діяльності людини значно підвищилась. Близько половини антропогенного CO₂ поглинається Світовим океаном і витрачається для приросту наземної фіто маси рослинності. Друга половина залишається в атмосфері, що проявляється в посиленні парникового ефекту. А це лише одна з глобальних проблем людства.

Загально відомо, що людина протягом всього свого існування освоювала нові простори землі, росло населення, кількість освоєних земель, населених пунктів і країн. Процес цього «розширення» набрав неможливих швидкостей, людина винищувала все на своїй дорозі. Однак, до кінця минулого століття стало зрозуміло, що основні показники світового розвитку починають підбиратися до бар'єра, подолання якого може стати катастрофічним для світової цивілізації.

Інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу, наслідки якого проявилися буквально у всіх сферах життя. Неймовірно зросли наукові, технічні і технологічні можливості людини, які дозволили їй розщепити атомне ядро, створити ядерну, хімічну і бактеріологічну зброю, що призвело до порушення у світі геополітичної рівноваги та стабільності, а також до прискореного використання ресурсів. Необхідність пошуку шляхів розв'язання глобальних проблем людства породжені реальними загрозами, які виникли перед світовим співтовариством, їх небезпечний характер для подальшого існування людства. Розв'язання таких глобальних проблем як екологічна, паливно-енергетична та сировинна пов'язуються зі швидким розвитком і використанням основних видів відновлюваної енергії (сонячна, вітрова, океанічна та гідроенергія річок); структурними змінами у використанні існуючих не відновлюваних

видів енергії: зростання частки вугілля в енергобалансі національних економік та зменшення газу і нафти, адже запасів востанніх на планеті значно менше, а їх цінність для хімічної промисловості значно більша.

Глобальні проблеми неможливо вирішити швидко на рівні окремих країн. Потрібен єдиний міжнародний механізм зв'язання і регулювання, визначення міжнародних правових та економічних норм. Великі надії у вирішенні глобальних проблем покладаються на ООН, МВФ, ВТО, регіональні і галузеві організації, котрі мають великий досвід координації міжнародних зусиль, використання ресурсів, регулювання міжнародних економічних зусиль. Серед шляхів зв'язання цих проблем доцільними є розробка усіма країнами світу сукупності конкретних заходів до тримання екологічних стандартів. Йдеться про стандарти чистоти повітря, водних басейнів, раціонального споживання енергії, підвищення ефективності енергетичних систем; необхідна також живучість запасів усіх ресурсів у країнах світу з використанням найновітніших досягнень НТР; розширення у країнах, щорозвиваються, власного сировинно-переробного виробництва; припинення вирубки лісів, особливо тропічних, забезпечення раціонального лісокористування; формування екологічного світогляду, що створило б можливість для розгляду всіх економічних, політичних, юридичних, соціальних, ідеологічних, національних, регіональних, кадрових питань як у межах окремих країн світу, так і на міжнародному рівні з позицій зв'язання екологічних проблем людства, надання проблемам екологічного характеру, пріоритету над іншими. Одна з головних проблем людства це гонка озброєння а саме ядерна та хімічна зброя. В будь-який момент може розпочатися ядерна війна яка призведе до катастрофічних наслідків для людства. Дослідник миру А. Капто зауважив щоб запобігти цій катастрофі потрібно розпочати процес роззброєння а саме:

- процес, пов'язаний з ядерним роззброєнням;
- боротьба проти мілітаризації космосу;
- процес, пов'язаний з хімічною та бактеріологічною зброєю;
- боротьба проти створення нових видів зброї масового знищення.

Передумови виникнення концепції роззброєння країн було закладено ще в ХІХ ст., коли було підписано першу угоду з роззброєння між США і Великобританією, яка домовленість призвела до демілітаризації американсько-канадського кордону. Рух за більшу толерантність у веденні війни та обмеження озброєнь, які наносять не виправдані страждання людям. Сучасні міжнародні відносини постійно створюють підґрунтя для підтвердження актуальності цієї концепції.

Висновки. Таким чином, людство як унікальна структура власноруч породило глобальні проблеми. Вони спровоковані великою кількістю специфічних факторів. При цьому глобальні проблеми не залишають людству ніякого вибору, як, долаючи розбіжності й суперечності, об'єднуватися для пошуку спільних рішень задля уникнення катастрофічних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20/
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ФЕМІНІЗМ В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. У мусульманських країнах жінки досі продовжують виборювати базові права –наприклад, у Саудівській Аравії громадянкам дозволили керувати автомобілем лише у 2018 році. На тлі боротьби за права жінок утворився ісламський фемінізм, який сильно відрізняється від європейських течій фемінізму. Українські феміністки часто дорікають мусульманкам за хіджаб, Хіджаб це-жіночий одяг вісламі, головне призначення якого –приховати фігуру, обриси тіла жінки.

Мета дослідження. Аналізувати становище жінки на Близькому Сході та Магрибі, назагал, можна сказати, що умови, які сконструйовано суспільство, не завжди є сприятливим для її власного вибору, для розвитку та самореалізації.

Завдання дослідження: довести повну рівність всіх мусульман

Об'єкт дослідження: фемінізм в Ісламі

Виклад матеріалу. Ісламський фемінізм відрізняється від інших течій фемінізму –він зав'язаний на релігії. Тому він не може перекликатися із європейським фемінізмом, адже мусульманки не можуть відстоювати право на аборт або права ЛГБТ-спільноти –це суперечить релігії. Проте є й мусульманки, які борються за права ЛГБТ-ком'юніті, тому все індивідуально. Життя та традиції в мусульманських країнах відрізняються від європейської культури. Більшість питань, які порушують мусульманки у своєму активізмі, у нас майже вирішені. Наприклад, ісламський фемінізм пропагує права жінки на рівне з чоловіком представлення в суспільстві –соціальному та політичному: брати участь у виборах, мати можливість працювати у різних професіях, вільно знімати та надівати хіджаб тощо. Але всіх феміністок об'єднує боротьба з традиційними уявленнями –усі вони хочуть, щоб їхні права дотримувалися і чоловіками, і родичами, і державою. Багато прав, які мають жінки в мусульманських країнах, порушуються традиціями. Наприклад, у Саудівській Аравії жінкам дозволили обиратися в парламент, але дуже мало з них цим правом користуються –не дозволяють родичі, Жінка не може мати кількох чоловіків, тому що нібито важко буде зрозуміти, від кого вона вагітна. Однак я думаю, що сьогодні батьківство можна довести багатьма способами, і це питання можна обговорювати й змінювати. Але жінка не несе відповідальності за чоловіка, а чоловік несе відповідальність за жінку та її дітей. ВУкраїнітакожебагатожонство, аленарелігійномурівні. Тобто чоловіком жеприйтидо мечеті та попроситиімамаодружитийогозкількомажінками.

Алеякщовмусульманськихкраїнахжінкавтакому випадку захищена законом, то в інших країнах, зокрема в Україні, ценетак. Жіночий релігійний одяг –один із найбільш спірних з точки зору європейського фемінізму аспект ісламу. Самі мусульманки також по-різному ставляться до нього наприклад в Ірані жінкамзаборонено ходити з непокритою головою, в Українііншіреалії –тутмусульманкамрадшепотрібноборотисязаправноситихіджаб. Деякіфеміністквивважають, щорелігійнийодягнав'язаниймусульманкампатріархатомічоловіківісламіроблятьусе, щобпригнітити жінкуі зробитиїїпокірною, однак мусульманки сприймають це інакше. Для нас це релігійний обов'язок, бо не чоловік так сказав, а Бог. Черезцейодягнеможнарозгледітисексуальністьжінки,

бовісламіжінкамаєсприйматисяякособистість, а не тіло. Згідно з біллем про права жінок, жінки, як правило, мають менше юридичних обмежень згідно з ісламським правом маріатом, ніж у деяких західних правових системах до 20-го століття. Наприклад, у рамках традиційного тлумачення шаріату, жінки мають право зберегти своє прізвище при вступі в шлюб, успадковувати і передавати у спадщину; самостійно керувати своїми фінансовими справами, а також укладати шлюби і подавати на розлучення. З іншого боку, обмеження на правоздатність одружених жінок відповідно до французьких законів мали місце до 1965 року. В XV столітті і раніше, на відміну від західного світу, де розлучення було порівняно рідкісним явищем, розлучення таляк.

Ряд західних ЗМІ помітили ідеологічну проблему багатьох ісламських феміністських організацій із західної Європи і США. Зокрема той факт, що під приводом фемінізму багато активістів та активісток борються зісламофобією західній спільноті, за право мусульман відкрито практикувати віру. Одночасно вони активно критикують рух європейських Євреїв, нехтують пригнічення мусульманами жінок з релігійних меншин, наприклад національність яка проживає поблизу Сходу і Кавказу. Такий варіант «ісламського фемінізму» підтримується багатьма західними ліберальними рухами і ліберальними феміністськими медіа. Такі активісти де факто підтримуютьпатріархальніустановки в ісламі, заперечуютьмізогініювсередині ісламської діаспори або вважають її незначною, навпаки, пропагуючи пуританське бачення жінки, як скромної домогосподарки і слуги чоловіка, що в корені суперечить ідеології фемінізму. Це стає причиною ідеологічного конфлікту з феміністськими організаціями в ісламських країнах, чия ідеологія базується на боротьбі з патріархальними установками ісламської спільноти.

На початку VII століття в ісламському суспільстві було проведено реформи в галузі прав жінок, які порушили такі аспекти, як шлюб, розлучення і спадкування. Жінки не користувалися таким правовим статусом в інших культурах, зокрема й у країнах Заходу. Оксфордський словник з ісламу, що з виникненням ісламу в арабському суспільстві відбулося поліпшення становища жінок, включно з заборонаю на вбивство новонароджених дівчаток і визнання жінки повноцінною особистістю. За ісламськими законами, шлюб розглядається не як стан, а як угода, в якій потрібна згода жін. Жінки отримали право успадкування, при тому що раніше таким правом володіли тільки родичі чоловічої статі. Наказ виходить з жовтня 2018 року й зараз складається зі 144-х епізодів, Його авторка Меган Чанзбагато років пропрацювала місіонеркою з жінками, що були жертвами торгівлі та сексуальної експлуатації, й переконана, нерівність є причиною цих проблем. Згідно з результатами онлайн-опитування, ідеї фемінізму для сучасного українського суспільства вважають актуальними тією чи іншою мірою 63, 8% опитаних. Серед жінок так думають 81, 7%, серед чоловіків –31%. Це пояснюється здебільшого не статтю, а тим, що серед опитаних саме жінки переважно ідентифікують себе як прихильниці фемінізму. Зовсім неактуальною цю ідею вважають 31, 9%, серед них більшість складають чоловіки –69, 7%, а жінок лише 30, 3%

Висновки. Феміністки вже добились багато рівностітакіх як майно нажите в шлюбі після смерті переходить її а не родичам чоловічої статітакож за носінняхід жаба але вони ще добиваютьсящоб вони могли бути при владі перекладати Біблію і ще багато іншого.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. Значення рідної (української) мови як важливого чинника консолідації нації суттєво зростає в нових умовах розбудови української державності, вона стає опорою, що дасть змогу, на наш погляд згуртувати українське суспільство для вирішення загальних проблем сьогодення, що й зумовлює актуальність цієї теми.

Стан дослідження проблеми. Рідна мова як консолідуючий чинник була предметом розгляду провідних мовознавців і політиків сучасності, зокрема А. Бурячка, І. Ющука, В. Лизанчука, В. Радчука, І. Дзюби, М. Томенка, Д. Павличка, Л. Костенко та ін. Однак їхні дослідження, на наш погляд, мають відносно загальний характер, без узгодження цієї проблеми зі сферою освіти. У їхніх роботах та виступах детально не проаналізовано положення про те, чому саме українська мова дасть змогу отримати суспільство національно свідомих особистостей, стане основою гуртування всіх українців незалежно від етнічного походження.

Мета дослідження: доведення визначальної ролі української мови в консолідації нації.

Завдання дослідження: довести державотворчу роль рідної мови.

Об'єкт дослідження: мова як основний засіб спілкування.

Предмет дослідження: мова як інструмент, що використовується народом.

Виклад матеріалу. *На сучасному етапі актуальність даної теми є очевидною, оскільки це обумовлено складними процесами розбудови незалежної Української держави, творення української політичної нації*

Мова - не лише засіб спілкування, а й головний чинник консолідації нації, оскільки забезпечує єдність, вільний і культурний розвиток національної спільноти, стоїть на сторожі збереження національної ідентичності, здорового духовного і ментального розвитку, а отже, виступає могутнім засобом зміцнення національної свідомості.

У державотворчому процесі мова, поряд із внутрішніми консолідуючими чинниками, виконує й зовнішню функцію, яка полягає у виокремленні держави з-поміж інших країн, в утвердженні нації і держави серед багатомовної спільноти [11]. Отже, творення української політичної нації вимагає розв'язання фундаментальних питань мовної сфери, щоби така нація ґрунтувалася на засадах української національної державності. [5, с. 1]

Це велика історія, у якій багато драматичного. Але є й багате світлого, жертвовного, подвижницького, такого, що залишає добру енергію, творить добру ауру нації, зберігає вітальну силу мови. На початку 20-го століття, як згадує Є. Чикаленко, в Києві було кілька сімей інтелігенції, в яких розмовляли українською. Ми пережили голодомори, розстріли, сибіри, проходили через найрізноманітніші заборони, форми мововбивства.

Сьогодні українська літературна мова – це досконалий різновид національної мови, до формування і утвердження якого доклали зусилля не одне покоління письменників, журналістів, науковців, священнослужителів, юристів, інтелігентних людей різних соціальних верств. Цією мовою витворено великий масив багаті, стильово різноманітної словесної культури, здатної задовольнити смак найвибагливішого читача. [3, с. 67] Українська мова здобула статус державної. Однак не всі громадяни ставляться до державної мови з повагою, а деякі конвульсійно шукають нові форми лінгвоциду, відякоговпродовжжівків булла українська мова. Частина чиновництва відверто не визнає української мови, демонстративно вживаючи мову іншої держави, частина підступно лукаво чинить ворожу справу щодо української мови та взагалі щодо українства. Нам, українцям, доводилося долати різні перешкоди, утверджуючи свою мову, записуючи, як казав Франко, її нестертий слід «самостійно між культури мови». [2, с. 22]

Причин існування мовних проблем кілька. Розглянемо основні з них. Насамперед, це намагання певних політичних сил як в Україні, так і за її межами зробити все, щоб не дати об'єднатися українцям у єдину націю. “Нація, як і будь-яка інша спільнота людей, не може ні сформуватись, ні існувати без спілкування її членів, без збереження ними історичної пам'яті, надбань духовності, самоусвідомлення, без ідентифікації – відчуття приналежності до цієї спільноти. Універсальним засобом здійснення всього цього є мова. Вона забезпечує єдність функціонування і розвиток національного організму в просторовому та часовому вимірах”. Добре розуміючи роль рідної мови в становленні нації, маючи “великий досвід” боротьби з нею (укази Петра I, Валувський циркуляр, Емський указ, лінгвоцит тоталітарної радянської системи, рекомендації Ташкентської конференції (1979)). [7, с. 12]

Слово «суржик» давно відоме в Україні, насамперед у млинарстві. Суржи́ком називали мішанину зерна, а також муку з такого зерна, і це було не першосортне зерно та низької якості мука.

Сьогодні слово «суржик» почали вживати і в широкому розумінні – як назву zdeградованого, убогого духовного світу людини, її відірваності від рідного, як назву для мішанини залишків давнього, батьківського з тим чужим, що нівелює особистість.

Загально визнано, що користуватися сумішшю з двох мов – це одне з найтривожніших явищ загальнопедагогічного характеру. Скалічена мова отупляє людину, зводить її мислення до примітива. Адже мова виражає не тільки думку. Слово стимулює свідомість, підпорядковує її собі, формує. Суржик в Україні є небезпечним, бо загрожує змінити мову, що формувалась упродовж віків. Мову, величезне багатство і мелодійність якої дістали загальне визнання 1943 року в Парижі на всесвітньому конкурсі краси мов, де українська зайняла третє місце (на першому – французька, на другому – перська). [4, с. 7]

Висновки. Мова наша – це ми, українці, добрий, чесний, працьовитий народ, щотисячоліттями живе на берегах Дніпра і Дністра, там, де була колиска індоєвропейських народів, де сформувався тип білої людини. Мова, писемність, освіта – цетіцеглинки, на яких формується національна ідентичність, суспільство. Українська мова опідає надзвичайно важливе місце, і ми розуміємо, що без української мови не може бути України. Тому українська мова лежить в основі української державності й це додає особливого наголосу на важливості підтримки української мови. Отож, не лише клянимося в любові до рідної мови, не лише плачемо над її долею, а працюймо для неї, вивчаймо, заглиблюймося у її походження й історію, поширюймо, пропагуймо її.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Григоришин С. Мова як феномен культури у контексті розвитку трансцендентальної феноменології (на матеріалі феноменології М. Шелера), Філософська думка. 2019. 55 с.
6. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Вид. фірма “Відродження”, 1994. 22 с.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення масштабні трансформації стосуються перетворення світовідчуття людини, простір людського досвіду, культурну основу народів, погляди суспільства в цілому. Основним елементом у системі «людина-суспільство» є індивід як громадянин, з його інтересами, потребами, поглядами та переконаннями. Оскільки рушійною силою всіх процесів у формуванні розвиненого суспільства є люди, то співіснування інтересів окремих індивідів та суспільства є досить актуальним у наш час.

Мета дослідження—дослідити проблеми співіснування інтересів суспільства та особистості в умовах глобалізації та трансформації, довести важливість врахування інтересів окремої особистості в формуванні національної свідомості.

Об'єкт дослідження –особливості впливу інтересів суспільства на особистість і інтересів особистості на суспільство.

Предмет дослідження –форми прояву індивідуальних інтересів особистості та їх вплив на співбуття людей в одному соціальному просторі.

Відповідно до мети нами визначено такі **завдання**:

- визначити сутність категорії «інтереси»,
- визначити вплив інтересів особистості на формування суспільної думки,
- визначити місце приватних інтересів у розвитку громадянського суспільства,
- обґрунтувати важливість балансу між інтересами окремих людей та всього суспільства.

Виклад матеріалу. В історії людства існує безліч прикладів поєднання інтересів особистості та суспільства, що мали як позитивний так і негативний вплив на розвиток суспільного світогляду. Дане питання є нагальним і сьогодні, адже потреби в кожного з нас різні, і це не завжди добре сприймається суспільством. І навпаки потреби суспільства не завжди співпадають з потребами окремих індивідів, тому виникає дисонанс, який потребує пошуку балансу чи альтернатив.

Перш ніж визначити проблеми поєднання інтересів суспільства і особистості, варто розглянути категорії «інтереси», «особистість» та «суспільство». Як зазначає Нестеренко Г. О., особистість –виступає як динамічна, відносно стійка цілісна система інтелектуальних, соціально-культурних і морально-вольових якостей людини, які виражені в індивідуальних особливостях її свідомості і діяльності[1]. Особистість характеризується в значній мірі певним набором індивідуальних якостей, що визначають її індивідуальність, виходячи з яких, вона визначає власні потреби та формує свої інтереси. Проявом реалізації потреб особистості є її діяльність, яку вона усвідомлює та за яку бере на себе відповідальність. Особистість як людина є базовим елементом, що в сукупності з іншими формує групу особистостей, а потім суспільство.

У філософії немає єдиного підходу до визначення категорії «суспільство», тому нами пропонується те, що відображає його в найбільш повному обсязі. Суспільство є істинною єдністю, яка розкриває себе воб'єднанні, однакості, організованості буття й функціонує як монолітне визначене ціле. Людське життя в усіх його сферах, починаючи від сім'ї і закінчуючи найвищими духовними цінностями –мораллю, мистецтвом, релігією, філософією, –має форму суспільного життя, співбуття людей та їх груп. Дане поняття сформовано на підставі опрацьованих джерел [2, 3]. О. Конт характеризував суспільство як складне й організоване ціле, продукт дії всезагального закону формування більш складних та гармонійних систем. У філософії існує трактування інтересів, як усвідомлених потреб, що зумовлюють діяння індивідів. Погоджуємося з Гегелем, який зазначав, що інтереси рухають народами. Тож маємо, що інтерес базується на зацікавленості до тих чи інших дій. Яскравим прикладом співіснування інтересів особистості та всього суспільства та одночасно проблем їх поєднання, вважаємо, є Золотий вік. Даний період характеризується тим, що жителі як суспільство не перебували в рабстві, вели такий спосіб життя, який задовольняв потреби як власні так і особисті в обличчях правителів. Правителі не мали інтересу загарбання чужих земель, а

суспільство не мало інтересу брати участь у війні, тож між даним інтересами спостерігаємо баланс. Проте дана епоха не була вічною, адже виникли протиріччя між імператорами та чиновниками, що призвели до конфліктів у суспільстві [4]. Доречною є концепція конфуціанства, що говорить про те, що найкраща міра це середина [5].

Оскільки в сфері людських відносин постійно виникають конфлікти інтересів, то не можна повністю не враховувати інтерес окремої особистості і нехтувати інтересами суспільства, а варто шукати той варіант, який міг би задовольнити всіх, тобто компроміс чи альтернатива. Невирішеність та неузгодженість інтересів обох сторін стають приводом для зародження в соціумі соціальних, економічних та політичних проблем. Тож, на нашу думку, ключовим фактором поєднання особистих та суспільних інтересів є пошук гармонії, що забезпечить стабільність у суспільстві, виходячи з його власних потреб та інтересів індивіда.

Не можна не згадати, що наше суспільство прагне до зміцнення інституту громадянського суспільства. А його основними принципами є рівність прав, захищеність власної думки, демократичність, наявність легітимних органів державного управління. Тому за для недопущення проникнення в суспільство будь-яких проявів авторитарних форм правління, варто враховувати як інтереси особистості так і інтереси суспільства.

Висновки. Таким чином, суспільство є складною системою зв'язків та взаємодії окремих індивідів. Для побудови гармонії в ньому обов'язковим є пошук тієї середини в інтересах особистостей та всього суспільства, яка б забезпечувала його розвиток та повноцінне буття. Важливо пам'ятати, що кожному з нас притаманно цікавитись різними напрямками діяльності та тематикою, але для збереження рівноваги устосунках з оточуючими слід враховувати й інтереси суспільства (до речі, важливо не плутати з чиймись конкретними приватними інтересами).

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Нестеренко Г. О. Особистість у нелінійному суспільстві: Монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2014. 140 с.
6. Ортега-И-Гассет Х. Восстание масс. Эстетика. Философия культуры. М. : Искусство, 2014.
7. Конфуций. Луньбой (Изречения). Конфуций М. : Современное слово, 2014. С. 100.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТ.

Актуальною проблемою даного дослідження є роль та цінність грошей в соціальному житті.

Дана тема досліджувалась такимивченими: К. Маркс, С. Московічі, А. Фернам й багатоінших.

Метою дослідження є соціально-філософськийаналіззначеннягрошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єктдослідження: гроші в життілюдини у ХХІ столітті.

Виклад основного матеріалу. У наш час гроші –це папірці, якіможуть вирішитибагато наших проблем. В сучасному суспільстві вони дозволяють регулювати виробництво, зменшуючиабозбільшуючиобсяги, регулювати споживання. За допомогою них визначається громадська корисність людини. Якщолюдинаволодієнеобхідними для нинішніх умовзнаннями і навичкамиітому дають високузаробітнуплату, якщолюдина не володієнеобхіднимизнаннями, корисність в грошовому еквіваленті оцінюєтьсянижче. Гроші здатні стимулювати і сповільнюватинауково-технічнийпрогрес. Розвитокнауки ітехніки повністю залежить від обсягуфінансування. Фінансивпливаютьнавіть на екологію країни. Для того, щоб підприємствам меншезавдавати шкоди екології необхіднідостатні фінансові вкладення.

Гроші покращують господарське життя суспільства, підсилюють зацікавленість суб'єктів, які займаються підприємницькою діяльністю, до розвитку виробництва за допомогою цін і зменшення витрат. Крім того, роль грошей полягає в залежності грошових витрат від доходів і в контролі цін, обсягу і якості товарів, робіт, послуг. Таким чином, грошові відносини зачіпають абсолютно всі сфери життя. Сучасне суспільство все оцінює за допомогою грошей, від товарів і послуг до культурних цінностей. За великий проміжок часу з моменту появи товарних грошей і до теперішнього часу, гроші перетворилися із засобу задоволення потреб в головний інструмент розвитку людини і суспільства в цілому. Гроші в даний час – головний засіб, яке може перетворити людське суспільство в високорозвинену цивілізацію.

Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Середньостатистична людина витрачає 8 годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того, щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші - це: наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід... Тому коли ми витрачаємо гроші - витрачаємо частину себе на добре чи погане.

В Божих очах не існує жодної частини нас, жодної сфери нашого життя, яка була би неважливою, яка не мала би значення чи відносно якої він не дбав би про нас. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Шістнадцять з тридцяти восьми біблійних притч розповідають про те, як розпоряджатись грошима і майном. Цей факт здивує, але Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. За підрахунками Говарда Дейтрона Біблія містить приблизно 2350 рядків, в яких йдеться про гроші та майно. Господь так багато уваги приділяв питанню фінансів, тому що хотів, щоб ми знали Його погляди на цю непросту сферу нашого життя, розуміли Його волю. Він висвітлював грошові питання тому, що гроші - це справді важливо. Коли ми починаємо пізнавати Божу волю, то бачимо, що вона «добра», «блага». Бог ніколи не бажає чогось поганого для своїх дітей. Згодом ми відкриваємо, що вона «угодна» чи «прийнятна». Чим більше пізнаємо її, тим більше хочемо її виконувати, за нею йти. Нарешті, коли рухаємося вперед в прийнятті і пошуках Божої волі, то бачимо, що вона дійсно «досконала». Божа Воля

покриває всі сторони нашого життя - а це включає і наші гроші. Апостол Павло казує на дваголовних кроки, які необхідно зробити, щоб прийняти іосягнути Божу волю на своє життя:

1. Без будь-яких умов підкорити себе Богові: «Тож благаю вас, брати, на милість Божу, віддати тіла ваші як жертву живу, святу, приємну Богові» (Рим. 12, 1а).

2. Навчитись думати так, як думає Бог: «Перемінітьесь оновленням вашого розуму, щоб випереконувалися, що то є воля Божа, що добре, що вгодне, що досконале» (Рим. 12, 2). Біблія вказує на Божий план для нашого життя, який абсолютно включає і фінанси: «Любий, бажаю, щоб тобі в усьому велось добре і щоб ти був здоровим, так, як і душі твої йведеться добре» (3 Йо. 2). В кожній сфері – душі, духа і тіла (азначить матеріального і фінансового становища), Божим планом є успіх, щоб у всьому було все добре. Падіння, поразка, хвороба, розчарування і бідність – не Його бажання щодо нас. Деколи Бог допускає важкі ситуації в житті, але Божий допуст і Божа воля – різні речі. Наше відношення до грошей показує наше правдиве відношення до Самого Бога. Процес казав Ісус: «Ніхто не може двом панам служити: бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або триматиметься одного, а того знехтує. Не можете Богові служити – і мамоні» (Мт. 6, 24). На справді мамона – зла духовна сила, демонічне єство, яке діє в світі, впливає на людей і робить їх рабами через відношення до грошей. Не існує нейтралітету: або любити мамону, внаслідок чого зненавидіти Бога, або служити Богові, посвятивши Йому своє життя і зненавидіти мамону. Це не означає зневажати гроші, а зневажати духа злови, що поневолює людей через гроші, не давати йому командувати вашим життям чи розпоряджатися грішми [2].

Чим би ви не займалися в майбутньому, пам'ятайте, що на дорожчі речі не мають ціни! Наприклад – здоров'я. Тому заощаджуйте на морозиві чи тістечках, але не заощаджуйте на обідах. Заощадіть на супермодному одязі, та не на гарній книзі, що вам подобається. Пам'ятайте, що за гроші не купиш гарний настрій, повагу близьких або їхню любов. Незбіднюйте себе, намагайтеся усе порівняти з грошима. Далеко не все продається і купується. Прислухайтесь до думки французького письменника Жана де Лабрюйєра: «Багатство інших людей не слід аздрити: вони придбали його такою ціною, що нам не покишені, вони пожертвували заради нього спокою, здоров'ям, честю, совістю. Цеза надто дорого» [3].

Виновки. Гроші зараз надзвичайно важливі для хорошого життя, проте за них не купиш моральності, не купиш любові та повагу рідних. Отже, потрібно знайти баланс між моральним та матеріальним для справді ідеального життя.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

СВОБОДА ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН

Актуальність проблеми. Свобода є однією з найвищих цінностей людства, а також його найбільшою проблемою, що відображає суперечливий процес розвитку громадянського суспільства. Свобода є одним із фундаментальних питань, що відображають складний діалектичний процес розвитку світу. Претензія на свободу, в праві, є неминучим результатом розвитку людини, правової культури та правосвідомості протягом сотень років. Неможливо розкрити сутність свободи лише з логічної точки зору, об'єктивне визначення буде універсально застосовним до всіх сфер людського життя, які використовують і використовують це поняття. Слід пам'ятати, що основна характеристика свободи полягає в тому, що вони не можуть бути зведені до інших речей. Питання свободи залишається відкритим і актуальним через свій особливий зміст і основний характер, воно відроджується, і щоразу відроджується по-іншому.

Мета дослідження. Аналіз філософсько-політичних аспектів проблем свободи.

Завдання дослідження. Проаналізувати сутність проблема свободи та її філософських політичних аспектів

Предмет дослідження: філософсько-політичний аспект основних проблем свободи як політичного феномену

Виклад матеріалу. Свобода – це одне з понять, які є фундаментом цивілізації сучасності, та людського світогляду. Також це одна з найскладніших філософських категорій. Сама філософія починається з вільнодумства з суспільним значенням, де незалежний від правителів, жерців та юрби мудрець перетворюється на потрібну постать. Попри тисячоліття розмислу філософів, популярні визначення свободи залишаються далекими від універсальності. Коли зовнішні умови надають індивідам або групам індивідів можливість реалізувати такий вибір, нерідко існування того чи іншого вибору події, розглядається як свобода. Дехто вважає, що за відсутності такого вибору та можливості його реалізації виникає несвобода. Але, для багатьох ідейних бійців Руху Опору під час Другої світової війни вибір – воювати проти тоталітарних загарбників чи не воювати – був просто неспроможним. Інший шлях – через зраду та співпрацю апріорі. Але чи означає це, що вони не вільні люди, і свобода не є основою їхньої боротьби? Іншим популярним визначенням свободи є її невимушене ототожнення з відсутністю примусу. Але чи можна жити в суспільстві за певних обставин, не кажучи вже про примус тих, хто уповноважений підтримувати порядок окремих членів суспільства? Причому не тільки в процесі виробництва, а й у процесі навчання, будь то дитинство чи юність, завжди присутній примус. Нарешті, є люди з сильним характером і люди зі слабкими характерами. Перші завжди змушують інших робити щось свідомо чи навіть несвідомо, вони можуть навіть не помічати і не оцінювати, що їх змушують робити корисне, але не наважуються. Щодо екзистенційного визначення свободи як випадкового прояву, то воно реалізується під мотивом людського бажання, у цьому сенсі свобода дуже близька до необхідності і має чисто природний процес, оскільки загальна наука про процес розглядається як система випадковостей. Які тією чи іншою мірою, вносять необхідні елементи, наприклад, біологічні об'єкти, пристосування до конкретних умов середовища. Фактично людська складова зводиться до мінімуму і стає втіленням підсвідомості, її настанов і мотивацій.

У середині ХХ століття відомий американський філософ і публіцист Мортімер Адлер систематизував усі аспекти свободи, які обговорювалися мислителями в минулому: Адлер визначив самореалізуючу свободу як свободу, яка залежить від зовнішніх і ситуативних факторів людського існування. Здобута свобода самовдосконалення пов'язана з певним станом, якого досягає людина. Це вимагає зусиль, воно не народжується. Природна й органічна свобода видається однією з основних характеристик людини, яка притаманна людині за визначенням. Інші два рівні або виміри свободи – політична свобода та колективна свобода – тут виражаються як похідні та допоміжні.

Висновки. Отже, межами свободи є інтереси іншої людини, соціальної групи, усього людського роду, а також природа як основа суспільного буття. Щоб не допустити обмеження чи порушення свободи людини, держава повинна регулювати діяльність людей і громадян. Зокрема, такий нагляд здійснюється шляхом економічного, політичного та ідеологічного насильства та примусу. Суворо дотримуватись прав людини, передбачених міжнародними та національними нормами. Тому свобода є результатом людської волі. На різних етапах історії людства можливості вільного вибору різні. З розвитком суспільства в кожен нову епоху з'являтимуться нові можливості. Така ситуація в сучасному світі є загально визнаною як на Заході, так і на Сході. Тому основним критерієм сучасного соціального прогресу є рівень гуманізації суспільства та статус особистості в ньому – ступінь економічної, політичної, соціальної та духовної свободи. Прогрес кожного суспільства залежить від здатності розширювати сферу прав і свобод особистості, тому це є обов'язковою умовою самореалізації. Однак не слід забувати, що свобода може стати еталоном суспільного прогресу лише тоді, коли вона зростає в розумних межах, тобто з урахуванням відповідальності особистості перед суспільством.

Список використаних джерел:

1. Батанов О. В. Актуальне дослідження проблем філософії гідності, свободи та прав людини. *Часопис Київського університету права*. 2016 №1 С. 395-397.
2. Бровко Н. І. Філософсько-правовий аналіз категорії свободи та відповідальності людини. *Філософські та методологічні проблеми права* 2014 №1. С. 54-57
3. Гавронська Т. В. Свобода особистості: філософсько-правова рефлексія. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова* Серія 18: Економіка і право. 2011. Вип. 14. С. 68-77
4. Герман К. Ю. Розвиток ідеї свободи й філософських та правових дослідженнях. *Право та інновації*. 2015. №3. С. 115-123.
5. Катола О. Людина і свобода: філософсько-політичні концепції правової вітчизняної правної думки на тлі міжвоєнної доби: збірник праць Науково-дослідного інституту правознавства. 2011. Вип. 1. С. 481-486
6. Смілик А. С. Філософсько-правовий аналіз свободи та відповідальності. *Право та суспільство*. 2016. №2(3). 25-31
7. Слюсарчук Х. Т. Дуалізм індивідуальності та колективної свободи у лібералізмі та комунітаризмі як філософсько-правових вчень. 2015. №2(2. 1). С. 11-18

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ

Актуальність проблеми. На цьому етапі світового розвитку Інтернет і все, що з ним пов'язане, набули нового значення. Людський розвиток наблизився до того, що Інтернет став головною рушійною силою глобальних макротенденцій. Останнім часом ми не уявляємо життя без Інтернету. Він глибоко увійшов у наше повсякденне життя. Ми активно використовуємо Інтернет вдома та на роботі. З розвитком нових технологій Інтернет перекочував на наші мобільні та смартфони. Це дає нам можливість майже весь час бути онлайн. Крім позитивних аспектів його функцій, спостерігаються також негативні тенденції, зумовлені розвитком глобальних мереж. Перший – це наявність великої кількості різноманітної інформації, що змушує людину перетворюватися на примітивного споживача, якому не потрібно творчого пошуку. Саме молоді люди найбільше користуються Інтернетом, тому вони найбільше піддаються впливу.

Мета дослідження: визначити особливості впливу соціальних мереж на процес соціалізації особистості та формування нових ціннісних орієнтацій.

Основні завдання дослідження: визначити негативні та позитивні сторони спілкування в соціальних мережах та їх вплив на індивідів, дослідити вплив соціальних мереж на формування їх особистості.

Об'єкт дослідження: процес вивчення соціалізації особистості в сучасному інформаційному суспільстві.

Предмет дослідження: вплив соціальних мереж на соціальну комунікацію молоді.

Виклад матеріалу. На сьогодні Інтернет-мережа є одним із соціальних інститутів, який сприяє засвоєнню молоддю широкого спектру соціальних норм та формуванню у них ціннісних орієнтацій у сфері здоров'я, права, політики, економіки тощо; своєрідною системою неформальної освіти та просвіти молоді, яка дає можливість здобувати досить різнобічні, суперечливі, несистематизовані знання та відомості [1. с. 2]. Суть соціальних мереж полягає в тому, щоб через Інтернет швидко знайти практично будь-яку людину. З психологічної точки зору соціальна мережа розглядається як особливий вид соціальної комунікації, спрямованої на взаємодію користувачів Інтернет, з метою задоволення потреб у спілкуванні, знайомствах, передачі та сприйнятті інформації в будь-який час, незважаючи на відстань. [2. с. 26]. Сьогодні Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. Проте слід зазначити, що мережа Інтернет дає не тільки можливість для розвитку здібностей, покращення знань та розширення кола інтересів, але й містить у собі реальні загрози як для дорослих, так і для дітей. Нарівні з позитивними сторонами, соціальні мережі мають і негативні наслідки – це інтернет-залежність, економія або відсутність часу на живе спілкування. Соціальні мережі, відсуваючи на другий план класичні інститути соціалізації – родину, школу, друзів, – займають усе більш домінуючу роль у процесі соціалізації особистості й здійснюють безпосередній вплив на її ціннісні орієнтації. [3. с. 25]. Основними рисами інтернет – спілкування в соціальних мережах є анонімність, відсутність невербальної інформації, установка на бажані риси партнера, добровільність, прагнення до нетипової, ненормативної поведінки (у 8 соціальних мережах дуже важко контролювати дії підлітків, тому дуже часто спостерігається агресія, ненормативна лексика) [3. с. 230].

За допомогою соціальної мережі підліток задовольняє приховані потреби, які не прослідковуються в його реальному житті, апроваються лише у мріях і фантазіях. Цей соціальний ресурс забезпечує їх втілення через можливість анонімних соціальних взаємодій, за допомогою яких можна створювати нові образи власного «Я». Крім того, не варто забувати і про необмежений доступ до особистої інформації користувачів [4. с. 4]. Початком популярності соціальних мереж прийнято вважати 2003-2004 рр., коли були введені в дію LinkedIn, Facebook і MySpace. В Україні мода на соціальні сервіси виникла дещо пізніше. Водночас статистичні дані свідчать, що за останні роки кількість користувачів соціальних мереж значно збільшилася й охоплює усі вікові групи. Так, за даними досліджень пошукової

системи «Яндекс» станом на 2014 рік у соціальних мережах «Вконтакте», «Однокласники», «Facebook» і «Twitter» зареєстровано близько 40 млн. українських акаунтів. Серед них значну частку займають користувачі підліткового та юнацького віку. Соціальні мережі стали настільки популярним видом соціальних медіа, що в багатьох країнах світу, крім міжнародних соціальних мереж, діють також і власні національні проекти. Україна не є винятком: українські соціальні мережі вже встигли завоювати чималу частку аудиторії й продовжують активно розвиватися. [5]

Соціальні мережі стають потужним агентом вторинної соціалізації людини: соціалізації не тільки в мережевому суспільстві, але й у реальному середовищі, в якому живе людина. Наповнення соціальних мереж – це певною мірою індикатор розвитку суспільства. Соціальні мережі виступають як засіб інформаційних війн, маніпуляцій людьми, соціалізації, виховання дітей, підлітків і молоді. Під впливом мережевого суспільства змінюється стиль життя людей, зокрема звичні канали отримання інформації, характер міжособистісних взаємин, структура дозвілля, відбувається інтенсивне вироблення нових моделей взаємодії з середовищем. І, безумовно, все це впливає на безперервний процес соціалізації молоді людини. [5] Позитивними факторами взаємодії сучасних підлітків у соціальних мережах є відсутність перешкод для спілкування, отримання корисної, нової інформації, проведення дозвілля, ознайомлення з відео й аудіо новинками, допомога в навчанні, всебічний розвиток. Серед негативних аспектів користування соціальними мережами можна назвати такі: залежність від соціальних мереж та Інтернету в цілому, негативний вплив на психофункціональний стан користувачів, незахищеність особистої інформації, не завжди достовірна інформація, відкритий доступ до негативної інформації (он-лайн насилля, порнографія й ін.), фінансові витрати на соціальні мережі [6. с. 23].

Завдання, яке стоїть перед суспільством, полягає в тому, щоб створити конкурентоспроможний у культурному плані Інтернет-сегмент, орієнтований саме на молодь, конкуруючи з низькокультурними ресурсами та підтримувати так звану «віртуальну етику», у центрі уваги – консолідація етики та цінностей, які діятимуть у суспільстві поведінки користувачів Інтернету, етична оцінка процесу віртуального спілкування, введення певних обмежень і заборон. Отже, проаналізувавши всі методи, можна сказати, що соціальні мережі мають шанс на існування, але потрібно розумно використовувати час, проведений в Інтернеті.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ 21 СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження полягає у тому, щоб звернути увагу на значення грошей у людському суспільстві, яку роль вони відіграють у нашому житті, проблема грошей та їхня влада над людьми.

Мета роботи: полягає у соціально-філософському значенні грошей для людини 21 століття.

Предмет дослідження: сфера грошових відносин, позитивний та негативний вплив грошей на людину.

Виклад матеріалу. Гроші – це актуальна тема для любого часу та стадії розвитку людини. В економічній теорії виділяють дві основні концепції походження грошей [2]. Раціоналістична – гроші виникли як наслідок певної раціональної угоди між людьми через необхідність виділення спеціального інструменту для обслуговування сфери товарного обігу. Еволюційна – гроші виділяють із загальної товарної маси, оскільки вони найпридатніші для виконання функціональної ролі грошового товару. Передбачається, що спершу виникли бартерні операції – пряий безгрошовий обмін товарами. Проте в безгрошових суспільствах в основному діяли подарунки або позики. Наступним етапом стало виникнення товарних грошей, тобто, коли як гроші використовувались різні матеріальні носії. З найдавніших часів грошми були різні товари: хутра звірів, металеві сокири, мушлі каури тощо. Однак завдяки своїм фізичним властивостям найбільш вживаним загальним еквівалентом вартості дуже швидко стають благородні метали: золототасрібло. Згодом вони набирають форми монет.

Паперові гроші або банкноти були вперше використані в Китаї за часів династії Сун. Тим не менш, вони не витісняють традиційних грошей, і були у використанні поряд з монетами. Отже можна стверджувати, що гроші є невід'ємною частиною суспільства, не залежно від часу та місця. З появою грошей, їх розповсюдженням, а також всеохоплюючим впливом на всі сторони життя суспільства, пов'язують формування окремого напрямку у філософії, а саме філософію. З часом гроші стали не лише доступом до матеріальних благ, але й набули здатності пов'язувати людей один з одним. Дві незнайомі людини, з різних країн, без жодних спільних навичок чи інтересів можуть вступити в тісний контакт за допомогою грошей, й на цих елементарних відносинах й ґрунтується все життя в сучасному суспільстві. Про властивість грошей сприяти утворенню не тільки економічних, але й соціальних зв'язків сказано не один раз в працях німецького філософа-матеріаліста Карла Гайнріха Маркса: «Величини вартостей змінюються постійно незалежно від волі, передбачення й діяльності осіб, що обмінюють продукти. Власний суспільний рух цих осіб має в їхніх очах форму руху речей, підконтролем якого вони стоять замість самим його контролювати» [1 Стор. 36-37]

В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу, на інші – дружину, чи відкупитись за злочин. Соціальне виробництво «множинних грошей» здійснюється шляхом обмеження сфери їх використання. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. Гроші сила яких міститься у відсутності різноманітності, наполегливо сприймається людьми по-різному і використовуються дуже різними шляхами, підтверджуючи парадоксальну точку зору про їх універсальність. Нерідко гроші виконують роль еквівалента їхнього власника, його здібностей і цінностей, а грошовий капітал сприймається як джерело свободи людини, умова реалізації її творчих сил. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принад соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості звужується до меж жорстокої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то чи не означає це, що вони є джерелом гармонії і щастя, винятковим благом? Ствердна відповідь на це питання можлива тільки за умови ставлення до убогості як до норми людського існування, а

за можливості людини щодо самореалізації, свободи вибору і гідного життя – як до особливого привілею. [8 стор. 247] Особливого значення гроші набувають у корумпованому суспільстві, в якому відсутнє природне право людини на свободу, творчість і гідне існування. У такому суспільстві функції і значення грошей деформовані і гіпертрофовані, ацінність людини визначається як її купівельна здатність (людина може стільки, скільки вона здатна купити). Таке суспільство постає перед людиною як товар, адже у ньому все може бути купленим (закон мораль, громадська думка). Тобто людина може продати не лише свою працю, свої послуги, а й свою духовність, втілити її в товар.

Саме через такі нечистиві дії людей заради заробітку грошей можна вважати, що, частково, гроші мають негативний вплив на людину. Про корупцію говорив ще Григорій Сковорода: «Краще голий та правдивий, ніж багатий та беззаконний. » Взагалі і творчість і спосіб життя українського філософа були спрямовані на розвиток духовного, не матеріального. Не раз він у своїх творах закликає нас обрати шлях вічного і покинути світське, тлінне. «Золотом можеш купити село, річ трудну, як і потрібну, а щастя як необхідна необхідність задарма всюди і завжди дарується. Повітря й сонце завжди з тобою, всюди і задарма» Григорій Сковорода був глибоко віруючою людиною якій тяжко приписати любов до грошей чи взагалі будь-чого матеріального, оскільки під кінець 70-х років XVIII століття він вирішує продовжувати своє життя мандруючи. Ця мандрівка тривала протягом 30 років й насичена різними легендами. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Середньостатистична людина витрачає 8 годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші – це: наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід. Тому коли ми витрачаємо гроші – витрачаємо частину себе на добре чи погане. Як вже було зазначено, гроші виникли в суспільстві як нейтральна річ, за допомогою якої обмінювались товаром. Із розвитком потреб людства гроші набули особливих рис. Вони уособили собі риси, які притаманні людству, а саме стали носіями «добра» та «зла». Сучасна людина є заручником власного творіння. Вирішуючи наші потреби та проблеми, гроші стали об'єктом бажання та невпинного прагнення до збагачення та наживи. Тобто, людина створила собі річ, яка змушує постійно змінювати правила та підходи. Можна вважати, що гроші стали породжувачами проблем у суспільстві. Однак, не гроші є проблемою, а людина. Як люди будуть поводитися із грошима, так і гроші будуть для людини чи добром, чи злом [6, с. 304].

На сьогоднішній день більшість людей ставлять гроші на найвагоміше місце в житті. Культивує гроші як особливу цінність, вони висувають їх у центр вселенної, прирівнюючи до Божества [6, с. 304]. На їх думку, гроші – це основне мірило людського життя та засіб безпеки. Вони не задумуються над тим, що у цьому випадку не людина керує грошима, а гроші панують над людським розумом, створюючи ілюзію уявлення про суть людського буття. Нагромаджуючи багатство, люди відчувають себе у безпеці. І тим самим нищать у собі моральні цінності та традиційну основу людського співжиття. Тому слід задуматись та виокремити гроші від основних людських цінностей, поставити їх в служіння людині, а не в засіб знуцання, приниження та потурання. Піраміда людських бажань не має мірила та завершеності. Людство завжди потребуватиме щось нове. Однак гроші слід залишити у середовищі слуги людини, а не навпаки. Гроші є великою спокусою. Задля грошей людина спроможна зробити будь-що (нищити, вкрати, вбити і т. п.). В даному випадку гроші керують людиною, а не людина грошима [6, с. 305]. Людина стає жертвою маніпуляції грошима. Бідність соціальна та духовна породжує можливість панування сильнішого над слабшим, а диктатором цього стають гроші. Їх відсутність приводить до зубожіння та формування думки про власну нищість.

Висновки. Отже, значення грошей, на даний момент, переоцінити, мабуть, неможливо. Вони здійснюють надзвичайно великий як і позитивний так і негативний вплив на суспільство в цілому. Неможливо зробити остаточний висновок, визначити чим вони є, добром чи злом, проте можна припустити, що гроші в руках різних людей відіграють різну роль

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

РОЗВИТОК ФІЛОСОФІЇ УКРАЇНИ В РАДЯНСЬКИЙ ЧАС

Актуальність теми. Філософія Радянського Союзу, ще є актуальною в наш час. І є безліч причин, чому вона досі існує. Одна з причин – слабкість нашої філософської думки. Також цей період був не так давно, і є багато учасників тих подій, який пояснює існування радянської філософії сьогодні. Навіть втікаючи від свого радянського походження, ми повертаємось до нього в способі мислення. І через це ми не можемо повністю перейти від радянської до української філософії.

Мета дослідження. Дослідити філософію України в радянському союзі.

Виклад основного матеріалу. Філософія в радянському союзі існувала, але не можна сказати що її взагалі не було. Звісно, уявити філософію під час заборони вільного мислення є дуже важко. Чому? Тому що в радянському союзі діяла заборона слова і вільного мислення. Термін “філософія” можна перекласти як “любов до мудрості”. А в радянському союзі освіта була погано розвинена і тому більшість населення було неписьменним. Радянська філософія не унікальна в обмеженні свободи мислення. Прикладами таких ситуацій можуть бути пітагорійські міста Великої Греції, філософія західного Середньовіччя, режимних Італії, Іспанії, Чилі чи нацистської Німеччини, де свобода мислення перебувала під тиском ідеологічно-релігійних практик, що наперед визначали істину чи хибу, зокрема й для філософії. Несприятливі умови для філософії були завжди – частина формули її існування. Але є ті які перекреслюють існування філософії України в радянському союзі. Заперечуючи наявність “Радянської філософії”, мивтрачаємо можливість вивчати її та звіряти власний стан із її практиками. Тоталітаризм позбавляє науку автономності, деформує заради утвердження ідеологічних і політичних цілей теоретичні принципи та духовні цінності. Дієвим механізмом здійснення тоталітарної влади в Радянському Союзі були ідеологічні кампанії, які розгортались у всіх сферах науки і нав’язували вченим ідеологічні догмати, далекі від реальної пізнавальної практики. За таких умов зберегти принципівість власної позиції було вкрай важко, адже все, що не вписувалось у систему координат марксистської ідеології, переслідувалось і жорстко викорінювалось. Від тієї філософської спільноти, що утворювалася на території СРСР, важко було чекати справжніх “злетів”: філософська наука стрімко втрачала свій особливий статус і перетворювалася на ідеологічну доктрину. Періодизація розвитку радянської філософії ще не осмислена. Сьогодні ми маємо два підходи до цієї періодизації. Марина Ткачук виділила два етапи у розвитку радянської філософії: становлення радянської філософії, зумовленої домінуванням марксистсько-ленінської філософії (1920-30 рр.), та період від панування сталінського канону в філософії до тривалого застою (від кінця 1930-х рр. до Перебудови)

В Україні 1920 –1930-х рр. проблема національної ідентичності набувала особливої актуальності, чому і сприяв короткий етап “українізації”. Українські філософи торкаючись теми власної національної визначеності наражались на миттєву реакцію радянської влади, яка без жалю відсікала “рудименти” створюючи “нову історичну спільноту”. Розмовляючи про 1920-ті рр. в Україні як про період творення нової культури та піднесення українського духу, не слід забувати про одну з невід’ємних рис тієї доби – єдність усієї культурної гуманітарної сфери (філософії, історії, літератури, мистецтва). Відтак не дивно, що суттєвою особливістю філософських дискусій цього етапу була їх певна “зрошеність” з інтелектуальними пошуками в межах єдиної проблеми. Саме 1930 р. дає початок “повороту на філософському фронті”. Від чого чи до чого здійснювався цей поворот – не мало значення, йдеться фактично, про початок ідеологічної диктатури, під знаком якої відбувався подальший розвиток радянської філософії. На філософську арену виходить нова третя сила, яка активно долучається до теоретичної полеміки, виконуючи сталінські настанови. Серед очільників “нового покоління” радянських філософів – Марк Мігін, Павло Юдін, Володимир Ральцевич. У вирішальний момент їх підтримує український партійно-державний діяч Микола Скрипник. Отримавши від влади всі повноваження, нове філософське керівництво розпочинає “поворотну” епопею і на українських

теренах. З Москви до Харкова було відряджено таких діячів, як М. Юшманов, О. Васильєва, А. Сараджев; місце Семена Семковського та Володимира Юринця заступили інші “олімпійці” – Рувім Левік, Яків Блудов, Петро Демчук. На засіданні президії Комуністичної академії в Москві (17–20 жовтня 1930 р.) жорсткій критиці піддано діяльність товариства “войовничих матеріалістів”. У червні 1931 р. вийшла постанова ЦК ВКПб про реорганізацію Українського інституту марксизму-ленінізму (УІМЛ) у Всеукраїнську асоціацію марксистсько-ленінських інститутів (ВУАМЛІН); відділи УІМЛ у процесі реорганізації було перетворено на інститути.

Настали часи, коли будь-який ухил від офіційно декретованої філософської позиції розцінювався як ворожа діяльність. І тому філософи не могли відходити від ідей влади та не могли відстоювати свою точку зору. Відтак філософські диспути 1930-х рр. втрачають навіть натяк на “дискусійність” чи полемічність. Потрібно було пристосовуватись до нових умов або робити все автоматично. Адже радянська філософія давала змогу почуватись інтелігентним та розумним – це не було важко, просто потрібно лише мінімізувати проблемний діапазон міркувань рухатись в пізнавальному просторі, спираючись на елементарні схеми. Саме таку “вправність” і демонструвала верхівка філософського керівництва у 1930-ті рр. Феномен радянської філософії – це приклад радикального злиття влади і філософського вчення, що на кілька десятиліть визначило життя думки, колективні інтелектуальні практики та ідеологічні процеси в радянських суспільствах. Суспільство Радянського Союзу було сильно ізольовано від решти світу, то філософія в цьому часі і просторі розвивалася в умовах браку комунікації філософів із зовнішнім світом. Розрізнення правильних (лояльних марксистів) і неправильних філософів існувало ще в рамках мислення громадянської війни. Важливою подією для становлення радянської філософії стали “філософські поїзди та пароплави”. Революційний уряд 1922 року висилає Н. О. Лосського, П. А. Сорокіна, С. Л. Франка, Е. Л. Радлова, Н. А. Бердяєва та чимало інших немарксистських філософів за межі пролетарської країни. Паралельно з помірними репресіями проти “білих” філософів, більшовики створюють систему установ, де збираються лояльні мислителі. 1918 року створюється Соціалістична академія суспільних наук (із 1924 року – Комуністична академія). 1921 року створено мережу Інститутів червоної професури. Обидві системи забезпечили радянські республіки та робітничо-селянську Червону армію кадрами, здатними провадити освітню діяльність та пропаганду в марксистському стилі.

Упродовж цього періоду стають очевидними зміни в мові філософування. Якщо на початку 1920-х з’являються кілька проектів із перекладу наукової та філософської літератури на українську та деякі інші національні мови (українську, грузинську та узбецьку), то вже наприкінці 1920-х ці проекти згортаються, оскільки не відповідають логіці централізації влади. Мобілізація сил на “ідеологічному фронті”, активізація антирелігійної пропаганди, боротьба з приватною власністю в селі та місті висували чіткі вимоги до цензури думки, особливо в царині філософії та соціальних наук. Філософія доволі швидко прийняла цю особливу мішанину як свій рідний ідіолект, що досить серйозно обмежував аісторичні немарксистські дослідження. Марксоїдний жаргон став загальною мовою філософії на переважній більшості її рівнів: від памфлетів Мітіна до трактатів Лосєва. Філософія в цей період набула статусу офіційно важливої владно-державної і політико-ідеологічної справи. Завдяки цій особливій для держави та суспільства вазі над нею було встановлено жорсткий контроль, введено систему установ та заходів, що дозволяли контролювати публічне вираження думок філософів та встановлено правило “генеральної лінії” партії. Насилля, фізичне знищення, знищення родин, географічне переміщення, культурна дислокація суттєво вплинули на практики філософування. Разом із хрущовською «відлигою» та відмовою від «культу особи» на XX з’їзді КПРС привідкривається публічний простір для філософії, а комунікації між різними «поверхами» радянської філософії помітно спрощуються. Ці нетривалі зміни потрібні були партійному керівництву, щоб мати змогу оцінити і переоформити структуру влади та ідеологічного контролю в Союзі. У період перегляду побудови владних інститутів та стилю реалізації влади, філософія одержує певний простір для власної реорганізації. Після страшних людських втрат під час репресій та Другої світової війни філософські установи стали оновлюватися по всьому Радянському Союзу. У цей період значний резонанс викликають публікації в “самвидаві”, котрий перебирає на себе головну комунікаційну роль у інформуванні зокрема про дисидентські та західні філософські підходи

до оцінки ситуації в СРСР. Але ні розповсюдження цих текстів, ні швидкість провадження дискусії не могли задовільнити потребу в ефективній філософській комунікації і розробці альтернативного неофіційного способу мовлення.

Висновки. Отже зараз на тему української філософії в радянському союзі є достатньо статей і вони є різні. Тому що ми до кінця не вивчили цієї теми. Одні заперечують інші говорять що все таки філософія існувала в Україні в період радянського союзу. Але що правда а що ні? Ми досі незнаємо. Кожен дотримується власної думки. І тому потрібно її ще досліджувати. Адже сучасні погляди на філософію, залежать від минулих думок. Для того щоб не залишитись в минулому, потрібно його досконало вивчити і рухатись далі.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ФЕМІНІЗМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Під час трансформаційних змін у суспільстві, кардинальною зміною є перехід до нової культури, світогляду та ідеології, яка ґрунтується на визнанні рівності чоловіка і жінки в економічній, політичній, соціальній, особистісній сфері життя. Це означає, що дві протилежні статі мають зрівняти свої права, бути незалежними один від одного, мати однаковий статус у суспільстві, тобто без обмежень у будь-чому. Феміністичний рух вніс вагомий вплив на суспільство, створивши нові традиції, уявлення та цінності. Суспільство не може гармонійно розвиватися, якщо в ньому принижена чия-небудь роль, зокрема, творча роль жінки; не збалансоване співвідношення двох взаємодоповнюючих начал – чоловічого і жіночого. Фемінізм, що охопив історичні, філософські, релігійні, політичні, соціально-економічні, етичні аспекти, що торкнувся таких тенденцій розвитку людства, як перспективи розвитку майбутньої цивілізації, шляхи її виходу з глобальної кризи, в даний час впливає на зміну стану людської спільноти в напрямку гуманізму. У 90-ті роки XIX ст. відбувся стрімкий розвиток теми феміністичних рухів та гендерної рівності у філософській та науковій літературі. У своїх працях проблеми фемінізму розглядали: Сімона де Бовуар, Д. Емдін, Ш. Банч, Н. Шведова, Г. А. Брандт, А. Ландер, Л. Тіррел, Т. А. Ладикіна, А. А. Костікова, Л. Ерохіна, О. А. Доманов, Н. Л. Пушкарьова, С. Сененко, О. Кісь, В. Гайденко, П. Залевський, О. Забужко, О. Гомілко, Л. Гармаш, С. Павличко, В. Агеєва та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз феміністичного руху, його цінностей та ідеологію, від початку зародження і до сучасності.

Завдання дослідження: дослідити генезис розвитку фемінізму в Україні; проаналізувати всі позитивні наслідки розвитку фемінізму у сучасному суспільстві; з'ясувати історичні течії («хвилі») фемінізму; описати вплив фемінізму на сучасне суспільство.

Об'єкт дослідження: феміністичні рухи, які утворилися та функціонували в епоху XIX – XXI століття.

Предмет дослідження: виникнення, розвиток і трансформації феміністських ідей, концепцій і рухів в культурологічному контексті.

Виклад матеріалу. Фемінізм (французьке –feminisme, латинське –femine –жінка) – громадсько-політичний рух за зрівняння жіночих прав з чоловічими у всіх сферах публічного і приватного життя. Дефініцію –фемінізм вперше ввів французький соціаліст-утопіст Шарль Фур'є в кінці XVIII століття, називаючи феміністами прихильників жіночої рівності. Однак до проблеми часті чоловіки і жінки у суспільному житті зверталися ще інтелектуали античного світу. Зокрема, вперше ідею гендерної рівності обґрунтував Платон, який довів, що жінки і чоловіки однаковим чином наділені тимчасовими, які необхідні для управління державою. Аристотель, навпаки, твердив, що жінки не мають тих чеснот, що є у чоловіків, а тому їх не підлегли становище цілком природне. Такий погляд на місце і роль жінки в суспільному і сімейному житті лише констатував наявний стан справ і повністю вписувався в існуючу світоглядну парадигму.

Впродовж століть він домінував у всіх культурах Заходу і Сходу. Історія і розвиток сучасних феміністичних рухів поділяють на сім так званих течій: ліберальний, радикальний, психоаналітичний, антирасистський, марксистський, постмодерний та культурний. Кожна з них мала справу з різними аспектами тих чи інших питань у сфері феміністичній. Проте, не всі вчені чи філософи визнавали всі течії. Є винятки, коли визнавали лише два чи три напрямки, і вважали їх головними, а всі решта – другорядними. Але, на нашу думку, варто розглядати всі течії які існували [1, 3].

Отже, розглянемо коротко чотири найпоширеніші напрямки фемінізму : *ліберальний фемінізм* – є найпоширенішим серед всіх напрямків фемінізму. Мета представників – ліквідація дискримінації жінок; *психоаналітичний фемінізм* – вбачає всі проблеми пов'язані з дискримінацією у вихованні. Вихованням дитини займається в основному мати, що поступово

призводить до формування у чоловіків підсвідомого прагнення не тільки позбутись залежності від жінки та відчуття страху перед всемогучою жінкою-матір'ю, а й підкорити собі жінку, забезпечити свою домінацію. *Марксистський фемінізм* – вбачає розбіжність між статями у степені доступності до суспільних ресурсів. Четверта – *антирасистський фемінізм* – в його основі лежить уявлення, що фемінізм має базуватись на антирасистських ідеях, а не лише на боротьбі за права жінок. Спільним для всіх течій є те, що всі вони ґрунтувались на проблемі пригнічення жіночих прав, а відмінним є те, що кожна течія знаходила різні рішення до проблеми [2, 3].

Аналізуючи процес «проростання» фемінізму в незалежній Україні, варто пам'ятати, що це явище годі вважати чужинським: фемінізм пустив міцне коріння і давав рясні сходи в українській науці й громадському житті ще століття тому. Феміністським за своєю суттю і наслідками був потужний жіночий рух у Галичині й Наддніпрянщині на початку ХХ століття. В умовах бездержавності української нації тогочасні жіночі організації визначали своїм головним пріоритетом піднесення національної свідомості українців і розвиток національної культури. Інтереси емансипації жінок було свідомо підпорядковано інтересам емансипації нації. Однак діяльність цих організацій сприяла участі жінок у суспільних процесах, що було неможливо без здобуття вищої освіти, професійної праці, політичної активності і загалом громадянських прав. Від 2-ї половини 1990-х рр. феміністський рух в Україні набув значного поширення. Почали діяти регіональні об'єднання та клубизокрема: Асоціація жінок в агробізнесі в Луцьку, Донецька обласна ліга ділових жінок, Харківський міський центр солідарності жінок творчої орієнтації, Клуб одеських дам (об'єднує жінок –директорок підприємств та організацій, а також діячок культури, медицини й архітектури), «Відродження нації» в Тернополі. На кінець 1990-х рр. в Україні вже було зареєстровано понад 100 громадських жіночих об'єднань–регіональних, всеукраїнських та міжнародних (серед останніх–вже згадана Жіноча громада, міжнародна федерація ділових жінок «Либідь», «Надія», міжнародний фонд «Панна»). На 2005 рік фемінізм в Україні продовжував розвиватись, українські жіночі організації ставали політичною та громадянською силою, роблять значні кроки в розвитку гендерних студій в Україні [4]. В соціальних мережах найбільшою феміністичною спільнотою є Фемінізм УА (більше 11 500 підписниць), створена у 2011 році феміністкою Марією Дмитрієвою. Останніми роками активно розвивається рух різних феміністичних груп, які підтримують Шведську модель протидії проституції торгівлі людьми. Український мережевий флешмоб 2016-го року ЯНеБоюсьСказати задля дестигматизації розмов про сексуальне насильство щодо українок у приватному, сімейному та робочому житті набув міжнародного розголосу[4]. Також у 2018 році на Міжнародний жіночий день, жінки-феміністки організували мітинг, у якому взяли участь 10 міст України. Вони вимагали від влади рівності у різних сферах життя. Тому, однією з найновіших змін є те, що був виданий указ, який говорив, що жінки можуть посідати високі керівні посади у військовій сфері. Адже раніше жінки могли проходити службу на посадах переважно медичних спеціальностей, зв'язківців, бухгалтерів, діловодів і кухарів. Наприкінці 2019 року розпочало свою роботу перше в Україні суто жіноче видавництво Creative Women Publishing[4].

Висновки. Отже, для підсумку можна сказати, що феміністичний рух набуває популярності не тільки в Україні, а й у країнах США та Європи. Жінки зацікавлені в зрівнянні прав двох статей. Жінка більше не бажає бути домогосподаркою та рабинею для чоловіка. Жінка прагне до поваги, а не до засудження, вона хоче щоб чоловіки так мовити «дали дорогу у майбутнє», тобто всі жінки хочуть, щоб перед ними відкрились двері у світ, де буде рівність у політичній, економічній, соціальній, культурній сфері життя.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

5. Фемінізм в Україні [електронний ресурс]. Режимдоступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96

6. Фемінізм : історія деконструкції жіночності[електронний ресурс]. Режимдоступу: <http://c4u.org.ua/feminizm-istoriia-dekonstruktsii-zhinochnosti-2/>

ФІЛОСОФІЯ БІЗНЕСУ СЬОГОДНІ

Актуальність теми. Сучасному бізнесмену, стартаперу, топ-менеджеру і просто людині, яка хоче втілити свою ідею (а в ідеалі ще й заробити на цьому), потрібно щось більше, ніж бізнес-навички та розуміння ринку.

Об'єкт дослідження: вихід за рамки власного переконання; філософія грошей: сміливість, розум, мудрість.

Виклад матеріалу. Багато людей залишаються заручниками своїх звичок, цілей і прагнень, нагадуючи могутніх слонів, вирощених на слонячих фермах. З дитинства їх прив'язували мотузкою до дерева, не даючи піти до лісу. Коли тварини виростають, то навіть не усвідомлюють своєї волі й можливостей через звичку бути на прив'язі переконань. У сучасному світі з його шаленим темпом багато бізнес ведень приймаються за принципом «дій зараз – думай потім». Іноді це допомагає, але в більшості випадків рано чи пізно призводить до кризи. Людина, немов пантера, біжить за успіхом і досягненнями. Але чому ніяк не може добігти до бажаного результату? У потоці рішень, конкуренції, оглядаючись на більш «успішних» цього світу часто навіть не виникає думки зупинитися і критично оцінити ситуацію. Рабський світогляд був притаманний і людям, яких сковували ланцюгами. Зараз ланцюги змінили костюми з краватками, за якими ховаються ті, хто не вміє мислити ширше дозволеного.

Для досягнення серйозних бізнес-цілей важливо вийти за рамки існуючих можливостей. Якщо щось не виходить, значить, є якийсь обмежувач, що не дозволяє взяти потрібну планку. Можна дати перелік цих «перешкод», але особливість у тому, що у кожного є свій обмежувач можливостей і не один. І тут необхідно вивчити себе, свої погляди на світ, образ мислення, тактику прийняття рішень і навіть те, як ви робите вибір між двох зол. Щоб вийти за рамки, потрібно спочатку їх усвідомити, відчути й чітко окреслити.

Чому нестандартні, надзвичайні ідеї щодо розширення бізнесу або маркетингових інструментів його просування спрацьовують в одних компаніях і абсолютно неробочі в інших? Відповідь проста – нестандартний підхід, навіть зі всією своєю зовнішньою незвичайністю, не завжди є таким для конкретного бізнесу. Застосовуючи ту чи іншу концепцію, підприємець повинен чітко розуміти: це рішення «виходить за рамки» або просто данина моді, безвиході, сліпий боротьбі з конкуренцією. Відчути цю грань можна, тільки визначивши, як влаштована власна бізнес-система, в чому її основний функціонал. Уявімо, що бізнес – це автомобіль. У ньому є багато функцій. Чи про всі ви знаєте? Чи всі відчули в дії? Елементарно – чи слухали музику в салоні на повній гучності або тільки на силі звуку, комфортній для щоденної їзди в місті? Чи знаєте ви, що на кожному двигуні стоїть обмежувач швидкості та що його можна зняти? Будь-які зміни, а зміна парадигми ведення бізнесу тим паче, пов'язані зі страхом. Прислів'я говорять: сміливий не той, хто не боїться, сміливий – той, хто боїться, але все одно робить.

Гроші люблять сміливість, але людина за своєю суттю боязка. Вона боїться втратити зароблене і тим самим може застрягти в своїх рамках дозволеного. Відсутність розвитку бізнесу дорівнює його руйнуванню. Зворотний бік цієї медалі – «сміливіці», які інвестують щедро, часто, авантюрно. Але між ризикованістю і сміливістю є велика різниця. Ризик у бізнесі – це сміливість з розумом. Насправді грошима керує розум, але сучасна людина не хоче вчитися. Вона перенасичена інформацією, яку отримує з відусіль і на різні теми. Є ілюзія, що ми все знаємо апріорі, синтезуємо спеціальні знання із загальних. Але це не так. На тлі освітньої всюдозволеності, проєктів, що вистрілили в руках творців-самоучок, здається, що для успіху достатньо бажання, завзятості і щасливого випадку. Так, успішним може бути кожен, але не варто забувати той факт, що багато людей, що досягли вершин, потім знову сідали за парту, адже і для розвитку бізнесу, і для управління ним потрібні знання. Чим

більше вузькопрофільної інформації ми отримуєте, тим більше у нашому мозку і свідомості процесів, зосереджених на досягненні цілей, які ми перед собою ставите. Відмінна практика – відключати споживання знань від усіх органів чуття, залишаючи тільки одне джерело. Наприклад, слухати аудіокнигу про розвиток лідерських якостей не під час водіння автомобіля, а в тиші, в зручному положенні, з заплющеними очима. Мозок абсолютно по-іншому сприйме цю інформацію, і ви здивуєтеся, як у потрібний момент він трансформує її в енергію грошей.

Власне, щоб заробити гроші, потрібна сміливість. Розум допомагає зберегти їх, а мудрість – примножити. Це повинно стати девізом сучасного бізнесмена, основою його філософії та підходів до прийняття рішень у всіх сферах. Як писав Хорхе Луїс Борхес, якби я міг прожити життя ще раз, я б постарався частіше помилятися. Ми так влаштовані, що негативні події вчать нас і розвивають сильніше, ніж позитивні. Сьогодні вже нікого не надихають історії успішного успіху. У своєму розвитку людина прийшла до усвідомлення того факту, що труднощі – це дорожній показник правильного шляху, і, якщо не важко, значить, йдеш кудись не туди. У цьому ключі можна порадувати або засмутити, але сучасні висловлювання про те, що справа повинна приносити щастя, спокій і відчуття умиротворення – це вигадки для неготових до відповідальності за свої дії людей. А реальність така, що будь-який бізнес-процес, особливо якщо ваші цілі амбітні, – це поле бою в насамперед зі своїми внутрішніми перешкодами. Входячи у великий бізнес, важливо розуміти, що це випробування на виживання, і тут, як у джунглях, – перемагає найсильніший. Головне правило, яким варто озброїтися в цьому бою: якщо у вас все гаразд і немає проблем, то знайте – у вас дуже серйозні проблеми!!! Долати труднощі потрібно через їх прийняття, а не заперечення. Перший крок назустріч вирішенню проблеми – це її усвідомлення. Внутрішній спокій лідера тут відіграє величезну роль. Хаос дій, пошуки винних, безвихідні спроби швидко вирулити з ситуації вкрай рідко допомагають. Переможець цієї битви – завжди стратег, який визнає проблему і той, хто мислить на кілька кроків вперед. І встоїть, дійде до кінця тільки той, хто готовий до труднощів, розуміє, що їх не уникнути, і мотивований сильними внутрішніми пріоритетами.

Висновки. В основі філософії сучасного бізнесу лежить аксіома, що ВСЕ, що відбувається, – джерело змін і точок зростання. Можливості не народжуються самі собою ми створюємо їх, виходячи за рамки, розвиваючи свої навички поведінки з фінансовими потоками, співпрацюючи з проблемами. Як бачимо, якість бізнесу визначають не просто економічні або управлінські складові. Це щось більше, але також підвладне людині!

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми. Завдяки соціальним мережам, людство отримує все більше можливостей навчатися, спілкуватися, обговорювати різні проблеми, подорожувати різними країнами, використовуючи всесвітню систему Інтернет. Можна впевнено стверджувати, що Інтернет стає невід'ємною рутинною у нашому житті. але варто зауважити, що це дає не лише корисну для людей інформацію, але й багато можливих загроз.

Соціальні мережі досліджували такі вчені: В. Давидов, Д. Іванов, А. Лещенко, В. Вандишев, Н. Луман, Н. Цой, Є. Уханов, А. Єрмоленко, Т. Чмут, Г. Чайка, А. Коваль, О. Пономарьов, В. Соковінін, Ю. Габермас, Л. Стивене, К. Хоррокс, Х. Рейнголд, П. Скагестад, Н. і Д. Талман та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз досліджень соціальних мереж як нової соціальної організації в умовах глобалізації.

Завдання дослідження: з'ясувати вплив соціальних мереж на становлення і розвиток суспільства, визначити основні негативні та позитивні сторони користувачів мережею Інтернет.

Об'єкт дослідження: соціальні мережі як нова форма соціальної організації в умовах глобалізації.

Предмет дослідження: соцмережі як один із факторів впливу на розвиток суспільства в сучасному світі.

Виклад матеріалу. Двадцять перше століття –це століття бурхливого розвитку інформаційних технологій. Важко представити людину, яка у сучасному світі не мала б сучасних засобів зв'язку, або хоча б не мала жодного представлення про них. Сучасне суспільство стало просто неможливим без соціальних мереж. За статистикою, близько трьох мільярдів людей в усьому світі, тобто близько 40% населення користуються соціальними мережами. Ми витрачаємо на них в середньому дві години щодня: публікуємо дописи, обмінюємося фото, реагуємо на пости друзів, спілкуємось тощо[5, с. 152]. На початку використовували соціальні мережі тільки для розваг і спілкування, а тепер ми спостерігаємо, що соціальні мережі стали основним інструментом і для бізнесу. Люди чимало часу проводять в соцмережах, спілкуються під час цього створюється зближення людей, а іншими словами можна сказати ілюзію зближення. Зараз завдяки таким програм месенджерами, вайберами, телеграмами і іншим програмам люди можуть спілкуватися з людьми інших країн. Інтернет є самою великою бібліотекою у світі. Можна впевнено стверджувати, що інтернет став невід'ємним елементом у нашому житті. Також, важливим фактором є те, що у соцмережах присутні такі явища як "Кібербулінг" та "Кіберсталінг". Крім того, є багато так званих ігор-вбивць [2, с. 124]. У соціальних мережах є велика кількість можливостей для самореалізації. Бажання "бути почутим" призводить до підвищення лідерських та комунікативних якостей особистості. Сьогодні щоб стати лідером думок може практично кожна людина яка хоче цього, потрібно просто почати вести свій відеоблог або вдало вести свій акаунт [6, с. 48]. Ще є негативні мінуси які впливають в соціальних мережах на сім'ю. було проведено опитування в Британії під час національного тижня сім'ї, результати були невтішні бо четверта частина 14-річної молоді признають що соціальні мережі є найважливішими в їхньому житті. [4, с. 12].

Соціологи вважають, що безперервне контактування в мережах є формою сучасного божевілля. Вважають, що через такі схожі сайти люди перестали сприймати сучасний світ тобто ізолюються, їх називають бездушними. Уява підняття вигідності контактування дійсно вибирає у нас "справжню" співдію й тільки творить фальсифікат дійсного Всесвіту –пише Авторк Шерпі Текл. Інтернет Мережі й те все, що створила людина своїми руками є удосконаленим. Ми можемо з цього зробити висновок, чи не забагато часу ми на них витрачаємо, знаючи що нам потім ніхто не поверне його. Мало хто замислюється, що

інформація про себе може зашкодити користувачеві. Адже почастишали випадки, коли при грабуванні машин чи квартир злочинці використовували інформацію, отриману з соцмереж [2, с. 11]. У дослідженні zerogravitymarketing. com йдеться про "COVID-19". Видання говорить, що завдяки соціальній дистанції та роботі з дому, у людей є час на частіше використання соцмереж. Опитуванням GlobalWebIndex свідчить про те, що 42% користувачів тепер проводять більше часу в соціальних мережах під час пандемії. В середньому дорослий в США проводив цього року на сім хвилин більше на день у соцмережах- порівняно з 2019 роком, однак ці кількість ймовірно зменшиться зі спадом карантинних заходів. Соціальні мережі дуже негативно впливають на здоров'я людей. Соцмережі впливають на роботу імунної системи організму, роботу артерій і процеси мислення. Це може призвести до підвищення розвитку раку та серцево-судинних захворювань. І у людей погіршується зір під час багатогодинного провадження в соціальних мережах.

Висновки. Соціальні мережі мають свої організаційно –технологічні параметри та структуру, і так чи інакше, здійснюють вплив на суспільство. Соціальні мережі –це дуже добре, якщо ними не зловживати. Завдяки соціальним мережам в нас є можливість ділитися досвідом, ми можемо відкрито висловлювати свою думку, розповідати про своє життя, обмінюватися інформацією, підтримувати зв'язки й заводити нові знайомства. Соціальні мережі за останні роки докорінно змінили суспільство. Вони займають центральне місце у життєвому просторі суспільства, масштаб і форми прояву якого свідчать про універсальність і стійкості даної тенденції в сучасній культурі.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В.,Джугла Н. В.,Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т.,Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Белінська О. П. Сучасні розслідування віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези: дис. канд. філософ. наук: 08. 02. 02. Київ, 2018. 165 с.
6. Боднарчук О. В. Політична самоорганізація громадян України соціальних мережах: навч. посібник. Київ. 2014. 121-125 с.

ОСОБЛИВЛІСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність дослідження.

В сучасних умовах українське суспільство знаходиться на трансформаційному етапі свого розвитку, що зумовлено глобалізаційними змінами, кризовими явищами в суспільстві, виникненням загроз та викликів національній безпеці нашої держави. Важливо зазначити, що процеси усвідомлення українським суспільством його сутності відбуваються зараз впроголошенні в Україні.

Мета дослідження: визначення особливостей розвитку українського суспільства на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поняття “суспільство” у філософії має безліч значень. Суспільство – це найзагальніша система відносин між людьми зв’язків, які з’являються в процесі їхньої життєдіяльності (“людське суспільство”); цей тип соціальної системи визначений історично (первісне, рабовласницьке, феодальне, капіталістичне, комуністичне суспільство); специфічна форма соціальної організації, що склалася в процесі історичного розвитку країни.

На сьогоднішній день існує декілька форм суспільства. Вони суттєво відрізняються одне від одного, за певними своїми параметрами. Тоді що саме є основою суспільного українського розвитку? Саме це питання потрібно розглянути.

На першому місці у розвитку сучасного українського суспільства стоїть стабільність.

Ця характеристика тим,

що структура функціонування суспільства і механізми майже незмінні.

Навіть малі зміни відбуваються протягом деякого часу.

Розвиток спричиняє суспільству перехід на якийсь новий,

вищий рівень.

Розвиток характеризується багатомірною природою.

Він починається в точках біфуркації і готується в ході етапів стабільності численними економічними і позаекономічними флуктуаціями. Флуктуації в суспільстві відіграють роль рушійних сил розвитку, тому їх аналіз є одним з необхідних етапів дослідження проблеми розвитку та суспільної стабільності.

Проте вони часто настільки слабкі, а їх сигнали такі незначні, що можливі ефекти будуть надто малими або навіть протилежними очікуванім.

Кожне суспільство створює механізми для забезпечення стабільного існування в внутрішніх відносинах усіх аспектах суспільного життя, водночас сприяє розвитку і утвердженню нових інститутів, змін і інституційних характеристик. Також в Україні домінує матеріальна форма.

Звідки такий висновок? Наприклад, розглянемо українців, які вийжджають за кордон, панічно шукають заробітків та беруться за роботу сумнівної аконності.

Найпоширенішою агітацією політиків стали обіцянки щодо підняття матеріального стану.

Незалежність триває введосить довго,

та ніякого особливого підвищення матеріального стану українців не відбулося. Хтось розбагатів, хтось розорився,

але співвідношення багатих до бідних залишилося на тому самому невтішному рівні. Сталося так, що всі прагнуть стати багатшими, але переважна більшість тільки бідніє?

А причини полягають у наступному.

Матеріальний тип цінностей – це не тільки гроші, а й інші цінності, – це не тільки гроші, а й інші цінності, порівняно з типом культури. Це може гарантувати лише фізичне виживання людського організму, але не може дати процес розвитку.

Зможні люди мило легкоманіпулювати і використовувати через примітивність їхніх потреб.

Наш найбільший завоюнок світу це активне знаві використовував.

Як скра в прикладомештучний голод 33-х років, влаштований вождем Радянського Союзу Й. Сталіним. Період швидкого національного відродження, яке знову ж таки Україна переживає,

супроводжується зростанням інтересу до розуміння ролі духовних цінностей людського існування. У науковій літературі не одноразово зазначався факт тримання успадковід соціалістичного минуло го культури та деформованої ідеологічними стереотипами і регламентаціями, а ще систематичне ігнорування всіх країн. Однак, незважаючи на довгі історію національної незалежності (більше двох десятиліть) неможливо говорити про існування цілої системи цінностей як основи суспільства та його подальшого розвитку.

Представники сучасної української філософської думки (В. Шинкарук, С. Бистрицький, С. Пролєєв, В. Горський, В. Малахов, І. Бичко) досліджують феномен української духовної культури. Україна переживає чергову національну відродження, яке близьке до культури як цінності життя, нації та історії.

Культура постає в цьому ряді як трансформація історичного досвіду народу в життєву систему цінностей, суспільні ідеали. У певному сенсі національна культура завжди втілює ціннісно-смыслову самобудову нації як історичної особистості народу. Існування людей, а отже, і людського суспільства, завжди змушує відчувати потребу не тільки в матеріальних основах існування, й цінностях, які б виражали сферу його ідеальних сподівань.

Стимули і причини людської діяльності отримують подальший розвиток: потреби стають перевагами, а вигоди – цінністю. Кожна така перебудова містить певні якісні моменти. Під час перетворення потреби в інтерес на перший план виходить ставлення до соціальних інститутів. Під час перетворення інтересу в цінність також змінюється предмет ставлення. Зміст цінностей спричинений культурними здобутками суспільства. Світ цінностей – це світ духовного життя людини, її моральної свідомості – тих моральних оцінювань, в яких виявляється міра духовного багатства людини.

Так виявляється роль суспільної свідомості та духовного життя. Інтереси впливають на розвиток соціально-економічних відносин та потреби. Саме цей аспект взаємодії між цінностями, інтересами та потребами виходить на перший пункт плану в сучасному українському суспільстві.

Його сьогоднішній етап розвитку показує сутність впливу формування людини з принципів новим колом потреб, взаємодії на зростання ролі соціальних факторів, цінностей та інтересів. Проте хоча додати,

що цінності не припустимо розглядати як просте віддзеркалення або продовження інтересів. У світ цінностей на перший план виходить не те, що є особливим необхідним, без чого людина не може існувати, що є вигідно з точки зору матеріальних умов життя (це завдання вирішується на рівні інтересів), а те, що належним чином відповідає розумінню про призначення людини та її достоїнств.

Якщо діяльність людини мотивована лише потребами, то вона не може кваліфікуватися як свобода. Саме духовні цінності зумовлюють творчість як самоціль. Таким чином, потрібно зосередитись на тому, що духовні цінності є компонентом духовного життя людей.

Духовне життя має три етапи. Перший, це суспільна свідомість як відбиття суспільного буття. Духовне життя має єдину самостійність, зворотню до її першооснови. Другий, визначення духовного життя виокремлює духовне виробництво, тобто духовні цінності та ідеї, поширені в людстві, певним чином відновлюються та створюються.

Інколи цей процес проходить стихійно, спираючись на традиції та інші механізми духовної діяльності.

Проте у теперішньому суспільстві він все більше і більше стає цілеспрямованим, обміркованим творенням певних умовнастроїв відповідно до конкретних умов життя. Третій, визначення духовного життя розглядає його в контексті культури як функціонуючої системи цінностей, що передбачає спадкоємність культурних традицій.

Створення системи цінностей у сучасному українському суспільстві, в якій цінності духовні є головними. Безпосередній його вирішення залежить від державної підтримки цього процесу. Проте,

потрібно враховувати наскільки глобалізація ускладнює процес утвердження пріоритету духовних

цінностей. Вжитті українського суспільства наслідок глобалізаційних процесів поширюються такі риси: крайній індивідуалізм, егоїзм, зневага до національних особливостей, орієнтація на бездуховні цінності та агресивність.

Отже, саме цінності допомагають знайти відповіді на складні питання. Саме вони є духовною опорою культури суспільства, атакою ж датіє кроз'єднувати, такі об'єднувати людей. Ізміною системи цінностей світ, суспільство або конкретна культура набувають нових рис.

Центральною проблемою українського суспільства періоду становлення нової системи цінностей є відсутність консенсусу щодо визначення фундаментальних національних цінностей, атакою ж орієнтирів подальшого розвитку.

Висновки. Суспільство являє собою найскладнішу систему, яка існує в реальності. Вона охоплює соціальні об'єкти і суб'єкти, їхні взаємовідносини та властивості. Розвиток та пізнання суспільства має власну специфіку.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ

Гроші є невід'ємною частиною людського буття. Використовуючи їх, люди забезпечують собі комфортні умови існування, вони є еквівалентом вимірювання цінностей тих чи інших речей, багатств, благ та послуг. Гроші впливають на всі сфери людської життєдіяльності, і релігія, як основа формування світобачення особи не є винятком. Безумовно, що саме сьогодні ця тема набрала великого резонансу, адже кожна з релігій бореться за прихильність людей, тим самим примножуючи свій капітал. Тобто, чим більше осіб сповідують певну релігію та жертвують своїм бюджетом, тим більше вона зміцнює свої позиції на світовому релігійному просторі. Саме тому ми повинні заглибитись у дане питання.

Мета дослідження: фінансово-філософський аналіз місця та ролі грошей у розбудові могутньої релігії.

Завдання дослідження: з'ясувати суть понять гроші та релігія; охарактеризувати їх основні функції у суспільстві; визначити особливості функціонування релігії у економічному контексті; з'ясувати, наскільки гроші та коштовності впливають на авторитетність релігії.

Об'єкт дослідження: гроші як засіб оцінювання релігійних речей, послуг та явищ. Релігії світу та їхні капітали.

Предмет дослідження: особливості та специфіка впливу грошових цінностей на формування та функціонування потужної релігії.

Виклад матеріалу. Гроші—це багатофункціональна економічна форма, за допомогою якої здійснюється регулювання вартості, обмін, платежі, накопичення бюджету. Гроші—чи не найважливіша форма економічної науки. Вони є набагато більшим, ніж простий інструмент, що сприяє генезису економіки[1]. З цього виділимо основні функції грошей:

- міра вартості;
- засіб обігу та платежу;
- засіб нагромадження;
- світові гроші.

Усі ці п'ять функцій у їх системній єдності становлять реальний рух грошей, є конкретним проявом їхньої сутності. Для забезпечення виконання грошима функції міри вартості держава у законодавчому порядку впроваджує масштаб цін, встановлюючи певну грошову одиницю розрахунків—національну валюту. Масштаб цін відіграє важливу технічну роль при виконанні грошима функції міри вартості[2]. Гроші своєю впливом сягають у кожен куточок сфери людського життя. Так як релігія займає одне із чільних місць у суспільстві, то не дивно, що фінанси і розвиток та діяльності певної парафії відіграють значну роль. Тому, ми вважаємо, що було б доцільно описати що таке релігія, її значення у соціумі та гроші як еквівалент пожертвування за релігійні послуги та товари. Отож, релігія це—(лат.,побожність) погляди та уявлення, в основі яких лежить віра в існування надприродних сил—богів, духів, душ, в їхнє панування над світом, тобто те, що сліпо наслідують, чому поклоняються[3]. Значно зріс вплив релігії в нашій країні, вона є важливим чинником-проявом для людства. Французький філософ О. Конт стверджував, що релігія відіграє важливу роль у суспільстві; керує філософією, мистецтвом, політикою, тому було б доцільно проаналізувати її функції: Перша—ілюзорно-компенсаторна. Релігія для віруючого—насамперед компенсація (хай навіть ілюзорна) усіх тягот його земного буття. У свідомості релігійної людини відбувається перетворення тяжкої дійсності у бачення картин райського буття, ідеального світу, де панують рівність і свобода. Друга—світоглядна. Вона полягає в тому, що релігія намагається створити власну картину світу, більш того—власні соціально-гносеологічні схеми вдосконалення суспільного життя, визначити місце і роль людини в системі природи та суспільства. Зміст релігійного світогляду—не божественний, а людський, або, краще сказати—суспільний, незважаючи на його фантастичність. Третя—регулятивна. Сфера духовної культури створює певну систему норм і цінностей, специфіка якої полягає насамперед у

збереженні й закріпленні віри у надприродне. Цьому завданню підпорядковані не тільки культові дії, а й сімейно-побутові стосунки, система традицій і звичок. Підкреслимо, що релігія асимілювала багато елементів загальнолюдської моралі. А оскільки Бог, за висловом Ф. Енгельса, є відображенням абстрактної людини, то і релігійна мораль багато в чому має не якийсь надприродний, а людський, суспільний характер. Четверта – функція інтегрування. Тобто збереження і зміцнення існуючої соціальної системи. Однак у ряді випадків релігія може стати і прапором соціального протесту, як це було, наприклад, із середньовічними єресями та сектами, з протестантизмом, прихильники якого в епоху його зародження боролись проти феодальних порядків. П'ята – комунікативна. Полягає в підтримуванні зв'язків між віруючим шляхом створення почуття віросповідної єдності під час релігійних дій, в особистому житті, сімейно-побутових відносинах, а також стосунках у межах різноманітних клерикальних організацій і навіть клерикальних політичних партій.

Отже, вплив релігії на суспільне життя не завжди був однозначним. Характер цього впливу може суттєво змінюватися, набувати специфічних особливостей. Соціальні функції релігійних організацій не відповідають функціям релігії, тому що релігійні організації входять до загальної системи економічних, політичних та інших суспільних відносин і виконують безліч нерелігійних функцій. Щодо грошей як еквіваленту пожертвування за релігійні послуги та товари, можемо сказати що гроші завжди були і будуть актуальними в економічній думці. Визначити обсяги реалізованих товарів та послуг є складним, проте спираючись на кількість богомольців, мова буде йти про значні суми. Існувала значна кількість монастирів, куди так прагнуть потрапити паломники. Наявність значної кількості місць паломництва дозволяє визначити, що їх відвідували мільйони богомольців, які забезпечували постійний попит на церковні товари та послуги. Їжа, напої, свічки, хрестики, бісерні і фольгові образи, одяг, лампадки тощо, були затребуваним товаром у монастирській торгівлі. Пожертвування на користь монастирів склали окреме джерело поповнення монастирської скарбниці. Так, до доходів монастирів відносився гаманцевий збір, коли під час літургії обходили мирян з гаманцем, збираючи пожертви на монастир. Також, «кружечні збори», коли тарілки з різними написами про збори на користь монастиря розставлялися по всій церквібіля мощей, чудотворних ікон, місцевих ікон в іконостасі.

Доходи церкви витрачалися на зведення та оздоблення церковних споруд, на матеріали для цього, на ремонт церков і монастирів, а також на придбання предметів для релігійних обрядів. Значні витрати йшли на закупівлю товарів, які не вироблялися в монастирському господарстві. Ще однією діяльністю сфери послуг стало благодійництво. Монастирі власним коштом влаштовували лікарняні палати, аптеки для безплатних ліків, лабораторії для їх виготовлення. Особливою була роль церкви у благодійній підтримці духовно-навчальних закладів за допомогою єпархіальних коштів. Також, ці доходи спрямовувалися для навчання сиріт і дітей найбільш вразливих духовних осіб, на бібліотеки, лікарняні заклади, які належали православній церкві[5]. Світова релігія – релігія, що розповсюдилася серед різних народів.

У світі визначають такі типи релігії:

- будизм;
- християнство;
- іслам;

Висновки. Взавши до уваги поняття гроші та релігія, їх функції та роль у економічному суспільстві, можна зробити висновок, що вони тісно пов'язані між собою та відіграють важливу роль у світовому баченні. Церкви у свою чергу також роблять вагомий внесок у вирішення проблем, що виникли з сучасною економікою розвиваючи людську гідність та солідарність.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гринчишин Я. М. Сутність, функції та історія грошей. 2019. Офіційний веб-сайт. URL:<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/17508/>
6. Назарук І. В. Функції грошей. 2020. Офіційний веб-сайт Економічна теорія. URL:<http://www.ukr.vipreshebnik.ru/groschi/409-funksiji-groshej.html>

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА НАВЧАННЯ ТА МАЙБУТНЮ ОСВІТУ СТУДЕНТІВ

Актуальність теми. Пандемія призвела до суттєвих змін у сфері освіти протягом 2020 року в усьому світі. Переважна більшість країн принаймні на деякий час закрили всі заклади освіти, в решті навчання зупинилося в окремих районах. Україна закрила всі заклади освіти для відвідування з 12 березня 2020 року, коли в країні починалася епідемія і було підтверджено перші випадки захворювання. Більшість науковців вважає, що вплив пандемії на навчання буде відчуватися і в довгостроковій перспективі.

Мета дослідження: аналіз впливу COVID-19 на українську вищу освіту.

Завдання дослідження: дослідити вплив пандемії на життя й навчання студентів, окреслити «проблемні зони» та можливі варіанти покращення цієї проблеми.

Об'єкт дослідження: аналіз поглядів на навчання в період пандемії.

Предмет дослідження: особливості впливу пандемії на навчальний процес.

Виклад основного матеріалу. Жодного разу з часів Другої світової війни країни в усьому світі не спостерігали закриття шкіл та навчальних закладів в один і той же час і з тієї ж причини. Хоча ми знаємо, що вплив цього вірусу буде мати далекосяжні наслідки, що це може означати в перспективі для освіти? З одного боку пандемія негативно вплинула на процес навчання, студенти зіштовхнулись із скасованими іспитами, спортивними заходами і навіть скасуванням випускних, проте найгіршим було те, що до цього ніхто не був готовим, ніхто не знав, як діяти, навчатись і взагалі жити. З іншого боку це потрясіння дало змогу «зменшити темп» свого життя, відпочити від безперервного бігу за чимось та стало поштовхом до переосмислення того, як виховується майбутнє покоління. Криза COVID-19 цілком може змінити наш світ та світогляд. Вона також може навчити нас, як повинна змінюватися освіта, щоб мати можливість краще підготувати молоде покоління до майбутнього через важливі уроки. COVID-19 заохочує заклади вищої освіти в Україні здійснювати інноваційні рішення за порівняно короткий проміжок часу та запроваджувати дистанційне навчання з використанням різних веб-серверів, платформ, ресурсів та соціальних мереж. Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив [погіршення](#) якості та доступності освіти, а також загострення низки освітніх нерівностей. На початку пандемії 90% шкіл по всьому світу були [зачинені](#). Весною 2020 року всі навчальні заклади в Україні перейшли на дистанційне навчання. Через кілька місяців в Україні було запроваджено «адаптивний карантин», який передбачав поділ України на зони епідеміологічної безпеки: «зелену», «жовту», «помаранчеву» та «червону». Відповідно до цього заклади загальної середньої освіти постійно переходили з дистанційного на змішане навчання та навпаки, натомість заклади вищої освіти переважно залишалися на дистанційному навчанні. Вплив COVID-19 на університети відобразився на навчальному році, а найбільш вразливою зацікавленою стороною стали студенти, і саме їх інтереси стали першими в центрі уваги та запровадженні відповідних заходів.

Особливо загострилися питання, щодо необхідності відправлення студентів за кордон під час кризи. Водночас, масштабні економічні наслідки COVID-19 призвели до того, що значна кількість студентів переживає складні фінансові часи, у тому числі студенти-іноземці, які застрягли у країні навчання протягом всієї пандемії. Науково-педагогічний персонал теж зазнав суттєвого натиску від COVID-19, оскільки пандемія зумовила необхідність застосування найбільшої та найшвидшої трансформації педагогічної діяльності і методики оцінювання, яка коли-небудь спостерігалась у сучасних університетах. Це призвело до збільшення навантаження на науково-педагогічних працівників та вимагало від колег об'єднання власних зусиль, включаючи навчання програмному забезпеченню та спільної практичної діяльності. Коригування оцінювання в найкоротші терміни спричинило великі труднощі. Поєднання роботи вдома та контролю над виконанням домашніх завдань з іншими побутовими обов'язками розмило межі між роботою та домашніми справами і призвело до збільшення тривалості робочих годин та більшого навантаження.

COVID-19 значною мірою привніс серйозні корективи щодо чіткості та своєчасності зворотного зв'язку із зацікавленими сторонами, особливо студентами та персоналом. Вирішення невизначеностей є важливим завданням, особливо під час кризи, і значно якісніший рівень комунікації з боку керівництва університету сприяв зменшенню прірви між керівництвом та колегами, аоднією з найприємніших переваг адаптації до COVID-19 стала успішність проведення онлайн-засідань у Teams або Zoom, які дозволяють працювати у форматі питання – відповіді, під час яких співробітники можуть отримати вичерпні відповіді щодо дії університетів під час кризи. Зв'язок зі студентами був дещо складнішим через їхні особистісні способи навчання та необхідність надавати їм постійну підтримку та консультації.

У березні 2020 року було проведено онлайн опитування серед українських студентів та викладачів закладів вищої освіти щодо соціально-економічних питань під час пандемії корона вірусу. Результати цього опитування дали можливість ідентифікувати труднощі та переваги впровадженого дистанційного навчання, серед недоліків якого є технічні питання та психологічні проблеми. Реальність показала, що не всі заклади вищої освіти технічно підготовлені, тож лекції та семінари проводились з використанням сервісу GoogleClassroom, знання оцінювались за допомогою текстових тестів, підготовка та презентація проєктів проводилася через Skype, нові платформи, ресурси та соціальні мережі (Moodle, Zoom, Viber, Telegram та Messenger). А вчителі, як додатковий матеріал, почали використовувати зовнішні системи дистанційного навчання. Психологічні проблеми полягали в тому, що студенти зазнали відсутність живого спілкування, неможливість повторної здачі пропущених практичних занять, значне збільшення завдань, брак часу на виконання завдань, зобов'язання виконувати свої сімейні обов'язків, обмежений доступ до комп'ютера, оскільки батьки теж переведені на віддалену роботу. Також викладачі відмітили неможливість індивідуального консультування студентів, збільшення часу на листування зі студентами, оскільки онлайн-курси передбачають більш детальний опис домашнього завдання ніж зазвичай в аудиторії.

Водночас серед позитивних аспектів використання дистанційного навчання українські викладачі та студенти (за результатами опитування) відмічають, що якість дистанційної освіти не поступається якості навчання віч-на-віч. Студенти відмічають розвиток дисципліни та самоорганізації, що дає можливість отримати освіту у зручний час і зручному місці та рівний доступ до освіти, незалежно від місця проживання, стану здоров'я чи соціального статусу. Викладачі вказують на оновлену роль вчителя, що стає наставником-консультантом, який координує процес навчання, постійно вдосконалюючи власні курси та навички. Якщо досліджувати те, як пандемія впливає на майбутнє у сфері управління освітою, варто зазначити, що багато бізнес-шкіл швидко відреагували на COVID-19, збільшивши свою присутність в мережі Інтернет. Деякі бізнес-школи, щоб залишатися конкурентоспроможними на досить щільному ринку, пропонують онлайн-програми за цінами на 50 відсотків меншими у порівнянні зі своїми традиційними програмами. Крім того, з метою сприяння швидкого переходу на дистанційне навчання, багато бізнес-шкіл звернулося до спільноти розробників програм онлайн, популярність якої зараз стрімко набирає обертів. Водночас, забезпечення виконання роботи та фінансові процеси ускладнюються зростаючою розбіжністю між діловим співтовариством та результатом діяльності багатьох бізнес-шкіл. Адже сьогодні роботодавці шукають випускників, здатних швидко пристосовуватися до нестабільних умов суспільства, націлених на вирішення проблемних питань, а також тих, хто може вправно оперувати в мережі Інтернет. Багато бізнес-шкіл налагодили зв'язки з навчальними закладами по всьому світу, що сприяло як науково-дослідним можливостям для викладацького складу, так і студентським міжнародним поїздкам/стажуванню. Для досягнення цієї мети бізнес школам необхідно налагодити по всьому світу довгострокові відносини з навчальними закладами-однорідцями, які вважають, що студентів слід навчати таким чином, щоб довгий час вони були корисними як для бізнесу, так і для суспільства.

Висновки. Пандемія призводить до серйозних структурних змін у закладах вищої освіти, зумовлених зміною потреб студентів, розвитком та розповсюдженням нових технологій навчання, скороченням кількості іноземних студентів, а також до закриття, об'єднання та реструктуризації університетів через скорочення фінансування. На фундаментальному рівні COVID-19 ставить виклик основній діяльності закладів вищої освіти щодо підтримки студентів через широкий спектр навчальних програм. Це суттєво ускладнює

реалізацію традиційного аудиторного навчання, заснованого на багаторічному досвіді університетів. Задля пристосування до тривалої пандемії, університети потребуватимуть гнучких та надійних моделей освіти, які дозволять безперервно адаптуватися до різних етапів «нового звичного». COVID-19 прискорив та активізував довготривалі педагогічні тенденції, створюючи природний експеримент, в якому перевіряються та оцінюються численні інновації. Перші ознаки свідчать про те, що багато нововведень, застосованих під час пандемії, будуть корисними для студентів і після кризи.

Список використаних джерел:

1. Грищенко О. Коронавірусна інфекція-2019: як підготувати заклад за рекомендаціями МОЗ. Довідникголовноїмедичноїсестри. 2020. №3. С. 13-18.
2. RevistaRomaneascapentruEducatieMultidimensionala. 2020. Vol. 12, Is. 1 Sup. 2. P. 130-135.
3. Owen P. Hall. Editorial: COVID-19 andtheFutureofManagementEducation. 2020. Vol. 23. Is. 1. P. 1-6).
4. Brammer S.,Clark T. COVID-19 andManagementEducation: ReflectionsonChallenges, Opportunities, andPotentialFutures. BritishJournalofManagement. 2020. Vol. 31. P. 453-456.
5. ШульськаН. М. Соціальнімережіякефективнесередовищевикладацько-студентськоїкомунікаціївнавчальномупроцесі. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Вип. 2. С. 155-168.
6. Луканова В. В. Пандемія у контексті сучасних глобальних процесів. Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». Випуск 127. 2017. С. 229-231.

РОЛЬ ГРОШЕЙ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження. Гроші – тема, яка була є і буде актуальною завжди, не залежно від стадії розвитку людини. Хтось не надає їм майже ніякого значення, і вони для такої людини є просто джерелом існування. Інші ж, навпаки, перебувають у постійній гонитві за матеріальним благом. Гроші створюють людині проблеми за їх відсутності і ще більш, коли їх вдосталь або надмір. Лише на перший погляд здається, що люди керують грошима, насправді, вони керують людьми. Гроші диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію.

Метадослідження. Мета даної роботи полягає у з'ясуванні соціально-філософського аналізу грошей для людини ХХІ століття та основні функції грошей.

Об'єкт дослідження. Гроші в житті людини у ХХІ столітті та грошовий обіг в світі.

Предметдослідження. Проблеми грошей у житті людини.

Дана тема досліджувалась такими вченими. Дж. М. Кейнс, Т. Чолач, В. Ільїн.

Щоб досягнути даної мети, потрібно виконати такі завдання:

1. Проаналізувати праці попередників.
2. Дослідити походження та функції грошей
3. Розглянути проблеми грошей для людини ХХІ століття.
4. Проаналізувати основні питання, що визначають зміст та поняття грошей.

Виклад матеріалу. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямовуючої діяльності, ставлення до праці. Тобто гроші актуалізували не лише зміни у світі речей, й у світі людей, у внутрішньому світі людини, її інтересів, ідеалів і прагнень, моральних критеріїв. [1]. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всеза-гальну цінність. Завдяки цьому гроші вийшли за межі своїх природних (традиційних) функцій як еквівалента товару і послуг, розширивши сферу свого функціонування. В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу чи відкупитись за злочин. Соціальне виробництво «множинних грошей» здійснюється шляхом обмеження сфери їх використання. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. «Гроші – особливий товар, який є загальним еквівалентом (рівноцінністю) під час обміну товарів, їхньою формою вартості.» [2, ст. 8] На сьогоднішній день ринкову економіку неможливо уявити без розвинутої грошової системи з різноманітними механізмами регулювання грошового обігу, грошової маси, валютного регулювання. Для цього необхідні знання сутності й функцій грошей. Ці питання є досить складними, суперечливими і багатогранними. Оскільки підходи до їх вирішення дуже різноманітні. Іноді навіть протилежні один одному, як і в класичних працях науковців, так і в дослідженнях сучасників, то є очевидною складність грошей як об'єкта вивчення і теоретичного пізнання. Тому з'ясування сутності і функцій грошей передбачають всебічний розгляд і простеження існуючих теорій, концепцій щодо вирішення цих питань, систематизацію і аналіз усіх теорій для полегшення вивчення такої складної категорії як гроші. [3]

В середині 30-х років ХХ ст. бере початок розвиток прагматичної теорії грошей – кейнсіанської та монетаристської. Джон Мейнард Кейнс започатковує новий напрямок в теорії грошей – теорію переваг ліквідності. Основи теорії грошей закладені в більшості його праць, а особливо в роботі «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей». Метою цієї роботи є висвітлення та аналіз практики застосування кейнсіанської моделі грошово-кредитного регулювання. Визначивши роль грошей як важливого елемента економіки, Дж. Кейнс сформулював такий теоретичний

Висновок: оскільки через гроші виражаються всі головні економічні результати та оцінки, сподівання і настрої економічних агентів, то з їх допомогою можливо цілеспрямовано впливати на реальні економічні процеси. Тоді такі показники ринкового господарства, як маса грошей в обігу, норма відсотка, активні операції бюджету і банківської системи, емісійна діяльність центрального банку тощо, –можуть стати важливими інструментами державного економічного регулювання. Заходи грошово-кредитної політики в довгостроковому періоді впливають на зміни реального обсягу виробництва, але лишаються нейтральними стосовно до цін. У короткостроковому періоді зміни у грошово-кредитній політиці центрального банку можуть впливати на ціни, а отже, її використання є доцільним при загостренні інфляції [4, с. 28]

Світові гроші функціонують як загальний платіжний засіб, загальний купівельний засіб і абсолютна суспільна матеріалізація багатства взагалі. Як загальний купівельний засіб світові гроші функціонують при оплаті міжнародної товарної угоди наявними грошима (наприклад, придбання країною у надзвичайних умовах зерна, зброї тощо). Як загальне втілення суспільного багатства гроші у світовому обігу виступають тоді, коли багатство переноситься з однієї країни в іншу (при переведенні підприємцями своїх грошей на зберігання за кордон, при наданні зовнішніх позик тощо). Для здійснення міжнародних платежів кожна країна потребує певного запасу золота. Особливого значення гроші набувають у корумпованому суспільстві, в якому відсутнє природне право людини на свободу, творчість і гідне існування. У такому суспільстві функції і значення грошей деформовані і гіпертрофовані, а цінність людини визначається як її купівельна здатність (людина може стільки, скільки вона здатна купити). Таке суспільство постає перед людиною як товар, адже у ньому все може бути купленим (закон, мораль, громадська думка, справедливість і навіть життя). Зрозуміло, що людина не спроможна продати закон, честь, батьківщину, мораль, але спроможна продати себе. Вона може торгувати тільки собою, своїм почуттями, вірою, сумлінням за умови, що все це набуло для неї ознак товару, втратило своє первинне, істинне значення. Тобто людина може продати не лише свою працю, свої послуги, а й свою духовність, втілити її в товар. На рівні духу людина не продає, але продається, тобто стає товаром. [5 стр. 125]

Саме через такі нечистиві дії людей заради заробітку грошей можна вважати, що, частково, гроші мають негативний вплив на людину. Про корупцію говорив ще Григорій Сковорода: «Краще голий та правдивий, ніж багатий та беззаконний. » Взагалі і творчість і спосіб життя українського філософа були спрямовані на розвиток духовного, не матеріального. Григорій Сковорода був глибоко віруючою людиною якій тяжко приписати любов до грошей чи взагалі будь-чого матеріального, оскільки під кінець 70-х років XVIII століття він вирішує продовжувати своє життя мандруючи. Ця мандрівка тривала протягом 30 років й насичена різними легендами. Саме тоді була сказана велика фраза на запрошення Катерини II: «Мені дудка й вівця дорожчі царського вінця». Іронічним є те, що 15 вересня 2006 року Національний банк України випустив банкноту номіналом 500 гривень, на аверсі якої зображено саме Григорія Сковороду й у дизайні банкноти використані два малюнки філософа. [6 стр. 564]

Уконцепції філософа В. Ільїна вводиться метафора грошей як «п'ятої стихії». На його думку, людина не відокремлює повноти свого життя від грошей, як би вона до них не ставилася У сучасній «економічній» або «фінансовій цивілізації» феномен грошей здобуває нового виміру, відтак повинне посісти й більш важливе місце у філософії. «Філософія прагне до цілісного сприйняття світу, в центрі якого завжди перебуває людина. Сьогодні вона –у центрі світу грошей, фокусуючи на них більшість інтенцій своєї свідомості. Це новий світ, не утопічний, а реальний, створений усім ходом розвитку господарства, –зазначає філософ. –Це світ раціональних надій та екзистенційних розчарувань, і разом із тим переконансті, що гроші –„п'ята стихія“, в якій перебуває людина». [7стр. 7]

Всебічний аналіз соціального, економічного, культурного, етичного та філософського значення грошей приводять автора до висновку про те, що гроші є необхідністю соціокультурного буття. Автор аргументує це, розглядаючи гроші в предметному полі власності й багатства, в культурних взаємодіях та в культурогерменевтиці, ваксіології та в моральній свідомості, а також –через епіфеномен свободи (впроваджуючи концепцію грошей як «відчekanеної» свободи) та в сокровенності сенсу буття. У результаті аналізу всіх модусів грошей В. Ільїн приходить до висновку про те, що гроші можуть поставати як опредмечений результат нескінченних пошуків сенсу життя. І в цьому вбачається їх великий сенс. Розгляд

історії розвитку грошової форми вартості та типів грошей дає можливість зробити певні узагальнення відносно того, що собою в дійсності являє сутність грошей. Наукове визначення сутності грошей повинне, з одного боку, в узагальненій формі передавати всю їх історію, а з іншого – діставати підтвердження в їх кожній конкретній формі. Власне, розгляд виникнення і розвитку грошей у процесі історичного руху форм товарного обміну і став розкриттям сутності грошей. Залишилось лише викласти його в узагальненій формі. Оскільки гроші виникли внаслідок розвитку обміну товарів і є однією зі сторін обміну, то можна дійти висновку, що гроші самі є товаром, але товаром особливим, таким, який служить загальним еквівалентом вартості, її представником. Якщо виходити з цього, то можна розкрити і функції грошей, які є способами реалізації їх сутності.

Висновки. Таким чином, роль грошей в сучасному суспільстві величезна. Вони виконують різноманітні функції, мають величезну силу здатності вирішувати людські долі, держав, континентів. Здатні вирішувати всі проблеми.

Списки використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: обумовлена значенням розвитку бізнесу, особливо малого, на сучасному етапі розвитку України. Питома вага малого бізнесу в економіці України ще не відповідає значенням, які досягнуті у розвинених країнах світу. Філософією бізнесу прийнято формально виражати у вигляді філософії компанії, що обґрунтовує її унікальність на ринку, що позначає пріоритети в її діяльності та розвитку і забезпечує єдине розуміння представлених перед нею цілей [2, 86].

Мета дослідження: вивчення основ бізнесу з різних філософських точок надає перевагу для бізнесмена у виборі підходу до ведення бізнесу з унікальною складовою.

Предмет дослідження: науково-теоретичний та соціально-практичний потенціали так званої постіндустріальної економіки або “економіки, заснованої на знанні”.

Об’єкти дослідження: філософія творчості, філософія якості, філософія споживача, філософія управління персоналом та ін.

Виклад матеріалу. Філософію бізнесу часто уявляють як судження зацікавлених груп про його цінності, його ідеологічну платформу, спосіб вираження його сенсу. У цьому спрощенні є небезпека оман. Справа в тому, що етичний сенс бізнесу часто підміняється юридично закріпленою в статуті метою –“отримання прибутку” [1, 123-124]. Враховуючи, що бізнесмен присвячує своїй справі більшу частину свого життя, резонно задатися питанням: чи може монетарна мета сприйматися в якості сенсу життя? На бізнес можна подивитися як на потребу в джерелі засобів виживання або можливості розбагатіти, чи праві панувати над іншими. Поширення ринкових принципів господарювання зумовлює необхідність активної участі людини в суспільному виробництві шляхом реалізації своїх розумових та фізичних здібностей з метою отримання доходу або покращення середовища існування [4, 67]. Одним із теоретичних відгалужень та актуальним сьогодні напрямком соціальних досліджень є філософія економіки як самостійна галузь соціального знання, окреслена власним змістом, сутністю та функціями. Основні сучасні концепції філософсько-економічної галузі соціальних досліджень ґрунтовно представлені в контексті таких провідних соціально-філософських напрямків, як неолібералізм, концепція постіндустріального суспільства, філософія глобальних проблем та комунікативна парадигма філософування. На даний момент бізнес є одним із найпоширеніших методів введення підприємницької діяльності. Ідея філософії бізнесу цікавила багатьох вчених, таких як: Дж. С. Мілль, М. Вебер, В. Зомбарт, Ж. Ж. Ламбен і відчизняний дослідник цього питання С. С. Гаркавенко. Один із найвидатніших економістів 20 століття Дж. М. Кейнс вважав, що немає ніякого сумніву в плідному взаємозв’язку думки філософії і бізнес-ідеї, в результаті якого і зароджувалася філософія бізнесу [4, 98]. На сьогоднішній день багато людей, які мають грошей більше ніж звичайне існування, намагаються створити власний бізнес, розраховуючи, що це все так легко. А насправді до створення чогось нового, включаючи бізнес-ідею, потрібно мати талант. Тобто, більшість людей “запалюються” ідеєю, але вона може не принести бажаного результату, тому потрібно мати хоча б одну, але продуману та успішну ідею [5, 101].

Філософія бізнесу спирається на перспективи колективного економічного світогляду. Наші філософські погляди –це як вітрило, яке визначає напрям нашого життєвого шляху. Для того, щоб змінити цей напрям, ми повинні змінити філософію, а не обставини що склалися. Філософія бізнесу пояснює загальні поняття для компанії і її цілий та мети. У ній також викладаються цінності, які важливі для компанії.

Таким чином, філософське осмислення теоретичних засад бізнесу як виду соціальної практики, основний зміст якої полягає в індивідуальному управлінні господарством та соціальною відповідальності перед споживачем, свідчить, що основним фактором філософії бізнесу тобто основною його світоглядною засадою, є саме можливість реалізації у його межах індивідуального або колективного творчого потенціалу, що, на мій погляд, дає можливість формувати нові виміри соціально-економічного розвитку. Тому бізнес, на мій

погляд, постає як сфера ексцентралізації та вільного акумулювання нового соціального знання, тобто як відкрита і гнучка система, що відіграє значну роль в процесі розвитку соціально-економічних систем. Адже саме у межах бізнес-діяльності формуються відкриття в галузі господарювання, що, в свою чергу, відкриває можливості формування нових підходів до буття, які сприяють зміні уявлення про соціальну реальність та причинну зумовленість соціально економічної діяльності.

Висновки. Отже, філософія економіки в такому контексті постає як основа формування певного соціального порядку, що є основою соціальної діяльності економічного суб'єкта як у сфері господарства, так і у сфері бізнесу, створюючи їх системну єдність, яка, на мій погляд, дає можливість за допомогою таких засобів формувати принципово нові бачення і якісно нові стратегії та концепції соціального управління.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

*Джугла Надія,
викладач кафедри філософії та політології ЗУНУ
Магнич Артем,
студент групи ФМС-11
Факультет фінансів та обліку ЗУНУ*

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Актуальність теми. Уже досить довгий час увесь світ пристосовується до умов, які створила пандемія. Людство змушене призвичаюватись до нових викликів. Молодь, на відміну від представників старших поколінь, сприймає інформаційно-мережеві технології позитивно, краще володіє технічними навичками і частіше має доступ до Всесвітньої мережі. Пандемія COVID-19 особливо вплинула на молодь. Особливостями періоду пандемії є: розмивання меж між реальним та віртуальним світом; важливість персоналізації та практичності; прагнення робити все самостійно, починаючи від здобуття знань, опановування вмінь та пошуків заробітку вже у підлітковому віці; висока технологічність та адаптивність до нових технологій. Нове покоління відвикає від просто життя та спілкування з людьми, тому що всі зустрічі, навчальний процес і т. д. відбуваються віртуально.

Мета дослідження: зрозуміти як молодь пристосовується до нових проблем, що виникли під час пандемії.

Завдання дослідження: довідатись як змінились цінності молоді за час пандемії.

Об'єкт дослідження: погляди, думки, пріоритети та ідеї сучасної молоді в умовах світової пандемії.

Виклад матеріалу. Пандемія COVID-19 постала своєрідним випробуванням для молоді. Обмеження спілкування, різка зміна стилю життя, формату навчання та зайнятості, залученості до громадської діяльності, дискомфорт для дітей, молодих сімей та багато інших змін засвідчили про вразливість молоді через вплив пандемії, спричиненої коронавірусом COVID-19. Дослідження показують, що дуже негативно впливає на психологічний стан молодих людей вимушене перебування вдома, яке не лише ізолює їх від однолітків, провокує до бездіяльності, але й, зазвичай, позбавляє приватності та інтимності, так необхідних у цьому

віці. Молодих людей, особливо тих, які за віком наближаються до зрілості, також може турбувати невизначеність перспектив: пандемія може стати на заваді реалізації їхніх мрій, прагнень, зруйнувати впевненість у собі, віру в успіх. Крім того, в ситуації, коли багато батьків та опікунів у період пандемії переживають життєві труднощі, молоді люди можуть стати жертвами їхнього прямого чи опосередкованого словесного, психічного та фізичного насильства. Перебування дітей і підлітків удома означає, що вони проводять більше часу в Інтернеті.

І хоча інтернет дає можливість їм вчитися, розважатися, спілкуватися зі своїми однолітками, його використання без контролю дорослими загрожує негативним впливом шкідливого контенту. Коли багато активностей переноситься в Інтернет, підліткове насильство також виявляє себе в нових формах у віртуальному просторі. Закриття шкіл і перехід на дистанційну роботу навчальних закладів у період пандемії засвідчила важливу роль школи не лише у формуванні базових знань молодих громадян, а й значущість школи як інституції, що активно впливає на їхній розвиток. Система дистанційного навчання увиразнила комплекс проблем в освіті, зокрема ускладнення в багатьох дітей самого процесу навчання. Найвні емпіричні дослідження вказують на те, що вже під час першої весняної хвилі епідемії погіршилися освітні результати класів, переведених на дистанційний режим навчання, та призвела до збільшення нерівності між школами та між учнями. З іншого боку, на основі наукових досліджень, доступних ще до пандемії, ми можемо спробувати оцінити економічні масштаби наслідків цих процесів. Виключення учня з освітнього процесу на період 1/3 навчального року призводить до зменшення в майбутньому індивідуального заробітку в середньому на 3% протягом усієї тривалості життя. Зважаючи на вже визначені результати впливу закриття шкіл на успішність учнів, можна очікувати, що їхні майбутні доходи будуть не лише нижчими, але й характеризуватимуться більшою нерівністю.

Через глобальний характер перерв в освітньому процесі економічні втрати можливі не лише на індивідуальному рівні, а й на рівні економіки в цілому. За оптимістичного сценарію, коли порушення функціонування системи освіти триватиме лише близько половини навчального року, втрати в економіці країни можуть перевищити навіть 1, 5% ВВП протягом наступних кількох десятиріч. Це пов'язано з погіршенням набуття когнітивних навичок сучасними дітьми та підлітками, що пізніше може призвести до зниження якості людського капіталу, зокрема: слабкі навички навчання та співпраці, знижена креативність, яскраво не виявлені незалежність та інноваційність. А це ключові навички для розвитку сучасної економіки, що ґрунтується на знаннях.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що сучасна молодь – це цифрове покоління. Воно досить легко призвичаїлося до нових умов, може повноцінно спілкуватися різноманітними технічними засобами, а також навчатися і працювати в дистанційному режимі. Однак, дослідження демонструє, що є прихильники живого спілкування, яке відбувається безпосередньо віч-на-віч, де «включено» всі доступні засоби комунікації. Можемо припустити, що найближчим часом важливим викликом стане пошук балансу між віртуальним та реальним спілкуванням.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження. Проблема поєднання інтересів суспільства і особистості є однією з найактуальніших питань філософії, як сьогодні, так і декілька десятиліть назад. Кожна людина неважливо якої нації, чоловік це чи жінка, доросла людина з великим багажем досвіду та знань чи дитина яка пізнає світ, кожна з них має свої інтереси, потреби та бажання. Саме інтереси є рушійною силою, адже коли людина цікавиться чимось вона діє саме у тому напрямі.

Мета дослідження – проведення філософського аналізу форм взаємодії суспільства та особистості; визначення ролі особистості, вагомість її думки серед інших суб'єктів.

Предмет дослідження – визначення форм взаємодії особистості і суспільства в контексті соціального буття.

Завдання дослідження: дослідити сутність свободи вільної думки свободи інтересів показати їх роль у розвитку громадянського суспільства.

Виклад матеріалу. Суспільство – найзагальніша система зв'язків та відносин між людьми, що складаються у них протягом життя. У суспільстві часто трапляється складна взаємодія найрізноманітніших, часто суперечливих інтересів, і її результати бувають інколи невтішними та закінчуються гострим конфліктом або ж навпаки може сформуватися цілком нова та цікава ідея. Інтереси відіграють неабияку роль у нашому житті завдяки інтересам ми починаємо спілкуватися з людьми займаємось улюбленою справою вивчаємо те що цікавить саме нас. Неодмінно умовою успішності політики, скажімо держави, є врахування цієї взаємодії, прогнозування її наслідків. Одне із завдань державних діячів це знаходити умови для сполучення суперечливих інтересів задля спільної справи чи взаємної вигоди. Також одним із завдань формування особистості є прищеплення їй практичних навичок, поєднувати свої інтереси з інтересами інших суб'єктів, зокрема з інтересами держави. Взаємодія інтересів справляє істотний вплив на формування особистості. Але важлива також свобода, рішучість цієї особистості а зокрема вміння відстоювати свої інтереси, адже без такої навички людина може втратити свою мрію, своє покликання. Можливості такого відстоювання часто бувають обмеженими. У всякому разі особистість має розібратися у своїх інтересах, відшукати шляхи поєднання своїх інтересів та інтересів інших людей але саме поєднання їх, а не жертва своїх бажань заради чужих.

На основі потреб та інтересів особистості формуються її цінності. Цінності відображають соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб, принципів та інтересів людини. В залежності від умов, місця і часу конкретної життєвої ситуації особисті цінності можуть змінюватися, іноді кардинально. Одні люди нізачо не зрадять своїх принципів, інші ж навпаки іноді дуже легко можуть розпрощатися з старими і обрати для себе нові, часом зовсім інші які взагалі не мають жодного зв'язку з минулими. Це все пов'язано із зміною інтересів тому що кожен виростає залишає якісь інтереси позаду і захоплюється чимось іншим. Відбувається переоцінка цінностей, переміщення у їхній особистісній ієрархії. Особистість – це людина, що самостійно вибудовує і контролює своє життя і несе за неї повну відповідальність. Суспільство – найзагальніша система зв'язків і відносин між людьми, що складаються в процесі їхньої життєдіяльності. Соціальна філософія, як одна із галузей філософського знання, визначає специфіку і тенденції розвитку людського суспільства, механізм його утворення та закони існування, місце в ньому людини, соціальну будову суспільства, рівні і форми його організації, спрямованість та сенс людської історії. Саме значення слова інтерес – це емоційний вияв пізнавальних потреб людини, її бажання, дуже важливий для формування різноманітних навичок, характеру та інтелекту. Зацікавленість одна з складових, яка може принести більше задоволення під час роботи. Інтереси особистості дуже різноманітні. їх класифікують за змістом, тривалістю, глибиною та особливостями. За змістом їх поділяють на навчальні, трудові, професійні, наукові, естетичні тощо. За тривалістю – на довготривалі, короткотривалі. За глибиною – на глибокі та неглибокі.

За особливостями впливу –дійовий інтерес, який спонукає до діяльності; пасивний інтерес, коли особистість не виявляє наполегливих спроб задовольнити свій інтерес, припиняє свою діяльність за наявності найменших перепон. Інтереси людини не вроджені. Вони виникають і розвиваються протягом її життя. Спонукаючи особистість до діяльності, інтерес активізує її. Коли людина зацікавлена тим, що робить, вона працює енергійно, жваво, творчо, отримуючи задоволення навіть тоді, коли робота складна і вимагає значного напруження. Суб'єктивно інтереси виявляються в позитивному ставленні до об'єкта пізнання. Вони дуже різноманітні, їх класифікують за змістом, метою, широтою і стійкістю.

Знаходячись в соціумі, людина впродовж свого життя кожного дня взаємодіє з іншими людьми в усіх сферах: економічній, політичній, освітній, духовній тощо. Людина, відповідно до своїх інтересів та потреб, сама обирає рівень такої взаємодії та людей з якими вона контактує. Спочатку це соціальний контакт, проте далі він може перетворитися на соціальну дію. Механізм такої взаємодії «працює» за допомогою індивідів, змін в навколишньому світі, впливів цих змін і зворотньої реакції індивідів, що підпали під цей вплив. Не варто також забувати, що механізм взаємодії людини і суспільства містить у собі й національні цінності та норми. До основних моментів взаємодії людини і суспільства можна віднести визначення ролі кожного з них: людина –першочергова, а суспільство –другорядне; суспільство –другого – здатність певною мірою протистояти суспільству, а точніше –частині тих життєвих колізій, які заважають розвитку, самореалізації, самоствердженню людей. Кожна людина взаємодіє з суспільством, стаючи повноцінним його членом, засвоюючи соціальні норми і культурні цінності, виявляючи активність, саморозвиток і самореалізацію в суспільстві. Від процесу адаптації в соціумі залежить характер суспільних відносин і, відповідно, самовідчуття людини. Самореалізація передбачає для людини реалізацію активності в суспільстві та схвалення ним. Людина, яка не комфортно відчуває себе у суспільстві, буде постійно оборонятися, проте суспільство з широким колом інтересів та високим економічним потенціалом завжди матиме ідеологічні інтереси. На жаль, більшість сучасних людей, так би мовити, "однопланові" та не мають власних інтересів. Велику кількість населення планети майже нічого не цікавить в них немає власних інтересів до чогось. І це є проблемою, адже людина не має до чого прагнути, не має бажання щось робити, удосконалювати в першу чергу самого себе. Через це і виникає байдужість до навколишнього, людям байдуже, що відбувається в країні, їх не цікавить те, що можна щось змінити на краще.

Висновки. Отже, проблема поєднання інтересів суспільства та особистості, існує зараз та буде існувати ще не одне десятиліття. Інтереси та зацікавленість у чомусь або чимось є рушійною силою людини, її мотивацією, прагненням досягнути більшого. Маючи інтереси, ми по-справжньому проживаємо щасливе та наповнене життя, адже тоді людина не є байдужою до всього, що її оточує, вона живе чимось, що її цікавить. А поєднання інтересів особистості з інтересами суспільства є потужним механізмом творення майбутнього усього світу.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К.,2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

МІСЦЕ БІБЛІЇ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКВОРОДИ

Постановка проблеми. Одним із найбільш цікавих та захоплюючих аспектів світогляду Григорія Сковороди є дуальна концепція реальності, що виражена ним в ідеї двох “натур” – “зовнішньої” та “внутрішньої”. Через призму уявлень про “подвійну природу” речей він розглядає “макросвіт” і “мікросвіт” та “світ символів” –Біблію. Мислитель розробляв оригінальне світобачення в рамках християнської культури, але намагався розширити ці рамки і вивести релігійну доктрину на поле вільного розуму і об’єктивного знання. Сковорода, судячи з усього, не сприймав буквального, догматичного підходу до Святого Письма. Його богословське трактування сюжетів, мотивів, образів і символів Біблії завжди несло на собі відбиток його непересічної особистості.

Мета дослідження. Аналіз вчення Г. С. Сковороди про “три світи”, які складають все існуюче

Виклад матеріалу. Сковорода твердив, що всесвіт нескінчений, що земля не є центром світу і що такого взагалі не існує. Він спирався не лише на матеріалістів античного світу, епохи Відродження і Нового часу, але й на пантеїстів. За твердженням Сковороди у житті є центр, в якому заховані усі таємниці природи і суспільства і таким центром є людина. Письменник вважав, що предметом філософії повинна стати жива людина з її земними справами, її думками і почуттями. На його думку, любов та віра дають змогу людині вийти за межі свого тлінного звичайного "Я". Категорії любові та віри несуть у собі глибокий пізнавальний зміст, живлять душу людини, підштовхують її на шлях дійсного щастя. "Скрізь любов та віру людина пізнає себе", –твердить він. Принцип "Пізнай себе", як відомо, не вперше з’являється у Сковороди, але принципово новим у мислителя є те, що він не просто стверджує думку про необхідність пізнання природи людини, а звертає увагу на пізнання природи людської душі з урахуванням чинників її формування –віри, надії, любові. Більше того, мислитель іде ще далі, він розглядає віру і любов не тільки як підґрунтя душі, а й як прояв духовності людини, а причиною якого є природні прагнення людини. Процес самопізнання, на думку Сковороди, триступеневий. Перший ступінь –це пізнання себе як самосущого, як самовласного буття. Це своєрідна самоідентифікація особистості. Другий ступінь –це пізнання себе як суспільної істоти. Третій ступінь –це пізнання себе як буття, що створене та протікає за образом та подобою Божою. Цей етап пізнання найбільш відповідальний, тому, що він надає людині розуміння загального у співвідношенні з усім людським буттям. Подолавши в собі рабську свідомість, стверджує Сковорода, піднявши над землею свої думки, людина перетворюється. Філософ передбачав відкриття людиною в собі глибинних внутрішніх духовних джерел, які дають змогу людині стати чистішою, кращою, переорієнтуватись з виключно земного існування на духовне вдосконалення та змінити своє власне земне життя відповідно до духовного. Своєю творчістю і життям Г. Сковорода продемонстрував можливість здійснення глибинних перетворень.

На думку філософа, усе створене Богом, можна визначити як три світи: перший є загальний світ, «де живе усе породжене», «він скла-дається із незчисленних світів, і є великий світ» –макрокосмос; другий світ –це мікрокосмос –світ людини; третій світ –символічний світ Біблії. Символи Біблії «ведуть думку нашу до розуміння вічної натури». Ці світи перебувають у постійному русі і взаємозв’язку. Не пізнавши один із них, неможливо пізнати два інших. На думку філософа, починати треба з самопізнання. Тому заклик «Пізнай себе» звучить у бесіді майже з кожним його співрозмовником. Кожен із трьох світів складається із двох «натур», має подвійну природу, одна з яких –видима (матеріальна), друга –невидима, тобто божественна, – вважав Сковорода. Невидима натура і є Богом, який пронизує собою все суще. На протигагу раціоналізму XVIIIст. Сковорода створює самобутнє вчення про «серце» як осереддя глибин людської душі. Серце –це «безодня» людини, через яку відкривається божественна «безодня». Серце, а не розум, виступає джерелом почуттів і думок, засобом пізнання. В ньому поєднуються розум, воля, почуття, віра. Етичне вчення Г. Сковороди спрямоване на пошук

шляху, що веде до щастя, до любові, до уподобання Богу. Етичним ідеалом Сковороди є ідеал нерівної рівності в тому сенсі, що усі люди рівні перед Богом, але разом з тим вони є нерівними, тому що мають різну натуру. Метою всіх людей є наближення до Бога, отримання вищого блаженства. Виходячи з розуміння Сковородою природи великого світу, його погляди в цілому можна охарактеризувати як ідеалістичний пантеїзм у своєрідній формі. Специфіка полягає в тому, що він історично є перехідною формою від теїзму, через об'єктивний ідеалізм до матеріалізму. "Філософія серця" є таким філософським вченням, яке виражає специфіку української національної культури і філософії. Найбільш яскраве відображення вона знайшла у Григорія Сковороди та філософії Памфіла Юркевича. Головною її рисою є емоціоналізм – надання високої оцінки відчуттям, своєрідне бачення природи, так би мовити, злиття з нею. У Сковороди "філософія серця" розглядає людину як центр Всесвіту. Поняття "серця" тлумачиться ним не лише як емоційна сфера, а й як символ духовного життя людини.

Взагалі, духовний світ людини є основним об'єктом дослідження мислителя. У понятті "серця" філософ розмежовує матеріальне і духовне начало, підкреслюючи, що тільки духовне, внутрішнє, моральне вдосконалення приведе людину до щастя. З вченням про серце пов'язана етична концепція філософа, за якою серце є найважливішою моральною цінністю і основою щастя людини, яке можливе, коли серце "чисте" і "світле". Життя людини – це процес безперервного духовного розвитку, засобом якого є самопізнання. Лише вдивляючись у середину себе, в своє серце, людина стає здатною до такого самопізнання. Саме з цією спроможністю людини пов'язана ідея "сродної праці" Сковороди. "Сродною" є та праця, яка "лягає нам на серце". Сутність концепції Сковороди полягає в тому, що, розглядаючи людину як "мікрокосм", він розділяє її на "внутрішню" та "зовнішню", ставлячи при цьому "чисте серце" в центр цієї "істинної", "внутрішньої" людини і навіть ототожнюючи з ним. Проблема серця в його роботах нероздільно пов'язана з проблемою Богопізнання. Тому шлях пізнання свого серця – це шлях до досягнення трансцендентного. Серце у Сковороди – це крапка, центр людської душі, яка не існує ніде в світі, але водночас воно є усюди, в усій людській істоті.

Висновки. Отже, у працях Сковороди Бог означає не тільки невидиму натуру чи просто натуру, а й закономірність, що лежить в основі існування матеріального світу. До Біблії як до першоджерела письменник звертався протягом усього життя, дійові особи виступають, як правило, носіями християнських, а отже, й моральних цінностей, які автор наслідував сам і намагався прищепити співвітчизникам. Саме цих цінностей бракує й сучасній людині. Тому творчість мислителя становить своєрідний місток нерозривного зв'язку між епохами, поколіннями. Адже проблеми моралі, християнських чеснот актуальні як для українського суспільства XVIII ст., так і для XXI. Такий особливий підхід до релігії, Біблії, їх своєрідна критика Сковородою були прогресивними і набагато випереджали свою епоху. В своїх сміливих прозріннях та глибокодумних міркуваннях мислитель висловлював думки, які будуть хвилювати богословів набагато пізніше. Його нетривіальні погляди на важливі проблеми християнства, намагання невербального витлумачення Біблії постануть перед теологами декілька століть потому. Загалом же це не тільки спроби оригінального переосмислення та критики загальновідомих канонічних структур, але і, насамперед, заклик мислителя, звернений до сучасників і нащадків, знайти у собі "істинну людину" та жити більш морально та духовно.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. : Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К. : Ліра-К, 2020. 260 с.

ІНТЕРНЕТ ЯК КАНАЛ АГІТАЦІЇ

Вибори різних органів державної чи муніципальної влади і передуючі їм виборчі кампанії стали невід'ємним елементом життя українського суспільства. Сьогодні вони є не тільки наймасовішою формою участі громадян у політиці, представництва їх інтересів, але й діють на безліч інших сфер життя. Значення виборів не вичерпується їх політичними функціями і не зводиться тільки до забезпечення діалогу між владою і суспільством. Сучасні вибори виступають як один з центральних елементів суспільно-політичного життя в регіоні, цикли якого все більш співпадають з виборчими.

Процес становлення в Україні демократичної політичної системи є динамічним і водночас складним. Під час виборчої кампанії серед різних аспектів важливими є й стратегічні, організаційні та комунікаційні аспекти.

У сучасних політичних процесах надзвичайно важливою є роль засобів масової інформації. Засоби масової інформації інформують громадськість про події і явища політичного життя, формують громадську думку та значною мірою визначають політичну поведінку індивідів і соціальних груп.

Широке використання засобів масової інформації, особливо інтернету, в українських виборчих кампаніях почалося з парламентських виборів 1998 року. До цього часу національний інформаційний простір уже встиг достатньо структуруватися, і політики, побачивши у ЗМІ ефективний інструмент впливу на виборців, почали активно його використовувати.

Однією з характерних рис інформаційних стратегій політичних сил в українських виборчих кампаніях є маніпулятивний характер інформаційних технологій. Під маніпулюванням розуміються методи і прийоми прихованого соціального управління політичною свідомістю і поведінкою громадян з метою примусу їх до певної діяльності або бездіяльності. Незважаючи на різні підходи до розуміння політичного маніпулювання, більшість авторів сходяться на думці, що найефективніше маніпулювати виборцями за умов перенесення виборчої боротьби з реальної у так звану віртуальну площину, що насправді доведено і на практиці.

Також однією з характерних рис інформаційних стратегій політичних сил в українських виборчих кампаніях є іміджевий характер повідомлень у ЗМІ, тобто спрямованість не на донесення до виборця певних ідеологічних цінностей або програмних засад, а на формування власного позитивного іміджу з одночасним створенням негативного іміджу політичних конкурентів. Причому, така риса притаманна як парламентським виборам, так і президентським.

Пояснюється ця обставина тим, що в умовах низького рівня ідеологізації української політики застосування програмних і проблемних стратегій у виборчих кампаніях виявляється неефективним. Навіть за пропорційної системи українські виборці голосують не за команди, ідеології чи передвиборні програми, а за яскравих політичних лідерів.

В загальному сенсі під поняттям «комунікація» розуміється передача інформації між людьми за допомогою мови, жестів, а також зображень та інших символічних форм, що зафіксовані на матеріальних носіях. Можна констатувати, що комунікація має тривалу історію, так як вона виникла з появою суспільства і разом з ним розвивається. Причому з давніх часів комунікація (мовна та візуальна) почала використовуватися і як інструмент політичного впливу. Не дивлячись на це, більшість дослідників приходять до висновку, що термін «комунікація» в сучасному розумінні ввійшов в словник політичної науки відносно нещодавно. Вважається, що вперше дане поняття було вжито в політологічному контексті Ф. Ратцелем на початку 20 ст. Вчений стверджував, що передача інформації в політичному сенсі являється найважливішою з усіх комунікаційних послуг.

Поява Інтернету та прийняття Глобальної комп'ютерної мережі в якості нового комунікаційного каналу стали причиною появи наукових дискурсів і активного розгляду даного питання з боку дослідників, працюючих в таких сферах, як: інформаційні технології,

політологія, психологія, соціологія, економіка тощо. З впевненістю можна стверджувати, що Інтернет-технології помітно впливають на комунікативну підсистему сучасного суспільства і, як наслідок, на суспільство в цілому. Вважається, що Інтернет, як канал комунікації, викликав перерозподіл аудиторії ЗМІ та змінив форму й методи комунікаційної практики.

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Актуальність теми. Розвиток міжнародної інформаційної безпеки. Проблема забезпечення інформаційної безпеки становить одне з ключових і найважливіших завдань сучасної науки міжнародного права, а також практичної діяльності різноманітних суб'єктів міжнародних відносин на міжнародній арені в частині формування надійної основи як для самої інформаційної безпеки (насамперед на міждержавному рівні), так і всіх тих напрямів діяльності, які стосуються інформаційних відносин, а також гарантування безпеки у зазначеній сфері.

Мета дослідження. Аналіз терміну міжнародна інформаційна безпека, оцінка можливостей, методів і способів введення інформаційної безпеки.

Характерною ознакою сучасного етапу економічного та науково-технічного прогресу є стрімкий розвиток інформаційних технологій, їх якнайширше використання як у повсякденному житті, так і управлінні державою. Інформація і інформаційні технології все більше визначають розвиток суспільства та слугують новими джерелами національної могутності. Становлення інформаційного суспільства радикально змінює політичну, екологічну та соціальну сфери життєдіяльності людства. У цих умовах формування інформаційного суспільства змінює предмет праці на інформацію і знання. У свою чергу основою глобалізації стають інтеграція інформаційних систем різних держав до єдиної загальносвітової інформаційної системи, формування єдиного інформаційного простору, створення глобальних інформаційно-телекомунікаційних тенет, інтенсивне впровадження нових інформаційних технологій в усі галузі суспільного життя, включаючи і державне управління.

Глобальний процес інформатизації суспільства охопив практично всі країни світу і нині є стрижнем науково-технічного і соціально-економічного розвитку. Інформатизація становить собою організаційний соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для всебічного задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян суспільства, органів державної влади й управління на основі формування і використання інформаційних ресурсів і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів і інформаційних технологій із використанням обчислювальної і комунікаційної техніки.

Осягнення сутності змісту поняття "інформаційна безпека" є важливим завданнями наукового аналізу. Будь-яке вчення лише тоді досягає зрілості і досконалості, коли розкриває сутність досліджуваних явищ, має можливість передбачати майбутні зміни не лише у сфері явищ, а й у сфері сутностей. Пізнання сутності інформаційної безпеки можливо лише на основі абстрактного мислення, створення теорії досліджуваного предмета, усвідомлення внутрішнього змісту, виявлення характерних ознак, розкриття сутнісних характеристик поняття, що вивчається.

Міжнародна інформаційна безпека визначається як взаємодія акторів міжнародних відносин з операцій підтримання сталого миру на основі захисту міжнародної інфосфери, глобальної інфраструктури та суспільної свідомості світової спільноти від реальних і потенційних інформаційних загроз. Об'єктивно розглядаючи категорію «інформаційна безпека» можна дійти висновку, що вона виникла у той же саме час, що і засоби інформаційних комунікацій між людьми, а також з усвідомленням наявності людей інтересів, через які з'являється можливість завдати збитків шляхом інформаційних комунікацій, які забезпечують зв'язок між усіма людьми.

В умовах глобалізаційних процесів, зміни міжнародної системи, змін характеру загроз трансформується і сучасна система загальної безпеки. Простір безпеки трансформується з переважно військового в «комплексне», що включає в себе елементи з суміжних предметних областей світової взаємодії. На сьогоднішній день зростає розуміння усіма елементами міжнародної системи взаємозалежності світу і, зокрема, необхідності взаємодії безпеки, подолання розділових ліній і «вакууму безпеки» на світовому, європейському, євразійському просторах. У зв'язку з цим відбувається розширення простору безпеки і вирівнювання

пріоритетності різних сфер т. зв. «широкої безпеки». Необхідно відзначити, що проблема розширення простору безпеки достатньо давно привертає увагу представників різних напрямків – економістів, юристів, міжнародників, істориків і т. д.

Література:

1. Міжнародна інформаційна безпека.
URL:politologiya/ponyattya_zmist_informatsiynoyi_bezpeki

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ

Зростаюче значення ІКТ в розвитку основних сфер життєдіяльності сучасного суспільства зумовило трансформацію питань використання інформаційних технологій в ряд пріоритетних напрямків державної політики. Сучасні уявлення про реформування державного управління поряд з іншими елементами включають в першу чергу концепцію «електронного уряду» (e-government) на всіх рівнях влади: державної, регіональної і муніципальної. В найбільш загальному розумінні електронне урядування стосується використання державними органами ІКТ та мережі Інтернет у взаємодії із громадськістю. Це сприяє тому, що урядові структури та їх робота стає більш доступними для громадян, ефективнішим і більш підзвітним.

Електронне урядування не може існувати в середовищі, де нехтуються права, обов'язки та можливості громадян. Тому е-урядування пов'язане із важливим та актуальним на сьогодні поняттям «електронна демократія». Поняття «електронна демократія» походить із США, а в останні роки стало популярним у більшості країн світу. Базується на принципах відкритості, прозорості, рівності, а її основною суттю є максимальне розширення участі громадян у вирішенні суспільно-важливих питань через використання електронних технологій. Відтак, електронне урядування реалізується в межах електронної демократії, а її основні принципи є основою для функціонування уряду. Уряд у своїй роботі повинен враховувати основні засади демократичного розвитку через використання новітніх комп'ютерних технологій. Однак, якщо е-демократія відображається на концептуальному рівні і формує модель розвитку суспільно-політичних інститутів та їх відносин з громадськістю, то е-урядування відображає адміністративну модель надання послуг та співпраці із населенням. У «демократичній» моделі (е-демократія) домінують комунікації знизу вгору, тобто громадяни певним чином впливають на функціонування держави, отримують інформацію від державних службовців, контролюють відповідність пріоритетів державної політики власним пріоритетам і на основі цього беруть участь у прийнятті політичних рішень. Тоді як «адміністративна» модель (е-урядування) стосується відносин зверху вниз, до неї відноситься надання державних послуг та здійснення управлінської діяльності.

Серед вітчизняних науковців також існують різні підходи до визначення поняття «електронне урядування». Так, один із підходів акцентує на тому, що електронне урядування – це один із засобів чи інструментів, що допомагає отримувати необхідну інформацію, послуги і здійснювати комунікацію між громадськістю та владою. Ряд авторів при визначенні електронного урядування акцентують на можливості альтернативного способу надання державних послуг в електронній формі. Електронне урядування згідно цього підходу можна синонімізувати як цифровий уряд, онлайн-уряд або в певному контексті трансформаційний уряд, який орієнтується на використання Інтернет-технологій як платформи для обміну інформацією, надання послуг та взаємодії з громадянами, підприємствами тощо. Таким чином, електронне урядування – це електронне надання урядової інформації та послуг 24 години на день, сім днів на тиждень. Окремим підходом при визначенні поняття «електронне урядування» можна виокремити наголос на інформатизації державно-публічних справ. Важливим є підхід до обґрунтування «е-урядування» як системи управління державним апаратом влади, що включає визначену форму, набір принципів і норм, яка здійснюється в електронній формі. Так, згідно з Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, е-урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Висновки. На основі аналізу сутнісних тверджень та характеристики засад функціонування електронного урядування спробуємо визначити функціональні особливості такої форми діяльності. Вважаємо, що головними перевагами впровадження електронного урядування можуть бути наступні: - підвищення швидкості, достовірності і економічності

обробки та обміну інформацією в державному секторі і, водночас, зростання ефективності управлінської діяльності через оперативність та надійність інформаційного обміну.

Література:

1. Баранов О. Електронний уряд в Україні? Буде! Коли?. ZN. UA. URL: https://dt.ua/SOCIETY/elektronniy_uryad_v_ukrayini_bude_koli.html.
2. Забейворота Т. Сучасна концепція е-врядування як основа модернізації системи державного управління. Актуальні проблеми державного управління. №. 1(51). 2017. С. 35-42.
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649 URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250287124>.

*Томахів Володимир,
доцент, кандидат політичних наук ЗУНУ
Данилюк Максим,
студент гр. КБ-11,*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Сьогодні, в умовах розвитку громадянського суспільства в Україні, його демократизації та появи нового типу політичної культури, Інтернет і, зокрема, соціальні медіа є невід'ємною частиною цього процесу. Соціальні мережі стали потужним інструментом, який контролює дії влади та дає змогу мобілізувати людей у разі порушення національною елітою політичних інтересів країни.

Велика недовіра до звичайних засобів масової інформації, таких як телебачення, радіо, газети, дозволила соціальним мережам стати масовим середовищем між читачами/глядачами та джерелами інформації, певною мірою звужуючи поле індивідуалізації інформаційної політики в традиційних медіа. Вперше люди почали говорити про взаємозв'язок та взаємодію соціальних медіа та громадянського суспільства під час подій кінця 2010 року в арабських країнах, які отримали назву «арабської весни». У цих штатах протести ініціювали та координували через соціальні мережі Facebook та Twitter.

В Україні ця нова складова сучасної революції була найбільш помітна під час Євромайдану (Революції Гідності), коли 21 листопада 2013 року у Facebook з'явився пост, а точніше заклик до дій на знак протесту проти авторитарного режиму Януковича та скасування Угоди про асоціацію з ЄС. Після цього не лише всередині України, а й у всьому світі піднялася хвиля протестів серед української діаспори. У ніч на 30 листопада 2013 року, коли мирних демонстрантів жорстоко побили поліцейські, влада перекрила мобільний зв'язок на Майдані Незалежності в столиці. Але новина про жорстоку поведінку вже блискавично поширилася в соціальних мережах та інтернет-ресурсах, викликаючи нові протести. До 1 грудня 2013 року люди по всій країні мобілізувалися на безстрокові протести [1].

Тому з самого початку цифрові медіа та соціальні мережі стали важливою складовою Революції гідності. Поширення нових технологій та масовий доступ до Інтернету перетворили їх на ефективний інструмент мобілізації активістів, організації та координації акцій протесту. Мобільні телефони та доступ до соціальних мереж дозволили протестувальникам миттєво отримувати й ділитися інформацією всередині та за межами країни.

Досвід України та інших країн світу, де в останнє десятиліття відбувалися революції, показав, що вплив цифрових комунікаційних технологій на революції нового типу став кардинальним переломом у політичному полі снування соціальних медіа та розмивання кордонів між публічним і приватним, масовим та міжособистісним спілкуванням дозволило ЗМІ мати безпосередній вплив, минаючи традиційні медіа. Це, у свою чергу, призвело до переоцінки їхнього місця в суспільстві та професійних стандартів у застарілих ЗМІ. З іншого боку, Інтернет та соціальні мережі стали найбільшою системою збору та відстеження даних в історії людства, створюючи нові можливості стеження за авторитарними режимами.

Онлайн-частина постмодерністських революцій, наприклад таких, як Революція Гідності перетворила їх на специфічний об'єкт академічних досліджень і спонукала вчених різних галузей до пошуку нових методів дослідження та розробки нового методологічного апарату [2].

По-перше, сучасні революції створюють оригінальний тип історичного джерела. Це вимагає нових інструментів для їх перевірки, класифікації та обробки, а також ставить перед науковцями ряд проблем при використанні цих джерел у дослідженнях.

По-друге, медіаресурси як інструмент організації революційних рухів ще не стали предметом поглибленого аналізу. Такі дослідження дали б чітке розуміння наслідків – як позитивних, так і негативних – їх використання для суспільства [3].

По-третє, зрозуміло, що за останнє десятиліття, від «арабської весни» до протестів у Білорусі, а перед цим Революції Гідності в Україні, соціальні медіа як інструмент революції нового типу зазнали трансформацій і їх слід досліджувати в еволюційному та порівняльному аспектах.

Платформи соціальних мереж зробили Євромайдан вразливим для проникнення, оскільки платформи були доступні як для прихильників, так і для опозиції. Андерс Аслунд, колишній економічний радник українського уряду, обговорює використання українським урядом платних протестувальників. Це підтверджує припущення про те, що рух Євромайдану залишився вразливим для проникнення, оскільки цих платних протестувальників найняли, щоб марширувати разом із активістами Євромайдану та підбурювати до насильства між поліцією та активістами з метою зобразити те, що починалося як мирний рух, як насильницький [4].

Відкидаючи припущення про те, що соціальні медіа лише заважали протестам, залишаючи їх уразливими для проникнення, дослідження стратегій, які використовували активісти, стверджує, що використання соціальних медіа допомогло боротися з державними медіа через охоплення їх кампаній у соціальних мережах, де відзначається важливість прямого репортажу про Євромайдан.

Євромайдан не лише призвів до того, що сотні тисяч українців заповнили вулиці міст по всій країні, він також заповнив Інтернет новинами, коментарями, закликами про допомогу та криками про організовану мобілізацію. Вони мобілізували різноманітні ресурси як на національному, так і на глобальному рівні, щоб допомогти в політичному та соціальному потрясіннях, які мали далекосяжні наслідки як для української, так і для європейської безпеки. Епізодичний характер суперечливих виступів Євромайдану та нових репертуарів руху включав захоплення урядових будівель, мобілізованих сил самооборони та синьо-жовтого фортепіано, де українські музиканти виконували душевні мелодії.

Вплив соціальних медіа та участь у українській Революції Гідності змінили хід історії країни. Без соцмереж хтозна, чи взагалі відбувся б Євромайдан [5].

Тенденція зростання впливу соціальних медіа на суспільно-політичні процеси яскраво проявилася під час президентської кампанії 2019 року в Україні, коли популярний український актор і шоумен В. Зеленський, який балотувався на пост Президента України, використав досвід впливу соціальних мереж на процеси в суспільстві під час Революції Гідності і це допомогло йому в значній мірі перемогти на президентських виборах. Фактично вся його виборча кампанія розгорталася в соціальних мережах в інтерактивному форматі – від оголошення виборів, написання спільної виборцями програми кандидата в президенти, формулювання виборчих гасел до оголошення результатів виборів; все це українські громадяни вперше могли почути та спостерігати на своїх офіційних сторінках-профілях в Instagram, Facebook, YouTube, а вже потім на телебаченні, радіо та газетах. Швидке та повсюдне зростання впливу соціальних мереж на політичні процеси, форми соціальної комунікації та громадянської заангажованості широких верств населення визначає важливість і актуальність дослідження цих питань. Слід також зазначити, що події, які розглядаються в даній роботі (а саме, «Революція гідності», президентські вибори 2019 р.) є нещодавніми за своєю природою та ще не повністю вивчені науковцями, хоча існує науковий та суспільний попит на їх дослідження.

Література:

1. Бахтіна Г. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Офіційний сайт. URL: <https://kpi.ua/1102-7> (дата звернення 29. 09. 2020)
2. Бібліотека в реалізації державотворчої інформаційної політики: монографія / [В. Бондаренко та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2016.
3. Бойко В. А. Формативні впливи нових медіа на молоді покоління. Освіта та соціалізація особистості: матеріали V Всеукр. інтернет-конф. (Одеса, Запоріжжя, 12 –13 травня 2017 р.). Одеса; Запоріжжя, 2017.
4. Використання інструментів електронної демократії органами державної влади та місцевого самоврядування (2019 рік). Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 29. 09. 2020)
5. Кокарча Ю. А. Твітерні революції як форма політичного протесту в умовах розвитку інформаційно-комунікативних технологій. Європейський політико-правовий дискурс. Прага, 2020. Том 7. Вип. 4.

ІНФОРМАЦІЙНІ ВПЛИВИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Актуальність дослідження. Інформація у 21 столітті розповсюджується з шаленою швидкістю з різних джерел, це можуть бути як друковані газети, журнали, так і телебачення та інтернет. Особливо інтернет мережі, тому що в цей час 68% молоді та дорослого населення черпають інформацію саме звідти. Життя популярних акторів, спортсменів, музикантів та артистів ми звикли переглядати новини по всьому світу за чашечкою чаю дивлячись різні соціальні мережі (Instagram, Telegram, TikTok, YouTube, Facebook та багато інших), але ніхто не задумується який вплив вони мають на нашу свідомість.

Мета дослідження: аналіз впливів на життя людини інформації, що надходить із соціальних мереж, аналіз терміну «дезінформація», методи використання та напрям протидії дезінформації.

Завдання дослідження: розв'язання проблеми ефективного забезпечення інформаційної безпеки, вміння розрізнати поняття інформації та дезинформації та її вплив на свідомість, раціональне використання інтернет-можливостей в суспільстві.

Об'єктом дослідження: є інформація в соціальних мережах, яка створює вплив на інтернет-користувачів, захист від загроз пов'язаних із неусвідомленими інформаційними впливами, формування штучної психічної залежності, маніпулювання суспільною свідомістю з використанням спеціальних засобів впливу, що виконують чужу волю.

Предмет дослідження: В даний час інтернет використовують більше 2, 5 млрд осіб і ця кількість постійно зростає. До всесвітньої мережі вже підключено більшість розвинених держав, а можливості супутникового зв'язку показують, що у найближчому майбутньому інтернет буде проведений навіть у важкодоступні регіони. У світі, де глобалізація виходить на перші позиції в економічних, соціальних і політичних відносинах, неможливо уявити собі життя без цього універсального засобу зв'язку.

Соціальні мережі – один з найбільш відвідуваних ресурсів в глобальній мережі інтернет. З їх допомогою аудиторія отримує новини від традиційних до альтернативних джерел, коментує їх, тлумачить та займається поширенням з них інформації, стаючи співучасником своєрідного інформаційного процесу. Сотні мільйонів користувачів щодня витрачають чимало часу для ознайомлення із загально-тематичними новинами в мережах на зразок Facebook. Люди добровільно позбавляють себе бодай частини звичної приватності (заповнюють профіль правдивими даними, завантажують свої фото), заради того, щоб дізнатись більше про інших, їх інтереси та погляди на життя.

Існує багато причин популярності соціальних мереж, і вони стосуються не тільки економії часу, а насамперед таких психологічних механізмів, які стосуються відповідальності, самовпевненості та самозахисту. Із психологічної точки зору інтернет сприймається людиною чимось на рівні натовпу. А в натовпі, як відомо, обличчя і індивідуальність зникає, а з нею і відповідальність. Навіть закон жорсткіше карає тих, хто бере участь у груповому злочині. Коли ж людина потрапляє до інтернету, вона, як і в натовпі, нібито зникає, відчуває себе анонімною та недоторканою. В мережі можна легко написати будь-яку образу. Можна принизити людину. Можна влаштувати скандал, який затягне всіх, хто в цей час опинився на сайті і т. д. Практично кожен дію в соціальних мережах може бути скориговано, тому людина перестає усвідомлювати наслідки своїх вчинків у реальному світі. І в результаті не в змозі правильно інтерпретувати навколишній світ. За останні 30 років учені спостерігають спад емпатії в людей – вміння співпереживати, поставити себе на місце іншого. При цьому за останні десять років темпи спаду емпатії помітно прискорилися, що пов'язують з розвитком соціальних мереж в інтернеті. При цьому люди прагнуть повернути до себе якомога більше уваги в соцмережах, що змушує їх робити все більш ризиковані і божевільні речі. Якщо звернути на себе увагу не виходить, то людина впадає в депресію.

Соціальна мережа об'єднує в собі величезні об'єми інформаційних ресурсів, що не завжди є якісними, фільтрувати які складно. Якщо порівнювати з традиційними ЗМІ, соціальні мережі дають відчуття реальної причетності до соціально-політичних процесів не

лише на рівні спілкування, а й на рівні конкретних дій, участі у розв'язанні конкретних суспільних проблем.

Висновки. Отже, соціальні мережі є важливим інструментом спілкування, що піддаються впливу технологіям, маніпулятивного впливу. Тому необхідно звернути увагу на те, що основною психофізичною небезпекою під час деструктивних маніпулятивних впливів є зміна рис характеру, поведінки особи, зниження інтелекту та творчих можливостей, придушення і в результаті – зміна особистості. Унаслідок цього можуть з'явитися емоційні групи, керовані на підсвідомому рівні, готові виконувати будь-які команди. Не дарма основний нахил маніпулятивного впливу робиться на молодь, бо саме їм притаманні такі якості, як нігілізм і бунтарство, що маскують під національну ідею, через яку можна і постраждати. Через це потрібно правильно володіти інформацією. Навчитись завжди відрізняти неправду від правди та розуміти чи позитивно це впливає на наш психологічний та духовний стан.

Література:

1. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. К., 2013. 220 с.
2. Java S., Basheer F. L., Riaz S., Kaur M. J., Mushtaq A. Detection of Online Manipulation to Prevent Users Victimization. Amity International Conference on Artificial Intelligence (AICAI) (Dubai, United Arab Emirates 4-6 February 2019). Dubai: Amity University Dubai, 2019. P. 593-599.
3. Кішак В. Недовіра, хаос та паніка. Як дезінформація впливає на людей і що з цим робити. URL: https://espresso.tv/article/2020/04/23/nedovira_khaos_ta_panika_yak_dezinformaciya_vplyvaye_na_lyudey_i_scho_z_sym_robityu

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖУ ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Актуальність теми. Соціальні медіа швидко набули значення як форуму для політичної активності в різних його формах. Платформи соціальних медіа, такі як Twitter, Facebook та YouTube, пропонують нові способи стимулювання участі громадян у політичному житті, де вибори та виборчі кампанії відіграють центральну роль.

Мета роботи полягає в висвітленні значимості соціальних мереж в політичному процесі.

Виклад основного матеріалу. Використання соціальних медіа в політиці означає використання онлайн- платформ соціальних медіа в політичних процесах і діяльності. Політичні процеси та діяльність охоплюють усі види діяльності, які стосуються управління країною чи територією. Це включає політичну організацію, глобальну політику, політичну корупцію, політичні партії та політичні цінності.

Інтернет створив канали комунікації, які відіграють ключову роль у поширенні новин, а соціальні медіа мають силу змінити не лише повідомлення, а й динаміку політичної корупції, цінності та динаміку конфліктів у політиці. Завдяки використанню соціальних медіа у виборчих процесах, глобальних конфліктах та екстремальній політиці дипломатія в усьому світі стала менш приватною та сприйнятливою до суспільного сприйняття [1].

Соціальні медіа відстоювали як можливість будь-кому, хто має підключення до Інтернету, стати творцем контенту і розширювати можливості своїх користувачів. Ідея «нового медіа-популізму» охоплює те, як громадяни можуть включати безправних громадян і дозволяти громадськості брати активну роль у політичному дискурсі. Нові медіа, включаючи платформи соціальних мереж, такі як Facebook і Twitter, можуть покращити доступ людей до політичної інформації.

Платформи соціальних медіа та Інтернет сприяли розповсюдженню політичної інформації, яка суперечить тактиці масової інформації, яка часто централізована та спрямована зверху вниз, і містить високі бар'єри для входу [2].

Роль соціальних медіа в демократизації участі засобів масової інформації, яку прихильники оголошують як початок нової ери демократії участі, коли всі користувачі зможуть публікувати новини та коментарі, може не відповідати ідеалам. Дані міжнародних опитувань свідчать про те, що члени аудиторії онлайн-медіа є переважно пасивними споживачами, тоді як у створенні контенту переважає невелика кількість користувачів, які залишають коментарі та пишуть новий контент. Інші стверджують, що вплив соціальних медіа буде відрізнятися від однієї країни до іншої, при цьому внутрішні політичні структури відіграють більшу роль, ніж соціальні медіа, у визначенні того, як громадяни висловлюють думку щодо історій поточних справ, пов'язаних з державою.

Більшість людей сприймають платформи соціальних мереж як цензуру несприятливих політичних поглядів [3].

Швидке поширення інформації в соціальних мережах, що поширюється з вуст у уста, може швидко вплинути на сприйняття політичних діячів інформацією, яка може бути правдивою або не відповідати. Коли політична інформація поширюється таким чином навмисно, поширення інформації в соціальних мережах політичними засобами може принести користь кампаніям. З іншого боку, усне поширення негативної інформації щодо політичного діяча може бути шкідливим. Наприклад, використання конгресменом Сполучених Штатів Ентоні Вайнером соціальної мережі Twitter для надсилання невідповідних повідомлень зіграло роль у його відставці.

Особисте спілкування через соціальні мережі наближає політиків та партії до їхніх потенційних виборців. Відповідно це дозволяє політикам швидше спілкуватися та охоплювати громадян більш цілеспрямовано, і навпаки, без проміжної ролі засобів масової інформації. Реакції, відгуки, розмови та дебати генеруються онлайн, а також підтримка та участь у офлайн-заходах. Повідомлення, опубліковані в особистих мережах, збільшуються при спільному доступі, що дозволяє охопити нову аудиторію[4].

Незважаючи на те, що соціальні медіа поширюються, а моделі використання засобів масової інформації змінюються, політична активність в Інтернеті значною мірою обмежена людьми, які вже активно займаються політикою та Інтернетом. Інші аудиторії менш чуйні. Наприклад, телевізійні новини разом із друкованими та онлайн-газетами досі є найважливішими джерелами політичної інформації в більшості країн-членів Європейського Союзу.

Висновок. Отже, соціальні медіа змінили структури та методи сучасної політичної комунікації, впливаючи на те, як політики взаємодіють з громадянами та один з одним. Проте роль цього явища у збільшенні політичної активності та участі у виборах не є ні зрозумілою, ні простою.

Література:

1. Гарматій О. В. Соціальні мережі в системі державних комунікацій / О. В. Гарматій. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/31.pdf>
2. Патрикаракос Д. Війна у 140 знаках. Як соціальні медіа змінюють конфлікти у XXI столітті. К. : Yakaboo Publishing, 2019.
3. Свідерська О. І. Формування віртуального натовпу шляхом маніпуляції свідомості населення // Гілея: науковий вісник. 2019. Вип. 149 (№ 10).
4. Фергюсон Н. Площі та вежі. Соціальні зв'язки відмасонів до Фейсбуку. К. : «Нашформат», 2018.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО

Інформаційне суспільство (англ. *Information society*) – теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Головними продуктами виробництва інформаційного суспільства мають стати інформація і знання. Характерними рисами теоретичного інформаційного суспільства, є:

- збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства;
- зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг, зростання їх частки у валовому внутрішньому продукті;
- зростання інформатизації та ролі інформаційних технологій в суспільних та господарських відносинах;
- створення глобального інформаційного простору, який забезпечує:
 - а) ефективну інформаційну взаємодію людей,
 - б) їх доступ до світових інформаційних ресурсів і
 - в) задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг.

Станом на кінець 2005 року європейські дослідники статистики зробили висновок, що «концептуальне визначення інформаційного суспільства лишається неясним. Це видно за практичними роботами: не гармонізовані формати даних, різна кількість і діапазони показників, різні методологічні підходи у збиранні даних». Те саме підтвердив і в 2010 році угорський дослідник Ласло Карвалікс. Тому поняття «інформаційне суспільство» і концепція вимагають уточнення і наразі придатні для опису лише теоретично можливих майбутніх змін в суспільстві.

Оскільки сучасні інформаційно-комунікаційні технології працюють з інформацією в дискретній, цифровій формі, то часто для позначення «інформаційного суспільства» використовують синонімічний термін «цифрове суспільство», а різницю між членами в можливостях і засобах участі в такому суспільстві позначають як «цифровий розрив».

На основі ключових чинників, до яких відносять макроекономічну політику держав у контексті формування інформаційного суспільства, особливості ідеології переходу до нової фази розвитку, специфіку законодавства, характеристики національної культури і менталітету, виділяють дві моделі становлення інформаційного суспільства – західну і азійську. Національні моделі відзначаються політичними стратегіями, специфікою національних ринків, законодавчими традиціями, розвитком інфраструктури, економічними ресурсами. Проте незалежно від національних особливостей простежуються дві основні тенденції:

- 1) поєднання (злиття) державних і суспільних інтересів з приватною ініціативою з метою фінансування нового гармонійного суспільства;
- 2) розвиток міжнародної конкуренції для трансформації ринкових структур і подальшої конвергенції комунікаційної сфери.

Науковці вважають, що стратегія інформаційного суспільства впливає на з'ясування проблеми економічної відсталості країн та регіонів світу за рахунок приєднання їх як рівноправних партнерів у політичному, економічному, правовому та культурному аспектах до міжнародного співтовариства і в той же час зберігає національну самобутність та ідентичність націй. Це свідчить, що глобалізація комунікації набула безпрецедентного значення для конструктивного співробітництва держав за всіма напрямками міжнародних відносин і виходить з інтересів міжнародного співтовариства, що дає можливість вирішувати інші глобальні проблеми людства.

Висновок. Таким чином, аналіз інформаційного суспільства засвідчує, що процеси інформаційної конвергенції набувають всеохоплюючого характеру, а їхній перебіг процесів відповідає тенденціям розвитку самоорганізованих складних систем. Водночас чітко окреслюються і численні перешкоди, зумовлені різним рівнем розвитку країн, особливостями

національного менталітету, законодавчої бази, історичних традицій, але не береться до уваги проблема пошуку ефективних механізмів для подолання цих перешкод, що характеризує одновимірний підхід до розв'язання глобальних міжнародних проблем.

Література:

1. Штанько В. І., Бордюгова Т. Г. Інформаційне суспільство: соціальнофілософські проблеми становлення: Навч. посібник –Харків: ХНУРЕ, 2012. 172 с
2. Теорія держави і права/за ред., С. Л. Лисенкова і В. В. Колейчиккова. -К. : Юрінком Інтер, 2002. -320с

МІЖНАРОДНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ І КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ

Актуальність теми дослідження. У наш час інформаційні терористи та кіберзлочинці, можуть легко вплинути не тільки на окремих людей, а ще й на політику. А те, що впливає на політичні інститути, також певною мірою впливає на всіх нас. Інформаційний тероризм, здатний призвести до неймовірної шкоди, якщо не знати як з ним боротися, адже інакше треба чекати на значні наслідки для суспільства. Кіберзлочинці ж також можуть стати причиною погіршення політичної та економічної сфери держави, а їхні дії все не один раз стали причиною смертей людей, чи то цілеспрямовану, чи то випадково (змушенням людей накласти на себе руки; спричиняючи неполадки в приладах які були життєво важливими для людей; стали причиною нещасних випадків).

Мета дослідження—дослідити міжнародний інформаційний тероризм і кіберзлочинність, визначити як і наскільки вони впливають на політику.

Об'єкт дослідження – міжнародний інформаційний тероризм і кіберзлочинність.

Предмет дослідження – вплив який здійснює міжнародний інформаційний тероризм і кіберзлочинність.

Завдання дослідження –проаналізувати міжнародний інформаційний тероризм і кіберзлочинність в наш час.

Існують суперечки щодо визначення сфери інформаційного тероризму. Ці визначення можуть охоплювати вузьку область, наприклад використання Інтернету для атаки на інші системи в Інтернеті, що призводить до насильства проти людей або власності. Вони також можуть охоплювати широку область, що включає будь-яку форму використання Інтернету терористами до звичайних атак на інфраструктури інформаційних технологій. Існують відмінності в кваліфікації за мотивацією, цілями, методами та центральним місцем використання комп'ютера в діянні. Якщо інформаційний тероризм розглядається так само, як і традиційний тероризм, то він включає лише атаки, які загрожують власності чи життю, і може бути визначений як використання комп'ютерів та інформації цілі, зокрема через Інтернет, для завдання фізичної, реальної шкоди або серйозного порушення інфраструктури. Багато вчених і дослідників, які спеціалізуються на дослідженнях тероризму, припускають, що інформаційний тероризм не існує і насправді є предметом злому чи інформаційної війни [2, с. 1- 5]. Вони не згодні з тим, щоб називати його тероризмом через малоїмовірність створення страху, значної фізичної шкоди або смерті серед населення за допомогою електронних засобів, враховуючи поточні атакуючі та захисні технології. Якщо смерть або фізична шкода, які можуть завдати людям, вважаються необхідною частиною визначення інформаційного тероризму, тоді було б мало ідентифікованих випадків інформаційного тероризму. Однак сучасний тероризм і його політичний вплив нелегко визначити, і деякі вчені стверджують, що тепер він «неосяжний» і не стосується виключно фізичного пошкодження. Існує давня приказка, що смерть або втрата майна є побічними продуктами тероризму, головна мета таких інцидентів –навести жах у свідомості людей і завдати шкоди стороннім людям. Якщо будь-який інцидент у інформаційному просторі може створити терор, його можна справедливо назвати інформаційним тероризмом. Для тих, хто постраждав від таких дій, страх перед інформаційним тероризмом цілком реальний. Як і у випадку з кіберзлочинністю загалом, поріг необхідних знань і навичок для вчинення актів кібертероризму неухильно зменшується завдяки безкоштовно доступним хакерським інструментам та онлайн-курсам [1, с. 3- 10].

Існує багато проблем щодо конфіденційності, пов'язаних із кіберзлочинністю, наприклад конфіденційні дані перехоплюються чи розкривається законним чи незаконним способом. На світовому рівні як державні, так й неурядові суб'єкти займаються кіберзлочинами, зокрема шпигунством, фінансовими крадіжками та іншими злочинами.

Кіберзлочини, які проходять міжнародні кордони й пов'язані з діями хоча б одною державою, часто називають кібервійною. Зі зменшенням традиційної злочинності глобальні

спільноти продовжують спостерігати зростання кіберзлочинності. Кіберзлочинці охоплюють широкий спектр дій, від фінансових злочинів до шахрайства.

Кібершахрайство –це якась нелегальна відозміна фактів, націлена на те, щоб дозволити іншим зробити те, що спричиняє їм збитки. За допомогою комп'ютернів можна сприяти іншим формам шахрайства, а саме банківському шахрайству, картковості, крадіжці особистих даних, вимаганню та крадіжці конфіденційних даних. Такі типи злочинів часто стають причиною втрати конфіденційної інформації або фінансової інформації.

Кібертероризм загалом кажучи можна описати як терористичний акт, скоєний через використання кіберпростору або комп'ютерних ресурсів. Таким чином, простий пропагандистський матеріал в Інтернеті про те, що під час свят будуть бомбові атаки, можна вважати кібертероризмом [3].

Кібервимагання відбувається, коли веб-сайт, сервер електронної пошти або комп'ютерна система зазнають DDoS або інших атак з боку зловмисників. Ці хакери вимагають гроші в обмін на обіцянку припинити атаки та запропонувати «захист».

Кіберзлочини типу «Комп'ютер як мішень» спричиняє організована група кіберзлочинців. На відміну від кіберзлочинів типу «комп'ютера як інструмент», ці кіберзлочини потребують в технічних знаннях кіберзловмисників. Як так, в міру розвитку технологій змінюється і суть кіберзлочину. Ці злочини є відносно новими, вони існують стільки ж, скільки існують комп'ютери, що пояснює, наскільки непідготовлене суспільство та світ загалом до боротьби з цими злочинами. Його рідко вчиняють злочинці по одинці, натомість у ньому беруть участь великі групи.

Рекламне шахрайство дуже популярне в сфері кіберзлочинців, тому що таке шахрайство менш переслідуються й є дуже прибутковим кіберзлочинцем [4, с. 5-10].

Висновок. Інформаційний тероризм –це насильницький пропагандистський вплив на психіку, який не залишає місця для критичної оцінки одержуваної людиною інформації, створюючи так зване інформаційне перевантаження. Суть інформаційного перевантаження полягає в тому, що кількість інформації, яка надходить у мозок людини, значно перевищує необхідну для комфортного існування. Кіберзлочинність –використання комп'ютера як інструменту для досягнення незаконних цілей, таких як шахрайство, торгівля незаконними речами та інтелектуальною власністю, крадіжка особистих даних або порушення конфіденційності.

Списоквикористаних джерел:

1. Computer Attack and Cyber Terrorism: Vulnerabilities and Policy Issues for Congress. URL: <https://fas.org/irp/crs/RL32114.pdf>
2. The Cyber Defense Review. URL: <https://www.jstor.org/stable/26623066>
3. Cybercrime. URL: <https://www.britannica.com/topic/cybercrime>
4. Economic Impact of Cybercrime –No Slowing Down. URL: <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/assets/reports/restricted/rp-economic-impact-cybercrime.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВІЙНИ

Актуальність теми. Істотний розвиток інформаційних технологій протягом останніх десятиріч, призвів до підвищення ефективності у сфері комунікацій та поширення інформації. На основі цього схвалено та впроваджено у широкий обіг поняття явища інформаційної війни із застосуванням різноманітних впливів. Їх поділяють на інформаційно-психологічні та інформаційно-технічні, відповідно до цього класифікуються об'єкти впливу під час інформаційної агресії.

Мета роботи – дослідити вплив інформаційної війни на основні сфери функціонування держави для зміцнення її безпеки та суверенітету.

Для досягнення поставленої мети потрібно розглянути такі завдання:

- дослідити сутність та поняття інформаційної війни;
- яку небезпеку несе інформаційна війна для суверенітету країн;
- розглянути стратегії ведення інформаційної війни у сучасному світі.

Об'єкт дослідження – інформаційне суспільство, як основа виникнення інформаційних конфліктів.

Предмет дослідження – ведення інформаційної війни в умовах інформаційного суспільства.

Психологічна війна є використанням пропаганди проти ворога, що підтримується такими військовими, економічними чи політичними заходами, які можуть знадобитися. Така пропаганда, як правило, має на меті деморалізувати ворога, зламати його волю до боротьби чи опору, а іноді й надати йому прихильність до свого становища. Пропаганда також використовується для посилення рішучості союзників або бійців опору. Викривлення особистості та маніпулювання переконаннями військовополонених шляхом промивання мізків і пов'язаних з ними методів також можна розглядати як форму психологічної війни.

Інформаційна війна – це всеосяжна цілісна стратегія, обумовлена зростанням значимості і цінності інформації у питаннях командування, управління та політики [1].

Процеси, що відбуваються в сучасному суспільному житті, можна охарактеризувати як посилення ролі інформації як в суспільстві, так і в житті кожної людини зокрема. Інформація отримує реальне матеріальноенергетичне, соціально-економічне, політичне і вартісне вираження. За цих умов одним із першочергових завдань, що постають перед правовою державою, є вирішення суперечності між реально існуючими і зростаючими потребами особистості, суспільства і держави в якісних інформаційних ресурсах, продуктах та послугах і необхідністю забезпечення їх інформаційною безпекою, що спрямована на досягнення такого рівня духовного та інтелектуального потенціалів країни, який є достатнім для розвитку державності і соціального прогресу.

Хоча психологічна війна часто розглядається як сучасний винахід, психологічна війна має давнє походження. Кір Великий застосував його проти Вавилону, Ксеркс проти греків і Філіп II Македонський проти Афін. Завоюванням Чингісханас сприяли вміло підкинуті чутки про велику кількість лютих монгольських вершників у його армії. Століттями пізніше, під час американської революції, «Здоровий глузд» Томаса Пейна був лише однією з багатьох памфлетів і листівок, які використовувалися для зміцнення волі британсько-американських колоністів до боротьби. Однак із сучасними науковими досягненнями у сфері комунікацій, таких як високошвидкісний друк і радіопоряд з важливими досягненнями в області аналізу громадської думки та прогнозування масової поведінки, психологічна війна стала більш систематичною та широко поширеною технікою в стратегії тактиці, а також більшою складовою війни в цілому [2].

Більшість сучасних армій мають спеціалізовані підрозділи, навчені та оснащені для психологічної війни. Такі підрозділи були основною частиною німецьких і союзних військ під час Другої світової війни та збройних сил Сполучених Штатів Америки під час корейської та в'єтнамської воєн. Британські та малайські урядові війська широко

використовували листівки, які скидали з повітря, що в свою чергу обіцяли імунітет тим, хто здався, для боротьби з партизанським повстанням у Малайї на початку 1950-х років. Революційна партизанська війна, схвалена теоретиками та практиками, зокрема Мао Цзедун під час громадянської війни в Китаї (1928–49), Хо Ши Мін та його наступники у В'єтнамі (1941–75), а також Фідель Кастро, Ернесто «Че» Гевара та їхні наслідувачі в Латинській Америці – вважав психологічну війну невід'ємною частиною військового мистецтва, невіддільною від звичайних військових операцій. У цих теоретичних рамках «серця і уми» – не тільки цивільного населення в районі дій, але й ворога та власних комбатантів – стають основним центром вагив оперативного-тактичного планування та виконання. Це наполягання на тому, щоб психологічна війна розглядалася як центральна роль у веденні війни, контрастує з роллю психологічної війни у великих західних військових установах, де вона, як правило, розглядається як додаткова і другорядна.

Відомим є той вагомий чинник, що професійно керована психологічна війна зазвичай супроводжується розвідувальними функціями аналізу пропаганди та інформації про аудиторію. Аналіз пропаганди полягає у дослідженні природи та ефективності власної та конкуруючої пропаганди разом із вивченням загального потоку масових комунікацій через цільову аудиторію. Інформація про аудиторію містить конкретні відомості про цільові групи, на які спрямована пропаганда [3].

Психологічна війна іноді поділяється її практиками на рівні, що відображають області та час, коли передбачається діяти військова пропаганда. Термін стратегічна психологічна війна використовується для позначення масових комунікацій, спрямованих на дуже велику аудиторію або на значну територію. Тактична психологічна війна, з іншого боку, має на увазі прямий зв'язок з бойовими діями, найпоширенішою формою є вимога капітуляції. Психологічна війна консолідації складається з повідомлень, які розповсюджуються в тил власних наступаючих сил для захисту лінії зв'язку, встановлення військового уряду та виконання адміністративних завдань таким урядом.

Концепція міжнародної інформаційної безпеки визначає критичні структури, які насамперед зазнають впливу в умовах інформаційного протиборства. Найбільш вразливими вважаються політична, суспільна, економічна, військова, науково-технологічна, духовна сфери життєдіяльності суспільства.

За допомогою інформаційно-психологічних впливів через засоби масової інформації здійснюється селективний відбір аудиторії, яка найбільш вразлива до здійснюваних дій із сторони агресора. Таким чином формується категорія людей, з якими в подальшому проводяться більш активні дії щодо створення потрібного психологічного стану.

Значення інформаційно-психологічних впливів під час інформаційного протиборства займає важливу роль у протистояннях сучасності [4].

У сучасних умовах безперервний розвиток техніки сприяє послідовному підвищенню обсягу і швидкості поширення інформації. Удосконалюються можливості інформаційного охоплення великих територій та мас людей у найкоротші терміни. Разом із позитивними явищами глобальної інформатизації, чіткіше проступають контури нових міжнародних проблем. Передусім це стосується сфери інформаційної безпеки та інформаційного протиборства.

Висновок. Питання формування понятійного апарату у сфері інформаційних відносин ще остаточно не вирішене. І передусім це пов'язано із недостатнім застосуванням методології теорії національної безпеки та її понятійного апарату. Можна наголосити на тій обставині, що чисельність трактувань поняття інформаційна війна, має більш глибинні коріння, ніж це здається на перший погляд.

Література:

1. Г. В. Певцов, А. М. Гордієнко, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський: Досвід і концепції ведення інформаційної боротьби у провідних країнах світу. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України, 2015, № 1(18)
2. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення. Вісник НАДУ. 2015. № 1.

3. Інформаційно-психологічні операції у сучасних військових конфліктах. Шляхи та способи протидії негативному інформаційному впливу на свідомість та психіку особового складу // StudFiles : сайт. 10. 06. 2019. URL: <https://studfile.net/preview/8086488/page:11/> (дата звернення: 26. 02. 2020).

4. Клиновий Д. В. Що втратила Україна? // Оборонний вісник. –К. : центр воєнної політики та політики безпеки, 2016. № 4.

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Актуальність теми. Концепція розвитку комплексної системи міжнародної безпеки є корисною через її системність. Ця концепція не обмежується питаннями військової безпеки, але також охоплює економічну, політичну, гуманітарну та інформаційну безпеку. Слід зазначити, що це поняття потребує уточнення. Оскільки мова йде про розвиток цілісної системи міжнародної безпеки, вона має охоплювати всю систему міжнародних відносин. Концепція розвитку цілісної системи міжнародної безпеки поширюється і на недержавні міжнародні відносини.

Метою роботи є дослідження категорії «загроза», вирішення термінологічної проблеми у сфері інформаційної безпеки та встановлення чіткого розділення між кібернетичною сферою.

Завданнями роботи є: важливість дотримання міжнародної інформаційної безпеки; вказати теоретичні засади міжнародної інформаційної безпеки; висвітлити правове регулювання інформаційної безпеки.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

Предметом дослідження є –розвиток механізмів забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

Комплексна система міжнародної безпеки –це статус, при якому міждержавна система захищена від небезпек, які існують у сучасному світі. Це передбачає стабільне функціонування системи міжнародних відносин. Відносини між суб'єктами міждержавної системи також включають інформаційні відносини. Система таких відносин включає міждержавні та недержавні відносини.

Інформаційну безпеку слід розглядати у двох аспектах.

При застосуванні системного підходу інформаційна безпека виступатиме в якості опорного елемента. Його можна розглядати як статус системи міжнародних відносин, що характеризується стабільністю та безпекою від інформаційної зброї та загроз.

Крім того, інформаційну безпеку можна вважати ідеальною моделлю. Є концептуальні уявлення, якою саме має бути інформаційна безпека. Його розглядають у соціологічному (як певний стан суспільних відносин), технічному (відповідність стандартам та іншим технічним вимогам) та правовому (дотримання заборон і обмежень на поширення даних) аспектах. Виходячи з концептуальних уявлень, інформаційну безпеку можна визначити як модель стабільного функціонування системи інформаційних відносин.

Комплексна система міжнародної безпеки та інформаційної безпеки має певну сферу перетину. Інформаційна безпека міжнародної системи є складовою комплексної системи міжнародної безпеки. Однак міжнародні відносини –це не просто відносини між суб'єктами міжнародного публічного права. Вимога інформаційної безпеки однаково застосовна до міжнародних недержавних і внутрішніх відносин.

Використовуючи поняття міжнародної інформаційної безпеки, можна визначити це поняття, виходячи з більш загального поняття інформаційної безпеки. Якщо розрізняти внутрішню та міжнародну інформаційну безпеку, то перша стосується внутрішніх інформаційних відносин, а друга –міжнародних інформаційних відносин. У кожній із систем відносин інформаційна безпека має спільні риси; а саме він служить опорним елементом і забезпечує стабільний стан системи інформаційних відносин. Отже, міжнародна інформаційна безпека –це статус системи міжнародних інформаційних відносин, який характеризується стабільністю та захищеністю від інформаційної зброї та загроз.

Розвиток концепції міжнародної інформаційної безпеки призвів до появи в правовій доктрині термінів, які раніше не були відомі в практиці держав. Зараз дослідники використовують такі терміни, як інформаційна зброя, інформаційний тероризм або кібертероризм, інформаційна злочинність або кіберзлочинність.

Стан міжнародно-правового регулювання такої, що ці нові умови не закріплені в договорах (за винятком комп'ютерних злочинів). Проте низка соціальних явищ свідчить про те, що ці терміни слід розглядати як дестабілізуючі фактори системи міжнародних відносин.

Щодо інформаційної зброї, то її досить узагальнено можна охарактеризувати як будь-який засіб впливу на масову та індивідуальну свідомість, який може пошкодити, спотворити, знищити чи приховати дані. Особливістю інформаційної зброї є те, що вона використовується не лише у військовій сфері. Інформаційна зброя може бути використана для скоєння комп'ютерних злочинів, хакерських атак із заподіянням шкоди майну тощо. Застосування інформаційної зброї відоме у міжнародній практиці з другої половини ХХ ст. Наприклад, він широко використовувався в палестино-ізраїльському конфлікті.

З прийняттям окремих конвенцій про кіберзлочинність у міжнародному праві з'явилася тенденція до судового переслідування за наслідки застосування інформаційної зброї, а не за зброю як таку.

Слід зазначити, що застосування інформаційної зброї має різні масштаби. Наприклад, інформаційний тероризм можна вважати одним із найнебезпечніших видів використання інформаційної зброї.

Інформаційний тероризм можна визначити як використання інформаційної зброї для підриву конституційного ладу інших держав або міжнародного правопорядку та міжнародних відносин загалом.

Кібертероризм включає як пряму терористичні дії з використанням комп'ютерів, мереж і даних у мережах, так і різні додаткові операції, включаючи координацію, підготовку та організацію терористичної діяльності з використанням мереж і даних у мережах, а також поширення знань про тероризм та навички терористів.

Хоча міжнародні злочини загрожують міжнародному миру та безпеці, злочини міжнародного характеру є поширеними злочинами, у боротьбі з якими співпрацюють держави.

За допомогою комп'ютерів можна вчиняти міжнародні злочини. Глобальні комп'ютерні мережі дозволяють здійснювати пропаганду війни, геноциду, апартеїду та расової дискримінації. Більше того, використання комп'ютерів для військової техніки може призвести до того, що електронні комунікації стануть засобом агресії.

Слід зазначити, що існуючі міжнародні договори про комп'ютерну злочинність розглядають комп'ютерні злочини насамперед як злочини міжнародного характеру. Вони визначають елементи злочинів, які мають бути криміналізовані в національному законодавстві, а також заходи міжнародного співробітництва у боротьбі з такими злочинами.

Тому концепція інформаційного суспільства потребує відповідної цілісної концепції міжнародно-правового регулювання відносин обміну інформацією в інформаційному суспільстві.

Література:

1. Белай С. В., Корнієнко Д. М. Інформаційна безпека сьогодення – невід'ємна складова воєнної безпеки. Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави. Київ : Національна академія Служби безпеки України, 2018.
2. Войціховський А. В. Кібербезпека як важлива складова системи захисту національної безпеки європейських країн. Журнал східноєвропейського права. 2018. № 53.
3. Гуржій Т. Інформаційне право: виклики гібридної війни. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 4.
4. Дмитренко М. А. Проблемні питання інформаційної безпеки України. Міжнародні відносини. Серія Політичні науки. 2017. № 17.
5. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018.

РЕФЕРЕНДУМ ЯК КРИТЕРІЙ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність дослідження роботи. Сьогодні демократія відіграє важливу роль в нашому суспільстві. Як відомо, правовою безпосередньої реалізації повновладдя народу у світі є референдум. Саме на референдумі народ має легітимну можливість приймати правові акти, значна частина яких має нормативно правовий характер. Актуальність роботи полягає в тому що референдумвзаємозв'язком між суспільством і державою.

Мета дослідження –розкрити сутність референдуму в державі як критерій прямої демократії.

Об'єкт дослідження: взаємозв'язок народу з державою дає легітимну можливість приймати правові акти, які є інтересами суспільства і держави.

Предмет дослідження: право людини на участь в управлінні державними справами.

Завдання дослідження: щоб розкрити сутність референдуму в державі як критерій прямої демократії потрібно вирішити такі задачі: дослідити демократію в державі; що являє собою референдум; з'ясувати особливості референдуму як критерія прямої демократії.

Насамперед термін “демократія”походить від грецьких слів (“demos” –народ і “cratos” – влада) –державний режим, стан політичного життя, за якого державна влада здійснюється на основі принципів широкої і реальної участі громадян та їх об'єднань у формуванні державної політики, утворенні та діяльності органів державної влади [1, 179]. Поняттю “демократія” понад два тисячоліття. У суспільно-політичному житті це слово, яке найчастіше використовується політиками, журналістами, вченими пов'язується із змінами в суспільно-політичному житті, зв'язком з ідеями свободи, рівності і народовладдя. У держав світу в яких політичний режим –демократія, їхня конституція встановлює, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми демократії.

Референдум походить від латинського слова (“referendum” –те, що треба доповісти) –це коли громадяни певної країни приймають рішення, які стосуються законодавчих, конституційних, зовнішньополітичних, внутрішньополітичних питань, через голосування. Референдум виконує такі соціальні функції:

Він є одним із основних інструментів реалізації права народного суверенітету і легітимізації вкладних рішень;

Є однією із способів формування громадської думки;

За умови демократичного суспільства референдум може бути використаний народом як противага рішенням органів державної влади та місцевого самоврядування, що не задовольняють інтереси громадян [4, 428].

Разом з тим, варто зазначити, що референдум не є засобом від усіх проблем в державному будівництві. Л. Кривенко зазначає, що референдум, будучи інститутом безпосередньої демократії, може бути використаний як противага представницької демократії, або механізм обходу парламенту з метою прийняття рішення всупереч національному представницькому органу. Інакше кажучи, шляхом референдуму можуть прийматись анти парламентські рішення [5, 11]. Рішення, які приймаються на референдум, зазвичай, вважаються остаточними і такими, що володіють вищою легітимністю. Як правило вони мають силу закону, а часто і вищу юридичну силу, оскільки загально визначеною є думка, що закони, які були прийняті за підсумками референдуму, не можуть змінюватись звичайними законами парламенту. Вважається, що рішення, прийняте на референдумі –це безпосереднє рішення народу, а не його представників [6, 80]. Враховуючи вище наведене, можна сказати, що застосування референдуму в державі свідчить про позитивну тенденцію розвитку держави на шляху демократичної держави. Адже референдум є дієвим інструментом у тих державах, де існує узгодженість між владою та народом. Цікавою є позиція українського правознавця А. Янчука щодо розуміння безпосереднього здійснення влади народом як офіційного волевиявлення народу. Цікавою є позиція українського правознавця А. Янчука щодо розуміння безпосереднього здійснення влади народом як офіційного волевиявлення народу, його окремих груп або представників щодо здійснення повновладдя народу шляхом

ініціювання, прийняття, контролю за ухваленими рішеннями та захисту від спроб їх порушити чи обмежити владу народу. Безпосереднє здійснення влади народом, за визначенням автора, може відбуватися як у межах держави (шляхом прийняття законів та інших актів вищої юридичної сили на референдумах, проведення виборів), так і мати наддержавний характер (коли народ мирним або іншим способом демонструє свою волю щодо бажання приєднатися до іншого народу, держави, створити абсолютно іншу державу тощо) [7, с. 52].

Висновок Визнаючи народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади, конституція демократичної держави дозволяє не лише належність усієї повноти влади народу, а й право народу безпосередньо здійснювати належну йому владу. А ключовою процедурою визначення та закріплення волевиявлення народу у державі є референдум. Отже референдум являється критерієм прямої демократії.

Список використаних джерел:

1. Політологічний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. зал., 2005. –792 с.
2. Рансьєр Ж. На краю політичного: Жак Рансьєр –М. : Праксис, 2006. –218с.
3. Сарторі Джованні: Перегляд теорії демократії / 1987 –412с.
4. Макларов В. В. Референдум в країнах –членах Європейського Союзу 1997.
5. Кривенко Л. Референдум. Наближення до горизонту // Віче 2004.
6. Лотюк О. Форми безпосередньої демократії в сучасних зарубіжних країнах // Підприємництво, господарство і право. –2008. –№ 6. –с. 79-82.
7. Янчук А. Теоретико-нормативні підходи до визначення поняття “безпосереднє здійснення влади народом”//2012. -№ 1. -с. 49-54.

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Актуальність теми. Концепція розвитку комплексної системи міжнародної безпеки є корисною через її системність. Ця концепція не обмежується питаннями військової безпеки, але також охоплює економічну, політичну, гуманітарну та інформаційну безпеку. Слід зазначити, що це поняття потребує уточнення. Оскільки мова йде про розвиток цілісної системи міжнародної безпеки, вона має охоплювати всю систему міжнародних відносин. Концепція розвитку цілісної системи міжнародної безпеки поширюється і на недержавні міжнародні відносини.

Метою роботи є дослідження категорії «загроза», вирішення термінологічної проблеми у сфері інформаційної безпеки та встановлення чіткого розділення між кібернетичною сферою.

Завданнями роботи є: важливість дотримання міжнародної інформаційної безпеки; вказати теоретичні засади міжнародної інформаційної безпеки; висвітлити правове регулювання інформаційної безпеки.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

Предметом дослідження є –розвиток механізмів забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

Комплексна система міжнародної безпеки –це статус, при якому міждержавна система захищена від небезпек, які існують у сучасному світі. Це передбачає стабільне функціонування системи міжнародних відносин. Відносини між суб'єктами міждержавної системи також включають інформаційні відносини. Система таких відносин включає міждержавні та недержавні відносини.

Інформаційну безпеку слід розглядати у двох аспектах.

При застосуванні системного підходу інформаційна безпека виступатиме в якості опорного елемента. Його можна розглядати як статус системи міжнародних відносин, що характеризується стабільністю та безпекою від інформаційної зброї та загроз.

Крім того, інформаційну безпеку можна вважати ідеальною моделлю. Є концептуальні уявлення, якою саме має бути інформаційна безпека. Його розглядають у соціологічному (як певний стан суспільних відносин), технічному (відповідність стандартам та іншим технічним вимогам) та правовому (дотримання заборон і обмежень на поширення даних) аспектах. Виходячи з концептуальних уявлень, інформаційну безпеку можна визначити як модель стабільного функціонування системи інформаційних відносин.

Комплексна система міжнародної безпеки та інформаційної безпеки має певну сферу перетину. Інформаційна безпека міжнародної системи є складовою комплексної системи міжнародної безпеки. Однак міжнародні відносини –це не просто відносини між суб'єктами міжнародного публічного права. Вимога інформаційної безпеки однаково застосовна до міжнародних недержавних і внутрішніх відносин.

Використовуючи поняття міжнародної інформаційної безпеки, можна визначити це поняття, виходячи з більш загального поняття інформаційної безпеки. Якщо розрізняти внутрішню та міжнародну інформаційну безпеку, то перша стосується внутрішніх інформаційних відносин, а друга –міжнародних інформаційних відносин. У кожній із систем відносин інформаційна безпека має спільні риси; а саме він служить опорним елементом і забезпечує стабільний стан системи інформаційних відносин. Отже, міжнародна інформаційна безпека –це статус системи міжнародних інформаційних відносин, який характеризується стабільністю та захищеністю від інформаційної зброї та загроз.

Розвиток концепції міжнародної інформаційної безпеки призвів до появи в правовій доктрині термінів, які раніше не були відомі в практиці держав. Зараз дослідники використовують такі терміни, як інформаційна зброя, інформаційний тероризм або кібертероризм, інформаційна злочинність або кіберзлочинність.

Стан міжнародно-правового регулювання такої, що ці нові умови не закріплені в договорах (за винятком комп'ютерних злочинів). Проте низка соціальних явищ свідчить про те, що ці терміни слід розглядати як дестабілізуючі фактори системи міжнародних відносин.

Щодо інформаційної зброї, то її досить узагальнено можна охарактеризувати як будь-який засіб впливу на масову та індивідуальну свідомість, який може пошкодити, спотворити, знищити чи приховати дані. Особливістю інформаційної зброї є те, що вона використовується не лише у військовій сфері. Інформаційна зброя може бути використана для скоєння комп'ютерних злочинів, хакерських атак із заподіянням шкоди майну тощо. Застосування інформаційної зброї відоме у міжнародній практиці з другої половини ХХ ст. Наприклад, він широко використовувався в палестино-ізраїльському конфлікті.

З прийняттям окремих конвенцій про кіберзлочинність у міжнародному праві з'явилася тенденція до судового переслідування за наслідки застосування інформаційної зброї, а не за зброю як таку.

Слід зазначити, що застосування інформаційної зброї має різні масштаби. Наприклад, інформаційний тероризм можна вважати одним із найнебезпечніших видів використання інформаційної зброї.

Інформаційний тероризм можна визначити як використання інформаційної зброї для підриву конституційного ладу інших держав або міжнародного правопорядку та міжнародних відносин загалом.

Кібертероризм включає як пряму терористичні дії з використанням комп'ютерів, мереж і даних у мережах, так і різні додаткові операції, включаючи координацію, підготовку та організацію терористичної діяльності з використанням мереж і даних у мережах, а також поширення знань про тероризм та навички терористів.

Хоча міжнародні злочини загрожують міжнародному миру та безпеці, злочини міжнародного характеру є поширеними злочинами, у боротьбі з якими співпрацюють держави.

За допомогою комп'ютерів можна вчиняти міжнародні злочини. Глобальні комп'ютерні мережі дозволяють здійснювати пропаганду війни, геноциду, апартеїду та расової дискримінації. Більше того, використання комп'ютерів для військової техніки може призвести до того, що електронні комунікації стануть засобом агресії.

Слід зазначити, що існуючі міжнародні договори про комп'ютерну злочинність розглядають комп'ютерні злочини насамперед як злочини міжнародного характеру. Вони визначають елементи злочинів, які мають бути криміналізовані в національному законодавстві, а також заходи міжнародного співробітництва у боротьбі з такими злочинами.

Тому концепція інформаційного суспільства потребує відповідної цілісної концепції міжнародно-правового регулювання відносин обміну інформацією в інформаційному суспільстві.

Література:

1. Белай С. В., Корнієнко Д. М. Інформаційна безпека сьогодення – невід'ємна складова воєнної безпеки. Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави. Київ : Національна академія Служби безпеки України, 2018.
2. Войціховський А. В. Кібербезпека як важлива складова системи захисту національної безпеки європейських країн. Журнал східноєвропейського права. 2018. № 53.
3. Гуржій Т. Інформаційне право: виклики гібридної війни. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 4.
4. Дмитренко М. А. Проблемні питання інформаційної безпеки України. Міжнародні відносини. Серія Політичні науки. 2017. № 17.
5. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВІЙНИ

Психологічна війна супроводжує людину всю історію. Приклади використання цього інструменту є як у Біблії, так і у будь-якому сучасному конфлікті. Тим більше, що сьогодні все більшого поширення набувають конфлікти, близькі до війни, для вирішення яких і використовується цей інструментарій. Він відповідає сучасним вимогам дедалі більшого застосування засобів нефізичного впливу. Отже, інформація починає нести у собі як творчу, так і руйнівну силу, але значно більшою мірою, ніж це було раніше. Час змінив не так суть інформації, як інтенсивність впливу. Змінилися контексти її застосування.

Термін «інформаційна війна» виник у середині 1970-х років. Його запропонував вчений-фізик Томас Рон, який не лише першим зрозумів, а й науково обґрунтував, що саме інформація є найслабшою ланкою будь-якої армії. Поняття «інформаційна війна» стало широко застосовуватися у зв'язку з бурхливим розвитком інформаційних ресурсів, інформаційних та телекомунікаційних технологій, електронних засобів масової інформації, які в даний час розглядаються як високоефективні засоби для досягнення переваги

у науково-технічній, військовій, політичній, економічній, соціальній та духовній сферах життя суспільства. Інформаційні війни стали війнами «нового покоління», що використовують спеціальне структурування інформації, організацію її подання, маніпулювання, дозування, колажування і т. д.

Що ж є інформаційна війна? Інформаційна війна (від англ. Information war) – термін, що має два значення: по-перше, вплив на громадянське населення та/або військовослужбовців іншої держави шляхом розповсюдження певної інформації. Термін «Інформаційно-психологічна війна» був запозичений у російську мову з військової термінології США. Переклад цього терміну («information and psychological warfare») з англійської може звучати як «інформаційне протиборство», і як «інформаційна, психологічна війна», залежно від контексту конкретного офіційного документа чи наукової публікації. У цьому сенсі також використовується термін «психологічна війна» психологічний вплив на громадянське населення та (або) військовослужбовців іншої держави з метою досягнення політичних чи суто військових цілей. По-друге, цілеспрямовані дії, вжиті для досягнення інформаційної переваги шляхом заподіяння шкоди інформації, інформаційним процесам та інформаційним системам супротивника при одночасному захисті власної інформації, інформаційних процесів та інформаційних систем. Психологічне та пропагандистське вплив є різновидом інформаційного протиборства (інформаційно-психологічного впливу).

У зв'язку з появою та прискореним розвитком засобів масової інформації різко посилилася роль суспільної думки, яка стала впливати колосальним чином на політичні процеси в суспільстві, особливості функціонування інформаційно-психологічного середовища суспільства. Тому система формування громадської думки є одним із основних об'єктів інформаційно-психологічного забезпечення. Отже, необхідно вивчення особливостей формування та функціонування суспільної думки при конфліктах, на основі якої слід виробити практичні шляхи забезпечення психологічної безпеки політичної еліти та населення. Сучасна інформаційна війна може вестися постійно, анонімно та непомітно, у будь-якій точці інформаційного простору, включаючи чужу територію; супротивник довгий час може взагалі не усвідомлювати, що став об'єктом нападу або управління ззовні. Все це забезпечує значну ефективність методів впливу при мінімізації втрат «агресора», до того ж дозволяючи йому зберігати особу мирної та цивілізованої держави. Сучасна інформаційна зброя – це оперування системами уявлень про світ, про людину, про характер цивілізації та шляхи її розвитку, про найбільш людські значущі цінності. Специфіка такої «зброї» за сучасної якості технологій та формування єдиного інформаційного простору дозволяє здійснювати інформаційні операції у глобальному масштабі. Тотальний інформаційний контроль забезпечується спеціальною міжнародною організацією BSA (Business Software association).

Прийоми інформаційних війн до XXI століття стали набагато витончені, а тому небезпечніші. Адже сьогодні ті, хто планує таздійснює інформаційні атаки, озброєні

сучасними знаннями у сфері психології. Це дозволяє їм впливати на підсвідомість і в такий спосіб керувати нашими вчинками. На зміну прямолінійній пропаганді приходять своєрідний масовий гіпноз, якому піддаються цілі країни та народи. Методи, що дозволяють досягати подібних результатів, виникали та вдосконалювалися протягом усієї історії людства, стаючи дедалі ефективнішими. Так, від шаманських танців ми перейшли до психотехнологій, за допомогою яких здійснюється прихований вплив на поведінку людини. Піддавшись подібному впливу, людина нерідко не усвідомлює як його мета, а й те, що воно взагалі відбувається.

Отже, можна зробити висновок, що інформаційно-психологічна війна є найбільш агресивним засобом досягнення державами-учасницями інформаційного протиборства безумовного лідерства в інформаційно-психологічній сфері – так званого інформаційного домінування.

Література:

1. Манойло А. В. Інформаційно-психологічна війна як засіб досягнення політичних цілей [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.azerilove.net/articles/85/1/>
2. Почепцов Г. Г. Психологічні війни. М.; К. : Рефл-бук, Ваклер, 2000. 528 с.
3. Психологічна зброя. [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://mind-control.wikia.com/wiki/>

ТОТАЛІТАРИЗМ В ІСТОРІЇ

Актуальність теми дослідження. Незважаючи на стрімкий розвиток різноманітних сфер життя, зміни шляхів вирішення політичних суперечок, вплив на населення, деякі держави і надалі використовують способи, які були актуальними в минулому. Тому, варто розібратися і знати, як застосовували тоталітаризм попередні покоління і старатися не допускати їхніх помилок.

Термін «тоталітарна держава» активно застосовувалася ще у 20-30-х роках ХХ століття. Тоді ж Муссоліні дає чітке визначення тоталітаризму: «Все в державі, нічого поза державою і нічого проти держави». І лише в 1950-х роках вчені демонструють аналітичну концепцію терміну, узагальнюючи політичну практику нацистської Німеччини, фашистської Італії та СРСР за керування Сталіна.

Багато дослідників акцентують увагу на специфіці тоталітаризму – прагненні поширити ідею «єдиного вірного» вчення не лише на території держави, але й на світовому рівні. Звідси і впливає прагнення до розвитку війська і підготовка до війни. До того ж тоталітарний режим суперечить всім базовим уявленням про людяність. Поняття цього режиму прагне сформулювати іншу людину, порвавши зі звичними моральними цінностями, відмовившись від традиційних норм поведінки і мислення. Тоталітаризм являє собою втручання в життя суспільства, в їхню діяльність і представники даного режиму завжди вважали, що самодіяльність громадян не потрібна і шкідлива, а свобода – небезпечна і нетерпима.

Тоталітарний режим представляє всеосяжний терористичний поліцейський контроль над суспільством для припинення будь-яких проявів власних думок і дій, які відрізняються від мислення представників держави. К. Фрідріх, американський вчений назвав ці характеристики «синдромами тоталітаризму», за присутності всіх цих ознак, можна з повною впевненістю заявляти, що держава є тоталітарною. Протилежність між поняттями демократія і тоталітаризм сприймалася дослідниками як констатація очевидного.

Також К. Фрідріх та З. Бжезинський вважали, що важливим є контроль з боку тоталітарної держави, які і відрізняють цей режим від сучасних автократій. До цього в інших дослідників також виникали питання, чи можна вважати контроль над індивідами з боку політичного режиму тотальним, адже радянські робітники пили на роботі, крали і обмінювали «по блату».

Висновок: Отже, за період існування та розвитку тоталітарного режиму, різні вчені по різному трактували його ознаки і характеристики. На сьогоднішній день можна знайти багато джерел і дослідників, які детально характеризують даний режим і кожен з них може різнитися, проте нам варто виділити основні ознаки та приклади в історії і старатися не допускати владу, яка прагне застосовувати тоталітаризм, адже це зазвичай насилля, війна і підкорення населення.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Політична культура – це невід’ємна складова частина загальнонаціональної культури. Це передусім такий спосіб діяльності соціальної спільноти, особи у сфері політичних відносин, який відображає досягнутий рівень політичної активності та політичної зрілості суб’єктів. Він включає різні компоненти й рівні: культуру ставлення суб’єктів до здійснення політичної влади; культуру електорального процесу; культуру формування політичних і громадсько-політичних інституцій; культуру політичної поведінки; культуру політичної свідомості й спілкування та інші, тобто поширюється на всю сферу політичного життя суспільства.

Політичний досвід є основою розвитку політичної культури. Він фіксує історію розвитку політичних відносин у різних формах: історичних, літературних, наукових пам’ятках, політичних традиціях, звичаях. Цей досвід в більшій або меншій мірі засвоюється людьми в процесі їх політичної соціалізації. На основі історичного досвіду багатьох поколінь формується політична свідомість людей, соціальна пам’ять суспільства, затверджуються політичні орієнтири і зразки політичної поведінки.

Політична культура сучасної України має посткомуністичний, пострадянський, постколоніальний характер. В ній мають значну питому вагу елементи комуністичної ідеології, радянсько-більшовицькі стереотипи, сформовані у минулому політичні переконання й настрої. Проте така політична культура на сьогодні не є монопольною чи тим більше офіційною, але вона ще функціонує за інерцією.

Нинішня політична культура українського народу є постколоніальною. Це доводить зрусифікований стан, комплекси національної меншовартості, нездатність до адекватної оцінки власних національних інтересів, схильність більше розраховувати на зовнішню допомогу, ніж на власні сили. Проте характер сучасних соціально-політичних процесів дозволяє твердити, що політична культура українського суспільства стає національною та незалежницькою.

За ставленням до демократії і держави політична культура України залишається авторитарною, етатистською, патерналістською. Але за умов суверенного існування відроджуються такі традиційні риси української політичної культури, як народоправство, толерантність, ліберальне ставлення до держави (не людина і нація для держави, а держава для людини і нації).

За ідеологічною спрямованістю для політичної культури України характерний розкол суспільства на прихильників комуністичних і соціалістичних цінностей, з одного боку, та консервативно-ліберальних – з іншого.

Література:

1. Політологічний енциклопедичний словник: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Генеза, 1997. 400 с.
2. Політологія. Книга перша: Політика і суспільство. Книга друга: Держава і суспільство/ А. Колодій, В. Харченко, Л. Климанська, Я. Космина. Київ: Ельга-Н, Ніка-Центр, 2000. 584 с.
3. Політологія: Підручник/ І. Дзюбка, К. Левківський, В. Андрущенко та ін.; За заг. ред. І. Дзюбка, К. Левківського. –2-ге вид., випр. і допов. –К. : Вища школа, 2001. –415 с.

ФЕМІНІЗМ В ІСТОРІЇ

Актуальність теми дослідження. Феміністичний рух завжди відігравав важливу роль в історії суспільства. Завдяки даному руху можна побачити значний вплив на людство, створюючи нові традиції, уявлення та цінності. На сьогоднішній день фемінізм охоплює значну частину спектрів життя: історичні, політичні, соціально-економічні і т. д. Тому на сьогоднішній день не можна ігнорувати важливість даного питання.

Розвиток фемінізму в основному ділять на три хвилі –спалахи, які хронологічно поширювалися на декілька десятиліть. Всі хвилі відрізняються їхньою цінністю і шляхами досягнення мети. Проте прагнення досягти змін в суспільному житті жінок належить всім трьом.

Перша хвиля отримала назву суфражизм і почалася ще у XVIII ст. Проте організований рух припадає на XIX ст. Жінки активно виступали за скасування рабства, тверезість, догляд за немічними, організацію притулків для сиріт і виборче право.

Одними з головних ознак першої хвилі були неоднорідність та різноманіття позицій жінок. В боротьбі за права виступали праві і ліві, християнки і атеїстки, ті, які прагнули міцності сім'ї на релігійних засадах і ті, які вважали сім'ю тягарем.

Чимало активісток того часу були категорично проти ідей лівих, нерідко використовували активізм для поширення релігії. Однак ранній фемінізм не був безпечним і прийнятним для християн. Значна частина жінок того часу були атеїстками і поширювали марксизм. Суфражистки прославилися критикою зі сторони християн.

Перша держава, де перемога фемінізму стала державною політикою став Радянський Союз, держава урівняла чоловіків і жінок, щоправда ініціативи других зазвичай їм шкодили. Жінки могли працювати на полі, заводі, в шахтах, отримали право виборчого голосу.

Другою хвилею став радикальний фемінізм, який розпочався в період після Другої світової війни. Даний напрямок в основному був направлений на сім'ю та релігію.

В більшості держав жінки отримують ті ж юридичні права, що й чоловіки, але вважати, що чоловіки і жінки стали рівними не можна. Політикою і наукою надалі займалися чоловіки. На Заході більшість жінок і надалі вбачають свою роль в домогосподарстві, догляді за дітьми та турботі про чоловіка. Феміністки трактують це, як не бажання рівноправ'я через патріархат в суспільстві.

В 1960-х найактивніше поширюється радикальний фемінізм. Жінки виступають проти лідерства лише чоловіків. В ці ж роки з'являється термін «сексизм». Феміністки другої хвилі вбачали патріархат в всіх сферах життя: сім'ї, політиці, культурі, історії, релігії і т. д.

Третя хвиля –інтерсекційний фемінізм. Вона народилася в результаті поширення лівих рухів, що охоплювали різну кількість меншин.

Дана хвиля, не являється фемінізмом, який ми привикли бачити до цього. Напрямок інтерсекційного фемінізму спрямовувався не лише на відстоювання прав жінки, а й на «захист» різноманітних меншин: гомосексуали, атеїсти, пацифісти і тому подібне. Початок цього руху припадає на 1990-ті роки.

Ідея боротьби третьої хвилі ґрунтується на теорії пригнічення меншин і людей з різними характеристиками зі сторони західного суспільства. Представники даного руху вважають, що піддаються дискримінації відразу за багатьма напрямками, саме тому вони не борються за сексизм чи гомофобію окремо.

В інтерсекційній теорії пригнічені мають свою ієрархію. Таким чином, білий чоловік пригнічує чорношкіру жінку більше, ніж білу. Найвище в цій ієрархії стоїть незаміжня чорношкіра транс-жінка, що сповідує іслам.

Також важливим в цій теорії є гендерний спектр. Вважається, що дискримінація за гендером є серйознішим, ніж за статтю. Саме цей пункт теорії став основним фактором конфлікту між другою та третьою хвилями. Радикальні феміністки, не хочуть сприймати ідеї гендеру інтерсекційних. Вони борються проти домінування чоловіків, натомість представники

третьої хвилі прагнуть знищити форми «дискримінації»: расизм, сексизм, націоналізм і так далі.

Висновок. Жодний з трьох напрямів не можна вважати прийнятним зі сторони християнства. Біблія встановила чітку ієрархію відносини між чоловіками та жінками як в церкві, так і в сім'ї. Проте це ніяким чином не заважає жінкам брати участь в суспільному, політичному житті та роботі в межах свого таланту. Проблемою являється конкуренція між статями та спроба зміни вже встановленої ієрархії.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Актуальність теми дослідження. Актуальними є питання про ступінь та характер впливу соціальних мереж на сучасне суспільство і відображення цього впливу в системі так званих “екзистенційних суперечностей” інформаційного суспільства. Зокрема, затребуваним є дослідження впливу соціальних мереж на соціокультурні зміни, структуру та ідентичність особистості, соціально-економічні та соціально-політичні процеси [3].

Мета статті – проаналізувати феномен соціальних мереж у контексті становлення і розвитку мережевого суспільства як нового типу міжособистісної комунікації.

Проблематика дослідження. Проблема дослідження ролі і місця соціальних мереж у просторах сучасного суспільства обумовлена тим, що мережі перетворилися на своєрідний глобальний координаційний центр соціальних зв'язків, який регулює комунікативні процеси у віртуальному просторі, що є особливою властивістю сучасного рівня розвитку системи соціальних комунікацій. Сьогодні широкої популярності набуває мережева комунікація, зокрема, соціальні мережі. Останні виступають інструментом, за допомогою якого велика кількість користувачів глобальної мережі отримує додаткові можливості у спілкуванні та поширенні інформації різного соціально-культурного значення. Дослідженню змісту можливостей комунікації з використанням соціальних мереж, характеру та вимогам до спілкування в умовах нового соціального середовища все більше присвячено наукових розробок.

Виклад основного матеріалу. Поняття “соціальна мережа” має кілька значень у понятійно-категоріальному апараті соціології. Основне, широке значення припускає трактування соціальної мережі як структури, що складається з вузлових елементів і зв'язків між ними (соціальна павутина). Однак з появою і поширенням в Інтернет нового типу сайтів – соціальних мереж – у соціології виникає друге, більш вузьке значення цього терміну, а саме його трактування як веб-сервісу, що забезпечує можливість комунікації великих груп людей та їх об'єднання у віртуальні спільноти за інтересами. Особливістю побудови соціальних мереж стало те, що їх зміст наповнюється самими користувачами, а крім спілкування та комунікації, у акторів з'являється можливість споживати медіа-контент та весь спектр розважальних продуктів (музика, відео, ігри та ін.), вести економічну, політичну та інші види діяльності [1].

світі існує понад 206 соціальних мереж, їх кількість зростає кожен день. Формування мережевого суспільства є історичною відповіддю на ситуацію комунікаційного надлишку. Суспільство, ключову комунікативну роль в якому починають грати мережі, вільно формує об'єднання людей і групи за інтересами. На відміну від традиційних соціальних структур мережі здатні сприймати і самостійно створювати нові комунікативні конфігурації, недоступні для традиційних інститутів. Усі відомі на сьогоднішній день соціальні мережі можна умовно розділити на три категорії:

1. На загальну тематику (створені для приватного спілкування).
2. Спеціалізовані.
3. Ділові [2].

Будь-яке суспільство формується на базі комунікаційних інформаційних зв'язків, але лише у двадцятому сторіччі це питання стало предметом серйозних наукових міждисциплінарних досліджень. Виникла гостра необхідність у вивченні інформації як інноваційного ресурсу у сфері комунікації та в якості одного з основних факторів розвитку людського суспільства в цілому. Стало очевидним, що інформаційні технології формують базові функціональні залежності в системі соціальних зв'язків і відносин [1].

Сучасні комунікаційні технології дозволяють створювати соціальні спільноти з практично будь-якими заданими характеристиками – освітніми, професійними, віковими. При цьому стійкі відносини поступаються місцем постійній зміні, а суспільство стає схожим на комунікаційні спільноти.

Соціальні мережі займають все більше місце в житті сучасного суспільства, зростає кількість мереж та зареєстрованих користувачів у них.

На думку дослідників, соціальні мережі – основна причина, по якій сьогодні росте кількість часу, проведеного в Інтернеті. Головні їхні переваги – можливість користувачів заявляти про свої інтереси і розділяти їх з оточуючими. І це дає підстави стверджувати, що соціальні мережі є не тільки засобом для спілкування, але й потужним маркетинговим інструментом.

Становлення інформаційного суспільства призвело до загальної комп'ютеризації та впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій в усі сфери життя. Знання та інформація стають ключовими джерелами продуктивності і конкурентоспроможності, еволюції соціуму на сучасному етапі. Соціальні мережі, будучи не тільки засобами масової комунікації, а механізмом конструювання комунікативного простору, виконують низку функцій, створюючи ціннісний базис свого існування. Соціальні мережі є новим, але дуже динамічним феноменом інформаційного суспільства, проблемне поле якого потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Лещенко О. М. Соціальні мережі як механізм конструювання комунікації у суспільстві – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/sotsialnye-seti-kak-mekhanizmkonstruirovaniya-kommunikatsii-v-sovremennom-obshchestve>.

2. Лукіних Т. М. Аксіологічний та ідеологічний статус мережевого суспільства в інформаційному соціальному просторі постановка проблеми – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://huminf.tsu.ru/ejurnal/magazine/3/luk_nur.htm.

3 Людина у соціальних мережах – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.timeout.ru/journal/feature/6557/1/>

ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПОЛІТИКУ: ОСНОВНІ ЕТАПИ

Актуальність дослідження. З найдавніших часів політика була і залишається бути найважливішим джерелом і механізмом організації суспільного життя людей, могутньою зброєю цілеспрямованих перетворень як в окремих країнах, так і житті соціуму в цілому. Разом з тим вона і донині являється ледве не найтаємнішим і багатоліким явищем, багато парадоксів і протиріч якого людина так і не змогла розшифрувати протягом тисячолітньої своєї історії.

Мета дослідження : Аналіз еволюції уявлень про політику та визначення основних напрямів політичної думки

В цілому традиційно вважається, що більшість сучасних наук, у тому числі й політологія, пройшли три стадії розвитку – філософську, емпіричну та стадію ревізії емпіричного стану.

Перший етап розвитку політології почався з часів Аристотеля. Він в Стародавній Греції дав визначення політичних режимів і ввів такі терміни, як "монархія", "аристократія", "олігархія", "демократія" та ін. З того часу політична філософія стала невід'ємною частиною духовного життя суспільства. Такі ідеї ґрунтувалися на практичному ототожненні політики та держави, нерозривному сприйнятті держави і суспільства, припускаючи інтегрованість організації людського життя і публічної влади. Це формувало теоретичні трактування політики в руслі філософії і навіть частково природознавства.

Важливий вплив на розвиток політології справила політична філософія італійського мислителя епохи Відродження Н. Макіавеллі (1469 – 1527), якого називають творцем нової політичної теорії. Макіавеллі одним із перших розглянув вчення про політику як самостійну царину знання. У центрі його політичного вчення була проблема державної влади, а всі його дослідження підпорядковані спільній меті – подоланню феодальної роздробленості Італії та вирішенню практичних завдань державного життя.

Другий етап розвитку продовжувався від Громадянської війни в Америці до закінчення Другої світової війни. Дослідженням політичної дійсності було надано наукового характеру. Почалося вивчення поведінки людей у зв'язку з їх участю у державному управлінні, виникли наукові установи, що вивчали політичні відносини. Завдяки цим дослідженням з другої половини ХХ ст. науку, що виробляє теоретичні уявлення про державне управління, почали називати політологією.

Таким чином третій етап розвитку вже зрілої політичної науки почався після закінчення Другої світової війни й триває донині. Сучасність – це такий період, коли відбувається ревізія емпіричного стану знань про політику. Цей етап розвитку вирізняється критичним переосмисленням арсеналу нагромаджених емпіричних та теоретичних знань та їх подальшим поглибленням.

Висновок. Світовий досвід показує, що в економічно розвинених країнах політологія є фактором прийняття найважливіших стратегічних рішень, становить фундамент для вироблення зважених тактичних кроків. У той же час політологія – одна з наймолодших гуманітарних дисциплін. Вона завершила процес інституціалізації і оформилася як самостійна галузь наукового знання лише з кінця 40-х рр. ХХ ст.

Використана література:

1. Баранівський В. Ф. Політологія [Текст] : підручник / В. Ф. Баранівський; Нац. акад. упр. – Київ : НАУ, 2016. – 235.
2. Даль Роберт А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / О. Д. Білогорський (пер. з англ.). Х. : Каравела, 2002. 216 с.
3. Дарендорф Ральф. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті / Анастасія Орган (пер. з нім.). К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2006. – 110 с.

ВИТОКИ І ГЕНЕЗИС ІНТЕРНЕТ – КОМУНІКАЦІЇ.

Актуальність дослідження. Можливість отримати будь-яку інформацію не виходячи з дому –зараз це не фантастика, а реальність. І це стало можливим завдяки Інтернету. Крім того, що Інтернет дозволяє знайти потрібну інформацію, мережа значно розширює коло спілкування. Наприклад, чат- це швидкий спосіб знайти нових друзів, поспілкуватися з ними на будь-які теми, отримати корисні поради. А у Фейсбук ще можна побачити фотокартки, відеоролики і мати уявлення з ким розмовляєш, завдяки тій інформації, яку розміщує на своїй сторінці людина. Але спілкування в Інтернеті приховує небезпеку, яка проявляється в тому, що ти не бачиш свого віртуального знайомого, а тому не можеш бути впевнений у тому, що ця людина безпечна. Можна вважати, що спілкуєшся з однолітком, а він або вона насправді може виявитися дорослим чоловіком або жінкою, а ще гірше –злочинцем.

Мета дослідження: історія створення інтернету, як інтернет спілкування впливає на реальне життя, дізнатися чи зможуть інтернет комунікації замінити реальні(висновок).

У 1957 році Радянський Союз запускає перший штучний супутник Землі, що дратує американських військових. Агентство з перспективних оборонних науково-дослідних розробок США пропонує розробити комп'ютерну мережу, яка повинна стати надійним джерелом обміну інформацією в разі бойових дій. Таким чином, за фінансової підтримки Міністерства оборони, в 1969 році вводиться в дію проект під назвою ARPANET. Восени того ж року було вирішено провести перший сеанс зв'язку між двома комп'ютерами. Фахівці Чарлі Клайн і Білл Дюваль відповідали за процес і віддалене підключення. Під час першої спроби зв'язку вдалося відправити лише дві перші літери слова «Login», друга спроба виявилася більш успішною. Першими активно використовувати мережу почали вчені різних напрямків, таким чином мережа почала мимоволі розростатися. У 1971 році була створена програма здатна відправляти електронні листи. Після підключення в 1973 році до мережі комп'ютерів Великобританії і Норвегії мережа почала набувати міжнародного статусу. У 1983 році відбувається ще одна ключова подія з історії формування світової комп'ютерної мережі. У січні цього року вчений Джон Постел переходить з використання протоколу NCP на TCP / IP. Можна вважати, що з цього моменту зароджується сучасний інтернет. Уже в 1989 році британський вчений Тім Бернсу-Лі випускає перший редактор сторінок WorldWideWeb, завдяки чому з'являється можливість працювати з протоколом HTTP і мовою розмітки HTML.

У 1990 році відбулося перше інтернет-підключення за допомогою звичайного провідного телефону і модему. У 1991 році всесвітня мережа інтернет стала загальнодоступною. З тих пір інтернет почав розвиватися зі швидкістю думки, а тепер ми не можемо уявити собі роботу більшості пристроїв без доступу до всесвітньої мережі. З появою доступного інтернету і розвитком сучасних технологій, особливо актуальними стали соціальні мережі. Вони стали головною частиною життя людини і зайняли свою важливу позицію серед захоплень тисячі користувачів. На сучасному ринку мережі інтернет є нечисленна кількість порталів і мереж, де люди мають можливість спілкуватися між собою безкоштовно. Кожного дня список таких продуктів поповнюється разом з товарами, які сприяють такому спілкуванню. Соціальні мережі популярні своїми перевагами, які неможливо проігнорувати, адже завдяки їм користувачі так полюбляють спілкування в мережі інтернет. В першу чергу виділимо наявність можливості пошуку однодумців. Також користувач має можливість організувати свій блог, де зможе публікувати цікаву на його думку інформацію. Люди з такими ж захопленнями зацікавляються такою сторінкою і ви будете мати можливість спілкування з людьми, які вас зрозуміють.

Стаючи учасником мережі в інтернеті, ми маємо бажання поділитися з товаришами подіями, які відбуваються в особовому житті. Також маєть можливість бути в курсі подій наших друзів. Таким чином, ми являємося невід'ємною часткою суспільства, і не виходячи з квартири, будемо знати про найважливіші і найцікавіші пригоди. Інтернет комунікації має великий вплив на сучасну молодь, адже сучасникам легше переписуватись у телефоні ніж вийти на прогулянку щоб порозмовляти, більшість підлітків сидять у дома та спілкуються за

допомогою інтернету, щоб разом пограти у відеоігри подивитись разом відео на ютуб чи серіали. Причиною цього є зона комфорту яку вони не хочуть покидати. Старші покоління часто виходять на двір як мінімум через те що їм потрібно на роботу чи кудись по-справам, незважаючи на те, що вони також уже привикли до новітніх гаджетів, розлучитись з ними їм набагато легше ніж молоді. Старші покоління використовують інтернет, лише для телефонних дзвінків, почитати новин, погортати стрічку фейсбука а також для дзвінків друзям чи родичам, яких давно не бачили чи просто які далеко знаходяться. Сьогодні часто зустрічаються проблеми у молоді, що вони не можуть знайти собі друзів, партнера вони пробували вирішити цю проблему шляхом інтернет комунікацій, тобто заходили на сайти знайомств і так далше, але успіхів це ніяких не дає. Адже в справжньому житті коли тобі смішно чи сумно, ти не можеш відправити смайлик, треба вміти показувати це своїм емоціями.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновки, що інтернет комунікація ніколи не замінить справжню, бо в інтернеті люди втратили свої навички справжнього спілкування, а інтернет ніколи не замінить справжнє життя.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Сьогодні інформаційна сфера характеризується високими темпами розвитку, що обумовлено зростанням ролі інформації та інформаційних ресурсів у всіх процесах суспільної життєдіяльності. Політичні, економічні, соціальні та культурні інститути в значній мірі відчувають вплив інформаційно-комп'ютерних технологій та змісту інформаційних продуктів, що поширюються за їх допомогою. Така тенденція трансформації значення суспільного інформаційного обміну вимагає активної державної діяльності з метою впорядкування інформаційних процесів, а проведення ефективної державної інформаційної політики набуває надзвичайної актуальності. При цьому необхідно враховувати, що Україна перебуває у стані війни, інформаційна складова якої робить надзвичайно важливим гарантування захисту національного інформаційного простору від негативних інформаційних впливів. Адже, як зазначено в Доктрині інформаційної безпеки України, "Застосування Російською Федерацією технологій гібридної війни проти України перетворило інформаційну сферу на ключову арену протиборства". Саме проти України Російська Федерація використовує найновіші інформаційні технології впливу на свідомість громадян, спрямовані на розпалювання національної і релігійної ворожнечі, пропаганду агресивної війни, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України. Тому Закон України "Про національну безпеку України" в ч. 4 ст. 3 відносить забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки України до державної політики у сферах національної безпеки і оборони та покладає відповідні функції на Службу безпеки України (ст. 19) і Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України (ст. 22).

Заслуговує на увагу і ІТ-сфера України. Так, за даними Аналітичної записки відділу інформаційної безпеки та розвитку інформаційного суспільства Національного інституту стратегічних досліджень, успішно триває перехід державних органів на електронний документообіг, розвивається е- урядування, запущено урядовий портал відкритих даних, зростає попит на високотехнологічні комплексні рішення, пов'язані з переорієнтацією компаній на комерційні дата-центри і хмарові сховища, мобільні рішення, системи електронних розрахунків, підвищена увага приділяється кібербезпеці тощо. Україна знаходиться у топ-20 світових постачальників ІТ-послуг, в її межах працює близько сотні дослідницьких центрів найбільших ІТ-компаній. Поряд з цим українська ІТ-галузь має переважно обслуговуючий, "сировинний" характер, оскільки джерело близько 80 % її доходів – відносно дешеві аутсорс-проекти на експорт.

Зважаючи на сьогоднішню ситуацію в країні, досить актуальною стала проблема протидії фейкам, які розповсюджуються надзвичайно швидко і несуть загрозу репутації преси та демократичним цінностям. Тому необхідно розробляти механізми, які ідентифікуватимуть фейкову інформацію та обмежуватимуть її обіг. З метою мобілізації користувачів соціальних мереж на донесення достовірної інформації та боротьбу з російською пропагандою 23 лютого 2015 року було розпочато ініційований Міністерством інформаційної політики України Інтернет-проект під назвою «Інформаційні війська України», який з 1 серпня 2017 року почав функціонування як самостійний. Молоді інфоволонтери допомагають державним структурам, відстоюючи інформаційний суверенітет України в соціальних мережах і в Інтернеті загалом. Але проблему одними силами цього проекту не можна вирішити, тому заслуговує на увагу думка про необхідність найшвидшої розробки та прийняття закону про протидію фейкам. Ми вважаємо, що написання подібного законопроекту матиме сенс, якщо буде враховано технічну можливість відстежувати сайти, створені для розміщення фейків, а також прописано механізм їх нейтралізації та залучення до суворої відповідальності власників сайтів.

І на завершення хочемо навести слова доктора філософських наук М. П. Требіна про те, що "Будь-яка війна, у тому числі й «гібридна», колись закінчиться, а інформаційна боротьба за розум і серця людей не закінчиться ніколи, оскільки ми вступили в інформаційну епоху, де головним джерелом багатства та благополуччя людей стає інформація. Якою вона дійде до

людей, який світ вони створять –чи європейський, чи руський, чи якийсь інший –залежить від кожної людини, від громадянського суспільства та держави".

Використана література:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року "Про Доктрину інформаційної безпеки України": указ Президента України від 25. 02. 2017 р. № 47/2017 *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>

2. *Требін М. П.* "Гібридна" війна як нова українська реальність / М. П. Требін // *Український соціум*. –2014. –№ 3. –С. 113-127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2014_3_13

3. Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України: постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 2 *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF>

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ В ФОРМУВАННІ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Актуальність дослідження. У наш час найпотужнішим засобом впливу на громадську думку – є ЗМІ. Відомо багато прикладів, коли під впливом засобів масової інформації (дезінформації), люди змінювали свої рішення, позиції і політичні думки. Враховуючи те що, цифрові технології суспільства з кожним днем покращуються, то і вплив Інтернет – комунікації збільшується з таким самим характером.

Найбільшу роль у формуванні й поширенні громадської думки відіграють ЗМІ, такі як преса, телебачення, радіо мовлення, кіно, відео, Інтернет, за допомогою яких інформація поширюється в суспільстві. Формуючи громадську думку, ЗМІ, з одного боку, об'єднують мільйони людей, а з іншого – впливають не тільки на свідомість, а й на вчинки людей.

В Україні ЗМІ також значно впливають на формування громадської свідомості. Це можна пояснити звичкою людей довіряти засобам масової інформації і відмовою від фільтрації інформації, спроби дивитись на ситуацію з усіх боків. Звісно, що до глядача інформація не завжди потрапляє правдива, оскільки всі прагнуть змінити її у свою користь. Обтяжений щоденними проблемами й турботами громадянин сучасного суспільства, перетворюється у зручну мішень для інформаційного впливу, ним легко маніпулювати й нав'язувати свою думку.

Чому під час виборчої кампанії, так багато політиків демонструють себе на телевізорах та інших засобах масової інформації? Люди змучені після важкого дня, які цілий день працювали, приходять додому розслабитись і відпочити. Вони стають ідеальним клієнтом для маніпуляції. Вони не в змозі думати і аналізувати інформацію, додамо до цього красиву різнокольорову картинку й приємну музику на фоні, і все, людина готова повірити всьому що почує. Цим користуються політики і отримують додаткові голоси.

Існує декілька видів впливу на думку суспільства. Найпершим та основним потрібно виокремити поняття мовленнєвого впливу. Мовленнєвий вплив – вплив на індивідуальну або колективну свідомість і поведінку, що здійснюється різноманітними мовленнєвими засобами. Розрізняють пряму та непряму форму мовленнєвого впливу. Пряма форма мовленнєвого впливу передбачає відкриту тактику, тобто оратор прямо повідомляє аудиторії те, що він має на увазі. Така форма впливу є точною, послідовною й узгоджується із критерієм щирості. Якщо говорити про непряму форму впливу, оратор не говорить про предмет впливу напругу, він впливає з його слів, тому слухач розуміє це підсвідомо.

Як захистити себе від впливу? Потрібно аналізувати інформацію яка надходить від ЗМІ. Спробувати подивитись інші джерела інформації, зрівняти їх і зробити відповідні висновки. Подивитись на цю ситуацію з різних кутів. Тому українцям потрібно розвивати критичне мислення, прискіпливіше ставитись до ЗМІ, перевіряти інформацію, аналізувати її, лише у такому випадку можна вберегти себе від маніпуляцій, неправдивої інформації та спотворення фактів.

Висновок. За допомогою телебачення теж можна легко керувати аудиторію, оскільки люди оповиті проблемами зовні, приходять додому, дивлячись красиву картинку і приємний голос довіряють оратору. Вирішення цієї проблеми може бути таке: більше аналізувати інформації, подивитись інші джерела, спробувати свідомо профільтрувати отриману інформацію.

Література:

1. Політологія : Навчальний посібник / Бабкіна О. В., Горбатенко В. П. – К. : ВЦ, 2012. 568 с.
2. Дзюба М. Т. Роль засобів масової інформації в формуванні громадської думки. // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. Київ: 2008. с. 77 – 81

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Мета дослідження: аналіз та визначення змісту сучасного політичного тероризму.

Актуальність дослідження: На початку ХХІ століття тероризм, в основі якого завжди незаконне фізичне або психологічне насильство, став одним із найнебезпечніших викликів людству. Наприкінці ХХ ст. людство опинилося перед фактом поширення тероризму у світовому масштабі. Загроза тероризму сьогодні залишається однією з найбільших небезпек для політичного життя значної частини країн. Ця небезпека не лише не знижується, але й з часом навіть зростає.

Термін “тероризм” не має узгодженого визначення у сучасній науці, проте, як правило, його використовують у негативному значенні, найчастіше для характеристики дій, які загрожують життю людей. Його можуть вживати щодо характеристики діяльності політично вмотивованих груп недержавного рівня так і стосовно дій урядів. Складність визначення поняття тероризму полягає також у тому, що різні аспекти протистояння розглядають терористичну діяльність з різних позицій. Так, в одному із аспектів вона безперечно є злочином, порушенням закону, проте, в іншому – боротьбою за національне визволення або інші вищі цілі.

Нині тероризм перетворився на один із методів політичної боротьби, який використовують у крайніх випадках задля досягнення політичних цілей у різних кризових ситуаціях. Причинами використання тероризму часто є гострі протистояння, пов'язані зі соціальною несправедливістю, націоналістичними, релігійними та територіальними суперечностями, застоєм суспільства тощо. До нього вдаються тоді, коли не бачать іншого шляху або в зв'язку з відсутністю інших ресурсів боротьби, або прагнуть радикально змінити поведінку людей, залякавши їх актами терору.

В академічному тлумачному словнику української мови поняття тероризм трактують як здійснювання, застосування терору; діяльність і тактика терористів [1]. Терор визначається як найгостріша форма боротьби проти політичних і класових супротивників із застосуванням насильства аж до фізичного знищення [1].

У законі України “Про боротьбу з тероризмом” зазначено, що “тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей” [5].

Основними ознаками тероризму, незалежно від його функціональних характеристик, є такі: насильство, застосування сили, примус як основні методи впливу; залякування, акцентований страх, терор як основні цілі цього впливу; відсутність будь-яких моральних і юридичних обмежень; висування вимог до “третьої” сторони; випадковість, довільність вибору жертв, їхня невинність; таємний, конспіративність підготовки терактів разом з публічністю їхнього здійснення; прагнення до одержання широкого розголосу; повторюваність, серійність терористичної діяльності.

Висновок. Отже, тероризм є протиправним насиллям або ж загрозою застосування насильства зі сторони однієї людини або групи осіб, породжуючи страх у суспільстві та залякування уряду й населення, що спрямовані на досягнення політичної мети. Та кількість терактів, яка спостерігається сьогодні у світі, свідчить про те, що тероризм як метод політичної боротьби сьогодні є досить популярним у різних куточках світу.

Література:

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/teroryzm>.
2. Белянська В. Етатистський тероризм Т. Гоббса в ідеологічному контексті сучасних терористичних організацій [Електронний ресурс] / В. Белянська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-

політичних дисциплін. –2013. –Вип. 11. –С. 67 –72. –Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nchnpu_022_2013_11_14.pdf.

3. Борисова О. До питання про історичні аспекти виникнення тероризму [Електронний ресурс] / О. В. Борисова, С. А. Кузьмін, Д. М. Карпенко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). –2009. –Вип. 20. –С. 177 –182. –Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/boz_2009_20_20.pdf;

4. Гумбатов Т. Терор і тероризм: площина понятійної взаємодії [Електронний ресурс] / Турал Гумбатов // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. –2013. –Вип. 10. –С. 36 –41. –Режим доступу :http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nchnpu_022_2013_10_8.pdf.

5. Закон України “Про боротьбу з тероризмом” № 638-IV від 20. 03. 2003 р. [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. –2003. –№ 25. –Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.

ОСНОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми: Цінності сучасного українського народу разом з розвитком постійно змінюються. На це вплинули: науково-технічний розвиток, певні моральні засади, які сформувалися на основі нового бачення світу, а також несприятлива ситуація на Сході України.

Предметом дослідження є основні цінності сучасного українського суспільства.

Загалом цінність це феномен, що виникає в об'єктно-суб'єктному просторі. Цінності виявляються внаслідок узагальнення соціального досвіду, утілюють у собі суспільні ідеали, вони є еталонами. Цінності є предметом вивчення такої галузі філософії, як аксіологія. Вона з'ясовує якості та властивості предметів, явищ, процесів, здатних задовольняти потреби й інтереси людей. Щоб забезпечити стабільний розвиток суспільства, права та свободи людини було запроваджено такі загальнолюдські цінності, як життя, власність, гідність, відповідальність, свобода, рівність. Вони перетворюються на власні цінності й посідають провідне місце у правовій аксіології. Зазначені цінності діалектично пов'язані одне з одним, їх можна розглядати як систему.

Розглянемо цінності українського суспільства в минулому і у сьогоденні. Україна – надзвичайно багата і квітуча держава, яка постійно мала міцну опору, адже народ для країни це все, а наш народ завжди пишався своєю міццю. Віддавна українці славилися своєю вірністю традиціям і патріотизмом. Духовні цінності були основними для українського суспільства від початку його існування. Для наших предків велику роль відігравала земля. Земля їх годувала, давала їм роботу. Заради землі люди йшли на злочин, проте вона залишалася дорогоцінною для кожного.

Держава –ще один скарб нашого суспільства. Скільки крові було пролито, скільки битв ми програли і виграли, а все ж добилися нашої незалежності, хоча шлях до неї виявився тернистим. Український народ може звернути гори заради своєї країни. В усіх піснях оспівуються подвиги героїв, безліч поем складено про нашу любов до волі. У період кріпацтва ці почуття були подавлені в людях. Саме через це багато філософів і почало писати вірші з закликами до протесту. Найяскравішим таким автором був Тарас Шевченко. Його творчість будується на описі життя селян-кріпаків, на закликах до повстання проти феодалізму та на патріотичних гаслах. Навіть у своєму «Заповіті» він закликає народ до боротьби з чужинцями: Поховайте та вставайте, Кайдани порвіте І вражою злою кров'ю Волю окропіте. Саме ці слова і є тим самим поштовхом до дій. Таких великих умів було багато в нашій історії, вони страждали через свої переконання і відбували заслання через те, що прагнули донести до нас істину. Завдячуючи цим людям наш народ піднявся з колін і ми таки добилися незалежності.

На той період часу переважали духовні цінності. Зараз ситуація дещо змінилася. Під впливом науково-технічного розвитку, економічних і політичних змін цінності сучасного українського суспільства зазнали значних змін. Стимули і причини людської діяльності одержують подальший розвиток: потреби перетворюються на інтереси, які в свою чергу –на цінності. Кожна така перебудова містить певні якісні моменти. Під час перетворення потреб на інтереси на перший план виходить ставлення до соціальних інститутів. Під час перетворення інтересів на цінності також змінюється предмет ставлення.

Висновок:на сучасному етапі в українському суспільстві поряд основними цінностями людей стали свобода, справедливість, сміливість, чесність, культурні цінності та цінність життя. Ці зміни були зумовлені певними політичними подіями в Україні.

Література:

1. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія / Олександр Радченко –Х. : Вид-во ХарРІНАДУ»Магістр», 2009.
2. Ручка А. О. Цінності і смисли як компоненти соціокультурної реальності / Смилова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко. К.,2012.

ОСНОВНІ РІЗНОВИДНОСТІ АВТОРИТАРНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: По всьому світі є численна кількість держав кожна з яких має свою форму державного режиму. Однак внаслідок останніх світових подій (вторгнення Росії в Україну) можна більш детально побачити наслідки авторитарного режиму в сучасному світі. Який значною мірою порушує мир в усьому світі і зарекомендував себе як диктаторський, імперіалістичний та деспотичний режим.

Мета дослідження: Розгляд та аналіз недемократичних режимів в особливості авторитаризму і тоталітаризму, устрій цих режимів та їх світогляд.

Завдання дослідження: Основні напрямки протидії впливу цих режимів. Розглянути вплив та наслідки авторитаризму на історичні події та на історію в цілому.

Об'єктом дослідження: є соціальний організм країни, в якому держава протягом багатомісячної історії відіграє значну роль у самоорганізації соціального життя і ціле-раціонального розвитку світової спільноти.

Предмет дослідження: Авторитарний режим та його вплив на політику інших країн, вплив на народ яким керує цей режим.

Переважає більшість розвинених країн світу є державами демократичними. Проте історія існування режимів, принципи функціонування яких кардинально протилежні принципам демократії, є надзвичайно тривалою.

Авторитаризм (лат. *autoritas* – повна влада) – режим правління, за якого всю чи більшу частину влади зосереджено в руках однієї особи чи групи осіб. Роль представницьких органів влади зведено нанівець або занижено. Характерною рисою є зведення нанівець місцевого самоврядування, застосування репресій і терору. Крайня форма авторитаризму – тоталітаризм.

Серед авторитарних режимів виокремлюють:

- персональна тиранія (влада належить диктатору й спирається на розгалужений поліцейський апарат) – персональна тиранія Барре в Сомалі (1969 – 1991), Дювальє в Гаїті (1957 – 1986), Аміна в Уганді (1971 – 1979), Сомосі в Нікарагуа (1936 – 1979).

- військово-бюрократична диктатура (диктатура військової й бюрократичної еліт, обмежене залучення громадських інтелектуалів-професіоналів до формування політичних пріоритетів – режими Г. А. Насера в Єгипті, Х. Перона в Аргентині, «чорних полковників» у Греції, С. Хусейна в Іраку, військові хунти в Бразилії, Перу);

- корпоративний авторитаризм (співробітництво значних економічних конгломератів як протиположність заідеологізованості та однопартійності в політичній системі – режими Ф. Франко в Іспанії, А. Салазара в Португалії);

- дототалітарний авторитаризм (перехідний режим від демократії до тоталітаризму, за якого соціальна група, що представляє тоталітарну утопію, ще не утвердила свою владу, але поступово обмежує діяльність груп інтересів громадянського суспільства й церкви – Німеччина напередодні приходу до влади А. Гітлера та у перші роки його правління);

- постколоніальний авторитаризм (мобілізаційний режим, властивий колишнім колоніям на шляху до незалежності, намагання демократизувати суспільство супроводжується обмеженням політичного плюралізму в умовах нестабільного економічного розвитку);

- етнічна (расистська) квазідемократія (повна мобілізація влади етнічною чи національною меншістю з обмеженням громадянських прав представників інших національностей – ПАР);

- традиційні режими (закриті режими спадково-родового та династичного правління, з монолітною структурою політичної еліти – сучасні абсолютні монархії – держави Перської затоки, Непал; дуалістичні монархії – Марокко, Йорданія, Кувейт);

- егалітарно-авторитарні режими (закриті режими з монолітною структурою й руйнуванням інституту приватної власності – РФ, Білорусь, Алжир, Бірма, Гвінея, Мозамбік, Танзанія, В'єтнам, Китай, Куба, Венесуела);

- авторитарно-інегалітарні режими (режим із диференційованою структурою еліти, яка вступає в контакт з економічно привілейованими групами приватних інтересів, через закритість режиму населення залишається бідним і безправним –фашистські й нацистські режими);

- змагальні олігархії (режими з пасивною соціальною базою, але відкритістю до участі в політиці різних представників великого капіталу –деякі країни Латинської Америки);

- традиційні авторитарні режими олігархічного типу –Гватемала, Куба до 1959, Нікарагуа до 1979;

- гегемоністський авторитаризм нової олігархії –Камерун, Туніс, Філіппіни при Ф. Маркосі (1972 –1985);

- теократичні режими (політична влада сконцентрована в руках духовних осіб –Судан, Кувейт, Катар, Саудівська Аравія, Іран після 1979);

- неототалітарні режими –владу контролює одна партія, інші партії або не існують, або мають декоративний характер (режими інституційно-революційної партії в Мексиці, БААС у Сирії, в КНДР);

- персональна тиранія (влада належить диктатору й спирається на розгалужений поліцейський апарат) –персональна тиранія Барре в Сомалі (1969 –1991), Дювальє в Гаїті (1957 –1986), Аміна в Уганді (1971 –1979), Сомосі в Нікарагуа (1936 –1979).

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновки, серед авторитарних, існують різні режими, які можна відносити до відповідного типу на підставі використання основних критеріїв порівняння. Такі режими можуть мати різні цілі, розбіжності у деяких методах управління, а також різну тривалість панування. Таким чином, різновиди авторитаризму доцільно досліджувати.

Література:

1. Н. Ротар. Авторитаризм // Політична енциклопедія / редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови). –К. : Парламентське видавництво, 2011. –С. 12. –ISBN 978-966-611-818-2.

2. Linz J. J. Totalitarian and Authoritarian Regimes. Colorado : Lynne Rienner Publishers, 2000. 343 p.

3. Wahman M.,Teorell J.,Hadenius A. Authoritarian regime types revisited: updated data in comparative perspective // Contemporary Politics. 2013. Vol. 19. № 1. P. 19 –34.

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА І МОРАЛЬ: ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ

Актуальність теми дослідження. Проблема співвідношення політичної доцільності й моральної виправданості дуже актуальна, адже вона є стрижнем сучасної політичної науки, яка досліджує моральні аспекти соціальної диференціації суспільства. Також політизація всіх сфер суспільного життя – одна з прикметних рис сучасного суспільства.

Мета дослідження. Вияснити як мораль і політика в сучасному світі впливають один на одного.

Об'єкт дослідження. Насамперед вселюдська спільнота, якої торкається політика та мораль.

Предмет дослідження. Особливості взаємодії владно-політичних і моральних чинників.

Завдання дослідження. Визначення проблеми співвідношення політичної доцільності й моральної виправданості.

Політика – це форма суспільної свідомості і діяльності, яка має багато вимірів. Одним із критерій ефективності «вимірів» політики є мораль. Мораль – це форма суспільної свідомості, що становить сукупність моральних вимог, на основі яких суспільство і особистість виробляють оцінки людської поведінки, явищ соціального і духовного життя. Сфери політики і моральності формуються у суспільстві на основі відповідних цінностей. Так, для політики найвищою цінністю є результативність тобто вміння реалізувати ідею здобуття та утримання влади, тоді як моральність визначається через систему моральних цінностей основою яких є добро особи і суспільства.

Питання зв'язку між моральністю і політикою є однією з найдавніших проблем в організації людського суспільства. Співвідношення цих двох категорій порушувалась ще філософами Стародавнього Сходу та Древньої Греції. Античні філософи Платон та Аристотель, по суті, ототожнювали політику і мораль. За Платоном моральний принцип вільної особистості – головна умова створення ідеальної держави, досконалого суспільства. Він також характеризує політику як царське мистецтво, для якого визначальним є наявність вищого знання і вміння управляти людьми.

Моральність як особливий спосіб регулювання поведінки людей виник разом із становленням людського суспільства і закріпився у звичаях, традиціях та різноманітних заборонах. Моральне регулювання у порівнянні із правовим не вимагає створення спеціальних державних інститутів і виступає як саморегулювання поведінки людей. Якщо у сферах політичного і правового життя першочергове значення надається конкретній дії, санкціям за порушення існуючих норм то у сфері моральній – пріоритетною є оцінка. Ключовими категоріями моральної свідомості, моральної оцінки поведінки людини є поняття (добра і зла). Сфери політики і моральності формуються у суспільстві на основі відповідних цінностей. Так, для політики найвищою цінністю є результативність тобто вміння реалізувати ідею здобуття та утримання влади, тоді як моральність визначається через систему моральних цінностей основою яких є добро особи і суспільства.

Політика заземлена у практичні проблеми, мораль спрямована у сферу духовних цінностей, які сягають глибин людської душі. Політика навіть у боротьбі за права і свободу спирається на необхідні закони, її вимоги в силу цього є обов'язковими. Моральна людина, навіть зустрівшись з безумовною необхідністю вчинити щось проти власної совісті, демонструє свободу людського духу, право вибору. Політика віддає перевагу найбільш корисному (політика – мистецтво можливого). Мораль орієнтує особистість на найкраще. Різняться вони і способом трансляції своїх принципів, правил, нормативів, позаяк політика "розмовляє" із суспільством переважно мовою владних розпоряджень, вимог, державних законів та урядових указів, а мова моралі – це апеляція до совісті з метою розбудити в людях моральні чесноти, які б стали орієнтирами добровільно обраної поведінки.

Висновок. Політика і мораль – вічні союзники і супротивники. Політика сприяє утворенню мережі соціальних зв'язків людини, групи, спільноти з державою. Мораль покликана здійснювати духовне єднання суспільства. Виникнувши як об'єктивно необхідні й

споріднені регулятори суспільного життя, політика і мораль у процесі свого розвитку стали самостійними інститутами, почали діяти за власними законами.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Актуальність теми дослідження: На сьогоднішній день, інформація, яка надходить до людини, має великий вплив на її знання та сприйняття до тих або інших обставин. І особливо, коли ця інформація пов'язана із політичними подіями.

Мета дослідження: Довести, що інформаційна безпека є важливим аспектом життя людини та знайти

Завдання дослідження: Провести дослідження того, як саме інформація потрапляє до людини і проаналізувати який вплив вона має.

Сам термін інформаційної безпеки Вікіпедія пояснює як стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому надання надійного інформаційного простору та інформаційної безпеки, у якій людина не буде попадати в інформаційну оману. Простими словами: інформаційна безпека – це фільтрація інформації яка надходить до людини, щоб вона не попала в обман із неякісною або неправдивою (фейковою) інформацією. Проте, поняття інформаційної безпеки не обмежується безпекою технічних інформаційних систем чи безпекою інформації у чисельному чи електронному вигляді, а стосується усіх аспектів захисту даних чи інформації незалежно від форми, у якій вони перебувають.

Об'єктивною закономірністю розвитку інформаційного суспільства, головним багатством якого є інформація, стала інтенсифікація інформаційних процесів. Ці процеси за допомогою засобів масової інформації (ЗМІ) можуть впливати як позитивно (пропаганда й поширення в житті суспільства високих культурних цінностей, виховання людей на зразках світової культури, що сприяють все сторонньому розвитку людини), так і негативно, пропаганда яка призводить до інформаційних перевантажень, що, у свою чергу, послаблює здатність мислити, міркувати. Особливе занепокоєння викликає факт спрямованого впливу сучасних ЗМІ на молоде покоління. І те, що цей вплив сьогодні багато в чому негативний, уже не заперечує ніхто. Це підтверджується в цілому ситуацією в суспільстві. Хвиля насильства, що поглинула соціум, зростання немотивованої агресії, руйнування традиційних загальнолюдських цінностей, відсутність у молоді моральних орієнтирів, духовних лідерів, зниження порогу чутливості – усе це, зокрема, зумовлено сучасним станом засобів масової комунікації (ЗМК).

У самій державі (для прикладу візьмемо Україну) необхідність гарантування інформаційної безпеки зумовлюється, по-перше, потребою забезпечення національної безпеки України в цілому, по-друге, існуванням таких загроз інформаційній сфері країни, які можуть завдавати значної шкоди загальним національним інтересам, по-третє, врахуванням того, що за допомогою інформації можна впливати на зміну свідомості і поведінку людей. Завдання інформаційної безпеки – створення системи протидії інформаційним загрозам та захист власного інформаційного простору, інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів держави. При виникненні криз, загостренні конфліктів інформаційна боротьба може перерости в інформаційну війну, яка здійснюється за допомогою інформаційної зброї, тої самої негативної пропаганди. Показниками, виступають цілеспрямованість, масштабність та комплексність дій тощо.

Деякі засоби, які зараз прийнято відносити до інформаційної зброї, такі, наприклад, як спеціальні психологічні операції, існують та активно застосовуються досить давно, інші, зокрема, специфічні комп'ютерні засоби боротьби, з'явилися лише кілька років тому. Але всі вони мають дещо спільне – вони засновані на ідеї опосередкованого впливу на матеріальний світ. А подібні засоби пропаганди ми можемо побачити в сьогоднішній війні України та росії. Коли російська влада, витрачаючи мільйони доларів у пропаганду, запобігла масових мітингів та терактів, в знак протесту проти її дій на території України.

В Україні всі види інформаційних технологій, їхнього виробництва та засоби забезпечення цих технологій становлять спеціальну сферу діяльності, розвиток якої визначається державною інформаційною політикою та Національною програмою інформатизації. Визначення завдань Національної програми інформатизації, пріоритетних

напрямів розвитку інформатизації, обсягів, джерел і порядку їх бюджетного фінансування покладається на Кабінет Міністрів України і щорічно затверджується Верховною Радою України.

Висновки. Провівши аналіз інформаційного простору, ми зрозуміли, що інформаційна безпека є важливим аспектом життя кожної людини. І кожному з нас потрібно перевіряти інформацію яка до нас надходить, адже вона впливає на наші інтереси та на наше мислення. Також, стає розуміло, що інформаційна безпека є важливою сферою кожної держави, адже сама інформація може використовуватись, як зброя проти тої або іншої держави.

Список використаних джерел:

1. Боднар, І. Р. Сучасні реалії інформаційного суспільства: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. 320 с

2. Державна інформаційна політика [Електронний ресурс]. –Режим доступу:<http://merega.org.ua/law/projects/derzhpolityka>.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

Актуальність дослідження. Національний інформаційний простір, під яким науковці розуміють всю сукупність інформаційних потоків національного та іноземного походження, поширюваних на території світу та України (друковані та електронні засоби масової комунікації), як складне полі-функціональне явище, багатовимірний феномен вивчається політологами і філософами, істориками і журналістами, соціологами, економістами та ін.

Об'єкти дослідження: телекомунікації, автоматизовані бази даних, радіокомунікації, цільові аудиторії –споживачі інформації.

Предмет дослідження: зміст суспільно значущих інформаційних ресурсів сучасності, багаторівневої інфраструктури їх організації.

У сучасному суспільстві інтенсивний доступ до інформації чи знань визначає моделі навчання, культурного самовираження та соціальної участі, надає можливості для розвитку, прискореного виходу з бідності й збереження миру. Знання стали основною силою соціальної трансформації. Відбулися глибокі зміни в соціальній структурі суспільства. Постіндустріальна економіка як сфера виробництва інновацій та інформації створила технологічну основу глобальної інтеграції. Удосконалення технології комунікаційних мереж надало можливість упровадження новітніх інформаційних розробок у повсякденне життя мільйонів людей, стало потужним імпульсом глибоких змін у різноманітних сферах суспільства. Інтенсифікація зв'язків і взаємодій у сучасному світі стимулювала якісний переворот у фундаменті суспільного виробництва, у способі життя людей. Єдність господарських зв'язків, взаємозалежність політичних рішень і процесів активізувала глобалізацію світової економіки, політики й культури. Всесвітня інформаційна мережа, знищивши монополію на інформацію, перетворила її користувачів із пасивних об'єктів інформування на активних суб'єктів самостійного відбору та поширення інформації, визначила переваги нового етапу (порівняно з інформтехнологіями 1960 –80-х рр.) розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Вона сприяє інтернаціоналізації сучасного світу, усуненню стратифікації суспільства та індивідуалізації пізнання; розцінюється як фактор демократизації, засіб досягнення суспільного об'єднання та включення широких мас у єдиний соціальний простір, передумова розвитку людського потенціалу та формування конкурентних переваг. Технологічні досягнення вплинули на формування нової соціальнополітичної культури, дали привід розглядати можливість постійної участі громадян в оцінці проблем, поставлених перед суспільством, та визначені необхідних суспільних змін. Електронні засоби комунікації розцінюються як спосіб, що дозволяє підтримувати принципи прямої демократії та лишається ефективним інструментом реалізації зворотного зв'язку та забезпечення безперервної масової участі у політичному процесі, підвищує рівень громадської та політичної активності й інформованості мас.

Суспільство, засноване на знаннях, стає найбільш перспективною моделлю соціального й господарського розвитку. Викликана глобалізацією зміна парадигми розвитку світової економіки приводить до безпрецедентного зростання значення науки й освіти для суспільного прогресу. Ріст економіки, заснованої на знаннях, створює величезні можливості і для країн, що здійснюють перехід від централізованих форм організації економіки до ринкових. Однак в умовах стрімко змінюваної й висококонкурентної глобальної економіки для реалізації цих можливостей важливо виробити послідовну та багатогранну загальнонаціональну стратегію, що поєднує зусилля приватних корпорацій, малого й середнього бізнесу, викладачів, учених, винахідників, громадських організацій, засобів масової інформації.

Висновки. У сучасних умовах, коли майже зникає межа між внутрішньою та зовнішньою політикою, укріплення державності, формування національної ідентичності та державної ідеології знаходить своє відображення у міжнародних позиціях країни. Відповідно, розвиток науково-технічної, освітньої та культурної політики має сприяти підвищенню зовнішньополітичної конкурентоспроможності країни, її просуванню на достойне місце в архітектурі міжнародних відносин майбутнього. З огляду на підвищення зовнішніх впливів,

держава має не стільки адаптуватися до нової ситуації, скільки, по-перше, мінімізувати потенційні ризики та збитки щодо безпеки соціально-економічних і стратегічних інтересів, а, по-друге, знайти можливі переваги та використати їх на свою користь.

Література:

1. Конах В. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання. Аналітична доповідь. –К. : НІСД, 2013. –С. 36 –38.
2. Щербакова О. А. Формування національної еліти України крізь призму преси 90-х років: Дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук. К., 2019.

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІТИКИ ТА СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день дуже швидко зростає швидкість і обсяг передачі політичної інформації за допомогою сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій. З початком війни на території України, наша влада буквально за лічені секунди може передати будь-яке повідомлення для свого народу. Потрібно розуміти, що зараз саме комп'ютерно-інформаційні технології створюють певне уявлення людини про будь-яких політичних діячів.

Мета дослідження: методологічний аналіз взаємодії політики та сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій, визначення характеристики та ролі Інтернет-комунікацій у процесі політичної взаємодії.

Завдання дослідження: проаналізувати комп'ютерно-інформаційні технології як засіб підвищення ефективності та взаємодії влади з громадянами, дослідити особливості та складові Інтернет-комунікацій у політичній взаємодії, проаналізувати розвиток взаємодії політики із комп'ютерно-інформаційними технологіями.

Об'єкт дослідження: сутність комп'ютерно-інформаційних технологій у взаємодії з політикою, сучасні Інтернет-комунікації як засіб взаємодії влади з народом.

Предмет дослідження: специфіка та особливості впливу сучасних технологій комунікації на народ, засіб покращення роботи політики.

Фундаментом становлення інформаційного суспільства, з одного боку, є інформація та знання, а також інформаційні технології, із другого – цілеспрямована інформаційна політика країни. Це чинники, без яких розвиток держави в умовах сучасної глобалізації світу взагалі неможливий. В кожній країні є концепція державної інформаційної політики, в якій визначаються різні аспекти інформаційного забезпечення міжнародних відносин. Так, наприклад федеральна інформаційна політика США спрямована на забезпечення доступу до інформації для кожного індивіда, детальних зв'язків у своєму суспільстві і міжнародному співтоваристві. Інформаційна політика України спрямована на захист власного інформаційного простору, збереження інформаційного суверенітету і забезпечення інформаційної безпеки держави

Сучасні комп'ютерно-інформаційні технології істотно підвищили рівень комунікації влади з народом. За допомогою таких технологій люди можуть вільно обмінюватися інформацією на рахунок будь-якої ситуації, саме це і сприяє розвитку демократії в країні. Інтернет виступає ефективним механізмом технологічної та політичної підтримки функціонування демократії участі, яку концептуалізовано у таких формах організації взаємодії влади та суспільства інформаційної доби, як «кібердемократія», «деліберативна демократія», «електронне залучення» та «електронна демократія». Інтернет-комунікації забезпечують інтерактивну модель політичної взаємодії, яка здатна підтримувати можливість як прямої форми демократії, так і представницької. В умовах демократії участі відкриваються можливості залучення громадян до процесу вироблення та прийняття політичних рішень, що стає можливим завдяки переходу політичних комунікацій у мережі Інтернет від однолінійності до багатовекторності. Саме завдяки сучасним комп'ютерно-інформаційним технологіям підвищився рівень громадського контролю за діяльністю влади, спростилося надання державою різних послуг громадянам.

На сьогоднішній день, формування інформаційного суспільства в Україні знаходиться на етапі становлення. У розвинених демократичних країнах теорія інформаційного суспільства пройшла етапи соціальної утопії, ідеології майбутніх трансформацій та перетворилась із політичної доктрини на дієву технологію реформування взаємодії влади та суспільства.

Велику взаємодію влади з народом можна також зафіксувати під час виборів. Виборчий процес характеризується зростанням ролі Інтернет-комунікацій, які виконують функції

інформування, політичної мобілізації, віртуалізації, формування порядку денного, театралізації, політичної ідентифікації, формування громадської думки, поширення комунікативних технологій, організації виборчого дискурсу, презентації політичних акторів та їх легітимації. Інтернет в останні роки став не лише вільним від цензури додатком до медіаполітичної системи управління, а повноправним джерелом політичної інформації, у якому поєднуються аналітичність друкованих видань із оперативністю, сенсаційністю та візуальністю телебачення. Регулювання діяльності органів влади у мережі Інтернет забезпечується Законами України «Про інформацію», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про Національну програму інформатизації», «Про захист суспільної моралі». «Про телекомунікації» та ін.

Нашій країні потрібно і далі продовжувати розвивати взаємодію інформаційних технологій з народом. Хоч Україна і досі відстає від країн ЄС щодо розвитку інформаційного суспільства, де нормою життя та побуту стали найрізноманітніші електронні сервіси та технології, проте очевидної «прірви» не спостерігається. Наразі на порядку денному стоїть питання забезпечення усього без винятку населення повноцінним доступом до мережі Інтернет. Першочерговим завданням для держави є більш швидкий розвиток електронного урядування, особливо в частині надання онлайн послуг та збільшення рівня доступу та використання комп'ютерно-інформаційних технологій всіма верствами населення в усіх регіонах країни. Першим проектом втілення масштабного оцифрування державних послуг є впровадження мобільного додатку «Дія»

Висновки. Комп'ютерно-інформаційні технології відкривають небачені раніш можливості зв'язку і політичної комунікації, створюючи передумови для зародження нетрадиційних форм політичної організації, включаючи й діючі тільки в кіберпросторі віртуальні "держави". Однак, як засвідчила практика, Інтернет може використовуватися і як інструмент мобілізації в екстремістських цілях, спонукати до національної, релігійної, соціальної ворожнечі. Крім того, необхідно враховувати, що, незважаючи на те, що Інтернет уперше в історії людства забезпечує технічну можливість для масового відкриття інформації, це зовсім не означає такої необхідності.

Комп'ютерно-інформаційні технології сприяють розвитку складних аргументативних комунікативних мереж, без яких неможливо уявити сучасну демократичну політичну систему. Мережа Інтернет, поєднуючи у собі текстові та аудіовізуальні засоби повідомлення, надає реальну можливість зворотнього зв'язку, творчої відповіді реціпента на отриману інформацію. Від розвитку Інтернет-комунікацій залежить не тільки інформаційний та технологічний прогрес, а й розвиток демократичної політичної взаємодії через принципову невідконтрольність Інтернет-комунікацій, неможливість їх монополізації, інтерпретативність, гупертекстуальність, глобальність, розвиток електронної демократії та електронного урядування.

Література:

1. Вільцанюк І. І. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в національно-патріотичному вихованні молоді/ Вільцанюк І. І. –Режим доступу: <https://dismp.gov.ua/vykorystannia-informatsijno-komunikatsijnykh-tekhnologij-v-natsionalno-patriotychnomu-vykhovanni-molodi/>
2. Радченко О. В. Інтернет-комунікацій у сучасній політичній взаємодії: особливості розвитку / О. В. Радченко // Політологічні записки: зб. наук. пр. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2011. –Вип. 4. –С. 339-347.
3. Радченко О. В. Чинники впливу Інтернет-комунікацій на політичну взаємодію / О. В. Радченко // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. –Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2012. –Вип. 45, –С. 221-228

ГЛОБАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

Актуальність теми дослідження. В сучасному світі є багато явищ, певні предмети, їх властивості та інше. І для координації та створення багаторівневої структури, що акумулює результати комунікаційної діяльності суспільства, за допомогою конкретних компонентів системи інформації та зв'язку існує –глобальний інформаційний простір. Тому актуальність, досліджуваної теми, ніколи не зникне, оскільки без інформаційного простору ми б не змогли розділити поняття і далі розмовляли би жестовою мовою.

Мета дослідження –проаналізувати глобальний інформаційний простір як явище та зрозуміти його місце у суспільстві.

Вся земна куля наповнена інформацією того чи іншого вигляду і без орудування нею життя було б дещо складнішим, особливо з точки зору організації суспільства. Тому що все життя людини складається з обміну інформацією, її структуризації та використанню, для чого потрібно надати певні змістовні значення абсолютно всім явищам діяльності людства. Можна сказати, що інформаційний простір це –світ імен та назв, які описують наш світ максимально багатогранно.

Починається все з малого, і питання інформаційного простору виникло одразу зі створенням світу, оскільки першим людям треба було як мінімум вести комунікації. З часом ця проблема набувала масштабнішого характеру, оскільки надання назв явищам напряду впливало на подальшу історію людства. Бо саме існування понять в житті зробило життя таким, яким ми його звикли бачити. Де є назва всьому. Можна побачити чітку закономірність –інформаційний простір розбиває по-елементно кожне явище в житті людини, і за цим слідує покращене розуміння природи речей, а разом, пришвидшується взаєморозуміння між людьми, в наслідок чого ми спільними силами організували процес життя, який рухає цивілізацію вперед. Державний апарат, економіка, налагодження зв'язків між людьми –це все, та інші види організацій, з'явилося за рахунок безперервного розвитку глобального інформаційного простору.

При цьому саме по собі існування інформації вважається можливим, коли вона кимось сприймається, тобто обов'язковою передумовою інформаційних процесів є наявність комунікативної системи “джерело –одержувач інформації”. Центром інформаційного простору є суб'єкт, який у ході своєї діяльності створює, накопичує, зберігає та передає інформацію. У якості такого суб'єкту може виступати як особистість так і соціальна група, організація, підприємство або навіть державний орган –тобто будь-які користувачі інформаційних технологій. Це є:

1. Інтегральний електронний інформаційний простір, що створюється при використанні електронних мереж.

2. Сфера в сучасному суспільному житті світу, в якій інформаційні комунікації відіграють провідну роль. У цьому значенні поняття інформаційного простору близьке, але не тотожне поняттю інформаційного середовища.

3. Є об'єктом уваги державних спецслужб.

Основними компонентамиглобального інформаційного простору є:

- інформаційні ресурси;
- засоби інформаційної взаємодії;
- інформаційна інфраструктура.

Отже, можна зробити **висновки** іпідбити наступні характеристики глобального інформаційного простору:

1) Попри відсутність чітких географічних та фізичних вимірів, він є неоднорідним і структурованим з акцентами на різні соціальні групи і теми.

2) Є динамічним у силу постійних змін, які відбуваються у різних сферах життя окремих країн, регіонів та світу загалом, а також нових акцентів в інформаційній політиці.

3) Інформаційний простір країни має бути захищеним від впливу інших держав. Особливої уваги вимагають певні сегменти й агресивні дії відповідних держав.

- 4) Формується з урахуванням національно-культурних і психологічних особливостей країни.
- 5) має універсальний вплив на всі сфери життя суспільства і окремих індивідів.

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність теми. Демократія – один із найбільш затребуваних феноменів у сучасному світі. Оскільки демократія з часом еволюціонує, змінюється і наукова інтерпретація цього явища. Сучасні трактування демократії різняться підходом до вивчення тих чи інших її властивостей, процедур, цінностей.

Найстарішою серед сучасних теорій демократії є так звана класична теорія демократії. Вона з'явилася у XVIII столітті в рамках соціальної та політичної філософії французького Просвітництва [1].

Сутність класичної теорії демократії може бути виражена у такій формулі: демократичний метод правління є встановлення такої системи прийняття політичних рішень, що забезпечує загальне благо народу, надаючи йому самому вирішувати найважливіші питання життя. Участь народу забезпечується за допомогою виборів окремих осіб, які збираються разом для того, щоб проводити волю того, хто їх обрав народу.

Значне місце у сучасних демократичних теоріях займає концепція плюралістичної демократії. У плюралістичній концепції політика розглядається як конфлікт груп інтересів у полі їхньої політичної боротьби, де рішення приймаються на основі компромісу для задоволення максимального обсягу інтересів. По суті така демократія не як влада народу, а як влада зі згодою народу.

Головна характеристика моделі плюралістичної демократії – змагання між партіями під час виборів та можливість груп інтересів (або тиску) вільно висловлювати свої погляди – встановлює надійний зв'язок між керуючими та керованими.

Найвпливовішим представником теорії політичного плюралізму є американський політолог Р. Даль, який запропонував (разом з Ч. Ліндбломом) використовувати для позначення інституційних рішень демократії поняття «поліархії». Концепція поліархії виходить з тієї обставини, що теоретично демократії ніколи не буде досягнуто остаточного консенсусу з приводу вищих цінностей та цілей демократичного розвитку, будь то свобода, соціально-економічна рівність, економічна справедливість та і т. д.

До концепцій поліархічної демократії тісно примикає модель спільної демократії, тобто модель демократичного розвитку в низці держав, що відрізняються багатоскладовим характером суспільної структури, де суспільство поділено на безліч сегментів. Теоретична модель спільної демократії була розроблена американським дослідником А. Лейпхартом.

Необхідність політичної активності більшості громадян у партиципаторній моделі пояснюється тим, що зниження рівня їхньої участі в результаті прийде до «тиранії меншини» (еліти). Протистояти авторитарному тиску зверху здатна лише сильна влада знизу. В цьому випадку благо народу може бути досягнуто тільки при забезпеченні загальної рівності, яка у тому, що це громадяни обов'язково щодня займаються прийняттям рішень, а чи не лише мають рівні можливості для участі.

У партиципаторній моделі політична участь розглядається не як засіб для досягнення будь-якої мети. Воно є цілепокладанням, тобто. містить мету в собі, бо тільки по-сучасному зрозуміла участь сприяє інтелектуальному та емоційному розвитку громадян.

Ідеальне партиципаторне суспільство характеризується прямим залученням громадян до управління без посередників ключовими політичними та соціальними інститутами, підзвітністю лідерів рядовим членам та вищим ступенем демократичної легітимності.

Так, Р. Даль відзначає нерівність громадян як фундаментальну проблему у всіх демократичних країнах. Перспектива розвитку демократії, на його думку, залежить від ступеня наближення демосу (народу) до еліти, що приймає рішення. Вдосконалення громадян, їхня активна участь у житті суспільства і держави є необхідною умовою розвитку демократії. І чим вищий рівень політичної участі, чим ближчі громадяни постійно зростаючому рівню вимог до учасників політичного процесу, тим ближча демократія до свого ідеалу, якого можна і треба прагнути, але якого досягти неможливо.

Дж. Сарторі істинним ворогом, який загрожує демократії, вважає вимогу «чистішою» та досконалої демократії. Демократія не може не викликати створення міфів, сприятливих для її, проте, своєчасно не реалізовані, міфи перетворюються на утопію, що руйнує демократію. Він також вважає, що демократія загрожує тиранією, але носієм цієї загрози є не більшість, здатна послабити центри влади, а меншість, яка може скористатися труднощами демократичної системи або для її знищення, або для надання їй закритого олігархічний характер.

Багато проблем сучасної демократії зумовлені тенденціями глобалізації. Глобалізація призвела до втрати сучасними державами значної частини свого національного суверенітету. Протягом усієї колишньої історії розвиток демократії був пов'язаний з переміщенням влади з місцевого загальнонаціональний рівень. Саме в міру затвердження територіального простору демократичної політики у межах нації-держави відбулося наповнення конкретним змістом поняття «народ», що стало природною умовою реалізації сучасною демократією її хрестоматійної сутності «Правління народу на користь народу». Проте сьогоднішній світ переживає новий процес епохального масштабу – переміщення дедалі більшого обсягу влади із рівня національних країн до рівня наднаціональних структур. Численні міжнародні організації, а також транснаціональні промислові та фінансові корпорації утворюють у своїй сукупності якусь неформалізовану та широко розгалужену систему наднаціонального правління, регулюючи переміщення у світі капіталів, товарів, послуг, робочої сили, продуктів культури та т. п., і зрештою обмежує владні правомочності національно-державних інститутів.

Не можна обійти увагою посилення впливу на внутрішнє життя сьогоднішнього демократії факторів «екзогенного» характеру – таких як імміграція, розмивання під впливом «зовнішніх подразників» національних культур та національних способів життя, міжнародна злочинність. Одним із явищ, що істотно ускладнюють функціонування демократичних систем є міжнародний тероризм. Перетворення міжнародного тероризму на один з найважливіших факторів сучасної реальності з особливою гостротою ставить до порядку денного внутрішньополітичного життя західних країн питання необхідності певного переосмислення проблем функціонування демократії у контексті появи якісно нових загроз її безпеки.

Висновки. Зазначені тенденції призводять дослідників до висновку, що основною особливістю розвитку демократії в сучасну епоху є не так «приростання» демократії (тобто не поглиблення та вдосконалення демократичного початку в політичних системах), скільки її «Спадання» – вихолощення цього демократичного початку. І пов'язано це не тільки з егоїстичними інтересами правлячих еліт, а також з об'єктивними імперативами функціонування демократичних систем у світі, що змінився.

Література:

1. Лейпхарт А. Демократія у багатоскладових суспільствах: Порівняльні дослідження. М. : Аспект Прес, 1997. С. 60.
2. Баранов Н. А. Трансформації сучасної демократії. СПб. : Балт. держ. техн. ун-т, 2006. 221 с
3. Даль Р. Демократія та її критики / Р. Даль., 2003. К., С. 505.

СУБСТАНЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИКИ

Розмірковуючи про політику, найчастіше ведуть мову про владу одного класу над іншим, однієї соціальної групи над іншими, однієї особистості над масою тощо. Ядром політики є боротьба за завоювання, утримання і використання влади, водночас політична влада є реальною здатністю соціальних сил реалізувати свої специфічні інтереси, проводити свою волю в політиці й правових нормах. Таким чином, політика – сфера владних відносин. Дооб'єктів влади відносять усі сфери суспільного життя – економічну, духовну, соціальну, науково-технічну тощо, суспільство загалом. Народ завжди, навіть у найрозвинутіших демократіях, є об'єктом влади, – адже влада й виникає для того, щоб керувати суспільством. Суб'єкт влади – це безпосередній носій влади, який виражає свою волю щодо об'єкта через накази (розпорядження, команди), що супроводжуються загрозою санкцій в разі їх невиконання. Джерелом влади суб'єкта може виступати його сила, краса, багатство, авторитет. Влада може породжуватися традицією і законом, який надає суб'єкту влади право вимагати і використовувати різноманітні ресурси. Джерелом влади суб'єкта може виступати його сила, краса, багатство, авторитет. Специфічним джерелом влади виступають знання, володіння якою-небудь інформацією. Наприклад, жерці в Стародавньому Єгипті використовували знання про сонячні затемнення для зміцнення своєї влади. В минулому такою владою володіли шамани і чаклуни, сьогодні – вчені, викладачі, політики, професіонали.

Політика – діяльність самоуправління у місті-державі, а надалі – «мистецтво управління» державою і суспільством – діяльність з вирішення питань життя суспільства чи певної його частини. Існують різні розуміння політики:

1. Субстанціональний підхід
2. Інституційний підхід
3. Соціологічний підхід
4. Теологічний підхід
5. Конфліктний підхід

Субстанціональний підхід, вказуючи на сутність політики, підкреслює її прямий зв'язок із владою. Політика – це або управління з використанням влади, або боротьба за завоювання і утримання влади. Владні трактування яскраво виражені в роботах Н. Макіавеллі, М. Вебера, К. Маркса, в американській політології. Макс Вебер, наприклад, визначає політику як "потяг до участі у владі або сприяння впливу на розподілення влади чи то між державою, чи то всередині держави між групами людей, які воно в себе включає", як прагнення кожної людини брати участь у владі або впливати на розподіл її між групами всередині держави, як надію завжди знаходити зустрічне розуміння інших членів суспільства щодо своїх дій [2]. Він визначав сутність політики як діяльність із керівництва, управління. Нікколо Макіавеллі стверджував, що заради досягнення політичних цілей правитель може використовувати будь-які засоби, незважаючи на вимоги моралі: вдаватися до обману, діяти лестоцями і грубою силою, фізично знищувати своїх політичних противників тощо. Правитель має бути схожим на сильного лева, щоб страхати вовків, і на хитрого лиса, щоб не втрапити в пастку. Відмежування політики від моралі перетворилось у проповідь аморалізму. Політика – це сфера підступності й віроломства. Аморальна політика за принципом "мета виправдовує засоби" дістала назву "макіавеллізм".

Отже, представники теоретичних підходів, намагалися із різних позицій пояснити суть політичної влади. Можна багато дискутувати про правильність тієї чи іншої концепції, але всі вони визнають, що влада ґрунтується не на потенційних можливостях того чи іншого суб'єкта або його формальних стосунках, а на реальному використанні ним коштів і ресурсів, які забезпечують його практичне домінування над іншою стороною. У політиці підкоряються не тому, у кого вищий формальний статус, а тому хто може використовувати свої ресурси для практичного підпорядкування. Не випадково М. Вебер вважав, що влада завжди діє на основі власної волі, незалежно від того, на чому ця дія заснована (на переконанні, контролі, заохоченні, насильстві і т. д.). Таким чином, влада виходить із практичного вміння суб'єкта

реалізувати свій потенціал. Через це суть влади нерозривно пов'язується з волею суб'єкта, який намагається перенести свої наміри зі сфери свідомості на практику і його силою, що забезпечує необхідний для домінування пов'язування своїх позицій. І сила, і воля суб'єкта в рівній мірі є її незмінними атрибутами.

Список використаних джерел:

1. Сутність політики: основні теоретичні підходи (субстанціональний, інституціональний, соціологічний, теологічний, конфліктний і консенсусний). URL: <https://studfile.net/preview/5170273/page:42/>

2. Політичне вчення Н. Макіавеллі: ідеї прагматизму і етатизму URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10368/>

ФЕНОМЕН ТОТАЛІТАРИЗМУ

Розгляд недемократичних політичних режимів передбачає дослідження авторитаризму й тоталітаризму, їх становлення, розвитку та можливостей потенційної трансформації у режими демократичні.

Переважає більшість розвинених країн світу є державами демократичними. Проте історія існування режимів, принципи функціонування яких кардинально протилежні принципам демократії, є надзвичайно тривалою. Цим пояснюється постійне зацікавлення дослідників причинами виникнення таких режимів, тенденціями, наявними у відповідних суспільствах, та можливостями їх трансформації. Проте, звертаючи увагу на недемократичність принципів управління в авторитарних і тоталітарних державах та протиставляючи їх демократіям, автори деяких праць не наголошують на відмінностях між цими, різними за сутністю, диктатурами. Це спричиняє неточності в їх оцінці, тому що, наприклад, становлення авторитаризму у деяких країнах, за певних умов розвитку, може бути виправдано, у той час як тоталітарні диктатури не мають жодних переваг порівняно з іншими режимами.

Тоталітаризм –це всезагальний контроль держави над усіма суспільно важливими аспектами життя громадян, включаючи їх спосіб мислення. Тоталітаризм –це режим особистої несвободи, коли політика, економіка, духовна сфера життя –все підпорядковано державі. Звідси –командно-адміністративна система, монополія на владу й істину, насильство та репресії проти тих, хто крокує не в ногу. Фундаментом тоталітаризму, його базою стало цілковите одержавлення основних знарядь та засобів виробництва, відчуження працівника від власності, перетворення його на придаток системи, націоналізація свідомості.

Найхарактерніші ознаки тоталітаризму: державна власність на знаряддя та засоби виробництва, централізована планова економіка, панування розподільчих принципів над вартісними, однопартійна система, в основі якої "єдино вірне вчення", відсутність поділу влади і правової держави, псевдо представницька система, що насправді є механізмом само призначення партійно-державної номенклатури на всі посади державної влади й управління зверху донизу, підміна соціальної справедливості лозунгами соціальної рівності, демагогічна пропаганда диктатури робітничого класу, який насправді поставлений у жалюгідне та безправне становище, панування класових пріоритетів у зовнішній політиці. Усі ці ознаки виявилися і діяли упродовж більш як сорокарічної історії тоталітаризму в країнах народної демократії.

До різновидів тоталітаризму належать:

- комуністичний тоталітаризм (як штучна форма соціальної інтеграції, заснована на приматі класового підходу, запереченні права на приватну власність, заборону автономії особистості тощо);
- фашизм (який у первісному варіанті італійської ідеократії тяжів до забезпечення національної єдності під владою сильної держави, передбачав синтез концепції нації як цінності та догматизованого принципу справедливості);
- націонал-соціалізм (як синтезований тип ідеократії, який передбачає втілення ідей расизму, шовінізму, зовнішньополітичної експансії).

Таким чином, тоталітарними можна вважати режими у нацистській Німеччині, в СРСР (досталінський та сталінський періоди), у Китаї за часів правління Мао Цзедуна, у Камбоджі за часів правління Пол Пота, в Італії за часів правління Муссоліні та деякі інші.

Цілісні тоталітарні політичні системи сформувалися історично, самостійно і якісно з відповідних диктаторських режимів, які штучно збудували однотипні юридичні, соціальні і економічні відносини. У цілому тоталітаризм був альтернативою яка була у країн опинилися в умовах кризи. Депресія, втрата населенням соціальних орієнтирів, розповсюдження злиднів, злочинності, економічний занепад при наявності діяльності добре організованих партій з жорсткою дисципліною, а також розповсюдженням ідеологічних доктрин, за наявності цих та

багатьох інших факторів суспільство ставати на шлях створення тоталітарних систем. Важливими передумовами та умовами утвердження тоталітарної системи є розмивання традиційної соціальної стратифікації, досягнення культурної, моральної, соціальної і навіть етнонаціональної (в теорії)однорідності шляхом знищення всіх об'єднань, організацій, класів, станів, спілок, які могли служити для людини притулком і опорою.

Висновок. Підсумовуючи викладене, потрібно зазначити що, тоталітаризм можливо розглядати і як соціальну систему, і як суспільно-політичний і соціально-економічний лад, і як ідеологію. Більш того, не можна не погодитися з тією частиною вчених, яка вважає, що тоталітаризм –результат розвитку усєї історії людства, починаючи з появи деспотичних режимів. Однак реальні умови для формування тоталітарних режимів, все ж таки, з'явилися лише на початку ХХ ст. з переростанням традиційного суспільства в індустріальне, з розвиненням його виробничих сил та НТР, виникненням та розвитком загальної кризи індустріального суспільства.

Список використаних джерел:

1. Трипольський В. О. Тернисті шляхи демократії: спроба політологічного аналізу. // Український історичний журнал. –1994, № 6

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕХОДУ ВІД ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність дослідження. Розвиток сучасної України пов'язаний із змінами як на рівні держави та державних інституцій, так і на рівні суспільства. Тому гранично важливо вводити в коло конституційно-правового аналізу базові поняття, які дозволяють нам охарактеризувати той комплекс взаємозв'язків, що формуються в процесі демократизації між суспільством (участю громадян в управлінні державними справами) та державою (маються на увазі форми та методи здійснення державної влади).

Мета дослідження: Висвітлення основних причин, передумов та наслідків переходу від тоталітаризму до демократії.

Хоча ідея демократії одержала в сучасному світі найширше поширення й визнання, в умовах цієї форми правління живе усе ще меншість населення землі. У багатьох країнах демократія служить лише респектабельним фасадом переважно авторитарної влади. Часто демократичні форми правління виявляються нежиттєздатними й терплять крах. Науковці, які здійснили численні дослідження на Заході після другої світової війни на основі порівняльного аналізу великого статистичного матеріалу виявили цілий ряд економічних, соціальних, культурних, релігійних і зовнішньополітичних передумов демократії.

• Економічні передумови демократії

Однією з найважливіших передумов демократії виступає ринкова, конкурентна економіка. Історія не знає прикладів існування демократії в державах без ринку й приватної власності. Ринкова економіка перешкоджає концентрації економічної й політичної влади в руках однієї із груп суспільства або партійно-державного апарата. Вона забезпечує автономію індивіда, охороняє його від тоталітарного державного контролю, стимулює розвиток у нього таких необхідних для демократії якостей, як прагнення до волі, відповідальність, заповзятливість. Без ринку не може бути цивільного суспільства, на якому базується сучасна демократія. Маючи потребу в конкурентних ринкових відносинах, демократія цілком сумісна й зі значним розвитком системи державних підприємств і соціального забезпечення.

Ще одна важлива умова демократії – розвиненість масових комунікацій, що характеризується поширеністю газет, радіо й телебачення. ЗМІ допомагають громадянам компетентно судити про політику: прийнятих рішеннях, партіях, претендентах на виборні посади й т. д. У країнах з великою територією й високою чисельністю населення без масових комунікацій демократія практично неможлива.

• Соціальні передумови демократії

Загальною передумовою демократії є грамотність населення, його освіченість у цілому. Очевидно, що від освіченості прямо залежить компетентність політичних суджень особистості, її інтелектуальний розвиток, воля мислення, почуття власного достоїнства. Неосвічена людина по суті стоїть поза політикою й поза демократією, є об'єктом маніпулювання з боку влади або інших політичних чинностей.

Наявність різноманітних економічних і соціальних передумов не обов'язково породжує демократичну форму правління. Однак перехід до демократії можливий і найбільш імовірний в індустріально розвинених країнах з ринковою економікою, згладженим соціальною нерівністю й невисокою конфліктністю, численним середнім класом і впливовою ринковою буржуазією, плюралістичною соціальною структурою. І навпаки, у державах з більшою кількістю малозабезпечених людей, поляризацією в розподілі доходів і майна й, як слідство, з гострими соціальними конфліктами демократія не буде ефективною й життєстійкою.

• Політична культура як передумова демократії

Вплив економічних і соціальних факторів на державний устрій багато в чому опосередковується пануючою в суспільстві політичною культурою. Вона являє собою менталітет, способи сприйняття й осмислення політики, перероблений у людській свідомості досвід людей, їхньої установки й ціннісні орієнтації, що характеризують відношення громадян до влади.

Демократія може вкоренитися лише на ґрунті цивільної політичної культури, що сполучить якості активістської й підданської культур. Така її подвійність відображає необхідні для демократії активна доля в політику, здатність правити – з одного боку, і підпорядкування закону, рішенням більшості – з іншої.

- **Вплив релігії**

На політичну культуру й поведінку громадян великий вплив робить релігія. Багато в чому формуючи менталітет, найбільш глибокі структури політичної свідомості й світосприймання людей, релігія може як гальмувати перехід до демократії, так і стимулювати його. Сприятливий вплив на затвердження демократичного правління зробив протестантизм із його установками на індивідуальну волю й відповідальність, рівність, працьовитість, заперечення церковної ієрархії. Сьогодні всі країни з переважним протестантським населенням мають демократичні уряди.

Далеко не всі релігії стимулюють розвиток демократії. Так, наприклад, погане сполучимо з нею іслам, особливо його ідеї заперечення розходжень між політикою й релігією, між духовним і світським життям. Йому далека сама проблема політичної участі громадян. У загальному плані демократії перешкоджають релігії й культури, що не залишають особистостей вільного простору й вибору й претендують на досконалість і завершеність, на релігійну регламентацію особистого й громадського життя, її тверде підпорядкування кінцевим цілям.

- **Зовнішньополітичні передумови демократії**

Економічні, соціальні, культурні й релігійні фактори характеризують внутрішні передумови демократії. Однак зростаюче значення для неї має зовнішній вплив. Воно проявляється подвійно: через прямий військовий, політичний, економічний, культурно-інформаційний і інший вплив і за допомогою впливу приклада демократичних держав. Як показала історія, демократія може бути результатом не тільки внутрішнього розвитку, але й слідством зовнішнього впливу, у тому числі за допомогою чинності. У десятках колишніх колоній демократичні інститути створювалися під прямою впливом метрополій, а в окремих державах, наприклад у Домініканській Республіці й ФРН, – після військової окупації.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що в плані демократизму в будь-яких країнах, а зокрема в Україні, що цілком нормальна для багатьох демократичних політичних режимів процедура зміни форми державного правління (подібні приклади не є поодинокими в конституційно-правовій історії) за причини транзитивного характеру типу політичної системи в Україні та типу політичного режиму обернулася загрозою наростання авторитарних тенденцій в запроваджуваних формах і методах державного управління. Сьогодні надзвичайно важливо є не стільки вести суперечки навколо переходу до тієї чи іншої форми правління, скільки сконцентрувати увагу на проблемі забезпечення демократизму політичного режиму. Тобто всі зміни на рівні державної влади повинні проходити апробацію на предмет їх відповідності тих принципам, які визначають демократизм політичного режиму та гарантують його незмінність. Подібна позиція, на мою думку, дозволить не лише консолідувати різні політичні сили, але й внести певну перспективну стабільність щодо майбутнього розвитку політичного режиму в Україні.

Література:

1. Історія вчень про державу і право : підручник / за ред. проф. Г. Г. Демиденка, проф. О. В. Петришина. Х. : Право, 2009. 256 с.

2. Condoleezza Rice. Rice C. Democracy. Stories from the Long Road to Freedom /New York : Twelve, 2017. 496 p.

УКРАЇНА ТА ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність дослідження. Характерною рисою сучасного світового розвитку країн є активізація інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчувають на собі їхній вплив. Після останнього розширення ЄС Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу. Це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС [1, с. 72]. Узагалі неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, саме тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави. Співпраця з ЄС є одним зі способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави. Інтеграційні процеси самі по собі є складними процесами, саме тому необхідно зрозуміти, що отримає Україна від співпраці з ЄС, які проблеми виникнуть на шляху до членства в ЄС і які очікувані перспективи від співробітництва в сучасних умовах.

Мета дослідження: аналіз перспектив, виявлення переваг та недоліків щодо співпраці та подальшої інтеграції України до Європейського Союзу.

Завдання дослідження: Інтеграція України до європейського економічного простору актуалізує питання місця нашої країни в євроінтеграційних процесах і дослідження ризиків та переваг її вступу до Євросоюзу.

Об'єктом дослідження: є проблеми та перспективи співпраці України та ЄС на сучасному етапі.

Предмет дослідження: інтеграція України до ЄС.

Не один рік в Україні точилися дискусії щодо її інтеграційного вибору, тобто вибору моделі інтеграції: європейської чи євразійської. Революція гідності, анексія Криму та військові дії на сході України остаточно усунули полярність руху Захід – Схід і, нарешті, визначили наші інтеграційні пріоритети до європейського шляху розвитку. Інтеграційний вибір будь-якої країни має щонайменше три аспекти: правовий, економічний, політичний. Для України ці три аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету і державності, економічний – розвиток країни і добробут народу, політичний – це забезпечення цивілізаційного майбутнього Українського народу [2, с. 59]. На мою думку, перш ніж розглядати переваги та недоліки інтеграції України в ЄС, варто проаналізувати думку експертів із цього питання та обізнаність нашого суспільства. Згідно з результатами з'ясування експертної думки, можна визначити, що існують певні перешкоди на шляху поглиблення інтеграційних процесів між Україною та Європейським Союзом. По-перше, це низький рівень поінформованості громадян про ЄС, населення України має рівень поінформованості загалом незадовільний, водночас 36% опитаних констатують загалом задовільний рівень володіння українцями інформацією щодо ЄС. Достатній рівень поінформованості українців підтвердили тільки 3% опитаних, а 11% вважають, що українці зовсім не володіють інформацією про ЄС. По-друге, сумніви стосовно того, що євроінтеграція матиме вигоду для всього населення України. На думку 26% експертів, інтеграція України до ЄС є найбільш вигідною для країн – членів ЄС, які хочуть підвищити свій геополітичний вплив і використовувати ресурси України у своїх інтересах. По-третє, проблемою виступають вимоги Європейського Союзу й узагалі можливе розірвання стосунків із Росією та країнами СНД. По-четверте, у населення є занепокоєність щодо конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку та еміграції робочої сили. Так, 24% експертів вважають, що внаслідок поглиблення співпраці з ЄС Україні загрожуватимуть висока конкуренція на європейському ринку продовольчих і промислових товарів, що залишить українську продукцію без шансів, та відтік значної маси кваліфікованих кадрів за кордон. По-п'яте, сьогодні наріжний камінь розвитку відносин Україна – ЄС – це правосуддя, корупція та організована злочинність, і ці вимоги буде важко задовольнити

Україні [3, с. 37]. Стосовно аналізу загальнонаціонального опитування, яке здійснювалося у травні 2018 р. соціологічною компанією GfK Ukraine у рамках реалізації проекту «Програма сприяння громадській активності «Долучайся!» та міжнародною організацією Раєт в Україні. Участь в опитуванні взяли не менше 2 тис. осіб на всій території України, крім тимчасово окупованого Криму та непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей.

Також, згідно з опитуванням, головними перешкодами для євроінтеграції в областях українці вважають брак коштів і хабарництво місцевих чиновників (по 37%) [4, с. 37]. Співробітництво України з ЄС сприятиме наближенню соціальних умов України до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя і добробуту населення. У культурно-цивілізаційному аспекті євроінтеграція – це шлях до активізації взаємообміну між українською і західноєвропейськими культурами, одночасне становлення України й як інтегрованої частини глобального суспільства, й як національної держави. Членство в ЄС гарантує зміцнення національної безпеки України, захист її від агресії та територіальних претензій [5, с. 754]. Сьогодні основними напрямками співробітництва між Україною та ЄС є енергетика, інвестиції, торгівля. Із погляду співробітництва між Україною та ЄС варто розглянути допомогу ЄС Україні. Європейський Союз є найбільшим донором України. Обсяг наданої ним безвідплатної технічної та фінансової підтримки лише з 1991 р. перевищив 4 млрд. євро і постійно зростає. Підтримка Євросоюзу стосується надзвичайно широкого кола сфер: макрофінансової стабільності, державного управління, розвитку громадянського суспільства, економіки, енергетики, захисту довкілля, регіонального розвитку, освіти тощо. ЄС різко збільшив Україні допомогу з 2014 р., враховуючи складну економічну ситуацію та військові дії на сході держави. Загальний пакет допомоги на 2014 –2020 рр. становить близько 11 млрд. євро. Завдяки наданій технічній та фінансовій допомозі Україна з 2014 р. розпочала реалізацію амбіційної програми реформ, метою якої є стабілізація економіки та поліпшення рівня життя громадян. Одночасно з ЄС допомогу Україні надають інші міжнародні організації та країни. Світовий банк відіграє важливу роль у стимулюванні реформ та наданні консультаційної підтримки. МВФ часто виступає як каталізатор нагальних реформ, які сприяють макроекономічній та фінансовій стабільності

До пріоритетних реформ належить протидія корупції, реформування судової системи, конституційна та виборча реформи, поліпшення бізнес-клімату та підвищення рівня енергоефективності, а також реформа державного управління, у тому числі заходи щодо централізації. ЄС виділив пакет у розмірі 12, 8 млрд. євро з метою забезпечення підтримки реформ за умови щодо забезпечення Україною безперервного прогресу. У табл. 1 наведено види та пріоритетні програми допомоги Євросоюзу Україні. Для ефективного використання наданої донорами підтримки уряду та донорам потрібно ретельно пропрацювати над питанням узгодження напрямів міжнародної допомоги, зокрема допомоги ЄС, та пріоритетних напрямів розвитку України.

Оскільки євроінтеграція має як переваги, так і ризики, Україні слід акцентувати увагу на використанні саме позитивних моментів євроінтеграції. Проведений аналіз інтеграції України до ЄС дає змогу констатувати, що Україні потрібно акцентувати увагу на сильних сторонах та потенційних можливостях, що надасть перспективу входження в європейський політичний та економічний простір.

Висновки: Підводячи підсумок, зазначимо, що європейська інтеграція є стратегічною ціллю нашої держави, закріпленою законодавчо. Аналіз позитивних та негативних наслідків дав змогу оцінити можливості України з можливим використанням позитивних моментів євроінтеграції та одночасним виробленням програми дій щодо безболісної інтеграції України з урахуванням існуючих загроз та досвіду країн, які нещодавно стали членами Євросоюзу. Отже, враховуючи вплив інтеграційних чинників на політичну, економічну та соціальну сфери держави, значно перспективнішим усе ж залишається вступ України до Європейського Союзу, на шляху до якого країна зробила вже багато зусиль та буде вдосконалюватися, щоб у найближчій перспективі стати членом ЄС.

Література:

1. Федоришина О. О. Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу.
URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103>.

2. Деліні М. М. Проблеми інтеграції України в світове співтовариство в сучасних умовах. URL : <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>.
3. Багатуренко А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України. URL : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>.
4. Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvali-golovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html>.
5. Тодошук А. В. Україна в інтеграційних процесах: ризики та переваги. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/168.pdf>.
6. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух назустріч. URL : http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products?pid=5989.
7. Допомога ЄС Україні. URL : <http://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/1937/>.
8. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка, 6 березня 2018 р. URL : https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/29685/node/29685_uk.
9. Сабан М. В. Переваги і недоліки інтеграції України до ЄС. URL : http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67697.doc.htm.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. В сучасному світі нації відіграють одну із вирішальних ролей в процесі державотворення та у міжнародних відносинах. Не всі нації є суб'єктами на міжнародній арені. Суб'єктність отримують тільки ті нації, які успішно вирішили свої внутрішні проблеми та завдяки продуманим реформам змогли утримати внутрішню єдність самоствердитись, створити колективну ідентичність, мобілізувати людей на виконання колективних задумів. Все це дозволяє успішним націям реалізувати «національну ідею» та стати суб'єктом історичного розвитку.

Об'єктом дослідження виступає нація

Предметом мого дослідження є нація як суб'єкт історичного розвитку.

Мета. Визначити як нація впливала на історичний процес та висвітлити актуальні визначення цієї спільноти як суб'єкта розвитку.

Нація – це історична спільнота людей, яка має такі ознаки:

- спільність психологічних ознак, які виступають під загальною назвою «національний характер»;
- нація виникає на основі одного етносу, ознаками якого є спільність походження, мова, самосвідомість, єдині звичаї, традиції, історія;
- територіальна спільність (кожна нація має чітко окреслену територію проживання);
- спільність економічного життя.

Нація стає суб'єктом історичного розвитку тільки тоді, коли в діях громади спостерігаються злагоджені та спільні дії для досягнення поставленої мети.

Протягом усієї історії людства будь-яке організоване людське суспільство вважалося нацією. Під нацією розумівся народ зі своєю історією, культурою і мовою, у якого навіть не завжди був офіційний уряд або чітко визначене місце проживання. Багато націй, по суті, являли собою племена. У XVII ст. визначення нації змінилося, тому що політичні цінності змістилися у бік поняття «нація-держава». З появою сучасної концепції націоналізму, під яким розуміється розвинене почуття культурної, історичної і територіальної єдності, люди усвідомили своє право проживати у своїх власних національних державах. Стрімкий розвиток сучасного поняття нації викликало за минулі століття серйозні зміни у світі. Відданість монархам, церкві або своїм владикам змінювалася відданістю справі нації. У XX ст. світова політична структура продовжувала докорінно мінятися, що було викликано розвитком сучасних засобів зв'язку і пересування, внаслідок чого націоналізм став ще більш помітною політичною силою. Великі імперії, подібні Австро-Угорщині або Британській імперії, розколювалися в міру того, як підкорені народи починали боротьбу за права своїх націй на самовизначення. Це викликало появу багатьох нових держав, особливо в Америці, Азії та Африці. Зараз у світі нараховується 260 окремих націй, і процес їхнього утворення ще не закінчився, хоча відбувається і не так швидко.

На початкових етапах існування нація може мати свою державність, а може й не мати її. В політичному житті вона може бути репрезентована політичними партіями, суспільно-політичними рухами та іншими недержавними інституціями. Але на відміну від етносу – явища культурологічного, нація завжди є спільнотою політичною, формування якої, як зазначає Богдан Кравченко, є водночас процесом зростання її внутрішньої солідарності, встановлення ефективнішого контролю спільноти за поведінкою її членів. І якщо члени спільноти підкоряються вимогам згуртованості і поділяють прихильність до групових символів, то група досягає статусу нації. Іншими словами, нація – це етнополітична спільнота, якій притаманний високий рівень консолідації та самоусвідомлення, включеність у політичне життя, творення або прагнення до творення власної держави. Загальновідомим є виокремлення наступних традиційних методологічних підходів у визначенні поняття «нація» – примордіалізм, есенціалізм та конструктивізм. Примордіалізм виходить з того, що риси нації дані першопочаткове незмінними і традиційними, і вся проблема заключається в тому, щоб кожне наступне покоління їх дотримувалось. Тут має місце біологічний (спорідненість як

основа соціальності), культурний (вродженість і природність конкретної культури) чи релігійний (концепція «обраного народу») примордіалізм. Есенціалізм досить близький примордіалізму. Основний принцип есенціалізму виходить з утвердження початкового існування певної сутності (есенції), скажімо, долі, призначення, істини, які і визначають конкретну ідентичність. Ці сутності незмінні, вічні і неперехідні. Відмова від служіння їм призводить до соціальних проблем. Якщо примордіалізм та есенціалізм опираються на ідею початковості, об'єктивності існування нації, то конструктивізм робить акцент на 424 «штучності» нації, звертає увагу на суб'єктивні фактори її виникнення. Примордіалістичний підхід пов'язаний з тим, що націю можна ідентифікувати на основі визначених об'єктивних ознак, незалежних від суб'єктивних поглядів її представників. До таких ознак переважно відносимо загальні, а не специфічні характеристики: територія, економічне життя, мова, національний характер культури. Конструктивізм – парадигма, в межах якої нація розглядається як соціальна конструкція, що не має «реальних» історичних чи культурних коренів.

У сучасному світі державна влада повинна належати не монархові, чи окремому станові, а нації загалом, усі члени якої повинні мати рівні права та свободи.

Сучасна нація повинна мати чітко діючі соціальні ліфти, які допомагають нації перебувати в процесі постійного розвитку та знаходити своє місце у сучасному світі.

Подію останнього десятиліття розвитку української нації показали дійсну суб'єктивність нашої нації, яка у критичні моменти свого розвитку може чітко поставити мету та реалізувати її.

Висновок. Отже, нація являє собою стійку спільноту людей, яка історично склалася на базі спільності економічного життя, території, мови та психологічного складу, що виявляється в особливостях культури та побуту. Є риси, вищі за територіальну та економічну і навіть мовну спільність, які характеризують сутність нації як генетичне споріднене (одне походження), спільність духовності, моралі, релігії.

Список використаних джерел:

1. Нація як суб'єкт історичного розвитку. Електронний ресурс:
URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/21991>

ЛІДЕРСТВО, ВОЖДИЗМ, КУЛЬТ ОСОБИ: СУТНІСНІ РИСИ ТА УМОВИ ВЗАЄМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Політичне лідерство, вождизм, культ особи –це складні й багатомірні явища, дослідження яких має істотне наукове і практичне значення. В умовах демократизації політичної системи суттєво розширюється роль особистості лідера, що призводить до концентрації влади в одних руках. Найактивніші й авторитетні в політичному відношенні громадяни стають керівниками –політичними лідерами суспільства. Однак лідерство може зазнати трансформації у бік вождизму чи культу особи, з чим вітчизняний соціум не одноразово стикався в продовж минулого століття. Це ж саме може статися і у ХХІ столітті, особливо, коли мова йде про перехідне суспільств, яке тривалий час перебуває в умовах суспільної кризи. Мета даної статті –розглянути спільне і відмінне в феноменах «лідерство», «вождизм» і «культ особи», умови їх взаємної трансформації.

Лідерство –це здатність чинити вплив як на окрему особистість, так і на групу людей, спрямовуючи їх зусилля на досягнення цілей організації. Витоком політичного лідерства може бути вождизм, тобто політика, спрямована на утвердження однієї людини в ролі незаперечного керівника. Для вождизму характерна особиста відданість одній людині – вождю, визнаному ідейному керівнику в суворо централізованих структурах (державі, партії).

Культ особи –звеличення особи, сліпе поклоніння, а іноді й обожнювання людини, яка займає найвище становище в політичній чи релігійній ієрархії, надмірне перебільшення заслуг, функцій і ролі лідера. Лідерство є всюди, де є влада і організація. Зацікавлення лідерством та спроби осмислити цей складний соціальний феномен сягають давнини. Так, уже античні історики Геродот, Плутарх та інші приділяли політичним лідерам значну увагу, вбачаючи у героях, монархах і полководцях творців історії. У сучасному світі існують країни, де провідну роль у суспільному житті відіграє таке явище, як вождизм. При цьому навіть розвиток і модернізація економіки можуть здійснюватися в рамках цього специфічного типу політичних відносин. Найбільший розвиток вождизм як інститут влади отримав на Сході, досягаючи зрілих форм в так званому «східному деспотизмі». Для вітчизняної політології особливо актуально вивчення феномена вождизму, так як і наша країна, і її найближчі сусіди зіткнулися з цією проблемою, що інколи мало трагічні наслідки. Теоретичною основою культу особи є волюнтаристський погляд на історію, згідно з яким її хід визначається не об'єктивними законами, а волею видатних людей, переважно вождів. Найчастіше культ особи притаманний тоталітарним і авторитарним державам. Іноді його елементи простежуються і в демократичних країнах (наприклад, у Франції в період правління Шарля де Голя). Передумови культу особи політичних керівників на соціально психологічному рівні починаються з їх сакралізації, обожнювання влади. Початки його –в ідолопоклонстві первісних релігійних вірувань та культів. Суб'єктивною передумовою культу особи є також патріархальне сприйняття глави держави як «батька» великої сім'ї, визнання держави із суворою ієрархічною побудовою суспільства єдиною можливою моделлю

Безпосередній вплив на сучасні концепції лідерства мав Габріель Тард –один з основоположників теорії соціалізації. Тард намагався довести, що основним законом соціального життя є наслідування лідера та його соратників. Більшість населення не здатне до самостійного соціальної творчості. Єдине джерело прогресу суспільства –відкриття, зроблені ініціативними і креативними особистостями. За багатовіковою традицією, що розглядає лідерів як локомотив історії, принципово розходиться марксизм. Він обмежує можливість активності політичних лідерів історичною необхідністю і класовими інтересами. Політичний лідер виступає тут найбільш послідовним, свідомим і вмілим виразником волі класу, тобто грає по відношенню до суспільної групи допоміжну, службову роль Лідер як феномен –це той, хто вирізняється з-поміж маси: або харизматик, або надраціональна людина, або вірний традиціям (і тому буде захищати свою країну). Імідж –це більш точне слово для означення суті політика. Кеннеді всю президентську кар'єру боровся з болем у спині, але мав імідж

завжди усміхненого молодого впевненого політика. Рузвельт не міг встати з інвалідного крісла, але про це громадяни дізналися під кінець його четвертого президентського строку (втім, Рузвельт все ж був надзвичайною людиною – в хвилину афекту він знаходив сили підвестися на хворі на поліомієліт ноги, чим вражав своє осочення). Водночас імідж несе в собі не тільки можливість приходу до влади, але й небезпеку. Політик, граючи певну роль, поступово починає нею жити. І якщо суттєва ознака цієї ролі – це популярність, любов мас, то політик з часом починає насолоджуватися роллю, вимагати її задоволення і підкріплення. Годі й казати, що в усі часи оточення керівників держав сприяло такій ситуації, прививаючи лідеру думку про його особливість. Самокритика, а тим більше критика з боку – рідкі гості «при дворі», тому більшість президентів закінчують свої строки у блаженному стані самозакоханості. Культ особистості став логічним продовженням цього стану у країнах, де механізмів розділення гілок влади не існує. Яким би не був перелік привабливих якостей ідеального політика за змістом, ці характеристики необхідно оцінювати з точки зору двох інших особистісних вимірювань – сили й активності. Особа може стати політичним лідером лише тоді, коли виражає інтереси тієї спільноти людей, на лідерство в якій вона претендує. Це може бути як відносно невелика група людей, так і соціальна спільність – класова, етнічна, демографічна, професійна, територіальна, а також виборці певного округу чи країни в цілому. Для того щоб стати лідером, обійняти певну керівну посаду, претендент на лідерство має запропонувати щось нове порівняно з попереднім керівником. Ця функція означає, що політичний лідер свідомо вносить нові, конструктивні ідеї соціального устрою. Він формулює нові соціальні цілі й завдання, обґрунтовує стратегічні пріоритети й тактичні засоби їх досягнення і розв'язання. Але інколи політичне лідерство переростає у культ особи.

Література:

1. Загурська С. І. Феномен та функції лідерства. // ОСВІТА РЕГІОНУ. 2015. № 23.
2. Кравченко А. І. Макіавеллі: технологія ефективного лідерства / А. І. Кравченко // Социс. –1993. –№ 6. –С. 135 –142.
3. Місце і роль еліт в українському суспільстві // Український тиждень. –2016. –№ 34.
4. Політологія: підручник / М. М. Вегеш (ред.). –3-тє вид., перероб і доповн. –К. : Знання, 2008.
5. Соколова К. О. Соціальні уявлення про ідеального політичного лідера / К. О. Соколова // ОСВІТА РЕГІОНУ. –2011. –№ 3.
6. Томахів, В. Я. Сталінізм як різновид тоталітаризму (історико-політологічний аспект) [Текст] : дис. канд. політ. наук : 23. 00. 01 / Томахів Володимир Ярославович; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. –Львів, 2001. –168 с.

ПРЯМА І ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕМОКРАТІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. На теперішній час кожна з держав має свій відсоток відносно переваги двох видів демократії. В більш цивілізованих країнах голос народу має дуже значний вплив на подальший розвиток держави. Проте тотальне народовладдя, якого ми так прагнемо, не завжди несе в собі тільки хороше, тому сьогодні спробую пояснити та порівняти представницьку та пряму демократії.

Мета дослідження: визначити відсоток переваги впливу між представницькою демократією та народовладдям.

Завдання дослідження: здійснити порівняльний аналіз між двома видами демократії.

Об'єкт дослідження: два види влади їх спільні та відмінні риси.

В залежності від поділу державної влади та способу участі народу в її здійсненні вчені вирізняють безпосередню (пряму) і представницьку (репрезентативну) форми демократії.

Безпосередня демократія – це така форма демократії, що передбачає прийняття владних рішень безпосередньо самим народом в особі населення виборчих округів, колективів, територіальних та галузевих соціальних спільнот тощо. Організаційні форми такої демократії – це перш за все прямі вибори органів влади різного рівня (парламентів, місцевих представницьких органів), вибори посадових осіб (президентів, губернаторів, мерів тощо) та референдуми.

Найбільш поширеною формою прямого народовладдя, яка застосовується у більшості країн світу, є вибори. У сучасних умовах вибори як форма прямого народовладдя застосовуються у більшості країн світу. Шляхом виборів формуються різні органи публічної влади як державні інституції – парламенти, посади голів держав, іноді – керівників урядів, судові органи та органи місцевого самоврядування. Через вибори народ обирає своїх представників, наділяє їх мандатом на здійснення відповідних повноважень. Через вибори як демократичну форму обрання представників народу забезпечуються легітимність, стабільність, поступовість і наступність державної влади. Тому саме зі становленням національних виборчих систем пов'язуються майбутні довгострокові альтернативи розвитку перехідних суспільств: або через виборче право демократичним і законним шляхом перейти від закритого суспільства, від неполітичних форм організації влади до функціонування громадянського суспільства і правової держави, інститути влади якої залежні від народу і відповідальні перед ним, або віддати долю держави у руки корпоративних груп, кланів, чиновників і побудувати якусь корпоративну, чи адміністративно-бюрократичну, чи тоталітарну державу, де народ буде фактично усунений від суспільної влади.

Представницька демократія – це така форма демократії, яка передбачає прийняття владних рішень представницькими органами, що обираються та оновлюються безпосередньо народом, соціальними спільнотами та колективами. Суб'єктами (носіями) представницької демократії є перш за все парламенти, місцеві представницькі органи, установчі збори тощо. Представницьку демократію іноді називають також репрезентативною та елітарною.

Найбільш ярко представницька демократія проявляється у парламентаризмі, верховенстві парламенту при традиційному поділі державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. При цьому необхідність верховенства цього державного органу обумовлюється перш за все тим, що інакше неможливо забезпечити верховенство закону, а отже, і права. Треба відзначити, що верховенство парламенту, у свою чергу, неможливо забезпечити без надання йому права формувати відповідні органи державної влади. Тільки формування парламентом відповідних органів влади, у тому числі судових, дозволить йому забезпечити правопорядок згідно з існуючим законодавством та дотримання прав та свобод людини. Якщо ж органи державної влади будуть незалежними від парламенту, забезпечувати права людини і підтримувати правопорядок на високому рівні буде практично неможливо, бо у народу не буде ефективного каналу впливу на ці соціальні процеси. Народ, як звісно, найефективніше

впливає на суспільство саме через парламент, а парламент –через сформовані ним органи державної влади.

У науковій літературі ще нерідко можна зустріти міркування про те, яка із згаданих форм демократії більш демократична та більш ефективна. Висловлюється думка про те, що представницька демократія –це не справжня демократія, а її сурогат, і тому треба якомога більше практикувати загальнонародні та місцеві референдуми, у ході яких кожен громадянин зможе безпосередньо проголосувати за той чи інший закон, те чи інше рішення, що саме такі голосування дозволять народу самому вирішувати свою долю, а не довіряти її випадковим людям, які правдами і неправдами опинилися в представницьких органах влади. Є й такі висловлювання, в яких безпосередня демократія характеризується як щось архаїчне, некомпетентне, неоперативне, неефективне, таке, що не витримує ніякого порівняння з представницькою демократією, яка, навпаки, характеризується і компетентністю, і оперативністю, і ефективністю.

Список використаної літератури:

1. Колодій А. Основи демократії (3-тє доповнене видання). К. 2009. С. 832.
2. Щедрова Г. П. Новакова О. В. Основи політології. Навчальний посібник. -2005. С. 170.

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ПРОТИ УКРАЇНИ

Політична криза, що наступила в Україні в кінці 2013 –початку 2014 рр. мала масу негативних наслідків. Найжахливішим її результатом стала маса людських жертв під час Майдану-2014. Однак, окрім внутрішніх проблем, Україні, що вступала в новий етап свого розвитку, довелося зіткнутися із проблемами зовнішніми. Вперше за 22 роки свого існування, країні довелося зіткнутися з однією з найнебезпечніших форм війни: інформаційною. Інформаційний тиск на Україну відбувався як зі сторони Заходу, так і пострадянських країн, однак основним супротивником у інформаційному протистоянні, що вже триває понад 3 роки стала РФ. Росія розпочала використання просунутої форми гібридної війни в Україні з початку 2014 року, що в значній мірі опирається на елемент інформаційної війни, що називають «рефлексивний контроль». Рефлексивний контроль є одним із трьох найбільш популярних методів інформаційної війни, розробка якого була розпочата ще в часи СРСР. Російські фахівці розглядають як мету дезорганізацію ворога, що в свою чергу веде до інформаційної переваги. Рефлексивний контроль супротивника полягає в тому, щоб противник прийняв правильне з точки зору комунікатора рішення, яке потрібно не супротивнику, а комунікатору. Американський аналітик Стів Тетем зазначає, що рефлексивне управління було використано в ситуації з псевдореферендумами в Криму. Зокрема, мова про використання хорошого розуміння трьох цільових аудиторій: російськомовної більшості Криму, української влади та міжнародної спільноти, особливо ЄС і НАТО. Москва використовувала цю техніку вміло, щоб переконати США і їхніх європейських союзників у своїй непричетності до внутрішніх хвилювань в Україні. Можна частково погодитися з тим, що ця модель ІВ принесла РФ певні успіхи на міжнародній арені: в основному, країни Заходу залишаються нейтральними до конфлікту Україна-РФ. Рефлексивний метод і інформаційна війна Кремля в цілому, не є результатом яких-небудь теоретичних інновацій. Основні поняття та методика була розроблена ще в 70-х рр. в Радянському Союзі. Російські інформаційні операції в Україні не є новими, хоча й вони спрямовані на те, щоб створити саме таке враження.

Дезінформація є одним із засобів ІВ РФ проти України. Це дозволяє Росії заперечувати, що її сили присутні в Україні, тому що її бойові операції приховані під активною пропагандистською кампанією. Також, Росія забезпечила потужним дипломатичним прикриттям своїх військових і замаскувала свою зовнішньополітичну діяльність, тим самим зберігаючи для себе свободу дій. Активна дезінформація дає Росії велику гнучкість у виборі методів для загострення конфлікту в Україні і розширює спектр можливих дипломатичних рішень на міжнародній арені на свою користь. Однак, поряд із цим варто відзначити практичну бездіяльність України у боротьбі на інформаційному фронті. Так, програвши судовий позов до Міжнародного суду ООН у Гаазі у справі фінансування РФ тероризму на сході України, представники української делегації продемонстрували свою неспроможність зібрати факти, що підтверджували б це. У сьогоденних умовах прямої загрози національній безпеці України, яка розширюється, зокрема у зв'язку із посиленням пропаганди в іноземних телерадіопрограмах, є особливо актуальним створення ефективного і швидкого механізму реагування на подібні факти. З метою завдання конкретних матеріальних і нематеріальних збитків у певних сферах діяльності, встановлення власної інформаційної переваги, маніпулювання свідомістю, волею та почуттями громадян російські засоби масової інформації поширюють не лише недостовірну, неповну інформацію про Україну, а й відверту неправду. Ведення антиукраїнської інформаційної війни стало масованим посяганням не лише на інформаційний, а й на державний суверенітет України.

Головними завданнями таких інформаційних психологічних операцій є деморалізація населення України, особового складу Збройних Сил України, а також спонукання їх до державної зради й переходу на бік супротивної сторони; формування у громадян України та Росії викривленого бачення подій; створення вигляду масової підтримки дій Російської

Федерації з боку населення Південно-Східних регіонів нашої країни; психологічна підтримка українських прихильників радикального зближення регіонів Сходу й Півдня України з Росією.

Основним висновком і уроком з інформаційно-пропагандистської війни Росії проти України як важливої складової «гібридної війни» є її безпрецедентний характер за своїми змістом, масштабами і спрямованістю[1]:

- по-перше, інформаційна війна розпочалась задовго до військової агресії Росії проти України і продовжує супроводжувати її на всіх етапах, завчасно адаптуючись під поточні цілі і задачі;

- по-друге, інформаційно-пропагандистські та дезінформаційні проекти, операції і заходи спрямовані на всі верстви населення і всі регіони України, а також населення Росії і країн Заходу –відповідно, з різними цільовими установками і задачами; □

- по-третє, головна мета інформаційної війни в Україні –ліквідація державності України; в Росії –отримання підтримки населення для виправдання дій керівництва Росії; для країн Заходу –дискредитація дій керівництва України та її Збройних Сил.

Висновок:отже, інформаційна війна, яка сьогодні здійснюється проти України, може бути спрямована і проти будьякої держави Європи. Ця війна є викликом усій міжнародній спільноті, супроводжується наростанням інформаційних загроз світовому порядку. Грунтовною основою протидії антиукраїнській інформаційній війні має стати єдина комплексна система захисту суспільної моралі, яка сприяла б реалізації права на інформаційний простір, вільний від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, моральнопсихологічному стану населення.

Список використаних джерел:

1. URL:http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7911/Kormych_Inf_pr.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. URL:<http://www.interinf.chnu.edu.ua/res//interinf/Inf%20vijny.pdf>
3. URL:http://ippi.org.ua/sites/default/files/vergolyas_diser.pdf
4. URL:https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_57_28744724.pdf

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СУСПІЛЬНА МОРАЛЬ

Актуальність дослідження. У політичній системі дедалі важливішу роль відіграють засоби масової інформації. Під останніми розуміють газети, журнали, теле- і радіопрограми, кінодокументалістику, інформаційні агентства, інші періодичні форми публічного розповсюдження масової інформації. Вони виступають посередником між журналістом, дописувачем і аудиторією. Засоби масової комунікації та інформації перетворились на органічну потребу сучасної людини.

Об'єктом дослідження: є засоби масової інформації та їх роль в інформаційному суспільстві. Інформаційний простір України протягом останніх років. Суспільна мораль як вплив на суспільство. Зростання ролі морально-етичних чинників в державному управлінні.

Предмет дослідження: Засоби масової інформації, масмедіа – різновид медіа, орієнтований на одночасне передавання інформації великим групам людей.

Засоби масової інформації здійснюють серйозний вплив на суспільство, його стан і розвиток. Вони можуть сприяти прогресу або гальмувати його. Характерною щодо цього є діяльність засобів масової інформації у тоталітарному суспільстві. З одного боку, вони стають жертвою тоталітарного режиму, втрачаючи всі позитивні якості вільної трибуни, засобу інформування населення, а з другого – виступають як засіб тоталітарного режиму. Інтенсивне використання засобів масової інформації – особливість цього режиму.

Найбільшу роль у формуванні й поширенні громадської думки відіграють засоби масової інформації – сукупність сучасних каналів зв'язку (преса, телебачення, радіомовлення, кіно, відео, Інтернет тощо), за допомогою яких поширюється різноманітна інформація у суспільстві. Формуючи громадську думку, засоби масової інформації, з одного боку, акумулюють досвіді волю мільйонів, а з іншого – впливають не тільки на свідомість, а й на вчинки, групові дії людей. В Україні вони значно впливають на формування громадської думки населення. Це можна пояснити звичкою людей довіряти засобам масової інформації, які є основним джерелом суспільно-важливого інформування. Звісно, що до читача, глядача чи слухача ЗМІ лівова частка інформації потрапляє у вторинному вигляді, й містить авторську оцінку ситуації, події, яка нав'язується аудиторії. Обтяжений щоденними проблемами й турботами пересічний громадянин сучасного інформаційного суспільства, перетворюється у зручну мішень для інформаційного впливу, схилившись до заданої певною соціальною групою суб'єктивної точки зору, вміло поданої за допомогою ЗМІ.

Громадська думка є важливим засобом вираження ідей і помислів громадянського суспільства. Вплив ЗМІ на формування громадської думки є значним. Саме тому держава має контролювати, щоб цей засіб формування і висловлення громадської думки не ставав засобом її насадження задля досягнення цілей окремих соціальних груп або її використання для зміни державного устрою. Зрештою, перегляд моральних звичаїв означає не лише зміни у світі цінностей, а й довготривалий всебічний і важкий процес оновлення нормативно-ціннісної системи, накопичення позитивних тенденцій, з якими пов'язуватиметься майбутнє українського суспільства. При цьому доводиться визнати, що посилюється споживацьке ставлення до життя та зростання відчуття ілюзорності будь-яких соціально значимих успіхів, крайнього індивідуалізму, фрагментації життєвих стратегій. Ці процеси породжують — людину для себе, яка прагне моральної рівноваги, котра досягається шляхом зниження вимогливості до самої себе, обмеження сфери застосування моральних оцінок вузько прагматичними стосунками. Кожне суспільство створює притаманні йому загальні і специфічні ціннісні системи, що виражають їх домінуючі інтереси і цілі взаємодіючи з масовою інформацією.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновки, що таким чином, можна констатувати, що українські засоби масової інформації є сьогодні вагомим чинником впливу на свідомість людини. Тому саме від їхньої позиції значною мірою залежить, яким шляхом розвиватиметься українське суспільство. Зараз в інформаційному просторі України відсутня потужна система узгоджених конструктивних ідеологем, здатних

консолідувати суспільство для подолання наявної кризи. Натомість він містить низку негативних тенденцій, що за умов їх подальшого розвитку можуть призвести до критичного ступеня деморалізації населення.

Література:

1. Баранчук С. Духовність в Україні і засоби масової інформації // Україна на порозі третього тисячоліття: духовність як основа консолідації суспільства. –К.,1999. –Т. 15. –С. 589-597
2. Копиленко О. Л. Влада інформації. –К.,1991. –108 с.
3. Роль засобів масової інформації у формуванні здорового способу життя О. Вакуленко, Л. Жаліло, Н. Комарова, Р. Левін, І. Солоненко, О. Яременко Режим доступу :-<http://www.health.gov.ua/Publ/conf.nsf/50e0ce97d91c75b3c2256d8f0025c386/d67de83e352f2e0fc2256ddc003ba99e?OpenDocument>

ПОЛІТИЧНІ ЕЛІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: В останні десятиріччя у постсоціалістичних країнах спостерігаються кардинальні перетворення: формується нова економічна і політична системи, докорінно змінилася структура суспільства. На соціальній та політичній сценах з'явилися нові актори, які змусили суспільство «грати» за новими правилами. Колишня партійна номенклатура частково поступилася своїми позиціями. Змінилися механізми соціальної і політичної мобільності, стереотипи і домінанти поведінки політиків, а відповідно і вся система політичної стратифікації.

Мета дослідження: аналіз політичної еліти її структури, корисності, досягнень та особливості в сучасному суспільстві.

Завдання дослідження: аналіз впливу еліти на життя суспільства і її розвиток.

Об'єктом дослідження: є соціальний організм країни така як політична еліта яка має роль у самоорганізації соціального життя і раціонального розвитку світової спільноти.

Предмет дослідження: розвиток теорії еліт на концептуальному рівні в сучасній політичній науці

Еліта в усі часи була у суспільствах вибраною верствою, меншістю, що прагнула до влади. Вона була і буде суттю народного досвіду, тому питання становлення політико-владної еліти, її ролі в державотворчих процесах і політичному житті держави та питання становлення й виховання нового покоління еліти для сучасної є надзвичайно важливими як для дослідження, так і для соціальної практики.

Політична еліта, зокрема, відіграє чи не найважливішу роль у суспільно-політичному житті. Тисячоліттями вона виконувала дві основні функції: створення та розвитку. В певні історичні моменти в суспільствах виділялися групи людей, які були здатні покращити або створити нову систему життя суспільства та надалі забезпечувати збереження й розвиток цієї системи. Історичний досвід та сучасна практика свідчать, що побудувати потужну демократичну національну державу можна лише за умов наявності провідної верстви, яка зацікавлена в існуванні такої держави. Реалізуватися може лише соціально розвинений народ, який має власну духовну, інтелектуальну, життєздатну еліту. І тому кожний народ для становлення й розбудови демократичної держави споглядає на тих, від мудрості, далекоглядності, відповідальності яких залежить подальша доля держави, –на політичну еліту.

Сучасну еліту залежно від змісту, стилю політичної діяльності і механізмів її формування можна класифікувати наступним чином:

Перша. Тоталітарна і авторитарна. Вона є унітарною за якісним складом кадрів та ціннісними орієнтаціями, закритою за механізмами формування. Монопольною за ідеологічними установками і конфронтаційною за стратегією і тактикою ідейно-політичної боротьби. Для її представників характерні видимість ідеологічної єдності і кругова порука, практична ізоляваність від інших верств суспільства, кар'єризм. За правління такої еліти у суспільстві домінує єдиний спосіб мислення, заснований на єдиній ідеології, яку уряд насаджує в масах. Відсутні свобода висловлення думок, значний вплив має пропаганда та інші маніпулятивно-психологічні технології.

Друга. Ліберальна. Еліта демократичного поділу влади. Частіше за все унітарна за якісним складом кадрів і ціннісними їх перевагами, водночас –відкрита за формами і принципами формування з домінуючою ідеологічною концепцією. Вона помірно консервативна і помірно ліберальна, а її відмінною рисою є гнучкість. Їй притаманні перспективність і конструктивізм, ліберально-демократичні погляди, сміливість та самостійність.

Третя. Домінантна. Еліта плюралістична та мобільна за своїм кадровим складом, відкрита за механізмами рекрутування у свої ряди, домінантна за ідеологічними установками і консенсусна за формами і методами політичної діяльності. Така еліта характерна для перехідного періоду становлення відкритого демократичного суспільства.

Четверта. Плюралістична. Еліта з сильною законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади. Це еліта цивілізованої демократичної держави. У нинішніх концепціях еліти розробляються ідеї плюралізму та конкуренції еліт за умов демократичного суспільства.

Правляча еліта. Владною елітою вважають тих, хто стоїть зверху державної ієрархії. Її представники наділені реальною владою, володіють відомим соціальним статусом, необхідною професійною підготовкою. Це не просто група вищих посадовців з певними діловими, політичними, моральними якостями, а органічна спільнота, головними ознаками якої є – влада, престиж, групове мислення, почуття належності до касті обраних. Деякі вчені вважають, що владна еліта у широкому розумінні складається із власне політичної еліти та навколо елітного оточення.

Серед факторів згуртування функціонуючої еліти України домінує орієнтація на сильного лідера, який формує навколо себе команду особисто відданих соратників, а також галузевий і регіональний фактор згуртування еліти. Серед механізмів рекрутування еліти зберігається домінуюча роль належності до «команди», потрібні зв'язки. Політична еліта – це субелітна група, у функції якої входить безпосереднє управління політичним процесом. Важлива функція еліти – вироблення стратегічних рішень і забезпечення трансляції прийнятих рішень на рівень масової свідомості та поведінки.

Висновок: На мою думку, політична еліта включає осіб, що приймають стратегічно важливі рішення загальнонаціонального масштабу. Еліта – це соціальна спільнота, об'єднана близькістю установок, стереотипів і норм поведінки, що володіє єдністю цінностей, які поділяє. При цьому стандарти поведінки, реальні та ті, що декларуються, можуть суттєво відрізнятись. Еліта це ще й моральний авторитет, і авторитет у суспільстві, це люди, до думки яких дослухаються, люди, які мають неформальний вплив на соціум. Період існування такої еліти, якщо йти за циклічною теорією і настроями у суспільстві, закінчиться з формуванням балансу політичних сил після виборів і формуванням більшості.

Література:

1. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / За заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
2. Рудич Ф. Політичний клас в сучасній Україні: методологічний контекст / Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. 2007 – 2021 «Освіта. ua»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Нація –це велика, стала група людей, об'єднаних спільним походженням та історією, мовою, культурою, самосвідомістю та певними інтересами. Нація –це явище історичне, яке виникає на певному етапі розвитку людства. На межі XVIII –XIX ст. розпочався процес перетворення українського етносу (народу) в націю. Цей процес визначав основний зміст суспільно-політичних змін, що відбувалися протягом усього століття і вже в XX ст. привели до утворення незалежної держави. Проте фактична незалежність не означає, що процес формування української нації завершився. Формування української нації продовжується і зараз але у зв'язку із теперішньою ситуацією в Україні цей процес помітно пришвидшився.

Важливою умовою формування нації є зростання національної свідомості: згуртованість людей та об'єднані дії її різних представників не тільки на ґрунті усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей. Для сформування української нації історії українського народу поставало багато перешкод, утворення нації відбувається легко або важко в залежності від того яке місце займала етнічна спільність. Наша бездержавна українська нація формувалася дуже повільно. Нажаль так склалося що наші землі разом із нашим народом часто перебували у складі інших держав, на тих частинах які перебували у складі Російської імперії українські цінності не розвивалися і не визнавались а навіть засуджувались тому наші цінності мусили перебувати у постійній боротьбі з іншою культурою, мовою а також із диктаторською ненависною до всього українського імперською владою.

Українська нація не втрачала надії і жаги до відновлення національної свідомості, передова частина українського суспільства, його інтелігенція зверталася до історії свого народу і наполегливо шукали шляхи відновлення української державності. **У процесі зростання національної свідомості вивчення історії свого народу завжди відігравало вирішальну роль.** Народові, котрий плекає нове почуття спільності, необхідне усвідомлення того, що його єднає й спільна доля. Цей спільний історичний досвід, крім того, має сприйматися як славетне минуле, що вселяє почуття гордості та спонукає до ототожнення зі своїм народом. Аналіз історико-політичного контексту формування української національної ідентичності дозволяє розглянути специфіку сучасної національної ідентичності та перспективи поширення загальнонаціональної ідентичності громадян України, що мають різні етнічні, мовно-культурні, регіональні, конфесійні ідентичності. Особливу увагу приділено потребам формування української загальнонаціональної ідентичності, виходячи з вимог забезпечення національних інтересів України: зміцнення державної і національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, суспільної інтеграції представників етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті цілісної загальноукраїнської ідентичності, ліквідації загрози сепаратизму. Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становила серйозну проблему для України. І як ми бачимо у теперішній час це дало змогу нашим ворогам найти підставу для вторгнення на нашу землю.

Є одна особливість нашого народу вона полягає у нашому менталітеті ми можемо розмовляти на різних мовах, виглядати по різному, думати по різному але коли виникає проблема яку можна вирішити тільки одним згуртованим народом, на нашому генному рівні просинається український дух і любов до нашої культури і всі хто називає себе українцем починають думати та працювати задля досягнення поставленої мети і вирішення спільної проблеми. Зараз настав ще один складний період у нашій історії та житті і як ми бачимо український дух знову проснувся і заповнив кожного з нас.

Отже, розглянувши основні прояви формування нації, проаналізувавши сучасні почуття української нації, відшукавши прояви сепаратизму, я дослідив основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності

суспільства, сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування але цей етап дає змогу зробити великий крок в перед до сформованості української нації.

Література:

1. Н. Яковенко. Нарис історії України. З найдавніших часів до кінця XVIII ст. –К.,1997.
2. Довідник з історії України. За ред. І. В. Підкови, Р. М. Шуста. Вид. в 3 томах. –Т. 1. – К.,1993; –Т. 2. –К.,1995; –Т. 3. –К.,1999.
3. В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В. Ф. Репринцев. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. –К.,1995.
4. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). –К.,Вища школа, 1998. –189 с

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВЛАДИ ТА ЇЇ КРИТЕРІЇ

Актуальність дослідження: На сучасному етапі суспільно-політичного розвитку України простежуються дві самостійні тенденції: необхідність забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, а також реалізація ефективної державної влади на всій її території. Організація державної влади здійснюється на основі конституційних принципів народовладдя, поділу влади, демократизму під час поєднання централізованої та децентралізованої моделей управління. Така організація державної влади забезпечує цілісність нашої держави, ефективну побудову та функціонування органів виконавчої влади, інтеграцію України у світове співтовариство демократичних держав.

Одним з основних та найважливіших для політології різновидів суспільної влади є влада політична. **Політична влада** – це здатність, право або можливість суспільних груп та індивідів, які їх представляють, здійснювати вплив на політичну діяльність і політичну поведінку людей та їх об'єднань за допомогою волі, авторитету, права, насильства.

Найпоширенішим різновидом політичної влади є влада державна. Окрім характерних рис суспільної влади взагалі, державна передбачає ще й інші ознаки:

- здійснюється особливим, відокремленим від решти суспільства, апаратом;
- є дійсною лише на території, на яку поширюється державний суверенітет;
- володіє монополією на видання законів;
- може, за необхідності, звернутися до засобів організованого законодавчого примусу.

Зміст політичної влади полягає в її функціях:

а) формування політичної системи, політичних відносин між державою і суспільством, громадськими спільнотами, політичними інститутами, апаратами й органами державного управління, партіями, громадянами тощо;

б) організація політичного життя суспільства;

в) управління суспільними і державними справами на різних рівнях;

г) керівництво органами влади, політичними і неполітичними процесами;

ґ) контроль за політичними відносинами, створення певного типу правління, політичного режиму і державного устрою (монархії, республіки), відкритого чи закритого суспільства.

Отже, політична влада виконує організаційні, регулятивні та контрольні функції, які конкретизуються в багатьох видах політичної діяльності, серед них: прийняття політичних рішень, формування управлінських кадрів, удосконалення системи виконавчої влади.

Свої функції, які забезпечують існування і розвиток країни, політична влада виконує з урахуванням усіх існуючих матеріальних і моральних ресурсів суспільства. При цьому вона постає багатофункціональним, багатоаспектним соціальним феноменом із багатьма вимірами. Влада мусить зважати на позицію (опозицію) щодо неї більшості населення країни.

Ефективність (результативність) влади полягає в результатах реалізації усіх задумів, платформ, програм, її здатності ефективно управляти всіма сферами суспільного життя, досягати політичної мети оптимальними засобами. Проте, одразу ж виникає проблема встановлення універсального критерію, за яким можна об'єктивно визначити ефективність політичної влади. При винайденні формули ефективності політичної влади необхідно врахувати такі чинники:

- відображення в діяльності влади інтересів тих суспільних груп, які вона представляє;
- оптимальність організаційної структури різних гілок влади;
- фаховість політичних кадрів;
- оптимальність прийняття та впровадження політичних рішень;
- легітимність влади.

Однак у всіх своїх аспектах влада більш схильна до того, хто її має, ніж до того, хто є її об'єктом. Повноваження, привілеї, престиж тощо об'єктивно розлучають владу і маси. Влада поєднує конформізм, авантюризм, – усе те, що робить її неминучим злом. Тому суспільство

покликане встановити такі фільтри на шляху до влади, які б дозволяли уникнути її негативних виявів.

Література:

1. URL:[https://arm.naiau.kiev.ua/books/politolog\(2018-11-14\)/lec/lec3.html](https://arm.naiau.kiev.ua/books/politolog(2018-11-14)/lec/lec3.html)
2. URL:[https://arm.naiau.kiev.ua/books/politolog\(2018-11-14\)/lec/lec3.html](https://arm.naiau.kiev.ua/books/politolog(2018-11-14)/lec/lec3.html)
3. URL:https://stud.com.ua/129470/politologiya/efektivnist_legitimnist_politichnoyi_vladi

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Поняття «соціальна структура» у науковій і соціально-політичній літературі має кілька трактувань. У широкому розумінні – це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих соціальних груп, а також соціальних інститутів.

Соціальна структура – сукупність соціальних (клас, трудовий колектив, група, верства), соціально-демографічних (молодь, пенсіонери), професійно-кваліфікаційних, територіальних (тип поселення) й етнічних спільнот (нації, народності), пов'язаних між собою відносно сталими стосунками.

Соціальна структура суспільства – явище історичне, її становлення та розвиток відображають процеси інституалізації та еволюції різноманітних соціальних інститутів. Ускладнення і диференціація їх у структурному і функціональному аспектах зумовили відповідні зміни у соціальній структурі. Тому соціальну структуру суспільства, закономірності її становлення й функціонування слід розглядати в контексті реалізації соціальними інститутами відповідних функцій чи, можливо, і дисфункцій.

Соціологія виділяє два основні елементи соціальної структури:

1. Соціальні інститути, безособова система ролей і статусів. Цей підхід властивий структурному функціоналізму.

2. Система класів, верств, професійних та інших груп. На таких засадах базується марксистський детерміністський підхід.

Обидва підходи взаємодоповнюють один одного. Соціальні інститути є більш або менш рухомою суспільною формою організації й регулювання діяльності соціальних груп. Соціальні ж групи, будучи активним суб'єктивним компонентом соціальної структури, інтегруються в цю суспільну форму, якщо вона відповідає їхнім потребам, інтересам і цінностям, або ж вони її відхиляють.

Поняття «соціальна група» є родовим щодо понять: «клас», «соціальна верства», «колектив», «нація», «етнічна, територіальна, релігійна та інші спільноти», оскільки фіксує соціальні відмінності, які виникають між окремими сукупностями людей у процесі розподілу праці й діяльності на основі відношення до засобів виробництва, влади, характеру праці, фаху, освіти, рівня й структури прибутків, статі, віку, національної приналежності, місця проживання, стилю життя та ін. На перший погляд, скажімо, робітники, селяни, вчені, кооператори та інші не є об'єднаними в якісь групи, якщо мати на увазі формальне об'єднання на зразок політичних партій. Та коли взяти до уваги їх реальне, об'єктивне становище в суспільстві, то – безперечно. У будь-якому суспільстві існує певна кількість соціальних груп, які:

- посідають різні місця в системі соціальних нерівностей цього суспільства» у диференціації його населення за критеріями влади, власності, доходу тощо;
- пов'язані між собою політичними, економічними й культурними відносинами;
- є суб'єктами функціонування всіх соціальних інститутів суспільства.

У соціальні групи людей об'єднують соціальні інтереси, які зумовлюють їх дії і формуються у представників різних груп залежно від їхнього становища та ролі в суспільному житті. Оскільки інтереси, скажімо, у робітника одні, а в кооператора – інші, то вони реально й становлять різні соціальні групи, тобто «неформально» об'єднуються. При цьому соціальні інтереси груп, постаючи на основі індивідуальних інтересів їх учасників, не замикаються у власних егоїстичних рамках, оскільки в процесі соціальної взаємодії індивідів виробляються інтереси груп як цілого, які відображають вже спільні риси соціального становища окремих індивідів, що входять до групи. Соціальний інтерес групи завжди спрямований на збереження або зміну її становища в суспільстві.

Загальногуманістичний підхід до суспільства у сучасній соціології визнає значимість усіх соціальних груп, оскільки відмінності в їх становищі зумовлюють і різні інтереси, узгодження яких є основною метою соціальної політики суспільства. Соціологія виділяє такі види соціальних структур:

- соціально-класова (класи, соціальні верстви, соціальні групи, прошарки, стани);
- соціально-демографічна (вік, стать);
- соціально-територіальна (міська, сільська спільноти, населення агломерацій, переселенські групи);
- соціально-професійна;
- соціально-етнічна та ін.

Класова й стратифікаційна моделі соціальної структури не заперечують одна одну, а навпаки –на основі вичленування у науковому аналізі реально існуючих класів, верств, інших соціальних груп може бути збудована «об'ємна», а не однолінійна модель соціальної структури, що має міцну емпіричну соціологічну базу. В останні роки у світовій соціологічній літературі поняття «класи» посідає таке ж визначене місце, як і поняття «страти», й обидва вони використовуються як у національних, так і в міжнародних порівняльних дослідженнях.

У деяких трактуваннях соціальної стратифікації наявні й егалітаристські (зрівняльні) тенденції. Вони особливо помітні у концепціях «середнього» чи «нового середнього класу», який трактується як більшість населення, що має власність і достатні можливості для заможного життя; він працьовитий, наполегливий у досягненні мети, вміє розпорядитися доступними благами й цінує надані суспільством можливості для соціальної мобільності. Зростання чисельності «середнього класу» фактично означає ліквідацію протистояння багатства й бідності.

Висновок. Поняття «соціальна структура» у науковій і соціально-політичній літературі має кілька трактувань, а у широкому розумінні –це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих соціальних груп, а також соціальних інститутів.

Література\$

1. Зручніше ніж в бібліотеці! Навчальні матеріали онлайн, розд. соціологія https://pidru4niki.com/16790422/sotsiologiya/tendentsiyi_rozvitku_sotsialnoyi_strukturi_suchasniy_ukrayini

УМОВИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДА

Актуальність дослідження: Проблема дозвілля молоді присвячена не одна наукова робота. Адже від спрямованості дозвіллевої діяльності дитини значною мірою залежить –яку особу отримає суспільство в результаті такої соціалізації. Сьогодні в умовах значної руйнації системи закладів культури, дозвілля молоді проходить у межах одновікових груп, що утворилися за територіальним принципом. Діяльність таких груп дуже часто носить протиправний, а в багатьох випадках навіть злочинний характер. Стосовно старшого покоління, то, як правило, окремі представники групи виробничої діяльності складають базу групи дозвіллевої діяльності особи.

Мета дослідження: визначити чинники політичної соціалізації, що впливають на індивіда. Описати механізми поведінки.

Завдання дослідження: аналіз умов політичної соціалізації індивіда, оцінка поведінки індивіда.

Об'єктом дослідження: є індивід, який активно бере участь у політичному житті країни, регіону, місцевості.

Політична соціалізація дає змогу особистості орієнтуватися в політичному просторі, брати участь у політичній взаємодії. Процес політичної соціалізації передбачає не лише засвоєння особистістю інформації та вимог з боку політичної системи, та формування лояльності до режиму. В сучасних умовах цей процес повинен втілювати самостійну оцінку особистістю традицій та переконань, усвідомлений вибір моделей поведінки. Універсальними інститутами політичної соціалізації є родина, система освіти, засоби масової інформації, державні та суспільні організації, окремі політичні події. Завдяки цим інститутам здійснюється залучення людей до домінуючої політичної культури. В різних країнах роль, значення та спрямованість дії даних інститутів політичної соціалізації може сутнісно відрізнятись.

Політична соціалізація має два якісні стани –первісний та вторинний. Різниця між ними –в залежності від віку людини, конкретного політичного досвіду та ступеня самостійності політичної поведінки й дії. Первісна соціалізація характеризує початкове (звичайно з трьох-п'яти років) сприйняття людиною політичних категорій. Поступово йде формування вибірково-індивідуального відношення людини до явищ політичного життя. Американські вчені Д. Істон та І. Деніс розрізняють чотири основні складові цього стану. Це безпосереднє сприйняття політичного життя, інформацію про яке дитина отримує в відношеннях та оцінках батьків. Поступово у неї здійснюється персоналізація політики. Ті чи інші фігури, пов'язані з владою, постають для неї як образи контакту з політичною системою. Такими фігурами можуть стати, наприклад, президент країни, поліцейський. На основі оцінки їх дії дитина засвоює ту чи іншу модель поведінки по відношенню до влади. Таким чином, навчаючись любити чи ненавидіти різні політичні образи, дитина ідеалізує політику. З переходом до надособистого бачення політики, цей етап політичної соціалізації постає як інституалізація її якостей та властивостей.

Вторинний етап постає тоді, коли форми та засоби засвоєння людиною політичної інформації, а також оволодіння спеціалізованими ролями в сфері влади здійснюється особистістю незалежно від тиску групової свідомості чи політичної ситуації. Вторинна політична соціалізація також може мати різні рівні. В неї найбільш важливим є здібність людини до самостійної розробки різного роду цінностей, уявлень, переваг.

Таким чином, політична свідомість та політична культура є одним з найважливіших складових політичного життя, що визначають його зміст та напрямки розвитку. Кожне суспільство має свої специфічні риси політичної свідомості та політичної культури. Однак для проведення детального аналізу можна застосувати "чисті" типи, які узагальнюють політично-культурні якості суспільств за різними критеріями, розподіляють різні рівні політичної свідомості. Саме аналіз політичної свідомості та політичної культури дає нам змогу зрозуміти, чому окремі соціальні групи і навіть цілі народи ведуть себе по-різному в однакових

політичних умовах, по-різному оцінюють одні й ті самі явища політичного життя. У цих феноменах втілюється зв'язок поколінь, вплив традиції. Завдяки ним людина входить до суспільного та політичного життя, бере участь у суспільній взаємодії. Отже, політична свідомість та політична культура несуть велике функціональне навантаження.

Висновки. Отже, саме аналіз політичної свідомості та політичної культури дає нам змогу зрозуміти, чому окремі соціальні групи і навіть цілі народи ведуть себе по-різному в однакових політичних умовах, по-різному оцінюють одні й ті самі явища політичного життя. У цих феноменах втілюється зв'язок поколінь, вплив традиції. Завдяки ним людина входить до суспільного та політичного життя, бере участь у суспільній взаємодії. Отож, політична свідомість та політична культура несуть велике функціональне навантаження.

СОЦІАЛЬНО –ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ПАТРІОТИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Патріотизм в країні, яка нещодавно здобула незалежність, постає дуже гостро. А особливо, що саме для сучасної молоді означає патріотизм? В головах та думках багатьох людей по різному трактується це поняття. Проблема ціннісних орієнтацій молоді завжди була однією з найбільш актуальних. Держава, суспільство усвідомлюють, що від стану молоді, її світоглядних життєвих позицій та практичних дій залежить майбутнє країни.

Виклад матеріалу. За останні роки українське суспільство зазнало багато змін, тому тема патріотизму стала неабияк актуальною. Особливо зараз, у час війни, кожна людина переосмислила своє життя, цінності, розставила правильно пріоритети. Ці питання стосуються кожного громадянина та значною мірою зв'язані з політичною ситуацією. Досить актуальним стало політичне виховання молоді та дітей. На основі таких причин, як: реальна небезпека зовнішніх загроз територіальній цілісності та непорушності держави, соціальні та економічні зміни. Україна нині перебуває на етапі активного становлення і розвитку як самостійна держава. Ми незалежні та суверенні, ми прагнемо змінитися, самоствердитися як нове суспільство. кого життєвого потенціалу країни.

Патріотизм –етичний і політичний принцип, соціальне відчуття, змістом якого є любов до вітчизни і готовність підпорядкувати його інтереси. Патріотизм передбачає гордість досягненнями і культурою своєї батьківщини, бажання зберегти її характер і культурні особливості і ідентифікація себе з іншими членами нації, готовність підпорядкувати свої інтереси інтересам країни, прагнення захищати інтереси батьківщини і свого народу

Молодь живе в загальному соціальному і культурному просторі, і тому криза суспільства і його основних інститутів, поява нових феноменів та культурних явищ не могла не позначитися на змісті й спрямованості молодіжної субкультури. Саме тому розробка будь-яких спеціальних молодіжних програм є суперечливою, за винятком соціально –адаптаційних або професійних. Будь-які зусилля по корекції процесу соціалізації та зміни мотиваційних факторів неминуче будуть наштовхуватися на супротив всіх соціальних інститутів суспільства і насамперед системи освіти, закладів культури та засобів масової інформації. Яке суспільство –така молодь. Молодим людям більше притаманне прагнення до нового, незвіданого і вони менше рефлексують з приводу можливих наслідків від зіткнення з невизначеністю, а тому більш охочі до ризику.

На формування цінностей молоді впливає глобалізаційний процес. Інтернет, соціальні мережі заповнюють значну частину вільного часу молодих людей і виступають як важливий інструмент у формуванні їх культурних та духовних цінностей. Культ моди та речей виходить на перший план, основні моральні засади такі як честь, гідність, добро стали чинниками народної моралі. Тобто молодь стала більш зорієнтована на матеріальні цінності. Молоді люди інколи соромляться виявляти своє милосердя та доброту. Але кожна людина повинна усвідомлювати важливість моральних цінностей.

Розв'язання завдань виховання моральності і патріотизму молодих громадян потребує ініціативності й відповідальності працівників освіти і науки. Ці якості поряд із мобільністю, соціальною адаптивністю мають розглядатися як соціально значущі під час переходу до ринкової економіки, демократичного суспільства. Необхідно також відмовитись від хибного розуміння деідеологізації в системі виховання молоді. Потребу в цьому на сьогодні краще зрозуміли в Збройних Силах України, де ідеологічна складова у виховній роботі розглядається як змістовна цілеспрямованість усіх заходів, які проводяться у військах (силах) в процесі їх повсякденної життєдіяльності у мирний час, в особливий період, а тим більше, у бойовій обстановці. Вона повинна бути присутньою на заняттях з бойової та воєнно-ідеологічної підготовки, в індивідуальних і колективних бесідах, лекціях, доповідях та інформаціях, усіх агітаційно-пропагандистських заходах, на нарадах, інструктажах тощо. Основою ідеологічної складової виховної роботи повинна бути українська національна ідея, українські національні

ідеали, пріоритети і цінності, традиції народу України і військові традиції, основні норми і принципи суспільної моралі.

Ціннісні орієнтації особистості не тільки визначають мотивацію індивідуальної поведінки, але й складають світогляд людини. Ціннісні орієнтації молоді формуються в процесі її соціалізації під впливом виховання та навчання. Оскільки інтерес до студентської молоді, як до важливого фактору політичного життя суспільства, постійно збільшується, системі освіти, очевидно, слід акцентувати увагу на те щоб гуманітарні науки краще сприяли формуванню необхідних для суспільства ціннісних орієнтацій студентів, адже молодь – це реальна політична сила.

Проте, враховуючи сучасні цивілізаційні, етнонаціональні процеси, потреби суспільства, досвід інших країн, патріотичне, національнопатріотичне виховання молоді в Україні потребує суттєвого посилення та вдосконалення. Зокрема, за умов відсутності в Україні достатньо сформованої титульної української нації, як в етнічному так і в політичному аспекті, розмови про формування українців як особистостей полікультурних, інтернаціональних, як «людей світу» тощо є дещо передчасними. Не сформувавши єдину згуртовану політичну націю українців, українська держава приречена на загибель. Проявами негативних наслідків низького рівня патріотичного виховання є бажання значної кількості молоді емігрувати за кордон, поширення маргінальних, часом, відкрито антиукраїнських поглядів, наявність відмовників до призову в Збройні Сили України тощо.

Війна у нас триває вже восьмий рік, але останні 2 місяці, повномасштабне вторгнення російських військв Україну принесло чимале кровопролиття перекареслило мрії багатьох молодих українців. Чимало юнаків і дівчат пішли добровольцями до війська, щоб зі зброєю в руках захищати свою країну від російської агресії, долучилися до лав територіальної оборони, вчать надавати медичну допомогу пораненим, займаються волонтерством. Жоден не залишається байдужим до того, що відбувається в країні. На мою думку, молодь сама визначила для себе основні життєві орієнтири, змінивши свою свідомість та сприйняття світу. Вона сформувала для себе цінності, незважаючи на власні потреби, і врахувавши набагато більшу мету, яка несе у собі незалежність, патріотизм та свободу

Список використаних джерел:

1. Патріотизм у розумінні сучасної молоді. [Електронний ресурс]// «Патріотизм у розумінні сучасної молоді» [веб-сайт] –Вінниця, ВНТУ 2009 –Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=475409>

2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В.,Гнасевиц Н. В.,Гурик М. І.,Рудакевич О. М.,Томахів В. Я.,Чигур Р. Ю.,Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. –Тернопіль : ТНЕУ, 2015. –255 с.

ПРИНЦИПИ СУВЕРЕНІТЕТУ В КОНТЕКСТІ ЛЕГІТИМНОСТІ ВЛАДИ

Актуальність дослідження: Останнім часом проблема суверенності та легітимності органів державної влади України значно актуалізувалася. Так, за даними політологічних та соціологічних досліджень, жодна з гілок державної влади, не заслуговує абсолютної довіри і суспільного визнання, а отже, не може бути визнаною легітимною.

Мета дослідження: проаналізувати роль та місце принципів народного суверенітету, легітимності влади та людини в процесі розбудови демократичної правової держави в Україні, вказати на тісний взаємозв'язок між цими принципами у конституційно-правовому механізмі їх реалізації.

Об'єктом дослідження є соціальний організм країни, в якому держава протягом багатомілітичної історії відіграє значну роль у самоорганізації соціального життя і ціле-раціонального розвитку світової спільноти, а також роль та принципи суверенітету і легітимності влади.

Предмет дослідження – народний суверенітет, який належить до категорії найскладніших предметів людського пізнання, оскільки в ньому перехрещуються дії найрізноманітніших причин.

Принцип народного суверенітету, як справедливо відзначає Б. А. Кістяківський, зовсім не означає вимоги «самодержавства народу», його самовладдя (автократії) або всевладдя, оскільки така вимога є рівнозначною вимозі повної, ніким не обмеженої влади самого народу (яка може призвести і, як правило, призводить до обмеження свободи особи і, відповідно, до обмеження свободи самого народу). На думку Б. А. Кістяківського, органи державної влади тільки тоді бувають реально зв'язані законами, коли їм протистоять громадяни, наділені суб'єктивними публічними правами і тому можуть пред'являти правові претензії до самої держави [2, с. 329].

Повністю погоджуємося з позицією А. О. Селіванова про те, що «поняття «суверенітет» сьогодні викликає різноманітні судження та оцінки серед вчених-конституціоналістів, оскільки вони не знайшли необхідних критеріїв для практики державного будівництва, не розробили фундаментальної теорії у визначенні правової природи народного суверенітету». Як справедливо відзначає академік А. Селіванов, «В положеннях преамбули Конституції України, «... виражаючи суверенну волю народу... всім Українським народом права на самовизначення...», закладені не тільки пряме правове посилення на народ як джерело та суб'єкт конституційної влади, але й ідея вищої волі цього суб'єкта, його право на самовизначення, яке кореспондує обов'язки держави спрямовувати конституційно-правовий розвиток на забезпечення та укріплення суверенітету народу, нації і держави. Саме таке правове значення, яке спонукає до глибокої розробки вченими, сьогодні стає все більш актуальним та затребуваним» [3, с. 167, 168].

Підсумок розвитку ідеї державного суверенітету відображений у принципах сучасного міжнародного права:

- Принцип суверенної рівності держав, включає в себе низку елементів:
 - а) держави юридично рівні;
 - б) кожна держава користується правами, притаманними повному суверенітету;
 - в) кожна держава зобов'язана поважати правосуб'єктність інших держав;
 - г) територіальна цілісність і політична незалежність держав недоторканні;
 - д) кожна держава має право вільно обирати і розвивати свої політичні, соціальні, економічні і культурні системи.
- Принцип територіальної рівності цілісності держав захищає право держави на цілісність і недоторканість її території, є найважливішим засобом забезпечення суверенітету держави.

–Принцип непорушності державних кордонів регламентує відносини держав з приводу встановлення і охорони кордону. Пов'язаний з принципом недоторканості державного кордону, який існував з давніх часів. У наші дні суверенітет держав може обмежуватися

прийнятими ними на себе зобов'язаннями або делегуватися в певних рамках міжнародним організаціям на основі добровільно підписаних і ратифікованих національними парламентами договорів. Існування нових форм політичної самоорганізації та організації держав призводить до переосмислення, уточнення значення поняття суверенітету. При цьому незмінною лишається теза, що суверенітет може бути реальним для всіх держав лише в умовах міжнародного правопорядку. Зміцнення цього правопорядку, прогнозований його розвиток веде до підвищення реальності прав держав, особливо середніх і малих, які в минулому досить часто ставали жертвами могутніших країн[4, с. 165-167].

Висновки: Підсумовуючи, можемо констатувати, що принципи народного суверенітету та легітимності влади є основоположними принципами сучасної демократичної, правової держави. В умовах сучасності в Україні одним із основних завдань є вироблення дієвого конституційно-правового механізму їх реалізації. Між зазначеними принципами існує тісний взаємозв'язок. Оскільки принцип народного суверенітету може стати реальним джерелом легітимності державної влади, якщо він буде реалізований у межах основоположних прав людини, натомість гарантування останніх безпосередньо залежить від політичної волі народу. Також доходимо висновку про те, що найповніше проблема легітимності влади була висвітлена основоположниками соціологічної школи права.

Література:

1. Еллінек Г. Загальне вчення про державу: пров. з ним. / За ред. В. М. Гессена та Л. В. Шалланда. [Текст]. –СПб.,2002.
2. Кістяківський Б. А. Філософія та соціологія права. [Текст].,2004-399 с.
3. Селіванов А. А. Конституційні проблеми в сучасній теорії права: доктрина стабільності та охорони Конституції у контексті її модернізації та ефективного конституційного правосуддя. [Текст]/А. А. Селіванов. –2-ге вид.,Дод. –К. : Логос, 2011. –208 с.
4. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування; за ред. : Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. –К. : Ред. журн. «Право України», 2012. –с. 165-167.
5. Ковальчук В. Б. Вчення про легітимність влади та народний суверенітет в державно-правових поглядах представників соціологічної школи права в Німеччині у другій половині ХІХ –першій чверті ХХ століття / В. Б. Ковальчук, Я. С. Богів // Історико-правовий часопис. – 2015. –№ 2(6). –С. 15-20.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Починаючи з другої половини ХХ ст. процес глобалізації набирає обертів в геометричній прогресії. Він охопив усі сфери людського життя: економічну, політичну, соціальну, культурну, інформаційну. Внаслідок розвитку міжнародних торговельних відносин, комп'ютерно-інформаційних технологій посилюється інтеграція країн світу, що веде до процесу глобалізації. Україна, намагаючись вступити в цей процес, зіткнулась із низкою проблем економічного та соціального характеру, що обмежують її можливості як суб'єкта глобалізаційних процесів, залишаючи в периферійній зоні. Для того, щоб не стати об'єктом глобалізаційної політики держав «золотого мільярда», важливим завданням для України стає пошук способів налагодження взаємозв'язків із зовнішнім світом, визначення свого геополітичного вибору та пошук шляхів соціально-економічного розвитку. Тому осмислення ролі України у світових глобалізаційних процесах, її свідомо та незалежна участь у них є запорукою збереження національної самобутності та незалежності.

Метою дослідження полягатиме в осмисленні ризиків і викликів глобалізації щодо України та визначенню можливих шляхів подолання негативних проявів глобалізації.

Об'єкт дослідження –глобалізація як феномен ХХ-ХХІ ст.

Предмет дослідження –глобалізаційні процеси у світі та Україні

Перш за все хотілось би зазначити, що **глобалізація** –це процес всесвітнього уподібнення та уніфікації культури, політики, економіки та інших сфер. Глобалізація породжує об'єднаність світу, його залежність від усіх суб'єктів впливу.

Термін «глобалізація» появився відносно нещодавно, а саме в 60-х роках ХХ століття, його ввели науковці, представники Римського клубу –Д. Медоуз, Е. Ласло, М. Месарович та інші.

За своєю сутністю глобалізація –природний і об'єктивний процес інтеграції в світі, її новітній етап. Обумовлюють її прогрес продуктивних сил, техніки, інформаційних технологій, насамперед винайдення електронної машини та світової мережі Інтернету. Ці процеси глибоко укорінилися у сучасний стан усього світу. Глобалізація передбачає проблему зіткнення двох абсолютно різних цивілізацій: східної та західної. Це може призвести до посилення тероризму, загострення релігійних та політичних конфліктів. Глобалізація соціальних і економічних процесів стала базою і для глобалізації злочинності, яка стає більш організованою й транснаціональною. Збільшується незаконна міграція, торгівля наркотиками, відмиванні «брудних» коштів. Цікавою для дослідження є позиція антиглобалістів, які вбачають у глобалізації концентроване втілення світового зла. Останнім часом до мотивів цієї критики дедалі частіше вдаються і, звичайно, спекують на ній мусульманські екстремісти, озброєні як тактикою міжнародного тероризму, так і ідеологією ісламського фундаменталізму. Найнебезпечнішим його проявом є войовниче протиставлення двох світових цивілізацій – (східної (мусульманської) та західної (іудейсько-християнської), коли друга сприймається як рушій глобалізації та втілення світового зла. Це вже прямий шлях до збройних кривавих конфліктів глобального масштабу, під гаслом священної війни «джихад» проти всіх невірних. Американський аналітик М. Наїм називає «п'ять війн» (загроз) глобалізації, що стають найзначущими проблемами сучасного суспільства. Серед них розповсюдження наркотиків, наростання корупції, незаконне використання інтелектуальної власності, поширення нелегальної міграції людей і «відмивання» грошей. Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна сказати, що це потенційно існуюча європейська держава, яка прагне знайти національну форму в економічному та політичному планах. У неї постає завдання створити стійку національну економіку з уламка «радянської цивілізації». Україна є членом ООН та Ради Європи, таким чином, демонструючи себе як суб'єкт світового порядку. Хоча дуже часто вона виступає об'єктом благодійництва з боку розвинених країн світу. Україна відчула вплив глобалізації вже з перших років незалежності, коли її економіка та суспільна сфера стали відкритими для світу. З одного боку, її шанси скористатися перевагами

глобалізації зростають, але з іншого – вона стає відкритішою для нових глобалізаційних загроз.

У процесі глобалізації Україна стикається із проблемою неконкурентоспроможності своєї продукції. Будь-яке сліпе копіювання або бездумне запозичення веде лише до посилення цивілізаційної відсталості, «консервування» України як промислово-сировинного придатку до західної цивілізації. Цю проблему потрібно вирішувати впровадженням нових технологій та інновацій, щоб експортована продукція не тільки відповідала усім стандартам якості, але й була затребуваною на світовому ринку. Глобальним ризиком стають виклики національній безпеці. Свідченням цього є прагнення окремих країн підпорядкувати собі інтереси іншої держави, встановивши над нею контроль в певній сфері суспільного чи економічно-політичного життя. Негативними наслідками цього є зростання соціально-політичних та етнічних конфліктів всередині держави, які виводять систему суспільного розвитку з динамічної рівноваги і позбавляють її можливості стабільного розвитку та ефективного функціонування. Вплив міжнародних економічних і політичних інститутів на українську державу з кожним роком зростає, примушуючи владні структури поступатися частиною своїх повноважень, що призводить до обмеження суверенітету держави взагалі. Відбувається трансформація як внутрішнього, так і зовнішнього вимірів суверенітету України, який сьогодні набуває нових значень та особливостей. Крім того, у сучасних міждержавних стосунках все частіше все частіше відбувається втручання у внутрішні справи суверенної держави під виглядом ідеї «гуманітарної інтервенції», посилюються етнічні конфлікти, а, отже, держава втрачає контроль над власною територією і не може протидіяти проявам регіонального та міжнародного тероризму.

Висновки. Глобалізація як неминучий світовий процес цивілізованого світу щодня набирає все більших обертів. Для України він породжує як позитивні, так і негативні наслідки. Водночас із прискоренням розвитку КІТ, науково-технічного прогресу, вважається невідворотною конвергенція національних економік в єдину модель соціально-економічної організації майбутнього глобального світу, що може призвести до руйнування суверенітетів національних держав, розмаїття культур і традиційних цінностей, оволодіння контролем над світовою власністю та фінансами.

Список використаної літератури:

1. Гібернау М. Ідентичність націй / М. Гібернау. –К. : Темпора, 2012. –304 с.
2. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. : Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. –К. : КНЕУ, 2001. –733 с
3. Шумка М. Л. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності / Михайлина Леонівна Шумка // Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал. Випуск 9. Одеса. –2016. –С. 180-198.

МОЛОДІЖНІ ГРОМАДСЬКІ ПАРТІЇ.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства стабільність будь-якої держави залежить від стабільності та сталості політичних партій, що формують політику даної держави. Для забезпечення своєї ефективної роботи політичні партії створюють чи ініціюють так звані «крила» – специфічні відгалуження по роботі з окремими групами суспільства. Одним з найголовніших відгалужень є «молодіжні крила», що функціонують у вигляді припартійних молодіжних організацій.

Мета дослідження: визначити роль та місце припартійних молодіжних організацій у розвитку політичних партій, уточнити базові терміни, описати механізми їх створення та функціонування та основні характеристики припартійних молодіжних організацій.

Завдання дослідження: аналіз впливу припартійних молодіжних організацій на формування організаційного потенціалу держави, детально розглянути елементи формування молодіжних громадських партій.

Об'єкт дослідження: є соціальний організм країни, в якому держава протягом багатовікової історії відіграє значну роль у самоорганізації соціального життя і ціле-раціонального розвитку світової спільноти.

Предмет дослідження – система припартійних молодіжних організацій.

Поняття та сутність припартійної молодіжної організації є важливим базисом для розуміння шляхів та методів розвитку молодіжних організацій. В Україні, на відміну від зарубіжних країн, питанню понятійного апарату припартійних молодіжних організацій не було приділено достатньо уваги, існуючі дослідження та публікації дають поверхове чи статистичне уявлення про поняття та сутність припартійних молодіжних організацій.

Так, О. Лісовець дає таке визначення терміну припартійна молодіжна організація – це об'єднання, створене за ініціативи та підтримки певної політичної партії, що охоплює молодь зі спільними ідейно-політичними переконаннями та сприяє реалізації її наукового, творчого, громадсько-політичного, організаційного потенціалу, створенню умов для організованого дозвілля та спілкування.

У зарубіжній літературі термін припартійна молодіжна організація використовується у значенні «молодіжне крило політичної партії». Молодіжне крило політичної партії – це вбудована в структуру, автономна чи незалежна від політичної партії організація, що працює на партнерських засадах з політичною партією, і створена з метою підтримки політичної партії на період передвиборчої та виборчих кампанії зі сторони членів або прихильників політичної партії, що відносяться за віковою категорією до молоді.

Материнська партія – політична партія, що ініціювала чи створила власну припартійну молодіжну організацію на засадах спільної політичної платформи та ідеології, та має вибудовану систему відносин з нею.

Важливу роль у розвитку припартійних молодіжних організацій відіграє механізми створення та функціонування, серед яких можна визначити такі:

1. Ініціювання та забезпечення "дорослими" організаціями діяльності молодіжних організацій (філій, фракцій, секцій, платформ, крил), які за своїм статусом є партійним підрозділом або у практичній діяльності чітко орієнтуються на програмні ідеологічні засади партії, реалізацію партійних статутних цілей і завдань, зберігаючи водночас автономний статус у розв'язанні проблем "внутрішнього життя". Умовно цей тип молодіжних громадських організацій належить до "патронажно-клієнтельних" об'єднань, громадянську позицію яких в ідеалі мав би визначати "однаковий метод думання і діяння".

2. Орієнтація політичних партій, рухів на "полегшений варіант" поширення партійного впливу на масову молодіжну аудиторію, соціальні, професійні категорії молоді та її об'єднання з метою залучення нових кадрів, що не потребує додаткових фінансів, матеріальних витрат на утримання молодіжних функціонерів та апарату молодіжних припартійних структур. Ця партійна настанова реалізується передусім у площині ініціювання політичними партіями, рухами процесу творення та підтримки діяльності ідейно близьких до

них молодіжних об'єднань. Умовно їх визначають як формально позапартійні молодіжні громадські організації.

3. Об'єднання молоді та інших членів партії в єдине ціле. Партійна молодіжна політика політичних об'єднань передбачає два основні напрями: ідейний вишкіл молодих партійців і залучення нових представників молодого покоління до організації шляхом проведення громадсько-політичних, культурних, історико-просвітницьких та інших заходів.

Висновки. Отже, незалежно від того за яким механізмом була створена припартійна молодіжна організація, які характеристики функціонування вона має, яку діяльність і в якому обсязі вона здійснює свою діяльність залежить рівень розвиненості організації, рівень її політичного впливу, привабливість для членів та послідовників, рівень можливостей просувати власних лідерів та розроблених політик.

Література:

1. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України : навч. посіб. / О. В. Лісовець. –К. : ВЦ "Академія", 2011. –256 с. –(Серія "Альма-матер").

2. Політичне лідерство: навч. посіб. / авт. кол.; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. –К. : НАДУ, 2013. –300 с

3. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України : навч. посібник / Лісовець О. В. –К. : Академія, 2011. –256 с. –(Серія "Альма-матер").

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ЧИННИК ПОБУДОВИ КОНСОЛІДОВАНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність дослідження. На сьогоднішній час, коли відбувається встановлення нашої держави, боротьба за незалежність в ході українсько-російської війни, саме національна ідея повинна відігравати ключову роль у формуванні політично-української нації, забезпечувати необхідну консолідацію, згуртованість та національну єдність українського народу, захист демократичних цінностей і саме головне – захист українського генофонду. Вважається, що демократія є можливою лише за умов консолідації громадянського суспільства й національних еліт у їх спільному прагненні до економічного процвітання та конструюванні соціально правових і політичних свобод [1].

У широкому значенні консолідація визначає якість державності та конкурентоспроможність нації і тому залишається важливим та актуальним для більшості сучасних держав, та України, зокрема. Кожна держава намагається вибудувати свою модель національної єдності та національної консолідації, оскільки без об'єднання, згуртування (національної консолідації) та зміцнення держави, неможливий стабільний розвиток [2].

Як відомо, характер державотворення обумовлений низкою чинників, зокрема економічними, політичними, правовими, соціокультурними та ін. [3]. Але зараз в час визвольної війни, на наше переконання, інтегральним світоглядним тлом становлення держави є саме національна ідея, яка вже не жевріє, а горить і огортає своїм полум'ям всю Україну. Тому тема даного дослідження є актуальною

Мета дослідження: аналіз сутності української національної ідеї, оцінити її вплив на консолідацію українського суспільства.

Завдання дослідження: розглянути та визначити зміст «національної ідеї», проаналізувати як консолідація української національної ідеї впливає на побудову демократичної держави.

Об'єктом дослідження: є консолідація українського суспільства

Предмет дослідження: національна ідея як фактор консолідації

Хоч би яким було формулювання національної ідеї у тієї чи іншої нації, вона завжди зводиться до того, що національний прогрес забезпечується розвитком соціальної, духовної культури громадян. У цьому, зокрема, переконує досвід національного прогресу європейських країн. Поклик національної ідеї полягає в осмисленні місця, призначення та перспектив української нації на зламі II та III тисячоліть у контексті національної історичної спадщини, світової історії та сучасних вітчизняних і загальноцивілізаційних процесів [3, 4].

Найпоширенішими визначеннями національної ідеї у світі є:

- чітко сформульований спільний інтерес абсолютної більшості громадян, котрий об'єднує їх на шляху до спільної мети;
- фундаментальна ідея, за допомогою якої досягається єдність дій різних соціальних груп;
- інтегративний чинник суспільного життя країни;
- спільна мета та довгострокова стратегія розвитку суспільства;
- духовний орієнтир суспільного життя;
- конкретна прагматична мета;
- відповідь – чим нація була, чим вона є та чим вона хоче бути в майбутньому;
- масові шановані в суспільстві цінності та пріоритети, що є частиною характерних рис, ментальності нації;
- гласний договір між громадянином і державою про взаємні обов'язки та гарантії, принципи особистого та суспільного життя;
- етична платформа, яка дає змогу людині усвідомлювати себе членом певної нації і відчувати гордість за цю належність тощо [3, 4].

Необхідно зазначити, що у науковій літературі немає загальноприйнятого визначення поняття «національна ідея», існують різні підходи до його розуміння. Наприклад, Н. Левченко вважає, що національна ідея, це перш за все ціннісна категорія, феномен духовної культури,

який не варто обмежувати лише політичним її компонентом. О. Гринів вважав, що національна ідея логічно виводиться з національної мрії і являє собою концентровано оформлену під впливом національної еліти суть нації як певної людської спільноти та визначає її роль у світовому процесі.

На думку О. Власюка та В. Крисаченка, національна ідея – це мета, мотивація й оцінка діяльності нації, елемент суспільної свідомості громадян, формула їх поведінки, відповідальність за суспільство та державу, схема розподілу власності, влади та інформації, правила взаємодії громадян, громадянського суспільства та владної і політичної еліти. М. Пірен вважає, що «українська національна ідея в її історичному ракурсі має багато позитивних рис, які можуть бути привабливими для представників інших етносів. Це насамперед принципи демократизму, поваги до інших, толерантності, волелюбності, особистої свободи, поваги до прав особистості тощо, які в Україні ґрунтуються на історичних традиціях Гетьманщини та Запорозької Січі» [3, 4]. Ф

Національна ідея як матриця державотворення відображає реальну історію українського народу, розвивається одночасно з його формуванням, однак на більш високому рівні свого існування перетворюється в українську державницьку ідею, що віддзеркалює інтереси й почуття всіх народів, які складають сьогодні українську політичну націю. Отже, національна ідея становить проект розвитку саме політичної нації як поліетнічної спільноти, функціонування якої ґрунтується на демократичних принципах, культурному плюралізмі, захисті національних інтересів у різноманітних сферах.

Тому для нації як політичного суб'єкта найголовнішим є збереження її ідентичності і культурно мовної самобутності у властивій саме цій нації формі, тобто у формі реалізації національної ідеї. Але самої національної ідеї для побудови демократичної держави замало. Головне завдання її – консолідаційні можливості для об'єднання суспільної еліти й більшості громадян, якраз сьогодні це і сталося. На фоні визвольної війни, Україна об'єдналася, згуртувалася не просто на словах, а й на ділі.

Висновки. Отже, виходячи із зазначеного, загальнонаціональна ідея сучасної України може бути сформульована як побудова незалежної, демократичної, соціальної, політичностабільної держави, яка ґрунтується на національній єдності, соціальній справедливості, економічному добробуті людей.

Література:

1. О. П. Постельжук, Г. Я. Невинна, Л. І. Валюх Специфіка демократичної консолідації в Україні: безпековий вимір. *Інвестиції: Практика та досвід*. 2021. № 6. С. 73-78.
2. Г. І. Луцишин Національна консолідація України в умовах демократизації суспільства. *Наукові праці. Політологія*. Випуск 170. Том 182. С. 51-55
3. Ю. Ю. Калиновський, національна ідея як ціннісна детермінанта державотворчого процесу в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»* 2016. № 1 (28). С. 98-105
4. О. Г. Пухкал Національна ідея як важливий чинник розвитку громадянського суспільства в Україні. *Економіка та держава* 2013. № 2. С. 118-121.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ

Актуальність теми: Сучасні технології змінили все у нашому житті, розширюючи сферу свого впливу. Особливо, вирішальну роль вони відіграють у політичній галузі. І хоча технології і політика завжди були пов'язані, але останнім часом ці поняття стали практично не розлучні.

Мета статті: дослідження інформаційних технологій як засобу впливу на політичну діяльність.

Об'єкт дослідження: сучасна політика та її інструменти регулювання.

Предмет дослідження: технології як засіб для політичних діячів та організацій.

Інформаційні технології формують наше повсякденне життя, адже під їхнім впливом перебувають усі сфери нашого суспільства, починаючи з економіки і політики та завершуючи релігією. Особливу роль ІТ сфера виконує у політичній діяльності, на що і зацентруємо увагу.

Розвиток технологій у політиці є важливим чинником як для державних діячів, так і для громадськості. Завдяки появі соціальних мереж, політичні партії і постаті можуть звертатися до користувачів і транслювати їм повідомлення, а також залучати їх до своїх політичних кампаній.

Інноваційні технології як ключовий елемент передвиборчої програми

Хорошим рішенням для політичних «агентів» у деяких регіонах буде включення передових технологій у свою агітаційну платформу. Доступ до високошвидкісного Інтернету може відігравати важливу роль у вирішенні багатьох соціальних проблем, тому для урядовців в тих регіонах, де не вистачає цього доступу, такий крок буде чи не найважливішим у передвиборчій програмі. Застосуванням такої кампанії широко користуються урядовці штатів Вайомінг і Айола. Також, включення інформаційних технологій у агітаційну програму є вдалим вчинком для здобуття прихильності великих мас населення в тих регіонах, де немає проблем з підключенням до мережі Інтернет. Так як збільшення сфер використання ІТ є значущим елементом для суспільства XXI століття, завдяки грамотності і обізнаності у цій сфері більшої частини населення з усіх куточків світу.

Інноваційні технології як інструмент для громадськості

Сучасні інновації також значною мірою розширюють можливість усіх громадян брати безпосередню участь у політичних процесах, адже соціальні медіа є дуже важливим джерелом для отримання політичних новин. Заслугою соціальних мереж є надання громадянам можливості швидко транслювати свої повідомлення. Тому, багато експертів вважають, що саме соціальні мережі є рушійною силою для знищення політичних організацій на Близькому Сході під час арабської весни. Розвиток ІТ сфери покращує обізнаність громадськості про політичних лідерів, завдяки інформації про них в Інтернеті або через повідомлення, які транслюють ці діячі. Завдяки цьому, державні урядовці можуть викликати як позитивне, так і негативне ставлення до своєї особистості.

Інноваційні технології як інструмент залучення значної частини виборців

Насамперед, новітні технології є інструментом для швидкого залучення великої аудиторії, що передбачає успішність кампанії. Це потужний інструмент для політиків, які націлені найперше на молодь, адже старше покоління важче орієнтується у соціальних мережах.

Найвагомішим чинником для використання ІТ у політичній діяльності є безкоштовна реклама. Надписи на біл-бордах –це пережитки минулого, в той час як якісна реклама в Інтернеті зможе підвищити рейтинг політичної партії чи урядовця, при цьому без фінансових вкладень.

Підсумки: Вся вищезгадана інформація відіграє важливу роль у політиці і може значно вплинути на результати політичного процесу. Адже за допомогою цих інструментів можна найкраще просунути певного кандидата чи партію. Отже, так чи інакше, технології є вирішальним фактором у багатьох політичних перегонах. А також, інформаційні технології і політика є взаємопов'язаними, адже неможливо займатись політикою без ІТ.

Список використаних джерел:

1. URL: <https://www.politicalstudies.org/the-impact-of-technology-in-politics.asp>
2. URL: <https://www.acquia.com/blog/how-does-technology-impact-politics>
3. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2019/05/13/publics-think-technology-impacts-the-political-environment-in-both-positive-and-negative-ways/>

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Актуальність дослідження. Актуалізують потребу формування іміджу політика процеси демократизації й політичної модернізації в Україні. Особлива роль в демократизації суспільства покладена на політичного лідера. Із принципом лідерства, стилем, особою лідера тісно пов'язаний його образ, або імідж політичного лідера. Вдало сформований імідж у політичного діяча визначає перемогу на виборах, і успіх політичних партій.

Метою дослідження: є дослідження механізмів побудови іміджу політичного лідера та сутності самого процесу його формування.

Завдання дослідження: осмислення ролі іміджу політичного лідера, визначення існуючого іміджу політика та чинників його формування в процесі виборчої кампанії.

Об'єктом дослідження: є політичний імідж, етапи створення іміджу та технології його формування.

Поняття «імідж» дало ім'я науці «іміджелогія», яка вивчає проблеми формування і створення у масовій свідомості образів суспільних інститутів (політичних партій, організацій, установ, держави) та окремих політичних лідерів, також розробляє сукупність прийомів, технологій і засобів формування у масовій свідомості відповідних образів реальних суб'єктів політики. У центрі іміджелогії є створення іміджу політичного лідера.

В науковій літературі зустрічаються різноманітні критерії для класифікації іміджу. В залежності від того, для пробудження яких емоцій він створюється, виділяють: позитивний і негативний. За механізмом формування і розповсюдження він є: 1) такий, що виникає у масовій свідомості стихійно; 2) такий, що сформовано штучно, цілеспрямовано впроваджуваний у масову свідомість за допомогою різного інструментарію. Дані класифікації переплітаються, утворюючи такі типи іміджу: стихійний позитивний, стихійний негативний, штучний позитивний, штучний негативний.

Сьогодні імідж політика конструюється ЗМІ, які часто маніпулюють суспільною свідомістю. Створення іміджу політика відбувається за колом і проходить низку етапів, кожний з яких має свої методи здійснення: а) збір і аналіз інформації, б) конструювання іміджу, в) адаптація кандидата до образу, г) апробація на електораті, д) аналіз інформації про імідж, є) корекція іміджу, ж) аналіз результатів. Оптимальний імідж політика має містити риси, які відповідатимуть докорінним вимогам виборців і максимально співпадатимуть його іміджоутворюючі риси із його сутністю. Насправді, виборець не обирає оптимальний імідж лідера, оскільки його реальне наповнення можуть знати тільки власне політик і фахівці, які працюють на нього. Завданням сучасних іміджмейкерів, політтехнологів повинен бути гуманістично оптимальний імідж, коли задекларовані наміри політика фактично збігаються із його реальною діяльністю.

Політичний імідж, як складова публічного іміджу є штучно сформованим та керованим інтелектуальним, в тому числі ідеологічним продуктом з потужною діяльнісною компонентою. Вона має на меті формування в суспільній свідомості позитивного ставлення до суб'єкта політики (об'єкта позиціонування) як професійного учасника політичного процесу, схвалення більшістю громадян електорального віку його діяльності та заручення підтримкою з боку домінуючої частини політичної еліти.

Створення іміджу – це послідовне виконання шести міні-технологій, до яких належать такі.

- Підтвердження стартових умов освоєння технології.
- Вибудовування зовнішності.
- Комунікативна механіка.
- Флюїдне випромінювання.
- Удосконалювання риторичних прийомів.
- Зведення всіх міні-технологій в одне ціле.

Програма формування іміджу умовно поділяється на п'ять етапів.

- «Вивчи себе». Перш ніж створювати імідж, треба об'єктивно оцінити власні зовнішні дані.
- «Визнач колірну гаму іміджу».
- «Психологічний портрет –у зовнішньому вигляді». Слід враховувати характер, темперамент, внутрішній світ особистості. Як приклад брати імідж сестер-близнят, що мають однакову зовнішність, але характери у них будуть цілком різні. Флюїд – «психічний струм», що його висилає людина.
- «Налаштуй представницький образ відповідно до тієї соціальної ролі, яку обираєш». Будь-яка вибрана роль вимагає відповідного антуражу і «сценічного костюма». Майже всім нам доводиться ставати час від часу власними костюмерами, граючи у «П'єсі свого життя».
- «Створи собі зачіску і підбери макіяж». Свою зовнішність можна (і потрібно!) успішно змінювати.

Висновки. Реалії сьогодення підтверджують, що недостатньо лише бути порядним бізнесменом або успішною організацією, потрібно бути –найкращим, щоб працювати й якомога довше бути прибутковою компанією і не потонути в бурхливому вирі ринкових відносин. Адже з швидким розвитком суспільства, швидкими темпами збільшується і кількість і товарів, і послуг. Стає набагато важче виділитись із загального масиву і затриматись в полі зору громадськості, бути цікавим для неї. Ось і з'являється потреба в новітніх засобах впливу на свідомість –а саме в іміджі.

Література :

1. Денисюк С. Г. Формування позитивного іміджу України в умовах глобалізації //Держава і право: Зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. –К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. –Випуск 22. –С. 648-654.
2. Денисюк С. Г. Політичний імідж як відображення політичної свідомості громадян України в умовах соціально-політичних перетворень // Нова парадигма: Журнал наукових праць. –К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. –Випуск 45. –С. 133-140
3. Денисюк С. Г. Імідж політичного лідера в контексті розвитку української політичної культури: особливості формування та механізми реалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 23. 00. 03 –“Політична культура та ідеологія”/ С. Г. Денисюк. –Київ, 2007. - 18 с.
4. Королько В. Г. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика : [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / Королько В. Г., Некрасова О. –3-тє вид., доповн. і перероб. –К. : Києво-Могилянська академія, 2009.

ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НАДУХОВНІ ЦІННОСТІ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.

Актуальність дослідження. Відомо, що система ціннісних орієнтацій виражає змістовне відношення людини до соціальної дійсності і в цій якості визначає мотивацію її поведінки, робить істотний вплив на усі сторони її діяльності. Це складний соціально-психологічний феномен, що характеризує спрямованість і зміст активності особи, визначає загальний підхід людини до світу, до себе, надаючи сенс і напрям особистим позиціям, поведінці, вчинкам. В зв'язку з цим в останні роки у вітчизняній соціологічній літературі набула поширення думка про те, що сучасні соціально-економічні та політичні процеси в Україні потрібно аналізувати в межах трансформаційної парадигми, беручи до уваги, насамперед, поступову зміну, перетворення суспільних структур, в рамках яких можуть співіснувати паралельно як старі, так і нові елементи.

Згідно з визначенням тлумачного словника, молодь –це соціальнодемографічна група, що виділяється на основі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального положення і обумовлених тими і іншими соціальнопсихологічними властивостями, які визначаються суспільним устроєм, культурою, закономірностями соціалізації, виховання цього суспільства. Демографічний стандарт України розглядає молодь як групу людей від 14 до 35 років. ("Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" від 05.02.1993. №2998 –ХІІ). Знаходячись на перехідній стадії від світу дитинства до світу дорослих, молоде покоління переживає найважливіший етап у своєму житті –сімейній і несімейній соціалізації.

Соціологічні, економічні і культурні характеристики молоді зазнали значні зміни в результаті демографічних змін і змін в соціальному оточенні, індивідуальній і колективній поведінці, стосунках усередині сім'ї, у виробничих чи навчальних групах і умов на ринку праці. Молодь –свого роду соціальний акумулятор тих трансформацій, які завжди поступово(день за днем, рік за роком) і тому непомітно для загального погляду відбуваються в глибинах громадського життя, будучи непомітними для більшості. Це критичні погляди і настрої відносно існуючої дійсності, нові ідеї і енергія, які особливо потрібні у момент корінних реформ.

Як носій величезного інтелектуального потенціалу, особливих здібностей до творчості (підвищену чутливість сприйняття, образність мислення, і тому подібне), молодь – прискорювач впровадження в практику нових ідей, ініціатив, нових форм життя, оскільки за природою вона ворог консерватизму і застою. Цінність молодості у сучасному світі збільшується і у зв'язку із збільшенням строків освіти, професійної підготовки, необхідної в умовах науково-технічної революції.

В молодості людина легко набуває основні знання, уміння та якості особистості. Слід зауважити, що за нашими спостереженнями, молодь акцентує увагу на західних, американських якостях особистості (впевненість у собі, цілеспрямованість, життєрадісність, раціоналізм, самоактуалізація), відсуваючи на задній план такі якості, які сьогодні більше цінує старша генерація людей: відповідальність, доброта, толерантність, чуйність тощо. Проте, аналізуючи це явище, не треба поспішати з категоричними висновками на захист старшої генерації. Необхідно зважити на певний максималізм молоді, на агресивне вторгнення в нашу свідомість західної, американської культури, а також на динамічні економічні, культурні та соціальні кризи, які переживає наша країна вцей складний для нас період.

Під базовими цінностями розуміються основні життєві сенси, якими індивіди, включені в різні форми соціальної активності, керуються у своєму повсякденному житті; сенси, які значною мірою визначають ставлення індивідів до дійсності, що оточує їх, і детермінують основні моделі соціальної поведінки.

У сучасній студентській молоді спостерігається тенденція до переорієнтації на індивідуально та особистісно значущі цінності. Переважна більшість молоді на передній план

ставить матеріальні цінності; цінності, які мають значення лише в теперішньому часі і лише для них самих – цінності найближчої перспективи.

Для сучасної молоді характерне прагнення до самоствердження і бажання бути такими, що визнані оточенням. Думка про вигідне самовизначення в житті і необхідності підготовки до цього, зайняла головне місце у свідомості студентів. Очевидна потреба в життєвому і професійному самовизначенні, можливість та насолода від життя.

Таким чином, проведені дослідження дає змогу зробити такі висновки:

1. Сучасна ситуація в Україні характеризується зростаючим протиріччям між соціальними потребами суспільства та розвалом соціальної сфери, що посилюється, руйнуванням її потенціалу, соціальної інфраструктури, інтенсивним розшаруванням суспільства, ростом частки злидених та маргіналізованих верств населення, погіршенням якісних характеристик популяції, соціального самопочуття людей, зростанням соціальної напруженості. В цих умовах зростає необхідність вироблення ефективної соціальної політики та системи соціального захисту, які сприяли б ефективному реформуванню соціальної сфери.

2. Важливою детермінантою соціальної діяльності особистості є ціннісні орієнтації. Вони втілюються в ідеалах, інтересах, спрямуваннях людей та визначають їх поведінку. Відмова в останні роки від раніше існуючих цінностей, в центрі яких стояла офіційна доктрина та неофіційна установка на пріоритетну цінність праці, привнесення західних моральних установок, розповсюдження соціально принадної міфологеми швидкого збагачення та “гарного життя” призвели до руйнування у багатьох людей звичних соціальних та моральних орієнтирів, і в результаті – непослідовність у поведінці та свідомості, нестабільність в суспільстві на макро- та мікрорівні. Спроба привнести нову – ліберально-демократичну систему цінностей, пов’язану з індивідуалізмом, особистою наживою, не може бути прийнята більшістю населення старшого віку, вихованого в дусі колективізму. Традиційне соціально-культурне ядро української нації сьогодні активно розмивається засобами масової інформації, соціальною практикою пореформеного періоду життя суспільства. Отож, у нових реаліях розвитку суспільства завдання духовно-морального виховання молоді набуває першочергового значення. В ситуації, коли молодь зазнає все більш негативного впливу зі сторони засобів масової інформації, мережі Інтернет, нічних клубів, нездорового способу життя, необхідні більш дієві засоби залучення молоді до джерел духовного, вічного, нетривіального. Духовно-моральне виховання молоді – це водночас велика відповідальність і джерело зміцнення нації. Духовно-моральний потенціал складають загальнолюдські та християнські цінності, моральні норми, які є регуляторами стосунків у суспільстві.

Література:

1. Балакірева О. М., Ганюков О. А., Дудар Н. П. Система ціннісних орієнтацій, культурні 1999 року): Щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України. - К. : Український ін-т соціальних досліджень, 2000. –С. 53-58.

2. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності –К. : Либідь, 2003. –376 с.

3. Українське суспільство: моніторинг –2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали. / за ред. В. М. Ворони, А. О. Ручки. –К. : Ін-т соціології НАН України, 2000. –39

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Проблема формування духовних цінностей української молоді є досить актуальною в наш час та однією з ключових на сучасному етапі розвитку нашої держави. Адже в період, коли в Україні відбуваються такі багатозначні події для формування історії країни загалом, коли суспільство переживає надзвичайно важкий етап, активізується особлива увага до проблем особистості, формування її духовних цінностей. Саме вони виступають основним чинником в формуванні таких якостей як людяність, справедливість, милосердя, виражають усвідомлення людиною власного місця в суспільстві та призначення у ньому. Це безпосередньо впливає не лише на індивідуальність, а і на духовне життя суспільства в цілому. Як свідчить практика, студенти виступають як активна сила політичних змін і залежно від того, які цінності вони вносять у ці зміни, яку культуру впроваджують, багато в чому буде залежати майбутнє суспільства, його культура, напрями трансформацій. Суспільство зацікавлене в тому, щоб ці цінності були демократичними. Їх формування – завдання актуальне і таке, що потребує нагальної уваги.

Мета дослідження: проаналізувати сучасний стан духовної культури українського суспільства; основні ціннісні пріоритети молоді, що змінюються під впливом змін в Україні, які відбуваються в нашому сьогоденні.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості духовного світу сучасної молоді та дослідити тенденції розвитку їхніх цінностей в глобалізованому світі.

Об'єкт дослідження: вплив різних чинників суспільства на формування цінностей молоді.

Предмет дослідження: принципи, способи формування духовних цінностей та їх зміст у студентської молоді України.

Виклад основного матеріалу.

Кожне нове покоління йде в життя зі своїми пріоритетами, кожна молода людина прагне утвердити себе в якості автономного суб'єкта суспільної та індивідуальної життєдіяльності, а тому обирає власні пріоритети, які нерідко різняться від провідних в даному суспільстві. Кожна молода людина, з одного боку, успадковує духовне багатство попередніх поколінь, їхні традиції, вірування, звичаї, мову, культуру, а з іншого боку проходить процес усвідомлення володіння цим духовним багатством та формування соціальної, етнічної самоідентифікації. Це відбувається під впливом соціального середовища молодої людини, культури, освіти, виховання і самовиховання. Оптимальне поєднання цих факторів обумовлює процес соціалізації. У цьому контексті можна побачити роль освіти і виховання. Завдання сучасної освіти – поширення її впливу на розвиток духовної культури особистості, що в підсумку стає основою формування і становлення особистості.

Спосіб життя молоді сприяє перетворенню духовних цінностей суспільства у внутрішні, притаманні молодому поколінню чесноти, риси характеру. Вибір і досягнення демократичних цінностей, що пропонуються суспільством, зумовлені їхньою особистісною значущістю, тобто тим, чи є вона цінною для самої особистості і чи сприятиме вона досягненню мети. З огляду на це з-поміж однаково підкріплених духовних цінностей молодь завжди обирає лише ті, які оцінюються нею як потрібні об'єкти, мета та засоби задоволення власних потреб. Пройшовши через її досвід, одержавши практичну перевірку та підтвердження потрібності, доцільності й корисності, такі цінності закріплюються як ціннісні орієнтації молодіжного середовища.

Перед усіма соціальними інститутами сьогодні постає важке завдання: визначити базові цінності, ідеали, норми, які слід покласти в основу формування духовного світу молодої людини. Бо саме в сучасний період, період трансформації соціальних систем, молодь менше уваги звертає на необхідність духовного, культурного розвитку, хоча водночас і не відхиляє його доцільність. Життєві цінності молоді сьогодення визначатимуть спосіб життя завтра.

Отже, у результаті гігантського розвитку в сучасному світі засобів масової комунікації, швидкого і широкого напливу інформації, молода людина дістає необмежені можливості вибору різних цінностей, норм і зразків, що не завжди відповідає інтересам суспільства в

цілому. Молодь, яка буде прагнути до вивчення минулого, краще сприйматиме сьогодення, впевнено моделюватиме своє майбутнє. Кожне нове покоління черпає свої норми й засади ідеології і культури свого суспільства, з досвіду попередніх поколінь. Тому ми не можемо створити зовсім нову і оригінальну систему цінностей, спонтанно вироблену сучасною молоддю. Може йтися лише про специфічне для неї сприйняття і добір вже чинних вартостей, про впливи на власний досвід молоді.

Висновок. Таким чином, на формування цінностей сучасної української молоді впливає багато різноманітних факторів. Молодь повинна самостійно визначити свої пріоритети і відповідно визначити власні життєві цінності. Від цього рішення певною мірою залежатиме майбутнє України. Адже саме молоді люди формують майбутнє нації. Значущість цінностей буде зростати тільки тоді, коли буде взаємозв'язок усіх цінностей в одній системі духовності, яка сформує особистість та її суть у трансформаційному суспільстві.

Література:

1. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 255 с.

2. Довженко В. О. Виховання духовних цінностей у студентської молоді в полікультурному просторі / В. О. Довженко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Зб. наук. пр. / Гол. ред. Г. П. Шевченко. – Вип. 6. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2004. с. 255–265

3. Химчук Л. І. Цінності сучасної молоді [Електронний ресурс] / Л. І. Химчук – Режим доступу: <http://osvitata.com/osvita-ta-religiya/tsinosti-suchasno-molodi.html>

4. Надольний І. Соціально-гуманістичний потенціал національної свідомості // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: Зб. Наук. пр. / За заг. ред. В. Лугового, В. Князева. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – с. 29-34

М. ВЕБЕР ЯК ЗАСНОВНИК СУЧАСНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

Актуальність дослідження: політичні теорії М. Вебера визначається тим, що в колишньому СРСР про його вчення було відомо дуже мало, але якщо про нього і писали радянські дослідники, то розкривали його праці лише в негативному світлі, оскільки погляди Вебера багато в чому суперечили марксистсько-ленінській ідеології. Лише останнім часом, в теперішній українській літературі, почали з'являтися реальні оцінки Веберівських праць, що можуть заслуговувати на увагу.

Мета дослідження: є вивчення основних концепцій політичної теорії Макса Вебера.

Німецькому соціологу Макс Веберу належить особливе місце в розвитку науки про політику. Йому належить розробка теорії демократії, центральною ланкою якої стало вчення про механізм соціального контролю над відособленим від суспільства бюрократичним апаратом. Головна увага приділяється техніці відбору політичної еліти, яка має підкоряти собі бюрократію. Тут розроблено дві взаємозв'язані проблеми: виділення типів панування і способи легітимізації (визнання законності) типів панування.

Макс Вебер розглядав панування як монопольну владу, а владу як здатність нав'язувати свою волю з допомогою примусу, сили, наказу тощо. І тут Макс Вебер зупиняється на розкритті змісту і суті поняття панування. Панування – такі відносини між управляючими і управлінцями, за яких управлінець може нав'язувати управляючому свою волю шляхом примусу, наказу тощо. Відносини влади звичайно носять подвійний характер, що складається як взаємозв'язок наділених владою і підкорених їй.

Володіючи владою, управлінці не тільки опираються на фізичний примус, але й переконання підлеглих у власній необхідності підкорятися, оправдання своєї позиції і дії. Жодна система законів, моральних або інших, не прийде в рух без бажання і волі людей сприйняти систему. Панування, за Максом Вебером, це узаконене насилля, яке буває трьох типів: традиційне, харизматичне і легальне або традиційне, харизматичне й раціонально-легальне лідерство.

Серед досліджень, які найбільше вплинули на формування наукового уявлення про бюрократію як соціальне явище, політологи виділяють соціальну теорію М. Вебера. Він пов'язував функціонування бюрократії з відносинами управління, панування, позитивно оцінював соціальну роль бюрократії, наголошуючи на тому, що сутність бюрократії – в професіоналізмі управління, складниками якого є раціональні знання управлінської сфери, суворі дисципліна, відповідальність, неупередженість тощо.

Багато ідей, які висловив М. Вебер, знайшли підтримку і набули подальшого розвитку в сучасній політології, хоч і тут спостерігаються розбіжності в трактуванні змісту поняття "бюрократія", соціальної ролі й функції бюрократії в регулюванні соціальних процесів. Для забезпечення раціональної організації управління, за М. Вебером, діяльність чиновників повинна регламентуватися такими вимогами: процесів, у тому числі до такого соціального явища, як бюрократія й бюрократизм. Світовий досвід показує, що бюрократія є важливою ланкою системи управління соціальними процесами і потребує ґрунтового аналізу політологів.

Висновки: Отже, одним із важливих практичних питань концепції влади для Вебера було те, яким чином можна обмежити розростання бюрократії. Ще одним – як поставити бюрократичну адміністрацію під політичний контроль. Це питання стало основним в його теорії демократії змагального лідерства. У політологічній соціології Вебера поряд із «традиційним» і «раціональним» принципами владних повноважень було виведено і третій принцип – «харизматичний».

Список використаної літератури:

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / Макс Вебер. – К. : Основи, 1994. – 261 с.

2. Політологія. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. –К. : Видавничий центр «Академия», 2002. –528 с.
3. Політологія: Підручник / І. С. Дзюбка, К. М. Левківський, В. П. Андрущенко та ін.; За заг. ред. І. С. Дзюбка, К. М. Левківського. –К. : Вища школа, 1998. –304 с.
4. Скиба В. Й., Горбатенко В. П., Туренко В. В. Вступ до політології : Екскурс в історію правничо-політичної думки / [В. Й. Скиба, В. П. Горбатенко, В. В. Туренко] –К. : Основи, 1996. –368 с.

ВПЛИВ ОЛІГАРХІЧНИХ ГРУП НА ДЕФОРМАЦІЮ ДЕМОКРАТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Олігарх в Україні є людиною, яка дуже багата, контролює важливі підприємства, які мають значення для української економіки. Через те, що в Україні слабо діє верховенство права, то ці люди також для захисту свого бізнесу потребують політичної підтримки. Через хронічну слабкість української держави з 1990-х років олігархи були змушені до охорони своїх підприємств та бізнесів і мусили утримувати дуже тісні стосунки з політиками і створювали власні політичні партії. Наявність олігархії в тій чи іншій державі вказує на корпоративний характер суспільства, що означає обмеження доступу народних мас до прийняття державних рішень. Нині в Україні велика доля політичної влади належить олігархату, що є істотною перешкодою боротьби з корупцією та проведення ринкових реформ та утвердження народовладдя. Олігарх –це багатий підприємець, який також має дуже великий політичний вплив.

Давньогрецький філософ Аристотель зазначав, що олігархія є результатом викривлення такої форми правління як аристократія. Саме етичне вчення про чесноти громадянина поліса дозволило Аристотелю обґрунтувати концепцію «правильних» форм правління та концепцію громадянина [1].

Видатний грецький історик і політичний діяч Полібій, стверджував, що після олігархії в країні обов'язково встановлюється демократія.

В епоху Кучми певні реформи в Україні (зокрема процеси приватизації державного майна) були відверто націлені на створення прошарку великих феодалів та олігархії [2]. Отже, ще в 1990-х роках в Україні склалася й міцно утвердилась олігархічна практика інструментального ставлення до закону і правоохоронних інституцій. Засловами американського політолога-українознавця Пола Д'Анієрі, президент Л. Кучма та його оточення здійснювали правління не «відповідно до закону», а «за допомогою закону», використовуючи закон вибірково проти своїх ворогів [3]. Отже, під прикриттям так званих ринкових реформ в Україні, відбулося небачене в історії великомасштабне пограбування цілого народу, і ми прийшли від номенклатурного радянського соціалізму до олігархічного капіталізму, який за своєю суттю виявився не кращим за свого попередника, а в багатьох випадках ще й гіршим. За часів президенства Леоніда Кучми сформувалась чітка корупційно-олігархічна система, що призвело до невдоволення народу і Помаранчевої революції 2004 року.

В епоху Януковича почало здійснювати будівництво чіткої провладної вертикалі і процес узурпації влади та подальшої олігархізації країни. Продовжується рейдерське захоплення підприємств, але тепер виключно членами «сім'ї». Все це призводить до незадоволення населення й інших олігархічних кланів, що стало однією з причин Євромайдану.

Як свідчить історія та політична практика багатьох держав, формою правління у таких випадках зазвичай запроваджується диктатура, яка здатна швидко й ефективно, без зайвої парламентської тяганини прийняти воєнний бюджет, арештувати агентів спецслужб, що є серед депутатів і вищих посадовців, покарати корупціонерів і хабарників. Більшість населення такі реформи вітатиме, однак це негативнопозначиться на обсягах прав і свободи громадян та на відносинах із Заходом, який не кожному диктатуру олігархів схильний підтримувати фінансово.

Недавно затриманий олігарх Віктор Медведчук він колишній народний депутат ОПЗЖ партії який мав тісні стосунки з президентом РФ. Він був юристом Стуса, в той час він мав його захищати, але він підкорявся владі СРСР і не допоміг Стусу. *«Коли Стус зустрівся з призначеним йому адвокатом, то відразу відчув, що Медведчук є людиною комсомольського агресивного типу, що він його не захищає, не хоче його розуміти і, власне, не цікавиться його справою. І Василь Стус відмовився від цього адвоката», (Сверстюк Євген. Одвічний сценарій // Українське слово. –2000. –26 травня).*

Проти Медведчука і його родини були прийняті санкції. Його діями було видно, що він проти України, тому він підозрювався в державній зраді і недавно пробував втекти з території України але його зловило СБУ. Через таких людей і ламається демократичний режим України, якщо не позбавитися впливу олігархів, які проти демократії, а тільки за свою вигоду більшість із них допомагають під час війни.

Список використаної літератури:

1. Арістотель. Політика/Пер. з давньогрецької, авт. передм. О. Кислюк. –К. : Основи, 2000. –239 с. URL: <http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm>
2. Українські олігархи. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Про справу Стуса. URL: <https://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/2016/08/stus/>

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Напевне, тема громадянського суспільства ще ніколи не була такою актуальною як зараз – у період, коли Україна в жорстокій війні доводить своє право бути незалежною. Водночас, на мою думку, актуальність дослідження громадянського суспільства має два виміри: 1) ретроспективний – потрібно досліджувати ті ознаки громадянського суспільства, які уже є та були в українців, щоб зрозуміти, що зробило нас такою державою, яка так гідно бореться з агресором; 2) перспективний – необхідно досліджувати проблеми становлення громадянського суспільства, аби зробити нашу державу ще міцнішою та уникати державотворчих помилок.

Мета дослідження: формування висновку щодо особливостей розвитку громадянського суспільства в Україні та аналіз перешкод на шляху до його встановлення на сучасному етапі державотворення.

Завдання дослідження: визначення поняття громадянського суспільства, окреслення його основних ознак із акцентом на особливості громадянського суспільства в Україні, формування головних проблем встановлення і розвитку громадянського суспільства в Україні.

Об'єкт дослідження: громадянське суспільство, як політична та філософська категорія.

Предмет дослідження: особливості встановлення та генезису громадянського суспільства в Україні.

Виклад матеріалу: У широкому розумінні громадянське суспільство – це один із видів і способів суспільної організації. Політологія трактує громадянське суспільство як стійку систему горизонтальних зв'язків, суспільно-політичних орієнтацій і норм суспільної поведінки в межах політичної системи. Громадянське суспільство має складну структуру, включає економічні, господарські, родинно-споріднені, етнічні, релігійні, правові відносини, а також опосередковані державою політичні відносини між індивідами як первинними суб'єктами політичного життя тощо.

У моєму дослідженні я б хотіла зацентрувати увагу на ознаках громадянського суспільства, які дали змогу Україні вистояти у цій кривавій війні, війні не армій, а цивілізацій та світоглядів.

Останні події остаточно довели, що українці змогли за 30 років своєї незалежності побудувати громадянське суспільство, і проявляється воно в наступних ознаках:

- 1) Свобода як найвища цінність суспільства: свобода особистості, свобода вибору;
- 2) Готовність брати участь у протестах у випадку проявів соціальної та політичної несправедливості;
- 3) Наявність політичного плюралізму, відсутність монополії на владу, змінюваність влади;
- 4) Наявність соціальних інституцій контролю над владою (присутність наглядових рад при державних підприємствах, у парламенті та інших державних органах);
- 5) Свобода слова, наявність незалежних медіа, відсутність єдиної медійної повістки;
- 6) Розширена галузь громадських організацій та програм, спрямованих на підвищення правової та політичної культури суспільства;
- 7) Наявність ідеалів і плекання цінностей демократії та прямого народовладдя;
- 8) Широкий волонтерський рух.

Усі ці ознаки громадянського суспільства у своїй сукупності створюють міцний фундамент для подальшої розбудови демократії в Україні, побудови сильної, соціальної і правової держави.

Водночас, беззаперечно, в Україні існують проблеми становлення громадянського суспільства, які необхідно аналізувати, працювати над ними. Наведу головні, на мою думку, перешкоди у розвитку українського громадянського суспільства:

- 1) Відсутність міцного прошарку середнього класу, на якому тримається розвиток демократичних процесів;

- 2) Недостатньо ефективний механізм захисту порушених права і свобод людини, що, зокрема, включає у себе невиправдану бюрократію та формалізованість;
- 3) Криза правосуддя, яку можливо подолати призначенням нових суддів, проведення і удосконалення відбору на посади суддів;
- 4) Криза правоохоронних органів –необхідність реального механізму застосування ефективних покарань до порушників закону;
- 5) Низький відсоток виконання судових рішень, і, як наслідок, втрата довіри до правової системи України;
- 6) Недостатньо висока політична культура, де вибір політичних сил робиться на іміджі та харизмі головних представників;
- 7) Низький рівень політичної відповідальності;
- 8) Наявність фейкових громадських організацій, так званих «поїдачів грантів», які псують імідж волонтерського руху та громадських організацій загалом.

Для України актуальним залишається питання необхідності паралельного розвитку інститутів громадянського суспільства і держави, зокрема, зростання громадського контролю за здійсненням державної влади. Ступінь демократизації держави залежить від ступеня розвиненості громадянського суспільства.

Я вважаю, що наведені вище проблеми встановлення громадянського суспільства українці можуть подолати. Важливо, що ці проблеми не замовчуються, завжди є на слуху в медіа, і завжди є громадська активна частина соціуму, яка готова відстоювати справедливість через активні дії.

Висновок: Неможливо заперечувати, що в Україні розвиток громадянського суспільства йде активно та усвідомлено. Так, в Україні на державному та соціальному рівні встановленні ціннісні орієнтири на демократію і свободу в усіх проявах, є досить розвинена процедура контролю громадськості над владою, що практично унеможлиблює прояви авторитаризму в нашій державі.

Проте, не можемо дозволити собі закривати очі на недоліки системи (зокрема, на кризу правоохоронних та судових органів). Українське суспільство повинно ще попрацювати над тим, аби ті ціннісні орієнтири ефективно та швидко втілювались на практиці.

Список використаних джерел:

1. Олександр Корнієвський. Суперечності сучасного розвитку громадянського суспільства в Україні. [електронний ресурс] URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/korniiievskiy_superechnosti.pdf
2. Розвиток громадянського суспільства в Україні : аналіт. доп. / В. М. Яблонський, П. Ф. Вознюк, Д. М. Горелов [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського, М. М. Розумного. –К. : НІСД, 2015. –60 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження:Проблематика виборів є однією з докорінних та споконвічних проблем юридичної науки, яка відома людству ще з часів існування античних демократій.

Пропорційна система представництва є більш інклюзивною, ніж система одномандатних округів, тобто вона залишає менше виборців. Водночас відкриті партійні списки завадять обміну місцями у бюлетені для голосування. Вони створили б стимули для партій до залучення тих, хто вже має народну підтримку на місцевому рівні. В результаті можуть з'явитися політичні партії, орієнтовані на ідеї, а не на особистості. Тому ми вважаємо, що в Україні має бути запроваджена пропорційна система з відкритими списками.

Центральним елементом представницької демократії є парламент. Він визначає законодавство, тобто «правила гри», яких має дотримуватися суспільство.

На жаль, в Україні ці припущення не виправдовуються. У нашій країні, на відміну від розвинених демократій, дуже мало «справжніх партій» (тобто тих, що ґрунтуються на ідеях розвитку країни). Українські партії –це радше політичні проекти, якими керують люди, які бажають використовувати свої депутатські місця для лобювання. Багато партій –це просто порожні «ліцензії», які може придбати кожен, хто в цьому зацікавлений. Так, станом на 1 січня 2019 року в Україні було зареєстровано 352 партії, хоча лише 3, 5 % українців (або близько 1, 2 млн осіб у віці 18+) були членами певної політичної партії. З 29 партій, які брали участь у останніх виборах у листопаді 2014 року, лише 6 пройшли до парламенту.

Крім того, у нас є сумніви, що багато українських виборців уважно стежать за обраними депутатами –інакше практика «підкупу виборців» перед виборами була б не такою успішною.

Оскільки українські партії часто консолідуються не навколо цінностей, а навколо своїх лідерів, пропорційна система із «закритими» партійними списками дає можливість лідерам партій обмінюватися місцями в списках, а отже, і місцями в парламенті. Депутати, які «купили квиток» до парламенту, як правило, зосереджуються на власних планах (намагаючись «повернути» свої внески), а не розробляють політику, передбачену програмою партії.

Простота для виборців також добре. Однак у сучасній Україні чи не найважливішим є створення стимулів для формування ідейних, а не особистісних партій. Ми стверджуємо, що для цієї мети найкраще відповідає повністю пропорційна система з відкритими партійними списками. Крім того, він зберігає переваги існуючої змішаної системи та дозволяє уникнути її основних недоліків.

По-перше, пропорційна система з відкритим списком партій підвищує репрезентативність. Використовуючи вибори 2014 року як приклад, ми демонструємо у вставці 2, що кількість «втрачених» голосів, можливо, зменшилася до 27% за повністю пропорційної системи з фактичних 43%. У той же час, коли виборець має можливість обрати не лише партію, а й конкретного представника цієї партії, у партій з'являються стимули просувати популярних кандидатів (тих, хто добре служив своїм громадам або в органах місцевого самоврядування, або в недержавному секторі). а не кандидатів, які можуть заплатити лідеру партії або своєю лояльністю, або готівкою.

По-друге, ця система зберігає підзвітність депутатів, яка неминуча в системі SMD. Виборці все одно мали б можливість відстежувати законодавчу та іншу діяльність депутата, обраного від свого регіону. Однак, знаючи наперед партію, до якої належить цей кандидат, виборці можуть сформулювати очікування щодо порядку денного, якого ця особа буде дотримуватися, якщо буде обрана. Це зменшить стимули для депутатів голосувати за популістичні закони, щоб бути переобраними. Нарешті, система відкритих списків створила б стимули для партій залучати місцевих політиків або громадських активістів, популярних у певних регіонах. У свою чергу, ці люди мали б стимули просувати не лише себе, а й свої

партії. Ця синергія знизить «вхідну плату» з місцевої політики на національну та створить конкуренцію всередині партій. Внутрішньопартійна конкуренція вимагає міцнішого фундаменту для партії, яка є ідеологією, а не особистістю лідера, оскільки в присутності внутрішньопартійної конкуренції лідера партії в кінцевому підсумку може бути замінено. Це також підвищить інституційну якість та стійкість партій.

Більше того, якщо особа чітко пов'язана з якоюсь партією та публічно підтримує її ідеї, зміна партії зашкодить її репутації та зменшить стимули інших сторін вербувати цю людину. Тому ми очікуємо скорочення зміни партій за запропонованою виборчою системою.

Висновок: отже, фактично, Україна вже експериментувала з модифікацією системи відкритих списків. На виборах до місцевих (міських, районних, обласних) рад політичні партії мають висувати не більше одного кандидата від кожного виборчого округу. Це нагадує британську систему (тільки таке самовисування не допускається), яку можна вважати крайнім випадком пропорційної системи з відкритими списками – лише один кандидат у партійному списку в кожному регіоні.

Джерела:

1. Батан Ю. Д. Стабільність законодавства як складова верховенства права та запобіжник порушень прав людини. Проблеми сучасної конституціоналістики. Вип. 4: Конституційне гуманітарне право : навч. посіб. / за заг. ред. А. Р. Крусян та А. А. Єзерова. Київ: Юрінком Інтер, 2018.

2. Виборчий кодекс України № 396-IX від 19. 12. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> (дата звернення: 01. 02. 2020).

3. Нестерович В. Ф. Особливості проведення виборів до органів місцевого самоврядування в Україні. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2019. № 2.

ПОЛІТИЧНІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження: Глобальні проблеми сучасності –це проблеми, які є загальносвітовими, такими, що зачіпають інтереси усіх держав і націй, класів, соціальних груп, політичних партій, кожної людини зокрема. Фактично, це сукупність суперечливих процесів, які становлять зміст сучасної кризи світової цивілізації. Ці проблеми створюють загрозу розвитку і навіть існуванню всіх країн світу і потребують для відвернення цих катастрофічних наслідків спільних зусиль.

Мета дослідження: Глобальні проблеми людства неможливо вирішити одночасно зусиллям окремих країн. Тому потрібні єдиний міжнародний механізм їх розв'язання і регулювання, мобілізація ресурсів усіх країн світу, визначення міжнародних правових та економічних норм цього регулювання.

Завдання дослідження: Необхідність пошуку шляхів розв'язання глобальних проблем людства породжена тими реальними загрозами, які виникли перед світовим співтовариством, їх небезпечний характер для подальшого існування людства та пошук шляхів розв'язання

Нааявні нині тенденції розвитку глобальних проблем збережуться і надалі, то вже упродовж цього століття людство наблизиться до меж свого економічного зростання. Наслідком останнього буде значне зниження як чисельності населення Землі, так і виробництва матеріальних благ та надання послуг. З іншого боку, світове господарство та міжнародні економічні відносини набули такого характеру, що є можливість змінити нинішні тенденції економічного зростання, стабілізувати економічний та екологічний стан людства і підтримати його вмайбутньому. Глобальну рівновагу людство може свідомо спроектувати так, щоб мінімізувати негативні наслідки свого існування на Землі. У зв'язку з цим слід окреслити основні шляхи розв'язання глобальних проблем.

Шляхи розв'язання таких глобальних проблем першої групи, як екологічна, паливно-енергетична та сировинна пов'язуються зі швидким розвитком і використанням основних видів відновлюваної енергії (сонячна, вітрова, океанічна та гідроенергія річок); структурними змінами у використанні існуючих невідновлюваних видів енергії: зростання частки вугілля в енергобалансі національних економік та зменшення газу і нафти, адже запасів останніх на планеті значна менше, а їх цінність для хімічної промисловості набагато більша.

Серед інших шляхів розв'язання цих проблем доцільними є розробка усіма країнами світу сукупності конкретних заходів дотримання екологічних стандартів. Йдеться про стандарти чистоти повітря, водних басейнів, раціонального споживання енергії, підвищення ефективності енергетичних систем; необхідне також вивчення запасів усіх ресурсів у країнах світу з використанням найновітніших досягнень НТР; розширення у країнах, що розвиваються, власного сировинно-переробного виробництва; припинення вирубування лісів, особливо тропічних, забезпечення раціонального лісокористування; формування екологічного світогляду, що створило б можливості для розгляду всіх економічних, політичних, юридичних, соціальних, ідеологічних, національних, регіональних, кадрових питань як у межах окремих країн світу, так і на міжнародному рівні з позицій розв'язання екологічних проблем людства, надання проблемам екологічного характеру, пріоритету над іншими. Позитивний вплив на розв'язання екологічних проблем мала б комплексна розробка законодавства про охорону довкілля, в т. ч. про відходи, проведення науково-дослідних робіт у цій сфері, поширення передового досвіду щодо збереження природного середовища, а також підписання договорів та угод, спрямованих на розв'язання цих проблем. Певні кроки в цьому напрямі вже зроблено. У період з 1992 по 2002 рік країни-члени ООН підписали ряд договорів та угод, котрі можуть і повинні створити основу для довгострокових глобальних рішень. Три договори стали результатом так званої "Екологічної конференції в Ріо" –з питань зміни клімату, збереження біорізноманіття та опустелювання.

Нааявність суперечностей між країнами світового співробітництва, що породжує регіональні і міжрегіональні конфлікти із застосуванням зброї, ставить перед людством

завдання, яке має доленосне значення: подолати політичні і воєнно-політичні суперечності й конфлікти заради успішного вирішення глобальних проблем з метою збереження миру на планеті. Одним із засобів вирішення останніх є формування і засвоєння засад нового політичного мислення у відносинах між країнами світу.

Нове політичне мислення знаменує усвідомлення важливості і негайного вирішення глобальних проблем, включно з розробкою системи ефективних міжнародних процедур і механізмів, здатних забезпечити збереження і розвиток людської цивілізації в цілому. Політичні проблемами є недопущення світової ядерної війни і забезпечення стабільного миру, роззброєння, військові та регіональні конфлікти.

Список використаної літератури:

1. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації / За ред. Д. Г. Лук'яненка. К. : КНЕУ, 2001. 538 с.
2. Дж. Сорос. Криза глобального капіталізму. К. : Основи, 1999. 259 с.
3. Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. –К. : КНЕУ, 2001.

ДЕМОКРАТІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми. Незважаючи на те, що термін «демократія» є загальним поняттям, в науці не існує єдиного підходу щодо змістовного наповнення вказаного поняття. По суті, демократія є формою правління, яка отримує свою легітимність через те, що окремі громадяни надають їй перевагу і вважають його вираженням своєї волі. Демократія визначається певними фундаментальними принципами, які застосовуються в суспільстві.

Мета статті: аналіз сучасної демократії за допомогою виявлення та розгляду тих іпостасей, в яких вона постає в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження: демократичні відносини людей в світі.

Предмет дослідження: роль, місце та вплив демократії в сучасному світі.

Слово демократія походить від грецького слова «демос», що означає «народ», і «кратос», тобто влада, тому демократія може розглядатися як «влада народу»: спосіб правління, який залежить від волі народу.

Чому саме демократія? Ідея демократії полягає в двох ключових принципах, які допомагають пояснити її цінність:

1. **Індивідуальна автономія:** ідея, яка говорить, що ніхто не має підкорятися правилам, які нав'язані іншими. Люди повинні мати можливість контролювати своє життя (в межах розумного).

2. **Рівність:** ідея, суть якої полягає в тому, що кожна людина має таку саму можливість впливати на рішення в суспільстві, у якому вона живе, як і інші члени цього суспільства.

Ці принципи є досить привабливими і вони допомагають пояснити, чому саме демократія є такою популярною.

Система демократичної влади пропонує простий механізм для прийняття рішень, адже демократія, як правило, це «влада більшості», але влада більшості може означати, що інтереси деяких людей ніколи не враховуються. Найбільш реальним способом представлення інтересів всіх людей є спосіб прийняття рішень на основі **консенсусу**, мета якого полягає у пошуці спільних точок зору та інтересів. Одна річ, яка об'єднує сучасні системи демократії і яка також відрізняє їх від стародавньої моделі, – це **участь у політиці представників, представниць народу**. Замість того, щоб брати участь безпосередньо у законотворчій діяльності, сучасні демократії використовують вибори, щоб вибрати представників, представниць, які будуть керувати державою від імені народу. Така система відома як представницька демократія. Вона претендує на звання «демократичної», тому що базується на основі двох принципів, зазначених вище: рівності всіх (одна людина – один голос), а також на праві кожної людини на деяку міру особистої автономії.

Найбільш ймовірним шляхом участі у державотворенні є голосування чи балотування на виборах і як результат – можливість стати представником /представницею від народу. Демократія, однак, – набагато глибше та ширше поняття, ніж просто голосування, існує безліч інших способів взаємодії з політикою і урядом в демократичному суспільстві. Ефективне функціонування демократії, по суті, залежить від звичайних людей, які мають використовувати різні засоби демократії, наскільки це можливо. Якщо люди голосують тільки один раз на 4 чи 5 років, або не голосують взагалі і після цього більше нічого не роблять між виборами, то уряд дійсно не можна назвати «народним». Важко сказати, що така система є демократичною.

Проте «демократія» також є неповною без акцентування на повазі до прав людини. Беручи участь в управлінні державою по-справжньому, практично неможливо обійтися без людей та дотримання і поваги до їх основних прав.

Список використаних джерел:

1. Демократія в сучасному світі: Електронний ресурс
URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/democracy>

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Україна та її економічна система характеризується впливом глобалізації, міжнаціональних рухів капіталу, зайнятості і діяльності міжнародних компаній. Глобалізація у власному економічному суспільстві має подвійну роль з точки зору нових можливостей та ризиків. Тому важливо детально оцінити якість, характер і переваги глобалізації, усвідомити шлях його розвитку. Це допоможе розробити економічні процеси та інструменти пристосування і зменшення її впливу на національну економіку.

Мета: проаналізувати ситуацію в Україні в умовах глобалізації.

Об'єкт дослідження –глобалізаційні процеси у світі та Україні.

Предмет дослідження –переваги та недоліки глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Перш за все можна зазначити, що глобалізація –це процес об'єднання світу в культурній, політичній, економічній та інших сферах. Термін «глобалізація» з'явився в 60-х роках ХХ століття й був введений вченими, представниками Римського клубу- Д. Медусом, Е. Ласло, М. Месаровичем та ін. Глобалізація, з огляду на її зовнішні аспекти, вимагає прогресу і демократії України. Вона значно збільшує людське багатство загалом і сприяє розвитку територій, які потенційно можуть користуватися благами цивілізації. Глобалізація дозволяє Україні більше торгувати товарами, послугами, відомостями, технологіями і капіталом, функціонувати в гуманітарній сфері та духовно збагачуватися особистостями. Глобальні впливи змінюють наш спосіб виробництва та роботи, рівень кваліфікації, структуру суспільства та професіоналів, умови життя та особливості більшості людей.

Глобалізація неоднаково впливає на суспільство і трактують її по-різному: позитивно або негативно. Прихильники глобалізації вітають прихід «нового світового порядку», який, на їхню думку, призведе до безпрецедентного щастя, вищого рівня життя та якості життя, нових можливостей працевлаштування, доступу до безкоштовної та вичерпної інформації та кращого розуміння культури та цивілізації. Противники глобалізації кажуть, що «вестернізація», «мондіалізм», «світова змова» не матимуть відношення до духовної сфери, національної ідентичності та культури самобутності у майбутньому світі.

Принади глобалізації для більшої частини людей у суспільстві є недосяжними. Якщо дивитися на Україну з точки зору глобалізації, то розуміємо, що вона є продуктом для найрозвиненіших країн, з якими ми не в конкуренції.

Умови глобалізації досить розбіжні –цивілізовані країни користуються нею повною мірою, у той час як інші (в т. ч. Україна) вимушені вступати у запеклу боротьбу за те, щоб приблизитися до цих держав. В суспільстві де існує глобалізація центральне місце в державній політиці займає бажання збільшити доходи, у світі жорсткої конкуренції між націями, їхніми групами та ТНК, з ворожнечею між бідними й заможними. Нагромадження міжнародних компаній, ігноруючи інтереси кожного регіону та людей загалом, визначають швидкість і напрямок розвитку окремих країн.

Світ глобалізується десятком країн, їх ТНК та по їх ініціативі створеними міжнародними компаніями. Деякі змушені прийняти певні умови, або бути звільненими. Перш за все, глобалізація –індивідуальний фактор, а саме –стратегія великих світових держав. Внаслідок цього, щоб ми могли зрозуміти сутність процесів, що відбуваються у світі, потрібно розрізнити ці поняття. Важливо, щоб політика глобалізації не стала зразком для глобалізації, через те що, це матиме негативні результати для багатьох держав і людей. Знаючи реалії світу, ми повинні визнати, що глобалізація має інегативні явища, такі як розширення прірви між багатими та бідними, посилення расової та релігійної ненависті, образа людської культури та поширення загальної культури.

Серед основних факторів глобалізації –національна політика країни, що володіє високою економічною могутністю та використовує свої технічні та виробничі повноваження для просування інтересів ТНК на світовій арені. Якщо у світі з'явиться нестримна іншою

силою країна, яка стане лідером цього процесу і використовуватиме його в своїх цілях, це може стати небезпечним для суб'єктивного фактору глобалізму.

Висновки. Глобалізація щодня продовжує розвиватися як неминучий світовий процес цивілізованого світу. Також можна зазначити, що глобалізація в Україні має вагомий вплив. У цьому зацікавлені політики та всі пересічні громадяни. Це явище присутнє в житті кожного громадянина, і ми вже не можемо обійтися без, здавалося б, потрібних для нормального життя речей, які нам «презентувала» глобалізація. Ця невидима рука опанувала і охопила всі галузі людського існування в сучасному світі і навряд чи хтось зможе її зупинити.

Література

1. Сутність глобалізму як характеристики сучасного соціального простору // Нова парадигма. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 77. – С. 98-105.
2. Крамар О. Україна як сировинна колонія // Український тиждень. – 2012. – № 34 (251). – 24 – 30 серпня. – С. 24 – 29.
3. Глотов Б. Б. Глобалізація як феномен культурно-цивілізаційного розвитку України // Електронне видання. Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11894.html>

ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність дослідження. Національна безпека тісно пов'язана з безпекою самої суспільно-політичної системи даної країни, з іншого боку, при реалізації державою своїх цілей, воно має відносини з іншими державами, які або будуть сприяти, або перешкоджати їх виконанню. Тому природно концепція національної безпеки повинна будуватися з урахуванням як зовнішніх так внутрішніх загроз, адже країна вже протягом восьми років протистоїть агресії РФ.

Мета дослідження: дослідити стан національної безпеки України в умовах порушення суверенітету та російських агресивних дій.

Завдання дослідження: аналізувати зміст поняття національної безпеки, її глобальні і регіональні аспекти в Україні в умовах російської агресії.

Об'єкт дослідження: глобальні і регіональні аспекти національної безпеки в умовах російської агресії.

Предмет дослідження: національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

24 лютого 2022р. Росія без оголошення війни почала повномасштабні військові дії на території України. Основна мета цих дій: встановити повний контроль над усією територією країни, зробити її зоною російських впливів, а ще простіше – перетворити Україну на Білорусь №2. Сьогодні Україна переживає велику історичну драму, якої ще не було від часів Другої світової війни. З перших же днів цієї абсурдної війни досить гостро повстало питання: бути, чи не бути українській незалежності. В умовах війни питання національної безпеки як ніколи набули особливого звучання.

Що є національна безпека?

Якщо спрощено, то національна безпека означає запровадження цілої низки комплексних заходів, спрямованих на забезпечення самих необхідних для життя людей матеріальних (житло, їжа, робота), культурних і духовних благ, а також миру і спокою. На формування системи національної безпеки мають вплив дві групи чинників: внутрішні і зовнішні. Внутрішні це ті, які мають місце всередині країни: економічні, політичні, культурні, духовні, екологічні, епідеміологічні і т. д. Зовнішні чинники, це ті, які мають місце за межами нашої країни, але можуть негативно позначитися на її розвитку. Сюди входять: агресивна політика щодо України з боку тих чи інших країн (в даному випадку – Росія), діяльність міжнародних терористичних груп, зміни клімату і т. д.

Які органи державної влади забезпечують національну безпеку України?

До таких органів належить: Верховна Рада. Вона законодавчо розробляє основи національної безпеки, схвалює рішення з питань введення надзвичайного і воєнного стану.

Президент України здійснює загальне керівництво у сфері національної безпеки і оборони.

Рада національної безпеки і оборони (РНБО) здійснює функції координації та контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади реалізують концепцію у сфері національної безпеки і оборони.

Глобальні аспекти національної безпеки України.

Починаючи з кінця ХХ ст. світ стає все більше і більше глобалізованим. Це означає, що інтеграційні (економічні, культурні, туристичні, інформаційні і т. д.) зв'язки між країнами і континентами нашої планети стають все більше тісними та інтенсивними. Там, де має місце високий рівень глобалізації, війни стають просто неможливими. Наприклад, сьогодні неможливо собі уявити, щоб між Францією і Німеччиною виникла війна, і не те що війна, а

навіть локальний військовий конфлікт між цими обома країнами сьогодні просто неможливий, а в майбутньому тим більше.

Навіть між такими країнами як Сербія і Хорватія вже ніколи не буде тих військових дій, які мали місце у 90-их роках ХХ ст.

Глобалізаційні процеси на пострадянському просторі не набули такого рівня розвитку як це має місце у Євросоюзі. Тому війни тут поки-що мають місце. Але навіть і тут повномасштабна російсько-українська війна не стала суцільно регіональним явищем, а викликала величезний резонанс у всьому світі. Ця наскрізь абсурдна війна негативно вплинула на економічні, культурні і суцільно людські стосунки між багатьма країнами світу.

Військові дії російського агресора на території України несуть серйозну загрозу усьому цивілізованому світу. Тому національна безпека України набирає глобального характеру. Весь західний світ об'єднав свої зусилля для надання гуманітарної і військової допомоги Україні. Ця активна допомога Заходу Україні неминуче приведе до перемоги над російським агресором.

Регіональні аспекти національної безпеки України в умовах російської агресії.

Після нападу російського агресора на Україну, в країні було введено воєнний стан. Місцеві органи влади обласні держадміністрації були перетворені на військово-цивільні адміністрації. Економіка була перебудована на воєнний лад. Усі зусилля української влади, починаючи від президента і закінчуючи місцевими органами влади, спрямовані на як можна швидше закінчення війни і збереження життя людей.

Західні регіони України прийняли велику кількість біженців із районів воєнних дій.

Під час військових дій найбільше страждає цивільне населення. Тому зусиллями волонтерів, органів влади. Бійців територіальної оборони робилося все можливе, щоб вивести постраждалих громадян у безпечне місце.

Висновок. Вже недалекий той час, коли війна закінчиться, і російського агресора буде вигнано з нашої країни. Почнеться велика відбудова країни. Найближчим часом Україна стане кандидатом у члени Євросоюзу. Внаслідок усього цього в Україні буде створена цілком нова реальність. Відповідно буде розроблена нова концепція національної безпеки України. В цій концепції будуть враховані важкі уроки недавньої історії і розроблені такі заходи національної безпеки, щоб ніякий агресор більше ніколи не посмів напасти на нашу країну.

Література:

1. Глобальні і регіональні аспекти національної безпеки України в умовах зростаючої російської агресії [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21819/1/282-285.pdf>
2. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990 –2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. –К. : «МП Леся», 2017. –332 с.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність досліджень цінностей, аксіосферисуспільствадоречназточкизорубудь-якоїсферисуспільнихзнань, втомучислізоглядунанеобхідність доручення державидопевнихполітичних і правових процесів, що відбуваються у цілих геополітичних утвореннях. Знання про набір цінностей, якими керуються українці, корисні для науковців, і для політичних діячів, і для правників, і для пересічного громадянина, який зможе для себе з'ясувати сутність свого прагнення до євроінтеграції.

Метою дослідження є з'ясування сутності українських цінностей, їх співвідношення з європейськими та визначення сумісності України з Європейським союзом у аксіологічному сенсі з позицій державного будівництва, а саме розбудови правової держави і громадянського суспільства.

Об'єктом дослідження є духовна сфера соціуму та особливості цінностей українського та загальноєвропейського суспільства в контексті побудови правової держави.

Предметом дослідження є зв'язок згаданих ціннісних формувань, їх відмінність та спільність, значення для державного будівництва досягнення рівня правосвідомості, право розуміння властивого країнам ЄС.

У Декларації демократичних цінностей, підписаній представниками сімох найпотужніших світових демократій, згадується про верховенство права. Уважаємо, що для правової держави вирішальне значення має не лише факт фіксації права в законі, а сам факт його забезпечення. Визнання, гарантування й забезпечення основних прав людини та громадянина – одна з найважливіших ознак правової держави.

Свобода неможлива, якщо її не гарантує держава. У Преамбулі до Конституції України сказано, що Основний Закон України прийнято для забезпечення прав і свобод людини. Правова держава представлена у вигляді ієрархії державних органів та інститутів, створених для захисту прав і свободи громадян.

Варто зауважити, що передумовою правової державності є формування громадського суспільства. Громадянське суспільство доцільно розглядати як розвинуту систему суспільних відносин, основу якої становлять недержавні відносини, що реалізуються в діяльності інститутів громадянського суспільства – політичних партіях, громадських організаціях, ініціативах, громадських рухах, недержавних засобах масової інформації – й чинять визначальний вплив на діяльність органів державної влади.

Варто розглянути дві ключові цінності, які за своєю суттю є європейськими, але в українському суспільстві ще перебувають на етапі становлення.

Мова йтиме про свободу слова і національну ідентичність. Право на свободу думки і слова історично виникло як інструмент забезпечення інформованості і підтримання високого рівня компетентності державних органів влади. Люди повинні не лише мати свободу суджень, але й використовувати її для зваженого вибору. Свобода слова не повинна перетворюватися у вседозволеність. Друга цінність – розуміння кожним громадянином своєї державності та національності.

Виникаючи за певних суспільно-історичних умов людська ідентичність утверджується і змінюється разом із утвердженням і змінами суспільних відносин. Відповідно, утверджується і змінюється характер соціальних (у тому числі й соціально-політичних) процесів, щільно пов'язаний зі станом людської ідентичності та її природою. Тому можна сказати, що суспільство має історію, у контексті якої виникають специфічні ідентичності, і цю історію створюють люди, наділені специфічними ідентичностями [2, с. 215]. Для української спільноти як нації, що модернізується,

актуальною проблемою є формування політичної культури національного типу, тобто культури, яка виразить національну ідентичність і інтереси національної ідеї, поєднає їх з національними традиціями та багатим світовим досвідом демократичного врядування [5, с. 191].

Правова держава в сучасних реаліях асоціюється насамперед із капіталістичним ладом та ринковою економікою, соціалістичні режими вважаються відмираючими пережитками минулого, яких немає місця правам людини. Тому доцільно в ході розгляду зачепити українську економіку в контексті європейських цінностей. Економіка визначає рівень життя в країні, а відомо, що чим рівень вищий, тим більш активне населення у плані боротьби за власні права і участь в розбудові інститутів громадянського суспільства.

Незважаючи на ймовірність різних варіантів економіко-цивілізаційного розвитку, Україна як європейська держава і у майбутньому буде розвиватись на основі західних цінностей. Перш за все, це відбуватиметься завдяки тому, що у країні переважають базові риси західного менталітету. В українському менталітеті домінує індивідуалізм, що притаманний тільки для західної цивілізації на відміну від євразійців, конфуціанців і мусульман, які відносяться до колективістських культур. Індивідуалістський характер західної цивілізації припускає якнайвищу цінність індивідуальні інтереси і основою зведення прав людини до рівня міждержавних відносин [3, с. 42].

Висновки.

Підбиваючи підсумки, можемо лише вголосити нагосити на неоднозначності і динамічності ціннісної картини в українському суспільстві. Недоцільно казати, що європейські цінності не сумісні із традиційною українською культурою, адже, як ми бачимо, дані соціологічних досліджень радше кажуть, що українська ментальність страждає на залишки радянськості. Сподіваємося, що одного дня і в нашій державі серед цінностей «права людини» займатимуть перше місце.

Джерела:

1. Захожай З. Українська культура в контексті європейських цінностей / З. Захожай // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 8. – С. 94-98;
2. Кубрак О. В. Європейські політичні цінності: стан динаміка утвердження в Україні / О. В. Кубрак // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2014. – Вип. Спец. вип. – С. 211-216;
3. Куриляк В. Україна в системі європейських цивілізаційних цінностей / В. Куриляк // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2014. – Вип. 2. – С. 40-52;
4. Мадрига Т. Б. Європейські цінності та ціннісні орієнтації українського суспільства: проблеми співвідношення / Т. Б. Мадрига // Прикарпатський вісник НТШ. Думка. – 2015. – № 3. – С. 96-103;
5. Світоглядні асоціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 255 с.

ОСНОВНІ ТИПИ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ СУЧАСНОСТІ

Актуальність дослідження. Політично-інституційна та соціально-економічна криза в Україні наприкінці 2013 –на початку 2014 рр., а також її внутрішні та зовнішні наслідки чітко виявили чимало проблем, які пов'язані з перспективами розвитку демократії в Україні, в інших країнах пострадянського простору, а також із особливостями сприйняття та розуміння демократії в сучасному світі.

Мета дослідження. Отримати класифікацію політичних систем і режимів сучасних країн на підставі розробки та застосування комплексних методів порівняльного аналізу. Для цього в комплексний підхід оцінки політичних режимів та їхніх окремих складових у різних країнах світу інтегровано кількісні та якісні методи порівняльного аналізу.

Завдання дослідження. З'ясувати, як здійснюється політична влада, які теорії суспільно –політичного розвитку та прогностичні тенденції є в її основі; типологічні ознаки сучасних політичних режимів, відомі світовій громадськості теоретичні підходи, що дозволяють розібратися в найскладніших соціальних змінах.

Об'єктом дослідження : є типологія політичних режимів їхня схожість та розбіжність.

Політичний режим складається, принаймні, з трьох компонентів, які зберігають певну автономність. Ця обставина має цілу низку важливих наслідків, зумовлених, передусім, плюралізмом тлумачення політичного змісту режиму. Перший компонент, який складає зміст поняття "політичний режим", –це права та свободи особистості, пріоритетний тип її політичної культури, поведінки, свідомості, менталітету. Права людини, їх міра та гарантії реалізації взаємозв'язані з рівнем розвиненості самого права, його роллю в механізмі політичного володарювання. Сутність політичного режиму, отже, визначається тим, що у державі є пріоритетним –права держави чи права особистості.

Другий компонент змісту поняття "політичний режим" також має кілька вимірів, обумовлених рівнем та якістю соціально-економічного розвитку суспільства, принципом поділу влади, статусами партійної системи, політичної опозиції, засобів масової інформації, армії, поліції, церкви. Будь-який політичний режим прагне самолегітимізації, тобто намагається викликати віру, прихильність до себе, переконати громадян у правильності та обґрунтованості свого правління, його ефективності. Легітимних політичних режимів самих по собі не існує, бо легітимність досягається створенням емоційно-оцінного стану підлеглих цього режиму. Індикатором легітимності режиму є і характер відносин його з іншими державами (наприклад, режим напівколоніальний, суверенний тощо). Третій змістовий компонент політичного режиму –це методи здійснення політичної влади. Таким чином, політичний режим є осередком взаємодії комплексу компонентів, кожний з яких, у свою чергу, містить не менш інтегровані складові. Політичний режим –це вираження політичного напрямку здійснення політичної влади, її політичних пріоритетів, тобто він характеризує політичну систему і пов'язаний з нею загалом і з усіма її складовими. Тому політичні режими і відрізняються один від одного, передусім, своєю політичною системою (її структурою, пріоритетами, методами дії тощо).

Класифікація політичних режимів достатньо різноманітна. Наприклад, політичні режими можна класифікувати:

- ◆ за рівнем демократичності (народний –антинародний);
- ◆ за ступенем розвинутості політичної системи (авторитарно-демократичний, відкритий та закритий, легітимний і нелегітимний);
- ◆ з точки зору форм правління (режим парламентського типу, президентського правління, монархічні, республіканські тощо);
- ◆ за кланово-груповими критеріями (режим "білої меншості", "чорних полковників", "червоних кхмерів" тощо).

Широко відомі три типи політичних режимів: тоталітарний, авторитарний і демократичний. Кожен з них має свої ознаки, які складають сутнісну основу їх різниці. Зрозуміло, в реальному житті існує безліч варіантів політичних режимів зі змішаними в різних

пропорціях характеристиками. Запропонована загальна типологія дає можливість наочніше зрозуміти певний набір характеристик, які переважають у кожному із зазначених типів політичних режимів.

Об'єктивними передумовами виникнення тоталітаризму були особливості соціокультурної динаміки періоду індустріалізму, що поєднували процеси швидкого руйнування структур традиційного суспільства, етатизація суспільного життя, посилення соціальних функцій держави.

Фундаментальною соціально-психологічною основою тоталітарного політичного режиму, який намагається створити "монопольну єдність" людей, є соціальний конформізм. Соціальний конформізм – це некритичне прийняття і прямування пануючим точкам зору і стандартам, стереотипам масової свідомості і пропагандистським кліше. До головних рис соціального конформізму відносяться: відсутність індивідуальності, рабська залежність від влади, маніпульованість, стандартність тощо. Тому соціальну базу тоталітаризму складають маргінальні групи і прошарки населення, які найбільш сприйнятливі до пропаганди тоталітарних доктрин. Прихід до влади тоталітарно орієнтованих партій та їх кадрове злиття з державним апаратом вивели тоталітаризм із галузі політичних уявлень у галузь політичних реалій.

Одним з альтернативних до тоталітаризму виступає авторитарний політичний режим. В основу авторитарного режиму покладено зосередження більшості влади в руках однієї особи чи групи осіб. Головною опорою авторитарних режимів є домінуючі вертикальні силові структури влади – армія, каральні органи. Способи володарювання переважно силові, жорстко дисциплінарні, такі, що ігнорують можливості будь-яких конфліктів, а, отже, і необхідність їх розв'язання. Західні дослідники вважають важливою характеристикою цього політичного режиму обмежений плюралізм.

Слід розрізняти авторитаризм і тоталітаризм. На відміну від останнього авторитаризму властиві певні елементи демократизму, зокрема, автономія особистості і суспільства в неполітичних сферах. Пом'якшеними варіантами авторитаризму є конституційні форми влади, за яких формально допускається поділ влади, багатопартійність, відмова від тотального контролю над суспільством, обмежені вибори парламенту при домінуванні виконавчої влади. Авторитарні політичні режими найбільш поширені в історії людства.

Висновок. Отже, історія людства знає різні типи політичних режимів. Найбільш цивілізований і розвинутий – демократія. Більшість населення сучасних країн світу глибоко сприйняли і свідомо підтримали демократичні цінності та ідеали. Для того, щоб розвивались демократичні форми політичного життя потрібні соціальні, економічні та культурні основи. Без них політичний процес проходить у недемократичних формах. Це – по-перше, високий рівень економічного розвитку країни, багатогранність форм власності, наявність розвинутого ринку, конкуренції товаровиробників. По-суті, сама демократія нагадує політичний ринок з його конкуренцією ідей, програм, позицій. По-друге, висока ступінь розвитку політичної культури. Культура суспільства в цілому і, особливо, в галузі політичного життя, є могутнім каталізатором демократичних процесів.

Список використаних джерел:

1. Бебик, Валерій Михайлович. Політологія для політика і громадянина: Монографія. К., 2004.
2. Політологія. Підручник / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. К., 2001.
3. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки). К., 2002.
4. Політологічний енциклопедичний словник. К., 2004.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність проблеми: Проблема становлення єдиної національної ідентичності громадян України є однією з визначальних для українського суспільства та для подальшого формування його як повноцінної нації. Дослідження особливостей формування політичної нації в Україні сприятиме розумінню процесів в етнонаціональній сфері, дасть змогу перевірити виправданість застосування концепції політичної нації до етнополітичних процесів в країні, а також сприятиме виробленню ефективної державної політики у цій сфері.

Нація—спільнота людей, об'єднана певною назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культ. і політ. цінностей. З античностіта середньовіччяслово вживалося для означення віддалених, "варварських" народів, згодом —для означення студентських земляцтв, регіональних угруповань церковних еліт. У пізньому середньовіччі та за раннього Нового часу слово "нація" набуло рис етнізації та почало вважатися синонімом "країни", "народу". У сучасних суспільних науках поняття "нація" прийнято хронологічно застосовувати до модерної та новітньої доби, пов'язуючи його з поширенням модерного націоналізму сучасної моделі нації.

На межі XVIII—XIX ст. розпочався процес перетворення українського етносу (народу) в націю. Цей процес визначав основний зміст суспільно-політичних змін, що відбувалися протягом усього століття і вже в XX ст. привели до утворення незалежної держави. Проте фактична незалежність не означає, що процес формування української нації завершився. Політична, економічна, фінансова нестабільність, військові дії у державі, інформаційна війна та багато інших чинників суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Утворення націй відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивались і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, репрезентованими імперською владою. Перед українським суспільством постає проблема перетворення сукупності українських громадян на саморегульований суспільний організм, здатний до прогресу і самооновлення. Здійснити це можна через створення достатнього ґрунту для об'єднання в етнонаціональну спільноту, що об'єднувала б різні соціальні, зокрема й етнічні, групи. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій [1, с. 110].

З іншого боку, на початок XXI століття серед масивів населення, що мають набір об'єктивних українських ідентитетів, вітчизняні та зарубіжні дослідження фіксують брак відчуття етнічної, мовно-культурної, конфесійної, державно-політичної спільності тощо. Разом з тим потребує уваги й те, що навіть із здобуттям державності в Україні досі слабкою лишається внутрішня консолідованість суспільства, нації [3, с. 96-97].

Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого —пошук та відродження власної ідентичності були і є полюсами, між якими доводилося існувати українській державі й суспільству протягом життя низки поколінь. Можна стверджувати, що балансування між цими полюсами, що, фактично, є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальне. Національна ідентичність спроможна об'єднувати усі елементи етнічної структури українського суспільства, етнічні, культурні, релігійні, ментальні тощо прояви ідентичності, що їх мають різні спільноти. Так, ці спільноти є основою для оформлення загальнонаціональної ідентичності, яка «надбудовується над етнокультурними ідентичностями груп, що творять національну державу». Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес становлення. Нині її ознаками є амбівалентність суспільної свідомості,

брак консенсусу стосовно базових цінностей, етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості.

Література:

1. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні URL: URL: //http://www.politics.lviv.ua/nations/soviet;
2. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні //www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy.
3. Stebelsky I. National Identity of Ukraine // Geography and National Identity / Edited by Hooson D. Oxford: Blackwell Publisher, 1994. –P. 233

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства зростає роль інформаційної сфери, що в сукупності представляє собою інформаційну інфраструктуру, суб'єктів, які збирають, формують, розповсюджують і використовують інформацію, а також системи, що регулюють при цьому суспільні відносини. Інформаційна сфера є системоутворюючим фактором життя суспільства і активно впливає на стан різних галузей життя держави.

Мета дослідження: дослідженню взаємовідносин між засобами масової інформації і громадянським суспільством; визначення ролі ЗМІ в контексті сучасної теорії громадянського суспільства.

Завдання дослідження: аналіз ролі засобів масової інформації на органи державної влади та місцевого самоврядування, на формування суспільної відкритості їх діяльності, а також особливостей мас-медіа як четвертої влади громадянського суспільства, що має великий вплив на український електорат.

Об'єктом дослідження є засоби масової інформації як соціально-політичний інститут.

Предметом дослідження є роль засобів масової інформації в політичній системі, її вплив на громадську свідомість; інформаційний простір України.

Громадянське суспільство є середовищем реалізації творчих ініціатив громадян у вирішенні соціальних, економічних, культурних проблем. Цивілізаційний процес породжує суспільну відкритість, тому у політичній системі сучасного демократичного суспільства дедалі важливішу роль відіграють засоби масової інформації (ЗМІ), які цю ж відкритість й забезпечують. Під ЗМІ розуміють друковані періодичні видання, телерадіопрограми, кінодокументалістику, інформаційні агентства, Інтернет, інші періодичні форми публічного розповсюдження масової інформації. Значення засобів масової інформації для суспільства і функціонування держави важко переоцінити. Основне завдання ЗМІ полягає в інформуванні людей щодо різних питань життєдіяльності держави й суспільства, що зумовлено потребою забезпечення сталості влади. Неоцінною є роль ЗМІ як посередника в діалозі між різними соціально-політичними силами, між владою і суспільством. Тому журналістика як засіб масової інформації разом є виразником інтересів суспільства, думок і прагнень соціальних груп, категорій, окремих особистостей.

У демократичному суспільстві засоби масової інформації є компонентами політичної системи поряд із парламентом, виконавчою владою, незалежним судом і їх навіть називають "четвертою владою" – не в розумінні "четверта державна", а в розумінні "влада громадянського суспільства". Хоча це і образний чи метафоричний вислів, але він свідчить, що преса – влада своєрідна. Вона не є владою у прямому значенні слова, тобто не є аналогічною із державним інститутом. Ця своєрідність насамперед у тому, що ЗМІ не можуть приймати рішень, наказувати, зобов'язувати, притягати до відповідальності. ЗМІ здійснюють свою політичну, управлінську роль у політичній системі шляхом обговорення, підтримки, критики й осуду різних політичних програм, платформ, ідей і пропозицій окремих осіб, громадських формувань, політичних партій, фракцій й донесення позицій опозиційних партій до електорату. ЗМІ виконують роль своєрідного громадського контролю і оприлюднення його результатів.

Отже, основні функції мас-медіа в ліберально-демократичному суспільстві: контроль за владою, тиск на владу, встановлення взаємин та довіри між владою й суспільством. Утім, в авторитарно-тоталітарних режимах, де ідеологія та преса одержавлені, засоби масової інформації дійсно є лише інструментом державної (чи партійно-державної) влади: "Газета – не тільки колективний пропагандист і колективний агітатор, але також і колективний організатор"

Політичний вплив засобів інформації полягає в їх здатності задовольняти комунікативні потреби населення. Чим цінніша інформація, надана мас-медіа, тим більшого значення набуває засіб масової інформації, підсилюються його політичні позиції, поглиблюється

залежність від нього "споживачів". Це положення виведене з теоретичної концепції "задоволення потреб", яка стверджує, що різні моделі сприйняття і використання засобів масової інформації формуються відповідно до комунікативних потреб населення і того, як воно оцінює здатність мас-медіа задовольняти їхні запити.

Як **висновок**, засоби масової інформації –один із головних засобів впливу діючої влади на формування громадської думки –специфічного стану суспільної свідомості, який містить приховане чи реальне ставлення різних соціальних груп до події, фактів або процесів соціальної дійсності, включаючи політичну діяльність. Громадська думка фіксує насамперед сприйняття дійсності через призму масової свідомості. В ній віддзеркалюються як спільні, так і специфічні інтереси класів, національних, професійних, духовних та інших спільнот, у цілому суб'єктів політичного процесу. Громадська думка як політичний інститут бере участь у здійсненні влади. Це важливий механізм прийняття політичних рішень на всіх рівнях.

Література:

1. Людвик І. В. Щодо проблеми унормування конституційно-правового статусу засобів масової інформації (ЗМІ) в умовах формування громадянського суспільства // Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності: Матеріали міжнародної наукової конференції(7 квітня 2008 р.,м. Київ)/ За редакцією академіка Академії правових наук України О. В. Скрипнюка. К. : НДІ приватного права і підприємництва, 2008.

2. Пронченко О. С. Взаємодія ЗМІ і влади в контексті реалізації права громадян на інформацію: дис. . канд. політ. наук : 23. 00. 02 / Пронченко Олександр Сергійович; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. К.,2008. 188 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Постановка проблеми. Актуальним на сьогодні є питання вивчення і пошуку шляхів вирішення проблем взаємодії влади і бізнесу, яке в нашій країні знаходяться на стадії становлення. Недостатньо вивченими в науці є підходи до відносин бізнесу і держави як до джерела розвитку національної економічної системи. Подальшого аналізу потребує інноваційна взаємодія бізнесу і держави, орієнтована на інтереси суспільства.

Сьогодні в літературних джерелах знаходимо різні терміни трактування понять «бізнес», «малий бізнес», «середній бізнес». У науковій літературі не існує однозначного тлумачення сутності бізнесу, його мети, організаційних і правових форм, сфер функціонування. Найпростіше визначення бізнесу можна дати, виходячи з етимології самого поняття «бізнес» (від англ. business –діло, справа). Як науковий термін поняття «бізнес» було введено Р. Кантільйоном на початку XVIII ст. За короткий історичний проміжок часу в нашій країні змінилася офіційно-наукова позиція щодо трактування сутності терміну «бізнес». На етапі посткомуністичних перетворень у переважній більшості країн, у тому числі і в Україні, встановилося розуміння «бізнесу» як справи, заняття, яке приносить дохід підприємницькій або комерційній діяльності.

Політику треба розуміти як форму суспільної діяльності, спрямовану на здобуття, використання, підтримку і повалення політичної влади, реалізацію інтересів особи, соціальних груп на різних рівнях інститутів політичної системи. Тому, політику можна розглядати як вияв інтересів окремих осіб, соціальних груп, їх зіткнення і протиборство, а також спосіб певної субординації цих інтересів, підпорядкування їх найвищому началу, значущому й обов'язковому.

Механізм взаємодії держави і бізнесу базується на оптимальному використанні таких системних принципів: –досягненні інтересів влади й бізнесу під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави. Основними економічними моделями взаємодії влади й бізнесу можуть бути –соціальне партнерство, корпоративна соціальна відповідальність, благодійність, соціальне підприємництво, соціальні мережі. При цьому типами економічних моделей взаємодії інститутів держави, бізнесу й суспільства мають бути: типи соціального партнерства –державно –приватне партнерство, локально-територіальне партнерство, суспільно-державне партнерство; типи благодійності – традиційна, системна; типи корпоративної соціальної відповідальності –базова, внутрішня, зовнішня; типи соціального підприємництва –види діяльності всередині основної сфери діяльності, спеціалізовані підприємства при громадських організаціях, малі інноваційні вузькоспеціалізовані підприємства; типи соціальних мереж –професійні, загальноформатні.

В умовах становлення ринкової економіки в Україні взаємини бізнесу і держави потребують удосконалення. Встановлення стратегічного альянсу між державою і бізнесом відкриває нові можливості для розвитку суспільства. Перешкодою для розвитку бізнесу на сьогоднішній день є низька якість підприємницького середовища, що формується державою, особливо в законодавства та фінансово-економічного середовища. Бізнесу вкрай важливі визначені державою основні напрями розвитку промислової політики та економічні, соціальні і технологічні параметри її реалізації. Його цікавлять перспективи реалізації механізмів приватно-державного партнерства та розвитку ринку знань в інноваційній сфері, взаємодії з державою в реалізації спільних проектів в наукомістких галузях, а також спільного управління конкурентоспроможністю наукомісткої продукції.

Висновки. В Україні відбувається процес інституційного становлення взаємодії бізнесу та політики. Їх співпраця можлива лише за умови визначення спільної мети і завдань, способів та методів активної діяльності з розвитку ринкової економіки.

Влада і бізнес часами переплітаються так, що неможливо встановити де закінчується бізнес і починається влада. Бізнес контролює представників влади, змушуючи їх працювати у своїх інтересах. Політики для досягнення своїх завдань залучають кошти бізнесу.

У результаті ми маємо міцний сплав бізнесу і політики, який працює на власну кишеню і у власних інтересах, а інтереси країни та громадян відходять на другий план, або й взагалі ігноруються.

Список використаних джерел:

1. Брехаря С. Г. Політична суб'єктність малого і середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / С. Г. Брехаря // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. –2015. –Вип. 2. –С. 146 –161. [Електронний ресурс] –Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2015_2_12
2. Пасхавер О. Й. Великий український капітал: взаємовідносини з владою і суспільством / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, К. М. Агеєва // Центр економічного розвитку. –К. : Дух і літера, 2007. –130

ДЕМОКРАТІЯ: ПОЛІТИЧНИЙ ІДЕАЛ І ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА

Актуальність дослідження. Однією з важливих проблем загальнотеоретичного спрямування є дослідження демократії як явища правової дійсності. Актуальність теоретико-правових проблем демократії обумовлюється сучасним станом її розвитку в Україні, що потребує забезпечення державних перетворень, наукового переосмислення правових цінностей, на яких будується демократична, правова держава.

Мета дослідження: розкрити сутність поняття демократія, охарактеризувати поняття *демократії* як політичної цінності, проаналізувати шляхи становлення її.

Завдання дослідження: ціль демократії як політики держави та напрямку діяльності всіх органів державної влади та місцевого самоврядування;

Об'єктом дослідження: є демократія як багатоаспектна категорія та важливий інститут суспільства.

Предмет дослідження : Предметом дослідження є демократія як політичний ідеал та політична практика.

Виклад основного матеріалу : Історична генеза демократії довга і суперечлива. Народжена в Античній Греції, ідея демократії не знайшла там палких прихильників серед філософів. Концепції найяскравіших представників того часу Платона і Аристотеля базувались на протиставленні «правильних» та «викривлених» форм державного устрою і влади. Демократію вони відносили до «викривленої» форми. В наступні століття також панувало скептичне ставлення до демократії. Після Французької буржуазної революції стало зрозумілим, що саме демократія є засобом більш розумної політичної та соціальної організації суспільства, держави, влади. В XIX ст. у демократії були свої злети та падіння, але, в цілому, до неї було негативне ставлення. Після виходу в світ книги Алексиса Токвіля (1805-1859) «Демократія в Америці» почало формуватися позитивне ставлення до демократії. Відомий американський політолог Френсіс Фукуяма показав, що є «чотири рівні, на яких має відбуватися зміцнення демократії»: ідеологія, політичні інституції, громадянське суспільство, культура. Зміни на рівні громадянського суспільства, за його словами, відбуваються набагато повільніше, ніж на двох перших рівнях, а їх швидкість значною мірою залежить від особливостей культури. Тому хоч і стверджувалось, що громадянське суспільство повинно було стати передумовою політичної демократії, само воно не могло «вирости» без певного типу демократичної політичної культури і правової держави.

У демократичному суспільстві значна роль у системі державного устрою відводиться місцевим органам самоуправління, здійснюється раціональний поділ компетенції і повноважень різних рівнів влади. Саме місцева влада найбільш близька до народу і від її дій залежить повсякденне життя громадян. Тому ступінь демократичності суспільства виявляється тим, який статус і обсяг повноважень місцевих органів влади, а також рівень її доступності для людей. З методологічної точки зору важливо розрізняти колективістське, плюралістичне та ліберальне бачення демократії у залежності від того, хто має пріоритет у здійсненні влади: народ, соціальна група чи особистість.

Сучасному стану демократичних перетворень в Україні властиве те, що, з одного боку, народовладдя є символом жаданого майбутнього, а з другого – суспільні інститути та ЗМІ, практика участі населення у виборах співіснують із розчаруванням у демократичному реформуванні. Суперечності проявляються також у поєднанні інерції влади і постійного намагання наслідувати західні стандарти, де визначення основних тенденцій формування нових ціннісних орієнтирів є базою для прогнозування подальшого розвитку, а надбання нової якості є надзвичайно важливим для адекватнішого розуміння особливостей політичної системи та змісту політичних процесів, що відбуваються в суспільстві. В Основному Законі України зазначено: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава». Сучасний стан України з точки зору політичного режиму – це звичайна в рамках авторитаризму плюралізація суспільного життя, яка може бути, а може й не бути початком

становлення демократії. На стабільність і зростання демократії впливають дві головні умови – економічний розвиток і політичне керівництво.

Висновки: За всієї різноманітності дефініцій поняття «демократія» її первинним значенням є устрій держави, всієї політичної системи у формі народовладдя. У сучасній світовій практиці виокремлюють ціннісні (свобода, рівність, соціальна справедливість) і раціональноутилітарні обґрунтування (відкрите суспільство, суспільство ринкової економіки) демократії. Демократія в Україні вступає у відповідальну фазу свого розвитку. Наявність і реальні дії інститутів громадянського суспільства – критерій справжнього народовладдя в Україні.

Література:

1. Основи демократії: навчальний посібник / за ред. А. Колодій. К., 2009. 832 с.
2. Політичний портрет України / Часопис фонду «Демократичні ініціативи». – 2005. – №32. – 97 с. 8.
3. Токвіль А. Про демократію в Америці. Київ: Всесвіт, 1999. 590 с.

ПРОФСПІЛКИ ТА ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ : ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження політичної активності профспілок обґрунтовується втратою ефективності політичними партіями як інститутами представництва соціальних інтересів, відривом елітарних верств від мас та зниженням політичної активності населення.

Мета: дослідити проблеми взаємодії двох політичних інститутів, таких як політична партія та профспілка.

Об'єктом дослідження є система політичних відносин між партіями та профспілками.

Виклад основного матеріалу. Для того щоб сьогодні політична наука розвивалася їй необхідно шукати нові підходи і предметні сфери, розробка яких має надати комплексне відображення мінливого політичного світу. Одним з провідних напрямів подібного розвитку вартувати удосконалення поняття політичної системи. Тому що важливою її складовою частиною є існуюча в країні система політичних партій та організацій. Для сучасних конституцій демократичних країн найбільш характерною рисою є визнання принципу політичного плюралізму, що знаходить своє вираження, зокрема, у багатопартійності політичної системи, в протилежність однопартійності, властивій зазвичай тоталітарної політичної системи. Дієвим засобом розкриття нової сутності політичної системи є дослідження значення та ролі нетрадиційних політичних інститутів та явищ, що перебувають на межі власне політики та її соціального оточення. Зокрема зараз найбільшої популярності набувають політичні партії та профспілки.

Політичні партії є добровільними об'єднаннями громадян, зареєстрованими відповідно до законодавства України в «Політичних партіях України», представники якої є прихильниками загальнодержавної програми суспільного розвитку, спрямованої на розбудову та вираження політичної волі громадян, вони беруть участь у виборах та інших політичних заходах.

Професійна спілка (профспілка) – неприбуткова добровільна громадська організація, галузева спілка, яка об'єднує громадян, які пов'язаних між собою спільними інтересами за родом їхньої професійної (трудової) діяльності (навчання)[1].

Співпраця профспілок із політичними партіями має багато контактних точок. Профспілки можуть створювати власні політичні партії, бути їхніми колективними членами та фінансувати їх із власних політичних фондів, як це відбувається, наприклад, у Великій Британії. Це не вимагає, щоб вони були абсолютно однаковими у своїй політиці, вони мають свою мету, а партії під час виборів лише вносять до своєї передвиборної платформи окремі вимоги профспілкового руху. Профспілки підтримують депутатів, обраних за списками цих партій, проводять брифінги для всіх бажаючих членів парламенту, де висловлюють свою позицію щодо соціально-економічних питань, організують публікації, виступи тощо. Після приходу до влади власних партій профспілки можуть висунути в уряд своїх представників.

Взаємозв'язок незалежності політичної суб'єктності профспілок і політичних сил є важливим питанням розвитку сучасних партійних систем. Ця залежність детермінується і рівнем розвитку партій та профспілок окремо, і особливостями національних політичних систем. Партії загалом шукають більш ефективний спосіб отримати голос та підтримку з боку соціальної бази. Ініціатива тут може належати і профспілкам, і політичним силам. Чим розвиненішими та впливовішими є об'єднання працівників, тим самостійніші вони під час вибору політичного партнера. Зменшення самостійності у виборі профспілок пов'язане насамперед із зовнішніми стосовно партійних систем політичними чинниками: нормативним регулюванням державою політичної діяльності громадських організацій, режимними характеристиками політичної системи, а також специфікою політичної активності мас. Ситуація, за якої профспілки цілковито втрачають можливість діяти як політичні суб'єкти й змушені чітко виконувати накази партійного керівництва, є можливою в умовах тоталітаризму[2].

Слід зазначити, що сучасні профспілки тісно пов'язані з величезними викликами, що стоять перед розвитком сучасного суспільства, що ускладнює їх діяльність та ставить питання щодо існування профспілок. Так як політико-комунікаційний сектор характеризується розвитком новітніх інформаційних технологій та медіа-систем, профспілки повинні свідомо обирати та реалізовувати стратегію «залучення громадськості» для досягнення політичних результатів.

Висновок. Наразі всі українські профспілки перебувають у процесі становлення національних профспілок з пострадянського періоду. Ці зміни передбачають перехід від державної та адміністративної залежності до повністю незалежних (самостійних), часткову реорганізацію профспілкових засад, зміну керівного органу профспілок, диверсифікація фінансової бази шляхом доповнення членських внесків послугами у сфері туризму, реалізації та оренди майна.

Список використаних джерел:

1. Цвих В. Ф. Профспілки у громадянському суспільстві: теорія, методологія, практика. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2002. –214с.
2. Журнал Верховної Ради України «Віче» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. URL:<https://veche.kiev.ua/journal/1023/>

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ, ЇЇ СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Актуальність теми: Запобігання та протидія корупції у всіх сферах функціонування влади є найбільш актуальною соціальною проблемою України, як і багатьох країн світу.

Мета: аналіз сутності корупції, її розповсюдження в усьому світі та, зокрема, в Україні. Дослідження чинників виникнення та шляхи вирішення питання корупції.

Об'єкт дослідження: суспільні відносини, що виникають в процесі правового регулювання діяльності суб'єктів запобігання корупції.

Предмет дослідження: Місце та роль корупції у сучасному світі. Рівень впливу на державу та населення.

Корупція як інтернаціональне глобальне явище притаманне усім країнам незалежно від політичного устрою і рівня економічного розвитку. Справа лише в масштабах і в формах участі у корупції урядових структур.

Відомо, що корупція завжди зростає, коли країна знаходиться на стадії трансформації. [1]. До корупції може бути схильна будь-яка людина, що володіє дискреційними повноваженнями – повноваженнями щодо розподілу якихось ресурсів, що їй не належать, на свій розсуд (чиновник, депутат, суддя, співробітник правоохоронних органів, тощо). Головним стимулом до корупції є можливість отримання економічного прибутку, зв'язаного з використанням владних повноважень, а головним стримувальним чинником – ризик викриття і покарання.

За макроекономічними та політекономічними дослідженнями, корупція часто вважається чи не найбільшою перепорою до економічного зростання і розвитку, здатною поставити під загрозу будь-які перетворення. [2]. Але визнання зростання рівня корупції об'єктивно обумовленим фактором зовсім не означає, що з нею треба примиритись. І справа не тільки у прямих втратах від корупції, які досягають за приблизними підрахунками аналітиків декількох десятків мільярдів доларів за рік. Не менш небезпечне те, що в суспільній свідомості вкорінюється стереотип про корупцію як етично прийнятну форму дій і «відновлення соціальної справедливості», розмивається розуміння суспільної небезпеки цього явища. Тому вивчення причин і наслідків розповсюдження корупції, систем боротьби з нею сьогодні – нагальна проблема суспільних наук, в першу чергу юридичних. [1]

Корупція як соціальне явище має виразне політичне забарвлення: з одного боку, вона є продуктом діяльності влади, з іншого – безпосередньо впливає на формування та функціонування владних інститутів, значною мірою визначає саму сутність публічної влади. Оскільки публічна влада сама по собі є насамперед політичним інститутом, то й корупція як форма зловживання цією владою є насамперед політичним феноменом. За такого підходу можна стверджувати, що будь-які корупційні діяння, вчинені представниками державної влади чи місцевого самоврядування, мають політичний зміст і можуть вважатися політичною корупцією. Водночас, є сенс у виокремленні з усього масиву корупційних діянь певної їх категорії за ознакою “особливої політичної сутності”, а отже – у виокремленні такого особливого виду корупції, як політична.

Політична корупція – це посадові зловживання суб'єктів, наділених політичною владою (політичних і державних діячів, публічних службовців вищого рівня), спрямовані на досягнення політичних цілей (утримання та зміцнення влади, розширення владних повноважень) та/або з метою збагачення.

Політична корупція є визначальним чинником корупційних процесів у державі загалом. Оскільки вона притаманна суб'єктам, які формують фундаментальний для всієї державної діяльності чинник – політичну волю, то ступінь ураженості таких суб'єктів корупцією визначає сутність і зміст державної політики в усіх суспільних сферах, у тому числі й у сфері протидії корупції. Нинішній стан справ у країні, головні тенденції і перспективи політичного, економічного та суспільного розвитку, результати (а точніше – їх відсутність) протидії корупції дають підстави також для висновку про надзвичайно високий, критичний рівень корумпованості суб'єктів, які уособлюють політичну (державну) владу в Україні. [3]

Корупцією сьогодні в Україні вражені всі без винятку сфери вироблення та реалізації державної політики, всі гілки влади, всі державні органи. Однак найнебезпечнішим є те, що корупція дедалі більше політизується – стає характерною рисою діяльності головних центрів прийняття політичних і державних рішень, які є похідними та визначальними для функціонування публічної влади, розподілу та використання суспільних ресурсів (коштів, землі та іншої нерухомості, отримання державних замовлень на виконання робіт, залучення інвестицій тощо), реалізації принципу верховенства права, утвердження соціальної справедливості. [3]. Політична корупція є головною причиною тієї ситуації, в якій сьогодні перебувають українське суспільство та держава. Рівень суспільно-економічного розвитку, якість життя людей, ступінь їх правової захищеності в сучасному світі головним чином визначаються характером організації суспільного життя. Здійснення цієї організаційної функції покладається на публічну владу.

Очевидним є те, що як попередня, так і діюча влада нездатні належним чином організувати суспільне життя в Україні. Така нездатність зумовлена, насамперед, пріоритетом у їх діяльності особистих інтересів, некомпетентністю, надмірною політичною ангажованістю та масштабною корумпованістю. Вихід один: кардинальні зміни принципів формування та діяльності владних інститутів, невідкладні якісні зміни вітчизняної влади.

Список використаних джерел:

1. Корупція. Шляхи її подолання. URL: [<http://dergachirda.gov.ua/news/776>]
2. Корупція – Вікіпедія. URL: [<https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Корупція>]
3. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії.
URL: <http://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-korupsiya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>]

МЕДІА ЯК РЕСУРС ВПЛИВУ ТА УТРИМАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ

Сьогодні нас всюди оточує інформація. Кожного дня ми дізнаємося нові новини та сенсації, а канали ЗМІ оновлюються щохвилини. Оскільки інформації є дуже багато, вона швидко забувається, а ми перестаємо вміти реально аналізувати дані і даємо перевагу тому, що не є дуже важливим на даний момент. Тому й піддаємося різним маніпуляціям і віримо різним фейкам. Це все розраховується на дуже велику аудиторію і має позитивний чи негативний вплив, а відбувається це за допомогою змісту і форми подачі контенту. Чим старша особа, тим стійкіша вона до новин бо здатна сама логічно обдумати всю правдивість інформації чи просто прийняти її, тому батьки стараються убезпечити своїх дітей від соціально шкідливої інформації. Діти є дуже вразливими до такого і регулярно бачивши щось негативне, стають агресивнішими і бачать світ іншими очима. Політика дуже пов'язана з медіа, наприклад, результат виборів залежать від медійного іміджу політиків. Всіх президентів, народних депутатів ми знаємо лише з телевізорів чи плакатів на вулицях. Також, звичайно мало хто з нас би знав, що відбувається в світі без телебачення чи газет і саме через медіа формується якесь відношення до інших країн та їх представників. Досить усунути медіа, і сучасна політична організація не зможе працювати. Ніхто не зможе взнати про нові ухвалені закони, дати важливих подій. Вона є своєрідним ланцюжком між політикою та суспільством.

Сучасна людина формує своє бачення не за власним досвідом, а за інформації з мас-медіа. Передусім є вплив на психіку людини, її поведінку, масову свідомість, громадську думку та власну позицію. В політиці кількість реклами є дуже високою і над нею працюють люди, які знаються на психології людей, вміють переконувати і маніпулювати ними. Як тільки та реклама появляється на телебаченнях, інші не усвідомлюючи того піддаються впливу її і відповідно, якщо реклама стосовно виборів, людина вибере саме цього кандидата, якого прорекламували. Це є вплив на велику кількість людей і утворює поняття громадська думка – це особливий стан масової свідомості, спільне розуміння громадянами значущих для них явищ, подій, процесів. Інструментами впливу мас-медіа є переконування і маніпулювання. Переконування є позитивним та гуманним, його називають таким впливом на свідомість індивіда, який підводить до свого питання за допомогою логічно впорядкованих аргументів, доказів та фактів, приводить до висновків, а маніпулювання є деструктивним, негативним та негуманним. Від переконування воно відрізняється тим, що сприйняття інформації є пасивним та без активного його розуміння. За основу такого впливу на людей беруть віру, емоції, довіру.

Отже, медіа має надзвичайно сильний вплив на свідомість і діяльність людини. Влада максимально охоплює всі можливі варіанти передачі інформації використовуючи при тому психологічні впливи на громадян. Якби не мас-медіа, політична влада б не мала над людьми такої великої сили, ми б більше обдумували над своїми рішеннями і, можливо, багато конфліктів можна б було уникнути. Однак медіа має багато позитивних сторін, вона суттєво спрощує нам життя і якщо люди будуть вміти поєднувати власне бачення з інформацією по телебаченню, менше конфліктів буде траплятися.

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ НА УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕЮ

Актуальність теми: В умовах сучасного розвитку української держави процес національного відродження має важливе значення для філософського осмислення історичної пам'яті нації. На сучасному етапі процес утвердження української держави вимагає трансформації самосвідомості нації, збереження культурних традицій та цінностей українського народу.

Мета дослідження: аналіз історико-філософських аспектів, що мали вплив на українську національну ідею. Здійснити огляд формування української національної ідеї та формування української держави.

Завдання дослідження: визначити та проаналізувати вплив різних факторів та чинників на українську національну ідею.

Об'єкт дослідження: українська національна ідея, як один із основних рушійних напрямків формування української держави.

Предмет дослідження: особливості української національної ідеї, що висвітлюються через призму філософських понять в контексті формування української держави.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. українська інтелігенція починає замислюватися над важливими критеріями існування української держави. Одними із основних чинників вони вважали українську національну ідею, що існувала ще з часів Київської Русі. Завдяки підтримці української ідеї вона стає усвідомленою, буттєвою. Завдяки українській інтелігенції українська філософія цього часу розвивалася на одному рівні з процесом пробудження національної самосвідомості, потребою українського народу національно самовизначитись. Українська філософія, що об'єднана національною ідеєю, є складним проблемним полем різних методологічних підходів, світоглядних принципів, духовних цінностей, стратегічних і тактичних прийомів на шляху до реалізації національної мети: утворення і розбудови Української держави.

У розвитку України XIX ст. відбулися події, що сприяли зародженню та розвитку нової української культури. У цей час формується новий тип національної інтелігенції, яка не тільки не цуралася національного життя, а й намагалася вивчати його побут, культуру, мову.

Великий внесок в обґрунтування української національної ідеї вніс М. Костомаров. Він показав його у своїх історико-філософських дослідженнях, в центрі яких стояв народ. Саме це спрямовує процес творення історії. За словами письменника, в усіх історіях показано та висвітлено видатних державних діячів, інтелігенцію, в той час як про простий народ усі забувають. Бідний селянин-трудівник ніби й не існує для історії. Чому немає жодних історій про його життя, побут, біль та надії? Історію, насамперед, на думку письменника, потрібно будувати у живій стихії народного життя.

Активно боровся за українську національну ідею також Тарас Григорович Шевченко. Він намагався показати її у поетичних образах, які використовував у своїх поезіях. Для нього вона – це ідея знищення колоніальної залежності та шлях для будівництва незалежної України. Поважаючи видатного гетьмана України, Богдана Хмельницького, він віддає йому належне, але засуджує Переяславські угоди, які підштовхнули українську державу до становища кріпацтва та колонії Російської імперії.

Вклад у дослідження національної української ідеї також вніс І. Франко. Він вніс безліч різних дослідів та відомостей щодо створення та розвитку національної ідеї. Завдяки цьому відрізок часу досліджень філософії національної ідеї прозвали його ім'ям. Франківський період охоплює громадську діяльність одного покоління інтелігенції, котре взяло на себе впродовж наступних трьох десятиліть головну місію відродження розчленованої між двома імперіями України як специфічної духовної цілості новітнього, так би мовити, секулярного типу

Висновки: Українська національна ідея –це основний критерій існування української нації. З початку розвитку української нації невідривно від неї існувала національна ідея. Вона супроводжувала український народ на всіх етапах його історії та розвитку. Можна вважати, що національна ідея розвивалася на одній хвилі з українським народом. Найбільший вплив на національну ідею здійснювала саме інтелігенція. Адже вона пропагувала власні ідеї серед українського селянства. Завдяки їй змінювалося значення культурної історії та спадщини. Вони намагалися вивести національну ідею на новий рівень. Завдяки чому б українська нація зробила стрибок у власному розвитку. В даному дослідженні ми проаналізували декількох представників українських діячів, що спромоглися власноруч частково змінити українську національну ідею лише за допомогою власних зусиль.

Можна відзначити кожного дослідника окремо, адже кожен із них вніс свою вагому частку для створення української національної ідеї. Ми хотіли б також відзначити, що кожен представник свого періоду доповнював зміст національної ідеї власними міркування, що призвело не тільки до піднесення національного духу, але й до розквіту майбутньої держави. Також, для кожного періоду були властиві їм відмінності, що робить кожне формулювання національної ідеї унікальним та неповторним.

Список літератури:

1. Горський В. С. Історія української філософії. Курс лекцій. –К. : Наукова думка, 1997. –376 с.
2. Рубан Алла Олексіївна. Світоглядні особливості українського національного характеру (філософсько-антропологічний аналіз : Дис. . канд. Наук: 09. 00. 04 –2008.
3. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В.,Гнасевич Н. В.,Гурик М. І.,Рудакевич О. М.,Томахів В. Я.,Чигур Р. Ю.,Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. –Тернопіль : ТНЕУ, 2015. –255 с.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

У листопаді 2003 року вперше з'явилась постанова, яка дала визначення поняттю «європейська партія» (political party at European level) і сформулювала умови фінансування таких партій з бюджету ЄС. Європейська партія має бути представлена у парламентських асамблеях щонайменше чверті держав-членів ЄС, отримати в цих країнах щонайменше 3% голосів на останніх парламентських виборах і дотримуватись у своїх програмах базових принципів Європейського Союзу, якими є свобода, демократія, повага до прав людини, її основних свобод, верховенство права. Наразі є п'ять європейських партій: Європейська народна партія, Партія європейських соціалістів, Європейські ліберали, Європейська партія зелених та Європейський вільний альянс (націоналістичних і регіоналістських партій). Для європартій характерне асоційоване членство, членство в статусі спостерігача, а також індивідуальне членство окремих громадян. Членами європартій можуть бути національні партії, а також секторальні організації (молодіжні, студентські, жіночі та організації пенсіонерів, малого бізнесу тощо). Джерела доходів загальноєвропейських партій формуються з членських внесків, фінансування з бюджету ЄС та приватних пожертвувань. Залежно від місця політичних партій в ідеологічному просторі виділено чотири блоки, в межах яких відбувається формування партійних груп Європарламенту:

- ✓ правий блок (християнські демократи, консерватори, країні праві);
- ✓ лівий блок (соціалісти, зелені, країні ліві, радикали);
- ✓ центристський блок (ліберали);
- ✓ блок євроскептиків.

Отже, поділ на класову лівицю чи правицю, який сформувався у період оформлення і консолідації демократії, залишається домінуючою й універсальною ознакою сучасних партійних систем і індикатором самоідентичності сімей політичних партій. При цьому матеріальний критерій тісно пов'язаний з генетичним.

На основі партійних груп Європейського парламенту утворилася стабільна партійна система, яка є предметом численних теоретичних досліджень. Депутати Європарламенту формують сім різних парламентських груп, у тому числі тридцять членів відомі як незалежні депутати Європейського парламенту. Двома найбільшими групами є **Європейська народна партія** (ЄНП) та **Соціалісти і демократи** (S & D). Ці дві групи домінували в парламенті протягом більшої частини періоду свого існування, постійно тримаючи від 50 до 70 відсотків місць. Жодна група ніколи не отримувала більшості в парламенті. Групи часто базуються на єдиній європейській політичній партії, наприклад, як соціалістична група. Проте вони можуть, як, наприклад, ліберальна група, включати в себе більше однієї європейської партії, а також національні партії і незалежних кандидатів. Для того, щоб групу визнали, потрібно, щоб в неї вступило 25 євродепутатів з семи різних країн. Після визнання група отримує фінансові субсидії від парламенту і гарантовані місця в комітетах. Депутати кожної політичної групи зобов'язані голосувати, керуючись власною позицією, а не вказівками «зверху». Депутатські привілеї, що включають в себе правила імунітету, а також матеріальну винагороду за роботу, значною мірою схожі на привілеї національних парламентів.

Українські політичні партії намагаються брати безпосередню участь у процесах партійного будівництва в загальноєвропейському просторі. Наприклад, до складу Європейської народної партії належать такі українські партії як «Батьківщина», Блок Петра Порошенка «Солідарність», Народний Рух України та УДАР. Вони є спостерігачами у Європейській народній партії. Європейська народна партія у співпраці з урядом України та вітчизняними парламентськими партіями доклали великих зусиль для отримання Україною безвізового режиму та відстоювання інтересів нашої держави у воєнному конфлікті з Російською Федерацією. Важливе значення у взаємодії України з ЄС має обраний у травні 2014 р. Європарламент, склад політичних сил в якому наразі є загалом сприятливим для подальшого зближення України з Євросоюзом, у т. ч. для завершення виконання Угоди про асоціацію Україна-ЄС та функціонування безвізового режиму. Зокрема, зазначеному

сприятиме збереження провідними силами Європарламенту (ЄНП та Прогресивний альянс соціалістів і демократів) найбільшого серед інших політичних сил впливу на вироблення й реалізацію курсу ЄС в українському напрямі, а також високий рівень інкорпорації їх представників у виконавчі та законодавчі інституції Євросоюзу

Висновок: враховуючи дещо насторожене сприйняття України в ЄС, що перешкоджає реалізації євроінтеграційного курсу держави, партії та партійна система України повинні розвиватися на основі європейських стандартів, брати за приклад основні принципи партійного будівництва у країнах ЄС. Майбутнє України сьогодні напряму залежить від розвитку ефективних демократичних інститутів. Тому, щоб відповідати сучасним європейським стандартам й стати важливим елементом демократизації суспільства, партії та партійна система України повинні пройти ще досить складний і тривалий шлях.

Список використаних джерел:

1. Дзера М. М., Прокіп А. В. Проблеми розвитку і порівняльна характеристика партій, партійних систем країн ЄС та України. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib>

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ТА ЙОГО СУТЬ

У всі часи розвитку політичної думки вважалася аксіоматичною нерозривність політики і влади. Розуміння незамінності влади в розвитку і функціонуванні суспільства є вихідним для всіх сучасних соціальних і політичних теорій. Суспільство тому і є суспільством, що сукупність людей об'єднана взаємодією, обміном і владою.

Під владою розуміють здатність і можливість реалізовувати свою волю, впливати на діяльність, поведінку людей за допомогою певних засобів –авторитету, права, насильства.

По суті влада–це вид суспільних відносин, що являє собою:

- ✓ вираження потреб складної соціальної системи в організації та саморегуляції (незалежно від типу суспільства);
- ✓ наслідок виникнення суспільних станів, прошарків і відповідних відносин між ними.

Виокремлюють владу економічну, політичну, державну, сімейну та ін.

Політична влада є одним із найважливіших її видів. Під політичною владою вбачають реальну спроможність певного стану, групи, індивіда реалізовувати свою волю в політиці й правових нормах. Вона характеризується соціальним пануванням і керуванням тих чи інших станів, соціальних груп та ін. Останні мають у своєму розпорядженні засоби фізичного, економічного, психологічного примусу, санкціоновані системою ідеологічних і правових норм.

Основним видом політичної влади є державна влада.

Воля та підтримка керівної групи є умовою й джерелом спроможності певних інститутів нав'язувати суспільству рішення, зразки поведінки і т. ін. і в такий спосіб здійснювати керування. Виходячи з цього стає зрозумілим, що правлячі стани є кінцевими суб'єктами влади. У свою чергу безпосередніми суб'єктами політичної влади є політичні інститути та їх органи, які реалізують процес керування різними сферами суспільного життя, мають засоби влади (координація, примус, контроль, насильство, репресії тощо), обирають цілі й способи їх використання.

Практично всі теорії та концепції політики побудовані на розумінні того, що саме відносини влади між великими суспільними групами, діяльність держави, боротьба за владу в державі, а також за спосіб її функціонування визначають характер політичної сфери суспільства. Проте представники різних наукових напрямів мають принципові відмінності щодо тлумачення суспільного змісту та суспільних коренів влади, інтерпретації процесу боротьби за владу.

Позитивістсько-соціологічний підхід у визначенні влади сформулював М. Вебер. Відповідно до його концепції в основі визначення влади лежить визначення асиметричності відносин між суб'єктами, існуюча в зв'язку з цим можливість одного суб'єкта впливати на іншого. Якщо констатується факт спроможності одного суб'єкта (А) впливати на інших (Б і С) і добиватися поставлених цілей, незважаючи на опір (з боку Б і С), то можна стверджувати, що суб'єкт (А) має владу (над Б і С). Влада визначається також як здатність змінювати відносини людей і добиватися мети (Б. Рассел). Концентрованим вираженням влади є відношення панування–підкорення. Воно властиве суспільствам, у яких не розвинуті інтереси й культура прийняття рішень, що задовільняють інтереси більшості й не придушують інтереси меншості.

Політична влада завжди має суспільний характер, проявляється через функціонування спеціальних структур, передбачає використання сили примусу, морального впливу, традицій і почуттів, а також спеціальних груп людей.

Така інтерпретація влади орієнтована на можливість різнобічних проявів здатності суб'єкта влади впливати на її об'єкт. У ній враховується тенденція зменшення міри і простору застосування примусу, сили, зростання ролі добровільної згоди з законною владою.

У сучасних концепціях влади головним є питання про джерела або основи влади, пошук моделі відтворення і концепцій влади. Системний підхід орієнтований на пошуки таємниці влади в суспільних структурах і функціях як вираженнях системи. Основа владовідносин

бачиться в суперечності, або несиметричності функцій, можливостей громадянського суспільства й держави. Витоки потреб у владі приховані у суперечностях між запитами, інтересами, очікуваннями й невольовими можливостями.

Висновки. Політика є одним із найважливіших соціальних інститутів, за допомогою якого суспільство здійснює розподіл влади, встановлює певний порядок організації суспільного буття та виробляє важливі для суспільства рішення.

Відомо кілька підходів до визначення влади. Так, позитивістсько-соціологічний підхід (М. Вебер) обґрунтовує думку, що в основі влади лежить визнання асиметричності відносин між суб'єктами політики, влади. Тобто одна людина об'єктивно може і впливає, має владу над іншою людиною. Влада визначається не лише можливістю однієї людини діяти на іншу, а й можливістю, спроможністю змінювати відносини між людьми. Відтак влада –це певні відносини між людьми.

Література:

1. Політологія : підруч. для вищих закл. освіти / за наук. ред. А. Колодій. –Київ : Ельга-Н : Ніка-Центр, 2000. 584 с.
2. Боровський О. О Політичний режим як об'єкт соціологічного дослідження. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук за спеціальністю 22. 00. 04– спеціальні та галузеві теорії. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2004. –с. 96

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ ЯК СПОСІБ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Постановка та актуальність проблеми. Політичний режим характеризує динаміку політичної системи, демонструє, як здійснюється влада, як функціонують політичні інститути, як співвідносяться між собою влада і суспільство, хто кого контролює та забезпечує досягнення цілей політики, реалізацію інтересів пануючої еліти. Актуальність питання полягає в тому, що головна роль у взаємовідносинах держави і суспільства належить державі, хоча суспільство (народ) є визначальним.

Виклад основного матеріалу. Термін «політичний режим» (від латинського *regimen*) з'явився в ХІХ ст., але в широкий науковий обіг увійшов після Другої світової війни. Політичний режим визначає сукупність прийомів і методів, за допомогою яких здійснюється політична влада, встановлюється порядок соціальної взаємодії, забезпечується задоволення життєвих потреб членів суспільства. Як функціональна характеристика політичної системи (комплекс взаємодій, за допомогою яких досягається та здійснюється для суспільства владний розподіл ресурсів) політичний режим формує систему державних і недержавних політичних інститутів і організацій, що здійснюють соціально-політичне управління в суспільстві.

Ознаками політичного режиму на думку Ю. Мацієвського є: а) процедури і способи формування владних інститутів; б) стиль ухвалення політичних рішень; в) взаємозв'язок між владою і громадянами.

Залежно від соціально-політичних і культурних характеристик політичні режими поділяються на:

- тоталітарні (лат. «*totalis*» означає «цілий») в яких відбувається підкорення громадянського суспільства державній владі, повний контроль і жорстка регламентація з боку держави всіх сфер життєдіяльності суспільства, кожної людини за допомогою прямого озброєного насильства. До тоталітарних відносяться: деспотія, олігархія, охлократія, фашизм, націонал-соціалізм, комуністичний тоталітаризм;

- авторитарні, коли вся повнота влади зосереджена у однієї особи (монарха, диктатора) або правлячої групи. Він виникає в умовах, якщо громадянське суспільство або не спроможне контролювати державні структури, або саме суспільство опинилося під загрозою розпаду. Очевидно, що більшість обмежень в умовах авторитарного режиму мають політичний характер і поширюються в основному на політичну сферу. Несанкціонована політична активність окремих соціальних груп та їх організацій присікається правлячою елітою.

- демократичні (*demos* –народ, *kratos* –влада, владарювання)–парламентська, президентська, парламентсько-президентська республіка, які відображають різного ступеня суспільні інтереси і потреби.

Під впливом зовнішніх і внутрішніх обставин тоталітарні й авторитарні політичні режими трансформуються в демократичні. Розбудова демократичного режиму в Україні можливо лише в умовах розбудови соціально орієнтованої економіки, формування спроможного «середнього класу», досить сильних демократичних інститутів. Процеси демократизації влади в Україні, гальмуються, що ускладнює регулювання суспільних відносин. Правова держава, в якій влада обмежена правом, і має не тільки права відносно суспільства, але і несе обов'язки перед суспільством, так і не побудована. Суспільство має обмежений вплив на владу. Соціальні тиск і боротьба дві крайні форми владних відносин, які існують в українському суспільстві. Саме тому центральне завдання демократизації владних відносин в українському суспільстві –це усвідомлення громадянами необхідності вирішення протиріччя між сво- бодою кожного й рівністю всіх, де границею прав однієї особистості є права й свободи іншої.

Таким чином, зазначимо, що залежно від політичного режиму, між державою й суспільством: формуються надійні, або ні механізми соціального взаємозв'язку; встановлюються взаємовідносини залежно від соціально-політичних і культурних характеристик режиму; а також визначаються можливості контролю держави з боку інститутів (громадянського) суспільства.

Література:

1. Лазоренко О. В., Лазоренко О. О. Політичні режими: нормативний підхід // Генеза. 1996. –№ 1(4). С. 235 –244.
2. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після «помаранчевої революції». // Політичний менеджмент. 2006. № 5. С. 18-32.
3. Михальченко М. Політична система в Україні: що ми модернізуємо? // Віче. №1. 2011. С. 26-30.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ СФЕР

Однією з найважливіших умов сучасного суспільного життя є цілеспрямована розбудова держави, основним чинником якої є здійснення активної та виваженої правової політики щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, зміцнення дисципліни, законності й правопорядку, формування правової державності й високого рівня правової культури суспільства. Спільними завданнями політичної і правової сфер є регулювання суспільних відносин, створення стабільних і сприятливих умов життєдіяльності суспільства і людини.

Незважаючи на те, що категорії «політика» і «право» близькі, їх не можна ототожнювати. Передумовою можливої відмінності між ними є відносна самостійність держави щодо громадянського суспільства. Політика держави безпосередньо виявляється в характері змісту норм права, який виражає загальнообов'язкову державну волю. Право є засобом вираження політики, її реалізації, робить легітимними політичні рішення. Без політичних і правових рішень було б неможливо змінити структуру власності, співвідношення і взаємодію її різних форм –приватної, кооперативної, муніципальної, державної, транснаціональної. Однією з найважливіших умов суспільного життя є те, що політика повинна бути правовою, тобто спиратися на право, здійснюватися в рамках і за допомогою права, не бути довільною, волюнтаристською. Серед завдань, які стоять перед політичною та правовою сферами суспільства, є вироблення політико –ідеологічної доктрини державотворення. На думку провідних учених, пріоритет у державотворенні в Україні має належати громадянсько-правовій ідеї, ґрунтуючись на якій слід реформувати політичну систему і створювати інститути правової держави та громадянського суспільства.

В постреволуційній Україні помітно зріс загальний інтерес до проблем громадянського суспільства, а наукові його дослідження здійснюються в органічному зв'язку з проблематикою правової та соціальної держави. Подальший розвиток відносин суспільства і держави є гарантією того, що суспільство стане громадянським, а держава –демократичною, правовою. Сутність громадського суспільства полягає передовсім у забезпеченні прав людини. Особа в громадянському суспільстві має гарантоване законами право вибору різноманітних форм економічної, соціальної та іншої діяльності, право вибору певної ідеології та світогляду.

Політика і право мають глибокі й нерозривні взаємозв'язки, вони тісно пов'язані з функціонуванням держави, яка визначає зміст політики, її пріоритетність і засоби реалізації, формує правову політику, забезпечує відповідну міру свободи своїх громадян і сферу їхньої невідчужуваності. Юристи зі інших країн також наголошують на зв'язку права з політикою. Р. Бек із США пише: «Право не може бути цілком пізнане поза зв'язку з політикою, не пізнана політика не може бути поза зв'язку з правом». Фінляндський дослідник М. Косконіемі зазначає: «Прийнято вважати право чимось зовнішнім по відношенню до політики, її інструментом. Тим часом право є культурним феноменом, воно знаходиться «всередині» суспільної практики, а не поза нею»Отже, не дивлячись на свій зв'язок з політикою, право представляє собою самостійне соціальне явище і виступає як реальність, з якою політика не може не рахуватися. Жодна держава не в стані нехтувати правом, не ризикуючи послабити свої політичні позиції. Юридично політика має узгоджуватися із законами, а закони з політикою (*politiae legibus, non leges politis adaptandae*). Примат права має стати частиною політики. Правова сфера закріплює в законодавстві основні принципи політичного панування. Воно постає своєрідним індикатором зрілості політики й держави, визначає межі припустимої поведінки суб'єктів політичної діяльності. Перевага політики на правом і навпаки негативна за своєю суттю, бо порушує динамічний баланс між ними, між реальним та ідеальним.

Література:

1. Взаємозв'язок політики і права в суспільному житті [Електронний ресурс]. –Режим доступу до ресурсу:<http://textbooks.net.ua/content/view/6613/96/>.

2. Філоненко Р. Демократизація українського суспільства –засаднича складова входження України до простору Європи // Віче. 2011. –№ 2. С. 9 –2.

3. Шляхтун П. Політологія та історія політичної науки: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. :Либідь, 2002. 573 с

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Актуальність проблеми. Політика стала ареною публічної боротьби за владу між різноманітними партіями та групами впливу. Важлива роль у цій боротьбі відводиться виборцям, тому завданням політичних партій чи лідерів груп є завоювання їх симпатій.

Мета : розкрити особливості конструювання іміджу політичного лідера.

Виклад матеріалу. Процес формування іміджу лідера є двостороннім. З одного боку, ми маємо лідера, а з другого – виборців. Між ними існують різного роду «посередники», головними із яких є ЗМІ. У цьому контексті важливо зрозуміти: яка роль відводиться виборцю у цьому процесі, чим обумовлена його поведінка, як він ухвалює рішення, якою мірою пересічний громадянин переймається політикою і розбирається в ній? Ці запитання є об'єктом всебічного дослідження багатьох науковців.

На механізм формування іміджу лідера впливає не тільки пряме чи безпосереднє переконання за допомогою ЗМІ та агітаційних заходів, а й соціально-економічні умови життя виборців. Особливості розвитку суспільно-політичних процесів в Україні свідчать про те, що психологічні методи здійснюють досить потужний, але короткочасний ефект на свідомість виборців. Вони відіграють велику роль у період виборів, дозволяючи на короткий час мобілізувати виборця на участь в кампанії та голосуванні. Але після виборів люди очікують виконання обіцянок та поліпшення життєвого рівня і тому ставляться до діяльності лідера досить критично. Якщо поліпшення немає і обіцянки не виконуються, виборці відчувають розчарування, і лідер ризикує розгубити частину своїх прихильників. Але на жаль, сьогодні мало хто аналізує обіцянки, надані політиками, хоча б з точки зору можливості їх виконання.

Слід назвати ще одну важливу складову діяльності з формування іміджу лідера, що в сучасній політологічній літературі називають позиціонуванням. Це припускає визначення та публікацію всієї системи ідейно-політичних і програмово-практичних позицій кандидата з урахуванням установок його найближчих конкурентів. У зарубіжній політичній практиці такі питання найчастіше носять суто конформістський, тактичний характер і зводяться до пошуку вільної ніші на політичному ринку країни. Г. Почепцов пише, що для створення відповідного іміджу зарубіжні політтехнологи використовують рекомендації фахівця з маркетингу К. Ларсона, який пропонує, за аналогією з економічною сферою, схему політичного позиціонування на основі таких принципів: “бути найпершим”, “бути найкращим”, “бути найменш дорогим”, демонструвати “чим ми не є”, враховувати особливості різних вікових груп виборців.

В українській практиці все складається дещо по-іншому. По-перше, наше суспільство переживає період докорінної соціальної трансформації, в результаті якої змінилися самі основи ідеології державного будівництва: на зміну утопічним комуністичним ідеологемам прийшла орієнтація на суверенітет, ринкові відносини та демократію. По-друге, українці початку 90-х років вийшли з тоталітарного суспільства, життя якого було максимально ідеологізованим і політизованим. Звідси їхня стійка звичка сприймати кандидатів через їхні ідейні погляди й політичні програми. Усе це не могло не відбитися на особливостях позиціонування претендентів на виборні посади, на їхніх політичних програмах і рекламному іміджі. У зв'язку з цим кожний український політичний лідер і в нових умовах прагнув, за традицією, дотримуватися певної ідейної орієнтації, вписатися в існуючі ідейно-політичні течії.

Висновок : Сучасна практика формування політичного іміджу лідера або партії володіє широким арсеналом дійових засобів від професійно поставленої політичної реклами до системи "public relations". Однак останнім часом у громадській думці зростає інтерес до політичних лідерів, що могли б викликати щирі симпатії у більшості населення і значною мірою відповідати іміджеві “улюбленець народу”. Сучасний “ідеальний лідер” повинен синтетично поєднувати в собі якості попередніх типажів з високим професіоналізмом, моральністю і патріотичною відповідальністю перед своїм народом, здатністю об'єднати

зусилля мільйонів для кардинального поліпшення як внутрішнього, так зовнішнього становища країни.

Використані джерела:

1. Кочубей, Л. Виборчі технології: політологічний аналіз (на прикладі до парламенту сучасної України). К. : Юридична думка, 2006. 277 с.
2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. В К. : МАУП, 2000. В 384 с.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Добре відомо, що важливою складовою політичної системи є політична культура – феномен, що сприяє визначати політичні процеси і формувати тип політичних відносин як в межах держави, так і на міжнародному рівні.

Метою дослідження є висвітлення основних принципів вивчення та аналізу процесів політичного розвитку та політичної культури в цілому.

Об'єктом дослідження є висвітлення поняття політики і її відносини з особистістю і суспільством на певному етапі розвитку.

Політична культура – це стан, який формується впродовж десятиліть чи навіть століть (саме Західним світом), а не є таким, що створюється за кілька років. На це звертає увагу Б. Цимбалістий, який підкреслює, що «політична культура – це продукт історичного розвитку та досвіду народу. У випадку України цей досвід був гірким. Для того, щоб зрозуміти політичну культуру українців, треба звернути увагу на джерела впливу, які протягом історичного шляху стимулювали чи спиняли розвиток української політичної культури».

Що стосується особливостей історії України, які мали важливий вплив на розвиток української політичної культури, то суттєву роль відіграють наступні фактори: 1) Багатовікова бездержавність, тобто відсутність нагоди здобувати досвід влади, бути нарівні у стосунках з іншими народами й почуватися вільним господарем на своїй землі. 2) Розчленування української території та включення її частин у різні держави з різними культурами, політичними системами. 3) Багатократна денационалізація провідної верстви України, у XVI – XVII ст. наша боярська і шляхетська верства спольщилася. У XVIII – XIX ст. нащадки козацьких старшин зросійщилися. У XX ст. пролетарська провідна верства була знищена або здебільшого пішла на службу інтересів советськоросійської імперії.

У сучасній Україні розв'язання завдань державотворення значною мірою залежить від рівня політичної культури різних верств населення, суспільства загалом. Демократична політична культура відзначається толерантним ставленням до різних політичних поглядів та існуванням опозиції, де найважливішою цінністю є громадянські права і свободи. Демократична політична культура – це культура громадянського суспільства. Саме у межах громадянського суспільства відбувається організація плюралізму, тобто поєднання та врахування інтересів найрізноманітніших соціальних і політичних сил.

Сьогодні політична культура в Україні формується і розвивається на підставі осмислення наших реалій та під впливом діяльності численних політичних партій.

Серед найбільш динамічних і насичених політико-культурних процесів, що розгорнулися у незалежній Україні, є творче запозичення світового досвіду суверенного й демократичного життя. В його розвитку зацікавлені як прогресивні сили українського суспільства, так і весь цивілізований світ.

Для сучасної України найактуальнішим є досвід цивілізованих народів з організації ефективної діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової влади, їх взаємодії в межах демократичного режиму, стосунків центру та регіонів, традицій місцевого самоврядування, забезпечення прав і свобод громадян, їхньої відповідальності перед суспільством і державою. Особливо цінним для політичних суб'єктів України є іноземний досвід трансформації тоталітарних режимів у демократичні, переходу від заідеологізованого суспільства до плюралістичного, відродження національної культури і держави. За роки суверенного існування України сформувалася певна система запозичення світового досвіду. Це цільові відрядження за кордон урядових і парламентських груп, делегацій партійних і громадських організацій, стажування студентів, аспірантів, докторантів і викладачів у політологічних центрах Європи й світу, участь політиків і науковців у міжнародних конференціях, симпозіумах, виставках, перебування в ролі спостерігачів на виборах та інших політичних заходах. Політична культура має розвиватися в напрямі виховання почуття єдності суспільства зі своєю гамою інтересів і відносин, що підтримують громадянську злагоду.

Висновки. Отже, найпершою ознакою демократії є визнання суверенності народу як єдиного джерела влади. Народний суверенітет реалізується через пряме народовладдя – безпосередню участь громадян у розробленні та ухваленні політичних рішень (народні ініціативи, референдуми, плебісцити, участь у виборах) та делегування владних повноважень представницьким і виконавчим структурам. Демократичну політичну культуру можна сформувати шляхом перетворення суспільства на справді демократичне, яке надає можливість кожному громадянину вільно брати участь у політичному житті, створює належні умови для розвитку культури та освіти, дбає про духовний і моральний стан населення.

Література:

1. Цимбалістий Б. Політична культура українців. // Сучасність. 1994. № 4., С. 42-54.
2. Політична культура. URL. <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11221/>

НАУКОВІ КОНЦЕПЦІЇ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

Актуальність дослідження. Дослідження соціальної диференціації має політичне, економічне і соціальне значення. Політичне значення полягає в тому, що групи різняться між собою політичними цінностями, що дозволяє формувати соціальну базу політичних партій, прогнозувати диференційовану реакцію населення на дії місцевих і центральних органів влади. Економічне значення полягає в тому, що знання соціальної структури надає якісну і кількісну характеристику трудових ресурсів і трудового потенціалу. Соціальне значення вивчення специфіки соціальних груп суспільства пов'язане з політикою соціального захисту, якій притаманний адресний характер. Це визначає в сьогоденні важливість та актуальність даної проблематики і зумовило вибір теми теоретичному осмисленні з методологічних позицій сучасної соціально-філософської думки тенденцій та закономірностей соціальної диференціації суспільства в умовах його трансформацій.

Мета дослідження: методологічний аналіз терміну «соціальна диференціація», виявити тенденції та закономірності процесу соціальної диференціації.

Об'єкт дослідження: соціальне розшарування і соціальна диференціація в сучасному суспільстві.

Предмет дослідження: тенденції і закономірності соціальної диференціації українського суспільства в умовах його трансформації та особливості їх пізнання.

Соціальна диференціація – структурний поділ відносно однорідного соціального цілого чи його частини на окремі якісно відмінні елементи (частини, форми, рівні, класи). Соціальна диференціація означає як процес розчленування, так і його наслідки.

Творець теорії соціальної диференціації – англійський філософ Г. Спенсер (кінець XIX ст.). Запозичив термін «диференціація» з біології, він розглядав диференціацію та інтеграцію як основні елементи всезагальної еволюції матерії від простого до складного на біологічному, психологічному і соціальному рівнях. У праці «Засади соціології» розвинув положення про те, що первинні органічні диференціації відповідають первинним відмінностям у відносному стані частин організму, а саме «знаходженню зсередини». Описавши первинну диференціацію, Спенсер сформулював дві закономірності цього процесу. Перша – залежність у взаємодії соціальних інституцій від рівня організації суспільства загалом низький рівень визначається слабкою інтеграцією частин, високий – більш сильною залежністю кожної частини від усіх інших. Друга – пояснення механізму соціальної диференціації та походження соціальних інституцій як наслідку того, що «в індивідуальному, як і в соціальному, процес агрегації постійно супроводжується процесом організації», причому останній підпорядкований в обох випадках одному загальному закону, який полягає в тому, що послідовна диференціація відбувається завжди від більш загального до більш спеціального, тобто перетворення однорідного на різнорідне супроводжує еволюцію. Аналізуючи регулятивну систему, завдяки якій агрегат здатний діяти як єдине ціле, Спенсер доходить висновку, що її складність залежить від ступеня диференціації суспільства.

Французький соціолог Е. Дюркгейм розглядав соціальну диференціацію як наслідок поділу праці, як закон природи і пов'язував диференціацію функцій в суспільстві зі зростанням густоти населення та інтенсивності міжособистісних зв'язків.

Американський соціолог Дж. Александер, говорячи про важливість ідеї Спенсера для Дюркгейма щодо соціального перетворення як процесу інституційної спеціалізації суспільства, зазначав, що сучасна теорія. Соціальна диференціація ґрунтується на дослідницькій програмі Дюркгейма і відчутно різниться від програми Спенсера.

Німецький філософ і соціолог М. Вебер розглядав соціальну диференціацію як наслідок процесу раціоналізації цінностей норм і відносин між людьми. С. Норт сформулював чотири головні критерії соціальної диференціації: за функцією, за рангом, за культурою, за інтересами.

Поняттям «соціальна диференціація» широко послуговуються прихильники теорії модернізації. Так, Ф. Рігс вбачає в «дифракції» (диференціації) найбільш загальну зміну в

економічному, політичному, соціальному та адміністративному розвитку. Дослідники (зокрема німецький соціолог Д. Рюшмейєр і американський соціолог Р. Баум) відзначають як позитивні (збільшення адаптаційної властивості суспільства, розширення можливостей для розвитку особистості), так і негативні (відчуження, втрата системної стійкості, поява специфічних джерел напруження) наслідки соціальної диференціації. Робляться спроби поглибити й деталізувати модель диференціації систем людської дії Т. Парсонса, виявити механізм цього еволюційного процесу. Так, німецький соціолог Н. Луман пов'язує проблеми соціальної диференціації з фундаментальною властивістю будь-якої людської взаємодії –т. зв. «контингенції» що зумовлює появу все більшої диференціації комунікативних символічних засобів.

Висновок:Багато дослідників вважають, що соціальне розшарування властиве будь-якому суспільству. Навіть у первісних племенах виділялися групи відповідно за статтю і віком, із властивими їм привілеями й обов'язками. На наступних етапах розвитку соціальне розшарування ускладнювалося і стало більш очевидним.

Література:

1. Основи демократії: навчальний посібник / за ред. А. Колодій. К.,2009. 832 с.
2. Політичний портрет України / Часопис фонду «Демократичні ініціативи». –2005. – №32. –97 с. 8.

НАСИЛЛЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ВЛАДИ

Політичне насилля –небажаний, але й незапобіжний супутник людства протягом всієї його історії, і тільки безнадійні ідеалісти серйозно вважають за можливе виключити насилля з життя суспільства. Стійке існування такого всесвітнього феномену як суспільство неможливе без врегулювання, гармонізації, збалансування великої кількості різноманітних інтересів, воль, прагнень, способів і методів дій тощо. Людство виробило і накопичило багато способів вирішення цих завдань. Серед них традиції, звичаї, ідеології, мораль, релігія, закон, втілений в державі.

Домінування певних форм політичного насилля у різні історичні епохи пов'язано з дією певних соціальних, політичних, культурних та інших чинників. Наслідками глобалізації, які суттєвим чином вплинули на всі різновиди сучасного насилля, стали –криза сучасних держав, спільний ринок та культура нагомогенізації планети. Зникли старі форми політичного насилля (насамперед міждержавні війни), натомість широкого розповсюдження набули нові –тероризм та етнічні війни.

З іншого боку, епоха постмодерну характеризується появою і широким використанням нових специфічних форм політичного насилля. Це форми нетрадиційного насилля, що не пов'язані безпосередньо із фізичним примусом, натомість діють на рівні ірраціонального, чуттєвого та безсвідомого.

Появі саме такого насилля сприяла низка чинників, головними з яких є процес трансформації влади, всеохоплююча інформатизація світу, "віртуалізація" сучасного життя. За цих умов влада відмовляється від фізичного примусу як свого головного аргументу, натомість вдається до маскованих, прихованих форм впливу.

Однією з форм сучасного політичного насилля є тероризм. Тероризм –політичне насилля, яке полягає у діяльності, спрямованої на здійснення політичних цілей шляхом примусу державних органів, міжнародних та національних організацій, державних та суспільних діячів, окремих громадян або їх груп до здійснення тих чи інших дій на користь терористів заради запобігання реалізації останніми загроз щодо певних осіб та груп, а також щодо об'єктів життєзабезпечення суспільства, джерел підвищеної небезпеки для людей та оточуючого середовища. Інакше кажучи, тероризмом є акти насилля або загрози насилля, мета яких –навіяти страх та змусити діяти або утриматися від дій у потрібному терористам напрямку.

Сучасний тероризм набуває міжнародного характеру. Міжнародний тероризм визначається як добре налагоджена система взаємозв'язків між терористичними організаціями всього світу, кожна з яких добре структурована, має надійні канали надходження фінансових коштів та зброї, користується популярністю у деяких шарів населення та виступає на боці сил сепаратизму та децентралізації. Зараз сучасний міжнародний тероризм відрізняється своєю масштабністю, залученням великої кількості людей, добре структурованим та організованим характером. Також сучасний тероризм відрізняється й своїми цілями: діяльність терористичних організацій часто спрямована не просто на загострення та дестабілізацію обстановки у конкретному районі, а має на меті все більш серйозні завдання – захоплення або переділ влади, насильницьку зміну державного устрою, нав'язування власних порядків, моралі та правил співжиття.

Домінування саме цієї форми політичного насилля у сучасному світі обумовлене певними характерними рисами сучасного тероризму. Ці риси не властиві іншим формам політичного насилля та відрізняють сучасний тероризм від класичної його форми, зумовлюючи в такий спосіб його поширення у сучасному світі.

Першою рисою, яка відрізняє тероризм від інших форм політичного насилля, є використання залякування як засобу досягнення своєї мети. Тероризм виник як засіб залякування суспільства та держави у політичних цілях. Стратегія тероризму розрахована не так на безпосередні фізичні наслідки застосування сили, заподіяну матеріальну шкоду чи значну кількість загиблих, крах систем життєзабезпечення тощо, а скоріше на досягнення

психічного ефекту, спричиненого терактом, такого як страх. Головною його метою є невбивство конкретних особистостей, а саме вплив на почуття широкого кола людей, тобто непрямий дестабілізуючий вплив.

Таким чином, головним об'єктом тероризму є не ті, хто став жертвою, а ті, хто залишився живий. Мета тероризму – не вбивство, а залякування та деморалізація живих. Деморалізовані та залякані люди роблять самі, вимагають від влади або хоча б схвалюють дії, які цим людям зовсім не вигідні, а вигідні або безпосереднім виконавцям терористичного акту, або його замовникам. Отже, за допомогою психологічного впливу, основою якого є створення невротичного страху, суб'єкти тероризму досягають своїх політичних цілей.

До тероризму деколи відносять будь-які дії, що породжують страх та неспокій у соціальному середовищі. Проте, тероризм тим і відрізняється від інших форм насилля, які породжують страх, що тут страх виникає не самий по собі, а у результаті дій, що отримали суспільний резонанс, і створюється суб'єктами терористичної діяльності не заради самого страху, а заради інших цілей, та служить своєрідним об'єктивним важелем цілеспрямованого впливу, при якому створення обстановки страху виступає не в якості мети, а в якості засобу досягнення мети. Таким чином, створення обстановки страху є вираження тероризму, прояв його сутності, а не його кінцева мета.

Отже, сучасний тероризм найтіснішим чином пов'язаний із сучасними засобами інформації. Тому він не знає ніяких меж у просторовому сенсі, а має лише політико-психологічні межі. Засоби масової інформації, з одного боку, підсилюють непрямий вплив терористичних акцій, а, з іншого, створюють терористичні "віртуальний простір", у якому можна домогтися реальних політико-психологічних впливів.

Тероризм як форма політичного насилля – це діяльність, спрямована на здійснення політичних цілей шляхом примусу державних органів, міжнародних та національних організацій, державних та суспільних діячів, окремих громадян або їх груп до здійснення тих чи інших дій на користь терористів заради запобігання реалізації останніми загроз щодо певних осіб та груп, а також щодо об'єктів життєзабезпечення суспільства, джерел підвищеної небезпеки для людей та оточуючого середовища. Інакше кажучи, тероризм – це акти насилля або загрози насилля, мета яких – навіяти страх та змусити діяти або утриматися від дій у потрібному терористам напрямку.

Використані джерела:

1. Бабієва А. Політичне насилля: теоретичний аспект // Політичний менеджмент. – 2005. – № 5 (14). – С. 161-168.

5. Шаблінський І. І. До поняття про „силу” і „силову картину світу” / / „Стратегічна панорама”, 2002. №2. С. 193-184.

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА І МОРАЛЬ : ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ.

Політика –форма суспільної свідомості і діяльності, яка має багато вимірів. Одним із найважливіших "вимірів" політики, критерієм її ефективності є мораль. Мораль –це форма суспільної свідомості і сфера індивідуальної свідомості особи, що становить сукупність висловлених в нормах, принципах, категоріях та ідеалах моральних вимог, на основі яких суспільство і особистість виробляють оцінки людської поведінки, явищ соціального і духовного життя. Будучи формою суспільної й індивідуальної свідомості і видом суспільних відносин, мораль своїми принципами і нормами, ідеалами регулює поведінку людини в її сімейно-побутовій, трудовій, громадянській, політичній життєдіяльності.

Політика, яка не підтримується соціальною й індивідуальною мораллю, приречена на поразку, а безчесний політик, безсовісний політикан, що переслідує не загальнозначиму, а своєкорисну мету, –фігура, яка швидко залишає політичну арену. Втім, це досить часто буває лише для того, щоб звільнити місце іншому політику, який також не відрізняється чистотою і шляхетністю своїх намірів. Політика і мораль, їх співвідношення і взаємовплив, –звичайно ж, важлива проблема політичної філософії, політології і політичного життя суспільства. Розуміння суті проблеми, можливостей, що таяться в ній, і суперечностей, –одна з обов'язкових умов формування сучасної політичної і моральної культури суспільства, яка прагне здійснити перехід до демократичного, цивілізованого, гуманістичного, соціально-ефективного режиму свого життя.

Політика і мораль –одне з опорних понять соціальної, в тому числі, політичної теорії. Їх суть полягає в тому, що це поняття відображає наявність взаємозв'язку двох найважливіших форм суспільної свідомості, двох певних систем організації соціуму, двох видів регулювання відносин різноманітних соціальних спільностей –етносів, класів, соціальних груп, політичних партій, суспільних об'єднань та ін. Специфіка понять політика і мораль полягає в тому, що, спираючись на знання про політику і мораль, повністю концентрує увагу на "механізмі" їх зв'язку, з'ясовує суть двох регуляторів суспільного життя відносно цілісної соціальної системи, в якій одна її частина не існує без іншої, допускає і доповнює її можливості і функції. Таке розуміння поняття, що аналізується, позбавляє від необхідності спеціального введення базових категорій політологічної формули –політика, мораль, дозволяє зосередитися на системних характеристиках соціальних явищ: політика, мораль.

З'ясування діалектики політики і моралі допускає знання самої їх природи як явищ суспільного життя, законів і принципів функціонування політичних інститутів, своєрідності теоретичної рефлексії реальностей життя людей, таких, як інтереси, мотиви, орієнтації, і настанов у політичній і моральній формах свідомості. На проблему політики і моралі безпосередньо "працюють" і ті політологічні знання, які прояснюють практичну сторону політики, характеризують її як діяльність певних суб'єктів політичного процесу. Політика не є щось безформне, безсуб'єктивне. Політика здійснюється людьми, реалізується на практиці політичними діячами, лідерами, визначається певними умовами, обставинами, причинами, живе в конкретному просторово-тимчасовому соціальному континуумі, підкоряючись не тільки власним законам, але й тенденціям і закономірностям статичного порядку, що виникають завдяки дії стихійних сил, породжуються ситуативним збігом обставин. Особистий фактор політики –один із центральних пунктів проблеми політики і моралі.

ПОМАРАНЧЕВА РЕВОЛЮЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

"Помаранчева революція" –це акції протесту українських громадян, викликані масовими фальсифікаціями президентських виборів 2004 року на користь провладного кандидата Віктора Януковича. Зазначені події отримали назву за кольором, який використовували прибічники кандидата в президенти Віктора Ющенка й опозиційної партії "Наша Україна". Під помаранчевими стягами гуртувалися громадяни, яким була небайдужа доля України. Помаранчева революція на певний час урівноважила суспільні настрої, політична верхівка почала прислухатися до виборців. Проте це дало поштовхрозовитковіпопулізму, який не сприяв реформам. Подальше розчарування громадян у політиці Віктора Ющенка повернуло до влади Віктора Януковича, каденція якого достроково скінчилася внаслідок тримісячної Революції Гідності 2013 –2014 років.

Хто є героєм революції? Зі сцени постійно звучало «Ви –герої! Замість того, щоб дивитись спортивні передачі чи КВН, Ви піднялися з ліжка і приїхали в Київ захищати своє право на чесні вибори!» Таким чином, визнали і похвалили усіх та ще раз нагадали про головну ідею!

Можна мати будь-які симпатії, але не можна не визнавати, що помаранчева символіка та скандування деяких прізвищ і гасел мало потужний об'єднуючий ефект.

Така вже природа людей. Американський дослідник з питань лідерства і корпоративної культури Ворен Бенніс розповідає про один експеримент. У кімнату запросили 20 людей з вулиці і на вході в кімнату половині дали зелені значки, а іншій половині –червоні. Далі за їх поведінкою спостерігали відеокамерами. Що сталось через п'ять хвилин? Незважаючи на те, що люди до цього не знали один одного, «зелені» зібрались в одному кутку, а «червоні» –у протилежному і почали знайомитись. Що сталось ще через десять хвилин? «Зелені» почали показувати на «червоних» і говорити «Подивіться на них, ми явно не такі як вони». Людській природі притаманний поділ по лінії «ми –вони». Успішні керівники [у тому числі помаранчевої революції] цією рисою людей ефективно користуються для посилення організаційної культури. Подбайте про те, щоб корпоративна символіка, корпоративні кольори були присутні у всіх деталях корпоративної комунікації, а також в елементах інтер'єру та екстер'єру.

І нарешті останній, дещо песимістичний, але реалістичний висновок. Той самий Ворен Бенніс говорить, що «Найкращі команди працюють не надто довго». Чому? Тому що [і помаранчева революція це доводить], таку потужну організаційну культуру, яку ми описали вище, важко утримувати протягом тривалого періоду часу.

Список літератури:

1. Солодько П. Як влада впливала на вибори у 2004 році? Спогади активістів // Історична правда. –22. 11. 2011.
2. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К. : Ніка-Центр, 2016. 796 с.
3. Кульчицький С. В. Помаранчева революція 2004 // Енциклопедія історії України: Т. 8. / Редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. НАНУ, Інститут історії України. –К. : Наукова думка, 2011. –С. 412 –415.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Загальновідомо, що в наш час ЗМІ справляють найбільш вагомий вплив на громадську свідомість. Здатність швидко і майже тотально охоплювати найбільш широкі аудиторії дає їм можливість трансформувати традиційну систему духовного виробництва і зараз в розвинутих суспільно-політичних системах панує теза, що ті, хто володіє ЗМІ, володіють громадською думкою. Для умов сучасної України ця тема актуальна ще й тому, що глобальне поширення мас-медіа розширює можливість політичної участі населення у владі і сприяє включенню України в світове співтовариство нових політичних комунікацій.

У взаємодії публічної влади і засобів масової інформації в сучасному політичному процесі України можна виділити дві складові: співпраця і конфронтація. З одного боку, в умовах несформованого демократичного ладу і проголошення свободи слова в Україні намітилася тенденція до налагодження конструктивного діалогу між владою різних рівнів і засобами масової інформації. З іншого боку, в умовах політизації мас-медіа і інформатизації політики актуалізуються протиріччя, що виникають між владою і пресою. ЗМІ можуть висловлювати політичні амбіції кіл, що прагнуть до влади і володіють достатнім капіталом для реалізації своїх намірів. При цьому конфлікт буде виглядати не як суперництво влади і опозиції, а як протистояння владних структур і ЗМІ, нібито прагнуть до відбиття “істинного” стану речей.

Сучасні політичні реалії в Україні такі, що держава змушена шукати нові підходи у відносинах із засобами масової інформації. З огляду на досвід Заходу, публічна влада в якості одного з методів регулювання своїх відносин зі ЗМІ обрали абсолютно новий інструмент – прес-службу. Сьогодні прес-служба не тільки офіційний рупор влади, а й реальний гравець на інформаційному полі, формує через вплив на ЗМІ необхідне у владі громадську думку, використовуючи для цього як фінансові важелі, так і інші способи впливу на прийняття рішень редакціями.

Рівнем інформаційного забезпечення перевіряється і оцінюється ступінь зрілості суспільства. Важливим фактором є готовність публічної влади виконувати своє призначення у відповідності до вимог сучасного суспільства. Влада в умовах демократичного відкритого суспільства зацікавлена в інформатизації всіх сфер суспільного життя та індивідуального буття людини. Вона є важливим чинником вироблення і реалізації державної політики відповідно до нових умов інформаційного суспільства.

В умовах несформованого демократичного ладу і свободи слова в Україні намітилася тенденція до налагодження конструктивного діалогу між владою різних рівнів і окремими представниками засобів масової інформації. Головною причиною цього діалогу стала взаємна вигода від співпраці: владі вкрай зацікавленні в оперативному висвітленні своєї діяльності через основні канали інформації; ЗМІ в свою чергу, переслідують інтереси безперешкодного отримання інформації, яка має державну значимість.

Висновки. Отже, сьогодні, коли Україна впроваджує велику кількість реформ, які або повністю залежать від процесів взаємодії влади та ЗМК, вона повинна послідовно забезпечувати легітимність влади та її політики. У цьому процесі важливо підтримувати громадян на центральному та місцевому рівнях державного управління. Ця підтримка надається, зокрема, через ефективні контакти з місцевою владою та відповідними ЗМІ. Враховуючи розвиток та трансформацію демократичної системи та впровадження низки позитивних реформ в Україні, спостерігається тенденція до конструктивного діалогу між органами державної влади та ЗМІ.

Література:

1. Пахнін М. Л. Вплив інформаційного суспільства на розвиток системи публічного управління. // Теорія та практика державного управління, 2015. №4. С. 51.

2. Крюков О. І. Інформаційне забезпечення публічної влади як чинник національної безпеки держави в умовах глобалізації. // Вісник національного університету цивільного захисту України: зб. наук. пр. Х. : Видавництво НУЦЗУ, 2016. Вип. 1 (4). С. 142-149 (Серія “Державне управління”). –Режим доступу: http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol4/21_2016.pdf.

3. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні засади: монографія/Ю. В. Нестеряк. К. : НАДУ, 2014. 292 с.

4. Крюков О. І. Інформаційне суспільство: становлення, розвиток, перспективи / Т. В. Бельська, О. І. Крюков // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2015. №1 (47)(34). С. 276-282.

ЕКСТРЕМІЗМ: СУЧАСНА ІДЕОЛОГІЯ І ПРАКТИКА

Актуальність дослідження: Екстремізм є однією з найгостріших проблем сучасності, що перетворився на одну із серйозних проблем безпеки, з якою людство стикається і в сьогоденні. У різних формах прояву екстремісти загрожують безпеці багатьох країн та їх громадян, тягнуть за собою суттєві політичні, економічні та моральні втрати, що психологічно впливають на великі маси населення, забираючи життя безневинних людей.

Об'єкт дослідження: екстремізм і екстремістські угруповання різного спрямування що становлять значну небезпеку для суспільства і політичної та правової систем держави.

Предмет дослідження: Екстремізм –це крайня форма прихильності до певних поглядів у релігії, частіше в політиці, яка несе загрозу безпеці населенню.

Екстремізм перетворився на одну з серйозних проблем безпеки, з якою людство увійшло у XXI століття. У різних формах прояву екстремісти загрожують безпеці багатьох держав та їх громадян, спричиняють істотні політичні, економічні та моральні втрати, психологічно впливають на великі маси населення, забирають життя невинних людей. Дослідники доводять, що екстремістськими діями охоплено все населення Землі. Екстремізм набуває загальнопланетарного характеру та може вважатися глобальною проблемою, небезпечною для світового співтовариства.

Небезпека екстремізму визнана на міжнародному рівні досить давно. Ще у 2003 р. Парламентська Асамблея Ради Європи ухвалила Резолюцію «Загрози екстремістських партій та рухів для демократії в Європі» № 1344, у якій визначила екстремізм як одну з форм політичної діяльності, що явно чи приховано відкидає принципи парламентської демократії і здебільшого базує власну ідеологію, політичну практику та діяльність на засадах нетерпимості, винятковості, ксенофобії, антисемітизму й ультранационалізму.

Так, екстремізм визначено як посягання на засади конституційного ладу та безпеку держави, а також порушення прав, свобод і законних інтересів людини й громадянина, здійснені внаслідок заперечення правових або інших загальноприйнятих норм і правил соціальної поведінки.

У Резолюції Ради ООН з прав людини «Права людини і попередження насильницького екстремізму та боротьба з ним» від 2 жовтня 2015 р. зазначено, що: акти, методи та практика насильницького екстремізму в усіх формах і проявах є діяльністю, спрямованою на підрив здійснення прав людини й основних свобод, порушення територіальної цілісності та безпеки держав і дестабілізацію легітимно сформованих органів влади; міжнародному співтовариству варто зробити необхідні кроки для зміцнення співпраці щодо запобігання насильницького екстремізму й боротьби з ним; держави несуть відповідальність за діяльність, пов'язану із запобіганням і припиненням насильницького екстремізму й тероризму в усіх формах та проявах на територіях, що перебувають під їхньою юрисдикцією.

Можна віднести до прояву екстремізму на території України –російський фашизм – політична ідеологія та соціальна практика власного режиму Росії кінця XX –початку XXI століття, що базується на ідеях «особливої цивілізаційної місії» росіян, «старшості братнього народу», нетерпимості до елементів культури інших народів; на тоталітаризмі й імперіалізмі радянського типу, використанні російського православ'я як моральної доктрини, на геополітичних інструментах впливу, насамперед енергоносіях для європейських країн, військовій силі, щодо країн, що входять до сфери впливу Російської Федерації.

Ще одним проявом можна внести геноцид українців російськими військами під час вторгнення 2022 року що визнаний, станом на 11 травня 2022 року рішеннями парламентів Прибалтики, Польщі, Канади, Чехії та України. Після відкриття Бучанської різанини, під час якої російські війська вбили багатьох мирних жителів України, ряд світових лідерів звинуватив Росію у скоєнні геноциду українців під час російського вторгнення в Україну 2022 року.

Висновки: Таким чином, екстремізм у всіх його різновидах і проявах став глобальною проблемою сучасності. Він становить значну небезпеку для політичної і правової систем.

Протидіяти цьому явищу необхідно комплексно, з урахуванням усіх проблем, які існують у соціумі, а також у міждержавних відносинах. Держава має підтримувати контакти з міжнародними організаціями та своїми іноземними партнерами з метою обміну відповідною інформацією та досвідом. Водночас держава не може покладатися суто на зовнішню допомогу в процесі розв'язання внутрішніх проблем і забезпечення національної безпеки.

Література:

1. Бабій А. Ю. Поняття, ознаки та сутність екстремізму. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2019. № 4. С. 143.
2. Писаренко О. Н. Тероризм як крайня форма висловлювання екстремізму / О. Н. Писаренко // Наукові проблеми гуманітарних досліджень. –2010. –№ 10. –С. 241-248.
3. Ірха Ю. Б. Окремі проблеми правового регулювання питань протидії екстремізму в Україні. Вісник Академії адвокатури України. 2013. № 1. С. 139.
4. Петренко Б. М. Політичний екстремізм у системі прав та свобод людини і громадянина. Держава і право. Серія "Юридичні та політичні науки", 2009. № 46, С. 646-650

МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

Актуальність дослідження. Уявлення людей про добро і зло, про справедливість і несправедливість, про совість і сенс життя лежать в основі моральних норм, які визначають правила життєдіяльності. Моральні цінності –це потенційні мотиви, які можуть бути інтеріоризовані особистістю і стати детермінантами поведінки. Разом з тим, вони регулюють не «внутрішній» світ людини, а відносини між людьми, –це вимоги, звернені до людини ззовні.

Громадськість багатьох країн (у тому числі й України) демонструє неабияку стурбованість у зв'язку з відчутною загрозою суспільній моралі, що виходить з публікацій і передач ЗМІ. Головним завданням влади у цій сфері має бути захист суспільної моралі за допомогою законодавства, спрямованого проти порнографії. У спробах контролювати поширення матеріалів сексуального характеру країни СНД і Балтії використовують різні підходи. Як правило, поширення порнографічної продукції заборонено кримінальним законодавством. Майже в усіх країнах зазначене поширення –це зловживання свободою масової інформації, що є підставою для винесення попередження або призупинення реєстрації друкованого видання.

Відзначимо, що останнім часом в Україні здійснюються наполегливі спроби обмежити поширення порнографії й насильства. З цією метою ухвалено низку нормативних актів, спрямованих на зміцнення моральних засад у суспільстві, захист моралі від негативного впливу насильства, жорстокості, порнографії, утвердження здорового способу життя. Основними напрямками державного регулювання обігу інформаційної продукції, що впливає на суспільну мораль, є: формування єдиної комплексної системи забезпечення захисту моральних засад і утвердження здорового способу життя у сфері інформаційної діяльності, освіти та культури; недопущення пропаганди в електронних та інших засобах масової інформації культури насильства, жорстокості, поширення порнографії; впровадження експертної оцінки інформації, розроблення механізмів і методик віднесення її до такої, що завдає шкоди суспільній моралі; підтримка національної культури, мистецтва, кінематографії, книговидавництва; заборона всім національним телерадіокомпаніям демонструвати неліцензійну аудіо- та відеопродукцію тощо (ст. 5 Закону України —Про захист суспільної моралі).

Висновок:на основі цієї інформації можна зробити такий підсумок кожне суспільство створює притаманні йому загальні і специфічні ціннісні системи, що виражають їх домінуючі інтереси і цілі. У правовому полі України відбуваються динамічні зміни, зокрема, у тій частині, що стосується інформаційної сфери, захисту суспільної моралі. Очевидно, що пропагування правової інформації слугуватиме добрим підґрунтям для розвитку правової культури, для формування нової ціннісної парадигми, сприятиме утвердженню демократичних цінностей та громадянського суспільства в Україні.

Література :

1. Зайцев А. А., Оньшко Ю. В., Исаков Р. И. Мониторинг сцен насилия в программах ведущих телеканалов Украины [Електронний ресурс]. –Режим доступу: [http://www. politik.org. ua/projects/view. php3?c=92](http://www.politik.org.ua/projects/view.php3?c=92)
2. Федоров А. Медийное насилие должно уступить место медиаобразованию / Александр Федоров [Електронний ресурс]. –Режим доступу: [http://www. ifar.ru/library/book323. pd](http://www.ifar.ru/library/book323.pd)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: зумовлене рядом причин практичного і теоретичного характеру. Коливання політичної системи України між станами стабільності і нестабільності, що пов'язані з інституційними змінами в політичному житті, спричиняють проблему адаптації суб'єктів політичного життя до умов соціокультурного середовища, що постійно змінюються, внаслідок якої в українському суспільстві зберігається низький рівень легітимності демократичних норм політичної поведінки, ускладнюється розвиток відчуття громадянської ідентичності, збільшується вірогідність девіантної поведінки. У зв'язку з цим, постають питання узгодження суб'єктивного та об'єктивного рівнів політики, гармонізації інституційних і ціннісних трансформацій в українському суспільстві, вирішення яких вимагає дослідження логіки структурних змін політичної культури.

Мета дослідження: комплексний аналіз принципів і механізмів структурних змін політичної культури сучасного українського суспільства.

Завдання дослідження: –проаналізувати теоретико-методологічні засади дослідження структури і змін політичної культури.

Об'єктом дослідження: є політична культура як багатоскладовий феномен, що історично та соціально обумовлюється політичним життям суспільства.

Серед низки соціальних функцій, які політична культура виконує в кожному суспільстві, визначальними є такі як вираження і реалізація соціальних інтересів, виховна, нормативно-регулююча, інтегративна, Соціальні інтереси це усвідомлені потреби, а узагальненим вираженням всіх соціальних інтересів стає політичний інтерес в якому відображається ставлення особи до політичної влади в суспільстві. Оцінка діяльності влади зумовлює відповідну політичну поведінку якою окремої особи так і соціальних спільностей. Для здійснення впливу на владу вони об'єднуються в різного роду громадські організації, виходять на акції протесту проти дій влади. Виховна або функція політичної соціалізації сприяє залученню людини до політичної сфери, засвоєнню нею політичних знань, норм, цінностей. Відбувається це на основі того політичного досвіду, звичаїв, традицій, політичних цінностей і норм політичної поведінки які притаманні суспільству в цілому, а також тій чи іншій соціальній спільноті до якої належить особа. Завдяки нормативно-регулюючій функції політичної культури забезпечується певна згода у суспільстві, встановлюються погоджені взаємовідносини між представниками різних соціальних спільнот: професійних, етнічних, конфесійних. Такий стан взаємовідносин у суспільстві є запорукою стійкого та динамічного функціонування політичної системи. Інтегративна функція забезпечує об'єднання індивідів і соціальних груп на базі певної системи політичних цінностей та ідеалів і таким чином формує стабілізуючу основу політичного життя. Політична культура сучасного українського суспільства перебуває на етапі свого становлення та розвитку. Істотний вплив на цей процес роблять історичні та геополітичні чинники, а також радикальні перетворення, що відбуваються в суспільстві сьогодні.

Висновки: Характеристики сучасної української політичної культури значною мірою обумовлені історичними чинниками, нерозвиненістю демократичних політичних інститутів, низькими темпами реформ, відсутністю фундаментальних загальноприйнятих політичних цінностей, а отже, і цілісної системи політичної соціалізації, яка їх відтворює і транслює широким верствам населення.

Література:

1. Нагорна Л. П. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії Київ : Стиль, 2008. 278 с.
2. Бебик В. М. Політична культура сучасної молоді. Київ, 2016. 112 с.
3. Зуйковська А. А. Система, структура та функції політичної культури в сучасному політико-культурному аналізі. // Наукові записки НаУКМА. Т. 95. : Політичні науки. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. –С. 23 –26.

ОСОБЛИВОСТІ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Дослідження такої проблеми як багатопартійність та партійної системи у незалежній Україні має особливу наукову та практичну актуальність. Тому що протягом понад півтора століття історичні здобутки переважної більшості країн світу тісно пов'язані з діяльністю політичних партій, що стали важливим чинником їх суспільного розвитку. Сучасна українська держава не є винятком. На початку ХХІ століття стало очевидно, що доля української держави багато в чому залежить від темпів процесу становлення в країні політичної нації та від розвитку власної моделі громадянського суспільства, а отже і від якості політико-партійної структуризації та міцності й впливовості партійних структур.

Мета дослідження: науковий аналіз процесів становлення багатопартійності в сучасній Україні, спроба їх періодизації та прогностична оцінка перспектив подальшого розвитку багатопартійної політичної системи.

Завдання дослідження: дослідити історію створення багатопартійності України протягом перебування її у складі СРСР та у роки її незалежності.

Загально визнано, що становлення в Україні багатопартійної системи, що змінила монополію комуністичної партії на владу, є одним із найважливіших показників політичної трансформації українського суспільства.

Становлення української багатопартійності можна умовно назвати «**опозиційно-державним**». Він охоплює період до юридичного узаконення самостійного статусу України (1 грудня 1991 р.) [1]. Що стосується початку цього періоду, то одні відносять його до кінця 1950-х років, інші – до середини або навіть кінця 80-х років ХХ століття.

Отже, першим етапом формування багатопартійності в Україні частина науковців вважає тридцятирічний період від хрущовської відлиги догорбачовської перебудови, коли виникали й формувалися (в основному нелегально) політичні об'єднання і рухи, які пізніше ставали підґрунтям політичних партій.

Активними суб'єктами виборчого процесу виступили політичні партії і виборчі блоки під час президентської виборчої кампанії 1999 року. За станом на 1 червня 1999 р. Міністерством юстиції були зареєстровані вже 75 політичних партій. Висунути своїх кандидатів на посаду Президента України вирішили тільки 19 політичних партій/

Активну участь брали політичні партії в процесі ініціювання, підготовки й проведення Всеукраїнського референдуму за народною ініціативою 16 квітня 2000 р. Фактично, це була невдала спроба президента Леоніда Кучми провести конституційно-правову реформу, внести окремі зміни до Конституції України з метою подальшої концентрації владних повноважень та підвищення дієздатності держави. Власне кажучи, сам збір підписів за проведення референдуму був ініційований пропрезидентською Партією «Демократичний Союз» (створена 23. 05. 1999 р. на з'їзді в Києві).

У виборах до Верховної Ради 31 березня 2002 р., які проводилися за Законом України «Про вибори народних депутатів України» від 18 жовтня 2001 р. брали участь 21 політична партія (самостійно) і 12 блоків, до яких входило 42 партії. Чимало партій (блоків) були відсторонені від виборів.

Перебіг подій президентської виборчої кампанії 2004 року та активна участь в цих подіях провідних політичних партій (та ще й з широким залученням останніми дрібних і навіть фантомних, примарних партійних утворень) засвідчив унеможливлення функціонування політичного процесу в Україні без залучення до нього партійних структур.

У виборах 2006 року взяли участь 28 політичних партій та 17 блоків. На 1 січня 2007 р. в Україні було зареєстровано вже 137 політичних партій і більшість з них взяла участь в позачергових парламентських виборах 2007.

Таким чином, за три десятиліття незалежності політичні партії в Україні стали помітним чинником громадсько-політичного життя. Найбільш розповсюдженими формами роботи політичних партій в Україні є: збори, конференції, засідання керівних органів, семінари з

активом, участь в «круглихстолах», робота зі ЗМІ, розповсюдження партійних видань та інших агітаційно-пропагандистських матеріалів, проведення масових публічних заходів і акцій, різнопланова участь у виборчих кампаніях. Партійна система, що склалася в Україні, характеризується організаційною слабкістю абсолютної більшості партій, аморфністю їх програм, нестабільністю діяльності, слабкою ефективністю. Втім, перспективи подальшого розвитку партійного будівництва в Україні проглядаються досить виразно.

Список використаної літератури:

1. Політологія посткомунізму. Політичний аналіз посткомуністичних суспільств. К. : Політична думка, 2015. С. 137.

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність дослідження. Рівень актуальності дослідження демократії ще ніколи раніше не мав такої потреби в дослідження порівняно із сьогоденням. Структура демократії, особливості її загальнолюдської сутності усвідомлюються та втілюються у життя людьми впродовж 25 століть існування демократичної традиції. За всю історію існування людської цивілізації жоден народ не досягнув тих необхідних знань, які б поклали початок кращого функціонування суспільства, механізмів політичних систем, моделей організації державної влади. Проте, за іронією долі, ні один з етапів описаного руху не може претендувати на завершеність. Адже демократія – це процес, рух якого є прогресивним і тому вона відмежується від будь-якої однозначності. Також слід зазначити, що з огляду на теперішнє політичне становище України потреба в реформі партійної системи, очевидно, набуває якісно нової форми. Водночас слід зазначити, що рішення конструктивної частини даного питання повинна прийняти українська влада, яка, спираючись на досвід розвинутих демократичних держав, повинна усвідомити свою відповідальність за продовження демократичної традиції країни та її своєрідну еволюцію. [1]

Філософськими засадами дослідження демократії стали праці мислителів минулого, предметом вивчення яких були різноманітні історичні типи і форми демократії. Серед них ідеї Арістотеля, Платона, Ж. -Ж. Руссо, Ш. -Л. Монтеск'є, Цицерона та інших, які і на сьогодні не втратили своєї актуальності та значущості.

Метадослідження: Метою дослідження є сучасні теорії демократії як багатоаспектної категорії та явища правової дійсності, її функціонального призначення і практичних аспектів демократичних перетворень в Україні.

Об'єктом дослідження: є демократія як багатоаспектна категорія та важливий інститут суспільства.

Завдання дослідження: є обґрунтування теоретичних основ розуміння демократії, забезпечення її відповідності світовим зразкам, врахування особливостей існуючого досвіду та культури українського народу.

Представляється доцільним виділення чотирьох основних вимірів сучасної демократії – конституційного; інституціонального; електорального; а також стану забезпеченості прав і свобод людини

Демократія як конституційна система. Уявлення про демократію як про конституційну систему, або систему правління, широко поширене як у сучасній науці, так і в повсякденній свідомості. Звичними стали такі словосполучення, як «президентська демократія», «парламентська демократія» тощо. Саме тому, торкаючись демократії, ми говоримо саме про систему правління як поєднання формальної конституційної структури органів державної влади і демократичних елементів: виборності, принципу поділу влади, демократичних методів владарювання, інших процедурних аспектів, відповідного ціннісного наповнення. [2, с. 145]

Демократія як інституціональна система, таким чином, повинна розумітися як сукупність політичних інститутів, що забезпечують реалізацію демократичного ідеалу. Звідси можна вивести поняття інституційної інфраструктури демократії, або інституційного дизайну, – формального каркаса, на якому тримається демократична політична система. Широке розуміння інституційного каркасу демократії включає сюди не тільки організаційні структури, а й весь комплекс організуючих взаємодію людей принципів, у тому числі цінності, традиції, установки, інші аспекти психологічного життя. Відповідно, політичні режими, що формально характеризуються як демократії, але в яких відсутні або слабозвинені найважливіші інститути, або переважає неформальна інституціоналізація, можуть бути віднесені до дефектних демократій.

Демократія як електоральний механізм. Видатний політолог і соціолог С. М. Липсет підходив до сутності демократії наступним чином: «Демократія в складному суспільстві може бути визначена як політична система, що забезпечує регулярну конституційну можливість зміни урядовців, і соціальний механізм, що дозволяє максимально великій частині населення

впливати на прийняття основних політичних рішень, шляхом вибору між претендентами на зайняття політичних позицій»З цього визначення випливає, що принцип реалізації влади народу в сучасних умовах формалізується за допомогою наступних інститутів: (1) виборність органів державної влади та місцевого самоврядування; (2) безпосереднє волевиявлення громадян (референдуми, плебісцити, електронна демократія); (3) принцип підзвітності та громадського контролю. 2, с. 27]

Демократія як інструмент забезпечення прав і свобод та захисту меншин. Поширення неліберальної демократії, тобто електоральної формули без ліберального наповнення, є однією із загроз повноцінному політичному розвитку. Протиріччя між конституційним лібералізмом і демократією виникає з приводу обсягу урядових повноважень. Конституційний лібералізм передбачає обмеження влади, а демократія – її накопичення і реалізацію. З цієї причини багато лібералів XVIII і XIX в. вважали демократію силою, здатною підірвати свободу. [2, с. 211]

Висновки. Поєднання лібералізму і демократії дозволяє взаємно нейтралізувати властиві їм недоліки. Так, демократія з її прагненням до суспільної згуртованості, політичної рівності, формулюванням та досягненням суспільно значущих цілей врівноважує лібералізм з властивим йому індивідуалізмом, антигалітарізмом і аристократичним принципом. З іншого боку, лібералізм попереджає такі можливі наслідки демократії як тиранія більшості і демократична диктатура і забезпечує права меншин.

Література:

1. Кабанець О. Демократія як явище правової дійсності (теоретико-правовий аналіз)12. 00. 01 –теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень. дис. *на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Київ. КНУ, 2016 16. с.

2. Ліпсет, Сеймур Мартін. Політична людина: соціальні основи політики. –John Hopkins University Press, 1981. 219с.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми: національна свідомість сучасного українського суспільства у теперішній непростий для України час є надзвичайно актуальною та важливою для національної ідентичності нашого народу. Адже, без вираженої політичної свідомості українське суспільство не буде стійким до викликів глобалізованого світу.

Мета статті: дослідження та аналіз особливості політичної свідомості сучасного українського суспільства.

Об'єкт дослідження: взаємозалежність між людиною та політичним життям країни.

Предмет дослідження: місце людини в політичному житті країни.

Визначною рисою сучасної політичної свідомості українського суспільства є недовіра до державної влади та її інститутів. Ця особливість почала проявлятися з перших часів незалежності, не зважаючи на представників, що при владі. Ця недовіра з часом все розвивалася та поширювалася у суспільстві. Причиною недовіри до влади є формування України, як нація, у складі інших держав, під їхнім впливом. Також серед особливостей політичної свідомості сучасного українського суспільства можна виділити незрілість національної свідомості, спричинена недостатнім рівнем політичної культури.

Характерним серед суспільства є домінування емоцій над раціональністю. До прикладу, більшість українців голосуючи на виборах, звертають увагу та вибирають не за певні ідеології чи партійні програми, а за конкретного політичного лідера до якого мають прихильність.

Схильність до самоврядування є певним стрижнем української національної ідеї, що формує політичну свідомість, але більшість українців покладають сподівання щодо свого соціального захисту на державу, тобто вважають, що держава має підтримувати соціальну справедливість у суспільстві, забезпечуючи матеріальний добробут громадян та не допускаючи великої різниці в доходах.

Важливими характеристиками сучасної політичної свідомості українців є низький рівень політичної та громадської активності й департизація населення. Оскільки більшість громадян недовіряє та не вірить у здатність наявних політичних партій бути представником інтересів населення й не бачать серед них близьких за ідеологією та програмними цілями. Через що посилюється недовіра громадян до основних державних інститутів.

Попри все вище сказане, враховуючи сьогоднішню складну політичну ситуацію у нашій державі, громадяни стали більш рішучими та принциповими, перестали боятися висловлювати свою думку та сміливо відстоюють її.

Висновки: Отже, всі вище сказані особливості є характерними для політичної свідомості сучасного українського суспільства. Саме ці ознаки є важливою умовою функціонування політики демократичної держави. Тому важливим є розвивати політичну свідомість, сприяти змінам та бути готовими до них.

Список використаних джерел:

1. Світлана Матвієнків. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. // Регіональні студії. 2(4), 2018.
2. Грабовський С. Українська людина та українське буття // Сучасність. –1997. –№ 3.

Томахів Володимир,
к. політ. наук, доцент кафедри
філософії та політології ЗУНУ,

НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ ЯК ТЕОРЕТИК ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Актуальність дослідження. Розглядаючи творчість Нікколо Макіавеллі можна стверджувати, що його ідеї та погляди є актуальними і зараз. Тому, що реалістичне бачення проблеми, скептицизм та критичне мислення, використання зброї маніпуляторів як засобу захисту від них, приховування істинних ідей та втримання влади –усе це актуально і сьогодні.

Мета дослідження: огляд біографії Нікколо Макіавеллі, дослідження та аналіз основних ідей теоретика, визначення основних напрямів його ідей, вивчення поглядів Н. Макіавеллі.

Завдання дослідження: дослідити та провести аналіз творчості Нікколо Макіавеллі та його основних поглядів й значення в історії у політичному аспекті.

Об'єктом дослідження: ідеї Н. Макіавеллі та його погляди в цілому.

Предмет дослідження: розгляд Н. Макіавеллі як однієї з ключових постатей в розвитку політичної думки.

Нікколо ді Бернардо дей Макіавеллі –відомий італійський письменник, громадський та політичний діяч, а також мислитель періоду Відродження. Часто можна почути, що його називають батьком сучасної політичної філософії та політології. Його праці сприйнялися сучасниками з особливим захопленням і користувалися великим успіхом. Його прізвищем назвали систему політики –макіавеллізм, яка не хехтувала способами досягнення мети. Макіавеллізм –політична ідея, «використання хитрості й лукавства в керуванні державою або взагалі в адмініструванні», про це йшлося в працях Нікколо Макіавеллі в епоху Відродження (Ренесансу).

Н. Макіавеллі відомий своїми політичними і соціально-філософськими поглядами. Вони яскраво виражені в його популярних працях («Державець», «Про військове мистецтво»), у романах, п'єсах, ліриці і філософських поемах.

Головною метою мислитель вважав те, що кожна людина повинна бути забезпечена вільним майном для користування та безпекою. Для цього приймаються закони і призначаються покарання. Проте, після того як влада стала спадковою, то відповідно нащадки вождів стали проявляти несправедливість по відношенню до народу та почали пригнічувати людей. Щодо абсолютної влади, то митець стверджує, що вона швидко розбещує як правителів, так і підданих. Зрештою монархія переходить в тиранію, яка не має права на існування та повинна бути знищена разом з тираном. Після цього настає аристократичне правління, яке з часом переходить в олігополію. Далі народ вводить народне правління, після чого кругообіг форм держави повторюється.

Нікколо Макіавеллі розмежовує монархію, аристократію і народне правління, спотворенням яких є тиранія, олігархія та охлократія. На думку філософа, найкращою формою є змішана, в якій поєднуються усі елементи.

Н. Макіавеллі віддає перевагу республіці, бо вона найбільше відповідає вимогам рівності і свободи. Республіка є більш стійкою, ніж монархія, вона краще пристосовується до різних умов, забезпечує єдність і міць держави, породжує в людей патріотизм. Народ мислителя ставить вище від монарха, вважаючи його розумнішим. Саме ці погляди є головними в його історичних працях.

Нікколо особливу увагу приділяв політиці. Він вважав, що в політиці закладені основні причини та правила, які дають можливість людині повністю показати себе. Макіавеллі виокремив так званий рівень морального підґрунтя, перейшовши до дій і вчинків замість вічних роздумів. За ключову мету життя людини філософ ставив служіння державі. Макіавеллі довів, що формування держави визначається еґотичною натурою людини та існуванням бажання насильницького приборкання цієї природи. Для прикладу мислитель наводив Римську республіку, яка характеризувалась внутрішнім порядком, який поширювався на всі народи, які жили в ній. Щоб створити таку ідеальну державу, необхідно розвинути в суспільстві громадянську моральність. Свої ідеї він сформулював у праці «Міркування про І

декаду Тита Лівія». А також автор описав свої думки щодо того, що в сучасній йому Італії папська влада розхитала всі основи державності і зменшила бажання служити державі.

У своїй праці «Державець» автор вважав, що тільки мудрий правитель може повести народ за собою. В цілому вся філософія Нікколо Макіавеллі присвячена ідеям створення найвищого прояву людського духу. У цьому творі він сформулював поради щодо зміцнення державної влади правителя, який із готовністю би прийняв їх за власний метод. А також узагальнює закономірності політичного життя, визначає роль і місце володаря-державця, дає поради з мистецтва здобуття і утримання влади.

Політик Н. Макіавеллі вважав, що задля досягнення політичних цілей правитель може використовувати будь-які засоби, незважаючи на мораль. А саме: застосовувати грубу силу, обманювати, фізично та морально знущатись з людей тощо. Правитель має бути схожим на сильного лева, щоб страхати вовків, і на хитрого лиса, щоб не втрапити в пастку. Він має піклуватись про своїх підданих і не повинен принижувати їх без причини. На думку мислителя, самозбереження і зміцнення політичної влади будь-якими засобами є домінуючим інтересом державності.

Висновки. Розглядаючи основи існування держав у минулому й до сьогодні він дійшов до висновку, що політичні події, зміни в державі відбуваються не з Божої волі, не з примхи чи фантазії людей, а мають об'єктивний характер. Не припустимо вирішувати проблеми політики і при цьому керуватись моральними цінностями, адже влада та політика за своєю природою є позаморальними явищами.

Розуміння політики як об'єктивного явища заклало міцний фундамент політичної теорії як точної, досвідної науки, яка, на думку мислителя, пояснює минуле, керує теперішнім і може прогнозувати майбутнє. Отже, Нікколо Макіавеллі зробив вагомий внесок у формування політичної думки як творець нової науки про політику.

Список використаних джерел:

1. Ціватий В. Г. Нікколо Макіавеллі (1469-1527): політико-дипломатичні погляди і діяльність (у вимірах XXI століття). Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2013. Вип. 20(1). С. 250-252.
2. Гелей С., Рутар С. Основи політології: 3-є вид. перероб. і доп. Київ : Товариство Знання, КОО, 1999. 427 с.
3. Андрусяк Т. Г. Історія правових та політичних вчень: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 304 с.

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ

Актуальність дослідження. У наш час все більшою мірою постає проблема формування справжніх лідерів суспільства, в основі яких повинна бути поставлена мета – служіння Україні та українському народові. Проблема політичного лідерства управлінської еліти викликає дослідницький інтерес, адже сьогодні вона є нагальною практичною проблемою.

Наразі в сучасній Україні все ще існують певні проблеми формування нового типу реального політичного лідерства, тому це негативно позначається на діяльності політиків, котрі претендують на статус лідера. А нашій державі потрібен лідер-професіонал та водночас духовна особистість, адже брак лідерів нового типу створює загрозу демократизації суспільства.

Мета дослідження – розкрити особливості формування політичного лідерства в Україні та актуалізувати необхідність формування цілісної системи підготовки політичних лідерів.

Завдання дослідження – визначити рівні розгляду політичного лідерства; окреслити універсальні концепції, які враховують усі чинники впливають на формування відповідного типу політичного лідера; охарактеризувати різні підходи до визначення функцій політичного лідера.

Об'єктом дослідження є правляче коло нашої держави, деякі політичні лідери України сьогодення.

Предметом дослідження є питання про сучасне лідерство в Україні та основні його проблеми оновлення.

Відомо, що термін «лідер», згідно з Оксфордським словником англійської мови (1933 р.), виник у XIII ст. й дослівно означає: провідник, керівник. Поняття «політичний лідер» з'явилося на початку XIX ст., в умовах інтенсивного розвитку капіталізму.

В українській політичній мові терміни «лідер» та «лідерство» з'явилися лише у другій половині 80-х років XX ст. і зберегли майже оригінальну вимову англійського «leader». За радянських часів цієї проблеми не було, оскільки були відсутні реальні соціальні умови для прояву цього феномена. Навіть енциклопедії та словники до 1991 р. давали лише одне визначення: лідер – керівник політичної партії. Наукове формулювання поняття та сутність політичного лідерства взагалі пройшло тривалий еволюційний етап і не припинилося й сьогодні. Це пов'язано з тим, що проблема лідерства має, скажімо, статус вічного питання, над яким замислювалося не одне покоління. Крім того, починаючи з давніх часів, вона розглядалася не тільки як політична, але й як глибоко філософська. Завжди актуальним було питання про те, як знайти захисника, рятівника, месію. Політична історія українського народу також тісно пов'язана з проблемою лідера: вожака, князя, царя, гетьмана, вождя.

У контексті досліджуваної проблеми слід підкреслити, що у сучасній науці склалося безліч підходів до визначення поняття та сутності політичного лідерства. Особливо це стосується формулювань, які наводять вчені. У політологічній літературі дослідники виділяють майже понад 100 визначень політичного лідера. В основу того чи іншого підходу кожен із дослідників, як правило, вносить певний критерій, що зрештою вирішальним чином позначається на сутності лідерства. Це дає змогу розглядати їх під різними кутами зору, але разом із тим немає загальноприйнятого визначення.

Різняться погляди авторів, як зазначає один з провідних дослідників проблематики політичного лідерства А. Пахарев, стосовно оцінок ефективності лідерства у сфері взаємодій та взаємовпливів між лідером та його послідовниками.

Ми розуміємо політичного лідера як особу, що здатна консолідувати громадян навколо спільної мети, застосовуючи виключно легітимні засоби впливу на політичну свідомість та поведінку певних соціальних груп, спираючись на свій професійний і особистий авторитет. Політичне лідерство – це суспільно-політичний процес, коли одна особа або група авторитетних осіб представляють інтереси і сподівання широких народних мас та пропонують

шляхи їх реалізації. Для кожного етапу суспільного розвитку властиві свої особливості й методи формування політичного лідерства. Аналітичний погляд на становлення політичного лідерства в Україні часів державної незалежності надає можливість визначити основні його особливості.

Серед політичних лідерів сучасної України можна виокремити два типи: «поступливий» – лідер консервативного типу, тобто такий, що під певним тиском намагається зберегти в країні раніше існуючу систему; «інверсійний» – лідер, якого визнають і сприймають через переслідування його владою чи критику з боку інших лідерів або політичних сил. Хоча в Україні, як і в багатьох інших країнах з подібною суспільнополітичною ситуацією, надто мало жінок-політиків, варто зазначити і розглянути тендерні (статеві) стереотипи сприйняття політичних подій, явищ, політичних лідерів, у тому числі політиків жінок. У складний для України період лідери повинні проявляти себе, доводити суспільству, що вони гідні бути його орієнтиром. Україні не вистачає лідера, який не тільки запропонував би стратегію виходу з кризи, а зумів консолідувати суспільство на її виконання.

Висновок: Політичні лідери – це люди, які мають бути професійно, інтелектуально, морально-психологічно та організаційно підготовлені до владної діяльності, спроможні справляти легітимний вплив на все суспільство або його частину. Крім того, мало розробити стратегію виходу з кризи, потрібно вміти консолідувати суспільство на її виконання. Серед багатьох якостей сучасного політичного лідера в Україні варто виокремити почуття національної самосвідомості, відчуття єдності з народом. Інакше кажучи, лідерові України повинне бути притаманне вміння не так красиво висловлюватись, як те, щоб він здатен бути захисником національних інтересів, обстоював їх. Україна продовжує залишатись країною, що формує новий тип реального політичного лідерства.

Список літератури:

1. Бойко С. Політичне лідерство в Україні : генезис і динаміка розвитку [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/pm/pm_51/boiko_politychne.pdf
2. Київський міжнародний інститут соціології СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА Ситуація в Україні: лютий-березень 2016 року. [Електронний ресурс] –2016. - Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=610>
3. Таргасюк В. Політична проблема формування загальнонаціонального лідера в сучасній Україні. [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://realpolitics.org/en/politychna-problema-formuvannya-zahalnonatsionalnoho-lidera-v-suchasnijukrajini/>

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Актуальність дослідження: Поняття «лідерство» є широко розповсюджене, та вивчається в таких науках як: психологія, філософія, політологія та в інших науках про людину. Можна сказати, що в будь-якій, навіть найпримітивнішій людській спільноті, виникає проблема домінування одного з її членів, тобто проблема лідерства. Але слід зазначити, що серед різних видів лідерства особливе місце належить політичному лідерству, бо воно є найбільш помітним і значимим як в будь-якій суспільно-політичній структурі, так і в загальнонаціональному масштабі.

Мета дослідження: дослідити основні аспекти політичного лідерства, та визначити як розвивалось це поняття в суспільстві і яку роль воно відіграє в даний час.

Завдання дослідження: проаналізувати значення поняття «політичне лідерство», описати суть теорії політичного лідерства, визначити основні якості якими повинен володіти політичний лідер.

Об'єкт дослідження: політичне лідерство, та різні його складові.

Виклад матеріалу. Лідер (з англ. –провідний, ведучий) –авторитетний член політичної, суспільної організації, об'єднання або малої групи, особистий вплив якого дозволяє йому відігравати істотну роль в соціальних процесах, ситуаціях. Лідерство –один з факторів спільної діяльності, коли індивід або частина соціальної спільності, верстви, групи реалізує роль лідера, тобто об'єднує, спрямовує дії об'єднання. Політичне лідерство є різновидом соціального лідерства і воно пов'язане з управлінням державними та суспільними процесами.

Феномен політичного лідерства привертав увагу кращих представників світової політичної думки. Античні мислителі вбачали його у монархах і полководцях. Н. Макіавеллі розглядав політичного лідера як володаря, здатного використати всі доступні засоби для збереження влади, наведення порядку. Т. Карлейль і Р. Емерсон вважали лідера творцем історії, наділеним особливим талантом. Ідею політичного лідера як надлюдини –сильної вольової особи, яку відрізняють високі життєві сили і воля до перемоги, сформулював Ф. Ніцше.

Політику, її завдання і цілі розрізняються на різних рівнях політичної діяльності, тому існують і різні лідери. В малій групі (це може бути еліта верхніх рівнів влади або іншого керівництва) роль лідера містить в собі здатність згуртувати людей та направити їх діяльність. Від лідера вимагається тісне особисте спілкування з близьким оточенням. При цьому виявляються і відіграють організаторську роль його особисті якості: вміння володіти ситуацією, приймати рішення, брати на себе відповідальність, робити вірний політичний вибір. Водночас лідер повинен вміти задовольняти інтереси групи, не виходячи за межі права і громадянських норм.

Іншим є лідерство на рівні «великої політики», управління країною, політичними рухами. Від лідера такого масштабу вимагається згуртування інтересів широкої суспільної бази влади. Тут мають значення не стільки особисті якості лідера, скільки його вміння формувати загальні політичні вимоги, знаходити високі критичні й конструктивні якості, спілкуватися з більш широким колом людей, переконувати їх, бути виразником їх інтересів. Тільки тоді лідер може стати символом руху, партії, суспільства.

Обов'язкова умова лідерства –володіння владою в конкретних формальних чи неформальних організаціях різних рівнів і масштабу –від держави і навіть групи держав до урядових установ, суспільних груп, рухів, партій. Формалізована влада лідера закріплюється законом. Але в кожних випадках лідер має соціальну і психологічну логіку, емоційну опору в суспільстві або колективах людей, які за ним сліднують.

Таким чином, на всіх рівнях політики лідерство реально при визначених умовах. Лідер повинен не тільки вести за собою людей, а й мати для цього необхідні якості.

Функції політичного лідера зосереджені на:

- об'єднанні громадян навколо спільних цілей;
- визначенні та прийнятті оптимальних політичних рішень;
- захисті мас від беззаконня;
- забезпеченні політичного, інформаційного, емоційного зв'язку влади та мас;
- укоріненні в свідомості мас оптимізму для досягнення проголошених цілей.

Одним із перших, хто запропонував характеризувати політичних лідерів за відповідною типологією, був М. Вебер. Виходячи з трьох типів легітимного панування, він виділив три типи лідерства.

Традиційні лідери (вожді) опираються на вікові традиції, що не викликають ніяких сумнівів;

Легальні лідери повинні здобувати владу законним шляхом;

Харизматичні лідери (харизма, по Веберу, лідер –полубог, пророк, великий месія) опираються не на силу традицій або закону, а на незвичайні особисті якості. Досягають прихильності народу за рахунок своєї харизми.

Взагалі, феномен харизматичного лідерства був для Вебера найбільш цікавим, тому що він заснований на вірі, а не на якихось звичаях або настановах. Харизматична особа здійснювала владу в різних політичних системах: Юлій Цезар у Римській імперії, Наполеон у Франції, Гітлер у Німеччині, Муссоліні в Італії, Ленін у Росії, Мао у Китаї та ін. Якщо традиційні раціонально-легальні типи лідерів надають політичній системі стабільності, то харизматичний лідер здатний зруйнувати традиції та діючі закони, щоб встановити "новий порядок". Харизматична особа створює труднощі і при успадкуванні влади. В одних випадках вона сама призначає спадкоємця (як це нещодавно було у Північній Кореї). Якщо цього немає, то після смерті лідера різко загострюється боротьба за владу, вакантне місце заповнюється довго і важко. Отже, феномен політичного лідерства вивчали кращі представники світової політичної думки, вони сформували різні рівні політичного лідерства, також протягом історії сформувались види якостей якими має володіти лідер. Хороший політичний лідер повинен мати далекоглядну мрію і повинен розуміти як перетворити свої бачення і історії успіху в сучасному світі.

Використані джерела

1. Держановська С. Сутність політичного лідерства: аналіз праць сучасних українських науковців // Збірник наукових праць. 2014. Вип. 40 «Ефективність державного управління», с. 310-36.
2. Обличчя влади: політична еліта. 1998 –2000 рр. / За ред. О. Й. Гриневича і А. Ф. Гуцала. К. : Наук. думка, 2002. С. 11 –15.
3. Траверсе О. Політичне лідерство: поняття, дискурс, практика // Віче, 2006, №18. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/332/>

ОСОБИСТОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Сутність і витоки політичного лідерства. В епоху Відродження за небувалого злету мистецтва та науки постала теорія італійця Н. Макіавеллі, згідно з якою люди є різними, але звички мають однакові, в масі своїй більше схилиються до поганого, ніж до доброго. Головне є те, що в основі людської природи – інтерес або жадоба влади й наживи. Макіавеллі вважав, що в політиці володареві слід удаватися до великих, віртуозних шахрайств, зрад, які, як він гадав, вимагають мужності, особистого впливу та авторитету.

Теорію лідера-надлюдини розвинув німецький філософ Фрідріх Ніцше (1844 –1900). Лідер, за його концепцією, – вищий біологічний тип людини, що ігнорує встановлені мораль, культуру, політичні цінності. Своїх сучасників Ніцше вважав утраченим поколінням, його герої – це герої майбутнього. Людина мусить побороти в собі все, що сприяє спокою та лінощам. Слід позбутися повсякденності, бути вищим за неї, щоб стати особою, здатною володіти і керувати. Це своєрідна концепція самовиховання, знищення в собі раба. Спрощений, вульгаризований підхід до концепції Ніцше застосував фашизм, що призвело до неадекватного сприйняття його філософії, наклало на неї тавро людиноненавистницької теорії (зокрема в колишньому СРСР).

Французький соціолог Габріель Тард (1843 –1904) вважав, що лідер є рушієм суспільного процесу, силою, що спонукає та певною мірою скеровує розвиток людської історії. На його думку, більшість населення не здатна до творчості, розуміння сутності історичного, політичного, соціального розвитку, і тому цю роль виконує лідер.

Своєрідне тлумачення лідерства дав німецький мислитель К. Маркс, визначаючи лідера як особу, якій властиві уміння, знання, авторитет, організаторський талант і яка є виразником інтересів і волі певного класу, зокрема пролетаріату.

У політичній науці існує багато інших теорій, концепцій. і трактувань лідерства.

Теорія рис лідерства. За цією теорією лідер повинен володіти певними рисами. Він має глибше та масштабніше мислити, вміти швидко знаходити вихід із певних ситуацій тощо. Якісна перевага – це продуктивність ідей. Людина мусить оволодіти вмінням уникати, а в разі необхідності розв'язувати конфлікти; мати "підхід" до людей, до їхніх проблем і питань, що потребують вирішення. Лідера характеризують високий рівень інтелекту, нестандартне мислення. Усе це має витворити нову якість, що забезпечує лідерові здатність уміло вирішувати весь комплекс проблем, беручи до уваги не лише поточну ситуацію, а й можливі наслідки своїх дій у майбутньому. Нову ідею лідер повинен або вдосконалити, або відкинути.

Ситуаційна концепція. Лідер діє в межах певної ситуації, він необхідний як рушій, що розв'язує актуальну для певного періоду проблему.

Теорія послідовників. Політичне лідерство розглядається як особливі відносини між лідером і підлеглими або тими, хто його обрав чи на нього впливає. Ці відносини можуть бути односторонніми (коли впливає лідер), що залежить від рівня концентрації влади в лідера та рівня його політичної ваги, а також особистих якостей; двосторонніми, коли на лідера впливають його послідовники, а не тільки лідер впливає на них.

Психологічні концепції лідерства. Вони ґрунтуються на вченні З. Фрейда. Згідно з ним в основі лідерства – певне лібідо, здебільшого підсвідоме почуття сексуального характеру. Воно виявляється в бажанні перебороти певні комплекси й табу, досягти більшого. Лідерові необхідно підтримувати врівноважені стосунки з масою, бути здатним стримувати її агресивні настрої.

У політологічному аспекті лідерство визначають:

- як вплив на інших людей;
- як управлінський статус, тобто позиція, пов'язана з винесенням управлінських рішень;
- як зразок поведінки та організації певної групи осіб і здатність реалізувати їхні вимоги в державних структурах;

- як бізнес, підприємництво в межах політичного ринку.

Висновок. Політичне лідерство –це суспільно-політичний інститут (процес), за якого одна, а іноді й декілька осіб беруть на себе роль глави, керівника, провідника певної соціальної групи, політичної партії, громадсько-політичної організації чи руху, держави або суспільства в цілому.

Список літератури:

1. Дмитренко С. П. Політична еліта і політичне лідерство // Політологічні читання. 2001. №2.,с. 24-28.
2. Кухта Б.,Теплоухова Н. Політичні еліта і політичне лідерство. Львів, Кальварія, 1995, 180 с.
3. Палах П. Сучасні українські політичні лідери. Львів, Кальварія, 2002. 120 с.

ЦІННОСТІ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Актуальність дослідження. У наш час вагоме місце в житті людей займає проблема цінностей та ціннісних орієнтацій. З кожним днем людей все більше починають цікавити такі питання: що таке цінність? як ми розуміємо їх? чому саме цінності є орієнтирами духовного розвитку особистості і людства в цілому? **Мета дослідження** –аналіз цінностей як визначальних характеристик людського буття.

Виклад основного матеріалу. Поняття «цінність» у філософський обіг ввели в 60-х роках ХІХ ст. німецькі неокантіанці Р. Г. Лотце, Г. Коген. З того часу це поняття, потреба в якому, очевидно, назріла, завоювало міцні позиції у філософії, культурології і сформувалась спеціальна галузь філософського знання –аксіологія, до завдань якої належить вивчення природи цінностей, їхнього місця в реальності, структури ціннісного світу. У наш час дослідження з проблем аксіології (теорії цінностей) можуть стверджувати, що будь-яка соціокультурна система поєднує цінності двох порядків: цінності-цілі та цінності-засоби. Відомо, що наші цілі є духовним утворенням, ідеальним образом, суб'єктивною формою майбутнього результату діяльності.

При класифікації цінностей також треба враховувати й те, хто є їх суб'єктом, кому належать відповідні ціннісні уявлення, котрі ми розглядаємо як збережений і відтворений у свідомості чуттєво-наочний образ раніше сприйнятих цінностей. У цьому аспекті можна виділити ціннісні уявлення: а) людства в цілому; б) конкретних суспільних систем, соціальних прошарків, малих груп; в) особистості. Кожен з перелічених суб'єктів відрізняється особливими потребами та інтересами, виконує особливу роль у загальній системі соціальної діяльності та виробляє власні критерії оцінки навколишнього світу. Більш того, кожен суб'єкт наповнює певним ціннісним змістом предмети і явища, стан і процеси, визначає специфічні ціннісні орієнтири своєї активності. Система цінностей –це та ланка, яка пов'язує суспільство з індивідом, включає його у систему суспільних відносин. Цінності також лежать в основі вибору цілей, засобів та умов діяльності, відповідають на запитання, задля чого відбувається той чи інший процес.

Цінності особистості носять двосторонній характер: вони і соціальні, і індивідуальні. Їх соціальними передумовами виступають існуючі в суспільстві ціннісні стереотипи, які сформовані через систему культури та освіти і «задають» особистості об'єктивні виміри існування. Цінності формуються, виходячи з інтересів і задач суспільства, корегуються і спрямовуються ним, виступають проекцією його духовного життя. Індивідуальність проявляється в залежності ціннісного сприймання особистості, що формується на основі її власної системи духовних потреб та інтересів, залежить від її специфічних особливостей, життєвого досвіду тощо. Із такої взаємодії беруть свої витoki ціннісні уявлення особистості, які роблять доречною раніше сприйняту інформацію.

Отже, цінність являє собою фундаментальну основу людського буття, яка є певним об'єктивним критерієм усіх об'єктів та суб'єктів, орієнтиром для кожного індивіда окремо так і суспільства в цілому.

Література:

1. Лапаєнко С. В. Формування ціннісних орієнтацій старших підлітків на здоровий спосіб життя: Автореферат дис. ...канд. пед. наук. / С. В. Лапаєнко. –К.,2000. –19с.
2. Шумка М. Л. Символіка та мова як репрезентанти національної ідентичності та чинники націєтворення [Текст] / М. Л. Шумка // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.]; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. –Тернопіль : ТНЕУ, 2015. –С. 114-137.

3. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик, О. М. Рудакевич, Р. Ю. Чигур, М. Л. Шумка; за ред. професора О. М. Рудакевича. –Тернопіль: ТНЕУ, 2015. –256 с.

ПОЛІТИЧНА КРИЗА: КОМПОНЕНТИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Події останніх років –Євромайдан, Революція Гідності, анексія Криму та війна засвідчують безумовну актуальність наукового дослідження феномену політичних криз.

Україна, пройшовши складний шлях становлення, свій розвиток бачить на шляху євроінтеграції і мирного співіснування, звільнення від синдрому керованої ззовні країни. Головним завданням її інститутів є пов'язування в гармонійну систему матеріально-технологічного, природного, національно-демографічного і культурно-релігійного компонентів суспільства. Форми організації політики, економіки, культурно-духовного життя в Україні поки недосконалі, однак вони не виходять за рамки загальноцивілізаційних норм розвитку. Український народ дав чітко зрозуміти, що не хоче бути продовжувачем традицій російської та радянської імперій, натомість прагне бути рівним серед країн Євросоюзу.

Шукаючи шляхи врегулювання конфлікту, як передумови виникнення політичної кризи, науковці вважають, що коли конфлікт набуває свого повноцінного розвитку, його досить важко розв'язати і методи традиційного врегулювання не сприймаються сторонами. Амбіції та силові протистояння стають основою взаємовідносин протилежних сторін конфлікту. Важливе значення відіграє чітка проінформованість органів державної влади про ситуацію у регіонах країни, де існують причини для виникнення протиріччя. Необхідно володіти інформацією про потреби окремих соціальних груп, які висловлюють своє пряме занепокоєння діяльністю влади; при прийнятті нового законодавчого акта потрібно враховувати структуру, потреби, інтереси, сподівання кожної національної меншини; важливо, щоб інформація про політичні погляди населення була об'єктивно-реальною.

Вчені виділяють два демократичні напрямки розв'язання політичних конфліктів, які актуальні в українському суспільстві: перший –розв'язання політичних конфліктів шляхом безпосередньої взаємодії сторін за допомогою компромісу у переговорному процесі; другий – правові способи врегулювання політичного конфлікту, передбаченні національним законодавством та міжнародним правом, із залученням міжнародних організацій. Наприклад, політичні переговори між опозицією та владою під час Революції Гідності та Угода прогулювання кризи не підтрималися суспільством; Мінські, Женевські та Паризькі домовленості, а також угоди і комплекси заходів розроблені для врегулювання конфлікту на Сході України тільки на певний час призупиняють насильство, однак багаторазово порушуються сторонами конфлікту. Мінські угоди як основний політико-правовий інструмент регулювання «гібридної війни» на території України суперечить законодавству держави, зокрема унітарності, визначеній Конституцією а також основним принципам укладання міжнародних договорів.

Однак, важливо надавати правову оцінку кризам та конфліктам. Так, міжнародно-правовий аналіз подій в Україні з кінця листопада 2013 р. до літа 2014 р. надає авторський колектив монографії «Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право». Значна увага приділена захисту прав і свобод громадян під час цих подій. Автори стверджують, що Революція гідності стала наслідком не лише відмови тогочасної української влади від декларованого європейського вектору розвитку, але і нехтування правами та свободами людини і громадян, перш за все –правом на мирні збори, мітинги, демонстрації. Українське суспільство, реалізуючи право на мирні зібрання та гинучи за свої свободи та права, довело усвідомлення українцями сутності свободи та можливості за допомогою цього права протистояти навіть авторитарній владі.

Аналізуючи політичну ситуацію та теоретичні вітчизняні та зарубіжні дослідження сучасної політичної кризи в Україні варто відзначити, що подальше її вивчення та пошуки шляхів розв'язання є важливою складовою демократичного розвитку українського суспільства.

Систематизація вітчизняних досліджень політичної кризи показує, що наукові праці розвиваються з розвитком кризової ситуації в політичній системі нашої держави. Саме тому необхідне додаткове дослідження таких найважливіших аспектів теми, як виявлення закономірностей і особливостей політичної кризи, аналіз прикладних методик і технологій її врегулювання та розробка моделі реагування органів державної влади на кризові обставини.

Завдання виходу з кризи вимагають від учасників соціально-політичних відносин ефективної та злагодженої взаємодії, забезпечення дієвого соціального діалогу між владою та громадянами. Питання розробки ефективної моделі реагування представників органів державної влади на кризові обставини набуває особливої актуальності серед експертної та наукової спільноти. Перспективу подальших досліджень у цьому напрямі вбачаємо у більш детальному вивченні сутності політичної кризи, шляхів її уникнення та подолання.

Використані джерела[^]

1. Михальченко Н. Украинская региональная цивилизация: прошлое, настоящее, будущее. Монография. К. : ИПиЭНИ имени И. Ф. Кураса НАН України, 2013. 340 с.
2. Комплексна оцінка бідності в Україні та регіонах. Інститут демографії та соціальних досліджень НАНУ. URL: www.idss.org.ua/archiv/Bidnist_2013.doc.
3. Пояркова, Т. К. (2015). Кризовий синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання. Монографія. Суми: Університетська книга, 2015, 124 с.

ТЕОРІЯ ПОДІЛУ ВЛАДИ В ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ

Актуальність дослідження: Однією з ключових політичних категорій є державна влада, що виступає фундаментальним багатоаспектним феноменом та має складну інституціональну структуру. Умови та перспективи ефективної реалізації державної влади безпосередньо пов'язані з її соціально-політичною та історичною природою, оптимальним розподілом та інституціональним функціонуванням.

Мета дослідження: Методологічний аналіз теорії поділу влади, дослідження походження ідеї та визначення основних методів виявлення.

Завдання дослідження: Аналіз теорії поділу влади в політичній науці. Розглянути його походження та виявлення на прикладі історичних подій.

Об'єкт дослідження: Теорія поділу влади в політичній науці.

Предмет дослідження: Поділ влади—це система організації і функціонування державної влади, в якій функції законодавчої, виконавчої і судової влади здійснюються різними державними органами[1, с. 176].

Ідея поділу влади висувалася ще античними (Аристотель) та середньовічними (Марсилій Падуанський) філософами. Як самостійне вчення вона була обґрунтована в середині XVIII ст. Ш. -Л. Монтеск'є. Він доводив, що політична свобода можлива лише там, де виключена можливість зловживання владою, для чого в державі необхідно здійснити поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову. Основна мета поділу її полягає в тому, щоб уникнути зосередження влади в одних руках і зловживання нею. Необхідно, щоб різні гілки влади могли взаємно стримувати одна одну.

Принцип поділу влади вперше і найбільш послідовно був утілений в Конституції США 1787 р., де три гілки влади не тільки розділені, а й контролюють одна одну через так звану систему стримувань і противаг. За цієї системи законодавча, виконавча і судова гілки влади розділені не тільки організаційно, а й формально і цілком незалежні одна від одної. Водночас кожна з гілок наділена повноваженнями, які дають їй можливість контролювати й обмежувати інші гілки. Ці повноваження і складають систему стримувань і противаг. Жодна з гілок влади не має ні формального, ні фактичного верховенства над іншими.

Поділ влади, який характеризується формальною ізоляваністю кожної з її гілок і відсутністю між ними тісних функціональних відносин, визначається як «жорсткий». Найповніше він проявляється у президентській республіці. Інший характер має поділ влади за парламентарних форм правління, де різниця між законодавчою й виконавчою владою не має суттєвого значення, оскільки тією й іншою володіє партія парламентської більшості, лідер якої одночасно керує урядом і контролює цю більшість. Реальний поділ державної влади тут відбувається всередині парламенту між сформованим партією чи коаліцією партій парламентської більшості урядом та опозицією [3, с. 82-84].

Найбільш поширеним в наш час є поділ державної влади на три гілки:

Законодавча влада –це делегована народом своїм представникам у парламенті державна влада, яка має виключне право приймати закони. Вона здійснює і фінансову (право щорічного затвердження бюджету країни), і установчу (участь парламенту у формуванні вищих виконавчих і судових органів), і контрольну функції.

Виконавча влада –це влада, яка володіє правом безпосереднього управління в державі. Носієм цієї влади у масштабі країни є уряд, який забезпечує виконання законів та інших актів законодавчої влади, відповідальний, підзвітний та підконтрольний їй. Виконавча влада покликана відпрацьовувати шляхи та засоби реалізації законів, займатися поточним управлінням, здійснювати розпорядчу діяльність.

Судова влада –це незалежна влада, яка охороняє право, виступає арбітром у спорах про право, здійснює правосуддя. Судова влада обмежена нормами та принципами права,

здійснюється у формі судової процедури й не може залежати від суб'єктивного впливу інших гілок влади. Юрисдикція судів поширюється на всі правові відносини, що виникають у державі [4].

Відокремленість судової гілки в системі поділу державної влади проявляється передусім у принципах незалежності судів і суддів та підпорядкування їх лише конституції і законам, безстроковості (довічності) обрання або призначення суддів та їх недоторканності. Формування суддівського корпусу відбувається з участю вищих органів законодавчої і виконавчої влади.

Поділ державної влади є необхідною умовою демократичного політичного режиму. Авторитарні, особливо тоталітарні, політичні режими заперечують поділ влади. Комуністична ідеологія відкидає його навіть теоретично, обґрунтовуючи принцип єдності влади, відповідно до якого мандат на здійснення якої-небудь державної функції є похідним від представницької влади. Вважається, що адміністративні та судові дії держави виконуються за дорученням представницьких органів державної влади і як такі є не владою, а лише функцією, здійснюваною від її імені. Практична ' реалізація в соціалістичних країнах принципу єдності влади призвела до зосередження всієї повноти державної влади навіть не у формально представницькому органі, а в руках апарату комуністичної партії і небачених зловживань владою.

Висновки: На основі проведеного дослідження можна зробити висновки, що теорія розподілу влади виникла ще в античності і стала логічним продовженням розвитку політико-правових ідей, що виникли в XVII ст. На кожному з етапів історичного розвитку суспільства існували різні концепції щодо оптимальної моделі поділу влади в державі. Значний вплив на формування тих чи інших ідей мали менталітет, пануючі в суспільстві цінності, розвиток принципів конституціоналізму, демократії, верховенства права та законності, а також конкретні історичні умови, які склалися на певному етапі розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Політологія (теорія та історія політичної науки): Навчальний посібник. Шляхтун П. П. К. : Київ: Либідь, 2005, 576 с.
2. Теорія держави і права : навчальний посібник. В. М. Суботін, О. В. Філонов, Л. М. Князькова, І. Я. Годоров. Київ : Знання, 2005. 327 с.
3. Розподіл державної влади. URL: <http://surl.li/bxayr>

УКРАЇНА ТА РОСІЯ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ, ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА ГЕОКУЛЬТУРНІ ВІДМІННОСТІ

Актуальність: на сьогоднішній день тема «України та Росії» є особливо болючою. Події які відбуваються зараз у світі розкривають цінності людяності, свідомості та хоробрості в умовах війни.

Мета статті: аналіз цивілізаційних, геополітичних та геокультурних відмінностей України та Росії.

Об'єкт дослідження: Україна та Росія, їх відмінності.

Предмет дослідження: роль та вплив російської пропаганди на український народ.

Україна та Росія розвивалися за різних історичних умов, мали впливи різних сусідів. Витоки всього українського, російського, білоруського та, значною мірою, і литовського народів – у середньовічній Русі. Проте їх формування у наступні століття проходили за різних історичних умов. Це визначило суттєві культурні, політичні, світоглядні відмінності, а також окремі мови, зокрема українську і російську. Росія завжди формувалася за імперативним принципом, а формування сучасної державної території України відбувалося в рамках Російської імперії – СРСР і проходило у декілька етапів. Перший (кінець XVI – кінець XVII ст.) характеризується вичленовуванням зі складу Речі Посполитої території Малоросії (Середньої Наддніпрянщини) і початком колонізації Слобожанщини (Східної України), у якій українці брали участь разом з росіянами. Другий (друга половина XVIII – XIX вв.) мала характер прискороного колонізаційного освоєння Північного Причорномор'я (особливо після 1783 р.). На цей етап приходиться і приєднання до Російської імперії Правобережжя Дніпра (Полісся, Поділля, Волині). Третій (до середини XX ст.) ознаменувався включенням до складу СРСР Східної Галичини (1939 р.), Північної Буковини, Південної Бессарабії (1940 р.) і Закарпаття (1945 р.), а також передачею Кримського півострова в адміністративне підпорядкування УРСР (1954 р.). Цілком зрозуміло, що нині в незалежній Україні є свої державні інтереси, які далеко не завжди співпадають з російськими. Більш того, неминуче протиріччя інтересів Росії й України не може не впливати на їхні взаємини.

Сучасна українська геополітика, на мою думку, намагається примирити прагматичні вимоги “реальної політики” з необхідністю створення нової національної і політичної ідентичності – за допомогою колишніх і нових національних міфів, що спираються на принципи примордіалізму. Формування загальної національної і політичної ідентичності особливо важливе для молодої незалежної української держави, у якому надзвичайно великі економічні і культурні контрасти між різними частинами країни, що йдуть коренями в багатовікову історію поділу нинішньої території країни між суміжними державами. Головна причина виживання українських етнічних груп – у постійному самопротиставленні сусідам: історія опору спробам асиміляції, переданий з покоління в покоління, сприяла посиленню колективної солідарності.

Геокультурні відмінності України та Росії можна прослідкувати у таких аспектах: культура влади, рольова культура, культура задач (тобто відношення до реалізації різних проектів) і власне культура самоідентифікації.

В культурі влади, де визначну роль відіграє насамперед еліта, ми бачимо певну різницю в її реалізації при досить однаковій її ієрархії. Так в Україні ще не до кінця сформувалася така влада, яка б позбулася синдрому другорядності „молодшого брата”, вміла б самостійно брати на себе виконання важливих рішень, бути визнаною народом. Це можна певною мірою пояснити тим, що Україна має економічну залежність.

Також можна побачити відмінності у культурі самоідентифікації, відношення до своєї мови та культури. Досить значна частина українців хоч і визнає себе громадянами України, але не використовує державну мову і піднімає питання про дві державні мови, це також видно

і у державному підході до культури і української книжки, яка фінансується з залишковим принципом.

Отже, результаті Україна виявилася між двох досить могутніх центрів геополітичного притягування, що не залишають їй шансів на яке-небудь самостійне існування. Геостратегічне положення України таке, що вона завжди ставала ареною протистояння західної (романо-германської) і східної (візантійської) цивілізацій і їхніх імперій, що існували. Для східної цивілізації Україна має не тільки важливе економічне або військово-політичне значення, вона також є духовним центром російського світу. Не є дивним також і відмова в членстві в ЄС – Європа відчуває духовну відстороненість України, її несвропейський менталітет. І якщо для Росії важливим є саме членство України в знов створюваній імперії, то ЄС хотів би бачити "незалежну" Україну як політичний тамбур між собою і Росією.

ЛЮДИНА І ПОЛІТИКА: РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС ПРОЦЕСУ ІНТЕГРУВАННЯ ОСОБИ У СУСПІЛЬСТВО

Актуальність дослідження. Сучасність підтверджує, що політичні знання та культура є обов'язковими для людей незалежно від їхньої професії, і не тому, що вони живуть у суспільстві, вони повністю зобов'язані взаємодіяти з іншими людьми та державою. Без знань з політології людина ризикує стати розмінною монетою в політичній грі, бути переслідуваною та оновленою з боку політично активніших сил.

Суспільна політична грамотність громадян необхідна всьому суспільству, оскільки захищає його від дитинства і тиранії, від економічних і економічних форм державного і суспільного устрою. Політичні знання та навички особливо необхідні молодому поколінню, для якого характерні радикальні судження та дії, підвищена сприйнятливість до різноманітних утопічних ідеологій та демагогічних закликів.

Мета дослідження: аналіз сучасних українських дослідницьких матеріалів, де основною та актуальною темою є політична соціалізація людини та дослідження безпосередньо процесу адаптації людини в сучасному середовищі шляхом політичної соціалізації.

Завдання дослідження: аналіз впливу політичної соціалізації на інтегрування особи у суспільстві.

Об'єктом дослідження: є феномен політичної соціалізації.

Предмет дослідження: політична соціалізація та її вплив на формування особистості у суспільстві.

Політична соціалізація – це своєрідне введення людини в політичне середовище, залучення її до системи сформованих у суспільстві політичних орієнтацій, традицій, навичок, передача їй та засвоєння нею існуючих політичних відносин, процесів, явищ, включення її в систему політичних зв'язків шляхом розвитку її політичної активності та наділення її якостями, що необхідні для нормального функціонування суспільства.

У ході політичної соціалізації особистість взаємодіє з політичним середовищем, у результаті особистість набуває чи втрачає певні соціальні характеристики, що характеризують її як «політичну особистість».

Зважаючи на мотиви людей, політологи виділили такі моделі політичної соціалізації:

«модель переконання» пов'язана зі свідомим бажанням людини відповідати вимогам політичної системи відповідно до внутрішніх переконань, через почуття обов'язку, що впливає з віри в ефективність і справедливість соціально-політичної системи.

«модель інтересу» розглядає людину як вільну особистість, яка керується у своїй політичній діяльності насамперед особистими інтересами. В обмін на підпорядкування людина може отримати певні блага, привілеї.

Тобто, аналізуючи цю класифікацію моделей політичної соціалізації, можна зробити висновок, що різноманітність темпераментів людини породжує різноманітність інтересів, а отже, і різноманітність мотивів політичної соціалізації.

Кожен, хто хоче приєднатися до політичної системи, має за мету та мотив приєднання. Якщо докладніше розглянути мотив включення до системи державних та недержавних відносин, то відповідь на питання про конструктивність цього процесу стане більш зрозумілою. Адже якщо мотивом є власний порив душі до усвідомлення у цій сфері особливих людських відносин, до взаємовигідної діяльності на користь держави, такий випадок можна віднести до розряду –конструктивних. Але якщо людина хоче стати частиною політичної системи для особистого збагачення та особистих інтересів –такий випадок однозначно визначається як деструктивний. Тобто ми маємо усвідомлювати той факт, що ми самі формуємо політичну систему, і від нас залежить, як вона функціонуватиме. Якщо свідомість кожного соціально свідомого громадянина буде спрямовано на вдосконалення політичної системи, вона своєю чергою відкриє перед кожним її зацікавленим учасником

широкий спектр можливостей. Все має свою взаємозалежність. Слід також зазначити, що деструктивним процесом є нав'язування особи проти його особистої волі до участі у політичній соціалізації. Цей процес має бути свідомим вибором кожного громадянина, тільки в цьому випадку він може бути корисним для системи з одного боку, і людини з іншого.

Важливим є й той факт, що для продуктивної діяльності цієї системи суспільних відносин необхідний узгоджений облік усіх її функцій. Розглянемо їх більш детально:

Інформаційна функція: передає людині певні політичні знання, необхідні їй для формування політичного світогляду, політичного мислення, правильної орієнтації в питаннях суспільного життя;

Ціннісна функція: залучає людини у систему історично сформованих у суспільстві політичних відносин, цінностей і орієнтацій, виробляє певний апарат політичного мислення, власну систему ціннісних орієнтацій;

Інструктивно-нормативна функція: спрямовує людину на вироблення певних установок на сприйняття та використання політичної інформації.

Кінцевою метою реалізації функцій політичної соціалізації є досягнення людини вміння орієнтуватися в політичній системі, свідомо виконувати певні політичні функції.

Висновки. Підсумовуючи, слід підкреслити, що результатом процесу політичної соціалізації, який має певні етапи, чинники, моделі та види, є свідоме та добровільне бажання брати участь у політичній діяльності, залучаючи його до політичного процесу в межах суспільно-політична система. Проте лише наша спільна активна та санкціонована політична позиція здатна покращити функціонування політичної системи.

Література:

1. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/Політологія_29_10_2018.pdf

2. Людина і політика [Електронний ресурс]. –Режим доступу: https://pidru4niki.com/18060203/politologiya/lyudina_politika

3. Політична соціалізація особистості [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-3377.html>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ США І УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. Перед сучасною Україною надзвичайно гостро стоїть питання щодо реформування її політичної системи, тому вивчення досвіду інших країн стає важливою науковою задачею. Великий інтерес при цьому представляють США, де практика обрання президента має низку особливостей. Нещодавні вибори підживили загальну цікавість і засвідчили низку специфічних рис, притаманних для американської практики виборів.

Метою наукового дослідження є вивчення функціонування системи обрання глави держави в сучасних США. Також дослідити спільні та відмінні риси у виборчій системі США та України.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких завдань: дослідити особливості процедури обрання президента в сучасних США; вивчити особливості процедури обрання президента в Україні; виділити спільні та відмінні риси.

Вибори президента США привертають пильну увагу. Це пов'язано з тим, що ця країна займає провідне місце у світовій системі міжнародних відносин. Крім того, президент тут є вищою посадовою особою, а також главою виконавчої влади, а процедура його обрання суттєво відрізняється від загальної світової практики. На відміну від України, де офіційна виборча кампанія в органи влади починається не раніше ніж за 110 днів до дня голосування, в Америці вибори президента США тривають практично рік, а республіканці можуть офіційно починати попередні вибори в рік, що передує року голосування. Особливістю американської політичної системи є те, що у них немає централізованих загально-федеральних партій, як у нашій країні і в колишніх союзних республіках. У кожному штаті є своя партія, зі своїм лідером. Тобто в Америці 50 демократичних партій і 50 республіканських, в більшості штатів є партія зелених. Процедура висунення кандидата на посаду президента і віце-президента однозначно не прописана в конституції або федеральних законах США, і тому кожен штат проводить її зі своїми особливостями. У залежності від законодавства штату виборці можуть подавати голоси безпосередньо за самих кандидатів у президенти або опосередковано – за делегатів партконференцій та з'їздів, які зобов'язані підтримувати кандидатів. Передвиборна гонка починається з попередніх виборів. Праймеріз – це прямі вибори серед прихильників однієї і тієї ж партії, де визначаються партійні кандидати, які будуть балотуватися на загальних виборах. У ході голосування на праймеріз в більшості випадків виборці просто ставлять хрестик навпроти прізвища того чи іншого кандидата. Іноді вони також вибирають делегата, який зобов'язується голосувати на партійній конференції за конкретного кандидата. Республіканці, для яких більш характерна партійна дисципліна, іноді просто пропонують своїм виборцям вибрати делегата на партійний з'їзд, надавши йому можливість самому вирішити питання про гідного кандидата в президенти.

В Україні застосовуються різні виборчі системи: на виборах президента України – мажоритарна, на виборах народних депутатів України – змішана. Так, мажоритарна виборча система базується на принципі: обраним вважається кандидат, який отримав установлену більшість голосів виборців на виборчому окрузі, в якому він балотувався, або в цілому по країні (у разі президентських виборів).

Пропорційна виборча система передбачає такий порядок визначення результатів голосування, за якого розподіл мандатів між партіями, що виставили своїх кандидатів до представницького органу, здійснюється відповідно до кількості отриманих ними голосів. Така виборча система передбачає утворення великих багатомандатних округів і забезпечує представництво партій у виборних органах відповідно до їхньої популярності у виборців. За пропорційної системи розподіл мандатів між політичними партіями здійснюється за допомогою виборчої квоти (виборчого метра), яка визначається одразу ж після виборів поділом загальної кількості голосів, поданих у багатомандатнім окрузі, на число мандатів, що припали на цей округ.

Найбільшого поширення в США мають одномандатні округи (в яких вибирають одного депутата): тобто, якщо штат посилає десять представників до палати, законодавчі органи

ділять штат на десять округів, у кожному з яких обирається один представник. На відміну від системи пропорційного представництва і наявності окремих округів, які можна вважати багатомандатних, система виборів по одномандатних округах перешкоджає росту числа третіх партій і здатна також у великій мірі применшити вплив багаточисельного політичної меншості. Причиною цього є таке встановлення меж округів, яке може призвести до посилення або ослаблення групи виборців або партії – процес, званий в. Джеррімендерінг, губернатора штату Массачусетс в 1812 році, який керував у своєму штаті перекроюванням виборчих округів з виборів в сенат США, і слова «саламандра» – тварини, з формою якого порівнювалися.

Особливо важливими є вибори, що проводяться в рік перепису населення, який проводиться з десятирічними інтервалами, чого немає у виборчій системі України. Партія, яка контролює законодавчі органи штату на початку нового десятиліття, встановлює межі округів з виборів на пости легіслатури штату і депутатів конгресу, які залишаються незмінними до нового перепису населення в наступному десятилітті.

Президент США обирається непрямым шляхом строком на 4 роки. Одна і та сама особа може обиратися президентом не більше двох разів. Порівняно з Україною де президент України обирається громадянами на засадах прямого виборчого права строком на п'ять років. Спільним є те що одна і та сама особа не може обиратись президентом не більше двох разів.

В нашій країні вибори президента України можуть бути черговими, позачерговими (достроковими), повторними.

Стадії виборчого процесу на виборах президента України є подібними до стадій виборчого процесу на виборах народних депутатів України. Чого не можна сказати про США, адже там такого поняття як чергові, позачергові і повторні вибори не існує.

Висновок. У сучасному світі вибори є одним із основних показників функціонування демократичного режиму. Серед розглянутих підходів тлумачення поняття «виборча система», а саме вузького – як принципу переведення голосів виборців у депутатські мандати, процесуально-правового – як сукупність процедур, що регламентують вибори, виборчу систему слід розглядати у широкому розумінні, тобто як сукупність підсистем усіх рівнів проведення виборів (виборів президента, формування парламенту країни, системи виборів органів місцевого самоврядування) та процесуально-правових норм, що регламентують виборчий процес.

Широке розуміння поняття «виборча система» дозволяє дослідити специфіку багаторівневості виборчого механізму, а також аналізувати зміни як в цілому системи, так і окремих її елементів. Саме характер взаємозв'язків між елементами визначає сутність виборчої системи. До таких елементів відносяться: спосіб розподілу мандатів (пропорційний, мажоритарний), суб'єкти висування кандидатів (політичні партії, громадські організації чи трудові колективи), тип виборчого округу (одномандатний чи багатомандатний), демократичність умов проведення виборчої кампанії, вимоги щодо виборчих фондів, виборчого бар'єру, явки виборців, тощо.

Література :

1. Гелей С., Рутар С. Політико-правові системи світу: навч. посіб. К., 2012. 428с.
2. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна. К., 2012. 284с.
3. Холод В. В. Політологія: підручник. Університетська книга, Суми, 2013. 304 с.
4. Основи демократії: навч. посібник / за ред. А. Колодій. К. : 2014. 620 с.

ЗМІНИ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Події 2013-2014 років хоч і були трагічними, але зовсім не марними. Адже вони дали міцний поштовх до розвитку України. І зараз головне завдання – не зупинитися. За ці роки Україна пройшла величезний шлях, розпочала не одну реформу та посилила свої позиції у світі. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки зібрав десять знакових здобутків, які стали можливими завдяки Революції Гідності.

Повернення до демократії.

З демократією Віктора Януковича поєднувало лише те, що він прийшов до влади демократичним шляхом. Далі Янукович уже діяв як за підручником для диктатора-початківця: максимально розширити власні повноваження, кинути опонентів за ґрати, підкорити собі всі гілки влади, шахраювати на виборах, обмежити свободу слова та зібрань, застосувати брутальну силу.

Сучасна Україна, навіть за всіх обмежень, які накладає на неї необхідність відбиття ворожої агресії, демонструє сталий демократичний поступ. За підсумками 2020 року, Україна посіла 79 місце зі 167 країн за індексом демократії, який розробив британський центр The Economist Intelligence Unit. У 2020 році індекс демократії в Україні оцінили з показником у 5, 81, що все ще залишає її серед країн з «гібридним режимом», але є найкращими показниками з 2010 року.

Посилення ролі громадянського суспільства.

За роки після Революції Гідності серед успіхів варто окремо виділити формування сильного громадянського суспільства, яке булоучасником або навіть ініціатором позитивних змін за останні роки. Воно впливає на порядок денний держави, контролює діяльність влади, а також формує власні пропозиції реформ.

Зміцнення національної ідентичності.

На шляху до євроінтеграції Україна не втрачає своєї національної ідентичності, а навпаки – посилює її. Як свідчать дані соціологічного дослідження, 73% українців вважають українську мову рідною. Спілкуються вдома переважно українською 53%, російською – 29% громадян України. 66% українців вважають, що держава має сприяти подальшому втіленню закону про мову в усіх сферах. Підтримка закону про мову переважає в усіх регіонах України – від 88% на заході до 53% на півдні. 2/3 українців вважають, що частка української мови на телебаченні має становити не менше 75%. Сприятливе законодавство і державна підтримка спричинили бум українського кіновиробництва. Щороку в прокат виходять десятки українських фільмів, встановлено нові рекорди відвідуваності й касових зборів українських кінострічок. «Культурним очищенням» можна вважати декомунізацію, яка призвела до прибирання монументів Леніна та інших діячів комуністичного режиму, а також до зміни назв багатьох населених пунктів, вулиць та інших об'єктів топоніміки. Православна церква України офіційно позбулася залежності від Московського патріархату, в якій вона перебувала понад 300 років. Вона отримала Томос про автокефалію, посівши своє місце у диптиху – офіційному переліку православних автокефальних та автономних церков.

Здатність захищатися/

Не з власної волі Україні доводиться відстоювати свій цивілізаційний вибір, зокрема зі зброєю в руках. І вона вміє це робити. Після багаторічних руйнівних процесів, а також втрати значної кількості техніки в окупованому Криму й під час війни на Донбасі, українська армія підвищила рівень бойової підготовки, отримала озброєння українського та західного виробництва і 25 місце у світовому рейтингу військової сили.

Впровадження децентралізації.

Здавалося б, російська агресія навпаки – провокує до максимального зосередження влади в центрі, до згортання прав громад і повноважень місцевих адміністрацій. Але ні, одним з яскравих прикладів розвитку України після Майдану як демократичної правової держави стало запровадження реформи саме з децентралізації влади.

Прозорість закупівель.

Система державних закупівель вважалась одним з основних джерел корупції та марнотратства в Україні до Євромайдану. Реформа цього сектору розпочалася у 2014 році та запровадила низку законодавчих й інституційних змін, а також технічну модернізацію і введення в дію нової системи електронних закупівель –ProZorro. Ця реформа вирізняється тим, що її започаткували, розробили та впровадили активісти від бізнесу й громадянського суспільства, яким удалося створити широку коаліцію підтримки серед політиків, міжнародної спільноти та інших зацікавлених сторін для законної реалізації реформи на національному рівні. Реформа ставила п'ять цілей, більшість з яких були досягнуті.

Відкритість даних.

Електронні декларації про майно й доходи посадовців, вільний доступ до реєстрів майна та нерухомості, відкритість архівів радянських органів безпеки, поіменні голосування в місцевих радах, єдиний портал державних фінансів, де кожен може бачити всі бюджетні транзакції, зробили Україну одним зі світових лідерів за відкритістю даних.

Повернення на європейський шлях.

Україна уклала Угоду про Асоціацію з ЄС, яка визначила цивілізаційний вибір і відкрила для українських товарів найбільший у світі ринок. Відмовившись від позаблокового статусу, Україна закріпила курс на вступ до ЄС і НАТО в Конституції. Для країни в цілому перехід від російського поля тяжіння до європейського став доконаним і незворотним.

Висновок Зміни у зовнішньополітичних настроях українців у період 2013 –2014 рр. являють собою одну із найбільш істотних трансформацій у громадській думці протягом останніх років і характеризуються як кількісними, так і якісними показниками, як загалом по країні, так і на рівні регіонів.

Використані джерела:

1. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-antifake/3354127-ak-revolucia-gidnosti-zminila-ukrainu-10-zdobutkiv.html>
2. URL:<https://dif.org.ua/uploads/pdf/23979972759e8f27cea41a5.67738027.pdf>
3. URL:<https://www.slovoidilo.ua/2019/11/21/pogljad/suspilstvo/poshukax-novyx-idealiv-yak-zminyla-ukrayinu-revoljucziya-hidnosti>
4. URL:<https://khm.gov.ua/content/naslidky-ta-znachennya-revoljuciyi-gidnosti>

Наукове видання

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН В
УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ (СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ
ТА ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ)**

Відповідальна за випуск:

Гончарук (Чолач) Т. В. – д. філос. н., професор,
завідувач кафедри філософії та політології

Підписано до друку 03.07.2022 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 22-757
Умов.-друк. арк. 77,9. Обл.-вид. арк. 75,1.
Тираж 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*

